Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 I
31

A. [illegible]man
de
Auctionibus

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

H

Digitized by Google

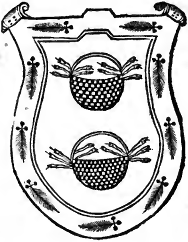
TRACTATVS
DE
EVICTIONIBVS.

ALPHONSO DE GVZMAN
GENZOR, IVRISCONSVLTO HIS-
PANO, IN HAC SVPREMA CVRIA
ADVOCATO, AVTHORE.

OMNIBVS QVIDEM IVRI OPERAM DANTIBVS, tam in theorica, quàm in praxi perutilis, & non minùs iudicibus, quàm Aduocatis valdè neceſſarius.

IN QVO NON TANTVM QVÆSTIONVM PRACTIcarum in iure Ciuili, & Canonico repertarum reſolutiones ſpectantes, ſed etiam omnem praxim huius curiæ cernere licet.

ILLVSTRISSIMO DOMINO DOMNO
IOANNI DE TORRES OSORIO, EPISCOPO
VALLISOLETANO, DICATVS.

Año 1629.

CVM PRIVILEGIO.

MATRITI, Apud viduam ILDEPHONSI MARTIN.
Expenſis Dominici Gonçalez, Bibliopolæ.

Digitized by Google

13 · 4 · J. 31

Digitized by Google

Suma del Priuilegio.

EL Licenciado Alonſo de Guzman Gençor tiene priuilegio de ſu Mageſtad para imprimir eſte libro intitulado, *Tractatus de Euictionibus*, con prohibicion, que nadie lo imprima ſin ſu licencia, como mas largamente conſta por ſu original, firmado de ſu Mageſtad, y refrendado por el Secretario Iuan Laſo de la Vega, y deſpachado en el oficio del Secretario Vallejo. En Madrid a 7. de Setiembre de 1628.

Suma de la Taſſa.

LOS Señores del Conſejo taſſaron eſte libro intitulado, *Tractatus de Euictionibus*, a quatro marauedis cada pliego, el qual tiene 173. pliegos, que al dicho precio monta cada cuerpo del dicho libro, ſeiſcientos y nouenta y dos marauedis, en que ſe ha de vender en papel. Fecha en Madrid a 16. de Iulio de 1629. Ante Franciſco de Arrieta Eſcriuano de Camara.

¶ 2 ERRA-

ERRATA.

Vt errata legas, rogo, candide lector,
Ne detrahat ſenſum litera ſcripta male.

FOlio 2. col. 2. linea 2. num. 9. de illa, lege d[illegible]llo, 2. 2. 36. 12. diſcendat, deſcendat, 3. 2. 39. alienatio, permutatio, 13. [illegible] 36. excap. ſic, ex lapſu temporis, 17. 2. 3. 65. poſſeſsiones, penſiones, 23. 3. 13. [illegible] . deciſ. 208. 318. 52. 2. 20. 30. Taber, Faber, 54. 4. 10. 60. Eccleſiaſtico, ſecu[illegible]i, 56. 4. 19. 7. notorius, notarius, 60. 4. 3. 18. venditori, venditorē, 75. 3. 11. 48. pone, num. 81. 3. 6. 76. paſſas, paſſa, 82. 3. 23. 76. paſſas, paſſa, 92. 1. 3. 103. Menochius, Menochium, 93. 3. 27. 134. ipſi, ipſe, 116. 3. 4. 21. alienantes, alienantis, 117. 2. 30. 13. de eo, duo, 121. 2. 18. 48. tolle, non, 127. 3. 48. immutari, immaturi, 133. 2. 21. 28. en, eſt, 138. 3. 21. 6. pretio, 142. 2. 37. venditor, emptor, 149. 4. 49. 43. pone, ſupplere, 160. 1. 37. 86. Doctorum, dictorum, 165. 3. 33. 77. quas, quæ, 166. 4. 7. 90. illi, ille, 179. 1. 41. 64. pone Granatenſis, & idem, 2. 1. 64. patronatus, patronus, 181. 2. 19. 16. elargitu, elargita, 193. 4. 7. 14. in cōmittendo, omittendo, 208. 1. 46. 17. quam, quando, 215. 1. 46. 3. dibiti, debiti, 216. 1. 46. 16. Calian. Calcan. 224. 2. 35. 130. vita, iura, 239. 2. 17. 15. pugnantia, prægnantia, 243. 1. 35. emptor, venditor, ibidem. 3. 19. portionem, penſionem, 261. 3. 32. 2. nunciatio, renunciatio, 274. 1. 17. 38. authoris, authores, 282. 3. 14. 16. obligatur, obligat, 292. 2. 11. 5. eligendi iure.

Liber hic correſpondet ſuo exemplari demptis his mendis. Datum Matriti die decimatertia menſis Iulij, Anni 1629.

Licentiat. Murcia de la Llana.

Apro-

Aprouacion por el Ordinario.

A Te, mihi liber commiſſus de Euictionibus, cuius eſt Author Licentiatus Illephonſus de Guzman Gençor, hac in Regia cauſarum Curia inſignis Patronus, ſumma diligentia perſcrutaui, & magno cum ſtudio examinaui, attentè perlegi, & acriter iterum atque iterum intuitus ſum. Et quamuis per continuas dilucubrationes, elaboraui, toties quoties eum euolui, magis clareſcit, pretioſiorem, vtilem, & maximè atque aſsiduè vberrimam, & neceſſariam doctrinam ditioremq; theſaurum inueni: & profundam diſciplinam eruditione plenam, communibus iuribus ornatam, ſuperfluitate, vitio diſſonantia, & turpitudine exinanitam, coruſcantem omni patrocinio, & bono lepore, & aſsiduum docentẽ certamẽ ordinari, prǽmaximeq; vſitati, & frequentis ſtyli ac regulæ viam aperientem: & opus tale quod inceſſanti rumore laudes in authorem vertit, omni celebritate dignum: & tam tyronibus, quàm literatiſsimis erit temporis indubitabiliter, & improbi laboris redẽptor: in toto quo corpore nec in qualibet eius ſyllaba vel minimo partis fragmento aduerſus Orthodoxæ Catholicę noſtrę inſtitutionis, & Fidei, & Sanctorum Patrum conſcripta, atque Romanæ Eccleſię præcepta lapſum ac diſſonantiam nullatenus potui reperire: & ſic prǽſtantiſsimis titulis licentiam, quibus in caſibus alijs non denegaſti, Authori placidè debes accommodare. Data Matriti Iulij 18. 1627.

Licenciado Antonio Treniño.

Apro-

Aprouacion por el Conſejo.

HE Viſto eſte tratado de *Euictionibus*, compueſto por el Licenciado Alonſo de Guzman, Abogado de los Conſejos de V. Mageſtad. La materia es praticable, el Autor la trata con gran exaccion y vtilidad: y en todo lo que diſputa y reſuelue (con mucho eſtudio y cuidado) yo no hallo coſa alguna que contrauenga al bien publico, ni al principal de nueſtra Religion; y anſi V. A. ſiendo ſeruido le podra dar la licencia y priuilegio que pide. En Madrid a 10. dias del mes de Agoſto de mil y ſeiſcientos y veinte y ocho años.

Licenciado Alonſo Carrança.

ILLVS-

ILLVSTRISSIMO, AC ORNATISSIMO Domno Ioanni de Torres Oſorio, Epiſcopo Valliſoletano

ALPHONSVS DE GVZMAN.

DVabus impulſi cauſis (clariſsime, & doctiſsime Antiſtes) ſolent Authores operum, vel bibliopolę libros prodere, vel vt à nominis ſplendore, generis amplitudine, & ſingulari Patroni illius doctrina ab inuidiorũ, criticorũque morſibus Authores reddantur immunes. Quemadmodum Cerua illa ſecurè per vrbem vagabatur, cui ſcriptum collo: Cæſaris ſum, noli me tangere: vel vt animum inſeruiendi magnati viro, dicator oſtendat. Veluti etiam ſtrenui, & fortes viri in publicũ certamen prodituri, cũ pretioſis veſtibus, aut equis, aut phaleris, alijſque militũ inſignibus carent, ea ſolent à Magnatibus mutua ſumere, vt alienis ſaltem adornati ſpectatorum animos, atque oculos ad ſe alliciant, conuertantque, atque excitent ad fortem pugnam inſpiciendam, ſolam virtutem, ac ſtrenuitatem de ſuo habere, ſat eſſe iudicantes. Ita viſum eſt mihi, hũc tractatum de Euictionibus fructuoſum, & nimis vtilem celſitudini veſtræ dedicare, qui fortaſsis proprijs, ac debitis quibusdam ornamentis carere videatur, ampliſsima dedicatione ornare, nomenque Illuſtriſsimum in illius fronte præfigere decreuimus, ſi propria quidẽ ornamenta præſe ferre nequeat, alienis ſaltem micaret, & ſplendeſceret. Cui potius conſecrare debuimus, quàm fulgentiſsimo nomini tuo, quod per Italiam modò, & Hiſpaniam, ſed per vniuerſum latè orbem celeberrimum ſonat. Multi præſtantiſsimi, & præclariſsimi viri mihi occurrerunt, ſed nomen tuum præ cæteris deligendũ putauimus. Tum propter clarã generis nobilitatẽ, inſignẽ rerum agendarũ vſum, & peritiam. Tum propter ſingularẽ animi benignitatẽ, liberalitatẽ, iuſtitiã, pietatem, ac ſanctitatem, vti fulgentiſsimũ ſydus, vbicumque terrarũ fulget, ac ſplendet, vt nullum lucidius, nullum ſplendius inueniri poſſe videatur. Quare ſi tuo inſcriptus nomini prodeat in lucem tractatus hic, quaſi quodam ſubarmatus, munituſque clypeo tangetur à nemine. Nam à quo damnabitur, Domno Ioanne à Torres Oſorio Epiſcopo Magnifico protegente, in cuius humeris Reipublicę ſalus, & incolumitas tuto niti poſsit? Generis verò tui antiqua nobilitas enarraretur à nobis, ſed veremur, ne huius pagellæ ambitu clariſsimũ Torres, & Oſorio Familiarum decus, ſatis annalibus Hiſpaniarum notum obſcuraremus: ideo pauca dicendo, relinquamus id famæ, & Hiſtorijs. Accipe igitur hilari vultu, quæ celſitudini veſtræ dicamus, & cum his animum noſtrum ne deſpicias. Interim precamur D. O. M. vt te nobis, totique Reipublicæ Præſidem profuturum, diu ſeruet incolumen. Matriti quinta die Auguſti 1629.

AD LECTOREM.

SCripſerunt multi (lector beneuole) varios in iure tractatus, vt iudicibus, & forenſium cauſarum Patronis labores minuerent. Ego pro induſtria mea partim camerali ſtudio, partim forenſi ſtrepitu aliqua didici, in vnum hunc tractatum de Euictionibus compilaui, vt ex aſsiduo noſtro labore tuo nomini laudem, & præmium libares. Mihi inhoneſtum putaui, vt intra parietes deliteſceret, propterea viſum eſt, typis mandare, vt aliorum experiar iudicium, vel ſaltem alijs occaſionem præbuerim meliora quandoque tradēdi. Tu igitur (humaniſsime lector) hoc tibi exhibemus de Euictionibus munuſculum: accipe (vt ſoles) hilari vultu: delectabit materia, quæ praxi multum frequens eſt, etſi non ita politiori ſermone tradatur, laudabis forte Authoris intentionem, quia iuxta ſententiam Plinij Senioris, nullus liber eſt tam malus, vt non aliqua ex parte prodeſſet: ob id, candide lector, increpationibus ſilentium impone, & corrige, quod reprehenſione dignum eſt, quia tuæ limæ omnia ſubijcio, & ſanctæ Matris Eccleſiæ correctioni. Vale, Matriti, quinta die Auguſti 1629.

TRACTA-

TRACTATVS
DE EVICTIONIBVS,
ADVOCATIS, IVDICIBVSQVE

vtroque foro quotidie verſantibus admodum vtilis & neceſſarius, in ſexaginta & plures quæſtiones diuiſus, & plus mille diuerſorum Senatuum deciſionibus ornatus ac illuſtratus, notatis hoc ſigno. ⋆

SVMMARIVM.

1 *QVi ſcribunt aliquod opus debent nominare eos, qui priùs eandem materiam tractauere.*

2 *Ingenuitatis eſt nominare non ſolùm Præceptores, verùm etiam Scriptores.*

3 *Cicero, & Quintilianus nominauerunt eos, qui de arte ſcripſerunt, & plurimi Authores idem fecerunt.*

4 *Guillierm. Durand. & Ioannes Andr. & alijs plurimi Doctores mentionem fecerunt de Authoribus, qui ante ipſos ſcripſerunt.*

5 *Comes facūdus in via pro vehiculo eſt.*

6 *Authores qui de hac materia ſcripſerunt tam in lecturis, quàm in conſilijs eos vidit author ſumma diligentia, & ſtudio.*

7 *Tractatus iſte de euictionibus omnem euictionis materiam continet.*

8 *Quid ſit agendum (replicat ſibi author) cum hodie nihil ſit dictum, quod non ſit priùs dictum.*

9 *Author imitatur omnes practicos Doctores.*

10 *Author eſt vltimus, & ſingularis, qui latè, & copioſe de hac materia euictionis ſcripſit.*

11 *Author eſt Aduocatus in hac ſuprema Curia Regia.*

12 *Euictionis nomen vnde ſumptum.*

13 *Euictio idem eſt, quòd vincendo extorquere.*

14 *Validiſsimum teſtimonium videtur ſua quæque fides.*

15 *Fides ab īo ſic appellata, vt fiat quod dictum eſt.*

16 *Fallere fidem datā graue facinus eſt.*

17 *Euictio propter bonum publicum introducta videtur.*

18 *Euictio ex parte agētis eſt remedium fauorabile.*

19 *Euictio eſt pœnale remedium, & ſeq.*

20 *Actio, quæ naſcitur ex euictione appellatur actio ex empto.*

21 *Præſcriptio currere incipit in euictione, cum res euicta eſt.*

22 *Cautio præſtita pro euictione nuncupatur pro ſtipulatu.*

1 SOLENT Boni Scriptores, qui aliquod opus componendum ſuſcipiunt, initio operis eos Authores referre, qui priùs eandem materiam tractauere: quod quidem aliquãdo factum ſit æmulationis ſtudio, dum iuniores ſuis inuentionibus fauentes volunt videri ſenioribus meliores eſſe. Hoc ipſum tamen ſecum affert quandam non iniocundæ hiſtoriæ cognitionem, quæ lectorem non ſolum allicit, verum etiam plena inſtructione dele-
2 ctat. Propterea ſicut p ſſim dici ſolet ingenui pudoris eſſe profiteri per quos profeceris, ita mihi non ingrata ingenuitatis ſpecies videtur eſſe, honorifica recordatione eos colere, quos quis tãti eſſe putauit, vt digni æmulatione haberentur. Sic feciſſe legimus Iuſtinianum Imperatorem, in l. 2. C. *de veteri iure enucleando.* ibi: *Tanta à nobis habita eſt reuerētia antiquitati, vt nomina prudentū taciturnitati nullo modo tradere patiamur, ſed vnuſquiſq; eorū qui author legis fuit, in noſtris Digeſtis inſcriptus eſt.* Et Cicero in Brutum, & Quintilian. lib. 3. de oratore hoc quidem fecerunt,
3 Terentius, & Barro, qui appellatus eſt omnium Romanorum doctiſsimus: tradit etiam Diuus Auguſtin. lib. 6 de Ciuit. Dei. cap. 11. & inter medicos Dioſcorides, & Gallenus in lib. de diffinit. medicæ (omiſsis alijs Scriptoribus externis) inter noſtrates ſequuti ſunt Guilliermus Durãd. in procem. ſpeculi
4 nu 14. Immol. & Zauarell. in procemio lib. 6. & plures alij, quos ſi vellem ſigillatim nuncupare, nimis prolixam faceremus orationem. Horum igitur veſtigia ſequens euictionis materiam tractaturus non grauabor eos Authores, viroſq; illuſtres commemorare, qui de materia ad euictionem pertinēti ante me feliciter ſcripſerunt. Quorum nomen cleatura tum ipſis lectoribus erit profutura, qui velut ab incunabulis vt ita loquar) poterunt cognoſcere quibus modis, & qua parte ab antiquis Doctoribus fuerit hæc vtilis materia tractata: tum etiam mihi in labore meo allatura non mediocre leuamen, aut
5 leue ſolatium. Nam quemadmodum in itinere difficili habere comitem facundum (vt Pluuius Mimus aiebat) loco vehiculi eſt, aut nauigantibus mirum in modum præſtat optimos habere Magiſtros: ita ad ſcribentis ſolamen maxime confert præuios habere Scriptores, quos, vel imiteris, vel æmuleris, prout fuerit à diuina inſpiratione conceſſum: & certe quoad me ipſum attinet ex antiquis, & ex nouiſsimis Doctoribus integrum corpus huius vaſtæ materiæ in lucem edere conabor, & ad felicem portum incolumēn re-
6 ducere non verebor. Primi igitur, qui hanc materiam euictionis non integre, ſed eius particulam leuiſsimam exorſi ſunt (omiſsis omnibus Scriptoribus in titulum, ff. & C. de euictionibus, & in cap. fin. de emptione & vendit. Anton. de Vurgos, ibi: Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 2. à num 33. Gaſpar Cauallinus de euictionibus, quē in hac re lōge alijs præferendū nemo dubitat, & ſi tantùm rerum congeriem exiguiori tractatu proſequutus eſt, Anton. Queſada lib. 1. var. quæſt. cap. 15. Inſignis Petrus Barboſa in l. venditor, ff. de iudicijs, vir ſumma eruditione præditus copia, & elegantia, diſpoſitione omnium iudicio ſuperior. Caldas Pereira non obſcuri nominis Author. in tractat. de empt. & vendit. cap. 32. Qui tamen plurimum contuliſſe videtur fuit Cardinalis Tuſchus noſtri temporis Iuriſconſultus egregius, qui in ſuis grandioribus voluminibus in verb. euictio, hanc rem magno ſtudio complexus eſt. Verùm Doctor Dominus Ioannes Caſtellus Sotomayor olim Magiſter meus non pœnitendus ſacri ærarij Auditor præſtantiſsimus nobis, & omnibus ſuccurrit in lib. 4.

con-

controu. cap. 42. Vir conſenſu omniũ
exactæ mentis, & induſtriæ, & eximij
laboris latiorem famam extendit, qui
noſtras, & exteras bibliothecas ſuis pe
ne infinitis ſcriptis ſcientia, & doctri-
na abundanter plenis exornauit. Sciẽs
omitto plures alios, & plures deci-
ſionum grauiſsimorum Senatuum;
ex quibus noſter tractatus illuſtrabi-
tur, ita vt neque iſta euictionis mate-
ries à tot variè tractata poteſt adhuc
dici ſuam integritatem habere, non ve-
ritus ſum in hãc palæſtram deſcendere:
in qua cum materiam euictionis, neque
ſibi totam, neque partibus ſuis cõgrue
cohęrentem inuenerim, ſed diuiſam, ac
diſperſam in varijs locis. Statui pro ca-
7 ptu mediocritatis meæ integram mag-
nitudinem tãtæ rei committere, totam
que materiam varijs ex locis decerptã
in vnum corpus ſuis membris coniu-
ctim vnire. Quapropter iſte tracta-
tus deſeruiet in exprimendo viuam effi
giem huius ingentis materiæ, quæ in
tam diuerſis locis confuſa, ac diſperſa
8 eſt. Etſi mihi tãto opus aggreſſuro ob-
jiciatur, nihil eſſe dictum, quod non ſit
prius dictum. Reſpondebo, quod ſi ni-
hil aliud ex induſtria mea præſtari poſ-
ſum, imitabor eos qui mulſum faciunt,
qui diuerſas materias egregia con-
fuſione miſcentes, priſtinam formam
mutant, & nouam ſpeciem fingunt, quæ
guſtui gratiſsima libamenta præbet;
ſic nos facere oportebit in tanta ſcri-
ptorum multitudine, in quorum varie-
tate quidquid longo tempore, ſtudio
aſsiduo adepti ſumus in certum ordinẽ
tale diſtinctione cõgeremus, vt ex mul
tis, & alijs plene collectis vnum corpus
integrum conficiemus eamque præ ſe
ferat figuram, vt amplius, vndè aliquid
9 ſit ſumptum, non cognoſcatur. Cum
etiam ſciamus, eundem tenorem in ſcri
bendo obſeruaſſe auctores relatos, &
plurimos alios Doctores, & Guillier.
Durand. in ſuo Speculo, qui veteres
omnes practicos vſque ad tempus ſuæ
ætatis in manibus habens ſumpſit ſcri-
bendi formam, & nouam practicam
compoſuit, quæ aureum ſpeculum nũ-
cupata eſt, vt meritò de illa dictum
ſit: Caret oculo, qui non habet ſpecu-
10 lum. Huic ergo operi vltimus accin-
gor; licèt multi clariſsimi viri copio-
ſiſsimam meſſem videantur ex fecun-
ditate ingeniorum ſuorum lectoribus
attuliſſe. Tamen nihil, quod ab ſcribẽ-
do me remoueat, in qua ſi meſſem ab
alijs iam collectam metere non po-
tero, ſaltem ſpicilegum faciam, vt col-
ligam, ea quæ poſt tantam vbertatem
nata ſunt, quæque tam grata, ac iucun-
da eſſe ſolent, & praxi magis accom-
modata. Laudandus potius eſt cuiuſuis
ſcriptoris conatus, & ſicut è conuerſo
reprehendendus, qui poſsit, & nolit
poſteris aliquod ſcriptum relinquere.
11 Ego verò in hac fœlicifsima Mantua
Carpétana Aduocatus per ſupremum
Regiumque Concilium approbatus
nimis erubeſcens in re adeò difficili
manum imponere; pro vtilitate verò
communi, & vt nobis, ac prorſus ex-
traneis multis hinc inde exparſis, more
apium collectis aliquatenus euictionis
viam aperiam, vt alij aptius commo-
diuſque conſulant, iudicentque ea ſal-
tem nixus ſpe, quod iuxta Plinij ſen-
tentiam: Nullus eſt tam malus liber,
qui aliqua ex parte non proſsit.
12 Euictioni operam daturum prius
noſſe oportet; vndè euictionis nomen
diſcendat. Euictio nomen elegans eſt,
nec authoribus humanarum literarum
incognitum, Cicer. in act. 2. in Verr. ita
ait: Qui tam nefarijs criminibus, tam
multis ex faſtibus euictus ora indicum
adſpicere, atque os ſuum Populo Ro-
mano oſtendere auderet. Virgil. in 4.
AEneid. Tu lacrymis euicta meis.
13 Euictio idemque ſignificat, quod
vincendo extorquere, Liuius lib. 2. Ab
vrbe cõdita. Omne id tempus cum cõ-
iuratis conſultando abſumunt, euin-
cuntque inſtando, vt literæ ad Tarqui-
num darentur, Columel. lib. 6. capite
5. Euincendi ſunt autem, quamuis pe-

ſtiferi morbi, & exquiſitis remedijs propulſandi. Et in hunc ſenſum Marcel. I. C. accepit, dum in titul. ff. de regul. iur. dixit, quod euincitur, in bonis non eſt. Idemque ſentit Paul. I.C. in tractat. de euict. inquiens: Euictus autem à creditore tum videtur, cum ferè ſpes habendi abſciſſa eſt.

14 Quare euictio fuerit introducta, faciebat dubitationem, quod venerabile quoddam & immaculatum fidelitas, validiſsimum teſtimonium ſua cuique fides. Zacius in §. de conſtit. inſtit. de actionib. Ab eo ſic appellata, quia fiat,

15 quod dictum eſt; Cicer. lib. 1. offic. Ex quo priſcorum temporum illa vox extitit inter homines: Bene agere oportet. Idem Cicer. lib. 3. offic. & lib. 7. epiſt. famil. Cui Romæ templum erectum erat. teſte Halicarn. lib. 2.

16 Adeoque ſacroſancta priſcis & erat fides, & habebatur, non ignorantibus, quàm graue, turpeque facinus erat ſemel datam fidem fallere, l. 1. ff. de conſtit. pecunia, l. poſtquam, §. Imperat. ff. vt legat. nom. caueat. Cicer. in Orat. pro Roſc. Id propter illo ſeculo omne id, quod agebatur inter homines ſeruabatur, nec latum quidem vnguem à promiſsis recederent, & ſic conſtans erat inter ipſos fides.

17 Verùm moribus inde gliſcentibus in peius, neceſſum fuit illud, quod in hominum fide conſiſtebat, in legis vinculum deducere. Quocirca cum aliquando accidiſſet, vt promiſſa non adimplerentur, vel quia non eſſet res promiſſa in bonis promiſſoris, vel facilè à manu accipientis extorqueretur ſequuta traditione, vel quia immineret euictio in limine contractus, vt homines auocarentur ab huiuſmodi alieni promiſsis, ſub ſpe, ac velamine rei propriæ, introductum fuit remedium euictionis; cum D. Paul. ad Theſſalon. 1. capit. 4. dicat: Ne quis fratrem ſuũ in negotio circumueniat, vel ſupergrediatur.

18 Sed hæſitatur, an remedium euictionis ſit fauorabile, vel odioſum? & dicendum putabatur, quòd fauorabile eſſet, quoniam bono publico inſtitutum eſt, vt rerum commercia libera, & abſque fraude fiant, argument. l. 1. ff. de vſucapionibus, ſicuti in ſimili dicimus, quòd in puniendis maleficijs fauor publicus verſatur, cum Reipublicæ interſit, ne delicta maneant impunita, l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. & inde dicebat Bartol. in l. 2. §. exercitium, ff. de his, qui notant. infamia, & in l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſit. lib. 11. quòd ſtatutum maleficia punientia fauore extendenda ſunt.

19 Quod hoc remedium ſit odioſum facit, quia eſt remedium pœnale, quod ſuadetur ex rubrica huius tituli dum dicitur, de euictionibus, & duplæ ſtipulationibus, &c. & in l. 2. ff. de euictionibus, vbi Paul. I.C. ait: Si dupla non repromitteretur, & eo nomine agetur, dupli conueniendus erit reus. Ita ſequitur Caſtrenſ. in l. cum emptor, ff. ad l. Falcid. Cum igitur ſit pœnale, odioſum reputatur, cap. odia, & ibi Dyn. de reg. iur. lib. 6.

20 His tamen minimè refragantibus concludendum videtur, quòd hoc remedium euictionis ex parte agentis dicatur fauorabile, vt in ſimili dicunt Doctores de ſtatuto excludente fœminas propter maſculos, & quòd tale ſtatutum ex capite maſculorum eſt fauorabile ratione conſeruandæ agnationis, ex capite fœminarum eſt odioſum, vt notat Bald. poſt gloſ. & alij ſequuntur in l. 1. ff. de in ius vocando, Iaſ. in l. qui exceptionem, ff. de condict. indeb. Molin. de primog. libro 1. capit. 8. numer. 4. Et ne in his moremur, quia maiora nos expectant, ſi mutuare cupis aliquid ex his ad ſaturitatem, vide Andr. Tiraq. in præfat. de retract. Sarmient. in rubrica, ff. de liberis, & poſthum. in lib. 4. ſelectar. & latè Alderanum, Maſcardum de ſtatutis, concl. 4.

Quæri-

21 Quæritur meritò; Quomodò nũcupetur actio, quæ naſcitur ex euictione? Bart. in l. qui concubinam, §. ſi hæres, de leg. 3. & in l. Ariſto, §. 1. ff. de donat. quem ſequitur Aretin. in §. actionum, numer. 22. inſtit. de actio. affirmat, quòd appellatur actio ex empto pro euictione, quæ oritur ſtatim re euicta; & hoc probat text. in l. non dubitatur, C. de euictionib. & alibi, Bart. in l. eleganter in princip. ff. de pign. act. in l. ſi quis aliam, ff. de ſolutionib. vocat talem actionem ex empto: quod colligitur ex l. ſi prædium, C. de euictionib. quæ cum ſit perſonalis durat triginta annis, quæ incipit cur
22 rere cum res euicta eſt, text. in l. empti, vbi Salicet. C. de euictionib. Balbus de præſcript. 4. part. 4. princip. quæſt. 27. num. 2. Rebuf. tom. 2. ad ll. Gallic. tit. de reſciſ. contract. gloſ. 6. in fin. & gloſ. 19. numer. 24. ibi verſ. vigeſimo primo non habet locum in euictione, de qua poſſum agere etiam poſt decem annos contra venditorem, ſi res antè ſit euicta; quæ actio non naſcitur, niſi re euicta, l. qui rem, & l. ſi poſt. & gloſ. in d. l. empti actio. C. de euictionibus, Abbas conſ. 22. lib. 2. Balbus de præſcript. 5. p. 5. princip. q. 3. num. 1. in fine. Oſaſch. Cacheran. deciſ. 177. numer. 1. Quia actio nondum nata præſcribi non poteſt, cum omnis præſcriptio etiam longiſsimi temporis tunc, & nõ ante, currere incipiat, ex quo natæ, & competere iure actiones cœperunt, l. ſicut, §. qui erg. vbi gloſ. verb. ſeruanda, l. cum notiſsimi, §. quamobrem, & §. illud, C. de præſcript. 30. ann. l. 1. §. ad hæc, verſ. Sed ex quo ab initio cõpetit, & ſemel nata eſt, C. de annali præſcrip. Crauet. de antiquit. temp. 4. p. num. 6. Anton. Monach. deciſ. Florent. 7. n. 8. Intelligendum tamen eſt
23 nulla præſtita cautione pro euictione. At illa præſtita appellatur actio ex ſtipulato pro euictione, Bart. in l. cum quis, §. qui hominem, & in l. ſi quis aliam in fin. ff. de ſolut. Alex. in l. fin. colum. penult. ff. de condict. ob cauſam, Socin. Iunior conſ. 22. num. 27 lib. 3. quæ non eſt actio, ſed actionis nomen, vt aliæ ſimiles. Sicut dictio homo ſignificat hominem, & tamen non eſt homo: & comprobari que poteſt; nam ideò actiones ex empto, & ſimiles non ſunt propriæ actiones, quoniam cum adiuncto proferuntur, Bart. in l. Lutius, §. quæſitum, ff. de leg. 3. Iaſ. in in l. videamus in princip. num. 6. ff. de in litem iurando; & in l. 1. numer. 5. ff. de re iudicata, latè Gomet. in titul. de action. in princip. num. 25. eritque actio bonæ fidei ad ſimilitudinẽ actionis ex empto primæuæ, vt teſtatur Gomet. vbi ſup.

QVAESTIO PRIMA.

Quid ſit euictio?

SVMMARIVM.

1 *Euictionis definitio Azonis, & Gometij.*

2 *Definitio eſt breuis oratio, refferturque definitio Antonij Pichardi, & eius laudes.*

3 *Euictio eſt rei emptæ facta ablatio, amiſsioue.*

4 *Emptionis verbo omnem alienationem complecti.*

5 *Venditionis appellatione omnem contractum contineri.*

6 *Quod dicitur de venditione idem eſt in omnibus alienationibus.*

7 *Alienatione cenſetur probibita hæredis inſtitutio, & ſucceſsio ab inteſtato.*

8 *Probibitus vendere, an poſsit alienare per alios contractus, & donare?*

9 *Alienatione probibita, an cenſeatur prohibita alienatio.*

10 *Alienatione probibita reſpectu certa perſona admittitur illa perſona ad reuocãdũ etiãſi fuerit permutata res.*

11 *Alienatione probibita, an cenſeatur probibita alienatio ad pias cauſas?*

12 *Donatione probibita poteſt fieri modica donatio pro eleemoſyna.*

13 Donatione prohibita, an cenſeantur prohibiti alÿ contractus alienationis.

14 Alienatione prohibita, an cenſeatur prohibita diuiſio.

15 Prohibitus alienare, an poſſit tranſigere, & compromittere ſuper re prohibita.

16 Prohibitus alienare, an prohibeatur dare in ſolutum creditori.

17 Prohibitus alienare, an poſſit rem iudicium deducere.

18 Prohibitus alienare, an cenſeatur prohibitus locare.

19 Alienatione prohibita, an poſſit obligari, vel alienari.

20 Obligatio rei pro tanto pretio quanti valet res, cenſetur alienatio.

21 Obligatio generalis bonorum non extenditur ad bona prohibita alienari.

22 Alienari prohibita poſſunt obligari ſecundo creditori, eo modo, quo erant obligata primo creditori.

23 Euictio locum habet in multis caſibus.

24 Verbum rectè ad iuſtitiam refertur.

25 Ablatio ſimpliciter prolata importat iure, vel iniuria.

26 Amiſſio eſt verbum priuatiuum.

27 Pœnæ ipſo facto à iure impoſitæ, niſi præcedat ſententia declaratoria, non habent locum.

1 AZo. in ſumma, C. de euict. ita deſcribit euictionem, vt ſit rei emptæ, vel ex aliqua iuſta cauſa acceptæ per iudicis ſententiam abductio (vel vt puto) alio euincente cauſæ amiſſio. Non enim ſemper neceſſariũ eſt rẽ abduci, vt euicta exiſtimetur, l. euicta, §. 1. ff. de euict. Gomez. in add. ad Dec. in l. quod euincitur, ff. de reg. iur. Quam definitionem ſequutus eſt Iodocus Damhouderus in praxi ciuili, cap. 260. numer. 2. Euictio eſt enim abductio quædam, vel amiſſio rerum, quæ emptæ ſunt, vel alio modo alienatæ vero Domino inſcio.

2 Cum autem diffinitio ſit oratio, quæ rem, quæ eſt, quid ſit breuiter enarrat ſecundum Cicer. in topicis. Anton. Pi- Vinueſa breuiori ſummã, vt fieri poteſt, ſic deſcripſit (relictis ambagibus, quas dialecticis relinquit) eſt euictio

3 rei emptæ facta ablatio, amiſſiove, vel vt rectè percipias euictionem eſſe rei noſtræ, quam aduerſarius legitimo titulo acquiſierat, recuperationem, l. non tamen 24. ff. de euict. vt teſtatur idem Anton. Pichard. lib. 4. tit. 17. inſtitut. de officio iudicis. §. finium regundorum, cap. 10. num. 121. qui auctor inſignis pluribus libris Bibliothecas noſtræ ætatis ornauit, in quo ea ſcientia rerũ, ea ſcriptorũ copia, id inuéditionis acumẽ apparet, vt meritò ab inuictiſſimo Rege noſtro Philippo Quarto, inter multos alios ſolus electus eſt Auditor præſtantiſſimus Senatus Pintiani.

4 His tamen minime refragantibus amplectenda à nobis eſt definitio Azonis tanquam communior, & verior, quam ſequuntur Gaſpar Cauallinus in tract. de euict. §. 1. num. 1. Franciſc. Cald. Pereira in tract. de empt. & vendit. capit. 31. nu. 1. vt ſcilicet ſit rei emptæ, vel ex iuſta cauſa quæſitæ per iudices ſententiam alio reuocante amiſſio; tunc enim dicitur res euicta cum per ſentẽtiam eſt auocata à poſſeſſore, quo tempore incipit venditor obligari euictione obſtringi. Surdus deciſ. 165. num. 7. Martinus Bonanc. de contract. diſputat. 3. de empt. & vendit. puncto vltimo, numer. 1. Syluest. & Tabien. in verb. euictio, in ſummis, vt infra latiùs explicabitur.

5 Vnum eſſe animaduertendum in hac materia exiſtimo, emptionis verbo, omnem alienationem comprehendi, ſic lege duodecim tabul. diſponente, & eſt textus valde ſingularis in l. ſtatu libert. §. Quintus Murius, ff. de ſtatu liberis, quẽ peregrinũ vocat Roman. ſingulari 614. verbum emptionis, cap. vnico de

6 controuerſ. int. domin. & emptorem feudi in vſib. feud. ibi: E quod dicitur de venditione, idem eſt in omnibus alienationibus. Notat Bal. ibi n. 5. Felin. in c. prælatorũ n. 5 de accuſat. gloſ. fin. in l. fin. C. de pactis inter empt. verb. tit. & in

in c. 1. de vſuris, lib. 6. Angel. in l. cũ hi, §. penult. ff. de tranſact. Cyn. in l. fin. in vlt. oppoſit. C. in quibus cauſ. in integ. reſtit. non eſt neceſſ. Anton. de Burg. in cap. fin. num. 25. de empt. & vendit. Socin. Iun. conſ. 73. n. 10. & conſ. 129. n. 13. lib. 1. Quemadmodum venditionis appellatione omnem contractum contineri, l. ſicut, §. venditionis, ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſoluit. l. ſequitur, §. in illo, iuncta gloſ. ff. de vſucap. l. fin. C. de reb. alien. non. Didac. Segur. in tract. de lucris, Tiraq. de retract. §. 1. gloſ. 2. à num. 1. Bernard. Diaz ibi, Salced. in reg. 227. Petr. Dueñas regul. 239 Arias Pinel. in l. 2. p. 2. cap. 1. à n. 10. C. de reſcind. vendit. Palat. Rub. in repet. rubr. §. 16. Molin. de primogen. lib. 4. c. 5. n. 10. & 16. Matien. in l. 5. gloſ. 6. tit. 9. num. 1. lib. 5. Recopilat. & in l. 14. tit. 4. gloſ. 1. num. 7. eodem loc. Ioan. Gratia. regul. 482.

7 Amplia, quòd prohibita alienatione cenſeatur prohibita hæredis inſtitutio. Bar. plenius tangit hanc quæſtionem in l. peto, §. fratre, de leg. 2. ex cuius mente, & aliorum ſcribentium reaſſume iſtam diſtinctionem, quam in effectu ponit Alexand. conſ. 55. li. 3. & lib. 2. conſ. 23. Aut prohibitio eſt facta ſimpliciter nõ nominata certa perſona, & tunc non comprehenditur hæredis inſtitutio, vnde poteſt illa res in quamcunque perſonam per teſtamentum transferri, aut prohibitio eſt facta reſpectu certæ perſonæ, & tunc aut in odium, aut in fauorem. Primo caſu, vt ſi quis prohibeatur alienare in Titium, & tunc nec per hæredis inſtitutionem, nec ab inteſtato poteſt illi Titio relinqui, l. codicillis, §. matre, de leg. 2. Ioan. Gratian. vbi ſup. nu. 3. Robert. Marant. in tract. de multiplici alienatione, nu. 287. poſt eius conſilia. Secundo caſu quando eſt in fauorem, vt ſi quis prohibeatur alienare extra familiam; & tunc ſiquidem facit hæredẽ legitimum, & ſibi ab inteſtato ſucceſſurum, poteſt tam ex teſtamento, quã ab inteſtato, in eum alienare, l. cum pater, §. cum inter, de leg. 2. Corneus con ſil. 111. in fin. lib. 3 gloſ. in l. pater filiũ, §. Iulius Agrip. de leg. 3. Marant. vbi ſup. num. 287.

Reſtringe quando teſtator vltra prohibitionẽ adiecit aliqua verba diſpoſitiua præcipiendo illam rem prohibitàm ſemper debere in familiam permanere; quia tunc ſi hæres inſtitutus, vel ab inteſtato veniẽs non eſt de familia, reuocatur alienatio per illos de familia, & hæredi legitimo non poteſt relinqui, & ita per plura tenet Dec. cõ ſil. 23. & conſ. 182. idẽ tenet Socin. cõſil. 43. in 3. lib. per plura tenet Mol. lib. 1. de primog. c. 6. à n. 34. Mier. in nouiſ. p. 1. q. 22. n. 145. Marant. loc. ſup. cit.

Aut facit hæredem penitus extraneum, & ab inteſtato nõ ſucceſſurum, & tunc non poteſt in eum alienari, l. peto, §. fratre, de leg. 2. ibi Bart. & Imol. qui dicit, quòd hæc opinio ſeruatur in praxi, & gloſ. in d. §. Iulius Agrippa, & prædicta declarat copioſè Paul. de Caſtr. conſ. 60. li. 2. & Corn. conſ. 111. li. 3

Illud tamen quod dixi, quòd prohibitus alienare in odium certarum perſonarũ non poteſt per teſtamentũ, nec ab inteſtato relinquere, limita nõ procedere in prohibitione facta à ſtatuto, puta quod bona non alienentur in foreſem: nam poſſunt alienari per ſucceſſionẽ ab inteſtato, ita tenent Corneus conſ. 213. lib. 2. Marant. vbi ſup.

8 Prohibita vẽditione cẽſetur prohibita omnis alienatio per alios cõtractus, & Bart. tenet, quod ſic; l. filiusfamil. §. Diui, el 2. de leg. 2. & ſe remittit ad gl. in l. 2. C. de vſucapione pro emptore: al legat etiam text. in l. voluntas, C. de fideicommiſsis, vbi prohibitus vendere cenſetur etiam prohibitus donare per argumentum à contrario ſenſu. Hanc materiam reaſſumit Alexan. in d. §. Diui, & in conſ. 1. lib. 4. Abb. in c. 1. de his, quæ fiunt à prælato, Bald. & DD. in d. l. voluntas, C. de fideicõmiſ. Ant. Gom. in l. 40. Taur. n. 81. Ant. Padil. in d. l. voluntas, n. 7. & cõmunis Doctorũ cõcluſio eſt, vt diſtinguamus, aut eſt eadẽ ratio

 tio

tio prohibitionis in alijs contractibus, quæ eſt in venditione, & tunc cenſetur prohibita omnis alienatio. Exemplum ſi teſtator vetat vendi extra familiam: nam mens teſtatoris eſt, vt illa res non egrediatur familiam, qui egreſſus fieret per omnem alienationem, & ſic oſtenderetur mens teſtatoris: aut non eſt eadem ratio, & tunc cenſetur prohibita alienatio: & hæc diſtinctio probatur in l. ſicut, §. ſed ſi permiſerit, ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſol. Mará. loc. cit. n. 288

9 Sed an prohibita alienatione in genere cenſeatur prohibita permutatio? dubium facit, quia prohibita alienatione cenſetur prohibitus omnis actus per quem dominium transfertur, l. fin. C. de reb. alien. non alien. tenet Socin. conſ. 19. vol. 1. l. 1. C. de fundo dotali. Sed dic oſtendi mentem prohibentis, vt in proxima quæſtione, aut enim prohibitio fit propter affectionem, quæ habetur ad rem, ne exeat de familia, & tunc non poteſt permutari, quia ſubeſt eadé ratio: aut non apparet iſta affectio, ſed prohibens voluit potiùs conſulere vtilitati ipſius prohibiti, & tunc ſi permutando facit conditionem ſuam melioré, poteſt permutare, alias ſecus; ita tenent Paul. de Caſtr. in conſ. 269. dubitatur nunquid hoſpitale, vol. 1. Mará ta eodem loco, num. 289.

10 Sed dubium cadit, quòd ſi alienatio eſſet prohibita contemplatione certæ perſonæ, an admittatur illa perſona ad reuocandum in caſu quo eſſet res permutata? & dico quòd ſic, quia quoad hunc effectum dicitur alienatio: de hoc eſt gloſ. in l. cum hi, §. ſi cui, ff. de tranſact. vbi Bal. & Angel. idem tenet Bald. in authent. res, quæ, col. fin. C. communia de leg. Mará. eod. loco, n. 289. in fin

Limita quando teſtator prohibens venditionem feciſſet mentioné de pretio, quòd tunc ſola venditio prohibita cenſetur, & non alius contractus, ita tenét Bald. & Iaſ. in d. §. ſi cui, per text. cú gloſ. in l. fin. C. de præd. Decur. lib. 10. Iaſ. in d. §. Diui, in 17. col. Marant. ſup. num. 290.

11 Extende etiam, quia prohibita alienatione céſetur prohibita alienatio ad pias cauſas, & pro eleemoſyna: dic quòd ſic: ita tenet Bald. in l. quotiens, C. de fideicom. alias enim de facili quis inueniret modum fraudandi fideicommiſſarium, & legem donando Eccleſiæ, vel aliter pro anima. Pro hoc eſt text. in c. 1

12 §. donare, quæ olim po. feu. alie. Iſta tamen prohibitio non ſe extendit ad modicam rem, quæ daretur pro eleemoſyna, ſecus ſi aliquis prohiberetur alienare talem fundum, quia non poteſt illum dare pro eleemoſyna, Mará. ſup. n. 291

13 Donatione prohibita céſentur prohibiti alij contractus alienationis, quando ſubeſt eadé ratio in donatione, quæ in alijs cótractibus eſt, cenſentur prohibiti, Iaſ. in d. l. voluntas, C. de fideicó.

14 Prohibita cenſetur diuiſio prohibita alienatione; maximè, ſi prohibitus prouocatur ad diuiſioné, quia iſte eſt actus neceſſarius, & nó poteſt impediri. Paul. de Caſtr. in l. iubemus nulli, C. de ſacroſanct. Eccleſ. vbi etiam Bart. Alex. in conſ. 7. lib. 5. Marant. vbi ſup. nu. 293.

15 Prohibitus alienare nó poteſt tranſigere, vel compromittere ſuper re prohibita, Bald. in d. l. quotiens, C. de fideicom. quod non niſi ipſe prouocaretur, quod putauerim, quádo per tranſactionem res daretur aduerſario, quia eſſet alienatio, ſecus ſi retineretur per prohibitum, de qua materia latè, & copioſè Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. per totum, & num. 22. Mieres eodem 4. part. quæſt. 22. & in nouiſ. 4. par. cap. 12.

16 Item etiam prohibitus alienare poſſit rem prohibitam dare creditori in ſolutum, quòd ſi prohibitus nihil habeat aliud per quod poſſit ſatisfacere creditori, poſſet rem dare in ſolutú, quia eſt alienatio neceſſaria, Philip. Corn. conſ. 166. lib. 2. Boer. deciſ. 49. n. 7. Gratia. d. reg. 482. n. 11. & ratio eſt, quia in alienatione neceſſaria ſemper cenſetur reſeruatus actus, qui fuerit ex neceſſitate l. alienationes, ff. famil. erciſ. alienatio enim neceſſaria nunquam cenſetur excluſa, Lara lib. 1. de Anniuerſ. c. 20. à num.

à num.1.Hier.de Leo Aduocatus Fiſcalis Supremi Concilij Aragonum, deciſ. * Valentina 90.à n.15.Qui magnæ venerationi habendus, & ſi victus mole negotiorum fiſci grande volumen deciſionum Valentiæ ſuperius omnibus copia, & elegãtia in lucem extraxit, vt videatur in eo humani ingenij modum exceſſiſſe, qui mihi eminentiſsimus, & omnibus videtur, & nobis, & cæteris præbuit ſcribendi præceptum, & exemplum.

17 Prohibitus alienare poteſt rem in iudiciũ deducere, Maran.vbi ſup. n. 296.

18 Prohibitus alienare poteſt locare ad modicum tẽpus, l. Codicillis, §.inſtituto, de legatis 2. ſed ad longum tempus eſt alienatio, quia tranſit dominiũ vtile. Bart.in d §.inſtituto, Abbas conſil.91. lib.2.Marant.ſup.n.297. Molin. de primog.lib.1.c.21. n. 1. Mier.eodẽ p.4.q.25 & in nouiſ.q.15. Matien.in l. 6. titul.7.gloſ.3.num.16.lib.5. Recop.

19 Sed an res prohibita alienari poſsit obligari, & in obligatione omnium bonorum non cẽſetur obligata, quia in tali obligatione non tranſeunt alienari prohibita, vnde per talem obligationem non incidit quis in pœnam obligationis, ita tenet Bart.in d. §.inſtituto, l. obligatione general. ff. de pign. Gãma deciſ.360.num.1.Marant.vbi ſup.num. 298. & num.300.

20 Obligatio rei pro tanto pretio quãti valet ipſa res, quæ non poteſt alienari, & eſt prohibita diſtrahi; tunc cenſetur alienatio, quia non eſt ſpes luitionis, & hoc procedit, ſiue ſit realis, ſiue perſonalis prohibitio; & de hoc eſt tex. ibi Bart.in l. qui habebat, ff. de legat.3. vbi gloſ.ibi: aut ſunt pignora obligata pro tanta pecunia, quod nõ eſt ſpes luitionis, & videtur prohibita obligatio, Bart.in l. rem legatam, ff. de adim. legat. Alex.in l. 1. §.per ſeruum, ff. de acquir. poſſeſs.Socin.conſ.75.vol.1 aut non obligata pro tanto pretio, & tũc ſi prohibitio eſt realis, quia res prohibita eſt alienari, non poteſt obligari, l.fin.C. de rebus alien.non alien. tenet Bart.in l. in quorum, ff.de pign. vbi aſſignat rationem, quia per hypothecam deuenitur ad alienationem, l. 1. 2.& 3. C. de diſtract. pign.quia prohibito vno cenſetur prohibitum eius præambulum l. oratio, ff. de ſponſal. Socin. conſ.62. vol.4. Abb. conſ. 91. lib. 2. Bald.conſ. 218. lib.1. Si verò prohibitio ſit perſonalis directa in perſonam alicuius, vt non poſsit emere, & tũc poteſt pignus accipere ſecũdum Bart.in l.in quorum: ſecus ſi prohiberetur contrahere; quia tunc, nec pignus accipere poteſt, vt notat Iaſ. in l. principalibus, ff. ſi certum petatur, n.3.Robe.Marã.vbi ſup.n.298

21 Quod dictũ eſt ſup. nu. 19. quod ſub obligatione generali nõ tranſeunt prohibita alienari, tenet etiam Andr. de Iſern.in c.1.col.2. vbi Bald. de Capit. qui cur. ven.Alex.conſ.16. lib. 2. Bart. & Iaſ.num.2.in l. ſi procurator, ff.de cõdict.indeb.Marãt.eodem loco, n. 300.

22 Addas tamen, quòd licèt prohibitus alienare non poſsit obligare, tamẽ poſt primum creditorem poteſt facere aliũ in locum illius, & obligare ſibi rẽ prohibitam; prout erat obligato primo creditori, text. eſt in l.pater filium in princip.ff.de leg.3.Marant, in d.§.Diui, numer. 290.

23 Cognouimus enim in multis (vt infra demonſtrabitur) caſibus & contractibus euictionem locum ſortiri, vt tradunt Doctor.in l. ſi domus, §. de euict. de leg.1.Frequentius tamen in emptionibus, & venditionibus: hæc tamen emptionis, & venditionis ſignificatio quomodo procedat, & ad quos contractus extendatur, & reſtringatur ſupra diximus, & latè Scribentes in dict.l.filiusfamilias, §.Diui, el ſecundo, de leg. 1.vbi copioſius Robert. Marant.

24 Non tamen ſine cauſa dictum eſt in definitione euictionis, rectè facta, quoniam verbum rectè ad iuſtitiam refertur, l.hæc verba, la 2.ff. de rerum ſignificat.vbi notant Scribentes, & Rebuf. Alciatus, & in l. lecta, verb. Rectè, ff. ſi certum petatur. Vnde deducitur, quòd ſi per iniuriam iudicis ſequatur

euictio

euictio(vt multoties contingere ſolet) l. ſi per imprudentiam, ff. de euict. l. ſi non iniuria, C. eod. vel quia in non defendendo emptor fuit in culpa, l. ſi ideò ff. de euict. vel quaſi vi ablata, occupata eſt, l. fin. C. de euict. non tenetur véditor de euictione, quæ ſuo loco inferiùs demonſtrabuntur.

24 Si tamen verbum illud, ablatio, ſimpliciter eſſet prolatum, poſſet ſignificare iure, vel iniuria ablatio, l. 3. §. non
25 ſolùm ff. de incend. ruin. & naufr. Verũ cũ additum eſt, rectè, intelligitur iuſtitia mediante, vt teſtatur Cauallin. §. 1. num. 7. de euict. Gutier. lib. 2. canon. qq. cap. 1. num. 84. & 85.

26 Amiſsio eſt verbum priuatiuum ſicut ablatio, l. nec vtilem, ff. ex quibus cauſ mai. & tamen intelligitur per ſententiam, l. 2 §. quod ſi actor, gloſ. in verſ. cadat, C. de iuramento calumn. gloſ. in cap. fin. de iuram. calumn. Bellam. conſ. 9. colum. 10. Iaſ. in l. fin. numer. 104. C. de iure emph. Aymon Crauet. conſ. 239. num. 1. Geminia. conſ. 23. col. 1.

27 Quod tamen idem procedit in pœnis in ipſo facto à iure impoſitis, quæ nunquam habent locum, niſi præcedat ſententia declaratoria, quod quis eam incurrat. Dominic. in cap. 1. §. fin. de homicidio, lib. 6. Felin. in c. cũ non ab homine de iudicijs, col. 5. Hippol. de Marſil. in rubr. ff. ad l. Cornel. de falſ. col. 3. apertiſsimus text. in c. cũ ſecũdũ leges de hæreticis, lib. 6. Couar. in 4. decret. 2. p. c. 6. §. 8. n. 10. Did. Per. in l. 2. verb. a las pagar, tit. 9. lib. 2. ordinam. fol. mihi 298. Azeb. in l. 4. tit. 3. lib. 7. n. 15. recopil. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. reuertat. C. de reuocand. donat. Cardoſ. in praxi aduocat. verb. pœna, nu. 28. Molin. tom. 1. de iuſt. & iure, diſp. 95. Auil. in c. prœt. c. 11. n. 1. & 2. & in c. 45. gloſ. ouiere, n. 1. Gutier. lib. 2. canon. qq. c. 2. à n. 14. & n. 28. reſtringit, Farin. cõſil. 5. n. 24. & 25. tom. 1. & deciſ. crimin, 16. n. 3. tom. 1. Surd. de aliment. tit. 8. priuil 35. num. 3. Padil. in authent. hoc amplius, C. de fideicom. Iacob. Puteus deciſ. 373. p. 1. Ioan. Grãtia. regul. 360 Mieres de maior. p. 1. nu. 254. & 304. q. prima. Greg. Lop. in l. 8. tit. 10. p. 6. gloſ. 2.

QVAESTIO SECVNDA.

Quotuplex ſit euictio?

SVMMARIVM.

1 *Quotuplex eſt euictio.*
2 *Expreſſa euictio, quæ ſit.*
3 *Euictio tacita, quæ ſit.*
4 *Euictio tacita per Cardin. Tuſch. quæ ſit.*
5 *Venditor poſt euictionẽ poteſt cogi ad cauendum de euictione, quia eſt de naturalibus venditionis.*
6 *Venditor non tenetur cauere, ſi à principio non eſt conuentum.*
7 *Natura actionis ex empto eſt, vt re euicta agatur ad intereſſe.*
8 *Solemnis euictio eſt, quando interuenit fideiuſſor.*
9 *Solemnis euictio in multis caſibus contingere poteſt.*
10 *Fideiuſſor præſtatur, quando expreſſe conuentum eſt inter partes.*
11 *Fideiuſſor præſtatur, quando in limine contractus imminet euictio.*
12 *Euictio imminet in limine contractus, quando pretium nondum ſolutũ eſt.*
13 *Non procedit in eo, qui ſciebat rei qualitatem.*
14 *Venditor præciſe cogi non poteſt ad dandum fideiuſſorem, ſed cauſatiuè.*
15 *Aduena ſtatim receſſurus, ſi ibi contraxit, ſortitur forum ibidem.*
16 *Contrahens cum aliquo ſtatim receſſuro, non poterit conuenire eum in loco contractus.*
17 *Onus probandi, quod ſcienter contractum ſit cum ſtatim receſſuro, incubit ei, qui cum eo contraxit.*
18 *Aduena ratione contractus ibi ſortitur forum.*
19 *Aduena ſortitur forum ratione cõtractus pro his, quæ ſecundum naturã contractus ſtatim erant expedienda.*

20 *Ad-*

20 *Aduena debet conueniri in loco contractus, & ſi ſtatim ſit receſſurus, ſi euictio immineat in limine contractus.*

21 *Aduena ſtatim receſſurus ſu contraxit, & ſumpſit aduocatum, vbi poteſt conueniri pro ſalario aduocati.*

22 *Ratione ſalarij, & expenſarum dicitur quis de iuriſdictione illius curiæ vbi alis agitati eſt.*

23 *Sylus dat iuriſdictionem.*

24 *In ſupremo Senato quotidie dantur præcepta Regia, vt huiuſmodi ſalaria ſoluantur aduocatis, & procuratoribus etiamſi, quis remotiſsime viuat.*

25 *Huiuſmodi ſalaria præcipiunt ſolui ſine conuerſu creditorũ, & abſque oppoſitione tertij per Auditores ſupremi Senatus.*

26 *Aduena, & quilibet viator ſi inueniatur in hac curia Regis conuenitur in ea.*

27 *Curia Regis omniũ cõmunis patria eſt*

28 *Regales Chancellariæ dicuntur cõmunes patriæ, & quiſquis in eis inuẽtus erit poteſt ibi conueniri.*

29 *Ad offitium iudicis expectat ne fraudes committantur.*

30 *Faciles ſunt homines ad iurandum.*

31 *Iuriſiurandi contempta religio ſatis Deum habet vltorem.*

32 *Si emptor ex tracta emptione ſciat rem eſſe alienam, & non eius qui illã vendidit, poteſt facere colluſionem cum domino, vt rem ſibi euincat.*

33 *Dolum committere non videtur, qui ſibi proſpicit, & cautus non dicitur doloſus, qui per dolum dolo reſiſtit.*

34 *Fideiuſsio aduerſus omnes præſtãda eſt.*

35 *Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.*

36 *Lex nihil operatur fruſtra.*

37 *Emptori ſi eſt in notoria calumnia non datur fideiuſſor.*

38 *Pater bona filiorum vendens an teneatur præſtare fideiuſſorem.*

39 *Venditor præſtat fideiuſſorem quando in loco cõtractus viget talis cõſuetudo.*

40 *Contractus in alio Regno ſi conueniatur in Regno Caſtellæ quis attenditur quoad ordinationem lex Caſtellæ, quo ad deciſionẽ lex Regni vbi cõtractũ eſt.*

41 *Clericus ſi litigauerit in iudicio ſeculari, legatur cõſuetudine illius loci quoad ordinatoria litis licèt nõ ſit ſubditus*

42 *Euictio intelligitur promiſſa cũ clauſulis conſuetis.*

43 *Notarius intelligitur appoſuiſſe clauſulas cõſuetas de conſenſu partiũ.*

44 *Notarius ſcribere præſumitur, quæ à partibus dicuntur.*

45 *Verba notarij ſunt verba partium, quando ſunt facti.*

46 *Omiſſum in ſcriptura à notario poteſt teſtibus probari.*

47 *Omiſſum a notario, & teſtibus probatum, valet in vim contractus, non in vim inſtrumenti executiui.*

48 *Executari non valet vbi adeſt litis conteſtatio.*

49 *Obligatio vbi eſt contracta ſuper aliquo ex his, in quibus litis conteſtatio non eſt neceſſaria, probata per teſtes, habet executionem paratam.*

50 *Venditor tenetur fideiuſſorẽ præſtare quando Princeps cõfirmat venditionẽ.*

51 *Vẽditor, cui conceditur dilatio, tenetur cauere, ſi petatur ab ipſis creditoribus*

52 *In omni materia, in qua aliquis tenetur cauere, intelligitur, ſi cautio à parte petatur.*

53 *Creditor tenetur præſtare fideiuſſorẽ qualem poteſt, quando neceſsitatur in ſolutum capere ex bonis debitoris.*

54 *Debitor ſi non poteſt præſtare fideiuſſorem, admittitur ad cautionem iuratoriam.*

55 *Si venditor pauper eſt non reperto fideiuſſore, cõmittitur iuratoria cautiõi.*

56 *Impotentia dandi fideiuſſores iuramento probatur.*

57 *Idoneus ſoluendo vt quis dicatur, debet poſsidere bona in loco iudicij.*

58 *Author vẽditoris ſuſcipiens iudiciũ, ſi diues eſt habetur loco fideiuſſoris.*

59 *Debitor ſuſpectus ad cautionẽ iuratoriã, nõ admittitur, licèt impoſsibilitas allegetur.*

60 *Cautio iuratoria non ſufficit ad effectũ, vt quis cogat aduerſariũ ad aliquid ſibi præſtandum.*

61 *Fideiuſſore non inuento, & iuratoriæ cautioni committitur, niſi ex iuſta cauſa*

cauſa aliud iudici viſum fuerit.

62 *Cautio iuratoria ſatis non eſt, quando à lege fideiuſsio requiritur.*

63 *Fideiuſſor non tenetur de euictione, vbi agitur de reſciſsione contractus.*

64 *Fideiuſſor euictionis habet electionem, vel reſtituendi rem euictam, vel intereſſe.*

65 *Fideiuſſor euictionis eodem modo quo principalis tenetur.*

66 *Fideiuſſor euictionis tenetur ipſi emptori actione ex empto.*

67 *Intereſſe ad quod tenetur fideiuſſor non venit conſiderandum ſecundum tẽpus euictionis ſubſequuta, ſed bene inſpecto tempore contractus venditionis.*

68 *Fideiuſſor euictionis tenetur ad totale intereſſe.*

69 *Fideiuſſor euictionis tenetur ad damna, & intereſſe quando id conuentum eſt, non aliàs.*

70 *In liquidatione iſtius intereſſe quid veniat?*

71 *Intereſſe conuentum, an poſsit excedere pretium rei.*

72 *Fideiuſſor emptore, & venditore quieſcentibus in cauſa euictionis poteſt appellare à ſententia.*

73 *Impropria euictio eſt, quando venditor pactus eſt, ne de euictione teneretur.*

74 *Pactum generale, ne teneatur emptor de euictione, includit etiam*

75 *Pretium: ſecùs ſi ſpecificaretur à certa perſona, vel cauſa.*

76 *Vbi venditor excepit aliquem caſum ſpecialem, vel perſonam per hoc videtur certiorare emptorẽ, quòd in tali caſu, vel perſona res euinci poteſt.*

77 *Mutuum periculũ excludit euictionem.*

78 *Venditor non tenetur de euictione, quando conuentum eſt, ne teneatur, nec ad pretij reſtitutionem.*

QVoniã in præcedẽti quæſtione quæſitũ eſt, quænã eſſet euictio, nunc iuxta ordinem propoſitum conueniens eſt, vt videamus, in quot ſpecies ipſa euictio diſtribuatur, quæ traditio, quãuis verear, ne quibuſdam videri poſsit eſſe nimium puerilis, parcant tamen mihi viri docti, quoniam hæc eis non ſcribo, ſed illis, qui non dedignantur iſta cognoſcere. Pręterea, licèt hæc leuia ſũt, & parua, non video tamen, qua ratione debeant contemni, cum ex iſtis paruis ad cognitionem eorum, quæ magna ſunt, perueniatur.

1 Euictio quadruplex eſt, expreſſa, tacita, ſolẽnis, & impropria: quam diuiſionem approbarunt Cauallin. §. 2. num. 1 de euictionibus, Iodoc. Domhuder. in praxi ciuili, cap. 26. num. 3. Surd. conſ. 36. num. 25.

Euictio expreſſa eſt, quando quis ſti
2 pulatus eſt duplum euictionis nomine à venditore: illo enim caſu dicitur expreſsè emptorem ſibi prouidiſſe pro euictione, vt eſt caſus in l. non ex eodẽ, C. de euictionib. Cardinal. Tuſch. tomo 3. pract. concl. 35. num. 1.

Tacita euictio eſt, quando venditor
3 de euictione ſe non obligauit, tamen ex natura contractus non eſt neceſſe exprimi. Dec. conſ. 483. n. 15. Curt. Iun. conſ. 38. n. 2. Cardin. Tuſc. vbi ſup. n. 2. diuerſo modo deſcribit, vt ſit tacita eui
4 ctio, quando non eſt tradita: & pariter non eſt propria euictio, vt emptor poſſit agere de euictione, neque reuerti ad iura ceſſa, ſed debet agere ad intereſſe, ex l. 1. ff. de actionibus empti, Bald. conſ. 289. num. 2. lib. 2. vbi circa finem, appellat fictam euictionem, quia ineſt de natura venditionis, Surd. de alimentis, tit. 7. q. 18. num. 18.

Tamen venditor poteſt cogi poſt
5 venditionem ad cauendum de euictione ſimpliciter, quia eſt de conſequentibus, & naturalibus contractus emptionibus, Paul. de Caſtr. conſ. 207. lib. 1. gloſ. fin. in fin. & exinde dicebat I.C. in l. in venditione, ff. de euict. ſi in venditione dictum non ſit, quantum venditorẽ præſtare oporteat, nihil vẽditor præſtabit præter ſimplũ euictionis nomine, & ex natura actionis ex empto, hoc

eſt,

Digitized by Google

eſt, quod intereſt, vt notat ibi Salicet.
gloſ. fin. in l. rem alienam, ff. de contra
6 henda empt. quod natura actionis ex
empto eſt, vt re euicta agatur ad inte-
reſſe, Salicetus in l. non dubitatur, C. de
euict. Rebuffus, to. 3. ad ll. Gallic. tit. de
contumac. ar. 6. Cauallin. §. 2. de euict.
* n. 4. Seraph. Oliuar. deciſ. 321. n. 12. p. 1.

7 Hoc tamen limita, ſi à principio non
eſt conuentum, quòd venditor teneatur
cauere de euictione, l. emptori duplæ,
in princ. ff. de euict. gloſ. in l. pacta con-
uenta, ff. de cõtr. emp. l. non idcirco, C.
de euict. l. 2. C. de hæredit. vel act. ven-
dit. aliàs non tenetur cautionem præ-
ſtare, & per iura relata demõſtratur, vbi
quod tempore contractus comprehen-
ſum non eſt, peti non poteſt contractu
perfecto, Surdus conſ. 68. num. 3. lib. 1.

8 Solemnis euictio eſt, quando interue
nit fideiuſſor, qui verborum ſolemnita-
te intercedit, l. Blanditus, C. de fideiuſ-
ſorib. & colligitur ex l. Authore, & ll.
ſeqq. C. de euiction. Cauallin. dict. §. 2.
num. 6.

9 Hæc tamẽ ſolemnis fideiuſsio in mul
tis caſibus cõtingere poteſt, quos ſeria-
tim ponit Bar. in l. 1. §. ſtipulatio duplæ,
ff. de præt. ſtipulat. & illos reaſſumit An
gel. Arent. in §. fin. inſtit. de ſuſpect.
tut.

10 Primò, quando expreſſe conuentũ eſt
inter partes, vt venditor pro euictionè
præſtet fideiuſſorem; quem authorem
ſecũdum lex appellat, l. illud ff. de euict.
l. 1. §. ſtipulatio duplæ, ff. de præt. ſtipu
lat. Ex quo text. colligit ibi Paul. de
Caſtr. quòd venditor, qui tenetur caue-
re de euict. (vt dicunt multa iura) non
habet neceſſe præſtare fideiuſſorẽ, ni-
* ſi expreſſe actũ fuerit, l. emptori duplæ,
ff. de euict. l. pacta conuenta, ff. de cõtr.
emp. l. non idcirco, cum gloſ. C. de eui-
ctionibus.

11 Secundò, quando in limine contra-
ctus imminet euictio. l. habitationum,
§. fin. vbi Bar. Bal. Salicet. ff. de pericu-
lo, & commod. rei vend. l. ſi poſt perfe-
ctam, vbi Cyn. Bal. Salicet. C. de euict.
12 Menoch. de arbitrarijs caſu 224. Surd.
conſ. 36. n. 14. & deciſ. 183. n. 4. & tunc *
dicitur imminere in limine contractus
quando pretium nondum ſolutum eſt,
Paul. de Caſtro cõſ. 46. lib. 1. Surd. vbi
ſup. & deciſ. 295. nu. 7. Nata conſ. 267.
nu. 1. & 2. lib. 2. vbi declarat procedere,
ſi lis aliqua mota non fuerit.

13 Secundò etiam non procedit in eo,
qui ſciebat rei qualitatem: Salicet. poſt
Cyn. in l. ſi fundum, C. de euict. Neui-
zan. conſ. 37. num. 1. Stephan. Ber-
trand. conſ. 60. lib. 2. parte 2. Intellige
tamen; ex Bald. in d. l. ſi poſt perfe-
ctam, quòd venditor non cogitur præ-
14 ciſe ad dandum fideiuſſorem, ſed cau-
ſatiue, ſi vult pretium conſequi, &
iſtud cõtingit ope exceptionis, Angel.
in §. quod autem, in auth. de fideiuſſo-
ribus, vt infra demonſtrabitur: alioqui
doli exceptione repelleretur, l. pa- *
ter, §. ex quadrante, cum gloſ. in verb.
ſummouere, ff. de dol. except.

15 Ex quo notabiliter inferunt Cyn.
Bald. & Salycet. in d. l. ſi poſt perfe-
ctam, quod aduena ſtatim receſſurus
ſi contrahit, ibidem ſortitur forum,
l. hæres abſens, §. proinde, ff. de iudi-
cijs. Si tamen euictio immineat in li-
mine contractus, per illam legem ſor-
titur forum, ita obſeruat Cauallin. d.
§. 2. num. 8. quia venditor non debuit
credere illum receſſurum antequam
ſolueret: & poteſt eum capi facere, quia
turpe eſt, & bono viro non conuenit
recedere cum aliena pecunia. Bald.
in rubr. C. de reuocan. his, quæ in fraud.
credit. Surdus conſ. 68. num. 11. lib.
11. ex quo muliones, & ſimiles perſo-
næ ſemper ſunt viatores, & in itinere
poſſunt eorum muli, & equi ſequeſtra-
ri, quia ſemper videntur ſuſpecti de
fuga.

16 Sed aduerſus ſic dictum vrgent ſe-
quentia: Quòd ſi contrahens cum ali-
quo ſciat eum ſtatim receſſurum eſſe,
non poterit eum conuenire in loco cõ-
tractus, quia in his terminis cõtrahens
nõ ſortitur forũ, ita probat text. in d. §.
proinde

proinde,cap.1.§.neque etiam,vbi gloſ.
verb.reſpondere,de for.compet.lib.6.
★ Alexan.conſ.89.num.1.lib.7.Capella
Toloſan.quæſt.103.

17 Cui incumbat onus probandi,quod
ſcienter contractum ſit cum ſtatim re-
ceſſuro? & Bart. in d. §. proinde,num.
1. ex mente huius text. exiſtimat eſſe
diſtinguendum, vt ſi ille cum quo con-
tractum eſt erat aduena, & veriſimili-
ter ſtatim receſſurus, incumbat onus
probandi illi, qui cum eo contraxit,
quod ignorauit eum ſtatim receſſurũ:
ſi verò ille, cum quo contractum eſt
habebat in eo loco tabernam, ſiue offi
cinam, præſumitur cum eo contrahen-
tem ignoraſſe eum ſtatim receſſurum,
& conſequenter in iſto caſu poterit cõ
uenire in loco contractus; quam ſenten
tiam probant Socin. reg. 159. num.9.
Stephan. Aufrer. ad Capel. Tholoſ. q.
103. Marian. Socin. in cap. dilecti, nu-
mer. 18. de foro compet. Roder. Suar.
tit. de los emplaçamientos, §. fin. num.
36. in nouiſ. fol 207. Bernard. Diaz re
gul. 146. Petr. Barboſa in d. §. proin-
de, num. 96. ff. de iudicijs.

18 Sed quod aduena non ſortiatur fo-
rum ratione contractus eſt vera, & ma
gis communis ſententia, quam tenent
contra Antoniũ de Butrio in cap. fin.
de foro compet. Angel. in l. 1. ff. ſi quis
in ius vocatus non ierit, Bald. in dict.
rubr. C. quæ in fraud. cred. & in l. 1. C.
de nundinis, Abb. in d.cap.fin.num.33.
Felin. in cap.dilectus, n.27. de reſcrip.
Cou.pract.10.n.5. Andr. Barbat. conſ.
52.lib.2.l.32 tit.3.p.3. ibi Greg. Lop.
gloſ.10.verſ.limit.1. Ioan. Gratian. re-
gula 213. qui plures refert.

19 Reſtringe tamen, quòd aduena ſta-
tim receſſurus ſortiatur forum ratio-
ne contractus, pro his, quæ ſecundum
naturam contractus erant ſtatim expe
dienda; nam ſi quis emat equum certo
pretio, & ſtatim ſoluat, poteſt conueni-
re ibi aduenam, vt in loco eodem tra-
dere equum teneatur: Abb. in capit. fin.
num.33. de for. comp. Dominic. in c.1.
§. nec etiam, n.6. & ibi Peruſ. n.4. de fo
ro comp. lib 6. Bẽuen. Strac. de merca-
tur. tit. quomodo in cauſ. mercat. pro-
cedendũ ſit, Suar. in tit. de los gouier-
nos. § fin. n.37. Bald. in d.rub. C. quæ in
fraud. & in his terminis intelligẽda eſt
20 opinio Cauallin. d. §. 2. n. 8. indiſtinctè
loquentis, quòd ratione euictionis im-
minentis in limine contractus, quæ ve-
nit ex natura contractus, aduena ſta-
tim receſſurus in loco cõtractus poteſt
conueniri, & teneatur ibi iudicium ſuſ-
cipere. Vnde colliges, videri veram tra
21 ditionẽ Abb. in d.c.fin.n.33. & Marian.
Socin. in d.c. dilecti, nu. 34. de for. cõp.
quod ſi aduena ſumpſit aduocatum pro
ſe defendendo poterit conueniri pro
ſalario aduocati in loco contractus, &
iudicij, imò iudex ſi in eius tribunali id
factum ſit, debet aduocato competens
ſalarium conſtituere, c. ſtatutũ, §. nota-
riũ de reſcrip. lib.6. Barb. in d. § proin-
de, n.127. ff. de iud. & ſi ſalarium nõ ſit
conuentum debetur aduocato, latè Flo
res de Memna libro 1.q.8. § 1. nume-
ro 46.

22 Extende etiam, quòd ratione huiuſ-
modi ſalarij, expenſarumque, quæ fiunt
per aduocatos, & procuratores adue-
næ, vt clientuli, dicuntur de iuriſdictio-
ne illius Curiæ, vbi facta ſunt, etiamſi
tales perſonæ quibus inſeruitum eſt nõ
ſint alias ſubiectæ & maximè de ſtylo
23 ſeruatur, quia ſtylus dat iuriſdictionem,
Abbas in c.cũ contingat 12.n.4. & 5. de
foro cõp. & in huiuſmodi ſalarijs & ex-
penſis concludunt Mandoſ. de monit.
q.59. commiſ.11. in verb. validitate iu-
riſdictionis, Flores de Memna lib. 1.
var.q.12.num.50. Stephan. Gratia. to-
mo 1. diſcept. forenſ. cap.56.n.7. Et ita ★
24 vidi multoties practicari in hac Curia
Regia, & per ſupremos Auditores quo-
tidie dantur reſcripta, quibus conueni
tur quis etiamſi remotiſsimè viuat, vt
ſoluat huiuſmodi ſalaria aduocatis, &
25 procuratoribus ſine cõcurſu creditorũ,
& abſque oppoſitione tertij (ad quod
non animaduerſi fuerint plurimi Scribẽ
tes)

es) teſtatur Ioſephus de Seſe de in-
ibitionibus, cap. 4.§. 2. num. 36. ibi:
Iumano autem iure probatur per ea,
uæ docet Bal. in auth. ſed iam cautum,
. depoſiti per text. ibi, & gloſ. vbi do-
et ſalaria mercenariorum non poſſe
liquo impedimento, & oppoſitione
tiam tertij impediri: huic addo Dida-
um Caſtellum in l. 64. Tau. num. 95.
erſ. facit etiam, authen. ſed iam cautũ,
tephanus Gratianus, tom. 2. diſcept.
57. num. 17. & confirmatur principalis
onclusio per ea, quæ ante dixit ipſe
ratianus tomo 1. diſceptat. 154. nu.
4.

Extende etiam principalem conclu-
onem, quòd & ſi viator & aduena trã-
ant per hanc Curiam Regis, & dum
odo inueniantur in ea poſunt, conue-
ri in ea, quia Curia Regis reſpectu
nnium ſubditorum cenſetur commu
s patria, l. Roma. ff. ad municipalem,
le incolis, l. 7. § Romæ, ff. excuſa. tut.
i: *Quoniã in Regia vrbe*, quæ & habe-
r, & eſt communis patria, cap. fin. de
ro compet. Barboſa in l. 2. §. legatis
le iudic. à num. 10. Couar. pract. 5. l.
tit. 3. p. 3. verſ. Eſto es, porque la Cor
del Rey es fuero communal, l. 10. &
1. tit. 7. lib. 6. recopil. Stephanus Gra-
ianus tom. 3. diſcept. foren. 569. num.
3. & 15.

Extende etiã, quòd nõ ſolũ vbi Rex
ſiſtit, & eius Cõcilium Supremũ reſi-
t communis patria dicitur, ſed etiam
egales Cancellariæ eadem funguntur
ærogatiua, ita, vt quiſquis illic reper-
s fuerit, conueniri eodem loco rectè
leat, ſicuti tradunt Suarez in l. poſt rẽ
dicatam, q. 5. n. 21. Parladorius lib. 3.
fferent. 10. à n 15. Monte Alegre in
axi, cap. 9. nu. 316. Rubinus deciſ. 9.
otæ Germaniæ Iacobus Cãcer deciſ.
iuriſdict. n. 230. vbi dixit, quòd in-
r Cathalanos ciuitas Barcinonenſis
t communis patria, Ferrer. deciſ. 57.
1. & quilibet in ea inuẽtus, poſsit ibi
d iudicium trahi, licèt in hac Curia Su
ema reſideat Concilium Supremum
Aragonum, quod eſt ſuperius Senatu
Cathaloniæ, & Valentino, & Cæſarau-
guſtano.

Dicunt Doctores, vt ſupradictũ eſt
n. 10. ex Paul. de Caſtro in d. l. ſtipulatio,
quòd venditor cogeretur ad dandũ fi-
deiuſſorẽ, quòd aperiretur via extorquẽ
di fideiuſſores per emptores, ſi nõdum
ſoluerint pretium ſubmittendo aliquẽ,
qui moueat litem contra tertium, Bar.
29 in l. non idcirco, C. de cõtrahend. empt.
attamen huic fraudi poterit per iudicis
officium, ad quem expectat, prouideri,
& ne fraudes committantur, arg. l. hæc
autem in princ. ff. ſi cui pluſquam per
leg. Falcid. legatũ eſſe dicatur. Vincẽt.
Carrot. de ſequeſtro, p. 3 q. 10. n. 11. &
12. Borgnin. Caualc. deciſ. 4. prope fin.
p. 1. iudicis officium in hoc verſatur, ſe-
cundum Bart. in d. l. ſi poſt perfectam,
quoniam compellet emptorem iurare,
quòd per calumniam non facit. Socin.
Iun. conſ. 208. col. penult. verſ. Secunda
defenſio, Curſ. Iun. in l. vnica, C. de ſe-
queſtratione pecuniæ: & ſimiliter ille,
qui mouet litem, Salic. in d. l. non idcir-
co. Tamen ſi detegeretur calũnia em-
ptor repelleretur, Neuiz. cõſ. 37. melius
tamen foret, vt illi actori iuramentum
deferatur, vt iuret, an ab illo emptore
requiſitus litẽ mouerit: nam is faciliùs
rei veritatem iurabit, cum tanti ſua nõ
interſit, vt teſtatur Menoch. lib. 2. de
arbitr. iudic. caſu 224. n. 5. Sed quãtum
30 ſit ſcrupuloſa hæc via, patet experien-
tia, quandoquidem homines hodiernis
temporibus faciles ſunt ad iurandum, l.
quæ ſub conditione, ff. de condit. & de-
monſt. in Dei contemptum, Bald. in d. l.
ſi poſt perfectam: tales enim ſatis Deũ
31 vltorem habent, l. 2. C. de iur. iurand.
Cœpol. caut. 52. aliquis emit, & caut.
181. multi emptores. Poterit emptor
etiam allegare, quòd emptor per do-
lum, & fraudem actorem induxit, vt li-
tem ei moueret, ne pecuniam numera-
ret: quam quidem fraudem probare po-
terit cõiecturis iudicis arbitrio pẽſatis,
Curſ. Sen. in d. l. vnic. in fi. C. de prohib.
ſe-

ſequeſt. pecuniæ, Cauall.d.§.2. nu. 11.
Petrus Surdus conſ.36.num.14. verſus
finem, lib. 1.

32 Reſtringe tamen, ſi emptor ſciat rem
eſſe alienam, non eius, qui illam vendi-
dit, quia tunc poteſt facere colluſio-
nem (ſi talis dici ſic poteſt) cum domi-
no procurando, vt rem ſibi euincat, ali-
quem nomine eius petitorem ſubmitté
do, vt ſuccumbat, & tamẽ habet actio-
nem contra venditorem, vt eſt text. no
tabilis, qui docet, hanc bonam colluſio-
nem, vt dominus ſuam rem habeat, &
emptor non remaneat in damno, ſed
habeat actionem de euictione, in l. at
qui natura, §. ſi cum me abſente, ff. de
neg.geſt. vbi Bald.nu. 1. & in 4. notab.
dicit, quòd nõ videtur dolum commit-
33 tere, qui ſibi proſpicit: nã cautus non di
citur doloſus, qui per dolũ dolo reſiſtit,
& lex permittit dolũ dolo vinci, l. cum
pater, §. Titio, ff. de leg.2. Ioan Andreas
in cap. cupientes, de elect. lib. 6. Bald.
conſ.28.in fin. lib. 1. Thomas Triuiſa-
★ nus deciſ. Veneta 63. num. 9. Bertaz.
conſ.crimin. 555.nu.40.tom.2. Et de-
clara tamen ſecundum Fulgoſ. in d. §.
cum me abſente, num. 4. quòd id fieri
poteſt iuſti lucri cauſa conſequendi, vel
ne ſibi lucrum auferatur, & quòd talis
ſummiſsio licitè fieri poteſt, vt affirmat
Bertazol.d. conſ. num. 41. Hieronym.
★ Leo deciſ. Valẽtiæ 47.n.20. Ancarran.
lib.3.quæſt.famil.34.num.8.

Cùm verũ ſit, quòd in imminẽte euic-
tione per litis motionẽ à tertio, vẽdi-
tor tenetur fideiuſſorem præſtare, ori-
tur dubium, an aduerſus tantum moto-
rem litis, vel aduerſus quemlibet aliũ,
& ſic generaliter teneatur illum præſta
re? Dyn. in d. §. ſtipulatio duplæ, quem
34 referunt, & ſequuntur ſupra citati Do-
ctores, tenet, quòd venditor aduerſus
omnes, & dicit hoc probari in l. fin. §.
fin. ff. de reſcind. vendit. vbi Bart. Bald.
Salycet. Roman. conſ. 204. Paul. Ca-
ſtrenſ.conſ.46.col.2. Gratus conſ.135.
in fin. lib.2. vbi teſtatur Cauallin. d. §.2.
★ num. 12. Rota Romana deciſ. diuerſ.
281.part.1.nu.36. Franchis deciſ. 555. ★
num.4. Surd.conſ.36.num.14. & deciſ.
295.num.8. & 9. Hieronymus Leo de-
ciſ.dicta Valentina, num.21. quod ſatis
cõprobatur ex generalitate d. l. ſi poſt
35 perfectam, quæ lex cum generaliter lo-
quatur, generaliter debet intelligi, l. 1.
§. generaliter, ff. de leg. præſtand. eſſet-
que illius legis prouiſio fruſtratoria, ſi
nõ teneretur venditor aduerſus quem-
36 libet pro euictione fideiubere, & lex ni-
hil operatur fruſtra, l. hæc ſtipulatio, §.
Diuus, ff. vt legat. nomin. caue. Gratus
conſ. 138. in fin. lib. 2. vbi teſtatur de
communi.

37 Limita hoc principale dictum ſe-
cundum Bald. in l. non idcirco, ante fin.
C. de contr. empt. vt non procedat in
emptore petente fideiuſſorem pro eui-
ctione, quãdo eſt in notoria calumnia,
quod cõtingere facile poteſt: imò ſi ex
parte venditoris conſtaret de notoria
calumnia, quia res vendita non eſt ſua,
emptorem hunc non teneri ad pretij
ſolutionem, etiamſi offerret fideiuſſo-
rem euictionis, quia venditor detegit
eius calumniam, Neuiz. conſ. 37. num.
9. Cauallin.d.§.2. de euict. num.13.

38 Tertiò, quando pater vendit bona
filiorum, in quibus habet vſumfructum:
illo enim caſu pater debet præſtare fi-
deiuſſorem pro euictione: Angel. in §.
fin. de ſuſpect. tut. ſub num. 4. intellige
tamen, ſi emptor velit. Bart. & Paul. de
Caſtro in d. l. 1 §. ſtipulatio duplæ, ff. de
pret. ſtipul. & Bald. in d. l. ſi poſt perfe-
ctam; ſed verùm Paul. de Caſtro in d. §.
fin. aliud ſentire videtur poſt Bart. &
Bald. vbi inquit, quòd ita demum pater
fideiubere tenetur, ſi ante ſolutum pre-
tium filius litem mouerit: quo caſu im-
minet euictio in limine contractus, &
ſic videtur innuere, quòd nulla ſpecia-
litas ſit in caſu d. §. fin. Salicet. autem di
xit, quòd ille §. loquitur per viam con-
ſilij conſulendo emptori, vt ab initio
ſibi proſpiciat de fideiuſſore. Verũ attẽ
tè diligenter, quod Bart. ibi iuxta intẽ-
tionem antiquorum reprobat opinio-
nem

nem gloſſæ illa ratione, quoniam cum filius ſit in poteſtate patris non poteſt agere, l. 1. §. fin C. de annali except. Rebuf. tom. 2. ad ll. Gallic. tom. 2. de reſciſs. contract. Ergo non poteſt immineré euictio: ſed animaduertendum eſt, quòd ſi viuente patre non poteſt agere nulla filio curret præſcriptio, quia non valenti agere non currit præſcriptio, d. §. fin in illis verbis, ibi: Nullam poterit præſcriptionem filijs opponere, quandocumque rem ſuam vindicātibus, &c. Quo caſu ſemper dici poteſt, quòd immineat euictio propter periculū, ſub quo ſtat emptor, quòd mortuo patre filius vendicauit rem ſuam: mors enim certa eſt, quamuis dies incertæ, l. 1. ff. de condit. & demonſtr. cum ſemel ſecundum Apoſtol. conſtitutum ſit hominibus mori, & Propheta Dauid in Pſalmo Quis eſt homo qui viuet, & nō videbit mortem, Sebaſtian. Medices multis comprobat in tract. mors omnia ſoluit. part. 1. num. 9. Cauallin. d. §. 2. num. 14. circa fin.

Vnde cum primum ſciuerit emptor rem venditam à patre eſſe filij, & pater non docuit eſſe ſuam; cogetur patrem ad præſtandum fideiuſſorem, vt clare præſupponit text. in l. 1. §. fin. C. de bonis mater. in illis verbis: Docere debet pater proprij iuris eam rē eſſe, quam donat, vel diſtrahit. Et in hoc ſtat ſpecialitas illius §. ne cogamur incidere inſuper fluitatem, cum alibi lex diſpoſuerit hoc per viam conſilij in l. in illud, ff. de euict. & in d. l. 1. ſtipulatio duplæ; Maur. Pirr. Aretinus parte ſecunda princip. de fideiuſſor. quæſtione 18. numero 32. Cauallin. dict. §. 2. numer. 14.

Quartò, quando in Regione eſt conſuetudo, vt venditor fideiuſſorem emptori exhibeat, text. in l. ſi fundus, ff. de euictionibus, ibi Bart. Bald. Salicet. l. quod ſi nolit, §. qui aſſidua, ff. de ædilitio edicto, ita ſentiunt Bartolus, Paulus in dict. l. 1. §. ſtipulatio duplæ, & Bald. in dict. l. ſi poſt perfectam, & fuit opinio gloſſæ in d. l. illud, ff. de euiction. Petrus Surdus deciſ. 334. num. 8 & 9. prout talem conſuetudinem eſſe Bononiæ teſtatur Gratus conſil. 135. numer. 9. lib. 2. Alex. conſil. 37. num. 7 lib. 2. Afflictis deciſ. 226. numer. 2. Iaſ. in l. 2. ff. de eo quod certo loco, Cauallinus d. §. 2. num. 15. Arias Pinellus in rub. C. de bon. mater. num. 37.

40 Amplia etiam, quòd quando contractus factus eſt in alio Regno, & pro eo conuenitur quis in Caſtella, in his, quæ pertinent ad ſolemnitatem iudicij ſemper attenditur locus, vbi fit actus ad iudiciū: ſed in his, quæ pertinēt ad ſubſtātiam, & deciſionem cauſarum attenditur locus, & forum ipſius perſonæ agentis, Bart. & omnes in l. cunctos populos, C. de ſumma Trinit. Anton. Gomez in l. 3. Tau. num. 20. An. Gabriel lib. commun. opin. conſ. 2. de conſuetud. lib. 6. Petr. Surdus deciſ. 13. num. 6. Parladorius lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 1. p. §. 11. ampliat. 3. numer. 13. Gracianus tom. 1. diſcep. 146. num. 30. Didac. Perez in l. 3. tit. 23. lib. 2. fol. 443.

41 Extende etiamſi clericus coram iudice ſeculari litem ſuſceperit, ligatur conſuetudine illius loci, quoad ordinatoria litis, licèt non ſit ſubditus: text. in l. cum clericis in fin. C. de Epiſcop. & cleric. vbi notat Cyn. & Alex. cōſ. 164. n. 3. lib. 1. Petr. Sur. d. deciſ. 13. num. 9.

42 Præterea Bart. in l. ſi pignore, §. fin. ff. de pignorat act. quòd euictio intelligitur promitti cum clauſulis conſuetis, Socin. Iun. conſ. 148. lib. 3. Crauet. cōſ. 325. lib. 1. num. 5. Caualiin. d. 2. numer. 15. in fine, ita vt notarius præſumatur
43 appoſuiſſe clauſulas aſſuetas de voluntate partium. l. quod ſi nolit, §. qui aſſidua, ibi Cœpola, ff. de ædelitio edicto, l. ſi prius, §. recte placuit, ibi Bart. ff. de aqua pluuia arcend. l. fin. C. de fideiuſſ. ibi Bald. Nata conſil. 16. numero 17. libro 1. Couar. in ru. de teſtam. 2. part. nu. 14. Matienç. in l. 1. tit. 4. gloſ. 10. num. 65. & in l. 8. tit. 11. gloſ. 14. nu. 11. lib. 5. Recop. Gutierr. de iuramento.

parte 1. cap. 61. numer. 25. & 26. Stephanus Gratianus diſcept. forenſ. 216. numer. 24. Et ratio eſt, quia ſcribere notarius præſumitur, quæ à partibus dicuntur, & quidquid ſcribit, habetur, ac ſi à partibus dictum fuiſſet. Bald. in l. errore, C. de teſtament. ibi Paul. de Caſtro numer. 3. & 4. Petrus Surdus conſ. 129. numero 21. libro 1. & conſ. 440. numero 10. & 52. libro 3. vbi dicit, quòd non eſſet rationabile dicere, quòd ſint verba notarij, quia ſcripta à notario præſumuntur à partibus prius prolata, & conſ. 473. numer. 19. & 38. & deciſ. 213. num. 5. & 7. ibi: Si omiſit verba contractus ponere, poterit addere. Boerius deciſ. 182. num. 7. Oſaſch. deciſ. Pedemontana 156. numer. 4. Hieronym. Magon. deciſ. Florentin. 57. numero 2. Azebed. in l. 13. titul. 25. lib. 4. Recopil. numero 24. & 25. ibi: Appoſita cenſentur ad rogitum partiũ, quæ ſunt de natura contractus. Molin. lib. 4. de

45 maioratib. capite 2. numer. 52. Verba enim notarij ſunt verba partium, quando ſunt facti, gloſ. in l. ſciendum, ff. de verborum obligation. Natta cõſil. 483. numer. 7. Barnab. Cornazan. deciſ. Rotæ Lucenſ. 4. numer. 2. Petr. Magdalenus de numero teſtium in teſtamentis requiſitorum, à num. 127. capit. 16. Aluarus Valaſc. conſultat. 146. numero 4. Fontanel. de pact. nuptial. clauſul. 4. gloſ. 21. part. 2. à numero 69. Nicol. Bonthemius de arte notariatus, lib. 3. capite 8. vbi latè multas, & practicabiles quæſtiones diſputat, & eodem lib. 3. quæſt. 6. numer. 19. ait, quòd notarius omittens ſolemnitates in inſtrumentis ſolitas & conſuetas, puniri poteſt, Maſcard. tom. 2. de probatio. concluſ. 1098. num. 33. 34. & 35.

46 Vnum tamen omittendum non cenſeo, quòd ſi omiſſum fuerit à notario ſcribere in inſtrumentis, quod à partibus dictum ſit, teſtibus id probari poteſt, & ſeruabitur contractus ſecundum dicta teſtium, l. quoties, §. 1. verſ. Sed ſi non corpore, ff. de hæredib. inſtituẽd. l. cum proponebatur, ff. de leg. 2. Roman. conſ. 185. num. 7. Paul. Caſtrenſ. cap. 18. numer. 2. & 3. lib. 3. Alexand. conſ. 14. numer. 16. lib. 6. Surd. conſ. 129. à num. 1. & conſ. 236. numer. 34. lib. 2. Mendez de Caſtro in praxi Luſitana, cap. 12. §. 1. num. 8.

47 Hoc tamen ſic probatum valebit in vim contractus, non tamen in vim inſtrumenti executiui paratam executionem habentis, Suarez in l. poſt rem iudicatam in declarat. l. Regni, limitat. 3. numer. 1. Iaſ. in l. fin. numer. 20. C. de edict. Diui Adrian. tollend. Felin. in capit. ſicut, 16. numer. 4. de re iudicata, Scacia de appel. quæſt. 17. limit. 9. numer. 63. Anton. Maſſa Galleſ. de camerali obligat. quæſt. 27. num. 4. vbi Syl. ueſt. Zachias numer. 1. & 4. ibi: Requiritur ergo inter alia ad hoc, vt obligatio noſtra habeat executionem paratam, quòd ſit in ſcriptis: ſi probatur per teſtes, caret tali priuilegio paratæ executionis, Caſtro de ſocietate officiorum Romanæ Curiæ, cap. 11. ſub numero

48 10. Et ratio eſt, quia vbi examinantur teſtes, requiritur litis conteſtatio; & vbi ea requiritur, non poteſt procedi executiuè, ſecundum Galleſium, & Scaciã num. 64. ſupra citatos.

49 Reſtringe, vt nõ procedat in caſibus, in quibus non eſt neceſſaria litis conteſtatio; quia tunc dicta teſtium deponentium, quòd partes ſe obligauerũt in forma talis inſtrumenti habentis paratam executionem, habent eandem vim executiuam, quam haberet ipſum inſtrumẽtum, Felin. in d. c. ſicut, ſub num. 4. de re iudic. Scacia vbi ſup. num. 65. Syluest. Zach. d. n. 4. Achilles Perſonalis de adipiſcen. poſſeſ. num. 169.

50 Quintò venditor tenetur præſtare fideiuſſorem, quando Princeps ſuo reſcripto confirmat venditionem, argument. l. vniuerſa, C. de prec. Imper. offerẽd. Angel. in §. fin. inſtit. de ſuſpect. tut. ſub numer. 4. Bald. in d. l. ſi poſt perfectam: tamẽ iſte caſus ſolùm nititur Doctorum auctoritate, nam in l. vniuerſa ſolum

Digitized by Google

ſolum probatur, quòd debitor, qui im-
petrat dilationem per reſcriptum Prin
cipis ad ſoluendum fideiuſſorem ido-
neum præbere debet, alioquin huiuſ-
modi priuilegio non frueretur nol-
lens cauere, Rebuſ. de dilat. §. 1. gloſ.
1. numero 49. tom. 2. Cauallin. dict. §. 2.
num. 16. quod non ponit pro conſtan-
ti.

Intellige tamen, vt venditor, cui cõ-
ceſſa fuit dilatio, teneatur præſtare cau
tionem, ſi ab ipſis creditoribus petatur
ipſa fideiuſsio, l. ſi quis filium. §. ſtipula-
tio, ff. de collationibus, ibi: Cũ interpel-
latus. Quamuis enim text. in d. l. vniuer-
ſa, ſub illis verbis (aliter non valeat) vi-
deatur innuere, quòd abſque alia inter-
pellatione ipſa cautio præſtanda ſit: at-
tamen gloſ. & Doctores cõtrarium ve-
ius cenſuere: verbum namque illud (nõ
valeat) prolatum à lege, intelligitur cũ
ff:ctu, non ipſo iure, Greg. Lop. in l. 33
itul. 18. part. 3. gloſ. 2. hanc eandem ſen
entiam ſequuntur Alexan. conſ. 210.
b. 2. Marſil. in rub. de fideiuſ. num. 145
& ſingulari 341. Anton. Hering. de fi-
eiuſ. cap. 5. num. 133. Franciſc. Marc.
lecis. 83. num. 2. p. 1. Menoch. in ſecun-
o remed. adipiſcend. numer. 98. Andr.
Gail lib. 2. obſeruat. 46. numer. 14. Sur
lus conſ. 124. num. 1. & 2. Marqueſ. de
commiſ. ſuper dilationib. morator. com
miſ. 4. num. 8. Carol. de Graſ. de exce-
ptionib. cap. 32. numer. 100. Carrot. de
exception. excep. 168. num. 44. Et ratio
eſt, quia in omni materia in qua aliquis
tenetur præſtare cautionem, intelligi-
tur, ſi à parte, in cuius fauorem præſtari
debeat, petatur, Abbas conſ. 96. num. 4.
Lancellot. in tract. de attent. tit. de at-
tent. reſtit. in integrum pendente, par-
te 2. cap. 28. num. 123. Paul. de Caſtr. in
l. vniuerſa, ponit hanc regulam perpe-
tuo menti tenendam, C. de precib. Im-
per. & ad plures caſus extendit Carol.
de Graſ. vbi ſup. quem authorem ſem-
per habeas, & legas, quia melior, & do-
ctior euades, argument. l. penultim. ff.
ad exhibendum in fine.

Sextò requiritur, quando creditor
neceſsitatur in ſolutum capere ex bo-
nis debitoris; tunc tenetur debitor fi-
deiuſſorem præſtare, qualem poteſt, §.
quod autem, in authentic. de fideiuſ. ibi
54 Bart. numer. 7. quòd ſi debitor non
poteſt præſtare fideiuſſorem, præſtabit
iuratoriam cautionem, l. cum facilè,
cum ibi notatis, ff. ſi cui pluſquam per
l. Falcid. Cauallin. dict. §. 2. numero
17.

55 Et hoc maximè procedit, quia iura-
toriæ cautioni committitur, ſi pauper
eſt, qui fideiuſſorem dare debet, & cum
nõ reperiat, l. de die, §. iubetur, ff. qui ſa
tiſd. cog. l. omnes, vbi Bald. C. de Epiſc.
& Cleric. Bald. in authent. cui relictũ,
C. de indict. viduit. toll. vbi Caſtr. Gui
do Papa deciſ. 189. Alex. Trentacinq.
lib. 1. variar. reſolut. titul. de verb. ſig-
nificatione, reſolut. 3. Beccius conſ. 1.
num. 4. 16. & 18. Surd. deciſ. 141. à nu-
mer. 7. Franch. deciſ. 317. num. 8. Mar-
ta voto 158. numer. 8. Farinac. quæſt.
107. numero. 38. & quæſt. 33. de carce-
rib. numero 43. dicit, quòd non ſo-
lùm procedit in ciuilibus, ſed in crimi-
nalibus, Mario Giurba deciſ. Reg-
ni Siciliæ 4. numero 14. Couarru. libro
3. var. capit. 3. numero. 6. Gutierrez
in l. nemo poteſt, num. 294. ff. de leg. 1.
& lib. 2. canonic. quæſt. 19. numer. 4.
Seraph. Oliuar. de priuileg. iurament.
priuileg. 8. à numer. 1. Martin. Benin-
dorf. ibi numer. 2. Caſtel. Soto Mayor
de vſufruct. capit. 18. numer. 10. dicit
eſſe receptiſsimam opinionem Farin.
etiam dict. quæſtion. 33. à num. 43. Bar-
boſ. in l. diuortio, §. interdum, nume-
ro 26. ff. ſolut. matrimon. Cauallin. mil
leloquio 526. Anton. Hering. de fide-
iuſſoribus, capit. 18. à numer. 84. Co-
ſta remed. ſubſidiario 58. & 59. Vincẽ.
Mancinus de iuramento, part. 4. effe-
ctu 149. à numero 2. Balbus deciſio-
ne 6.

Ampliatur, quòd ſufficiat, ſi di-
cat, ſe credere, quòd de facilè non
inueniet fideiuſſorem, l. ſi fideiuſſor,
§. 1. ff. qui ſatiſd. cog. & in hoc caſu
non eſſe præciſe iuramentum, Guido

Pap.deciſ.189.n.2.Surd.deciſ.141.nu. 11.in medio,Becc.cõſ.1.n.18.Rip.90. num.18. Aſsin.in praxi,§.31.cap.2.am plia.9.in fin.Benincaſ.de priuil.pauper tatis,quæſt.9. in 7. ſpeciali, num.15.

56 Impotentia dandi fideiuſſores, cum in facto conſiſtat probanda eſt ſaltem iuramento ex ſupra dict. Doctoribus Surd.conſ.68. num.22. Coſta dict. remed. 58. num.11.Surd.dict.deciſ.141. ſub num.11.authent.generaliter,ibi:Tactis ſacroſanctis Euangelijs affirmauit, ſe fideiuſſorem dare non poſſe, C. de Epiſc.& Cler.vbi Bald.numer.4.& Salicet,num.1.

57 Vnum notandum eſt, quòd idoneus ſoluendo, vt quis dicatur, debet poſsidere bona in loco iudicij, gloſ.in §. ſuſcepto,in authent.de exhibẽd. reis, Doctores in l. ſi fideiuſſor.ff. qui ſatisdare cogantur,& in l. 1.ff. ſi quis in ius vocatus non ierit, Bart. in l. fin. C. de princip. agentib. in reb. lib. 12. Caſtr. in l. qui filiusfamil.ff. qui ſatisdare cog. Surdus deciſ.295.nu. 12.

58 Septimò limita, quando venditoris auctor ſuſcipit in ſe iudicium motum; tunc ſi diues eſt, habetur loco fideiuſſoris, Surd.d.deciſ.295.nu.12. l. quicũ; la 2. vbi Platea, Bal.& Bart.C.de fund. patrimon.lib.11. Pirr. Macer. de fideiuſ.ſect.3.cap.20.& non poteſt emptor retardare pretij ſolutionem, Caual. d. * §.2. n. 18. Afflict. deciſ.171. ibi Viſil. Carrot.de ſequeſtr. p.3.q.10.n.9.

59 Limita vbi fideiuſſor propter debitoris ſuſpicionem neceſſariò exigitur, quia iuratoria cautio ſatis non eſt, licèt impoſsibilitas allegetur, l. filiusfamil.§. ijdem Principes,ff.de leg. 1.Iaſ. in l. 1. nu. 2. & in l.ſi fideiuſſor.§.fin.ff.qui ſatiſd.cog. Barboſ.in d. §.interdum,n.27 Surd. d.cõſ.68. num. 23. Gaſpar The- * ſaur. q.forenſ. 21. nu.7. Hering.de fide iuſſor.q.18.n.119. Vbi firmat hominẽ * propter malos,& corruptos mores, & ob eius doloſitatem inuenire nequit fideiuſſorem, non admitti ad cauendum per iuramentum, Coſt.d.remed.58.ſub

num.11.Farinac.quæſt.107.nũm.41.Seraphin.priuil.18.num.38. de iurament. Manc.4.p.effectu 149.num.16.eodem * Franch.deciſ.117.num.8.Guirba deciſ. * 4.num.35.

60 Limita etiam, quòd cautio iuratoria non ſufficit ad effectum, vt quis cogat aduerſarium ad aliquid ſibi præſtandum, l.2.C. de vſufr.leg.vbi Bald. nu.2. Molin.lib.2.c.16. num.44. de primog. Puteus deciſ.117.lib.1.Raud.conſ.61. n.12.lib.1.Surd.d.deciſ.141, n. 5.& in * conſ.240.nu. 15. Carrot. de oblat.p.2 q.10.num.58.Roland.conſ.43.num.18 lib.2.Guirba deciſ.4. num.36.

61 Vlteriùs limita, quòd fideiuſſore nõ inuento iuratoris cautioni quandoque eſt, niſi aliud ex iuſta cauſa iudici viſum fuerit,& ſic iudicis arbitrio commiſſum eſt, an cum fideiuſſore, an verò ſine illo caueri debeat, Anton.Gomez lib. 3.de delictis,cap.6.nu.17.Farinac. d.q.107. num. 39.

62 Cæterùm cautio iuratoria ſatis non eſt, licèt fideiuſſorem non inueniat creditor, quando à lege, vel ſtatuto fideiuſſio requiritur. Rebuf.ad ll. Gal. titul.de ſenten.execut.art.1.gloſ.16.num.13.d. l.poſtquam,§.Imperator,ff.vt legatorũ nomine caueat. Manc. dicto effectu 149.numer.21.Seraphin. de priuil. 18. numer.41.Andr.Gail. lib. 2. obſeruat. Imperial. 47.num. 6. Iaſ.in l.1. numer. * 23.Socin.num.22.ff.qui ſatiſd.cog.Acebed.in d l. 2. tit.21.numer. 25.libro 4. Recopilat. Giurba deciſ. 4.numero 38.

63 Si autem venditio beneficio reſtitutionis in integrum reſcindatur, fideiuſſor euictionis non tenetur, Bartol. Bertazol. in conſ.ciuili 106. num. 5. ſecus ſi remedio ordinario, vt puta, l.2. C.de reſcind.vend.Bald.Salic.Caſt.& Alex. in l. 1.C.de fideiuſ.min.licet Bar. idem dubitauerit,& probatur hoc in l.in cauſæ,la 1.in princ.ff.de min.& in l.2.C.de fideiuſ.min.Cauallin.d.§.2.num. 20.

Euictioni ſequuta, an ſufficiat emptori ſi à ſuo auctore offeratur eadẽ res nõ dete-

deteriorata cum intereſſe; an hæc oblatio ab auctore laudato admittenda ſit, allegatur text. in l. habere licere in fin. ff. de euict. vbi ſemel commiſſa ſtipulatione, amplius reſolui non poteſt, & pro venditore conuento dicebatur, dict. l. habere licere, procedere re euicta ratione dominij, quia euictio habet perpetuam cauſam, ſed re euicta iure hypothecæ procedere, l. euictis, ff. eod. ea ratione, quia ſoluto debito pignus, vel hypotheca ſoluitur, Odofred. in d. l. euictis, qui cum gloſ. hoc ſentit, Angel. ibi, Cumanus in l. fideiuſſor euictionis, ff. de doli except. Socin. conſ. 199 lib. 2. Bald. conſ. 3. lib. 1. vbi concludit, quòd ſi venditor ſe concordat cum victore, & liberat poſſeſſorem, dupli ſtipulatio non committitur, d. l. fideiuſſor euictionis, Franch. deciſ. 145. vbi benè deciditur.

Fideiuſſor tamen euictionis habet electionem, vel rem euictam reſtituendi, vel intereſſe ſoluere, l. fideiuſſor. 15. ff. de doli except. vbi Bart. & in l. ſi inſulam, num. 14. ff. de verbor. obligat. Caual. d. 6. 2. n. 21. Hering. de fideiuſſor. cap. 27. par. 4. n. 74. Macer. Pirr. Aret. de fideiuſ. p. 2. ſect. 18. num. 4. Ferrar. in praxi in libel. in cauſa venditionis, verbo, promittens, num. 1. Coſta in praxi conuentionali, part. 2. clauſ. 73. num. 5.

Fideiuſſor euictionis eodem modo, quo principalis tenetur, l. ſi ei cui, ff. de euict. l. auctore laudato, C. eodẽ, Pariſ. conſ. 111. num. 10. Aretin. vbi ſup. q. 18 num. 1.

Fideiuſſor euictionis tenetur ipſi emptori actione ex empto, vt venditor principalis; Pariſ. d. conſ. 111. Magon. deciſ. Lucen. 6. num. 8. Couar. lib. 3. var. cap. 17. n. 1. Aretin. d. q. 18. à n. 2. vbi dicit, quòd fideiuſſor euictionis vltra pretij reſtitutionem tenetur.

Hoc tamen declaratur primo, vt intereſſe ad quod tenetur fideiuſſor, non venit conſiderandum tempus euictionis ſubſequutæ, ſed bene inſpecto tempore contractus, maximè quoad melioramenta, & bonificamenta temporũ, & ideò ſi bona euicta poſtea beneficio temporis creuerint in æſtimatione, & pretio, tale augmentum, ſicut non tenetur principalis præſtare, ita nec eius fideiuſſor, l. euicta, ff. eod. l. id quod. ff. de act. empt. Aretin. d. q. 18. num. 5.

68 Declaratur ſecundò, quòd adeò fideiuſſor tenetur ad totale intereſſe, vt in tali intereſſe etiam comprehendatur non tam fructus præteriti, quàm amiſſi poſt euictionem, l. euictis, ff. de vſur. l. venditor 81. §. ſi plus 74. §. ſi iuſſu, ff. de euict. l. ſuper empti, C. eod. Bart. in l. quoties in diem, num. 2. ff. de verb. obligat. Aretin. dict. q. 18. num. 6.

69 Declaratur tertiò, quòd fideiuſſor ſecuta euictione tenetur ad damna, & intereſſe, quando id conuentum eſt, nam alias ſimplex pretij reſtitutio facienda eſt, l. emptum 12. §. qui ante, ff. de act. empt. niſi generaliter euictionis facta ſtipulatio fuerit, quia cõtinet vtrumq; Surd. conſ. 36. n. 6. Coſta de facti ſciet. centur. 1. diſtin. 5. Gaſpar Theſaur. q. forenſ. 13. num. 12.

70 Sed dubitari contingit, quid veniat in liquidatione iſtius intereſſe? & quidã dicebant, hìc tractari de intereſſe ſingulari, & deberi tantum duplum pretij pro intereſſe, cum ſimus in empt. & vendit. actione, per text. in l. vn. C. de ſẽt. quæ pro eo, &c. ita tranſeunt communiter Doctores. Alij dicebant non tantùm venire pretium, & duplum, ſed omnia damna, & intereſſe, quæ excéderent duplum ſummæ, quia eramus in intereſſe conuento, ex gloſ. in d. l. vnica, & non ſolùm pretium rei, ſed etiam expenſas in vſu rei factas, & id quod ex re euicta percipiebat, totum debetur, Gaſp. Theſaur. vbi ſup. num. 3.

71 Limitatur tamen, quòd ſi illud intereſſe creſceret in immenſum, & eſſet intereſſe ſingulare magis, quàm conuentum, ſufficiebat dari pretium totum ſine duplo, ſed pro intereſſe, & duplo, & fructibus, vſque ad litem conteſtatam perceptis, ad ratio

rationem quinque pro centenario præ
ſtandum eſt, ſicuti refert iudicatum fo-
re in Senatu Pedemontano Gaſpar An
tonius Theſaurus lib. 3. quæſt. forenſ.
3. numer. 3. anno 1593. die 3. Maii.

72 Similiter fideiuſſor, quieſcientibus
venditore, & emptore, poteſt appel-
lare à ſententia lata in cauſa euictio-
nis, l. à ſententia, & ibi notant Do-
ctores, Bartol. Angel. Aretin. ff. de ap-
pellat. Cauallin. dict. §. 2. nume-
ro 22.

73 Impropria euictio eſt, quando ven
ditor pactus eſt, ne de euictione te-
neretur, licèt ex hoc liberetur ſequu-
ta euictione ab intereſſe; obligatus
tamen remanet ad pretij reſtitutio-
nem, l. emptorem, §. final. ff de actio-
nibus empti, Baldus in l. prima, co-
lumna final. C. de peric. & commodo
rei vendicatæ, Romanus ſingulari 382.
quod ita demum procedit, quando in
genere eſſet factum pactum à quo-
cumque euinceretur, Cauallinus di-
74 cto §. 2. numero 23. Quia generale
pactum, quòd venditor non teneatur
de euictione non operatur, quin illa
ſequuta ad pretij reſtitutionem te-
neatur, Mario Guirba deciſ. 87.
numero 12. Franciſcus Viuius deciſ. 24
numero 6. Socinus regul. 4. Aretinus
in §. actionum, inſtit. de actionibus, &
in §. final. de emptione & venditione,
Hippolytus de Marſil. ſingul. 656.
Corneus conſil. 226. numero 6. li-
bro 2. Alciatus conſilio 50. numero
1. & 2. libro 8. Surdus conſilio 36. nu-
mer. 15. Viuius deciſ. 152. numero 2.
Gomez de Leon deciſ. Senatus Hi-
ſpalenſis 12. Maranta de iudicijs, part.
2. numero 44. Rebuf. tom. 2. ad Re-
gias Conſtitut. titul. de dilat. articulo
5. numero 50. Intrigl. de feud. centur.
2. articul. 5. numero 468. Nicolaus
Mozius de contractibus, titulo de em
ptione, rubrica de naturalibus, numer.
5. & 6. Couar. lib. 3. reſol. cap. 17. à nu-
mero 1. Gaſpar Anton. Theſaur. libro
1. forenſium qq. quæſt. 77. per totam,
Franch. deciſ. 239. Caual. conſ. 100.
num. 4. communem dicit Alexand. con
ſil. 235. numer. 9. & 10. lib. 6. Tiraq. de
retract. lib. 1. §. 12. gloſ. 1. numero 10.
Crauer. conſ. 618. num. 6.

75 Limita tamen, ſi ſpecificaretur, ne de
euictione teneatur à certa perſona, pu
ta à Ioanne; tunc enim etiam pretiũ nõ
reſtituitur, caſus eſt ſingularis in l. qui
libertatis in princip. vbi Bartolus, Bal
dus, & Salicetus, ff. de euictionibus,
& ibi colligit gloſ. ex illo textu, idem
eſſe, quando exprimitur quòd non vult
teneri ex certa cauſa, vt Bart. ibi notat
Bald. in d. l. 1. quæſtione 2. C. de peric.
& comm. rei vendit. Rebuf. tom. 3. ad
leg. Gal. tit. de dilat. art. 5. gloſ. 1. num.
51. & 53. Couar. dict. lib. 3. cap. 17. nu-
mer. 2. Stephan. Aufrer. ad Capellam
Toloſ. quæſt. 361. in fin. verſ. Secus ſi
ſpecificaretur, Gaſpar Theſaur. d. lib. 1.
q. forenſ. 77. num. 5. Ioan. Petr. Ferra-
ra in praxi in forma libelli in cauſa ven-
ditionis, verb. promittens, num. 1. & 2.
& ibi Theodor. Meda, liter. D. Ant. Go
mez lib. 2. var. cap. 2. to. 2. ſub num. 39.
verſ. Notandum tam eſt, fol. mihi 214.
col. 1. & ratio differentiæ ea eſt ſecun-
dum Cauallin. d. §. 2. n. 25. ex Bald. in d.
76 l. qui libertatis, quia vbi venditor exci-
pit aliquem ſpecialem caſum, vel perſo
nã, per hoc videtur certiorari empto-
rem, quòd in tali caſu, vel perſona po-
teſt res euinci, l. 1. in fin. ff. de actio.
empti: ſed vbi generaliter excipit,
tunc ſaltem tenetur ad pretium, quia
per generalem exceptionem non po-
teſt eſſe certus emptor, niſi ſciuerit ven
ditorem non habere ius.

77 Item verum eſt, niſi dictum pa-
ctum ſit factum inter mutuò venden-
tem, & ementem; quia tunc neuter
agit ad pretium; gloſſa ſingularis in l.
ſi familiæ, C. familiæ ercis. & ibi
Bart. dicit, non habere locum in diui-
ſione, quod infra latius explanabitur,
tenet Baldus in l. non dubitatur, C.
de euictionibus, quia mutuum pe-
riculum excludit euictionem, Cardi-
nalis

nalis Tuſc. tom.3. conc.368.num.6.Ca uallin.d. §.2. num.26. Palat.Rub.in repet. rubr.cap. per veſtras,de donat. inter,§. 50.num.14.vbi Ioannes Baraon. liter. A. & Bernard. Diaz additionatores.

Extra omnem dubitationem dicitur,quòd ſi expreſsè, & ſpecialiter conuentum eſt, nec venditor ad pretij reſtitutionem teneatur, quod etiam re euicta,emptor non poteſt pretium recuperare, vt notatur in d.l. emptorem, §.fin.per gloſ.& Bart. Salicet. in d. l. 1. quæſt.3. C.de periculo,& commod.rei vendit. Cauallin.d.§.2.num.27.Anton. de Padil. in l. ſi pro fundo, C. de tranſactio. num.5.

QVAESTIO TERTIA.

Vtrum fideiuſſor euictionis ſi diu ſteterit in obligatione poterit petere ſe eximi ab euictionis obligatione?

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor non poteſt agere contra principalem antequam ſoluat.*

2 *Fideiuſſor non poteſt de iure communi agere contra principalem, vt liberetur ab obligatione.*

3 *Fideiuſſor indemnitatis non poteſt agere antequam ſoluat.*

4 *Fideiuſſor condemnatus poteſt agere contra principalem antequam ſoluat.*

5 *Fideiuſſor de proximo condemnandus poteſt agere contra principalem.*

6 *Fideiuſſor lite conteſtata poteſt petere ſe liberare.*

7 *Fideiuſſor vexatus à creditore poteſt petere ſe exonerari.*

8 *Fideiuſſor,quando damnum euitare non poteſt, poteſt agere antequã ſoluat.*

9 *Fideiuſſor, ſi lapſu temporis timetur pœna adiecta,poteſt agere.*

10 *Fideiuſſor obligatus in inſtrumento publico, poteſt agere antequam ſoluat.*

11 *Fideiuſſor,qui tenetur ex ſententia trãſacta in rem iudicatam, poteſt petere liberationem.*

12 *Fideiuſſor obligatus in inſtrumento guarentigio, pro condemnato habetur, & poteſt petere ſe exonerari.*

13 *Fideiuſſor obligatus in inſtrumento guarentigio poteſt agnoſcere bonam fidem.*

14 *Fideiuſſor,vt agat contra principalem,requiritur vera, & realis numeratio.*

15 *Executione petita contra fideiuſſorem, poteſt ipſe petere liberari.*

16 *Fideiuſſor ſi tempore fideiuſsionis ſciebat ſe poſſe executari, nõ poteſt petere ſe liberari.*

17 *Debitor deciperetur,ſi ſtatim à fideiuſſore poſſet moleſtari.*

18 *Fideiuſsio aliquid fideiuſſori prodeſſe debet.*

19 *Vno,eodemque tempore non poteſt quis obligari, & conſtitui in mora.*

20 *Fideiuſſor poteſt petere liberari, quando creditor habet facultatem agendi.*

21 *Fideiuſſor poteſt agere, quando con*

conuentum eſt inter partes, quòd quandocumque poſſit petere exonerationem.

22 *Fideiuſſor agere poteſt ex conuentione ante damnum paſſum.*

23 *Fideiuſſor ſi habet reuelatorem poteſt agere antequam ſoluat.*

24 *Fideiuſſor poteſt agere, quando non habet regreſſum contra alium mortuo debitore, vel ſi non ſit ſoluendo.*

25 *Fideiuſſor tutoris durante tutelà, poteſt petere exonerationem, ſi tutor male incipit verſari.*

26 *Idem quando principalis malè verſatur, vel dilapidat.*

27 *Fideiuſſor non poteſt petere liberationem ſi tempore fideiuſsionis reus dilapidabat.*

28 *Vel ſi ſciebat, quòd debitor principalis malè vtebatur ſua ſubſtantia, non poteſt exonerari.*

29 *Scire debens pro ſciente habetur.*

30 *Si debitor partum dilapidabat tempore fideiuſsionis, non poteſt fideiuſſor liberari.*

31 *Si debitor cœpit dilapidare, & mutato conſilio reuerſus eſt ad bonam frugem, fideiuſſor non poteſt petere exonerationem.*

32 *Hoc procedit, ſi res eſt integra, ſecus ſi non eſt integra.*

33 *Res quando dicatur integra, vel non.*

34 *Fideiuſſor poteſt denunciare creditori, vt agat contra principalem dilapidantem.*

35 *Fideiuſſor poteſt agere cõtra principalem, ſuum ſtatum mutantem.*

36 *Fideiuſſor offerens, & deponens pecuniam poteſt agere contra principalem.*

37 *Fideiuſſor poteſt agere contra hæredem debitoris, quando debitor fideiuſſori legat liberationem.*

38 *Fideiuſſor iudicio ſiſti poteſt agere antequam ſoluat.*

39 *Fideiuſſor ſe abſentans ex cauſa vtili, & neceſſaria, poteſt petere liberationem.*

40 *Fideiuſſor poteſt agere, quando inter eum, & principalem interuenerunt inimicitiæ.*

41 *Fideiuſſor poteſt petere liberationẽ in omni caſu, in quo debitor malè vtitur ſua ſubſtantia.*

42 *Fideiuſſor, qui diu ſtetit in carceribus poteſt petere exonerari.*

43 *Fideiuſſor, qui diu ſtetit in obligatione, poteſt exonerationem petere.*

44 *Dictio, diu quod tempus comprehendat?*

45 *Dictio, diu tempus arbitrarium eſt.*

46 *Arbitrium hoc iudex arbitrabitur ex tempore, ex perſonarum affectũ, & alijs.*

47 *Tempus ſex annorũ eſt ſufficiens tempus, vt fideiuſſor diu ſteterit in obligatione.*

48 *Decreta ſupremi Senatus habent vim legis.*

49 *Exemplis non eſt iudicandum, & quomodò procedat.*

50 *Fideiuſſor etiam condemnatus iniuſte, poteſt petere liberationem, ſi culpa ei non imputetur.*

51 *Quando fideiuſſori culpa imputatur*

tur ſententia contra eum lata non nocet debitori principali.

51 *Fideiuſſor iniuſtè damnatus non appellans, non poteſt repetere, quod ſoluit.*

53 *Fideiuſſor condemnatus, & pendeat appellatio, an poſſit petere liberationem?*

54 *Procurator ſe obligans, & fideiubens poteſt petere exonerationem, & ſi diu ſteterit in obligatione.*

55 *Fideiuſſor conditionalis non poteſt petere liberationem ante aduentum conditionis.*

56 *Fideiuſſor euictionis, & ſi diu ſteterit in obligatione, niſi ſequuta euictione non poteſt petere liberationem.*

57 *Promittens de euictione promittit de euictione futura.*

58 *Obligatus ſub conditione, niſi adueniente conditione nō poteſt agere.*

59 *Emptor quouſque ei res ſit ablata de euictione non poteſt agere.*

60 *Fideiuſſor cenſus etiamſi per centum annos ſteterit in obligatione, non poteſt petere liberationem.*

61 *Fideiuſſor cenſus non liberatur quouſque redemptus ſit.*

62 *Obligatio cenſus eſt ſucceſsiua.*

63 *Mora non datur in redimendo cenſu.*

64 *Pactum, quòd cenſus redimatur, valet inter fideiuſſorem, & reū principalem.*

65 *Tale pactum non valet inter fideiuſſorem futurum, & creditorem data fraude.*

66 *Pactum redimendi non valet, ſi fideiuſſor erat ſocius omnium bonorum ipſius creditoris.*

67 *Fideiuſſor cenſus poteſt cogere principalem, vt eum liberet ab obligatione.*

68 *Fideiuſſor cenſus moleſtatus à creditore ſingulis annis pro ſolutione, poteſt petere liberationem.*

69 *Moleſtia creditoris illa ſufficit ad extorquendam ſolutionem, vt coactus ſit fideiuſſor ſoluere.*

70 *Ponitur declaratio ſupremi Conſilij Aragonum in cauſa ardua.*

71 *Fideiuſſor dotis reſtituendæ non poteſt petere, ſe exonerari ab obligatione.*

72 *Fideiuſſor conditione pendente, ſi ſuperueniat cauſa ſuſpicionis poteſt petere præſtari ſibi fideiuſſorem.*

73 *Fideiuſſor vt liberetur, requiritur conſenſus principalis creditoris.*

74 *Fideiuſſori iudicij denegatur liberatio.*

75 *Fideiuſſor gratis liberatus, & nō ſoluit, nō poteſt petere exonerationē.*

76 *Fideiuſſor ſine mandato ſe obligans non poteſt ſe eximi.*

77 *Fideiuſſor ſoluens animo cedendarum nō poteſt petere liberationē.*

78 *Pater fideiubens pro reſtitutione dotis vxoris filij non poteſt petere ſe liberare.*

79 *Cautela datur fideiuſſori, vt poſſit agere quandocumque.*

EGregia quæſtio quidem eſt, & in iudicijs frequens huius quæſtionis diſceptatio, & quāuis à multis Doctoribus varijs in locis, à nullo tamen ex recencioribus omnibus ſic ex profeſſo tractata; tametſi Gaſp. Cauallin. §. 2. n. 19 de euictionibus, ſub breui compendio, & indiſtinctè loquutus eſt, tamen huius quæſtionis tractatus maiorem indaginem requirit.

Com-

1 Communis concluſio eſt, quòd fideiuſſor non poteſt agere actione mandati contra principalem debitorē antequam ſoluat, vt liberetur à fideiuſsione, l. Lutius, ff. mandati, l. ſi pro ea, C. eodem, cap. fin. de fideiuſ. Marſil. in rubr. de fideiuſ. quæſt. 31. num. 216. & quæſt. 39. num. 259. Afflict. deciſ. 241 num. 3. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 41. Vincent. de Franch. deciſ. 414. Cardinal. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom. 2. lib. 16. tit. 22. l. 14. tit. 12. p. 5. vbi Greg. Lop. Felicin. de Solis de cenſib. lib. 3. cap. 3. num. 9. & in eius appendice à num. 1. Gaſp. Roder. de reddirib. lib. 2. cap. 13. Auend. de cenſib. cap. 97. num. 23. Anton. Hering. de fideiuſ. q. 25. à num. 6. Alex. Trētac. lib. 3. reſolut. var. reſolut. 5. num. 1. de fideiuſſoribus, Caldas Pereir. de empt. & vendit. cap. 33. num. 123.

2 Fideiuſſor enim regulariter de iure communi non poteſt agere contra principalem, vt liberetur ſtatim promiſsione facta, d. l. Lutius, Alex. ad Bart. in addit. magna in l. indeuitum, C. de cōdict. indebiti, Speculat. tit. de actore, verſ. item excipitur contra fideiuſſorē, Cauallin. conſ. 12.

3 Hæc eſt indubitata in fideiuſſore indemnitatis, qui non poteſt agere, priuſquam ſoluat, Galleſ. de obligat. camerali de perſona petēte exequutionem, num. 5. verſ. Sed ego.

4 Iſta tamen concluſio multas patitur limitationes: limita enim primò quando fideiuſſor fuit iam condemnatus ſoluere; nam tunc etiam, quod effectualiter non ſolnerit, tamen antequam ſoluat, poteſt agere contra principalem, vt releuetur indēnis, & tenetur principalis vel eum eximere à fideiuſsione, vel loco ipſius nouos fideiuſſores dare; vel pignora pro eius indemnitate, l. fideiuſſor pro venditore, ff. de fideiuſſoribus, Caſtr. conſ. 244. in princip. col. 3. lib. 1. Guid. Papa deciſ. 117. num. 1. Afflict. deciſ. 241. num. 3. Surd. deciſ. 94. hoc idem dicit in expromiſſore, Afflict. vbi ſup. Socin. regul. 191.

5 Limit. 2. quando fideiuſſor de proximo eſt condemnandus, vt etiam quādo eſt in euidenti caſu condemnationis, puta: ſi ſit in cauſa concluſum; vel ſit in inſtrumento obligatus, l. quāuis, cum gloſ. C. de adult. Bald. l. ſi pro ea, num. 14. vbi Sicard. num. 7. Iaſ. in l. diuort. §. interdum, ff. ſolut. matr. Bartholom. Bertaz. clauſ. 43. gloſ. 3. numer. 2. Auguſt. Beroi. conſ. 183. num. 6. lib. 3. Tiraq. de legib. connub. gloſ. 2. num. 2.

6 Limit. 3. quando iam eſt conteſtata lis cum fideiuſſore, Caſtr. in dict. l. ſi pro ea, num. 2. Angel. in l. 1. n. 6. ff. iudicatum ſolui.

7 Limit. 4. quando vexatur fideiuſſor à creditore, quia etiam contra eum poteſt petere coram eodem iudice, vt cōſeruetur indemnis; nam ſufficiunt moleſtiæ factæ creditorum fideiuſſori, vt fideiuſſor poſsit petere liberationem à debitore principali, Abbas in cap. conſtitutus, num. 1. & 2. de fideiuſſorib. Angel. in d. l. 1. ff. iudicat. ſolui: nam fideiuſſor moleſtatus à creditore poteſt cogere principalem per eccleſiaſticam diffinitionem, vt eum liberet; Abbas in dict. cap. conſtitutus.

8 Limit. 5. quando fideiuſſor damnum euitare nō poteſt: nā tali caſu poteſt agere antequā ſoluat; Socin. & Imol. in cap. peruenit, num. 28. de fideiuſſorib. Bart. in l. ſi vno §. ſi cum quidam, num. 3. ff. locati, Ruin. conſ. 185. num. 5. vol. 1.

9 Limit. 6. quando ex cap. ſic temporis timetur pœna adiecta, vel creditori debita, tali enim caſu fideiuſſor non ſoluens poteſt agere contra principalem, Bald. in d. l. ſi pro ea, numer. 8. & 12. vbi Sicard. num. 106.

10 Limit. 7. in fideiuſſore obligato ex inſtrumento confeſsionato, iurato, ſtipulatione, guarētigia, vel obligatione camerali vallato, & munito, vt eſt ex inſtrumēto in forma cameræ, vel ſtatuti executionem paratam habente; ſecūdum Bald. in l. fideiuſſor pro venditore

cum

cum add. ibi ff. de fideiuſſor. Alex. conſil. 72. numer. 6. lib. 2. Marſil. in rubric. eodem, quæſtione 31. numero 216. & 293. quæſtione 38. Afflict. dict. deciſ. 241. num. 3. Andr. Gail. lib. 2. pract. obſeruat. 29. Surd. deciſ. 94. num. 5. qui loquitur de obligatione in forma cameræ, Vincent. de Franch. deciſ. 414. numer. 2. Anton. Gom. tom. 2. var. ſub numer. 12. Alex. Trentacinq. lib. 3. reſol. var. reſolut. 5. de fideiuſ. numer. 6. Surdus conſ. 367. num. 19. & 20. lib. 3. Palat. Rubios in repet. rubr. c. per veſtras, §. 38. num. 11. vbi Ioan. Baraon. lit. G. Didac. Per. in l. 5. tit. 8. lib. 3. Ordinam. verſ. Quæro de quæſtione, fol. mihi 747

Idem pariter, quando fideiuſſor tenetur ex ſententia ſoluere, quæ tranſitum fecit in rem iudicatam: & in ſumma quando fideiuſſor tenetur ex actu, qui habet executionem paratam; tunc poteſt petere exemptionem ſtatim, vel paulò poſt tempus, Bald. in dict. l. ſi pro ea, num. 7. Alex. conſ. 72. numer. 6. lib. 2. Marſil. vbi ſup. num. 293. Suar. in l. poſt rem iudic. ff. de re iudicat. in declarat. l. Regni, verſ. Viſum eſt ſupra, num. 8. fol. mihi 665. col. 1. Bart. & Alexan. in d. l. fideiuſſor, ff. de fideiuſſor. Surd. d. deciſ. 95 num. 5. Fideiuſſor obligatus per inſtrumentum, contractum, ſtatutum, ſententiam, vel aliquid aliud ſimile habens executionem paratam, vt dixi, pro condemnato habetur, & agere poteſt contra ipſum reum principalem, vt liberetur non expectato tempore ſolutionis, Bart. in d. l. fidiuſſor, numer. 1. & Bald. in d. l. ſi pro ea, num. 3. & in l. certum, C. famil. erciſ. Alex. d. conſ. 72. num. 6. Socin. reſ. 148. num. 2. Guid. Pap. deciſ. 117. Marſil. quæſt. 31. num. 226. Qui dicit, hoc idem eſſe ſi fideiuſſor foret obligatus ex ſcriptura, quæ ex forma ſtatuti haberet executionem paratam: & ratio eſt, vt ſupra dictum ſit, quia tali caſu fideiuſſor habetur, ac ſi condemnatus eſſet; Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18. par. 3. numer. 23. & fideiuſſor condemnatus poteſt confiteri; & agnoſcere bonam fi-
13 dem, nec ſibi imputatur, Alex. dict. cōſ.
72. num. 6. lib. 2. Marſil. vbi ſup. numer.
293. Iaſ. in l. frater à fratre, ff. de condict. indebiti.

14 Contrariam tamen ſententiam voluerunt Angel. Imol. Caſtr. in d. l. fideiuſ. vbi etiam aduertit Salicet. addit. ad Alexand. conſ. 72. num. 6. lib. 2. Marſil. d. q num. 293. Vbi vult requiri veram, & realem condemnationem, vel ad minus, quòd ſit petita executio: & ita dicunt in praxi ſeruari Iaſ. in d. l. frater à fratre, numer. 2. Caual. conſ. 12. num. 8. & hanc ſententiam eſſe valde æquam affirmat Alexand. Trentacinq.
15 lib. 3. reſol. 5. de fideiuſſor. num. 7. Qua petitā per creditorem contra fideiuſſorem executione, & non priùs per dictum fideiuſſorem poſsit peti exemptio, & liberatio à fideiuſsione firmarunt Suar. in dict. l. poſt rem iudicatā, §. viſum eſt, num. 8. & 11. ad declarationem legis Regni, & ibi Ioan. Vald. lit. D. qui hanc opinionem veriorem, & communiorem vocat, Galleſ. de obligat. camerali, quæſt. 32. part. 3. num. 5. Silueſt. Zach. eius additionator, num. 2. Horat. Carpent. ad ſtatuta Mediolan. cap. 413. num. 25. part. 1.

16 Et qui hanc ſententiam ſectantur, adducuntur ad ſic credendum, quia tempore præſtitæ fideiuſsionis ſciebat fideiuſſor poſſe incipere ab executione, & nihilominus fidē dedit de ſoluendo, Alexand. Trentacinq. dict. lib. 3. reſolut. 5.
17 de fideiuſſorib. num. 6. Alioquin deciperetur debitor, ſi ſtatim poſſet moleſtari à fideiuſſore ipſo adhuc à creditore non moleſtato, & quodāmodo adhuc non completo ſuo officio, & ſibi fideiuſſor imputet ſi fideiuſsit pro creditore, cui fideiuſsio aliquid prodeſſe debet, quod non eſſet, ſi ſtatim liberationem
18 petere poſsit ſecundum Bart. opinionem, Ang. Caſt. Imol. & alios in d. l. fideiuſſor, requiritur, quòd ſaltem ſit petita executio, vt bene per Cauall. conſil. 12. num. 1. cum alijs hanc opinionem ſequu-

ſequuta eſt Rota in Romana Bononię- * ſi vigintiquinque milliũ,7. Maij 1601. coram bon.mem.Epiſcop. Pacen. & in * Romana Cambiorum,17. Decembris 1584.coram bon.mem.Gipſio,quæ eſt deciſio 20.num.11. relatas per Syluest. Zach.vbi ſup.

91 Et confirmari poteſt, quia valde iniquum eſſet,quod vno atque eodem tẽpore quem obligari,& conſtitui in mora,ad doctrinam Bart. in l.eum,qui §. ſi iuramento,num.3. & ibi Caſtro,ff.de iu reiurand Cagnolus, qui alios citat in l. 2.q.45.nu.160.ff.de pact.inter empt.& * plura congerit Grammat.deciſ.103.numer. 165. Beroi.conſ.205.numer.11. Deciſio Cameralis 20 num. 10.& 11. * & deciſ.101.num.17.& 18.per Syluest. Zach in recollectas.

20 Declara igitur prædicta,vt fideiuſſor poſsit petere liberationem poſt quam creditor habet facultatem agendi, & non prius,Bald.in l.cum notiſsimi,§.illud,C.de pręſ.30.an.(vt dixi)petita per creditorẽ executione,& quotidie practicatur,& hæc eſt verior opinio, & ab ea in iudicando, & conſulendo non recedas ſecundum Angel.Imol.Caſtro in dict.l. fideiuſſor, ff.de fideiuſ.

21 Reſtringe octauò, quando inter principalem & fideiuſſorem conuentũ eſt,vt ipſe fideiuſſor poſsit agere quandocumque,& ſic quando eſt expreſsè promiſſum, quòd principalis debitor ad petitionem fideiuſſoris teneatur liberare, Bald. in d.l. ſi pro ea,nu.16. Af* flict. deciſ.241. num.3. & ſuper Conſtitut.Regni,rub.12. de fideiuſ. verſ.Nonus caſus,lib.3.vbi dicit,fideiuſſori eſſe conceſſum exonerationem,quando debitor ordinauit, quod ſtatim fideiuſſor exoneretur ab eius hærede, Marſil. dicta rubr.de fi deiuſ.num.216.

22 Limit. nonò, quando verba fideiuſsionis ſunt tam ampla, & eſſet expreſſum,quòd fideiuſſor poſſet agere ante damnum paſſum, quia tunc poteſt agere antequam ſoluat, & ſic quando fuit facta promiſsio à principio de exonerando à fideiuſſore, Socin. conſ. 42. num.1. lib.4. Riminal. conſ.187.num. 1.lib.1.

23 Limit. decimò, quando dictus fideiuſſor haberet reuelatorem,quia tũc poteſt agere contra dictum reuelatorẽ antequam ſoluat, Socin.d.conſ.42.numer.1.Riminal.conſ.187.num.1.

24 Limit. vndecimo, quando aliqua ſuggerit æquitas,puta,quia ſi fideiuſſor ſolueret non haberet regreſſum contra alium mortuo debitore, vel ſi debitor non eſſet ſoluendo; tunc enim bene poteſt petere liberari antequam ſoluat, Sicard. in d.l.ſi pro ea,num.15.

25 Limit. duodecimo, in fideiuſſore tutoris,qui male incipit verſari,nam licèt non poſsit petere ſe eximi à fideiuſſione durãte tutela, vt dicemus infra;tamen bene poteſt petere ſibi dari fideiuſſorẽ indẽnitatis,Bald.conſ.425.li.4. conſeruatio debet fieri eo modo quo poteſt, Bald. in dict. l. ſi pro ea, numero 11.

26 Limita. decimotertio, quãdo reus principalis male verſatur,& cœpit poſt fideiuſsionem male vti ſubſtantia ſua,& bona ſua dilapidare, & hoc fideiuſſor denunciauit creditori,& neglexit; nam tunc fideiuſſor poteſt agere, vt eximatur à fideiuſsione, vel quod alius loco ſui conſtituatur,d.l. ſi pro ea, C.manda-
27 ti, Afflict. d.deciſ.241. num.3.quod ſecus ſi tempore fideiuſsionis dilapidaretur, quia tunc imputandum eſt fideiuſſori,qui fideiuſsit, Abbas in capit. cum pro quo,num.3,de fideiuſſorib.Bald.in d. l. ſi pro ea, num.1. Faber.in §.ſi quis autem,num.1. & ibi Bellon.num.4.inſtit.de fideiuſ. Guid. Pap.deciſ.117.numer.1. Afflict.d.deciſ.241.num.3 in fine,Bald.conſ.315.num.1.lib.4. Marſil. *
28 vbi ſup.num. 216.Sublimita hoc ſi fideiuſſor ſciebat,vel ſcire debebat, arg. l.fin.§.ſi is quoque, C.de ſponſal. ſcire enim debẽs pro ſciente habetur,l.quod te.ff. ſi certum petatur,vbi gloſ.Petrus Surd. conſ.13. num. 5. lib.1.Item etiam intelligitur,quòd taliter ceperat dilapidare,

dare, quod fideiuſſor veriſimiliter debuit timere, l. ſi creditores, ff. de priuil. credit. alias ſi non tantum dilapidabat, quod in ſuſpicionem veriſimiliter veniret poſt fideiuſsionem; tunc poteſt petere ſe liberari, Caſtr. & Salic. in d. l. ſi pro ea.

Declara etiam, quando reus tempore fideiuſsionis parũ dilapidabat, ita quod nõ poterat timeri damnum, quia ſi ſubſequitur magna dilapidatio poterit agere, Bald. in dict. l. ſi pro ea, numero 1.

Declara tamen, quando quis cœpit dilapidare bona, ſi poſtea saniori conſilio ad frugẽ melioris vitæ reuerſus eſt, fideiuſſor non poteſt petere ſe liberari ſecundum Bald. in d. l. ſi pro ea, num. 10 & Marſil. vbi ſup. num. 220. Alexandr. Trentacinq. lib. 3. reſol. 5. de fideiuſ. n. 4. Quod procedit, ſi res eſt integra; quia ideiuſſor nondum egerat: at ſecus quãdo res non eſt integra, quia per fideiuſſorem iam erat lis conteſtata: nam tũc non prohibitur conſequi vſque ad finẽ cauſæ, argumento l. poſt litem, ff. de procurat. l. & quia ff. de iuriſ. omn. iud. Petr. Surd. conſ. 99. num. 1. & 2. vbi bene explicat, quãdo res dicatur integra, vel non integra; & tunc dicitur res integra quando nihil actum eſt, ſed quando aliquid factum eſt, res dicirur non ntegra, Card. Mant. de tacit. & ambiguis conuent. lib. 7. tit. 21. num. 6. tom. . & in iudicijs dicitur res integra ante item conteſtatam; & in negotijs ante uam fiant præparamenta ad negotiũ romouendum, Thom. Cerola in praxi piſcopali, lib. 1. verb. res integra.

Et an fideiuſſor poſsit denũtiare cre itori, vt agat contra principalem, quã o videt illum dilapidantem bona ſua, creditor cogatur? vide Abb. in dict. ap. pro quo, num. 3. de fideiuſ.

Limita decimoquartò, quando rincipalis paſſus eſt cõdemnationem, am cum eum mutaſſe ſtatum dicatur, netur extrahere ſuos fideiuſſores ab bligatione, alias ipſi debent in contumaciam poni in poſſeſsionem bonorum principalis contumacis, Bald. 315. lib. 4 Guid Pap. deciſ. 117. Afflict. deciſ. 241 in ſecund. quæſt.

36 Limita decimoquintò, quando fideiuſſor iam obtulit, & depoſuit pecuniã, gloſ. in d. l. Lutius, & Doct. in d. l. ſi pro ea, Marſil. de ſideiuſ. q. 31. num. 216 Socin. reg. 148. limit. 4. Afflict. dict. deciſ. 241. num. 3. Alex. Trentacinq. dict. reſol. 5. de fideiuſ. num. 111.

37 Limita decimoſextò, quando debitor legauit fideiuſſori liberationẽ, nam tunc poteſt agere contra hæredẽ antequam agat, l. debitor, ff. de liberatione legata, Afflict. in Conſtitut. Regni, titul. ſi dominus vaſſallum, num. 11. lib. 3.

38 Limita decimoſeptimò, in fideiuſſione de iudicio ſiſti, in qua fideiuſſor poteſt agere antequã ſoluat, l. ſi mandato, §. ſi in iudicio, ff mandati, Marſil. d. quæſt. 31. num. 216. Afflict. d. rubr. numer. 11. lib. 3. Carpent. ad ſtatut. Mediolanen. cap. 413. numero 33. parte prima.

39 Limit. decimooctauò, quando fideiuſſor vult ſe abſentare ex cauſa vtili, vel neceſſaria, vel proficiſcitur in lõginquas partes, vel ad ſtudium, quia tunc poteſt petere, vt liberetur, Bart. in dict. l. Lutius, in gloſ. magna, Abb. in dict. c. pro quo, num. 4. Specul. de iudic. §. 1. verſ. Sed quid fideiuſſor, Roman. ſingulari 101. Marſil. d. quæſt. 31. nu 216. Socinus reg. 191. verſ. Fallit quinto, Cotta in ſuis memoralib. verbo Abbates.

40 Limit. decimononò, quando ſuperuenerunt inimicitiæ inter principalem debitorem & fideiuſsorem, cauſa tamen, & occaſione principalis debitoris, non tamẽ fideiuſsoris; & eæ magnæ ſunt, Alex. in apoſtil. ad Bart. in dict. l. Lutius, Roman. in l. facere, ff. ſolut. matrim. & conſ. 459. num. 7. Abb. in capit. fin. eodem, Marſil. in l. 1 §. præterea, numer. 66. ff. de quæſt. Octauian. Vulpeculus de ſig. præpoſit. & ad verb. dictio,

Diu,

Diu, Trentacinq. vbi ſup.num.8.Fontanel.de pact. nupt.clauſ.4. gloſ.18.part. 3.num.19.Stephan. Gratian. deciſ. Prouinciæ Marchiæ 133.num.17.

41 Limita 20.in omnibus caſibus,in quibus principalis incipit male verſari, & deterior effici, Guid.Pap. deciſ.117. Afflict.dict. deciſ. 241.in ſecundo quæſito.

42 Limita 21. in fideiuſſore, qui diu ſtetit in carceribus, & hoc ne ibidem mori cogatur pro debitore, Bald.in capit.ex reſcripto in fin.de iureiurand.ibi Felin. num.19. ampliat etiamſi fideiuſſor diu in carceribus non ſtetit, Marſil. d. loco num.216.Ioannes de Arnono ſingulari 81.

43 Limita 22. quando fideiuſſor diu ſtetit in obligatione, capit.fin.de fideiuſ.l. Lutius,ff.mandati,gloſ.in l.ſi pro ea,in verbo facere,C.mandati, Alexand.in l. facere,num.1.ff. ſolut. matrim.Bertaz. conſ.143.lib.3.part.1. poſt Imol.conſ. 61.num.33.Afflict.dict. deciſ. 241. numer.3. Eugenius conſ.89.num.40.Aluarus Valaſc.conſultat.36.num.1.& 2.Felician.de cenſib.lib. 3.c.3.n.9 & to.2. lib.3.cap.3.à num. 1. Roder. de reddit. lib.2.cap.13. à num.17. Auend.de cenſib.cap.97.num.23. Alexand. Trentacinq. lib. 3. var.reſol.reſolut.5.de fideiuſſor.num.2.& 3.Fontanel.de pact.nuptial.clauſ.4.gloſ.18.à num.13. Iacob. Cancer part.2. variar.reſolut.cap.5.de de fideiuſſor. Gail lib.2.obſeruat.29.

44 Quòd autem tempus comprehendat dictio diu, & in eius declaratione ſcias, quòd dictio diu aliquando importat tempus decennale, l. poſsideri, §. ſi ſeruus,ff.de acquir.poſſeſs.l.ſicut, §.Ariſto. ff.quis à quo, gloſ. ex §. non ſcripto,inſtit.de iure naturali, quandoque ponitur pro quatuor annis,l. quamuis, C.de vſuris. Aliquando ponitur pro anno,l.1.§. quibus, ff. de ſucceſſorio edicto, ponitur etiam pro biennio,l. cū domini,ff.locati,l.quæ in agro,C.de omn. agro deſerto,lib. 11.& aliquando ponitur pro ſex menſibus, Abbas in capit.cū Eccleſia Sutrina de cauſ.poſſeſ. Alexā. in l.1.§.ſeruus,ff.de acquir.poſſeſ. Quādoque extenditur ad tempus 20. annorum,l.fin.ff.de ſeruit. Octauian.Vulpeculus de ſig. ad verb. in verb. Diu, & plura tempora comprehēdit, ex Gregor.Lop.in l.14.tit.12.p.5.ponitur pro quinque annis, vt iudicatum refert Aluar.Valaſc.dicta conſult.36. num.2. & in Regno Valentiæ adeſt forus, quo cauetur, vt dictio diu comprehendat tempus quinque annorum, in foro 3.titul.de fideiuſſor.fol.179. & in l. 8. tit. 18.fori Caſtellæ dictio diu terminata eſt vſque ad annum.

45 Vera tamen eſt concluſio, quòd iſtud tempus ſit arbitrarium, & iudicis arbitrio committitur, ex gloſ.in d.capit.fin. de fideiuſ. l. 1.ff. de iure deliberandi, Iaſon in l.ſæpè nam,num.7.ff.de verb. obligat.Carol.Ruin.cōſ.187.lib.1.l. 14. tit.12.part.5.ibi: *La ſegunda, é ſi huuieſſe eſtado gran tiempo en la fiança, eſte tiēpo deue ſer determinado ſegun aluedrio del juzgador*, vbi Greg.Lop.verbo, Aluedrio, Anton.Hering.cap.25.num.32 de fideiuſ. Alexand.Trentacinq.d.lib.3 reſolut.5.de fideiuſ.num.3.Menoch.libro 2.de arbitr. caſu 41. & probatur in dict. l. Lutius, ibi: *Ex tempore iudicem æſtimaturum*. Anton.Gom.lib. 2.var.c. 13. numer. 10. Cald. Pereir. capit.33. de emptione & vendit. numero 123. Octauian.Vulpecul. vbi ſup. dictio diu num.1.

46 Arbitrabitur tamen iudex ex tempore, ex perſonarum affectu, & alijs circūſtantijs, Abbas in dict.cap.fin. & ex ratione facultatis, l.in fraudem, §. Fiſcalibus,ff.de iure fiſci, & pluribus relatis Cardin.Mantic.de tacit.& ambig.conuent.tom. 2.lib.16.tit.22.n.26. Maur. Pirr. Aretin. in tractat. de fideiuſ. cap. 3.par.5.num.35.Bernard. Greb. lib.2. pract.concl.cap.29.numer.8.Coler.de proceſ.executiuis, p. 1. cap.10. ſub nu. 319.Hering.cap.25.de fideiuſ.num.33 Hercul.Mareſc.lib.2.var. reſolut.cap. 65.numer. 12. Monter. deciſ.2. Regni

Ara-

Araconiæ, num. 1. Afflict. d. deciſ. 241. ſub numer. 4. ibi Cæſar Vrſil. Ioan. Angelus Piſan. & Proſper Carauit. Marcus, Ant. Puluin, eius additionatores, Vincent. Carrot. deciſ. 14. num. 16. Felician. de cenſib. vbi ſup. Neguſant. de pignor. in 1. p. princip. memb. 3. numer. 45. & 46. Ludouic. Peguera deciſ. Principatus Cathaloniæ 192. Fontanel. vbi ſup. numer. 14. modernus quidam Alphonſus Villadiego in ſua Politica, c. 8. numer. 118. fatetur ſe vidiſſe iudicatũ per quemdam iudicem huius Curiæ Regiæ & confirmatum per Concilium ſupremum, quòd tempus ſex annorum fuiſſet ſufficiẽs ad hoc, vt fideiuſſor diu ſtetiſſet in obligatione, & quòd debitor fuit condemnatus ad fideiuſſorem liberandum. Ex quibus auctoritatibus habes (quando caſus tibi occurrerit) per quas manus ducaris cũ ſuprà dictæ deciſiones legis vim obtinere dicantur, l. fin. C. de legib. Quæ lex licèt loquatur

48 de ſententia Principis, idẽ dicendum ſit de ſentẽtia ſupremi Senatus, cum Princeps, & eius Senatus æquiparentur, l. quominus, ff. de fluminib. l. non ambigitur, ff. de legib. & ſententijs Senatus ſtandum eſt in deciſione ſimilium cauſarum, Afflict. deciſ. 45. Gamm. deciſ. 228. num. 2. l. filiusfamil. ff. ad l. Corn. de falſ. ibi: Sic inueni Senatum cẽſuiſſe, l. Titius Rogatus ff. ad Trebel. ibi: *Quod mihi videtur non tantum æquitatis ratione*, verùm exemplo quoque motus feciſſe. & gloſ. ibi in verbo exẽplo Principis, §. penult. inſtit. de ſatiſd. ibi: *Omnia apertius, & quotidiano iudiciorum vſu ipſis rerum documentis apparere*, l. 3 C. de ædificijs priuatis, ibi: *Probatis his, quæ in oppido frequenter in eodem genere controuerſiarum ſeruata ſunt*, l. 1. §. hoc autem Senatus, ff. ad Syllanian. ibi: Solet hoc in vſu obſeruari. Arias Pinel. in l. 2. par. 2. cap. 4. numer. 2. C. de reſcind. vendit. Gutier. lib. 3. pract. qq. capit. 16. num. 74. & 75.

49 Neque obſtat, l. nemo, C. de ſententijs, & interlocut. quòd exemplis non eſt iudicandum, declara iudicandũ non eſſe exemplis inferiorum iudicum; bene tamen ſuperiorum, vt explicat Gamm. d. deciſ. 224. num. 2. Cacheranus deciſ. 22. num. 16. Menoch. conſil. 676. num. 2. lib. 7. & conſil. 437. numer. 13. vbi loquitur de ſententia Imperatoris; & conſ. 973. num. 20. & 21. lib. 10. Borgnin. deciſ. 44. num. 41. Ludouicus Rodolfinus quæſt. decima, num. 6. & facit celebre reſponſum Imperatorum in l. nemo. C. de ſumm. Trinitat. ibi: *Nam & iniuriam facit iudicio reuerendiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel iudicata, ac rectè diſpoſita reuoluere contenderit.*

50 Quod autem dictum eſt de fideiuſſore condemnato, vt poſsit agere antequam ſoluat, extenditur, vt habeat locũ quamuis iniuſte condemnatus ſit, ſi culpa ei non poſsit imputari, quia hæc iniuria magis obeſſe debet reo, ad quem principaliter negotium pertinet, quàm fideiuſſori; nam exitus controuerſiæ debitorem principalem reſpicit, & dãnum caſus fortuiti ad dominum negotiorum pertinet, l. 2. §. ſolet quæri, ff. de hæredit. vel act. vendit. gloſ. vltim. in l. ſiquis prohibuerit, ff. de publican. Bald. in d. l. ſi pro ea, num. 15. & Salicet num. 17. Menoch. conſ. 244. num. 65.

51 Si tamen culpa fideiuſſori imputari poſsit, non nocet debitori principali, l. exceptione, ibi gloſ. & Bar. num. 1. & 2. ff. de fideiuſ. nontat Alex. in l. ſiquin, §. ſi is pro quo, num. 2. ff. quod quiſquis iuris: nam & ſumptus litis nõ poteſt fideiuſſor repetere, quando ſuccubuit, & culpa ei imputari poteſt. Paul. Pariſius conſil. 104. num. 1. & 11. lib. 3. Menoch. conſil. 212. num. 5. & 8. Vnde ſi fideiuſ-

52 ſor ſit legitima exceptione munitus, & iniuria iudicis damnatus, non appellauit, non poteſt, quod ſoluit repetere, l. ſi procurator. §. ſi ignorantes in fin. ff. de fideiuſſor. d. l. ſi pro ea in fin. ibi Fulgoſ. num. 2. Cardenalis Mantica de tac. conuent. tom. 2. lib. 16. tit. 22. num. 17.

53 Si autem fideiuſſor, ſit cõdemnatus, & pendeat appellatio, an agere poſsit? Et diſtin-

Et diſtinguendum eſt, aut appellatio eſt
euidenter iniuſta, & tunc poteſt agere,
l. vlt. ff. de re iudic. aut eſt dubia, & tunc
debet expectari euentus, l. tutor. ff. de
appellat. Bald. in dict. l. ſi pro ea, num.
9. Mantic. vbi ſup. num. 12.
54 Limira 23. in procuratore ſe obli-
gante, & fideiubente mandato domini,
qui poteſt exonerationem petere, etiā-
ſi diu in fideiuſsione non ſteterit, Soci-
nus regul. 191. limit. 3.
55 Hæc concluſio tam illuſtribus caſi-
bus, & limitationibus exornata patitur
multas ſublimitationes.
Primò ſublimita in fideiuſsione
cōditionali, & in diem, in qua cum quis
non dicatur diu ſtetiſſe in fideiuſsione,
& obligatione, niſi aduenientibus die,
& conditione, ante aduentum diei, &
conditionis liberationem petere non
poteſt; nam ad hoc, quòd quis dicatur
ſteriſſe in obligatione, opus eſt, quòd
conueniri potuerit, Bald. in §. ſi quid au
tē, inſtitut. de fideiuſſorib. Pirr. Maur.
Aretin. ſup. dicto loco numer. 37. & 38
56 Sublimita 2. in fideiuſſore euictionis,
qui non poteſt eximi à fideiuſsione, li-
cèt diu ſteterit in obligatione, niſi ſe-
quuta fuerit euictio, Bart. Bald. Alexan.
Caſtr. & alij in l. facere, ff. ſolut. matri-
mon. Bald. in d. l. ſi pro ea, numer. 8. Cy
nus, & Salicet. num. 5. vbi teſtatur hanc
eſſe communem opinionem, Bald. in l.
1. C. de fideiuſ. min. Bald. Caſtr. Alex.
Iaſ. Dec. in l. ſi pater, C. de collat. Bar-
tol. in l. Lutius, ff. mandati, Afflict. de-
ciſ. 241. num. 4. ibi, Cæſar Vrſil. numer.
6. Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 12.
num. 9. Roder. de reddit. lib. 2. cap. 13
num. 17. ad fin. Canallin. §. 2. num. 19.
de euict. Alex. Trentacinq. reſolut. 5. nu
mer. 3. in fin. lib. 3. de fideiuſ. Bart. Ber
tazol. de clauſ. cauſ. 43. gloſ. 4. num. 4.
Marſil. d. rubric. de fideiuſ. num. 226.
in fin. Bernard. Greueu. lib. 2. practic.
concluſ. concl. 29. conſiderat. 3. nu. 9.
Magon. deciſ. Lucenſ. 6. num. 5.
57 Et ratio eſt, quia qui promittit de
euictione, de euictione promiſiſſe dici-
tur futura, & ideò non dicitur diu ſtetiſ
ſe in fideiuſsione, niſi poſtquām fuerit
ſubſequuta euictio, quia etiam qui eſt
obligatus ſub conditione, non poteſt
agere, niſi adueniente conditione, §. ex
58 conditionali, inſtit. de verb. obligat. l.
Fulcinius, §. ſi in diem, ff. de verb. obli-
gat. l. cedere diem, ff. de verb. ſignific.
Afflict. d. deciſ. 241. num. 4. Seraph.
59 Oliuan. deciſ. 1024. num. 2. part. 2. Et
quouſque res ſit ablata emptori, licèt
ſententia lata non ſufficeret contra ip-
ſum, de euictione agere non poteſt, vt
latius infra explicabitur, quando res di
catur euicta, vel non, Bald. in d. l. ſi pro
ea, numer. 8. & in l. 1. numer. 2. C. de fi-
deiuſ. minor. Felician. de cenſib. libr. 3.
cap. 3. numer. 9. & in ea opinione per-
ſiſtit in tomo 2. lib. 3. cap. 3. Qui latè
60 & copioſe tractat, an fideiuſſor cenſus
poſsit petere liberationem à debitore
principali? & dict. num. 9. reſoluit, ibi:
Sed ipſe contra puto, vt hic fideiuſſor
etiamſi per centum annos, & vltra ſte-
terit in obligatione, non poteſt debito-
rem cogere ad eum eximēdum ab obli-
gatione, ratio eſt, quia cum redditus
annui continuatio habeat obligationē
61 ſucceſsiuam, quamdiu non fuerit ſors
redempta, atque partes præuenerint à
principio plane ex natura ipſius actus
fideiuſſor tenetur in perpetuum, nec po
teſt iure petere ſe liberare à fideiuſsio-
nē. Et paulò inferius dicit. Quia obliga-
tio eſt ſucceſsiua. Cum qua opinione
tranſit Roder. d. lib. 2. quæſt. 13. num.
30. & ibi ſatisfacit contrarijs argumen
tis, ibi: *Sed contrarium iure verius vi-
detur, quia fideiuſſor redditus hoc onus
ſcienter ſuſcepit, & ſe obligauit ad ſoluen-
dos redditus omnium annorum, dum debi-
tor non redemerit.* Anton. Gom. tom. 2.
var. cap. 10. num. 10. Anton. Gom. Iu-
nior de cenſib. cap. 3. quinta condit. nu-
62 mer. 21. At in cenſu obligatio eſt ſucceſ
ſiua; in qua nulla poteſt dari mora debi
63 toris in redimendo cenſu cum ad hoc
non teneatur debitor: & ideò doctrina
d. l. Lutius non procedit in obligatio-
ne, quæ tractum habet ſucceſsiuum, Ia-
cob. Cancer lib. 1. var. cap. 5. num. 67.

Gaſ.

* Gaſpar Ant. Theſaur. lib. 3. q. 76. num. 5. Fontanel. de pact. nuptialib. clauſ. 4. gloſ. 18. par. 3. num. 13.

64 Limita tamen, ſi adeſſet pactũ inter fideiuſſorem, & reum principalem, vt redimatur cenſus, vel indemnem fideiuſſoré debitor reddeat, quod pactum licitum eſt, vt docte probant Michael Salon. de iuſtitia, & iure, quæſt. 88. & in tract. de cenſib. 3. art. controuerſia 24. verſ. hac occaſione explicemus, Ioan. de Salas Societatis Ieſu ſub tit. de empt. & vendit. dubio 38. n. 1. Felic. d. to. 2. de cenſibus, n. 2. ibi: Idcirco fideiuſſores cauti eſſe debẽt, & ſumma diligentia curare, vt expreſſum pactũ adijciatur, quo debitor ad redimendum ſe obliget, & dicit pluribus arreſtis deciſum fuiſſe in Senatu Pinciano debitorem longo tẽpore lapſum teneri fideiuſſoré eximere. & liberare à fideiuſsione, Roderic. d. lib. de redd. q. 13. n. 18. & 19. Anton. Gomez de cenſib. dicto loco, nu. 20. Eſtephanus Gratia. tom. 1. diſcep. Forenſi 49. à nu. 15. ibi: *Nono addebatur non valere huiuſmodi pactum, vt debitor teneatur redimere cẽſum infra certum terminum, & tempus cũ de natura contractus cenſualis nõ poſſit repeti cenſus, vt in bulla conſtitutionis, Socin. conſ. 41. num. 5. lib. 4. quod tamen non eſt tutum, cum prædicta procedant inter ementem, & vendentem cenſum, ſecus quoad debitorẽ, & fideiuſſorẽ, quorum reſpectu debet valere pactum.*

65 Limita etiam quando fraus interuenerit inter creditoré, & futurum fideiuſſorem, vt ſi inter eos conueniret, ne alias fideiuberet, quàm ſi venditor, fideiuſſori obligaretur ad redimendum cenſum intra certũ tempus, quod admonent Anton. Gomez Iun. cap. 3. de cenſib. d. concluſ. 5. n. 21. Emanuel Rodriguez in tract. de cenſib. concl. 6. dubio 1. Vega in ſumma in epitome de cenſibus, Gaſpar Roder. lib. 2. de redd. quæſt. 13. numero 19. & 20. & quæſt. 12. num. 9. & 19. Felician. lib. 1. de cenſib. cap. 7. numero 17. Pater Salas de cenſib. ſub tit. de empt. dubio 38. num. 2. nam ſic creditor vſuram palliatam, & implicitam committeret, & contractus cenſus eſſet nullus, & teneretur poſſeſsiones receptas in ſortem computare, & tam ipſe quàm fideiuſſor pro dolo, & ſtellionatus crimine puniendi eſſent, niſi re integra eos pœnituerit, & nihil nocumenti ſequutum ſit debitori, vt affirmant Ant. Gomez, & Rodericus vbi ſuprà, ex l. 3. C. de his, qui ſibi adſcribunt. l. 1. C. de crimine ſtellionatus: Doctores in l. qui ea mẽte, ff. de furt. & tale pactum eſt prohibitum; & irritum à Pio Quinto in bulla de cenſibus, ait enim ſemper venditori eſſe facultatem retinendi pretium non obſtantibus aliquibus pactis directe, vel indirecte talem facultatem auferentibus: ſed tale pactum à creditore cum fideiuſſore aufert venditori facultatem talem, ergo. Addit ergo Gaſpar Rodericus, num. 20. Si autem ex poſtfacto colluſio ſuperuenerit, non debet cõtractus ex eo ſolo annullari, ſed aliter dolus puniendus erit, & omne damnum reſtituendum debitori.

66 Limita etiamſi fideiuſſor erat ſocius omnium bonorum ipſius creditoris, nam tunc cum ad eum expectet commodum contractus, non valebit pactio inita cum debitore, vt eum liberet à fideiuſsione, Roderic. vbi ſup. num. 21. & addit, non ſolum hoc eſſe verum, ſi tempore contractus fideiuſſor erat ſocius creditoris, ſed etiam ſi poſtea cœperit eſſe ſocius, vt idemmet author vbi ſup. nu. 22. ſi ſucceſſerit creditori in parte, puta dimidia, vel tertia, Salas vbi ſuprà num. 2.

67 Et quamuis autores citati, num. 53. iure communi, & indiſtinctè tenuerint, quòd fideiuſſor cenſus non poteſt petere redemptionem à debitore; no tamen deſunt qui contrariã ſententiam amplexi ſunt, quàm defendunt Filerius de cenſibus, §. tamquam, numero 43. Rebuff. in l. ſi ita ſtipulatus fuero 150. ff. de verborum

C ſignif.

ſignifi. Farinatius teſtatur, ita fuiſſe iudicatum in Senatu Romanæ Rotæ * deciſ.456. num. 3. par. 2. in nouiſ. & hoc etiam tenuit in terminis iuris communis Rota diciſ. Camerali 101. à num. 9. inter congeſtas per Syluestrum Zachiam de obligatione Ca* merali, his verbis: *Quantum ad contractus cenſus, qui eſt perpetuus, nihil dixerunt domini obſtare: iſta enim perpetuitas conſideratur reſpectu emptoris, qui non poteſt cogere venditorem ad vendendum; reſpectu autem venditoris contractus eſt redimibilis, & ſic fideiuſſor poteſt cogere venditorem ad redimendum cenſum, & ipſum à fideiuſſione liberandum. Vnde ceſſabat etiam quod dicebatur, fideiuſſorē ab initio intellexiſſe ſe perpetuo obligari.* Et idem refert bis * deciſum Peguera deciſ. Principatus Cathaloniæ 190. p. 1. vbi manifeſte id admittit, ex eo quòd fideiuſſor diu ſteterit in obligatione: licèt in illa ſpecie non concurreret, quòd fideiuſſor fuerat moleſtatus: idem teſtatur Felician. tomo 2. lib. 3. cap. 3. num. 2. in Senatu Pinciano iudicatum fuiſſe pluribus ſententijs. In Regno Valentiæ adeſt forus ſuprà allegatus, quòd fideiuſſor cenſus tranſacto quinquénio debeat à fideiuſſore liberari. Aliud ſimile decretum refert Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18. part. 3. num. 13. in Senatu Cathaloniæ deciſum, die • decima octaua Marc. anno 1592. idē tenet Hercules Mareſcotus lib. 2. variarum, cap. 65. num. 15.

68 Verum tamen eſt, quòd in his ſucceſsiuis obligationibus, ſi debitor laberetur facultatibus, eaſque immodicè dilapidaret, vel etiā fideiuſſor ipſe pluries moleſtias ſuſtinuiſſet, vt quia ſingulis fere annis à creditore (vt dictū eſt) moleſtaretur pro ſolutione; in his duobus caſibus poſſet vtique iſdē fideiuſſor ad liberationem agere. Primum probatur ex dict. l. ſi pro ea, C. mandati. Neq; bona ſua eā dilapidare poſtea cœpiſſe comprobari poſsit. Quæ tamen ſit dilapidatio neceſſaria, declarat bene Menochius dicto caſu 41. à num. 13. Secundum probatur in cap. conſtitutus de fideiuſſoribus: tenent Marquil. in vſatico ſi ille, qui pluuium, q. 18. Iacob. Cancer. lib. var. c. 5. de fideiuſ. n. 68. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18. p. 3. n. 16. in fine.

69 Et hæc quidem moleſtia, non eſt neceſſarium, quòd talis fuerit, per quā coactus ſit fideiuſſor ſoluere, ſed ſola moleſtia ſufficit ad extorquendam ſolutionem, licèt is non ſoluerit: & ad hoc ſunt binæ deciſiones Senatus Sabaudiæ relatæ per Ant. Fabrum in ſuo Codice, lib. 4. tit. 16. mandati, definitione 24. & 26. quarum ſola relatione ad aliam pulcram deciſionem pertranſeo, quæ mirifice comprobat hanc ſententiam.

70 Et noſtra ætate anno 1621. ex eā de cauſa ſacrum Supremum Regiumq; Concilium Aragonum adiunctis quatuor grauiſsimis, & eminētiſsimis Senatoribus ſupremi Regij Cōcilij Caſtellæ, declarauit hoc idē in cauſa ardua, quæ vertebatur inter Dominam Duciſſam Gandiæ actricem, & inter eius filium Ducem Gandiæ reum: extiterat enim dicta Domina Duciſſa multo tēpore in fideiuſsione multorū cenſualium, quos ipſa, & Dux Gandiæ eius vir impoſuerant ſuper multis villis, & ſuper Comitatu Oliuæ, petijt ab eius filio tāquā hærede ſui patris, liberationē, exonerationēq; à fideiuſsione, quā dicta Duciſſa fecerat, & auditis latè vtrinq; partibus Senatus Supremus Aragonum cenſuit (me referēte) dictū Ducē debere liberare, & exonerare dictā Dominam Duciſſam à fideiuſsione cenſualiū. Ex quibus iam deinceps non erit hæſitandū de iſta vera & cōmuniori ſententia, quàm prima.

71 Pariter dicendū videtur, quòd etiā fideiuſſor dotis reſtituendæ non poteſt eximi à fideiuſsione, Afflict. d. deciſ. 241. Bertaz. clauſ. 43. gloſ. 3. num. 4. Bald. d. l. ſi pro ea, C. mandati.

Ad.

Aduertendum tamen eſt, quòd fideiuſſor conditionalis interim pendente conditione poteſt petere præſtari ſibi fideiuſſores, & hoc ſi ſuperuenit cauſa ſuſpitionis, aliàs ſecùs, Alexand. ad Bartol. in d. l. Lutius, Bald. conſ. 425. lib. 4. quia conſeruatio debet fieri eo modo, quo poteſt, Bald. in d. l. ſi pro ea, numero 11. verſ. Nonò quæro, C. mandati.

Contrarium tenent Alex. in l. facere, num. 2. ff. ſolut. matrim. Bart. in l. ſi mandato meo, ſecundo notabili, ff. mādati.

Aliud eſſet, quando in liberatione fideiuſſoris requiritur conſenſus principalis creditoris: nam tunc non interueniente dicto conſenſu fideiuſſor liberationem petere non poteſt, Alex. ad Bartol. in d. l. Lutius, Bald. in l. 1. §. ſed ſi quis, in 2. lectura, ff. de conſtit. pecun. qui dicit, quòd creditor non cogitur eximere vnum de obligatione, & ſequi fidem alterius minùs idonei, Angel. in l. ſi mandato meo, in §. 1. ff. de conſtit. pecun. & in l. vnde falſum, ff. eod. Alexand. in d. l. facere, ff. ſolut. matrim. numero 2.

Tamen in fideiuſſore iudicij, cui denegari volunt exemptionem à fideiuſſione, Bald. in d. l. ſi pro ea, num. 4. Marſil. d. quæſt. 31. caſu 11. num. 216. quia in eo parata eſt executio, & limitationes propoſitæ procedunt in fideiuſſore contractus.

Idem quoque dicendū videtur, quando fideiuſſor non ſoluit, ſed gratis liberatus eſt, non petit liberationem à fideiuſſione, Bald. in d. l. ſi pro ea, numero 9.

Verum etiam eſt, quando fideiuſſor contraxit ſine mandato, & ſic ſe obligauit: nam tali caſu exemptionem petere non poteſt. Marſil. vbi ſupra numero 216.

Idem dicitur, quando fideiuſſor ſoluit non animo liberandi reum, ſed prætextu cedendarum; nam tali caſu etiā non poteſt petere liberationem, Bald. in dict. l. ſi pro ea, numer. 9.

78 In patre tamen, qui fideiuſsit pro reſtitutione dotis vxoris filij, qui non poteſt petere liberari à filio. Afflictis d. deciſ. 241. in ſecundo quæſito, vt ſupra dictum eſt, num. 16.

79 Ad ſummouēdas omnes relatas difficultates, cautela optima eſt, vt fideiuſſor in fideiuſsione per eum præſtita, apponat, vt ipſe fideiuſſor poſsit agere ante ſolutionem faciendo cum reo pactum expreſſum, quòd reus teneatur quandocumque, & quotieſcumque per fideiuſſorem fuerit petitum, ab ipſa obligatione eximere, & liberare, ita Bertazol. clauſ. 43. gloſ. 3. numero 3.

QVAESTIO QVARTA.

Vt emptor agere poſſit de euictione, quæ interuenire debeant?

SVMMARIVM.

1 *An emptor teneatur nunciare litem venditori?*
2 *Certus non eſt certificandus.*
3 *Denunciatio exigi ad certiorandū præſumitur.*
4 *Tutius eſt, & oportet ſcienti denūciare.*
5 *Venditor meliùs ſcit rem venditam defendere.*
6 *Iaſon mouet quæſtionem.*
7 *Venditor denunciatus tenetur de euictione.*
8 *An emptor debuit appellare.*
9 *Non ſolum in prima inſtantia, ſed*

In alijs denunciatio fieri debet.

10 *Emptor à ſententia contra eum lata tenetur appellare.*

11 *Denunciatio quandoque fit ad duplicem effectum.*

12 *Debitor ex ſola ſcientia ceſsionis videtur inhibitus.*

13 *Ceſsio aliquando fit ad commodũ ceſsionarij.*

14 *Datio in ſolutum æquiparatur emptioni.*

15 *Conciliatur dupliciter Bald. ad illa iura.*

16 *Scientia ſimplex debitoris nõ ſufficit, ſed inhibitio, ne ſoluat.*

17 *Dies interpellat pro homine.*

18 *Lex magnam, C. de contrahend. ſtipulatione, procedit in die certa; ſecùs in incerta.*

19 *Ad factum obligatus tenetur, ſi requiſitus fuerit.*

20 *Promiſſor non poteſt defendere, niſi ſciat.*

21 *Nunciatio ſimplex non ſufficit, ſed requiritur etiam incitatio.*

22 *Venditor debet venire ad defendendum.*

23 *Lex ſuper aliquo diſponens præſupponit cætera habilia.*

24 *Mulière prægnante ſatis eſt denũciare his, quibus intereſt.*

25 *Quando eſt vnica ratio, habetur pro expreſſa.*

26 *Emptor poteſt ſe tueri iuribus proprijs, & venditoris.*

27 *Venditor dicitur defendere, ſi emptorem inſtruit.*

28 *Requiritur, vt venditor interpelletur.*

29 *Forma data adimplenda eſt.*

30 *In claris non eſt opus coniecturis.*

31 *In denunciatione ſufficit narrare factum.*

32 *Intelligendum eſt in declaratorijs, non in citatorijs.*

33 *An in denũciatione requiratur inſertio libelli, necne?*

34 *Emptores qua forma ſuis auctoribus litem intimare debent.*

35 *Intimatio debet fieri ſub forma Clement. cauſam, de electione.*

36 *De conſuetudine non ſeruatur, vt aiunt multi.*

37 *Doctori atteſtanti de conſuetudine credendum.*

38 *Copia libelli datur, vt reus deliberet.*

39 *Doctori conceſſum eſt iura interpretari.*

40 *Venditor debet credere emptori, ſi vir bonus reputatur.*

41 *Viro bono, & graui credẽdum eſt.*

42 *Aduerſario meo credere nõ debeo.*

43 *Nõ credatur alicui in eo, quod eius commodum reſpicit.*

44 *Copia libelli dari debet, ſi petatur.*

45 *Venditor veniens ſponte ad litem ſuſcipiendam requirendus non eſt.*

46 *Quatuor concluſiones inferuntur, venditor, qui iurauit.*

47 *Venditor, qui iurauit defendere emptorem, ſciens litem motam, non eſt riquirendus.*

48 *Vaſſallus qui iurauit defendere dominum ſciens in vim iuramenti nõ eſt requirendus.*

49 *Promiſsio & iuramentum debẽt aliquid operari.*

50 *Iuramentum interpellat.*

51 *Valet argumẽtum à materia feudali*

dali ad alios caſus de iure communi.

52 Conductor ſoluere iurans, ceſſans per annum in mora conſtituitur.

53 Promittens ſoluere, & curare, cum primùm poteſt, & non facit, conſtituitur in mora.

54 Promittens factum alienum, an excuſetur, ſi fecerit ſuum poſſe, vt non teneatur ad pœnam, nec ad intereſſe?

5 Promittens expedire aſſenſum à Rege ſuper ſolitis, ſi non expedit, an teneatur ad intereſſe?

6 Iuramentum habet vim litis conteſtationis, & interpellationis ibidem.

7 Iuramentum intelligitur ſecundum naturam actus, cui adhæret.

8 Iuramentum non obligat in plus, ſed efficaciùs.

9 Iuramentum non auget obligationem, ſed addit vinculum religionis.

0 Iuramentum intelligitur ſecundum naturam actus primordialem non accidentalem.

1 Non procedit quando venit acceſſoriè ad actum per accidens.

2 Vel intellige quantum ad pœnam.

3 Iuramentum ſemper eſt principale, & ſtans de per ſe.

4 Vaſſallus non obligatur dominũ defendere, niſi requiſitus regulariter propter iuramentum.

5 Ad conſtituendum in mora requiritur interpellatio.

6 Fallit in certis caſibus inter quos numeratur iuramentum.

Lex habẽs clauſulam decreti irritantis, cenſetur pro forma data.

68 Explicatur cap. Breui. de iureiurando.

69 Argumentum validum nõ eſt de feudo ad emphyteuſim.

70 Improbatur Bald. in cap. querelam de iureiurand.

71 In eo, qui ſe promittit facturum requiritur interpellatio.

72 Explicatur Bart. in l. eum, qui §. iurauero, ff. de iureiurando.

73 Socini ſententia improbatur.

74 Ripæ diſtinctio reprobatur.

75 Venditor ſciens litem, & habens inſtrumentum ad victoriam, & vltro non exhibet emptori in lite mota, non requiritur alia interpellatio.

76 An ſufficiat venditori indicare notarium penes quem ſunt inſtrumenta.

77 Vbi venditori nulla competit defenſio, non requiritur denunciatio.

78 Intellige, ſi emptor probat iuſtitiam euincentis.

79 Exceptio diſcuſſionis non opponitur debitori notoriè non ſoluenti.

80 Quando dicatur debitor notoriè non eſſe ſoluendo.

81 Vbi eſt notorium rem eſſe euincẽtis, venditor tenetur nõ ſequuta ſententia iudicis.

82 Si conſtat ex actis ſententiã fuiſſe latam ex legitimis probationibus emptor contumax non impeditur agere.

83 *Citatio omitti poteſt quando conſtat nullam defenſionem competere.*

84 *Emptor, qui non denunciauit vēditori nullum ius defenſionis habentis, non aget de euictione.*

85 *Lex per aliam diſtingui poteſt, nō per hominem.*

86 *Emptor, qui non denunciauit ſua culpa præſumitur ſuccubuiſſe.*

87 *Lex præſumit pro ſententia iudicis.*

88 *Lex emptor, C. de euiction. an ſit præſumptio iuris, & de iure.*

89 *Quæ ſit præſumptio iuris, & de iure.*

90 *Aduerſus quam præſumptionem admittatur probatio in contrarium.*

91 *Hoc intellige duobus modis.*

92 *Ceſſante cauſa impulſiua ceſſat diſpoſitio.*

93 *Quæ dicatur cauſa impulſiua, & finalis.*

94 *Ripæ diſtinctio reprobatur.*

95 *Duæ diſtinctiones referuntur.*

96 *Crauetæ reprobatur.*

97 *Quædam diſtinctio approbatur.*

98 *Secunda diſtinctio reprobatur.*
Crauetæ opinio ſaluatur ibidem.

99 *Aduocatus fiſcalis quocumque tēpore poteſt agnoſcere bonam fidem.*

100 *Cauſa dicitur finita, cum videtur contra aliquem eſſe condemnādum, & numer. 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106.*

107 *Refertur cautella Rebuffi.*

PRæmittendum eſt, quòd vt emptor agere poſsit de euictione contra vēditorem oportet, quòd venditori denūciet litem, & eum requirat, vt veniat ad fendendam cauſam, aliàs non poterit agere de euictione; oportet igitur, quòd vēditori denunciet litem, & eum requirat, vt veniat ad cauſam defendendam, alias non poterit agere de euictione, vt præſupponit text. in l. venditor, ff. de iudicijs, l. 1. C. de peric. & cōmod. rei venditæ, & l. emptor, 8. C. de euict. cap. fin. de empt. & vendit. l. 32. titul. 5. part. 5.

1 Notandum eſt ad hanc quæſtionem diſputandam, vtrùm emptor poſsit nūciare litem motam contra ſe venditori habenti ſcientiam litis motæ, abſque notificatione?

2 Et videtur, quòd non ſit neceſſaria notificatio: nam qui certus eſt, amplius certificari minimè debet, cap. eum qui de reg. iuris, lib. 6. certiorari non debet qui non ignorat, l. 1. §. intelligitur, ff. de ædilit. edict. l. 1. in fin, ff. de act. empt. l. item veniunt, §. petitam, ff. de petit. hæredit. vbi Bart. & in l. quidam decedēs, ex quo, num. 1. ff de adminiſt. tutor. Tiraq. de retract. lignag. §. 36. gloſ. 2. numer. 28. Rimin. Iun. conſ. 238. num. 37. lib. 3. Franciſc. Viuius deciſ. 510. num. 9. & lib. 3. Decian. conſ. 18. num. 151. volum. 1. & conſ. 69. num. 17. volum. 4. Seraph. Oliuar. deciſ. 671. num. 4. & 9. Petr. Surd. deciſ. 288. num. 44. & conſ. 272. num. 12. lib. 2. In dubio enim denū-
3 ciatio exigitur ad certiorandum: ergo ſola ſcientia ſufficit, ſecundum Dyn. in dict. cap. eum qui, Alex. conſ. 24. num. 6 lib. 4. & in conſ. 138. nu. 3. lib. 7. qui allegat Cyn. & Iacob. de Bellapert. in l. emptor, C. de euict. cuius opinio probatur in l. ſi cum quæſtio, C. de euict. dum ibi diſponitur, quòd emptoris auctor certus reddatur, ſi verum ſit, quòd vēditor ſit certificandus, ſi iā ſcit litem eſſe motam, adimpletum videtur, quod in ipſa lege diſponitur ſecundum Bertrand. cōſil. 233. numer. 3. lib. 4.

Con-

Contrariã tamen ſententiam tenent vbique Doctores, ſcientiam litis motæ omnino eſſe denunciandum venditori, vt teneatur de euictione, & eſt receptiſsimum principium in materia euictionis, ex gloſſ. in dict. l. emptor, vbi ait, quòd ſecurius eſt ſcienti denunciare: ſtrictè cæteri Doctores loquuntur, quòd omnino oportet denunciare, Speculat. de emptione, §. final. in fin. ibi Ioannes Andreas Bartolus, Baldus, Salicetus, in dict. l. emptor. & in l. prima, ff. de action. empti, & in l. 2. §. voluntatem, ff. ſoluto matrimon. ibi Rippa, Bartol. in l. de nunciaſ. §. 1. ff. de adulterijs, & in l. non ſolũ n, §. morte, numer. 52. & ibi Alexand. numer. 44. Iaſon numero 40. Anton. Rub. numer. 408. ff. de noui oper. nunciation. Bartol. Bald. Paul. in l. in executione, §. in ſolidum, ff de verbor. obligat. Bald. in l. libera, numero 8. C. de ſentent Felinus in capit. cum M. numer. 65. Ripa ibi, numero 166. de conſtit. Anton. de Burg. in capit. fin. de empt. & vendit. Alexand. conſil. 191. numero 8. libro 6. Baldus conſ. 279. libro 5. Paul. de Caſtr. conſil. 308. libro 1. Capel. Tholoſan. deciſ. 407. ibi Aufrerius, Philippus Corneus conſ. 6. numero 4. & conſil. 231. numero 10. lib. 2. & conſil. 255. numer. 6. lib. 3. Ioannes de Amicis conſil. 145. numero 6. Socinus Iun. conſil. 4. numero 34. libro 2. Curtius Iun. conſil. 104. Natta conſil. 38. numero 5. Riminald. conſil. 147. numero 3. libro 1. & conſil. 205. numero 1. & conſil. 274 libro 2. Bertrand. conſ. 12. libro 4. Bellon. conſ. 50. Couarrubias libro 3. var. capit. 17. numero 3. Rebuf. tom. 3. ad ll. Gallic. de dilat. articul. 5. gloſ. vnica, numer. 27. Franciſc. Marius deciſ. 581. numer. 9. Ariſmin. Tepat. tom. 2 var. ſent. titul. 422. capit. 2. Anton. Gomez tom. 2. var. capit. 2. numer. 39. Queſada libro 1. diuerſ qq. capit. 10. numer. 3. Petrus Barboſa in l. venditor, ff. de iudicijs, à numero 7. Dueñas regul. 441. Caldas Pereira de empt. & vendit. capit. 31. numer. 65. Coſta de facti ſcientia, & ignorantia, inſpectione 70. à numero 9. Antonius Theſaurus deciſ. Pedemontana 218. numero 1. l. 32. titulo 5. part. 5. vbi Gregor Lopez gloſſa 4. Hieronym. Gigas de penſionibus, quæſtione 77. Stephan. Gratianus deciſ. 13 num 41. ibi: *Omiſſa tali denunciatione emptor non habet regreſſum contra venditorem*, l. 1. *C. de peric. & commo l. rei vendit. l. parentes, §. emp. act. C. de euict.* Alexand. Trentacinquius libro 3. reſolut. 4. de emptione & vendit. ſub numero 5. verſiculo. Quintò requiritur, Caſtellus Soto Mayor libro 4. vltim. volunt. capit. 42. numer. 95. Ex quibus conſtat hanc eſſe communem, & receptiſsimam opinionem, Sempronius Alcius deciſ. Archiepiſcopatus Barenſis 68. à numero 5. vbi dicit, probari hanc opinionem communem ex l. ſi rem, §. final. ff. de euict. & in l. ſi parentes, vbi gloſſa & Bartol. in l. emptor, C. de euiction. & in l. qui abſentem, ff. de procurat. Barboſa in l. 2. §. fin. numero 41. ff. ſolut. matrimonio, verſiculo, Sed quando. Quando enim denunciatio requiritur, non ſolùm vt quis ſciat, ſed vt aliquid faciat, etiam aliàs ſcienti debet fieri denunciatio, l. denunciaſſe 17. verſ. Quid ergo, ff. de adulter. ſed in materia euictionis denunciatio requiritur, vt venditor quid faciat, id eſt, aſsiſtat liti ad defendendum emptorem; ergo in ea materia etiam ſcienti facienda eſt denunciatio: quæ verba deſumpſit Petrus Barboſa à doctiſsimo Præſide Couarrub. libro 3. var. capite 17. numero 3. quod affirmauit Gaſpar Cauallin. de euictionib. §. 3. numero 4. Rota deciſ. Lucenſi diuerſorum 2. Marta voto 65. numero 6. Fontanela tomo 2. de pactis nuptialibus, clauſ. 5. gloſſa 8. parte tertia, numero 72. quia venditor

ſcit melius rem venditam. defendere
cum magis de iure ſuo certus,& inſtru-
ctus ſit, Paul.de Caſtr. in dict.l. in exe-
cutione,Cardinal. Tuſch. tom. 3. var.
concl.351. num.3. Cumque talis denũ
ciatio non fiat ad illum finem ſimplici-
ter,vt venditor ſciat, ſed vt faciat ali-
quid de nouo, vt ſupra diximus ex Co-
6 uar. & Barboſ.& alijs, vt declarat Bar-
tol. in dict. l. denunciaſſe; & differen-
tia aliorum eſt verbalis, & non realis,
dum exiſtimant, quòd ſi intimatio fiat
ſimpliciter ad certificandum, ſi aliunde
eſt certus, non requiritur: ſi verò non
fiat ſolùm ad notificandum, ſed ad
incitandum; tunc requiritur intimatio
non obſtante eius ſcientia, gloſ. in cap.
non iuſte,verb. Appellare,de procurat.
Barboſ. in dict.l. venditor, ff. de iudic.
num.11. Ariſm. Tepar. dict.tit.422.ca-
pit.2. Azebed. conſ. 4. num.47. Inquit
enim Iaſ. in dict. §. voluntatem,num.26
Nam quid intereſt, quòd venditor cer
tioretur à tertio, vel ab ipſo emptore?
Cui reſpondet Barto. in d. l.emptor.C.
eod. quòd quãdo venditor certioratur
ab extraneo de lite mota, non eſt quid
venditori imputetur, ſi nõ venit ad de-
fendendum, potuit enim præſumere,
quòd emptor poſsit ſe defendere ſine
auxilio venditoris: ſed quando emptor
denunciat, videtur quòd non poſsit ſe
defendere, & ideò opus eſt, quòd ve-
niat emptor ad defendendum: quẽ ſe-
quitur Cauallin. dict.§.3.n.6. Vbi aduer
tis, quòd huiuſmodi denunciatio neceſ
ſaria eſt vltra ſimplicẽ ſciẽtiã, vt incite
tur venditor, veniatquè ad defendẽdũ.
Nec diuinãdũ eſt,vt dicũt Bart.& Iaſon
ſup. quòd ſi emptor non denunciauit,
ſed forſan tertius, ipſe emptor de ſuis
iuribus cõfidit, quod incredibile eſt, cũ
omnes leges conſulant fieri debere de-
nunciationem: ſi cautiùs emptor pro-
cedere vult, vt in caſum ſuccumbentiæ
venditor de euictione teneatur, quòd
nõ aſtringentur, niſi præcederet notifi
catio ſecundum Decium in conſ.74.nu
mer.1. qui dicit hanc eſſe communem
opinionẽ, à qua in iudicando & conſu-
lendo non eſt recedendum.

7 Raphael Cumanus in dict. §.volun
tatem contra Bartol. arguit, dicendo,
quòd male Bart. allegat. §. voluntatẽ,
in verb. ſcire,& l.allegatam in ea, in l.
Herenius,§.Caia,ff.de euict. non loqui
tur de denunciatione litis motæ,ſed de
8 ſententia lata. Nunquid emptor debuit
appellare à ſentẽtia, cum debuerit de-
nunciare venditori, quòd appellet, &
ſic videtur, quòd Bart. non bene pon-
derauit illum text. Iaſ. reſpondet in d.
§. voluntatem, quòd Bart. conſidera-
uit, quòd qua ratione ibi non requiri-
tur denunciatio, ſicut quando venditor
ſcit, eadem ratione non debet requiri
denunciatio euictionis. Iaſon tamen
interpretans Bart. mentẽ eius deſtruit,
cum vbique teneat, quòd denunciatio
requiratur, quamuis ſciat venditor
litem motam eſſe: quidquid ibi gloſſa
ſenſerit. Vnde Cauallin. num.8. ſup. di-
cit Barr. apte allegaſſe §.Caiam, vt pro
batur in illis verbis, Auctorem laudaue
rat: & ibi Salicet. id eſt, laudabiliter nũ
ciauerat: quinimo arguendus eſt Cuma
nus, quia in dict. §. Caia, emptor fuit in
culpa in non denunciando, quia negli-
gens fuit in permittendo labi tempus
fataliũ, vt ex illo textu colligitur, quòd
non ſolùm in prima inſtantia, ſed in ſe-
cunda, & etiam vlteriori litis denuncia
9 tio fieri debet: alioquin emptor non ha
beret regreſſum aduerſus ſuum aucto-
rem, vt in fine illius legis habetur, ex d.
l.36.tit.5.par.5. vbi Gregor. Ant. Go-
mez tom.2. var.cap.2.nu.39. Franciſc.
10 Viulus deciſ.510.num.6. lib. 6. Et hoc
plane colligitur: quoniam emptor à ſen
tentia contra eum lata appellare, &
proſequi appellationem tenetur. De-
cius dict. conſ.74. numer.3. Pinel. in l.1
C.de bon. matern. 3.par.num. 5.limit.
3. Cum ipſe homine proprio ad vtilita-
tem alterius, ſcilicet venditoris condẽ-
netur. notat Bart. in l. ſi procurator, §.
ignorantes. ff. mãdati, & ibi Salicet. Fer
rara in praxi in forma libelli in cauſa
vendi-

Digitized by Google

ꝯditionis, verb. Promittens, num. 8. ibi additio in margine, Natta conſil. 98. num. 1. lib. 1. Apoſtil. ad Dec. in d. conſil. 74. teſtatur hanc eſſe communẽ opinionẽ, Bart. in l. inuitus, C. de procurat. Ruin. conſ. 84. lib. 5. Segiſmund. Scacia de appellation. quæſt. 5. numer. 4. Franciſc. Marc. deciſ. 587. Petrus Barboſ. in dict. l. venditor, num. 56. ff. de iudicijs, & in Regno Portugal. probat Ordinat. libr. 3. tit. 45. §. 3. nouæ Recop. Alexand. Trentacinq. vbi ſup. reſolut. 4. à num. 16. Cald. Pereir. de empt. & vendit. cap. 31. num. 27. Marta voto 1. num. 7.

Similiter Iaſon in d. §. voluntatem reprehendit Bartol. quoniam doctrina ſua fundata eſt in dict. l. denunciaſſe, nõ eſt vera: nam quando denunciatio fit non ſolùm ad ſcientiæ finem, ſed etiam inhibitionis, ille, cui debet denunciari habet hunc duplum effectum, non debet certiorari, ſi ſciat: & probatur ſecundũ Iaſ. per duos text. ſimul iunctos per l. 3. C. de nouat. iuncta l. fin. ff. de tranſact. deducendo ſic. Pone: aliquis cedit mihi debitorem, dicit ibi text. in dict. l. 3. C. de nouat. quòd non obſtante ceſsione debitor poteſt adhuc ſoluere creditori, niſi lis fuerit conteſtata, vel denunciatum ſit debitori, ne ſoluat, vel ſoluere cœperit: denunciatio, quę fit in d. l. 3. fit ad duplicẽ effectum. Primò, vt ſciat me feciſſe ceſsionem. Secundò, vt inhibeã debitori ſoluere: attamen ſi debitor ſciret ceſsionem, non opus eſt certioratione, ex dict. l. fin. ff. de tranſact. vbi eſt text. quòd ſi ſciat aliunde, non eſt amplius certiorandus: ergo contra Bartolum.

Cui obiectioni ſatisfacit Rip. in d. §. voluntatem, poſt num. 17. quòd debitor ex ſola ſciẽtia ceſsionis videtur inhibitus ſoluere cedenti, cum ſciat illũ emiſiſſe iura ſua, l. ſi cum emptore in princip. ff. de pact. non ſic in d. l. denunciaſſe, nec in quæſtione noſtra, quia etſi venditor ſciat litem eſſe motam, non tamen ſcit, quòd emptor velit vti defenſionibus ipſius venditoris, cum poſſit emptor etiam ſe defendere ex iuribus proprijs, l. emptor. C. de euiction.

13 Sed animaduerte ſecundum Hormanum Detum in d. §. morte, num. 128 quòd illa iura non faciunt in propoſito, quia loquũtur in ceſsione actionis; in qua diſtinguitur, aut ceſsio fiat ad cõmodum ceſsionarij, vt in d. l. fin. quia vẽdita hæreditate omne commodum, & incommodum eſt emptoris, & tunc ſatis eſt ſcientia debitoris, Bart. in d. l. ſi cum emptore, & ibi Iaſ. Bart. in l. facta, §. ſi hæres, ff. ad Trebel. Si autem fiat ad commodum cedentis, vt in dict. l. 3. omne, quod exigitur à ceſsionario, cadit in vtilitatem cedentis, quia in tantum liberatur, & tunc requiritur denunciatio (circa hæc vide Cacheranum deciſ. Pedemontan. 45. num. 4. & 5. Bertazol. de clauſ. clauſ. 29. gloſ. 9. & 10. Alexandr. Trentacinq. lib. 3. de ſolutionib. reſol. 14. num. 4. Sed nos verſamur in diuerſis terminis debitoris ceſsi: ſed agitur inter venditorem, & emptorem, quia venditor debet certiorari, vt veniat ad defendendum. *

Verùm iſtam differentiam reprehendit Rub. in d. §. morte, numer. 409. nam in d. l. 3. Debitor meus mihi cauſa ſolutionis mandauit actiones contra ſuum debitorem, & tamen non ſufficit ſola ſcientia illius contra quem ſunt actiones ceſſæ, vt impediatur ſoluere ipſi cedenti, ſed requiritur, vel exactio partis debiti, vel litis conteſtatio, vel denũciatio: & tamen ibi commodum, & periculum pertinet ad ceſsionarium, ſicut in d. l. fin. ff. de tranſact. nam in caſu d. l. 3. debitor meus dedit mihi nomen debitoris in ſolutum. & periculũ eſt meũ; quia ſolutũ datio æquiparatur emptioni, & venditioni, l. libera, C. de ſent. l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. l. 1. C. de peric. & commod. rei vend. l. ſi prædium, C. de euict. notat Azo in ſumm. eod. Marc. Ant. Peregr. deciſ. Patauin. 89. num. 5. * & infra latiùs demonſtrabimus. Ergo ſi debitor contra, quem actiones ſunt ceſſæ,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ceſſæ, efficeretur non ſoluendo, periculum ad me ceſsionarium expectaret, quia vbi quis recipit nomen debitoris in ſolutũ, ſtatim liberatur dans ſecund. Imol. & Scribent. in d. §. ſi hæres.

15 Circa tamen l. 3. intellectum, Rub. conſ. 159. Socin. Iun. conſ. 82. num. 17. lib. 1. hæc Rub. conſideratio fuit Cuman. conſ. 4. col. fin. vbi conſiderat pro concordia dict. iurium, quòd in d. l. fin. tranſigens non poteſt præiudicare ceſsionario, ſed bene ſolutionem recipiendo, vt in d. l. 3. antequam interueniat alterum illorum requiſitorum.

Bart. in l. 1. col. fin. C. quando prouocare non eſt neceſſe, duobus alijs modis ſoluit, & conciliat dicta iura. Primò, quòd d. l. 3. loquitur in caſu ſuo, quando ceſsio fit creditori cedentis, ſecus ſi fierit emptori, vel donatario; & differentiæ ratio eſt, quia ceſsio quæ creditori fit, loco pignoris ſuccedit, & cum in iuribus non interueniat vera traditio, remanet quaſi poſſeſsio illius iuris penes cedentem. Secundò & verius, quia ceſsio quæ fit creditori, fit gratia vtriuſque, vel donatarij tantum, & ideò lex æquiparat emptorem ei, cui facta eſt reſtitutio ex Trebel. ex d. l. fin. ff. de tranſact. Ergo debitor, ſi cedens agat, poteſt ei obijcere de iuris incompetentia, quas ſolutiones Bald. approbat Stephan. Bertrand. conſ. 290. lib. 2. part. 1.

16 Poſtremò Cauallin. reſpondet ſi in d. l. 3. C. de nouat. alterum ex illis ibi expreſsis requiritur, vt debitor videatur inhibitus, ne ſoluat creditori, inter quæ præcipua eſt denunciatio: at in d. l. fin. ſimpliciter dicitur, quòd ſi debitor hæreditarius ignorabat venditionem hæreditatis, excuſatur ſi ſoluerit hæredi: non poteſt inferri à contrario ſenſu: ergo ſi ſciuit, non excuſatur, quoniã non ſufficit ſimplex ſcientia, ſed requiritur inhibitio, vt in d. l. 3. & hoc ſentit ibi gloſ. 1. in primo intellectu quidquid poſtea dixerit, quam in hoc reprehendunt Alber. Caſtr. Fulgoſ. Iaſ. ſibi contrarius ibi in d. l. fin. Salicet. in l. tamen, C. quæ res pign. oblig. poſſ. & ſic videtur concludendum, quòd in caſu d. l. fin. ad hoc vt debitor dicatur inhibitus, ne ſoluat, requiritur ſaltem denunciatio, iuxta dict. l. 3. cautio tamen adhiberi poteſt, vt tollatur prouiſio, d. l. 3. ad fauorẽ ceſsionarij, vt per Cœpolam cautela 240. tu habes, & plura refert Alexand. Trentacinq. d. lib. 3. reſol. 14. num. 3. & 4. de ſolut. ad quem te remitto.

17 Vlteriùs Rip. in d. cap. cum M. num. 166. de conſtit. opponit contra Bart. Quòd imò non requiritur denunciatio, quoniam dies interpellat pro homine, l. magnã, C. de contrah. ſtipul. Verũ ſi debitor promiſit lite mota defendere cauſam ſtatim, quàmprimum ſcit litem motam eſſe; dies illa dicitur interpellare, vt defendat. Reſtringe, quòd dies non interpellet pro homine, quãdo obligatio, & exactio eodem tempore naſcitur, Seraphinus de priuilegijs iuramenti, priuilegio 49. numer. 5.

18 Reſpondet tamen Ripa, quòd regula l. magnam procedit in die certa, ſecus in incerta, quia illa non interpellat, vt declarat Bart. in l. ita ſtipulatus la grã de in 2. quæſt. principali, ff. de verb. obligat. Vel dic, quòd dies certa interpellat vnà cum pœna conſtituta, Ferret. de Mora, numer. 57. Arum. de Mora cap. 10. num. 8. Pariſ. conſ. 19. num. 234. libro 2. Vincent. Mancin. de iuram. par. 4. effectu 13. num. 34. & 63. Martin. Benendo rf. ad Seraphin. de iuram. priuil. 48. num. 29.

19 Vel dicendum eſt, quòd promiſſa eſt ſimpliciter legitima defenſio, quando lis mouetur: quo caſu quãdo aliquis obligatur ad factum; tunc ita demum tenetur ſi requiſitus fuerit; gloſſa eſt notabilis in l. vniuerſa, quam multis ſimilibus exornat Iaſ. C. de precib. Imperat. offer. Ariſmen. Tepat. tom. 2. var. tit. 422. cap. 2. Mohedan. deciſ. 160.

20 Quemadmodum ſi in ciuitate lex eſſet, quòd Prætor cogat agnatos ad com

promittendum, intelligitur ſi aliqui litigatorum petierint: non enim Prætor officium ſuum impartitur, niſi petitum, l.4.§. hoc autem, ff. de damno infecto, Bartholom. Socin. in regula iudex petitus 197. & ibi ponit pulcras limitationes.

Vel reſpondeas, quòd argumentum non procedit in ſimplici promiſsione facti; ſecus in iſta de defendendo, quia non poteſt promiſſor defendere, niſi ſciat, Abbas conſ.49. lib.2. Felin. in capit. ſi autem, col.3. de reſcript. Alciatus conſ.760. in fin. Aduerte tamen, quòd ſi emptor mota lite proteſtetur, ſe non poſſe venditori denunciare, quia neſcitur vbi ſit, & quòd eo reuerſo tenetur iterum denunciare; aliàs intelligitur à prima proteſtatione receſsiſſe, Iaſ. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi, numer.4. ff. de noui oper. nunt. quod contrarium ſentit Angel. ibi.

Secundò dubitatur, an ſufficiat ſimpliciter nuntiare litem eſſe motam, an verò dicendum ſit, vt veniat ad defendendum, & in ſe ſuſcipiendam litem ita vt non ſufficiat denunciationem fore notificatoriam, ſed requiſitoriam? Bartol. in l. non ſolùm, §. morte, num.51. ff. de nou. oper. nunt. tenet, quòd in libello nũciatorio dicatur, quòd ſibi mota eſt lis, & quòd veniat venditor ad defendendum: allegat text. in l.1. C. de pericul. & comm. in illis verbis: Cauſæ agẽdi adeſſet. & in l. ſi rem, la 1. §. fin. ibi: Dicta re agenda adſit, ff. de euict. l. ſi parentes, C. eod. idem tenet, in l. at qui natura, §. cum me abſente, num.4. ff. de neg. geſt. addit Iaſ. in dict. §. morte, num.39. quòd ſufficeret denunciare venditori, quòd aſsiſtat liti motæ. Hoc tenet Angel. in dict. l. denunciaſſe, ff. de adult. allegat. l. empti, actio. C. de euict. vbi eſt text. expreſſus, ibi: Interpellare vẽditorẽ, ſiue ſucceſſorẽ eius debes, vbi aſsiſtat cauſamq; inſtruat, & Iaſ. &c. Et addit l. eum ſucceſſores, C. eodem, quando ait aſsiſtere negotio, denuncia, &c. Et iſta eſt cõmunis opinio, vt teſtantur Felin. num.64. Rip. num.65. in cap. cum M. de conſtit. quæ opinio fuit originaria gloſ. in l. auctore, C. de euict. tenet Cagnol. in l. venditor, col.1. ff. de iud. Abbas & alij in d. cap. fin. Bald. in l. ſi cũ quæſtio. C. eodem, Caſt. conſ.240. lib.1 Angelus conſ.177. Abb. conſ.45. & 49. lib.2. Alex. conſ.24. lib.4. & conſ.190. num.20. lib.6. & conſ.27. lib.7. Corn. conſ.325. lib.1. & communem dicit conſ.255. lib.3. Gozad. conſ.94 num.41. plenè Gratus conſ.139 lib.2. Capitius deciſ.106. num.2. Aufret. in add. ad Capel. Toloſ.407. circa fin. Rimin. conſ.147. num.3. lib.1. Alciat. in l. de teſtatio. ff. de verbor. ſignific. Couar. libro 3. var. cap.17. num.3. Cauallin. §.3. num.21. Barboſ. in l. venditor, num.18 ff. de iudicijs.

Contrarium tenet idem Bald. in l. emptor, C. de euict. Salicet. in d.l.1. C. de peric. & commod. Iaſ. in d. l. non ſolùm, §. morte, & ex pluribus mouentur.

22 Primò, ex l. ſi cum quæſtio. C. de euictio. ibi: Auctorẽ tuum certum feciſti. In quibus verbis probatur, quòd ſufficiat ſimplex denunciatio litis motæ: & quamuis verum ſit, quòd venditor teneatur venire ad defendendum; non tamen ſequitur, quòd opus ſit illum denũtiari, cum ex denunciatione litis motæ habeat ſcire ſe obligatum venire ad defendendum; additur tamen l. ſi controuerſia cum ſimilib. C. de euict.

23 Rip. In dict. cap. M. num.165. reſpondet, quòd illa lex ſimplicirer loquens de certificatione debet declarari per alia iura loquentia: quæ reſponſio ſuſtineri poteſt; nam quando lex ſuper aliquo diſponit, præſuppoint cætera habilia concurrere, l. qui teſtamento, in princip. ff. de teſtam. Vnde cum lex cũ quæſtio diſponat, quòd venditor eſt teſtificandus, dicendum eſt, talem certificationem continere debere ſua requiſita; de quibus in l.1. C. de pericul. & commód.

Secundò, Bald. mouetur in d.l.1. per

text.

text. in l. 1. §. denũtiare igitur, ff. de ventre inſpiciendo, vbi probatur, quòd muliere prægnante ſatis eſt denunciare ijs, quorum intereſt partum non edi.

Iaſ. tamen reſpondet in d. §. morte
24 citato, quòd ibi non ſufficit denunciatio certificatoria, ſed etiam requiſitoria interuenire debet, vt probatur in d. l. 1. §. de inſpicendo, ibi: Denuntiandum curet, vt mittant (ſi velint) quæ vẽtrem inſpiciant.

25 Tertiò adducunt, quòd denunciatio litis motæ ſolùm fit ad finem, vt denunciatus defendat emptorem: ergo cum ſit vnica ratio denunciationis debet haberi pro expreſſa iuxta gloſſam in l. quãuis, C. de fideicom.

Reſpondet Iaſ. in d. §. morte, quòd poteſt hæc denunciatio fieri ad duplicem effectum, vel vt veniat ad defendẽdum, vel vt teneatur de euictione: quæ reſponſio nulla eſt, cum ſemper ad illum finem fiat denunciatio, vt venditor teneatur de euictione, d. l. ſi cum quæſtio.

26 Alio modo reſpondet Ripa in d. capit. cum M. præſupponendo, quòd emptor aduerſus eum, qui litem mouit, poteſt ſe tueri, & iuribus proprijs, & iuribus venditoris, l. emptor, C. de euict. Vnde dicit, quòd ad alium effectum poteſt fieri denunciatio, vt venditor inſtruat ipſum emptorem de iuribus ipſius, quibus mediãtibus poſſit ſe defendere.

27 Replicatur, quòd denũciatio fit principaliter, vt venditor veniat ad defendendum emptorem; vt iura ſuprà allegata demonſtrant, & Cauallin. d. §. 3. numer. 21. Petr. Barboſ. in d. l. venditor, num. 19. & 20. Et dicitur defendere vẽditor etiamſi non aſsiſtat, dummodo inſtruat emptorem, & iura, quæ habet ad cauſam facientia ipſi commodet, ex quibus iuribus litis motæ defenſio proueniat.

28 Firmiter tamen concludendum eſt, cum Cauallin. d. §. 3. num. 28. quòd pro forma requiritur, vt ponatur in denunciatione, quòd veniat ad defendendum venditor, l. emptor, C. de euict. Igitur
29 forma data ſpecificè adimplenda eſt, & geſta cõtra formam ſunt nulla, c. cum dilecta, vbi Felin. de arbitris, l. cum hi, §. Prætor, ff. de tranſ. Alexan. conſ. 24. lib. 4. Alderan. Maſcard. de ſtatutis, cõcluſ. 9. Gutier. in l. nemo poteſt, num.
30 111. & 112. de leg. 1. Neque obſtat illa gloſſa, quia in præſenti non tractatur de ratione motiua, quare lex voluerit venditorẽ interpellare, vt veniat ad defendendum, ſed diſputatur de expreſſa legis diſpoſitione, quæ cùm ſit clara, non eſt opus coniecturis, l. continuus, §. cum ita, ff. de verbor. oblig.

31 Quartò facit contra Bart. & communem illud, quod ponit Bald. in l. vinum, in fin. ff. ſi certum petatur, vbi ait, quòd in denunciationibus ſufficit narrare factum, nec requiritur petitio, vel concluſio.

32 Cui reſpondet Ripa in d. cap. cum M. quòd dictum Bart. procedit in proteſtationibus declaratorijs, vel prohibitorijs, in quibus per modum nunciationis, & non petitionis requiritur concluſio: idem Bald. tenet in titul. ſi de feud. vaſ. ab alio interpellat. fuerit, num. 2. & hoc modo Bald. ſeipſum declarat, & ita cum priori, & communi opinione trãſeundum eſt, pro qua ſtat cum gloſſa fin. in Clem. cauſam de elect.

Tertiò reuocatur in dubiũ, an quãdo denunciatio venditori facienda ſit ſufficiat denunciare litem eſſe motam, an verò ſit neceſſe, vt in publica forma libellus tradatur venditori oblatus cõtra emptorem, aliàs venditor nõ teneatur ei credere litem fore motam?

Bart. in d. l. empti actio. C. eodem, & in d. §. morte, Alex. ibi, num. 41. Iaſ. num. 38. Angel. in l. in executione, §. in ſolidũ, & in l. cum ex cauſa, ff. de ver-
33 bor. oblig. & Alex. in conſ. 33. col. fin. lib. 3. tenet, quòd requiratur inſertio libelli in denunciatione, & hanc eſſe cõmunem opinionem teſtantur Ripa poſt Felin. in dict. cap. cum M. num. 63. Ant.

in

in §.actionum, num. 18. inſtit. de actio- nib. Rub. in d. §. morte, num. 14 Ruin. conſ. 136. num. 6. lib. 5. Rimin. conſ. 147. num. 5. lib. 1. Annan. conſ. 31. Co- uar. d. lib. 3. cap. 17. num. 3. Cardin. Tuſ- cus tom. 3. pract. concl. iuris, concl. 353 num. 9. Maſcard. tom. 2. de probation. concl. 614. num. 9. Petr. Dueñ. regul. 243. & præterea Hieron. Cagnol. in d. l. venditor, ff. de iudic. quod ſeruatur in praxi, quòd emptores venditoribus, & auctoribus ſuis litem intimant con tra eos motam ſuper re vendita re- quirendo, & interpellando, vt veniant ad defendendum, & onus defenſionis cauſæ in ſe aſſumere, & exhibendo ad huc effectum, vt certiores de omnibus reddantur, & copiam petitionis, & li- belli, actaque proteſtando de omnibus damnis, & intereſſe, & de agendo con- tra eos de euictione ſuo loco, & tempo re, & vt magis ſecurè cuncta procedát, auctoritate iudicis, hæc ſuis auctori- bus intimare faciant. Hoc idem tra- dit Cardin. Zauarela in Clem. cauſam, n. de elect. ſubdens, quòd intimatio, quam facit emptor venditori lite ſibi mota in caſu c. fin. de empt. & vendit. de rigore iuris debet fieri, vt arctetur venditor ſub forma dict. Clem. quod perpetuo eſt notandum dicit, quia com muniter ignoratur, & raro bene intel- ligitur.

Verum tamẽ eſt, quod Angel. Bald. num. 5. in d. l. emptor dicunt, quòd de conſuetudine hoc non ſeruatur, ſed ſo- lum, quòd venditor citatur, vt veniat ad defendẽdũ in cauſa euictionis, & li- tis motæ, & in citatione nũciatur ei li- tem eſſe motam: & iſtud dicit eſſe tenẽ dum, & nihil allegat: cuius dictum ſalua tur per Alexand. & Iaſ. in d. §. morte, & Rip. in dict cap. cum M. & in l. quod te, in numeris præcitatis, vt procedat quatenus denunciatio, & intimatio li- tis motę fieret auctoritate iudicis, quo- niam tunc non eſſet neceſſarium, quòd fieret fides de contentis in proteſtatio- ne intimatoria: quod dictum Angel. te- net etiam Bald. in l. ſi cum quæſtio, C. de euict. & quòd talis conſuetudo non ſeruatur, tenuerunt Anton. Gom. tom. 2. cap. 2. num. 39. verſ. Item adde, el 1. Maſcard. tom. 2 de probat. concl. 614. numer. 10. Gomez de Leon teſtatur iudicatum fuiſſe in Senatu Hiſpalenſi, centur. 53. num. 4. Ceuallos tom. 1. cõ- mun. quæſt. 385. num. 5. Barboſ. in d. §. fin. num. 42. *

37 Doctoribus ſupra relatis atteſtanti- bus de conſuetudine iſta credendum vi detur, Dec. in l. 2. in fin. ff. ſi certum pe- tatur, & conſ. 69. num. 12. cum ſeqq. So cin. Iun. conſ. 60. lib. 2. Gratus conſ. 12 numer. 58. lib. 1. ſubdens, quòd opinio, Bart. in l. de quibus, ff. de legibus, vide- tur communis: vbi tenet, quòd Docto- ribus affirmantibus de conſuetudine credatur, Seſſe deciſ. Araconiæ 230. * tom. 2. num. 5. & ſeqq. Ceual. tom. 1. q. 1. num. 20.

Tamen circa principalem quæſtionẽ dicit Cauallin. num. 38. vbi ſup. quòd ip ſe ſeruaret ſentẽtiam Bart. ſiue iudicia- liter, ſiue extraiudicialiter fiat talis inti matio, quæ debeat fieri cum inſertione libelli: in quam ſententiam inclinat Ca- gnolus in d. l. venditor, num. 4. & iudica tum dicit Hieron. à Laurent. deciſ. Aue * nonienſ. 111. num. 7. & ſecuriorem af-

38 firmat Cauallin. d. §. 3. num. 38. Et ratio quæ me mouet, eſt illa: quoniam ſolet dari copia libelli, & petitionis in iudi- cio productæ, vt reus deliberet, an ve- lit contendere, vel cedere, l. 1, ff. de edẽ do: & cum venditor ſuſcipere litem de- beat, certior reddi debet de ſtatu litis, vt ſibi conſulere poſsit, quid agere de- beat. Et quod Bald. & Angel. dicunt de conſuetudine ſeruari, contrarium ſci- mus, quòd Doctori quantumuis excel- lenti, aſſerenti, ita ſeruari de conſuetu- dine, non eſſet credendum: quoniam

39 illi eſt conceſſum iura interpretari: non autem ſuper his, quæ facti ſunt, diſpone re, Decius conſ. 472. nu. 17. Neuiz. con ſil. 45. num. 7. & conſ. 66. num. 31. At- teſtans ex allegatis, hanc eſſe commu- nem

nẽm ſententiam quidquid in contra-
rium dicat cauſæ illi inſcribendo in d.
conſ.691. & in d. §. 1. vbi additio atte-
ſtatur veriorem, & cômuniorem con-
tra Barr. vide eundem Dec. conſ. 402.
in materia conſuetudinis: vel intellige,
vt doctiſsime declarat Aimon Crauet.
conſ. 166. num. 9. in fin. vbi plures au-
ctoritates allegat, & quòd de huiuſmo-
di conſuetudine allegata ſe poteſt iu-
dex informare, & ſecundum probata
* procedere, Gratus conſ. 139. in fin. lib.
* 2. Theſaur. deciſ. Pedemont. 208. num.
Sempron. Aſcac. in deciſ. Archie-
piſcopatus Barenſ. 68. ſub num. 6. Ro-
man. tamen in d. §. morte, vbi Alexan.
& Iaſ. refert, aſſerit, quòd Bart. opinio
non eſt vera; imò non oportet libellũ
litis motæ oſtendere venditori, quia ſi
hoc ſentiat gloſ. in d. Clem. cauſam, iun
cto text. dum ibi vult gloſ. tutiùs eſſe
ſeruari formam dict. Clem. in hac denũ
ciatione, & ſic non eſt neceſſe, quòd
ſeruetur forma exhibitionis libelli. Vn
de certus dicitur ſecundum eum vendi-
tor, quomodocumque ſit certificatus,
l. certum, ff. ſi certum petatur. Et debet
40 vẽditor credere ſimplici aſſertioni em-
ptoris. ſi vir bonus reputabatur, arg. l. ar
gentum, ff. cõmodati, & gl. in l. à Titio,
ff. de cond. & demonſtr. Maximè ſi em-
ptor vir bonus, & grauis reputatur, eſ
41 credendum eſt, cap. nobiliſsimus, 97. di
ſtinct. Menoch. lib. 2. de arbitr. centur.
2. caſu 177. Maſcard. tom. 2. de probat.
concl. 347. num. 3. Ric. deciſ. 137. part.
* 1. & in collectan. 1459. part. 4. Maſtril.
* deciſ. 80. num. 3.
Alex. & Iaſ. & Cauallin. vbi ſup. nu-
mer. 4. his minimè non obſtantibus ab
opinione Bart. non eſſe recedendum,
dicunt, & pro ea facere aſſerũt Clemẽt.
cauſam in fin. ibi: *Dum dicit, idem quo-
que in alijs caſibus obſeruari volumus*: in
quibus requiritur intimatio faciẽda, iũ
cto principio illius Clement. Hierony
mus à Laurentijs dict. deciſ. 111. num.
7. Nec eſt verum, quòd debeat credi
42 aduerſario meo mihi proteſtãti, vt pro
eo aliquid faciam, nec iſtud dicũnt iu-
ra allegara in contrarium. Non enim
43 creditur alicui in eo, quòd decer-
nit commodum ſuum, & onus alterius,
l. nullus, l. in omnibus, C. de teſtibus.
Alias ſequeretur, quòd nunquàm pro-
teſtanti incumberet onus certificandi
aduerſarium, ſed eſſet credendum pro-
teſtanti, cõtra l. nomẽ, C. quæ res pign.
oblig. poſſ. l. ſi quis inficiatus, ff. depoſi
ti: prȩſertim, cum quilibet bonus præſu
matur, l. meritò, ff. pro ſocio, l. ſeruus
cum gloſſa, ff. de manumiſ. teſtam. cap.
fin. de præſumpt.
44 Subdit poſteà Iaſ. in d. §. morte, quòd
verba Bart. ſunt ſanè intelligenda, dũ
dicit, quôd libelli debet dari copia au-
thentica; intellige ſi petatur à vendito-
re, aliàs ſufficeret ei legere, iuxta diſpo
ſitionem dict. Clem. cauſam, vbi text.
alternatiuè loquitur, & ibi gloſ. in ver-
bo, Petita.
45 Cauallin. tamen d. §. 3. num. 43. affir-
mat, non eſſe recedendum ab antiqua
practica, vt ſemper in libello nunciato
rio inſeratur petitionis tenor ad hoc, vt
vẽditor certior reddatur de lite mota,
& poſsit conſultiùs reſpondere: vnde
Roman. fruſtra oſtẽdere conatur, quòd
ſimplici emptoris relationi eſſet credẽ
dum; quandoquidem vltra ſimplicem
notitiam litis motæ, requiritur, vt vẽ
ditor incitetur, atque interpelletur, vt
ad defendendum veniat, litique aſsiſtat;
propter quod à legis forma deuiandum
non eſt.
46 Quid ſi venditor ſponte venit ad
ſuſcipiendum litem? dicendũ eſt, quòd
non requiritur alia denunciatio cũ ceſ-
ſet cauſa propter quam id fieri ſolet, ſci
licet, vt inuitetur venditor ad defẽdẽ
dum, quo caſu cum vltrò ſe offerat, non
eſt ſuperuacuis laboribus inſiſtendum,
argum. l. is, qui ſe obtulit, ff. de reivin-
dicat. ita tenet Bald. in l. 1. num. 10. C.
de peric. & commodo rei vend. vbi ait,
quod debet admitti ad inſtructionem
cauſæ pro ſuo intereſſe, vt notatur in l.
ſi ſuſpecta in princ. ff. de inofficioſo te-
ſtamen

ſtamento, prouat text. in l. ſi parentes, C. de euict. vbi notat Salicet. quòd qui de euictione tenetur nõ poteſt prohiberi, quominus in iudicio aſsiſtat. Aymon Crauet. conſ. 14. num. 5.

Ex ſuprà tamen dictis colliguntur quatuor cõcluſiones. Prima, quòd venditori etiam ſcienti notificari debeat ab emptore litem ſibi motam ſuper re vendita. Secunda, non ſufficit ſimplex notificatio, ſed requiritur, vt incitetur ad ſuſcipiendam defenſionẽ. Tertia, in libello nuntiatorio inſeri debet copia libelli, & petitionis factæ contra ipſum emptorem. Quarta, ſi vltrò venit venditor ad ſuſcipiendam litem, non requiritur alia intimatio.

Tres priores concluſiones recipiunt aliquot notabiles limitationes.

49 Prima limit. eſt, vt ſuprà dicta non procedant, ſi venditor iurauit venire ad defendendũ emptorẽ in cauſa euictionis: quoniã tunc ſi ſciat litem eſſe notã, non requiritur alia denũtiatio. Hãc limitationem ponunt Alex. in d. §. voluntatem, num. 16. Iaſ. in l. quod te, nu. 22. Decius num. 11. & in repet. num. 43. ff. certum petat. Alex. conſ. 26. lib. 1. Aretin. cõſ. 150. Cremenſ. ſingul. 122. Rubeus conſ. 152. in fin. & in d. §. morte, num. 420. Capit. deciſ. 06. num. 3. Roland. à Valle conſ. 6. & conſ. 47. num. 45. lib. 1. & conſ. 25. nu. 1. lib. 2. Nata conſ. 262. n. 20. Couar. lib. 3. var. cap. 17. illat. 5. Laurentius de Pinu conſ. 91. num. 2. Maſuer. ad Fer. in add. ad praxim in forma declinandi iuriſd. lit. N. Gutierr. de iuramento. 1. part. cap. 61. num. 19. Cardinalis. Tuſchus tom. 3. concluſ. pract. concluſ. 353. num. 5. & plures refert Cauallinus, dict. §. 3. num. 46. Ex quibus videtur, quòd iſta ſit communis opinio, vt Dec. teſtatur vbi ſuprà, & ſo ea faciunt ſequentia.

Primò, dictũ Canoniſtarũ & Abb. num. 5. in cap. breui de iureiurãdo, vbi dicunt, quòd ſi vaſſallus, vel alius promiſit defendere Eccleſiã, & ita iurauit, ſi poſtea talis iurans ſciat imminere neceſsitatem Eccleſiæ, non requiritur alia interpellatio.

Secundò, dictum Speculat. in tit. de aduocato, §. 1. verſi. quid ſi is, qui iurauit, &c. & monetur Speculator ſimpliciter propter ſtimulum iuramenti.

Tertiò, tex. in cap. 1. §. licet, ſi de feud. fuerit controu. inter domin. & agnat. vbi videtur text. apertus, quòd vaſſallus ſciens domino imminere periculum, tenetur vltro non requiſitus auxilium præbere, & hoc propter iuramentum fidelitatis, & cap. 1. de noua form. fidelit.

Quartò, Ripa in d. §. voluntatem, inducit, num. 18. hoc fundamentum, cum abſq; promiſsione, & iuramento venditor facta denuntiatione teneatur liti aſsiſtere, l. 1. C. de peric. & cõmod. rei vendit. ergo promiſsio, & iuramẽtum aliquid vltra ius debent operari, ne ſint fruſtratoria, l. ſi quando, ff. de leg. 1. Dicamus igitur, quòd operẽtur, vt teneatur venditor etiam denuntiatione non facta. Idem ſeqtit Rip. in l. inſulam, num. 91. ff. de verbor. obligat.

Quintò, Gomet. in §. item ſi quis poſtulante, num. 10. inſtitu. de action. allegat hãc rationem, quia ex quo quis iurauit certum quid facere, eo ipſo quòd inſtat terminus faciendi, iuramentum, quod eſt vinculum animæ, interpellat, cap. fin. ne Prelati vices, &c. 50

Sextò, idem Gomet. loco citato ſtrictiùs ad propoſitũ noſtrum inducit dicto §. licèt: nam vbi aliquis caſus eſt deciſus in materia feudali, qui non reperitur deciſus de iure communi, poſſumus de illo arguere, & inferre ad alios caſus de iure communi non deciſos continentes eandem rationem & iuſtitiam, & ita notabiliter decidit Roman. conſ. 212. in ſecundo dubio allegat Bar. in l. ſi mihi, & Titio, ff. de verbor. obligat. Iaſ. in l. 1. num. 60. C. de iure emphyt. Cũ igitur tex. in d. §. licèt loquatur in materia feudali, & ſit fundatũ in iure naturali, & iuſtè poteſt ex 51

ex eo inferri ad deciſionem cauſarum in alijs cauſis:ergo cõcludendum erit, quòd ſicut ibi iuramentum conſtituit quem in mora ſine interpellatione,ita & in quacumque materia, & pertinet hanc limitationem Anton. de Burgos in cap.fin.de empt.& vendit.

Septimò,Iaſ.in d.l. quod te adducit doctrinam Bald. in cap. querellam de iureiurando cum gloſ. vbi tenet,quod
52 conductor,qui iurauit ſoluere penſiocem,ceſſando per annum conſtituitur in mora;ſequuntur Alex.conſ. 85. lib. 1. Corſet. in verb. emphyteut. el 1. Marſil.ſingul. 226.Iaſ. in l. ſiquis maior,num.12 C.de tranſ.& in l.2.quæſt. 9.C. de iure emphyt. & Cagnolus in d.l.ſiquis maior, num.51.

53 Octauò facit, quia is qui promittit facere,& curare,ipſo iure conſtituitur in mora,quia intelligitur quàm primũ poteſt,Bald.in cap.1.§. ad hoc num.3. hic finit lex in vſib. feud. pro notabili refert. Alex. conſ.157. num. 2. & ibi eius Apoſtill. plures referens, lib.6. Rubeus,conſ.152.in fin.ſed iuramento intelligitur quis promittere facturum, & curaturum, vt probatur in cap.ex literis de ſponſali.Bal.in l.fin.C. de non numerat. pecun. Aretin. conſil. 152. Felin. in cap. ex reſcripto colu.fin.de iureiurãd.Ant.Gomez,lib.2.var.cap. 10.num.23.Roland. conſ.6. num.33. Surdus conſ.209.num. 11.lib.1. Ant. Hering. de fideiuſſorib. cap.20. §. 9. num.7.Maranta.de ordin. iudic. diſp. 7.num.6. Ioſephns Ludouicus deciſ.
* Perufina 27.num.6.part.1.

54 Promittens tamen factum alienum excuſatur, ſi fecit ſuum poſſe, vt non teneatur nec ad pœnam, neq; ad intereſſe, Philippus Portius conſ.5. nu. 12.& 13. Butrius in d.cap. ex literis, num.9.ibi Ancarran.num.4.Bart.cõſ. 236. Decius conſ. 313. Pariſius conſ. 110.numero 25. & 26. Couar. in cap. quamuis pactum, par.2.§.5.num.1.de communi teſtatur Cardinal. Mantica de tacit.conuent.lib.14.tit.4. num.11. Ceuallos tom.3. comm. quæſt. 846. Thomas Sanchez, tom. 1. lib.1. diſp. 24.& diſp.25.de matrimonio,Gutier. de iuramento 1.p.cap.44. nu.2. deciſ. Cameralis per Syluestrum Zachian recollect.38. num. 2. Surd. conſ. 3 Gamma deciſ.32.

55 Aduertendum tamen eſt,quòd promittens expedire aſſenſum à Rege,ſi nõ expedit tenetur ad intereſſe, quod intellige,nam aut quis promittit expediri facere Regium aſſenſum ſuper his, in quibus Rex aſſentire,aut tenetur,aut ſolet:& tunc non expediendo, quia res eſt poſsibilis, & ſolita, tenetur vſq; ad omne intereſſe; aut quis promittit Regium aſſenſum ſuper nõ ſolitis expediri, non tenetur:hoc diſponit tex.in l. apud Iulianum, §. conſtat. de legat. 1. Vincentius de Anna ſingulari 140. num.15. Tu tamen ſub intellege, quòd obligatus ad impetrãdam licentiam, etiamſi ſit de re facili, vel difficili cõcedenda, tenetur oſtendere obnixe, ſe omnia feciſſe,quæ pertinent ad impetrationẽ licentiæ Regiæ, & quod tale petiuit, & cetera neceſſaria fecit, ad hoc vt propter difficultatem à pœna excuſetur, reſoluit Pater Thomas Sanctius, de matrimonio,lib.5. quæſt.1. nu.12. verſ. tertio; plures referens Mieres de maiorat. part.4. quæſt. 40.num.20. & in nouiſ. num.38. & 53. vſq; ad num.60. Ioann. Caſtellus Sotomaior,lib.3. controu.à num.22.cap.7.

56 Nonò iuramentum habet vim litis conteſtationis, l. nam & poſtea,§. is,qui tẽporali, vbi Bart.& alij de iur. iurand.Iaſ. in §. item ſiquis poſtulante de act.Crauet.conſ.71.num.1.Afflict. deciſ.174.in fin. Vincent.Hondedeo, conſ.82.nu.1. Mancen. de iuram.par. 4.effectu.21. Cacheran. deciſ. 49. nu. 7.Mohedan.deciſ.5. tit. de præſcrip. *
Balbus de præſcrip. part. 4. part. vlt. *
princip. num. 3. Seraphinus de iurament.priuil.50.num.1.&ibi Additio: ſed per litis conteſtationem,quis conſtitui-

ſtituitur in mora, l. ſi in Aſia. §. fin. ff. de poſiti: ergo per iuramentum.

Decimò probat text. in l. eum qui, §. ſi iurauero; vbi Bart. ff. de iur. iuran. vbi habetur, quòd ſtante iuramento, & interueniente mora ante interitum rei, debetur res, cum nemo regulariter in mora conſtituatur, niſi per interpellationem; attamen vbi cõſtituitur ſtãte iuramento; ergo iuramentum habet vim interpellationis. Seraphin. de iurament. priuil. 49. num. 1. Gutierr. eodẽ loco, 1. p. cap. 56. nu. 12. & cap. 61. nu. 19. Crauet. conſ. 64. num. 2. Roland. conſ. 77. num. 19. lib. 1. Nata conſ. 262. num. 10. Couar. lib. 3. var. cap. 17. nu. 5.
* Surdus conſ. 221. n. 40. Oſaſchus deciſ. 49. num. 7. Laurent. Syluanus conſ. 42. num. 15. communem dicit Auend. in cap. 2. Præt. num. 14.

Vltimò, quòd ſtante iuramento alia interpellatio neceſſaria non eſt; cap. breui de iur. iuran. vbi Doct. ſuprà relati. Gozadin. conſ. 27. & conſ. 31. Cranet. conſ. 64. num. 2. Roland. conſ. 57. num. 45. lib. 1.

Contrariam opinionem, quòd imò requiratur denuntiatio litis non obſtante iuramento, tenent Alexand. ſibi contrarius in d. l. quod te, num. 8. ff. ſi certum petatur; & ibi Alciatus in verbo debetes. Gomez. in d. §. item ſiquis poſtulante, nu. 10. inſtitu. de act. Ioan. Lupus in cap. per veſtras, §. 11. nu. 32. Rebuff. in tit. de dil. art. 5. gloſſa vn. nu. 36. tom. 3. Gutierr. de iuramento, cap. 61. ſub num. 20. verſ. ſed certe his non obſtantibus, vbi atteſtantur hanc limitationẽ nõ ſeruari, quia oportet, quòd emptor declaret litem, & an velit eum defendere, antequam venditor requiratur non tenetur: hanc opinionem probant Bauerius in tract. de mora p. 2. num. 22. Plaetus in l. quòd te num. 24. vbi alios huius opinionis aſſertores allegat, Cagnolus ibidem, n. 95. Alex. conſ. 9. nu. 5. & conſ. 148. num. 6. lib. 7.

Quæ tamẽ opinio probatur ex ſequẽtibus. Primò, quoniam de natura contractus emptionis, & vẽditionis eſt, vt riquiratur denuntiatio, etiã ſcienti facienda, vt per ſuprà dicta: igitur iuramentum debet intelligi ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur, l. fin. C. de non numerata pecun. vbi iu-
57 ramentum, quo quis iurat ſoluere pecuniam ſibi mutuò numeratam, eã conditionẽ habet, vt intra bienniũ poſsit qui iurauit opponere exceptionem nõ numeratæ pecuniæ. Hæc ſiquidẽ promiſsio ſoluendi pecuniam numeratã, propriam hanc naturam habet, quòd poſsit intra bienniũ obijci exceptio nõ numeratæ pecuniæ. Idẽ conſtat in cap. quemadmodum de iureiurando. Etenim qui iurat aliquã in vxorẽ ſe ducturum, non tenebitur eã in vxorẽ ducere, ſi poſt hanc promiſsionẽ fuerit fornicata; quia illud ſpõſalatię promiſsionis eſt propriũ, quòd ipſa ſponſa non fornicetur, Thom. Sanchez de matrimonio, lib. 1. diſp. 55. à n. 1. Igitur iuramentũ non mutat hanc propriã huius actus naturã: facit l. vlt. C. de liberali cauſa & ſic iuramentũ habet illã tacitã conditionẽ, quã habet actus, ſuper quo interponitur; Angel. cõſ. 315. Oldrald. conſ. 278. Dec. conſ. 600. in fin. & euictionis natura eſt, vt ita demum venditor teneatur, ſi illi fuerit denuntiatum etiam ſcienti ab emptore: ergo ea conditio ineſt iuramento ſuper illo actu interpoſito, Ant. Gab. lib. 2. cõm. tit. de iureiuran. concl. 10. Couar. in cap. quamuis pactum, de pactis in 6. par. 1. §. 3. nu. 10. Octauianus Cacheranus deciſ. Pedemõtana 41. n. 5. & deciſ. *
49. n. 4. & deciſ. 92. n. 5. Menoch. cõſ. *
84. lib. 1. Burſat. cõſ. 431. lib. 4. Petrus *
Surd. conſ. 64. num. 45. lib. 2. Gutierr. de iurament. cap. 37. num. 3.

Huic ſolidiſsimo fundamento pro hac opinione primò reſpondet Dec. in d. l. quod te, in repe. n. 44. quòd iuramẽtũ non obligat in plus, quàm ſit in prin-
58 cipali, ita procedat d. l. fin. ſed bene

obligat efficacius, vt notat Paul. & A-
lexand. & alij in l. miles, §. decem, ff. de
re iudicat. & iſto caſu agitur de obliga
tione efficaciori, quòd obligetur non
interpellatus.

Redarguitur, quòd quamuis iura-
mentum efficacius obliget; Neuizan.
conſ. 21. non tamen operatur, vt exce-
dat in ſua operatione naturam actus,
quandoque iuramentum non auget
59 obligationem, ſed ſolùm addit vincu-
lum obligationis. Oldral. d. conſ. 238.
Dec. conſ. 408. num. 10. Roland. conſ.
6. num. 40. & conſ. 8. numero 38. cum
ſeqq. lib. 1. Pariſ. conſ. 77. num. 46. &
conſ. 110. num. 34. lib. 1. Tiraq. in l. ſi
vnquã, in præfat. nu. 170. C. de reuoc.
Ant. Gabriel. lib. 2. cõm. tit. de iure-
iurand. concl. 10. Martin. Benindor-
ſius in add. ad Seraphin. de iuramen-
to priuilegio 153. num. 1. Verùm in
propoſito iuramentum in plus obli-
gat venditorem non laudatum, nem-
pe, vel ad pœnam dupli; l. 2. ff. de
euict. vel ad intereſſe vltra rem, l. fide-
iuſſor. ff. de doli mali except. Quo caſu
Dec. decipitur in hoc cum præſuppo-
nat efficacius, & non plus obligari
venditorem non interpellatum; quod
non eſt verum; vt demonſtratum eſt.
Vnde ſecundo modo reſpondet Rip.
in l. ſi inſulam, numero 91. ff. de ver-
borum obligat. Quòd verum eſt, iura-
mentum ſequi naturam actus primor-
60 dialem Marſil. ſingul. 226. Craueta
conſil. 102. numero 7. Thomas San-
ctius de matrim. tomo 1. lib. 6 diſp. 1 r.
num. 3. verſ. neq; obſtat; non verò ſe-
cundum accidens, de quo nos loqui-
mur. Dec. in cap. 1. colu. 13. de iudic.
gloſ. in verbo ex omni cauſa in fin. in
l. certi conditio in princip. ff. ſi certum
petat. arg. l. item veniunt, §. cum
prædiximus, ff. de pet. hæredit. Caual-
linus, dict. §. 3. num. 58. de euict. Ro-
land. dict. conſ. 6. num. 37. Couar. in d.
cap. quamuis pactum, part. 1. §. 4. in
princip. num. 1. Mexia ad l. Toleti fun-
damento 7. part. 2. num. 21. & 35. Ant.
Bouer. de virtut. iuram. effectu 72.
num. 124. Gutierr. vbi ſup. cap. 37. nu.
3. & 4. Fontanel. de pact. nupt. clauſ.
4. gloſ. 1. num. 56. Rodoan. de reb. Ec-
cleſ. non alienan. rubric. 33. caſu 8. q.
19. Martin. Benindorſius in add. ad
Seraphin. priuilegio 116. num. 2. Sed
venditorem teneri de euictione na-
turale eſt, l. pacta conuenta, ff. de con-
trah. empt. quod tamen ſcienti lis ſit
denuntianda, non eſt quid naturale,
nec proprium huius contractus, ſed
generale, & omnibus alijs conueniens
ad moræ conſtitutionem, atq; item acci
ci dentale. Bal. in l. 1. col. 1. C. cõmoda-
ti. Cauall. in d. §. 3. nu. 59. de euiction.
audacter dicit ſe tenere, quòd iuramẽ-
tum ſequatur naturam actus acciden-
61 talis, quando acceſſoriè venit ad actũ,
Alex. in l. certi conditio, num. 8. ibi eũ
ſequitur Decius, ff. ſi certum petat. ſed
denuntiare litem motam venditori
eſt de natura empt. & vendit. cõſequu-
tiuè, vt ſuprà demonſtratum fuit. Vel
tene cum Gomet. in §. fuerat inſtitu.
de act. vt illud procedat, quando illud
62 accidens continet pœnam, veluti eſt
in actione legis Aquiliæ, quæ per infi-
ciationem creſcit: quod non cõtingit
in propoſito noſtro, quinimò ſi conce-
dimus denuntiationem requiri, ven-
ditor liberatur à pœna (ſi vult) nem-
pe dupli, vel intereſſe.

Salua pace Cauallini, ego aſſeren-
dum puto, quòd licèt iuramentum
habeat figuram, & apparentiam ac-
ceſſorij, tamen non eſt acceſſorium,
ſed principale ſtans de per ſe, & non
dependens ab actu, cui adijcitur: cum
63 enim iuramentum ſit de iure diuino,
quod patet dum dicitur: Redde domi-
no iuramenta tua: de quo Matth.
cap. 5. & in cap. etſi Chriſtus de iure-
iurando; Bolognetus conſ. 31. vol. 3.
verſ. pæterea dato, & Dec. conſ. 151.
vbi hoc tenent, non videtur, quòd
debeat eſſe acceſſio ad rem profa-
nam, qualis eſt promiſſio, & cõtractus
hominum, vel quilibet alius actus
huma-

humanus, argument. text. in §. ſiquis ex aliena tabula, inſtit. de rerum diuiſ. facit optimè gloſſa in cap. Apoſtolicos, 12. quæſt. 2. vbi ædificium factum in alieno ſolo de pecunia, vel de rebus Eccleſiæ non cedit loco; cùm tamen regulariter contra §. ex contrario, inſtit. eodem: Neque obſtat, quòd digniora accedant rebus minùs dignis, l. etſi non ſint, §. perueniamus, ff. de auro, & argento legato. Nam reſpondetur, quòd illud procedit, quia eius rei cauſa adiectum fuerat: vnde tamquam acceſsio cedit principali, quamuis dignior, quod in iuramento contingere non poteſt, quod eſt dignisſimum omnium rerum profanarum reſpectu ſpiritualitatis, quia eſt de iure diuino, & nulli poteſtati ſeculari ſubiacet, & accedente hominis voluntate alterius rei non poteſt eſſe acceſsio. Ita tenuit Seraphinus Oliuarius de iuramento, priuilegio 116. num. 9. & 10. & Magiſter meus Doctor Felicianus de Solis olim iuris Canonici Complutí Anteceſſor, in lectura cap. debitores de iureiurando, vbi hoc firmiter defendit: etſi tamé ſuper his ſit cogitandum, tamen ſententia Magiſtri, quam retuli, me excuſat, iuxta ſententiam Iuriſconſulti, in l. qualem 19. quæ aliàs in antiquis incipit, dicere. §. & Sabinus. ff. de arbitris. Abbas in cap. 1. de poſtulatione Prælat. Auiles in cap. Præt. c. 1. verbo, fiel, num. 20.

64 Secũdò facit, quia vaſſallus regulariter propter iuramentũ fidelitatis non eſt obligatus dominũ defendere, niſi requiſitus; cap. 1. de noua forma fidelit. cap. 1. §. ad hæc hic fin. lex. text. cum gloſ. in cap. 1. in fin. an ille, qui interfra. dom. Arguendo igitur à cauſa feudali ad caſum noſtrum; videtur, quòd venditor ratione iuramenti non teneatur emptorem defendere, niſi interpellatus.

Reſpondet Rip. in dict. l. quod te, num. 43. quòd in vaſſallo conſiderandum eſt, quòd non obligatur ſimpliciter cum iuramento; ſed tunc demum quando ſit requiſitus, dict. cap. 1. de noua form. Vnde ſi requiſitus non fuerit, non tenetur, non obſtante forma iuramenti; quia lex vltra procedit, & requirit interpellationem: ſecùs videtur, quando iuramentum interponitur ſimpliciter, prout Doctores loquuntur in d. cap. breui, quia iuramentum operatur, vt debitor ſponte, quod promiſit offerre teneatur. Hanc tamen Decij reſponſionem nullam eſſe exiſtimo; quoniam in dict. cap. breui, loquitur in iuramento, & tamen vult, quòd interueniat interpellatio, & ſic Doctores ex illo textu male arguunt.

65 Tertiò regula eſt, quòd ad conſtituendum in mora requiritur interpellatio, vt probatur per gloſſam Bartol. & Iaſ. num. 22. in dict. l. quod te, idem Bartol. in l. ſi duo, §. ait Prætor, ff. de conſtitut. pecun. per illum text. & in l. ſtipulatus, la grande, in 7. opp. part. 5. ff. de verborum obligat. Dec. conſ. 516. num. 21. Aymon. Crauet. conſ. 89. n. 4. l. nulla 99. ibi; Nulla igitur mora ibi fieri, vbi nulla petitio eſt, ff. de reg. iur. Roman. conſ. 427. ſine interpellatione regulariter mora non committitur, l. ſi pecuniam, 24. ff. quando dies legati cedat, l. fideiuſſor 17. §. vlt. ff. de fideiuſſoribus, Afflictis deciſ. 150. numero 38. Maſcardus tom. 2. de probat. conſ. 1070. num. 8. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 465. Seraphinus de iuram. priuilegio 48. num. 1. vbi eius addit. Stephan. Gratian. diſcept. 262. num. 26. tom. 2. Anton. Pichard. de mora, nu. 44. vbi latè, & copioſè hoc demonſtrat. Dominicus Antunez de mora, cap. 3. num. 14. Petrus Surdus deciſ. 281. numero 2. & conſ. 150. num. 58. lib. 1. & conſ. 157. num. 1. lib. 2. & conſ. 194. num. 3 eodem lib.

66 Verùm reperiuntur certi caſus ſpeciales in contrarium; de quibus per

Alex. in d. l. quòd te; & in iſtis non reperitur aliquid de iuramento; ergo debemus ſtare regulæ, quia dicens fallenciam, illam probare debet, l. ab ea, ff. de probat. & non reperitur in iure aliqua diſpoſitio legis, quæ inducat hoc priuilegium iuramento: nec ergo nos inducere debemus: argumento l. de pretio, ff. de Publiſiana in rem act. Erubeſcimus cũ ſine lege loquimur, §. conſideremus in auth. de triente, & ſemiſſe, l. illam, C. de collat.

Quartò, cum ex natura venditionis proueniat, vt nuntiatio fiat venditori litis motæ, omnino facienda eſt, etſi in inſtrumento extet iuramentum interpoſitum; facit in argumentum text. in l. non dubitatur, C. de euictio. nihilominus ex natura contractus tacitè ſubintelligitur, ita etiam tacite ſubintelligendum eſt, vt ita demum venditor teneatur de euictione, ſi ſibi lis mota fuerit intimata.

Quintò eſt fortis text. in l. emptor, C. de euictionibus, qui negatiuè loquitur, & vult, quòd emptor niſi authori ſuo denuntiauerit, non habet regreſſum de euictione contra venditorem; quo caſu quando
67 lex habet decretum annullatiuum, tunc inductum à lege dicitur datũ pro forma; & geſta contra formam ſunt nulla: cap. Piſani de reſtitut. ſpoliat. cap. cum dilecta, ibi Felin. de reſcriptis. Cum igitur dict. l. emptor velit, quòd emptor non habeat regreſſum contra venditorem niſi denuntiauerit, ergo neceſſario requiritur denuntiatio; cum pro forma ſit à lege inducta; quæ non poteſt alterari per iuramentum, arg. l. qui per ſalutem, ff. de iureiuran. facit in argumentum illud, quod notatur in l. doli, §. diuerſum maxime per Paulũ de Caſtro, ff. de nouat. Similiter quod notatur per gloſſam, & Bart. in l. fin. §. fin. ff. de cõdictione indebiti. Et probatur ex doctrina Bald. in l. 1. num. 6. C. de peric. & commod. rei vend. & in l. nomen, num. 2. C. quæ res pigno. obligari non poſſunt, vbi vult expreſſe; quòd vbicumque in denuntiando requiritur certa forma, tunc ſemper denuntiatio eſt de ſubſtantia; nec ſufficit ſola ſcientia.

Hæc poſterior opinio placet Moderno apoſtillæ in d. l. quod te, ad Dec. quia iuramentum tunc intelligitur ſecundum ius, & ſubiectam materiam; quamquam contrarium conſuluerit Alexand. conſ. 9. numero 5. & conſ. 148. num. 6. lib. 7. & male, vt ibidem dicit Modernus apoſtilla, cui opinioni non obſtant in contrarium allegata.

68 Primò dictum Canoniſtarum in cap. breui de iureiurando eſt falſum; cum textus ille, ſuper quo eorum aſſumptum fundant, probet cõtrarium; præſupponit requiſitionem præcedere antequàm ille, qui iurauerit Eccleſiã defendere, periurij reatum incurrat: vnde ex illo tex. colligi poteſt pro iſta opinione argumentum, quòd iuramẽtum non conſtituit in mora abſq; interpellatione.

Secundò dictum Specul. non obſtat; qui ſolùm conſiderat ſtimulum iuramenti; quoniã ille ſtimulus in plus non obligat, quàm natura actus, quamuis ſtrictiùs liget.

Tertiò text. in dict. cap. 1. §. licet, non officit: quia omnes in hoc conſentiunt in dict. l. quod te, & alibi, quòd ibi illud eſt ſpeciale in vaſſallo, quòd teneatur dominum iuuare, quando imminet illi maximum periculum; quia aliàs non teneretur, niſi interpellatus, d. cap. 1. in fin. an ille, qui interf.

Quartò Rippæ fundamentum fragile eſt, quòd nec lege, nec ratione illud probet; quia iuramentũ ſequitur naturam actus, dict. l. fin. C. de non numerat. pecun. Deciſio ſacri Palatij 69. num. 10. par. 2. diuerſorum.

Quintò

Quintò quòd dicit Gemet. non eſt verum, ſi ſimpliciter præſtetur iuramentum, quia regulatur ab actu, ſuper quo interponitur; vt dictum eſt.

Sextò non obſtat Roman. quia ſua opinio procedit in feudo, & emphyteoſi, quia videntur habere maximam conuenientiam, & interdum in illis argumentamur, vt notat Bart. in l. iusiurandi, §. ſi liberi, ff. de oper. libert. Eſt igitur concludendum,
69 quòd ex materia feudali ad alienam materiam non eſt inferendum. Bald. in cap. 1. in fin. princ. de feud. cognit. Salycet. in l. 1. C. de iure emphyt. & eſt communis opinio.

70 Non obſtat Bald. in dict. cap. querelam de iureiurand. dicendum enim eſt, non eſſe veram propter naturam, ac proprietatem contractus emphyteuſis, cuius proprium eſt, non amitti emphyteuſim ob non ſolutam penſionem intra bienium, cap. potuit, de locato; l. vlt. C. de iure emphyteut. ſimiliter & locationis ſimplicis propria eſt natura, vt conductor non poſſit priuari iure ſuo, niſi poſt biennium; l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati. Hæc proprietas non tollitur, per iuramentum; quia ex eius contractus ſpecie deſcendit, vt in ſimili dicebat Bal. in l. 1. num. 1. C. commodat. & improbant Bal. additio ad Alex. in conſ. 85. lib. 1. & Curtius Iun. in l. ſiquis maior, C. de tranſ. num. 30. Couar. in cap. quamuis pactum, 1. par. §. 4. num. 5. de pact. lib. 6. vbi ait, ex mente illius cap. querelam deduci poſſe contrarium illius, quod ibi dicit Bal. ſiquidem poſt biennium à ceſſatione penſionis, ſolutionis, agitur ibi ad priuationem rei, cuius rationem ſoluere penſionem iurauit: etenim quòd emphyteuta non poſſit ob ceſſationem penſionis ſoluédę priuari emphyteuſi intra biénium, proprium eiuſdem contractus ab eius exordio, & natura, non ex accidenti ſumitur.

Ad illud, quod octauo dicebatur, quòd iuraméto intelligitur quem promittere ſe facturũ, & curaturũ; & qui promittit facere & curare conſtituitur
71 in mora, quàprimùm ſcit, & non facit; igitur idem dicendum in iurante. Reſpondetur, quia iuramentum recipit in propoſito noſtro limitationem ab ipſo contractu; ſicut enim in contractu promiſsio euictionis obligat venditorem facta denuntiatione, & notificatione, vt demonſtrant Dec. conſ. conſ. 74 Rip. in dict. cap. cum M. num. 166. de conſtit. ita tamen in iuramento ineſt eadem tacita condiſio notificationis. Vel reſpõde ſecundum Rub. in d. §. morte, num. 421. quòd imò in eo, qui promiſit ſe facturum, & curaturum requiritur interpellatio, vt voluit Aretin. ſibi contrarius conſil. 72. colu. vlt. qui loquitur, vbi adeſt iuramentum. Eiuſdem ſententiæ eſt Dec. conſ. 2. num. 7. & in l. quod te, col. 4. ff ſi certum petat.

Quod nono loco dicitur iuramentum habere vim litis conteſtatæ, intellige delatum & præſtitum in iudicio ad litis deciſionem, quia non riquiritur alia conteſtatio, nec concluſio in cauſa, vt feratur ſententia: ita ſingulariter declarat additio ad Dec. conſ. 681. num. 7 adde Iaſ. in l. ſi pecuniam, num. 23. ff. de condict. ob cauſam; Dec. in cap. 1. num. 23. de re iudicata Rippa in l. ſi inſulam, num. 90. ff. de verborum obligat. & ſic non eſt verum in iuramento in contractu interpoſito.

72 Ad doctrinam Bart. in d. l. eum, qui, §. iurauero, decimo loco inductam reſpondet Rubeus in d. §. morte, num. 425. quòd iuramentum non conſtituit in mora tempore contractus, ſed quàprimùm potuit, vt in ſimili dicit gloſ. in §. omnis, inſtitu. de verb. obligat. & iſta fuit conſideratio Alex. in d. §. ſi iurauero in fin.

Cauallinus tamen in d. §. 3. numero 69. dicit, quòd doctrina Bartol. nihil obſtat, quia ſi conſideretur primum

membrum ex mente Iacobi Butriſ. & tunc loquitur in iuramento deciſorio iudiciali, prout loquitur in d. §. ſi iurauero: ſi vero conſideretur ſequens membrum, quando per iuramentum eſt conſtitutum debitum, & tunc Bartol. ſentit, quod iuramentum non conſtituat in mora, & ſic potius probat opinionem Cauallini, quàm contrà. Et non obſtat reſponſio Decij in repet. l. quod te, numero 43. in fin. quando ait, quod ſicut interpellatio non excludit illud modicum tempus; ita nec iuramentum interpellaret. Nam r ſ ondereturo, quòd in dicto §. ſi iurauero virtute iuramenti non conſtituitur in mora; ſed bene præſupponit text. quòd propter moram tenetur de interitu: quod intelligendum eſt, quando interuenit mora, vel per interpellationem, l. ſi ex legati cauſa, ff. de verborum obligat. vel ob lapſum temporis, ſeu iuramento deciſiuo interueniente.

Poſtremò quòd iuramentum habet vim interpellationis, iuxta cap. breui de iureiurando, teneas quòd in dicto cap. potius probatur contrarium: cum verba text. ſint clara, ab illorum ſignificatione recedendum non eſt, l. non aliter de leg. 3. Cum enim in verbis nulla eſt ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæſtio. l. ille aut ille, ff. de leg. 3.

Ex his videtur, quàm parùm conſtãtes ſint rationes, & argumenta Scribentium, qui hanc limitationem ſequuntur: quocirca hæc limitatio tenenda non eſt.

Non tamen omittã, quòd aliqui fuerunt, qui diſtinctionis fœdere vtramq; opinionem conciliare conati ſunt.

73 Socin. conſ. 133. col. 4. verſ. Secundò principaliter, lib. 1. diſtinguit; aut agitur de pœna, & requiritur interpellatio; aut de intereſſe, & non requiritur; quia de vno ad alterum non arguitur. Quam diſtinctionem refert, & ſequitur Gozad. conſ. 27. & habere maximã æquitatem dicit Crauet. cõſ. 64. num. 1 & conſ. 192. nu. 17. & conſ. 246 n. 1. ſentit Bauerius de mora p. 2. num. 19. Additio ad Alex. conſ. 157. lib. 1. Cum igitur actio de euictione contineat intereſſe, & non pœnam dicendum videtur, interpellationem non requiri ſtante iuramento. Bart. in l. inſulam, in 3. opp. p. 2. ff. de verb. obligat.

Hanc tamen diſtinctionem non probat Cauallinus d. §. 3 numero 70. quoniam ſi talis virtus attribuitur iuramento, vt conſtituat in mora abſque interpellatione, non videtur ratio diuerſitatis inter pœnam, & intereſſe, quandoquidem, & pro euictio ne agatur ad pœnam. Caſtr. in l. ſi cum emptor ff. ad l. Falcid. & in l. 2. ff. de euict. Vnde hæc diſtinctio explodenda eſt, cum amplè probatum ſit iuramentum non habere vim interpellationis.

74 Rippa in d. §. volunt. dixit, quòd ſi venditor iuraſſet, tunc non procedat limitatio; ſi verò iurauerit ſuſcipere defenſionem, quamprimùm fuerit mota lis, & tunc procedat limitatio, quia tunc ſtimulatur venditor ſtimulo iuramenti abſque interpellatione ſtatim ſuſcipere defenſionem metu periurij euitandi, l. ſiquis maior, C. de tranſact. Hanc diſtinctionem approbat Couar. lib. 3. var. cap. 17. illat. 5. in fine. Subdit tamen, hoc eſſe maturiùs conſiderandum propter Alexand. qui in dict. l. quod te, nu. 8. tenet contrarium. Caual. illam reprobat, num. 71. quia nulla lege, nec ratione probatur, ſed ſimplex illius figmentum eſt: & contra text. in dict. cap. breui, vbi ille in indiuiduo iurauerit Eccleſiam defendere, & tamen præſupponitur requiſitionem præceſsiſſe.

Quapropter ſentit Gaſpar Cauallinus vbi ſuprà, quòd non eſt recedendum ab opinione contra limitationem,

nem,& dat cautelā ad tollendum omne dubium,quod poſsit opponi in clauſula euictionis; quòd venditor promittat ſuſcipere in ſe dictam litem, quam primum ſibi fuerit denunciatum,& legitimè intimatum.

75 Secundò limitatur,vt nō procedat, quando vēditor ſciens habet penes ſe inſtrumenta ad victoriam facientia, quia tenebitur de euictione, ſi illa vltrò nō exhibuerit emptori, etiā quòd non fuerit lis denuntiata, ſecundum Bal.in l.1.verſi.ſed niſi venditor,C.de peric.& comm. rei vend. allegat l. Iulianus § idem Iulianus,& in l. Titius, ff. de act. empt. Gratus conſil. 139. num.2.lib.2. Aufrer. ad Capel. Toloſan.deciſ.407.Rebuff.tom.3.de dilat. art.5.gloſ.vn.num. 41. Ant.Rub.in §. morte, n. 434. argu t in contrariū dicens,quòd a communiter accidētibus venditores habēt iura rei venditæ penes ſe,d.l. Titius hæres, l. creditor. ff. de act. empt.ergo rarò habebit locum iſta denunciatio. Quod tamen venditor teneatur emptori tradere inſtrumenta, ſequuti ſunt Aſſlictin. Tepat. tom.2.var.tit. 422. cap. 9. Iacob. Puteus deciſ.437.lib.2.l.17.tit.2.p.3.vbi Greg.gloſ 4.Fulnius Pacianus tom.1. de probat. cap. 63. num.146. Franciſ. Beccius conſ.37.num.8. Decius conſ. 214.num.3.

Non obſtat text. in d. Titius, quia ibi venditor vendidit ſcienter rem alienam, licèt expenſæ tranſcendant duplum rei, poſſunt repeti ab eo, licèt emptor eas poſsit conſequi ab euincente, ſed ibi non apparet,quòd denunciatio remittatur. Concludit tandem, quòd ſcienter vendens rem alienam nulla denunciatione facta, tenetur ratione doli, etiam nulla euictione ſequuta, l. ſeruus quem, §. ſciens, ff. de act.empt.Cœpola cautel. antepenul. Verùm ſi emptor moleſtaretur ratione rei venditæ, neceſſaria eſſet denunciatio, vt agi poſsit de euictione.

Rippa in d.§. voluntatem reprobat iſtam limitationem, quòd venditor potuit credere, quòd emptor ideo illi non denunciauit litem, quia confidebat de iuribus ſuis, l.empti.C. de euict.

Hæc tamen limitatio confunditur per Bald. in dict. l. 1. num. 6. vbi vult expreſſè, quòd vbicumque in denunciando requiritur certa forma, tunc ſemper denunciatio eſt de ſubſtantia, nec ſufficit ſola ſcientia Bal. in l. ſed meo,num 2.C.quæ res pign & probatur hæc forma in d.l.1.verſ.vtiq; C.de peric.& comm.& in l. emptor, & in l. cum ſucceſſores,C.de euict. Hoc tamen, quod dictum eſt de venditore, dicendum videtur in cedente, quòd cedens teneatur tradere ſcripturas ceſsionario, quibus vti poſsit ad conueniendum debitorem ceſſum.Bal. in l.ſi nomen,ff.de hæred.vel act.vend.& Alex.in l.ſciendum,num.10.ff.de verb. obligat.gloſ.in l.Titius hæres,vbi Goſredus Bar.& Paul.de Caſtr. ff. de act. empt.l.creditor. eodem tit. Padilla in inſtrumenta,C. de fideicommiſ.Rom. conſ.163. numero 5. Rota Genuenſ. deciſ. 89. num. 9. Hector Felicius de ſociet. cap.29. num.61. Beccius conſ. 37.num. 8.Bal.conſ.210. in fin. lib.1. Boer.conſ. 52.num.2. Aloyſio Rycio in collectan.deciſ.118. part.1. Deciſio Cameralis 137.num.10.

Limita tamen, quòd non teneatur tradere inſtrumenta, quādo ſunt apud notarios,& ab ipſis haberi poſſunt,ſufficit eorum indicatio cum die, & notario,neque enim vēditor, vel cedens tenetur tradere inſtrumenta ceſsionū, ſed ſufficit eorum oſtenſio cum cautione de exhibendis quoties opus fuerit,ita indicauit his Rota per Seraphinum,deciſ.1477. num. 8.& deciſ. Cameral.137.num.8. 76

77 Tertiò limitatur ſecundum Alex.in l.non ſolum,§.morte,num.46.quando omnino res eſſet euicta, etiamſi facta fuiſſet denunciatio, vt ſi venditori nulla

nulla competebat defenſio: allegat Fulg. in l. ſi ideo, ff. de euict. & Canoniſtæ in d. cap. fin. Alex. conſ. 67. lib. 3. Socin. Iun. conſ. 120. nu. 11. & 12. lib. 3. Natta conſ. 232. num. 5. & conſ. 462. num. 8. Capit. deciſ. 106. num. 4. Autrer. ſup. limit. 6. Rebuff. de dilat. vbi ſup. num. 37. & tom. 1. de dilat. ciuil. ar. vn. gloſ. 2. num. 38. Gomez de Leon deciſ. Hiſpalenſi 53. nu. 1. & deciſ. 12. nu. 8. Surd. deciſ. 22. num. 9. Borgnin. deciſ. 8. num. 2. lib. 4. Dummodo emptor probet iuſtitiam euincentis, idq;

78 iure ab eo rem euictam fuiſſe nullũq; ius habuiſſe venditorem, quo poſſet rem illam defendere. Alex. conſ. 63. vbi add. colu. fin. lib. 6. Claud. in dict. §. morte, num. 101. & Rub. num. 418. Iaſ. in l. ſi domus, §. de euict. ff. de leg. 1. Afflict. deciſ. 43. Fontanel. tom. 2. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 14. num. 75. & 77. Trentaquinq. lib. 3. var. reſolut. 4. de empt. & vendit. num. 9. Sebaſtianus Medices deciſ. 29. num. 5. Couar. lib. 3. cap. 17. illat 6. vbi dicit communem.

79 Primò probatur per Angel. in l. decem. ff. de verb. obligat. in fin. quamuis non poſſit fideiuſſor conueniri, niſi excuſſo principali. auth. præſente, C. de fideiuſ. attamen ſi debitor non eſt ſoluendo, non poteſt opponere exceptionem diſcuſſionis. Bar. & gloſ. & Doct. in d. l. decem; & in l. fin. ff. ſi cert. petat. Greg. Lopez in l. 14. tit. 13. par. 5. Carrotius de excuſ. bonorum, par. 2. quæſt. 35. & q. 79. num. 3. Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſina 45. num. 15. Flamin. Cartar. deciſ. Genuæ 45. nu. 6. Andr. Gail lib. 2. deciſ. 27. num. 14. Dueñas regula 335. limit. 19. Paulus Æmilius Veralus deciſ. 273. nu. 10. part. 2. Ariſmin. Tepatus tom. 1. var. tit. 282. Hering. de fideiuſſoribus, cap. 27. part. 1. Pirrus Maurus Aretinus de fideiuſſoribus, 2. part. ſect. 6. cap. 3. nu. 177. & per totum Mantica de tacit. & ambig. conuent. par. 2. lib. 6. tit. 17. nu. 20. Vincent. de Anna ſingul. 178. Ioã. Baptiſta Bota conſ. 61. à nu. 1. Flores in add. ad Gammam deciſ. 99. Afflictis deciſ. 318. Ryc. in collect. 237. & collect. 1079. In propoſito tamen dicit Cauallin. in d. §. 3. num. 75. quòd nihil refert, venditori non fuiſſe denunciatum, ſi conſtat manifeſte nullam defenſionem competere.

80 Quando debitor dicatur non ſoluẽdo, quando nuntius data ei commiſſione retulit iudici in actis ſe nõ inueniſſe quid exigibile in bonis debitoris, quæ relatio in actis facit notoriũ, Ioan. Bota in d. conſ. 61. à num. 1. Angel. in §. ſi quis in fraudem, inſtit. de act. Bal. in l. perſecutione, num. 6. C. de pign. Rolan. conſ. 9. num. 35. Maſcard. de probat. concluſ. 737. numero 5. Ceuallos, tom. 1. commun. q. 371. Heringius dict. c. 27. n. 220. Dicitur etiam notoriè non ſoluendo per librũ æſtimi, in quo non reperiuntur bona debitoris. Guid. Papa deciſ. 432. vel per ceſsionem bonorũ, vel per eorum cõfiſcationem. Neguſant. de pign. & par. memb. 1. num. 15. vel per ſententiam, vel executionẽ, Bald. in l. is apud quẽ, C. de edendo, vel quando principalis eſt abſens. auth. de defenſoribus, §. 1. & 2. gloſ. in auth. hoc niſi debitor, C. de pign. Riminal. conſ. 416. num. 7. lib. 3. Manuel Mendez de Caſtro in praxi Luſitaniæ, lib. 4. cap. 4. §. 2. num. 12. Giurua deciſ. 57. num. 11. Gratianus tom. 3. diſcept. 527. num. 10. & 11.

81 Sed quod ad principalẽ quæſtionẽ attinet, facit gloſ. 2. in l. ſi cum queſtio, C. de euict. vbi Bal. Angel. & Salycet. in quã notant, quòd vbi eſt notorium, rem eſſe alienam, venditor tenetur de euictione, etiam non ſequuta ſententia iudicis; Caualcanus deciſ. 8. num. 27. lib. 4.

Tertiò quia quãdo conſtat notoriè nullã defenſionẽ cõpetere venditori, ceſſat, propter quam denunciatio fieri debet, vt non dicatur, quòd emptor ſuccubuit: quia minùs inſtructus cauſam defendit, vt notant Bart. Angel. Paul.

Paul. in l.atqui natura, §. cum me ab-
ſente,ff.de negot.geſtis.Quartò indu-
citur per Decium conſ.74.verſ. confir
mator,licèt emptor,qui ſuccubuit pro
pter contumaciam , non poſsit agere
de euictione,l.ſi ideo,C.de euict.quo-
niam non comparendo in iudicio, nec
faciendo defenſiones neceſſarias, a-
mittit regreſſum euictionis;l.emptor.
C.de euict. Ioann. Maria Riminald.
conſ.274.à num.7.lib.2. vbi late. Ta-
men ſi conſtaret ex actis ſententiam
82 fuiſſe latam ex legitimis probationi-
bus , non impeditur contumax agere,
ſecundum gloſſam in verbo abſens,l.
2.C.de contr. iud.tutel. & Bal. in l. 2.
colu. 4 C. quibus res iud. non nocet,
Felin.in cap. cum Bertold. de re iudi-
cat.num.24.

83 Quintò facit Rippa in d.§. volunta-
tem , num. 21. nam omitti poteſt ci-
tario, quando notorie conſtat nullam
defenſionem competere citando.l.2.
§. quod de frumentaria , ibi Bar. ff. de
adminiſtrat. rer. ad ciuit. pertin. Ro-
man.ſingulari 228. Abbas in cap.cum
olim de re iudicata ; & in cap. ad no-
ſtrum de iur. iuran. quia eo caſu em-
ptor non teneretur denuntiare, quando
denuntiatio eſſet fruſtratoria, vt quia
rem amiſiſſet , & non habebat defen-
ſionē, Roman.in d. §.morte,& Alex.
ibi num.48. Fulgoſ. in l. ſi ideo,ff. de
euict. quòd tamen in caſu emptor gra
uabitur onere probandi, quòd res de-
fendi non poterat. & in conſ.63. lib.
6.& in l.ſi domus, §.de euictione,ff.de
legat.1.& allegat Imol.in cap.fin.de
empt.& vendit. & eſt communis, de
qua teſtatur Couar. d.cap 17. Socin.
regula 117.fallencia 4. & in d.§.volũ-
tatem,& Bar.in d. §. de frumentaria.
Socin. conſ.120.nu.11. lib.3. Afflict.
* decif. 49.Capit. deciſ. 106. num.4.&
quòd emptor non teneatur denuntia-
re, quando conſtat, quòd non fouet
ius.& venditor non poteſt ſe defende-
re;Rip.in d.§.voluntatem, num. 20.&
Alex.in d.§.morte,num. 46. Afflict.d.
deciſ.49.num.3.Rippa in cap.cum M.
num.166.de conſtitut.Craueta conſ.
83.num.6.& conſ.179.num.6.Tuſcus
vbi ſupra num.34.

84 Contrariam tamē opinionē , quòd
imò emptor,qui non denuntiauit ven-
ditori nullum ius defendendi habenti,
& agere de euictione nō poteſt:gloſ.
Bart.& Salicet. in l. emptorem, ff. de
act.empt. Angel.in d.§.cum me abſen
te, Aretin. in §. fin.inſtit. de emp. &
vendit. Decius conſ.74. vbi teſtatur
de communi.Gratus conſ.1. num.57.
lib.1.Rebuff.vbi ſup. gloſ.vnic. num.
37. Et opinio dictæ gloſſæ ſeruatur in
praxi,cùm ſemper denuntiare ſoleat,
ſaltem ad repetēdum intereſſe. & ex-
penſas ab eo,qui rem alienā vendidit,
Franciſcus Viuius deciſ.510. num.1. *
lib.3. Cauallinus d.§ 3. numer.79.de
euictionibus .Et comprobatur , quia
euictio non debetur emptori,qui non
denunciauit litē motā venditori, etiā-
ſi eſſet notorium, quòd non poſſet de-
fendi gloſ.in d.l. emptorem in verb.
poſſe, ff.de act.empt. vbi dicit , quòd
emptor poſſet agnoſcere bonam fidē,
ſi ſciat rem eſſe petentis; attamen te-
netur denuntiare litem venditori, vt
alleget,& appellet;aliàs emptori non
ſuccurritur contra venditorem: ibi
Bart.& gloſ. & benè: quia licèt em-
ptor nō compellatur ſuſcipere litem,
& calumnioſe litigare ; debet tamen
venditori litem denunciare,quia præ-
ſumitur magis informatus; Bal. in l.
qui abſentem , ff. de procurat. Caſtro
in l. in executione,gloſ. in verb. in ſo-
lidum.ff.de verb. obligat. Socin. in d.
§.voluntatem, dicit in practica num-
quam potuit obtinere pro contraria
opinione, Dec. conſ.[illegible] & quòd iſta
opinio videtur eſſe communis , à qua
in iudicando, & conſulendo non eſt
recedendum, Abb. conſ. 199. Marc.
Ant. Peregrinus deciſ. Patauina 89. *
num. 7. Tuſchus tom.3. dict. concluſ.
353.num.33. pro qua Cyni opinione
faciunt hæc tria.

Pri-

Digitized by Google

Primò, quia leges indiſtinctè loquuntur, & dicunt, emptorem, qui non denunciauit, agere non poſſe, l.emptor, C. de euict. cum ſimilibus: ergo generaliter ſunt intelligendæ, l. l.1.§.generaliter, ff.de leg.præſtãdis.

Hoc tamen fundamentum dicit Ripa in d. §. voluntatem fragile eſſe, quia vbi reperitur lex generaliter loquens in aliquo caſu reſtricta per legem, etiã nos ratione ſubſiſtente poſſumus reſtringere, gloſ.in l.de pretio, ff.de Publiciana in rem act. Sed leges loquentes de denunciatione reperiuntur reſtrictæ in multis caſibus, maximè quando venditor ſcienter vendidit rem alienam: l. ſeruus quem, §.ſi ſciens, ff.de act.empti.

Hæc tamẽ reſolutio licèt in ſe vera ſit, eſt declaranda ex intentione Nicolai Belloni in §.1.inſtit. quib.mo.con-
85 trah.obligat. vt procedat argumentũ in oppoſitũ, quoties lex ipſa debet reſtringi per hominem: ſecus, ſi lex per legem; quia benè poteſt, vt eſt in l.quoniam, ff.de condict.furtiua, quæ indiſtinctè loquitur, per aliam legem, quæ diſtinguitur, vt in l.falſus, §. ſed ſi is, ff. de furtis; ſic in propoſito in d. l. emptor debet diſtingui, & intelligi ſecundum d.§. ſi ſciens, quod ſic deducitur: Regulariter agi non poteſt de euictione, niſi euicta per ſententiam, l.quirẽ, C.de euict.& in d. §. ſi ſciens agi poteſt nulla ſequuta euictione, & conſequenter nulla præcedente denunciatione.

Secundò lex præſumit pro ſententia
86 iudicis: l.Herennius, §. Caia, ff.de euict.cap.in præſentia de renũt. Marcus Mantica conſ.64.num. 1. lib. 1. & tamen non obſtante hac præſumptione ſtatuit, quod emptor, qui non denunciauit, agere non poſſit, d. l.emptor, C.de euict.ergo datur intellegi, quòd lex conſiderat iuſtitiam, vel iniuſtitiam cauſæ; aliàs ſtatuiſſet emptorem poſſe agere, tamquã præſumatur iuſte condemnatus.

87 Rippa in d. §. voluntatem reſpõdet vbi ſup. defendit, talem præſumptionem non eſſe iuris, & de iure: quia emptor volens probare contrariũ, quòd venditor ſcienter vendidit rem alienam, auditur contra præſumptionem huiuſmodi, d.§.ſi ſciens, gloſ.in cap. is, qui fidem de ſponſalibus.

Hæc tamẽ reſponſio videtur, quòd non concludat, ſi rectè ponderetur diſtinctio Bartoli in dict.l.ſi ſeruus, §. ſi ſciens, ff.de act.empt.in ſecundo mẽbro; vbi vult, quòd de euictione agi nõ poſſit, niſi re euicta, l.euicta in principio, ff.de euictionibus, l.3.C.eodem, l. ſi dictum, §.1.ff.eod.l.ſi plus, §.mora, l.ſi ſeruus 21. ff. eod. Et cum dicta l.emptor tollat regreſſum contra vẽditorem, ſi nõ denunciauit, colligitur, quòd emptor fuit in culpa in non denunciando, & conſequenter, quòd cauſam amiſerit ſua, culpa, & damnum quod poſtea ſentit, quoad ipſum emptorem damnum non reputetur, quia ita voluit, l.damnum, ff.de reg.iuris, & tale damnum, quod quis regulariter ſentit culpa ſui, non recuperat ab alio, l. ſi fideiuſſor. §. 1. & l. idemque, §. generaliter, ff.mandati, Ioannes Maria Riminaldus conſ. 274. num. 23. lib.2.

88 Illius tamen l.emptor, præſumptio cũ ſit iuris, & de iure, ſubſiſtendũ videtur per doctrinam Pauli de Caſtro in dict.§.cum me abſente, num.5. vbi determinat, quòd emptor poſſit docere nullum ius competiiſſe venditori in re euicta: & idem tenet Salicet. in d. l.ſi ideo, ff.de euict. Cauallin. dict.§.3.n.
89 83. Eſt enim præſumptio iuris, & de iure, quando aliquid lex præſumit, & ſuper præſumpto diſponit; Alciatus in tractu de præſumptionibus in præludio par.2.numer.3. Menochius lib.1. eod.tractat.quæſt.3.num.16. & 17.& ſeqq. vbi ex Alciato, ita diffinit; quòd eſt diſpoſitio legis aliquid præſumentis, & ſuper præſumpto tamquam ſibi comperto ſtatuẽtis. Et num.19. dicit, quòd

quòd non admittit probationem in contrarium, ſi tamen recte expendatur tex. in d. l. emptor, potiùs ibi diſponitur ſuper facto, quàm ſuper præſumpto. Niſi forte diceremus, quòd ibi ideo, ita diſponitur, quia lex præſumit culpam emptoris, non denunciantis; & ſic videtur, quòd ſit præſumptio iuris, & de iure. Vtcumquè ſit, demus, quòd ita ſit, ex alio ſuſtinetur fallécia;
90 quia aduerſus talem præſumptionem iuris, & de iure admittitur probatio in contrarium per notorium rei: ita Felin. in cap. quanto, fallenc. 5. de præſumpt. Roman. conſ. 350. Alciatus vbi ſup. Menoch. d. lib. 1. præſumpt. 67. Paulus Pariſius conſ. 12. num 53. lib. 2. Gratus conſ. 83. num. 4. lib. 1. Romanus conſ. 350. num. 19. Menoch. lib. 1. præſump. 67.

91 Quod dictum duobus modis eſt intelligendum. Primo, vt procedat, ſi iſtud notorium allegaretur in actis, aliàs nihil iuuaret. Alex. in l. vnica, nu. 4. C. quæ deſunt aduocatis; facit l. ſic dulterium, §. idem Pollioni, ff. de adulterijs. Secundò eſt intelligendum, vt procedat in notorio facti permanentis, vt ſentit Roman. d. conſ. 350. & in propoſito intelligit Caſtro in d. §. cum me abſente, num. 5.

92 Vltimò Rippa in d. §. voluntatem inducit pro opinione Socini nouam rationem, ſcilicet, ceſſante cauſa impulſiua, non ceſſat diſpoſitio, l. 1. §. ſexum, ff. de poſtul. Ratio autem quare requiratur denunciatio, eſt impulſiua, & tollitur emptori occaſio colludendi cum actore. Alberic. in d. §. cum me abſente. Licèt ergo ceſſet iſta ratio, quando notoriè conſtat, venditorem habere malam cauſam, non tamen ceſſat diſpoſitio: & iſtud eſt, quod forte voluit tex. in l. ſi fundo, §. 1. ff. de euict. ibi: Hoc ipſo videtur dolo feciſſe.

Si verum eſſet, quòd cauſa denuntiationis eſſet impulſiua, falſa eſſet doctrina Bal. in l. 1. C. de peric. & com. rei vend. dum ait, quòd pro forma requiritur, vt denuntiatio fiat. Cauallinus tamé in d. §. 3. num. 87. dicit, quòd ipſe nuuquam legit, quòd pro forma quæ dat eſſe rei non ſit de ſubſtantia actus, ſed potuis quid accidens, & impulſiuum.

93 Admonendum tamen eſt obuiter, quæ dicatur cauſa impulſiua. Cauallinus dicto, §. 3. num. 88. dicit illam eſſe cauſam impulſiuam, quæ propter finē vltimum mouet agentem, cauſam dat actui, & ſic ſine qua fieret actus, & eſt illa, quæ præcurſionem habet quandā ad effectum: cauſam verò finalem dici, quæ principaliter in agendo actu ab agente conſideratur, quæ ipſum præcipue mouet, & in quam ipſius mens dirigitur. Bart. in l. ambitioſa num. 19. ff. de decretis ab ordine faciendis, Couar. lib. 1. var. reſolut. cap. 20. numer. 2. Melius tamen illam dici exiſtimo cauſam finalem, quæ arctat ad faciendum ſine qua aliàs facturus non fuiſſet. Bar. in l. cum te. num. 3. Caſtro num. 5. C. de pactis. Craueta conſ. 142. num. 19. Socin. conſ. 183. num. 3. lib. 2. Stephanus Gratianus tomo 1. diſcep. forenſi 96. num. 40. 41. & 42. late, & copioſe Fontanella de pactis nuptialibus clauſ. 4. gloſ. 1. à num. 13. Monter. deciſ. 10. Si tamé velis ſcire quomodò cognoſcatur, quòd ratio, ſeu cauſa ſit finalis, & impulſiua, vide Bald. in l. generaliter, C. de Epiſcopis, & clericis, Bart. in extrauag. ad reprimendum, verbo nec ex eorum abſentia, Euerardus in topicis loc. 80. à ceſſatione rationis.

94 Ex quibus facilè à quolibet colligi poteſt, ſi denuntiatio ſit cauſa impulſiua, vel finalis.

Poſtremò Rippa in dict. §. voluntatem nititur vtramque opinionem ſaluare fœdere diſtinctionis: inquit enim: aut notorie conſtabat tempore motæ litis, quòd nulla competebat venditori defenſio, & tunc procedat limitatio: aut tunc non conſtabat, ſed poſt ſententiam notorie apparuit de non iure vēditoris, & tunc procedat contraria opinio,

pinio, quia tunc non poteſt emptor ſe excuſare, quòd non denuntiauerit prætextu iniuſtitiæ venditoris, cum ſibi adhuc non conſtaret de tali iniuſtitia, & ideo fuit in culpa, & hoc ipſo dolo fecit, merito non agit, dict. l. in fundo 53. §. fin. ff. de euict. Barboſa in l. venditor, nu. 32. ff. de iudic. Craueta conſ. 83. num. 6. & conſ. 179. num. 6. Borgninus Caualcan. deciſ. Fiuizanenſi 8. num. 25. lib. 4.

Cauallinus tamen, dict. §. 3. num. 89. hanc concordiam impugnat, quòd iſta diſtinctio ſit verbalis: quandoquidem ſufficit tempore, quo agit emptor cõtra venditorem pro euictione, vt ſit notorium, nullam ipſi venditori competiſſe defenſionem; quia nihil refert, quantum ad rei effectum, quod iſtud notorium appareat, dummodo de eo conſtet, antequàm emptor agat aduerſus venditorem de euictione. Solet enim effectus attendi, & non curatur modus, l. cum ſeruus, ff. de verborum obligat. l. ſi inſulam, ff. de præſcriptis, verbis, l. ſi vno, ff. locati, l. ſi olei, C. eodem. Petrus Surdus deciſ. 158. num. 11. quinimò ipſe Cauallin. fortiùs dicit ſufficere, quandocumque iſtud notorium certificetur, etiam quòd ſuccubuerit emptor in iudicio in tentato contra venditorem, quia non denuntiauit, & retractio illius ſententiæ poſſet fieri iuxta diſpoſitionem l. admonendi, ff. de iur. iuran. Notoriũ ſolet facere ſententia, confeſsio, & inſtrumentum, cap. veſtra de cohabit. cler. l. cum precum, C. de liberal. cauſ. Petrus Dueñas regula 335. num. 17. verſ. quod tamen intelligo ex textu præcipuo in cap. cum dilectis de purgatione Canonic. vbi illum allegat, & plura.

95 Alij tamen diſtinguendo dicebant, quòd prior ſententia potior eſt, emptore aſſumente onus probandi iuſtitiam euincentis: Poſterior autem procedit, cum emptor agnouit bonam fidem, eamque agnitionem allegat agẽs de euictione; non tamen probat iuſtitiam euincentis.

Vel tandem quoad ſimplicẽ actionem de euictione obtinebit prima opinio: ſecunda verò quoad duplam: non enim emptor agit ad eam, niſi priùs denuntiauerit ſolemniter litem motam venditori, etiamſi poſteà probet iuſtitiam euincentis, ſecundum Immolã in dict. cap. vltimo, num. 28. de empt. & vendit. qui non ita indiſtincte hoc tradit, ſed eo caſu, quo emptor, non expectata ſententia rem reſtituit, agnoſcens bonam fidem, text. optimus in l. habere licere, ff. de euict. Bar. in l. emptorem in princip. ff. de action. empt. Afflictus deciſ. 49. num. 3. explicat Rub. in d. §. morte, nu. 418. Requiritur enim ſententia, vt ad duplã agi poſsit. Fulgoſ. in dict. l. ſi ideo, ff. de euict. hác diſtinctionem probat, dicens actionem ad duplam iure conditionis exigere ſemper denuntiationem.

Sic ſanè iuxta priorem opinionem emptor, qui ſententia iudicis rem reſtituit, aget de euictione ad duplam quamuis non denuntiauerit litem vẽditori, ſi probet ius euincentis, iuſtèquè ſententiam latam fuiſſe, nec venditor vllum ius in ea re competere.

96 Gaſpar Cauallinus dict. §. 3. nu. 91. de euict. dicit omnino falſum eſſe, quod ſcribit Aymon Crauet. conſ. 83. & conſ. 197. num. 6. exiſtimans in hac quæſtione conuentum actione euictionis, qui allegat non fuiſſe neceſſariam interpellationem, nec denuntiationem, quia vẽditoris non intererat condemnandum fore, niſi venditor ipſe oſtendat, & probet, quòd ſi fuiſſet interpellatus, potuiſſet ſe ipſum defendere, ita onus venditori incumbit ſecundum eum; qui ad hoc citat. Immol. in dict. cap. vltim. num. 28. de empt. & vendit. & Alex. in dict. §. morte, num. 47. à quibus hoc ipſum notat Burgos in dict. cap. vltim. num. 6. qui optime eam opinionẽ improbat, & poſt eum

Mod.

Mod.apoſtil.ad Alex.conſ.63.col.fin. lib.6. Siquidem emptor ipſe, qui non denuntiauit, omnino probare tenetur iuſtitiam euincentis, etiamſi venditor non alleget, quòd potuiſſet rem defendere, ſi ei denuntiata fuiſſet lis: notant Couar. dict. lib. 3. cap. 17. illat. 6. Burg. in dict. cap. fin. numero 17. Rub. in dict. §. morte, num. 456. Riminaldus Senior conſ. 250. num. 15. lib. 2. Antonius Gomez tom. 2. var. cap. 1. nu. 39. Petrus Barboſa in l. venditor. ff. de iudic. num. 44. Borgninus Caualc. deciſ. 8. num. 6. lib. 4. *

97 Idem Cauallin. num. 92. circa præmiſſa aliqua animaduertenda cenſet: Et primò circa primam diſtinctionem illam latiùs extendit, & intelligit ſecundùm Paul. de Caſtro in d. §. cum me abſente, num. 5. qui ita inquit. Quãdò emptor eſt incertus, an res ſit propria venditoris, vel aliena, & tunc expectet ſententiam, per quam hoc declaratur, & tunc ſi poſteà agat de euictione, non habebit neceſſe probare, quòd res erat aliena; quia hoc probabit ſola ſentẽtia, per quam hoc eſt declaratum venditore ſciente, & in contrarium non probante, & eo requiſito: ſed ſi emptor certus erat, quòd res erat aliena, & confidit poſſe hoc probari, etiam lata ſententia, poſſet reſtituere; tamen cum aget de euictione habebit neceſſe probari, quòd erat aliena, & ſic quòd iuſte reſtituit, & potuit agnoſcere bonam fidem.

Secundò verò aduertit, quòd ſecundam diſtinctionem non probat Cauallinus: quoniam ſi dupla euictionis fuerit promiſſa, quamuis non denũtiauerit, ſufficit probare iuſtitiam euincẽtis; qua probata emptor agit ad duplã ex ſtipulatu de euictione, Bar. in l. eũ, qui, § ſi hominem, & ſi aliam, ff. de ſolut. Alex. in l. fin. ff. de condict. ob cauſ. Petrus Barboſa in dict. l. venditor, num. 81 ff. de iudic.

Conſequenter tamen non eſt verùm, quod docet Rub. in d. §. morte, num. 418. vt ad duplum agi nõ poſſit, niſi ſequuta ſententia; quoniam ſatis eſt emptori demonſtrare iuſtitiã euincentis, quando agnouit bonam fidem. *

98 Afflictis deciſ. 49. numero 3. vbi Vrſillus, & alij additionatores, quæ bonæ fidei agnitio fieri omnino debet ex legis conſilio, quando conſtat ius non fouere; Bar. per l. deſtitiſſe, ff. de iudic.

99 Cauallin. vbi ſup. num. 93. Ex quo venit reſoluenda ardua quæſtio: Si emptor non expectata ſententia agnoſcat bonam fidem, & rẽ reſtituat actori, nulla denuntiatione venditoris facta; vtrum ſi probet, ſe ideo agnouiſſe bonam fidem, quia ſciebat nullam iuſtam defenſionem competere venditori, poſſit agere de euictione? Et magis cõmunis opinio tenet, poſſe agere, quia cuilibet licitum eſt cognoſcere bonã fidem, & iniuſtã litẽ nõ proſequi, l. quoties, §. ſicut, ff. de adminiſtratione tut. l. 2. iuncta gloſſa verbo nõ abſens, C. de contr. iud. tutel. & ita in terminis ſentit gloſſa in l. at qui natura, §. cum me abſente, & ibi Bartol. & Paul. num. 4. & 5. ff. de neg. geſtis Immol. in cap. fin. numero 24. de emp. & vendit. Alex. in dict. § morte, num. 47. & cõſ. 63. num. 11. lib. 6. Capitiùs deciſ. 106. num. 2. Barboſ. in dict. l. venditor. nu. 54. & 55. Et quia temerarium eſſet ſuper re clara, & debita litigare, Hieronymus Laurentius deciſ. Aueniouẽſi 111. num. 8. nec prohibetur emptor bonam fidem agnoſcere, ſicuti tutor, & fideiuſſor, & ſimiles, l. ſi fideiuſſor, §. quædam, ff. mandati. l. emptor, vbi gloſſa, ff. de euict. Quod tamen

99 amplia in aduocato fiſcali, qui ſiue in medio litis, ſiue lata priori ſententia, aut ſecunda agnoſcens malam cauſam, poteſt deſiſtere à cauſa, quam putat eſſe iniuſtam, ſiue actor, ſiue reus

100 ſit. Et ratio eſt, quia tunc cauſa finita eſt, cum video omnino contra me eſſe

101 finiendum: paria enim ſunt, aliquem eſſe condemnatum, vel proſpicere ex actis ſe omnino condemnandum: textus

tus egregius in l. qui pœnæ, §. Diuus, ff. de manumiſſ. ibi: Vel eum proſpicere, vt damnaretur. Ex quo infert Bart. in l. 1. ff. de cuſtodia reorũ, quòd licèt detentus in carcere non debeat relaxari datis fideiuſſoribus; tamen ſi publicatis atteſtationibus conſtet de innocentia, poteſt, & debet relaxari, quia paria ſunt, poſſe abſolui, & eſſe
102 abſolutum. Facit text. in l. quamuis indubitati, C. de adulterijs: vbi quia erat probatum, & ferenda erat ſententia, habetur ac ſi eſſet ſententiatum. Facit l. 2. §. lege Iulia, ff. de teſtament. ibi: iudicatus, vel conuictus. Facit etiã, quod dicit Bald. in l. ſi pro ea, C. mandati in 6. quæſt. quòd fideiuſſor, qui videt ex proceſſu ſe omninò condemnandum,
103 tanquam ſi condemnatus eſſet, poteſt agere contra principalem: tenet Iaſ. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquirend. poſſeſ. à nu. 110. & in l. admonendi, num. 15. de iureiurand. latè Garcia de expenſ. cap. 23. à num. 17. Is
104 tamen, qui videt omninò rem à ſe euincendam, etiam adhuc non lata ſententia poteſt agere de euictione, quia tũc iam res dicitur euicta, cùm omninò conſtat euincendam, Garcia de nobilit glo. 3. §. 1. à nu. 30.

Minúſque dicit Cauallinus nu. 93.
105 procedit, quod dicit Fulgoſius in d. l. ſi ideò ff. de euiction. actionem de dupla requirere denunciationem; quia nullibi hoc probatur, & conſtituere talem differentiam inter actionem dupli, & ſimpli nulla reddita ratione, eſt potiùs verbalis, contra l. 1. C. communia, de leg. dicit propterea, tenendum intrepidè, quòd conſtito de iure euincentis, quomodocumq; & qualitercumq; ante ſententiam, lata ſententia, ſemper limitatio locum habebit.

106 Tertiò conſiderat Cauallin. nu. 94. quòd Craueta incidenter loquitur in citatis conſilijs, nec principaliter conſuluit in terminis illius doctrinæ, ſed inducit illam in argumentum ad probãdam ſuam opinionem, & dicit, quòd etſi detur, quòd principaliter loquatur, & pro vera probet illam opinionem, ſaluari poteſt illo caſu, quando venditor allegaret, quòd non obſtante iuſtitia euincentis, potuiſſet ſe defendere venditor; nunc probare debet, ex quo capite, & quomodo ſe potuiſſet defendere: circa quæ doctrina certa tradi non poteſt, ſed totum reſidet in arbitrio iudicis.

Ant. Rub. in d. §. morte, num. 420. dicit, quòd iſta limitatio procederet abſque dubio, vbi eſſet tale notorium, quod nulla tergiuerſatione celari poſſet: quia iſto caſu venditor eſſet in dolo præſumpto: cap. 1. & ibi notatis, de poſtulat. Prælat. idcirco talis dolus culpæ emptoris, qui nondum denunciauit, præponderare videtur.

107 At vnum aduertendum videtur, quod in praxi ſeruari poſsit, quod ponit Rebuff. in dict. tit. de dilat. art. 5. gloſ. vn. num. 46. ex intentione Præpoſiti in cap. ſolicitudinem, de appellat. quando venditor nullam iuſtam alleget defenſionem poſt ſententiam, quòd ſi ei denuntiatum eſſet anteà, aliam non allegaſſet, tunc emptor ſine denunciatione aget; expenſas tamen litis non ſoluet, cuius culpa non ſunt factæ, ſed emptor qui ſic temerè eſt litem proſecutus.

QVAESTIO QVINTA.

In quibus caſibus non ſit neceſſaria denunciatio.

SVMMARIVM.

1 *Quando emptor, & venditor ſunt ſimul conuenti in eodem iudicio, non requiritur denunciatio.*

2 *Emptor non tenetur denuntiare, ſi non poteſt.*

3 *De-*

3 Denunciatio abſente venditore do miſ. facienda eſt. & num. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. per edictum amicis, vi. inis, vel ſecundum formã Clemen. ut. de elect.
11 Abſenti venditori non eſt opus nunciare litem motam.
12 Abſenti neceſſarium ſit ne, creare defenſorem. & qualis abſentia ſit neceſſaria?
13 Denunciatio facta marito proſit vxori?
14 Si euictio orta ſit, & venditor eſt abſens, an ſufficiat denunciare illi reuerſo?
15 Quando mortuus eſt, cui debet fieri denunciatio, vel nullus vult adire hereditatem, non eſt opus nunciare.
16 Si venditor dixiſſet, quod nollebat emptorem defendere, non requiritur alia interpellatio.
17 Fauore minorum, piæ cauſæ, & fiſci non requiritur interpellatio.
18 Explicatur lex in minorum, C. in quib. cauſ. in integ. reſt. non eſt neceſſar.
19 Dominium abſq; traditione in Eccleſiam transfertur.
20 Priuilegia non ſunt multiplicanda.
21 Fiſcus vtitur iure priuatorum.
22 Reprobatur gloſ. in § Fiſcus, l. cum quidam ff. de iure fiſci.
23 In Eccleſia requiritur interpellatio ſecundum Ant. de Bu. 1305.
24 Eccleſijs fauendum eſt, niſi alijs præiudicium inferatur.
25 Expenditur text. in ca. p. breui de iureiurando.
26 Intellectus cap. potuit, de locato.
27 Vltimæ voluntatis, & contractus bonæ fidei à pari ſimilitudine procedunt.
28 Gloſſæ authoritas à multis commendatur.
29 Si denunciatio pacto remiſſa eſt, non requiritur alia interpellatio.
30 Legi prohibitiuæ an renunciari valeat?
31 Non obſtante renunciationis remiſſione ex æquitate facienda eſt.
32 Cedenti non fit nunciatio, & ratio datur.
33 An venditor vigore ſtatuti poſſit petere cõpromiſſum contra agentẽ?
34 Per compromiſſum mutatur forma.
35 Compromiſſum non perimit, ſed ſuſpendit iudicium.
36 Iudex coram quo fuit res euicta, poteſt cognoſcere inter emptorem, & venditorem.
37 Continentia cauſæ diuidi non debet.
38 Fallit in clerico venditore.
39 Pluribus hæredibus venditoris in ſolidum denunciandum eſt.
40 Ius defenſionis indiuiduum eſt.
41 Dictio omnis eſt collectiua.
42 Denunciatio non ſufficit, vt fiat fideiuſſori.
43 Authori fieri debet, non procuratori, niſi in cauſa abſentiæ.
44 Procurator poteſt præſtare fideiuſſorem de euictione, licet in mandato non contineatur.
45 Procurator nunctans litem venditori debet docere de mandato.

46 De-

46 *Denunciatio an ſufficiat, ſi pupillo fiat?*

47 *An emptor ſit in culpa non petendo aduerſarium condemnari in expenſis?*

48 *Emptor vltra duplum an aliud à venditore conſequi poſsit?*

49 *Intereſſe duplum excedere non poteſt.*

50 *Intereſſe, & damna debentur ſequuta euictione, quando id conuentum eſt.*

51 *Intereſſe ſequuta euictione an poſsit excedere pretium rei?*

52 *Si lis mota ſit ſuper poſſeſſione, an agatur de euictione?*

53 *Per hypothecariam vere res non euincitur.*

54 *Emptor ſi rem meliorauit, ſoluit primam æſtimationem.*

55 *Obligatus ad dandum liberatur primæua obligatione.*

56 *Emptor tenetur conducere aduocatum expertum num. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. & 64.*

65 *Differentia inter ſtipulationem duplæ & habere licere.*

66 *Contra impedientem me vendere poſſum agere actione de dolo.*

67 *Si venditor promiſit de euictione rato manente pacto.*

68 *Si emptor, & venditor ſciant rem eſſe alienam, an euictio debeatur?*

69 *Si promiſſum eſt quandocumque res euincatur, num. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. & 82. 83. & 84. 85. 86. 87. 88. 89. vſque ad num. 96.*

DEnunciatio non eſt neceſſaria quando emptor, & venditor in eodem iudicio ſunt ſimul conuenti ab eo, qui rem euincit; quia tunc abſque alia denunciatione emptor ſuperatus poterit agere contra venditorem: gloſſa eſt
1 ſingularis in l. ſi dictum, § ſimili modo, verbo, poſſet, ff. de euict. notat ibi Salicetus, & ex ea colligit Bolognetus in ſuis interpret. quòd denunciatio nõ debet fieri venditori, qui ſimul cum emptore in iudicio conuentus fuit, cum ſatis denunciatum ſit, poſtquàm ad hoc eſt citatus. Et ratio eſt ſecundum Præpoſitum in cap. ſolicitudinem col. 38. fallent. 7. de appellat. Coſta de facti ſcientia in ſp. ject. 70. num. 7. Nam ex quo venditor erat in iudicio, potuit ſuas defenſiones adducere. Iuxta notata in cap. 2. circa fin. de procurat. lib. 6. ſequitur Antonius Rub. in l. non ſolum, §. morte, nu. 426. ff. de nou. operis nunt. Natta conſ. 208. num. 2. Rebuff. tom. 3. de dilat. art. 5. gloſ. vn. nu. 38. Franc. Marcus deciſ. 583. Capitius deciſ. 106. num. 3. Alex. in d. §. voluntatem, num. 15. ff. ſoluto matrimonio, Bal. in l. libera, in principio, C. de ſent. & interlocut. omn. iudic. Socin. in d. §. voluntaté, Cardinalis Tuſchus tom. 3. tract. concluſ. 357. num. 7. Bal. in l. ſur ſoſ., C. de nupt. Greg. Lopez in l. 32. tit. 5. part. 5. Benedictus Capra tom. 1. comm. opp. in verb. venditor. Caldas Pereyra de emp. & vendit. cap. 31. num. 76. Borgninus Caualcanus de vſufructu, num. 215. & deciſ. 8. num. 40. lib. 4. Franciſcus Viuius deciſ. 510. num. 8. Franchis deciſ. 523. Alex. Trentazinq. lib. 3. var. reſolu. 4. de empt. & vendit. num. 8. Socinus tamen dicit, quòd hoc procedit, quando venditor comparuit, & ſimul cum emptore cauſam defendit, & in iſtis terminis loquitur gloſſa allegata: ſed ſi venditor nũquam comparuit, tũc eſſe neceſſariam denunciationem, vt appareat, quòd emptor egeat auxilio venditoris. Rip. in d. §. voluntaté animaduertit, quòd ſi ven-

venditor fuit condemnatus ſimul cum emptore, fruſtra videtur excipere, quòd lis non fuerit intimata; quia emptor aget de euictione, tamquam res fuerit euicta ab ipſo venditore propter eius contumaciam, & negligentiam: argument. l. ſi ideo, ff. de euiction. Cauallin. in §. 3. num. 97. de euict. dicit, non eſſe omittendum, quod Ant. Rub. in dict. §. morte, num. 428. in fin. teſtatur, quòd communis opinio eſt, quòd ſiue compareat, ſiue non compareat, quòd requiratur denuntiatio: & fœdere diſtinctionis componit hanc cõmunem opionem, aut citatio fuit ſimplex, vt compareat; tunc procedit dictum Socin. ſi verò in citatione eſt inſerta cauſa propter quam redditur certus venditor de lite; tunc procedat dictum Rippæ: intellige, niſi res illa euicta fuiſſet communis inter emptorem, & venditorem: quia tunc ſi propter eandem cauſam ab vtroque fuerit euicta non obſtante contumacia venditoris quamuis nulla fuerit facta denuntiatio, venditor tenebitur de euictione; tamquam ſui culpa, & negligentia illa contigerit; & cum reſpectu partis ſuæ nullam excuſationem habeat, ſimili modo, nec reſpectu partis quam vendidit, cum res tota ex eadem cauſa iudicio euictionis ſubiecta fuerit, & ita exemplificat gloſſa allegata, & ibi Salycet.

2 Denuntiatio non habet locum, ſi emptor denuntiare non potuit, vt quia venditor aberat, vel latitabat. l. ſi ideo cum gloſſa fin. ff. de euiction. l. ſi fundo, ff. eod. l. cum ſucceſſores, l. permutationis, C. eodem, quia qui malitioſe abeſt, videtur abeſſe quoad ſui præiudicium, tradit Innoc. in cap. quoniam frequenter, vt lite non conteſtata, facit text. in l. ſi eum ſeruum, §. fin. à contrario ſenſu, ff. de fideicommiſ. libertatib. cum hac limitatione tran-ſit Præpoſitus in dict. cap. ſolicitudinem, limit. 8. de appellat. tunc enim tenebitur venditor de euictione abſque alia denuntiatione, vt probat tex. in l. ſi dictum, §. ſi præſente in vltimo reſponſo, ff. de euictionibus, Maſcardus tomo 2. de probat. concluſ. 614. num. 20. Cald. Pereyra de empt. & vendit. cap. 31. num. 74.

Denuntiatio facienda eſt domi, ſi venditor abſens haberet habitationem in loco, ſecundum Bart. & Doct. in l. 4. §. ait Prætor, nu. 6. ff. de damno infecto, ibi Romanus num. 34. Tutius tamen erit, in eius abſentia citentur amici, vel per edictum, continens denuntiationem, vt liti aſsiſtat, & emptorẽ inſtruat, ac defendat, argumẽt. l. hæc autem, §. non defendi, ff. ex qq. cauſ. in poſſ. eatur, l. ſi eo tempore, C. de remiſſ. pignoris, ita aiebat Bal. in dict. l. permutationis, quem ſequitur Rebuff. in tit. de dilat. art. 5. gloſ. vnic. num. 44. tom. 2. vel poterit fieri ſecundum formã dictæ Clement. cauſam, §. fin. de elect. Fulgoſ. conſ. 76. Rip. in d. § voluntatẽ, nu. 24 & in d. §. fin. Card. Zarab. admonet emptorẽ, vt ſemper venditori intimationẽ faciat iuxta formam Clement. ad hoc, vt de rigore iuris arctetur vẽditor: addit Rub. in d. §. morte, num. 451. quòd de puncto iuris ſufficit ſemel proteſtari ad domũ venditoris, aut vxori, & vicinis per tex. in l. aut qui aliter, §. & ſi forte, ff. quod vi aut clam. Quæ quidem denuntiatio

4 perſonalis, aut ad domum neceſſaria eſt, ſi alicubi conſtet, venditorem habere habitationem, argument. l. 19. titul. 21. libr. 4. Recopil. ibi: *Sea citado el deudor para el remate en ſu perſona ſi pudiere ſer auido, y ſino en ſu caſa*. Et in tantum hoc eſt verum, quòd ſtatutum mandans alternatiuè fieri citationem perſonaliter, vel ad domum in cauſa graui, non operatur, vt ſit omittenda perſonalis: Doctores in dict. l. 4. §. ait Prætor, Afflictis

E deciſ.

* deciſ.358.numero 3.& 4. Maranta in praxi part. 6. vltim. act. de citatione,num.126. Aſynius in praxi,§.7.nu. 9.& verba legis Regni (ſi pudiere ſer auido) denotant diligentiam in per-
5 quirendo:quando tamen lex mandat citari poſſeſſorem, antequàm alius in poſſeſsionem mittatur, debet inueſtigari quis poſsideat : neque excuſabitur miſſus, quòd ignorauerit poſſeſſorem : licèt enim perſona ſit incerta;numquam tamen excluditur diligentia in perquirendo, Alexander conſil.83.lib. 2. Menochius de recup. remed. 8. numero 103. Ste-
* phanus Gratian. diſcept. 194. num. 6. & 8. tomo 1. Gutierr. lib.1. practic. quæſt. 133. numero 22. Cùm igitur in caſu noſtro venditor ex neceſsitate contractus teneatur de euictione, & ſic agitur ſolum de conſeruando illud ius, quod com-
6 petit ipſi emptori,ſufficit vnica proteſtatio, ſicut quando agitur de conſeruando exceptionem non numeratæ pecuniæ,vt in l. in contractibus in fin. C. de non numerat. pecun. & de cōſeruãdo ius agendi,l. vt perfectius, C.de annali except. Cauallin. §. 3. de euict.num.99.

7 Pariter neceſſaria eſt proteſtatio vbi quis agit de nouo iure acquirendo in præiudicium aduerſarij, aut impeditus agit non ſolum de excuſanda mora, aut pœna, vel de ipſo aduerſario in mora conſtituendo, vt in l.2. ff. de nautic. fœnor. in fin. vbi gloſſa, Bart.notant, & in l.fin. C. de vſuris Aretinus conſil. 163. bonus textus in l. de pupillo,§. ſi quis ipſi Prætori, ff. de nou. oper. nunt. vbi impeditus facto aduerſarij, hoc eſt iudicis, cui denuntiandum erat,nouum opus proteſtari debet, ſe denuntiare velle, ſed non poſſe : & ita ex illo text. tenent ibi Bartol. Paul. num. 4. Rebuff. tomo 3. ad ll. Gal. tit. de excuſat. numero 58. tradit Salcedo ad Bernard. Diaz in regul. 615. limit. 2. communem dicit Iaſ. in d. §. ſi quis ipſi Prætori, num. 1.

Ex præfata ratione infertur, quòd
8 impeditus facto aduerſarij tenetur proteſtari quando agit de nouo iure acquirendo, ex l. ſi ideo, §. fin. ff. de euict. qua deciditur, quòd quãdo venditor, cui denuntiatio motæ litis facienda eſt, abeſt, & neſcitur vbi ſit, ac per conſequens emptor impeditus eſt denuntiationem facere venditori, denuntiatio ipſa habetur pro facta adeo, vt poſtea emptor re iam euicta poſſit de euictione agere, nam in iſto caſu domi denuntiatio fieri poteſt, ex ſententia gloſſæ communiter recepta in d. l. aut, qui aliter, §. etſi forte, verbo ad domum, ff. quod vi, aut clam, ad huc tamen neceſſarium eſt, vt emptor proteſtetur, quòd denuntiationem perſonaliter faceret, ſi venditor adeſſet : nam iſto caſu plane agitur de nouo iure in futurum contra venditorem acquirendo, Bart. in dict. §. ſiquis ipſi Prætori, num. 7. Paul. numero 3. & 4. Alexand. ad Bartol. ibi litera F. vbi Ioann. de Immola, & Iaſ. num. 4. qui contra Angelum, & alios opinionem communem dicit, tenet Bal. in l. cùm ſucceſſores, num. 3. C. de euict. reſoluit Ant. Gomez in cap. 2. nu. 39. verſ. item adde, tomo 2. var. Ignatius del Villar, lib. 1. reſponſo iuris ſecundo, num. 36.

Quod ſane intelligendum eſt, quando abſentia venditoris eſt affectata,
9 & culpabilis, ſecus verò aliàs, vt in l. ſi dictum, §. ſimili modo, ff. de euict. ibi: *Simili modo tenetur & qui curauit, ne ſibi denuntiari poſsit.* Vbi gloſſa & Bar. & Scribentes, & notat. l. ſi ideo, §. fin. ff. de euict. ibi. Et per eum fiat quominus denuntietur. Et in ſpecie tenet Bar. in dict. §. ſiquis ipſi Prætori, num. 7. ibi: Sine ſui culpa. Ant. Gomez vbi ſup. n. 39. verſ. & adde: quod eſt rationabile, ne aliàs ex proprio dolo cō modū quis reportare valeat, ex iurib. vulgaribus, facit lex ad ea, §. ſemper,

per, ff. de reg. iuris, & in l. iure ciuili, ff. de condit. & demoſtrat. quibus iuribus probatur, denuntiationem tunc
10 factam cenſeri, quando videlicet denuntiandus ipſam conſulto effugit, quod etiam Hoſtienſis in ſumma tit. de contumacia, §. qualiter, num. 2. tenuit, Gregorius Lopez in l. 32. tit. 5. part. 5. gloſſa 4. vbi aduertit cum Salycet.
11 in l. cum ſucceſſores, C de euictionibus, quòd ſi extra prouinciam ſit venditor, non teneretur emptor mittere ad denuntiandum, imò abſenti venditori non eſt opus nuntiare, dict. l. ſi ideo in fin. ff. de euict. ibi: *Siue autem ...ſit, committitur ſtipulatio*: & ibi præſenti venditori denuntiandum eſt.
* Gomez de Leon deciſ. Hiſpalenſi in centuria 12. num. 7. Greg. Lopez in l. 36. tit. 5. p. 5. gloſ. 4.

12 Ex prædictis bene colligitur, an abſenti neceſſarium ſit, creare curatorẽ bonorum, vulgo defenſorem, vt iudicium firmum, validumque ſit. Eſt tamen aduertendum, quòd ſi forte debitor, qui conueniẽdus eſt, ſit captiuus, vel abſens in partibus remotis, ita quòd de proximo non ſperatur venire, & bona habet ex quibus creditor
* poſsit conſequi debitum, tunc poterit creditor à iudice petere, vt præcedente informatione abſentiæ, debiti, & bonorum, det curatorem illis bonis abſentis cum quo agere poſsit tam in via ordinaria, quàm in executiua, iuxta l. ab hoſtibus, §. 1. vbi gloſſa, & Scribentes notant, ff. ex quibus cauſis maiores, l. ignorare, vbi Bart. Caſtrenſ. & alij, C. de re militari, lib. 11. l. 3. C. de captiu. vbi Bald. & in l. cum proponas, C. de bonis authorit. iud. poſsi. & in l. muto, §. fin. ff. de tutel. idem Bart. Caſtro in rubrica, ff. de curat. bon. dan. & in l. ſi quis inſtituatur, vbi Angel. & Immol. ff. de hæredib. inſtitu. Bald. conſ. 575. lib. 4. Alexand. conſ. 4. num. 1. Neuizan. conſil. 17. numero 28. Rebuff. de contumacia, articul. 9. gloſſa vni. num. 3. tomo 3. Menoch. de arbitrar. cent. 2. caſu 150. nu. 15. l. 12. tit. 2. p. 3. vbi Greg. Lopez Parlad. lib. 2. rerum quot. cap. fin. p. 5. §. 9. n. 14. Paz in praxi tom. 1. prim. p. tert. part. à nu. 5. Flores de Menna in addit. ad Gammam. in deciſ. 15. *

13 Etſi arbitrio iudicis curator dari poſsit, vt poſt Bart. & alios reſpondit Dec. conſ. 575. num. 1. quos refert Menoch. ſup. tamen in hac curatoris bonorum datione plura concurrere debent, priùs enim conſtare debet de abſentia illius de cuius bonis agitur, & quòd nõn reliquerit procuratorem ad omnia negotia, & de debito, ſeu alia cauſa iuſta, ob quam dandus ſit curator, & decerni debet ad inſtantiam eorum quorum intereſt: & curator debet eſſe maſculus, & non fœmina, niſi ſit mater abſentis, & maior 25. annorum, & omni ſuſpicione carere debet, & ſatiſdare antequàm adminiſtrationem ſuſcipiat, & inuentarium conficere. Roland. conſ. 48. num. 14. lib. 1. Menoch. ſup. num. 16. cum ſeqq.

14 Item, hic curator conſtitui debet per iudicem competentem, cui ſubeſt abſens, vel in foro illius iudicis, in quo ſe præſens eſſe cogeretur iudicium ſuſcipere, l. 1. in fin. ff. de tut. & curat. datis ab his. Rolan. conſ. relato. Menoch. dicto caſu 150. nu. 16. Vnde cum conſtitutio procuratoris detur bonis, non extenditur vltra territorium iudicis conſtituentis, quia non poteſt dari bonis extra territorium iudicis dantis ſitis, l. 2. in princip. & in §. ſi plures, ff. de curat. bon. dan. l. iuriſperitos, §. cũ oriundus, ff. de excuſat. tut. §. vlt. ff. de iuriſ. omn. iudic. gloſſa in l. non ſolum, §. & qui teſtamento, ff. de curat. bon. dan. Oldrald. conſ. 59. in fin. Simon. de Prætis conſ. 87. num. 75.

15 Amplia in curatore adulti, quẽ iudex ſub cuiuſ iuriſdictione bona ſunt ſita, dare poteſt adulto etiam nõ ſibi ſubdito, l. 1. verſ. vbi eorum ſunt facultates, C. vbi tut. vel curat. vbi Bal. notat. Bar. in l. pupillo, ff. de tut. & curat. datis

ab his,& in l.iuriſperitos, §.oriundus, ff.de excuſat.tut. & ratio eſt, quia curator datur rebus,l. in copulā is,C.de nupt.ideo attenditur locus,vbi res ſitę ſunt,vt tradunt Alex.cōſ.44.n.27.lib. 5.Tiber. Decian.reſp.109.n.53.lib.2.

16 Denuntiatio facta marito pro vxore an proſit,vt denūtians à dolo excuſetur, nō tamē ad mulieris preiudiciū, & an facta procuratori, vel Syndico reipublicæ,nocet ipſi reipublicæ?Bar. in l.5 §.ſi forte eſt,ff.quòd vi,aut clam, Ariſminus Tepatus to. 2. var.tit.422. cap.7 Gregor. Lopez in l.32.tit. 5.p. 5.gloſ.4.Contrarium tamen eſt tenēdum, quòd maritus conuentus ſuper re data in dotē debeat nūtiare vxori, & vxor authori ſuo, gloſ.in l.ſi pro re, §.ſi pro euictione,ff.de euict.Dec. cōſ. 10.num.14.& illam gloſſam ſequūtur, Bart.Bal.& alij Doctores,Caldas Pereira de empt. & vendit. cap.31.num. 67.Marcus Antonius Peregrinus ſic teſtatur iudicatum fuiſſe in Senatu Patauino deciſ.89.num.3.

17 Si euictio orta eſt, & venditor eſt abſens, ſufficit denuntiare illi reuerſo, ita mirabiliter tenet Paul. de Caſtro cōſ.240.lib.1.effectus primi dubij,Bar. & Alex. in l.de pupillo, §. ſiquis ipſi Prætori, ff. de nou. operis nunt. Tuſchus to.3.pract.cōcluſ.353.n.62.Mario Muta deciſ.Siciliæ 59.num.7.

18 Quando tamen non eſt,cui fiat talis nuntiatio, vt ſiquis eſt mortuus, vel nullus vult adire illius hæreditatem: nam cum verba legis non conueniāt, non conuenit nec diſpoſitio, l.4.§.toties,§. ff. de damno inf. cto, Félin. in cap.non nulli de reſcriptis: nam cum denuntiatio fiat, vt ille, qui eſt magis inſtructus defendat, certè tamen hoc ceſſat in tertio,& in fide iuſſore venditoris, & ideo ei non eſt neceſſe nuntiare, l. authori laudato, C. de euict. Laurētius de Pinu conſ.92.nu.8.& 9.

19 Denuntiatio non procedit etiamſi venditor dixiſſet, quòd nolebat defendere emptorem à lite mota, vel mouenda Burgos in dict.cap.fin.colu. penult. mouetur per gloſſam in ſimili in l.tres,vbi Bar.& Bal. C. quomodo, & quando iudex: gloſſa loquitur de citato, qui reſpondet nuntio nolle venire:idem notat Bart.in l. conſtantiū, num.10.C.quomodo ſap.& facit tex. in cap.venerabilibus, §. ſecus,de ſententia excommunicationis, lib.6.quē refert Rip.in d.§.volūtatem, num.25. Rebuff. dict. tit. de dilat. art.5. gloſ. vnic. num. 48. citat text. in cap.2. de dolo &c. lib.6.dicit tamen Rippa ibidem,quòd dicta limitatio non videtur tuta,tum quia ſimile de citato,qui reſpondet nolle comparare,quòd non ſit amplius citandus, non expeditur per Felin.in cap.conſuluit, col.4. de offic. delegati: tunc quia denuntiatio requirit,vt appareat, quòd emptor indigebat defenſione venditoris: quæ rationes militant etiam, quòd venditor dixiſſet nolle cauſam defendere. Cauallinus, §.3. num.10. de euict. tranſit cum hac opinione,licèt Caldas Pereyra in dict.cap.31.num.74. in fin.dicat, quòd tunc alia interpellatione opus non eſt, nec citatione, quando citatus dixit ſe non venturum, per dict. cap.2. de dolo, & gloſ. in cap. ad hæc hic finitur in vſibus feud. cui ſententiæ adhæreo.

Animaduertendum tamen eſt ſecundum ſententiam Cauallini, vbi ſuprà, quòd ſi venditor fuit extraiudicialiter denuntiatus, vt in ſe iudicium ſuſcipiat, & tunc dixit nolle comparere,non conſtituitur in mora,quia interpellatio non eſt legitimè facta: ſi tamen via iuris fuerit incitatus ad litem defendendam, & nuntio reſpondeat nolle venire, tunc procedat prædicta opinio.

20 Non requiritur etiam denuntiatio fauore minorum, piæ cauſæ, & fiſci, l. in minorum cum gloſſa, C. in quib.cauſ.in integ.reſt. non eſt neceſſ. Alciatus conſil. 702. in fin. & 685. num.8.Rebuff.tit.de reſtit.art.2. gloſ. 4.num.

4.num.11. tomo 2. quod procedit ſi venditor habuerit ſcientiam litis mo- tæ;aliàs non poſſet dici eſſe in mora ſecundum Bald.in l.1.numero 6. C.de peric. & commo. rei vend. ita tenent Rippa in dict. §. voluntatem, num.26. Gratus conſ. 139. num.16. Rebuff. in tit.de dilat. art. 5. gloſſa vn. num. 34. 21 tom. 3. Lex illa in minorum loquitur ſolum in minore, pro qua tradit etiam Immola conſ.75. Corneus conſ.184. lib.3. Socin. Iun. conſil. 133. lib.1. & conſ.174. lib. 2. qui omnes dicunt, quòd in minore mora irregularis contrahitur, etiam quoad pœnæ commiſſionem. Scribentes ſunt(veluti eſt Salycet.in dict.l.in minorum)qui extendunt ad piam cauſam, & fuit dictum gloſſæ in §. ex maleficijs, inſtit.de act. quam extollet Roman. ſingulari 161. & Matth. Syllan. notab. 4. Bald. in Auth. quod amplius, numero 16. C. de fideicommiſſ. Alexand. in l. quod te, num. 8. Purpurat. numero 95. ff. ſi certum petatur, Iaſ. in dict. §. ex maleficijs, numero 32. Rub. in dict. §. morte, numero 429. & eſt communis opinio, teſte Couarrub.lib.3. var. cap. 17. & probatur iſta opinio ex gloſſa in dict. §. ex maleficijs, Aufrerius ad Capell. Toloſan.408. limit. 2. Cald. Pereyra dict. cap. 31. numero 69. Maſcard.tomo 2.de probat. concluſ.614. num. 17. Gregori Lopez in l. 32. tit.5. p.5. gloſ.4. Ariſmin. Tepat.tom.2. tit.422.cap.2.in fin. Vincent.de Franchis deciſ.16. Petrus Surdus deciſ.25.num.15. Stephanus Gratian.diſput.forenſ. 67.num.5. Probatur etiam. Quia minor, & Eccleſia æquiparantur, gloſ.in l. reſpublica, verb. ſolet; vbi Bar.& alij, C. ex qq. cau.maio.textus in cap. auditis de in integrum reſtit. Tiraq. de priuilegijs piæ cauſæ priuil.142. Steph. Bertrand. conſ.240.num.2.lib.3.par.1.Ceuallos tom.1.comm.opp.q.4.num.5. Cauall. dict.§.3. nu.103. Fachinæus controu. iuris,lib.2.cap.37.verſ.cæterum.

Facit etiam Gomez in dict. §. ex maleficijs, num.49. quòd maior ratio concurrit in Eccleſia, quàm in minore, vt ſibi priuilegia minorum competant, quàm ipſis minoribus: quia Eccleſia ſubiacet magnis fraudibus, cũ alieno tantum arbitrio regatur; minorũ ſuo, & alieno, & ideo ſtrictiores ſunt Eccleſiarum prohibitiones, quàm minorum: idem ſentit Iaſ. in l.1. num. 9. C.de his, quib.vt indign.

Cauallin. tamen vbi ſuprà, credidit fundatam limitationem in dict. l.in minorum non eſſe veram, quia ſi eſſet vera procederet per extenſionẽ, quæ non admittitur in exorbitãtibus; cap.quæ à iure de reg.iuris lib. 6. l.ſi vero, § de viro, ff.ſolut.mat. Nicolaus Euerardus in topicis, loc.79. à rat. leg.ad extenſionem ipſius legis, num. 41. & ſeqq. Regulariter enim nemo conſtituitur in mora ſine interpellatione, l.mora, ff.de vſuris, l.ſi ex legati cauſa ff.de verb. obligat. quod nõ procedit in caſu dict.l.in minorum; vbi minores habent hoc priuilegium, vt in contractibus bonæ fidei mora contrahatur re ipſa: dicit tamen Cauallin. vbi ſupra, quòd non extenditur extra ſuum caſum, cap. ſanè, de priuileg. §. quod Principi placuit, inſtitu. de iure naturali, l.ſtipulatus, §. Chryſogonus, de verb. obligat. l.1. C. de legibus, Gironda de priuilegijs, q.4. c.2. nu.53.& quæſt. 114. num. 626. Pater Salas de priuilegijs, cap.27. num.2. Carolus de Tapia, in rubrica de conſtit. Principum, cap.6. à num. 1. qui plures allegat. Igitur non poteſt procedere in iſto caſu, de quo non loquitur dict. l. in minorum.

22 Comprobat hoc dictum Cauallin. num.104. à ſimili, quòd, licèt Eccleſia habeat priuilegium, quòd ex ſolo titulo transferatur dominium ſine traditione, l. fin. C. de Sacroſanctis Eccleſijs, tamen ei non competit Publiciana, niſi facta fuerit traditio, cum ille caſus non ſit expreſſus in

 dict.

dict.l.fin. quia in exorbitantibus, non debet fieri extenſio, ita concludit Iaſ. in §. ſed iſtæ, num. 3. inſtit. de actionib. Abbas in cap. ex literis de conſuetudi-
23 ne, col. 2. Et ex alia ratione ſuadetur, quia priuilegia non ſunt multiplicanda, l. in fraudem, §. ſiquis, ff. de milit. teſtam. l. 1. C. de dotis promiſſione.

24 Præterea dicit Cauallin. quòd facit. nam fiſcus ſolet in multis caſibus eſſe priuilegiatus, attamen niſi reperiatur ſpecialiter, & nuncupatim priuilegiatus, vtitur iure priuati, l. itē veniunt, §. in priuatorum, vbi gloſſa, ff. de petit. hæred. Dec. conſ. 531. num. 3. l. cum quidam, §. fiſcus, ff. de vſuris, l. idem, ff. de compenſat. l. cum vitioſe, ff. de pign. l. de contractu, C. de reſcind. vēdit. l. iuſtas, C. de iure fiſci, lib. 10. Ancarran. conſil. 101. Fulgoſius conſ. 226. Nata conſ. 500. numero 6. Guid. Papa deciſ. 536. Craueta conſ. 596. numero 5. Menochius conſ. 292. numero 9. Anton. Peregrinus de iure fiſci, lib. 6. titul. 1. num. 1. Petrus
25 Surdus deciſ. 1. numero 4. & 5. quidquid dicat gloſſa in dict. l. cum quidam, §. fiſcus, Alexand. in l. quod te, num. 8. ff. ſi certum petatur. Felin. in cap. licèt Heli, de ſimonia, num. 3. Bald. in l. 1. colu. 2. C. de his quibus vt indignis, Roman. in l. ex legati cauſa, ff. de verbor. oblig. quoniā contrarium tenet, & gloſſa in l. ſed etſi reipublicę, verb. in re, ff. de vſuris, vt animaduertit Bald. in dict. §. fiſcus: in dubio enim non præſumitur fiſcus priuilegiatus, l. non puto, ff. de iure fiſci, ſecundum intellectum Dec. in cap. ex literis, colu. 3. verſi. vel aliter cogitabam; de probat. Rippa in l. 1. numero 4. ff. ſolut. matr. in l. ſi debitor, numero 7. de pign. Couar. lib. 1. var. cap. 16. in princ. Aymon Crauet. conſil. 168. numero 10. Idem multo magis concludendum eſt, in piis locis, & fiſco, cum enim lex in minorum non debet extendi extra ſuum caſum, multo magis non debet extendi ad piam cauſam, & fiſcum, de quibus lex illa non loquitur.

26 Anton. de Burgos in dict. cap. fin. num. 9. de emp. & vendit. ſuſtinet hanc partem per text. in cap. breui de iureiurando, qui inſinuat neceſſariam eſſe interpellationem, vt Eccleſiæ debitor conſtituatur in mora, adducit text. in cap. potuit de locato, vbi præmittitur, non potuiſſe conſtitui in mora Eccleſiæ emphyteutam ſine interpellatione, niſi contractus, & penſionis ſolutio diem certum conſtitutum haberet: & ex gloſſa in dict. §. ex maleficiis, veram eſſe quoad ea, quæ in teſtamentis Eccleſiæ relinquuntur probat hoc ex Baldo in repet. l. 1. num. 47. C. de Sacroſ. Eccleſ. & Felin. in cap. licèt Heli, num. 4. de ſimonia. Et quamuis
27 multum Eccleſiis fauendum ſit, illud eſſe verum fatetur, niſi ex hoc inferatur alteri præiudicium, per textum in cap. ex tenore de foro competenti, notat Bald. per textum in l. ſiquis presbyteros, notab. 3. C. de Epiſcop. & cleric. Crauet. in rubrica de leg. 1. nu. 134. poſt tract. de antiquit. temp. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 3. titul. 4. num. 5. & titul. 19. numero 19. in fin. quia Eccleſia debet eſſe iuſtitiæ cultrix, Bald. in l. ea lege, quæſt. 6. C. de condict. ob. cauſ. & non debet ſibi vendicare, quod de iure minime noſcitur pertinere.

Couar. ergo dict. lib. 3. var. cap. 17. illat. 4. reſpondet ſigillatim ſuprà dictis argumentis tutando communem opinionem: & primò; nam licèt Roman. Pontifex in dict. cap. breui ex facto, quod ita contingit meminerit interpellationis, non ergo ex hoc cēſet, eam fuiſſe neceſſariā, imo etiam abſque interpellatione ſaltem ratione iuramenti foret debitor in ſpecie illius textus conſtitutus in mora, ex Ioanne. Andr. Abb. ibi: Quoties ex tacita lege cōuentionis, & eius natura compertum eſſet debitori Eccle-

Eccleſiam eius auxilio, quod is præſtare promiſerat, indigere: quem intellectum ad illum textum probarunt, Iaſ. in dict. l. quod te, num. 22. & Purpurat. num. 97. ff. ſi certum petatur, & eſt communis ſecundum Dec. ibi num. 11. atq; ita iuxta interpretationem præmiſſam illa deciſio non oberit cõmuni ſententiæ.

28 Neque obſtat, cap. potuit, quia ex illo ſolum colligitur emphyteutam Eccleſiæ non aliter in mora conſtitui, quàm ſi per biennium ceſſauerit à ſolutione penſionis: nec tamen ex hoc neceſſario colligitur, numquam Eccleſiæ debitores in mora cõſtitui, niſi per interpellationem, aut per lapſum diei: hoc etenim non conſequitur ex primo: nam requiritur biennij tranſcurſus, quia is dies ad pœnam commiſſi, quæ legalis eſt à lege conſtitutus. Vnde liberum erit, non obſtante ea deciſione tractare; an non appoſito die committatur mora irregularis abſque interpellatione in Eccleſiæ fauorem.

Hanc reſponſionem ſuſtineri non poſſe affirmat Cauallin. dict. §. 3. num. 111. ad dict. cap. potuit: non tamen dicit, quòd ſequatur, quòd aliunde veniat, vt Eccleſia habeat iſtud priuilegium, quia vt ipſe fatetur nullibi hoc probari.

29 Vltimò dicit, quòd parum vrget interpretatio gloſſæ in dict. §. ex maleficijs, quia ea falſa eſt, nã in hac re vltimæ voluntates, & teſtamenta paria ſunt contractibus bonæ fidei: eſt tex. in dict. l. in minorum, cuius præter Doct. meminere Bartol. in l. cum te, ff. de pactis, & Iaſ. in §. actionem numero 5. inſtit. de actio. Vnde conſtat opinionem Bald. in dict. l. 1. C. de peric. & comm. rei vend. in fauorem Eccleſię admittendam eſſe. Pręſertim quòd vbi venditor ſciuerit litem motam fuiſſe Eccleſiæ, eo ipſo intelligit Eccleſiam indigere eius auxilio ad defenſionem litis, & ideo ex hoc venditor iure quodam ſpeciali requiſitus cenſetur, & vt liti aſsiſtat tacite interpellatus.

Salycet. tamen reſpondet in dict. l. in minorum, quòd illam ſimilitudinem non ſemper obtinent teſtamenta, & contractus bonæ fidei: allegat l. alias, ff. de in litem iuran. & l. ſi hæres, iuncta l. in bonæ fidei, ff. de eo quod certo loco: & propterea ſubdit, quòd in caſibus expreſsis à iure fienda ſit æquiparatio, & non aliàs, vt vnumquodque in dubio iudicetur ſecundum ſuam naturalem regulam, l. ius ſingulare, l. quod verò, ff. de legib. Vnde id, quod diſponitur in dict. l. in minorum non eſt trahendum extra caſum ſuum.

Minùs probat Cauallinus in dict. §. 3. numero 112. opinionem Antonij de Burgos conſtituentis differentiam inter vltimas voluntates, & contratus bonæ fidei iuxta terminum dict. l. in minorum, cum ex ipſamet lege colligatur contrarium.

Nec etiam probat ſententiam Couar. nitentis probare limitationem hac authoritate ſolum gloſſæ dictæ argumentatiuè ad dictam l. in minorum, & quamuis ſciat gloſſæ authoritatem à multis commendari, quos congerunt Dec. & Claud. de Seyſell. in l. vt vim, ff. de iuſt. & iure in gloſſa fin. latè Maſcard. tomo 2. de probat. concluſ. 842. à num. 1. & mirabiliter dixit Salycet. in l. 1. C. de pactis, quòd gloſſæ ſunt naues, per quas nauigamus per vaſtum iuris ciuilis pelagus, nos in portum claræ veritatis ducentes, Thomas Ferrato cautela 17. num. 3. nihilominus gloſſa in l. ſed licet in fin. ff. de officio Præſidis, de ſe dicit, quòd eius authoritas eſt probabilis, non neceſſaria.

Standum tamen eſt communi opinioni, quam retulimus ſuprà numero 21. pluribus authoritatibus corroboratam, & deciſionibus exornatam,

& qua nunquam eſt recedendum, cum
Alexand. Trentazinq. lib. 3. reſol. var.
reſolut. 4. de empt. & vendit. num. 15.
verſ. tu non diſcedas, Muñoz de Sco-
bar de ratiocinijs, cap. 15. à num. 31.
Ant. Pichardo diſput. de mora, à num.
38. qui copioſe exornant dict. l. in mi
norum, C. in qq. cauſ. in integ. reſtit.
non eſt neceſſaria: ad quos recurre.

30 Denuntiatio non debet fieri, ſi ea
pacto remiſſa fuit, l. Herennius in prin
cipio ibi Bald. & Salicet. ff. de euict. &
iidem in l. non dubitatur, C. eodem,
Bart. & Paul. in l. emptorem, §. fin. ff.
de act. empt. Angel. cõſ. 177. Corneus
conſ. 6. in fin. lib. 2. Aufrer. ad Capel.
Toloſ. deciſ. 480. Sempronius Acius
* deciſ. Archiepiſcopatus Barenſis 68.
num. 3. Rebuff. dict. tit. de dilat. art. 5.
gloſ. vn. num. 39. & 40. tom. 5. ſubdens
ex intentione Angeli, in l. emptor. C.
de euict. quòd ſolent quidam in inſtru
mentis venditionis ſcribere quòd ven
ditor de euictione teneatur, etiam nõ
31 facta denuntiatione, quia remittenti-
bus iura ſua non eſt regreſſus dandus,
l. quæritur, §. venditor, ff. de ædilit.
edict. & comprobatur per rationem
illam generalem, quòd quilibet fauo-
32 ri ſuo renuntiare poteſt, l. ſiquis in
conſcribendo, C. de pactis, cum ſimi
lib. Cæpola cautela 134. Cardinalis
Tuſchus to. 3. var. reſolut. concl. 353.
num. 45. Bald. conſ. 447. lib. 2. Alex. in
dict. §. morte, num. 8. & hodie paſsim
in inſtrumentis fit hæc renuntiatio: &
idem Tuſchus, numero 46. extendit
hoc, vt procedat, etſi non ſit pactum
in inſtrumento, quòd non fiat denun-
tiatio, niſi per relationem ad aliud in
ſtrumentum, quia ſi in alio inſtrumen-
to tale pactum adſit, cum ſit facta re-
latio quoad omnia, perinde eſt, ac ſi
pactum eſſet extenſum, Bald. dict. cõſ.
447. verſ. item conſtat; reſtringit tamẽ
ibidem Tuſchus, num. 47. quia ſi ven-
ditor remiſiſſet denuntiationem: e-
tiamſi promiſiſſet de euictione de iu-
re, & de facto, intelligitur remiſiſſe
iudicialem moleſtiam, tantum denun-
tiandam; non autem extraiudicialem,
& ideò ſi euictio fuit extraiudicialis, &
ignorauerit venditor, non tenetur:
Angel. plenè conſ. 177. Dec. conſ. 74.
colu. 3. verſ. quarto demonſtrabitur.
Quòd autem valeat pactum per quod
emptori remittatur denuntiandi ne-
ceſsitas, firmarunt Cauallin. dict. §.
3 num. 114. de euict. Franciſc. Beccius
conſ. 106. num. 20. Rota Genuenſis
deciſ. 15. num. 13. verſ. tertio, & deciſ. *
28. num. 17. Maranta de ordine iud. *
part. 6. tit. de laudatione, num. 11.
Maſcardus tom. 2. de probat. concluſ.
614. num. 19. Fab. Turretus conſ. 86.
num. 23. lib. 2. Mario Muta deciſ. Reg- *
ni Siciliæ 59. num. 14. Alex. Trenta-
zinq. vbi ſuprà, num. 7.

Antonius Rubeus in dict. §. morte
num. 443. contrariam ſententiam ſe-
quitur, & dicit, quòd ſibi videtur, quòd
iſta neceſsitas denuntiandi non poſsit
remitti, quia eſt inducta à lege, quæ ſic
33 præcipit, l. ſi fundo, §. fin. l. ſi ideo in fin.
ff. de euictionib. vbi ergo lex præcipit
ei renuntiari non poteſt, vt eſt gloſſa
notabilis in l. 1. C. ne fideiuſſores do-
tium dentur, vbi Doct. gloſſa in l. à
Diuo Pio, ff. de ritu nupt. & in Auth.
imò, C. de act. & obligat. Tiraq. de
Primogenitura, quæſt. 22. num. 9. & eo
maxime, quia iſta denuntiatio fit
magis ad tollendam negligentiam in
denuntiante, quàm ad moram indu-
cendam in denuntiato; ipſe tamen
Rub. reſpondet, quòd continet vtili-
tatem denuntiandi, quia ipſe videtur
magis inſtructus, & quòd legi prohi-
34 bitiuæ aliquid in fauorem alicuius
ſtatuenti ille ſciens poteſt renuntiare,
vt declarat Cyn. in d. l. 1. in fin. Et con-
tra Rub. replicari poteſt, quòd pro for
ma inducta eſt à lege, vt fiat denuntia-
tio, Bal. in l. 1. C. de peric. & comm. rei
vend. cui legi renuntiari non poteſt.
Cauallin. in d. §. 3. num. 115. quod non
procedit quando illa forma eſt intro-
ducta in vtilitatem priuatam; Abbas
in

in cap.fin.§. is autem de offic.de legat. Dec.in l.penult. num.17. de pactis, & idemmet Cauallin. reſpondet argumẽto Rubei facile: nam etſi verum ſit, quòd legi prohibitiuæ renuntiari non poſsit, illud verum eſt, niſi lex ipſa hoc permitteret, vt cõtingit in propoſito. Vnde quamuis lex emptor C.de euict. deneget regreſſum emptori non denuntianti aduerſus venditorem, nihilominus non procedit, ſi pacto fuerit remiſſa denũtiatio, dict.l.Herennius, Anton.Gomez tom.2. var. cap. 2. nu. 39.verſ.item adde. Ioann.Pet.Ferrara in praxi in cauſa vẽdit. verbo promittens, numero 7.dicit, quòd per hanc renuntiationem venditor ſubijcitur maximo periculo, & quòd ea ſit rarò, & ideoque ſit cautus notarius in hoc; ſubdit tamen, num.9. quòd plerumq; vt cautiùs ſuccurratur emptori ſolent notarij in inſtrumentis apponere huiuſmodi pacta, quæ vulgo appellantur vtilia, & conuenienti congruoque vocabulo, quia emptoribus valde vtilia ſunt.

His tamen minimè non obſtanti-
35 bus, media via tenendum eſt, quòd ex æquitate denuntiandum eſt, tenent Rebuff. vbi ſuprà, Gaſpar Cauallinus dict.§. 3. num. 115. Ancarran. quæſt. 36.lib. 1. D. Garcia Maſtrillus deciſ.
* Regni Siciliæ 189.num.22. Rota Ge-
* nuenſis deciſ.28.num.17.& ita iudicatum etiam refert in Regno Siciliæ,
* Mario Muta deciſ.59. nu.15.ibi: quòd hoc non obſtante, ſemper fieri deberet cedula laudatoria ad effectum, vt promittẽs de euictione deducere poſſit iura ſua, & de illis inſtruere eum, cui ſit promiſſa euictio: alioquin, vt inquit Cauallin. ſi venditor haberet inſtrumẽtum, quod ſi productum fuiſſet, emptorrem non amiſiſſet, & cauſam non perderet, in culpa enim eſt emptor non obſtante pacto.

Denuntiatio non habet locum in
36 cedente; & ita ceſsionarius agens, ſeu intentans actionem ceſſam cedenti nuntiare non tenetur, Dec. conſ. 102. Præpoſitus in cap. ſolicitudinẽ, de appellat. Rebuff. tom.3. ad ll.Galic. art.5. gloſ.vni.num.42. Greg. Lopez in l.31. tit.5.par.5.gloſ. 4. Caldas Pereira de empt.& vendit.cap.31.num.75.& cõprobatur duplici ratione à Dec. in dict. conſ. quia ad hoc, vt emptor agere poſsit de euictione non requiritur, quòd fuerit præſens in iudicio venditor, ſed ſatis eſt, quòd fuerit præſens per procuratorem, Paul. Caſtrenſ. in l.1. in fin. C. de peric.& com.rei vendit. ſed ipſe cedens habuit in iudicio ceſsionarium conſtitutum procuratorem. (vt fieri ſolet in inſtrumento ceſſionis) vnde in tali iudicio videtur cedens præſens fuiſſe, l. fin. C. de procurat. Sed iſta ratio videtur debilis, Cauallin. vbi ſuprà, num. 117. quia forſan cedens, ſi illi fuiſſet denuntiata lis, ſciuiſſet meliùs defendere cauſam, vt magis inſtructus.

Secundò, quia in præſenti caſu agitur contra cedentem, vt adimpleat, quod promiſit, vt conſuluit Alex. cõſ. 67.lib.3. vbi concludit, quòd quando agitur contra venditorem, vt tradat rem liberam, quæ reperitur obligata, agitur etiam, quòd nulla denuntiatio interuenerit, allegat plura Tuſchus tom.3.pract.concl.352.num.63. & facit gloſſa in l.qui rem, C. de euict. Ay-
37 mon Crauet. conſ. 109. num. 4. Quod comprobatur, quia exceptio implemẽti non ſequuti, ſicut nocet cedenti, ita & nocet ceſsionario, eo quia rei cohærens eſt, Aretin. conſ. 95. Dec. conſ. 59. in fin. Neuizan. conſ. 50. num. 63. verſ. non obſtat quarto. Reales enim exceptiones ſolutionis, compenſationis, & ſimiles poſſunt opponi ceſsionario per debitorem ceſſum, tanquam rei cohæreant, ideo ſicut dantur contra principalem, dantur etiam contra ſingularem ſucceſſorem; ceſsio enim tranſit cum ſuo onere, nam cedens nõ poteſt transferre ius ſuum ſaluum, & integrum, quod penes eum non erat ſtante

ſtante obligatione de bonis ceſsis ad fauorem alterius, qui ex hoc habebat exceptionem, & ita in præiudicium eius, qui vult excipere, non poteſt tranſire tali ceſsio, quæ ſolum poteſt tranſire cum ſua cauſa, & aptitudine paſsiua, & non aliàs. Dynus in regul. is, qui in ius, 46. de regul. iur. lib. 6. & ibi latè additio, verb. emptori, Cyn. in l. eius, ibi Bald. num. 2. Salycet. num. 2. Angel. ad fin. C. de compenſationibus, Alex. conſ. 54. in fin. lib. 2. ibi additio verb. ceſsionario, Guid. Papa ſingulari 564. & 834. & ibi Ranchin. Philippus Portius conſ. 47. num. 4. & 5. Iſta enim interna qualitas videtur ineſſe ipſi ceſsioni ex diſpoſitione legis, cùm
38 etiam connexa disiungi non poſſunt, cap. translato de conſtitut. Caſtro in l. eum actum, de neg. geſtis, & paſsim ita concludunt omnes in l. doli, ff. de nouat. Angel. poſt Bart. Bald. in l. ſiquis rem, ff. de procuratorib. Afflict. deciſ. 163. in fin. Theſaurus deciſ. 221. num. 1. Aufrerius ad deciſ. Capel. Toloſan. 93. in fin. Martinus Monter. deciſ. 25. Stephanus Gratianus tom. 2. diſcept. 356. à num. 1.

Ex his tamen bene infertur, quòd
39 exceptio, quæ obſtabat cedenti, non obſtat ceſsionario, l. doli, ff. de nouationib. ibi: *Doli exceptio, quæ poterat deleganti opponere, ceſſat in perſona creditoris, cui quis delegatus eſt, idéque eſt & in cæteris ſimilibus exceptionibus*, vbi Bar. Greg. Lopez in l. 19. tit. 14. par. 5. Bertazolus de clauſulis, clauſ. 33. gloſſa 14. num. 1. Et hoc melius intelligitur per legem antecedentem, ſi quis delegauerit 12. ff. de nouat. ibi: *Siquis delegauerit debitorem, qui doli mali exceptione tueri ſe poſſe ſciebat, ſimilis videtur ei, qui donat, quoniam remittere exceptionem videtur.*

40 Quia debitor patiendo ſe delegari ſcienter, cēſetur exceptionem remittere, ſecus ſi ignoranter, vt in dict. l. Bar. Dyn. Paul. de Caſtro dicunt, & ita vidi iudicatum à Senatu Regio Supremo Caſtellæ in cauſa Alphonſi Sanctij chirurgi contra dominum An-
41 tonium de Caſtro, qui perdidit ludo 130. argenteos, quos lucratus fuit nobilis dominus Ioannes de Gauiria; qui eandem quantitatem debuerat dicto Alphonſo Sanctio, eamque ceſsit ſuprà dicto Alphonſo Sanctio, & iſte ceſsionarius denuntiauit dicto debitori, vt ſibi potius, quàm cedenti ſolueret: & nihil contradixit debitor delegatus, & in executione oppoſuit, quòd debitum oriebatur ex ludo, & ſtante lege Regia obligatio ex cauſa ludi erat nulla: & reiecta fuit iſta exceptio, ex eo, quia conſenſit ſe delegari, eidem exceptioni remittere videbatur: per quæ iura motus fuit Senatus Supremus, die decima quarta Marcij, anno 1619. coram Medel de Vrraca ſcriba ad condemnandum dominum Antonium de Caſtro, qui oppoſuerat exceptionem ludi ceſsionario, quæ cedenti competebat: me patrocinante.

42 Suprà dicta iuridica concluſio patitur aliquas limitationes: & primò non procedit, quando is cui facta eſt delegatio habet cauſam lucratiuam, l. Iulianus, ff. de doli except. l. 2. §. aliud, ff. de donat. gloſſa in l. ſed Iulianus, §. non ſolum, in verbo aduerſus, ff. ad Macedonianum. Secundò limitatur, quando eſt eadem cauſa nullitatis, & militat eadem exceptio in ſecundo contractu, & ſic in delegatione, quæ militabat in primo, vt ſi mulier, quæ non poteſt intercedere pro alio delegetur debitrix, vel minor viginti annis, qui etiam in ſecundo contractu pariter læditur, dict. l. doli. Tertiò etiā limitatur, quando pecunia reuerſura eſt ad delegantem, vt quando delegatur maritus, & facta eſt delegatio ex cauſa dotis, l. apud Celſum, §. apud Iulianū, ff. de except. doli, Bartholomęus Bertazolus de clauſulis clauſ. 33. gloſ. 14. num. 1. & 3. Suprà dicta tamen concluſio, num. 36. relata, in qua non erat

opus

opus nuntiatione, quia ceſsionarius erat procurator cedentis, ampliatur, quia illic non agebatur de euictione, in qua opus erat nuntiatione: ſed vt res libera detur, quæ reperitur obligata, poteſt agi, etiam quòd nulla denuntiatio interueniat, poſt gloſſam in d.l. qui rem, C. de euict. Ioann. Andr. in add. ad Speculat. de empt. & vendit. §. 1. Alex. conſ. 63. num. 11. lib. 6. Aymõ Craueta conſ. 83. num. 4. Rim. Sen. conſ. 262. nu. 8. lib. 2. Stephanus Gratianus deciſ. Prouinciæ Marchiæ 13. num. 47. 48. & 49. qui ita iudicatum affirmat.

43 Ex præmiſsis infertur, quòd ſi ſtatutum extaret, quòd cauſæ inter conſanguineos & affines compromittãtur, ſi contingit, quòd venditor denuntiatur ab emptore, ſit conſanguineus agentis, an poterit vigore prædicti ſtatuti petere venditor compromiſſum? Bar. diſputauit hoc in ciuitate Piſana, quæſt. 2. & conſuluit in contingentia facti, vt in conſ. 29. lib. 2. Conſilium Piſanæ ciuitatis: idem repetit in l. ſi venditor, ff. de iud. & in l. procurator, §. 1. ff. rem ratam haberi, & vbique tenet, quòd poſsit. Mouetur, quia cum ille veniat tamquam procurator in rem ſuam, & pro ſuo intereſſe, poterit allegare beneficium ex perſona ſua, l. ideque, §. generaliter, ff. mãdati, d. l. procurator, §. 1. Et quia per tale cõpro-
44 miſſum non dicitur fieri mutatio nec fori, nec iudicis, vt poſt multos reſoluit Aretin. in rubric. inſtitut. de except. num. 6. ſe bis pro iſta opinione iudicaſſe, idem tenet Paul. de Caſtro in l. 1. C. vbi in rē actio. Ant. de Burg. in dict. cap. fin. num. 21. de emp. & vendit. Cagnolus in dict. l. ſi vẽditor, num. 21. atteſtatur hanc eſſe communem opinionem, quam ſequuntur Socin. conſ. 91. num. 12. lib. 3. Sylbanus conſ. 49. num. 71. Iaſ. conſ. 76. lib. 3. dicens hanc eſſe communem opinionem, Bald. verò in l. 1. C. vbi in rem act. hũc articulum ſubtiliùs perpẽdens, & poſt eum ibidem Salycet. tenet contrariũ, nam ſi venditor non poteſt transferre forum, vt inferiùs dicemus: ergo multo minus perimere: ſed ita eſt, quòd iſta exceptio eſt peremptoria fori: ergo non poterit opponi dict. l. ſi vendi-
45 tor. Præterea ille dicitur rectè defendere, qui facit id, quod debet defenſor facere, l. hæc autem, §. rectè, ff. ex quibus cauſ. maior. Sed iſte detractat iudicium petens compromiſſum; vnde non videtur, quòd actor ex perſona ſua cogatur ad tranſigendũ, quia per hoc detraheretur iudiciũ. Addit tres alias rationes Salyc. in dict. l. 1. quæ ad eundem finem tendunt, vt ſuperiores. Bald. ſequitur Ioannes de Arnono ſingulari 70. in fine. His tamen, & alijs ſubtilitatibus reiectis non eſt recedendum ab opinione Bart. quam ſequitur Aretin. in rubric. de except. & argumentis Bald. ſatis argutè reſpon-
46 det. Dicendum tamen eſt, quòd compromiſſum non perimit, nec detractat iudicium illud petens, ſed ſolum ſuſpendit. Clem. quamdiu, de appellationibus, Barboſa in l. venditor, num. 133. ff. de iudic. Suadetur ex alio, quia compromiſſo expirato, vel expedito partes ad eundem iudicem reddere poſſunt. Bar. in l. ſi ſocietatẽ, §. arbitrorum, num. 21. ff. pro ſocio, l. 2. C. vbi & apud quem, cap. expoſita de arbitris, vbi Abb. & in cap. Quintauallis, num. 33. de iureiurando, Socin. conſil. 18. num. 31. lib. 1. Blanc. de compromiſsis, quæſt. 10. num. 13. Alex. conſ. 131. num. 1. lib. 2. vbi additio aſſerit, hanc opinionem in praxi eſſe receptam. Federic. de Senis conſ. 285. Ferrara in praxi de forma libelli, quo agitur ad pœnam compromiſsi, num. 5. Lanfrancus de arbitris par. vlti. quæſt. 10.

Vlteriùs ad complementum huius
47 quæſtionis addendum eſt, quòd iudex, qui cognouit de cauſa principali mota contra emptorem, cui venditor aſsiſtit in cauſa euictionis, poterit cognoſcere circa intereſſe, & pœnam dupli:

dupli: quia hoc venit in conſequentiã primæ litis; argument. text. & ibi notata in l. cum vendente, C. vbi cauſæ fiſcales, vbi Caſtrenſ. & allegat text. ad propoſitum, in l. minor. 25. ff. de euict. vbi notat, & infert. Si iudex maleficiorum accuſatum coegit ad dandum fideiuſſorem, de pecunia ſoluenda pro pœna, factaq; condemnatione compellit fideiuſſorem ad ſoluendam pœnam, poterit fideiuſſor implorare officium iudicis, vt eodem modo compellat accuſatum ad ſibi ſoluendum, quod ſoluit, licèt maleficiorum iudex non habeat de cauſa ciuili cognitionẽ, l. ſolenius, §. latrunculator, ff. de iudicijs, ibi: *Latrunculator de re pecuniaria iudicare non poteſt*, vbi iudex criminalis non poteſt principaliter cognoſcere de cauſa merè ciuili, etiam ex prorogatione, & conſenſu partium, Bald. in l. teſtamenta omnia, C. de teſtamẽt. num. 2. Angel. de maleficijs verb. per iudicem maleficiorum, num. 1. Vantius de nullit. ex defectu iuriſdict. ordinarij, num. 47. Maranta in praxi, par. 4. diſtinct. 12. num. 18. Barboſa in l. 1. art. 1. ff. de iudic. num. 116. & 117. Fulgoſ. in l. 1. in fin. C. de iuriſ. omn. iudic. Vincent. Carrocius deciſ. 54. num. 4. Aluarus Valaſc. conſultat. 27. nũ. 5. vbi dicit, quòd hæc nullitas omnimodæ incompetentiæ poteſt omni tempore allegari, iuxta gloſ. communiter receptam in Clement. vnic. de ſequeſtrat. poſſ. & fruct. Couar. pract. 25. num. 4. Marcellus Crecenſis deciſ. 5. de iudicijs, Farinac. deciſ. 54. tom. 2. criminal. & in praxi crimin. quæſt. 1. à nu. 62. Menoch. lib. 1. de arbitr. quæſt. 82. num. 7. & per totam: Auguſtinus Morla in emporio iuris, tit. 2. num. 11. Greg. Lopez in l. 25. tit. 1. par. 7. gloſ. 6. Azebed. in l. 13. tit. 13. lib. 8. Recopil. Aloyſio Riccio part. 5. collectanea 1947. Tamen ſuprà dicta limitantur quando in eodem libello, & iudicio petitur actio criminalis, & ciuilis, ab ea dependens, Bartholom. Bertazolus cõnſ. crimin. 232. lib. 1. Boſius in praxi tit. de furtis, num. 13. Capella Toloſana deciſ. 22. & ibi Aufrerius, Camillus Borellus in ſumma deciſionum, lib. 1. tit. 42. de iudicijs à num. 54. Godofredus Abauo in praxi criminali: in §. falſum, num. 49. & 50. vbi dicit, quòd aut criminalis proponitur principaliter, & ciuilis incidenter, & tunc vtriuſque concurſus admittitur per text. in l. 1. §. ſi dicatur, ff. finium regund. Iulius Clarus in praxi criminali, quæſt. 2. num. 2. & ibi Bayardus.

48 Et hoc illa ratione inductum eſt, quia illa cauſa deſcendit à criminali: & idem eſt iudicium de dependentibus, & connexis l. ſiquis ex argentarijs, §. rationem, ff. de edendo, probant Rebuff. tit. de dilatione art. 5. gloſ. vnic. num. 5. Barboſa in dict. l. venditor, numero 185. quia cùm de hac cauſa inſtructus ſit, faciliùs de ea iudicabit, ca. 1. de cauſa poſſ. & propriet. de qua enim iudex cognouit, de ea pronũtiare debet, l. de qua re, ff. de iudic. latè Fuldius Patianus, lib. 1. de probat. cap. 27. à num. 4. vbi quæ autem ſint connexa, & inſeparata, & è contra diſputat. Surd. deciſ. 258. Oſaſchus deciſ. 39. Bocrius conſ. 5. inter conſilia Syluani. Nicolaus Genua de priuata ſcriptura de connexis, & ſeparatis Muñoz de Scobar de ratiocinijs, cap. 13. num. 17. quam etiam ſententiam veram eſſe intelligit Rebuff. vt primus iudex, qui de re cognoſcit, poſsit etiã de cõnexis cognoſcere, ſi partes non reclament, alioquin non, quod eſt notandum: idem in ſimili ſentit Socin. conſ. 244. lib. 2. Aretinum allegans in conſ. 83. vel fortaſsis cum de cõnexis, & dependentibus, cum par ſit ratio, ne continentię cauſa diuidatur, iudex, qui de cauſa cognoſcit, & de connexis, & dependẽtibus cognoſcit, l. nulli,

49 C. de iudicijs cum ſimilibus, Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 31. num. 86. Ioannes Garcia de expenſis, cap. 18. num. 22. in fin. Cauallinus in dict.

dict.§.3.de euict. num.129. vbi notat,
quòd venditor non poſsit allegare cō-
tra emptorem non fuiſſe dominum
illius rei venditæ, Alex. ad Bart. in l.
commendare, ff.commodati, Bar. &
Bald.in l.cum res,ff.de procurat.
50 Principale dictum limitat Cagnol.
in dict. l. venditor, vt non procedat in
clerico venditore, quia tunc habetur
ratio ſequellæ, ſeu talis cōſequentiæ:
allegat Angel. in l. qui abſente, ff. de
procurat. ratione enim dictæ conſe-
quentiæ erubeſcit lex inter vendito-
rem clericum, & emptorem, & eun-
dem iudicem facere, quia clericus etiā
volens non poſsit eligere, cap. ſi deli-
genti de foro competenti: quæ ratio
ceſſat in eo, qui renuntiare poſſet fo-
ro, vt in caſu ſuprà relato, cuius author
fuit Paul.de Caſtro in l. 1.C. vbi in rē
actio. & de hoc latè ſuperiùs diſpu-
tauimus.
51 Si venditor moriatur ante denun-
ciationem hæredibus pluribus reli-
ctis, an omnibus in ſolidum denunciā
dum ſit? Et illud certum eſt, quòd ſi
plures ſint domini omnibus nuncian-
dum eſt: idem eſt in pluribus hæredi-
bus, tex. in l. in executione, §. in ſolidū,
ff. de verb.obligat. l.cum ſucceſſor, C.
de euict. quoniam euictionis natura
indiuiſa eſt, l.cum ex cauſa, ff. de verb.
obligat. & ita inſinuauit Iuriſc. Pau-
lus in dict.§ in ſolidum, itaque conſtat
ſtipulationem euictionis indiuiduam
eſſe reſpectu denunciationis, & defen
ſionis faciendæ, ſecus reſpectu præſta-
tionis, ſiquidem re non defenſa ad-
uerſus omnes hæredes in pœnam, vel
id, quod intereſt committitur; propor-
tione tamen ſua: quod idem probat, l.
ſi rem quæ, 62. ff. de euict. Ant. Go-
mez tom.2.var.cap.2.num 39 Ariſ-
min. Tepat.tom.2.var.tit. 423.cap.1.
Anton.Pichard. lib.4. inſtit. tit.17.de
officio iudicis, §. ſi finium regundorū,
Andreas Gail. lib. 2. obſeruationum,
obſeruat.14. à num.1. & hoc ideo eſt,
quia ſequuta denunciatione omnium,
ſi vnus ſolum ſuſtineat iudicium, &
vincat, omnibus vincit, ſi vincitur con-
tra abſentes quaſi defenſos pro eui-
ctione aget, l. ſi rem la.2. §. 1. ff. de
euict. Rebuff. vbi ſuprà, num.25. Feli-
nus in cap.cum cōtingat, de reſcriptis,
Riminaldus conſ.380. num.1. lib.2.&
hoc eſt; quia quodammodo totā au-
ſam ſuam defendere debet, cui in ſo-
lidum defendendi neceſsitas eſt: nec
auditur ſi pro parte defendere paratus
ſit, l.ſi cum vno, ff. ſi ex noxali cauſa, &
ita tranſeunt Aretinus in §. actionum,
num.18.inſtit. de actionibus, Anton.
de Burgos in cap. fin. col.1. in fin. de
empt.& vendit. Angelus in dict. §. in
ſolidum, & in dict. l cum ex cauſa ff.de
verb. obligationibus: Et hoc con-
52 tingit, quia ius defenſionis indiui-
duum eſt, Andreas Gail lib.2.dict. ob-
ſeruat. 14. à num.2. verum Rippa in l.
4.§.Cato num.77.ff de verb. obligat.
vbi aſſerit, quod obligatio defendendi
diuidua eſt: ad quod probandum pon-
derat dict. l. cum ex cauſa, quòd omnes
hæredes ſunt denunciādi. Dictio enim
53 omnes eſt collectiua, Bart. in l. hoc ar-
ticulo, ff. de hæredib. inſtituend. ergo
obligatio defendendi eſt diuidua; alio-
quin à quolibet poſſet integra pœna
exigi, l.2. §. ex his, ff de verb.obligat.
Eſt tamen verum, quod in dictis iuri-
bus dicitur, quòd defenſio eſt indiui-
dua ſolutione, ne ſequatur inconue-
niens, vt fiat ſolutio in diuerſis rebus,
& ita procedat dictum Angeli, quòd
emptoris conditio ſecundum Paul.de
Caſtro in dict. l. cum ex cauſa morte
venditoris fiat deterior: quia vbi illo
viuente non habebat denunciari, niſi
vni, nunc pluribus denunciari debet,
quia omnes prætendunt intereſſe, ve-
rùm emptor non debet de hoc con-
queri, quia, quod euenire poſſet, proſ-
picere debuit, l.ſiquis domum, §. idem
quærit, ff. locati: eſt bene verum, ne in-
commodo afficiatur actor, illo requi-
rente neceſſe habebunt illi hæredes,
54 vnum procuratorem conſtituere, vt
om-

omnes defendat, l. ita tamen, §. ſi tamen plures, ff. iudicatum ſolui: & hoc intellige, quando lis iam inchoata erat cum vẽditore defuncto, alioquin ſi cum ipſis hæredibus, tunc vnius litis pluriũ perſonarum plures dari procuratores non eſt prohibitum, l. ſi quis cum procuratorio, §. vnius, ff. de procurat. Notandum tamen eſt, an plures ſimul agentes, vel conuenti cogantur conſtituere vnum procuratorem: variè ſecundum varios caſus dicisum re-
55 peritur. Nam in Vniuerſitate, vel Collegio concluditur, quòd vnus cõſtitui debet defenſor, vel Syndicus, l. 4. §. creditoribus, ff. de fideicõmiſ. liberrat. vbi Doct. Stephanus Gratianus deciſ. 107. num. 4. Franchis deciſ. 309. Coſta de rata, q. 215. Caſtillo deciſ. 33. n. 17. D. Maſtrillus deciſ. 108. à num. 1. Gratianus tom. 1. diſcept. forenſ. cap. 194. num. 35. Menoch. lib. 3. præſumpt. 137. Anna Sen. ſingulari 387. Caldas in l. ſi curatorem in princ. num. 13. C. de in integrũ reſtitut. Roman. in l. 1. §. ſeruũ, ff. ad Trebellianũ, vbi dixit, quòd ſi
56 diuideretur, maximi tędij eſſet, quòd ad vnũquẽque actũ omnes citari deberent, ſecundum Vlpianum in l. iam tamen, §. ſi tamen, ff. iudicatum ſolui, loquendo de pluribus hæredibus, ibi: Nam & plures hæredes neceſſe ha-
57 bebunt vnum dare procuratorem, ne defenſio per plures diuiſa, & ſciſſa incommodo aliquo afficiat actorem: aliud eſt in hæredibus actoris, &c. Pon-
58 derãda eſt dictio (aliquo) quæ denotat paruum incommodum, vt recenſet Gratianus, dict. deciſ. 107. num. 3. Eã-
59 dem rationem videtur quaſi poſuiſſe Vlpian. in l. 1. §. ſi plures, & l. ſeq. ff. de exercitoria, ibi: *Ne in plures aduerſarios reſtringatur, qui cum vno contraxerit*: vbi gloſſa verb. in ſolidum confirmat ex alijs, licèt dicta iura non loquantur de cõſtituendo procuratorẽ, ſed gloſ. in d. §. ſi tamen, loquendo in materia adducit dicta iura, & melior gloſſa in l. non tamen, ff. de procurat. & in pluribus hæredibus: eſt etiam tex.
60 in l. licet, §. ſi plures, ver. plane, ff. de procurat. quem text. adducit gloſſa in dict. §. ſi tamen: & eſt text. clarior in l. quod ſi nolit. §. ſi plures, ff. de ædilitio edicto, vbi gloſſa adducit concordantes, Aloyſio de Leo in l. 1. num. 11. C. de pet. hæredit. & in pluribus cõuentis
61 iudicatum fuiſſe referunt ſuprà dictæ deciſ. Garcia Maſtrill. deciſ. facti conſcientiæ Regiæ Regni Siciliæ 108. nu. 7. Fontanella de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſa 10. par. 1. nu. 27. & militat etiã quando ſunt plures conuenti, Aloyſio de Leo in l. 1. nu. 4. C. de condict. furtiua, & in l. 1. num. 5. C. ſi plures vn. ſent. Caſſan. in conſuet. Burgun. rub. 16. §. 6. verb. Ou. num. 4. in fin. Franc. Marcus deciſ. 699. part. 2. vbi allegat Abb. & alios: & fortius, vbi natura rei,
62 aut negotij hoc pateretur, vt voluit Florianus in l. familiæ, ff. famil. erciſ. vbi dixit, quòd in iudicijs duplicibus debet dari vnus procurator: allegat rationem, quia natura negotij hoc patitur, & Bart. in l. 4. §. Cato, q. 4. ff. de verb. obligat. poſt Iacob. de Arena Oldrald. quod plures hæredes poſ-
63 ſũt agere diuiſim, dict. §. ſi tamẽ. Fallit vbi natura negotij requireret ſimul, & per vnum agi, dict. l. quod ſi nolit, §. ſi plures, ff. de ædilitio edicto, vbi Bartholomæus Cepola, num. 3. & 11. & clariùs affirmauit Alex. in add. Angel. ibidem, & ſequitur poſt alios Gra-
64 tian. dict. deciſ. 107. num. 8. vbi hoc limitat in hæredibus actoris, qui licèt non teneantur vnum procuratorem conſtituere, dict. §. ſi tamen, ver. aliud, tamen ſecus erit vbi natura negotij hoc requireret.

Tamen reuera licèt authoritas deciſionum ſit maxima, non ita generaliter intelligendum ſit; ſed adhibita diſtinctione ſemper punctum determinandum cenſet Maſtrillus, nu. 13. nã aut cauſa ex qua agitur reſpectu reorum initium habebat in vna perſona, & tunc vnus dandus eſt procu-

rator,

ratot,aut in pluribus,& eo caſu plures poterant dari procuratores: quæ diſtinctio fuit originalis gloſſæ in dict. §.ſi plures,dum ibi opponit de dict. §. vnius,&ſoluit,quòd in dict.§.ſi plures, vnus erat, qui ſatiſdederat, cuius ſunt plures hæredes, & ſic loco vnius, & ideo non mirum,ſi vnum debeât dare procuratorē, ſic è cōtra gloſ.in dict.§. vnius opponit de dict. §. ſi plures, & dicit,quòd ibi vnus à principio erat litigaturus,videlicet,defunctus,ſed quã do plures ſunt principaliter perſonæ coniunctæ,quæ non repræſentant vnicam perſonã, plures poſſunt dari procuratores,iuxta text. in dict. §. vnius: ſequitur Bar.ibidem:idem voluit Bal. dum diſtinguit,quòd aut origo debiti ſumpſit originem in perſonam vnius, & tunc plures ſuccedentes in locum vnius debent conſtituere vnum procuratorem, vt plures hæredes vnius debitoris:ſed ſi à principio ſint plures debitores,tunc quilibet poteſt conſtituere ſuum procuratorem, quia numerus eorum, qui in vnius locum ſuccedunt,pro vna perſona reputantur:& reſpondet ad contraria,ponens rationem differentiæ: & idem dixit in l.4. num.13.in fin.verſ.ſed pone è contra, C.de ædilit.actionib. ſic etiam voluit Alber. in dict. §. ſi plures, vbi dicit, quòd ſi in illo ageretur contra hæredes ad præſtãdum à quolibet pro parte,& tunc quilibet poſſet dare procuratorē,nec cogentur in vnum conuenire; vt dixit Angel. in dict. §. ſi plu-
65 res: quòd ſi inchoaretur inſtantia cōtra hæredes, dū quod petitur ſit diuiduum, & inter ipſos hæredes ſit diuiſum ipſo iure, quilibet nomine proprio eſſet conueniendus, & quilibet iſto caſu ſuum poſſet conſtituere procuratorem: ſic etiam Paul. de Caſtro in dict.§.qui intelligit illum text.quãdo lis erat inchoata contra defunctũ, & ex illo peruentum ad plures, qui iſto caſu tenentur vnum dare procura-
66 torem: ſecus eſſet ſecundum Paul. Caſtren. ſi lis eſſet inchoanda contra plures hæredes, nam iſto caſu non eſt conſiderandum quòd actor aliquo afficiatur incommodo: &,tenet cum gloſſa Salycet. in l. 1. C. ſi plures vn. ſent.num.1.vbi allegat Bald. idem dixit notabiliter Fulgoſ. in l. omnium,
67 numer.2.ff.de procurat.dicens, quòd defenſio vnius litis non debet ſcindi in plures defenſores: ſecus autem ſi eſſet lis vna plurimarum perſonarum, quia tunc non eſſet prohibitum dare plures procuratores: & idem Fulgoſ. in dict.§.vnius,vbi num.3.ait,quòd in illo §. vnius ab initio plures erant perſonæ principales, & intelligit text. in d.§. ſi plures in reo, vel hæredibus rei qui promiſiſſent iudicatum ſoluere. Iaſ.Socin.Iun.in l.4.§. Cato, nu. 142. de verbor.obligat.& magiſtraliter dixit faciendo ſuper hac materia Theoricam Abbas in cap. iniuſte, num.10. de procurat. quem ſequuntur ibi Frãcus,num.2.Immol.nu. 16. Ioan. Calderin.in l.ſi curatorem, num.13. C.de reſtit. in integ. & optime Gratian. dict.deciſ.107. & Maſtrill. dict. deciſ. *
108.ſic videbantur procedere allegata *
68 per tex.in dict. §.ſi plures,& loquitur, text. in l. familiæ, ff. famil. erciſcun. quia ibi pendente iudicio diuiſorio mortuus erat vnus relictis pluribus hæredibus, qui cum habeantur loco vnius,vnum tenebantur dare procuratorem:& ita declarant illum tex. Florian. Caſtro, & Alber. ibi: qui etiam dicit,quod ſecus forte eſſet ſi deceſſiſſet ante iudicium inchoatum, quia tũc
69 quilibet poſſet conſtituere procuratorem:& tex. in dict.l.quòd ſi nolit. §. ſi plures, procedebat ex ratione particulari,quia naturæ negotij repugnabat,vt declarat Angel.in dict. §.vnius, num. 1 & Fulgoſ.ibidem,num.3.vltra quod in dict. l. quod ſi nolit, §. ſi plures, negotium ſumpſerat originem in vna perſona,à qua plures heredes habebãt cauſam, vt in redhibendo conſentirēt in vnum, & gloſſa ver. dare allegat text.

text.in l.iam tamen,§.ſi tamen plures,
& declaratur per textum in l. ne in
plures,vbi gloſ.d.de exercit.

70 Nec obſtat Vincentij de Franchis
* deciſ.309. vbi ponet caſum de pluri-
bus perſonis conuentis, qui fuerant
coacti conuenire in vnum procurato-
rem, vel duos, nam ipſe allegat text.
in dict.§.ſi tamen,& ideo debet intel-
ligi ſecundum legem allegatam, & ſic
quòd lis ſumpſerat originem in vna
perſona, à qua forſan dependebant
illi conuēti, cùm non alleget alios au-
thores in contrarium, etſi caſus non
eſſet iuxta dict.§. ſi tamen haberet in
contrarium dict.§.vnius,gloſ.Bart. &
alios præallegatos authores, obſta-
bitque minus alia ratio adducta per
Franch.ibidem: quòd quando vniuer-
ſitas litigat, poterat cogi, vt vnum cō-
ſtituat Syndicum, quæ ratio militari
videbatur, etiam quando eſſent plu-
res perſonæ conuentæ, quia iſta ra-
tio faciebat in contrarium: nam vniuer
ſitas ita habet neceſsitatem conſtituē-
di vnum Syndicum, in quantum habe-
tur loco vnius, vt dixit Angel. in d.§.
* vnius, Alber.& Bal.in l.fin.num.45.C.
de fideicommiſ.libertat.vbi quòd hoc
debeat facere, vt vniuerſi, non vt ſin-
guli,& ideò non poſſunt ſinguli conſti-
tuere procuratores, quia habentur lo-
co vnius.

71 In propoſito accidit quotidiana
quæſtio,& multoties cùm eſſet Corre-
ctor in praxi habui, an plures condo-
mini recepturi ſint minutos cenſus à
ſuis ſubditis in vna villa, vel ſuis debi-
toribus debeāt mittere plures exacto-
res, vel executores, vel ne debeant de-
putare vnum exactorem, & in vnum
conuenire, qui pro omnibus exigat, ne
debitores grauentur diuerſis,& parti-
cularibus exactoribus? & ex ſuprà di-
ctis videbatur dicendum non poſſe
ad id compelli, ſed vnicuiq; credito-
rum particulariter ſoluendum ex dict.
tex.in l. ita tamem,§.ſi tamē plures,ff.
iudicatum ſolui, debitores tamen con-
tradicunt ſemper creditores eſſe com
pellendos ad deputandum vnum ex-
72 actorem, vel executorem: quia & licèt
exactio, & ſolutio particularis adfert
multa incommoda, l. plane, ff. famil.
erciſ.l.cum hi,§.cauſæ,ff.de tranſ.Quo
circa, tam in actibus ciuilibus, quàm
criminalibus ſtatutum fuiſſe reperio,
73 vt actor, dominus, vel creditor cogan
tur vnire diuerſas actiones, vt vnico
iudicio procedatur, l.Prætor edixit,§.
ſi mihi plures,ff.de iniurijs, l.hæredes,
§.de pluribus, ff.de familiæ erciſ. Pur-
purat.in l.edita,num.165.C.de eden-
do, Aymon Craueta conſ.225. l. cui
fundus in fin. ff. de condit. & demon-
ſtrat. Garpar Antonius Theſaurus, lib.
1.quæſt.Forenſ.19. Tamen ſi non poſ- *
ſent creditores compelli actione ali-
qua, iudex ex æquitate, & officio de-
bet decernere, ne debitores patiantur
illud incōmodū, quod oritur ex pluri-
bus exactoribus, ex d.l.plane, ibi: *Ad*
officium iudicis nōnūquā pertinet. The-
74 ſaurus vbi ſuprà limitat. num.5. Quòd
ſi domini vellent eligere plures exa-
ctores, hoc facere non poſſent, ſed de-
beant in vnum cōcordare: ſi verò ipſi
velint per ſe exigere, hoc facerent,
nec teneantur in vnum deputare, per
ea, quæ dicit Caſtro in dict.l.ita tamē,
§.ſi tamen plures: alienum tamen nō
eſt ab hoc puncto, quod decidit Iaſ.in
75 l.nulli, num.3. C. de iudic. verſ. imò
plus, ibi: Imò plus ſi in ciuitate ſint
plures iudices ordinarij, & habeo ali-
quem debitorem obligatum diuerſis
actionibus, ſi omnes iſtę cauſæ poſſunt
coram vno iudice tractari, non poſ-
ſum adire diuerſos ordinarios, pro di-
uerſis debitis, gloſſa eſt notabilis in
cap. fin. in verb. literas de reſcript.&
ibi Abb.Gemini. in cap. diſpendia, de
reſcriptis lib.6.

76 Vnum tamen valdè notandum cē-
ſeo, quòd Alguacelli, & executores
euntes extra ciuitatem ad executio-
nem faciendam, pro eundo,& redeun-
do non debent percipere niſi pro vno
itine-

itinere, licèt facere debeant in diuerſis locis plures executiones, l. 32. tit. 6. lib. 3. Recopil. Auiles in capp. Prætorum, cap. 42. num. 1. Acebed. in dict. l. 32. num. 31.

77 Si hæreditas iaceat, quomodo conſultum erit emptori? Paul. de Caſtro conſ. 240. lib. 1. effectus, &c. dicit, quòd erit denuntiandum hæreditati iacenti, quantum ad conſeruandum ſibi regreſſum de euictione, ſaltèm quoad pretium, nec tenebitur facere ſibi dare curatorem: inducit in argumentum text. in l. ſi dictum, §. fin. ff. de euict. & tunc ſatisfactum erit, ſi fiat ad domum venditoris mortui; ſin verò emptor deceſſerit, pluribus hæredibus relictis, vnuſquiſque ob euictionem ſuæ partis proportione ſua habebit actionem, l. 4. §. fin. de verbor. obligat. Cauallin. dict. §. 3. num. 137.

78 Cùm denuntiatio adeò ſit neceſſaria, vt venditori fiat, an ſufficiat fieri fideiuſſori venditoris? & reſpondetur, quòd non, l. authore laudato, C. de euict. Rebuff. vbi ſuprà, nu. 28. Rota Genuenſis deciſ. 15. num. 13. Ariſminus Tepatus, tom. 2. tit. 422. cap. 3. Caldas Pereira dict. cap. 31. de empt. & vendit. num. 78. Greg. Lopez gloſ. 4. quæſt. 1. 32. titul. 5. par. 5. quia ſicut mora rei, fideiuſſori nocet, l. mora, ff. de verbor. oblig. ita facta interpel-
79 latio venditori, & ipſum fideiuſſorem cenſetur interpellare. Dec. conſ. 74. colu. 4. l. ex perſona, ff. de fideiuſſ. l. exceptiones, §. rei autem, ff. de except. & propterea dicit Bal. in dict. l. authore, quòd ſufficit cauſam agitari cum eo, ad quem negotium principaliter tangit, nec eſt neceſſe, quòd illi, qui læditur, per quandam conſequentiã moneatur, cùm regulare ſit in quocum-
80 que iudicio illum ſolùm, ad quẽ defenſio principaliter attinet, citandũ eſſe: nec exigi citationem illorum, qui in conſequentiam lædi poſſunt. gloſſa, verb. quos cauſa in l. de vnoquoque, ff. de ſent. & re iudicatã. Ant. Gabriel, lib. 2. comm. tit. de citat. tomo 2. num. 300. Molina de Hiſpanorũ primogen. lib. 4. cap. 8. num. 4. Hieronymus Leo deciſ. Valentina 93. nu. 12. Petrus Surdus deciſ. 256. num. 1. Poteſt tamen ipſe fideiuſſor inuito actore ſuſcipere in ſe defenſionem tamquã procurator in rem ſuam, & pro ſuo intereſſe; Paul. de Caſtro conſ. 10. dubio 6. præmitto lib. 1. allegat text. in l. ſed etſi lege, §. item ſi res diſtraxit, verſ. quid tamen, ff. de petit. hæredit. cum declaratione Bart. poſt Dyn. in l. nouationem, num. 5. ff. de ſolut. alioquin, ſi non haberet intereſſe, non poſſet, Fulgoſ. conſ. 185.
81 Idem cõcludendum eſt, quòd nuntiatio fieri debet authori, l. item veniunt, §. petitam, ff. de petit. hæredit. etiamſi eſſet procurator generalis, quod eſt verum, ſi autor eſſet præſens, alioquin contra gloſ. in l. ſi dictum, §. præſente, verbo, procuratori, ff de euict. gloſ. in cap. fin. de empt. & vendit. l. 1. §. mulieri, ff. de ventre inſpiciendo, Rebuff. vbi ſup. nu. 31. Cauall. vbi ſup. num. 138.

82 Notandum tamen eſt, quòd habens mandatum ad vendendum poteſt præſtare fideiuſſorem de euictione, licèt in mandato nihil contineatur, notant Bald. Angel. numero 1. in l. benè à Zenone, C. de quadriẽni præſcript. idem Angel. in l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. Fabianus de Monte de empt. & vendit. quæſt. 3. numero 33. Quia in generali mandato tacitè veniunt, quæ ſunt de natura actus, l. non dubitatur, C. de euict.
83 Et an teneatur ipſe procurator, vel dominus in caſu euictionis? Reſpondeas cum Bartol. in l. ſi procurator, ff. de iure fiſci, numero 2. ibi: Quæro, quid in alio procuratore vendente, & promittente duplum nomine euictionis; Vtrùm dominus teneatur ad duplũ? Reſpondeo, ſi conſuetudo patriæ eſt, quòd in vẽditione promittatur duplum nomine euictionis: tũc

tenebitur dominus, quia procurator poteſt promittere,ea, quæ ſunt de cõſuetudine, vt in l. quod ſi nolit, §. quia aſsidua, ff. de ædilitio edicto, l. ſi prius,§. 1. ff. de aqua plu.arcen. & expreſsiùs in l. ſi conuenerit. §. fin. ff. de pignorat. act. Si autem de conſuetudine non eſſet, tunc dominus non tenetur, ſed procurator benè tenetur,l. procurator, qui pro euictione, ff. de procurat. Abbas tamen in cap.fin. de precario tenet,quòd ſolùm poſsit promittere pœnam, quæ venit ex natura contractus,ſecus ſi eſſet præter naturam contractus.

84 Similiter notandum cenſeo, quòd quando procurator denuntiat litem, debet docere de mandato, Bartol.in l. qui abſentem, num.3. ff. de procurat. per l. ſi quis inficiatus, ff. depoſiti,qui procurator ſic vendens non poteſt ipſe euincere, quia obſtat ſibi exceptio l. ſeruum, & ibi Bart. ff. mandati, Franciſcus de Claperis deciſ. 39. *

85 par.1. num.2. docto tamen mandato, venditio facta à procuratore, nomine procuratorio, cenſetur habita,& procurator non tenetur de euictione,nec poſsit conueniri,per textum in l. Iulianus,§. ſi procurator rem vẽdiderit, ff. de action.empti,& in l.ſi cùm venditor, §. fin. ff. de euict. & probatur in l. finali, ff. de inſtir. actione; in quibus iuribus cauetur in venditione procuratorio nomine facta, mandantem teneri de euictione, non autẽ mandatarius,quia contrahens, appoſito nomine officij, in dubio contem-

86 platione officij contrahere cenſetur; & finito officio non tenetur,d.l.fin.ibi Bar.Petrus Sayra in praxi Valentina quæſt. 10. Rippa in l. ſe non obtulit, num.11.ff.de re iudicat.& in l.3. §. idẽ reſcripſit,ff.de peculio Gutierr. de tutel.1.part.cap.1.num.22. Caldas Pereyra cap.7.de empt.& vendit.à num. 4.Greg.Lopez in l.7.gloſ.4.tit.1.par. 5.Ant. Hering.de fideiuſſor.cap. 27. par.1.à.n.136. Bartholomæus Socin. conſ.154.Ioan.Bapt. Laderchius Imola conſ.36. Afflictis deciſ.64. Carrotius deciſ.77.Boerius deciſ.8.& 80. & 114.& 273. Hieronymus Laurent. deciſ. Auenio.76.Maſtrillus deciſ.34. num.5.& 8.Vincent.de Anna allegat. 141.num.12.& 14.Marta voto Senatus Piſani 103. à num.17. Menochius lib.3.præſump. 49. num.18. Maſcard. tomo 3.de probat.concl.1234. Cauedo dec.Luſitana p.2.deciſ.280. in fine *

87 nu.4. Vbi dicit,quòd cõtrahens ſuper re ad dominum pertinente, licèt ſimpliciter contrahat, videtur contrahere ſub nomine officij, vt in l. Plautus, ff. de procurat.l.1.& ibi Salycet. C. de ſentent. & interlocut. l. cùm poſt, §.1.ff. de adminiſtrat. tut. l. poſt mortem,§.1.& ibi gloſ.& Bart. ff.quando ex facto tut. Bart. in l. 1.§. nuntiatio, ff. de operis noui nunt. Anton. Nata conſ.161.num.7. tom.1. Surdus conſ. 19.num. 8. vbi dicit, hoc eſſe verum quoad mandantem, & mandatarium, vt inter eos detur actio, etiamſi in exequutione mandati procurator non dixerit ſe facere nomine domini.Se-

88 cùs autem procedit quoad tertium: quia tertius poteſt ipſum, cum quo contraxit, tamquam ſibi obligatum conuenire, l. quod Iulianus, §. 1. in ſecundo reſponſo, ff. ad Macedon. & ita conciliat cõtrarias opiniones Bar. in l.qui in aliena, §. ſi is, qui putabat, ff.de acq.hæredit.ſequitur ibidem nu. 11.Iaſ.tenent etiam Alex. & Iaſ. in l. poſt dotem,num.14.Ruynus in dict.§. nuntiatio, num.73. & 83. Surdus vbi ſuprà num.9.

89 Quando tamen procurator vẽdidit ſimpliciter, non facta mẽtione mãdati, tunc ipſe obligatur, licèt iuris interpretatione intelligatur iſto caſu vẽditio facta procuratorio nomine,hoc intelligitur reſpectu illius, qui mãdauit; nam reſpectu emptoris,qui ignorabat mandatum, & qui exiſtimabat emere à vẽdẽte proprio nomine, intelligitur vẽditio facta proprio nomine, ad hoc vt

vt teneatur de euictione ex Bart. Iaſ.
Alex. ſuperiùs allegatis,& ita conclu-
dit eſſe arreſto iudicatum in magna
curia Sacri AErarij,Franciſcus de Cla
* peris deciſ.39.par.2.num.2. Monter.
* deciſ.14.Aragonum.

90 Si denuntiatio facienda eſt pupil-
lo,ſi tutor non appareat, an ſufficiat
vt ipſi pupillo fiat? concludendum vi-
detur, quòd ſic; probat hoc text. in l.ſi
dictum §. fin. ff.de euict. ibi: Pupillo
etiam ſine tutoris authoritate poſſe
denuntiari, ſi tutor non appareat, &
ratio eſt ibi per Bald. quia fit cauſa
damni vitandi, & non lucri captandi:
& non requiritur, quòd perſona ſit le-
gitima, cui denuntiatur. l. minor. §.
denuntiare, ff. de euict. nam iſta fit ad
ius proteſtantis conſeruandum. Bald.
conſ.240.lib. 1. & ideo ſufficit, ſi ta-
liter eſt facta, qualiter fieri poteſt, l.ſi
ideo, §.præſenti, ff.de euict. & ita per-
tranſeunt Aretin. in §. actionum,
numero 18. verſ.ſi autem pupillus, In-
ſtit. de action. Anton. de Burgos in
cap. fin. colum. 2. de empt. & ven-
dit. & Socinus Iunior conſil.46. num.
5. lib. 1. Aretin. conſil. 26. numero
1. Et ratio eſt, quia ipſo pupillo ni-
hil faciente omnino tenetur, gloſſ.
in l. cum filius, §. in hæc verba, ver.
ſtetiſſe, ff. de verbor. obligat. Bald.
in l. libera, numero 9. C. de ſententijs,
& interloquut. omn. iud. & iudica-
tum refert Marcus Anton. Peregri-
* nus deciſ. Patauina 89. numer. 9. Ca-
uallinus dict. §. 3. numero 142. vbi
aduertit, quòd ſpeciale eſt in hac de-
nuntiatione, quam facit emptor de
lite mota, quòd poſsit fieri ſine tu-
toris authoritate, text. in dict. §. fin.
ibi: Benignius receptum eſſet. Et
quaſi ſentiat, secùs eſſet de iuris ri-
gore. Et fuit hæc ponderatio Saly-
ceti in l. mora, ff. de vſur. Nata
conſil. 513. numero 9. tomo 3. Regu-
lariter enim contra l. ſed ſi ex ſtipu-
latu, ff. de verbor. obligation. gloſſ.
in dict. l. ſi mora in princip. in verb.
difficile, & in dict. l. ſi dictum, §. fin.
ff. de euict. vbi Bald. notat, quòd de-
nuntiatio conſtituit pupillum in mo-
ra in his, quæ ſolus agere poteſt ſi-
ne tutore, non in alijs, Salycet. in
dict. l. mora, colum. 2. verb. iuxta hoc
quæro, vbi vult pupillum ex denun-
tiatione in mora conſtitui: Rub. ta-
men in dict. §. morte, numero 49. au-
dacter arguit contra, ad quem te re-
mitto; tamen non eſt recedendum à
ſupra dictis, ad quorum comproba-
tionem vide latiùs per Salycet. in d. l.
mora, ff. de vſuris.

91 Tandem an negligentia imputari
poſsit emptori, ſi venditor denuntia-
tus non vult ipſe litem ſuſcipere, vel
in illa aſsiſtere, an teneatur conducere
emptor expertum aduocatum, & pro-
curatorem, quia videtur emptor malè
ſe defendere, ſi nõ eligat aduocatum,
& procuratorẽ, nõ quomodolibet, ſed
bonos; alioquin non habebit regreſsũ
de euictione, gloſ. eſt ſingularis in l.
quòd ſi nolit. §. ſi mãcipium, verbo, ad
hibuit, ff. de ædilitio edicto, Bal. conſ.
258. lib. 5. circ. fin. Alex. cõſ. 117. lib. 7.
& conſ. 119. lib. 6. Grãmaticus conſ. ci-
uile 22. Cardinalis Tuſchus tom. 3. cõ-
cluſ. 367. nu. 19. Aret. in §. fin. Inſtit. de
emp. & vendit. col. fin. & in §. actionẽ
92 nu. 22. de act. Cauall. dict. §. 3. nu. 159.
vbi intellige bonum aduocatum, qui
ſolet frequentare palatium cauſarum,
& ſe exercet in litibus forenſibus, &
nomen habet excellens, & fama eſt
omnium, quòd in exercitio eſt peri-
tus, etſi fortè contingat, quòd in cau-
ſa negligenter ſe gerat, emptor ex-
cuſatur, quia adhibuit bonũ aduoca-
93 tum, Aretinus in §. præterea, Inſtitut.
de lege Aquilia: & quæ requirantur
in aduocato notat Georgius Nata in
Clement. ſæpè in fine princip. de ver-
bor. ſignif. de aduocato, & Iacob. Ben-
nius de priuileg. iuriſconſultorũ, p. 2.
§. 51. num. 6. Optimam cautellam tibi
dabo, vt ſis his temporibus excellens
aduocatus, vt habeas diuitias, multos

procuratores, & ſolicitatores, qui tibi
ferant multa negotia, illiſquè retri-
buas, quia calamitas huius temporis
ita facit aduocatos.

93 Quid enim eſſet, ſi emptor ſit aduo-
catus in cauſa euictionis, & ſuccubue-
rit: non recuperat expenſas à vendito-
re. Bart. in l. quòd ſi domus, ff. locati:
quod intelligit verum Cauall. vbi ſup.
niſi venditor ſit obligatus ad omnes
ſumptus: quia qui nõ expẽdit aliquid
ex ſuo, non poteſt petere nomine ex-
penſarũ, & ideo receptũ eſt, quòd ſi ad
uocatus egit cauſam propriam, in qua
obtinuit, & aduerſarius fuit condemna
tus in expenſis, nihil tamen petere po-
teſt nomine aduocationis, cùm nihil
ſoluerit ex ſuo, ſed ipſe propriam ope-
ram adhibuit Bart. in l. fin. ad finem,
C. de fructib. & lit. expenſ. Bart. &
Paul. de Caſtro in l. ſtipulatus eſt, ff. de
fideiuſſoribus, Greg. Lopez gloſ. 1. in
l. 8. tit. 22. par. 3. Andreas Gail lib. 1.
* obſeruat. obſeruat. 151. num. 16. Ni-
* colaus Boerius dec. 210. n. 3. Miſynge
* rius in dec. Camer. Imperial. obſeruat.
2. Centuria 1. Barboſa in l. eum, qui
temere, num. 261. ff. de iudic.

94 Reſtringitur tamen concluſio, niſi
is aduocatus aſſumpſerit aduocatum
in propria cauſa, vt fieri ſolet, & pru-
denter faciet, vt ſapienter dixit Quin-
tus Curtius lib. 7. Natura mortalium
hoc nomine etiam praua dici poteſt,
quòd in ſuo quiſque negotio hebetior
ſit, quàm in alieno, turbidaque facta
ſunt conſilia eorum, qui ſibi ſuadent.
Quod eleganter notarunt Molina de
Hiſpanorum primogen. in procemio,
num. 7. Bobadilla in Politic. tom. 2.
lib. 3. cap. 14. nu. 62. litera A. Tamen
ſub nomine expenſarũ, venit id, quod
ex ſuo dedit alij aduocato, Rebuff. de
expenſis, damnis, & intereſſe, tom. 3.
ad ll. Galic. num. 27.

95 Reſtringe tamen, ſi pretium ſuæ ad-
uocationis petat aduocatus ſub no-
mine damni, & intereſſe, vt quia occu-
patus in defendenda propria cauſa,
non potuit aduocare in alijs, vt ſole-
bat, nam tunc ei ſalarium eo nomine
adiudicabitur, Bart. in l. procurator
in fin. & ibi Paul. de Caſtro, ff. rem ra-
tam haberi, & probant deciſiones ſu-
periùs allegatæ Aſynius in praxi, §.
32. cap. 3. num. 19. Barboſa in dict. l.
eum, qui tenerè, num. 263.

Præterea debet etiam reſtringi,
quòd ſi aduocatus nihil voluit acci-
pere à cliente, & ſic victor gratis ha-
buit aduocatum, vel notarius, nihilq;
voluit ab eo recipere propter reueren
tiam perſonæ, non debebunt illi hæ
expẽſæ, pro quibus nihil ex ſuo ſoluit:
ita reſoluit Iaſ. in l. properandum, §.
ſiuè alterutra, num. 14. ff. de iudicijs
Aſynius vbi ſuprà, num. 20. Beninca-
ſius de paupertate quæſt. 7. ſpeciali 1.
in iudicijs num. 25. & 28. niſi tamen
hæc remiſsio ſit facta propter bene-
merita præterita, vel futura; quia tunc
victor non omninò gratis videtur ac-
cepiſſe, cùm ad antidorã ſit obligatus,
l. ſed etſi legi, §. conſoluit, ff. de pet. hæ-
redit. Benincaſius vbi ſup. n. 20. Spec.
de expenſis, §. poſtremò, num. 8.

96 Quid ſi promiſſum eſt, quomodo
cumque res euincatur, an ipſe vendi-
tor teneatur de euictione, etiamſi
non fuerit facta eidem litis motæ
denuntiatio? Et profectò apparet ita
fore eſſe ſatisfaciendum, vt equidem
emptor de euictione teneatur: & id
probatur authoritate gloſ. in l. cùm
pœna, ff. de arbitris: quo loco Ac-
curſius ſcribit, promiſsione de eui-
ctione in hunc modum facta, quòd
venditor de euictione teneatur quo-
modocumque fuerit res euicta, ven-
ditorem teneri de euictione, re euicta
per ſententiam arbitri, in quem ſpon-
te cauſam emptor cõpromiſit: tamet-
ſi alioqui re euicta per ſententiam
arbitri, etiam denuntiatione facta
legitimè ipſi venditori, locus non eſt
euictionis actioni, l. ſi dictum, §. ſi
compromiſero, ff. de euict. Bal. in d.
l. cùm pœna. Alexander in l. filius
à pa-

à patre, §. vltimo, ff. de lib. & poſthum. Deci. in rub. de probat. Alex. conſ. 4. lib. 3. Burg. de Paz in cap. fin. num. 11. de empt. & vendit. Aretin. in §. vltim. inſtit. de empt. & vendit. Bald. & Alexand. & alij in l. ſi domus, §. de euictione, de legat. 1. Gozad. conſ. 1. num. 19. & conſ. 14. num. 22. & conſ. 63. num. 9. Tiraquel. de retr. proxim. qui alios citat. §. vlt. in fin. numero 97. Curtius Iun. conſ. 1. num. 2. Couarr. lib. 3. var. cap. 17. illat. 7. Franciſcus Beccius conſ. 106. num. 22. lib. 1. Caldas Pereyra in cap. 31. num. 72. de empt. & vendit. Gaſpar Cauallinus, §. 3. num. 168. de euictionib. Franciſcus Marcus deciſ. 585. Rogerius in l. 18. §. fin. ff. de donat. numero 4. Iaſ. in l. 2. §. Prætor, num. 4. ff. qui ſatiſdare cog. Couar. tamen dicit, quod dictum eſt obtinere ſolum quoad pretium rei venditæ, non quoad duplum, nec quoad intereſſe, quod in ſe æquitatem habere videtur. Adde vnum ſingulariter notandum; quòd pactum, ne quis de euictione teneatur, non ei prodeſt, qui ſcit cauſam, ex qua poſtea euincatur, & eam tacet, l. tenetur, §. vltimo, ff. de action. empti, vbi Bartol. nam hoc dolo non caret. Alexand. conſ. 4. num. 2. lib. 3. Tiraquel. de retr. proxim, §. 12. gloſſa 1. num. 10. & 11.

QVAESTIO SEXTA.

An venditor denuntiatus ab emptore teneatur defendere emptorem coram ſuo iudice, vel coram iudice emptoris?

SVMMARIVM.

1 *Venditor tenetur defendere emptorem coram iudice competenti ipſius emptoris.*

2 *Aſſiſtens in iudicio ratione proprij intereſſe debet aſſiſtere, & defendere coram iudice rei conuenti.*

3 *Rei vindicatio datur contra poſſeſſorem.*

4 *Sententia ferenda eſt in perſonam emptoris, & non venditoris.*

5 *Aſſiſtens liti conſideratur tamquam actor, & debet ſequi forum rei.*

6 *Venditor non comparens in iudicio non poteſt emptor obtinere, vt liberetur ab inſtantia, ſed in ea proceditur, ac ſi venditor numquam comparuiſſet in iudicio.*

7 *Venditor non poteſt trahere cauſam ad iudicem, quem de iure cõmuni ſortitur.*

8 *Venditor comparens ad defendendum emptorem admittitur tamquam ſimplex defenſor. & procurator in rem ſuam, & non ad declarandum iudicium.*

9 *Nouatio iudicij, vel obligationis, non poteſt fieri ſine conſenſu illius, cui ius agendi, vel obligationis competit.*

10 *Declaratur text. in l. ſed ſi rem, §. item ſi rem, ff. de petit. hæredit.*

11 *Quomodò procedendum ſit cum venditore, qui ante inchoatum iudicium comparet, & petit ſe trãſferri iudicium.*

12 *Venditor inuito actore iudicij tranſlationem impetrare non poſſet, eo autem conſentiẽte poteſt.*

13 *Venditor audiendus eſt, ſi compareat non animo nouandi actionem, & quòd ea ſalua maneat actori, & petat mutari iudicium futurum, vt cum eo inchoetur, & non cum emptore.*

14 *Declaratur quomodo procedant dict. l. ſed etſi lege, §. item rem. & l. planè, ff. famil. erciſcundæ.*

15 *Licèt actor reluctetur, tamen etiam inuitus cogetur litē inchoare cum venditore.*

16 *Reſpondetur ad text. in l. ſi mādato, §. 1. ff. mandati.*

17 *Si ex iudicij mutatione actor prætendat aliquod præiudicium ſibi inferri, quia allegat emptorem faciliorem eſſe ad conueniendum, tunc iudicium non mutabitur, ſed cogetur venditor in foro actoris cauſam defendere.*

18 *In dubio videtur ceſſare actoris præiudicium, cùm regulariter nihil interſit cum vno, vel cum alio cauſam mouere, & agitare.*

19 *Si venditor cōpareat, poſtquam iudicium eſt inchoatum cum emptore, neq; iudicij mutationem obtinere poteſt.*

20 *Venditor tantùm poterit aſſiſtere emptori, ſumendo litem in terminis, in quibus eſt tempore aſſiſtentiæ.*

21 *Aſſiſtens poterit reum adiuuare allegando & probando omiſſa per emptorem.*

22 *Aſſiſtens poteſt recuſare iudicem, qui de cauſa cognoſcit.*

23 *Hoc declaratur, quando venditor comparet ante litem conteſtatam, & tamen non poteſt transferri iudicium, ſed tantum aſſiſtere emptori.*

24 *Venditor comparens poſt finitā dilationem conceſſam emptori ad probandum, non poterit hoc caſu nouas probationes facere, quamūcumq; alleget ſe ignoraſſe dilationem datam emptori.*

25 *Aſſiſtens ſi ſit minor, beneficio reſtitutionis impetrabit, vt poſſit producere nouos teſtes.*

26 *Si conueniatur ille in reiuendicatione, qui nomine alterius rem detinet, ſi dominus cōpareat in iudicio, in eo debet transferri lis, & conuentus debet omnino ab ea liberari.*

27 *Conuētus in hoc caſu non poſſidet, ſed dominus cuius nomine poſſidetur.*

28 *Venditor an poſſit opponere declinatoriam fori ex perſona ſua, vel ex perſona emptoris?*

29 *Emptor, qui omiſit declinatoriam fori opponere, an aſſiſtens poſſit eam opponere?*

30 *Malitia, ſiue negligentia emptoris non poteſt præiudicare venditori ignoranti.*

31 *Veniens ad aſſiſtendum alteri debet litem aſſumere in eo ſtatu, in quo eſt tempore aſſiſtentiæ.*

32 *Aſſiſtens debet proſequi eundē proceſſum, & non nouū inchoare.*

33 *Declaratur tex. in l. ſi per luſorio. §. 1. ff. de appellationibus.*

34 *Declaratur etiam l. penult. ff. de re iudicata.*

35 *Sen-*

35 *Sententia lata contra hæredem nocet legatarijs, etiam ignorantibus.*

36 *Venditor licèt iudicium inchoatum non poſsit mutare, poteſt tamen coram iudice emptoris opponere exceptiones perſonales, & reales.*

37 *Exceptio perſonalis competens principali propter proprium ſuum intereſſe, non competit fideiuſſori.*

38 *Exceptio peremptoria de iure poteſt opponi in quacumque parte iudicij.*

39 *Venditor comparens in iudicio ex cauſa proprij intereſſe poteſt*
40 *opponere exceptionem peremptoriam, etſi ſit limitata ad eius perſonam.*

41 *Aſsiſtens liti poteſt opponere exceptionem, quam emptor omiſit opponere, vel quia noluit, vel quia non potuit.*

42 *Aſsiſtens poterit in executione opponere exceptiones modificantes ipſam executionem.*

43 *Aſsiſtens proponens exceptiones executionis illas proponere debet coram iudice executionis.*

44 *Regula l. venditor in cauſa executionis locum habet.*

45 *Iudex cognoſcens de cauſa principali, & ſententiam contra venditorem tulit, poterit emptor coram eo conuenire venditorem ſuper euictione.*

46 *Declaratur tex. in l. cum maiorũ, C. de ſententijs, & interlocut.*

47 *Expenditur tex. in l. cum vendente, C. vbi cauſa fiſcales.*

48 *Traditur optima ratio concluſionis.*

49 *Gloſſa in dict. l. cum vendente reprobatur.*

Immola reprobatur, ibidem.

50 *Cum notorium ſit iudici, & ſibi conſtaret ex actis publicis factis in cauſa principali, in hac ſecunda lite pendente poteſt procedere via executiua.*

51 *Declaratur, hoc procedere, quãdo cauſa ſecunda habet immediatam cauſam à principali cauſa.*

52 *Si cauſa habet dependentiam mediatam, ſiue remotam prædicta non habent locum.*

53 *Iudex delegatus ad cognoſcendum de cauſa mouenda contra emptorem, an cognoſcet de defenſione venditoris aſsiſtentis cauſæ, de quo in reſcripto nulla fit mentio?*

54 *In bonis defenſoris neceſſarij, qui fecit ſe conſortem litis, poterit fieri executio, ac ſi principaliter in ſententia fuiſſet condemnatus.*

55 *Contra non condemnatum in ſententia, non poteſt fieri executio.*

56 *Declaratur l. Plautius, ff. de procuratoribus.*

57 *Reſpondetur ad l. ſi procuratorẽ, §. ignorantes, ff. mandati.*

58 *Reſpondetur ad l. fin. C. de vſuris.*

59 *Procurator in rem ſuam cõdemnatus nomine proprio, & non eſt ſol-*

ſoluendo, tunc ſit executio in bonis principalis abſentis.

60 *Fideiuſſores condemnati, ſi ſoluendo fuerint, ex ſuo debent ſatiſfacere; ſi autem non ſint ſoluendo, nè detrudantur in carcerem, poterunt ſoluere ex bonis principalis debitoris.*

61 *Vſufructuarius, licèt nominet in iudicio actorem proprietarium, non facit transfundi in eum iudicium quia ipſe ex propria perſona habet ius in re.*

VEnditor ab emptore denunciatus, vt eum euictionis nomine defendat, intentabat cauſam ad ſuum iudicem trahere.

Videbatur, quòd poſſit quia venditor ſubrogatur in locum emptoris, & tamquam reus coram iudice ſuo cõueniendus eſt: quia actor ſequitur forum rei; l. ita tamen, §. fin. ff. iud. ſolut. l. fin. C. vbi in rem actio, l. iuris, l. in criminali, C. de iuriſdict. omn. iud. cap. cũ ſit generale de foro competenti, Riccio collect. 363. par. 2.

His non obſtantibus colligenda eſt concluſio principalis, quòd venditor
1 tenetur defendere emptorem coram iudice competenti ipſius emptoris, ita vt quamuis venditor ratione fori ſit priuilegiatus, tamen non poſſit cauſam trahere ad ſuum iudicem: ita viſum eſt Paulo I.C. in l. venditor, ff. de iud. Afflict. deciſ. 227. n. 2. & ibi Vrſillus, & cæteri add. Bal. conſ. 460. num. 5. lib. 4. Socin. Iun. conſ. 46. num. 5. lib. 3. Nata conſ. 360. num. 1. lib. 3. Barbat. conſ. 219. lib. 1. Rebuff. tit. de dilat. art. 4. gloſ. vni. num. 7. to. 3. Gãma deciſ. 333. numer. 1. & ibi Flores, & in addit. ad deciſ. 266. Greg. Lopez per l. 57. tit. 6. par 1. gloſ. 6. de cõmuni teſtatur Cauall. n. 6. 3. n. 118. de euict. Cald. Pereyra cap. 31. num. 82. de empt. & vendit. Bobadill. in Polit. lib. 2. cap. 10. num. 169. tom. 2. Maranta de ordine iudic. par. 6. memb. 5. num. 10. Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 2. nu. 39. verſ. Aduertendum tamen. Capitius deciſ. 197. Grammatic. deciſ. 21. Et hoc duplici ratione, quia vbi iudicium eſt cœptum, ibi finiri debet, l. vbi cœptum, ff. de iudicijs: & quia venditor eſt quaſi procurator emptoris, immò vna eſt emptoris & vẽditoris perſona, Surdus deciſ. 335. num. 21. & deciſ. 173. num. 24. & veluti quoddam adminiculum, Bald. in Auth. hodie, C. de appellat. Benintend. deciſ. 75. num. 4. Giurba deciſ. 8. num. 29. vbi dicit, quòd venditor per emptorem repræſentatur in iudicio, vnde in ſuo tribunali debet eum defendere, l. ſed & hæ, §. non ſolùm, ff. de procur. emptor enim conuenitur, non venditor, Ioann. de Amicis conſ. 29. Et hoc procedit ſiue vẽditor vtetur hac exceptione declinatoria iure priuilegij, ſiue iure cõmuni, vt notauit Caſtro in d. l. venditor.

2 Idq; generaliter procedit in eo, qui propter proprium intereſſe aſsiſtit in iudicio, nam debet aſsiſtere, & defendere coram iudice rei conuenti. Ancarran. conſ. 333. num. 1. Nata cõſ. 99. num. 8. lib. 1. Laurentius Syluanus cõſ. 49. num. 71. Abb. in cap. cum inter, nu. 12. de except. Bal. in l. ſi eo tempore, C. de remiſ. pign. Afflict. deciſ. 235. num. 6. & ratio eſt; quia interueniens actoris partes ſuſtinet, & ideo meritò rei forum ſequi tenetur, iuxta Roman. conſ. 217. Andreas Gail obſeruat. Imperiali 71. num. 2. Barboſa in d. l. venditor, numero 100. & rationem huius
3 aſsignat gloſ. in d. l. vẽditor, ſed ea probabilior, quòd reivendicatio mouetur contra poſſeſſorem, & non contra vẽditorem, l. 1. vbi in rem actio, & ideo
4 attenditur forus rei conuenti, & non venditoris, Socin. conſ. 91. colum. fin. lib. 3. Cagnolus in d. l. venditor, num. 1. Quare ſententia ferenda ſemper concipienda eſt in perſonam emptoris,

non venditoris, Bart.in d.l.venditor. Nata dict.conſ.360.num.4.lib.3.Barboſa in d.l.venditor, num.102. & ratio aſsignata num.1.poteſt reddi:quia
5 aſsiſtens liti propter propriũ intereſ-
ſe conſideratur tamquam actor. Neque enim comparente venditore in iudicio poteſt emptor obtinere, vt li-
6 beretur ab inſtantia,ſed in ea procedi-
tur, ac ſi venditor numquam comparuiſſet. Ioannes de Amicis conſ.19. num.1.Socin.conſ.46.num.5.lib.1.

Ex quo colligitur primò, quòd dum
7 dict.l.venditor probat,quòd venditor
propter ſuum priuilegium non poteſt cauſam trahere ad iudicem ſuum, à fortiori; nec poterit trahere ad iudicem,quem de iure communi ſortitur, quia militat ratio de qua ſuprà,& probat l.1.C.vbi in rem actio:tradunt
* Caſtro,Lancellot.Dec.Cagnolus,num.
8.in dict.l.venditor, & ibi Barboſa, num.105.

Secundò infertur, quòd venditor comparens in iudicio ad defendendũ emptorem, admittitur quidẽ tamquã
8 ſimplex defenſor, vel tamquam procu
rator in rem ſuam propter proprium intereſſe:ſed ſi compareat animo mutandi iudicium, vt dimiſſo emptore cum eo lis agitetur, audiri non debet: neque enim in eius poteſtate debet eſſe mutare iuriſdictionem, & diſpoſitionem, quæ iubet, quòd contra emptorem,& rei poſſeſſorem moueatur iudicium, vt probat dict.l.1.vbi in rem
9 actio.Et quia nouatio iudicij, vel obli-
gationis non poteſt fieri ſine conſenſu illius, cuius agendi obligatio compe tit,l.ſi mandato.§.1.ff.mand.Bart.in l. ſolutionem.num.6.ff.de ſolut.reſoluit Nata dict.conſ.360.num.2.& receptam opinionem teſtantur Ioann. de Amicis conſ.19.num.2.Carolus Ruinus conſ.84.num.2.lib.5.Benin-
* tend.deciſ.Bononienſi 92.
10 Non tamen eſt relinquẽdum,quòd
aduerſus hanc reſolutionem videtur tex. expreſſus in l.ſed etſi lege,§.item rem, ff. de petit. hæredit. qui videtur probare, quòd venditor comparens ad defenſionem emptoris,& petens ſe transferri iudicium,vt cum eo tãquam cum poſſeſſore inchoetur, auditur, & incipit competere exceptio emptori, ſi actor velit cum eo rem proſequi, notant Angel.in d.§.num.3.& Iacob.
11 num.6.Caſtro in d.l.1.num.2. Sed di-
cendum eſt, quòd ſi ante iudicium inchoatum cum emptore venditor compareat, & petat ſe transferri iudicium animo nouãdi actionem;quia emptor poterit conueniri, ita vt emptor remaneat omnino liberatus à iudicio, & ab actione, vt omnia transferantur in ipſum venditorem, id inuito authore impetrare non poſsit: iuxta dict. l.ſi mandato,§.tradit,& Bart. in d.l.liberto,§.fin.num.5.ff.de neg.geſt. & in d. l.ſolutionem,num.6.vbi Caſtro,num. 1.de ſolut. Angelus in l. à ſententia, num.8.ff.de appellat. Barboſa in d.l. venditor,num.110. Conſentiente au-
12 tem authore, id obtinebit: & eſſe de
mente omnium aſſerit Ruin.conſ.84. num.2.lib.5. Sed ſi compareat non animo nouandi actionem, ſed quòd ea ſalua maneat actori; & tantùm petat mutari iudicium futurum, vt ſcilicet, cum eo inchoetur,& non cum emptore,audiendus eſt, dummodò, ſe obliget,quòd in re petita fiat executio:&
13 in his terminis procedit d.l.ſed etſi le-
ge, §.item ſi rem, in fin. & l. planè, ff. familiæ erciſc. & licèt actor reluctetur,
14 tamẽ etiam inuitus cogetur litem
inchoare cum vẽditore, Bar. cõſ.209.
15 num.1. Ruin.conſ.84.num.6. lib.5. *
Benintend.deciſ.92.num.2.

Neque obſtat regula, l.ſi mandato,
16 §.1.ff.mãdati,quia procedit de nouan-
da actione; quod non poteſt hic applicari, ſed tantùm de mouendo iudicio contra venditorem, remanente emptore obligato, vt antea; id enim licitũ eſt inuito actore, & ſentit Bald. in d.l.1.ad fin.C.vbi in rem actio, Angel.in dict.l.à ſententia, num.8.niſi ex hac

17 hac iudicij mutatione actor prętendat aliquod ſibi præiudicium inferri; vt potè qui alleget, emptorem eſſe faciliorem ad conueniendum, l.ſi actor, ff.de procurat. vel ſuo prætextu vellet trahere cauſam ad forum ſuum, & ſic coram iudice ſuo cauſa agitaretur; tunc enim non mutabitur iudicium, ſed cogetur venditor in foro emptoris cauſam defendere, iuxta d.l. venditor, tradit Nata conſ.630.num. 2. lib. 3. Rebuff.tit.de dilat.art. gloſ.vn.nu. 7. In dubio videtur ceſſare actoris præ-
18 iudicium, cùm regulariter nihil interſit cum vno, vel cum altero cauſam mouere, vel agitare. Et ſententia lata contra venditorem præiudicet emptori ſcienti, litem agitari cum venditore, l.ſæpe, verſ.ſcientibus, ff.de re iudicata; tradit Angel. in rubric. de ex-
19 cept.inſtit. num.14. quòd ſi venditor compareat poſtquam iam iudicium erat inchoatum cum emptore; tunc neque prædictam iudicij mutationem obtinere poterit, cùm hoc caſu reſpectu iudicij videtur agi de quadam nouatione, ac ita debeat induci regula d.l.ſi mandato, §.1. Caſtr. in d. l. 1. C. vbi in rem actio, Angel. in d.rub.num. 17. In his ergo terminis venditor tantùm poterit aſsiſtere emptori, ſumẽdo litem in terminis, in quibus eſt tempore aſsiſtentiæ, cap.2.§.fin.vt lite pẽdente lib.6.ibi: *Sanè ſi ad defenſionem ipſius litis aliqui, quorum intererit, petierint ſe admitti, eos in illo ſtatu, in quo ipſam inuenerint, decernimus admittendos.* Cap. vbi periculum, §. ſi verò, de electione, lib. 6. ibi: *Vel etiam ſi alij abſentes, quos per decem dies dicimus expectandos, ſuperuenerint re integra, videlicet, antequam eidem Eccleſiæ ſit de paſtore prouiſum, in eodem negotio, in illo ſtatu, in quo ipſum inuenerint admittantur:* Afflictis deciſ.235.num.6. * Bald.in l.ſi eo tempore, C. de remiſſ. pign. Couar. pract.13. num.1. Mago-* rius deciſ.Lucenſi 96. num. 22. & 23. * Seraphinus Oliuarius deciſ.Rotæ Romanæ 1422.num. 6. part. 2. Crauetta cõſ.14.num.4. Alexand. Trentazinq. lib.variar.reſolut.reſolut. 17. de iudicijs, num.49. Bãtius de nullit. tit. quis poſsit dicere de nullitate, num.25. Iacob.Puteus deciſ. Rot. Romanæ 343. * num.3.lib. 3. Ioann. Vincentius Ondedd. cõſ.25. à num. 8. lib. 1. Barnabas Cornazanus dec.Luceſ.215.nu.8.&9. Mar. Giurba deciſ.8.num. 28. Et po- *
21 teſt emptorem iuuare allegando, & * pronunciando omiſſa per ipſum emptorem, gloſ.2.in l.ſi ſuſpecta, ff. de in offi.teſtament. gloſ.fin. cap. 2. de procurat. lib.6. Burgos de Paz conſ. 18. num.12. Ioan. Gutierr. lib.1. practic.
22 quæſt.66. num.1. Poterit aſsiſtens recuſare iudicem, qui de cauſa cognoſcit, quia non poteſt videri in illum cõſenſiſſe; cap.cùm ſuper, de offi.delegati, vbi Abb.nu.2. Afflict. d. deciſ.235. * in fine, Rebuff.tom.3.ad ll.Gallic. art. 5.gloſ.vn.num.13. Vincent. Anna ſingul.500. Poſſet tamen ille iudex recuſari, ſi ipſe de euictione teneatur, vt docet Specul. tit. de iud. delegat.§.ſupereſt, verſ.ſi item ſi cauſa, Cauallinus d.§.3.num.118.de euict. Et poteſt alia
23 facere, quæ enumerantur à Couarr. & Andrea Gail, ſupra citati: quæ pariter admittenda ſunt, quando venditor comparet ante litem inchoatam; & tamen non poterit in ſe transferri iudicium, ſed tantùm aſsiſtere emptori, non aſsiſtendo obligationi, ſed defendendo; Fulgoſ.in l.qui abſentem, col. fin.ff.de procurat. Iaſ.in l.venditores,
24 num.3. ff. de verb. obligat. Si autem compareat poſt finitam dilationem conceſſam emptori ad probandum, cùm debeat litem aſſumere in terminis, in quibus erat tempore aſsiſtentiæ, vt dictum eſt, non poterit hoc caſu nouas probationes facere, quantumcumque alleget ſe ignoraſſe dilationem datam emptori, vt contra multos reſoluit Couar.pract.13.nu.2. Afflict. * deciſ.15. Coſta de facti ſcientia, dict. 57.cent.1.num.9.& 13. Marc.Anton. Pere-

Peregrinus de fideicommiſſis, art.53. num.55. Mazar. conſ.25. Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſina 26. num.6. par. 1. Surd. deciſ.60. num. 6. & deciſ. 147. num. 6. Menoch. de arbitrarijs, caſu 18. num. 1. Octauianus Veſtrius in praxi Romanæ Curiæ, lib.5. cap. vlt. vbi
25 Mandoſius, num. 25. & 26. Si tamen aſsiſtens ſit minor, qui beneficio reſtitutionis impetrauit, poſsit producere nouos teſtes, gloſ. in l. ſi parentes, verb. ex perſona, C. de euict. Couarr. pract. 14. num.3. Afflict. dict. deciſ. 15. num.4. Gutierr. lib. 1. pract. quæſt. 66. num.2. Barboſ. in l. venditor, num.15. ff. de iud. Mieres de maiorat. part.4. quæſt. 14. num.4, & in nouiſsimis num. 13. & num. 141. intra quindecim dies petito, ex l.3. tit.8. lib.4. Recopil. Gutierr. ſup. num.3.

Addendum tamen eſt prædictis,
26 quòd ſi reiuendicatione conueniatur ille, qui rem detinet nomine alterius, ſi dominus compareat in iudicio, in eum debet transferri lis, & conuentus debet omnino de ea liberari; nam in his terminis ceſſat ratio, de qua ſuprà, cùm conuentus non poſsideat, ſed potiùs dominus, cuius nomine poſsidetur,
27 l. quod meo, ff. de acq. poſſ. cap. cũ veniſſet, de reſtit. ſpoliat. ergo cum domino bebet lis agitari, & non cum eo, qui eius nomine detinet: quod probat l.2. C. vbi in rem act. cap. quoniam frequenter, §. in alijs, vt lite non conteſtata, tradit Abbas in c. fin. num.8. de empt. & vendit. Platea in l.3. C. de iure fiſci, lib.10. Angel. in l. à ſententia, num. 10. ff. de appellat. Socin. conſ.46. num. 5. lib.1. Gamma deciſ.332. num 1.

Venditor licèt ex perſona ſua non
28 poſsit opponere declinatoriam, vt probat d.l. venditor, & notat Aretin. conſ.129. num.3. Ex perſona tamen
29 emptoris illam poterit opponere; ita vt quamuis emptor eam iam nunc poſſit opponere, quia omiſit eã opponere ante omnia, vt tenebatur, l. penult. C. de except. Mario Giurba d. deciſ.8. num.28. Cephalus conſ.168. num.23. Hondedeo conſ.25. num. 10. Tamen venditor aſsiſtens poterit eam proponere; quia non declinando, non fuit in culpa; cùm adhuc non comparuiſſet in iudicio: ita poſt Innoc. concludit Angel. in d.l. venditor. Caſtro num. 3. Iacobin. num.2. Cagnol. num.9. Angel. in l. quidã conſulebant, in fine, ff. de re iud. Roman. ſingul. 624. Felin. in cap. qualiter el 1. num. 13. de accuſat. ne
30 aliàs malitia, ſeu negligentia emptoris præiudicet venditori ignoranti, Gaſpar Cauallin. dict. §.3. num.131. de euict. Borgninus Caualcanus deciſ.8. lib.1. num.23. Cui tamẽn nimis videtur
31 obſtare, quòd veniens ad aſsiſtendum alteri, debet litem aſſumere in eo ſtatu, in quo eſt tempore aſsiſtentiæ, vt ſuprà dictũ eſt, Ancharranus conſ. 183. num.2. Franchis deciſ. 261. num. 9. Tuſchus concl.83. num.11. Barboſa in l. ſi alienam, num.16. ff. ſol. matrim. Surd. deciſ. 147. Gratian. deciſ. 149. Mazar. conſ.14. Sed venditor in hoc caſu inuenit litem in eo ſtatu, in quo iam non poſsit vti declinatoria fori:
32 ergo nec ille eam opponere poteſt. Et confirmatur, quia aſsiſtens debet proſequi eundem proceſſum, & non nouũ inchoare, dict. cap.2. Abſurdum enim videtur, quòd in proceſſu, in quo iam agi nõ poteſt de declinatoria, de nouo de illa agatur, Franchis deciſ. 492. Bant. de nullitate, tit. quis poſsit dicere de nullit. ſub num.20. Cancer tom. 2. cap. de tertio oppoſitore, num.5. Giurba multos referens dict. deciſ. 8. ſub num.6. & 24.

33 Videntur tamen concordandæ opiniones ex traditis per Bar. in l. ſi per luſorio, §.1. num.3. ff. de appell. quòd aut venditor ſciuit litem agitari, & debet eam aſſumere in terminis, in quibus eam inuenit; & ideò non poteſt excipere de incompetẽtia iudicis, aut teſtes producere, ſi ſtatus litis non patiatur: ſi autẽ ignorauerit litem, quocumq; tempore poterit prædictis opponere,

ponere, quia acta facta cum venditore ignorante, illi præiudicare non potuerunt, l. penul. ff. de re iud. Abb. in cap. veniens el 2. vbi Felin. num. 8. Afflict. deciſ. 255. num. 3. Cephalus conſ. 106. num. 6. & conſ. 279. num. 6. lib. 2. Surd. deciſ. 256. num. 4. & conſ. 399. num. 10. Menoch. conſ. 320. num. 29. late Giurba deciſ. 8. num. 9. & 10. Burg. de Paz conſ. 18. num. 12. Quæ tamen concordia tuta non videtur, quia illi repugnat generalitas d. cap. 2. vt lite non conteſtata lib. 6. quæ vendicat ſibi locum, etiamſi defenſor ignorauerit, litem moueri emptori, Innoc. in cap. cum ſuper, de re iud. ibi Butrio nu. 8. Bal. in l. ſi eo tempore ad fin. C. de remiſſ. pign. & in Auth. nunc ſi hæres, num. 1. C. de litig. Angel. in l. ſi ſuſpecta, ff. de in offi. teſtam. Quam opinionem, vt cõmunem admitit Couarr. pract. 13. nu. 2. Quinimo nec ex perſona propria defenſionibus poteſt vti, cũ ſit admittendus in eo ſtatu, in quo cauſa reperitur, neque dilatorias exceptiones opponet, Boet. deciſ. 69. Matheſilan. ſingul. 40. Grammat. deciſ. 61. Rota Genuæ deciſ. 143. num. 7. Nata conſ. 99. Gail lib. 1. obſeruat. 37. num. 7.

34 Neque pro hac diſtinctione facit d. l. penult. de re iud. quia duo caſus diſtinguendi ſunt. Primus eſt, quando vẽditor tamquam principalis defendit cauſam, ſciente, & patiente emptore; cui tamen primo loco competebat defenſio, & venditor poſtea comparet ad eum adiuuandum, tunc non habet locum diſtinctio d. l. penult. ſed procedit generalitas dict. cap. 2. & ideò ſententia lata contra hæredem nocet legatarijs, etiam ignorantibus litem;
35 quia hæredi primo loco competebat defenſio, d. l. ſi ſuſpecta, facit l. 3. ff. de pign. & l. 1. §. fin. ff. de lib. agnoſcen. Frãciſc. de Claper. deciſ. 66. late Giurba deciſ. 8. num. 15. & ita prædictos caſus dinſtinguit Caſtro in dict. l. penul. num. 5. & ibi Alex. num. 8. ſententia lata contra emptorem, cui primo loco competebat defenſio, nocebit venditori ignoranti litẽ, & pari ratione ſemper venditor tenebitur aſſumere litem in terminis, in quibus erat tẽpore aſsiſtentiæ, etſi litem ignorauerit, vt probant Couarr. d. pract. 13. nu. 3. & relati authores. Poterit ſaluari ſuprà dicta opinio, quando venditor comparuit tempore, quo declinatoria opponi poteſt; nam licèt emptor ea nolit vti; defenſor tamen, eo inuito, eam opponere poteſt, prout emptore inuito poteſt iudicem recuſare tamquam ſuſpectum, cap. cum ſuper, de offi. delegat.

Venditor etſi iudicium inchoatum mutare non poſsit, neque ad iudicem
36 ſuum actorem trahere, tamen coram iudice emptoris poterit opponere omnes exceptiones etiam perſonales, quæ ſibi competunt ex propria perſona, etiamſi tales ſint, quòd illis non poſſet emptor vti, quia in perſona venditoris eſſent meræ perſonales, ita probat text. in l. idemq; 10. §. generaliter, ff. mandati; vbi exceptio perſonalis competens principali, & quæ ſe-
37 cundum iuris regulas non prodeſt fideiuſſori, l. exceptiones, ff. de except. illi tamen proderit, ſi principalis propter proprium intereſſe compareat in iudicio, & actori ex propria perſona objiciat prædictas exceptiones, Iaſ. in §. ſed & ſi quis, num. 12. inſtit. de act. Dec. in l. Diuus, num. 6. ff. de reg. iur. Pinellus in l. 2. part. 2. cap. 3. num. 44. C. de reſcind. vendit. Dueñas regula 330. num. 4. Vnde receptum eſt in hac
38 materia, quòd cùm exceptio peremptoria poſsit opponi in qua cumq; parte iudicij, l. peremptorias, C. ſent. reſcind. non poſſ. venditor comparens in iudicio propter proprium intereſſe,
39 poterit, eam opponere in quacumque parte iudicij, quantumq; limitata ſit ad eius perſonam; Bal. in Auth. nunc ſi hæres, num. 4. C. de litigioſis, Angel. in dict. l. ſi ſuſpecta, num. 2. Caſtro in d. l.
40 venditor, num. 3. ergo pariter vẽditor com-

compárens in iudicio ad defenſionem emptoris, poterit opponere exceptiones perſonales ſibi competentes, quia eadem militat ratio. Angel. Aretin. in rub. inſtit. de except. num. 13. Cagnolus in d. l. venditor, num. 15. Corneus conſ. 79. ad fin. lib. 4. Socin. conſ. 91. ad fin. lib. 3. & iuxta hæc accipienda eſt traditio Bar. in l. ita tamen, §. quoties,

41 num. 1. ff. ad Trebell. quòd aſsiſtens liti propter proprium intereſſe, poteſt opponere exceptionem, quam emptor omiſit opponere; vel quia noluit; vel quia non potuit. Quinimo in executione poteſt aſsiſtens opponere exceptiones modificantes ipſam exe-

42 cutionẽ, iuxta gloſ. in l. Nenſennius, §. fi. ff. de re iud. l. & ex diuerſo, §. fin. ff. ſolut. matrim. Rip. in l. qui pro tribunali, num. 9. ff. de re iud. Auendan. in l. 4. & 5. de las excepciones, num. 28. Gutierr. de iuram. part. 3. cap. 15. num. 37. Seraphinus de iurament. priuileg. 89. num. 87. Coſta remed. ſubſid. 28. num. 6. Nicolaus Caluolus in praxi concl. 1. de except. nu. 65. Alex. Trentazinq. lib. 2. reſolut. 10. num. 7. de except. Barboſa in d. l. venditor, num. 189. & tradit Bar. in l. 1. num. 3. C. de iuris, &

43 fact. ignorant. Quamuis eas debet opponere coram iudice executionis, nõ obſtante quocumq; priuilegio, iuxta regulam huius text. quæ etiam locum habet in cauſa executionis, Ancarran. conſ. 333. num. 2. Cagnol. in d. l. venditor, num. 8. & ibi Barboſa num. 181.

44 Vlterius eſt addendum, quòd iudex, qui cognouit de cauſa principali mota contra emptorem, cui venditor aſsiſtit, ſi lata ſit ſententia contra emptorem, poterit emptor conuenire venditorem coram eodem iudice ſuper euictione; text. eſt in l. minor, ff. de euict. & ibi notat Bal. in lectura 2. Cauallinus, §. 3. de euict. num. 129. Barboſa in d. l. venditor, num. 183. & 184. Caldas de empt. & vendit. cap. 31. nu. 86. late Ceuallos tom. 4. cõmun. quæſt. 897. à num. 950. idem probat l. cum

45 eorum, C. de ſent. vbi iudex fiſci, qui cognoſcit aduerſus fideiuſſores debitoris fiſcalis, eſt iudex competens ad cognoſcendum inter ipſum principalem, & eius fideiuſſores, qui pro eo coacti ſunt fiſco ſoluere, & ſic pro eorum indemnitate poterit iudex bona principalis eis in pignus cõcedere: ad idem eſt bonus text. in l. cum vendente,

46 C. vbi cauſæ fiſcales, vbi ſi quis ex mandato alterius emit prædium à fiſco, & pro mandante ſoluit pretium, & prædium emptum mandanti tradit, coram eodem iudice poterit mandantem conuenire, vt ſibi pretium reddat, quod pro fiſco ſoluit. l. in fraudẽ, 45. §. qui pro alio, ff. de iure fiſci, tradit in ſpecie in d. l. venditor. Caſtro num. 4. Iacobin. num. 8. Cagnolus num. 22. Capicius deciſ. 197. num. 2. Cagnol. in rub. num. 38 C. de edendo, Ruin. in l. ſerui electione, in princip. num 42. ff. de leg. 1 Caſtr. conſ. 210. nu. 1. & conſ. 232. col. fin. lib. 2. Cauallin. d. §. 3. num. 129. Aretin. conſ. 48. colu. fin. Roder. Suarez tit. de los emplaçamientos. §.

47 5. num. 23. Et ratio eſt, quia hæ cauſæ ſunt connexæ, & inuicem dependentes, & iudex, qui fuit competens ad cognoſcendum de cauſa principali, efficitur etiã competens ad cognoſcendum de connexis, & dependentibus à cauſa principali, l. ſiquis ex argẽtarijs, §. rationem, & ibi Bal. ff. de edẽdo, Clement. diſpendioſam de iudicijs, tradit Socin. conſ. 244. num. 4. lib. 2. Decius in cap. translato, num. 5. de cõſtit. Purpurat. in rub. à num. 20. de officio eius, exornatque Afflictis deciſ. 125. à num. 20. Fuluius Patianus lib. 1. de probationibus, cap. 26. à num. 46. Barboſa in d. l. venditor, num. 185.

48 Vnde cauendum eſt à gloſſa penul. in d. l. cum vendente, dum intelligit illum text. ea procedere ratione, quia partes prorogarunt iuriſdictionem procuratoris fiſci, quia aliàs inter priuatos cognoſcere non poterat, l. 1. C. de iuriſd. omn. iud. ſubſcripſit Immola

conſ.

cõſ.140 ad fin. Nam is intellectus di-
uinat:& ab eodem Immola eſt etiam
cauendum,dum dicit,d.l.cum venden-
49 te ſpecialiter procedere in fiſco: ad
quod allegat Butricar.in d.l.cum ven-
dente, qui tamen non dicit, quòd ſit
ſpeciale in fiſco,ſed potiùs eſſe ſpecia-
le in procuratore fiſci, quòd poſsit de
ea cauſa cognoſcere inter priuatos,
quia habet dependentiam à cauſa fiſ-
cali, cuius procurator fiſci erat iudex
competens,vbi declarant Paul. & Sa-
lycet.num.2.& probat d.l. in fraudem
45.§.qui pro alio,ff.de iure fiſci.Quini
50 mò cùm id notorium ſit iudici, & ſibi
conſtet ex actis publicis factis in cauſa
principali, poterit in hac ſecunda lite
pendente à prima procedere ex offi-
cio via executiua, vt videtur probare
text.in l.minor. ff.de euict.l. fin.§. fin.
vbi notat Angel. C. de execution. rei
iud. tradit Paul. de Caſtro in d. l. cum
vendente, in fin. quidquid poſt Bald.
controuertat Suarez tit.de los empla-
çamientos,§.5.num. 24. Sunt tamen
51 prædicta intelligenda, quando cauſa
ſecunda habet immediaram dependé-
tiam à cauſa principali, vn contingit
in iuribus ſuprà citatis, Aretin. conſ.
83.à num.8.Barboſa in dict. l. vendi-
52 tor,num.189.Nam ſi habeant depen-
dentiam mediatã,ſiue remotã; prædi-
cta non obtinebunt,vt in eleganti ca-
ſu probat Immola conſ.189. à num.8.
& iuxta hæc venit decidenda quæſtio,
53 de qua Abbas dubitat in cap. P. & G.
num.13.de offi.delegati:Si iudex dele
gatus ſit ad cognoſcendum de cauſa
mouenda contra emptorem; vtrùm
poſsit cognoſcere de defenſione ven-
ditoris aſsiſtentis cauſæ propter con-
nexitatem, & dependentiã? Affirma-
tiuè reſoluitur,argum.cap.1. de mutuis
petit.& in ſpecie Afflictis deciſ. 227.
num.2. Rebuff. tomo 3.titul. de dilat.
art.5.gloſ.vn. num.12. Cauallin. dict.
§.3.num.118.in fin. de euict. Barboſa
in dict.l.venditor.num.191.
54 Vnde notandum eſt; quòd in bonis
defenſoris neceſſarij, qui ſe fecit con-
ſortem eiuſdem litis,poterit fieri exe-
cutio, acſi principaliter in ſententia
fuiſſet condemnatus: quod probat l.
Plautus,ff.de procurat.vbi Bald. col.1.
poſt med. illam ad hoc expreſſe notat;
quod probat text. in l. ſi procuratorẽ,
§.ignorantes,ff.mandati,vbi fideiuſſo-
res condemnati poſſunt ſoluere con-
demnationem ex bonis debitoris prin
cipalis,ita notant Bar.Iaſ.in l.4.§.Ca-
to,num.34.ff. de verbor.obligat. poſt
Bar.ibi nu.15. Ergo pari ratione cùm
emptor condẽnetur propter vendito-
rem, poterit fieri executio in bonis
venditoris;idem colligitur in l. fin. C.
de vſur.rei iud.ex qua Bal.num.2. col-
ligit, quòd quicumq; ſe facit partici-
pem litis, ſiue tamquam principalis,
ſiue tamquam fideiuſſor, in eius bonis
poteſt fieri executio.

Hoc tamen non admittunt Fulgoſ.
& Cancellor.Dec.in dict. l. venditor,
55 & Cagnol.num.25.& videtur verius:
neque enim contra non condemnatũ
per ſententiam, vel nominatum in in-
ſtrumento non poteſt fieri executio,
Bal.in l.hac edictali, C.de ſecun.nupt.
in princ. Immola in l. fin. ff. à quibus
appellare non licet, Cauall. milleloq.
633.Alex.conſ.83,num.11.lib.3. l. 1.
& l.19.tit.21.lib.4.Recopil. Gratian.
tom.1.diſcept.158.num.1. Caualcan. *
deciſ.37.numer.84. part.2. Anton. de *
Amatis deciſ.48.nu. 7. Magon. deciſ. *
Lucenſi num.62.num.1.& 2. Gutierr.
conſ.19.num.6.& in l.nemo poteſt,ff.
de leg.1.nu.32. Mario Giurba deciſ. *
62.num.22. Et ita, quod non cantat
inſtrumentum,nec ego cantabo,vt di-
cit Bald. in cap. per venerabilem, de
electione, Petrus Surdus conſil. 127. *
num. 35. lib. 1. Marta deciſ. Piſana
103.num.16.Neque obſtant rationes
adductæ pro opinione gloſſæ magis
communiter receptæ; nam ad primã
56 de dict.l.Plautius, de procurat.reſpon
detur procedere, quamuis ipſe defen-
ſus fuerit condemnatus; nam tunc
meritò

meritò in eius bonis poterit fieri executio; ſed ſi non fuerit condemnatus, non patiuntur iuris rationes, vt in bonis non condemnati fiat executio, vt aduertunt Fulgoſ. & Lancellotus, Dec. in dict. l. venditor, & Barboſa num. 198.

Non obſtat dict. l. ſi procuratorem, §. ſi ignorantes, ff. mandati, quia placet
57 Ruin. intellectus in dict. §. Cato, num. 63. Quòd in eo textu fideiuſſores habebant facultatem, vt ſoluere poſſent de bonis principalis. Quod patet ex eo, quia text. tantùm dubitat, an ſi fideiuſſores ſoluant illud, de quo principalis erat iam liberatus, teneantur actione mandati; quæ dubitatio eſſet inanis, niſi præſupponatur, eos habuiſſe facultatem ſoluendi de bonis principalis, ſed extra hunc caſum non debet eſſe licitum fideiuſſoribus ſolue-
58 re. Non etiam obſtat d. l. fin. in fin. C. de vſur. rei iud. quia procedit ſpecialiter in fideiuſſore iudicij, cuius obligationis conditio, cùm purificata ſit per ſententiam, Bar. & Paul. de Caſtro per l. 1. ff. iudicat. ſolui; meritò ratione ſententiæ poterit fieri executio in eius bonis, l. eum pro quo, iuncta gloſ. fin. ff. de in ius vocando; quod in terminis noſtris applicari non poteſt, cùm venditor aſsiſtens in nihilo ſe obligauerit actori; & ſic non poteſt dici, eius obligationem fuiſſe purificatam per ſententiam. Poterit defendi contraria o-
59 pinio, quãdo procurator in rem ſuam fuerit condemnatus nomine proprio, & non ſit ſoluendo: tunc enim ratione illius ſententiæ fiet executio in bonis principalis abſentis, vt probat text. in Auth. qua in prouincia, C. vbi de crimi nibus agi oportet, quam allegat gloſſa in d. l. venditor. verb. ſoluere, in fin. & per eam tradit Bal. in Auth. ſi captiui,
60 numer. 6. C. de Epiſcop. & clericis, inquiens; quòd fideiuſſores condemnati, ſi fuerint ſoluendo, ex ſuo debent ſatisfacere, ne detrudantur in carcerem; iuxta l. 1. C. qui bonis cedere poſſ. tunc poterunt ſoluere ex bonis debitoris principalis, ſic intelligens l. ſi pro curatorem, §. ſi ignorantes, ff. mandati. Roderic. Suarez tit. de los gouiernos, vbi ſuprà, nu. 26. Hippolytus de Marſil. in rub. de fideiuſſ. num. 364. Dueñas regul. 337. num. 6. Barboſa in d. l. venditor, num. 203.

61 Notandum tamen eſt, quòd ſi vſufructuarius nominet in iudicio proprietarium, non transfundit in proprietarium, quod ipſe habet ius in re, & ſic non eſſe cogendum actorem cũ domino agere, ſed poſſe condemnari vſumfructuarium, ſaluo iure dominij, cum quo poſtea potuit agere, Gãma decil. 265. nu. 1. & ibi Flores, Cancer. lib. 2. var. cap. 17. num. 65. *

QVAESTIO SEPTIMA.

An clericus laudatus, & nominatus in iudicio euictionis, poſsit forum declinare?

SVMMARIVM.

1 *Clericus vbi de euictione agitur, non poteſt conueniri coram iudice laico.*

2 *Clericus proprium habet iudicẽ.*

3 *Clericus eſt exemptus à iuriſdictione iudicis ſecularis, cùm ſit res ſpiritualis.*

4 *Denunciatio, quæ ſit clerico venditori à laico pulſato ſuper iudicio euictionis, debet fieri coram iudice Eccleſiaſtico.*

5 *Si huiuſmodi denũciatio non fieret corã iudice Eccleſiaſtico, eſſet nulla.*

6 *Eccle-*

6 *Eccleſiaſticus emens nomine Eccleſiæ poteſt agere de euictione, licèt ante litem motam, in qua ſuccubuerit, venditori laico non denunciauerit.*

De licentia tamen Epiſcopi poteſt defendere coram iudice laico; ibi.

7 *Clericus veniens nominatus ad iudiciũ, debet remitti ad iudicem ſuum.*

8 *Et etiam quando eßet denuntiatus in iudicio ſeculari, debet etiam remitti.*

9 *Refertur contraria, & communis opinio.*

10 *Et ratio redditur, & num. 11.*

12 *Refertur deciſio Senatus Patauini.*

13 *Iudex Eccleſiaſticus inhibens iudici ſeculari, ne in cauſa euictionis procedat contra clericum, de huiuſmodi inhibitione non eſt curandum.*

14 *Clericus venditor res emptoris gerere videtur, & poteſt facere, quæ emptori permittuntur.*

15 *Emptor principaliter conuentus excluditur ab omnibus illis, ex quibus excluditur etiam venditor admiſſus.*

16 *Nec poteſt opponere exceptiones, quas principaliter conuentus opponere poſsit.*

17 *Ampliatur, etiamſi Eccleſia vendidißet.*

18 *Limitatur, quando clericus vti defenſor neceßarius vocaretur ad iudicium ad defenſionen ſui coloni, vel inquilini.*

19 *Quod ſecus eſſet, quando clericus eßet defenſor voluntarius.*

20 *Vel etiam quando fuit citatus coram iudice laico pro ſuo intereße ad defendendum emptorem.*

21 *Clericus comparens, vt neceſſarius defenſor, & procurator in rem ſuam, tunc poterit opponere declinatoriam.*

22 *Conuentus ſi à principio fateatur ſe poſsidere, & poſtea nominet Prælatum, aut clericum in dominum, tunc non obſtante debet condemnari ad rei reſtitutionem cum fructibus reſeruatis iuribus clerici nominati.*

23 *Iudex laicus, coram quo fuit agitatum iudicium euictionis, non poterit eſſe iudex ſuper intereſſe prætenſo per emptorem contra clericum.*

24 *Iudex ſecularis remittens clericum ad ſuum iudicem, maximũ à Deo conſequitur ex iuſtitiæ adminiſtratione.*

25 *Iudicium euictionis ſuper principali cauſa pendente, intentatum in alio tribunali, debet ſimul præuia auocatione coram eodem iudice vniri.*

26 *Quod procedit etiam in diuerſitate cauſarum, dato quòd rei ſint diuerſi fori.*

27 *Iudex, qui ſuper principali iuriſdictionem habet, etiam debet ſuper connexis & incidenti habere.*

28 *Secunda opinio confirmatur, & num. 29. & num. 30. & 31.*

32 *Tertius cõparẽs pro ſuo intereſſe in iudicio, non poteſt forũ declinare, ſed debet proſequi iudicium.*

33 *Cle-*

33 *Clericus ſucceſſor ex aliqua cauſa in re hypothecata, an executari poſsit coram iudice laico?*
34 *Contraria tamen ſententia frequentiori calculo huius Curiæ eſt recepta.*
35 *Clericus ratione retractus ſanguinis coram iudice laico eſt conueniendus.*
36 *Idem etiam, quando tractatur de recognitione chirographi.*
37 *Idem etiam videtur, quando clericus velit, necnè ſtare tranſactioni.*
38 *Idem etiam eſt in actione ad exhibendum, in qua iudex laicus poteſt cognoſcere.*
39 *Idem etiam videtur, quando clericus ratione feudi, & domus ſubiectæ hoſpitationi Regali vulgo apoſento, coram iudice laico cōueniendus eſt.*
40 *Temperanda eſt hæc concluſio, quòd licèt eius cognitio pertineat ad iudicem laicum, eius executio remitti debet ad iudicem Eccleſiaſticum, & referuntur exempla in contrarium.*
41 *Clericus citatus à laico iudice, ſi ſua putauerit intereſſe, iſta citatio eſt incitoria, & non arctatoria, & dicitur clericus actor voluntarius.*
42 *Clericus ſic citatus poteſt forum declinare.*
43 *Clericus ſic citatus, & non comparens, acta, & ſententia contra eum lata non officiunt.*
44 *Secus erit ſi compareat; quia in eius contumaciā procederetur, & diceretur reus neceſſarius.*
45 *Clericus concreditor laicorū creditorum an poſsit per cæteros creditores cogi ad concurrendum corā iudice ſeculari circa dilationem præſtandam debitori, vel remiſsionem debiti?*
46 *Iudex Eccleſiaſticus eſt iudex cōpetens contra clericum, & coram illo clericus conuenitur.*
47 *Incapacitas laicorū erga Eccleſiaſticos an ſit de iure diuino?*
48 *Refertur communis concordia.*
49 *Iudex ſecularis, qui cognoſcit de cauſis clericorum excommunicatur.*
50 *Iudex incompetens fit competens, incapax non poteſt fieri capax ex incidentia, vel prorogatione.*
51 *Incidentia non eſt modus tollēdi incapacitatem.*
52 *Iudex Eccleſiaſticus per incidentiam, vel connexitatem cognoſcit de cauſa profana, & pœna impoſita.*
53 *Refertur ſententia affirmatiua, quòd iudex ſecularis cognoſcit de cauſa dilationis, & remiſſionis debiti inter creditores, etſi inter eos ſit clericus, vel Eccleſia creditor.*
54 *Si ſint plures ſeculares inter quos eſt vnus clericus, poteſt iſte vnus clericus cum alijs coram iudice ſeculari conueniri.*
55 *Continentia cauſæ diuidi non debet.*
56 *Vbi eſt diuerſitas perſonarū, & idē*

itas actionis vnus iudex adeundus eſt.

57 *Si vniuerſitas conueniatur, cuius maior pars eſt laicorum, quàm clericorum, conuenitur coram iudice ſeculari.*

58 *Quando dicatur vniuerſitas laicorum, vel clericorum.*

59 *Quod differtur, non auſertur.*

60 *Clericus primus creditor ex cauſa iuris offerẽdi, an conueniri poſſit à ſecundo creditore coram iudice ſeculari?*

61 *Clericus habens bona debitoris, virtute graduationis, & ſententiæ latæ per iudicem ſecularem, an ab eodem poſſit cogi?*

62 *Lite graduationis finita ceſſat iudicium ſeculare.*

63 *Lis quando dicatur finita.*

64 *Si poſt finitam litem emergat aliquid, quod ſit in iudicio deducendum, nouum dicetur iudicium.*

65 *Clericus emptor, & ſoluto pretio, perfectaque venditione conueniri debet coram iudice Eccleſiaſtico. Ibi explicatur text. in l. à Diuo Pio, §. ſi poſt addictum, ff. de ſent. & re iud.*

66 *Controuerſia emergens poſt venditionem, vel pignoris adiudicationem non ſummariè, ſed ordinario iudicio tractanda eſt.*

67 *Coram iudice ordinario emptoris emergens quæſtio eſt ventilanda.*

68 *Clericus, virtute ſententiæ graduationis, conſequutus eſt integrũ ſuum debitum; & manet extincta actionis executio.*

69 *Reſpondetur eruditè ad oppoſitum.*

ET Imprimis quærendum eſt; cum ſoleant ſæpe clerici bona vendere, ſeu quouis modo, vel titulo alienare in laicos, vnde de iure communi, cum vigore promiſsionis teneantur de euictione, cùmq; contra laicum emptorem contingat iudicialiter reivendicatione experiri in foro ſeculari, qui in authorem laudat clericum, an in hoc caſu clericus poſsit opponere fori declinatoriam, & ſic eximere cauſam à laicali iuriſdictione, ſeu potiùs teneatur defendere emptorem coram iudi-
1 ce laico? Et videtur opinio negatiua, quòd clericus non poteſt conueniri coram iudice laico, vbi de euictione teneatur: namq; ſi in iudicio eſſet laudatus, & nominatus ab emptore ad defendendum rem venditam, poterit forum declinare, & petere, vt lis agitetur coram iudice Eccleſiaſtico; quia clericus habet proprium iudicẽ, cap. nullus, 11.
2 q. 1. cap. de cernimus de iudic. cap. ſi diligenti de for. cõpet. Caſtro in l. venditor ſub nu. 3. ff. de iudic. Cauall. §. 3. nu. 119. de euict. teſtatur de communi Aretin. in §. actionum, nu. 43. & 44. de act. & in rub. de except. nu. 20. Hottomanus conſ. 24. nu. 10. Afflict. in conſt. Regn. ſi quis in poſterũ, Specul. de primo, & ſecundo decreto, §. reſtat, verſ. quid ſi dominus, Immola in l. non ſolũ, §. quod vulgò, ff. de vſucap. Arnon cautela 21. & ſingul. 69. Socin. cõſ. 40. nu. 10. lib. 1. Nata conſ. 324. n. 4. lib. 2. Ioan. Igneus, qui plures allegat in l. neceſſarios, §. nõ aliàs, n. 512. ff. ad Syllanian. Boer. deciſ. 69. nu. 27. Nicolaus *
Carb. in pract. practic. lib. 3. c. 4. nu. 96. lib. 1. Follerius in add. ad Marantã in praxi par. 6. actu 5. nu. 10. Vbi dicit, ita praxi ſeruari, Carolus Grimaldus in addit. ad praxim Nuntij Tartaliæ, cap. 2. num. 52. Iulius Cæſar Vmbrianus in tract. de iud. Regni, dialogo 2. num.

2.num. 47. qui dicit, quòd eſt opinio
recepta Concilij Neapolitani. Gram-
* maticus deciſ. 21. num. 9. Capitius dec.
* 191. vbi Maſſul. in add. num. 6. Marcel-
lus Cala in tract. de modo articulandi,
& probandi, §. 1. gloſ. 1. num. 50. Vin-
cent. de Anna ſingul. 45. & dicũt, quòd
eſt verior opinio. Muſcatell. in praxi
ciuili part. 2. in gloſ. verb. intimatio,
num. 36. Barboſa in dict. l. vendiror,
num. 139. Caldas Pereyra cap. 31. de
empt. & vend. nu. 83. Alex. Ambroſi-
nus de immunitate Eccleſiæ cap. 20.
3 nu. 22. Sunt enim clerici exempti à iu-
riſdictione iudicis ſecularis, cum ſint
res ſpirituales, ex quo corpus, & ani-
mam in ſeruitium Chriſti deuouernnt.
4 cap. cui portio, 12. q. 2. Et probatur ex
ſequẽtib. Primò, quia denũciatio, quæ
fit clerico venditori à laico pulſato ſu-
per iudicio euictionis, debet fieri corã
iudice Eccleſiaſtico, quia cùm iſta de-
nunciatio non ſit incitatoria, ſed iudi-
cialiter, & ſtrictiſsimè facienda, neceſ-
ſario fieri debet coram iudice Eccleſiaſti
co, Cagnol. in d. l. venditor, col. 2. Car-
din. Zarauel. in clement. cauſam de e-
lect. qui dicunt hanc eſſe veram pra-
cticã, vt emptores vẽditoribus, & au-
thoribus ſuis litem intiment contra
eos motam ſuper revendita, requiren-
do, interpellando, vt veniant ad defen
dendũ: & vt magis ſecurè hoc faciant
authoritate ſui iudicis, hæc omnia pro-
curent, Marta de iuriſ. Eccleſiaſt. 4.
5 part. cent. 1. caſu. 34. num. 5. Ergo ſi
denũciatio iſta non fieret coram iudi-
ce Eccleſiaſtico, eſſet nulla ipſo iure;
ex notatis à Bart. in l. 3. ff. de teſtibus:
& de citatione nulla ex defectu iuriſ-
dictionis, eſt text. in cap. cauſam vbi
Abbas, num. 3. & in cap. prudentiam,
nu. 6 de offi. delegat. Specul. tit. de ci-
tat. §. iam de citatione, col. 5. verſ. hoc
autem nota. Vãt. de nullit. ex defectu
citationis, num. 27. & ideo ſperni po-
terit Innocent. in cap. præterea de di-
lationibus in primo caſu, emptor pul-
ſatus in iudicio euictionis non poſsit
poſt rei abdicationem de euictione
agere contra clericum venditorem,
quia illi non denunciauit iuxta formã
requiſitam.

Secundò facit, quia ſi Eccleſiaſticus
6 nomine Eccleſiæ emerit, poteſt agere
de euictione, licèt ante litem motam,
in qua ſuccubuerit, venditori laico
non denunciauerit, Couarr. lib. 3. var.
cap. 17. illat. 4. Stephanus Aufrer. ad
Capellam Toloſanam deciſ. 408. Ti- *
raq. de priuil. piæ cauſæ priuileg. 141.
Cauallinus d. §. 3. num. 102. Marta vbi
ſuprà num. 7.

7 Tertiò clericus vẽditor denunciatus
canonicè corã iudice Eccleſiaſtico po-
teſt defendere laicũ venditorẽ ſi vult,
& habuerit licentiã à ſuo Epiſcopo co
ram iudice laico, gloſ. in cap. clericus
nullus, 11. q. 1. in verſ. ſecularẽ, verſ. li-
cèt ei preſtet. & ibi Turrecremata duo
dicit, vt clericus velit, & habeat licẽtiã
à ſuo Epiſcopo, Marta ſup. num. 8.

Quartò, aut clericus venit nomina-
8 tus in iudicio ſeculari, & tunc dandus
eſt cõtra eum libellus, & debet remit-
ti ad ſuum iudicem: aut venit volun-
tariè ad defendendum ſuum empto-
rem, & tenetur nominatus ibi defende
re, vt dicit Abb. in cap. fin. de empt. &
vend. & Ant. de Burgos, num. 16. An-
carran. in cap. ea, quæ in 17. quæſt. de
regul. iuris lib. 6. Sed clericus, qui vl-
trò ſe offert videtur in hoc caſu reus
voluntarius; & aliter iudicandum eſt,
quàm de reo neceſſario, Soc. conſ. 91.
nu. 10. lib. 3. Rip. in cap. 2. de iudic. nu.
24. Er quando venit directè clericus,
& ſua ſponte ad defenſionẽ, procedit
text. in d. l. venditor, ff. de iudic. & in
eo caſu Marta vbi ſup. dicit, quòd etiã
clericus volens non poteſt comparere
in iudicio ſeculari, cap. ſi diligenti de
foro competenti.

9 Quintò, quãdo clericus formaliter de
nunciatus in iudicio ſeculari, & ita di-
ceretur defenſor neceſſarius, debet
remitti ad ſuũ iudicem, & Neapoli ſer-
uatur in practica, vt iudex ſecularis

remittat Eccleſiaſticum ad ſuum iudicem, retinendo cauſam inter priuatos, teſtatur Maranta in ſuo ſpecul. part. 3. diſt. 11. num. 78. Afflict. in conſt. Regni, incipit ſiquis in poſterum, Capit. deciſ. 197. num. 7. Grammat. d. dec. 21. Marta ſup. nu. 23. vbi dicit, quòd hæc opinio eſt ab omnibus amplectenda, quia regula in d. l. nulli, C. de iud. non procedit in cauſis, quorum pars expectat ad iuriſdictionem ſecularem, & partem ad Eccleſiaſticum, ſed vnuſquiſque procedit in ſua cauſa.

10 Contrariam nihilominùs opinioné detenuerunt Abb. in d. cap. fin. num. 8. & ibi Barbat. num. 16. Ant. de Burgos, num. 16. & 20. de empt. & vendit. Bal. in l. venditor, & Alberic. ibi, ff. de iud. Grãmatic. deciſ. 21. num. 4. 8. & 9. Vbi dicit, quòd hęc opinio ſibi multum applaudet, & eſt maioribus authoritatibus multorũ Doctorum nõ medioris authoritatis fulcita, Florianus in l. fin. num. 4. ff. de noxalib. qui aſſerit, hanc eſſe cõmunem opinionem, Dec. conſ. 700. num. 1. Couar. pract. 8. num. 3. vbi alios citat. & dicit, hanc eſſe cõmunem opinionem, Lancellot. Dec. in d. l. vẽditor. vbi de communi teſtatur, Cæſar Vrſill. ad Afflict. deciſ. 380. num. 8. & 9. Bertachinus in tract. de Epiſcopo part. 5. lib. 4. nu. 95. Capitius dec. 197. num. 7. Vincent. Maxilla ſuper cõſtit. Barenſ. titulo de authore laudato, nu. 13. Guillerm. Benedict. in cap. Raynu. de teſtam. verb. vxorem el 2. num. 417. Pater Molina de iuſtiria, & iure diſput. 380. nu. 11. Vbi atteſtatur de communi, & de veriori; affirmat Alex. Ambroſinus de immunitate Eccleſiæ, cap. 20. num. 23. qui multos allegat: & Pater Molina dicit, quòd ſi contrà laicus
11 teneretur de euictione rei venditæ clerico, & clericus cõueniretur coram iudice Eccleſiaſtico, ipſe laicus cauſam defenderet coram iudice Eccleſiaſtico, Aufrerius de poteſtate laici regul. 2. fallent. 5. numero 6. Ceuallos in ſpecul. pract. opp. quæſt. 36. num. 2. & quæſt. 588. vbi teſtatur de communi, Andr. Gail obſeruat. 31. num. 7. lib. 1. & dicit, hanc eſſe receptiorem in praxi. Maranta in praxi part. 6. actu 6. numero 5. Riminald. Iun. conſ. 422. num. 1. & ſeqq. lib. 4. vbi dicit, hanc eſſe communem opinionem. Scappa in tractatu de iure non ſcripto, part. 1. cap. 11. num. 98. vbi atteſtatur hanc eſſe veriorem, & receptiorem, Iacob. Nibell. regul. 20. fallent. 4. Franciſcus Viuius deciſ. 49. num. 8. & 9. qui atteſtatur etiam de communi Ceuallos commun. contra comm. quæſt. 588. Petrus Surdus conſ. 222. numero 20. lib. 2. & conſ. 396. num. 7. & 35. & 37. lib. 3. Ioannes Vincent. Hondedeo conſ. 25. numer. 14. & 17. lib. 1. Borgninus Caualcan. deciſ. 5. num. 33. part. 4. Ioach. Miſyngerius centuria 5. obſeruat. 14. Bernardus Greueus libr. 1. concluſ. practic. concluſ. 56. conſideratione 8. Scatia de appellar. cap. 7. numero 123. Purpuratus conſ. 26. num. 1. lib. 1. Ioannes Aloyſio de Leo in Auth. Caſſa, num. 19. C. de Sacroſ. Eccleſ. Siccard. in l. emptor, C. de euiction. numero 14. Horatius Carpentanus ſuper ſtatut. Mediolan. lib. 1. cap. 69. num. 97. & 98. & 107. gloſſa ſuper Rit. Magnæ Curiæ Vicar. tit. de Foro competenti, verb. ſecunda regula, Boer. deciſ. 69. num. 27. & 28. Follerius ad Marantam in praxi part. 4. diſt. 11. numero 78. Petrus Zenedo in collectan. iuris Canonici, part. 1. c. 37. num. 8. vbi more ſuo multos allegat. Marcheſſanus de commiſſionibus, commiſ. 2. cap. 2. num. 18. & 19. Bobadil. in Polit. tom. 2. lib. 2. cap. 18. num. 169. Didacus Perez in l. 4. tit. 2. lib. 5. Ordinam. Acebedus in l. 15. num. 2. tit. 4. lib. 5. Recopilat. Gironda de gabellis 4. par. §. 1. num. 15. Ceuall. tomo 4. comm. quæſt. 897. numero 627. Carolus de Graſſis de effectibus clericatus, effectu 1. à num. 262. Fachinæus lib. 2. controu. cap. 37. Iacob.

Cancer

Cancer tom. 2.var.c.13.nu.63. & 64.
& tom.3.cap.16.à nu.163.Surd.conſ.
396.num.7.& num.35.lib.3.
Et principalis ratio huius cōcluſio-
12 nis colligitur ex l.1.C.vbi in rem act.
& ex dict.l.venditor, quibus probatur
quòd forum, quod eſt declinabile à de-
fenſo, declinari non poterit à defenſo-
re volente, ita Grammaticus dec.21.
num.1.& 2. Honded.conſ.25.num.17.
lib.1.Carolus de Graſsis dict. effectu
num.263. Alex. Ambroſinus dict.cap.
20. num. 23. & confirmatur ex deciſ.
Senatus Patauini, per Marc. Ant. Pe-
13 regrinum, relata num.4. vbi Senatus
iudicauit pro hac opinione dicens,
quòd aſſumens iudicium in ſe non mu-
tat iudicium, nec qualitatem iudicij, ac
idcircò venditor aſſumens iudicium
in ſe peremptoriè tenetur cauſam de-
fendere in eo iudicio, vbi emptor reſ-
pondere tenebatur, nec poteſt decli-
nare forum ex perſona ſua, d. l.vendi-
tor, ff. de iudic.vbi Bart.& DD. qui-
cumq; ſit iſte aſſumens, ſiue laicus, vel
clericus, Socin.conſ.91.col. penult.ad
fin.lib.3.ita ſeruatur in curiis. Boerius
deciſ.69.nu.27.& in Regno Neapolita
no, Grāmat.d.dec.21.& apud nos mo
ris eſt notarij; imò ſi Eccleſiaſticus pro
ſuo intereſſe ſe opponeret in foro lai-
co in iudicio inter laicos legitimè in-
tentato, teneretur in foro illo ſua iu-
ra deducere, Afflict. deciſ.380.num. 2.
Si iudex Eccleſiaſticus inhiberet iu-
14 dici ſeculari, nè in cauſa huiuſmodi
procedat, ſed clericū ad ſe remittat, de
huiuſmodi inhibitione curandum non
eſt, cū in eo caſu iudex Eccleſiaſticus
iuriſdictionem non habeat, Ioan. Vin-
cent. Honded.d.cōſ.25.nu.15.Cauall.
dict.§.3.num. 122. verſ. iudex Eccle-
ſiaſticus, Socin. Iun. conſ. 99.num.27.
lib.3. Caualcan. deciſ.9.num.2. lib.1.
Robertus Lancellotus de attentatis,
par.2.cap.20.quæſ. 3. num. 88. 89. &
90. Carolus de Graſsis dicto effectu,
num. 263. Alex. Ambroſinus de im-
munitat. Eccleſiæ, d.cap.20. num.26.

15 Alia tamē ratio aſsignari poteſt, ſci-
licèt, quia iſto caſu clericus venditor
cum res emptoris gerere videatur,
ea dūtaxat facere poteſt, quæ empto-
ri permittuntur, ſed emptor nō poteſt
declinare forum, ſequitur ergo, quòd
nec hoc facere poſsit clericus vēditor,
Bar. Paul. Caſtr. in l. liber.§. fin. ff. de
neg.geſt. Cephalus conſ.168.num.23.
lib.2. Honded. dict. conſ.25. num.10.
Vbi etiam dicit, quòd ea, quæ empto-
ri, cum quo lis cœpta eſt, obſtabant, ob-
ſtabunt etiam venditori, qui eius de-
fenſionem aſſumpſit, Angel. in l. ab
executore, §. illo, num.4. de appell. &
16 ab illis omnibus, ex quibus excluditur
emptor principaliter cōuentus, exclu-
ditur etiam ipſe venditor ad defenſio-
nem admiſſus, Philip. Corn. conſ.79.
column. penul. lib.4. Socin. Sen. conſ.
91.num.11.lib.3. Hondedeo, d.conſ.
25.num.10. Nec poteſt opponere ex-
ceptiones, quas reus principaliter cō-
uentus opponere non poſſet, Bald.&
17 Angel.in l. parentes, C.de euict. Hon-
dedeo dict. conſ.25. num.10. & 13.&
23. Vbi vlteriùs dicit, quòd venditor,
qui non venit principaliter pro ſuo in-
tereſſe, ſed ad defendēdum emptorē,
tenetur cauſam defendere in ſtatu, &
terminis in quibus reperitur, nec acto
ris conditionem deteriorē facere po-
teſt; quoniam ei ſententia contra em-
ptorem lata non noceret ex propria
vi, & natura cauſæ, Dec. conſ.700. nu.
7. Aleiatus conſ.492. Couar. pract.15.
num.15. Carolus de Graſsis dict. effe-
ctu r.num.264.
Subamplianda eſt iſta concluſio, vt
18 procedat etiamſi Eccleſia vendidiſ-
ſet, & vellet emptorem defendere;
quia adhuc tenetur illum defendere
coram iudice ſeculari, Couar. pract.8.
num.3. Alberic. in dict. l. venditor, Ca-
rolus de Graſsis d. effectu, num. 265.
19 Limitāda eſt, vbi clericus vti defenſor
neceſſarius vocaretur ad iudicium
ad defenſionem ſui coloni; vel inqui-
lini, qui nullum habet ius in rem,

nec ciuiliter, nec naturaliter poſsidet
iuxta text. in l. C. de vſucap. quia
tunc clericus, qui eſt verè dominus rei
petitæ, & habet dominium vtile, &
directum, ad iudicium vocaretur, rem
propriam proprio nomine defenſu-
rus: ideò tunc cauſa debet tractari a-
pud iudicem Eccleſiaſticum, cap. quo-
niam frequenter, §. in alijs, vbi Abb.
num. 28. Butrius, & cæteri Scriben-
tes, vt lite non conteſtata, l. 2. vbi in rẽ
actio, Immol. in l. non ſolùm, §. quod
vulgo, num. 4. ff. de vſucap. Angel. in d.
l. venditor, Aretinus in §. actionum,
num. 20. de act. vbi ita de conſuetudi-
ne ſeruari dicit, & in Senatu Cathalo-
niæ iudicatum refert Iacobus Cancer.
lib. 2. var. reſolut. cap. 13. num. 64. Bal.
in l. 1. C. vbi in rem actio, Lamfrancus
de arbitris par. 7. q. 47. Grammat. dict.
decis. 21. num. 3. & decis. 61. num. 6.
Mar. Anguiſol. conſ. 50. nu. 15. Surd.
conſ. 396. num. 36. Ioann. Sicard. in
add. ad comm. opin. Villalob. lit. N.
num. 14. Aloyſo Leo in l. placet, num.
17. C. de Sacroſ. Eccleſ. Purpurarus
cõſ. 26. nu. 2. lib. 1. Marcheſ. de cõmiſ.
p. 2. cap. 4. princip. num. 34. carta mihi
499. Burgos in d. cap. fin. nu. 16. Boer.
decis. 69. num. 28. Dec. conſ. 118. Nata
conſ. 324. Gabr. conſ. 47. Caualcan.
decis. 45. nu. 74 lib. 1. Hond. d. cõſ. 25.
nu. 16. Alex. Ambroſinus de immunit.
Eccleſ. d. c. 20. nu. 27. Alex. de Neuo
conſ. 55. nu. 2. Vbi hanc limitationem
20 ſublimitat, & dicit, quòd nõ habet lo-
cum, quando clericus voluntarius ve-
nit ad defendendũ illum, qui nõ nomi
nauit in iudicio: & dicit, quòd ad hoc
facit, quod notat gloſ. in d. cap. cleri-
cus nullus, 11. q. 1. Abb. in d. cap. fin. de
empt. & vẽdit. & hæc limitatio poteſt
exemplificari in Regno, inquilino, ſeu
colono clerici, qui cõuenitur tamquã
poſſeſſor illius rei pro executione con
tractus, Carolus de Graſsis vbi ſuprà,
267. & num. 268.

21 Limitanda eſt ſecundò, quando cle-
ricus, qui vult declinare forum, fuit
citatus à iudice laico pro ſuo intereſſe,
ad defendendum emptorem, ita colli-
gitur per tradita per Speculat. in tit. de
primo, & ſecundo decreto, §. reſtat,
verſ. Quid ſi dominus, tunc ſi clericus
non vult comparere coram iudice lai-
co, & in ſuo tribunali cauſam defen-
dere, & de præiudicio euictionis litigã
re, inuitus vtique nõ compellitur; imò
iudex laicus eo caſu nihil poteſt ſtatue
re contra eum, ſed ſic ſuper re poſſeſſa
per laicum decernere, vt iuris fuerit, &
cauſa euictionis, quatenus concer-
nit præiudicium clerici, debet ad ſuum
forum remitti. Franciſcus Viuius
decis. 30. numero 7. & decis. 47. nu-
mero 8.

22 Limitanda eſt etiam tertiò, vbi cleri-
cus comparet ad ſuſcipiendum in ſe iu
dicium, vt neceſſarius defenſor, & pro
curator in rem ſuam; quia tunc pote-
rit opponere declinatoriam fori ex
perſona propria, & trahere actorẽ ad
forum ſuum, Speculat. in d. §. conſtat
verſ. Quid ſi clericus. Laurentius Sylua
nanus cõſ. 49. nu. 42. Angel. in §. actio-
num, inſtit. de act. col. 12. & in rub. de
except. col. 10. Abbas in d. cap. quoniã
frequenter, colum. 30. Tamen ad hoc,
vt clericus nominatus in iudicio poſ-
ſit declinare forum, debet probare à
ſe habere cauſam illam, Bal. in l. 2. C.
vbi in rem act. Alex. de Neuo conſ.
55. nu. 5. Monte Alegre in praxi cap.
23 9. num. 99. Nec omittitur dicere in
præſenti, quòd ſi is, qui conueniebatur
à principio fateretur ſe poſsidere, &
poſtea nominaret Prælatum vel aliũ
clericum in dominum, tunc, non ob-
ſtante nominatione, poterit condem-
nari ad reſtitutionem rei petitæ vnà
cum expenſis, reſeruatis iuribus
ſuis ipſius clerici nominati, Affli-
ctis deciſion. 126. Ioannes Aloyſio
de Leo in dict. l. placet, num. 19. C. de
Sacroſanct. Eccleſ. Carol. de Graſsis
vbi ſuprà, num. 274.

24 Iudex laicus, coram quo fuit iu-
dicium agitatum, non poterit eſſe
iudex

iudex ſuper intereſſe prętenſo per em
ptorem contra clericum occaſione
euictionis, Cagnol. in d.l. venditor, nu.
23. Carpent. ſuper ſtatut. Mediolan.
cap. 69. num. 106. lib. 1.

Aduertendum tamen eſt, quòd iu-
25 dex Eccleſiaſticus remittens clericum
ad ſuum iudicem, maximum a Deo
conſequitur ex iuſtitiæ adminiſtratio-
ne, Alex. de Neuo conſ. 56. num. 11.
latè tradit Zenedo in collectan. ad
Decretales, 56. num. 2.

26 Licet hìc ponere vnum ſatis notabi
le mirandum in cauſa euictionis, quòd
iudicium euictionis ſuper principali
cauſa pendente intentatum in alio
tribunali; debet ſimul præuia auoca-
tione coram eodem iudice vniri, ac
coram illo negotij principalis, ne di-
uerſas ferri ſententias contingat. l.
venditor. vbi DD. ff. de iud. Angel. in
dict. rub. de except. nu. 17. Socin. conſ.
91. lib. 3. Ant. de Butr. in cap. fin. num.
27. de empt. & vendit. Socin. conſ.
12. num. 7. lib. 1. & in cap. fin. de mu-
tuis petit. Quod procedit in diuerſita-
27 te cauſarum dato, quòd rei ſint diuer-
ſi fori, l. 1. vbi Bart. ff. ex quib. cauſ. ad
eundem iudicem eatur, l. nulli, & ibi
Doctores, C. de iud. l. venditor. vbi
Cagnolus, nu. 22. Soc. conſ. 244. num.
3. lib. 2. Marcheſanus de commiſsioni
bus, par. 1. § 2. in nouiſ. num. 37. & 38.
fol. mihi 790. Et ratio vrget, quia ſu-
28 per principali iuriſdictionem habens,
etiam debet ſuper incidenti, & conne-
xis habere, Bal. in l. fin. C. ſi aduerſum
fiſcum, & in cap. 1. de calumniat. Bu-
trius, & alij in cap. cæterum de iudic.
Socin. d. conſ. 244. num. 4. Marcheſa-
nus vbi ſup. num. 39.

29 Confirmatur iſta ſecunda opinio;
nam iudicium eſt inſtitutum contra
emptorem tamquàm poſſeſſorem, ſed
venditor venit ſolùm ad aſsiſtendum
emptori illum defendendum, d. l. 1. C.
vbi in rem actio; Hondedeo d. cõſ. 2.
nu. 14. Ambroſinus d. cap. 20. num. 24.
Hoc enim caſu nõ dicitur clericũ con-
ueniri corã iudice ſeculari; quia ſolum
præſtat authoritatẽ, & defenſionẽ ipſi
emptori, Cauallin. d. §. 3. nu. 119. vbi
dicit vnũ in practica notandũ ex Cag-
nolo in d. l. venditor, quòd boni practi-
ci inchoato iudicio, quicũque veniat
ad defendendum cauſam, proteſtãtur,
quòd non intendunt deſerere ius ſuũ,
30 & iudicium, ſed contra cõmunẽ pro-
ſequi ſic defenſionem animo mutandi
iudicium, non admittere, l. ſi mandato
meo. §. 1. ff mandati, quæ practica eſt
Angeli in l. à ſentẽtia col. 3. ff. de appel
lat. Nota conſ. 630. dub. 2. Cauall. d. §.
3. n. 120. dicit, quòd hæc opinio cõmu-
niter ab Scribẽtibus recipitur, Ancar.
conſ. 333. Corneus cõſ. 79. lib. 4. Dec.
conſ. 700. Marſil. ſingul. 694. Capitius
dec. 197. n. 7. Ioã. de Arnono ſingul. 69. *
Couar. pract. 8. n. 3. Taber. in §. fin. in-
ſtit. de ſatiſd. Aufrer. ad Capell. deciſ. *
360. Rebuf. tit. de dilat. ar. 4. gloſ. vn. n.
8. to. 3. Rip. in c. 2. de iud. n. 24. qui ſub-
dit hanc notabilẽ diſtinctionẽ; aut iu-
31 diciũ ſubſtantiatur in perſona laici cõ-
uenti, & iſto caſu clericus cõparens ad
defenſionẽ illius debet defendere illũ
corã iudice laico, coram quo iudicium
cœptũ eſt, & ita procedit d. l. vẽditor:
aut iudiciũ non ſubſtantiatur in perſo-
na laici conuenti; etiã quòd nominet
clericum in iudicio aſſerens ſe nomine
clerici cõparere, & iſto caſu procedit
gloſ. in d. cap. clericus nullus, 11. q. 1. &
dictum Speculatoris; in quam diſtin-
ctionem inclinat Abb. in dict. cap. fin.
Afflict. deciſ. 217. Nata conſ. 324. *

Notandum tamen eſt, quòd corã iu-
32 dice ſeculari non prohibetur de nouo
vti iure ſibi cõpetẽti, & beneficio. An-
carr. conſ. 333. Corneus cõſ. 79. col. fi.
lib. 4. Afflict. deciſ. 15. Vbi vult, quòd *
minor veniens ad talem defenſionem
poſt publicationẽ teſtiũ, poſsit teſtes
de nouo ex perſona ſua inducere, non
obſtante publicatione teſtiũ, quia non
debet ſibi denegari, quod iure com-
muni eidem competit, l. ſi minor 25.
annis, ff. de minorib. Cauall. dict. §. 3.

num.123. Ant. Cardoſo in praxi aduo
cat.verb.emptio,num.34.Mario Giur
ba deciſ.1.à num.6.dummodo hoc fa-
ciat intra terminum,l.3. titul.8. lib.4.
Recop.

33 Et confirmatur,quia tertius,quiuis
ille ſit, comparens pro ſuo intereſſe,
forum non poteſt declinare, ſed proſe
qui debet in iudicio iam inchoato, An
carran.d.cõſ.333.gloſ. in cap.clericus
17.11.q.1.Marſil.in cap.at ſi clerici de
iudic.num.210.voluit Bald.in l. teſta-
menta omnia,C.de teſtamentis. Sem-
pronius Aſcius in deciſ. Archiepiſco-
patus Barenſis 69.num.9.Iacob. Cã-
cer tom.2. var.cap. 16.num.43. Bald.
in l. ſi eo tempore in fin. C. de remiſ.
pign.Rota Genuæ deciſ. 143. num. 7.
Cornazan. deciſ. 215. num.8. Viuius
dec.30.Vincent. de Anna allegat. 76.
Aloyſio Riccio in Collect. dec.2284.
par.6.

Clericus ſucceſſor ex aliqua cauſa in
34 re hypothecata à laico, executari po-
teſt coram iudice laico, cùm clericus
ſuccedat in re cum ſuo onere, & te-
netur ad tributa, penſiones, onera, &
cenſus, Guid. Papa deciſ. 79. Abb. in
cap.cùm ab homine, num.6. de deci-
mis, Gigas de penſ. quæſt.44. Tiraq.
de re tract. Lignag. §.29. gloſ.2.num.
7.Ceuallos tom.1.comm.opp. quæſt.
36.à num.14.ratione enim cenſus po-
teſt clericus conueniri coram iudice
laico, cùm ſuccedat cum ſuo onere,l.
fin.C.ſine cenſu,vel reliquis,&c. l.Im-
peratores,ff.de euict.l.4.§. ſi aliter, ff.
finium regund.ibi: Magis fundo,quàm
perſonis adiudicari partes intelligun-
tur.l.qui in aliena, §. fin. vbi ſententia
prædio datur,ff. de neg.geſt.cap. cau-
ſam,qui filij ſint legitimi, vbi ad Regẽ
pertinet non ad Eccleſiam de poſſeſ-
ſionibus iudicare, Thomas Triuiſa-
nus deciſ.Veneta 34. num.2. & 3. vbi
ratione congrui, & protomiſeos, &
ratione domus affixæ, Guid.Pap. dec.
139.Boerius deciſ.69.num. 6. Couar.
pract.8.num.4.Ioan. Garcia de nobi-
lit.gloſ.9.num.45.Azebed.in l.10.nu.
30.tit.1.l.4. Recopil. Zenedo in col-
lect.ad decretal.cap.37.num.14.Due-
ñas Regula 100.limit.6. Roderic. lib.
2.de redd. quæſt. 9. num.58. Gutierr.
lib.2. pract. quæſt.132. nu.9. Farinac.
tom.1. quæſt.8. num. 124. Gratianus
diſcept.16.num.19. Quia magis con-
uenitur poſſeſsio,quàm clericus; nam.
ſuccedit in re cũ onere ſuo, l. 57. tit.6.
par.1.vbi Greg. Lopez verb. de man-
da.vbi Humada gloſ.5. dicunt ſeruari
in praxi.Petra de poteſtate Principis,
cap.4.num.38.fol.90.

Contrarium eſſe in praxi frequen-
35 tiùs, & in Romana Curia admiſſum
voluerunt Roland.conſ.12.num.27.&
conſ. 23. num.13. lib.2. Tiraq. de re
tract.Lignag.§.32. gloſ.1. Villalobos
in ærario comm. opp. verb. clericus,
num.70. Couarr. pract. 32. Farinat.
quæſt.8. num. 21. Marta de iuriſdict.
Eccleſiaſtica,p.4.& cent.2.caſu 125.à
num.18.Bobadill.lib.2.Polit. cap.18.
num.164.tom.1. Gratianus to.1. diſ-
cept.141.num.16. Vidi multoties iu-
dicatum in hac Curia Regia per iudi-
ces in fauorem primæ opinionis, licèt
executio ſententiæ committatur iudi-
ci Eccleſiaſtico, quod eſt conſideran-
dum.

36 Sic etiam clericus in cauſa retractùs
ratione ſanguinis coram ſeculari iudi-
ce conueniendus eſt,Maranta in praxi
diſput.8. num.34. Afflictis in conſtit.
Regni in rub. Mantica lib.2. dialogo
iuris 39.Marc.Ant.Bard.in tract.pro-
tomiſeos,Triuiſan.deciſ. Veneta 34.
num.2. lib.1. Mario Giurba deciſ.25.
num.10.Quando enim tractatur de re
37 cognitione chirographi, huiuſmodi
recognitio poteſt fieri coram iudice
laico, Ant.Faber. dec.7.de iuriſ. omn.
iud.& ſimiliter, an clericus velit ſtare
38 tranſactioni, vel non, poteſt agi con-
tra clericum coram iudice laico, Ant.
Faber.vbi ſup.deciſ. Et idem in actio-
39 ne ad exhibẽdum, in qua iudex laicus
poteſt cognoſcere in clericum, vt te-
ſtatur

ſtatur Ant.Faber. iudicatum in Sena-
* tu Sabaudiæ, vbi ſup. deciſ.37.quos,&
alios caſus recollegit Aloyſio Riccio
in collectan.dec.353.par.2.

Clericus tamen ratione feudi, aut
40 fundi Realêgui eſt conueniendus corã
iudice ſeculari, quia quando reſpectu
certę rei attribuitur iuriſdictio vniuer
ſaliter, talis deciſio propter naturam
rei comprehendit clericos, & Eccle-
ſiaſticas perſonas; & ita obſeruat pra-
xis Luſitana in clericis poſsidentibus
fundos Realengos, vt conueniantur
coram iudice Seculari, tamquã illum,
qui feudum poſsidet, cap.ceterum, vbi
Abbas num. 6. & omnes de judicijs,
Iaſ.in l.de quib.num.1.& 22. & alij, ff.
de legibus, text.in cap.ſolitæ, vbi gloſ.
verb. ſuſcipiunt. Innocent, & alij de
maiorit.& obedient. Cæſar Vrſillus ad
* Afflict. deciſ.24.num. 5. Cardoſo in
praxi aduocatorum verb.clericus, nu.
49.Iacobus Cancer.tomo 2. var.cap.
13.num.63.

Idem quoque dicendum eſt, quan-
41 do clericus, vel Eccleſia, monaſteriũq;
ſuccedit in domo hoſpitationi Regiæ
ſubiecta (vulgò, que paga apoſento al
Rey) aut ſi ſoluit penſionem propter
incommodam partitionem, coram
iudicibus Regijs huius Curiæ conue-
niendi ſunt, quia tale Regium hoſpi-
tiũ æquiparatur feudo, & fundo Rea-
lengo, l.de his 3.C. de Epiſc. & cleri-
cis, gloſ. verb. fiſcalia, ibi benè dico
Præfectum Prætorio poſſe conſtringe
re clericos, vt ſoluant tributa pro præ-
dijs, & ibi Guilliærm.de Cun.& multo-
ties vidi in hac Curia Regia, coram iu-
dicibus huius Curiæ, multa monaſte-
ria, quæ habebant multas domos ipſis
incorporatas, hoſpitationi Regiæ ſub-
iectas conuenire, & qui eorum Reli-
gioſi nolebant ſoluere hoſpitium, vel
penſionem incommodæ habitationis,
fuerunt tamen condemnati per iudi-
ces huius Curiæ, & licèt opponebant
declinatoriam coram dictis iudicibus,
ipſiq; ſe declarabant iudices compe-
tentes, & in Supremo, Regioq; Con-
ſilio eorum ſententiæ fuerunt confir-
matæ, & in monaſterio Santæ Mariæ
Mercedis, ob denegatum hoſpitium
incommodæ habitationis, fuerunt bo-
na ſequeſtrata dicti monaſterij per iu-
dicẽ quemdã Regiæ curiæ, & fuit con-
firmatum in Regio Conſilio die ſexta
Iunij anno 1622. In Supremo Conſi-
lio vidimus aliud exemplum coram
illuſtriſsimis, & clariſsimis, nobiliſsi-
miſq; Senatoribus, Dominis Domino
Illephonſo de la Cabrera, Gaſpare de
Vallejo militibus Sancti Iacobi, &
Gregorio Lopez Madera, fuitque de-
terminatum contra quendam Cano-
nicum Eccleſiæ Toletanæ, quòd in
actione reali contra clericum ventila-
ta, coram iudice Regio, in eius bonis
executio fieri debebat, per iudicem
ſecularẽ: & motus fuit Senatus, quòd
ſi ad iudicem Eccleſiaſticum executio
pertineret, numquam ſententia lata
in Conſilio aduerſus clericum effectũ
haberet, & appellatio ab Eccleſiaſti-
co de omiſsione executionis rei iudi-
catæ, non ad dictum Conſilium fieret,
ſed ad Superiorem Eccleſiaſticum, &
non haberet finem rei iudicatæ, & de
actibus negatiuis non recurritur per
vim violentiæ ad Conſilium Supre-
mum. Et licèt hanc praxim habeamus,
42 & horum cognitio ad iudicẽ laicum
pertineat, executio eorum debet fieri
per iudicem Eccleſiaſticum, & eſt cõ-
munis opinio, cap. vnico de clericis
coniugatis, libro 6. vbi Ancarran.
allegat cap. fin. de excep. lib.6. Palat.
Rub.in cap.perveſtras de donat.int.§.
1.num.4. Barboſa in l.qui prior, num.
95.ff.de iud. Couarr. pract.8. num.5.
Carol. de Graſ. in præludio except.
num.95. Viuius deciſ.49. lib.1. Marta *
de iuriſ.Eccleſiaſtic.part.4.caſu 125.
num.23.

Clericus citatus à iudice ſeculari
43 cùm clauſula, ſi ſua putauerit intereſſe,
poteſt citari, cùm talis citatio ſit inci-
tatoria, & non arctatoria, & in hoc
caſu

caſu clericus ſic citatus dicitur actor voluntarius, vt notant Caſtr. Bald. Alex.& alij in l.teſtamenta omnia, C. de teſtam. Maranta de ordine iudic. 4.p.diſt.11.num.36. Roland. à Valle conſ.29.num.3.lib.2.Gutier.conſ.48. num.9.& 10.Mexia in pragmat. taxæ panis,concl.5. nu.34.Farinac.tom.1. crim.quæſt. 8. num. 87. Afflict. deciſ. 24.Surd.deciſ.26.nu.2.Maſtrill.deciſ. 79.nu.1.Mario Giuiba deciſ.1. à nu.1. Alex Trentazinq.lib.2.var.reſolut.de iudicijs reſolu.16. num. 4. vbi dicunt relati,quòd ſi clericus compareat citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, à iudice ſeculari, dicitur actor voluntarius, & non neceſſarius; quia acceſſoriè, & nō principaliter fuit vocatus ad cauſam, ita Caſtr. Alex. Iaſ.in l. libertus, ff. de in ius vocando, per cap. veniens el 2. de teſtibus,Iaſ.poſt Alex.in l.de pupillo,§ ſi ſeruo,ff. de nou. oper.nunt. Iaſ. Dec Sap.&Zuchar.in l.fin.C.de edict. Diui Adrian. tollendo. Ideo poteſt à iudice ſeculari condemnari.Cæſar Argelus de legitimo contradictore,q.3. art.3.num.88. 89. & 90. vbi multos refert.

44 Limitatur,quando clericus ſic citatus comparens poteſt declinare iuriſdictionem, dicendo ſe poſsidere, quia tunc dicitur actor neceſſarius, & remittendus eſt ad iudicem Eccleſiaſticum,Bald. in l. ſiquis in conſcribendo in fin.C. de pactis.Roland. conſ.29. num.17. lib.2. Capit.deciſ.8. num.3. Menoch.remed.15. recuperand.poſſ. num.232.Grammat.deciſ. 61. num.3. Afflict.deciſ.380.nu.7.&vbi Vrſillus, num.5.Farinac.vbi ſup.num.91.Monte Alegre in praxi cap. 9. num. 101. Trentazinq.vbi ſuprà num.5.

45 Limita etiam, quia clericus ſic citatus non compareat, tunc acta, & ſententia contra eum lata non afficiunt, quia citatus ſi ſua putauerit intereſſe, non comparens non dicitur cōtumax, Bal.in l.libertus,ff. de in ius vocando, Angel.in l. conſentaneum, C. quom. & quand.iud.Bald. in l.fin. quæſt.5.C. de edicto Diui Adrian. tollen.AEgidius Velamera deciſ.11.Afflict. deciſ. 2.num.8.Menoch. dict. rem. 15.num. 228.Farinac.dict. quæſt.8. numer.90. Alex.Ambroſinus de immunit.& libertate Eccleſiaſtica,cap.20.num.73.

46 Limita, ſi clericus citatus compareat, quòd ſi non compareat, contra ipſum in eius contumaciam procederetur, tunc comparendo dicitur reus neceſſarius, & non actor voluntarius, & ſentētia contra ipſum minimè ferri poteſt, & ei non parat præiudicium. Socinus de citationibus,quæſt.14.art. 2.Capitius deciſ.8.num.4. Grammat. deciſ.61. num.3.Farinacius vbi ſuprà, num.92.Roland.dict. conſ.29. nu.18. Marta de iuriſdict. Eccleſiaſt. 4. part. cent.1.caſu 37.num.19.

47 Clericus concreditor laici an poſsit per cæteros creditores cogi ad cōcurrendum coram iudice ſeculari circa dilationem dandam debitoris, vel circa diminutionem partis debiti? Eſt prima opinio negatiua; quòd creditor clericus non poteſt compelli, ex ſeqq.

48 Primò, quia iudex Eccleſiaſticus eſt competens, vt coram illo clericum conueniri debere; nam iudex ſecularis incapax eſt ad cognoſcendum de clericis,& Eccleſiaſticis rebus, etiam prorogatione, & renunciatione, cap. 2.3. & 4.cap.cæterū, cap.nouit, de iudic.&cap.1.cap.cum ſit generale,cap. ſi diligenti, de foro compet. Secundò, quia licèt magna ſit inter Doctores contētio in duas communes diuiſa:an incapacitas laicorum erga Eccleſiaſticos ſit de iure diuino, an de iure poſitiuo, iuxta tradita à Cardinali in cap.perpendimus de ſent. excōmunic.DD.in cap.Eccleſia Sanctæ M.de conſtit.Abb. id cap. at ſi clerici de iudic.num.23.Nauar.in cap.nouit,eodē tit.Gouar.in pract. quæſt.31. Roland. conſ.23.num.18. lib. 2. Lelio Iordam de maiorib. Epiſcoporum cauſis, cap. 8. Oſio de hæreſibus noſtri temporis, lib.

49

lib.2.tit.de legitimis iudicibus, Burſ.
conſ.397.num. 10. lib. 4. Bal. Angel.
Alber.& Fulgoſ. in l. iubemus, C. de
Sacroſanct.Eccleſijs, Menoch. de re-
cuperan.remed.15.num.210. Duaren.
de Sacris Eccleſiæ miniſterijs, Alua-
rus Valaſcus conſultat. 100. nu.8. Ta-
50 men communis concordia eſt, quòd
in temporalibus iudex laicus eſt incõ-
petens de iure poſitiuo; in ſpiritualibus
de iure diuino incapax, vt reſoluit
Couarr. vbi ſup. Roland. conſ. 523. à
num.6. Lancellot. Conrad. in templo
iudic.lib.2.cap.1.Ioan. Garcia de no-
bilitat.gloſ.9.num. 8.& 27. Tertiò fa-
51 cit, quia iudex ſecularis, qui cognouit
de cauſis Eccleſiaſticis excommuni-
catur, & officio priuatur. Auth. ſtatui-
mus, C. de Epiſcop.& cleric. Bobadil-
la plures allegans, in Polit.tom. 1. lib.
2.cap.18.num.8.& ſeqq vbi etiam di-
cit, quòd iudex ſecularis non poſsit
cognoſcere cõtra clericos licẽtioſos,
etiam de conſenſu Epiſcopi, argum.
gloſ.verſ. diſcuti, in cap. ſi Imperator,
96.diſtinct.gloſ.in cap. quamquam de
52 cenſib.lib.6.verb.diuiſio. Quartò præ-
terea facit, quia licèt verum ſit, quòd
iudex incompetens ſit competens ex
incidentia, vel ex prorogatione per l.
1.& 2. ff.de iudic. cap.1.cap. ſignifica-
ſti de foro competenti, vel ex recon-
uentione, l.cum Papinianus, Auth. &
conſequẽter, C.de ſent. & interlocut.
omn.iud.c.1.& 2.de mutuis petit. vel
ex incidentia, l. quoties, C. de iud. iu-
dex tamen ſecularis nõ tantùm eſt in-
competens, verùm etiam, vt dictum
eſt, eſt incapax, qui non poteſt fieri ca-
pax ex incidentia, vel prorogatione,
vel alia iuſta cauſa, vt aliqui exiſtimãt,
quia incidentia non eſt modus tollen-
53 di incapacitatem, cap. tuam de ordin.
cognit. Couar.in 4. decretal. cap. 8. §.
3.numer.4. Quod ſecùs erit in iudice
54 Eccleſiaſtico, qui per incidentiam, &
annexitatem cognoſcit de cauſa pro-
fana, & pœna impoſita: ita Conrad.
ſuper conſ.169.Federic. de Sen. & A-
lexandrin. in cap. gemma, num. 3. de
ſponſalib.text.in cap. de prudentia de
do nat.inter.gloſ.verb.acceſſoriè, Pe-
trus Girard. ſingulari 96. Couar.in 4.
decretal. dict. §. 8. §. 12. nu. 3.part.2.
Caſtro in l.ordinarij, C. de reiuẽd. nu.
4. Cagnol.in l. diffamari, C. de ingen.
& manum.num.10.Felin. in cap. cùm
ſit generale de foro compet.
55 Sed contrariam ſententiam affirma-
tiuam cõmunẽ tenuerunt multi, ſci-
licèt quòd iudex ſecularis cognoſcat
de cauſa dilationis debiti contra cre-
ditores ſeculares, & Eccleſiaſticos:
& pro hac communi opinione faciunt
ſequentia. Primò, quia de facto rei
Eccleſiaſticæ poteſt iudex laicus cog-
noſcere, iuxta communem opinionem
ab omnibus receptam, à Bar. Iaſ. Alex.
in l.quoties, C. de iudic. Menoch. de
recuperand. poſſ.reme d.19. num.338.
qui dicit, magis communem & rece-
ptam, de retinenda poſſ.remed. 3.num.
336. Villalobos in ærario mille cõm.
opinion.in verb.iudex ſecularis, num.
107. Humada in ſcholijs ad Greg. Lo-
pez in l.58.tit.6. par.1. gloſ.2. num.2.
Afflict.dec.219.n.15. Roland. cõſ.12.
num.24.lib.2.Gerard.ſingul.56.& 96.
Capitius decıſ.7. poſt Bart. Roman.
Alex.& DD.in l.Titia dicunt commu-
nem, ff. ſolut.matrimon. Rippa in cap.
2.num.17.de iudic. Ant.Padilla in l.1.
num.57.C.de iuris, & facti ignorant.
Nauar.in cap.nouit de iudic. Couarr.
in pract.35.num.1.& ſeqq.& de ſpon-
ſalib.cap.8.§.12. nu.3. Auiles in capp.
1.Præt.c.1.verbo mãdamiẽtos, nu.11.
Belluga in ſpeculum Principũ, verb.
& ſunt, & alij rub.11.num.2.& 3.& ibi
Camillus Borelus lit.B.Ant.Queſada
var.qq iuris quæſt.29.ſub num.14.Pe-
trus Barboſa in l.Titia 35. num.54. ff.
ſoluto matrimonio, Gratian. Regula
253.limit.1.& num.12. Bobadilla plu-
res referens, tomo 1.lib.2.cap.18.nu.
235. Sed in prædicta quæſtione tantũ
tractatur de facto, & de concedenda
dilatione tractatur: ergo conuenit
cogni-

56 cognitio iudici ſeculari. Secundò probatur, quia ſi ſunt plures ſeculares cõtendentes, cum quibus vnus eſt clericus, poteſt vnus iſte clericus cum alijs coram iudice ſeculari conueniri, l. 1. ff. de quib. reb. ad eundem iud, eat. Bobadilla, vbi ſup. num. 179. litera G. plures refert authores Gironda de priuilegijs, num. 960. & hoc ratione connexitatis, vt in gloſ. dict. l. 1. & continentia
57 cauſæ diuidi non debet. l. nulli, C. de iudicijs: tenet etiam Stephanus Aufrerius de poteſtate ſeculari, regul. 2. ponit etiam exempla Menoch. lib. 2. de arbitrar. cent. 4. caſu 371. num. 10.
58 Quia vbi eſt identitas actionis, ſed perſonarum diuerſitas, vnus tãtum iudex adeundus eſt, ſecundùm Afflict. deciſ.
59 354. num. 13. Et quando eſt conueniẽda vniuerſitas laicorum, & clericorũ, cuius maior pars eſt laicorum, conueniri debet coram iudice ſeculari, ita Bart. l. fin. C. de collegijs illicitis, num. 15. qui hoc tenendum dicit, dũmodo conueniatur cõmunitas clericorũ ſuper bonis temporalibus: ita etiã tenet Sicul. in c. ex literis de conſtitut. & in cap. ſi diligenti de foro competenti, & Florianus in l. repetundarum, §. Hermaphroditus in fin. ff. de teſtib. Bal. in Auth. habita, C. ne filius pro patre, nu. 41. vbi mirabilem ponit diſtinctionẽ; Bar. in l. ſodales, num. 15. ff. de collegijs illicitis (ibi ponit ſingularem
60 quæſtionem: Quãdo dicatur collegiũ clericorum, vel laicorum, vt poſsit cõueniri coram ſuo iudice? & reſolutiuè dicit, quòd ſi eſt maior pars laicorum, quàm clericorum, dicitur collegium laicorum: ſi verò eſt maior pars clericorum, dicetur collegium clericorum: & vnaquæque maior pars conueniri debet coram ſuo iudice: ſi verò eſſent æquales laici, & Eccleſiaſtici, dicit, quòd debent conueniri coram Eccleſiaſtico; quaſi pars clericorum dignior trahat ad ſe partem laicorum æqualẽ; argumento l. quidquid, §. cum partes, ff. de acquirendo rerum dominio, & l. quæ Religioſis, ff. de rei vendicat.) Salycetus in dict. Authent. habitæ, nu. 39. Zarabela in cap. accepimus de fide inſtrumentorum. Stephanus Aufrerius, vbi ſuprà num. 16. Garcia Gironda de priuilegijs, num. 963. & 964. Principalẽ concluſionem, quòd clericus citatus ad cõcurrendum cum alijs creditoribus, debeat comparere corã iudice Eccleſiaſtico, confirmarunt Cæſar Vrſillus ad Afflict. deciſ. 380. num. 7. Franciſcus Viuius deciſ. Neapolitana 38. num. 8. iudicatum teſtatur, quinto die Decembris anno 1585. Aloyſio de Leo, in l. cum ſoluto, num. 11. C. qui bonis cedere poſſ. Maſtrill. deciſ. Sacræ Regiæ conſcientiæ Regni Siciliæ 79. num. 5. die 31. Ianuarij 1604. inter clericum Thomam Berſighelli cum Vincentio Citardo, Garcia Gironda de priuilegijs, num. 958. Ceuallos tom. 4. comm. opin. quæſt. 809. num. 624. verſ. idem dicendum. Pro qua communi, & vera opinione expertus patrocinium præſtiti, & vidi multoties in hac Curia Regia iudicari tàm per inferiores, quàm per ſupremos iudices. Nec obſtant fundamenta pro prima opinione adducta; nam vnico verbo reſpondetur, quòd in prædicta quæſtione iudex ſecularis cognoſcens de dilatione ſolutionis concedenda, nihil auferre videtur de rebus temporalibus clerici, vel Eccleſiæ: ſolùm enim differtur ſolutio, & quod differ-
61 tur, non aufertur, l. ſi quando, C. de in offic. teſtamento, Gironda ſuprà num. 464. & 465.

Clericus primus creditor ex cauſa iuris offerendi à ſecundo creditore an poſsit conueniri coram iudice ſeculari poſt addictum pignus creditori clerico licitanti pro ſui debiti ſatisfactione?

62 Ad hoc dubium reſpondetur affirmatiuè, quòd clerico competat declinatoria fori, cum ſit perſona Eccleſiaſtica, & vocatur in iudicium à ſecundo creditore, qui debet ſequi forũ clerici per

per regulam tritam, actor debet ſequi forum rei, cap. cùm ſit generale de foro competenti, cum ſimilibus.

63 Neque vllatenus impedit, quòd ipſe clericus habuerit bona virtute graduationis, & ſententiæ latæ per iudicé ſecularem, & ideo ab eodem cogi poteſt ad reſtituenda bona anterioribus, quia nihilominus declinatoria ei competit, tantò magis cum tractetur de re Eccleſiaſtica, Socin. regul. 10. fallenc. 1. & 2. Antonius Cioſius conſ. 60. nu. 11. lib. 2. in terminis.

64 Hoc quidem iuſtificatur hac ratione, quia in iudicio ſeculari lis graduationis fuit proculdubio finita, tunc enim dicitur lis finita, vbicumque datur ei, qui vicit, ita Bart. & Iaſ. in l. fideiuſſor. §. ſi ſatisdatum ff. qui ſatiſdare cogant. & ſic lis dicitur finita ſolum modo per ſententiam executioni de-

65 mandatam, vt per Sarnen in regul. de annali, quæſt. 44. num. 4. & ſeq. Caputaq. deciſ. 172. par. 2. Mohedan. deciſ. 8. aliàs 105. deciſ. 14. aliàs 240. de cauſ. poſſ. & propriet. & deciſ. 3. aliàs 180. num. 3. de lite pendente, Viuius deciſ. 527. num. 3.

66 Attamen ſi poſt finitam litem emergat aliquid, quod ſit in iudicio deducendum, nouum quippe erit iudiciũ: & quòd lis iam fuerit finita, patet, quia clericus habuit integram ſummam pecuniarum, quæ ſibi debebatur, & dicitur lis extincta, vbicumque poſſeſſor cedit liti, & habuit poſſeſsionem, vt per Caputaquenſ. dict. deciſ. 172.

67 Et alio fundamento confirmatur, quia clericus emptor ſoluto pretio, & perfecta venditione conueniri debet coram ſuo iudice, iudex enim poſtquã ſemel ſententiam dixit, poſtea iudex eſſe deſinit, l. iudex, ff. de re iudic. cap. in literis de officio delegati, & in l. à Diuo Pio, §. ſi poſt addictum, ff. de re iudic. his verb. *Si poſt addictum pignus aliqua controuerſia emptori moueatur, an ſit cognitio eiuſdem iudicis, qui ſententiam executus fuerit, vidẽdũ eſt, & cùm ſemel emptio perfecta ſit, eiuſque, qui ſic comparauit, periculum verſetur, non puto locum eſſe cognitioni? Certè poſteaquàm inductus emptor in poſſeſsionem, nonne ceſſabunt partes eorundem iudicum: idemq; etſi ipſi, cui quis iudicatus eſt, res fuerit addicta.* Vbi Scribentes duo vtiliter quippe concludunt:

68 quòd in controuerſijs emergentibus poſt venditionem, vel pignoris adiudicationem, non ſummarie, ſed iuris

69 ordine ſeruato procedi debet. Alterũ verò, quòd coram iudice ordinario emergentia hæc pertractanda erunt: iudex autem ordinarius non intelligitur ille abſolute, qui primam ſententiam tulit, ſed ille; qui erit iudex competens emptoris, vel eius, cui pignus fuerit addictum prout ita explanat Paul. de Caſtr. in dict. §. ſi poſt addictũ, Franciſc. Viuius deciſ. 527. num. 7. lib.

70 4. Et confirmari poteſt alia ratione, quòd ſi iam clericus virtute ſententiæ graduationis conſecutus eſt integrum ſuum debitum, quod ei debetur, extincta manet eius actio: ſolutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio: princip. Inſt. quib. mod. collit. obligatio, cum ſimilib. Etſi iſtud debitũ euincatur, nõ agit amplius clericus primæua actione iudicati, ſed vti excempto, l. ſi prædiũ, C. de euict. Bart. in d. §. ſi poſt addictum, & in l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. Vincent. de Franchis deciſ.

71 50. num. 2.

Neque impediunt notata à Ryminald. Iun. conſ. 171. num. 63. lib. 2. & text. in l. cum ſecundus, & in l. ſeq. ff. de diſtract. pign. quòd vbicumq; primus creditor emit, etiam iure creditoris poteſt ei offerri per ſecundum, quia non intelligitur emiſſe non tam acquirendi dominij, quàm tuendi pignoris cauſa, quoniam hoc procedit ratione iuris offerendi, quod non negatur cõpetere poſteriori creditori cõtra clericum, ſed ex hoc non infertur ad id, de quo agitur, namq; ſiue irreuocabile, ſiue reuocabile ſit ius clerici, certũ eſt,

eſt, quidquid aduerſum eum cōpetere exiſtimet ſibi ſecundus creditor, id deduci oportet coram iudice Eccleſiaſtico competenti.

QVAESTIO OCTAVA.

An fiſcus venditor reuocet cauſam ad ſuum iudicem?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus trahit cauſam ad ſuum iudicem.*

2 *Fiſcus vendens priuato ſi extraneus velit vendicare, & fiſcus eum defendat, coram iudice fiſci agendum eſt.*

3 *Fiſcus etſi priuilegiatus, non poteſt declinare forum emptoris.*

4 *Speciale eſt in fiſco, vt cauſam trahat ad ſuum iudicem.*

5 *Fiſcus vtitur iure priuati, niſi reperiatur exemptus.*

6 *Inter priuatos actor priuilegiatus ſuperueniens ad defenſionem emptoris pro euictione, non mutat forum rei.*

7 *Fiſcus ſuperueniens ad defenſionem venditoris trahit actorem ad iudicem ſuum.*

8 *Fiſcus habet proprios iudices, & notarios.*

9 *Fiſcus ſi agat ex alterius perſona etiam ex ceſſione, cum pro ſuo intereſſe compareat, trahit ad ſe cauſam.*

10 *Quod procedit, ſiue fiſcus ſit actor ſiue reus.*

11 *Et etiam vbi comparet pro ſuo intereſſe.*

12 *Fiſcus ſuccedens poſt cæptam inſtantiam ad ſuum tribunal cauſam trahit, etiamſi alibi dependeat.*

13 *Fiſcus, qui non poſſit conueniri, niſi coram ſuo iudice, trahit cauſam ad ſe emptoris, & cauſam habentis ab eo.*

14 *Fiſcus habet ſuos iudices non habita ratione fori.*

15 *Fiſcus trahit cauſam ad ſuum tribunal in cauſa clerici ementis à fiſco.*

16 *Quando quæſtio eſt inter priuatos, & dependet à cauſa fiſcali, procurator Cæſaris eſt iudex.*

17 *Emens à fiſco, & à priuato conuentus poteſt petere ſe remitti ad iudices fiſci.*

18 *Quæſtio inter duos priuatos in conſequentiam, & acceſſorie ad cauſam fiſcalem, ad tribunal fiſci remittenda eſt.*

19 *Ponitur deciſio Sacri Ærarij in hac curia Regia.*

20 *Fiſcus licèt teneatur de euictione, non niſi ad ſimplum tenetur.*

21 *Fiſcus non tenetur de euictione, ſi rem debitoris ob debitum vendat.*

22 *Fiſcus condemnatus vſuras, nec intereſſe ſoluit.*

23 *Nec etiam tenetur ad ſimplum, etiamſi promiſſum ſit.*

24 *Fiſcus ex contrauentione contractus tenetur ad intereſſe.*

25 *Fiſcus tenetur ad intereſſe, quando promiſſa non ſeruauit, &*

ex

ex facto ſuo damnũ quis patitur.

26 *Intereſſe in hoc caſu idem eſt, quòd res ipſa debita.*

27 *Intereſſe, & pretium ſunt diuerſa, & pretium conuentum non eſt intereſſe.*

28 *In euictionis materia aliud eſt pretium conuentum, quo res eſt vendita, & aliud euictio.*

29 *Inter actionem ex ſtipulatu, & actionem ex empto verſatur differentia.*

30 *Quando factum non eſt adimpletum, & contrauentum, non debetur, niſi facti æſtimatio.*

31 *Vltra rei æſtimationem ad interẽ reſſe non tenetur fiſcus.*

32 *Ex priuilegio fiſci non debetur vltra ſimplum; in cõtractibus priuatorum aliud procedit, num.* 33. *&* 34. *ponitur quæſtio,* 35. 36. 37. 38. 39.

40 *Fiſcus non habet priuilegium niſi in expreſsis.*

41 *Explicatur text. in l. cum quidam, §. fiſcus.*

42 *Data poteſtate alicui vendendi bona fiſcalia, poterit dare fideiuſſorem de euictione.*

43 *Vſura omni iure prohibita eſt, intereſſe omni iure permiſſum.*

44 *Intereſſe, & damnum de iure Canonico peti poſſunt.*

45 *Aliud eſt intereſſe, & aliud vſura, num.* 46. 47.

48 *In pecunia ſemper venit intereſſe extra rem.*

49 *Emens à fiſco non patitur euictionem, quando fiſcus poſsidebat rem venditam.*

1 Fiſcus trahit cauſam ad ſuum iudicem, Ancart. in cap. ea, quæ, quæſt. 17. de regulis iuris, quòd ſic inducit text. in l. 3. cum gloſ. C. de iure fiſci, lib. 10. inquit enim: Fiſcus habet priuilegium ſui iudicis, quia fiſcales cauſæ agitantur coram procuratore Cæſaris, l. ad fiſcum, C. vbi cauſæ fiſcales, modo

2 ſic fiſcus vendidit priuato, à quo extraneus vult vendicare, & fiſcus eum defendit coram procuratore Cæſaris, qui eſt iudex inter fiſcum, & priuatum: ita videtur ſentire gloſſa magna ibi in verbo, ſi autem contra emptorem, idem ſentit ibi Bar. in ſecunda lectura, qui ſimpliciter ſequitur Paul. de Caſtro in l. venditor, ff. de iud. Rebuff. tit. de dilat. gloſ. vnica, nu. 9. Ant. Theſaurus deciſ. 213. à num. 1. Contrarium ſequitur Cauallinus in §. 3. nu. 124. de euictionibus. & inquit, ſuaderi poſſet ex generalitate d. l. venditor, ff. de iudicijs, vbi in priuilegiato dicitur, quòd non poteſt declinare forum iudicis emptoris, Fachinæus lib. 2. cõtrouerſ. cap. 37.

3 Verùm fiſcus vtitur hac prærogatiua, vt trahat cauſam ad ſuum iudicem virtute priuilegij à iure ſibi conceſsi, ſi perſona priuilegiata comprehenditur in caſu l. vẽditor, ff. de iudic. ergo ipſe fiſcus: & hoc ſentit Bald. in l. 3. C. de iure fiſci, reprehendens gloſ. Aretin. in rub. de except. num. 17. nititur pluribus modis reſpondere ad d. l. 3. ſecundum Anton. de Burgos in d. cap. fin. de empt. & vendit. num. 18. & in vanum nititur. Socin. conſ. 91. lib. 3. in fin. duobus modis reſpondet, vt apud eum videri poſsit. Cagnolus perſiſtit cum priori opinione, dicẽs illam eſſe communem, quòd fiſcus hac prærogatiua fulcitur, vt cauſam eum tangentem ad ſuum iudicem trahat, tit.

4 totus, C. vbi cauſæ fiſcales, l. 1. & 2. C. ſi aduerſus fiſcum, Cauallin. vbi ſup. ſequitur opinionem Bal. propter generalitatem d. l. legis venditor, quæ loquitur in perſona priuilegiata; & fiſcus

vtitur

5 viitur iure priuati, niſi expreſſe in illo
caſu reperiatur exemptus, gloſ. in l.
item veniunt, §. in priuatorum, ff. de
petit. hæredit. l. in fraudem, §. fin. ff. de
milit. teſtamento, l. cum quidam 17. §.
fiſcus, ff. de vſuris, l. ex imperfecto, C.
de teſtament. & vbi Bald. & in l. digna
vox, C. de legibus, l. & in legatis 4. C.
ad l. Falcid. l. iuſtas, C. de iure fiſci, lib.
10. Martinus Laudenſis de fiſco quæſt.
14. Ioannes de Platea in l. fiſcum, C. de
vſuris fiſcalibus, lib. 10. Decius in l.
iuſtum, C. de edẽdo, num. 2. & in conſ.
531. num. 3. Aymõ Craueta conſ. 168.
num. 10. Padilla in l. manifeſtæ, C. de
ſeruitut. & aqua. Menchaca qq. contr.
illuſtr. cap. 38. num. 14. Euerardus in
centur. legali, cap. 26. Tiraq. de retra-
ctu ligaag. §. 1. gloſ. 14. num. 100. Pe-
regrinus lib. 6. tit. 1. num. 13. de iure
fiſci, Auiles in cap. 1. Præt. gloſ. dona-
cion. nu. 31. Petrus Belluga in Specu-
lum Princip. rub. 5. num. 1. vbi Camill.
Borellus. Fulgoſ. conſ. 73. col. fin. Rip.
in l. 1. num. 4 ff. ſolut. matrimon. Ca-
uallin. dict. § 3. à num. 106. & 107. &
* num. 124. Roderic. Suarez in proœ-
mio fori, nu. 28. Petrus Surdus deciſ.
18. num. 1. & 2. Caualcanus de tutore,
* num. 337. Guidon. Papa deciſ. 536. Al-
pharo de officio fiſcalis gloſ. 16. à nu.
10. Gaſpar Anton. Theſaurus lib. 3.
* qq. forenſ. quæſt. 93. num. 4.

6 Licèt inter priuatos actor priuile-
giatus ſuperueniens pro euictione rei
venditæ non immutet forum, nec tra-
hat actorem ad forum ipſius authoris,
7 vt in d. venditor: Secùs eſt in fiſco, qui
ſuperueniens ad defenſionem vendi-
toris, trahit actorem ad ſuum iudicem,
id eſt, procuratorem Cæſaris. Socin.
in d. conſ 91. dicit, quòd in caſu illius
legis fiſcus erat obligatus agenti con-
tra actorem ſibi rem reſtituere. Quod
nõ contingit in caſu noſtro: licèt enim
venditor teneatur de euictione em-
ptori; non tamen tenetur ad aliquid
euincenti, & conſequenter, termini
ſunt diuerſi, & ex ſeparatis non fit illa-
tio, l. Papinianus, ff. de minorib. Cor-
neus conſ. 79. lib. 4. Præterea vbi em-
ptor conuenitur propter contractum
fiſci, qui emit minori pretio, nimirùm
ſi coram iudice fiſci conueniatur, Bar-
boſa in d. l. venditor, num. 154. in caſu
tamen iſto non ratione contractus,
ſed vt poſſeſſor, videtur coram iudice
ſuo cauſa ventilanda, d. l. venditor, &
hanc ſequuntur, & defendunt Couarr.
pract. 8. num. 3. Caldas Pereira cap.
31. de empt. & vendit. nu. 99. Cauall.
dict. §. 3. num. 125. Antonius Theſau-
rus deciſ. 213. num. 3. verſ. contrariam *
opinionem, Franchis deciſ. 117. ſub *
num. 2.

Nihilominùs tamen priuilegium
fiſci eſt, vt proprios habeat iudices, &
8 notorius, qui acta ſcribant, Bal. in rub.
C. de hæred. vel act. vendit. Lucan. 1.
part. de fiſco, nu. 87. allegans l. in frau-
dem, §. quoties, ff. de iur. fiſci, l. 1. C. ſi
aduerſum fiſcum, l. ſi conſtante, la 2. §.
ſi. ff. ſolut. matrimonio, tot. titulus, C.
vbi cauſæ fiſcales, Bal. in l. ſi debitum,
num. 2. C. quando fiſcus, vel priuatus;
Franciſcus de Claperis deciſ. 53. Ma *
ſtrillus de Magiſtratib. lib. 5. c. 8. n. 78.
Peregrinus de iure fiſci lib. 7. tit. 1. nu.
1. & tit. 2. nu. 1. & 16. Alpharo de offi.
fiſcalis, gloſ. 16. num. 21. Gregorius
Lopez in l. 14. tit. 7. par. 6. gloſ. 1. Vbi
forte in Regno ſufficiet, ſeu fieri debe
ret coram his, quæ præſident in iudi-
cijs rerum fiſcalium, & patrimonij
Regis, *Qui vulgò, dicuntur Contadores
maiores*, qui videntur ſucceſsiſſe in lo-
cum procuratoris Cæſaris, cùm co-
gnoſcant de cauſis fiſcalibus, & inter
fiſcum, & priuatum, prout faciebat
procurator Cæſaris, Iacob. Cancel.
lib. 2. var. cap. 16. à num. 40. & lib. 3.
cap. 16. à num. 131. Et etiam cùm ex
alterius perſona agit, etiam coram
9 procuratore Cæſaris agere poſsit, vt
refert Bal. proxime citatus, Quemada
in quæſtionib. fiſcalib. quæſt. 1. & 2.
Corneus conſ. 3. num. 3. lib. 2. Euerar-
dus in centuria legali, cap. 61. num. 3.

vbi

Digitized by Google

vbi allegat textum ſingularem in l.
ſi minori, & ibi Platea notat, C.
de iure fiſci, lib. 10. Et hoc proce-
10 dit, ſiue fiſcus actor, ſiue reus ſit, vt
tenent ſuprà relati, & Padilla in l.
manifeſtæ, num. 4. C. de ſeruit. & a-
qua, Peregrinus vbi ſuprà: fiſcus e-
nim ad ſuum iudicem trahit, cùm
propter ceſsionem, aut euictionem
comparet, Matthæus de Afflictis
* deciſ. 2. vbi Angelus Piſanellus. Et
11 etiam vbi comparet pro ſuo intereſ-
ſe, trahit fiſcus cauſam ad ſuum tri-
bunal, dict. l. ſi minori 3. C. de iure
12 fiſci lib. 10. Et in tantum hoc eſt ve-
rum, vt fiſcus ſuccedens poſt cœptã
inſtantiam, non teneatur primum
iudicem ſequi; ſed ad ſuum tribunal
poſsit cauſam trahere, Bald. in l. 1.
C. de hæredit, vel act. vendita, &
in rub. de rerum diuiſ. num. 13. &
idem Bald. & Salycet. in l. 1. C. ſi
pendente appellatione mors inter-
uenerit; idem Salycet. in l. ſi debi-
tum, C. quando fiſcus, vel priuatus,
num. 2. Afflictis dict. deciſ. 2. in prin-
* cip. Capitius deciſ. 197. & etiam
* cauſas alibi pendentes procurator
Cæſaris ad ſuum poteſt trahere tri-
bunal, nè publicæ cauſæ præiudice-
tur, l. apud Iulianum, ff. de iure fiſci,
Alpharo de officio fiſcalis, gloſſa 16.
num. 24. Alexand. Ambroſin. de im-
munitate Eccleſiæ, cap. 20. num. 44.
Adeò etiam, quòd ſi fiſcus ſuccedat
condemnato, non cogitur ſequi in-
ſtantiam inchoatam per delinquen-
tẽ; ſed poteſt adire proprios iudices,
Boſsius in praxi tit. de bonis publica
tis, nu. 24. latè Farinac. in fracmẽt.
poſt tit. de furt. quæſt. de fiſco, n. 192.
* fol. 194. & 195. Cabedo dec. 119. Se-
nat. Portugalliæ nu. 6. lib. 2. Vbicũ-
que enim fiſco intererit, hoc ſiue
13 agens, ſiue patiẽs, ſiue reſpõdens, ſiue
aſsiſtens, vel quomodocumq; ſit, non
habita ratione fori, cauſa ad ſuprema,
vbi aſsiſtit, trahitur, Pereg. dict. lib. 7.
tit. 1. nu. 9. ex d. l. ſi minori, Ancarr. in
ca. ea, quæ de regulis iur. lib. 6. Caſtr.
& Cagnolus in d. l. venditor, ff. de iu-
dicijs, Matth. Silanus in l. cum eorum,
C. de ſent. & interlocut. omn. iud. nu.
9. tom. 1. ſingul. Doct. Franciſcus de
Claperis dec. 53. & Cabedo dict. dec. *
119. num. 7. lib. 2. Decius conſ. 700. *
14 Boſsius in d. prax. tit. de fiſco, & priui
leg. eius, num. 43. ibi: *Fiſcus habet ſuos
iudices, non habita ratione fori*, l. 1. &
per totum, vbi cauſæ fiſcales, l. 2. C. ſi
aduerſus fiſcum: & pariter inter pri-
uatos cognoſcunt iudices fiſci, quan-
do cauſa depẽdet à fiſco, l. cum eorũ,
& ibi Bart. C. de ſent. & interlocut.
omnium iud. l. cum vendente, C. vbi
15 cauſæ fiſcales. Et in tantũ hoc proce-
dit, quòd fiſcus habet facultatẽ auo-
candi cauſam ad ſuum tribunal in
cauſa clerici ementis à fiſco, vel ab
eo habentis cauſam, Marta de iuriſ-
dictione Eccleſiaſtica, p. 4. caſu 34.
num. 18. & 19. & ex numeratione
Doctorũ colligit, quòd iſta ſit com-
munis opinio. Bar. in d. l. cum eorum,
C. de ſent. & interlocu. omn. iud. te-
ſtatur, quòd quando quæſtio eſt in-
16 ter priuatos, & dependet à cauſa fiſ-
cali, procurator Cæſaris eſt iudex:
idem dicit in l. 3. C. de iure fiſci: quod
ſpeciale eſt in fiſco, vt in eo non ha-
beat locum dict. l. venditor, ff. de
iud. & hanc eandem tenet gloſſa
in dict. l. 3. Alexand. ad Bart. ibi-
dem, & Angelus in repet. l. 1. C. de
fide inſtrument. iure haſtæ fiſcalis,
lib. 10. Anton. de Alexand. in l. 2.
C. ſi aduerſus fiſcum, Caſtrenſis in
l. edicto, C. eodem, vbi dicit, quòd
17 emptor à fiſco conuentus à priua-
to, poteſt petere ſe remitti ad iudi-
ces Cameræ, Salycetus in l. cum ven-
dente, in quæſtione 3. C. vbi cau-
ſæ fiſcales, dicit, cognoſcere debe-
re procuratorem Cæſaris inter duos
18 priuatos in conſequentiam, & ac-
ceſſoriè ad cauſam fiſcalem: idem
firmat Franciſcus de Platea in
tract. de priuilegijs fiſci, priuileg.

14. & 31. Socin. conſil. 46. lib. 4. Cagnolus in dict. l. venditor, num. 16. ff. de iud. Capit. deciſ. 197. Coſta de rata quæſt. 227. numer. 8. Franchis deciſ. 117. in fin. Ioann. Baptiſta Toro in compendio deciſ. verb. Aduocatus Regij patrimonij; Borgninus Caualcanus, qui dicit communem, in cauſa clerici, & licèt Marta in fine ab hac opinione recedat; tamen ipſe Caualcanus refert, ita iudicatum in Senatu Finizanenſi deciſ. 8. numero 13. libro 1. Iacob. Cancer tomo 2. variar. reſolut. cap. 16. num. 42. & 45. affirmat, hoc iure vti in Regno Cathaloniæ, & in eo iudicatum fuiſſe, anno 1620. octauo die Decembris.

19 Iudicatum etiam vidi per Senatores Sacri AErarij coram Relatore Camaſobras, me patrocinante, in cauſa inter Michaelem Garciam actorem, & inter Melchiorem de Herrera, clericum præbendatum in mea Sancta Matre Eccleſia Collegiali villæ de Paſtrana feliciſsima mea patria, in qua ortum, & originem maternam habui, & lis vertebatur inter dictos ſecularem, & clericum. Prætendebat actor in dicto Senatu Sacri EArarij domum quandam, quæ vendita fuerat dicto clerico à quodam executore eiuſdem Senatus, ex ea de cauſa, quòd male vendita fuerat domus; quia etiam actor ſoluerat, quod debebat adminiſtratoribus Regij fiſci, & liber exiſtebat, & ſolutione non obſtante, vendita fuit dicta domus clerico, & addicta publicè fuit per quatuor centum aureos. Tradita enim poſſeſsione clerico; tamen actor interpoſuit appellationem ad Conſilium Sacri EArarii; datoq; libello grauaminum, & eius copia domino fiſcali, conſului actori, vt peteret literas Regias ad vocandum clericum emptorem; eiſq; intimatis venit, & comparuit clericus, qui declinauit iuriſdictionem, & data copia actori; fuit reſponſum, declinatoriam non impedire, quominus clericus in dicto Senatu litem proſequeretur. Cauſaq; concluſa, fuit votatum per dictos dominos, quòd clericus directè reſponderet, & quòd cauſa ſequeretur in dicto tribunali: & ibi domini dixerunt, altera vice fuiſſe iudicatum in cauſa patronatus de Anaya contra quemdam clericum emptorem.

20 Speciale eſt autem in fiſco, quòd de euictione non niſi ad ſimplum teneatur, licèt in priuatis ſecus ſit, in tantum, vt etiamſi procurator fiſci duplum promittat euictionis nomine, fiſcus non obligatur, niſi ad ſimplum, l. ſi procurator 5. in princ. ff. de iure fiſci, Bald. in dict. l. 1. C. de hæredit. vel actione vendita, Afflictis de iure protom. §. 4. numero 26. Laudenſis de fiſco quæſt. 111. numero 57. gloſſa in l. ſi dictum, ff. de euict. Paul. Pariſius conſil. 101. numero 14. lib. 1. Caualinus § 5. de euict. num. 89. Peregrin. de iure fiſci, lib. 6. titul. 4. num. 36. Alpharo de officio fiſcalis, gloſſa 34. ſpeciali 7. numero 48.

21 Fiſcus tamen non tenebitur de euictione ſi rem debitoris ob debitum vendat; tunc enim nec ad ſimplum tenebitur, l. ob cauſam 13. C. de euict. & tenet Petrus Dueñas regula 169. ampliat. 1. Gregor. Lopez in l. 23. tit. 18. par. 3. Alphar. de officio fiſcalis, gloſ. 34. de empt. & vendit. numero 49. ſeptimo ſpeciali, vbi dicit plura.

22 Verùm etſi fiſcus ipſe condemnatus vſuras non ſoluit, ex regula text. in l. cum quidam, de vſuris, qui textus etſi loquatur de vſuris, an ſit idem reſpectu intereſſe ponderando gloſſam peregrinam, & ſingularem in l. 2. §. grani æſtimatione; in verb. per iniuriam, ff. de adminiſtrat. rer. ad ciuit. pertin. quæ per text. in dict. l. ſi procurator, ff. de iure fiſci

fiſci, dicit, non teneri ad intereſſe, vel vltra æſtimationem, etiamſi promiſiſſet: & gloſſa loquitur in euictione rei emptæ, quã à nimine vidi allegatã, aut ponderatam, Bal. in l. 1. C. de hæredit. vel act. vend. num. 11. his verbis dicit:
23 *Sed ſcias, quòd in contractibus fiſcalibus, fiſcus numquam tenetur de euictione vltra ſimplum, etiamſi ſit expreſſè promiſſum*, vt ff. de iure fiſci, l. ſi procurator, quem allegat, & ſequitur Martin. Lauden. in tract. de fiſco, cap. 111. dicens, fiſcum non teneri de euictione vltra ſimplum, etiam quòd expreſſè promittat de duplo: & idẽ in ſpecie Paul. Pariſ. dict. conſ. 101. lib. 1. num. 54. tradens, eſſe ſpeciale in fiſco, vt ſi res vẽdita per eum euincatur, ad aliud non teneatur, quàm ad ſolutionem pretij, quod accepit, per dict. l. ſi procurator, vbi allegat Alexand. in addit. ad Bart. ibidem, verbo, ſimplum, & allegat Alex. Bal. in d. l. 1. C. de hæredit. vel act. vendita: & ſpeciale dicit eſſe gloſſa magna in fin. l. ſi dictum, in principio, in verbo, ſimpla, ff. de euictionibus: & inter priuilegia fiſci, vt non teneatur de euictione vltra ſimplum, etiam quòd expreſſè promittat ponit Franc. Lucanus in tract. de priuileg. fiſci, priuilegio 53. & Cauall. §. 5. num. 89. de euictionibus: Rebuff. tom. 3. ad ll. Gallic. tit. de dilat. art. 2. gloſ. 1. nu. 32. Afflict. de iure prothom. §. 4. not. 9. num. 26. Belluga in Specul. Princip. rubr. de præconijs, §. poſt quam dudum, nu. 7. AEgidius Boſſius in praxi criminali in rub. de fiſco, num. 16. Virginio Bocatio in tract. de cenſib. part. 2. num. 163. vbi refert deciſionem Rotæ Romanæ factam in cauſa Volaterrana terrarum coram Blanchetto 18. Aprilis 1586.

24 Et quamuis Peregrinus in eodem lib. 6. tit. 1. authoritate Alex. in conſ. 156. lib. 2. & in conſ. 4. lib. 3. tradiderit, teneri fiſcum ad intereſſe ex contrauentione contractus per eum geſti: tamẽ iſte eſt alius caſus, cùm in obligationibus facti ſuccedat obligatio ad intereſſe, & quando fiſcus promiſſa non ſeruauerit, & ex facto ſuo
25 damnum quis patitur; tunc non poteſt aliud deberi, quàm id, quod intereſt: ſiquidem nihil certum eſt deductum in contractu, & intereſſe; quod liquidabitur, illud erit ſimplum debitum, Alexand. conſil. 168. numero 4. lib. 3. Et idem erit in tali caſu intereſſe,
26 quòd res ipſa debita, cum in alio non conſiſtat; ita Bartol. notabiliter in l. ſtipulationes non diuiduntur, numero 60. in verb. præterea ſi petitur actum, ff. de verbor. obligat. conſ. 2. numero 8. Ioann. Baptiſta Thoro in add. ad §. 4. numero 4. titul. 4. Franciſ. de Ponte de poteſtate Proregis. Et
27 quamquam intereſſe rei, & pretium ſunt diuerſa, & pretium conuentum non eſt intereſſe, vt poſt alios bene declarat. Socin. in l. 1. C. de eo, quod intereſt, numero 23. vſq; ad num. 39. & numero 127. Maur. Iun. allegat. 47. numero 2. vltra Specul. in tit. de intereſſe in principio, & propriè in materia euictionis, aliud eſt pretium conuentum, quo res fuit vendita, & aliud euictio, quæ importat æſtimationem rei tempore euictionis ſequutæ; ita quod poteſt eſſe quantum eſt pretium primo loco conſtitutum,
28 poteſt eſſe plus, ſi adeſt augmentum temporis, & poteſt eſſe minus, ſi res eſt deterioris conditionis ex tempore, vel quandocumque, iuxta textum notab. in l. Titius, § fin. iuncto text. ſeq. in l. idemque, ff. de action. empti; vbi gloſſa ſingularis diſtinguens inter actionem ex ſtipulatu, & actionẽ ex empto, quę datur pro euictione,
29 vt prima detur ad pretium primo loco conſtitutum cum duplo: ſecunda ad id, quod intereſt, & ſic æſtimatur res tempore euictionis: idem textus in l. cum venderet, ff. de euict. vbi gloſſa in l. euicta, la ſegunda, eodẽ tit.

& in actione ex ſtipulatu procedit tex. in l. ex mille, §. 1. ff. de euict. Frāc. de Ponte de poteſtate Proregis, tit. 4. §. 4. nu. 7. & ibi Ioann. Bapt. de Toro eodem num. 7. Tamen in caſu Alex. in
30 quo nihil certum eſt promiſſum, ſed factum non adimpletum, & contrauentum, tunc nihil aliud poteſt deberi, niſi æſtimatio facti; & tunc idem erit, quod intereſſe, quod benè decla-
31 rat Dec. in eadem l. 1. num. 10. Ex quibus videtur cōmunem eſſe concluſionem ex natura contractus fiſcalis, exiſtente particulari fiſci priuilegio, non teneri fiſcum ad intereſſe vltra rei æſtimationem: & ſic dum Ioann.
32 Andr. Butr. Panorm. Immol. Zarab. & communiter Doctores tradiderunt in cap. 2. extra de precario, quòd ideò in caſu text. l. ſi procurator, ff. de iure fiſci, non tenet euictionis promiſſio vltra ſimplum; quia eſt vltra naturam contractus. Benè, inquam, dixerunt, quia ex priuilegio fiſci non debetur, niſi ſimplum ratione euictionis, & meritò promiſſio facta de triplo, & quadruplo tamquam contra naturam contractus fiſcalis, non eſt ſeruanda; ita Bald. in dict. l. 1. C. de hæred. vel act. vendita, num. 5. Martin. Laud. de Fiſco, quæſt. 111. Quod non
33 in contractibus priuatorum: ſiquidem dupla eſt ex natura contractus emptionis, & venditionis; & propterea etiam non promiſſa debetur, text. in d. l. 2. ff. de euict. vbi Bart. Bal. Angel. & omnes: cuius text. verba ſunt: *Si culpa non promitteretur, & eo nomine agatur, dupli condemnandus eſt reus.* Ioannes Criſpus de Montibus in ſua nomencl. act. ſub tit. de action. act. ex empto, & ad alia ad ornatum l. emptor, C. de euict. tradit Alphanius collectan. 1312. & in quo hæc actio ex empto conſiſtat, videas Specul. in tit. de empt. & vendit. §. 4. num. 1.

34 Sed quæſo, aduertatur articulus quotidianus, & maximæ conſiderationis in dies in cauſis fiſcalibus, dum habentes à fiſco cauſam, contra ipſum de euictione agunt, vnus eſt articulus, ad quod fiſcus tenetur ex cauſa euictionis, & aliud eſt liquidato eo, quod debet, & in mora cōſtitutus, an ſoluat intereſſe quātitatis debitę? Primò enim caſu facilis eſt reſolutio, nec adeſt diſ-
35 crepantia, ſi rectè aduertatur: nam duplex actio oritur ex contractu emptionis, & venditionis; vna ex ſtipulatu, & ex hac agitur ad ſimplum cum dupla; vt ſuprà dictū eſt; & altera ex empto, quæ datur ex euictionis natura ad intereſſe, vt declarat gloſ. in l. ſi in venditione. ff. de euict. Mario Giurba dec. 115. num. 11. Seraphin. de priuil. iur. priuilegio 77. nu. 31. & in tantū eſt dè natura, quòd datur actio de euictione ex empto, etiamſi nō ſit promiſſa, iuxta tex. in l. nō dubitatur, C. de euictionibus; ita quòd, vt dictum eſt, duplex datur actio ex ſtipulatu ad pretium ſolutum cum dupla, ex empto ad intereſſe, bona gloſ. in l. idemque, ff. de act. empti, quam allegat, & ſequitur Bar. in l. Titius, la 1. ff. de euict. gloſ. in l. ex mille, §. 1. ff. de euict.

Si ergo duplex actio ex ſtipulatu ad ſimplum cum dupla, & ex empto ad intereſſe, ex natura cōtractus emptionis, & vēditionis, quomodo hoc igitur practicabitur in fiſco: nam ſi ex regula tex. in l. ſi procurator, ff. de iure fiſci, fiſcus non ſoluit duplū, vt Doctores dicunt ex iſto textu, quòd ad ſimplum fiſcus tenetur, videtur hoc benè procedere in actione ex ſtipulatu, & intelligitur ſoluere fiſcū ſimplum tantùm, dum aliàs priuatus ſolueret duplam: ſed in actione ex empto, quæ datur ad intereſſe, quod importat æſtimationem rei tempore eui-
36 ctionis, quæ poteſt ſe habere ad plus, & ad minus; vt ſuprà dictum eſt, non procedit diſpoſitio textus in dict. l. ſi procurator, & gloſſa, & Doctor. qui in dict. text. ſe fundarunt, per quem deciderunt ad ſimplum tantùm fiſcum teneri; non enim intel-

intelligentur reſpectu alterius actio-
nis ſeparatæ ex empto, quæ datur ad
intereſſe, quæ eſt propriè actio, quæ-
datur euictione ſequuta: text. in dict. l.
non dubitatur, & in d. l. ſi in venditio-
ne; ad quod videtur contradicere,
37 gloſ. in dict. l. 2. §. graui æſtimatione,
ff. de adminiſtr. rer. ad ciuit. pertin.
quæ loquens in venditione, & eui-
ctione ſequuta, dicit, fiſcum non tene-
ri ad intereſſe, vel vltra æſtimatio-
nem, allegat text. in dict. l. ſi procura-
tor: & magna eſt authoritas gloſſæ: &
pariter Pariſius vbi ſuprà, dixit, ſpe-
ciale eſſe in fiſco, vt re euicta ad ali
quid non teneatur, quàm ad reſtitu-
tionem pretij, quod accepit; & laté
Afflict. in cap 1. de inueſtit. de re alie-
na facta. Eſt bené verum, quòd omnes
fundant ſe in d. l. ſi procurator, quæ
cùm loquitur de ſimplo & duplo, vidé
tur omnes intelligi ſecundum legem,
quam allegant in actione ex ſtipulatu.
Sed ſi rectè aduertatur gloſ. prædicta
dicit idem, quod iura præallegata, ſi-
quidem, vt diximus, in contractibus
emptionis, & venditionis fiſcus actio-
ne ex ſtipulatu; non tenetur, niſi ad
ſimplũ; actione verò de euictione ex
empto tenebitur ad intereſſe, ſed non
38 totale: verùm quatenus æſtimatio rei
importabit tempore euictionis ſequu-
ta, per iura allegata: hoc eſt quod gloſ.
dicit in d. l. 2. videlicèt, fiſcũ non tene-
ri ad intereſſe, vel vltra ęſtimationem:
& hoc pariter eſt, quod Doctores tra-
diderunt in d. l. 1. C. de ſent. quæ pro
èo, quod intereſt, in illa quæſtione.
An idem ſit æſtimatio rei, quod inte-
39 reſſe, & è contra? nam largo modo
eſt idem, quòd intereſſe; & quando
non eſt quid certum promiſſum, ſem-
per eſt intereſſe, vt latiùs ibi per
Dec. & ſic non erit ſimplum reſpecti-
uè ad pretium primo loco conſtitu-
tum; nec erit totale intereſſe; ſed limi-
tatum ad rei æſtimationem tempore
euictionis; quod voluit dicere gloſſa
in dict. l. 2.

Imò hoc dicit expreſsè, dum dicit,
non teneri ad intereſſe, vel vltra rei
æſtimationé: ergo tenetur ad intereſ-
ſe, quatenus importat rei æſtimatio-
nem. In quo cõcordant iura allegata,
videlicèt dari actioné ex empto, quæ
importat id, quod intereſt tépore eui-
ctionis ſequutæ; quod ſecundũ æſtima
tionem, quod tunc téporis fiet, vt ex-
preſsis verbis dicit tex. in d. l. ſi cũ ven-
deret. §. fin. ff. de euict. Ita quòd quan-
do ſumus in euictione, quanta debeat
eſſe quantitas, hoc erit ſecundũ æſtima
tioné rei tépore euictionis paſſæ. Fiſ-
40 cus enim, vt eſt iuris notorij, nõ habet
priuilegium, niſi in expreſsis, & in hoc
non habemus, niſi text. in d. l. ſi procu-
rator, qui loquitur in duplo, ſeu triplò,
41 & text. in l. cùm quidam, §. fiſcus, lo-
quitur in vſuris, quæ longè diſtant ab
intereſſe: maximè ab intereſſe intra
rem, vel circa rem debito ex natura a-
ctionis, & conſiderando damnũ emer-
gens quod omni iure eſt debitum: ma-
ximè ſi fiſcus fuerit interpellatus, con-
uentus, & condénatus, & ſoluere non
curauit: cũquè promittédo fiſcus eui-
ctioné, promiſit factum, videlicet de-
fendere, quod idé eſt iuris interpreta-
tione, quòd promittere intereſſe, iux-
ta notabilé doctrin. Bar. in d. l. ſtipula-
tiones non diuiduntur: meritò ad in-
tereſſe tenebitur tali caſu, & non de-
fendendo fiſcus, vel contraueniendo,
vel non reficiendo damna, & intereſ-
ſe iuxta promiſsionem euictionis ex
natura contractus: videntur in hoc
propria conſilia Alex. ſuprà allegata
per Peregrin. vt fiſcus ad intereſſe
teneatur: cùm ſint omnia de natu-
ra contractus, Virginius Vocatius
in tract. de cenſib. p. 2. nu. 163. Frãciſ-
cus de Ponte de poteſtate Proregis,
tit. 4. §. 4. n. 18. & ibi Ioan. Baptiſta de
42 de Toro, & eſt bona deciſio Angeli
in l. 2. ff. de iuriſ. omn. iudic. vbi tra-
dit, quòd data poteſtate alicui ven-
dendi bona fiſcalia, poterit dare fi-
deiuſſorem de euictione, & opponere

omnia pacta pœnalia ſecundum morem Regionis; quem allegat, & ſequitur Barbatia in cap. 2. de precario. Et pœnæ, & omnia, quæ ſunt de natura contractus, poſſunt promitti, vt in Eccleſia tradiderunt communiter Doctores in d. cap. 2. de precario. Vnde cùm actio ex empto, quæ datur ad quanti intereſt, ſit de natura contractus, in tantum, quod etiam non promiſſa euictione debetur, & differt à reſtitutione pretij primo loco conſtituti. Sequitur præterea, quòd debebitur intereſſe ex natura contractus actione ex empto, in quo fiſcus non reperitur priuilegiatus: ſed hoc intereſſe non erit vltra rei æſtimationē tempore euictionis, quia hoc intereſt, ſecundū iura præallegata: hoc dicit gloſ. in d. l. 2. de admin. rer. ad ciuit. pertin. & hoc erit ſimplum ſecundū Doctores loquentes in terminis tex. in d. l. ſi procurator reſpectu dupli, quando agitur actione ex ſtipulatu, & ſic ſemper debebitur pretiū ſimplū rei, ſed in actione ex empto pretium conuentum, quo res æſtimabitur tempore euictionis ſequutæ: pro quo affertur tex. in cap. 1. ſi de feud. vaſſ. ab aliq. interp. fuerit, ibi: *Si in eo iudicio vaſſallus fuerit victus de re aliena inueſtitū fuiſſe, vt dominus vaſſallo eiuſdē æſtimationis, quod erat tēpore rei iudicatæ, feudū reſtituat, vel nummos in fundum dandos numeret.* Et idem determinat text. in cap. 1. in princ. de inueſtit. de re alien. fact. vt de euictione agere poſsit, vt aliud feudum eiuſdem bonitatis, ſeu quantitatis præſtetur, cuius æſtimationis facta liquidatione intrat præterſi fiſci priuilegium intereſſe non deberi; quia fiſcus non ſoluit vſuras, & ſic ex quacunq; alia cauſa, quomodocumque ſit liquidus debitor.

43 De quo ſatis, ſuperq; ſemper dubitādum eſt: nam maxima eſt differentia inter vſuras, & intereſſe, in tantum quòd ſicut vſura eſt etiam de iure diuino prohibita, text. in cap. ſuper eo, cap. conſuluit, de vſuris: ſic è contra omni iure permiſſum eſt intereſſe; latè Bar. quem omnes ſequuntur in l. cunctos populos, C. de ſumma Trinit. & fi de Cathol. vbi gloſ. notab. dicēs, quòd dānum paſſum non vſura, ſed intereſſe petitur, & licitè abſque vlla fœnoris labe exigi, & conueniri quis poteſt ratione intereſſe; quod omni iure eſt permiſſum, etiam Pontificio, cap. 2. de fideiuſ. Bal. & Salycet. in l. 2. C. de vſur. Felin. in cap. P. & G. de offi. delegat. & in cap. cum venerabilis, nu. 7. vbi Dec. num. 14. de except. Palat. Rub. in cap. per veſtras in 6. notab. de donat. inter. vir. & vxor. Ant. Gab. lib. 3. commun. concluſ. concluſ. 10. tit. de ſolut. verſ. amplia, & ex Theologis verò Scholaſticis D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 4. & q. 78. art. 2. vbi Caietan. Conrad. de cōtrac. q. 30. Nauar. in comment. de vſur. nu. 44. Syluest. in ſumm. verſ. vſura, 1. q. 6. & multos conglomerat Ioan. Baptiſta Lupus in l. curabit, C. de act. empt. cōment. 1. §. 6. num. 101. & 108. Salyc. in l. 2. C. de vſuris, dixit vſuras de iure Canonico peti non poſſe; intereſſe verò ſecùs: & gloſ. ibi dum text. dicit, retardans ſolutionem pretij vſuras emptori æquitatis ratione præſtare cogatur. Et quærit Salycet. an hodie de iure Canonico ſit prohibitum, quia prohibita vſura? & dicit, ſecundum opinionem Azonis, non eſſe prohibitum, quia loco intereſſe petitur, & dicitur ſolui ſecundùm Bald. ibi: *In recompenſationem fundatam in naturali æquitate, ne quis locupletetur cum iactura aliena*: in quo eſt elegans text. in l. ſocium qui in eo, ff. pro ſocio, ibi: *Non quaſi vſuras, ſed quod ſocij interſit moram eum non adhibuiſſe*: per quem text. gloſ. notabilis in cap. conqueſtus de vſur. dixit, quòd intereſſe, & damna ſecundum canones peti poſſunt, quia non ſunt 44 vſura. Socin. conſil. 176. num. 4. lib. 2. & Aretin. conſil. 149. numero 1. Dueñas regula 2. numero 44. Viuius

opin.

opin.1048.num.1.Quinimò vſuræ curſus mox poſt lapſum diei ſolutioni
* deſtinatæ incipit,My ſing.cét.3.obſeruat.95.num.5. & ſucceſsiuè peti poſſunt ratione retardatæ ſolutionis. Quod etiam in dote procedere dixit
* Oſaſchus deciſ.132.num.1. vbi plures allegat Doctor.verùm tamen in actionibus bonæ fidei vſuræ prædictæ debētur officio iudicis ex mora cōtracta, Matheſyllan. ſingulari 90. vbi Saray, Maur. Iunior allegat. 101. num. 16. Ioann. Baptiſta de Thoro in add. ad Franc. de Ponte de poteſtate Proregis,tit.4 § 4.nu.22.Alex.cōſ.156.lib. 2.& text.in cap.fin.de nou.for.fidelit. vbi ſi dominus differt poſſeſsionem tradere,& omnem vtilitatem ei præſtabit, vbi gloſſa allegat text. notabilem in l. ſi ſterilis, §. cùm per venditorem, ff.de action. empt. Cagnol. in dict. l. vnic. C. de eo, quod intereſt, num. 46. verſ. non obſtat authoritas
45 Bald. vbi dixit, non eſſe arguendum ex diſpoſitione iurium loquentium in vſuris ad intereſſe, quod vt dictum eſt, quod fundatum eſt in naturali æquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura. Pro abſoluto tradit
* Minadous in deciſ. Sacr. Conſ. 17.
46 aliud eſſe intereſſe,aliud vſuram. Hinc in terminis Auth. quæ ſupplicatio, C. de precibus Imp. offer. Regia Camera in cauſa Caroli Papacodę cum hæredibus Ioannis Pagani deberi intereſſe pecuniæ ſolutæ reuocata ſententia Præfecti Præt. ponderando verba text.ibi, Cum legitimis augmentis: & verb. in Auth. vnde ſumitur,quodque aliud ſit intereſſe, aliud vſura; maximè quando permiſſum eſt negotiari, & dari pecuniam ad honeſtum lucrum, ita quòd non tenetur otio-
* ſa. Et licèt dubitatum fuit, qui fru-
47 ctus veniāt in terminis dict. Auth. an naturales tantùm, an etiam ciuiles, & gloſſa in l. iubemus, §. ſanè, el 1. in verb. vel acceſsionibus, C. de Sacroſanct. Ecclefijs, voluerit, naturales tantùm venire; conſiderando verbum, acceſsiones, & ex eo quia titulus reducitur ad non titulum,& ſic, vt indebitum reperitur; qua actione naturales tantùm fructus veniunt; gloſſa in l. 1. in verb. actione, C.de condict.indebiti.Et vſura dicitur fructus ciuilis, ob quod non benè dicit gloſſa in l. indebiti, in princip. ff. de condict. indebiti. Tamen hæc limitantur in condemnatione reſtitutionis pecuniæ,dum ea ſecundùm communem curſum non ſtat otioſa, ſed ordinariè implicatur in emptionem, vel reemptionem; & propterea de communi ſtylo, cùm retractatur ſententia,condemnatur quis ad reſtitutionem pecuniæ cum intereſſe: nam dixit Bald. in l. 1. ff. de condict. indebiti, quòd vbicumq; eſt licitum negotiari, tunc etſi vſura ſit prohibita: tamen quando quis poteſt ponere pecuniam ad honeſtum lucrum, tenetur ad hanc reſtitutionem; qui allegat Bartol. in l. Diui Seuerus, ff. ad l. Falcid. qui hoc explicitè dixit, ex ſuprà dicta concluſ. quòd aliud eſt vſura, & aliud intereſſe, quod omni in iure debetur, gloſ. in d. cap. conqueſtus in dict. l. curabit, & in dict.l.ſotium qui in eo, Alexand.in l. ſi inſulam,§ vſuras,ff. ſolut.matrim. Fulgoſ. poſt Bart. in l. indebiti, §. ſed ſi nummi,ff.de condict.indebiti,dicit, venire ciuiles actiones, quando non eſt in damnum, nec in pœnam debitoris. Et ratio quare tenetur ad fructus naturales,eſt,quia effectus eſt locupletior: ergo eadem erit ſemper quòd ex pecunia mea lucrum ſen-
48 tit quomodocumq;: & licèt aliàs non veniat intereſſe extra rem, ſed intra rem: tamen dicunt Doct. quòd diſtinctio illa non habet locum in pecunia, in qua non dantur fructus, propterea venit ſemper intereſſe extra rem, immò etiam venit intereſſe lucri ceſſantis: Bart. in dict. l. nummis, & eſt communis ſecundum Iaſ. ibi,

ſecus verò, quando ſumus in rebus, & ſpeciebus debitis, tunc procedit text. in l. ſi ſterili, §. cũ per vẽditorẽ, ff. act. empt. Bal. in l. cum allegas, n. 14. C. de vſuris. Et licèt tex. in d. §. fiſcus loquatur in vſuris, quæ tamen ab intereſſe diſtant, ſequitur, quòd omni iure intereſſe ſolui præcipitur, ita Peregrin. de fiſco, lib. 6. tit. 7. num. 4. Franciſc. de Ponte, in d. tit. 4. §. 3. num. 31. & 32. Emens à fiſco tunc non patitur diui-
49 ſionem, quando poſſidebat rem venditam, Riminald. conſ. 103. num. 52. lib. 1. Cauallinus d. §. 3. num. 128. in fine, de euict.

QVAESTIO NONA.

An nuntio referenti ſe citaſſe venditori credendum ſit?

SVMMARIVM.

1 *Reſponſio citati eſt de pertinentijs citationis, & nuntio dicenti ſe citaſſe, credendum eſt.*

2 *In mandato, quod eſt ſtricti iuris, veniũt ea, quæ ſunt iuxta mãdatum, ita etiam in iuramento nuntij.*

3 *Reſponſionis relatio non eſt commiſſa nuntio, ſed ſola citatio.*

4 *Citatus comparens, vel nolens comparere, fuitque iuſto impedimento detentus, non dicitur manifeſtè contumax.*

5 *Citatus tunc verus contumax dicitur, ſi non fuit impeditus, & non comparuit, & per eius confeſſionem conſtat in iudicio, vel per teſtes, quòd ſic dixerit nuntio.*

6 *Nuntio non creditur ſuper reſponſione partis, vel eius facto.*

7 *Nuntius tenetur referre factum ſuum, & non alienum.*

8 *Nuntio publico iurato creditur, non equè non iurato.*

9 *Iuraſſe ſufficit nuntius in aſſumptione officij.*

10 *Limitatur, vt non credatur in citanda perſona fidedigna.*

11 *Intellige, quando nuntius eſſet perſona illaudata, & vilißima.*

12 *Limitatur, quando relatio eſſet in cauſa graui, & magnum eũdẽ præiudicium concernente.*

13 *Citando integrum eſt probare contra nuntium non eſſe citatum.*

14 *Nuntius, quo pacto quis probetur, & cur?*

15 *Nuntio publico creditur ſine literis, priuato tantùm cum literis committentis.*

16 *Illuſtris perſona non tenetur credere ſine literis.*

17 *Nuntio citanti ex parte iudicis delegati non creditur ſine literis.*

18 *Nuntio quantumcumq; publico, quando vadit ad locum longinquum, non creditur, niſi in literis citatorijs inſeratur tenor delegationis.*

19 *Nuntio etiam publico non creditur ſine literis in citatione reali, ſecus in verbali.*

20 *Nuntio non creditur ſine literis, quoad citationem, quæ domi fieret.*

21 *Nuntio dicenti, ſe non potuiſſe reperire citandum, & ideò ad domum citaſſe, an credatur; item ſi ſimpliciter diceret, citaſſe ad domum,*

mum, an credatur feciſſe perquiſitionem, & in citatione ſolemnitatem interueniſſe.

22 *Cuſtodi agrorum cum iuramento aſſerenti, ſe aliquem noxia cõprehendiſſe, credendum eſt.*

23 *Agrorum cuſtodi non eſt plena fides adhibenda ſi ſit leuis exiſtimationis, vel debet habere partẽ condemnationis.*

24 *Menſuratori, vulgò corredor, creditur dicenti, ſe portaſſe vinũ, vel oleum de domo Petri.*

25 *Intellige, ſi ſit perſona publica, & ſolita ſimilia publicè facere.*

26 *Nuntio creditur miſſo ad præſcrutandum ludentes, & portantes arma.*

27 *Armorum delatio, eſt leue crimen, & creditur nuntio referenti, quem arma detuliſſe poſt ſonũ campanæ, vel luſiſſe de nocte.*

28 *Limitatur, quòd non credatur, ſi ſimul eſt accuſator, & teſtis.*

29 *In leuibus delictis abſque proceſſu executio fieri poteſt.*

30 *In huiuſmodi caſibus, & legibus pœnalibus, niſi actu portantes res prohibitas apprehẽdantur, non puniuntur.*

31 *Nuncio ſoli creditur circa actus iudiciales.*

32 *Notario ſcribenti in actis talem fuiſſe citatum ex relatione talis nuntij creditur, licèt nuntius neget.*

33 *Notario dicenti ſe tenutam, vel poſſeſſionem dediſſe de mandato iudicis creditur licèt iudex neget.*

34 *Teſtibus dicentibus ſe alio modo dixiſſe, quàm fuerit à notario ſcriptum, magis creditur notario in cauſa ciuili, quàm in criminali.*

35 *Reo dicenti ſe confeſſum metu tormentorum magis creditur, quàm iudici neganti ſe tormenta illi dediſſe.*

36 *Soli aſſertioni Papæ ſtandum eſt.*

37 *Aſſertioni Regis, vel Principis an ſit credendum?*

38 *Perſonæ nobiliſſimæ creditur, de mandato, vel commiſſione ſibi facta.*

39 *Secretario, vel alteri familiari Sacri cubicularij Principis creditur de rebus à Principe commiſſis, etiam in arduis, quando Princeps eſt in eodem loco.*

40 *Temperatur, vt procedat hoc ſi non reſpiciat præiudicium alterius, aliàs ſoli ei fides non daretur.*

41 *Nulli creditur dicenti ſe habere mandatum Principis, niſi probauerit.*

42 *Cautius tamen erit, ſi in rebus arduis mandatum requirat.*

43 *Homini ſoli iurato ex diſpoſitione teſtatoris ſtandum eſt.*

44 *Sacerdoti, qui perſona magna eſt, creditur de commiſſione ſibi data à pœnitente reuelandi confeſſionem.*

45 *Confitens poteſt dare licentiam confeſſario reuelandi confeſſionẽ, & quo modo.*

46 *Licentia debet eſſe expreſſa, & non tacita.*

47 *Quod procedit, etiamſi Epiſcopus velit illud ſcire.*

48 *Se-*

48 *Secretum confeſsionis, quodcumque ſit, non eſt manifeſtandũ.*

49 *Quod ſcit Sacerdos in confeſsione, non vt homo, ſed vt miniſter Dei ſcit.*

50 *Maius eſt vinculum Sacramẽti quolibet homine, etiam ſummi Pontificis præcepto.*

51 *Reuelans confeſsionem iudicialiter, nulla fides ei adhibetur.*

52 *Limita, ſi Sacerdos eſſet fidedignus, aſſereretq; morientem dediſſe licentiam reuelandi.*

53 *Sacerdoti aſſerenti ab alijs dictum, & non per confeſsionem, incumbit onus probãdi, & nu. 54.*

55 *Hoc intellige de Sacerdote malæ famæ.*

56 *Sacerdoti credendum ſit de cõmiſsione diſtribuendi pecuniam in ſchedula contentam pro reuelatione conſcientiæ defuncti.*

57 *Conſcientia eſt Angelus humanæ vitæ præſidens, cui ſoli ſtandum eſt, omiſsis apicibus iuris.*

58 *Commiſſum ad conſcientiam, ad veritatem dicitur commiſſum.*

59 *Quando Deus eſt iudex, alius teſtis, quàm cõſcientia noſtra non erit.*

60 *In foro conſcientiæ dicto vnius Sacerdotis ſtatur, & num. 61.*

62 *Ponitur deciſio Regij Senatus.*

63 *Nuntio in his, quæ ad eius officium pertinent, creditur.*

64 *Nuntio de bonorum diſcuſsione alicuius creditur.*

65 *Nuntio etiam creditur debitorem non eſſe ſoluendo.*

IN Hac quæſtione Scribentes ſunt
varij. Bart. in l. fin. ff. de reſtit. in integ.
& in l. tres denunciationes, C. quo
modo, & quando iudex, & in l. ex conſenſu
§. fin. ff. de appellat. aſſerit, quòd
1 nuntio credendum ſit, quia reſponſio
citati eſt de pertinentijs citationis, &
propterea eſt illi credendum: argument.
text. in cap. Præterea, de offic.
delegat. & in cap. parati, de appellat.
vbi creditur nuntio quoad locum, &
ibi Abb. & alij, Decius, Zarabela in
clement. 1. quæſt 8. de dolo, & contumacia;
& mouetur, quia ſicut in mandato,
quod eſt ſtricti iuris, veniunt ea,
2 quæ ſunt iuxta naturam mandati, l. eã
tamen, ff. iudicatum ſolui, & ita in iuramento
nuntij Rippa in cap. 1. de iudic.
num. 83. ſtat cum hac ſententia, & ſatisfacit
argumentis in contrarium facientibus.

3 Salycetus tamen in dict. l. tres, & in
l. properandum, §. etſi quidem, notab.
6. C. de iudic. vbi plures allegat. Felin.
in cap. conſuluit, col. 9. de offi. delegati,
& in cap. inquiſitionis, colu. penul.
de accuſat. dicit contrarium, quòd reſponſionis
relatio non eſt commiſſa
nuntio, ſed ſola citatio.

4 Gaſpar Cauallinus dict. §. 3. num.
101. de euict. dicit, ſibi placere multũ
diſtinctionẽ Philippi Franchi in cap.
venerabilibus, §. porro, & ibi gloſſ.
verb. iudicio, de ſent. excommunicat.
lib. 6. Si talis denuntiatus comparuit,
vel nolens comparere fuit iuſto impedimento
detentus: & hoc conſtat, quia
non poteſt dici manifeſtus contumax,
argum. l. eius, ff. ſi cert. petat. Si verò
non comparuit, nec conſtat de impe-
5 dimento, & tunc ſi conſtat per ſuam
confeſsionem in iudicio factam, vel
per teſtes, quòd ſic dixerit nuntio,
hinc poteſt dici verus cõtumax: & ita
poteſt procedere prima opinio. Sed ſi
de hoc non cõſtat niſi per relationem
nuntij, tunc procedit opinio: pro qua
facit; quia licèt credatur nuntio, quòd
citauerit aliquem, quando eſſet nun-

tius

tius iuratus; tamen ipſi nuntio non creditur ſuper reſponſione partis, vel
6 eius facto: quia tunc deponeret extra ſuum officium, vt in dict. cap. venerabilibus ſentit Geminianus; cùm nuntius teneatur referre factum ſuum, &
7 non alienum: ſicut ei non creditur, ſi aſſeruit ſe eſſe percuſſum, vel vulneratum: Ioan. Andreas in add. ad Speculatorem, titul. de contumacia, in addit.
* magna, Guidon. Papa deciſ. 557. verſ. ſed iuxta hoc quæro, Marſilius ſingulari 560. Alciatus de præſumpt. regula 3. præſ. 14. Nuntio publico, & iura-
8 to creditur, non æquè non iurato: huius enim relatio citandi negatione inferior eſt; Maſcardus de probat. concluſ. 189. num. 9. & conſ. 1119. num. 14. Aſinius in prax. Florent. §. 9. cap. 3. num. 1. Patianus lib. 1. de probationib. cap. 48. num. 69. ſufficit tamen, quòd in ſumptione officij nuntius iuret, vt aduertit Aſinius ibidem, cap. 3.
9 num. 3. Bald. in l. magis puto, §. illud. in fin. ff. de reb. eorum, & in l. 2. C. de ſportulis, Angel. de maleficijs. in verb. nec non ad denunciationem, num. 5. & in verb. Petro publico, & iurato nuntio, poſt principium, Franciſcus Marcus
* deciſ. 418. ſub num. 1.

Limita, vt non procedat in citanda
10 perſona fidedigna, quæ veroſimiliter non falsò negaret ſe eſſe citatum: hoc enim caſu magis creditur neganti citando: Ant. Gabr. lib. 2. commun. concluſ. 4. numer. 8. Bernardus Greueus pract. concluſ. Cameræ Imperialis,
11 54. conſiderat. 1. num. 3. Quæ tamen limitatio procederet, quando nuntius eſſet viliſsima, & ſuſpecta perſona: Menoch. de arbitrarijs caſu 112. num. 10. Bernard. Greueus vbi ſuprà, num. 3. maxime vbi perſona hæc negans, iureiurando affirmauerit ſe non eſſe citatum, Maranta in ſpeculo aduocat. par. 6. tit. de citatione, num. 53. Greueus, num. 4.

12 Limita etiam, quándo relatio eſſet in cauſa graui, magnum citandi præiudicium concernente, Anton. Gabr. concluſ. 4. num. 6. Menoch. vbi ſuprà, num. 9. Aſinius d. §. 9. cap. 2. num. 11.
13 Integrum tamen eſt, citando probare contra nuntium, non eſſe citatũ, gloſ. in §. item teſtes, verb. in executoribus 4. quæſt. 3. Archidiaconus in dict. cap. venerabilibus, in verb. citatus, Angel. & Immol. in l. qui bona, §. qui damni; & ibi Alex. ff. de damn. infect. Immol. & Felin. in cap. propoſuiſti, de probat. Guid. Papa de præſump. col. 5. verſ. an debeat præſumi, & deciſ. 628. & ſingul. 409. Bertrand. conſ. 27. lib. 1. Tiraq. de retract. §. 4. gloſ. 1. nu. 6. tenet Bal. in l. contra negantem, in fin. C. ad l. Aquiliam; Roman. conſ. 102. num. 5. Alex. cõſ. 114. n. 3. lib. 4 & cõſ. 91. nu. 8. lib. 6. Vincent. Carrot. deciſ. 12. nu. 4. & 5. Matth. de Afflictis deciſ. 91. nu. 12. Seraphinus de priuileg. iuramenti, priuil. 31. num. 70. & 94. & ibi additio. num. 28. Plotus in l. ſi quando, §. 47. à num. 1. C. vnde vi.

14 Eligitur autem nuntius à iudice, vel à Conſilio: ſi à Conſilio probatur quis nũtius ex actis de electione ipſius facta, & illius iuramento, aut ſaltem de quaſi poſſeſsione illius officij: ſi à iudice, tunc etiamſi non appareat, quòd aliquis electus ſit nuntius: quod non eſt curandum, cùm ſtatim, quòd ſibi datur commiſsio citandi, eligitur, Bar. in conſtitut. ad reprimendum, §. per nuntium, num. 5. inter eius conſilia, Nicolaus Honthemius de arte notariatus, lib. 4. cap. 6. num. 56. & 57.

15 Nuntio autẽ publico credere quis tenetur ſine literis; priuato autem tãtùm cum literis iudicis committentis; gloſ. in cap. prudentiam, de officio delegati, & in cap. propoſuiſti 82. diſtinct. Franchis; & alij in cap. cùm parati, de appellat. Maranta in ſpecul. aureo, part. 6. memb. 1. num. 45. Rota in nouis deciſ. 335. de dolo, & contu-
16 macia. Si tamen citetur perſona illuſtris, quæ non poteſt citari ſine literis, nuntio ſine eis nõ eſt credendũ; Rom. in

in l.ſciendum,nu.46.ff.de verb. oblig. qui dicit, eſſe caſum ſingularem in l. quoties ad fin. vbi Bart. C. de dignit. lib.12.

17 Nec nuntio citanti creditur ex parte iudicis delegati; tradit Bart.in dict. conſtitut. ad reprimendum, verb. per nuntium, num.8. Nicolaus Honthemius vbi ſup.num. 48. Maſcard. tom. 2.de probat. concluſ. 1119. num. 18.

18 Quantumcumque publico nuntio ex parte iudicis, quando emanat citatio ad locum longinquum, non creditur ſine literis, & niſi in eis reperiatur tenor commiſsionis iudicis; Specul. in tit.de iudic. §. ſequitur, verſ. Quid de auditoribus, Felin.in cap.cum in iure, num.5.de offi. deleg. Nicolaus Honthemius, num.52. & Bart. num.7.vbi ſuprà.

19 Minus enim creditur nuntio publicò ſine literis in citatione reali; nimirùm quando ageretur de capiendo poſſeſsionem, vel pignora, vel perſonam, Bal.in dict. cap.cum parati, quẽ ſequuntur Franchis, Præpoſitus, Bart. in l.Palatinos, C. de locat. fundorum, lib.11.Nicolaus Honthemius, nu.54.

20 & Maſcard.num.22.vbi ſuprà.Quoad tamen citationem, quæ domi fit, creditur, Maſcard. nu.23. vbi plures alle-

21 gat.Et quòd idem ſit credendum nuntio dicenti, non potuiſſe reperiri citãdum, & ideo domi citaſſe, Bart.in l.1. §.permittitur, in fin. ff. de lib. agnoſcend. & in l.ſi tamẽ,in fin.ff.de leg.2. & in l.4.§. Prætor, ff. de damno infecto, Aſinius in praxi, §.9. cap.6.num. 1.Maſcardus,ſuprà num.24.

22 Montium, & agrorum cuſtodi plena fides eſt adhibenda, quando iuratus declarat,ſe aliquem in noxa comprehendiſſe;nam nuntio iurato creditur in eo quod pertinet ad officium ſuum, vt ſuprà dictum eſt: & in ſpecie Petrus Antibolus de munerib.§.4.nu. 206.Auendan.in cap.Corect.1.part. cap.1.num.15. Doctores in cap.cùm parati,de appellat. Tiraq. de retract. §.8.gloſ.9. Capitius deciſ. 45. num.3. Parlad.lib.3.different.52.§.1. num.1. Patianus lib.1.de probat.num.48. Nicolaus Honthemius vbi ſup. num.38. Petrus Ferrara in praxi in forma libelli inquiſitionis, §. hæc eſt quædam inquiſitio,num.39. Quam tamen opinionem intelligo poſſe de conſuetudine totius Hiſpaniæ: & alio iuuari poteſt, quod communiter traditur in his,quæ ruri, ſeu eremo cõmittuntur, non tam exactam exigi probationẽ, quàm in cæteris cauſis; ſed ſatis eſſe eo caſu veritatem præſumptionibus, & argumentis comprehendi, Bar.in l. ſi quis ex argẽtarijs,§. & an hæredi,ff. de edendo.

23 Si tamen cuſtos agrorum ſit leuis exiſtimationis,vel debeat habere partem de condemnatione, ſeu mulcta; nã eo caſu plena non eſt ei adhibenda fides, prout in pluribus locis vidi ſanciri,quòd aliqua pars pœnæ ipſi cuſtodi applicatur;niſi accedant alia argumenta, & præſumptiones; quia non eſt ſtãdum ipſius cuſtodis relationi ob rationem commodi, quod ipſe ſperat conſequi; quæ ratio adimit fidem cuilibet atteſtanti, l.nullus,ff.de teſtibus, l.in omnibus,C.eod.Patianus vbi ſup. num.48. Et in contrarium admitterẽ duobus concurrentibus, quando de re modica, & leui crimine agitur, vt ait Bart.in l.Diuus, num. 8. ff. de cuſtod. reor.Bal.in l.magis puto,§.illud in fin. ff.de reb. eor.qui ſub tut. Vel quando tota pœna fiſco applicatur, vel communitati, vt notat Bart. in l. ictus fuſtium, num.3. ff.de his,qui notant. infam.Fuluius Patianus vbi ſuprà, num. 48.in fin.Quia quando pœna, quæ cuſtodibus applicatur,eſt modica trium, vel quatuor argentorum, non eſt præſumendum, vt pro re tam minima vellet quis mentiri, & peierare, vt dicit Andreas Barbatia conſ.12. num. 15. lib.2. & refert iudicatum Franciſcus Calletus in addit: ad Patianum, num. 48.lit. L. vel aliàs adeſſent ſtatuta à

Rege

Rege confirmata, circa obſeruãtiam,
& cuſtodiã montium, vinearũ, & paſ-
cuorum; ea namque obſeruanda ſunt,
l. 14. tit. 6. lib. 3. Recopilat. Gutierr.
lib. 3. pract. q. 23.

24 Vnum tamen determinatum cen-
ſeo, ex l. 1. tit. 7. part. 3. vbi Greg. gloſ.
8. quòd non creditur nuntio minori,
niſi cum eo adſint duo teſtes, ne fraus
fiat, & euitentur multa damna, quæ li-
tigatoribus obueniunt ex praua rela-
tione nuntiorum, Ceuallos tom. 1. q.
381. num. 5. plura tradit in praxi Paz
tom. 1. par. 1. temp. 3. de citatione à
num. 1. & 33.

25 Menſuratori vini, vel olei, vulgo
in aliquibus oppidis, *corredor, o mojo-
nero*, aliàs *medidor*, dicenti, ſe portaſſe
vinum, vel oleum ex domo alicuius,
creditur, ſi ſit perſona ſolitus ſimilia
facere, & populari teſtimonio com-
muniter approbata; argum. text. in
cap. nullus ordinetur, diſt. 24. Ferrara
in libell. de forma opponendi contra
teſtes in facto eorum proprio, num. 7.
Curſius de teſtibus, conſ. 38. Boſsius
in praxi criminal. de oppoſit. contra
teſtes, num. 57. Borgninus Caualcanus
decif. Fiuizanenſi 37. nu. 42. Patianus
vbi ſup. num. 29.

26 Creditur etiam relationi illius, qui
mittitur ad præſcrutandum ludentes
per ciuitatem; Angel. in l. ea quidẽ, C.
de accuſat. vbi ait; quòd in leuioribus
27 delictis, veluti in delatione armorum,
in eunte de nocte poſt ſonum campa-
næ, & in ludente, non ſolum ſtandum
eſt relationi denunciatorum, qui au-
thoritatem habent à publico, verùm
etiam abſque alio proceſſu poteſt exe
cutio fieri, vel in ſoluenda pœna pecu-
niaria, vel in ponendo perſonas viles
ad columnam in publico ex conſuetu-
dine terrarum; quod notant Bal, in l.
ictus fuſtium, num. 3. ff. de his, qui no-
tant. infam. vbi dicit, quòd ſi familia
inuenit aliquem cum armis, & facit re
lationem Poteſtati, idq; in actis appa-
reat, poterit fieri præceptum, vt pœna
ſoluatur; Marſilius ſingul. 395. vbi di-
cit, quòd eſſet nefandiſsimum docere
hanc rem, cùm iſti nuntij ſint viles, &
ſcelatiſsimi, vt notauit Bald. in l. ma-
gis puto, §. illud in fine, ff. de reb. eor.
qui ſub tutel. Boſsius in praxi crimina-
li, tit. quomodò procedat. in crimine,
num. 7. Fuluius Patianus d. c. 48. num.
44. Cõtrarium tamen voluit Farinat.
tom. 3. crim. quæſt. 108. num. 150. plu-
res referens, & Albericus in l. 1. §.
quies, num. 1. ff. de officio Præfect.
vrb. vbi ait; quòd ſi miles Prætoris va-
dit, & dicit, ſe inueniſſe aliquos ludere,
vel arma portare, vel quid aliud ſimi-
le, non ei creditur, niſi probet; quia nõ
28 poteſt quis eſſe teſtis, & accuſator:
propterquod dicit excludiſſe ſæpiſsi-
me datiarios, ſeu publicanos referen-
tes, ſe inueniſſe aliquos facientes con-
tra formam datij. In leuibus delictis,
29 vt ſuprà dictum eſt, creditur denuntia-
toribus, cum de conſuetudine vbique
locorum, ex Specul. §. 1. in fin. num.
31. quidam officiales conſtituuntur à
publico, vt ſint cuſtodes nocturni ad
capiendum, denuntiandum quoſcum-
que nocturnos fures, vel alios arma
portantes, vel incedentes poſt horam
noctis ſolitam ſine lumine. Item depu-
tantur alij ad curandum, ne vina expor
tentur; item alij ad cuſtodiendum, ne
damna dentur in prædijs ab homini-
bus, vel animalibus, quorũ genus ho-
minum tota Hiſpania vocat cam-
parios.

30 Notandum eſt, quòd in huiuſmodi
caſibus, & legibus penalibus, niſi actu
comprehendantur delinquentes, pu-
niri non debent, ita vt non ſufficiat,
quòd ſint viſi, & non capti, & appre-
henſi. Et ratio eſt, quia numquam di-
citur quis inuentus in delicto, niſi ap
prehendatur, ſecundùm text. in l. ſi
Barſatoram, C. de fideiuſſoribus, ib
Bar. Bal. & Angelus, & alij Bar. Paul.
Immol. in l. 1. ff. de acquirend. poſſeſ-
ſione, & in l. 3. §. inde Nerarius, ff. eo-
dem, à num. 3. Mexia in pracmatica

taxæ

taxæ panis, concluſ. 1. num. 31. Paul. in l. 1. nu. 4. C. vbi Senatores, Cœpol. in l. ſi fugitiui, num. 73. C. de ſeruis fugitiu. Bellon. conſ. 49. Palac. Rub. in cap. per veſtr. §. 21. num. 14. Couarr. pract. 33. in fin. Perez in l. 2. tit. 14. lib. 2. Ordin. gloſ. 1. ad fin. Ant. Gomez in l. 45. Tau. num. 48. Iul. Clar. quæſt. 82. §. fin. Menoch. de arbitrar. caſu 394. num. 49. Roland. à Valle conſ. 75. nu. 27. lib. 2. Redin. de maieſt. Princip. verb. non armis ſolum, num. 193. l. 7. tit. 6. lib. 6. Recop. ibi: *Tomado cō ellas*; Azebed. in l. fin. in fin. tit. 23. lib. 4. Recopil. & in l. 1. num. 17. tit. 18. lib. eodem, Bobad. in Polit. lib. 1. cap. 13. nu. 108. lit. A. & lib. 4. cap. 5. num. 12. Farinat. tom. 3. crimin. quæſt. 108. à num. 132. Gutier. lib. 1. pract. quæſt. 12. nu. 5. & lib. 4. quæſt. 25. nu. 9. Leon. deciſ. Hiſpalenſi, centur. 30. Peguera deciſ. Senatus Cathaloniæ 55. Ceuall. tom. 2. quæſt. 651. num. 2. & 3. Auend. lib. 2. Corr. cap. 26. num. 16. Cenedo in collectan. 7. ad Decretales, num. 9. part. 2.

31 Notario ſcribenti actus iudiciales, ei ſoli abſque indicijs creditur, non obſtante, quòd non ſit ei credendum ſine teſtibus, vt notat Ruin. conſ. 56. num. 5. lib. 1. Fuluius Patianus lib. 1. de probat. cap. 48. num. 54.

32 Ex quo infertur, quòd ſi notarius in actis ſcripſerit, talem fuiſſe citatum, prout conſtat ex relatione talis nuntij; ipſe autē nuntius dicat, ſe nunquā citaſſe, nec retuliſſe, ſtandum erit teſtimonio notarij, ſi bonæ opinionis erit, vt teſtantur Cyn. in l. ſi quis decurio, C. ad leg. Cornel. de falſ. Caſtrē. in l. in exercendis, in fin. C. de fide inſtrument. Ioann. Andr. ad Specul. in §. notat. num. 12. in add. ecce iudex, de inſtrument. edit. Alber. in l. 1. §. ſi quis neget, in princ. ff. quemad. teſtam. aperiant. Immol. in cap. ad audientiam, n. 5. & Ant. de Butr. n. 18. de præſcrip. Rom. in l. 1. §. fin. nu. 17. ff. de verb. obl. Patianus vbi ſuprà. num. 55.

33 Sed quid ſi cōtrouerſia naſcatur inter notariū, & iudicē, & quia notarius ſcripſerit, ſe poſſeſsionem dediſſe, vel quid aliud feciſſe de mandato iudicis: iudex autē neget; cui magis credatur? Dicas, quòd notario, niſi eſſet vilis, & malus: iudex verò eſſet magnæ athoritatis, vt ait Albericus in l. ne in arbitris, num. 5. C. de arbitris, Franciſcus Calletus in add. ad Patianū de probat. num. 55. lit. O.

34 Item infertur, quòd ſi inter notarium, & teſtes controuerſia naſcatur, quia notarius ſcripſerit, eos dixiſſe vno modo; & ipſi dicant, alio modo dixiſſe, creditur notario, Bartholom. Brix. quæſt. dominicali 47. Caſtro in d. l. in exercendis, in fin. Immol. in d. c. ad audientiā, nu. 4. vbi Ant. de Butr. num. 17. Abbas num. 7. Couarr. lib. 2. var. cap. 13. num. 10. Patianus vbi ſup. num. 56.

35 Illud tamen notatu dignum in cauſa criminali, quòd ſi reus dixerit, ſe confeſſum metu tormentorum, iudex neget, tormenta illi fuiſſe illata; creditur magis reo, quàm iudici; ad hoc, vt poſſit reuocare confeſsionem; vt aiunt Ancharran. conſ. 24. num. 2. Marſilius in l. 1. §. Diuus Seuerus, num. 3. ff. de quæſtionibus.

36 Papæ aſſertioni ſtandum eſt, Clem. vnica de probationibus, & ibi Doctor. Maſcard. tom. 2. de probationibus, concluſ. 1148. latè & copioſe Nicolaus Genua lib. 2. q. 2. de verbis enuntiatiuis, vbi pleniſsimè refert authores, qui de hac materia latè ſcripſerunt.

37 Idem dicendum videtur de aſſertione Principis, vt latiùs videri poſsit apud Nicol. Genuam dict. lib. 2. q. 4. Maſcardus dict. tom. 2. concluſ. 1233. Capitius deciſ. 86. num. 2. Alexand. Trentazinq. lib. 1. reſolut. 2. de verborum ſignificat. Craueta de antiquitate temp. à num. 19.

38 Perſonæ nobiliſsimæ creditur de mandato, vel de commiſsione ſibi

facta,

Google

facta, cap. nobiliſsimus, 97. diſt. notat Roman. conſ.59. Iaſ. in l. admonendi, num.156. ff. de iureiurando in ſecunda lectura; Patianus vbi ſupra, num.58. gloſ. in l. Titio fundus, ff. de condit. & demonſtrat. Menochius lib.2. de arbitrar. cent. 2. caſu 177. Maſcard. tom. 2. de probat. concluſ. 647. num. 3. Maſtrillus deciſ. Regni
* Siciliæ 80. numer.3. Aloyſio Riccio
* deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. 137. num. 2. & in Collectan. deciſ. 1459. part.4.

Secretario, vel alteri magno, & no-
39 bili familiari Principis, eiuſque cubiculario, vulgo dictum, *Sumiller de Corps*, de re ſibi dicta, vel commiſſa, quando Princeps eſt in loco, ita quòd de facili poſſet ad eum haberi recurſus pro veritate rei, creditur, Specul. in §. videndum, num.3. de probationibus. Immola in cap. ſuper his, num. 5. de fide inſtrumentorum, Felin. ibi num.12. Iaſ. in l. admonendi, nu. 156. verſ. limita etiamſi Papa, in 2. lectura, ff. de iureiurando, Ant. Gabriel lib. 1. de probationibus, conſ.3. num. 20. Patianus vbi ſup. à num.70.

40 Hoc tamen procedit, quatenùs hoc non reſpiciat præiudicium alterius, aliàs notabili perſonæ ſoli de commiſsione ſibi data non creditur, vt tradit Abbas in cap. cùm olim, nu. 5. de dolo, & contum. vbi ait; quòd aſſertioni Cardinalium non eſt credendum in præiudicium alterius: ſequuntur Curti. de teſtibus, concluſ. 65. Crotus in 6. part. num. 210. de teſtib. Angel. conſ.182.

Regulariter tamen nemini credi-
41 tur in quouis onere conſtituto, ſe habere mandatum Principis, niſi oſtendat mandatum, l. 1. C. de mandati Princip. l. iuriſiurandi, C. de teſtibus vbi Bald. num. 11. cap. cum in iure peritus, de officio delegat. Benintend.
* deciſ.110. Maſcard. de probat. cōcluſ. 491. Marta de iuriſd. Eccleſiaſtic. 2. par. cap.35. num. 1. & 3. Bobadill. in Polit. lib.2. cap.18. num.207. Paramo de officio Inquiſ. lib.2. tit.2. cap.15. nu.6. Ceuall. lib.4. quæſt. 897. n.338.

42 Cautiùs tamen ſemper erit in arduis cauſis, & ſoli Principi reſeruatis, maximè in præiudicium alienum tendentibus, vt ab iſtis claram fidem commiſsionis exigamus, vt ait Speculat. in §. ſupereſt, num.16. de legato, Immol. in dict. cap. quod ſuper his, num.3. de fide inſtrum. Felin. ibi num. 9. Patianus vbi ſupra num.75.

43 Soli homini iurato ex diſpoſitione teſtatoris ſtandum eſt, ex commiſsione teſtatoris, l. Theopompus vbi Bar. & Doctores, ff. de dote prælegata, Gregorius Lopez in l.1. tit.11. part.5. gloſ.8. Anton. Gomez lib. 2. var. cap. 9. num.5. Couarr. lib.3. var. cap. 13. Afflictis deciſ.371. num.4. Auguſtinus *
Beroius quæſt. familiari 11. num.6.

Sacerdoti etiam, qui perſona eſt
44 magna, & notabilis, creditur de commiſsione ſibi data à pœnitente reuelandi eius confeſsionem; Lapus allegatione 94. num.1. Anton. Gabriel concluſ.1. num.26. de teſtibus Fuluius Patianus lib.1. de probat. cap. 48. nu. 61. Martinus del Rio tom.3. diſq. magic. lib.6. cap. 1. ſect.2. Suarez tom.4. diſp.33. ſect.1. Graff. conſ.6. num.30. de ſent. excōmunicat. Menoch. lib.6. præſumt.95. à num.1. Vincentius Carrotius de reuelat. confeſsionis, quæſt. 8. & quæſt. vlt. Rebuff. in cap. omnis
45 vtriuſque ſexus, in fin. dicit, quòd confitens poteſt dare licentiam confeſſario reuelandi confeſsionem, quando ipſius confitentis ſpirituale, vel corporale, aut publicum bonum exinde ſequatur; ex leui tamen cauſa reuelare etiam habita permiſsione confitentis ſacrilegum foret, Martinus del Rio vbi ſuprà, Pet. Antonius Lazarius de monitorijs ſect. 2. quæſt.17. num. 1. vbi dicit, quòd nec ſufficit,
46 ratihabitio, vel licentia interpretatiua, vel implicita; ſed requiritur explicita, & debet eſſe libera, & nullatenus coacta.

Et

47 Et hoc procedit, etiamſi Epiſcopus velit illud ſcire in confeſsione, ſi ſacerdos detegeret peccatum confeſsi ſuo Epiſcopo, vel alteri ſacerdoti, proteſtans, quòd illud dicit tamquam in confeſsione; Graff. dict. cõſ.
48 6. num. 31. Secreta enim commiſſa in confeſsione Sacramentali, quæcumque illa ſint, nullo modo manifeſtanda ſunt etiã ad ſaluandum totum Regnum; imò totum mundum, D. Thom. in 4. diſt. 21. quæſt. 3. & 2. 2. quæſt. 70. art. 1. vbi Caietanus, Salon, & Aragon, Catechiſ. Roman. de Sacrament. Pœnitentiæ, num. 58. optimè Menoch. de arbitrar. caſu 414. Carrotius de reuelatione confeſsionis, quæſt. 3. Lazarius vbi ſup. num. 2.

Et ratio eſt, quia quod ſcit ſacerdos
49 in confeſsione, non vt homo ſcit, ſed vt Deus, vel Dei miniſter, vt eſt text. in cap. Sacerdos, de offi. Ordinarij, & gloſ. in cap. dilectus, de exceſsibus Prælator. Auguſtinus Beroius dict. quæſt. famil. 12. num. 2. Vnde nõ poſſet cogi etiam à Papa ad reuelandam confeſsionem, Nauarr. in manuali cap. 8. num. 1. & ſeqq. Baiardus ad Iulium Clarum, §. fin. quæſt. 87. num. 4. Maius enim eſt vinculum Sacramenti quolibet homine, etiam ſummi Ponti
50 ficis præcepto, vt notant Doctores; Gigas de crimine læſæ maieſtatis, lib. 2. rub. qui accuſare poſſ. quæſt. 18. Beroius dict. quæſt. 12. num. 2. & 3. Martin. del Rio tom. 3. vbi ſup. lib. 6. cap. 1. ſect. 2. vbi inquit, quòd eo caſu poſſet dicere ſe neſcire, nec de tali peccato ſe quidquam audiuiſſe: & hæc etiã iuramento confirmare, mente ſubintelligendo, quod non poſsit reuelare.

51 Dato tamen, quòd reuelaret dicta in confeſsione etiam iudicialiter, nulla penitùs eſſet adhibenda fides, Bald. Paul. de Caſtr. in l. archigerontes, C. de Epiſcop. aud. Felin. in cap. 1. num. 3. de except. Rip. in tract. de peſte, §. fin. num. 104. etiamſi fauore matrimonij cõfeſsionẽ detexerit; Menoch. lib. 6. de præſumpt. præſump. 95. nu. 9.

52 Hoc tamen fallit, quotieſcumque Sacerdos eſſet fidedignus, aſſereretq; morientem dediſſe licentiam de reuelanda confeſsione; tunc enim creditur tali Sacerdoti; probaretq; eius dictum in iudicio, præſertim accedente iuramento; Lapus dict. allegat. 94. Franciſc. Viuius in ſuis communibus, verb. confeſsio, Barthol. Bertazolus conſ. criminali, 452. num. 8. lib. 6. Menoch. dict. præſumpt. 95. num. 6. vbi declarat, quando præſumatur, Sacerdotem de confitentis conſenſu confeſsionem Sacramentalem reuelaſſe: & lib. 1. præſump. 58. num. 15. Carrot. vbi ſup. quæſt. 16. Maſcard. concluſ. 1292. num. 1. Sacerdoti autem aſſe-
53 renti ab alijs dictum, & non per confeſsionem incumbit onus probandi, Maſcardus vbi ſup. num. 5. Nauarr. in cap. penult. diſt. 6. num. 164. quia præſumptio eſt contra ipſum, Carrot. vbi
54 quæſt. 15. Vnde ſi confeſſus accuſat Sacerdotem de detecta, & prodicta confeſsione; & Sacerdos negat, quòd audierit confitentem in confeſsione, ſed extra, Sacerdoti non creditur, niſi probet, & ſi non probat, ob id pœna extraordinaria eſt puniendus, Menochius lib. 2. de arbitrar. caſu 414. num. 8. Carrot. dict. quæſt. 16. num. 2.
55 Maſcard. vbi ſup. num. 6. Hoc tamen eſſe intelligendum de Sacerdote malæ famæ, arbitratur Martin del Rio tom. 3. diſq. magic. lib. 6. cap. 1. ſect. 2. & quidem in eo, qui bonæ famæ eſt, putat Lazarius, ſect. 2. quæſt. 17. num. 3. vbi dicit, ſufficere ius iurandum pro probatione, ſi teſtes deſint.

56 Soli Sacerdoti credendum ſit de commiſsione diſtribuendi pecuniam in ſchedula contentam pro releuatione conſcientiæ defuncti, abſque alia mẽtis illius proditione, ſeu declaratione, ſecundùm Auguſtin. Beroiũ d. quæſt. familiari 12. num. 3. Quod benè notat pro limitatione l. vni. C. de mandatis Principum, & cap. cum in

iure

iurepetitus, de officio iudic. delegat. & videtur tex. in cap. omnis de pœnit. & remiſſ. nam vt dixit Bal. in l. 2. C. de
57 fideicommiſſis, quòd conſcientia eſt Angelus humanæ vitæ præſidens, cui ſoli ſtandum eſt, omiſsis appicibus iuris, quoniam lex commédat, & fouet illud, quod ex conſcientia factum eſt, cui non conuenit de appicibus iuris diſputare. l. ſi fideiuſſor, §. quędam, ff. mandati. Vnde commiſſum ad con-
58 ſcientiam, videtur ad veritatem commiſſum, vt ibi denotat Bal. & habetur Lucæ cap. 11. & in cap. vnico, de ſacra vnctione: ſatis eſt rationem conſcientiæ habere quoad Deum, & quando Deus eſt iudex, alius teſtis, quàm con-
59 ſciẽtia tua nõ erit, cap. cuſtodiſti, 11. q. 3. ideoq; de his, quæ Sacerdos habuit in cõfeſsione, & cõſcientia, nõ ſunt alij teſtes neceſſarij; ſed ille ſolus. Quæ ſententia ſuadetur, nam ſi ex diſpoſitione teſtatoris ſimplici dicto iurato vnius ſtandum eſt, vt ſuprà diximus ex dict. l. Theopompus, ff. de dote
60 prælegata, quanto magis ex diſpoſitione Dei in foro conſcientiæ ſtari debet dicto vnius Sacerdotis, qui vices Dei gerit, vt credatur ei de omnibus, quæ is aſſeruit à peccatore habuiſſe, alitèr ipſum peccatorem non prodendo, vt in dict. cap. dilectus de exceſsib. Prælat. Auguſt. Beroius, dict. quæſt. 12. num. 6.

61 Neque obſtat dicere, quòd confeſſori non ſit crędendum de diſtributione bonorum facienda, alioquin hæredibus defuncti valdè præiudicare, cui vellet contra mentem defuncti dare poſſet, & idcirco de his, quę ipſe facit, pro executione ſibi cõmiſſa rationem Ordinario loci reddere tenetur, quia ſimpliciter illi credere non debet, Clement. vnica de teſtam. Tamé reſpondetur illud eſſe verum, quando Religioſus vt homo à defuncto extra caſum pœnitentiæ fuiſſet deputatus executor alicuius vltimæ voluntatis, & ita intelliguntur tradita in dict. Clementin. vnic. Secùs ſi in foro conſcientiæ, & animæ, & pœnitentiæ Religioſus diceret ſibi fuiſſe aliquid cõmiſſum pro exoneratione conſcientiæ defuncti, tunc enim Sacerdoti credendum eſſet, quoniam non vt homo deponeret, ſed vt Deus per prædicta: quo maximè probandum eſſe dicebatur, conſiderando conditionem, & qualitatem illius optimi Sacerdotis, vel Religioſi, qui adminiſtrator bonorum non erat, neque talis, vt veriſimilitèr hæredes, aut alij potuiſſent ſuſpicari, quòd ipſe ſua ſponte declarationem facere voluiſſet, & furatus fuiſſet ſchedulam: argum. in cap. abſit, 11. quæſt 3. Immò credendum eſt ipſum ſchedulam habuiſſe à defuncto pro exoneranda, exequendaq; voluntate eius. In cauſa
62 tamen cuiuſdam ciuis Conchenſis, qui fuit officialis domus Regalis monetæ, in hac ingenti Curia, qui in articulo mortis commiſerat Religioſo, & cuidam clerico diſtribuere quindecim millia argentea perſonis aliquibus pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, eo quòd ipſe commiſſarij erant diſcordes, & clarè non conſtabat de commiſsione, mortuoq; Religioſo, probatus fuit clericus non bonæ famæ, & opinionis exiſtere; Senatus ſupremus Regius iudicauit huiuſmodi pecuniam fore ſequeſtrandam, vt ad vnguem adimpleatur voluntas defuncti, licèt ipſe clericus inſtabat ſe commiſsionem habuiſſe à defuncto in foro pœnitentiæ, die menſis Maij anno 1621. coram Michaele Moteno ſcriba Prouinciæ.

63 Cùm ſuprà diximus, nuntio in his, quæ ad eius officium pertinent credendum eſſe, ad illud infertur, quòd nuntio, ſeu alguacelo nũtianti creditorem in poſſeſsionem bonorum Ioannis miſiſſe, quòdq; bona ſint ipſius Ioannis, niſi aliud oſtendatur, credendum eſt; vt voluit Bald.

in l. 1. gloſ. ibi, C. de priuil. fiſci, & in
l. 2. verſ. ſed hic dubitatur, C. quando
fiſcus, vel priuatus, tradit Salycetus
in l. ob maritorum, verſ. iuxta di-
ctum, C. nè vxor pro marito, Im-
mol. in l. à Diuo Pio, §. ſi quoque,
ff. de re iudicat. & Alexand. in dict.
l. §. ſuper rebus, Decius, qui ita
ſenis reſpondiſſe dicitur in cap. cùm
parati, de appellat. Alciatus præſunt.
14. regul. 3. numero 4. Aſinius in
dict. §. 9. cap. 5. num. 1.

Ipſis tamen nuntijs de alicuius bo-
norum diſcuſsione creditur, cùm nū-
64 tiant nulla debitoris bona reperiſſe,
ideoquè manum ad immobilia appo-
ſuiſſe, iuxtà l. à Diuo Pio, §. in vendi-
tione, ff. de re iudicata: & idem credē-
dum eſt, ſi nulla bona reperiſſe renun-
tient, pariter nulla diſcuſsione opus
erit, vt cōtra fideiuſſorem agi poſsit,
vt ait Bar. in dict. §. in vendit. & Alex.
Bal. & Salycet. in Auth. hoc niſi dibi-
tor, C. de pign. Rurſus idē voluit Bar.
in l. in illa ſtipulatione, ff. de verb. ob-
lig. Bart. in l. 2. §. ſi dubitetur, ff. quē-
admodum teſtamenta aperiant. &
in conſ. 90. Signorolus conſ. 57. Bal. in
Auth. ſed hodie, C. de actionib. Alex.
in l. exitus, ff. de acquirēda poſſ. Guid.
* Gapa deciſ. 628. Magon. deciſ. Lucēſi
* 66. num. 7. Surd. conſ. 39. num. 16. lib.
1. Rolandus à Valle conſ. 9. nu. 35. lib.
1. Ioan. Bota conſ. 61. num. 1. Vbi di-
cit, probari debitotem non eſſe ſol-
uendo, ex quo nuntius retulit iudici
in actis, ſe non inueniſſe quid exequi-
bile in bonis debitoris: quæ ratio in
actis facit notorium, Bald. in l. perſe-
quuti, num. 6. C. de pign. Angel. in §.
ſi quis in fraudem, inſtit. de actionib.

QVAESTIO X.

An fideiuſſor euictionis ex perſona principalis poſſit forum declinare?

SVMMARIVM.

1 *Exceptio fori declinatoria principali clerico competens, non competit eius fideiuſſori laico.*

2 *Exceptio competens principali, etiam ſuffragatur eius fideiuſſori.*

3 *Etiam ad impediendam obligationem Cameralem.*

4 *Exceptio reſpiciens merita cauſæ, & principali competens, iuuat etiam fideiuſſorem.*

5 *Fideiuſſor ipſo iure liberatur per nouationem cum principali factam, niſi fideiuſſor nouæ obligationi acceſſerit, num. 6.*

7 *Fideiuſſor accedens naturali obligationi, non poteſt obijcere naturalem obligationem non parere actionem.*

8 *Extenditur, vt procedat principali inuito, & negante, & contradicente.*

9 *Extenditur etiam, quando principalis ea exceptione vti non poteſt, quia eſt excommunicatus.*

10 *Item ſi dicta exceptio ſit orta antè ſiue poſtquam interceſſerit.*

11 *Limitatur in exceptione fori declinatoria.*

12 *Limitatur etiam in exceptione, quæ tantùm perſonam principalis debitoris reſpicit.*

13 *Exceptio, quæ de æquitate, & iure ſpeciali competit, non ſuffragatur fideiuſſori.*

14 *Exceptio etiam mutationis ſtatus principali competens, non iuuat fideiuſſorem.*

15 *Declaratur concluſio.*

Limi-

16 Limitatur in criminalibus.
17 Exceptiones reales, quæ dicantur?
18 Moratoria conceſſa principali debitori, non prodeſt ſuis fideiuſſoribus: & explicatur.
19 Referuntur duæ cautelæ.
20 Lite pēdente cū principali debitore, interim poteſt exigi fideiuſſor.
21 In obligationibus ſoluendi exceptio, quæ competit reo principali, non prodeſt ſuis fideiuſſoribus.
22 Quod declaratur.
23 Beneficium principali conceſſum nè conueniatur vltra quàm facere poſſit, non opitulatur eius fideiuſſori.
24 Limitatur in dilatione conceſſa per maiorē partem creditorū.
25 Dilatione hac pendente, & cōprobatione facta creditorum, nihil eſt nouandum, nec mādatum ſoluendi executandum.
26 Impedit executionem.
27 Non poteſt debitor dilationē transacta aliam petere.
28 Actus ſimpliciter factus intelligitur de prima vice.
29 Reſtringitur principalis concluſio quando reus comparet ad fideiuſſoris defenſionem.
30 Reſtringitur ſi vni debitori dilatio ſit conceſſa motu proprio.
31 Limitatur, quando fideiuſſor non renunciauit beneficio cedendarum.
32 Ponitur cautela, quòd fideiuſſor denunciet litem principali.
33 Fideiuſſor poteſt excipere ex perſona rei.
34 Duplex cautela aſſignatur.
35 Reſtringitur quādo fideiuſſor ſe conſtituit debitorē, & pagatorē.
36 Priuilegium, immunitas, exemptio, quæ principali debitori competunt, ad fideiuſſorem protrahuntur.
37 Quod declaratur.
38 Securitas, & ſaluuſconductus à Principe datus debitori, & reo principali; & eius fideiuſſori ſuffragatur.
39 Fideiuſſor vtitur omnibus exceptionibus, & iuribus quibus & principalis.
40 Declaratur, quòd vt priuilegium competens principali, ſuffragetur fideiuſſori, requiritur, quòd reus principalis ſuſcipiat iudicium.
41 Idem eſt, quando fideiuſſor ſe opponit in iudicio, non vt fideiuſſor, ſed vt principalis defenſor.
42 Remedium l. 2. C. de reſcind. vēdit. non ſolum opitulatur principali, verùm etiam fideiuſſori.
43 Ius excipiendi, & defendendi tranſit in ſingularem ſucceſſorem.
44 Exceptio, quæ nocet authori, nocere debet ſingulari ſucceſſori.
45 Fideiuſſor mariti gaudet priuilegio, & ſecuritate mariti
46 Contrarium tenetur in ceſſionario mariti.
47 Fideiuſſor mulieris iuuatur auxilio Velleiani, ſicut ipſa mulier.
48 Hæc exceptio perſonalis videtur, & fideiuſſori non competit.
49 Velleianum conſulit mulieri,

non quia mulier ſit, ſed quia intercesſit.

50 *Fideiuſſor filijfamiliàs iuuatur beneficio Macedoniani.*

51 *Priuilegium competens Principi, & eius fiſco, etiā competit fiſci fideiußoribus.*

52 *Quod declaratur in priuilegio, beneficio, exemptione, ac immunitate reali quæ rei, & cauſæ intuitu conceſſa eſt.*

53 *Priuilegium competens fideiuſſori non tranſit in principalem debitorem.*

54 *Præſcriptio rei principalis, fideiuſſori opitulatur.*

55 *Quia eſt exceptio cohærens rei, contrarium refertur.*

56 *Exceptio, nè quis in plus conueniatur, quàm facere poteſt, conceßa principali, non extenditur ad fideiußorem.*

57 *Explicatur hoc.*

58 *Exceptio iſta datur parentibus, liberis, patronis, ſocijs, ſoceris, maritis, clericis, & ſimilibus perſonis.*

59 *Hæc exceptio eſt perſonalis, non egreditur ad fideiußores.*

60 *Neque hoc beneficium ad hæredes tranſit.*

61 *Fideiuſſor Familiaris ſancti Officij Inquiſitionis non gaudet beneficio, & exceptione fori declinatoria dicto reo principali cōpetenti.*

62 *Fideiußor officialis ſancti Officij ſi ſit reus, licèt poſsit in ſe ſuſcipere iudicium pro ſuo fideiuſſore, id tamen debet agere coram iudice ſeculari, vbi iudicium fuit inſtitutum.*

AN Fideiuſſor ex perſona principalis obligati poſsit declinare forum? Bald. in rubr. C. de priuilegio
1 dotis in fine, format quæſtionem in fideiuſſore clerici, & inquit, ex intentione Speculator. in tit. de compet. iud. §. regulariter, verſicul. Sed pone, clericus; & quod non poteſt, quia illud eſt priuilegium perſonale, quod ad eius fideiuſſorem non tranſit, l. ſi reus, ff. iudicatum ſolui, l. ſed etſi reſtituatur, in principio, ff. de iudic. & ita ſe conſuluiſſe aſſerit Romanus ſingulari 627. Matthæus de Afflictis deciſione 206. Hippolytus de Marſilijs in rubr. de fideiuſſoribus, quæſt. 4. l. verum, in principio, ff. de fideiuſſoribus, l. etſi fideiuſſor, ff. de re iudicata, licèt regulariter contra l. exceptiones, ff. de exceptionibus, Alexander in conſil. 66. libro 4. Philippus Decius conſil. 25. column. fin. Neuizanus, qui alios allegat conſil. 51. numero 27. Gaſpar Cauallinus in tractatu de euictionibus, §. 3. numero 132. Ioach. de Arnon, problemate 79. Carpentan. ad ſtatut. Mediolan. parte 1. capitulo 44. numero 67. & 68. Pyrrus Maurus Aretinus de fideiuſſorib. ſect. 9. §. 22. Anton. Heringius de fideiuſſoribus 4. parte, cap. 27. numero 79. Franchis deciſ. 400. numer. 4. Bauerius in ſuis ſingularib. in verb. cautio, num. 6. & 7.

2 Ex hoc infertur, quòd omnis exceptio, ac defenſio realis, & obligationi inhærens, quæ competunt principali debitori, etiam vtiliter ſuffragantur, & competunt ſpontaneo fideiuſſori: omnia enim iura, & exceptio-

ceptiones reales, & rei, & obligationi cohærentes, competenteſq; principali debitori, ex quibus ſe tueri poteſt aduerſus creditorem competunt etiam fideiuſſori. Hæc concluſio fundatur in l. exceptiones, la 2. §. rei, & in l. omnes, ff. de exceptionibus, l. defenſiones, C. de except. l. ſi quis poſtquam, & l. vbicumque, ff. de fideiuſſoribus, cum l. ſi ſtipulatus, & l. ex perſona, ff. eod. tit. & faciunt text. in l. & ſi quis in §. quæſitum, verſ. item quæritur, ff. ſi quis caut. l. fin. §. fin. C. de vſuris rei iudicatæ, l. 1. in princip. ff. vt in poſſ. legat. Ioannes Cephalus conſ. 577. numero 8. volumine 4. Rota
* diuerſorum deciſ. 93. numero 1. par. 1. vbi dicit hoc procedere etiam ad
3 obligationem Cameralem impediendam, Iaſ. conſil. 133. numero 35. lib. 4. Paul. Pariſius conſil. 96. numero 39. lib. 3. Roman. ſingulari 321.
* Ioannes Petrus Surdus deciſ. 301. numero 12. qui numero 13. dicit, hoc etiam habere locum, quando
4 exceptio concernit merita, & obligationem ipſam, Paulus Pariſius conſil. 121. numero 8. lib. 1. Hiero-
* nymus Magonius deciſ. Florentina 110. numero 3. Flaminius Carta-
* rius deciſ. Ianuenſi, numero 2. Proſperus Farinacius in praxi criminali in tractatu de carceribus quæſt. 34. numero 25. qui dicit, quòd hæc non procedunt in criminalibus, in quibus requiritur præſentia perſonæ: & hanc concluſionem ſectantur Beccius conſil. 45. numero 45. Mazvol. conſil. 51. numer. 27. Maranta conſ. 145. numero 7. Carpent. ad ſtatut. Mediolan. part. 2. cap. 159. numero 16. Valent. Franc. de fideiuſſorib. cap. 3. numero 20. & 24. Muſcatel. in prax. fideiuſſ. part. 2. quæſt. 8. num. 1. & 2. Gratus reſponſo 28. num. 18. lib. 1. & ideo ſi reus eſt tutus ratione obligationis, nondum natæ, vel inutilis, tali exceptione etiam fideiuſſor defendi poteſt, l. ſi teſtamento, §. fin. & l. ſi quis pro eo, §. ſi nummos, ff. de fideiuſſoribus, Bald. in l. tàm mandatori, numero 7. verſ. & ad hoc, vt hæc materia liqueat, C. de non numerata pecun. pari ratione ſi reus eſt ſecurus ratione diſſolutæ obligationis, ipſo iure, vel ope exceptionis, etiam fideiuſſor talem exceptionem allegare poterit, l. ex perſona, ff. eodem, dict. l. exceptiones, §. rei, l. 1. §. exceptiones, ff. quarum rerum actio non detur, Bal. in l. tàm mandatori, num. 4. C. de non numerata pecun. Præterea ſi reus nominauerit obligationem, cui
5 fideiuſſor acceſsit, ipſo iure fideiuſſor intelligitur liberatus, quia prior obligatio eſt extincta, & in alium tranſfuſa: quo fit, vt exceptio nouitatis, quæ prodeſt debitori principa-
6 li, etiam ſuffragetur eius fideiuſſori, niſi fideiuſſor etiam nouæ obligationi acceſſerit, l. vbicumque, ff. eodem, Bald. in dict. l. tàm mandatori, num.
7 4. Quod idem, quando fideiuſſor accedit naturali obligationi, nam tali caſu non poteſt obijcere naturalem obligationem non parere actionem, cum ex ſtipulatione fideiuſſor efficaciter obligetur, l. blanditus, C. de fideiuſſoribus, & ad præmiſſa videantur Marſil. in rubr. de fideiuſſorib. num. 267. quæſt. 36. Grammat. conſil. 170. num. 2. Magon. deciſ. Florent. *
110. num. 4. & ratio eſt, ne ſi debitor principalis non ſit ſoluendo, fideiuſſor ſuam pecuniam perdat, l. fideiuſſor, & l. ſi ſtipulatus, ff. de fideiuſſor. Bald. poſt gloſ. in dict. l. tàm mandatori, numer. 15. Pariſ. conſil. 121. num. 9. & 10. qui communem dicit lib. 1.

8 Extende hoc etiã procedat principali inuito, negante, & contradicente, dict. l. omnes, ff. de except. Bald. in l. ſtipulatus, num. 1. ff. de fideiuſ-

deiuſſ. Pariſ. conſ.96. num.39.lib.3. Bertaz. de clauſ.clauſ.41. gloſ. 7. nu. 4. vbi dicit, quòd regulariter fideiuſſor poteſt opponere illaſmet exceptiones, quas reus principalis, etiam reo inuito. Pyrr. Maur. Aretinus de fideiuſſor. ſect.9.§.11. numero 7. Anton. Hering. eodem tract. part.4.cap. 27.num.5. & 6. Ioann. Zangerus de except. par.3.cap.vlt.num.59.

9 Extende etiam; quòd principalis talem exceptionem opponere, & ea vti non poſſit ex aliquo accidenti, puta, quia excommunicatus: nam eam nihilominus fideiuſſor obijcere poteſt. Pariſius conſil. 121. num. 10. lib.1. Marſil. rubr. de fideiuſ. quæſt. 36.num. 269. & 271. Franciſcus Beccius conſ.45. num.46. qui dicit, quòd fideiuſſor, etiam illas exceptiones opponere poſſit, à quibus principalis eſt excluſus. Abbas in cap. cùm inter, num.26. de except.

10 Extende, vt fideiuſſor poſſit ſe tueri exceptione, quæ reo competit, etiam quòd dicta exceptio ſit orta nõ tãtùm antè, verùm etiã poſteàquàm intercesſit, l. de fideiuſſoribus, ff. de fideiuſ. gloſ. magna in l. verum, ff. de compenſat. Pariſius dict. conſ. 121. num.8. lib.1. Bald. in dict. l. tàm mandatori, num. 7. C. de non numer. pecun. Pyrr. Maur. Aretin. de fideiuſ. ſect.9.§.11.num.9.

Reſtringe primò in exceptione fori declinatoria competentis principali, quia clericus non ſuffragatur eius fideiuſſori, l. ſed & reſtituatur, §.1. ff. de iudic. l. ſi reus, ff. iudicatum ſol. Romani ſing. 627. Afflictis dict. deciſ. 206.nu.2. Angel. in dict. l. ſi reus, ff. iudicat. ſol. & ideo fideiuſſor laicus, qui eſt fideiuſſor clerici, non remittitur ad iudicem Eccleſiaſticum, Guid. Pap. deciſ.562. num.6. Heringius ſuprà, num.1.

11 Reſtringe ſecundò in exceptione, quæ tantum perſonam principalis debitoris reſpicit, & ipſius tantùm intuitu, contemplatione, & reſpectu conceſſa eſt, quæ cohæret perſonæ principalis debitoris, Bald. in d. l. tàm mandatori, num.3. Ferrara in praxi in forma actionis realis in gloſ. ſaluis alijs exceptionibus, numer. 14. cùm enim perſonalis ſit, perſonam rei principalis non egreditur, l. exceptiones, quæ perſonæ, ff. de excep. l. priuilegia, & in l. in omnibus, ff. de reg. iuris, Brunus de ceſ. bonor. quæſt.8. nu. 3. Exceptiones enim, quæ ſunt inſeparabiles à perſona debitoris, non poſſunt prodeſſe fideiuſſori, l. vbicũque, ff. de fideiuſ. ſecùs verò ſi nõ perſonæ, ſed rei, & cauſæ concedantur, & cohæreant. Marſil. in dict. rub. quæſt. 36.num.275. Mantica de tacit. & ambiguis coniect. part. 2. lib.6. tit. 15. num. 6. qui hoc exemplificat in exceptione non numeratæ pecuniæ, & ideo exceptio; nè quis conueniatur, niſi in quantum facere poteſt, competens principali, non extenditur ad fideiuſſorem, Flaminius Cartarius deciſ. executiua, Ian.7.num.9. Et hinc

12 etiam fit, quòd exceptio, quæ de æquitate, & iure ſpeciali competit principali, non ſuffragatur fideiuſſori. Azo in ſumma, C. quod cũ eo, Cartarius d. deciſ. 7. num. 10. Deducitur etiam, quòd ſi reus bonis ceſſerit, licèt ipſe conueniri non poſſit, cùm ex ceſſionis beneficio ſe defendi poſſit, §. fin. inſtit. de actionib. l. 1. qui bonis cedere poſſint, non tamen huiuſmodi exceptio competit fideiuſſori, §. fin. inſtit. de replicat. Bald. in l. Titius, numero 2. ff. de procurat. l. hæres à debitore, §. quòd ſi ſtipulor, vbi Bart. num. 1. ff. de fideiuſ. Iaſ. in §. fin. numero 25. inſtit. de action. Matth. Brun. de ceſ. bonor. q.8. Ant. Gomez tom.2. var. cap.14. num.9. Ioan. Zanger. de except. 3.part. cap. 36. num. 216. & 220. Laurentius Syluanus cõſ. 24.num.1. Anton. Heringius de fideiuſſor. par.4. cap.27. à num.99. Marta deciſ. Piſana 158. numero 4. Pyrrus Maur.

Maur. Aretinus de fideiuſſorib. ſect.
13 9. §. 9. à numero 1. Hinc etiam fit,
quòd exceptio mutationis ſtatus
competens principali non iuuat fide-
iuſſorem, l. ſi ſcias la 1. C. de fide-
iuſ. Bald. in dict. l. tàm mandatori,
num. 4.
Reſtringe tertiò, & perpetuò me-
14 mineris quòd exceptio omnis, quæ
competit debitori principali, etiam
competit fideiuſſori, vt procedat,
quando ipſa exceptio reſpicit obliga-
tionem, & merita cauſæ; aliàs ſecùs,
vt num. 4. ſuprà tetigimus, & habe-
tur in l. 2. ff. quæ res pignori obligar.
poſſ. & in l. conſtitutionibus, C. de
vſuris, vbi Bald. Marſil. in dict. rub. nu.
268. Franciſcus Becius conſ. 45. nu.
46. Euerardus conſ. 7. num. 1. Surd.
conſ. 20. num. 1. & 36. lib. 1. & deciſ.
301. num. 13.
Reſtringe 4. in criminalibus: nam
15 regula, quòd exceptio competens
principali, competit etiam fideiuſſo-
ribus in ciuilibus: ſecùs tamē in crimi
nalibus; Riminal. Iun. conſ. 378. num.
26. Surdus conſ. 271. num. 23. Farinac.
tom. 1. crimin. quæſt. 34. nu. 27. Pyrr.
Maur. Aretin. de fideiuſſorib. ſect. 9.
§. 11. num. 16.
16 Quæ autem dicantur exceptiones
reales: dicuntur autem hæ reales, quæ
ipſam rem afficiunt, & ex ſe ipſa cau-
ſam, & originem trahunt; non alitèr
atque vitia realia dicuntur, quæ rebus
hoc eſt poſſeſſionibus ipſis inhærent.
l. vitium, C. de acquirend. poſſ. §. fur-
tiuæ inſtitut. de vſucap. cùm etiam ab
initio obligationis rei, non autem de-
bitoris perſonæ acceſſerit, atq; ideo
meritò ad rem ipſam, ſiue cauſam, nō
autem ad perſonam reſpiciatur.
17 Moratoria, quæ ſolet muniri debi-
tor, nè ab eo intra quinquēnium quid
petatur, conceſſa principali debitori,
nō prodeſt ſuis fideiuſſoribus, & maxi
mè ſi nō ſunt nominati in ſupplicatio-
18 ne. Priuilegium perſonale & perſo-
nam debitoris non egreditur, regula
priuilegium de regu. iur. lib. 6. Cyn.
Bal. Salycet. & Iaſ. in l. quoties, C. de
precibus Imper. offer. Menoch. lib. 2.
de arbitrarijs, caſu 203. nu. 20. & ca-
ſu 337. in fin. Carolus de Graſsis de
exceptionibus except. 32. nu. 37. Mar
cheſan. de commiſ. 4. cap. 1. nu. 25. &
27. Aſinius de execution. cap. 2. nu. 10.
& 20. Muſcat. in ſua prax. fideiuſ. 2. p.
q. 9. Qui dat duas cautelas, ad hoc vt
19 moratoria proſsit fideiuſſoribus. Bru-
nus in ſuo tract. de excuſ. bon. q. 8. n. 6.
qui dicit, quòd neque beneficiū ceſ-
ſionis, neque quinquēnalis extendun-
tur ad fideiuſſores, Bouius de ſtatu
vrb. præſcrip. gloſ. 21. num. 64. & 65.
qui poſt multas diſtinctiones nu. 66.
& 67. pro hac parte concludit. Surdus
20 conſ. 327. nu. 23. vol. 3. vbi vult, quòd
lite pendente cum principali debito-
21 re, iterum poteſt exigi fideiuſſor. nā
in obligationibus ſoluendi exceptio,
quæ competit reo principali, non
prodeſt ſuis fideiuſſoribus, Bal. in d. l.
quoties, Bouius d. tract. gloſ. 21. num.
65. Et ratio eſt, quia hæc exceptio
22 reſpicit perſonā debitoris; ideò ipſū
non egreditur, l. exceptiones, ff. de ex
cept. l. quia, tale, & ibi Bar. Barboſa, ff.
ſolut. matr. Matheſil. ſing. 104. Cre-
menſ. ſing. 20.
23 Hinc fit, quòd beneficium conceſ-
ſum principali debitori, nè cōuenia-
tur vltraquàm facere poſsit, cum ſit
perſonale, non proſsit eius fideiuſſo-
ribus, l. et ſi fideiuſſor, vbi gloſ. Bar. &
Alexander, ff. de re iudicat. Brunus
dict. tract. quæſt. 25. 4. quæſt. princip.
num. 1. & ſequent. & quæſt. 6. num.
3. eiuſdem quartæ partis principalis,
Pyrr. Maur. Aretinus de fideiuſſorib.
ſect. 9. §. 10. num. 10.
24 Reſtringe tamen hanc concluſio-
nem in dilatione conceſſa debito-
ri per maiorem partem creditorum,
quæ conceſſa principali, etiam opi-
tulatur eius fideiuſſoribus, ita vt non
valeat executari in bonis, & in per-
ſonis, l. omnes exceptiones, ff. de ex-

cept.Paul.de Caſtro in l. reſcriptum, Iaſ.in l.iuriſgentium, §. hodie, ff. de pactis.Greg.Lopez in l.6.gloſ.fin.tit. fin. par.5. Alberic. in l.quoties, C.de precibus Imperat. Afflict. deciſ. 288. * Anton. Hering. de fideiuſ. cap. 22. num. 82. Nicolaus Genua lib. 3. de priuata ſcriptura, quæſt. 1. nu. 11. Ceuallos tom.2.commun.quæſt.701.nu. 15.Antonius Bardus de tempore vtili,vel inutili,num.10. Pyrrhus Maurus Aretinus de fideiuſſoribus, ſect. 9. §. 10.num.11.

Vnum tamen ſingulare, & in praxi frequentiſsimum eſt conſideran-
25 dum,quòd dilatione hac pendente, & comprobatione facta creditorum, nihil eſt nouandum, nec mandata ſoluendi ſunt executanda, ſicut appellatione pendente nihil nouari debet; rub.ff.de eodem, Vitalis de Cambinis de clauſul.clauſ.nihil nouari, itavt dilatione annali, vel quinquennali pendente non capiuntur bona, nec perſona, etſi eſſet obligatus ſtricta quacumque obligatione: idem eſt dicendum pendente verificatione creditorum,& poſt verificationem, quemadmodum dicimus de tempore poſt appellationem, & ante; cap.non ſolùm, de appellationibus, Rebuff.tom.2. ad leg. Gallic.tit.de dil.annalib. & quinquénalibus,gloſ. 1. num. 60. & 61. & impedit executionem, Anton. Faber.
26 * deciſ.3.ad tit. C. de precib. Imperat. offeren.Ioann. Aloyſio Riccio collectan.393.ampliat.3.

Subſequitur etiam non minus fre-
27 quens,atque elegans,valdequè notandum ſingulare, quòd debitor dilatione tranſacta nō poteſt petere aliā dilationē,nec cedere bonis: gloſ. communiter recepta in l.fin. verſ. item tranſacto quinquennio, C.qui bonis cedere poſsint: quod notat Greg.Lopez in l.5.tit.15.par.5. verſ. o la mayor parte, Afflict. deciſ. 378. num.2. vbi Vrſillus, nu.1.Alex.Trentazinq. lib. 3. reſol. 1. de ſolut. num. 30. & reſolut. 2.num.17. Gutierr. de iuram. cap.18.num.2. Paz in praxi, tomo 1. 4.par. cap.6. num.6. Amator Rodriguez de execut.cap.8.num.42. Villadiego in Polit. cap.2. num.267. Stephanus Gratianus tom.2. diſcept. forenſi 222. num.17. non enim dilatio niſi ſemel concedenda eſt, Riccio dict.collectan.393.part.2.ampliat.3. * Antonius Faber.deciſ.Sabaudiæ 1.ad tit.C.de precib.Imper. alioquin fraudarentur creditores, niſi ſemel hæc dilatio concederetur, argument.l.boues, §.hoc ſermone, ff. de verborum
28 ſignificat. Actus enim ſimpliciter pro latus intelligitur de prima vice, Barboſ. in l. diuortio 8. §. quod in anno, num.19.ff.ſolut.matrimon. Cæſar de Graſsis de exceptionibus, except.17. num.40. Thomas Zerola in praxi Epiſcopali in verb. literæ quinquennales,verſ.Verſi.tertio, Anton. Heringius de fideiuſſorib. cap.5. num. 127. ibi: Sufficit vna gratia, ne duplici onere creditores onerentur, vt tradit Zaſ.in l. vltim. verſ. tertius caſus eſt, ff.de ceſsion.bonor.

29 Reſtringe principalem concluſionem, quando reus comparet ad fideiuſſoris defenſionem, & opponit de dilatione ſibi conceſſa, Cyn. & Bald. dict. l. quoties, C. de precib. Imper. offer.Bald.in l. tàm mandatori, num. 8.C. de non numer. pecun. Cucus de moratoria proſcript. num.135.Surd. deciſ.301.num.16. *

30 Reſtringe, ſi conceſſa ſit dilatio vni debitori motu proprio Principis: nam tali caſu etiam operatur quoad eius fideiuſſorem, Anna conſ.82.num.9.& 10.& 27.Ant.Heringius de fideiuſſorib.cap.27.part.5. nu.79.Pyrr.Maur. Aretin. de fideiuſſorib. ſect. 9. §. 10. num.13.

31 Reſtringe etiam, quando fideiuſſor non renuntiauit beneficio cedendarum, Anton.Cucus in tract.de morat. num.139. Valent.Franc.de fideiuſſor. cap.3.à num.154.vſque ad num. 183.

Muſ-

Muſcatel.in prax.fideiuſ.par.2.quæſt.
9. Anguiſol. conſ. 142. num.2. lib.3.
Ant. Hering. de fideiuſ. cap. 27. p.5.
num.76.cum ſeqq.

32 Erit tamen optima cautela ad hoc,
vt fideiuſſor fruatur dilatione princi-
pali conceſſa, quòd fideiuſſor denun-
tiet litem ſuo principali, qui moleſta-
tur, & ideo inſtet, qui compareat di-
ctus principalis, ac veniat, & ſuſcipiat
in ſe iudicium, & opponat hanc exce-
ptionem in perſonam ſuam, dicendo
ſua intereſſe, ne dictus fideiuſſor in
ſolidum cōueniatur, l. Nenſennius, ff.
de re iudic. l. fin. in fin. C. de vſuris rei
iud. l. idemquè, §. generaliter, ff. man-
dati, l. procurator ad exhibendum, §.
1. ff. rem rat. hab. Bar. Bal. in l. verum
in princip. ff. pro ſoc. idem Bart. in l.
etſi fideiuſſor, nu.2. ff. de re iud. & in l.
Sticum, §. quod vulgò, num.2. circa
med. ff. de ſolut. Caſtro in l. maritum,
num.10. ff. ſolut. matr. Imnola, & alij
in l. non tamen. cum l. ſeqq. ff. de reb.
cor. Petrus Surdus conſ. 301. num.16.
Bal. in dict. l. tàm mandatori, num.26.
33 qui dicit, quòd fideiuſſor poteſt exci-
pere ex perſona rei, etiam reo inuito:
hoc idem fatentur Francus de fideiuſ.
cap.3. num.124. Hering. eodem cap.
27. part.5. num.5. & 6. & ſuprà di-
ximus.

34 Et duplex ratio cautelæ aſsignatur.
Prima, quia hoc modo daretur fide-
iuſſori ſoluenti pro debitore regreſ-
ſus contra debitorem principalem;
etiam vltraquàm facere poſsit, & ſic
quod vna via prohibitum eſſet, altera
permitteretur, Pyrr. Maur. Aret. vbi
ſup. ſect.9. §.10. num.17. Altera ratio,
quia principalis debitor fideiuſſores
conuentos, & exceptiones, quæ fide-
iuſſoribus non communicantur ratio
ne ſui intereſſe opponere poteſt, Bar.
in dict. l. idemquè, §. generaliter., ff.
mandati, Fab. Aretin. in §. 1. num.7.
inſtitut. de fideiuſ. Arias Pinel. in l. 2.
par.2. cap.33. num.34. C. de reſcind.
vendit. Suarez in Theſaur. comm.
opp. lit. F. nu.173.

35 Reſtringe, quando fideiuſſor ſe cō-
ſtituit principalem debitorem, ſeu
pagatorem, quia induciæ fideiuſſori
non proſunt, vt ponit Aſinius de exe-
cut. cap.72. verſ. ſecūdò limitatur; ad-
ditio ad Anton. Theſaur. deciſ. 115. *
Ant. Monach. deciſ. Florentina 49. *
num.4.

36 Priuilegium, immunitas, exemptio,
ac ſecuritas, quæ principali debitori
competunt, etiā ad fideiuſſorem pro-
trahuntur, & porriguntur; Bart. in
l. cùm filiusfamil. §. ſi ſtipulatus, num.
2. ff. de verb. oblig. & in l. Marcellus,
in fin. ff. de fideiuſ. Marſil. rub. eodem
quæſt. 37. num. 284. & num.286. in-
quit, priuilegium, & principalis ſecu-
37 ritatem ſuffragari fideiuſſori, etiam
quòd fideiuſſor dicti priuilegij ſit in-
capax, quia ſecundùm eum inhabilis
ſuſtinetur per habilem: & hoc idem
firmat Dynus cōſ.11. dum ponit, quòd
ſecuritas, & ſaluusconductus datus à
38 Principe debitori, & reo principali
opituletur fideiuſſori. quod & aduer-
tunt Cæſar Barzius deciſ. Bonon. 78. *
Surd. deciſ. 301. num. 16. Ioann. Bap. *
Coſta de rata, quæſt. 139. num.8. &
illa ratio aſsignatur, quia fideiuſſor vti-
39 tur omnibus exceptionibus & iuribus,
quibus & principalis, l. conſtitutioni-
bus, vbi Bald. C. de vſuris, Iaſ. conſ.
133. num.35. lib.3. & ſuprà diximus.

40 Aduertere tamen oportet in pro-
poſito, quòd ad hoc, vt priuilegium
competens principali, etiam ſuffrage-
tur eius fideiuſſori, requiritur, quòd
reus principalis ſuſcipiat in ſe iudiciū
contra fideiuſſorem motum, & oppo-
nat tale priuilegium, & exceptionem
ex ſui perſona, dict. l. idemque, §. ſed
generaliter, ff. mandati, l. ſi fideiuſſor,
41 ff. de fideiuſſor. Idem eſt, quando fide-
iuſſor ſe opponit in iudicio, non vt fi-
deiuſſor, ſed vt principalis defenſor,
l. verum, §. 1. ff. pro ſocio, Lanfranc.
Balbus deciſ. 17. centur.1. Marſil. in *
dict. rub. num. 275. & 284. imò fide-
iuſſor tali caſu poterit ſe defendere
ex

ex perſona rei principalis, Nata conſ.
658 nnm. 6.
42 Hinc fit, quòd remedium l. 2. C. de
reſcindenda vendit. non tantùm ſuf-
fragatur ipſi principali debitori, ve-
rùm etiam eius fideiuſſori, Alex. &
Iaſ. in l. 1. C. de fideiuſ. minor. Pyrr.
Maur. Aretin. de fideiuſ. ſect. 9. §. 13.
num 8.
43 Vnum tamen perpetuò notandum
exiſtimo, ius excipiendi, & defenden-
di tráſire in ſingularem ſucceſſorem;
l. doli 76. §. 1. ff. de contrahend. empt.
l. 2. §. 2. l. 3. §. 2. ff. pro emptore, l. ſi ter-
tius, 6 § ſiquis ff. de aqua pluuia arcé-
da, l. ſicut 15. C. de non numerat. pe-
cun. l. ſi quis 26. C. de euictionibus, l.
inuitus. §. plerumque, ff. de regul. iur.
Bar. Bal. Salycet. & DD. in l. ait Præ-
tor, ff. de iureiurand. Socin. conſ. 13.
num. 5. lib. 3. Petrus Surd. deciſ. 163.
nu. 7. Tiraq. de retr. cóſang. §. 1. gloſ.
9. num. 128. Zangerus de exceptio-
nibus, p. 3. cap. 26. nu. 211. Et ita etiã
44 exceptio, quæ nocet authori, nõ de-
bet nocere ſingulari ſucceſſori, quod
eſt verum de exceptione rei cohæ-
renti, hoc eſt, de ea, quæ merita, &
ipſam obligationem concernit, non
de ea, quæ ex delicto perſonæ oritur,
l. apud Celſum 4. §. de authoris, 27. ff.
de except. doli mal. Bart. in l. ſi quis
rem, ff. de procurat. Alex. in l. ſi cùm
dotem, §. ſi patri. ff. ſolut. matri. Surd.
conſ. 4. num. 6. & 7. lib. 1. Stephanus
Bertrand. conſil. 168. num. 7. lib. 6.
Zangerus vbi ſuprà, num. 213.
Infertur etiam, quòd fideiuſſor ma-
45 riti gaudet priuilegio, & ſecuritate
mariti, Alex. in l. quia tale pactum,
numero 9. ff. ſolut. matri. qui decla-
rat, quomodò procedere debeat fide-
iuſſor ad hoc, vt gaudeat priuilegio
mariti.
Cuius tamen in contrarium ſtatui-
46 tur in ceſsionario mariti, quia non li-
citè capit vſuras, quas maritus cape-
ret; & ſic non gaudet priuilegio mari-
ti, Iaſ. conſ. 92. num. 5 & 57. lib. 1.

Fideiuſſor mulieris iuuatur auxi-
47 lio Velleiani, ſicut ipſa mulier, l. ſi mu
lier, §. fin. ff ad Velleian. Marſil. in rub.
de fideiuſ. quæſt. 56. num. 270. Pyrr.
Maur. Aretin. vbi ſup. ſect. 9. §. 13. nu.
10. & Ioan. Zangerus 3. par. cap. 26.
num. 221. & ratio redditur ab ipſis
authoribus, quia exceptio Velleiani
48 dicitur rei cohærere, & in dubium vo-
catur, quia hæc exceptio perſonalis
potiùs videtur, & conſequenter fide-
iuſſori non competit, l. in omnibus,
89. ff. de regul. iur. vbi hæc regula tra-
ditur: In omnibus cauſis id obſerua-
tur, vt quoties perſona locum facit
beneficio, ibi perſona deficiente, be-
neficium quoque deficiat; at bene-
ficium Velleiani tale eſt: huic enim
perſona mulieris locum facit: igitur
49 hæc exceptio perſonalis eſt. Sciendũ
tamen eſt, quòd Velleianum mulieri
tribuit, non quòd mulier ſit, ſed ideò,
quia mulier interceſsit, & quòd eam
obligationem, & interceſsionem to-
tam Senatusconſultum improbat, l.
mulier, 14 ff. ad Velleian. Cald. in l. ſi
curatorem, in verb. minoribus, num.
46. C. de reſtitut. in integrum: Non
obſtat, quod dicitur in dict. l. in omni-
bus beneficium perſonale eſſe, vbi
perſona locum facit beneficio; nam
hæc regula accipiẽda eſt, vbi perſona
ſola ſine alterius cauſæ interuentu
locum facit beneficio, Petrus Faber.
in dict. l. in omnibus: at vbi præter per
ſonam aliqua cauſa beneficij deſide-
ratur, hoc beneficium perſonã egre-
ditur, vt in Velleiano eſt dictum, &
ſequitur Zangerus vbi ſup. à nu. 224.
50 Fideiuſſor etiam filijfamilias iu-
uatur beneficio Macedoniani, l. etſi
pater. §. non ſolùm, vbi Bar. ff. ad Ma-
cedonian. modò pater non habuerit
ratum contractum per ipſum filium,
Marſil. in d. rub. quæſt. 36. num. 269.
51 Priuilegium conceſſum Principi,
& eius fiſco, etiam competit fiſci fide
iuſſoribus, l. in fraudem; §. qui pro
alio, ff. de iure fiſci, Peregrinus de
iure

Digitized by Google

iure fiſci, lib. 6. tit. de debitoribus fiſcalibus, num. 8. Aretinus vbi ſup. §. 13. num. 19.

52 Limita, & declara prædicta in priuilegio, beneficio, exéptione, ac immunitate reali, quæ rei, & cauſæ intuitu conceſſa eſt; ſecùs tamen in priuilegio perſonali, quod perſonæ contemplatione eſt datum, quod cùm nõ egrediatur perſonam, non tranſit in fideiuſſorem; Bar. in l. cùm filiusfamil. §. ſi ſtipulatus, num. 2. ff. de verb. oblig. Matthæus Brun. de ceſ. bon. quæſt. princip. num. 25. Marcel. in dict. rub. quæſt. 36. num. 273. & quæſt. 37. num. 284. Cephalus conſ. 437. nu. 12. lib. 3. Dyn. conſ. 10. Aretin. vbi ſuprà, num. 20. & 21.

53 Limita etiam, quòd priuilegium competens fideiuſſori non tranſit in principalem debitorem, l. mora, ff. de verb. oblig. Bald. in l. fideiuſſori, num. 1. ff. de pactis, & in l. ſi ego, §. ſed ſi cũ ero, ff. ſi certum petatur, Iaſ. conſ. 20. num. 4. lib. 1. Pyrr. Maur. Aretin. vbi ſuprà, num. 22.

54 Præſcriptio rei fideiuſſori opitulatur: de hac quæſtione videatur Bald. in l. tàm mandatori, num. 16. C. de nõ numerata pecunia, qui firmat, quòd ſic, cum diſtinctione, quòd hæc vera ſint in præſcriptione, quæ ipſo iure obligationem tollit; quod ſecùs eſſe, ait, in præſcriptione, quæ tantùm obligationem elidit. Et hoc idem tenent Balb. de præſcript. in 2. pàr. princip. q. 2. nu. 13. & 14. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Lucenſi 31. nu. 23. qui dicit, hoc non eſſe abſolutè verum, quòd ſicut poteſt opponi exceptio præſcriptionis à principali, ita & poſsit à fideiuſſore; ex Bal. in dict. l. tàm manda-
55 tori. Et ratio eſt; quia præſcriptio rei profit fideiuſſori, quia præſcriptionis exceptio eſt cohærens rei, quo fit, vt in fideiuſſorem tranſeat.

Contrarium tamen indiſtinctè eſt verum, quòd exceptio præſcriptionis, quæ competit ipſi principali, etiã eius fideiuſſori commodo ſit: Frãchus de fideiuſſorib. cap. 31. nu. 31. Anton. Hering. cap. 27. par. 4. num. 44. Ea ratione moti; quia exceptio præſcriptionis realis eſt: tùm etiam, quia exceptioni ſolutionis adæquatur, l. ſi pupillus 45. in fin. ff. de adminiſtratione tut. ibi: *Is autem, qui tempore liberatus eſt non ei ſimilis eſt, qui nihil habet, ſed ei, qui ſatisfecit.* Pyrr. Maur. Aretin. dict. ſect. 9. §. 23. num. 4.

56 Exceptio ne quis in plus conueniatur, quàm facere poteſt, conceſſa principali debitori, nec ad eius fideiuſſoré porrigitur; & hoc eſt, ne quis poſtmodùm egeat, & mendicare cogatur;
57 Bal. in d. l. tam mandatori, C. de non numerata pecun. & in l. etſi fideiuſſor, ff. de re iudicat. Marſil. in d. rub. de fideiuſſ. num. 273. Flaminius Cartarius deciſ. executiua Ianuen. 7. num. 9.

58 Exceptio iſta datur parentibus, liberis, patronis, ſocijs, ſoceris, maritis, clericis, & ſimilibus perſonis, quas ad vnguem refert, & ſequitur nouiſsimè Vincentius Carrotius de exceptionibus præiudicialibus except. 25. & l. 1. tit. 15. par. 5. Eſt tamẽ perſonalis hæc exceptio, non egreditur ad fideiuſſores; Marſil. de fideiuſ. num. 273. Francus eodem cap. 3. num. 106. & num. 124. Petrus de Vvald. de duobus fratribus, part. 15. princip. num. 4. Dec. & Cagnol. in l. Diuus, ff. de reg. iuris.

60 Neque hoc beneficium ad hæredes trãſit, l. etſi fideiuſſor, cum lege ſequẽti, ff. de re iudicata, Vincentius de Frãchis deciſ. 698. num. 2.

61 Fideiuſſor Familiaris ſancti Officij Inquiſitionis nõ potitur exceptione fori declinatoria dicto reo principali competenti, quia hæc exceptio eſt perſonalis; & ex l. ex perſona, ff. de fideiuſſoribus, l. ſi reus, ff. iudicat. ſolui, & ex pluribus, quę ſuprà retulimus; Anton. Gomez tomo 2. var. cap. 14. nu. 9. Iacobo Cancer 2. part. var. cap. 5. num. 161. Roman. ſingulari 633. Hieronymus Cenedo quæſt. 12. nu. 3. qui

Digitized by Google

qui in terminis reſoluit quæſtionem.

62 Quo tamen loco iſte reus Familiaris ſancti Officij poteſt, & debet proponere iſtas exceptiones tamquàm neceſſarius defenſor fideiuſſoris, coram iudice fideiuſſoris, neque illius forum declinare poteſt, l. venditor, ff. de iudic. l. 1. C. vbi in rem act. & de clerico defendente laicum ſuprà diximus ex Couar. pract. 8. nu. 3. & de generali cõſuetudine teſtatur Boer. deciſ. 69. ex num. 27. nu. 7. Capitius deciſ. 197. num. 7. Grammat. deciſ. 21. num. 4. Hieronymus Zenedo dict. quæſt. 12. num. 5. & latè de huiuſmodi quæſt. ſcripſerunt Collantes de re frumentaria in fideiuſſore agricolæ, lib. 2. cap. 13. Gutierr. de iuramento, 1. part. cap. 16. num. 75. Aloyſio Riccio collectan. 53. par. 1. licèt non ita in ſpecie, in genere multa dixerunt huiuſmodi authores, ad quos te remitto.

QVAESTIO XI.

An euictionis actio competat ſingulari ſucceſſori contra authorem authoris?

SVMMARIVM.

1 *Si res tranſit per plures manus, an primus emptor teneatur de euictione?*

2 *Euictionis actio non datur ſingulari ſucceſſori contra authorem authoris.*

3 *Maritus ſuper re dotali debet denuntiari vxori, & vxor authori ſuo.*

4 *Actio de euictione eſt perſonalis, & ideo tantùm tenet perſonas obligatas & earum heredes.*

5 *Emptor non poteſt cogere authorem authoris ad ſuſcipiendam defenſionem rei, niſi fuerint ceſſæ actiones.*

6 *Denunciatio non eſt neceſſe, quòd fiat primo authori; debet tamen fieri venditori.*

7 *Venditor primus tenetur de euictione, ſi res euincatur ab immediato emptore, ſiue ab habente cauſam ab eo; dum tamen non ex facto emptorum.*

8 *Si res per mille manus tranſiſſet, & ab vltimo euincatur, tenetur primus venditor dummodo non ſit ex cauſa ſucceſſorum.*

9 *Hoc tamen procedit, quando primo authori fuit intimatio litis & quando alij ceſſerant iura contra authores, & vltimus habet iura ceſſa; aliàs eſſet neceſſe, quòd vltimus notificet ſuo authori immediato, & ſic ordine ſucceſſiuo.*

10 *Cedula laudatoria non opus eſt, vt fiat primo authori, ſed vltimo venditori, quamuis primus ſemper teneatur de euictione.*

11 *Emptor, cui à venditore fuit euictio promiſſa, alteri vendidit, qua iam euicta an ſecundus emptor de euictione contra primum venditorem, à quo res illa deſcendit, agere poſſit?*

12 *Secundus emptor contra primum venditorem agere non poſſit, quia ſine actione experitur.*

13 *Sententia lata in fauorem agentis*

tis ſinè actionè nulla eſt, nulla parte opponente.

14 Emptor, in particularem ſucceſſorem titulo oneroſo, vel lucratiuo, rem alienans euictionis actionem eidem ceſſit, tunc ſingularis ſucceſſor ex iure ceſſo contra authorem authoris agere poſſit.

15 Si in donationis inſtrumẽto ceſſæ fuerint actiones omnes donatori competentes & competituræ, occaſione ipſius rei donatarius conſtitutus eſt procurator in rem ſuam.

16 Actio perſonalis non ſequitur fundi poſſeſſorem.

17 Actio perſonalis datur in ſubſidium contra tertios poſſeſſores.

18 Actio perſonalis non tranſit in ſingularem ſucceſſorem reſpectu rei ad rem.

19 Actio perſonalis fauore vltimæ voluntatis datur in ſubſidium cõtra tertium poſſeſſorem.

20 Actio perſonalis pro alimentis, pro anniuerſarijs defunctorum, pro decimis, pro oblationibus, & tributis contra tertium agi poteſt.

21 Actio enim perſonalis, etſi non detur contra tertium poſſeſſorem, dabitur iudicis officium.

22 Actio perſonalis datur in ſubſidium contra tertium ex cauſa lucratiua.

23 Quod ſecùs eſſet ex cauſa oneroſa.

24 Actio perſonalis fauore dotis, & fiſci datur contra tertium poſſeſſorem.

25 Actio perſonalis propter impoſſibilitatem contra alium exerceri non poſſit, quia tunc impoſſibilitas operatur, quòd poſſit exerceri.

26 Exceptio tranſit in ſingularem ceſſionarium.

27 Actio perſonalis in rem ſcripta datur contra rei poſſeſſorem.

28 Actio l. 2. C. de reſc. vend. vendit. datur contra tertium poſſeſſorem primo emptori non ſoluendo.

29 Actio l. 2. datur contra eum, qui vendidit.

30 Actio iſta non datur contra tertium poſſeſſorem, niſi alienatio eodem morbo laboret.

31 Declaratur, quòd etſi dictum remedium ſit perſonale, etiam in rem ſcriptum, directè contra tertium intentari non poteſt, niſi tertius fuerit ſciens.

32 Ius executiuum eſt perſonale, & non ſequitur rem, nec tertium poſſeſſorem.

33 Tertius poſſeſſor non eſt nominatus, nec continetur in inſtrumento, & contra non nominatum nõ poteſt fieri executio.

34 Obligatio perſonalis cohæret oſſibus obligati. & ideo tranſire non poteſt de perſona in perſonam.

35 Tertius poſſeſſor ille dicitur, qui non eſt hæres, vel ſucceſſor illius, in quem principaliter ius exequendi competit.

36 Tertio poſſeſſori ſufficit ſuam poſſeſſionem probare, vt in eum executio non cadat.

37 Tertius poſſeſſor titulo nullo, & à lege reprobato, aduerſus

uerſus tertium executio datur.

38 *Aduerſus tertium poſſidentem rem emphyteuticam pro canone executio poteſt intentari in re emphyteutica.*

39 *Contra tertium emphyteuticæ poſſeſſorem executio non datur, niſi recognitio intercedat, & nu. 40. & 41.*

42 *Limitatur concluſio, vt aduerſus tertium rem litigioſam poſſidentem, detur executio.*

43 *Quando autem dicatur res litigioſa, & num. 44.*

45 *Si tertius poſſeßor rē nactus fuerit per ſimulatum contractum, dabitur aduerſus eum executio, num. 46. 47. 48.*

49 *Ius executiuum habet locum aduerſus eum, qui rem depoſito, vel commodato paſsidet.*

50 *Executio locum habet aduerſus eum, qui dolo rem adeptus eſt.*

51 *Executio fit aduerſus tertium poßeſſorem in re hypothecata cũ clauſula, de non alienando, nec eſt neceßaria excuſsio.*

52 *Clauſula, de non alienando cum generali hypotheca impedit alienationem dominij.*

53 *Sufficit cum ſpeciali hypotheca.*

54 *Nec eſt neceßaria excuſsio.*

55 *Et ſatis eſt poſſeßorem citare, vt executio fiat contra tertium.*

56 *Aduerſus tertium, qui non habet titulum à debitore, executio locum non habet.*

57 *Alienatio facta à debitore, pendente lite, cum ſuo creditore fraudandi animo facta præſumitur.*

58 *An reuocatoria, vel executiua actione agendum ſit, referuntur ſententiæ, num. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68.*

69 *Tertius poſſeſſor citandus eſt, in quem lite pendente, facta eſt alienatio, num. 70. 71.*

72 *Alienatio voluntaria poſt cœptum iudicium eſt prohibita, non neceſſaria, numer. 73. & 74. 75. 76.*

77 *Alienatio neceſſaria numquam cenſetur excluſa, num. 78.*

79 *Alienatio in fraudem paratæ executionis non eſt, quæ in anteriorem creditorem fit.*

80 *Contra non nominatum in inſtrumento ius executiuum dari non poteſt.*

81 *Virtus executiua contra tertium, vel contra aliquem ex eiſdem actis in initio executionis exiſtere debet.*

82 *In executiuis præſens rei ſtatus inſpiciendus eſt, non qui euenire poteſt.*

83 *Executio prætextu vnius inſtrumenti cauſata reconualidari non poteſt ex alio.*

84 *Acta debent in executione recenſeri, quia ſunt pars formalis executionis.*

85 *Mutatio libelli poſt litem conteſtatam, vt ſit eadem inſtantia non permittitur.*

86 *In executiuis lis conteſtatur, præſentatis oppoſitionibus, & ex tunc incipit inſtantia.*

87 *Nec coadiuuat executionem ex clauſula omniũ aliorũ inſtrumentorum.*

Quæ

88 *Quedam diſtinctio admittitur.*

89 *Iudicium erit nouum, nouaque inſtantia, & nouus erit neceſſarius terminus, ſi noua diuerſa rei fiet additio ad libellum.*

90 *Acta ad inchoata iam executionis perfectionem facta, nouam non inducunt inſtantiam, ſed eãdem continuant.*

91 *Exequi an poſsit inſtrumentum, ſi aliud ad quod fit relatio, non ſit exhibitum.*

92 *Nulla eſt referentis virtus, niſi appareat quanta, & qualis ſit virtus relati, num. 93. num. 94.*

95 *Inſtrumentum referens ſe ad aliud, ipſum quoque inſtrumentum relatum eſt producendum.*

96 *Ponitur diſtinctio, quam author amplectitur, num. 97. & num. 98.*

VNum in practica eſſe notandum
1 ponit Aretin. in §. actionum, &
fuit originale dictum Bald. in l. cùm
ſucceſſores, C. de euict. quòd ſi res
vendita tranſit per plures manus ex
venditione, & vltimo emptori, &
poſſeſſori mouetur quæſtio, iuxta l. 1.
cùm materia, C. vbi in rem actio: ad
hoc, vt primus venditor teneatur de
euictione, non tantum vltimus emptor
tenetur denuntiare ſuo authori
immediato, ſed opus eſt, vt eius author
ſuo authori denuntiet in infinitum,
quouſque ad primum venditorem
deueniatur: aliàs autem ille venditor,
cui denuntiatum non eſſet, non
teneretur de euictione, licèt alijs fuerit
denunciatum, vt gloſſa eſt ſingularis
in l. pro re, §. 1. verb. agere, ff. de
euict. illam ſequitur Ant. de Burgos
in cap. fin. colu. 2. de empt. & vendit.
Hoc tamen dictum reſtringitur per
Cauallinum, 3. 3. num. 143. de euict. ſi
in inſtrumento venditionis actiones
ceſſæ fuerint competentes, & competituræ
venditori, occaſione ipſius rei,
& ipſe emptor fuerit conſtitutus procurator
in rem ſuam, iuxta l. ſi res,
quam à Titio, ff. de euict. vbi animaduertunt
Bal. & Bart. quo caſu dicit, nõ
fore neceſſe, quòd ille, qui emit à me,
denuntiet mihi, & ego authori meo,
ſed ipſe potuit authori meo directo
denuntiare, dict. l. ſi pro re, & dict. l. ſi
res, & ita tenet Bart. in d. l. ſi pro re, §.
1. & in l. Iulianus, §. fin. ff. de verb. obligat.
quam ibi ſequuntur Iaſ. Alex.
conſ. 67. lib. 2. Dec. conſ. 74. colum. 2.
Capitius deciſ. 97. Alex. Ludouiſius,
qui fuit Gregorius Decimusquintus
Papa, deciſ. 254. in Rota Romana hoc
ipſum exornauit his verbis Nec dicatur
Capitulum donatatiũ, & ſingularem
ſucceſſorem non potuiſſe agere
de euictione. Bar. in d. l. ſi pro re, §. ſi
pro euict. num. 2. Angel. num. 7. ff. de
euict. quia hoc non procedit ſtante
iurium ceſsione Capitulo facta, dict. l.
ſi res, quam. Bart. in d. ct. l. Iulianus, §.
fin. Caſtr. ibi num. fin. Alex. nu. 9. Iaſ.
num. 14. quia deeſt clauſula ponens,
Angel. in dict. l. ſi res, num. 2. & refert
fuiſſe multotiès iudicatum in Romana
Curia.

Et confirmatur, quia euictionis
2 actio nõ datur ſingulari ſucceſſori cõtra
authorem authoris, gloſ. in dict. l.
ſi pro re, §. 1. Dec. conſ. 10. num. 14.
Marcus Anton. Peregrinus diciſ. Patauina
89. num. 13. Vbi ad contextum
3 voluit, quòd maritus conuentus ſuper
re data in dotem, debeat denuntiari
vxori, & vxor authori ſuo; illam gloſ.
ſequuntur Bart. Bald. & videtur caſus
expreſſus in l. ſi res, quam ff. de euict.
vbi Bar. Bal. expreſſe notant, Barnabas
Cornazus deciſ. Lucenſi 212. nu.
1. ex quo textu notat Bald. quòd ſi
ego tibi vendidi, & tu Seio, mota lite
ſuper re vendita, Seius tibi, & tu mihi
denun-

denunciabis:& ratio gloſ.& Doctorũ
eſt; quia actio de euictione eſt perſo-
4 nalis,& deſcendit ex cõtractu,& ideò
tenet tantum perſonas obligatas, &
earum hæredes,& ideò non tranſit de
vno ad alium ſine ceſsione, Bar. in l. ſi
tertius, §. ſi quis prius, ff. de aqua plu-
uia arcend. & in l. 1. C. de act. Corn.
conſ.255.lib.3. Peregrinus dict.deciſ.
89.num.4. Anguiſol.conſ.28. num.2.
lib.2. Cæſar Manento deciſ. Matuana
21.num.15. Ex quo deducitur, quòd
5 emptor non poteſt cogere authorem
authoris ad ſuſcipiendam litem, &
eius defenſionem, niſi fuerint ceſſæ
actiones, Rauena ſingul. 175. Ariſm.
Teparus tomo 2. var. tit. 422. cap.4.
Petrus Surdus conſ.17.num.32.lib.1.
Peregrinus dict.deciſ.89.nu.3 Greg.
Lopez in l.32.tit.5.p.5.gloſ.4. quæſt.
1. Bartholom. Bertazolus de clauſu-
lis clauſ.27.gloſ.1.num.1. Barboſa in
l.venditor,ff.de iudic.num.14. & 15.
Caldas Pereira de empt. & vendit.
cap.31.num. 67. Ant.Gomez tom.2.
var.cap.2.num.46. Robertus Maran-
ta de ordine iudiciorũ, part. 6.memb.
5.de laudatione,num.9. & ex ſequen-
tibus demonſtrabitur.

6 Denunciationem fieri oportet ven-
ditori, ſed non eſt neceſſe, quòd fiat
primo authori. Ioan. de Annania cõſ.
38. num.4. Paul. Caſtr. in l. qui habe-
bat, §. ſi duo, ff. de inſtit. act. per text.
in l. ſi res, ff. de euict. qui dicit, quòd
non poteſt agere emptor de euictio-
ne contra authorem ſui authoris ſine
ceſsione iurium; quia caret actione.
Cardinalis Tuſchus tom.3.pract.con-
cluſ.353.num.5.

7 Declara tamen, quia primus ven-
ditor tenetur de euictione, ſiue res
euincatur ab immediato emptore,
ſiue ab habente cauſam ab eo dum-
modò non ex facto emptorum, dict. l.
ſi pro re, §. ſi pro euictione, ff. de
euict. Corneus conſ.3. verſ. & quãdo,
lib.2. Alex.conſ.67.num.1.lib.2. Dec.
conſ.74.col.fin.2.in fine. Tuſchus vbi
ſup.nu.6.

Declara etiam: imò ſi per mille ma-
8 nus res tranſiſſet,& ab vltimo euinca-
tur, tenetur primus vẽditor, dummo-
dò non ex cauſa ſucceſſorum, Bald. in
l. cùm poſſeſſores, num. 2. C. de euict.
Aretin. in §. actionum, num. 18. inſtit.
de actionib. qui hoc intelligunt, quan-
do ipſi primo authori fuit facta noti-
ficatio litis, & quando alij ceſſerant
9 iura contra authores, ita quòd vlti-
mus notificet ſuo authori immedia-
to,& ſic ordine ſucceſsiuo. Ita Bart. in
dict. l. Iulianus. §. qui fundum, num.5.
& 6. ff. de verb. obligat. & Angel. in d.
l. ſi pro re, §. ſi pro euictione, ff. de
euict. Caſtro in d. §. qui fundum, Tuſ-
chus vbi ſup. num.7. Capitius deciſ.
197.num.9.

10 Et in tantum hoc procedit, quòd
cedula laudatoria non eſt opus, vt fiat
primo authori, ſed vltimo venditori,
licèt primus ſemper teneatur de eui-
ctione, & ex authoribus num.6. alle-
gatis conſtat, Mario Muta deciſ. 59.
Senatus Siciliæ, num.23.

11 Emptor tamen, cui à venditore pro-
miſſa fuerit euictio, alteri rem vendi-
derit, quia iam euicta eſt, quæritur; an
hic ſecundus venditor de euictione
cõtra primũ vẽditorem, à quo res illa
deſcendit, poſſit agere, gloſ. in dict. l.
ſi pro re, §. ſi pro euictione, verb. age-
re, ff. de euict. negatiuè reſoluit, & ſe-
quuntur ibi Bart. & Bal. & cæteri, &
in l. Iulianus, §. 1. ff. de verb. obligat.
Bal. in l. cùm ſucceſſores, C. de euict.
Ant. Gomez tom.2.var.cap.2. nu.46.
Bartholom. Bertazolus de clauſulis,
clauſ.27.gloſ.1. ante num.1. Tuſchus
dict.conſ.353.num.5.& 7. Peregrinus
dict.deciſ.89. Maranta vbi ſuprà, &
Cauallin. ibidem: quorum illa fuit ra-
tio, quòd cùm diuerſi ſint tituli, & cõ-
tractus, diuerſi ſunt contrahentes,
meritò ex quolibet ſua propria,& no-
ua de euictione oritur actio, quæ con-
tra primum venditorem, vel authorẽ
moueri prohibetur, cum eum non ha-
beat obligatum, cumque empti actio,
pro

pro euictione primo emptori competens, contra primum venditorem perſonalis ſit, ab vno ad alium ſingularem rei ſucceſſorem nec actiuè, nec paſsiuè tranſit ſine ceſsione, l. fin. §. fin. ff. de contrahend. empt. Bar. in l. ſi tertius, §. ſi quis prius, col. 2. ff. de aqua pluuia arcend. & in l. 1. C. de act. & obligat, Giurba deciſ. 71. num. 1.

12 Quare ſecundus ille emptor cōtra primum venditorem agere non poterit: nemo enim ſine actione experitur, l. ſi pupilli §. videamus, ff. de neg. geſt. gloſ. & Doct. in l. vbi pactum, C. de tranſact. Cagnolus in l. lecta, num. 165. ff. ſi cert. petat. Immol. in l. 2. ff. qui, & à quibus, num. 3. Roman. conſ. 224. colum. 2. Bertazolus in l. ſi quis maior, num. 598. C. de tranſ. Viuius deciſ. 39. nu. 41 Franc. Milanenſ. dec. 10. num. 4. lib. 1. & deciſ. 15. num. 29. lib. 2. Patianus de probat. cap. 66. nu. 70. lib. 1. Crauet. conſ. 191. in princ. Intrigliol. deciſ. 2. nu. 3. Surd. conſ. 186. nu. 26. Couar. in reg. poſſeſſor, 1. par. nu. 4. in fin. Menoch. lib. 2. præſump. 48. nu. 37. Imò ſi lata eſſet ſententia in fauorem agentis ſine actione, nulla eſſet parte non opponente, Crauet.
13 dict. conſ. 191. num. 1. Caſtro conſ. 247. lib. 1. Alexand. in l. ſi Titius, ff. de verbor. obligat. Intrigliol. dict. deciſ. 2. num. 4. Giurba dict. deciſ. 71. num. 3. ſiue titulo oneroſo, ſiue lucratiuo
14 rem habeat iſte ſecundus hic ſingularis ſucceſſor, quia actiua primi emptoris actio, cùm ſit perſonalis, ad particularem ſucceſſorē non tranſit, vt ex authoris ſui perſona contra primū venditorē, vel authorē pro euictione poſsit agere. Nec ex ſui perſona poteſt de euictione agere contra primū immediatū authorē ſuum, qui ex cauſa lucratiuà rem ab eo habuit, d. l. ſi res, quam, ff. de euict. vbi notant Bal. Angel. Salyc. Fulg. & reliqui cōmunitèr, Bal. in l. 1. ff. de rer. permut. & in l. 1. C. eod. Immol. in l. Iulianus, §. 1. ff. de verb. oblig. Bimins conſ. 179. nu. 4. lib. 2.

Cæterùm ſi emptor in particularē ſucceſſorem titulo oneroſo, vel lucratiuo rem alienans euictionis actionem eidem ceſſerit, tunc ſingularis ſucceſſor ex iure ceſſo cōtra primum venditorem, vel authorem authoris ſui pro euictione agere rectè poterit, ad tex. in d. l. ſi res, quam; vbi communiter notant Doct. Bart. Caſtr. Alex. Iaſ. Tiraq. lib. 2. de retract. ad fin. nu. 118. Surd. conſ. 17. nu. 32. Ant. Sol. ad decret. Sabaud. tit. de dilat. gloſ. 3. nu. 3. Tepat. tom. 2. tit. 422. de denunt. Rauena ſingulari 175. Caualc. deciſ.
15 15. nu. 38. p. 4. Idem tamen dicendum eſt, ſi in donationis inſtrumento ceſſæ fuerint actiones donatori competentes, & cōpetituræ, Alex. Trentacinq. lib. 3. var. reſolut. tit. de donat. reſolut. 2. num. 19. Aloyſio Riccio in l. quoniam, C. de euict. & ita donatarius occaſione ipſius rei eſt conſtitutus procurator in rem ſuā, Mario Giurba dict. deciſ. 71. num. 6.

16 Cùm namque actio perſonalis non ſequatur fundi poſſeſſorem, l. fin. §. fin. ff. de contrah. empt. l. 1. §. hæres, ff. ad Trebellian. l. æris alieni, C. de donat. Petrus Dueñas reg. 8. Ioannes Donatus lib. 3. cōcl. regul. verb. actio, Greg. Lopez gloſ. 1. l. 50. tit. 5. par. 5. & gloſ. 5. l. 19. tit. 8. part. 5. dict. l. ſi rē, quam, ff. de euict. Ant. Gomez lib. 2. cap. 2. num. 29. & in cap. 15. num. 23. Ant. de Padilla in l. & in prouinciali, num. 23. C. de ſeruit. & aqua, Caualin. milleloq. 191. num. 2. Lara lib. 1. de anniuerſarijs cap. 2. num. 3. Felicianus de cenſibus, lib. 2. cap. 5. num. 7. Auguſtinus Merla in empor. iur. tit. 6. nu. 79. Gāma deciſ. 13. vbi late Flores, Ioann. Garcia de expenſis cap. 4. num. 31. Barboſa in l. hæres abſens, §. proinde, nu. 11. ff. de iud. Afflict. dec. 95. & ibi Vrſill. & deciſ. 285. Cardin. Mātica de tac. & ambig. conuent. lib. 5. tit. 12. nu. 5. Tuſch. to. 1. pract. cōcl. 99. nu. 12. Grat. to. 1. diſcept. Forenſ. 24. nu. 6. Magonius deciſ. Florentina

102. nu.17. Maſtrillus deciſ.14. nu.5.
Franc. Marcus deciſ.372.num.1.par.
1.Guidon. Pap. deciſ.576. Flaminius
Cattarius deciſ.75. num.21. Marta
voto 187.num.4.Surd. conſ.4. num.
33.& deciſ.236.num.8.deciſ.335.nu.
23.Rota ſacri Palatij deciſ.464.num.
2.par.1.in nouiſ.

17 Limitatur primò,quòd actio perſo-
nalis datur contra tertiũ poſſeſſorẽ in
ſubſidium,quando ſciuit,& doli parti-
ceps, vel locupletatur,l.1.C.ſi vẽdito
pign.agat.Neguſant.de pign.6.p. nu.
27.Cæſar Vrſill.ad Afflict.deciſ.347.
nu.3.Magonius deciſ.Florentin.102.
num.16.Cardinalis Mantic.lib.5.tit.
11.num.20.Tuſchus vbi ſup.num.40.
Coſta de remed.ſubſid.47. num.3.

Ampliatur principalis concluſio,
18 quòd actio perſonalis non tranſit in
ſingularẽ ſucceſſorem reſpectu rei ad
rem,l.precibus, C. de rerum permu-
tat.Alex.conſ. 92. num.7. lib.1. Cor-
neus conſ. 110. num.9. lib.1. Mago-
nius dict.deciſ.102.num 10.

19 Limitatur ſecũdò regula fauore vl-
timæ voluntatis,in qua datur in ſubſi-
dium contra tertiũ poſſeſſorẽ,l.planè
ſi filiũ,§.quo rogatus,ff. de leg.1. Ca-
ſtro conſ.94.lib.1.Magonius d.deciſ.
102.nu.19. Socin. Iun.conſ. 137. nu.
5.lib.1.Tuſchus vbi ſup.num.39.

Limitatur tertiò in multis caſibus,
20 de quibus Guid.Papa dec.576. pro a-
limẽtis,pro anniuerſarijs defunctorũ,
pro decimis,pro oblationibus, & tri-
butis contra tertiũ agi poteſt, Tuſch.
d.nu.29.Ripp.in l.1.§. hæres,nu.4. ff.
ad Trebell. Gigas de penſionibus, q.
44.Surd. de alimentis tit. 8. priuileg.
52. nu.1 .pro decimis in cap. quanto
de vſuris,& pro tributis in l. Impera-
tores, ff. de publicanis, & vectigalib.
Thomas Menadoius deciſ. 10. nu.4.

Limitatur quartò, quòd etſi actio
21 perſonalis non detur contra ſingula-
rẽ ſucceſſorẽ, dabitur iudicis officiũ,
quo ſubſiſtente, eadẽ æquitate datur
contra ſingularem, l.quædam,§.is au-
tem,ff. de edendo,Surdus vbi ſup. nu.
6.Bar.in l.ſi tertius,§ ſi prius,col.3.ff.
de aqua pluuia arcend.Socin. Iunior.
conſ.52.lib.2.Beroius conſ.44. num.
7.lib.3.Capitius deciſ.20,num.28.

22 Limitatur quinto, quia actio perſo-
nalis datur contra tertiũ poſſeſſorẽ,
quando poſsidet ex cauſa lucratiua;
ſecùs ex cauſa onerosa,l.his ſolis,gloſ.
verb.proficiat Bar.nu.2.ff.de condict.
indebit & ibi Caſtro, Alex. in l. fin.n.
1.& 2. ff.de eo per quẽ factum erit,vbi
dicit cõm. Bal.& moderni in l.planè,
§.1.ff.de leg.1.& ita declarat Couar.
lib.2.var.cap.3.n.10.verſi. prima cõ-
cluſio,vbi dicit communem Cagnol.
in l.2.num. 114.C.de reſcind. vendit.
Craueta conſ.7.nu.15.Menoch.conſ.
63.num.21. Caſtro conſ.62. in prin.
lib.1.Magon.d.deciſ.102,num. 21.&
22.Tuſchus d. concluſ.99. tom.1. nu.
23 36. Quod ſecùs eſſet ex cauſa onero-
ſa, quæ liberat tertium ſingularem à
perſonali per Alex.Socin.& Iaſ. in d.
l.fin. ff. de eo, per quem factum erit,
AEgidius Velamera conſ. 39.num.2.
Tuſchus vbi ſuprà, num.42. Magon.
dict.deciſ.102.num.22.

Limitatur ſextò fauore dotis, l. pa-
24 ter dotem,ff.de dote prælegata, Rip.
in d.l.1.§.hæres,ff.ad Trebellian. vbi
limitat pluries Magon dict. dec.102.
nu.23. & etiam fauore fiſci limitatur,
quia fiſcus vendens hæreditatem libe
ratur,& agunt creditores contra em-
ptorem.l.1.C.de hæredit.vel act. vẽ-
dita.Tuſchus ſup.num.20.

25 Limitatur ſeptimò, quando actio
perſonalis propter impoſsibilitatem
cõtra alium exerceri non poſſet,quia
tunc impoſsibilitas operatur, quod
poſſet exerceri,Cranet. conſ. 12. nu.
5.Tuſchus vbi ſuprà,num.33.

Limitat. octauò in exceptione,quia
26 ſicut actio non tranſit in ſingularem
ſucceſſorẽ,nec contra fundi poſſeſſo-
rem,vt dictum fuit, ſecùs procedit in
exceptione, quæ tranſit in ceſsiona-
riũ,vt reſoluunt Caſtro conſ.46. n.1.
in

in fine, & num.2. lib.1.dicens ceſſio-
narium executionem petentem poſſe
repelli ea exceptione, qua & cedens,
videlicèt niſi cedens caueret,aut fide-
iuſſores daret,cùm exceptio,quæ ob-
ſtat cedenti,obſtet ceſsionario,argu-
ment. l. quod is, §. non debeo, ff. de
reg. iur. Dyn. in cap. ſi quis in iure de
reg.iur.in 6.Bal.in l.eius, num.3. ff.de
compenſat.quòd non potuit fieri ceſ-
ſio in præiudicium tertij, niſi cum ſua
aptitudine paſsiua, l.ſi aquæductus,ff.
de contrah.empt. l.in venditione, ff.
* de act.empti. Hieronymus Leo deciſ.
Valentina 47.num.16.

27 Limitatur nonò,quòd actio perſo-
nalis in rem ſcripta datur contra rei
poſſeſſoré: vndè ſi res tua, in qua ego
habebam ius, perueniat ad Petrum,
mihi datur actio perſonalis contra Pe
trum in rem ſcripta, licèt ſit ſucceſſor
ſingularis, Marta voto 215. num.25.
* Crauet. conſ.12. in fin. & conſ. 201.
num.4.l.3.§.eſt autem,ff. ad exhiben-
dum,Bar.in d.l.ſi tertius, §.ſi priùs,ff.
de aqua pluuia arcenda. Caſſan.in cõ-
ſuet.Burgund.rubr.10.§. 11. num.3.
* Marta voto 33. num.13.& voto 49.
num.5.Tuſchus vbi ſup. nu.21.& 22.
* Surdus deciſ.335.num.24.

28 Ampliatur principalis concluſio in
actione l.2.C.de reſcind. vend. quòd
danda eſt aduerſus eum,qui vendidit;
gloſ.in l.Iulianus, ff.de rei vendicat.l.
ſi ſeruus,§.idemque,§.de verb. oblig.
gloſſam ſequuntur Bart.num.12.Bal.
num.16.Salycet.nu.18. Caſtro nu.16.
Cagnol.nu.113.Pinelus in d.l.2.p.2.
cap.1.num.29.& 30. Rod.Suarez al-
legat.12. vbi Ioannes de Valdes, laté
Roland. conſ.59. lib.1. Molina lib.1.
de primog.lib.2.cap.3. num.12. Mo-
* rotius conſ.28.Rota Auenion.97.nu.
5.Oſaſchus deciſ.63.num.10.Franciſ.
* Viuius deciſ.430.num.6. lib.3. Coſta
* de remed.ſubſid.47.num.1.

Limitatur primò, quia iſta actio l.
29 2.non datur contra tertium poſſeſſo-
rem,in qué iuſto pretio res translata
eſt,niſi alienatio eodem morbo labo-
ret; quia tunc reſciſſoria actio datur;
ad notata per Cyn. ibi Alex.conſ.92.
lib.1.col.3. Marcel. Crecenſ.deciſ.1. *
de empt.& vendit. Cremẽſis in d. l.2.
nu.189. Pinel. vbi ſup. ibidẽ Padilla,
nu.39.Couar.lib.2.var. cap.3.nu.10.
Franchis deciſ.665.nu.6. part.4.Ant. *
Gomez tom.2.var.cap.2.nu. fin. Ma-
tienço in l.1.tit.11.gloſ.8. nu.33. lib.
5.& ibi Azebed. nu. 26. Ceuallos qq.
pp.quæſt.445.à.nu. 7. Mario Giurba *
dec.105.nu.16.Viuius d.dec.430.n.4.

30 Limitatur ſecundò,quòd actio d.l. *
2. detur contra tertium in ſubſidium
primo emptore non ſoluẽdo,l.in cau-
ſæ 2.§.Pomponius,cum l. planè,ff.de
minorib. Suarez d. allegat. 21. in fin.
Padilla vbi ſup.num.29.Caball. conſ.
144.num.86.Gamma deciſ.21.à nu. *
1.Rota Auenion.deciſ.97.num.5.Vi- *
uis d.deciſ.430.nu.4. Coſta d. remed. *
47.nu.1.Surdus conſ.17. in fin. Giur *
ba deciſ.105.à num.1.

Declaratur,quòd cõmunis reſolutio
31 eſt,quòd remediũ dictæ l.2.eſt perſo-
nale;etiam ſi in rem ſcriptum, ac pro
inde non poteſt intẽtari cõtra tertiũ,
niſi ipſe fuerit ſciens, vel emerit eum
eadẽ deceptione,vel poſsideat ex cau
ſa lucratiua,ex l.qui autẽ,§.ſimili mo-
do,ff.quæ in fraud.credit.Coſta, Ant.
Gomez Mantiẽço, Azeb. Ceuall.ſup.
relati. Et tũc ſemper debet præcedere
excuſsio in bonis principalis empto-
ris,licèt Gãma relatus excuſsionẽ nõ
requirat, quando tertius poſsidet
ex cauſa lucratiua, Flores de Menna
in addit. ad Gammam ipſum repro-
bat,quia loquitur contra cõmunẽ, &
teſtatur, quòd ſua opinio nullo iure
probatur,& notat praxim bonam, vt
in eodem libello agatur contra am-
bos,primũ, & ſecundum emptorem,
& ambo condemnentur. Vnus in de-
fectum alterius ex eodem proceſſu:
& tenuit Coſta dict. remed. 47. plu-
res allegans, & in ſimili de fideiuſſo-
re defendit Flores de Menna lib.1.var.

quæſt.11.nu.31.& 32.Surd.d.cōſ.17.
in fine dicit poſſe agi contrà tertium,
quando ſecundus venditor ei ceſsit
actionem,per Bart.in dict.l. ſi pro re,
§.1.ff.de euict.Dec.conſ.74.

Executiuum ius eſt perſonale, & nō
32 ſequitur rē, nec tertiū poſſeſſorē, l.1.
& 2.C.quibus res iudicat. non nocet,
l.nā & poſtea,§.fin.ff.de iur.iur.l.ſi ſu-
peratus, §.1.ff. de pign.l.1.§.1.ff. de
pign.act.Suarez in l. poſt rem iudica-
tā in declarat.l.Regni,limit.1. à nu.1.
Rebuff.tom.2.ad ll. Galic.de literarū
obligat.art.2.gloſ.1.num. 63.Maran-
ta de ordin.iudic.tit.de execut.ſentē-
tiæ à nu.32.Parlad. lib.2. rerū quotid.
cap.fin.4.par.§ 5.num.1.Azebed.in l.
fin.tit.21. lib.4. Recopil.num.12. ſiue
ius executiuum procedat ex actione
reali,ſiue hypothecaria,ſiue procedat
ex contractu guarentigio, & ex actio
ne perſonali, vt tradunt Doctores ci-
tati ex textu in l. ſi debitori, C. ſi ad-
uerſus creditorem,& ibi Bar. & ex l.1.
§.hæres,ff.ad Trebell. Auiles in capp.
Præt.cap.10.gloſ. execucion, nu.56.
& ratio poteſt eſſe, quia iſte tertius
poſſeſſor non eſt nominatus, nec cōti
netur in inſtrumento, & contra non
33 nominatum in inſtrumento non fit
executio. Bald.in l. hac edictali, C.
de ſecund.nupt. Immol. in l. fin. ff. à
quib.appellare non licet, Cauallinus
* milleloquio 633. Stephanus Gra-
* tianus diſp. forenſi 138. num.1. tom.
* 1.Caualcanus deciſ.27. num.84.part.
* 2. Anton. de Amatis deciſ. 48. num.
* 7.Magonius deciſ.Lucenſi 62.à num.
* 1: Hieronymus Leo deciſ.Valentina
1. num.2.& deciſ. 73. num.5.& 12.
Fanutius de momento temporis,cap.
15.num.8.in fin. Parlador. lib.2. cap.
fin.3. part. §. 1. numer. 1. Menoch.
lib.3. præſ. 13. num. 9. Silueſter Za-
chias in add.ad Anton. Maſam de Ca-
merali obligatione à num. 5. vbi di-
34 cit, quòd iſta obligatio perſonalis
cohæret oſsibus obligati, & ideò trā-
ſire non poteſt de perſona in perſo-
nam, & ideo vigore illius non poteſt
procedi contra non nominatum, vt
per Rot. Roman. in cauſ. Albenienſi
pecuniaria, die 16. Marcij, anno
1593. coram Blancheto.Rota diuer-
ſorum 663.part.1.& in Roman.pecu-
niaria 21. Iunij, anno 1596. coram
Gypſio.Seraphinus Oliuarius deciſ.
137. numero 2. & 13. Zachias dicit
pluriès in Rota Romana iudica-
tum fuiſſe, quòd ſtante guarentigia
habet locum, niſi inter ipſos contra-
hentes, vt dixit Rota Romana pe-
cuniaria 19. Iunij 1598. coram Illu-
ſtriſsimo Melino. Burſatus conſil.
361.numer.1. lib.4. Cartarius deciſ.
Iannuenſi 55. num.8. Mario Giurba
deciſ.62.num.22. & 28. & deciſ.100.
num.48.

Tertium autē poſſeſſorem accipere
35 hoc loco debemus, qui non eſt hæres,
vel ſucceſſor ex aſſe, vel ex parte illius
in quē principaliter ius exequendi cō
petit:& probatur in l. quædā, §.fin.ff.
de edendo,& in l.hæreditatem,ff.mā-
dati,& in §. legatariis inſtit. de legat.
Doct.in l.fin. §.fin. ff.de contr. empt.
tradit Balb.de præſcript.3.par.quæſt.
12.num.1.

Tertio poſſeſſori ſufficit ſuam pro-
36 bare poſſeſsionem, vt in eum execu-
tio non cadat, neque habet neceſſe
titulum docere, quo poſsideat, cum
ex poſſeſsione titulus præſumatur,
tantùmque illum allegare ſufficiat,
tradunt Bar.Paul.Alex.Iaſ. in l. à Di-
uo Pio, §. ſuper rebus, ff. de re iud.
Couar.pract.16.nu.4. Franciſ. Marc.
deciſ.372.par.1.Cartarius deciſ. 52.à
nu.3.& deciſ.87.nu.2.& 17. Riccio in
collectan.1257.Surd.deciſ.335. nu.2.

Limitatur dicta concluſio, quan-
37 do tertius poſſeſſor poſsideret rem
titulo nullo à lege reprobato; nam
eo caſu aduerſus tertium executio re-
ctè datur, Bar.in l.3.nu.23. C. de pig.
& ibi omnes Doct.Parlad. d. cap. fin.
part.4. §.5.nu.4. Mario Giurba deciſ.
62.num.21.in fin.

Limi-

38 Limitatur ſecundò, quando tertius poſſeſſor poſſideret rẽ emphyteuticam, quia pro canone executio intentari poteſt in re emphyteutica, cum in eo caſu alienatio ſit nulla, l. fin. C. de iure emphyteut. l. fin. tit. 8. par. 5. Bart. in l. ſi quis ita, §. ea lege, ff. de verb. obligat Parladorius vbi ſuprà, num. 5.

Sublimitatur hoc, quia Parladorius
39 contra cõmunem loquitur, qua legimus contra rei emphyteuticæ poſſeſſorem perſonalẽ actionem nec dari, niſi recognitio interceſſerit, Iaſ. in l. 2. num. 150. & 154. & in l. 3. nu. 116. C. de iure emphyt. Afflict. & ibi Vrſillus deciſ. 95. Ant. Gabr. conſ. 47. lib. 1. Corbullus de iure emphyteutic. tit. ob nõ ſolutũ canonem, q. 6. & 9. Sur. deciſ. 32. Rodoan. de reb. Eccleſiæ nõ alien. rub. 16. nu. 62. Bimius conſ. 135. nu. 19. Intrigl. ſingulari 17. lib. 3. Caualcanus deciſ. 45. num. 65. part. 1. & deciſ. 8. num. 35. par. 3. Magonius deciſ. Florentina 192. num. 16. Marcus Anton. de Amatis deciſ. 31. Aluarus Valaſcus de iure emphyteutico, quæſt. 17. & quæſt. 32. Neque executionem competere voluit Iulius Cla-
40 rus lib. 2. var. ſent. §. emphyteuſis, Coſta de ſcient. & ignorat. cent. 2. diſtin. 33. num. 2. Decian. conſ. 106. num. 33. lib. 3. Craueta conſ. 342. in fine, Franciſcus Milanenſis deciſ. 8. num. 1. lib. 2. & deciſ. 1. num. 38. Andreas Gail lib. 2. obſeruat. Imper. 7. num.
41 13. Mario Giurba deciſ. 62. num. 23. vbi reprobat Parlador. contrarium tenentem.

Limit. principalis concluſio, quòd
42 aduerſus tertium poſſidentem rem litigioſam executiuum ius perſonale præſtatur; nam ſi poſt litem cęptam tertius rem, de qua lis erat, nactus eſt, aduerſus eum executio rectè procedit, l. 1. & 2. C. de litig. l. ſi mater, §. ſin. ff. de excep. rei iud. l. ſi ſuperatus, §. 1. ff. de pign. Bald. in l. 1. C. comm. diuid. Abbas in cap. Eccleſiæ, vt lite pẽdente, num. 10. & in cap. fin. in fin. de alienat. iudic. mut. cauſ. fact. Ioannes Iañez Parlad. vbi ſup. num. 6. Flaminius Cartarius deciſ. Ianuenſ. 55. nu. 3. & 13.

43 Quando autem res dicatur litigioſa, videndum eſt, & ſiquidem actione in rem de dominio, vel quaſi agatur, nulla eſt dubitatio rem litigioſam effici, ex auth. de litigioſis, coll. 8. Si verò actione perſonali rei dominium proſequamur, puta actione ex ſtipulatu, vel alia, an tunc res litigioſa dicenda ſit: res tamen eſt inter ipſos Scriptores litigioſa, vt videre eſt apud Bartol. in l. fin. C. de litig. Abbas in cap. fin. de alien. iud. mut. cauſ. fact. Tiraquel. de retract. conuent. ad fin. tituli, num. 171. Couarr. pract. 15. num. 7. Parlad. lib. 2. cap. fin. 4. p. §. 5. nu. 8. Lancel. de attent. 2. p. cap. 4. in præfat. nu. 520. Nata conſ. 2. lib. 1. & conſ. 401. nu. 1. Pettus Surd. conſ. 374. num. 3. lib. 3. & conſ. 405. num. 3. & 8. eod. lib. Ariſmin. Tepat. tom. 1. var. tit. 145. Alex. Trentazinq. lib. 2. de iud. reſolut. 17. Maranta in tract. de multiplici alienat. à num. 89. Riccio collectan. 817. Oſaſchus deciſ. 144. Benintend. deciſ. 48. n. 18.

44 Et ingenuè proferã, ſiuè actione in rem, ſiuè in perſonam, ſiuè de re ipſa, ſiuè de quocumque iute agatur alienationem rei de qua, aut ſuper quam cõtrouerſia fuit, lite pendente, nihil impedire debet, quominus poſſit actor ius ſuum aduerſus tertium poſſeſſorem proſequi, non aliter, ac ſi alienatio nulla facta eſſet, ex l. 2. C. de litig. l. quamquã, §. Iulianus, ff. de aqua publica arcenda, atque non minus aptè ex l. ſi mater, §. ſi egeto, ff. de excep. rei iud.

45 Limita etiam cõcluſionẽ principalẽ, quãdo tertius poſſeſſor per ſimulatum aliquem contractum rem nactus fuerit: nam eo caſu aduerſus eum dabitur executio. Nominatim docuit Bald. in l. executorẽ, col. 3. C. de execut. rei

ind. Parlad. vbi ſup. nu. 10. cùm certũ
ſit ſimulatũ contractum nullũ eſſe, l.
46 nuda, ff. de contrahend. empt. l. 2. C.
plus valere, quod agit. & eo ipſo, quòd
conſtat de ſimulatione contractus, in-
47 ſtrumẽtũ non dicitur inſtrumentũ, li-
cèt habeat figurã inſtrumenti, Matth.
Brun. cõſ. 68. nu. 4. Fran. à Ponte cõſ.
2. nu. 73. & ſimulatus cõtractus eſt tã-
quã corpus ſine anima, Fran. à Ponte
48 ſup. 72. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ.
2. nu. 14. Carol. de Graſsis de except.
cap. 12. nu. 4. 5. 6. 7. vbi dicit, quòd ipſo
* iure eſt nullus, Mario Giurba dec. 22.
nu. 8. vbi multos allegat. Corſet. ſing.
verb. præſumptio. Ant. de Canario de
execut. inſtrument. nu. 25. Bar. in l. 1.
* §. parui refert, ff. quod vi, aut clàm,
Caſanate conſ. 28. num. 10. Peguera
* deciſ. 49. nu. 5. Seſſe deciſ. 78. num. 10.
Proſper. Farinac. quæſt. 162. par. 1. de
ſimulat. à num. 7. 8. 9. & ſeqq.

Reſtringitur etiam principalis con-
49 cluſio, quòd actio perſonalis poſ-
ſit executari contra tertium poſſeſ-
ſorem, quando tertius poſſeſſor ha-
bet rem depoſito, vel commodato ab
ipſo debitore; nam tunc, ac ſi pe-
nes ipſum debitorem res eſſet, exe-
cutio locum haberet, nulla præuia ex-
cuſsione; gloſ. in Auth. de fideiuſſori-
bus, §. ſed neque debitorem, collat. 1.
Parlad. in dict. cap. fin. 4. part. §. 5.
num. 21.

Reſtringitur etiam, quòd huic re-
50 gulæ locus non erit, quando ter-
tius poſſeſſor dolo poſſeſsionem ade-
ptus fuerit; nam eo caſu, & aduer-
ſus eum executio porrigitur, Cyn.
in l. 1. C. de alienat. iud. mut. cauſ. fact.
quæſt. 9. Parlad. dict. cap. fin. num.
14. Mario Giurba deciſ. 61. numer.
* 6. & ſeqq. Marc. Anton. de Ama-
* tis deciſ. 48. nu. 6. Cancer tom. 3. var.
* cap. 17. num. 463. Caualcan. deciſ. 23.
par. 2. num. 115. & deciſ. 5. nu. 19. p. 4.

Reſtringitur etiã, quando debitor
51 hypothecauit rem cũ clauſula, de non
alienando (id promittendo, pignus
vel hypothecam inuito venditore nõ
alienaturum) nam ſi poſtea aliena-
uit, nulla eſt alienatio, l. ſi creditor,
§. fin. ff. de diſtract. pignor. l. fin. tit. 5.
par. 5. Parlad. dict. cap. fin. 4. part. §. 5.
num. 16. Amator Rodericus de exe-
cut. cap. 4. num 47. Rodericus lib. 2.
de reditibus, quæſt. 9. nu. 59. & quæſt.
13. à num. 5. & ſeqq. Felician. de cen-
ſib. lib. 5. cap. 4. num. 6. & tom. 2. eo-
dem lib. & cap. num 11. Auendan. de
cenſib. cap. 85. num. 8. Suarez in l. poſt
rem iudicatam, ampliat. 8. num. 5. &
13. Couarr. lib. 3. var. cap. 7. num. 16.
Ceuallos quæſt. 36. num. 16. & quæſt.
76. num. 29. & quæſt. 434. num. 11. &
quæſt. 820. num. 27. Surdus conſ. 405.
num. 9. lib. 3. Gratianus diſcept. Fo-
renſ. 16. num 13 & 14. & diſcept. 150. *
num. 9. & 10. & in bona ſpecie deci- *
ſum refert Hieronymus Leo deciſ. Va *
lentina 1. num. 1. Ioan. Matienço, qui
de ſtylo Cancellariæ Argentiræ Pe-
ru. teſtatur in l. 1. tit. 17. gloſ. 3. num. 6.
in fine, Salazar de vſu, & conſuetudi-
ne, cap. 11. num. 63. Gutierr. de iura-
mento, 1. p. cap. 45. & in l. nemo po-
teſt, num. 29. & 30. de legat. 1.

52 An verò in hoc caſu hypotheca
ſpecialis, generaliſvè ſufficiat, in va-
rias Doctores diſtracti ſunt ſenten-
tias. Et prima ſententia eorum eſt,
qui dicunt, quòd generalis hypo-
theca ſufficiat ad impediendam a-
lienationem, & dominium rei in
tertium poſſeſſorem, ac contra eum
executionem locum habere, tenent
Suarez in dict. poſt rem iudicatam,
in declaratione legis Regni, limit.
1. num. 11. & poſt alios à ſe relatos
Gregor. Lopez in l. 73. tit. 18. par. 3.
gloſ. verb. Ni las enagenaria, & in l.
19. tit. 8. part. 5. gloſ. verb. dos caſos,
quem ſequitur Dueñas regula 240.
num. 7. Manuel Suarez in theſauro
recept. ſent. verb. alienatio, & verb.
prohibitio. Parladorius, qui dicit ma-
gis communem, lib. 2. cap. fin. 4. part.
§. 5. numer. 17. & poteſt fundari hæc
ſen-

ſententia in dict. l. ſi creditor, §. fin. ff. de diſtract. pignor. dum generaliter, & indiſtinctè loquitur abſque diſtinctione, & ſeparatione generalis, ſiue ſpecialis hypothecæ. Et huic ſententiæ ſuffragatur gloſ. & Bald. verbo enumerentur in l. omnes, C. de præſcrip.30. vel 40.ann. quæ ait,tantum valere aliquid generaliter dici,quantum ſi ſpecialiter ſingula enumerentur.

53 Secunda ſententia eſt communior, & verior, quæ dicit, quòd pactum de non alienando non impediat alienationem,nec operetur executiuum effectum contra tertium poſſeſſorem cum generali hypotheca, ſed cum ſpeciali. Iaſ. in l. ſi quis ita, §. ea lege, ff. de verbor. obligat. Couarr. libr. 2. variar. cap. 15. Dueñas dict. regul. 240. limit. 1. Anton. Gabriel lib. 3. communium opp. tit. de pign. concluſ. 1. Iaſ.conſ. 211. qui de magis communi teſtatur, ab eaque non eſſe recedendum lib.2. Caſſanæus in cõſuet. Burg.rub. 11. §. 3. gloſ.3. Loazes affirmat eſſe magis communem in l. filiusfamil. §. Diui, num.441. ſequitur Couarr. vbi ſup.num.13.Gutierr.de iurament. par.1.cap.45.num.3.& in l. nemo poteſt, num.28. de legatis 1. Antonius Gomez in l. 40. Taur. numer. 19. verſ. 4. Seraphinus de iuramento, priuilegio 158. num. 3. & ibi eius additioη.Petrus Surdus conſ.399.num. 4.qui plures refert lib.3. Hieronymus Magonius deciſ. Lucenſi 21. num.5. & ibi Fabius Timæus additionator Gomez Leon deciſ. Hiſpalenſi 59. nu.2. Vincent.de Franchis deciſ.355. num.5.Gaſpar Anton. Theſaurus lib. 2.qq.Forenſium q.67. num. 19. verſ. quo verò ad hypothecam,& quæſt.81. num.9. à qua ſententia numquam eſt recedendum, propter tot, ac graues authoritates,& ſentẽtias grauiſsimorum Senatuum.

54 Declarandum tamen cenſemus, executionem aduerſus tertium locum habere, vt non ſit neceſſaria excuſsio aduerſus principalem, ſed recta via poteſt agi aduerſus tertium, vt apparet ex auth. de litigioſis, collat. 8. l. 13. tit.7. part.3. Socinus conſ.24.lib.1. Menoch. de adipiſcenda remed. 6. quæſt.19. Villalobos in ærario cõmunium opp.lit.A. nu.139. Surd.conſ.162.num.12.Ceuall. tom. 1.cõmunium quæſt.76.nu.33.in fine, Gratian. diſcept.16. num. 17. & 18. Crauet. conſ. 217. num. 5. Afflictis deciſ.95.Franciſcus Milanenſis deciſ. 2.lib.2.num.6.

55 Si autem executio fiat in hypotheca, cui adiecta ſit clauſula, de non alienando, ſatis eſt poſſeſſorem rei citare, ſi aliquid ſit liquidandum. Alex.conſ.8.lib.6. num.4. Parladorius d.lib.2.cap. fin. 4.p §.5.num.19. licèt contrarium voluit Rodericus lib.2.de reditibus, quæſt. 9. num. 59. ver.qua ratione.

56 Aduerſus tamen tertium, qui non habet titulũ à debitore executio locum nõ habet,l.ſæpe ad fin.ff.de ſent. & re iudicat.Bart.in l.3. C. de pignorib.num.23.Suarez limitat.1. ad leg. Tolet.Flaminius Cartarius deciſ.12. Ianuenſi,num.5.

57 Alienatio tamen facta pendẽte lite cum ſuo creditore fraudãdi animo facta præſumitur,vt ſuprà diximus, & cũ dolo facta,quãdo poſt pignus prætoriũ alienatur res,Rip.in l.1.§.hęres, nu.21.ff. ad Trebell.Cacheran.deciſ. 64.num.5.& eo magis ſi in coniunctã perſonã alienata ſit res,Iaſ.in ſi §.quis in fraudem,num.48.inſtitut. de actionibus. Doctor Ludouicus Caſanate aduocatus eminentiſsimus, eximio laudis præconio mirum in modũ extollendus, & noſter amicus, conſ. 28.nu.13.Pappon. conſ.63. nu. 11.& 25. vel ſi æs alienũ imminebat.Beroius conſ.170. num.8. lib.1. vel ſi illud nec aliundè, quàm ex alienantis confeſsione conſtabat, Surdus conſ.

533. num. 5. ac ſi omnia eius bona alienauit debitor, Caſtro in l. à Diuo Pio, §. ſuper rebus, nu. 8. ff. de ſent. & re iudicat. Couar. pract. 15. nu. 7. Menoch. conſ. 1187. num. 4. Vincent. de Franchis deciſ. 636. p. 4. vt non ſoluēdo remanſerit, Caualcan. deciſ. 16. nu. 7. & 8. p. 1. Iacob. Cancer tom. 3. reſolut. cap. 17. de execut. & ſent. nu. 461. Vel maiorem partem fortunarū ſuarum, Papponnius cōſ. 63. num. 10. 24. & 25. Si probetur alienantem, pendente lite, non habuiſſe in bonis, niſi rem illam alienatam, ſequitur Cancer lib. 3. reſolut. cap. 17. de ſent. & execut. nu. 456. Mario Giurba deciſ. 62. num. 5.

58 An in poſſeſſorē fiat exequutio, vel reuocatoria prius agendum eſſet?

Qua in re tres ſunt diſſentientes ſententiæ. Prima fuit Cyni in l. 1. quæſt. 9. C. de alienat. iud. mut. cauſ. facta, aſſerentis contra tertium in quem, lite pendente, ex dolo facta eſt rei alienatio, exequi inſtrumentum, vel ſententiam rectè poſſe, Cyn. ſequitur pract. Papienſ. in forma execut. ſententiæ diffin. gloſſa 1. num. 18. Anton. de Amatis deciſ. 48. num. 6. Cancer lib. 3. de ſent. & execut. numer. 463. Canalcan. deciſ. 23. num. 115. part. 2. & deciſ. 5. num. 29. part. 4.

59 Secunda ſententia fuit Bart. & aliorum in dict. l. à Diuo Pio, §. ſuper rebus, ff. de re iudicat. quòd imò priùs reſciſſoria agendum ſit contra tertium poſſeſſorem, vt inſtrumenti, vel ſententiæ executio locum habeat, iuxta text. in §. ſi quis in fraudem, inſtit. de actionib. totus tit. ff. & C. de his, quæ in fraud. creditorum. Idem repetit Bart. in l. creditores, num. 23. C. de pign. & in l. ſi quis miſſum in fine, ff. de damno infecto: quam communem profitentur Iaſ. Alexand. in dict. §. ſuper rebus, Ancar. cōſ. 292. Franchis deciſ. 545. Scatia de appellat. lib. 3. cap. 2. q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 95. Couarr. pract. 15. num. 7. Ruin. conſ. 87. nu. 1. lib. 4. Roland. conſ. 5. nu. 9. vol. 2. Caualcan. deciſ. 16. nu. 8. par. 1. Pedroc. conſ. 29. à num. 25. Intrigliol. deciſ. 46. num. 59. & ſingulari 173. num. 20. lib. 2. Surd. deciſ. 256. num. 7. & deciſ. 306. num. 16. Cartar. deciſ. 55. num. 10. magis communem receptam Menoch. conſ. 1187. num. 3. Greg. Lopez in l. 13. tit. 7. part. 3. & ob id iudicatum refert Vincent. de Franchis di-
60 cta deciſ. 545. num. 9. Quòd ſi in clericum facta ſit rei litigioſæ alienatio, non à laico, ſed ab Eccleſiaſtico iudice ſententiæ executio contra eum facienda eſt, poſt Abbat. quem citat. in cap. Eccleſię S. Mariæ, vt lite pendente, num. 11. Socin. conſ. 10. num. 30. lib. 4. etſi diſſentiant Vrſill. ad Afflictū deciſ. 331. num. 3. nec diſſentit Bimi. conſ. 187. num. 10. Mario Giurba dict. deciſ. 62. num. 7.

61 Medius inter eos ſtetit Bal. in l. ob maritorum, num. 8. C. ne vxor pro marito, ſic diſtinguens, aut dolus in fraudem executionis cōmittitur, ſcilicèt cùm iam penderet lis, & tunc exequutio aduerſus eum locum habet, qui dolo cępit poſsidere, etſi vitio eo in caſu litigioſi res affecta nō ſit: aut verò fraus cōmittitur in creditorum damnum, hoc eſt, ante quàm lis moueatur, diminuendo bona, vt minus in eis ſit, & tunc reſciſſoria agendum eſt, ſeruato iuris ordine. Idem repetit Bal. in l. exequutorem, num. 22. C. de exeq. rei iud. cui multi, bonique fauēt authores, Caſtro num. 8. Iaſ. num. 10. Cuman. num. 5. Rippa in dict. l. 1. §. ſi hæres, num. 21. ff. ad Trebellian. Couarr. dict. pra. 15. num. 7. Villalob. in ærario comm. opp. lit. A. num. 134. Ioſephus Ludouic. deciſ. Peruſina 26. nu. 9. Aloyſio de Leo in l. 1. C. de alienat. iud. mut. cauſ. fact. Cæſar Vrſillus ad Afflictū deciſ. 396. num. 7. Nata conſ. 350. nu. 3. & 4. Dec. conſ. 187. & conſ. 189. in fin. Hond. conſ. 20. nu. 52.

56.

Digitized by Google

56.lib.1.Ruin.conſ.87. num.1. lib.4. Surd.conſ.533.num.4.Oſaſcus deciſ. 64.nu.5.Anna ſingul.28.Capit.deciſ. 128.num.12.Guid.Pap.deciſ.81.Burſat.conſ.100.num.23. Menoch.conſ. 319.numero 12. & conſil.1187.num. 4. & de adipiſcen. poſſ. remed.5. nu. 127.

62 Et quamuis ſententia Bart. communis ſit,& magis recepta, nihilominus opinio Bal. iuri magis congruere videtur. Parlad.lib.2.cap.fin.4.p.§.5. num.14. eamque æquiorē dixit Papponnius conſ.63.num.21.& 22.Surd. conſ.533.nu.45. titulus igitur de his, quæ in fraudem creditorum, & in l.1. §. neceſſariò, ff. ſi ventris nomine (quorum argumento vtitur Bart. & hoc potiſsimum) intelligendus vtiquè eſt, quando nulla lite mota alienatio in fraudem facta fuerit. Nam ſi lite mota, dolus interuenerit, etiam ſine contractus reſciſsione aduerſus dolo poſsidentem, ius ſuum rectè aſſequi poterit victor, ſecūdùm Cyn. Bal. quorum ſententiam veriorem, & æquiorem iudicat Parl. vbi ſup. num. 15. Mario Giurba dict.deciſ.62.nu.9. Idem ſi bonorum omnium facta ſit alienatio, poſtquam prompta eſt executio, vt eruditè ſatis oſtēdit Menoc. dict. conſ. 1187. num.4. qui cæteris
63 reſpondet. Et vbi primum decretum eſt iam interpoſitum, poſſe ex eodem iudicio contra emptorē cōuenire, cōcludit Bald. in l.1. ad fin. C. de litigioſis, Mario Giurba dict. deciſ. 62. num.10.

64 Neq; obſtat aliàs ſenſiſſe Bal. opinionem in actione reali tantùm procedere, ſecùs ſit in actione perſonali, ex Socin. conſ.13.lib.4. ſiuè ad rem actum fuerit, ſiue ſimpliciter ad pecuniam, in qua litigioſi vitium non contrahetur, Couar. pract.15.nu.6. Intrigliol. deciſ.46.nu.63. Capit. dec.107. & ibi Maſull. num.3. & deciſ.128. nu. 4. Surd. deciſ.256.nu.7. & deciſ.306. num.16. Ancarr. conſ.292. Nam verius eſt in perſonali etiam actione Bal. dictum procedere, ſi ad executionem fuerit deuentum, Crauet. conſ. 235.nu.2. Roland. conſ.5. nu.9. lib.2. Rota Genueſ. deciſ.184.n.25. Additque Codex Fabrianus lib.7.tit.20. de
65 execut. rei iudicat. quòd obligatio perſonalis, qualis eſt illa, quæ ex inſtrumento, vel iudicato naſcitur, in ſingularem ſucceſſorem tunc tranſit, cùm purè in perſonam actum ſit: ſecùs ſi ratione certæ rei, quæ iudicati exequendi tempore alienata reperitur, Iacob. Cancer. to.3. reſolut.cap. 17. de ſent.& execut. num.467. vel ſi prætorium pignus ſit effectum, Rippa in d.§. ſi hæres, num.22. quod procedere voluit Capitius deciſ.128. num.12. ſi ex cauſa oneroſa, puta dotis, facta fuerit alienatio. Coſta remedio ſubſidiario 44. numero 1. Franchis deciſ. 636. numer.1. & 2. Giurba deciſ.62. num.11.

66 Neq; obſtat Bald. dictum in dict. l. ob maritorum, num.8. C. ne vxor pro marito, & in dict. l. executorem, num. 22. tunc procedere, vt aduertunt Couarr. pract.15. num.7. Capitius vbi ſup. nu.12. Cancer, vbi ſuprà num.462. Cartarius deciſ.55. num.13. ſi tertius hic poſſeſſor, in quem alienata fuit res, litem motam, aut adimpletam creditoris exequutionem ſciuiſſet, ratio eſt; quia ſcientia non probata, nec probata eſt fraus ex parte recipientis alienationem, titulo oneroſo: concurrere namque debet fraus tùm ex parte alienantis, tùm etiam ex parte eius, in quem alienata eſt; quam ſcientiam factis ſubhaſtationibus probari poſſe intelligunt Guid. Pap. deciſ.81. & Immola conſ. 122.

67 Neque obſtat, memoratam Bald. opinionē intellexiſſe Couarr. d. cap. 15. ſub num.7. in actione perſonali ſaltem procedere, ſi duo ex parte agē tis probentur, ſcientia in primis ipſius recipientis alienationem, quòd lis pen-

pendeat (vt ſuprà diximus), & ipſius debitoris inopia, vt ſciat ipſum aliud in bonis non habere, vndè poſsit creditori eſſe conſultum, Iacob. Cancer tom.3. dict. cap.17. à num.462.

68 Couarr. tamen opinio dict. pract.15. num.7. declaratur: eam tamen cenſet admittendam Papon. d. conſ.63. num. 24. quando debitoris, lite pendente, alienatio modica eſſet, vel tenuis; ſecùs ſi rei magni valoris, vel minoris partis bonorum ipſius debitoris; tunc enim ex alienatione hac, pendente lite, probabilis inſurget coniectura in recipiente talem alienationem, & litis conſcio, quòd ipſe putet talem alienationem ideo fieri, vt per eam alienator eludat ſimul & ſuum creditorem, & ſententiam ferendam, eiuſque futuram executionem, Cancer dict. cap. 17. num.465. Vel ſi ſuper re modica primum decretum interpoſitum fuiſſet, tunc enim in fraudem paratæ executionis facta dicetur alienatio.

69 Tertius poſſeſſor, in quē, lite pendēte, facta eſt alienatio, citandus eſt, ex Capitio deciſ.128. in fin. & meritò ſequuntur eum Nata conſ.350. num. 4. Menoch. conſ.319. num.12. Cancer tom.3. reſolut. var. cap.17. de ſent. & execut. num.463. Quod limitatur, vt verùm ſit, non ad effectum; vt nouus cum eo fieret proceſſus, ſed vt liquidetur, an à debitore illo ius, & cauſam habeat, qua liquidatione facta, abſque nouo proceſſu, & ſententia condēnatoria fiet executio inſtrumenti, Mario Giurba d. dec.62. n.17.

71 Sublimitatur etiā ſecundùm Gabriel. conſ.12. nu.11. lib.1. Tertiū illū citandum nō eſſe, exiſtimat ſi cauſam à litigante habere conſtet, qui alienauit, cùm nulla prorſus defenſio etiam competeret, Hond. conſ.20. num.49. 50. lib.1. vel ſi potiora, ſiuè anteriora iura, propter quæ in eum facta ſit alienatio, vt oſtendit Vincentius de Anna ſingul.28. & ſentit Cancer d. nu. 463.

72 Alienationes poſt cœptum iudiciū affirmant Doctores eſſe prohibitas, & in fraudem præſumi; de voluntarijs alienationibus intelligi conceſſum eſt, non autem de neceſſarijs, & cauſam vetuſtiorem (ante iudicium motum) habentibus, gloſ. in l. fin. verb. tranſactionis, C. de litigioſis, Cezad. conſ.97. nu.15. Bimius conſ.253. nu. 3. Benintendis deciſ.48. nu.15. Franc. Ponte conſ.6. nu.10. Gaſpar Rodericus de Ann. reddit. lib.2. q.15. nu. 81. Grammat. deciſ.178. Tiraq. lib. 1. §. fin. gloſ.12. nu.11. & lib.2. de retract. §. fin. nu.12. Cacher. deciſ.168. nu.12. Lancel. de attentat. cap.4. limit.8. nu. 11. Maſull. ad Capit. dec.99. n.6. Inde

73 eſt, vt res litigioſa alienari non poteſt, niſi neceſſaria ſit alienatio. Maſu. ad Capit. deciſ.99. num.4. Flaminius Cartarius deciſ.55. nu.11. Tiraq. lib.1. de retract. §.36. gloſ. fin. nu.2. Lancellotus part.2. cap.4. num.4. Intrigliol. deciſ.46. num.61. Franciſ. Ponte cōſ.

74 55. num.40. vt ſi pro dote alienetur, d. l. fin. C. de litigioſis, Padilla in Autenth. res, quæ num. 43. C. comm. de leg. Craueta conſ.481. nu.19. 20. Lācellot. in præfat. de attent. num.467. latè Molina lib.1. de primog. cap.10. nu.2. & lib.4. cap.6. nu.1. Quo etiam in caſu neque fraus præſumitur, Decianus conſ.37. num.21. lib.2. Seſſe deciſ.78. num.5. & vbi principaliter, & directè actus ad fraudem ordinatus

75 non eſt, licèt ex eo fraus ſequatur, nō habetur in conſideratione, l. omne, ff. de ſtatu. liber. Hondedeo conſil.7. numer.11. lib.1. Felicius allegat.5. num.65. part.1. Ideò maioratus poſ-

76 ſeſſor neceſſarias alienationes facit, quæ originem traxerunt ante maioratus inſtitutionem, Angel. conſ.243. Crauet. conſ.6. num.9. & conſ.215. num.3. Crotus in l. filiusfam. §. diui, à num.45. Loazes num.83. Rippa num. 25. Caſtro nu.11. ff. de leg.1. Oſaſchus deciſ.167. & deciſ.170. Carrot. de depoſito cauſa 5. tit. de neceſsit. à princip.

cip. Ioann. Garcia de expenſis, cap.
18 numer.7. Caſanate conſil.9.num.
58. Barboſa in l. vſufructu, ff. ſolut.
matrimon. num. 27. Auiles in capp.
Præt. cap. 2. gloſſ. de mercadurias,
numer.9. Gutierr. allegat.7. Matien-
ço in l.6.tit.7.gloſſ.3. num.21. lib.2.
Spino de teſtam. gloſſ.19. numer. 36.
Cephalus conſil. 676. Burſatus conſ.
151. numer. 11. Petra de fideicom-
miſsis, quæſt. 8. num. 549. Caldas Pe-
reira in l. ſi curatorem habens, gloſſ.
prohiberis, numer. 38.& 39. Mario
Giurba deciſ.62. numer.18. Tritum
77 namquè eſt, alienandi prohibitio-
nem voluntariam non neceſſariam
alienationem contineri, l. diuus, ff.
de petitione hæreditatis, l. 1. ff. de
fundo dotali, l. alienationes, ff. fa-
mil. erciſcund. l. pero. §. prædium,
vbi DD. de legat. 3. Monrier. deciſ.
1.num. 11. Gutierr. allegat. 11. Pe-
tra vbi ſuprà, num. 549.

Neç ad alienationes pertinet, quæ
78 per iudicis ſententiam fierent, l. 3.
§. item quæri poteſt, ff. de reb. eo-
rum, Caldas in dict. gloſ. prohibe-
ris, num.77. Barboſa in dict. l. vſufru-
ctu, num.26. in fin. dummodò cau-
ſam habeant ante alienandi prohibi-
tionem.

Alienatio in fraudem paratæ exe-
79 cutionis non eſt; quæ in anterio-
rem creditorem fit. Intrigl. deciſ.46.
numer. 60. Vincent. de Anna ſingu-
lari 28. Mario Giurba deciſ. 62. nu-
mero 20.

80 Nec omittendum eſt, quòd contrà
tertium non nominatum in inſtrumē-
to ius executiuũ dari nō poteſt, vt latè
num. 33. vbi ſuprà dictum eſt, & num.
39. etſi intereſſe habeat. Marant. de
iudic. tit. de execut. num. 32. Suarez in
l. poſt rem iudicat. limit.2. nu.2. ff. de
re iudicat. Caſanate conſ.29. num.28.
Cancer. tom.2. var. reſolut. cap.3. nu.
65. & 66 Iaſ. in l. ſi quis nec cauſam,
num.10. ff ſi certum petat & in l. iuris
gentiũ, §. Prætor ait, n.13. ff. de pactis,
Bal. in l. ſi pro te, C. de dotis promiſ-
ſione in fin. Gutier. in l. nemo poteſt,
nu.32. de leg.1. Stephanus Bertrãdus
conſ.2. nu.9. & cōſ.57. nu.1. lib.3. Ful-
uius Pacian. conſ.150. à n.1.3.& ſeqq.

81 Animaduertendum tamen, quòd
executionis mandatum contra tertiũ
rei poſſeſſorem, & contra alium quē-
libet iuſtificari debet ex eiſdem actis
præſentatis tempore executionis; nō
ex nouiter præſentandis, Bar. in l. cre-
ditores, q.5. nu.26. C. de pignoribus,
Suarez in l. poſt rem iudicat. limit.5.
nu.1. Auend. in capp. Præt. p.1. cap.
1. nu.27. Gutier. conſ.30. nu.13. Lara
lib.1. de anniuerſarijs, cap.10. nu.86.
Stephan. Gratianus diſcept. 366. nu.
41.& 33. Nec ſufficit ex eiſdē autho-
82 ribus poſtea iuſtificari; præſens enim
ſtatus in executiuis inſpiciendus eſt,
non qui euenire poteſt.

Et in rãtum hoc procedit, quòd exe
83 curio cauſara prætextu vnius inſtru-
mēti reconualidari non poteſt ex alio
in ea non mētionato; probat celebris
gloſ.1. in l. Bebius Marcellus, ff. de
pact. dotalibus; vbi notat Bal. quòd ex
periri in alia iudicij inſtantia debet
actor, & conſ.150. vol.1. Cardin. Tuſ-
chus tom.3. lit. E. concluſ.484. nu.12.
Crauet. conſ.840. nu.9. lib.5. Iaſ. in l.
edita, n.27. C. de edēdo, Corſetus ſin-
gulari 158. Intrigl. ſingulari 156. nu.1.
Franciſcus Milanenſ. deciſ.3. nu.10
lib.2. & deciſ.8. nu.40. Franciſc. Pōte
cōſ.42. n.22. Z... lib.2. ſingul. reſpōſ.
cap.2. Ant. Conſcius lib.1. diſput. iur.
cap.5. Cujat. lib.4. obſeruat. cap.23.
Burſat. conſ.198. nu.22. debent nam-
84 que acta in executione recēſeri; quia
pars formalis ſunt executionis, Bald.
conſ.15. nu.1. lib.2. & conſ. 318. n.4.
lib.4. & in cap. paſtoralis, §. quia verò,
nu.16. de offic. delegat. Caſtro conſ.
31. lib.3. Bellon. conſ. 59. nu.4. Intri-
gliolus ſingul.156. nu.2. & vehiculum
ad ſententiã Bal. in cap. cum ſuper in
fin. de cauſa poſſeſsionis. & propriet.
& in l. fin. C. de ſuſpect. tut. & me-
lius

Digitized by Google

liùs conſ. 344. ante fin. lib. Montier. deciſ.25. nu.48. & ratio videtur eſſe; quia ſi creditor actis alijs velit vti, neque inſtrumentum illud in termino exhibuit, proinde nulla vis in eo faciẽda eſt, ſi poſt terminum exhiberetur, maneret debitor indefenſus, quod nõ eſt admittendũ, Craueta d.conſ.840. nu.9.lib.5.Milanenſis d. deciſ.8.num. 43. Muſcatel.in praxi par.1.gloſ. petitur, à num.48. & ideo dixerunt Do-
85 ctores, & meritò in l.1.C.de edendo, in iudicio particulari libellum mutari non poſſe poſt litem iam conteſtatam, vt ſit eadem inſtantia: cõprobat Menoch. de arbitrar. caſu 176. nu.38. Macerat.lib.1. reſolut.83. nu. 2. Fachin.lib.11.controu. iur.cap.92. & 95. Milan.deciſ.8.nu.42.plenè Bolognet.in l.edita, num. 61. Barnabas Cornazanus deciſ.154.nu.3. Cardin. Tuſchus tom. 5. lit. L. concluſ. 322. Bim.conſ.216.à nu.58.Iacob.Cancer lib.reſolut. cap.16. de litis conteſtat.
86 nu.29.31. Peregrinus conſ.92. lib. 5. Mario Giurba deciſ.10.nu.4. Et hoc euidentèr conſtat, quia in executiuis lis conteſtatur à præſentatis oppoſitionibus, & tunc incipit inſtantia. Franciſc. Milan. deciſ. 20. num.30. lib.1. Corſetus lib.2. Forenſ. quæſt.2. & q.5. Follerius de cenſibus gloſ. quæ quidem executio, num.36. Afflictis in conſtitutione, Hac lege, num.5. gloſ. in cap.1. de electione lib.6. Aſinius in in procem. prax.iud.cap.3.nu.48. Flaminius Cartar.deciſ. Ianuen.63.num. 8. Mario Giurba deciſ.10.num.5.

87 Nec ſuppleri poteſt talis defectus ſi creditor vtatur in petitione, quòd petit executionem virtute omnium aliorum actorum, quòd non fundat executionem, nec cauſatam confirmat. Socin. Iun. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 64. ff. de acq. poſſ. Alex. conſ. 120. num. 12. lib.2. Aretin.conſ.17.nu.5. Milanenſ. dict. deciſ.8.nu.42. Intrigliol. dict. ſingul. 156.nu.3. poſt Bald. in dict. l. Bebius adnotauit Mario Giurbà dict. deciſ. 10.num.6.

In hac tamen re diſtinguendum
88 erit, aut nouum à creditore exhibetur inſtrumentum diuerſum à primo, pro quo cauſata fuerat executio, & tunc procedit gloſ.& text.in d. l. Bebius Marcellus, & Bald. ſuſtineri non poteſt executio. Nam vbi res noua deducitur à prima non poteſt in eadem inſtantia creditor obtinere, ſed alia opus eſt; quia nouum erit iudicium, & ob id nouæ exceptiones opponendæ, l. cum quærebatur, & ibi Doct. ff. iudicat. ſolui, l. 3. ff. ad exhibendum, per Speculat. de libelli concept. §. nunc oſtendimus, num.4. & 8. non enim debet iudex ſuper diuerſo illo inſtrumẽto pronuntiare, niſi datis defenſionibus, & inſtructo proceſſu ſuper nouis, Craueta conſ. 840. num.9. Mario Giurba
89 deciſ.10.nu.9. Et quia etiam diuerſa rei ad libellum iam præſentatũ additio nouo indiget termino, noua litiſq; conteſtatione, & inſtãtia, Angelus in l.§.ſi ſtipulanti, ff.de verb. obligat. Alciat.in dict.l.1.§.ſi quis ſimplicitèr, num.29. Purpuratus in d.l.edita, num. 259. C. de edenda. Cæſar Vrſill. ad Afflict.deciſ.148.num.5. Laderch.de Immol.conſ.93.nu.2. Marãt. de ordine iudic.par.6.act.3.num.9.&10. Peregrinus dict.conſ.92.lib.5.

Aut nouum, quod exhibetur inſtru-
90 mentum diuerſum non eſt, ſed dependet à primo, & tunc ſuſtinetur executio maximè ex clauſula, & omnium aliorum actorum, quæ nominatim inſtrumentum, in quo fundata eſt executio, coadiuuat, & confirmat, vt diximus: quo enim in caſu etiam poſt litẽ conteſtatam licita eſt in ordinarijs emendatio ſi ea de re fit, quæ cauſam habet à prima pro qua datus eſt libellus, imò ſupplere poteſt iudex, nè cõtinentia cauſæ diuidatur, l. nulli, C.de iudic. Diſtinctionem hanc poſt Bald. Alex. Dec. Curſ.Iun. Bolognet. Cagnolum,

nolum, & alios in d.l. edita, latè pro-
bant, & communem profitentur Me-
noch. de arbitrar. caſu 176. Muſcatel.
in praxi ciuili, part. 1. gloſ. petitur, nu.
50. cum ſeqq. Angel. Alex. in l. ſcire
debemus, num. 7. ff. de verb. oblig. Ia-
cob. Cancer lib. 3. var. cap. 16. de litis
conteſtat. num. 37. & 40. Coſta de re
integra, diſtinct. 85. nu. 3. & quamuis
illã increpet Fachin. lib. 11. Controu.
cap. 95. à communi non eſt receden-
dũ. Ideò tradit Barnabas Cornazanus
* deciſ. Lucenſi 104. num. 5. & 11. Quòd
91 ſi acta non ad nouam incipiendã, ſed
ad perfectionẽ & inchoatæ iam exe-
cutionis conſũmationem à creditore
ſunt facta; noua non erit inſtantia, ſed
eadẽ prima, & continuata diſpoſitio.
Bal. in conſ. 156. nu. 2. lib. 3. Craueta
* conſ. 223. nu. 13. Magonius deciſ. Flo-
rentina 31. nu. 6. Decian. conſ. 11. nu.
20. lib. 1. Quando autem per additio-
nẽ mutata ſit forma, vel antiqua rema
neat, videas Riminald. Iun. cõſ. 302.
* Paul. E Amelius Verallus dec. 60. par.
2. Sfortia Oddi. conſ. 88. Plenè Gon-
zalez in reg. 8. Chancellariæ, gloſ. 9. à
nu. 7. Altera extitit dubitatio; ſi inſtru
92 mentum, quod exequendum petitur,
mentionẽ faciat alterius inſtrumenti,
an exequi poſsit; quin priùs illud in-
ſtrumentũ, cuius in hoc altero fit mẽ-
tio, in ius non proferatur? Qua in re
Alciatus in l. vbi autem, §. ſed qui vi-
nũ, num. 11. ff. de verb. oblig. dicit, in-
ſtrumento non dari executionem per
relationem ad aliud, & probat auth.
ſi quis in aliquo documento, C. de edẽ
do, l. 3. fin. C. de ſent. quæ ſine certa
quant. profer. l. ait Præt. §. ſi iudex, ff.
de re iud. & illic Iaſ. num. 19. Decius
conſ. 503. num. 4. Vant. de nullitat. ex
defectu proceſſ. num. 105. Maſcard.
de probat. cõcluſ. 1005. nu. 11. Etenim
93 nulla eſt referentis virtus, niſi appa-
reat quanta, & qualis ſit virtus termi-
ni ad quẽ, l. teſtamento, la 1. ff. de cõd.
& demonſtrat. Aldrovandin. conſ. 76.
* nu. 42. Magon. deciſ. Lucenſi 25. nu.
52. & deciſ. 96. à nu. 7. Decian. conſ. 7. *
num. 92. lib. 1. & conſ. 91. nu. 30. lib. 3.
Menoch. conſ. 247. nu. 32. expreſſam
in eo inſtrumento, quod exequen-
94 dum eſt, obligationem requirit. Tra-
dit generalitèr Bal. in l. inciuile in fin.
ff. de legibus. Quòd ſi inſtrumẽtum ad
aliud ſe referat, ipſum quoque inſtru-
95 mentum relatum producendum eſt,
Alexand. conſil. 3. lib. 2. Bald. in l.
non ignorat, numer. 3. C. de fruct.
& litium expenſ. Tuſchus, liter. R.
tom. 6. concluſ. 126. num. 17. Crauet.
conſ. 956. Mario Giurba deciſ. 10. *
num. 14.

Pro reſolutione diſtinguendum pu-
tant Doctores ſequentes, Rebuff. de
chirograph. & cedul. recognit. in præ-
fat. nu. 65. poſt Roman. quẽ citat. cõſ.
305. num. 7. & 8. & ibi Mandoſius,
Maranta conſ. 116. Fontanel. de pact.
nupt. gloſ. 18. par. 2. nu. 24. & 28. tom.
1. Aut inſtrumenti, quod exequendũ
96 petitur, ſubſtantia ad aliud refertur
inſtrumentum, & tunc executioni lo-
cus non erit, niſi priùs exhibeatur re-
latum.

97 Aut ſecundum inſtrumentum prò-
pter aliud omiſſum poteſt princi-
palitèr diſponere, quia non tam con-
ditionalitèr, quàm cauſatiuè ſit men-
tio, & tunc inſtrumentum hoc ſuam
ſortiri debet executionem, Rebuff.
vbi ſuprà, Alexand. etiam num. 12.
Alphanius numer. 23. in dict. Auth.
ſi quis in aliquo documento, Iaſ. in
l. admonendi, num. 29. in prælect.
ff. de iur. iuran. Boer. deciſ. 274. Bald. *
in l. ſi donatio, num. 2. C. de donat.
Gutierr. conſ. 23. num. 7. & conſ. 25.
num. 1. Suarez in l. poſt rem iudica-
tam, quæſt. 1. num. 5. ff. de re iudica-
ta, Parlad. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 12.
limit. 3. num. 24. vbi ait. Hoc tamen
accipias, niſi in hoc inſtrumento,
quod exequendum poſtulatur, plenè
rei geſtæ memoria comprehenſa ſit;
nam tunc mentio alterius inſtrumen-
ti non tàm conditionalitèr, quàm
cau-

cauſatiuè fiat, præſentis inſtrumenti fidem nullo modo labefactat, aut irritat. text. in cap. Abbate de verb. ſignif. l. ſi donatio, C. de donat. l. eum, qui §. Iulianus, ff. de conſtit. pecun. Mascard. tom. 2. de probat. concluſ. 923 nu. 6. Mario Giurba deciſ. 10. nu. 17. Gratus conſ. 122. num. 19. tom. 2. Bal. in dict. l. inciuile, ff. de legib.

QVAESTIO XII.

An in denuntiando tempus ſeruandum ſit?

SVMMARIVM.

1 *Emptor in denuntiando tempus ſeruare debet.*

2 *Venditori quolibet tempore denũtiari poteſt.*

3 *Congruum tempus dicitur dummodo ius authoris deterius factum non ſit.*

4 *Denunciatio, ſi eſt in cauſa concluſum, fieri poteſt.*

5 *Paria ſunt ſententiam eſſe latã, vel in cauſa concluſum.*

6 *Hæc tamen denuntiatio fieri poteſt in cauſa appellationis.*

7 *Venditor quandocumque iudiciũ in ſe ſuſcipere poteſt contra emptorem.*

8 *Denunciatio fieri debet ante ſententiam; imò ante concluſum in cauſa.*

9 *Concluſio claudit viam probationis; & ideo tunc non poteſt fieri denunciatio.*

10 *Denunciari valet, donec lis durat tàm in prima, quàm in ſecunda inſtantia.*

11 *Refertur ſententia dicentium, quòd denunciatio fieri debet ante ſuſceptum iudicium.*

12 *Habens titulum lucratiuum debet denuntiare ante litem conteſtatam; ſi oneroſum, poteſt quandocumque.*

13 *Emptor non eximitur à proſequutione, & defenſione litis, nec ab appellando per denunciationem.*

14 *Intelligendum eſt ſi habet bonam cauſam, tenetur appellare, & proſequi; ſecùs ſi malam, & dubiam.*

15 *Emptor victus, ſecundùm aliquos, non tenetur appellare.*

16 *Emptor, etſi ſit condemnatus, tenetur appellare, & proſequi appellationem, vt euictionem conſequatur.*

17 *Etſi expreſſe appellationi inter poſitæ renũciauerit, vel priori inſtantiæ, tenetur appellare.*

18 *Emptor pro ſuo intereſſe, etiãſi eſſet lapſum tempus ad appellandum, poterit appellare.*

19 *Emptori ad appellandum non currit tempus, niſi à die ſcientiæ.*

20 *Limitatur primò, niſi emptor eſſet præſens tẽpore latæ ſentẽtiæ.*

21 *Limitatur ſecundò, niſi emptor intimaſſet venditori ſententiam, vt appellare poſſit.*

22 *Emptor, victo vẽditore, poteſt appellare, ſicut è cõuerſo vẽditor appellare poteſt, victo emptore.*

23 *Declaratur, quòd ſi emptor priùs appellauerit, tunc venditor*

non

non poteſt appellare, ſed ſolùm poſſet aſsiſtere emptori, qui appellauit.

24 *Appellatio ſuperflua non eſt admittenda.*

25 *Vẽditor, etiãſi priùs appellet, poſſet emptor poſtea appellare, & redditur ratio diuerſitatis.*

26 *Venditor poteſt appellare ab illa ſententia, à qua poteſt appellare emptor.*

27 *Omninò debet appellare emptor, forſitàn ſi in cauſa appellationis probabitur iuſtitia venditoris teſtibus, & inſtrumentis, quæ non fuerunt probata in prima inſtantia.*

1 IN Denunciando tempus ſeruandũ eſt, & quolibet tempore venditori
2 denuntiari poteſt, vt de ea re agenda adſit, quia nõ præfinitur certum tempus in ea ſtipulatione; dum tamen nè propè ipſam ſententiam fiat; & ſic legitimo tempore, & congruo facienda ſit, l. ſi rem, la 1. §. fin. ff. de euict. Greg. Lopez in l. 32. tit. 5. p. 5. gloſ. 3. per l. 36. ead. p. Aret. conſ. 16. n. 6. quo quidem tempore adhuc venditor litẽ ſuſcipere poſsit, & ipſam rem defendere, Aufrer. ad Capel. Toloſanam, deciſ. 408. latè Ariſminus Tepatus tom. 2. var. ſent. titulo 422. de denun-
3 ciatione. Congruum tempus illud dicitur dummodò ius authoris deterius factum non ſit, ſecundùm gloſſ. ibi, quod contingit, ſi fiat ante litem conteſtatam, ſecundùm Henric. poſt Speculat. in dict. cap. fin. col. 3, de empt. & vendit. aut nimis poſt ſecundum Cobarr. lib. 3. var. cap. 17. illat. 8. ante publicationem teſtium prio-
4 ris inſtantiæ: Vndè ſi erit in cauſa concluſum, fieri non poterit, ſecundùm gloſſam in dict. cap. fin. Cor- ſetus verbo denunciatio: paria enim
5 ſunt, ſententiam eſſe latam, & in cauſa concluſum, Bart. in l. mater, §. eandem, ff. de executione rei iudicat. Abb. in cap. paſtoralis de except. Iaſ. in l. error. num. 11. C. de iuris, & fact. ignorant. & ſentit Bar. in l. qui concubinam, §. ſi hæres, ff. de leg. 3. & in l. aut qui alitèr, ff. quod vi, aut clam. Anton. de Burg. in dict. cap. fin. col. 1. de empt. & vendit. Cagnol. in l. venditor, num. 4. ff. de iudic. Bald. in l. libera, C. de ſent. & interlocut. Cauall. §. 3. de euict. num. 144. vndè Ioannes Igneus in l. propter veneni, §. fin. num. 18. ff. ad Syllanianum; dicit, quòd hæc denunciatio fiat ante concluſum in cauſa. Poterit hæc denun-
6 ciatio fieri in cauſa appellationis, Rebuff. tom. 2. ad ll. Gallic. tit. de reſcript. art. 3. gloſ. 4. num. 3 dummodò ius venditoris ſit ſaluum, & omnia eius iura ſint integra; vt quia teſtes habet, & nihil deperit, ita tenet gloſ. fin. in dict. § fin. in fin. adducit textum in l. mancipiorum, ff. de optione legata, & cum ea pertranſit Rebuff. tit. de dilat. art. 5. gloſ. vnic. num. 29. Addit Igneus vbi ſuprà, quòd hoc apud iuris vtriuſque interpretes magis receptum eſt in forenſi examine: ſequitur Couarr. loco iam citato, qui allegant Ioann. Andr. Anton. Immol. in
7 dict. cap. fin. Et propterea poteſt venditor quandocumque iudicium in ſe ſuſcipere litis motæ contra emptorem, Antonius de Butrio conſ. 44. Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 39. verſ. dubium tamen eſt quo tempore, Cauallin. vbi ſup. ſub num. 144.
8 Quòd hæc denunciatio debeat fieri ante ſententiam, imò ante concluſum in cauſa, vt ſuperſit tempus ad defendendum, aliàs non prodeſt; Bart. in l. qui concubinam, §. ſi hæres, ff. de leg. 3. Bart. in l. ſi rem, C. de euict. Cardinalis Tuſchus tomo 3. pract. concl. conſ. 353. num. 10. Nam con-

concluſio claudit viam probationis,
9 & eſt renunciatio omnium termino-
rum,& ideo tunc non prodeſt empto-
ri denunciare,cap.cum dilectus,& ibi
Felin. de fide inſtrument. cap.2. eod.
lib. 6. Clement. ſępè, de re iudicata,
Octauianus Veſtrius in praxi Roma-
næ Curiæ,lib.4.cap.4.de dolo, & cō-
tumacia, num.7.& ibi Mandoſius,
num.25. lit. G. Cardinalis Tuſchus
10 vbi ſup. num. 11. tenet contrarium,
quòd hæc denunciatio poſsit fieri do-
nec lis durat, tàm in prima, quàm in
ſecunda inſtantia, ex d.§.vltimo,cum
ibi notatis,Oldrad.conſ.255. num.4.
& num. 12.& Tuſchus declarat ex
Abbate conſ.45.nu.2.lib 2. quòd ſuf-
ficiat denunciatio ante ſententiam.
11 Multi tamen tenent. quòd denuncia-
tio debet fieri ante ſuſceptum iudi-
cium,licèt opinio ſit controuerſa: cu-
rare debet is, qui de euictione poteſt
agere,ne multum differat proponere
actiones ſuas contra ſuum authorem,
illo videlicèt tempore, quo fortè de-
fenſiones periiſſent, ſeu ſublatæ fuiſ-
ſent; tunc enim in manifeſta culpa de-
prehéderetur, & propterea auferre-
tur ſibi beneficium agendi; quia ſua
culpa cuilibet debet eſſe nociua: vt
eſt caſus in l. Carbonianum, §. ſed ſi
quis,ff.de Carboniano edicto, Capi-
★ tius deciſ.106.Vrſill. ad Afflict. deciſ.
45.nu.2.Fontanel.to.2.de pact. nupt.
clauſula 5.gloſ.8.par.14.nu.80.& 81.
12 Tamen in legatario,& in quorumque
agente ex cauſa lucratiua, debere fie-
ri ante ſuſceptum iudicium, Abbas d.
conſ.45.circa fin.lib.2.Ariſminus Te-
patus tom.2.var.tit.422.cap.3.Bene-
dictus Capra verb. venditor,in volu-
mine commun. opp. Si tamen ſit ex
cauſa onerosa, quandocumque, ex
Bart. ex l. 29. § ſi hæres, ff. de leg.3.
ante publicationem nunciatio fieri
debet: eſt definitum per l. 32. tit.5.
par.5.vbi Greg.Lopez gloſ.3.

Animaduertendum eſt, quòd em-
13 ptor per hanc denunciationem non
eximitur à proſequutione, & defen-
ſione rei,nec appellando: quod intel-
ligendum eſt ſecundùm gloſſam in l.
Herennius,§.Caia, ff. de euict. Si ha-
14 bet bonam cauſam tenetur appella-
re, & proſequi, ſecùs ſi malam, & du-
biam: gloſſam ſequuntur Bar. Bald.&
Angel.in dict.l.propter veneni,§. fin.
ff.ad Syllanianum,Salycet.in l. procu
ratorem,§. ſi ignorantes, ff.mandati,
Aretin.in §.actionum, colu.12. verſ.
quæro, an emptor,inſtitut. de act. &
ſequitur Alex. in l.inuitus, C.de pro-
curat.Bal.& Angel.in l.emptor,C.de
euict.Scacia de appellat. quæſt.5.art.
1. num. 14. vbi generalitèr dicunt,
15 quòd emptor victus non tenetur ap-
pellare; quia præſumitur pro ſenten-
tia, Nata conſ. 208. Franciſc. Marc.
deciſ.587. Dec. conſ.74. num.3. Ca-
uallin.de euict. §.3. num.541. quod ſi
alitèr fecerit, non poterit agere de
euictione contra venditorem; quia
mora emptoris, cum quo formatum
erat iudicium,magis præpōderat.Ri-
minal.conſ.205. num.5.lib.2. & cum
nullus rem defenderit, & ſi ſit euicta,
emptori magis imputandum eſt,vt de
euictione agere nequeat. Bald.in l.1.
num.7.C. de peric. & commod. rei
vend. Papienſis in libello in cauſa
venditionis,verb.promittens,num.8.
Bar.in d.l.procuratorem. §. ignoran-
tes,ff.mandati,Dec.conſ.74. num. 3.
Cagnolus in l.venditor,num.5.de iu-
dicijs,Corneus conſ.425.lib.1.& cōſ.
169.num.5.lib.2.

16 Et ſecundùm aliquos, ſi ſit emptor
condemnatus, tenetur appellare, vt
conſequatur euictionem, imò appel-
lationem proſequi, Rota Ianuēſi.28.
num. 15. Alexand. conſ.117. num.3.
lib. 7.Tuſchus dict. cōcluſ. 353.num.
26.Caualcanus deciſ.8. num.7.lib.4.
Barboſa in dict. l. venditor, num.64.
ff.de iudic.

Si tamen expreſſè renunciauerit
17 appellationi interpoſitæ, vel priori
inſtantiæ,quia tunc vēditor liberatur
de

de euictione, Ruinus conſ.84. lib.5.
Cauallinus vbi ſuprà, num.45. Eſt ta-
men aduertendum, quòd emptor
cauſam defenderit, & contra eum
fuerit lata ſententia, quamuis ela-
pſum fuerit tempus ad appellandum.
18 Nihilominus poterit emptor appel-
lare pro ſuo intereſſe; quia illi non
19 currit tempus ad appellandum niſi
à die ſcientiæ, Paul. de Caſtro in l. ab
executore, §. alio, C. de appellatio-
nib. Cephal. conſ.106 num.6. lib.1. &
conſ. 279. num.4. lib.2. Barboſa in
dict. l. venditor, num.173. Sigiſmund.
Scacia de appellat. dict. quæſt.5. num.
36. verſ. contrariam opinionem, &
quæſt.12. num.25. & 29. Lancellot.
de attent. par.2. cap.12. limit.50. nu.
169. intelligendum tamen ſano mo-
do, dummodò ipſi emptori permiſ-
ſum fuiſſet appellare. Couarr. pract.
15. num.4. Vincent. Hondedeo conſ.
25. lib.1. num.17. Raginellus de ap-
pellat. §. 2. cap.1. num. 25. & 47.
★ Imol. conſ.69. nu.2. Caualcan. deciſ.
★ 5. num. 25. lib.1. Stephanus Gratia-
★ nus deciſ. 149. num.4. Puteus deciſ.
71. lib.3. Iacob. Cancer, lib.3. var. re-
ſolut. cap.17. num.548. Cauallin. dict.
★ §.3. num.145. Mario Giurba, deciſ.8.
num.31.

Limitatur, niſi venditor eſſet præ-
20 ſens tempore latæ ſententiæ, quia tūc
emptor non tenetur appellare; apo-
ſtilla ad Specul. tit. de appellat. §.1.
num.8. verſ. ſed nunquid. Nata conſ.
208. num.2. Sigiſmundus Scacia vbi
ſup. num.15. de appellat.

Limitatur etiam niſi emptor denun-
21 tiaſſet venditori, vt appellare poſſet,
caſus in dict. l. Herennius, §. Caia, ff.
de euict. Salycet. & gloſ. fin. in l. em-
ptor, & ibi Bal. & Angel. C. de euict.
Nata dict. conſ.208. Cauallinus dict.
num.145. verſ. ſubdeclara.

Emptor, victo venditore, poteſt
22 appellare, ſicut è conuerſo venditor,
victo emptore. Ita Paul. de Caſtr. in l.
ab executore 4. §. alio condemnato,
num.2. ff. de appellat. Scacia de appel-
lat. vbi ſup. num.34.

23 Declaratur hoc, quòd ſi emptor
priùs appellauerit, tunc venditor non
poſsit appellare, ſed ſolùm poſsit aſsi-
ſtere emptori, qui appellauit. Ruginel-
lus de appellat. §.2. cap.1. n.25. & ſa-
tis probare videtur in d. l. ab executo-
re, §. alio, in illis verbis: *Si emptor de
proprietate victus, eo ceſſante, author
eius appellare poterit.* Ergo à contra-
rio ſenſu, emptore nō ceſſante, appel-
lare venditor non poterit. Sigiſmun-
dus Scacia vbi ſup. num.35.

24 Et comprobatur; quia appellatio
ſuperflua non eſt admittenda, cap.5.
cū appellationibus friuolis, vbi gloſ.
Ancarr. Geminian. Franch. & cæteri
de appellat. lib.6. Scacia de appellat.
q.17. limit.36. à num.1. ſed appellatio
venditoris eſt ſuperflua, quando ap-
pellat emptor; quia non intereſt ven-
ditoris appellare, ex quo poteſt aſsiſte-
re, & adhærere appellationi empto-
ris; & conſequenter poteſt producere
teſtes, & alia facere ac ſi ipſemet ap-
pellaſſet, vt conſiderat Ruinus conſ.
84. num.5. Scacia vbi ſuprà, num.35.

Secus tamen ſi venditor prius ap-
25 pellaſſet; quia emptor poſſet etiam
ipſe poſtea appellare: & ratio diuer-
ſitatis eſt; quia ad emptorem principa-
litèr expectat defenſio, & in conſe-
quētiam, ac ſecundariò, & acceſſoriè
ad venditorem, & ſic iſto caſu princi-
pale non impeditur à ſuo acceſſorio:
ſed in caſu præſenti acceſſorium im-
peditur à ſuo principali; quia acceſſo-
rium ſequitur naturam ſui principa-
lis, non è contra; Ruin. dict. conſ.84.
ſub num.5.

26 Declaratur, quòd vēditor poterit ap
pellare ab illa ſētētia, à qua nō poteſt
appellare emptor; quia ſi ſit tertia ſen
tentia conformis alijs duabus, vel
quia non fuerit appellatum infra tem-
pus, fueritq; tranſitum in iudicatum;
Couarr. pract.15. num.3. Ruginel.
dict. cap.1. num.2. Paul. de Caſtro in

d.l.ab executore,§.alio,ſub nu.2.Scatia de appellat.d.quæſt.5.num.36.

27 O nimiò enim debet emptor appellare, forſitan in cauſa appellationis probabitur iuſtitia vēditoris teſtibus, & inſtrumentis, quæ non fuerunt producta, l.per hanc, C. de temporib. appellat. Cauall.§.5.num.41.de euict.

QVAESTIO XIII.

An obligatus de euictione ad quæ teneatur, facta denunciatione?

SVMMARIVM.

1 *Emptor non ſolùm habet regreſſum de euictione, ſed recuperat omnes ſumptos in lite factos, licèt adſit iuſta cauſa, num.2.*

3 *Ponitur cautela notarij, vt euitetur dubium.*

4 *Venditor tenetur defendere emptorem ſua impenſa.*

5 *Declaratur, ſi res euincatur ex defectu iuris venditoris, ſecùs ſi euictio cauſaretur ex natura iudicij intentati.*

6 *Ad quos ſumptus venditor teneatur.*

7 *Emptor ſi eſt contumax in lite, vēditor non tenetur de euictione.*

8 *Venditor tenetur ad omnes expenſas neceſſarias.*

9 *Emptor an recuperet expenſas à venditore, ſiuè ſuccumbat, ſiuè obtineat.*

10 *Quæ dicantur expenſæ neceſſariæ, & num.11.& 12.13.14.*

15 *Improbatur opiniō Greg. Lopez in gloſ.1.l.8.tit.22.p.3.& declaratur Antonius Theſaurus.*

Sub nomine expenſarum nō veniunt damna, ſub num.15.

16 *In expenſis ratione victoriæ non veniunt damna, nec intereſſe.*

17 *Expenſæ, in quibus fit condemnatio, debent eſſe moderatæ, num.18.& num.19.& num.20.21.*

22 *Quod quis ex ſuo aliquid expendit, non quod ex ſuo non expendit, petere poteſt.*

23 *Regularitèr victus, victori in expenſis eſt damnandus.*

24 *Iuſta cauſa litigandi excuſat à cōdēnatione expenſarū ex officio iudicis, licèt non excuſet à debitis iure actionis, vel pacti, & num.25.26.27.28.29.*

30 *Quælibet cauſa etiam iniuſta, vel beſtialis excuſat à pœna.*

31 *Quæ autem dicatur iuſta cauſa litigandi, & num.32.*

33 *Clauſula adiecta in contractibus de ſoluendis expēſis, quomodò accipienda eſt.*

34 *Perſonales expenſæ in Regalibus Audientijs, moris eſt, vt expendantur.*

35 *Expenſarum taxatio, ſi iniuſta fuerit, & exceſſiua, poteſt ab ea appellari, vt moderetur.*

36 *Expenſas neceſſarias, & ſumptus ad rē perferēdā, præſtare ſolent hi, quorum negotium agitur.*

37 *Debitor exponere cogitur expenſas in conficiendo inſtrumento.*

38 *Factum eſſe præſumitur expēſis illius*

illius, qui facere tenebatur.

39 Venditor non tenetur ad culpā emptoris, quam ipſe admiſit.

40 Agens de euictione aduerſus venditorem, an agat ad impenſas quas tradidit in rei vendicatione.

41 In cauſa euictionis venit etiam id, quod rei acceſſit vtrunq; cedat.

42 Sciens me aliena vendere, atq; emens, impenſas à me ex cauſa euictionis non conſequitur.

43 Si ſciens alienam rem vendideris, omninò de impenſis traditis teneris.

44 Obligatus de euictione, ſi eidem lis moueatur, facta ſibi denunciatione, non poteſt compelli expenſas ſubminiſtrare, niſi re euicta.

45 De euictione obligatus vltrà reſtitutionem pretij, non tenetur ad damna, & intereſſe.

46 Damnum, & intereſſe taxatur ad idem quod percepiſſet paſſus euictionem ex ipſa re euicta, ac ſi euicta non fuiſſet.

Iſtud damnum debitum ab emptore venditori ratione pretij non ſoluti, non poteſt excedere fructus rei venditæ ſub num. 46.

47 Veditor tenetur emptori ad gabellas, & laudemia ſolita pro rei euictæ venditione.

48 Damna, & intereſſe ex ſtipulatione appoſita ſpecialitèr in contractu debentur propter clauſulam de reficiendo damna, expenſas, & intereſſe.

49 Declaratur etiamſi procedat euictio ex iure communi, vel ex iure ſpeciali.

50 Emptor paſſus litē, vel euictionē habet eandē anterioritatē pro expenſis litis, & damnis, & intereſſe, quā habet pro pretio.

51 Prior enim in ſorte eſt prior in vſuris.

52 Limitatur, niſi creditor ſingulis annis non exegit vſuras, & in damnum aliorum creditorū poſtea illas exigere velit.

53 Ampliatur ad id, quod deducitur ex Auth. res, quæ, C. communia de legatis, & in multis numeris vſque ad num. 67.

68 Declaratur principalis concluſio, quòd debentur expenſæ litis, pretium, & intereſſe; quidquid intereſt emptoris debetur.

69 Emptor ratione euictionis debèt conſequi omne aliud intereſſe, nedùm expenſarum, ſed amiſſionis fructuum quanti plurimi valuerit euictionis tempore.

70 Emptor cōſequitur lucra omiſſa.

71 Conſequitur etiam fructus rei euictæ.

72 Declaratur, quòd procedat hoc, quando emptor notificauit venditori litem motam, & reſeruauit alia de iure reſeruanda.

73 Emptor debet conſequi rei euictæ melioramenta, & melioramentorum expenſas.

74 Declaratur, quòd venditor tantùm teneatur ad expenſas iuſtas, ſiuè debeantur officio iudicis, ſiuè actionis iure.

75 Ampliatur, quòd obligatus de euictione tenetur etiam vltra

damna ante ſequutam euictionē propter iuramentum, & dolum.

76 Sequuta euictione poteſt emptor conueniri, & eius hæredes ad damna, expenſas, & intereſſe paſſas in cauſa euictionis.

77 In contractibus appellatione expenſarum veniunt damna, & intereſſe, quando fuit eorum promiſsio.

78 In contractibus appellatione expenſarum ſimpliciter facta non veniunt damna & intereſſe.

79 Ex contractu obligatus tenetur ad multa, ad quæ de iure non obligatur.

80 Abſolutio ab expenſis non operatur liberationem, vbi adeſt obligatio refectionis expenſarum.

81 Expenſæ facta per emptorē in cōtradicendo liti motæ ſuper bonis emptis per venditorē refici debet.

82 Iudex ex officio non poteſt condemnare in expēſis ſi emptor fuit in culpa non petendo aduerſariū in expenſis condemnari.

83 Idem procedendum ſit in expēſis ædificiorum.

84 Emptor non petens aliquos fructus, non debet eos conſequi.

85 Limitatur, quòd iudex partem poteſt cōdemnare in fructibus, & intereſſe & expenſis, licèt à parte non petantur.

86 Limitatur etiāſi emptor in libello producto poſtulauit, per verbū, ſibi reſtitui; quia fructus debent reſtitui, licèt non fuerint petiti.

87 Limitatur in fructibus pendentibus; quia ſunt pars rei petitæ.

88 Limitatur, quando agitur actione vniuerſali, ſcilicet petitione hæreditatis; quia fructus non petiti veniunt.

89 Limitatur, vbicumque diſtinctè fructus comprehenduntur ſub petitione propoſita.

90 Declaratur, quòd fructus nō petiti poſt litem conteſtatā veniunt, ſi natura actionis propoſita hoc poſtulat.

91 Declaratur, ſi ſtatim poſt ſententiam eodē die petantur, non pòſt.

92 Emptor vltra duplum, non habebit expenſas, etiamſi aliud ſit conuentum.

93 Nullum verbum otioſum eſſe debet in inſtrumento.

94 Refertur doctrina Gregorij Lòpez in emptionibus, & venditionibus, id quod intereſt non debet excedere dupli quantitas, nu. 95.

96 Quid ſit dicendum ſi apponatur pactum, quòd promiſit nomine pœnæ, quam exigi, & conſequi voluit, rato manente pacto?

97 Pœna conuentionalis ſuccedit loco rei.

98 Quando opponitur huiuſmodi pactum vtrumque peti poſſet, & quòd cōtractus firmus maneat.

99 Ponitur cautela Salyciti.

100 Clauſula, rato manente pacto; ſolùm pro vna vice peti poteſt.

101 Clauſula, rato manēte pacto, an impediatur purgatio moræ, num. 102. 103. & 104. & 105. & & 106. & 107. 108. 109. 110.

111 Clauſula tamen, rato manente pacto, licèt principio ſit com-

communis vtrique parti, ex poſt-facto tamen ſolùm prodeſt obſeruanti contractum.

112 *Clauſula, rato manente pacto, poteſt pars agere ad ſuum intereſſe, etſi pœna applicetur alteri, quàm parti.*

113 *Clauſula hæc ſubintelligitur in omnibus contractibus bonæ fidei, etſi non apponatur.*

114 *Lite mota ſuper poſſeſſione non poteſt agi de euictione, neque ad ſumptus litis venditor tenetur.*

115 *Cæpolæ cautela refertur.*

116 *Venditor ſiuè iure poſſeſſionis, ſiuè proprietatis, ſemper tenetur ad ſumptus litis.*

117 *Emptor, quando euincitur ſola poſſeſſio, non poteſt agere ad duplum promiſſum in cauſa euictionis, ſed agit primæua actione ex empto.*

118 *Hypothecaria non agitur, ſi emptor inquietetur à creditore.*

119 *Per hypothecariam res non euincitur, ſed tantum auocatur poſſeſſio ab emptore, donec creditoris ſoluatur debitum.*

120 *Venditor vendens rem liberã ab onere hypothecæ, tenetur emptori ad intereſſe.*

121 *Emptor agit contra venditorem, vt liberet rem ab onere hypothecæ, ſed poteſt emptor liberare hypothecã, aut tollere offerendo litis æſtimationẽ, aut debitum ſoluere, & repetere ab ipſo venditore.*

122 *Imputari non poteſt emptori, cur ita ſoluerit, cùm non denunciauerit litem venditori.*

123 *Omiſſio denunciationis in iſto caſu non nocet.*

124 *Angeli cautela refertur.*

125 *Venditor tenetur rem tradere liberam à ſeruitute; & creditoribus.*

126 *Emptor poteſt retinere pretium, donec res liberetur.*

127 *Res obligata ſub conditione non eſt libera.*

128 *Venditor tenetur ſcire qualitates rerum ſuarum.*

129 *Venditor eſt in culpa, ſi ignorat, & faciliter aſſerit rem eſſe liberam, quam ignorabat.*

130 *Venditor tenetur declarare in conſcientia vitia, & qualitates rerum ſuarum & num. 131. & 132. & 133. & 134. & 135.*

136 *Et tenetur manifeſtare decretum breui publicandum, per quod diminuatur valor rei, & num. 137. & 138.*

EMptor defendens cauſam (venditor denunciatus noluit cauſam ſuſcipere) ad quẽ contra venditorem regreſſum habeat? Et dicendum eſt, quòd emptor non tantùm regreſſum habet de euictione, ſed recuperat omnes ſumptus in lite factis, etiamſi emptor obtineat in cauſa; & ſic iniu-
1 ſtè fuerit ſibi mota lis, l. venditores 102. ff. de verb. obligat. ibi Scribentes, Bart. in l. qui abſentem, ff. de procurat. Corneus conſ. 255. lib. 3. Benedict. Capra, conſ. 90. lib. 3. Frãc. Marc. deciſ. 584. lib. 3. Abb. in d. cap. fin. de empt. & vendit. Salycet. in l. ſi ſtatus, C. de euict. Cauallin. §. 3. num. 146. de euict. Aſſerunt communem Iaſ. nu. 2. Zaſius n. 8. in d. l. venditores, Anton. Gomez tomo 2. variar. cap. 2. num. 47. Ceuallus tomo 1. communium qq. quæſt. 321. communem vocat,

quòd quando obtinuit emptor poſsit
petere ſumptus, ſi ab aduerſario non
recuperauit, contra gloſ. in l. 4. C. de
teſtam.manumiſſ. & contra gloſ. in l.
C.de euict. Fachinæus lib.2.controu.
cap.38.verſ. exiſtimo:de cuius verita-
te latè num.9.dicetur.

2 Declara, etiamſi adeſſet iuſta cau-
ſa litigandi ex parte mouentis litem,
non excuſatur venditor ab expenſis
conuentionalibus, quæ fuerunt pro-
miſſæ per venditorem (cum hac clau-
ſula, cum reſtitutione damnorum, &
expenſarum, & intereſſe) gloſ.magna
in fin.in verb.ſolo, in §.oportet, in Au-
thẽ.de iudic.eam ſequitur Bar. Angel.
in l.non ſolùm, ff.de reiuendicat. Bal.
in cap. breui; de iureiurand. Butrius
in cap.finem litibus, de dolo & con-
tumacia, Alex.conſ.37.lib. 2. & conſ.
34.lib.4. Petrus Surdus conſ. 142.nu.
* 2.lib.1. Stephanus Gratianus diſce-
ptat.Forenſi 33.nu. 7. & 8. vbi refert
in Rota Romana fuiſſe iudicatũ. Ro-
land.à Valle conſ.62.num.6. & 7.lib.
4. Infert tamẽ Iaſ. in l. properan-
dum, §.cũ alterutra, C. de iudic. ideo
vtilem praxim ſemper fore ſtipulari
expenſas litis, & apponi facere per
notarium in inſtrumento. Cremenſ.
ſing.121.Dec.conſ. 74. Hippolyt. de
Marſil.in l patre, vel marito, num.22.
ff. de quæſt.& in ſing. 237. Franciſc.
Marc.deciſ. 927. in fine lib. 2. Socin.
* reg.183.Alciat.conſ.140.num.6.Ce-
phalus conſ.265. num. 21. Rolandus
dict.conſ.62.nu.6. lib.4. Caualcanus
de vſufructu, num.205. Petrus Surdus
dict.conſ.142.num.2.

Eſt benè verum, quòd hodiè notarij,
3 vt omne dubium tollatur circa litis
expenſas, inſerũt in inſtrumẽto. quòd
emptor lite mota promittit defende-
re, & litẽ ſuſcipere omnibus ſuis ſum-
ptibus, & expenſis, quam clauſulam
DD.extraxerunt ex d. l. venditores,
addendo, etſi ipſe venditor cauſam
defenderet ſe agniturum omnes ſum-
ptus in lite factos; & propterea omnes
expenſas recuperat, etiamſi illi iniuſtè
mota fuerit lis, & ab aduerſario nõ re-
cuperauit. Gaſpar Antonius Theſaur. *
lib.3.q. Forenſi 18. qui refert iudica-
tum fuiſſe in Senatu Pedemontano,
& ratio eſt, ſecundùm Alex. in d. l. vẽ-
ditores; quia vẽditor tenetur defende
re emptorẽ in iudicio euictionis, l. ſi
plus, §.mota. ff.de euict. & ſic tenetur
ad factum; illud ergo factũ explicare
debet ſuo ſumptu, & impenſa. l. ſuo vi
ctu, ff.de oper.liber. Caual.§.3.n.146.
4 de euict. Caſſanæus in conſuet. Burg.
rub.19.§.18.n.36.verſ.ſecundo quæ-
ro: ac per cõſequens ſi non facit, tene-
tur ad intereſſe, l. ſtipulationes, verſ.
Celſus, ff. de verb.oblig. in quo inter-
eſſe ſunt dictæ expẽſæ. Tenet Bal. in
l.qui abſentem, ff. de procurat. Nata
conſ.232.

Declara, quòd hoc eſt intelligendũ
5 ſi res euincatur ex defectu iuris vẽdi-
toris: ſecùs tamen eſt ſi euictio cauſa-
retur ex natura iudicij intentati; velu-
ti eſt finium regundorũ, l. ſi fines, C.de
euict. ad cuius intellectum eſt viden-
dus Riminal. conſ.92. num. 22. lib.1.
quia tunc nulla euictio cauſatur, vt
teſtatur Cauallin. vbi ſup. num. 146.

6 Ad quos ſumptus teneatur vẽditor
dubitari poteſt? Caſtrenſis in. d. l. vẽdi-
tores, inquit, quòd teneatur ad expẽ-
ſas tantũ quæ fierent in exhibẽdo te-
ſtes, & in recolligẽdo inſtrumenta, &
ſic ad expenſas neceſſarias ad inſtru-
ctionẽ cauſæ, vt ſic emptor poſsit ſe
defendere, l. ſi parentes, l.empti ibi:
Cauſam inſtruunt. C.de euict. Ariſmi
nus Tepatus, tom.2. var.tit.422. cap.
9. Ant. Queſada lib. 1.diuerſ. qq. iuris
cap.10.nu.8. Fachin.lib.2. contr.cap.
38.verſ.ſed quæri poteſt. Addit Alex.
in d.l.empti, quòd hoc videtur proba-
ri expreſsiùs in l. 1. C.de peric.& cõ-
mod.rei vendit. vbi venditor non te-
netur de euictione, ſi emptor fuit cõ-
tumax in lite, etiamſi non denuntiaſ-
7 ſet, quòd defenderet eum: quòd ſi
non denuntiaſſet, non teneretur ven-
ditor,

ditor, etiam dato, quòd cōtumax emptor non fuiſſet, vt in l. emptor, C. de euict. Sed ſi verũ eſſet, quòd teneretur ad talem defenſionem, non poſſet venditor ſe excuſare, quando non defendit denunciatus: & quod eſt contra d. l. & ſic infert ibi Alex. quòd ad expenſas, quæ fierent in ſcripturis exceptionum non teneretur venditor, nec ad expenſas gabellæ, quæ ex forma ſtatuti pro lite ſoluerentur.

8 Durum tamen videtur hoc dictum Alex. imò contrarium verius videtur, quòd venditor teneatur ad omnes expenſas litis neceſſarias, ſecundùm Innot. in cap. finem litibus, de dolo & contumacia, Cauallin. dict. §. 3. num. 148.

9 Ex his oritur pulcrum dubiũ. Nunquid emptor, ſi nō ſuccumbat, ſed vincat, poſsit ſumptus, & expenſas litis à vēditore recuperare? Nam ſi vinceretur non eſſet dubium, quòd poſſet, l. ſi cum quæſtio, C. de euict. l. fideiuſſ. ff. de doli except. l. nouiſsimè, §. Pomponius, ff. quod falſo tut. Ad hec enim acceſſoria extenditur proculdubiò actio pro euictione cōpetens, quādo illi eſt locus. Henr. Roſent. in tract. de feud. cap. 8. conſ. 29. n. 11. lib. 1. Imò euictio quanti tua intereſt, dicitur non quāti nomine pretij dediſti, l. ſucceſſores in fin. C. de euict. bona gloſ. in l. empti actio, C. eod. Franciſ. de Ponte conſ. 27. n. 6. Fōtanela de pactis nupt. tom. 2. clauſ. 5. gloſ. 8. p. 14. n. 61. Sed quando emptor vicit in cauſa, dubium non eſt leue; nùm ſit idem dicendum? & ratio dubitādi prouenit; quia ad hoc, vt euictioni ſit locus, neceſſe eſt, quòd verè, & realitèr per ſententiam diffinitiuã ſit res euicta, quo dato, pro cōſtanti certũ eſt, quòd quando emptor victoriam reportauit, non erit, nec modo aliquo poterit eſſe euictioni locus; quia non verificantur neceſſaria: ergo non poterunt recipi expēſæ, cùm ad eas nùlla præter quã euictionis poſsit dari actio. Imò expenſæ, & ſumptus veniunt acceſſoriè in euictionis materia cum principali: ad quod cùm non detur actio, nec dabitur ad expēſas, & fructus. Alia in idem argumenta adducit Ant. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 47. quæ rem multum ambiguam, & dubiam faciunt; & talitèr dubia eſt, vt dicat Hieronymus Ceuallos, quæſt. 321. tom. 1. tàm pro affirmatiua, quàm pro negatiua eſſe cōmunem Doctorum opinionem. Gerardus Maynardus deciſ. 75. Tholoſana, lib. 2. n. 1. dicit, incidiſſe quãdoquẽ de facto hanc quæſtionẽ anno 1597. fuiſſe eam tandem reſolutam pro vēditore cōtra emptorẽ, quòd huic ille ad nullas expenſas teneretur, quantũuis eas cōtumacia, & culpa ſua procuraſſet, quæ eſt opinio Accurſij magis communitèr approbata, & recepta in l. 1. C. de euict. quæ fundatur in l. ſi ſtatus, C. de euict. Ex qua vulgaris illa regula colligitur: Emptori victo, non vincenti vēditor teneri de euictione, ex l. ſi controuerſia, C. de euict. Sed hæc controuerſia tantũ verſatur vbi nullũ eſt pactũ contrahentiũ, ſed mero iure, & ex illius regulis quæſtio diffinienda eſt. In Hiſpania ferè tota ceſſat abſquè difficultate, qui ex communi ſtylo inconcuſſè obſeruato, ſolet in inſtrumentis venditionum apponi clauſula ex pacto inter contrahentes inito, quòd venditor teneatur reficere emptori ſumptus, & expenſas litis, ac etiam omnia damna, ſiuè contingat eum in cauſa ſuccubuiſſe, ſiuè victorem euadere, vt omnibus eſt notum: quo caſu ſuccedit proculdubio diſpoſitio text. in dict. l. venditores, & ibi Bart. Bald. & communiter Doctores, qui textum ad propoſitum inducit. Ant. Gomez vbi ſuprà, num. 47. circa medium. Fōtanela, dict. tom. 2. 1. à num. 61. vſque ad num. 66.

10 Dicuntur autem expenſæ neceſſariæ ſine quibus lis agitari non poteſt, veluti ſunt expenſæ inſtrumētorũ teſtiũ,

11 cap.ſtatutum,§.proferendo de reſcriptis,lib.6. ſalarium aduocatorum, & notariorum,l.ſancimus, C. de iudic. l. ſalarium,C.mandati.Viatica iudicum dicuntur expenſæ neceſſariæ, l.eum, quem temerè, ff. de iud. Rebuff. tom. 3.tit.de expenſis,art.5.gloſ.vni. num. 16.ad ll.Gallic.Lanfranc.in cap.quoniam contra, verbo expenſæ,de probat. Cardinalis Tuſch. tom. 3. pract. concluſ.637.num.26.

12 Viaticum enim ſignificat ſumptos deſignatos ad iter faciendum.Aulus Gelius, lib.17. noct. Attic. cap.2.d.l. eum quem temerè probat eſſe faciendam condemnationem expenſarum factarum ante litis cõteſtatam;occaſione tamen ipſius litis,prout contingit in viaticis,nam viatica expenduntur in mouendo ſe actore de loco, in quo eſt,ad locum litis.Rebuff.vbi ſup. art.1.gloſ.vni.n.18.Specul.tit. de expenſis,§.poſtremò,nu.7. Alberic.in l. properandum, num. 29. C. de iudic. Petrus Barboſa in d. l. cum, quem temerè,num.214.& 215.

13 Ampliatur,vt non ſolùm fiat condẽnatio in viaticis, ſed etiam in damnis reſpicientibus perſonam emptoris,vt quia ſi eſſe artifex,vel alius, qui ex operis ſuis ſe ſuſtentabat; nam hæc deductio tantum fit illi, qui ex ſuo viuunt,& non ex operis, quas perdiderunt propter litem.Alberic.in d.l.properandum, nu.29. Bellamera in cap. finem litibus,num.41.de dolo, & cõtumac. Aſinius in praxi, §. 32. art. 3. num.9.& pro illis videtur text. in l. ſi procurator, la 2. vbi gloſ. & Bart. & Paul. ff. rem ratam haberi, & ita intelligendus eſt text. in §. hæc aut, inſtitut. de pœna temerè litigantium.

14 Barboſa vbi ſupra,num.229.qui dicit inueniſſe.Greg. Lopez in l. 8. tit. 22. par.3.gloſ.1.ad med. dicentem ſe nũquam vidiſſe in praxi obſeruari, quòd in expenſis habeatur ratio intereſſe, quod artifex prętextu pretẽdit,quòd propter litem iniuſtam non potuit vti artifitio ſuo: quod etiam pro conſtanti tenet Azebedus in l.5.num.14. tit.3.lib.4.Recopil. Anton. Theſaur. deciſ.67.num.5.Quinimò attento iure communi nullus habetur reſpectus prædicti intereſſe: reſoluit receptũ Ioſephus Cumanus ſup. Ritus Regni Siciliæ num.16.& 29. & ſaltem non benè conſtat, quæ ſit magis cõmunis opinio in hoc articulo, vt refert Theſaur.vbi ſup.ſed quidquid prædicti dicant,quòd in condemnatione expenſarum etiã habeatur reſpectus ad dictũ intereſſe, quod reſpicit perſonam emptoris;vt quia eſſet artifex,vel aduocatus, receptiſsimum eſt: nam id probat Bart.in l. 1. ad med. ff. de alienat.iud.mut.ca.fact.& in d.l.ſi procurator,ff.rem rat. hab. & probant plures,quos refert Iaſ. in l. 1. §. fin. ff. ſi quis ius dicenti non obtemp. Boer. deciſ.52. n.6. plures relati per Andr. Gail lib.1.pract. obſeruat.151.n.17.

15 Sub nomine tamen expenſarũ non veniunt damna, cap. in noſtra de iniurijs,Iaſ.in d.l.1.§.fin.num.17.Boer. deciſ.52.nu.6. Oſaſcus deciſ.46. Balbus deciſ.281. Et ita receptum eſt in

16 expenſis ratione victoriæ, quòd non veniant damna, nec intereſſe, Greg. Lop. in l.8.tit.22.p.3. gloſ.1. ad med. licèt aliud ſit in expenſis,quæ debẽtur ratione contumaciæ, nã tunc veniunt damna,& intereſſe, l. ſancimus, C.de iudic. quam differentiam conſtituit Bald.in d.l.1.ibi Iaſ. in §. hoc autem, ff ſi quis ius dicent.non obtemp. Azebedus in d.l.5.num.17.Aſinius dict.§. 32.cap.3.num.10.Tutiùs eſt ſequẽda, & probanda reſolutio Bart.in l.1.nu. 1.ff.de alienat. iudic.mut.ca. fact. quòd in expenſis victoriæ veniet dãnum,quod ratione propriæ perſonæ victor paſſus eſt,ſed ſi damnum ſit datum in rebus huiuſmodi damnum non veniet, & ibi gloſ. in verb. tenebitur affirmat, & cõmuniter recepta eſt, vt per Iaſ. in l. properandũ, §. cũ alterutra,num.13.& 14.ff. de iud. Plotus in l.ſi

l.ſi quãdo, C. vnde vi, §.37. num.6.
Grauatius ad Octauianum Veſtrum in
praxi Romanæ Curiæ, lib. 8. cap.2.
num.25.Rebuff.d.tit.de expenſis, art.
3.gloſ.vnic.nu.25. Andreas Gail dict.
obſeruat.151. num.18. Barboſa in l.
eum quem temerè, ff.de iudic. n.238.
Et ratio huius diſtinctionis eſt, quia
damni reſpicientis perſonã in media-
ta cauſa fuit lis, & ideo meritò veniet
hoc intereſſe, ſed reſpectu rerũ eſt in-
tereſſe remotum ſiue mediatum, &
ideo non debetur, l.ſi ſterilis.§. ſi cum
venditorem, ff.de act.empt.& in ſimi-
li ita diſtinguit I.C. in l. ſocium, qui,
§.1.ff.pro ſocio.

Nec omittenda eſt diſtinctio, quã
ponit Theſaur.d.deciſ.67.nu.4. inter
damna intrinſeca, & extrinſeca: pri-
ma vult venire in condemnatione
expenſarum, non autem ſecunda: vo-
cat autem damna intrinſeca, quæ ex
ipſa lite proueniunt; extrinſeca, quæ
per caſum fortuitum obueniunt vi-
ctori, quam differentiam exiſtimat
locum habere, tàm in expenſis de-
bitis ratione victoriæ, quàm ratione
contumaciæ.

17 Notabis tamen, quòd vt prædictã
locum habeãt oportet, quòd expenſæ
in quibus fit condemnatio, ſint mode-
ratæ, argument.l.ſi ſeruos, ff.de pigno
rat.act.tradit gloſ. cap. finem litibus,
verbo moderatas, ibi Abb. nu.28. de
dolo, & contumacia. idem tradit gloſ.
in cap. ſtatutũ, §.in ſuper, verb.mode
ratas in fine, de reſcriptis, li.6. Rebuf.
vbi ſup.de expenſis, nu.29. Greg. Lo-
pez in l.8.tit.22.p.3. gloſ.1.in fin. Af-
* flictis deciſ.91.num.10.

18 Quinimo non ſolùm vbi fit mentio
de expẽſis, debet id intelligi de iuſtis
& moderatis, Alex.conſ.67.num.17.
lib.4.Iaſ.in l.ſed etſi quis, §.quęſitum,
* nu.17. ff. ſi quis caut. Boer.deciſ. 27.
num.7. Sed vtiles, & neceſſariæ, ita vt
19 non ſufficiat eſſe vtiles tantùm, cap.
cum veniſſent, de eo, qui mittitur in
poſſ. notat ibi Innot. Speculat. tit.de
expenſis, §.poſtremò, nu.6.ad fin. Do-
minicus conſ.48.n.10.probant plures
quos refert Aſyn.in praxi d.§.32.cap.
20 3.à nu.2. In hac tamen moderatione
ſemper haberi debet reſpectus ad qua
litatẽ perſonarum. Azebed. in l.1.tit.
22.lib.4.Recop.nu.30.& meliùs in d.
l.5.tit.3.eod.lib.à num.21.Barboſa in
d.l.eum quem temere, num.258. Illæ
tamen expenſæ non ſoluuntur in qui-
21 bus faciendis culpa deprehenditur
victoris, Imol.in d. cap. finem litibus,
num.13. Afflictis deciſ.177. *

Hoc ſanè intelligendũ eſt, quando
quis ex ſuo aliquid expendit, nam ſi
non expendit ex ſuo, non poteſt pete-
22 re nomine expenſarum, Parlad.lib.2.
cap.fin.5.par.§.18.n.18.quòd ſi aduo-
catus agat cauſam propriam, in qua
obtinuit, aduerſarius ſit condemna-
tus in expenſis, nihil tamen poteſt
petere nomine aduocationis, cum ni-
hil ſoluerit ex ſuo, ſed ipſe propriam
adhibuit operam, Bart.in l. fin. in fin.
C.de fruct.& lit.expenſ.Bart.& Paul.
in l.ſtipulatus eſt, ff.de fideiuſ. Hippo-
lytus in l.patre, vel marito, num.68.ff.
de quæſt.Greg.Lop.in d.l.8.tit.22.p.
3.gloſ.1.in fin. And.Gail lib.1. obſer-
uat.151.num.16.Cumanus de ritibus
Siciliæ, cap.73.à nu.28.Et fuiſſe iudi-
catũ in Senatu Pariſienſi aſſerit Co-
ſtalius in d.l.eum, quẽ temerè, Boer.
deciſ.210. num.3. Myſingerius deciſ. *
Cameræ Imperiali, cẽt.1.obſeruat.2. *

Ad perfectam declarationem hu-
23 ius articuli, duo notanda ſunt. Primũ
quòd aliqua prædicta procedunt in
expenſis quæ debẽtur ex diſpoſitione
legis mediante officio iudicis; nam ſi
deberentur ex promiſsione inter par-
tes facta, vt eſt noſter ſermo, à con-
dẽnatione expenſarũ minimè excuſa
bit iuſta cauſa litigãdi, vt diximus ſup.
& addimus Hippoly. Rimin.cõſ.255.
num.9.lib.3. Maſcar.de probat.tom.
1.cõcluſ. 36.n.45.Hippoly. in d.l.pa-
tre, num.24.Rebuff.tom.3.de expen-
ſis, ar.1.gloſ.vn.à n.42.Barboſ. in d.l.
eum

24 eum,n.121.Et ad hos terminos reducēda eſt gloſ.l.3.§.ſi rē,verb. fortaſsis in fin ff.de leg.3.& gloſ.fin.in fin.l.nō ſolū ff.de reivendicat.dū dicunt, iuſtā cauſa n non excuſare à condemnatione expenſarū debitarū iure actionis, vel pacti,quāuis excuſet à debitis officio iudicis,Surd.conſ.142.n.2.lib.1. extollit Iaſ.in d.§. ſiuè autē alterutra, n.4.& in l.venditores,n.1.ff.de verb. oblig.Cartarius deciſ. Ianuenſi 1. nu. 3.Afflictis lib.2.conſtit. rub.42.num.
25 4.quod tamen etiam intelligendum eſt,procedere in expenſis debitis iure actionis ex cōuentione partiū,in qua ſe obligant contrahentes ad ſoluēdas expenſas:nam ſi condictione ex lege ad illas teneantur nō procedente cōuentione partium,iuſta cauſa ab illarū condemnatione excuſabit, l. qui ſolidum,§.etiā ff.de leg.1.gloſ.in §. oportet in Auth.de iudic. Bald.in l. eos, §. cautione,num.2.ad fin.C.de appellat. Gratianus, tom.1.diſceptat. Forenſi 33.n.1.Nata conſ.142.n.14.Menoch. de arbitrar.caſu 177.num.1. Barboſa in d.l eum,nu.123. Surd. d.conſ.142. num.6. Bartholom. Bertazolus conſ. 445.num.6.tom.2.crim.

Limitatur tamē,ſi expenſę promiſſæ
26 ſint in iudicio,tamē iuſta cauſa ab illis excuſabit; quia expēſæ, quæ petūtur in cōtractu iudiciali; quia ſubrogatur loco officij iudicis, & tunc iuſta cauſa litigādi excuſat, vt inquit Bal.in Auth.generalitèr, C. de Epiſc. & cleric. n.6.in fi.Franc. Milan. deciſ. Senatus Siciliæ 14.à n.91.Seraph.de iuramēt. priuileg. 13.n.15.& eius additio n.5. plures cōgerit authores Couar.pract. 27.n.1.& 5. Circa prædicta venit re-
27 ſoluenda dubia quæſtio, vtrum ſtante lege, quòd victus victori in expenſis condemnetur,debeat in illis cōdemnari,etiam ſi iuſtam cauſam litigandi habuerit?In qua quæſtione quidā exiſtimant, iuſtam cauſam ab illis nō excuſare, vt lex aliquid operetur vltra ius cōmune.ita gloſ.in Auth. de exhibend. reis, §. 1. verb.cauſam,coll. 5. quam extollit Cremenſ. ſingul. 129. Hippolyt. ſingul. 207.& in d.l.patre, num.26.Socin.reg.140.nu.2.& hanc eſſe cōmunem opinionem multis relatis reſoluit Ant.Gabr.lib.2.cōmun. tit. de expenſis, concluſ.1. poſt principium.Seraph.d.priuileg. 13. à n.16.

28 Contrariā tamen opinionem, imò quòd etiam in his terminis iuſta cauſa excuſet ab expenſarū condēnatione, vt lex, vel ſtatutum recipiat interpretationē à iure communi, Bal.in l.eos, §.cautione,n.2.C.de appellat. Caſtro cōſ.16.n.9.lib.1.Greg. Lop.in l.8.tit. 22.p.3.gloſ.fin.Alex.in d. §. ſiue autē alterutra,nu.7.& ibi Iaſ.n.6. & relati per Ant.Gabr.vbi ſup.Couar.d.pract. 27.n.3.latè Aſyn.in prax.cap.32. n.3. limit.3.nu.4.& 8.Barboſa in d. l.eum, num.128. Cartarius deciſ.1. num.7.

29 Notandum tamen eſt, quòd ſi quis habeat iuſtam cauſam litigandi vſque ad certum tempus, quæ poſtea redditur iniuſta, pro eo tempore, in quo habuit iuſtam cauſam litigandi, liberatur ab expenſis, & pro alio tempore in illis condemnabitur,iuxta regulam l. quæ de tota, ff. de rei vendicat.& §.nihil intereſt,inſtit. de fideicōm.hæred. deducitur ex l. deſtitiſſe, ff.de iud.vbi notāt Paul. n.4.Iacobin. n.6.bonus text. in l. ſi quis inficiatus, & ibi Bar.ff. depoſiti,Socin. reg.119. nu.1.Cagnol.in l.qui in alterius,num. 23.ff.de reg.iur.Greg.Lopez in d. l.8. in gloſ.fin. Rota Romana in nouiſ.de re iudicata,Couarr.pract.33.nu.2. ad fin.Ruin.conſ.217.num.19.lib.1.Barboſa vbi ſup.num.136. Ant.Theſaur. deciſ.Pedemontana 16.num.1.& probat dict.l.8.tit.22.par.3.

Illud tamen generalitèr iure com-
30 paratum eſt, vt quælibet cauſa etiam iniuſta, & beſtialis excuſet à pœna, mulcta,& dolo,& fraude,ſi tamē non omninò certè aliqua ex parte, prout ipſa cauſa tulerit,gloſ.in l.plerique,ff. de in ius vocatus nō ierit,Padilla in l.

ſi quis

ſi quis maior,C de tranſ.gloſ.in l.plagij,C.de plagarijs,Grām.voto 10.nu. 2.Ant.Theſ.deciſ.13.n.7. Angel.in l. mariti,§.plectitur,ff.de adult. Anton. Monach.deciſ.Lucenſi 70.n.1.& 2.

31 Quæ autem dicatur iuſta cauſa litigandi,vt quis non damnetur in expēſis:& cum ea res facti ſit,certa regula in ea dari non poteſt,iuxtà Bal.ſententiam,in l.vt vim,ff. de iuſt. & iure, id iudicis arbitrio relinquitur, teſte Menochio,qui plures refert lib. 2. de arbitrarijs centuria 2.caſu 177.

32 Notandum tamen, quòd, qui pro ſe ſententiam obtinuit damnari non debet expenſis, vt affirmat Parlad. lib.2.cap.fin.part.5.§.18.num.9.

Solitum eſt in inſtrumentis publicis

33 cōprehēdi,vt reus morā faciens in ſolnendo,teneatur executori ad pecuniā exigendam, præſtādo in ſingulos dies tot ferè maraperinos;quod pactū validum eſt,ex Parlad.vbi ſup. num. 10. & in 1.par.§.12.limit.4. nu.37. id tamē procedere debet ſi à partibus fuerit peritū,nam licèt ex officio ſuo poſſit victum victor in expenſis condēnari,argum.text.in l.ædiles,§.ſciendum, ff de ædilit. edict. non vtique id præciſe facere tenebatur, niſi à parte fuerint petitæ: tunc etenim iudex ſuper expenſis, ac damnis omninò declarare debet,gloſ.in cap.fin. de reſcriptis, verb.expenſis,Couar.pract. 27.nu.5.

Vnum tamen aduertendū eſt, quòd

34 perſonales expenſæ in Regalibus Audientijs moris eſt,vt expendantur,l.8. tit.3.p.3. vbi Greg. Lop.gloſ.1. Ant. Theſaur.deciſ. Pedemōtana 67.And. Gail lib.1.obſeruat.151.qui tenent in cōdemnatione expenſarū non ſolūm proceſſales, ſed perſonales venire de ſtylo Tribunaliū ſuperiorum,teſtātur Parlad.vbi ſup.§.18.n.11.Bobadill.in Polit.tom.1 .lib.2.cap.22. num.257.

Addendum tamen eſt,quòd ſi taxa-

35 tio expenſarum fuerit iniuſta, & exceſſiua,poteſt ab ea appellari, vt alia taxatio iuſtā fiat.Bald.in cap. cum veniſſent,nu.6.de eo, qui mittit. in poſſ. cauſ. rei ſeruand. Afynius in praxi, §. 32.cap.21.& cap.8. num.3. Innot. in cap.fin.nu.4.de his, quæ vi, & in cap. ſæpè, num.3.de appellat.Bart.in l.ab executore,num.13. ff.de appell. Barboſa in d.l.eum,num.276.

36 Valdè notandum eſt,quòd expēſas neceſſarias,& ſumptus ad rem perferendam, perducendamque, præſtare ſolent generaliter hi, quorum intereſt,& negotium agitur, l.ſed etſi hæreditas 11.§.quo autē loco, ff.ad exhibendum,& ibi gloſ.verb.& impendijs actoris; quia pro ſua vtilitate fit. l. idem,§.idem Labeo,ff.mandati. Bal. in d.§.quo autem loco dicit,quòd ille tenetur ad expenſas cuius gratia celebratur actus,& qui inſtat talem actū fieri.Heringius de fideiuſſoribus,cap. 16.num.17. Balbus deciſ. 224. Franchis deciſ. 332. Menochius lib. 2. de arbitrarijs, caſu 228. Guidon. Papa ſingulari 19. Gratianus tom.1. diſceptat.forenſi 55 num.45.

37 Debitor etiam tenetur exponere expenſas in conficiendo inſtrumento,dict.l.ſed etſi hæreditas, § 1.l.cum ſæpè verſ. eand.m rem de proprio, C.de erogatione militaris annonæ, lib.2. Ant. Heringius d.cap.16.nu.17. Balbus decil.35.

38 Factum enim etiam præſumitur factum expenſis illius, qui facere tenebatur, l. fin. C. de alim. pupill. præſtand.Marc.Ant.de Amatis deciſ. 114. num.6.

39 Venditor non tenetur ad culpam emptoris, quam ipſe admiſit, nec ad damna ex propria culpa admiſſa, quādo emptor indebitè litigabat,Bart.in l.excep. ff. de fideiuſſorib. Cardinal. Tuſchus tom.3.var.concl. 355. num. 14. Anton. Queſada lib. 1. diuer. qq. iur.cap.10. num. 8. Surdus deciſ.208. nu.17. Et ratio eſt,quia ceſſat euictiō, quotieſcumque ex facto illius, cūi cōpetis euictio,euenit, Bar. in l.qui Romæ,§.duo fratres,quæſt.13. ff.de verb. obligat.

oblig. idem eſſe quoties euenit facto eius, à quo agens cauſam habet, Menoch. conſ. 87. num. 80.

40 Nec venditor tenetur ad expenſas ſi cùm emptor emerit rem, & meliorem fecerit ſuis ſumptibus, deindè res euicta eſt, & tradita, ſi in traditione nihil de expenſis emptor egerit, reuerſus ad venditorem ex empto agere contra ipſum venditorem emptor non poterit, ſi cum poſsideret emptorque, & retinere poterat, nihil tamen nomine expenſarum egit, l. id Iulianum, ff. de action. empti, cuius verba ſunt hæc: *Illud expeditius videbatur, ſi mibi alienam aream vendideris, & in ea ego ædificauero, atque ita eam dominus euincat: nam cum poſſim petentem, niſi impenſam ædificiorum ſoluat, doli mali exceptione ſubmouere, magis eſt; vt ea res ad periculum venditoris non pertineat* Liberat igitur Paulus venditorem ab expenſis, quas poſſidet emptor in cauſa cum domino vendicante, ſibi conſeruare retinendo, adeamquè rem excipiendo: debuit enim poſsidens excipere, Greg. Lop. in l. 36. tit. 5. p. 5 Ioan. Garcia de expẽſis, c. 7. n. 14. Vincẽtius de Frãch. deciſ. Neapolitana 112. num. 3.

Limita hoc, ſi non poſsideat, vt puta; quia res vẽdita erat, ſed ipſe à poſſeſſione ceciderat ſine culpa; tunc enim, quia non poſsidet, ac ſubinde excipere de meliorationibus non poteſt, reuerſus ad venditorem agere poteſt ad id, quod intereſt: in ea autem actione, ſcilicet, ex empto, in eo, quod intereſt impenſa, & melioratio continetur, d. l. idque, ita Bar. Bal. Salyc. & reliqui intelligunt l. ſi controuerſia, C. de euict. ibi: Si emptor non poſsideat remélioratam, quando ab eo euincitur. Ioannes Garcia vbi ſupra, num. 14. in fin. Vnde competit emptori aduerſus venditorem actio ex empto ad omne id, quod intereſt, hoc eſt, ad expenſas vltra pretium. Denique regula in hoc videtur ſumenda ex d. l. idque, & ex eadẽ exceptio, vt habeat locum actio ex empto aduerſus venditorem, ſi emptor cùm fundus melioratus euincitur, non poſsidendo excipere non potuit ad retinendas expẽſas illas: quòd ſi poſsidebat, exceptionemq; neglexit, tunc quidem ad venditorẽ reuerti poterit; fieri enim poteſt, vt melioret rẽ venditoris, quæ adhuc tradita non ſit, vel cum ſit tradita poteſt ſine culpa, aut dolo à poſſeſsione ſua cadere, gloſ. in l. ſi rem quam, §. 1. verſ. Amiſſa fuerit, ff. de euict.

41 Namque aliàs ſi à vendicãte ſumẽptus conſeruare non poſſum, planè à venditore conſequor, qui ex natura, & ratione actionis ex empto in eo tenetur, vt expenſas quoque mihi reſtituat, quas aliàs à vendicante ſeruare mihi non potui, l. Titius, verſ. de ſumptibus, ff. de act. empt. ibi: *Nam empti iudicium ad eam quoque ſpeciem ſufficere exiſtimo; non enim pretium continet tantum, ſed omne, quod intereſt emptoris ſeruum non euinci; itaq; ſi ſeruum erudiſſem, quem mibi vendideras, iſque manumitti iuſſus ad libertatem proclamaſſet, non ſolum pretium, ſed impenſas quoque eas reſtitues actione ex empto: quia alium, quem hoc nomine conueniam, habeo neminem*, *l. euicta, ff. de euict.* ibi: *Euicta re vẽdita ex empto erit agendum de eo, quod acceſsit.* Ille text. ſingularis eſt, vt ſi iſtiuſmodi expenſæ nimiæ ſint, quòd ſeruum Philoſophum, medendique artem docuiſſes, agitatorem feceris, iniquum ſit in magnam quantitatem obligari venditorem, iuſtis decretis temperanda iſta res eſt, l. in ambiguis in fin. 86. ff. de reg. iur. in promptu eſſe debet inueſtigatio Iuriſconſultorũ in l. in fundo, ff. de rei vendicatione, & l. ſed an vltio, ff. de negotijs geſt. vt vtilitas meliorationum expendatur ex perſona domini non expendentis, licèt hæc inueſtigatio in bonæ fidei poſſeſſore, qui ſolùm expendit non contempla-

tione

tione alterius, difficile eſt in negotiorium geſtore, emphyteuta, & reliquis, itaque cùm ex dict. l. Titius illud ſit conſtitutum, vt in cauſa illa ſi euincatur res vendita, ad venditorem fiat recurſus, ad pretium, & omnem cauſam, quæ accedit, cuius nomine meliorationem intellexit Iuriſconſultus.

42 Rurſum ſi ſciens emi aliena ab eo, qui ſciens prudenſque aliena quoq; vendidit, dicendum eſt, non ſolum expenſas non deberi, quas fecerim, ſed neque pretium, l. ſi fundũ, C. de euict. cum gloſ. in l. fin. §. emptor autem ſciens, C. communia de leg. vbi quod attinet ad impenſas non recuperantur à venditore actione ex empto, vt latiùs diſputabitur, Surdus deciſ. 208. num. 1. & 2. & deciſ. 243. Alexand. Trentazinq. lib. 3. var. reſolut. reſolut. 4. de empt. & vendit. num. 17. & reſolut. 13. num. 1.

43 Limitatur ſi emptor habebat bonã fidem, venditor verò ſciens, & prudens rem omninò alienam vendiderit, dicendum eſt, emptorem etiãſi poſſederit, & negligat exceptionem de dolo ad retinendas expenſas in reſtitutione ex cauſa euictionis contra venditorem, qui ſciens rem vendidit alienam, agere vtilitèr poſſe ex empto, vt in d. l. idque, verſ. in omnibus, inquit Paulus. His caſibus, ſi ſciens quis alienum vendiderit, omninò teneri debet ad quid, & de impenſis traditis tenetur. Sequitur Ioannes Garcia dict. cap. 7. num. 18.

44 Obligatus de euictione, ſi moueatur eidem lis ſuper re, quam tenetur defendere, non tamen tenetur præciſe etiam facta ſibi denunciatione, nec poteſt compelli litem ſuſcipere, nec expenſas ſubminiſtrare; ſed tantum re euicta, tenebitur ad expenſas, tam quam ad damnum, & intereſſe. Rafael Cumanus conſ. 29. circa fin. Bald. in l. 2. C. de ſent. quæ ſine cert. quant. Tuſchus, tomo 3. conſ. 355. num. 1. Rebuff. in l. vn. C. de ſent. quæ pro eo quod int. gloſ. ſubtilitatem, num. 9.

45 Ampliatur, quòd obligatus de euictione vltra reſtitutionem pretij tenetur ad damna, & intereſſe, l. venditor, vbi Bart. Bald. ff. de euict. l. euicta, C. eod. Doct. in l. ſi controuerſia, & in l. cum ſucceſſores, C. eod. l. Titius in fin. ff. de act. empti, Roman. conſ. 169. Bartholomæus Bertazolus conſ. 455. num. 2. & 3. & 4. lib. 2. Criminal. Myſingerius obſeruat. 54. centur. 1.

46 Huiuſmodi damnum, & intereſſe taxatur ad idẽ, quod percepiſſet paſſus euictionem ex re euicta, ſi euicta non fuiſſet, l. venditor hominis, vbi Bar. & Ang. & Cumanus, Crauet. cõſ. 929. n. 8. lib. 5. l. ſi ſterilis, §. per venditorem, ff. de act. empt. Seraphinus Oliuarius deciſ. 1114. num. 2.

Notandum eſt, quòd vſuræ debentur ab emptore vẽditori ratione pretij nõ ſoluti, quæ non poſſunt excedere fructus rei vẽditæ, Afflict. deciſ. 20. Ant. Gabriel. lib. 3. cõm. tit. de empt. & vendit. concl. 4. n. 17. Soc. cõſ. 179. n. 2. Bertazol. conſ. crimin. 54. n. 10. & 15. Virginius Vocatius de cenſib. q. 5. num. 79. Imò alij, qui tenent poſſe excedere, concludunt debere taxari ad rationem quinque pro centenario, iuxta text. in §. quia verò, in Auth. de non alienand. & in Auth. perpetua, C. de Sacroſ. Eccleſ. vbi gloſ. & Bar. Iaſ. in l. 2. C. de iure emphyt. Fab. Anna conſ. 15. num. 15. & 16.

47 Extenditur etiam, quòd venditor etiam tenetur ad gabellas, & laudemia ſolita pro rei euictæ venditione, vt notatum eſt ſuprà, Craueta conſ. 289. num. 6. & 7. Cardinalis Tuſchus vbi ſup. num. 6.

48 Extenditur etiam, quia damna, & intereſſe ex ſtipulatione appoſita ſpecialiter in contractu, debẽtur propter clauſulam de reficiendo damna, expenſas, & intereſſe, iuxtà notata in l. venditores, ff. de verb. oblig. Tuſchus ſuprà num. 8.

Exten-

49 Extenditur etiã, vt procedat, ſiuè euictio ſequatur ex iure communi, ſiuè ex iure ſpeciali, l. minor. in princ. l. ſi cùm venditor, §. 1. ff. de euict. & ſic per in integrum reſtitutionem, aut aliàs, Bart. Bald. & Angelus in dict. l. minor.

50 Vnum tamen eſt aduertendũ, quod vidi in praxi agitari, quòd emptor paſſus litem, & euictionem habet eandem anterioritatem pro expenſis litis, damnis, & intereſſe conuentis, quã habet pro pretio, quia huiuſmodi tãquam acceſſoria ſequuntur naturam ſortis, Neguſant. de pign. 2. memb. 5. p. n. 10. Tuſchus vbi ſup. nu. 9. & ratio

51 eſt; quia prior in ſorte, eſt prior in vſuris, l. Lutius, ff. qui potiores in pign. habeant. Rippa in l. priuilegia, num. 9. ff. de priuileg. credit. Greg. Lopez in l. 14. tit. 13. part. 5. gloſ. 3. Felician. de cenſib. lib. 3. cap. 5. num. 18. & tom. 2. lib. eod. & cap. num. 16. Vincent. de Anna ſingulari 536. Stephanus Gratianus diſcept. 43. num. 29. Cacheranus deciſ. 129. num. 12. Maſtril. deciſ. 119. num. 11. par. 2. & deciſ. 10. par. 1. Franciſc. de Claperis deciſ. 18. n. 1. & 11. Magonius deciſ. Florentina 127. n. 4. Manti. de contract. lib. 11. tit. 22. n. 32. Riccio in collect. deciſ. 473. & 502. Cæſar Barzius deciſ. Bononienſi 180. n. 4. Franc. Ponte, conſ. 64. & 76. Barboſa in l. 1. p. 3. n. 28. ff. ſolut. matr. Surd. de aliment. tit. 9. q. 31. nu. 14. & 37. Myſingerius, obſeruat. 55. cent. 1. Philippus Paſchalis de viribus patriæ poteſtatis, par. 2. cap. 7. à n. 40. & ſeqq. Seraphinus Oliuarius deciſ. 481. nu. 5.

52 Hæc concluſio limitatur, niſi ſingulis annis creditor exegerit vſuras, & poſtea in damnum aliorum creditorum illas exigere velit, ne ex ſua mora quoad vſuras poſteriores creditores damnum ſentiant, videntur remouere priorem creditorẽ quoad ius exigendæ vſuræ, Myſingerius Arnaldus à Reyger ad obſeruat. Myſingerij 59. cent. 1.

His tamen benè conſideratis, non deſunt recipere aliquã dubitationẽ; quia vſuræ, & intereſſe pendente iudicio generali bonorũ debitoris, in odiũ aliorum creditorum poſteriorũ; non debent currere in fauorem priorũ creditorũ, vbi agitur de præiudicio aliorũ creditorum. Collerius de proceſsibus executiuis, p. 1. cap. 10. ſub n. 92. cum ſeqq. refertq; Sereniſsimos Imperij electores anno 1583. publico decreto 53
ſtatuiſſe, quòd licèt hypothecarij creditores de iure præferantur Chirographarijs, hoc debet intelligi quoad ſortem principalem, ſed vſuras, & intereſſe non alitèr conſequi poſſe, niſi prius ſatisfactis Chirographarijs ſuper eorum ſorte realitèr ſoluta: ſi verò quid ſupererit ipſis hypothecarijs creditoribus de vſuris, & intereſſe ſatisfaciendũ eſſe. Idem refert Cæſar Manẽto deciſ. Mantuana 61. n. 31. 32. & n. 33. dicit, ibi: *Idem videmus in illis priuilegiatis creditoribus, qui mutuarunt, vel ad refectionem nauis, vel domus cõſtructionẽ, vel ad rem emendam ſua pecunia, cum priuilegio prælationis: nã id intelligitur quoad ſortem principalem, non quoad vſuras, neque quoad pœnam in præiudicium aliorũ creditorum.* Ita Caſtr. in l. Ideo condẽnatus, ff. de compenſat. Rip. in l. ſi vetri, §. Diuus, num. 4. & §. in bonis, n. 9. ff. de priuil. credit. & in l. 1. n. 7. & 8. ff. in quib. cauſ. pign. tac. contrahat. vbi etiã addit, quòd in concurſu plurium creditorũ præferri debent illi; qui gratis mutuarunt, creditoribus fœnerantibus etiã anterioribus: allegat Bal. in l. 1. depoſiti. Additur etiã per Manentũ, n. 34. quòd vſura non eſt debita effectualiter vſque à principio, ſed in ſingulos annos, & naſcitur ſingulis annis, & ſic poſt hypothecam ſortis principalis aliorum creditorum, licèt poſteriorum: igitur æquius eſt, quòd vſura hæc, & hoc intereſſe diminuere non debeat ſortem aliorũ creditorũ: & licèt in illo Senatu ita iudicatũ ſit, prima opinio communis

munis eſt,& iſtam cogitandam relinquo. Cui etiã accedit opinio Philippi Paſchalis de viribus parr. poteſt. p.2. ſub n.38.& 66. Franc.de Ponte deciſ. 34.n.30. Franchus deciſ.613.num.11. Ioann. Baptiſta Thero in compend. deciſ.verb.prælatio, fol.408. & ſeq. qui tenuit primam opinionem magis veriorem,& communem.

53 Hinc meritò ampliari poteſt ad id, quod deducitur ex Auth.res, quæ, C. communia de leg. qua cautum eſt pro dote alienari, & obligari poſſe bona reſtitutionis onere grauata, habeat locum pro interuſurio; nam ſuadet Vincent.de Franchis deciſ.613.p.4. quia licèt aſſerat hunc articulũ fuiſſe deciſum per Sacrum Concilium, nihilominus videtur inclinare in partem affirmatiuam: & in fine illius deciſionis allegat Pettum Gregorium in tract.de ſucceſſ.feud. 10.quæſt.2.p. effectu 1.num.14. vbi aſſerit feudum ex pacto,& prouidentia pro dotis intereſſe alienari poſſe; & ita in illo Regno Ciciliæ fuiſſe iudicatum. Verũ Franchis in dict. deciſ. non firmauit pedes, & multa hinc inde retulit, ex quibus hæc quæſtio magis ambigua redditur.

Primò arguitur diſpoſitionẽ dict.

54 Auth. non procedere pro intereſſe dotis, cùm ſit exorbitans,& contra iuris regulas, quibus cautum eſt, quòd quilibet eſt moderator, & arbiter, l. in re mandata, C.mandati,& ideo interpretanda eſt; vt quanto minus fieri poſsit, huiuſmodi regulæ lædantur, nedùm eſt amplianda vltra expreſſe in ea diſpoſita, Alex. conſ. 56. num.3.lib.1.Franchis vbi ſup. num.9. plures referens.

Hinc etiam fit, dict. Auth. proiuſsionem

55 ſolum habere locum in reſtitutione veræ dotis, non autem in dote confeſſata, tenet Padill. in dict. Auth. nu.119.Paul.Pariſius conſ.42.nu.40. lib. 2.& etiamſi lapſa ſunt tempora ad opponendam exceptionem non numeratæ dotis, ne ſit in poteſtate grauati iura ſubuertere, & ſubſtitutis præiudicare, Pariſius conſ.63. nu.57. lib.2.Roland.à Valle,conſ.85. nu.26. lib.1.Petra de fideicõmiſsis,q.8.num. 380.Oſaſchus Chacheranus deciſ.Pedemontana 172.à num.9.& ſeqq.

56 Et eadem ratione dict. Auth. non habet locum in antea facto, ſuadet Petra dict. quæſt.8. num. 364. prout refer Vincent.de Frãchis dicta deciſ. 613.num.10.

57 Secundò arguitur à ſimili: nam aſſenſus præſtitus ſuper obligatione bonorum feudalium pro ſorte principali, non extenditur ad intereſſe, quod oritur ex mora debitoris, Afflict. in cap. Imperialem de prohibita feudali alienatione per Federic.in 12.notab. quæſt.6.num.10. Marinus Frecia de ſubf udis, lib. 2. in quæſt. 20. qui inter alia pro fundanda hac quæſtione, conſiderat, quòd aſſenſus eſt ſtricti iuris, & ex gratia præſtatur, quæ vltra ſpecificata extendenda non eſt, ad quod allegat text. in l. fin. §. Lutius, ff. de condict. indebiti, vbi reſtitutio in integrum conceſſa ſuper ſorte principali, non extenditur ad vſuras. Quam concluſionem ſequitur Marta deciſ. Piſana 156. num.8. & 9. ibi: Item priuilegium prohibitæ compenſationis, vel retentionis in dote non ſe extendit ad fructus, gloſ.in l.diuortio, §.ob donationes ver.compenſationes; ff.ſolut. matrim & plura allegat Abb. in conſ. 35.col.1.lib.2.

58 Tertiò pro eadem parte allegatur Canetius in Extrauag. volentes, in cap.incipit, cùm ſuperius, fol. 88. vbi refert pluries deciſum, quòd feudum ex pacto,& prouidentia, ſubiectum eſt, tam conſtitutioni, quàm reſtitutioni dotis, per text.in dict. Auth. res quæ: & firmat quæſtionem, ſicut feudum eſt obligatum pro dote, ita etiam obligatum pro eius intereſſe, ſi non fuit in tempore ſoluta, vel

vel reſtituta, & concludit multis relatis, feudi obligationem procedere ſolùm pro dote, non autem pro eius intereſſe, & allegat text. in l. ideo vbi Paul. Caſtrenſis, ff. de compenſat. vbi probatur, quòd ſi ſors principalis habet aliquod priuilegium, illud non extenditur ex mora non ſoluentis.

59 Vndè infertur, quòd diſpoſitio text. in l. interdum, ff. qui potiores in pign. habeant. cum ibi notatis per gloſ. Bartol. & alios, & in l. creditor, ff. ſi cert. petat. quòd mutuans pecuniam pro refectione domus anterioribus creditoribus præfertur, procedit tantùm quoad concurrentem quantitatem pecuniæ, cùm effectu in eam cauſam expenſæ: ſecùs verò, quoad eius intereſſe, prout refert Vincent. Carrozius de locato, vltim. parte, concluſ. 49. Caſtrenſ. in dict. l. ideo, Franciſc. de Ponte dict. deciſ. 61. num. 34.

Quartò arguitur, quòd priuile-
60 gium, vt pro dote poſsint obligari bona reſtitutioni ſubiecta, competit mulieri, eius autem intereſſe debetur viro, & ideo ex mutatione perſonæ priuilegium cenſetur extinctum, l. Paulus per procuratorem, ff. de acquirend. hæredit. ibi: Quia caſtrenſia eſſe mutatione perſonæ deſierint, l. 1. de imponend. lucrat. de ſcript. lib. 10. Bald. in rubr. de vſuris, num. 5. Petrus Surd. conſ. 444. num. 1. & 2. lib. 3. Thomas Triuiſanus deciſ. Veneta 29. num. 2. lib. 1. & conſ. 525. num. 4. lib. 4. Nicolaus Boerius deciſ. 180. in fin. & deciſ. 213. Dec. in l. in omnibus cauſis 78. num. 18. ff. de reg. iur. Caſtellus in l. 6. Tauri in verb. de qualquier calidad que ſean. Hieronymus Ceuallos lib. 3. commun. quæſt. 822. numer. 75. & quæſt. 899. num. 28. lib. 4. Aymon Crauet. conſ. 239. colum. 1. Menochius conſ. 322. num. 8. & 29. lib. 4. Aluar. Valaſ. de iure emphyteutic. q. 15. nu. 15. Guidon Papa ſingulari 233. & 237. Iaſ. in Auth. quas actiones, n. 41. & 42. C. de ſacroſ. Eccleſijs, Laurent. Syluanus conſ. 9. n. 5. Garcia Gironda de gabellis, 7. p. §. 1. nu. 5. & de priuilegijs, n. 980. & ſeqq. Gutierr. lib. 2. pract. quæſt. 132. nu. 3. Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 6. caſu 562. n. 45.

61 His tamen non obſtantibus vera, & tutior videtur opinio, quã retulimus num. 50. ex ſequentibus.

Primò, quia bona obligata, & hypothecata pro dote, ſunt etiam obligata & hypothecata pro eius intereſſe, prout copioſè diximus ſuprà, & vltra quos ibi retulimus, adduntur Dec. in l. ſi pecuniã, in 1. notab. ff. ſi cert. petat. Rip. in l. priuilegium in 8. ampliat. ff. de priuileg. credit. Neguſant. de pign. in 2. memb. 5. p. num. 10. Burſat. conſ. 103. à n. 10. lib. 1. Felician. de cenſib. tom. 2. lib. 3. cap. 5. n. 16. Petr. Surd. de alim. tit. 9. q. 31. à n. 8. Molina lib. 4. de primog. c. 5. n. 6. Pater Molina tom. 2. diſp. 442. verſ. illud obſerua, Philippus Paſchalis de viribus patriæ poteſtatis, par. 2. cap. 7. num. 40.

Et fundamenti ratio eſt, quia qui
62 prior eſt tempore pro ſorte principali, præfertur etiã pro intereſſe ipſius, vt notatum eſt in dict. l. Lucius per omnes, Cacheranus deciſ. 129. num. 12. latè Cæſar Bartius deciſ. Bononienſ. 108. ſub. n. 4. & cõfirmatur; quia actio de dote eſt bonæ fidei, §. fue-
63 rat, inſtit. de action. & ideo vſuræ acceſsiones veniunt ſecũdùm naturam ipſius actionis. Vndè tacita hypotheca quæ cõpetit pro dote, cõpetit etiã pro eius intereſſe, vt plenè probat Neguſant. de pign. in 4. mẽb. 2. p. n. 55. & ſeqq. Paſchalis vbi ſup. num. 42. Surdus vbi ſupra, num. 37. Burſatus conſ. 32. num. 10. & eademque ratione li-
64 cèt in cõtractibus ſtricti iuris fideiuſſor intercedens pro certa ſumma non tenetur pro eius intereſſe, ex regula l. quero in princip. ff. locati, & in l. ſi fideiuſſor magiſtratuũ, §. ſi pro Aurelio, ff. de

65 de fideiuſſor. & in fideiuſſore non fit extenſio, quia alienam ſuſcipit obligationem, & ſtrictè intelligitur eius obligatio, l. blanditus, C. de fideiuſſor. l. ſtipulationem, §. ſatis accepto, ff. de verb. oblig. Dec. conſ. 193. nu. 3. Nata conſ. 202. nu. 5. Roland. à Valle conſ. 58. num. 20. lib. 1. Maſtrillus deciſion. 126. part. 2. Cartarius deciſ. 13. num. 7. Caſtellus lib. 4. controuerſiarum, c. 59. à nu. 42. Surdus vbi proximè, nu. 72. Si tamen fideiuſsit pro dote, tunc
66 enim tenetur ad eius intereſſe. Negu ſant. citato loco, num: 56. & Burſatus conſ. relato 103. n. 17. & ſeqq. Et ratio eſt, quia aſſenſus, qui pręſtatur, aſſumit naturam actus ſuper quo interponitur, non eſt ſtricti iuris, quando adhibetur contractui dotali; quia eſt bonę fidei, & ideò extenditur ad intereſſe, & vſuras dotales, vt notauit Surd. vbi
67 ſupra, n. 72. Et cõfirmari poteſt, quòd fideiuſſor ſimpliciter acceptus, intelligatur obligatus in omnem cauſam, quæ oriri poteſt ex natura negotij, d. l. quæro, ff. locati, l. ſi ſeruum, §. nunc videamus, l. mora rei, ff. de ver. oblig. l. ſi quis pro eo, §. ſi quis numos, ff. vbi notant Albericus. & Alexand. de fideiuſſoribus, Caſtro conſ. 23. colum. 3. ad fin. lib. 1. Craueta conſ. 45. nu. 6. Nicol. Boer. deciſ. 314. nu. 4. vbi vult, quòd fideiuſſor teneatur etiã pro eo, quod acceſsit obligationi, quãdo fuit ſimplicitèr acceptus: & eſt text. in l. ſi ab vno, ff. vt legat. nom. caueatur, quẽ ſingularem dicit Roman. ſingul. 154. Surd. vbi proximè, n. 75. Marinus Frecia de ſubfeudis, lib. 2. quæſtion. 20. num. 10.

68 Principalem noſtram quæſtionem extende, quia à venditore debentur non ſolùm expenſæ litis, pretium, & intereſſe, ſed etiam quidquid intereſt emptoris debetur, ideò expenſæ ſunt debitæ tamquam damna, & intereſſe, Alexand. conſ. 34. in fine, lib. 3. nam litigare dicitur pati damnum, & intereſſe, l. minoribus 25. annis, vbi glo. ff. de minor. Dec. in c. cùm M. n. 3. de cõſti. & in cap. in nomine Domini, n. 15. de teſtib. & in c. vt debitus honor, de appellat. n. 3. Cagnol. in l. edita, nu. 280. C. de edendo.

69 Extenditur etiam quæſtio, quia nõ ſolùm emptor euictionis ratione pretium rei conſequi debet, l. emptorem, §. qui autem, vbi Bart. & Caſtrenſ. ff. de action. empt. ſed etiam debet cõſequi omne aliud intereſſe, nedum expẽſarum, ſed etiã amiſsionis fructuum, & quanti plurimi tempore euictionis valuerit, quàm fuerit empta, ita Paulus Caſtrenſ. in l. Titius, n. 3. & 4. ff. de euiction. Capra conſ. 40. n. 14. Tuſch. d.
70 concl. 355. tom. 3. n. 11. Verùm etiam vẽditor teneretur ad lucra amiſſa per emptorem, cui res euictę ſunt, l. venditor hominis 8. l. euicta 16. ff. de euict. l. empti actione, C. de euiction. Innocent. in cap. presbyterorum, de rebus Eccleſiæ non alienand. in verſiculo, Peto, Hoſtienſis ibi, num. 8. Hercules Mareſcotus lib. 2. var. reſol. c. 79. n. 5. refert iudicatum in Rota Rom. in vna Placentina euictionis, 5. Aprilis de 1589. Barthol. Bertaz. conſ. 445. n. 5.
71 Et quòd debeat cõſequi fruct⁹ rei euictæ, eſt tex. in l. ſi controuerſia, §. 1. l. cũ ſucceſſores, in fin. Bartol. in l. ſuper emptione, C. de euict. Tuſch. vbi proximè, n. 13.

72 Hoc tamen eſt declarandum, quòd procedat quando emptor notificauit venditori litem motam & ſeruauit alia de iure ſeruanda, vt ex l. 1. C. vbi in rem actio, l. 1. vbi DD. C. de peric. & commod. Bart. in l. damnoſa, §. quid ergo, ff. de adult. & in l. nõ ſolũ, §. morte, ff. de noui oper. nũt. Alex. cõſ. 117. n. 4. lib. 7. & latè diſputabimus q.

73 Extenditur etiã, quia venditor nõ ſolùm debet conſequi melioramenta facta in re euicta, Romanus conſil. 169. in principio, verùm etiam expenſas melioramentorum factorum, Couarrubias lib. 3. variarum, cap. 17. num. 9. l. ſuper empti, C. de euiction.

Philip.Corn.conſ.2.n.2.lib.3.Bartholom.Bertaz.d.conſ.445.n.4.

74 Reſtringitur, quòd venditor tantũ teneatur ad expenſas iuſtas, ſiuè ex officio iudicis, ſiuè iure actionis, Caſtrẽ. & Iaſo.latè in auth. poſt iuſiurandum, C.de iudic. Alex.conſ.37.col.penult. lib.2.Ita vt nec emptor non debet cõſequi expenſas factas in cõpromiſſo, vel in tractanda concordia; quia ad iſtas non tenetur venditor, argum.l.ſi dictum, §.ſi cõpromiſero, ff.de euict. Bald.in d. authent.iuſiurand. Tuſch. vbi ſup.num.16.

75 Ampliatur; quia quandoque obligatus de euictione tenetur vlti a damna, etiam ante ſequutã euictionem propter iuramentum & dolum, Auguſtin. Beroi.conſ.158. lib.1.

76 Sequuta enim euictione venditor cõueniri poteſt, & eius hæres per emptorem ad dãna, expenſas, & intereſſe paſſas in cauſa euictionis, d.l.nõ dubitatur, & ſeq.C.de euict.l.tenetur, §. ſi tibi, & §.fin.ff.de actio.empt.d.l.euicta, l.cùm ſucceſſores, l.ſi cõtrouerſia, C.de euict.vbi gloſ.verbo, intereſſe, l. ratio, vbi omnes, ff.de action.empti, Iaſ.in l.venditores, ff.de verb.obliga. in fin.Salycet.& alij in l.1.q.4. C.de peric.& commod.rei vendit.Tuſchus tom.3.concl.361.

77 Expenſarum appellatione veniunt dãna, & intereſſe in contractibus, quãdo fuit promiſſio facta de reficiendo omnes, & quaſcumque expenſas; quia tũc etiã dãna, & intereſſe continẽtur, l.ſancimus, C.de iudic.l.non ignorat, C.de fruct.& lit.expen.Bart.in l.1.ff. de alienat.iudic.mut.cauſ.fact. Archidiacon. in cap.1.in primis, colum.2. ſecund.q 1.

78 Ampliatur hoc; quia in cõtractibus appellatione expenſarum ſimplicitèr facta nõ veniũt dãna, & intereſſe, iuxtà notata in c.noſtra, de iniur. Romanus ſingul.346.n.2.cum ſtrictè in cõtractibus fiat interpretatio, l. quidquid aſtringendæ, ff.de verb.obligat. Celſ. Hugo in add. ad Lanfrancũ de Oriano in c.quoniam contra, de probat.c.11.de expenſ.n.18.

79 Ex cõtractu tamen obligatus tenetur ad multa, ad quæ non obligaretur de iure, DD.in l.qui abſentẽ, vbi Angel.ff.de procura.& in l.1.C.de euict. & in l.venditores, vbi moderni, ff.de verb.oblig.Tuſch.tom.3.pract. cõcl. 638.n.1.

80 Ampliatur hoc; quia licèt ob mutuã victoriã partium, vel ob iuſtã cauſam litigandi daretur abſolutio ab expenſis; tamen hoc non procedit quando adeſt obligatio, & promiſſio refectionis expenſarum, damnorum, & intereſſe, ex ſupra traditis, & in l.venditores, notant omnes, Gratianus tom.1. diſceptat.33.n.10.nam iuſta cauſa ceſſat, vbi eſt conuentio, & promiſſio, Alex.conſ.34.lib.4.Iaſ.conſ.134.col. fin.lib.4.n.29.

81 Itẽ ampliabitur; quia expenſæ per emptorem factæ in contradicẽdo liti motæ, ſuper bonis emptis eidẽ per vẽditorẽ refici debent, euictione ſequuta ratione duplici. Prima, quia eſt ex natura cõtractus, l.1.vbi gl.verb.ſumptu, C.de euict.Bart.& DD.in d.l.vẽditores, ff.de verb.oblig.Corn.conſ. 255.lib.3.Dec.conſ.74.& in terminis euictionis præceptorũ ſequutæ, Corneus conſ.95.lib.4. Secunda, quia ex partium conuentione in inſtrumento promiſſæ fuerint, quæ attendi debet. Corn.d.conſ.95.lib 4. Tuſch.vbi proximè, n.33.

82 Quid ſi emptor fuit in culpa nõ petẽdo aduerſariũ in expenſis cõdẽnari: an illas recuperabit à vẽditore? Scrib. in l.vẽditores, ff.de verb.oblig.dicũt: Quòd ſi emptor fuit in culpa nõ petẽdo aduerſariũ cõdemnari in expenſis, quo caſu ſi non petatur, non poteſt iudex ex officio ſuo condemnare, per Bartol.& alios in l.4 §.hoc autem, de damno infecto, tunc illas non poterit recuperare à vẽditore, per d. l.idque, §.1. ff.de action.empt. Cauallin.§.3. n.149.

Digitized by Google

n.149. de euict. Gaſp. Anton. Theſau. q. forenſ. 18. lib. 3. n. 5. Idem ſimiliter dicendum ſit de expenſis ædificiorũ, quas fecit in re empta, & potuit conſe qui ab aduerſario opponẽdo exceptionem, & non oppoſuit, venditor nõ tenetur, vt latè diximus ex d. l. idque, §. 1. gloſ. fin. in l. ſi controuerſia, C. de euiction. facit text. in l. ſumptus, ff. de reivendicatione. Notandum tamen eſt, quòd textus in dict. l. idque non loquitur de expenſis iudicij, ſed factis in re; quo caſu, cùm diuerſa ſit ratio, non videtur tamquam ex ſeparatis argui poſſe ad caſum iſtius quæſtionis, l. Papinianus exuli, ff. de minoribus, ſed dicendum videtur cum Cauallino vbi proximè: Quòd quamuis differentia ſit in qualitate expenſarum, tamen quia culpa notatur in emptore, quia non petijt aduerſarium condemnari in expenſis, quæ culpa etiam conſideratur in ædificante, in dicta l. idque, arguendo à ſimilitudine rationis, argumentum concludens videtur, l. à Titio, ff. de verborum obligationibus, l. illud, ff. ad legem Aquiliam, latè Euerardus in topicis in loco à ſimili. 13. num. 1. Quam concluſionem veram exiſtimat Gaſpar Anton. Theſaur. d. quæſt. forenſ. 18. lib. 3. num. 5. ſi venditor interpellatus obtulerit ſe paratum emptorem defendere, ſecùs ſi noluerit comparere ad defendendũ; quia tunc magis erit imputandum negligentiæ vẽditoris, quàm emptoris, Pachineus lib. 2. controuerſiarum, c.

84 59. Idem quoque tenendũ cenſeo circa fructus, quia emptor non petens aliquos fructus, non debet eos conſequi, l. partium, ff. de vſuris, l. item ſciendum, ff. de ædilitio edicto, dixit Innot. in c. grauis, de reſtit. ſpolia. quòd ſi fructus expreſſè non petantur in libello, iudex de eis non poteſt cõdẽnare; ſequitur Abb. ibi, n. 19. Bart. in l. 2. n. 4. C. de petit. hæred. Surd. cõl. 293. n. 2. lib. 2. Anton. Theſaur. deciſ. 135. nu. 4. Cabedo deciſion. Luſitania 68. nu. 1. part. 1. Mario Giurba deciſion. 89. num. 12.

85 Reſtringẽda eſt hæc concluſio. Primò, quòd iudex poteſt condẽnare partem in fructibus, & intereſſe, & expẽſis, licèt à parte non petantur, hoc ſaltẽ ex clauſula libelli: peto iuſtitiã miniſtrari. Guid. Papa deciſ. 405. n. 1. Anton. de Butrio in d. c. grauis, & refert Guid. ſic fuiſſet iudicatum per dominos Parlamẽti die vltima Martij, anno 1560. Bartol. in l. dies cautionis, §. hoc autẽ, nu. 9. ff. de dãno infect. Ariſminus Tepat. tom. 1. var. ſent. tit. 79. c. 1. verſ. iudex poteſt, Myſinger. obſeruation. Imperiali 55. centuria 4. numer. 2.

86 Secundò reſtringitur, etiamſi emptor in libello producto poſtulauit per verbũ ſibi reſtitui; quia fructus, & intereſſe debent adiudicari, quãuis aliter non petiti, cum verbum reſtituere importet plenariam rei cum fructibus traditionẽ, l. videamus. §. in Fabiana, ff. de vſuris, l. reſtituere, l. hæc verba 73. ff. de verb. & rer. ſignif. l. in condẽnatione, ff. de regulis iuris, vbi verbum reſtituere, intelligitur integraliter tàm de re, fructibus, quàm expenſis, ac omnibus, quæ acceſſoriè veniũt cap. accedens, vt lite non conteſtata, Couarrub. lib. 1. variar. cap. 3. num. 3. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 13. nu. 38. Gutier. lib. 3. practic. q. 38. num. 30. Oſaſcus deciſ. 160. num. 4. Cabed. deciſ. 68. n. 5. & in tract. d' iur. patron. c. 8. n. 8. 9. & 11. Boer. deciſ. 52. nu. 1. Surd. deciſ. 212. n. 11. & 12. & cõſ. 116. n. 7. & 8. lib. 1. & conſ. 293. n. 16. lib. 3. Mario Giurba deciſ. 89. nu. 7. & in cõſuetud. Meſſanenſ. c. 2. gl. 16. p. 1. nu. 2. Barboſa in Rubric. ff. ſoluto matrim. 3. p. num. 73. & Surdus in d. conſ. 293. num. 16.

87 Tertiò reſtringitur, etiam in fructibus pendentibus, qui ſunt pars rei petitæ, l. fructus pendentes, ff. de reivendicatione, Antonius Theſaurus deciſion. 5. & 56. Cæſar Vrſillus

ad Afflictis deciſ.32.n.5.Petr.Surdus deciſ.97.n.1.& 10.Afflict.deciſ. 188. n.3. Sempronius Aſcius determinat. Varenſi 5.n.10.& in ſpecie in l.ædiles, §.item ſciendum,ff.de ædilitio edict. Angelus,& Iacobinus in l.ſolemus,ff. de iudicijs,Cabedo dicta deciſion.68. num.2.

68 Reſtringitur tertiò,ſi agatur actione vniuerſali;puta petitione hæreditatis,quia in hac veniunt fructus,& ſi nō ſint petiti,gloſſa,& Angelus, Albericus in d.l.ſolemus,Baldus in l.cū proponas,C.ſi quis alteri,vel ſibi,& in l.1. C.de fructibus & litis expē.& in l.properandū,§ ſin autē alterutra, C.de iudicijs,& in l.2.C.de petit.hæredit. Alexan.in l.ſi marito,§.fundum, ff.ſoluto matrim. Aretin.conſ.110.col.penult. & in bona ſpecie Matienz. in tit.21. lib.5.gl.5.n.9.l.1.Cabedo dicta deciſ. 68.num.4.

89 Reſtringitur quartò diſtinctè, & vbicūque fructus poſſunt cōprehendi ſub petitione propoſita;quia omne id venit in iudicium, quod ſub petitione propoſita cōprehendi, & includi poſſit,tex.& ibi notat Bart.poſt gloſ.in l. ſolemus,ff.de iudic.gl.in d.l.ædiles.§. ſciendum,Cabedo in d.deciſ.68.n.5.

90 Declaratur concluſio,quòd fructus poſt litem conteſtatam non veniunt regularitèr etiam non petiti, Bald.in l.2.col.1.verſ.Preterea,C.de petit.hæreditatis,& in l.properandum,§.ſin alterutra,C.de iudicijs, Alexand. in d.l. ſi marito,§.fin. ff.ſoluto matrimonio, & conſ.92.col.fin.lib.5. l.& ex diuerſo, §.vbi alienum,iuncta gloſſa, ff.de reivendic. Surdus conſ.293.n.21.lib. 2.Cabedo dicta deciſ.68. nu.6.quod intelligendum eſt per eum,& Angelū, ſi modò fructus veniant ex natura actionis propoſitæ,ſecùs ſi nō veniāt: hoc tamen eſt etiam intelligendum,ſi modò fructus petantur poſtea pendēte iudicio.

91 Vltimò declaratur,ſi ſaltem ſtatim poſt ſententiam, ſcilicèt, eodem die petantur non pôſt, vt ex gloſſa expreſſa in l.& ex diuerſo, §.vbi alienū, verbo,errore, ff.de reivendicat.quæ allegat textū in l.terminato,C.de fructibus & litium expenſis, & in l. Paulus la 1.ff.de reivendicatione,vbi etiā gloſſa final. Et tunc petuntur officio iudicis; quia ſunt percepti poſt litem conteſtatam,vt notauit gloſſa in dict. §.alienum,per textum in dict. §.ſciendum,Barboſa in Rubrica,ff.ſoluto matrimonio,part.3.à num.61. Surdus d. conſ.293.à nu.17.Gamma deciſ.319. num.3.

92 An tamen vltra duplum emptor aliquid à venditore conſequatur? textus in l.emptorem.§.2. ff.de actionibus empti,dicit, quòd ille, qui ex duplæ ſtipulatione conſequutus eſt litis æſtimationem, aliarum rerum nomine,de quibus in venditionibus caueri ſolet, nihil conſequi poſsit,etiamſi in inſtrumēto per notarios dictum fuerit, quòd venditor promiſit duplum, expenſas,& omne aliud, ita dicit Angelus in l.qui abſentem,ff.de procuratoribus, cum Alexand. & Iaſone in dicta l.venditores: intelligendum eſt enim omne, quòd promſit venditor promiſiſſe ſecundùm naturam contractus,l.ſtipulatus,ff.de vſuris. Dixit tamen ibidem Iaſon,quòd cum Bald. dixerit in Rubrica,C.de contrahenda
39 emptione,quæſt.9. Quòd nullum verbum in inſtrumento poſitum otioſum eſſe debet,ſed aliquid operari, vt Iuſtinianus Imperator ſanxit in §.cūque Deo,in prooemio Inſtitut.c.ſi Papa,de priuileg.lib.6.l.ſi quando,ff de leg.1.Rota Genuenſis 156.n.4.gloſ. in l.ſi quando,verb.fruſtra,Marc.Anton.Mantua ſingul.127. Iacobus Machellus in patrocinio 26. num.9. tradit Socinus conſ 62. num.3.lib.3. & conſ.300.col.3.lib.2. Iaſon.in l.liber homo,§.decem, in primo notab.ff.de verb.oblig. Hinc dicendum videtur, quòd ſi in inſtrumento vltra ſtipulationem duplæ promiſerit venditor

etiam

etiã expenſas, quod etiã illas venditor conſequi debeat; & Cauallinus in d. §. 3. miratur de huiuſmodi Iaſonis inductione argumentatiuã, quæ eſt contra dict. §. Caſſius, vbi aſſeueranter dicitur, quòd ſi emptor ex duplæ ſtipulatione litis æſtimationem conſequutus eſt, aliud conſequi non debet; quamuis de alijs in inſtrumentis caueri ſoleat: eſt igitur in propoſito ſolùm attẽdendum, vt emptor habeat litis æſtimationem, & ſic prudentèr ſubtacuit Alexand. ea, de quibus a Iaſone temerè reprehẽditur, licèt Stephanus Gratianus diſceptat. forenſi 205. à num. 1. tom. 2. teneat, poſſe extra duplam exigi, cũ actum fuerit ex ſtipulatu, iuxta opinionem gloſſæ in l. vnica, verbo, dupli, in fine, C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt, & ibi declarat Bart. nu. 27. & Bald. colum. 4. num. 24. Gregorius Lopez in l. 32. tit. 5. part. 5. gloſſ. 8. innuit, quòd ex natura contractus venditor non tenetur ad duplã, niſi ſe
94 obligauerit expreſsè; licèt in contrarium faciant l. 2. l. emptori duplum, ff. de euiction. Ipſe tamen fatetur reperiſſe non eſſe approbatas iſtas leges iure partitarum, neque ipſe vnquam in iudicijs vidit peti duplam, neque fieri condemnationem de duplã: neque ego tàm in iudicando, & conſulendo numquam ſum expertus.

95 Confirmari que poteſt, quoniam expreſsè Iuſtinianus ſanxit in venditionibus, & emptionibus id, quod intereſt excedere non debere dupli quãtitatem, in dicta l. vnica, vbi Dec. notab. 4. Gaſp. Anton. Theſaur. quæſt. foreſi 3. num. 3. nec excedere debet pretium principalis cauſæ, Salycetus in l. 2. C. de ſportulis, Surdus conſ. 40. n. 42. & ideò dicit Decius, quia cùm pœnæ imponuntur pro delictis, taxatæ ſunt à iure, vt habetur in §. omnes, inſtitut. de actionibus, iam congruum ſit taxare quantitatem intereſſe, ne procedatur in infinitum, ſubdẽs, quòd ideò taxata fuit quantitas in duplo; quia non erat veriſimile, quòd in maiore quantitate promiſſor voluiſſet ſe obligare, vt colligitur expreſsè in l. Titius, §. final. ff. de actionibus empti, & ibi: *Iniquum videtur in magnam quantitatem obligari venditorem.*

96 Quid ſi in inſtrumento appoſita ſit clauſula, quæ ſolet apponi, quòd promiſit duplum nomine pœnę, quã exigi, & conſequi poſſe voluit rato manente pacto? Cœpola cautela 71. Ruinus cõſ. 121. n. 9. lib. 5. Socin. Iun. conſ. 94. n. 39. lib. 3. Franc. Marc. deciſ. 413. Aretinus in §. actionum, nu. 25. inſtit. de action. dicit, quòd ſi huiuſmodi verba non eſſent poſita, poſſet tantùmodo aut pœna peti, aut ſors, & verum intereſſe; vt in l. reſcriptum, §. ſi pacto, ff. de pactis, l. apud Celſum 4. §. Labeo, ff. de doli except. l. 1. §. fin. ff. de ſtipul. ſeruor. Et ratio eſt ſecũdũ Iaſ. in d. §. ſi pacto, quia pœna conuen
97 tionalis ſuccedit loco rei, l. prædia, ff. act. empti, vnde petendo rem, & pretium, peteret quis id, quod bona fides nõ patitur, l. bona fides ff. de reg. iur. Cauallin. d. §. 3. de euict. n. 164. Verũ quãdo verba illa rato manente pacto
98 apponuntur, tunc videtur vtrumque peti poſſe, & quòd contractus firmus maneat, ſcilicèt, quòd teneatur ad obſeruantiã contentorum in contractu; & quòd pœna exigatur, l. qui fidẽ, ff. de trãſact. vbi Bart. Bal. & Caſtro. l. iſta ſtipulatus 5. gl. verbo, ſpõdes, & Alex. n. 20. ff. de verb. oblig. l. cũ proponas 17. gl. ibi, verb. habeas, & cõmuniter DD. C. de trãſact. & ibi Ant. Padilla, Abb. in cũ inter, n. 12. de elect. Socin. Iun. conſ. 23. n. 7. lib. 2. Maſſilijs ſingular. 472. Vitalis de Cambijnis de clauſulis, clauſula 4. fol. 6. num. 1. ibi: Et operatur iſta clauſula, vt poſſet peti tàm ſors, quàm pœna, nec per vnum renuntiatur, nec derogatur alteri, vt in dict. l. qui fidẽ. Et ratio eſt ſecũdũ Iac. Butr. in dicta l. qui fidem, quia per iſtam clauſulam videtur eſſe actum, vt

vt pœna nõ ſuccedat loco rei, quæ a-
liàs ſuccederet, Ioan. Gut. de iuramé.
.1.p.c.60.n.2. Martinus Benindorfius
in addit. ad Seraphin. de iuram. priuil.
85.n.2. & ſic non poſſet peti vtrũque
tàm ſors, quàm pœna.

99 Cautela tamen erit, vt addatur, ſecũ
dũ Salycetũ in l. quoties la 1. in fin. C.
de fideicom. pœna ſoluta, vel nõ ſolu-
ta, toties adhuc pœna cõmittatur, quo
ties fuerit cõtrauentum. Idé Salycet.
in l. pacto, cõcl. 18. C. de pact. quẽ ſe-
quitur Ripa in l. inſulã, n.80. ff. de ver-
bor. oblig. Rafael Fulg. cõſ. 112. Cald.
de empt. c.30. n. 54 Alciat. in d. l. cùm
proponas, dicit, quòd huiuſmodi clau
ſula eſt huius effectus, vt pœnã addu-
ctã videri faciat, qua contemptus ipſe
puniatur, & ideò non reſtringitur ſe-
cundùm id, quod intereſt. Bart. in l. 2.
§. idem ſi in facto, ff. de verborum obli
gation. Cauallinus vbi ſupra, ſub num.
164. in fin.

100 Huiuſmodi enim clauſula, rato ma
nente pacto, ſolũ pro vna vice peti po
teſt, quãdo non adeſt clauſula totiès,
quoties cõtractui nõ ſatisfacerit, l. bo
ues, §. hoc ſermone, vbi Tiraq. ff. de
verb. ſign. l. ſi duo, 34. §. fin. ff. de arbit.
gl. in d. l. qui fidé, vbi Bart. n.12. & Bal.
ff. de trãſact. Padil. in d. l. cũ proponas,
n.3. Cauallin. d. §.3. n.164. in fin. de e-
uict. Cald. Per. de empt. c.30. n.54. Gu
tier. de iuram. d. c.60. n.3. Marſil. ſing.
72. Salycet. in l. quoties la 1. C. ad l. fal
cid. Alex. in l. ſi mora, n.5. ff. ſolut. mat.
Seraphinus d. priuil. 85. n.6. & ibi eius
additionator, nu.6. Farinacius tom.3.
crimin. q.107. art.9. nu.95. & art.32.
num.412. licèt Pariſius conſ.165. nu.
6. lib 4. Hippolytus de Marſil. in pra-
ctic. crim. §. quoniam, num.13. volunt
quòd per illam clauſulam, totiès quo-
ties, quòd ſolùm bis exigi poſsit, Her-
culanus in tract. de non offendendo, c.
31. n.20. & c.36. n.27.

101 Subiecta hac clauſula, rato manen-
te pacto, an impediatur purgatio mo-
ræ? gloſ. in l. id, quod pœnæ, ff. de ſolu-
tion. tenuit, quòd poſita clauſula hac,
nõ eſt locus legibus, quæ permittunt
moræ purgationé: idem videtur termi
naſſe Dynus in l. qui Romæ, §. duo fra
tres, ff. de verb. oblig. & ſequũtur hãc
opinioné Bald. in l. pacto, C. de pact.
Iaſ. in l. inſulã, nu.28. ff. de verb. oblig.
& communem affirmat additio Bart.
verbo, prædicta vera, & ſequuntur Ri
pa n.80. Crotus n.60. Tamen opinio
verior eſt, vt clauſula hæc minimè im-
pediat moræ purgationem, ex text. in
l.3. verſ. Et generalitèr, ff. de eo quod
certo loco, vbi probatur in actioni-
bus arbitrarijs, in quibus id, quod in-
tereſt ſimul petitur cũ principali, ad-
huc admittitur purgatio moræ. Et ſe-
cũdò adducitur tex. in l. ſi cũ dies, §. fi.
ff. de arbit. vbi probatur in pœna, quæ
apponitur in cõpromiſſo eſſe locũ mo
ræ purgationi, & tamen illa petitur ſi-
mùl cũ principali, l. ſi quis ré, ff. eod. ti.
Anto. de Pad. in d. l. cũ proponas, n.4.
C. de trãſact. Gutier. de iuram. d. c.60.
102 n.4. Tertiò inducitur, quòd quãdo pœ
na cõuentionalis eſt maior ſorte ipſa
principali, poteſt peti debitũ principa
le, ac etiã pœna in eo, quod excedit, l.
ſi quis à ſocio, ff. pro ſocio, l. prędia, ff.
de actionib. empti, & tamen purgatio
moræ eo caſu locum habet, l. qui Ro-
mæ, §. Flauius, ff. de verb. oblig. & hãc
opinionem tenent Bart. in d. l. ſi inſu-
lã, nu.17. Angelus n.14. Imola nu.49.
Alexand. num.31. communem dicit
Padilla in dicta l. cùm proponas, ſub
num.4. in fine, & etiam procedit tàm
de iure ciuili, quã Canonico, Hieron.
Zanet. de differẽt. iur. Ciu. & Canon.
dif. 1. n.168. Franc. Viuius decif. 74. n.
4. Abb. in c. dilecti, n.5. ibi Canoniſtæ
extra de arbitris, gloſſa in §. alteri, in-
ſtit. de inutilib. ſtipul. Farinacius tom.
1. crimin. q.30. n.75. & antea dixerit
nu.56. quòd pœna hæc conuentiona-
103 lis adiecta ſtipulationi ratione cõtem
ptus, & ex certa ſcientia promiſſa etiã
nullo habito reſpectu ad id, q intereſt
ſine dubio tota exigi poteſt, vt per
Ca-

Capram conſil.70.num.9.&ſeqq. Me
nochius lib.2.de arbitrarijs,caſ. 260.
num.13.& 27.Imò quod plus eſt, pœ-
na cõuentionalis adducta ſimpliciter
104 etiam vltra id, quod intereſt, exigi-
tur, niſi appareat, quòd expreſsè addu
cta ſit ratione intereſſe ſecundùm cõ-
munem, de qua teſtãtur Seraphinus
de priuilegijs iuramenti, priuileg.54.
Burſatus conſ.53.numer.38. Oſaſcus
decif.Pedemontana 70.à nu.11. Gu-
tier.de iuramento,1.p.cap.36.n.11.li
cèt anteà, nu.10.dicit, quod Auend.
in ſuo dictionar. verbo, pœna conuẽ-
tionalis, ex Mattheo de Afflict.deciſ.
105 135.ait, quòd de ſtylo curiarum nõ fit
cõdemnatio pœnæ conuentionalis,
niſi quatenus intereſt, & non vltra, &
quòd hæc opinio ſibi ſuadet: & eam
ſequitur Azebedus in l.4.n.57.tit.21.
lib.4. Recop.& ibi plura exempla po-
nit, cum qua opinione tranſit Sera-
phinus vbi ſupr. priuil.54.n.1.ex tex.
in l.Celſus, ff.de arbitris, l.2. ff.ſi quis
caut.l.poſt diẽ, ff.de leg. fideicõmiſ.
Grammat.conſ.ciuil.66.nu.74.& 76.
106 & ibi dicit, quòd ſi pœna conuẽtiona
lis promiſſa eſt cum iuramento, tunc
peti poteſt, etiamſi cum intereſſe nõ
107 concurrat, ſi tamen loquimur de rigo
re pœna peti poteſt etiamſi excedat
intereſſe; quia non ſolùm poterit ex-
cedere duplum, ſed etiã vltra quadru-
plum, ſi ſimpliciter ſit appoſita, vt ſen
tit Innocent.in c.ſacro, de ſent, excõ.
Balbus de præſcript.2.p.3.par. princi
palis, q.13. & communis ſecundùm
Alexan. conſ.157.col.2. lib.6. Iaſ.in
108 l.4.n.141.C.de iure emphyt. Marãta
in praxi, diſput.7.nu.26.& hoc proce-
dit; quia licet partibus quãcũque pœ
nam apponere, arg. l.in re mandata,
C.mãdati, Bolognet.in l.vnic.n.141.
C.de ſent.quæ pro eo, quod intereſt,
cũ non ſit appoſita ratione intereſſe,
ſed ſimpliciter vt affirmat, & tenet
pluribus à ſe relatis Seraphinus dicto
priuilegio, num.3. Tamen quando in
contractu iurato apponitur conuen-
tionalis pœna, poteſt duplum intereſ-
ſe excedere, ſecundùm Frãciſcum Vi-
uium d.deciſ.74.n.3.referẽtem in Re-
gia Audientia Apuliæ fuiſſe iudicatũ;
dum vt dictum ſit non exigitur pœna
cõuẽtionalis in cõtractu iurato habi-
to reſpectu ad intereſſe; ita ſequũtur
Anton.Gabriel.lib.6.cõm.cõcl. ti.de
criminal.& maleſ.cõcl.34.Vinc. Mã-
cin.de iuramẽ.p.4. effectu 227.n.11.
110 Cald.Per.de empt.& vẽd.c.31.n.17.
Imò & dico, quòd etiã in foro con-
ſcientiæ pœna ex conuentione exigi
poteſt, licèt nihil interſit, Felinus in
c.1.n.46.de conſtit. Socin. in c.audi-
uimus, n.41.de ſimon.Benuen. Strac.
de cõtract.mercator.n.23.Ant.Gab.
vbi ſup.conc.34.n.2.& 9.vbi dicit eſ-
ſe magis communẽ, & n.11.Grãmat.
deciſ.58.n.7.Alex.cõſ.39. n.4.lib.6.
Hieron.Cagnol.in l.quòd à quoquã,
n.6.ff.de reg.iur.Pariſ.conſ.34.n.31.
32.& ſeqq.lib.1.Chacher.deciſ.70.n.
7.Mãcin.vbi ſup.effectu 217.n.3.Sera
phin.de iuram.priuil.54.nu.3.in med.
Gutie.d.c.36.n.11.circa fin.de iuram.
Caldas Per.de empt.& vẽd.c.30.n.91
111 Clauſula tamen, rato manente pa-
cto, licèt à principio ſit cõmunis vtri-
que parti, ex poſt facto tamẽ ſolũ pro-
deſt obſeruãti cõtractũ, nõ contraue-
nienti, tenet Bart.in d.l.qui fidem, n.
10.Roland.à Valle conſ.57.n.22.vbi
ampliat, etiãſi adſit iuramẽtũ; quia iu
ramẽtũ habet tacitas cõditiones, & in
ter eas, ſi ſeruabitur fides, gl.in c.quẽ-
admodũ, de iur.iu. in verb.cõditionẽ,
Greg.Lop.in l.34.tit.11.p.5.gl.fin.ad
fin.gl.in l.cũ pater, §.libertus, ibi Bar.
Bald.ff.de legat.2.gl.in l.2.ibi Iaſ.nu.
139.C.de iure emphyt. Abb. in c.po
tuit, de locato, nu.11. Afflict. deciſ.
220.n.5.Frãc.Marc.deciſ.413.p.1.Vi
llalob. in ærar.cõm.opi.ſub lit.C.ver
bo, clauſula, n.62. Hieron.Gig.de pẽ
ſion.q.64.Morot.de tregua & pace,
2.p.q.16.n.7.Anton.de Padil. in d.l.
cùm proponas, nu.5.Caldas de empt.
c.30.n.35.

112 Vbi tamen apponitur huiuſmodi
clauſula, licèt pœna alteri, quàm parti
applicetur, adhuc pars agere poteſt
ad ſuum intereſſe; vt affirmat Grego-
rius Lopez vbi ſupra, gloſſa final. ad
finem.

113 Hæc tamen clauſula ſubintelligi-
tur in omnibus contractibus bonæ fi-
dei, etiamſi non apponatur, Iaſon in
dicta l. qui fidem, per legem prędia, ff.
de action. empti, Baldus in d. l. pacto,
Padilla in dicta l. cùm proponas, num.
6, Cotta, verbo, clauſul. rato manen-
te pacto, Menchaca de ſucceſ. creat.
§. 21. numer. 9. Celſus Hugo de clau-
ſulis, num. 248. clauſula rato manente
pacto, Ioannes Gutierrez dict. 60. n.
7. de iuramento, Caldas Pereira de
emptione & venditione, cap. 30. nu-
mer. 55.

114 Si inſtrumento fuerit promiſſum
ſimpliciter reſtituere litis ſumptus, ſi
lis mota ſit ſuper poſſeſsione rei poſ-
ſit agi de euictione, Bar. in l. 3. in prin
cipio, ff. de actio. empti, per illum tex
tum dicit, quòd ſi fundus euincatur iu
re poſſeſsionis, (quod contingere po
teſt, ſi agatur hypothecaria, vel Sal-
uiano interdicto, per quæ remedia ſo
lùm auocatur nuda poſſeſsio, l. ſi cum
venditor, in principio, ff. de euictio.)
non poteſt agi de euictione, ſed actio
ne ex empto, quaſi re nō tradita, cum
euictioni locus non ſit quando res eui
cta iudicio poſſeſſorio eſt, nec ad ſum
ptus litis venditor tenetur, cum illo
caſu non ſint promiſſæ, ſed tantum
quando iure dominij & ſuper proprie
tate rei euictæ lata eſt ſententia. Soci
nus conſ. 199. dubio 2. lib. 2. Cephalus
conſ. 18. num. 5. lib. 2. Cauallinus, §. 3.
de euictionibus, num. 152. Maſcardus
tom. 2. de probation. concluſ. 614. nu.
6. & 7. Ioannes Griuelus deciſion. Se-
115 natus Dolani, 117. num. 1. Bart. tamē
emptorem inſtruit, vt in inſtrumento
adijciantur verba iſta; quod promitti-
tur duplum nomine euictionis, ſiue e-
uincatur iure poſſeſsionis, vel proprie
tatis, ſiuè alterius cuiuſcūque iuris: &
Bart. ſequitur Bald. in l. 1. quæſt. penul
tima, C. de peric. & comm. rei vend.
Cœpol. cautela 134. tria faciūt. Rimi
nald. conſil. 490. libr. 3. Verùm idem
116 Bart. & alij, in l. venditores, ff. de ver-
borum obligat. tenent contrarium,
quòd imò in dubium ſiuè euincatur
fundus iure proprietatis, vel iure poſ-
ſeſsionis, ſiuè alterius cuiuſque iuris,
ſemper venditor tenetur ad ſumptus
litis, per textum notabil. in l. ſtipula-
tio iſta, §. ſi quis fortè, ff. de verborum
obligation. vbi notat Alexand. Caual
lin. vbi ſupra: eſt tamen benè verum
quòd quando euincitur ſola poſſeſsio
117 non poteſt emptor agere ad duplam
promiſſam in cauſa euictionis, ſed de-
bet agere primęua actione ex empto,
quia non videtur ſibi res tradita fuiſſe
per venditorem, ex quo poſſeſsio eſt
euicta: res enim euicta pro non tradi-
ta habetur, vt cautum eſt à Pomponio
in l. datio, in princ. ff. de action. empti,
& ibi Bart. in ſecūdo notab. & docuit
Bald. in l. 1. in fin. num. 17. C. de peri-
cul. & comm. rei vend. Maſcardus vbi
ſupra, num. 7. l. emptorem §. idem No
rarius, ff. de actionibus empti, Ioānes
Griuellus dicta deciſ. 117. num. 3. & 4.
118 Vnde cum agatur hypothecaria, & ſic
emptor inquietetur à creditore, non
agit de euictione emptor contra ven
ditorē, quæ ſi res ipſa euincatur, quia
119 per hypothecariam res iure non euin
citur, ſed tantum auocatur ab empto-
te poſſeſsio, donec creditori agenti
ſoluatur debitum petitum, aut litis æ-
ſtimatio, d. l. ſi cum venditor, in princ.
l. ex his prædijs, C. de euictionib. quæ
lex tum procedit in eo, qui ſcienter
emit rem hypothecæ ſubiectā: quod
patet, quia vbi dicitur, quòd agenti ad
pretium doli exceptio opponi poteſt,
ſed ſcienti dolus non infertur, l. cùm
donationis, C. de tranſactiōn. l. nemo
fraudare, ff. de regul. iur. Nata conſil.
267. nu. 3. & niſi venditor liberet rem
120 venditam ab onere hypothecæ tene-
tur

Digitized by Google

tur emptori ad intereſſe, Alexan.cõſ.
63. numer.10.lib.6. l.ſi rem meam,&
ibi Bart.ff.de ſolution. Alexand.& An
gel.in l.1.§.ſi hæres,ff.ad Trebellian.
Rebuf.de conſtit.redd.art.1.gloſ.14.
num.42.tom.2. Et propterea vendi
tor,qui facit obligationem creditori,
facit illam nõ ad ſuam vtilitatem, ſed
ad vtilitatẽ emptoris, vt habeat rem
liberam ab onere hypothecæ, & non
121 ſolum emptor poteſt agere contra vẽ
ditorem,ſed etiam poteſt emptor hy-
pothecam liberare, aut tollere offerẽ
do litis æſtimationem,aut debitũ ven
ditori agenti hypothecaria, & dein-
de poteſt emptor ita ſoluens repete-
re,l.quoniam liberum,C.de compen.
122 ſat.l.cùm tibi, C. de euictionib. Nec
emptori ſoluenti imputari poteſt, cùr
ita ſoluerit,cùm non denuntiauerit li
tem venditori,quia tenetur venditor
actione ex empto ad tradendam rem
liberam, & cum iure appareat de hy-
potheca, potuit hypothecam emptor
123 ſoluere , & omiſsio denuntiationis
iſto caſu non nocet,tradit gloſſa in l.
qui rem,C.de euiction. Alexand.in d.
conſ.63.in fine,& propterea dicebat
124 Angelus in l.3.C.de euictio.quòd op-
tima cautela eſt pro emptore,vt dicat
rem venditam eſſe obligatam, quia
tunc non dicetur res liberè tradita:&
dicit Baldus in l.quoniam liberùm,C.
125 de compenſationibus , quòd tenetur
tradere rem liberã non ſolùm à ſerui-
tute,ſed etiã à creditoribus, nõ enim
eſt res libera, prout nec quãdo eſt res
aliena, glo.& Doctores,in l.ſi pro fun
do,C.de tranſaction. verbo,liber,Bal
dus,& Doctores, in l.3. & in l.ex his
prædijs,C.de euictionibus. Iaſon in l.
Iulianus,§.qui fundum, ad finem,col.
3.ff.de verborum obligat. vbi clarius
126 Alexand.ad finem,nõtab.1. & ſic po-
tuit retinere pretium donec res libe-
retur,vt per Angel.in dicta l.3.Fabia-
nus de Mõte, in titul.de emptione &
vendit.quæſt.6.colum.fin. Riminald.
verbo,euictio,ad finem , & in verbo,

venditor, in princip.vbi etiam dicunt
procedere, ſi res etiam eſſet obligata
127 ſub conditione , l.ſi ſeruus in princ.ff.
de condict.furtiua, Alexand.conſ.67.
lib.3.Cauallinus dict §.3. ſub numero
153. Ex quibus ſoluitur illud , quod
indeciſum Bald. relinquit in d.l.ex his
prædijs , C.de euictionib.ad finem,&
Alexand. in l.1.§.ſi hæres , ff.ad Tre-
bellianum, Neuizanus conſ.37.num.
2.poſt Salycetum,in l.ſi rem,quam,ff.
de euiction. ſicut poſſet pretium re-
petere,multo magis retinere,l.1.ff.de
128 ſuperficiebus.Imò venditor præſumi-
tur in mala fide;quia debet habere no
titiam qualitatis rerum ſuarum,& ſci-
re vitium,quod habent res quas ven-
dit,Philip.Corn.cõſ.81. circa finem,
libr.3. Ergo etiamſi fuiſſet ignorans,
fuit tamen in culpa aſſerẽdo faciliter
rem eſſe liberam,quam ignorabat,ex
Azone in ſum.C.de action.empt.col.
2.verſ.Si autem ignorauit, Paulus de
Caſtro in l.Iulianus,ad finem,ff.de a-
ction.empti.Corn.conſ.2. circa finẽ,
129 lib.3. Saltem ergo teneretur in con-
ſcientia hoc declarare, Abbas in cap.
quoniam,col.8.in fine,de probat. nu.
17.in fine,& 18. & quia etiamſi fuiſ-
ſet ignorans, tamen quia tenebatur
hoc dicere , & certificare emptorem
130 de qualitatibus rei , & eius obligatio-
nibus, tenetur ſibi deducere quanto
minoris fuiſſet empturus, ſi ſciuiſſet
illam qualitatem,§.fin.inſtitut.de em-
ption.& vendit.l.ſeruus,quem, §.fin.
vbi Salycet.ff.de action. empti, Areti
nus conſ.104.ad fin. Cauallinus in d.
§.3.ſub n.153.Quando tamen potuiſ
131 ſet interuenire dolus venditoris fortè
ſtatur iuramento in litem emptoris,
Alexand.conſ.69.lib.4.& addit Saly-
cetus, quòd poteſt dicere emptor
quòd nullo modo eſſet empturus, Sur
dus conſ.13.nu.38.& conſ.150.n.25.
132 lib.1.& deciſ.265.num.49.tenetur e-
nim venditor emptori exprimere om
nia,quæ potuiſſent emptorem à con-
trahendo retrahere,l.Iulianus, §.qui
pecus,

pecus,& §.quod autem, ff.de action. empti,l.qui libertatis, §.ſed ſi quis,ff. de euictìon.l.quæro,ff de action.empti,l.quæritur,§.ſi venditor,ff.de ædilitio edicto,l.in vendendo, §.ſi cũ ſeruitus,ff.de contrahend. empt.l.ſi ſteri
133 lis,§.ſi prædij,ff.de action.empti.Nec obſtat,l.quicum alio,ff.de regul.iuris, vbi deciditur,qui cũ alio cõtrahit vel eſt,vel eſſe debet nõ ignarus eius cõditionis cum quo contrahit, quæ lex procedit quoad conditionẽ hominis, cũ quo contrahit: illa enim ignorari non poteſt,ſed vbi agitur de cõditione rerum illa eſt iuſta ignorantia, Cephalus conſ.393.nu.99. Surdus dicto conſ.150.nu.123. aſſerit,quòd dicta lex qui cũ alio,procedit etiam reſpectu rerum,cùm tam rerum ſuper quibus contrahit, quam perſonarum cõditionem teneatur ſcrutari: in noſtro tamen caſu, d. lex non habet locum;
134 quia quando ex natura contractus alter ex cõtrahentibus notificare tenetur aduerſario omnes qualitates rei, quia non poterit talis poſtea obijcere ignorantiam, quam ipſo cauſauit: & ponit exemplum in venditore,qui tenetur omnia exprimere, quæ potuiſſent emptorem à contrahendo remouere,vt ex ſupra allegatis deducit: nec
135 ſufficeret partem onerum explicitè, alia verò perfuſorijs verbis ſignificare, l.Iulianus, § idem Iulianus, ff.de action.empti,l.qui libertatis,§.ſicuti, ff de euict.Bald.conſ.413.lib.5.Bald. in rubrica,C.de contrahenda empt.n. 6. Alexand.conſ.95.lib.5.nu.4. & nõ ſolùm certior eſſe debet emptor de his,quæ ab ipſa re dependent, ſed de his quoque, quæ ſunt extra rem, vt ſi ſciat venditor decretum breui publicandum per quod diminuatur valor
136 rei, tenetur emptorem certiorẽ reddere;aliàs teneretur de dolo;ita Bart. in l.quæro,ff.de action. empti: valet enim argumentum de mutatione bonitatis intrinſecæ ad mutationem extrinſecæ,vt dicit Bald. qui idẽ voluit in l.2.C.de peric.& commod.rei venditæ. Romanus ſingular.286. Afflict. deciſ.399.num.9. Auguſt. Beroius,q. familiar.61.Straca de mercatura,tit. de ſponſationibus,§.item quæro, Couarrubias in regula peccatum,2.part. §.4.num.5. Surdus d.conſ.150.num. 27. Lucas Matthæus de Apicella in tutamen pauperum,tit.de dilat.quinquennali,num.28.nam vbi cum ſcientia concurrit fraus in alterius detrimẽtum conſtitutio ligat, priuſquàm publicetur,Bartol.in l.contra legem,ff. de legibus,&in d.l.quæro ff.de actionibus empti,Carrotius deciſ.63. n.6. Menoch. lib.2.de arbitrar. caſu 185. num.21.& 22.Coſta de rata, quæſt. 121.ſub num.9. Giurba deciſ.87.nu. 17.Neuizanus conſ.49.n.16.

137 Animaduertendum eſt, quòd emptor ſoluens creditori fecit illud ad quod omnino tenebatur venditor,& negotium eius vtilitèr geſsit, ob id culpa emptori imputari non poteſt, ita conſiderat Aymon Craueta conſ. 298.n.14.Anton.de Burgos in d.cap. fin.de empt.& vendit. Couarrub. lib. 3 var.c.18.n.4.

138 Notandum tamen eſt, quòd obligatus ad dandum liberatur primæua actione,ſi det,& caueat de euictione, quod intelligendum eſt ſecundum Alexand.in l.fin.in fin.ff.de condict.ob cauſam,vbi Iaſon notabil.vltim.

QVAESTIO XIIII.

An talis conuentio valeat, vt de omnibus expenſis, & damnis ſtetur ſimplici verbo, vel iuramento emptoris.

SVMMARIVM.

1 *Venditor promittens ſtare ſimpli-*

el verbo, vel iuramento emptoris, an talis conuentio valeat, & talis declaratio fieri poterit parte abſente?

2 Pacta & conuentiones ſeruanda ſunt.

3 In arbitrio boni viri poſitum tacitè intelligitur, dummodo dolus abſit.

4 Huiuſmodi conuentio non ſolùm procedit in contractibus, ſed in vltimis voluntatibus.

5 Valet ſtatutum, & pactum, quòd credatur damnum paſſo.

6 Intelligitur, vt credatur iuramento circa quantitatem damnorum tantum; non autem de damno in genere paſſo.

7 Et in hoc requiritur extrinſeca probatio.

8 Intereſſe extrinſecum quando veniat, & quæ requirantur remiſſiuè.

9 Pactum, quòd ſtetur iuramento alicuius an extẽdatur ad tertios, vel hæredes?

10 Nec per procuratorem ſpecialitèr cõſtitutum ad hoc, præſtari poteſt.

11 Limitatur, quando huiuſmodi poteſtas iurandi conceſſa ſit à lege, vel ſtatuto.

12 Quando de debito cõſtat, & ignoratur, quãta ſit illius quantitas, iuramento creditoris ſtatur quanta ſit illius quantitas.

13 Iuramentum non defertur vbi agitur de intereſſe lucri ceſſantis ſed per teſtes eſt probandum.

14 Probatio, qualitèr fieri debeat in verificatione lucri ceſſantis.

15 Promittens ſtare dicto, vel iuramento alterius de expenſis, & dãnis, & intereſſe, ſi lædatur, vel immoderatè declarauit, reducitur ad moderationem arbitrij boni viri propter ſuſpicionem proprij cõmodi.

16 Pactum huiuſmodi habet tacitã conditionem, ſi æquum arbitratus fuerit, vel declarauerit.

17 Iuramento non ſtatur, quando iuratur de intereſſe non veriſimili.

18 Allegans inueriſimile non debet audiri.

19 Teſtes deponentes inueriſimilia ſunt repellendi, & ſunt ſuſpecti de falſo.

20 Veriſimilitudo in omnibus debet attendi; & inſtrumentum inueriſimile eſt falſum, num. 21.

22 Ille, qui ex pacto tenetur ſtare iuramẽto alicuius, an poſſit reuocare illam facultatem iurandi?

23 Reuocare poterit antequam alterã ra pars iuret.

24 Bartolus eſt intelligendus cũ grano ſalis, ſi mutauerit conditionem antequam iuraſſet, rectè reuocatur, num. 25.

26 Quæ enim de nouo emergũt, nouo indigent legis auxilio.

27 Iuramentum habet tacitam conditionem, ſcilicet, rebus ſic ſtantibus.

28 Ex cauſa ſuperuenienti receditur à promiſſione, & iuramento.

29 Emptor ſi conueniatur, & eidem deferatur iuramentum, poteſt illud licitè recuſare, ne perdat actio-

actionem de euictione.

30 *Iuramentum de ſtando ſimplici dicto adminiſtratoris non excuſat adminiſtratorem ab exhibitione libri rationis.*

31 *Iuramentum debet intelligi ſecundum naturam actus, ſuper quo interponitur.*

32 *Pactum de ſtando ſimplici adminiſtratoris dicto, liberat ſolum adminiſtratorem ab ſcrupuloſa adminiſtratione.*

33 *Statutum de ſtando iuramento alicuius recipit probationem in contrarium.*

34 *Quando quantitas declarata per iuramentum eſt magna, iudex nõ debet confirmare, vel deferre iuramentum etiam ex pacto.*

35 *Pactum, quod ſimplici verbo alicuius ſtetur, intelligitur cum iuramento.*

36 *Ampliatur quòd procedat in arbitro, & arbitratore ad taxandũ pretium rei vendita.*

37 *Ampliatur etiam idem eſſet, ſi teſtator dicat ſtari dicto alicuius, intelligitur cum iuramento.*

38 *Limitatur, quando teſtator mandauit ſtari arbitrio certæ perſonæ, ſine iuramento creditur.*

39 *Ampliatur etiam, in his qua depẽdent ab animo, cum iuramento intelligitur.*

40 *Ampliatur, quando lex, vel ſtatutum præcipit ſtari dicto alicuius intelligitur cum iuramento.*

41 *Et vbicumque lex diſponit ſtari aſſertioni alicuius in præiudicium alterius, intelligitur cũ iuramento.*

42 *Vltimò additur caſus ſingularis, quando teſtator legat pro anniuerſario Rectori Eccleſiæ certũ quid, grauando eius conſcientiam, ſtatur eius dicto, ſine iuramento, quòd celebrauerit Miſſas ordinatas.*

SI in Inſtrumẽto venditionis dictum ſit, quòd de expenſis, & damnis voluit venditor ſtari ſimplici verbo emptoris caſu, quo euictio rei venditæ ſequeretur, ita vt numquàm reclamare valeat, huiuſmodi pactum valet, Bart. Bald. Salycet. in l. iuſiurandum, quod ex conuentione, ff. de iureiurã. Iaſon. vbi dicit communem, Angelus in l. vacantia, C. de bonis vacant. lib. 10. Iaſon. in l. ſi ab arbitro, num. 4. ff. qui ſatiſd. cogant. Alexand. conſ. 47. num. 4. & conſ. 130. lib. 1. Socin. cõſ. 90. num. 10. lib. 4. Abbas conſ. 51. lib. 1. Bart. in l. fin. ff. de præt. ſtipul. Afflictis deciſ. 91. num. 10. ibi Vrſill. Surd. conſ. 194. num. 17. & conſ. 452. num. 2 & deciſ. 259. num. 7. Maſtrillus deciſ. 60. num. 1. Mohedan. deciſ. 1. de vſuris, Ioannes Bota conſ. 57. num. 1. Ploto in l. ſi quando, §. 47. C. vnde vi, Maſcardus tom. 2. conſ. 934. de probation. Canalcanus deciſ. 2. num. 31. part. 2. Nata conſ. 450. Menoch. lib. 1. de arbitrar. quæſt. 8. num. 49. Beccius conſ. 106. num 21. Parladorus lib. 2. cap. fin. part. 1. §. 12. limit. 4. num. 37. Seraphinus de priuileg. iuramenti, priuileg. 31. à num. 8. Scobar de ratiocinijs, cap. 10. num. 7. Cauallinus de euictione. §. 3. num. 156. Abbas in cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, Hercules Mareſcotus lib. 2. variarũ, cap. 16. num. 8. Oſaſcus deciſ. 8. à nu. 1. Fontanela tom. 2. de pact. nupt. clauſula 5. glo. 8. à num. 1. Melchior Phœbus deciſ. Portugalliæ 51. Cęſar Manento deciſ. Manticana 88 per totam, vbi num. 2. dicit, quòd talis declaratio fie-

ri poteſt abſente parte. Ex Socino
conſ.90.n.17.lib.4.

2 Et ratio huius eſt; quia pacta, & cõ
uentiones ſunt ſeruanda, quæ ſeruari
poſſunt abſque peccato, l.1. ff. de pa-
ctis, cap. iuramẽtum, 22. quæſt. 5. cum
ſimilibus, Tuſchus tom.1. pract. conc.
536.n.1.

3 Ampliatur, quòd conuentio de ſtã
do ſimplici dicto alicuius, intelligitur
dummodò dolus abſit, tenet Bart. in
d.l.fin. ff de Præt. ſtipul. l. creditor, §.
Lutius, ff. mandati.

4 Ampliatur, quòd huiuſmodi conuẽ
tio non ſolùm procedit in contracti-
bus, ſed etiam in vltimis volũtatibus,
Surdus dict. deciſ. 259. num. 7. Fonta-
nela de pactis nupt. clauſula 5. gl. 18.
n.2. tom.2.

5 Extenditur etiam, quòd ſicut valet
ſtatutum, quòd credatur iuramento
alicuius damnum paſsi, ita & pactum.
Plotus vbi ſupra, §.47. & 48. Meno-
chius conſ. 217. à num. 8. lib. 3. vbi re-
fert hanc eſſe communem opinionẽ:
& ſubdit, quòd iſtud pactum eſt quod-
dam remedium expediendarum li-
tium à iure permiſſum in tantùm,
quòd ſtatim, quando pars iurat ſuper
huiuſmodi damnis, nõ eſt amplius in-
quirendum ſuper iuramento, & alle-
gat textũ in l. non erit, §. dato, ff. de
re iudicata, cum ſimilibus, Maſtrillus
deciſ. 60. n. 3. p. 1.

6 Intelligitur tamen, vt credatur iu-
ramento circa quantitatem damno-
rum tantum, non autem de damno in
genere, Rota ſacri Palatij deciſ. 467.
num. 2. part. 1. Maſtrillus dicta deciſ.
7 60. num. 4. quia in hoc requiritur ex-
trinſeca probatio, vt tradunt Plotus
in d. §. 48. num. 3. Bart. conſ. 168. Gra-
tus conſ. 10. num. 7. & 12. lib. 2. qui di-
cit, quòd ex quo pars eſt teſtis in cau-
ſa propria contra regulam iuris, ideò
priùs verificandum eſt liquidò dam-
num eſſe paſſum, & exinde pars iuret
ſuper quantitate: idem dixit Ioannes
Lupus de vſuris, §. 6. in fine, Imola in
l. Paul. ff. de ſolution. vbi dicit commu
nem.

8 Per iſtam tamen refectionis dam-
norum promiſsionem, non intelligi-
tur quis ſe obligaſſe, niſi ad ea, quæ ex
natura contractus veniebant, damna
autem extrinſeca non veniunt, quæ
ſũt remota à materia ſubiecta, Sylua-
nus conſ. 10. num. 32. & 41. & 42. Na
ta conſ. 450. num. 2. Alexan. conſ. 41.
num. 4. lib. 3. & conſ. 141. lib. 5. Decius
conſ. 39. Burſatus conſ. 68. Maſtrillus
deciſ. 60. n. 7.

9 Huiuſmodi tamen cõuentio, quòd
ſtetur iuramento alicuius, non exten-
ditur ad hæredes, vel alios tertios;
quia quando aliquis præſtat faculta-
tem alicui iurandi, confidit de eo, &
non de hęrede, vel alio habente ius &
cauſam ab eo. Plotus in l. ſi quando, §.
47. num. 7. C. vnde vi, per textum in l.
generaliter, & ibi gloſſa, & Docto-
res, C. de rebus credit. Iaſon in d. l. ſi
quando, num. 52. & in l. penultima, §.
fin. ff. ne quis eum qui, & ibi Alexan.
Romanus, Socinus, & alij, Rota Ianuẽ
ſis deciſ. 78. Ioannes Botta conſ. 57.
Maſtrillus dict. deciſ. 60. num. 8. Gra-
tianus tom. 3. diſceptation. 537. à nu.
8. vbi dicit, quòd facultas iurandi non
tranſit ad hæredes; quia eſt perſona-
le, cap. veritas, de iureiurando, Baldus
conſ. 353. num. 2. lib. 1. Paulus de Ca-
ſtro conſ. 209. num. 2. lib. 1. Cardina-
lis Mantica tom. 2. de ambig. cõuent.
lib. 22. tit. 26. nu. 7. Hector Fœlicius
10 de ſocietate, cap 24. num. 75. Et in tã
tum, quòd etiam nec per procurato-
rem ad hoc ſpecialiter conſtitutũ prę
ſtari poſsit, Hieron. Gratus conſ. 28.
n. 10. lib. 1.

11 Limitatur, quando poteſtas iurandi
conceſſa ſit à lege, vt latè Plotus in d.
l. ſi quando, nu. 619. verſ. 24. amplia,
vbi refert communem, Baldus conſ.
conſ. 53. lib. 1. Menochius conſ. 81.
num. 21. & de arbitrarijs, caſu 191.
num. 5. Mandelus conſ. 430. vbi alle-
gat multos.

Quando

12 Quando autẽ de debito conſtat, & ignoratur quantitas, iuramento crediloris ſtatur quanta ſit illius quantitas, Bartol.in l.1.§.ſic iſta, ff.depoſiti, Vincent.Carror.deciſ.11. Rota Ianuenſ. 119.num.4. & 141. num. 3. Surdus conſ.24. num.1.& conſ.246. num.5. lib.2.

13 Limitatur principalis concluſio, quando agitur de lucro ceſſante, vtique non per iuramentum, ſed per teſtes eſſet probandum, Socinus reg.iuramentum,fallent.230.Oſaſcus deciſ. 51.num.12. Ondedeo conſ.50.num. 30.lib.1.Maſcardus tom.2.de probatio.cõſ.934.nu.13.Maſtrillus deciſ. 101.Et ſaltem probanda eſt ſubſtãtia

14 lucri,& ſic quod certitudinalitèr ſi illam rem habuiſſet, tantum fuiſſet lucratus.Riminaldus Iun.conſ.52.num. 42.& conſ.218.num.99 & conſ.426. num.15.Nec ſufficit probare,quòd in negotiationibus tantùm ſolebat lucrari,vel quòd alter tantum erat lucratus.

15 Promittens ſtati dicto,vel iuramẽto alicuius de expenſis,& damnis,& intereſſe,ſi lædatur, vel immoderatè declarauit, reducitur ad moderationem per arbitrium boni viri propter ſuſpitionem proprij cõmodi, l.ſi libertus, ff.de oper.libert.l.hæc venditio, ff.de contrahenda emptione, l.in perſonã, §.generaliter,ff.de regulis iuris,Iaſon in l.iuſiurandum,num.5.ff.de iureiur. Bart.conſ.168.in fine, Alexand.conſ. 37.num.32.lib.2. Maſcardus d.concl. 934.num.26.Seraphinus de priuileg. iurament.priuileg.31.à nu.9.Gutier. de iurament.1.part. cap.57. num.16. Anton. Gamma deciſ.110. num.17. Rota Roman.per Farinac. deciſ.891. in part.2.in nouiſsimis,& in qua quantitate iudex arbitrabitur, eius iudicio relinquitur, Ioannes Botta conſ.57. num.9.& ſeqq.Afflict.deciſ.91.num. 10.Couarrub.lib.2.variarum, cap.13.

16 num.1. Huiuſmodi tamen pactum habet tacitam conditionem, ſi æquum arbitratus fuerit,vel declarauit; Gutier.vbi ſup.d.c.37. n.17.

17 Limitatur,quòd non ſtetur declarationi huiuſmodi, quando iuratur de intereſſe non veriſimili, quia tunc nõ ſtaretur tali iuramento,Alexan.conſ. 47.num.5.lib.2.Grammaticus conſil. crimin.62.num.1.Farinacius tom.2. de teſtibus,q.65.part.3.num.144. & ſeqq. Maſcardus conſ.745.num.14.

18 Et ratio eſt,quia allegans, vel dicens inueriſimile non debet audiri,Abbas in cap.quia veriſimile, de præſumpt. Decius conſ.484.in fine,& in conſil. 596.num.8.ideò erit,quia non veriſimile eſt,quod deuiat à naturali curſu, argument.text.in cap.2.de frigidis & maleficiat. item etiam quod deuiat à iure communi, Felinus in c.licèt cauſam,de probation.Innoc.in cap.auditis,de præſcript. latè Boſius in praxi de oppoſit.contra dicta teſtium,num.

19 94.& 96.Et ita teſtes deponentes inueriſimilia ſunt repellendi tamquam ſuſpecti de falſo.Ancarranus conſ.57. Abbas in d.cap. quia veriſimile, Craueta conſ.28.Seraphin.d.priuileg.31. à num.11.vbi Martinus Benindorfius, Maſcardus conſ.1404. nu.17.de pro-

20 bat. Et ſic etiam inſtrumentum continens inueriſimile eſt ſuſpectum de falſo,Craueta conſ.56.num 19.& conſ.249.num.7.& ideò dixit Baldus in l.1.col.3.C.de ſeru. fugitiuis, quòd illud,quod non eſt veriſimile, cenſetur quid impoſsibile, & veluti imago falſitatis,& naturæ contrarium; quia quod diſtat à veriſimili non eſt credibile,Maſcardus d.conſ.1404.num.7. Veriſimilitudo in omnibus debet attendi,cùm ſit cognata naturæ,& imaginem veritatis in ſe contineat, l.non eſt veriſimile, ff.de eo, quod metus cauſa,l.peculium autem,§.1.ff.de peculio,l.ſi filius,ff.eodem, l.Iulianus,§. prætereà,ff.de vulgar. Craueta conſ. 73.in fin.regula in ſpicimus,de reg.iu. lib.6.Tiraq.in præfat.l.ſi vnquam, n. 37.C.de reuoc.donat.

Digitized by Google

21 Quæritur etiam, an ille, qui ex pa-
cto tenetur ſtare iuramento alicuius,
poſsit reuocare illam facultatem iurã
di, & declarandi, antequam iuret, vel
declaret? & quòd non poſsit reuocari,
facit in primis, quòd huiuſmodi pactũ
ſeruandum ſit, l. 1. ff. de pactis, l. 1. ff.
de conſtitut. pecun. cap. 1. de pactis, l.
ſicut, C. de action. & obligat. vbi leges
præcipiunt pacta ſeruari altera parte
etiam contradicente: & confirmatur;
22 quia ſicut lex eſt obſeruanda, ita & pa
ctum, l. 1. §. conuenit, ff. depoſiti, re-
gul. contractus, de regul. iur. lib. 6. Er
go alter ex paciſcentibus reſilire à
contractu, & eum reuocare non po-
teſt, nec paciſcens pœnitere. Abbas
in cap. dilecti, de foro competenti, &
in cap. finem litibus, in fin. de dolo &
contumacia, Signorolus conſ. 157. co
lum. 2. Alexand. conſ. 37. col. fin. lib. 2.
dicit communem Alexand. quòd non
poſsit reuocari, conſ. 130. col. fin. lib.
1. Hector Fœlicius de ſocietate, cap.
* 21. num. 73. Olaſchus deciſ. 8. num. 9.
Menoch. lib. 1. de arbitrar. q. 8. nu. 50.
* Afflict. deciſ. 91. num. 11. Benuenutus
Strac. de mercat. tit. de contract. mer-
cat. n. 7. Alex. conſ. 120. lib. 1.
23 Contrarium tamẽ, quòd poteſt pro
mittens reuocare facultatem iurandi
& declarandi, antequam altera pars
iurauerit, & declarauerit, tenuit Bart.
in l. fin. ff. de Præt. ſtipulat. per l. ſi quis
iusiurandum, C. de rebus cred. & iure
iurand. tenuit etiam Bolognet. in Ru-
* bric. C. de ſenten. quæ pro eo, quod in
tereſt, ſub nu. 105. Seraphin. d. priuile
gio 31. ſub num. 8. intentat concilia-
re has opiniones, & dicit primã, quòd
non poſsit reuocari, procedere an-
te acceptationem factam à parte,
vt videtur in confeſsione, quæ poteſt
reuocari ante, non poſt acceptationẽ,
Bald. in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de
liber. & poſthum. Grammatic. conſ. ci
uil. 17. num. 11. ſed ipſe Seraphinus re
cedit à dicta concordia; quia parum vi
deatur conuenire, cùm hîc loquamur
de pacto inter duos inito, & ſic de pro
24 miſsione acceptata. Saluari tamen po
teſt opinio Bart. cum grano ſalis, ſi il-
le, cuius iuramento erat ſtandum, an-
tequam iuraſſet, conditionem ſuam
deteriorem feciſſet, culpatæ, atque
infamatæ vitæ fuiſſet effectus; tunc e-
nim eò, quia iuſta ſuperuenit cauſa illi
non credendi, rectè reuocari poteſt
illa facultas ſibi conceſſa ab altero cõ
trahente, vt tenuit Angel. in d. l. fin. ff.
de Præt. ſtipulat. l. cùm quis, l. & cùm
Cornelius, ff. de ſolut. vbi rumpente,
& mutato ſtatu debitoris omne man-
datum, & commiſsio dicitur reuoca-
tum. Pariſ. conſ. 96. num. 24. lib. 3. Fœ
licius de ſocietate c. 34. nu. 35. Strac.
de decoct. 3. part. nu. 50. & de ſdicto
3. part. num. 110. Rota Genuen. deciſ.
2. num. 31. Afflictis deciſ. 91 num. 10.
Gaſpar Cauallinus §. 3. de euictionib.
num. 158. Plotus vbi ſupra, num. 743.
Muñoz de Scobar de ratiocin. c. 10. à
num. 10. Gomez Arias in l. 64. Tauri,
num. 47. Gironda de priuilegijs, num.
1358. Ancarranus conſ. 394. num. 4.
Tuſchus tom. 1. practicarum, concluſ.
536. num. 28. Beccius conſ. 106. num.
21. cauſa enim noua ſuperueniente re
cedere licet à qualibet diſpoſitione,
Decius conſ. 333. lib. 2. Ariſmin. Tep.
tom. 2. variarum, 357. cap. 2. vbi non
exiſtente cauſa non poteſt reuocari,
25 ea exiſtenti poteſt; quia quæ de nouo
emergunt, nouo indigent legis auxi-
lio, l. ab arbitro, ff. qui ſatiſdar. cogan.
Et ſupra dictam limitationem eam
veram eſſe arbitror, rebus ſic ſtãtibus;
26 quia pactum ſiuè conuentio huiuſmo
27 di habet illam clauſulam, rebus ſic ſtã-
tibus, ſicut quælibet diſpoſitio, c. quẽ-
admodum, ff. de iureiurand. Maſcard.
28 de probat. concl. 1157. num. 31. Rece
ditur à iuramento, & promiſsione ex
cauſa ſuperueniente: quaſi contractũ
ſit ſub ea conditione, ſi res in eodem
ſtatu remãſerit, Ancarran. conſ. 402.
num 4. Beroius quæſt. 54 num. 5. & 6.
Burſat. cõſ. 81. lib. 1. Stephan. Gratian.
diſcept.

Digitized by Google

diſcept.forenſ.534.num.35. ſi tamen ante reuocationem iurauerit, iuramẽto eius eo caſu ſtandum erit, Bart. in dict.l.ſi ab arbitro,vbi Iaſon.ff.qui ſatiſdar.cogant. in dict.l. iuſiurandum, num.6.Maſcard.tom.2. de probatio. conclu.934.num.34. Ferrara in praxi in forma libelli,in act.reali,verbo, & expenſis,n.11.

29 Vnum tamen valdè ſingulare, & menti tenendum occurrit in practica, quòd ſi emptor,vel alius cui ex aliquo titulo competat de euictione actio, conueniatur, & eidem deferatur iuramentum poteſt illud recuſare,ne perdat actionem de euictione cõtra principalem,& authorem ſuum;quia ſi res decideretur per iuramentum,non haberet poſtea actionem de euictione, Angelus in §.item ſi quis poſtulante, num.8.Inſtitut.de action. vbi dicit, ſe vidiſſe in practic.quem refert Leonardus additionator Petri Ferrara vbi ſupra,litera M.verſiculo, Aduerte in practica.

30 Principalis concluſio ampliatur, quòd pactum ſeu conuentio de ſtãdo iuramento alicuius adminiſtratoris, non excuſat eum ab exhibitione libri rationis; quia confectio libri rationis eſt de ſubſtantia actus adminiſtrationis,l. 1.§.officio,ff.de tutel. & ration. diſtrah.ea namque, quæ ſunt de ſubſtãtia contractus pacto contrahentium remitti non poſſunt, l.pacta conuẽta,

31 ff.de contrahen.emption. etiamſi interponatur iuramentum de ſtando dicto ſimplici adminiſtratoris,adhuc nõ excuſabitur ab exhibitione libri rationis; quia iuramentum debet intelligi ſecundùm naturam actus, ſuper quo

32 interponitur,vt in l.fin.C.de nõ num. pecun.Gutier.de iuramen.1.par.cap. 37.num.2.& 3. Seraphinus de iuram. priuileg.74.num.109.Seraphinus Oliuar.deciſ.66.num.4.lib.1.Sub hoc ta-

33 men pacto de ſtando ſimplici dicto adminiſtratoris,cenſetur adminiſtrator liberatus ab ſcrupuloſa adminiſtratione,& culpa leuiſsimã, ſiuè leui,ſed non cenſetur liberatus à lata culpa,& dolo vero, vel etiam præſumpto; & ideò ſi librum rationum legitimè, vel de more confectum non exhibear,aduerſus illum in litem iurari poſsit,non obſtante dicta promiſsione iurata, & pœna ſi fuerit appoſita.Tamen intelligendum eſt, quòd ſi legitima libri confectio remiſſa non videatur ex dicta promiſsione, tamen virtute prędictæ clauſulæ cẽſentur remiſſæ ſolemnitates,& forma, quibus liber rationis confici debet, dummodò apertè conſtare poſsit de veritate rerum adminiſtratarum, Bartolus conſ.168. num.4.

34 Intellige prædictam concluſionẽ, quòd diſpoſitio legis,ſtatutivè,vel partium,ſcilicèt, quòd ſtetur iuramento alicuius, non creditur, ſi ex aduerſo contrarium probetur, veluti ſi debitor doceret de quantitate intereſſe per veras probationes:tunc enim non attenderetur taxatio facta cum iuramento; quia contra talem taxationẽ admittitur probatio in contrarium. Marſilius in Rubrica de probat.num. 137.Abbas in cap.propoſuiſti, de probation.vbi Felin.Afflict.deciſ.91.nu. 12.Fœlicius de ſocietate cap.24. nu. 80.Vincent.Carrot.deciſ.12. à nu.1. Anton.de Amatis deciſ.141.num.22. Ioan.Plot.in d.§.47.à nu.1.Seraphin. priuileg.31.num.70.& 94. vbi additio num.28.Petrus Surdus conſ.141. num.17.lib.1.Oſaſc.deciſ.61.num.1. Mareſcot.lib.1. variarum reſolut.c. 16.n.5.

35 Pactum huiuſmodi, quòd ſimplici dicto alicuius ſtetur, intelligi debet cum iuramento,Iaſo.in l.apertiſsimi, in fin.C.de iudic.& in l.de pupillo,§. qui,nu.4 ff.de noui oper.nunt. Alex. conſ.31.nu.31.l.b.2.Fœlicius d.c.24. num.76.

36 Extenditur etiã, quòd procedat in arbitro, & arbitratore admiſſo ad taxandum pretium rei venditæ; quia ſi inter

inter partes conueniat, quidquid Petrus æſtimauerit, eius æſtimationi ſit ſtandum, intelligitur cum iuramento, l. hac ædictali, §. his, C. de ſecundis nuptijs, Bartol. conſ. 166. latè Fuluius Pacianus lib. 1. de probat. c. 47. à nu. 30. & 31.

37 Extenditur etiam, quando teſtator mandauit ſtari dicto alicuius, intelligitur cum iuramento, Bartolus in l. Theopompus, ff. de dote præ'egata, & ibi apoſtilla. quod tamen eſt intelligẽdum de his, quæ debet depone re vt teſtis, ita Alexand. conſilio 54. lib 2.

38 Limitatur prædicta extenſio, quando teſtator mandauerit ſtari dicto certæ perſonæ; quia tunc ſine iuramento ei creditur, Bart. in dict. l. Theopompus, num. 17. Alexan. in dict. conſ. 54. num. 2. Fœlicius in dict. cap. 24. num. 77. Cardinal. Tuſchus tom. 1. concluſ. 536. n. 4.

39 Ampliatur regula, quòd ſtetur declarationi alicuius in his, quæ dependent ab animo, intelligitur cum iuramento, Cephalus conſ. 35. num. 10. & idem eſt, quando lex, vel ſtatutum mã-

40 dat ſtari putationi alicuius, cum iuramẽto intelligitur. Cardinal. Tuſc. vbi ſup. nu. 6.

41 Extenditur etiam, quando vbicumque lex diſponit ſtari aſſertioni alicuius in præiudicium alterius, intelligitur cum iuramento: ideò vendens pignus ex licentia partis, vel iudicis, ſi dicat, tantum vendidiſſe, illi ſtatur, ſed cum iuramento, Doctor. in l. fin. C. de iure domin. impetrando, Cephal. cõſ. 35. num. 9.

42 Limitatur prædicta extenſio, quando teſtator legauerit pro anniuerſario Rectori Eccleſiæ certum quid grauando eius conſcientiam; ſtatur eius dicto, quòd celebrauerit tot Miſſas ordinatas à teſtatore ſine iuramento, gloſ. in Clement. 1. verb. parochiani, de priuileg. & in c. placuit, de pœnit. diſt. 6. Iaſ. in Rubric. de acquir. hæred.

43 Quod tamen omne dictum debet intelligi, quando iurans eſt omni exceptione maior, & caret omni ſuſpitione. Plotus in dicto §. 48. Capitius deciſion. 91. num. 10. nam vltra quod talis præſumitur, vt benè per Couarrubias poſt alios in cap. relatum el 1. de teſtament. in contrahentibus, & paciſcentibus datur approbatio partis, quæ facit, vt inhabiles admittantur, Bar. Corn. & alij per Crauet. conſ. 56. num. 9. Hercules Mareſcot. lib. 2. variar. reſolut. c. 16. num. 11.

QVAESTIO XV.

Quando res dicatur euicta, vt emptor agere poſsit de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Euictio non debetur, niſi re euicta per ſententiam effectualiter.*

2 *Ad hoc vt res euicta dicatur, oportet, quòd per ſententiam res ſit ablata emptori.*

3 *Res, vt dicatur euicta, eſſe debet à manibus emptoris abdicata.*

4 *Tunc dicitur committi ſtipulatio, quando res eſt verè ablata, ſiuè ipſius pretium ſolutum.*

5 *Ponitur differentia inter ſtipulationem duplæ, & inter ſtipulationem habere licere.*

6 *Quid ſi ſimpliciter dictum ſit inter partes, quòd mota lite ante euictionem ſequutam agi poſsit?*

7 *Et quid ſi inter partes conueniat, quòd empor pretium recuperet, nõ expectata ſententia?*

8 *Dubius eſt euentus litis.*

9 *Si promiſſa ſunt expenſa litis, aget emptor ad illarum recuperationem re non euicta.*

10 *Agi enim poteſt re nõ euicta, quãdo venditor rem alienam vendidit ignoranti.*

11 *In euictione habetur ratio, quòd emptor habiturus fuiſſet, ſi res non fuiſſet euicta.*

12 *Agi poteſt etiam ante euictionẽ, quando euictio imminet in limine contractus.*

13 *Vel quando vendita res alteri eſt obligata, vel ad tertios poſſeſſores deuenire poſſet.*

14 *Ignorantia venditoris excuſat eũ ab intereſſe intrinſeco, & numero 15.*

16 *Adducitur differentia inter ſcientem & ignorantem venditorem.*

17 *Ignorãtia non excuſat ab intereſſe. ibi num. 18. & 19.*

20 *Explicatur text. in l. procurator, ff. de iure fiſci.*

21 *Pœna aduerſus ſciẽtes parata ſũt.*

22 *Bart. explicatur in l. cùm lex, ff. de fideiuſſoribus.*

23 *Si res euincatur per confeſſionem emptoris, non agitur de euictione.*

24 *Si quis moueat litem alicui malo animo in re, quam quis vendere volebat, & emptor ab emptione diſcedit, poteſt agere ad intereſſe contra illum.*

25 *Declaratur principalis concluſio, vt res ſit euicta per ſententiam executioni demandatam, vt euictioni ſit locus, & non per ſententiam interlocutoriam.*

26 *Limitatur concluſio, vt rès non dicatur euicta in iudicio executiuo*

27 *Nata enim actio euictionis nõ dicitur, ſi euictio non eſt executa.*

28 *Actio de euictione non datur lite mota, niſi ad defendendum, cauẽdum, liberandum.*

29 *Euictionis conditio eſt incerta.*

30 *Euictione ſequuta pro dãnis, & intereſſe liquidis poteſt emptor petere executionem; ſecùs pro non liquidis, & num. 31.*

32 *Emptor offerens agenti contra eũ precium, vel rem nolens expectare ſententiam, agit contra venditorẽ.*

33 *Limitatur, vt emptor poſſit agere ante euictionem, quando promiſſa eſt res libera.*

34 *Executio ſuper re euicta, non eſt neceſſaria quando res remanſit apud venditorem.*

35 *Sententia lata in cauſa euictionis debet eſſe lata ſuper re ipſa, & nu. 36. & 37. ampliatur.*

38 *Euictio non debetur, niſi amiſſa poſſeſſione rei, cuius euictio petitur.*

39 *Euictio requirit actualem rei ablationem, vt non ſufficiat ſententia.*

40 *Emptor ſi cedat rem litigatori nõ agit.*

41 *Res debet eſſe deducta in iudicio, nõ extraiudicialiter, vt de euictione agi poſſit, & num. 42.*

43 *Quod procedit etiamſi venditor promiſiſſet de euictione, & legitima defenſione tã iuris, quã facti, & nu. 44. 45. 46.*

47 *Emptor probans rem ad euincentem expectare, agit de euictione,*

ctione, licèt rès fuerit ſine iudicio euicta.

58 *Emptor agens actione ex emptione actione euictionis, poteſt agere antequam ſit lata ſententia.*

49 *Emptor, vt de euictione agat, an ſufficiat, quòd producat ſententiã primæ, & ſecundæ inſtantiæ, vel totus proceſſus.*

50 *Sententia ſine actis fidem facit.*

51 *Sententia probat titulum.*

52 *Sententia probat dominium.*

53 *Contraria ſententia refertur, quòd debeat totus proceſſus produci.*

1 APerta iura ſunt, venditorem minimè teneri de euictione pro re vendita, niſi de re euicta effectualitèr, l. qui rem, C. de euictionibus, l. ſi plus, ff. eodem, Bartolus in l. at qui natura, §. cùm me abſente, ff. de negotijs geſtis, & in l. emptorem, in principio, ff. de actionibus empti, & in l. vtique, ff. de reivendicatione, Paulus de Caſtro conſilio 309. lib. 1. Socinus conſil. 81. in fine, lib. 1. Riminald. conſilio 147. in principio, lib. 1. Bertrandus conſil. 12. numer. 4. lib. 4. ſiuè in totum, ſiuè in parte; tunc non agitur de euictione, etiamſi expreſsè promiſsio defenſionis conuenta ſit, l. 1. & 2. iuncta l. non tamen, ff. eodem, Angelus, Aretinus in §. actionum, Inſtitut. de actionibus, num. 22. Rebuffus titul. de delat. articul. 5. gloſ. vnic. num. 16. Maranta conſ. 32. numer. 3. Alexand. Trentacinq. lib. 3. reſolut. variarum, reſolution. 4. de emptione, & vendition. Balbus deciſion. 2. Riccio collectan. 1547. part. 5. Oſaſc. deciſion. 181. num. 4. Surdus conſ. 32. num. 1. lib. 1. & deciſ. 165. num. 7. Anton. Theſaur. & deciſ. 85. & deciſ. 102. nu. 4. Hoc tamen maximè procedit, etſi actor nolit ſentẽtiam ferri, ferretur ad petitioné emptoris rei conuẽti, ſecundùm Bar. in l. non vtique, ff. de reivendicatione. Quòd de euictione non agatur antequam res euincatur per ſententiã, deciſum, teſtatur Oſaſcus, Theſaur. relati, Vincẽt. de Frachis deciſ. 145. n. 1. & 2. ibi Horat. Viſcõt. Fabius de Anna conſ. 15. à nu. 1. Theſaur. Iun. q. forenſ. 23. ſub nu. 9. Coſta de portion. & rata, q. 231. n. 2. & 3. Magon. deciſion. Florentina 93. num. 4. Farinac. deciſion. 297. & 304 Angel. in l. ſi ſeruus, §. idem Iulianus, ff. de euictionib. quem refert Rubeus in l. non ſolùm, §. morte, ff. de nou. oper. nunt. num. 458. qui omnes affirmant, ſententiam nõ inducere euictionem, niſi facta effectiua, & reali executione, l. habere licere, ff. de euict. vbi Bald. notabiliter inquit, quòd ad hoc, vt dica-
2 tur res euicta, oportet, quòd per ſentẽtiam res ſit ablata emptori. Et in ſecundo reſpõſo eiuſdẽ tex. diſponitur, quòd ſi aduerſario remiſſum, ſiuè donatum ſit id, quod in ſententia dictũ eſt, agi de euictione non poteſt: quod expreſsè notat Bald. in ſecundo nota-
3 bili; nam vt res dicatur euicta, eſſe debet à manibus emptoris abdicata; ad idem text. in l. euicta, §. duplex, ff. eodem, vbi diſponitur: quòd tunc cõmittitur ſtipulatio dupli, cum eſt reſtituta res petitori; ſicque cõſideratur realis, & effectiua rei reſtitutio, nec ſufficit ſententia, dict. l. habere licere; & cum prædicta opinione concordãt Fulgoſ. optimè ibidem gloſ. & Bart. in fine, l. at qui natura, §. cùm me abſente, ff. de negot. geſtis, Alexã. conſ. 4. col. 1. lib. 3. Iaſon in l. quoties, num. 48. C. de reivendicat. Cœpola cautel. 71. Benintendis deciſ. 25. Franciſcus Beccius conſ. 106. num. 44. lib. 1. Vincentius de Franchis deciſ. 200. num. 8. Vincentius de Anna ſingulari 471. & quòd ſententia non inducat euictionem, niſi facta effectiua, & reali executione, ſequitur in terminis My-

ſingerius obſeruation. 56. centur. 1. & iuxtà hanc opinionem conſuluit in terminis Fabius de Anna.conſ.15. à num.1.& 5. & in facti contingentia fuit deciſum in curia Archiepiſcopali Neapolitana, vt eſt teſtis Ioannes Aloyſio Riccio deciſ.141.lib.2.&pro hac ſententia affertur text. in l.ſi ſeruus venditus §.cùm igitur, ff. de euictionibus, vbi cum neque corpus rei, neque pecunia abſit emptori, non committitur ſtipulatio: benè verum eſt, quòd ſi emptor accepto iudicio eſſet victus,& litis æſtimationem ſoluiſſet, ſtipulatio commiſſa dicitur, etenim ſi emptor pretium non ſoluiſ-

4 ſet,rẽ amiſiſſet, ſic ablata dicitur res ab eo, cuius pretium ſi non ſoluiſſet, iam illam amiſiſſet: & propterea magis emptor dicitur habere rem ex ſecunda emptione, & ſolutione litis æſtimationis, quàm ex priori. Et ex hoc textu apertè patet, quòd tunc dicitur committi ſtipulatio, quando res eſt verè ablata, ſiuè ipſius pretium ſolutum, & Albericus in ſumma illius,§.quem legit,in §.idẽ Iulianus,dicit, quòd quando res non abeſt, nec aliquid abſuturum eſt, actio de euictione committi non poteſt.

5 Aduertendum tamen eſt, quòd eſt magna differentia inter ſtipulationem duplæ, & inter ſtipulationem habere licere: nam vt committatur ſtipulatio duplæ,ſufficit, quòd ſit lata ſententia, licèt res non ſit reſtituta, ſed ſtipulatio de euictione,vt emptori habere liceat,non committitur ante reſtitutionem rei, & ſi lata ſententia ſit,l.ex empto,§.ſi quis autem, ff.de actionibus empti, dict.l.habere licere:& ita Doctores tradunt in l.ſtipulatio iſta habere licere, ff. de verborum obligationibus,in §.1.& in §. quæſitum eiuſdem, l. & ſic ſtipulatio dupli ſtatim committitur lata ſententia: ſtipulatio habere licere, vbi res eſt reſtituta. Iſtud tamen, quòd diximus requiri ſententiam iudicis ad hoc,vt poſſit agi de euictione, procedit, vbi quis vult agere ad duplum actione ex ſtipulatu,vt eſt caſus in dict. l.habere licete:ſed vbi quis agere vult actione empti ratione euictionis, poteſt agere antequam ſit lata ſententia,l.non tamen,& l.ei cui, ff.de euictionibus: tutius tamẽ eſſe dixit Imola in cap.vltimo,column.vltima,de emption.& vendit.vt expectetur ſententia,vt ibi per eum, & conſuluerunt Fabius de Anna.d.conſ.15.nu.4.Anton. Gom.lib.2.var.c.2.num 39. in princ. verſ.Imò quod magis eſt, Maſcardus tom.2.de probat.conc 614.n.2. Ant. Theſ.deciſ.102.n.4. Cæpol. cautela * 102.& caut.227. vbi ponit cautelam ſecundùm Angelum,quòd emptor facere debet, quòd inſtrumentũ venditionis ita cautet: vendo ad habendũ, tenendum, poſsidendum tibi & tuis hæredibus,quidquid placuerit faciendum; & etiam promitto illam rem ab omni perſona defendere, & authorizare, & ſic tibi illam rem habere, & poſsidere non licet, vel euincatur pro toto,vel pro parte,qualibet dicta de cauſa duplum pretij ſolemni ſtipulatione promitto.

6 Primò, dictam regulam limita, vt procedat,ſi ita inter partes conuentum ſit;quòd mota lite etiam ante euictionem ſequutam poſsit agi de euictione, l.ſiue in libertatem, vbi Baldus,& Salycetus notant, C.de euict. Imola, Anton.de Burgos in cap.fin. de emption. & vendition. Philippus Corneus conſ.95.num.7.lib 4 Hieronymus Gratus conſ.135.num.8.lib.1. Rubeus in d.§.morte, num.466. Anton.Theſaur.deciſ.85.num.2. verſic. Fallit tamen,Ioannes Baptiſta Coſta de facti ſcientia,diſtinction.4.num.2. centur.1.

7 Quid tamen eſſet dicendum,ſi ſimpliciter dictum ſit inter partes, quòd lite mota ſuper re vendita emptor reciperet pretium: nec addita ſunt illa

illa verba, quamuis res non ſit euicta, vel non expectato litis euētu, videtur dicendū, quòd ſtatim lite mota poſsit recuperari pretiū in ingreſſu litis, per gloſ. in l. ſi plus, §. mota, iuncto text. ibi, ff. de euiction. Fontanela de pactis nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 14. num. 6. In contrarium in contingentia facti conſuluit Aymon Crau. conſ. 682. lib. 4. nu. 2. quem refert Anton. Theſaur. d. deciſ. 85. n. 2. motus præcipuè; quia verba debent intelligi cum eff. ctu, & non videtur lis mota, niſi eff. ctualitèr res euincatur: dubius eſt enim euē
8 tus litis, l. 1. ff. de tráſact. l. quod debetur, ff. de peculio. Item, quia ſi ita ſimpliciter verba intelligerentur, daretur occaſio delinquendi ex eo; quia facilè emptor, ſi eum pœniteret cōtractus, ſupponeret aliquem, qui litem moueret, & pretium ipſe malitiosè recuperaret, prout poſt Paul. de Caſtro in l. 1. §. ſtipulatio duplæ, ff. de Pręt. ſtipulationibus, aſſerit Gaſpar Cauallin. in §. 2. de euictionibus, Vincent. Carrozius deciſion. 96. nu. 10. vbi in verſic. Etiamſi in inſtrumento fortiùs dicatur, ſi aliqua lis moueatur, Anton. Theſaur. deciſ. 85. ea potiſsimum ratione; quia de facili per emptores ſupponuntur homines ad ſequeſtrá, vel litem mouendam, ne pretium ſoluát, & deludant miſeros emptores carentes re, & pretio: & ob id verus eff. ctus euictionis attendi debet, qui eſt, vt emptor non poſsit agere de euictione, niſi re eff. ctualitèr euicta, dict. l. ſi plus, ff. de euictionibus, d. l. qui rem, C. eodem, Burſatus conſ. 194. num. 41. lib. 2. Craueta conſ. 845. num. 12. Cauallin. tamen dicit, huic fraudi poſſe per iudicis officium, ad quem expectat, prouidere, nè fraude à committátur, argumento l. hoc autem, in principio, ff. ſi cui plus quàm per l. Falcidiá. Compellet enim iudex emptorem iurare, quòd per calumniam non facit. Socin. Sen. cōſ. 208. col. penult. lib. 2. Curſ. Sen. in l. vnic. in fin. C. de prohibit. ſequeſtrat. pecun. & ſimilitèr, illū, qui mouet litem. Salycet. in l. non idcircò, C. de euict. Melius tamē foret, vt illi actori iuramētum deferatur, vt iuret, an ab illo emptore requiſitus fuerit ad litem mouēdā; nā is faciliùs iurabit, cum non tanti ſuá interſit; vt teſtatur Menoch. lib. 2. de arbitrarijs, caſu 244. nu. 5. & Theſaur. in d. deciſ. 85. ſub num. 2. retorquet contra, §. mota, d. l. ſi plus, & notat cautelam cōtra fraudem: vt ponatur in inſtrumento non ſolùm ad pretium reſtituendum, ſed ad defendendam rem, venditorem conueniendo, vt Iuriſconſult. ſcribit.

9 Limitatur ſecundò, ſi promiſſæ ſunt expenſæ litis, aget emptor ad illarum recuperationem, etiam re nó euicta, ſecundùm Natam conſ. 232. n. 1. Crauetam conſ. 334. n. 2. tom. 3. Et parùm inſiſtendo in hoc, & ſi venditor non promiſiſſet reficere ſumptos emptori in lite factos, quando emptor non ſuccubuit, & non ſequuta euictione, fuerunt opiniones inter ſe diuerſæ inter Doctores; nam nonnulli tenuerunt, quòd nullo modo reputat, vt voluit gloſſa in l. 1. & ibi Baldus, C. de euictionibus, & in l. cùm teſtamento, C. de teſtamē. manum. & in l. ſi ſtatus, C. de euiction. & vtrobique ſequitur Bald. Speculat. tit. de empt. & vend. §. 1. verſ. Quid ſi in inſtrumento, in fine, verſ. In contrarium: tenet Bartol. in l. venditores, ff. de verborum obligat. dicēs, ſe ſemper reprobaſſe opinionē gloſſarum: quia licèt emptor non poſſit agere contra venditorem ex clauſula euictionis, poteſt tamen ſemper agere cōtra eū ex clauſula rei non defenſæ; quia ad defenſionē rei venditæ, tenetur ex natura cōtractus; etiamſi nihil dictū ſit, l. ſi plus, §. mota, ff. de euict. Idē tenet Bart. in l. 1. C. de euict. & in l. penult. ff. de liber legat. & in l. qui abſentem, vbi Bald. & Angelus, ff. de procurat. Ioan. Andr. in cap. fin. de emptione, & vendition. & ibi Imola

& Abbas ad finem, Annania in conſ. 31.& iſta communis opinio eſt, vt teſtatur Iaſon.in d.l.venditores. Verùm non oportet nos ingredi huiuſmodi anguſtias; quia omnes Doctores in locis præallegatis vno ore concludunt, quòd vbi venditor promiſit expreſsè emptori litis ſumptus, tunc venditor eas in caſu euictionis non ſequutæ, tenetur exoluere emptori repetẽti, vbi ab aduerſario recuperare non potuiſſet, vt quia aduerſarius ob probabilẽ cauſam litigandi abſolutus fuiſſet: ſeu etiam; quia non omnes potuiſſet recuperare; quia malè fuerũt taxatę: cũ qua cõmuni opinione trãſiuit Senatus Pedemontanus, teſte Antonio Theſauro in dicta deciſion. 85. numer.2.in fine.

10 Limitatur tertiò, quòd emptor poſſit agere ante euictionem ſequutam, quando venditor vendidit rem alienã emptori ignoranti, vt ex tex.notabilis in l.ſeruus, §.fin.ff.de action. empt. tunc enim ſtatim agi poſsit, Bartol.in l.at qui natura, §.cùm me abſente, in fine, ff.de negotijs geſtis, Cœpola cautela antepenultima, in fine, Bald.in l. libera, C.de ſentent.& interlocution. omnium iudicũ. Nam quando res eſt comparata, vt eſſet libera, & reperitur aliena, poteſt agi ante euictionem habita ſcientia rei alienæ, vel iurium in re vendita per alios prætenſorum, Marz.cõſ.57.n.14.Pet.Sur.deciſ.253. n.10. Oſaſc. deciſ.24.Stephan.Grat. deciſ.13. nu.18.cum ſeqq.& in diſceptat.forenſ.175. num.20.in Rota Romana fuiſſe deciſum, teſtatur his verbis: *Cùm etiam hoc caſu ante euictionẽ agi poſsit, quando fuit promiſſum rem eſſe liberam*,& num.26.fortius concludit, vt poſsit in hoc caſu agi via executiua; cùm enim fuit aſſertum rem eſſe liberam. Idem ſentit Coſta in praxi conuentionali, part.2. clauſul.73. ſub num.6. Et in hoc caſu non tenetur emptor denuntiare litem motam venditori, Baldus in l.1. oppoſitione 5.C. de pericul.& commod.rei vend. Alexand.in dicto §. final. Bartolus in dicto §. cùm me abſente. Non tamen ibi dicitur, quòd agatur de euictione, ſed quòd agi poteſt de intereſſe, quãti intererat emptoris rem alienam non fuiſſe ſibi venditam, vt notat Burgos de Paz in dicto cap.fin. num.27. de emptione, & venditione. Sed eſt attendendum, quòd venditor emptori promittere ſolet, quanti eius intereſſet, dicta l.venditores, ff.de verborũ obligationibus: vnde tale intereſſe conſiderari ſolet; quia emptori habe-

11 re non licet. In euictione autem habetur ratio, quòd emptor habiturus fuiſſet, ſi res non fuiſſet euicta, l.ſi ſterilis, §.per venditionem, ff.de actionibus empti, l.ſi traditio, vbi Baldus quæſtion.4.C.de actionibus empti, Seraphinus Oliuarius deciſione 1114.nu. 2.part.2.

12 Limitatur quartò, quando imminet euictio in limine cõtractus, quòd poteſt agi ante euictionem, textus in l.ſi poſt perfectam, C.de euictionibus, Menochius lib.2.de arbitrijs, caſu 224. Sordus conſ.36. num.14. & deciſ.183.& deciſ.295. Vincen.Carroz.deciſ.96.& de ſequeſtro 3. par.q. 10.n.8. Afflict.deciſ.171. & ibi Cæſar Vrſil.Vinc.de Frãc.deci.555.& deciſ. 557.Maſtrillus deciſ.160.part.2.Hieronymus de Leo.deciſ.Valentina 47. n.4.Alex.Trentacin.lib.3.var.reſol. de empt.& vend.reſolut.16. Gaſpar Cauallin.de euiction.§.5.n.49.& latè nos diſputabimus inferius in quæſtione 50.

13 Limitatur quintò, quãdo res vẽdita eſt alteri obligata, emptore etiã ignorante, l.ex his prædijs, C.de euiction. l.creditor, §.prædium, vbi Paulus de Caſtro, ff.de action.empti, Baldus in l.ex conuentione, in fin.C.de pact.tũc enim agi poteſt ad intereſſe, etiam ante euictionem, dict.l.ſeruus, §.fin. ff.de actionib.empti, l.ſi hominem, ff. de ſolutio.Bald.in l.libera, num.9.C. de

de ſent.& interlocut.omn.iud.Petrus Surdus deciſ.253.n.10.& in conſ.36. num.23.Coſta de facti ſcientia, diſt. 4.num.4.& in praxi conuentionali,p. 2.clauſula 73.in fine. Præſertim cùm promittitur rem eſſe liberam; tunc enim ex tali narratione, & promiſſione videtur inductus emptor ad emendum,aliàs non eſſet empturus, quaſi
14 iſta expreſſa conuentio augeat obligationem,l.cùm eiuſdem 34.§.interdum, ff.de ædilitio edicto, Corneus conſ.226.num.3.lib.2.Cagnolus in l. vnica,num.71.& 72.C.de ſenten.quę pro eo,quod int. Surdus deciſ.165.n. 11.Seraphinus Oliuarius deciſio.321. num.4.& 8.Stephanus Gratianus diſceptat.forenſi 175. num.35. In hoc tamen caſu Doctores omnes concordant,quòd detur actio quanto minoris,Bart.in l.cùm ſtipulatus ſim, ff.de verborum obligationib.Angelus in l. ſeruus la 2. ff.de condiction.furtiua, Oſaſchus d.deciſ.24.num.5.Surdus d. deciſ.165.n.10.& Seraphin.vbi ſupr. num.7.

15 Sublimita prędicta procedere,etiāſi res non eſſet obligata,vel aliquo caſu ad tertios deuenire poſsit,nā hæc exceptio ęquitate nititur,cū euenièti caſu cōtingere poſſit,emptorē rē emptā reſtituere,&etiā pretiū amittere;&cū æqua ſit hæc exceptio,admitti debet, l.qui æquitate,ff.de dol.mali met.except.Oſaſc.deciſ.24.n.6.quod tamen
16 intelligendū eſt in venditore ignorante,quæ ignorantia excuſat ab intereſſe extrinſeco;quamuis teneatur quanti minoris emptor eſſet empturus,Cynus in l.1.C.de ædilit.actionib. Abbas in cap.iniuſtum, num.6.de rerum permutatione,& in c.Eccleſia ſanctæ Mariæ,num.11.vt lite pendente.Tamen Gratianus in prædict.diſceptat. 175.num.37.aſſerit,quòd licèt prædi-
17 cta de ignorantia,non ſint tuta,communior ſit opinio illa, non excuſare ab intereſſe; quia Abbas loquitur in pœna, in qua ſuccurritur ignoranti, quidquid aliud ſit in intereſſe, cap.vaſſallus fundum,vbi Afflictis ſi de feud. fuerit controu.Fabianus de emption. & venditione, quæſtion.4. principal. num.5.Seraphinus Oliuarius deciſione 787.à num.4. venditor enim ignorans prohibitionem alienationis, tenetur de euictione ad damna,& intereſſe, & hoc ex natura actionis ex empto,l.contractus,C.de fide inſtrumentorum.In hoc habetur differētia,
18 inter debitorem ſcientem,& ignorantē;quia ex ignorātia eius nō diminuitur intereſſe emptoris,& ideò propter ignorātiā rei alteri obligatæ,vel alienæ non excuſatur venditor ab obliga-
19 tione euictionis; à pari enim procedūt reſtitutio pretij, & præſtatio intereſſe intrinſeci,vt optimè declarat Afflict.poſt Iſern.in tit.de prohibit.feu. alienat.per Federic.in nota.13.n.7.& ipſe Seraphinus num.5. hoc comprobat ex deciſ.Rot.Roman.facta in cauſa Volaterrana terrarū corā D Blancheto 18.Aprilis 1586.in qua fuit dictū, quòd tex.in l.procurator,ff.de iu-
20 re fiſci,quāuis dicat procuratorē fiſci, qui rem aliquā vēdidit,duplum, & triplū pro euictione promiſit,non teneri,niſi ad ſimplum, non tamen excludit obligationem ad damna,& intereſſe reſpectu illius ſimpli: & in confirmationem eſt text. in cap. ſi vaſſallus feud.vbi Afflictis,ſi de feud.defunct. fuerit controu.inter dom. vbi vaſſallus,qui ignorans feudum,vendidit,tenetur ad intereſſe.Quod verò deducitur ex Abbate, habet locū in pœna, quæ extrinſecus venit, & non præſta-
21 tur ab ignorante,cùm pœnæ aduerſus ſcientes paratæ ſint,l.municipiū,ff.de decre.ab ord.faciē.nō autē intereſſe, quod venit ex natura ipſius actionis. Et quamuis Bart.in l.cùm lex,ff.de fideiuſſoribus, num.1. diſtinguat inter venditorem ſcientem,& ignorātem, ff.de fideiuſſoribus, num.1. vt ignorans ſaltem teneatur ad reſtitutionē pretij,& non ad aliud.Tamen re vera

hoc non dicit, dictio enim ſaltem eſt
22 implicatiua, non autem limitatiua, & licèt Aretinus, & Angelus, & Iaſon in addition. ad Portium in §. fin. Inſtitut. de emption. & vendition. videantur eandem diſtinctionem ſequi, tamẽ Angel. in l. cùm lex, num. 2. hãc diſtinctionem reprobat, & duobus caſibus ait venditorem teneri ad intereſſe, vel cùm vterque tàm venditor, quàm emptor eſt ignorans, vel cum emptor ſaltem: & allegat l. & liberi, cum gloſ. ff. de contrahenda emptione: eandem ſententiam defendit Cumanus ibidẽ, num. 5. & 6. Paulus de Caſtro ibidem, in fin. Imol. nu 4. Fabianus de Monte de emption. & vend. q. 4. princip. n. 5. verſ. Tertiò quæro.

Neque obſtat, quòd aliqui Doctores dicant, venditorem ignorantem non teneri ad totale intereſſe, vt inquit Bart. in l. Iulianus, in fin ff. de act. empti, Iaſ. in d. §. fin. Inſtit. Cœpol. in l. 1. §. cauſa, num. 14. ff. de ædilit. edict. Bald. in d. Iulianus: non enim eſt ſermo de intereſſe intrinſeco circa rem, ad quod ſiuè ſciens, ſiuè ignorans tenetur, non autem de intereſſe extrinſeco, d. l. Iulianus, iuncta l. ſi ſterilis, §. cũ per venditorem, nam ab eius præſtatione propter eius ignorantiam excuſatur venditor. Neque diſcrepat Antonius Góm. tom. 2. var. c. 2. nu. 30. verſ.
23 Adde. Sublimita, quòd non teneatur de euictione vẽditor, ſi res euincatur per confeſsionem emptoris, niſi aliterè doceatur de veritate confeſsionis, ita Imola in l. fin. ff. de contrahenda emptione, Seraphinus deciſ. 1024. nu. 5, part. 2.

24 Vnum eſt valdè notandum, quòd ſi quis malo animo mouet mihi quæſtionem in re, quam vendere volebã, propter quod emptor ab emptione deſiſtit, poſsũ agere contra impedientem ad intereſſe, l. res quã, ff. de dolo, l. 11. tit. 16. p. 7. vbi Greg. Lop. gl. 1. Cauallin. d. §. 3. n. 162. Burg. in d. c. fin. nu. 8. de empt. & vend.

25 Amplia concluſionẽ, ſcilicèt, quòd dicatur res euicta per ſententiam, & quòd ſententia fuerit executa, aliàs euicta non erit, Alexan. conſ. 4. in princip. lib. 6. Ferrar. in praxi in forma libelli in cauſa vendit. verb. promittẽs, num. 9. Cœpola cautela 71. Cardinal. Tuſchus tom. 3. practic. conclu. conc. 352. nu. 8. Vincent. de Anna ſingulari 471. n. 3. l. ſi dictũ, §. 1. ff. de euict. Caldas Pereira c. 31. n. 25. de empt. & vendit. Balbus deciſ. 2. cent. 1. Baldus in d. l. habere licere, in princi. ff. de euict. Fuluius Pacianus conſ. 14. à num. 2. & 3. Oſaſchus deciſ. 181. num. 4. Ricio in collectan. 1547. part. 5. Carroz. deciſ. 96. num. 5. & 6. Crauet. conſ. 682. Maranta conſ. 32. num. 5. Quòd eſt declarandum, quòd vt res dicatur euicta, debet euinci per diffinitiuam ſententiam, non per interlocutoriam, quæ aliam poſt ſe expectat diffinitiuam; & tunc temporis dicitur euicta, cum verificantur ea, quæ habentur in l. habere licere, ff. de euict. interlocutoria nõ facit rem deciſam; quia alia poſt eam ſperatur ſentẽtia, per quam reuocari, & in nihilum redigi, & negotiũ plenè tractari, & diſcuti, ac ſi non extitiſſet, Ioan. Franc. del Caſtil. deciſ. Siciliæ 26. à num. 6. Fontanel. tom. 2. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 14. num. 56. & ita ſe obtinuiſſe teſtatur in Senatu Cathaloniæ.

26 Iterũ eſt declarandum, quòd res euicta non dicitur per ſententiam latam in iudicio executiuo, in quo non poteſt quis dici ſuccubuiſſe, cum non faciat rem iudicatam, Felinus in cap. 2. de teſtibus, Menochius de retinenda poſſeſsione, remedio 5. num. 121. Romanus conſ. 36. Bolognet. in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de ver. oblig. Maſtril. deciſ. 189. n. 18. tom. 2. glo. & Bar. Angel. in l. penul. ff. de his qui ſũt ſui, gl. in l. 2. C. de ord. cognit. Bart. in l. à Diuo Pio, §. ſuper rebus, & ibi glo. ff. de re iud. Abb. & Butr. in c. veniẽs, de teſtib. Abb. cõſ. 50. n. 1. tom. 1. Maſcard.

card.tom. t.de probat. Conc. 33.n.43. Cartar. deciſ. 2.n.8. Sſſe de inhibit. c. 2.§.3.n.7.8.& 9. Gratian.to.1. diſcep. 157.n.24 & tom.3. diſcept.445.à nu. 15. Marta deciſ. 184.n.1. Franch. de. 189. Fontanela de pact. nupt. tom.2. clauſ.5.gl.8.part.14.n.58.

27 Amplia etiam, ſi euictio nõ eſt executa, non poteſt dici nata actio euictionis, l. ſi ſeruum, in princ. iuncta gl. in verb. abeſſe & ibi Bart. Alberic. & Paul. de Caſt. ff. de act. emp. l. euicta, §. duplæ, l. minor, in fin. l. ſi ſeruus, l. habere licere, vbi Angel. in 1. notabili, ff. de euict. l. quæ rem, C. de euict. Imola in l. ſi fundum per fideicommiſſum, ff. de legat. 3. Iaſon. in l. quoties, ff. de rei vendic. Capra in ſuis regularib. cõmunibus, c. 87. n. 202. & num. 214. Oſaſc. Catheranus d. deciſ. 181. num. 4.

28 Amplia etiã, quòd actio de euictione & ad pretij recuperationem regulariter non datur lite mota, ſed ſolùm ad defendendum, cauendum, ſeu liberandum, l. ſi plus. §. mota, ff. de euict. l. qui rem, l. ſi è in libertate, & l. ſi poſt perfectam, vbique gloſſæ, C. de euict. Capra dict. cap. 87. à num. 202. Paul. de Caſtro conſ. 207. num. 4. lib. 1. actione autem ex empto agi poterit re non euicta propter qualitatem non patefactam, dict. l. ſi ſeruum, & ibi Do-

29 ctores, ff. de actionibus empti. Cùm tamen conditio euictionis ſit incerta propter dubium euentum litis, l. quod debetur, ff de peculio, Bald. in l. quæ fortuitis, C. de pignorat. actíon. emptor non poteſt dici verus, & certus creditor, Neguſant. in tract. de pignorib. 4. part. ſ. partis principal. nu. 26. Bald. Alexand. in l. ſi ex præ iis, C. de euiction. Oſaſchus d. deciſ. 181. nu. 7. cum euictio dicatur caſus dubius, l. ſi per imprudentiam, ff. de euict. Marin. Frec. de preſent. inſtru. p.6. q.5. nu.8.

30 Extende concluſionem, quia euictione ſequuta per executorem poteſt emptor nedùm agere de euictione, ſed etiã incipere ab executione, & tenuta, tàm pro pretio, quàm pro damno, & intereſſe liquidis, ſecùs pro non liquidis; quia non competit tenuta. Neguſant. in tractatu de pignor. in 2. membr. 3. partis, num. 12. verſ. Ex hac deciſione, Cardinalis Tuſch. d. concl. 352. tom. 3 verb. euictio, n. 10.

31 Extende etiam, quia euictio nõ habet locum, vt poſsit dari executio, quã do non eſt liquida; quia priùs debet liquidari: nam ſi ego vendidi domũ & alter vendidit petram terræ, & ſequatur ſentẽtia euictionis ſuper vtroque mixtim, donec ſequatur executio ſententiæ, & auferatur domus, quam ego vendidi, non teneter de euictione, Alex. conſ. 4. num. 1. & 2. lib. 3. vbi quòd ſi ille, qui euincit, vt creditor, vel alio modo pro certa ſumma ſoluta requirit liquidationem, quantum pro modo, & quantum pro pretio terræ, ita Cardinal. Tuſchus d. concl. 352. num. 13. Parlador. lib. 2. rer. quotidiar. c. fin. 1. part. §. 12. limit 4. num. 28 in fin. Franch. deciſ. 112. in prin. Marin. Frecia de præſent. inſtrum. p. 7. q. 5. num. 1. & 2.

32 Extende cõcluſionem, quòd ſi emptor offerat agenti contra eũ, nolens expectare ſententiã euictionis, tamẽ habet regreſſum contra venditorem, quaſi huic contractui inſit, vt emptor conſeruetur indemnis. Nam licèt idẽ emptor non agat, niſi ſequuta euictione, vt ſuperius eſt dictum. Tamen nõ ſemper eſt expectanda ſententia euictionis, cum poſsit debitum offerri: & hoc caſu eſt reſartiendum dãnũ. Bald. in l. cũ tibi, 22 n. 2. de euict. Stephan. Gratian. diſcept. 549. nu. 4 tom. 3.

33 Extenditur concluſio, quòd poteſt agere emptor ante euictionẽ, quãdo promiſſum fuit à venditore rem eſſe liberã, quòd vt res libera tradatur poteſt agi ante euictionẽ, gl. in l. ſi ſeruus quẽ. §. ſi ſciens, vbi Bart. & Angel. Salycet. & Alex. ff. de act. empt. gl. in l. ſi rẽ, ff. de euict. Surd. deciſ. 253. nu. 10. Oſaſc. deciſ. 24. nu. 4. Gratian. tom. 1. diſcept.

diſcept.175.n.20.Virgin.Bocatius in
tract.de cenſib.p.2.à nu.147.
34 Ampliatur concluſio,quòd execu-
tio ſuper re euicta, non eſt neceſſaria
quando res remanſit apud venditorē,
& numquam fuit penès emptorem,
vnde omiſſa quacumque executione
potuit liberè agi contra venditorem,
Rubeus, Alexand.in l.non ſolùm , §.
morte,num.457.ff.de noui operis nū-
tiat.Nam ſufficit rem ipſam euictam
non reperiri penès emptorem, qui
conſtito de iure euincentis, non impe
ditur agere de euictione, Ruin.conſ.
146.à nu.6 lib.4. Barnabas Cornaz.
decif.Lucenſi 133.n.6.
Declara,quòd ſententia lata in ca-
35 ſu euictionis, debet eſſe lata ſuper re
ipſa, Cornaz.vbi ſup.n.2.
36 Declaratur etiam, quòd quando ſu-
per fructibus ſequeſtratis iure domi-
nij,vel quaſi,lata eſt ſententia,tūc ſuf-
ficit,vt agi poſsit de euictione;quia vi
detur lata ſuper ipſa re;Bart.in l.ſi fun
dum,ff.de except.rei iud.& ibi Caſtr.
Cornazan.vbi ſup.n.3.
Declara,quòd licèt contra empto-
37 rem fuerit lata ſententia ad reſtituen-
dam rem ſibi venditam, tamen ſi non
fuerit exequuta,nō competit ei actio
de euictione, Azo.in ſumma, C.de eui
ction.n.11.Alexand. conſ.119.n.25.
lib.6.l.4.& ibi gloſ.& Bald. ff.de act.
empti,Iaſon in l.quoties,nu.48.C.de
reivendicat.eſt enim neceſſarium, vt
poſsit agi de euictione,quoad ſenten-
tia executioni demandata fuerit, vt
tradunt Alexan.conſ.40.lib.3.& cōſ.
117.num.3.lib.7. Anton. Gomez de
contract.cap.2. num.3. Hinc Azon.
38 in loco nuper citato, inquit:Quòd eui
ctio eſt emptæ rei per iudicis ſenten-
tiam abductio: & licèt Cauallinus,in
princip.de euictionibus,vt nos retuli-
mus in quæſt.1.dicat,ſe putate non re
quiri abductionem:tamen malè loqui
tur, nam quamuis propria res dicatur
euicta, vbi dominium euincitur, l.ra-
tio,ff.de action.empt.tamen requiri-
tur,vt ſit poſſeſsio auocata,per glo.in
d.l.4.& Carol.Ruin.conſ.147.num.6.
lib.4. Malè enim loquitur; quia ante-
quam poſſeſsio auocetur, non poteſt
agi de euictione, ſed ſolū ad intereſſe
actione ex empto. Hercules Mareſc.
lib.2.var.reſol.c.79.nu.2.3.& 4. & ita
refert iudicatū Rota Rom. in Vulte-
rana bonorū,15.Februarij 1585.corā
fel.record.Clemente Papa,tunc Audi
39 tore: requirit enim euictio actualem
rei ablationem ita vt non ſufficiat ſen
tentia.Benintendis deciſ.25. Vrſillus
ad Afflict.deciſ.241.Fab. Anna conſ.
15.lib.1.Ioan.Bapt.Coſta in praxi cō-
uentionali,p.2.clauſ.73.n.7. Nā ſi em
40 ptor litigatori rem cedat, non eſt cur
dicat vēditorem ſibi euictionis nomi-
ne obligatum eſſe,l.ſi dictū §.1. ff.de
euict.l.ſi cum queſtio, C. eod.Fachin.
lib.2.controuer. c.36. verſ.Secundū.
41 Declara etiā,quòd ad hoc vt emptor
poſsit obtinere pro euictione ſibi pro
miſſa,neceſſe eſt, quòd prob. t rē ipſā
venditā ſibi euictā fuiſſe iudicialitèr,
l.vtique,ff.de reivend.l.at qui natura,
§.ſi cū me abſēte,ff.de negot.geſ.latè
Gozadin.conſ.94.n 40.Barboſa in l.
venditor,n.36. ff.de iudic.Maſcar.to.
2.de proba.cōc.614.n.1.Mynſinger.
obſeru.56.n.3.cent.1. extraiudiciali-
42 ter res euicta nullo modo poteſt agi
de euictione,Mynſinger.obſerua.54.
43 n.3.eod.centur. Quod etiā procedit,
etiāſi vēditor promiſerit de euictio-
ne,& legitima defenſione iuris,quàm
facti,non tenetur ad aliud, quam vt in
iudicio proſequatur & defendat , l.
empt.l.cū ſucceſſores,ff.de euic.Myn
44 ſing.cent.1.obſeruat.54.n.3.id,quod
procedit, etiāſi res ſit aliena; quia ni-
hilominus non datur euictio ante ſen
tentiam ſecūdū Paul.de Caſtr.in l.cre
ditor,§.prædiū,circa fin.ff.de action.
Aretin.in §.nouiſsimè,Inſtit.de ſuſpe
ctis tutor.Franc.Bec.conſ.106.n.44.
Surd.conſ.36.n.4.lib.1.
45 Declara tamen,quòd ſententia per
quā res euincitur,ſit diffinitiua, & nō
inter-

Digitized by Google

interlocutoria, ita vt nō ſufficiat ven-
ditorem eſſe condemnatum, ſed quòd
verè,& realitèr ſoluerit,& rem tradi-
derit,d.l.3.& ibi gloſ.ordin. cum Do-
ctoribus,C.de euict.Iacob.Cācer.lib.
1.var.reſol.Senatus Cathaloniæ,cap.
46 13.de empt.& vend.n.63.& in tantū
hoc verum ſit, quòd non cōſtat de eui
ctione,quouſque euicta fuerit poſſeſ-
ſio,& proprietas ablata,aut dominiū,
prout requiritur in l.ſi ſeruus vēditus,
21.ff.de euic.Caſtr.in l.emptorē 13.§.
inde Nerarius,ff.de act.empt.Gratia.
to.1.diſcept.foren.c.3. Surd.deciſ.22.
n.7.Auguſt.Beroi.conſ.158.n.34. vo
lum.1.Crauet.conſ.68.n.6.

47 Declara tandē, quòd ſi emptor pro
bet rem ad euincentē expectaſſe,agit
de euictione, licèt res fuerit ſibi ſine
iudicio euicta,l.ſi rem quā,ff.de euict.
l.ex empto,in princ. C. de actionibus
empti,Baldus in l.libera, C.de ſent.&
interlocut.omnium iud. Cumanus in
l.Ariſto,§.1.ff.de donatio.& in l.ſi do
mus,§.de euictione,vbi Chriſtoph.Ca
ſtellio,Angel.ff.de legat.1.Iaſon ibi,
num.16. Cauallinus de euictionibus,
§.5.num.18.Ioannes Garcia de expē
ſis,cap.23.num.17.Petrus Surdus de-
ciſ.22.num.8.Si tamen probet iuſtitiā
euincentis,obtinebit; Alexan.in l.nō
ſolùm,§.morte, num.46.ff.de noui o-
per.nunt.& plures authores, quos ci-
tat Cauallinus §. 3. de euictionib.
num.74.Felin.in cap.cùm olim,n.
& cap.cùm Bertoldus,de re iud.n.24.
Afflict.deciſ.49.Couar.lib.3.variarū,
c.17. nu.6. Petrus Surdus deciſ.22.
48 nu.9. Agens tamen actione empti ra-
tione euictionis poteſt agere antequā
ſit lata ſententia,l.non tamen, l.ſi ei,
cui,ff.de euict.Maſcard.tom.2. conc.
614.n.3.

49 Poſt hæc quæritur. Ecce quòd re e-
uicta per ſententiam agit emptor de
euictione contra venditorem,& pro-
ducit ſententiam latam, tàm in cauſa
principali,quàm in cauſa appellatio-
nis: Quæritur,an hoc ſufficiat ad ple-
num fundamentum ſuæ intentionis,
an verò ſit neceſſe, quòd producat to
tum proceſſum, vel vniuerſa cauſæ a-
cta:& arguendo ad partes,videtur ſuf
ficiens probatio ipſa ſola ſentētia abſ
que alio proceſſu; quia res iudicata
pro veritate habetur,vt in l.res iudica
ta,ff.de reg.iur.& in l.ingenium, ff.de
ſtatu homin. omniaque præſumuntur
ritè, & rectè facta poſtquā ſic ſenten-
tia eſt lata,vt in c.bonæ,de elect.& in
c.in præſentia,de renunt.l.Herēnius,
§.Caia,ff.de euiction.notat Cyn.in l.
emancipatione,C.de fidei inſtrumen.
& in l.ſiuē poſsidetis,C.de probat.&
per Innoc.in c.cùm in iure peritus,de
50 officio delegat.Cōfirmatur,quia ſen-
tētia ſine actis fidem facit, c.cū inter,
in fin.vbi Abb.n.11.de re iud.Imol.in
d.c.cū in iure peritus, n.29. Abb.in c.
quoniā cōtra,de prob.n.24.& ibi Feli
nus n.31.Dec.n.34.Crauet.conſ.108.
n.3.Paul.de Caſtro conſ.16.n.3.lib.1.
Bertrand.conſ.216.num.1.lib.1.Me
noch.de arbitrar.iudi.lib.2.cent.1.ca
ſu 4.Maſcard.de probat. to.3. concl.
1297.n. Farinat.conſ.crim.111.n.
3.& 4.to.2.Hieronym. Lauten.deciſ.
51 Auenion.70.n.6. Item etiā ſententia
probat titulum quando eſt mandata
executioni,l.3.in fin. ff.de Publiciana
in rem act.l.5.§.item quæri poteſt,ff.
de reb.eor.l.Pōponius, §.iuſſu,& ibi
glo.verb.reſtituta,ff.de acq.poſ. Ale-
xan.conſ.90.nu.9.lib.2.Cephal.conſ.
168.n.48.lib.2. Marta deciſ.17.n.10.
52 Transfertque dominiū ſentētia ſequu
ta traditione rei, §.fin.Inſtit.de offic.
iudic.ibi; *Quod autem iſtis iudicijs ali-
cui adiudicatum fuerit, id ſtatim eius
fit, cui adiudicatum eſt*.gloſ.ibi,verbo,
eius fit,notat, *quòd ſententia dat domi
niū ſequuta traditione*. Iaſ.in l.ex hoc
iure,n.44.ff.de iuſt.& iur.Paul.Pariſ.
conſ.42.lib.1.n.28.& 29.Crauet.cōſ.
912.num.22.lib.5.Petrus Syria in pra
xi Valentina,quæſt.6.Caldas de em-
ptione,& venditione, cap.21.à num.
6.Stephanus Gratianus tom.3.diſce-
ptat.

Digitized by Google

ptation. 403. num. 3. & diſceptatione
53 545. num. 38. & 39. In contrarium facit; quia non viſo proceſſu apparere non poteſt, an iure, vel iniuria emptor fuerit condemnatus, licet præſumatur pro ſententia, vt ſit iuſtè lata quoad eos, inter quos lata eſt, non tamen ſic quoad alios, vt in l. ſæpè, §. 1. ff. de re iudic. cum ſimilibus. Finalitèr in hac quæſtione omiſsis alijs reperitur, quod Iacobus de Arena tenuit, quòd ſufficiat producere ſententiam ſine proceſſu, cuius opinioné ſequitur Albert. Papien. Tamen cõcludendum eſt cũ diſtinctione, quam tradit Ioan. Petr. de Ferrar. in praxi Pap. in forma libel. in cauſa venditionis, verbo, promittés, n. 10. quòd aliquando vẽditor in inſtrumento venditionis expræſsè renũtiauit, nè poſsit allegare ſententiã nullã, vel per imperitiam latã, vel ex alio ſimili vitio iniuſtã, & tunc ſufficit emptori producere ſententiam, cũ per hanc remiſsionem, & generalem renuntiationem ceſſent omnia, per quæ poſsit impugnari ſententia: quod eſt, valde notandum, & menti tenendum: aut non renuntiauit ipſe venditor prædictis, & tunc aut conſtat de limitata denuntiatione eidem facta, aut de ea non conſtat. Primo caſu, aut in ſententia nulla ſit mentio de proceſſu, & tũc non præſumitur pro proceſſu, ideòque opus eſt illum producere cum ſententia, argum. eorum, quæ notant. in dict. cap. quoniam contra, extrà de probat. & in l. hi, qui ad ciuilia, C. de appellation. aut in ſententia ſit mentio de proceſſu, & tunc, aut eſt lata de proximo, aut de longinquo: ſi de proximo, aut fuit lata venditore præſenti, & tũc præſumitur pro proceſſu, & imputet ſibi, ſi nõ appellauit, nec ideò eſt opus emptori proceſſum producere, argument. l. ſæpè, §. ſcientibus, ff. de re iudicata, & l. ab eo, C. quomodo, & quando iudex: licitum tamen eſſet hoc caſu venditori producere proceſſum, & impugnare ipſam ſententiam vitio huius proceſſus, vt not. Ioan. Cal. & Ioan. Andr. in c. quoniam contra, extrà de probat. & in c. in præſentia, de renuntiatione, & per hoc patet, quòd eius præſentia eum grauat in onere probandi errorem, ſeu defectum proceſſus, pro quo præſumitur: aut fuit lata ſententia ipſo venditore ignorante, vel abſente, & tunc non præſumitur pro proceſſu, niſi producatur per emptorem, vt in d. cap. quoniam contrà. Si verò ſentẽtia fuerit lata de longinquo, tunc præſumitur pro proceſſu, & ſufficit producere ſententiam, iuxta doctrinã Hoſtienſ. Ioan. Andr. in dict. cap. cùm in iure peritus, de offic. delegat. & per Cyn. & alios in d. l. emancipatione, C. de fide inſtrumen. in fine. Secundo caſu principali, quando non apparet de aliqua renuntiatione, tunc non ſufficit producere ſolam ſententiam, cũ tũc nullam fidem faciat contra venditorem, vt in l. emptor fundi, & in l. ſi controuerſia, C. de euict. idem Ioan. Pet. Ferrar. in forma ſententiæ diffinitiuæ, §. 4. viſaquè litis cõteſtatione, num. 4.

QVAESTIO XVI.

An ſententia lata contra emptorem in cauſa euictionis executioni mandari debeat cõtra venditorem neceſſarium illius defenſorem?

SVMMARIVM.

1 *Sentẽtia lata contra emptorẽ mãdari debet executioni cõtra vẽditorẽ neceſſariũ illius litis defenſorẽ.*

2 *Declaratur hoc procedere, ſi bona emptoris non reperiantur pênes venditorem.*

3 Re-

3 *Reſtringitur, quando vocatus ad litem non eſſet ſoluendo.*

4 *Limitatur hæc concluſio quoad fructus & intereſſe.*

5 *Nominatus non comparens, poteſt ferri ſententia contra nominantem.*

6 *Intelligitur quando nominatus vẽditor poſsidebat.*

7 *Emptor quando poſsit condemnari in expenſis.*

8 *Limitatur in procuratore ad iudicium.*

9 *Sublimitatur in aliquibus caſibus per Angel. in l. Plautius, ff. de procurator.*

10 *Sententia in cauſa criminali, & in matrimoniali, non debet ferri in perſonam procuratoris.*

11 *Limitatur. ſi procurator ſolus egit cauſam à principio vſque ad finem.*

12 *Sublimita, quando dominus, & procurator ſimul comparuerunt.*

13 *Ampliatur quando dominus fuit litem conteſtatus & iurauit de calumnia.*

14 *Referuntur diuerſæ ſententiæ circa hoc.*

15 *Declaratur primò, vt procedat de iure Ciuili ſecùs de iure Canonico.*

16 *Declaratur ſecundò, vt non procedat, quãdo in cauſa proceditur ſimpliciter, & de plano, & ſine ſtrepitu.*

17 *Declaratur etiã tertiò procedere in procuratore ſimpliciter, & non in œconomo Eccleſiæ, ſeu ſyndico ciuitatis tutore ſeu curatore.*

18 *Declaratur quartò, non procedere in ſententia interlocutoria minùs præiudiciali.*

19 *Declaratur quintò, vt non procedat quando dominus eſt præſens in iudicio.*

20 *Nec ſextò procedit in procuratore ſeruitutis realis.*

21 *Nec ſeptimò, quando procurator poſt litem conteſtatam eſſet ſubſtitutus ad vnum actum.*

22 *Nec octauò, quando procurator eſt litem conteſtatus, & deinde reuocatus.*

23 *Nonò etiam procedit, ſi procurator fuiſſet contumax, & ob illius contumaciam cõdemnetur in expenſis executio non aduerſus illũ, ſed aduerſus dominum eſt facienda.*

24 *Domino imputari debet, qui minùs diligentem procuratorem elegit.*

25 *Dominus conuenitur ob rem non defenſam à procuratore.*

26 *Miſsio in poſſeſsionem ex primo decreto fit ob contumaciam procuratoris.*

27 *Procurator contumax in reſpondendo poſitionibus, facit dominum haberi pro confeſſo.*

28 *Damnum domino proueniens culpa, vel dolo procuratoris, tenetur procurator reſarcire.*

29 *Executio prima fit in defenſorẽ, executio ſecundaria in ſubſidium, ratione ſcientiæ & patientiæ fit in emptorem.*

30 *Emptor ſciens cauſam agitari cum venditore contra eum non datur executio in re vendita; venditor*

ditor tamen tenebitur ad intereſſe.

31 *In re euicta contra poſſidentem, eſt facienda executio.*

32 *Principalis concluſio extenditur, vt ſententia lata contra principalem debitorem poteſt exequi contra fideiuſſorem iudicij, ſine nouo proceſſu.*

33 *Limitatur, niſi fideiuſſor iudicij eſſet inefficacitèr obligatus.*

34 *Limitatur etiam, quòd ſententia lata contra principalem non exequitur contra fideiuſſorem, quando fuit lata in contumaciam, vel quando continet fideiuſſoris liberationem.*

35 *Sententia lata contra principalem contractus non operatur, vt poſſit fideiuſſor cōueniri via executiua, ſine nouo proceſſu, benè tamē via ordinaria, ac ſi ſentētia lata non fuiſſet.*

36 *Ampliatur, vt ſententia lata cōtra principalem contractus, eius fideiuſſorem nō afficiat in vim probationis.*

37 *Ampliatur, etiam quando contra vnum ex pluribus reis debendi eſt lata ſententia. poteſt exequi cōtra alios non citatos pro rata.*

38 *Ampliatur etiam, quando ſententia eſt lata contra vnum ex reis debendi in ſolidum obligatis, cæteris non citatis nocet, vt eſt in ſententia additionis, vulgo, de remate.*

39 *Ampliatur etiam, quando fideiuſſor eſt obligatus obligatione guarentigia pactiſque executiuis, tunc poteſt exequi contra fideiuſſorem.*

40 *Ampliatur etiam in fideiuſſore de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, contra eum poteſt fieri executio.*

41 *Limitatur, quando fideiuſſor ſemel comparendo, & contradicendo in iudicio ſe principalem, & aduerſariam conſtituerit.*

42 *Limitatur. ſi ſciuit cauſam agitari, & non oppoſuit, & tacuit.*

43 *Ampliatur concluſio, quando ſententia eſt lata contra fideiuſſorem, poteſt demandari contra principalem abſque nouo proceſſu, etiamſi principalis non fuiſſet citatus.*

44 *Limitatur etiā fauore fiſci, quòd ſine nouo proceſſu poteſt exequi contra fideiuſſorem.*

45 *Intelligitur, quando fideiuſſio de iudicato ſoluendo data fuerit in iudicio, & apud acta iudicij.*

46 *Fideiuſſor de iudicatum ſoluēdo habet beneficium excuſſionis.*

47 *Fideiuſſor poteſt, ſtatim poſtquā eſt conuentus, petere executionem contra reum.*

48 *Fideiuſſor ſi capiatur pro debito poteſt per eundem iudicem facere capi principalem incidentèr, licèt aliàs non eſſet ſuus iudex, & num. 49.*

50 *Fideiuſſor de iudicatum ſoluēdo, ſoluens illud, pro quo fideiuſſerat, habet regreſſum, non ceſſis actionibus, verùm etiam pro recuperādis damnis, & intereſſe.*

51 *Fideiuſſor an teneatur, ſi reus ſit per.*

Digitized by Google

per ſententiam primi iudicis abſolutus, & poſteà in cauſa appellationis condemnatus.

52 *Procedit etiam, quando ſententia dicitur nulla, & poſteà confirmatur, vel agitur per viam reſtitutionis, nam tunc durat eadem fideiuſsio.*

53 *Procedit etiam, quando penès fideiuſſorem ad eius cautelam reperiretur eius pecunia.*

54 *Limitatur primò, non procedere quando perimitur inſtantia poſt litem cœptam perempta inſtantia non durat fideiuſsio.*

55 *Secundò limita, quando fideiuſsio eſt coram arbitro electo, & poſteà petitur reductio ad arbitriũ boni viri.*

56 *Tertiò limitatur in ſententia lata in contumaciam propter cauſam non defenſam.*

57 *Quartò limitatur, quando poſt datum fideiuſſorem in vna inſtantia, cauſa agitur corã alio iudice nõ delegato ab eo coram quo præſtita eſt fideiuſsio.*

58 *Quintò limitatur, quando iudicium mutatur in totum ex perſona iudicis in cauſa principali, vel ex perſona procuratoris.*

59 *Sextò limitatur, quando iudex principalem abſoluit, ſed in reſeruatione alicuius particulæ petitionis, in qua poſteà pronuntiando ipſum principalem condemnauit; quia in hac reſeruatione fideiuſſor non tenetur, ſed ex prima fuit liberatus.*

60 *Septimò limitatur, quando ſententia eſt nulla ex defectu iuriſdictionis.*

61 *Octauò limitatur, non procedere quando à partibus eſt electa iudicis perſona, & ſe illius iudicio aſtringerant, & mutato iudicio per appellationem expirat iuriſdictio.*

62 *Intellige hanc octauam limitationem, vt procedat in iudice ſubrogato in locum primi, vel in delegato ab ipſo primo iudice.*

63 *Declaratur, quando fideiuſſor appellaſſet.*

64 *Nonò limitatur, quando in cauſa appellationis fuit aliquid additum, vel detractum prima ſententia, tunc enim expirat fideiuſsio.*

65 *Refertur cautela Boerij ad multa euitanda.*

1 SEntentia lata contra emptorem in cauſa euictionis, executari poteſt contra venditorem neceſſarium illius defenſorem, gloſ. & Bart. & Scribẽt. in l. venditor, ff. de iudic. Bart. Baldus, Paul. de Caſtro, Salycet. in authẽ. Qua in prouincia, C. vbi de criminibus agi oportet, Bart. in l. ſi procuratorem §. ſi ignorantes, ff. mãdat. per illum text. ex ſubſtantia debitoris ſoluerunt, &c. Qui textus patitur plures intellectus, vt per Rip. in l. 4. §. Cato, nu. 46. ff. de verborum oblig. Et per illum textum
2 ita demũ procedat, ſi bona emptoris reperiantur penès venditorem: & fuit opinio Annaniæ in cap. cùm olim. de accuſation. quem refert Rip. in dict. §. Cato.

Limitatur hoc ſecundùm Ioannem Fabrum in §. final. Inſtitutis de ſatiſda
3 tione tutorum, num. 10. quando vocatus

catus ad litem non eſſet ſoluendo, tũc contra emptorem fiet executio : & fuit dictum Bald. in Authentic. ſi captiui, C. de Epiſcopis, & Clericis. Verùm quia iſta opinio eſt ambigua, nõnulli fuerunt in dict. l. venditor, inter quos eſt Paulus de Caſtro, qui hanc concluſionem reſtringerunt ſolùm
4 quoad fructus, & ſumptus, & intereſſe, pro quibus poterit executio fieri in bonis venditoris, & neceſſarij defenſoris: vtrumque tamẽ probat Cagnolus in dicta l. venditor, ff. de iudic. Rebuffus in titul. de dilatorijs, artic. 5. gloſſa vnica, in principio, tom. 3. vbi dicit, quòd ſi nominatus non com-
5 paret, quòd iudex proferret ſententiam contra nominantem; niſi quoad fructus, & intereſſe, quorum executio fit contra nominantem; quod tamen eſt intelligendum, quando nominatus vẽditor poſsidebat, vt docet Iacob. in dict. l. venditor, colum. 2. & quamuis iniquum videatur circa reliqua executionem fieri contra emptorem nominantem; tamen quia temerè litigauit contra dominum rei, in expenſis, & alijs condemnari debet,
7 l. properandum, §. ſin autem, C. de iudicijs, quas poſteà poterit repetere à ſuo authore coràm eodem iudice.

8 Limita hoc non procedere in procuratore ad iudicia ſecundùm Bald. in dict. Authentic. Qua in Prouincia, vbi dicit, quòd dict. §. ignorantes non habere locum in procuratore ad iudicia, de quo etiam per Angelum in l. Plautius, ff. de procuratoribus, Fellnus in cap. cùm olim, de accuſationib. Alexand. in l. ſæpè, num. 92. ff. de re iudicat. ponit hoc notabile Cauallin. de euictionibus, §. 3. num. 165. in medio, Afflictis deciſion. 64. num. 3. Guido Papa conſ. 14. num. 9. Ioan. Graſis de ſubſtantia procuratoris, in verbo, volentes ipſi domini, num. 5. Aſinius in praxi, §. 31. limitation. 21. nu. 1.

9 Sublimita, quòd in procuratorem fiet executio, ſi ſit in rem ſuam datus, Gui. Pap. deciſ. 85. n. 3. vel ſit ſimplex, & circa ſatisfactionem fuerit mentitus. Tertiò, ſi fuit mentitus circa mandatum, & quando non comparet vt procurator, ſed vt defenſor, & ſatiſdat ſe liti offerendo, ſecundùm Angel. in d. l. Plautius, ff. de procurat. Greg. Lopez in l. 26. tit. 5. Part. 3. gl. 2.

10 Amplia concluſionem, quòd ſententia in cauſa criminali, in qua pronũtiatur, quem deliquiſſe, nõ debet ferri in perſonam procuratoris; quia ipſe non deliquit, ſed dominus: & in cauſa matrimoniali, in qua pronuntiatur, quem eſſe maritum, vel non eſſe, hoc enim non cadit in perſonam procuratoris, cum quo non eſt quæſtio, ſed in perſonam domini, quia matrimonium ſecum eſt factum, ita tradunt Bartol. Bald. Paulus de Caſtro, & omnes Scribentes in l. 1. C. de ſententijs, & interlocut. omnium iudic. gloſ. & Abbas in cap. querellam, num. 10. de electione, Boerius deciſ. 285. ſub num. 3. gloſ. in l. nihil, C. de procurat. Socinus in reg. 316. num. 4. & probatur in l. fin. C. de iniurijs.

11 Limita, quando ſolus procurator egit cauſam in principio, & in fine; tunc ipſe eſt condemnandus, & non dominus, d. l. 1. C. de ſentent. & interlocut. omn. iud. & in hoc caſu, ſi domino fuit facta citatio ad audiendam ſententiam; tunc ſententia ipſo domino non comparente, non tenet Alexan. in l. furioſo, n. 7. ff. de re iud. Alexand. Trentacinq. lib. 2. reſolut. 14. de procurat. n. 3.

12 Sublimita, quando dominus, & procurator, in quolibet actu comparuerunt ambo, & actum fecerunt ſimul: & tunc ambo ſunt condemnandi, ita Paulus de Caſtro in dict. l. 1. & iuxtà hunc caſum quæritur: Quid ſi in tota lite fuerunt procurator, & dominus ſimul, ſed in ſententia ſolus dominus, vel ſolus procurator fuit citat⁹, & ſententiam paſſus, nunquid ſentẽtia valeat?

valeat? Bald.in d.l.1. verſ.modò ergo quæro, tenet quòd valeat. arguméto l.ſi ideo,§.1.ff.de euictionibus.

Amplia, quando dominus fuit lité
13 conteſtatus,& iurauit de calumnia, de inde conſtituit procuratorem, qui actitauit reliquum proceſſum vſque ad ſentétiam excluſiuè: & in hoc ſunt duæ Doctorum opiniones.

14 Prima eſt Martini, qui dicit: dominum eſſe citandum, & in dominum ſententiam ferendam eſſe ex quo ipſe litem teſtatus ſit, & effectus dominus inſtantiæ.

Secunda opinio eſt Ioan.& Bulg. qui tenent, quòd ſiuè dominus fuit in principio in iudicio, ſiuè non, ex quo procurator poſtea interuenit, ferenda eſt ſententia in procuratorem, & hanc opinionem ſequuti ſunt Bart. Bald.Caſtro,& cæteri Doct. in d. l. 1. Abbas in cap. querellam, de elect. Boerius d.deciſ.285. Alex.& Iaſ.in d. l.furioſo,ff.de re iudicata.

Abbas in dict. cap. querellam dicit, ad maiorem cautelam poſſe in prædicto caſu ſeruari conſilium gloſ.in d. l. 1. quòd feratur ſententia in perſonam procuratoris,& domini, non vt dominus condemnetur directè, ſed in perſonam procuratoris, vt puta, condemnamus talem procuratorem Petri, & ipſum Petrum in perſonam ſui procuratoris. Et hoc fuit de mente Bart.in dict. l. 1. quod non procedit, ſi dominus numquam fuit in iudicio, vt in dict. cap. querellam tradit Abbas.

Hæc tamen opinio communis declaratur aliquibus modis.

Primò declaratur, vt hoc procedat
15 de iure ciuili, ſed non de iure Canonico, quia eo iure poteſt ferri ſententia in dominum. Abbas in dict. cap. querellam, Roman. ſingulari 20. Angel. conſil. 98. Boerius deciſ. 285. Abbas in cap. ſuſcitata, de reſtitut. in integ. Ioannes Andreas in regula præſumitur, de regul. iuris, libro 6. qui dicit, quòd citatio ad ſententiam non poteſt fieri de domino, omiſſo procuratore, & ſic vterque eſt citandus.

16 Secundò declaratur non procedere, quando in cauſa proceditur ſimplicitèr, & de plano ſine ſtrepitu: nam tunc etiam in dominum ſententia concipi poteſt. Ita tenet Bart. in extrauag. ad reprimendum in verbo figura: idem ſequuntur Iaſ. in dict. l. furioſo. ff. de re iudicat. Boerius dict. deciſ. 285. Oſaſchus Cacheranus deciſ.1.num.35.Guid.Pap.quæſt. 431.

Tertiò declaratur procedere in
17 procuratore ſimplici, & non in œconomo Eccleſiæ, ſeu Syndico ciuitatis, vel vniuerſitatis, & tutore, ſeu curatore, qui generalem habent adminiſtrationem: nam procurator ſimplex cõtrahendo concipit verba in eius perſonam, ſed tutor, & œconomus cõcipiunt verba in domini perſonam, Abbas in dict.cap. querellam, & Decius in cap.licèt cauſam in fine de probat.Boerius dicta deciſ.285.

Quartò declaratur non procede-
18 re in ſententia interlocutoria minus præiudiciali, ſecundùm Bal. in l.quoties, C.de ſententijs.

19 Sextò declaratur, non procedere quãdo dominus eſt preſens in iudicio, quia iſto caſu ipſe condemnari poteſt, Bal.in d. l. 1. Sed de cõſuetudine vterque condemnatur, gloſ.in dict.l.1.ibi Bald. Abbas in dict. cap. querellam Iaſ.in dict.l.furioſo.

Septimò, non procedit in ſerui-
20 tute reali; quia prædium, & non procurator condemnabitur, l.qui aliena, §.fin.ff.de neg.geſt.

21 Nec octauò procedit, ſi procurator poſt lité conteſtatam eſſet ſubſtitutus ad vnũ actum ſolùm, & non ad totam cauſam ſecundùm Bald.in dict.l.1.

22 Vltimò, quando procurator fuit litem conteſtatus, & deindè fuit reuocatus, vel conſenſit dominus, qui

dominus reaſſumpſit inſtantiam, nam tunc dominus eſt cõdemnandus, Bal. in d.l.1. idem eſt, quando procurator eſt abſens, vel alitèr impeditus, aut ſi declarauerit ſe nolle ampliùs comparere, Boerius dict. deciſ. 285. num. 5. Alex. Trentacinq. lib. 2. reſolut. 14. de procurat. num. 15.

23 Amplia etiamſi procurator eſſet cõtumax, & ob illius contumaciam condemnetur in expenſis, executionem non aduerſus illum, ſed contra dominũ faciendã eſſe defendunt Ioan. Andreas Hoſtienſis, & Anton. in cap. 1. vt lite nõ conteſtata, quos ſequuntur Cumanus in l. ſi ſe non obtulit, ff. de re iudicata, num. 2. Angel. & Iaſ. num.
24 13. & fundamentum eſt, quòd domino imputandum videtur, qui minus diligentem procuratorem elegit, argumẽt. tex. in l. eum qui, §. fin. l. ſeqq.
25 ff. mandati. Dominus etiam conuenitur ob rem indefenſam à procuratore, l. non cogendum, ff. de procurat.

26 Fit etiam miſsio in poſſeſsionem contra dominum ex primo decreto propter contumaciam procuratoris, l. eum, qui, C. de procurat. & ſic in effectu fit executio expenſarum contra dominum, qui non auditur niſi ſolutis expenſis, l. cum proponas, Autenthica ei cui, C. de bonis authoritate iud. poſsidendis, facit etiam text. in l. non ſolum, ff. de procurat. vbi con-
27 tumacia procuratoris nolentis reſpondere poſitionibus facit dominum haberi pro confeſſo, l. fin. §. quod ſi actor, C. de iureiurando propter calumniam, cap. 2. de confeſsis, lib. 6.

28 Notandum tamen eſt, quòd damnũ proueniens domino ex culpa, vel dolo procuratoris, tenetur procurator reſarcire, l. 26. tit. 5. part. 3. vbi Greg. Lopez.

29 Executio prima fit in defenſorem, ex d. l. Plautius, tamen executio ſecũdaria in ſubſidium ratione ſcientiæ, & patientiæ fit in emptorem, dict. Auth. qua in prouincia, & ſic defenſore non exiſtente ſoluendo fit executio in bonis emptoris propter eius patientiam: quod menti tenendum dicit Paulus de Caſtro in l. in cauſæ, §. 1. ff. de procurat. Gauallin. dict. §. 3. num. 165. ad verſ. fin.

30 Aduertendum eſt ad id, quod ponit Innot. in cap. fin. col. fin. de alienatione iud. mut. cauſ. fact. quòd etiamſi emptor ſciat cauſam agitari à venditore, nullum ſibi facit præiudicium; quia ſententia non mandabitur executioni in re vendita, ſed venditor conuentus tenebitur ad intereſſe, ſicut ille, qui ſe liti obtulit, cùm non poſſideat. Abbas ibidem, colum. fin. Neuizanus conſ. 20. in princip. quam deciſionem notabilem dicit Gauallin. vbi ſuprà, qui ſentit, vt executio fiat contra neceſſarium litis defenſorem eo modo, quo fieri poteſt, & in
31 ſubſidium contra emptorem in alijs neceſſarijs, & conſequutiuis rei euictæ: & in re tamen euicta contra poſſidentẽ, quia cum agitur actione reali ad certam rem, & determinatam, in illa eſt facienda executio, iuxtà l. qui reſtituere, ff. de rei vẽdicat. vt Cagnolus declarat in dict. l. venditor in fin. Quando tamen ſententia lata contra venditorem noceat emptori ponit Bald. conſ. 173. lib. 5.

32 Principalis concluſio ampliatur, quòd ſententia lata contra principalem debitorem poteſt executioni cõtrà eius fideiuſſorẽ iudicij, abſque nouis actis, & proceſsis demandari, l. fin. vbi omnes, C. de vſuris rei iudicatæ, Aretin. in §. fin. Inſtit. de ſatiſdat. Bar. in l. 1. num. 1. & 2. ff. iudicatum ſolui, Alberic. in tract. de ſtatut. p. 3. quæſt. 25. Boerius deciſ. 277. n. 4. Magonius deciſ. Lucenſi 92. num. 1. & 2. Afflict. deciſ. 282. num. 3. Lamfrancus Balbus deciſ. 136. Centuria 2. Vincentius de Franch. deciſ. 400. num. 1. Vincentius Carrozius deciſ. 136. Franciſ. Viuius deciſ. 210. Maſtrillus deciſ. 20. Seſe deciſ.

* deciſ.551. num. 4. part. 2. Barnabas * Cornazanus deciſ.128.num.24. Sera- * phinus Oliuarius deciſ.1477. num.4. * Riccio collectan. deciſ.771. limit.6. * Petrus Surdus deciſ.218. num. 11. & 12.conſ. 114. num. 20. & conſ. 271. num.1.& 485.num.5. Aretin.conſ.78. Nata conſ. 345. num. 1. Laurentius Syluanus conſ.84. Hippoly. de Marſilijs in rubr. de fideiuſſoribus, num. 349. Muñoz de Scobar de ratiocinijs, cap. 34. Caſtillo in l. 63. Taur. num. 43 & 44. Domin. Ioann. del Caſtillo Sotomaior lib. 4. vltim. volunt. cap. 14. à num. 29. refert iudicatum in Hiſpalenſi Senatu Gutier. conſ.29. num. * 1. Peguera deciſ.99. Flaminius Car- * tarius deciſ. 119. Ioan. Baptiſta Coſta de remedijs ſubſidiarijs, remed.30. num.19 & de rata, quæſt.222. num. 1. Aretin. de fideiuſſorib. ſect.4. cap.34.

Limita, quando iſte fideiuſſor non
33 eſſet efficacitèr obligatus; quia tunc requiruntur nouus proceſſus, & noua ſententia, ſecundùm Cumanum conſ. 32. & ſecundùm ipſum dantur etiam tres alij caſus, in quibus requiruntur & nouus proceſſus, & ſententia. Primus in fideiuſſore conuentionali, & ex contractu. Secun-
34 dus, quando ſententia fuit lata in cõtumaciam. Tertiùs, quando continet fideiuſſoris liberationem.

Circa primum, quòd fideiuſſor con-
35 tractus, qui in ius vocatus non fuerit, actis, & actitatis, & proceſſu principalis non læditur, ſed requiritur nouus proceſſus, & ſententia: & vltra allegatos tenuerunt Imol. in cap. peruenit de fideiuſſorib. Angel. in §. penul. inſtit. de fideiuſſor. Rippa in l. is apud quem, num. 34. C. de edendo, Ancarranus conſ. 35. Ægidius * conſ.3. num. 11. Guid. Pap. deciſ. 26. & 215. num. 9. & conſ. 212. Burſat. conſ.203. lib.2. Aſinius in praxi, §.32. cap. 2. ampliat. 2. Hieronymus Leo aduocatus fiſci S. S. R. C. Araconiæ * deciſ.4. num. 1. & 4. Caualli n. de euictionib. num.165. Bal. in d. l. fin. C. de vſuris rei iud. qui dicunt, quòd de intereſſe fideiuſſoris poterit cognoſci ſummariè in executione dictæ ſententiæ, & quòd fideiuſſor poterit coram executore ex perſona ſua opponere contra ſententiam, & omnes exceptiones peremptorias, & oſtendere ſe non eſſe obligatum, Anton. Heringius de fideiuſſoribus, cap. 27. part. 5. num. 53. & quòd fideiuſſor contractus non poſsit conueniri ſine nouo proceſſu. Magonius dict. deciſ. Lucenſi 92. & alij ſuprà relati, Maſcardus de probat. concluſ. 707. part.2. num. 2. Cardinalis Tuſchus practic. concluſ. tom. 3. concluſ. 311. & 325. num.9. quòd non tantum
36 eſt opus nouo proceſſu, & ſententia, verùm etiam in proceſſu fabricando contra fideiuſſorem procedatur via ordinaria. Hieronymus Gabriel conſ. 43. num. 33. lib.1. Aretinus de fideiuſſoribus, ſect.3. cap. 34. num.5.

Amplia, quòd adeò proceſſus fa-
37 ctus non valeat, nec fideiuſſorem afficiat, vt etiam non ſuſtineatur in vim probationis. Gabriel dict. conſ.43. num.34. Aretinus de fideiuſ. dict. cap. 34. num.5.

Limita, vt ſententia lata contra
38 vnum ex pluribus correis, poteſt mandari executioni pro rata contra omnes non citatos. Paul. de Caſtro conſ.236. num. 1. lib.1. Ioan. Baptiſta Coſta de rata, quæſt. 33. à num. 1. & quæſt.222. num.4. Franciſ. Marcus deciſ.157. num.10. par.1. Aretinus de * fideiuſſorib. vbi ſuprà, num.6.

Sublimita, quando lata eſt ſen-
39 tentia contra vnum ex reis debendi in ſolidum obligatis, cæteris obligatis nocet, vt in ſententia de remate, lata contra vnum in ſolidum obligatum, decerni poſsit mandatum de apremio contra cæteros obligatos in ſolidum, quorum bona in executione capta fuerunt, & ſubhaſtata, etiamſi

O 2 ad

ad ipſam pignorum additionem citati non fuerint, iuxtà formam legis 19. titul. 21. lib. 4. Recopilat. Ad quod dicendum ſequentia mouent. Primò ex text. in l. fin. C. de duobus reis, qua expreſſè cauetur citationem factam vni dumtaxat reo debendi, ita cæteris præiudicare, ac ſi citatio omnibus facta fuiſſet: & ad illũ text. commendant, & dicunt ſingularem ibi Bart. Bald. & cæteri Scribentes, & tradunt Doctores in cap. paſtoralis, §. quoniam de reſcriptis ſignanter Abbas numero 5. Felin. num. 2. Franciſcus Balbus de præſcript. 3. part. ſextæ, & vltimæ partis princip. verſ. quarto quæro, num. 50. bonus text. in l. loci corpus, §. ſi fundus, ff. ſi ſeruitus vendicetur: vbi geſtum cum vno ex ſocijs cenſetur factum cum altero, & ibi Bart. & idem in l. vnica, C. ſi in comm. eadem cauſa, ob idque ratione illius iuris indiuidui geſtum cum vno ex ſocijs, videtur geſtum cum altero, illa namque indiuiduitas obligationis fauore creditoris per publicum inſtrumentum, id eſt, la mancomunidad proculdubiò hunc operatur effectum, vt geſtum cum vno dumtaxat ex reis debendi in ſolidùm obligatis, cenſeatur geſtũ cum cæteris, ex ſententia gloſſæ in dict. l. qui aliena, §. fin. verbo prædio, ff. de neg. geſtis, Alex. in l. ſępè, col. 11. verſ. hæc vltima opinio, ff. de ſententia, & re iudicat. Ignatius del Villar in Sylua reſponſorũ iuris reſpon. 1. à n. 8.

Limita, quando fideiuſsio eſſet ap-
40 poſita in inſtrumento guarentigiato executionem paratam habente, vt ſi verba diſpoſitionis eſſent multum prægnantia cum clauſula cõſtituti, & pactis executiuis, & alijs. Coſta de ratione ratæ quæſt. 222. num. 7. Aretinus dict. cap. 34. num. 7. Plotus in l. ſi quando, C. vnde vi, num. 272. Cæſar Barzius deciſ. Bonon. 108. num. 33. *

41 Limita etiam in fideiuſſore iudicij, & iudicatum ſoluendo, nam ipſi ſunt obnoxij executioni ſententiæ abſque nouo proceſſu, & ſententia gloſ. in d. l. fin. C. de vſur. rei iud. vbi Cyn. & Bal. Bar. & cæteri, Nata conſ. 126. Alex. in d. l. ſępè, nu. 16, Guid. Papa deciſ. 212. in fin. Cagnolus in l. nullum crimẽ, §. nemo alienæ, num. 2. ff. de reg. iuris, Clarus in prax. §. fin. q. 95. num. 1. Beroius conſ. 202. num. 4. lib. 3. Tiraq. in tract. res inter alios acta. Muſcatel. in praxi fideiuſ. par. 1. modo 12. num. 21. Aſinius in ſua prax. iud. §. 32. cap. 2. ampliat. 22. num. 1. Hieronymus Leo deciſ. Valentiæ 40. num. 4. Myſingerius centuria 4. obſeruat. 96. num. 1. *
Surdus deciſ. 218. num. 11. & 12. Maſtrillus deciſ. 20. par. 1. *

42 Limita, etiamſi fideiuſſor ſemel cõparendo, & contradicendo ſe in iudicio aduerſarium conſtituerit, l. ſi per luſorio, §. 1. ff. de appellat. Bald. in l. in duobus, §. quod reus, ff. de iureiurando, Alex. conſ. 154. verſ. hoc idem, lib. 2. Emanuel Suarez in Theſauro cõmun. opin. in lit. F. num. 169.

43 Idem etiam limita, quando fideiuſſor ſciuit cauſam agitari, & ſe non oppoſuit, ſed tacuit. Bellam. conſ. 3. nu. 3. cum ſeqq. Anton. Hering. cap. 27. par. 5. num. 33. de fideiuſſorib. Couar. pract. 15. num. 8. deciſ. Peruſina 26. num 27. part. 1. Coſta de rata, dict. quæſt. 222. num. 9. *

44 Prædicta tamen non procedunt, quando ſententia eſt lata contra fideiuſſorem, ea poteſt executioni demandari contra principalem abſque nouo proceſſu, etiamſi principalis nõ fuerit citatus, vt aduertunt omnes in l. cum vendente, C. vbi cauſæ Fiſcales, Angelus in Auth. vt omnes obediant iud. num. 17. Aſinius in dict. praxi, §. 31. cap. 2. ampliatione 22. nu. 1. verſ. ampliatur, Paul. de Caſtro cõſ. 232. lib. 2. Ruin. cõſ. 98. n. 1. lib. 5. Bertaz. clauſ. 43. gloſ. 8. n. 2. Ioã. de Amicis cõſ. 34. n. 2. Hieronymus Gabriel
45 conſ. 176. num. 5. lib. 5. qui addit hæc non procedere in fideiuſſore fiſci,

quia

quia ad inſtantiam fiſci, condemnato principali, fit executio contra fideiuſſorem abſque alio.

46 Declaratur hæc concluſio, vt procedat, quando fideiuſsio de iudicatum ſoluendo data fuit in iudicio, & apud acta iudicij, Bal. in dict. l. fin. §. & cum antiquitas, numer. 1. C. de vſur. rei iud. Ruin. conſ. 98. volum. 5. Alexand. Trentazinq. lib. 2. variar. reſolut. 3. de expenſis, num. 2. & 3.

47 Fideiuſſor de iudicatum ſoluendo habet beneficium excuſsionis, ſecundùm Bald. Salycet. in dict. l. fin. C. de vſur. rei iudicat. latè Ruinus dict. conſ. 98. lib. 5.

Declara, quòd ſtatim poſtquam
48 fideiuſſor iudicij eſt conuentus ſuper executione ſententiæ, poteſt petere executionem contra reum ſine nouo proceſſu, Bald. in l. cum eorum, C. de ſententijs, & interlocut. omn. iud. & in d. l. fin. §. cùm antiquitas, & in d. l. cum vendente, C. vbi cauſæ fiſcales, Bart. in l. 1. ſub num. 5. ff. iudicatum
49 ſolui. Ideo ſi fideiuſſor capiatur pro debito poſſet per eundem iudicem facere capi principalem incidenter, licèt aliàs non eſſet ſuus iudex: elicitur ex Bal. in ſuprà allegatis locis, Alex. Trentazinq. dict. lib. 2. reſol. 3. de ex-
50 penſis, num. 4. Si plures ſint tamen fideiuſſores iudicatum ſolui, habent beneficium executionis, Bal. in d. §. & cum antiquitas, num. 6. & fideiuſſor de iudicato ſoluendo ſoluens illud, pro
51 quo fideiuſſerat, poſsit habere regreſſum contra debitorem principalem etiam non ceſsis actionibus: & nõ ſolùm pro debito principali, verùm etiã pro recuperãdis damnis, & intereſſe, Abbas in cap. peruenit, nu. 2. de fideiuſſoribus, & in conſ. 60. lib. 1. Franc. Viuius deciſ. 210. vbi dicit, ita iudicatum fuiſſe per Audiẽtiam Barenſem; ſolet enim fideiuſſor conſeruari indemnis à principali debitore, etiamſi non ſit promiſſum, Simon de Prætis conſ. 153. num. 23. lib. 1.

52 Quæritur, an quando reus pro quo quis de iudicato ſoluendo fideiuſsit, fuit per ſententiam primi iudicis abſolutus, & in cauſa appellationis condemnatus, an fideiuſſor teneatur? Et in hoc quæſito ſunt duæ principales opiniones.

Prima eſt, quòd fideiuſſor in prima inſtantia non tenetur in ſecunda, & ea ſententia expirat fideiuſsio, quam tenet Bart. Odofredus, Paul. de Caſtro. Iacobus de Antio, Beroius, Clarus, Balbus, Viuius, Cynus, & alij, quos refert Antonius Theſaurus in deciſ. 202. numer. 1. vbi de mente Doctorum dicit, hanc opinionem à maiori parte Doctorum acceptatam, & frequentiori calculo receptam, etiam in cauſa criminali: eandem opinionem tenent Matheſilanus ſingulari 177. Decius in l. 2. num. 53. C. de edendo, Marſilius in rubr. de fideiuſſoribus, num. 108. Anton. de Alexand. & Iacob. in l. 2. C. de procurat. Mouentur iſti Doctores in l. apud Sempronium, ff. iudicatum ſolui, & in l. non à iudice, §. fin. ff. de iud. & in l. Grecè, §. & poſt litem, ff. de fideiuſſoribus, §. ſi verò aliquis, inſtit. de ſatiſdat. & in l. 2. C. de procurat.

Secunda opinio eſt, quòd fideiuſſor iſte etiam in ſecunda inſtantia teneatur, quam tenent Guilliermus de Cuneo, Bald. Bellamera, Boerius, Cauallinus, Aretinus, Ioanes Andreas, Vincentius de Franchis deciſ. 601. à num. 1. Fulgoſius, & Alberic. Roderic. Suarez, quos referunt Anton. Gabriel. in ſuis communibus concluſ. in lib. 3. tit. de fideiuſſoribus, concluſ. 4. & Anton. Theſaur. in dict. deciſ. 202. vbi etiam dicit, ita iudicatũ fuiſſe in Rota Romana, & Auenoniẽſi, & in Senatu Pariſienſi, & in Conſ. Neapolitano.

Ab hac ſecunda ſententia non eſt diſcedendum, & præcipuè cùm in tot ſupremis Tribunalibus ſecundum eam fuerit iudicatum. Quæ con-

concluſio procedit: primò, quando quis ſimplicitèr fideiuſsit de iudicatum ſoluendo; nam tunc ſemper in eodem ſtatu permanentibus rebus, fideiuſſor tenetur, nec ex mutata inſtantia liberatur: nec in hoc eſt conſtituenda differentia: an mutetur iudex, vel non, ſiue ſit delegatus, ſiue ſucceſſor: nam idem ſemper eſt iudicium: & promiſsio facta coràm iudice ordinario, habet effectum coram delegato, qui cognoſcit vice eius, l. vir bonis, ff. iudicatum ſolui, Roland. à Valle conſ. 58. num. 13. lib. 1. Aretinus conſ. 87. in fine.

Procedit etiam quando ſententia
53 dicitur nulla, & poſtea cõfirmatur, vel agitur per viam reſtitutionis in integrum, nam tũc durat eadẽ, Bal. in l. Iulianus, col. 5. verſ. Tertiò quæritur, ff. qui ſatiſdare cogantur: & ratio eſt; quia nec iudex, nec iudicium in hoc caſu mutatur, ſed ſemper eſt in eadẽ cauſa: tenet Antonius Theſaur. dict. deciſ. 201. num. 17.

Procedit etiam, & multò magis ſi
54 prima opinio eſſet vera, quando penes fideiuſſorem ad eius cautelam reperiretur debitoris pecunia, Vincet. de Franchis deciſ. 208.

* Limita primò, non procedere, quã
55 do perimitur inſtantia poſt litem cœptam; nam tunc perempta inſtantia non durat fideiuſsio, vt eſt text. in l. 2. ff. iudicatum ſolui: quod declara, non procedere, quando inſtantia eſſet perempta per deſertionem appellationis; nam tunc durat fideiuſsio. Iafredus Lanfranchus, Balbus deciſ. 99.
* Bald. conſ. 106. lib. 2. Marſilius ſingulari 313.

Limita ſecundò, non procedere, quã
56 do fideiuſsio eſt corã arbitro electo, & poſtea petitur reductio ad arbitriũ boni viri; nam tunc, quia cauſa agẽda eſt coram iudice competenti, & non coram iudice appellationis, expirat fideiuſsio, Ancar. conſ. 35. quod declara per Ant. Theſaur. d. dec. 202. n. 18.

Limita tertiò, nõ procedere in ſen-
57 tentia lata in contumaciam propter cauſam non defenſam; nam tunc expirat fideiuſsio, l. cum quæ rebatur, ff. iudicatum ſolui tradit Cumanus cõſ. 33. colum. 2.

Limitatur quartò, quando poſt da-
58 tum fideiuſſorem in vna inſtãtia, cauſa agitur coram alio iudice non delegato ab eo, coram quo præſtita eſt fideiuſsio, nec ordinario appellationis, nam tunc fideiuſsio coram vno iudice præſtita non extenditur ad alium, licèt ſit eadem cauſa, l. 3. ff. iudicatum ſolui, Romanus in conſil. 408.

Limitatur quintò, quando iudi-
59 cium mutatur in totum ex perſona iudicis in cauſa principali, vel ex perſona procuratoris, qui ſatiſdedit, vel principalis, vel etiam confunditur cauſa, nam tunc non durat ſatiſdatio: facit text. in l. an eadem, ff. de except. rei iud. & in hoc caſu loquuntur Imol. in conſ. 89. Roman. in conſ. 270 in fine.

Limitatur etiam ſextò, non proce-
60 dere, quando iudex principalem abſoluit, ſed in reſeruatione alicuius particulæ petitionis, in qua poſtea pronuntiando ipſum principalẽ condemnauit, in hac reſeruatione fideiuſſor non tenetur, ſed ex prima ſententia fuit liberatus, ita Ancarr. lib. 2. quæſt. famil. 15. num. 10. Socin. conſ. 91. lib 4. Alex. Trentazinq. dict. reſolut. 3. de expenſis, num. 15.

Limitatur ſeptimò, non procedere
61 quando ſententia eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, quòd prædicta obligatio, & ſatiſdatio præſtita coram iudice incompetenti eſt nulla, l. 2. §. 1. in principio, ff. qui ſatiſdare cogantur, vbi Bald. dicit, quòd cùm iudiciũ ſit ipſo iure nullum, nõ tenet nec obligatio, nec ſatiſdatio, idem tenẽt ibi Alex. Iaſ. & Iacobin. in 1. notab. & *
Socin. Vicentius de Franchis deciſ. 400. num. 8.

Octauò,

61 Octauò limitatur non procedere quando à partibus electa eſt iudicis perſona & partes ſe illius iudicio aſtringerunt, & illius tantùm iudicio ſe arctauit fideiuſſor illũ proprio nomine nominando, & in hoc caſu, mutato iudice per appellationem, expirat fideiuſſio: ſic eſt text. in dict. l. cùm apud, ff. iudicatũ ſolui. Antoninus Theſaur. in dict. deciſ. 202. num. 15.

63 Intellige hanc limitationem, vt procedat in iudice ſubrogato in locũ primi, vel in delegato ab ipſo primo iudice: nam in iſtis cautio expreſſo nomine certi iudicis non operatur: ita tradit Bar. in dict. l. cùm apud, colu. 2. ibi Angel. ff. iudicat. ſolu. Hippolytus de Marſilijs rubr. de fideiuſ. quæſt. 13. Speculator in tit. de iud. deleg. §. item excipi poteſt, num. 23.

64 Declaratur non procedere, quando fideiuſſor appellaſſet; quia tunc videtur prorogare ſuam obligationem, Ioannes Faber in §. alia, Inſtitut. de ſatiſdat. num. 4.

65 Limitatur nonò, quando in appellationis cauſa fuit aliquid additum, vel detractum primæ ſententiæ per iudicem appellationis: nam tunc expirat fideiuſsio, quia actio propter executionem deſcendit ab hac ſententia; & non inſpicitur prima, Bald. in l. Iulianus, col. 4. verſ. Secũdo quęritur, ff. qui ſatiſdare cogãtur. idẽ tenet Soc. in conſ. 91. lib. 4 & Theſaur. dict. dec.

66 202. num. 9. Et ad euitandas fraudes, præſtita fideiuſsione de iudicio ſiſti, iungere facias fideiuſsionem de iudicato ſoluẽdo, quia prima durat vſque ad ſententiam incluſiuè, nam lata ſententia fideiuſſor liberatur, l. agere, §. poſt litem, ff. de fideiuſſorib. ſecundùm Boer. dict. deciſ. 315. Angel. in §. ſed hodie, Inſtit. de ſatiſdat. Cepol. cau-tel. 98.

QVAESTIO XVII.

An venditor offerens emptori rem æquè bonam rei euictæ liberetur?

SVMMARIVM.

1 *Venditor offerens emptori rem æquè idoneam & bonam rei euictæ non liberatur.*

2 *Locans tradendo rem æquè commodam liberatur.*

3 *Ponitur differentia in hoc inter locationem & venditionem.*

4 *Benignior eſt lex cum locatore, quàm cum venditore.*

5 *Limitatur l. 2. §. mutui datio ff. ſi certum petat.*

6 *Ponitur notabile ad quæſtionem.*

7 *Fideiuſſorem certum dare promittens, an dando æquè idoneum liberetur?*

8 *Verbum æquè idoneus, quomodò accipiatur?*

9 *Fideiuſſorem promittens venditor dare an dando illum, qui ſe obligare, vel conueniri non poteſt, liberetur?*

10 *Quid ſit, ſi ſcienter talis recipiatur?*

11 *Quid ſi non eſt idoneus facultatibus?*

12 *Promittens dare fideiuſſorem liberatur dando fideiuſſorem minus idoneum, ſi ſcienter fuerit receptus.*

13 *Quid ſi ignoranter recipiatur?*

14 *Dans minus idoneum fideiuſſorem liberatur etiam vbi ignoranter à creditore recipitur.*

 Limi-

15 *Limitatur niſi ex aliqua iuſtiſſima cauſa fuiſſet receptus.*

16 *Quid ſi à principio erat idoneus, & poſtea deſinit eſſe idoneus?*

17 *Cautum, & ſecurè reddere promittens, nunquid teneatur cauere cum fideiuſſoribus.*

18 *Quid ſi promittatur idoneè cauere.*

19 *Venditor promittens dare fideiuſſorem, dando pignora liberatur.*

20 *Contrarium tamen tenetur magis communitèr.*

21 *Cautio magis dicitur datio pignoris, quàm fideiuſſoria.*

22 *In debito non liquido excuſatur debitor dando pignus.*

23 *In debito liquido debet præciſè ſoluere.*

24 *Ponitur differentia inter fideiuſſorem acceptũ, & promiſſum.*

25 *Commodatarius offerendo æquè idoneam rem excuſatur, & auditur.*

26 *Dominus directus impedit melioramemta amoueri, ſi offerat emphyteuta quod ab alio habiturus erat.*

27 *Obligatus certum dare fideiuſſorem an audiatur volens dare duos diuiſim?*

28 *Seruitus aquæ, quæ ſemel aſſignata eſt, immutari non poteſt, ſi via æquè commoda alibi præſtatur.*

VEnditor offerens emptori rem æquè idoneam, & bonam rei
1 euictæ non liberatur, gloſ. in l. ſi quis domum, verbo locato rem, ff. locati: tradunt ibi communitèr Bar. Paul. de Caſtro, num. 2. & Salycet. Canall. §. 3. num. 165. in fin. de euict.

2 Limitatur hoc in locatore, qui tradendo rem æquè commodam liberatur, ex dict. l. ſi quis domum, tradunt Bart. Caſtro, Carrozius de locato, 4. par. quæſt. 17. num. 8. & in tractatu de oblationibus, par. 2. quæſt. 33. & deciſ. 4. num. 2. Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 3. num. 2. Didacus Perez in l. 1. titul. 7. libr. 5. Ordin. fol. 199. verſ. & alius contractus. Et in hoc differt lo-
3 catio à venditione; quia venditor non liberatur tradendo rem æquè idoneá, ſed cogitur præciſè ad ré promiſſam, ita vt ſi quis vendat rem alienam, quæ euicta fuit ab aliquo tertio, & venditor offerat emptori aliam rem ſimilem, & æquè bonam, non cogitur emptor recipere, neq; venditor liberatur ab obligatione euictionis, ſed omninò ad intereſſe tenetur. Sequitur d. gloſ. in dict. l. ſi quis domum, & ibi notant Bart. & Doctores, & dixit ſingulariter Ludouicus Romanus in l. ſtipulationes non diuiduntur, num. 82. ff. de verb. obligat. Anton. Gomez & Didac. Perez vbi ſuprà, tradunt differentiæ rationem, quia in venditione agitur de perpetua alienatione rei totali, eius iure transferẽdo, quod non acquiritur, nec conſequitur quis per ſolutionem pretij: in contractu locationis agitur tantum de vtẽda, & fruenda re ad tempus, ex quo contractu nullum tranſit dominiũ, nec poſſeſsio, nec ius in re, l. non ſolet, ff. locat. l. malè agitur, C. de præſ. 30. vel 40. ann. & cum agatur de modico præiudicio, faciliùs de æquitate per legẽ conceſſum eſt aliam rem æquè idoneam poſſe præſtari. Vnde benignior eſt lex cum locatore, quàm cum
4 venditore, vt dicit Carrozius ſuprà num. 10. & in hoc limitatur per eum l. 2. §. mutui datio, ff. ſi certum petatur, vt aliud pro alio inuito creditore
5 ſolui non poſsit; nam hoc non procedit

dit in locatore volente tradere rem
æquè idoneam.

6 Notandũ eſt, quòd ſi euicto fundo,
qui vẽditus fuerat, emptor de euictio
ne agens, malit alium fundum æqui-
ualentem arbitrij boni viri, quàm li-
tis æſtimationem conſequi, audien-
dus eſt, ſi ex proprijs bonis vẽditor ha
beat, quem dare poſsit, cap. 1. vbi Bal.
Aluarot. de inueſtit. de re aliena fa-
★ cta, Boerius deciſ. 15. num. 3. Ant. Fa-
ber. in tit. C. de euict. diffinit. 4. num.
. Fontan. tom. 2. de pact. nupt. clauſ.
5. gloſ. 8. par. 14. num. 83.

Ex his infertur, quòd venditor pro-
7 mittens dare fideiuſſorem certum, an
dando æquè idoneum liberetur, vt
puta Petrum, qui non vult ſe obligare
offerendo, & dando æquè idoneum,
liberetur: & concludunt Doctores
communitèr, quòd tenetur ad pœ-
nam, & intereſſe, & ſi obierit tenetur
dare alium æquè idoneum, per text. in
l. qui autem, §. ſi quis, ff. de conſtit. pe-
cun. Hippolyt. in l. 1. §. cum quidam,
ff. de quæſt. num. 17. Paul. AEmilius
Veralus deciſ. 154 lib. 3. qui declarat,
* quomodo illud verbum idoneus in-
telligi debet. Bertazollus de clauſulis
clauſ. 42. gloſ. 8. num. 4. Iaſ. conſ. 41.
num. 2. & 3. lib. 3. Pyrrus Maurus Are-
tinus in tractatu de fideiuſſoribus,
cap. 5. & 6. & 7. vbi latiſsimè ſect. 7.

Si venditor ex pacto fideiuſſorem
8 dare tenetur, an dando illum, qui ſe
obligare non poteſt, cõueniri poteſt,
vel liberetur? & tenent communitèr
Doctores, quòd non liberetur, per l.
1. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit, l.
quoties, l. de die, §. 1. & in §. ſi ſeruus,
ff. qui ſatiſdare cog. Bar. in l. 3. ff. eod.
9 quem omnes ſequuntur: quod exten-
ditur etiamſi ſcientèr receptus fuerit,
gloſ. in dict. l. 3. in verbo impletam, &
gloſ. in dict. l. 1. in verb. pro non dato:
per quas gloſſas communitèr appro-
batas, dicunt Bar. Alex. Socin. in dict.
l. 3. & in d. l. 1. eſſe veras.

10 Iterum, quid ſi fideiuſſor non eſt
idoneus facultatibus, & ab obligato
præſtare fideiuſſorem, iſte fideiuſſor
detur, an debitor dans adimpleat, &
liberetur? & vnanimitèr omnes con-
cludunt, quòd debitor adimpleat, &
quòd imputandum eſt creditori reci-
pienti, ſi primò de idoneitate non op-
poſuerit, dict. l. 3. in fin. l. ſi is, à quo, §.
fin. ff. vt in poſſ. legat. l. inter cauſas, §.
abeſſe, ff. mandati. Rebuff. de ſent.
execut. art. 1. gloſſ. 76. num. 25. Vbi
11 affirmat, quòd vbi quis aliquem ad-
miſit, ac recepit vti idoneum, nõ po-
teſt amplius recuſare eum: & intelli-
gunt, quando ſcientèr iſte talis reci-
pitur: ſed difficultas eſt, quando igno
12 rantèr fit, an tali caſu iſti creditori ſic
recipienti ſuccurrẽdum ſit, vel potiùs
ſibi præiudicauerit? Doctores in hoc
variè ſentiunt, alij volunt, quòd igno-
rãtia iſta excuſat, & quòd tũc debitor
teneatur ad intereſſe, ſi tenetur ex
promiſsione, vel pacto, ſecùs ſi tene-
tur officio iudicis; quia ex quo durat
dicta obligatio ex promiſsione, vel
pacto emanãs, iterum ipſum obligat
13 ad ſatiſdandum, Bart. in d. l. 3. num. 8.
Caſtro; ibi qui ponunt, quid de eo,
qui iuſtiſsima cauſa motus fuit; vel
qui à dante fuit deceptus eo, quia aſ-
ſerebat ipſum idoneum eſſe, Bal. in d.
14 l. 1. & in dict. l. quoties tenet indiſtin-
ctè ignorantiam excuſare; crederem
tamen iſtum acceptantem ſibi præiu-
dicare acceptando nõ idoneum: tùm,
quia debebat qualitates ipſius perqui
rere, cum quo contrahit, l. qui cũ alio,
ff. de reg. iur. Tùm etiam, quia præſu-
mitur, ſcire, vel ſciuiſſe eius qualita-
tes, & ſcientèr eum acceptaſſe, Alex.
in l. ſi ab arbitro, ff. qui ſatiſd. cogant.
num. 4. vbi Socin. num. 13. Marſil. in
rub. de fideiuſſ. quæſt. 2. num. 66. & in
l. ſi quis, num. 4. ff. de quæſt. Cagnol. in
dict. l. qui cum alio. Si tamẽ ex verbis
aſſerentis idoneum, vel ex alia iuſtiſsi
15 ma cauſa, quæ probari poſſet, fuiſſet
motus recipiens, poſſet ſibi ſuccurri,
Angel. & Caſtro in dict. l. 1. vbi Iaſ.
num.

num.10. Alex.conſ.60. lib.5. Cagnol. in dict. l. qui cum alio, num.7. & 10. Marſil.in dict.rubr. quæſt.3. num.73. tenentes, quòd hoc caſu poterit agi ad intereſſe, non autem, vt detur alius fideiuſſor.

16 Quid ſi à principio erat idoneus iſte fideiuſſor, & demum progreſſu temporis deſinat eſſe idoneus, qui ex facto efficiatur non ſoluendo? Nõ tenetur alium dare, ſi ſit fideiuſſor contractus, ſecùs ſi teneretur officio iudicis, vel ex ſtipulatione prætoria, vt tradit Bart. in l.3. in fin. ff. de fideiuſ. Angel.in dict.l. quoties, & l. ab arbitro, num.7. ff. qui ſatiſdare cogantur, Aretinus in conſ.133.clariſsimè Marſilius in dict.rub.quæſt.4. nu.74. Bertazolus de clauſulis, clauſ. 36. gloſ.3. num.3.

17 Inſuper, quid ſi venditor pacto expreſſo cum emptore firmauerit reddere cautum, & ſecurum emptorem ad conſilium ſapientis, an teneatur cauere cum fideiuſſoribus? Dicendum eſt, quòd non, ſed quòd ſufficiat, ſtipulationem cum obligatione bonorum, gloſ.communiter accepta in l.ſi mandato Titij, §.fin. vbi Doctores, ff.mã-dati. Speculat.in §.1. de empt.& venditione, & ibi Ioannes Andr.in addit. Sed quod ſi in inſtrumento, num.9. Bar.Angel.& Caſtro in l.1. §.1. ff. de præt.ſtipulat. Bal.& Iaſ. in l. ſacimus, num.4. C. de verb. ſignificat. & eſt communis ſecundùm Iaſonem, ibi Bertazol.de clauſ.clauſ.42.gloſ.8.nu.1.
Quid ſi promittat idoneè cauere;
18 quia intelligitur cũ fideiuſſore, Felin. in cap. ad noſtram de iureiurand. nu. 6.& 8. Iaſ.in dict.l. ſancimus, num.3. Bertazol.vbi ſup.n.2. vel cum pignore, vt cautio dicatur idonea, dict.l.mãdato Titij, l.1. §.caueri, ff. de collat. bonorum, l.10.tit.33. par.7. vbi gloſ. verb. cautio. Viuius deciſ.137.num. 5.lib.1. Andreas Gail lib.1. obſeruat. Imperiali 26.num.6. Surd.deciſ.330. num.8. Heringius de fideiuſſoribus, cap.5.num.92.

Ampliatur concluſio, quòd vendi-
19 tor promittens dare fideiuſſorem liberatur dando pignora æquiualentia: & volunt omnes communi calculo quòd liberatur à debito venditor, Bar.& Bald.& alij in l.1. vbi Iaſ.num. 12. ff. qui ſatiſdare cog.& in l. more Romano, vbi Caſtro, ff.de ferijs, Bart. in l.prætoria, ff.de præt. ſtip. & in l. ſi verò, §.qui pro rei qualitate, ff. qui ſatiſdare cog. Marſil. in rub. de fideiuſ. num.296. & in praxi crimin. §. attingam. Decius in l.plus cautionis, num. 3. ff.de reg.iur. Pinel. in l.2. cap.2. nu. 25. C.de reſcinden.vendit. Dominus Ioannes Caſtellus lib.4. contr. cap. 10, num. 56. Farinacius tom.1.crimin. de carceribus quæſt.33. nu.6. Aſinius in tractat.de executionibus, §.7.cap. 167.num.1. Dicit tamẽ Farinac.quòd aliàs iudex recuſando pignora ſibi loco fideiuſſorũ oblata, teneatur actione iniuriarum; nam pignus, & fideiuſſio æquiparantur, l. 1. §. iubet, ff. de collat.bonorum, Alban.conſ.95.n.13. Imò datio pignoris eſt magis plena,
20 & pinguior cautio, quã fideiuſsio: tutius eſt enim ipſi rei incũbere, quã perſonæ, l.plus cautionis, ff.de reg.iur.

Contrariam tamen ſententiam te-
21 net Franciſcus Viuius deciſ.25. num. 5. in caſu maximè, quando lex præcipit fideiuſſorem dari, quia tunc non ſufficit dare pignus: qui dicit hanc eſſe frequẽtiorem Legiſtarum opinionẽ. Cagnolus in dict. l. plus cautionis indiſtinctè tenet, hanc opinionem eſſe communem, aliud enim pro alio inuito creditore ſolui, aut dari non poteſt: & reſpondet Decio ibidem contrarium tenenti. Proſequitur hãc ſententiam Rippa in rub. de pign.nu. 8.& in dict.l.2.§. mutui datio, nu.22. ff.ſi cert.petat. quibus accedit Marſilius in dict. rub. num.296. Negulſant. de pignor. 5. par. principali, memb.1. num.1. Emanuel Suarez in Theſauro commun.opinionum, lit.F. num.153. Anton.Heringius de fideiuſ. cap. 18. num.

num. 68. Cartarius deciſ. 15. num. 3. & 8. Carrozius deciſ. 4. num. 3. & 14. Valentinus Franchus in tract. de fideiuſſorib. cap. 4. concluſ. 7. à num. 143. Pyrrus Maur. Aretin. de fideiuſ. ſect. 7. cap. 6. per num. 4. & ſeqq. ſicuti è contra emptor habens pignus non poteſt
22 conuenire fideiuſſorem, gloſ. in Auth. ſi quis igitur in verb. ſumat, Bald. in l. inter eos, §. creditor, ff. de fideiuſ. maximè quando facilè vendi poteſt, aliàs ſecùs, Ancarr. in cap. peruenit de fideiuſſorib. Cyn. in Auth. præſente, C. de fideiuſſ. nam pignus debet vendi, & ſi non reperiatur emptor, debet æſtimari, & adiudicari in ſolutum creditori. Cardin. & Imol. in dict. cap. peruenit, & Barbatia, num. 10. Vitalis de Cambinis de clauſulis clauſ. fin. num. 2. in fin. Bart. in Auth. de fideiuſſorib. in rub. num. 14. vbi dixit, quòd ſecundùm hodierna tempora, & iura, debet prius pignus vendi antequam deueniatur ad fideiuſſorem.

23 Ampliatur concluſio in debito non liquido excuſatur venditor offerendo pignus: etſi hoc recuſet emptor, liberatur vẽditor, quia fecit quod potuit, ita Bald. in l. ſi pater, C. de collat. & ibi Cyn. Salicet. & Alex. Iaſ. Decius, & omnes, Bal. in l. Labeo, §. fin. ff. de arbitris, Marſilius dict. rub. quæſt. 30. num. 215. Carrozius deciſ. 4. num. 14. in fin.

24 Limitatur in debito liquido, quia præciſè tenetur ſoluere. Bald. in l. qui autem, ff. de conſtit. pecunia, Vincent. Carrozius dict. deciſ. 4. num. 15.

25 Declaratur ſecundùm Pinellum in l. 2. cap. 1. par. 2. nu. 23. C. de reſcind. vendit. vt habeat locum in fideiuſſore promiſſo, ſed nõ accepto, quia in hoc caſu ſufficit dare æquè idoneum, ſecundùm Bald. Paul. Alex. in dict. l. ſi pater, Iaſ. conſ. 41. num. 2. lib. 3. Hippolyt. in dict. rub. ex nu. 213. In fideiuſſore iam accepto diuerſa eſt ratio, vt inquit Pinellus vbi ſup. num. 24. in fin. Carrozius dict. deciſ. 4. num. 14.

26 Extenditur etiam, quòd procedat in commodato; nam ſi commodaui tibi equos meos, qui culpa tua perierint, ſi peto pretium, & tu offers æquè idoneos, debes audiri, nec cogeris ad iuſtum pretium, Imol. in cap. 1. num. 28. in fin. de commodato, dicens ſingulare, & perpetuò notandũ, & ſæpiùs in facto euenire, Carrozius deciſ. 4. num. 7.

27 Pariter etiam ſi emphyteuta feciſſet pactũ de tollendis melioramentis in fine ſuæ conductionis, ſi vellet tollere, & dominus offerat, quod ab alio habiturus erat, nec tollere poteſt, Bal. in l. in fundo in 3. notab. ff. de rei vendicat, commendat Iaſ. in l. 2. num. 32. C. de iure emphyteut. Carrozius dict. deciſ. 4. num. 8.

28 Si venditor ſit obligatus certum dare fideiuſſorem, an audiatur volens dare duos fideiuſſores diuiſim. Ripp. in l. 2. §. mutui datio, num. 25. ff. ſi certum petat. tenet quòd non, ea potiſſimum ratione adductus, quia exactio diuiſa non minima affert incommoda, l. cum hi, §. cauſæ, ff. de tranſact. l. planè, ff. famil. erciſcund. & hoc reſpectu emptor non cogitur recipere ſolutiones particulares, l. tutor, §. Lucius, ff. de vſuris, Aret. de fideiuſſorib. ſect. 7. vbi inquit, quòd hęc opinio indiſtinctè ſumpta, numquam placuit, & Rip. eſt intelligendus, quando duo fideiuſſores reciperentur diuiſim, & ſeparatim, ita quòd vnuſquiſque ſe obligaret pro virili, & rata ſua: ſecùs ſi vnuſquiſque ſe obligaret vt principalis, & in ſolidum; vt quotidie fideiuſſores ſtipulantur: tunc enim dando duos fideiuſſores, audiendus eſt.

QVAE-

QVAESTIO XVIII.

An venditor volens ex pacto rem redimere debeat tantùm pretium offerre, an verò etiam deponere?

SVMMARIVM.

1 *Venditori an ſufficiat facere de pretio oblationem verbalem?*

2 *Explicantur text. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. l. ſi rem, vlt. ff. de pignorat. act. & l. qui decem, ff. de ſolut.*

3 *Sola enim oblatio non ſufficit, ſed venditor tenetur deponere pretium.*

4 *Refertur opinio diſtinguentis.*

5 *Oblatio realis ſufficit, vt res ipſa redimatur, ſed volenti redimere fructus ex die oblationis neceſſaria eſt depoſitio, & cõſignatio pecuniæ.*

6 *Oblatio realis ſufficit, niſi aduerſa pars recuſaret accipere.*

7 *Si emptor recuſauerit accipere pretium, faciat venditor deponere pecuniam in publicum depoſitarium.*

8 *Emptor debet offerre pretium apud iudicem ſuum.*

9 *Limitatur principalis concluſio, vt ſufficiat oblatio verbalis, quãdo res, quæ offertur eſt immobilis.*

10 *Venditor pro iſta oblatione facienda tenetur ire ad domum emptoris, ſi eſt eiuſdem fori.*

11 *Contrarium tenet Bal. ſed cum dinſtinctione.*

12 *Res, quæ realitèr offerri poſſunt, non tamen conſignari, & deponi, vt res animatæ, realiter offerri debent.*

13 *Declaratur, vt non procedat, quando venditor conuenitur in iudicio à procuratore emptoris, qui non habet mandatum ad recipiendum pretium.*

14 *Nec habet locum ſi pecunia non eſt ſoluenda in loco iudicij, ſed alibi, tũc ſufficit verbalis oblatio.*

15 *Nec procedit etiam quoad effectum reſcindendi venditionem per creditorem de re ſibi pignorata.*

16 *Nec etiam quando debitum non eſt liquidum, ſed intricatum, nam tunc ſufficit verbalis oblatio.*

17 *Quod procedit, ſi vltra oblationem præſtiterit venditor fideiuſſorem in caſu quo liquidabitur, & referuntur opiniones contrariæ.*

18 *Declaratur hoc procedere in paupere, & ſtatur primæ opinioni.*

19 *Secùs in notorio diuite, & eſt vera ſecunda opinio.*

20 *Si offerens vult aduerſarium conſtituere in mora ad effectum conſequendi aliquod lucrum, tũc procedit Angeli opinio.*

21 *Limitatur quando incertum erat quid, & quantum ſolui deberet, ſecùs autem ſi certum erat in ſolutione, ſed erat dubium de*

iure,

iure an deberet ſolui, vel non, tunc oblatio non ſufficeret.

22 *Nec procedit, quoad actionem conſequendã, nec quando aliquid eſt dandum ſub conditione.*

23 *Oblatio realis an impediat curſum vſurarum, & pœnam committi? num. 24.*

25 *An ſufficiat ad impediendam moram?*

26 *Quando dici poteſt ritè, & benè facta oblatio, ſeu depoſitio pecunia.*

27 *Requiritur enim oblatio, & cõſignatio totius ſummæ & quãtitatis, quòd nec quidem vnus nummus deficiat.*

28 *Requiritur etiam, quòd vnà cum ſumma principali oblata, & depoſita offerantur omnes vſuræ, & omne intereſſe.*

29 *Requiritur etiam, quòd offeratur id, quod verè debetur, non autem aliud diuerſum.*

30 *Etiam requiritur, quòd offeratur pecunia proba, & reproba nihil releuat, & ſuſpecta mutationis, ibi.*

31 *Et quòd fiat authoritate iudicis.*

32 *Requiritur, quòd fiat præmiſſa interpellatione, & denunciatione facta creditori.*

33 *Et quòd oblatio fiat purè abſque aliqua conditione extrinſeca, num. 34. 35. 36.*

1 VEnditor ex lege venditionis rem vult redimere, vtrùm ſatis ei ſit pretium offerre, an verò teneatur etiã illud deponere? Et quidem ſufficere oblationem realem ipſius pretij reſponderunt Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. rub. de empt. & vendit. poſt princip. Bal. in l. acceptã, quæſt. 5. C. de vſuris, & ibidem Alberic. colum. 2. Paul. de Caſtro in l. 2. C. de pact. int. empt. & in l. ſi à te, C. eodem tit. Aretinus in l. ſi ſeruus communis, colum. 1. ff. de vulgar. & pupillar. Socin. ſenior conſ. 80. lib. 3. Cagnol. in dict. l. 2. C. de pactis int. empt. notab. 4. Marſilius ſingulari 479. Caſtanæus conſ. 41. Boerius deciſ. 124. nu. 27. Confirmatur. Primò ex l. 2. C. de pactis, vbi pa-
2 tet ex oblatione pretij facta, actioné competere: nec in textu vlla fit mentio depoſitionis. Secundò ex l. ſi rem §. vltim. ff. de pignoratitia actione, ibi: *Tamen ſi offerat in iudicio pecuniã, debet rem pignoratam, & quod ſua eſt, conſequi.* Tertiò ex l. qui decem 72. ff. de ſolut. *Qui decem debet* (ait textus) *ſi ea obtulerit creditori, & ille ſine iuſta cauſa accipere recuſauerit, &c. doli mali exceptione poſſe ſe tueri.*

Contrariam ſententiam nempè ſolam oblationem non ſufficere, ſed re-
3 quiri etiam depoſitioné, & obſignationem, ſequuti ſunt gloſ. in dict. l. 2. verb. oblatam, Bart. & Salicet. in l. ſi à te, C. de pactis inter empt. idem Bart. in l. acceptam, C. de vſuris, Bald. conſ. 108. lib. 5. Petrus Ancarr. conſ. 331. colum. Ioan. Andreas in cap. illo vos, de pignorib. Maſuerus in tit. de empt. & vendit. §. item venditor ex pacto. Et cõfirmatur ex dict. l. ſi à te, ibi: *Denuntiationis, & obſignationis, depoſitioniſq; remedio contra fraudem poteris iuri tuo cõſulere*, & d. l. acceptã: *Acceptam* (inquit) *mutuo ſortem cum vſuris licitis creditoribus poſt conteſtationem offeras, & ſi non recipiant conſignatam in publico depone. &c.* & ex l. vltima, ff. de lege fideicommiſſoria, ibi: *Die ſtatuto emptor teſtatus eſt ſe pecuniam omnem reliquam paratum fuiſſe exoluere, & ſaculum cum pecunia ſignatorum ſignis obſignauit.*

Vlti-

Vltimò ex l.2. C.de iure emphyteut. ibi: *A teſtatione præmiſſa pecunias offerat, hi, quæ obſignatis, & ſecundùm leges depoſitis, minime deiectionis timere periculum*. l. 38. tit. 13. par.5. l. 8. tit. 14. par. 5. vbi Greg. Lopez gloſ. 3. Menoch. de arbitrarijs caſu 232. Rodericus de redditib. lib.2. quæſt. 15. vbi latè.

4 Alia eſt opinio diſtinguentium; aut oblatio fit in iudicio, & ſufficit; argumento tex. in l. ſi rē, §. vlt. ff. de pignorat. act. aut extra iudicium; & non ſufficit, ſed requiritur etiam depoſitio, & conſignatio, ita Caſtrenſis in dict. l. ſi à te, & ante eum Petrus de Bellapertica in dict. l.2. C. de pactis inter emptorem, & venditorem, Fachinæus lib. 2. controuerſ. cap.41. Philippus Corneus conſ. 230. lib. 1. & conſ. 291. num 2. lib.3. Alex. Trentacinq. lib. 3. reſolut 3. de oblationibus, nu.2. Barbabas Cornazanus deciſ. Lucenſi 25. num.2. Petrus Surdus deciſ. 262. num. 2 & 3. Gratianus diſcept. 78. num. 32.

Oblatio realis ſufficit, vt res ipſa re-
5 dimatur, ſed redimere volens fructus, ex die oblationis conſequatur, opus eſt neceſſaria depoſitione, & cōſignatione, Andreas Tiraq. de retract. conuent. § 4. gloſ. 6. num. 4.

6 Et procedit oblatio verbalis, quando creditor expreſſé dixit, quòd nolebat acceptare oblationem, Alex. in dict. l. ſi ſeruus, ff. de vulgari, circa finē, Caſſanæus in conſ. 41. col. 1. & ſeqq.

7 Et in hac ſpecie faciat debitor deponere pecuniam in publicum depoſitarium, quo depoſito liber manet, l. ſi ſolutu..us, ff. de ſolut. l. obſignatione, C. de ſolut. l. acceptam, C. de vſuris, Bal. in l.2. C. de communi ſeruo manumiſſo, l. 1. §. ſi pecunia, ff. depoſiti, l. ſi debitor, 30. ff. de ſolut. dict. l. 8. tit. 14. par. 5. verbo afruenta, & l. 38. tit. 13. eadem part. Alex. Trentacinq. lib. 3. de ſolutionib. reſolut. 22. Ariſmin. Tepatus tom. 1. tit. 166. cap. 10. verb. oblatio, de oblationibus, Petrus Surd. conſ. 86. num. 16. & deciſ. 6. num. 2.

8 Et in hoc caſu venditor debet adire iudicem ſuum, vt eius mandato deponat, & conſignet: & non debet ſequi forum emptoris, actoriſq;: quia iudicem adit vt reus, non vt actor, ita determinat Bald. in l. acceptam, C. de vſuris, num. 24. verſ. Decimotertiò quæro, Alex. Trentacinq. dict. lib. 3. reſolut. 22. de ſolut. num. 2. verſ. primò igitur. Incidenter nota, quòd quādo copia iudicis competenter haberi non poteſt, valet facta oblatio coram incompetenti, imò coram notario, teſtibuſque, & vicinis, & alijs probis viris: notant Bar. in l. 1. C. de Canone largit. lib. 10. Decius in cap. propoſuiſti, de probat. nu. 20. Vincentius Carrozius de oblationibus, part. 2. quæſt. 6. num. 36. Ioan. Baptiſta Coſta de remed. ſubſid. remed. 121. num. 3.

9 Limita concluſionem, quòd ſufficiat verbalis oblatio, quando res, quæ offertur, ſe ipſam offert, vt res immobilis; quia per oblationem verbalem venditor liberatur: in his enim rebus in quibus non cadit realis oblatio, ſed dumtaxat verbalis, vt ſunt res immobilis, quæ non poſſunt ſolui, niſi vbi ſunt, vt domus, vel fundus; in hoc enim caſu ſufficit venditori ſe paratū ſoluere, & tradere, vbi res eſt. Bal. in dict. l. acceptam, num. 6. C. de vſuris, vbi dixit, quòd iſte paſſus eſt pulcher. Nunquid ſufficiat debitori dicere, ſe paratum ſoluere, & tradere? In quo dico, quòd, aut eſt talis res, quæ propriè non poteſt ſolui, niſi in loco vbi eſt, v. g. domus, vel fundus, tunc ſufficit debitori dicere in iudicio ſe paratum ſoluere, & tradere, vbi res ita eſt, quia lex non arctat ad impoſſibile. Paul. de Caſtro ibidem, num. 8. Bart. in l.2. num. 9. C. quando & quibus quarta pars ex bonis, lib. 10. Iafred. Lamfrancus Balbus deciſ. 335. Aloyſio Riccio collectan. 1131. Menoch. de arbitrarijs lib. 2. caſu 332. num. 13. vbi allegat Authent. dos data,

data, C. de donationibus ante nupt. Roman.conſ.163. in fin. Cardin. Zauarel. conſ.67. in fin. gloſ. & Bart. & cæteri Doct.in l.ſi mora,ff.ſolut.mat. Roland.à Valle conſ.53. nu.34.lib.1. Viuius in lib.2.Syluæ commun. opin. opinione 557.num.11. Neguſant. in tract.de pignoribus in 2. p.tert. méb. 5.par.principalis,num.3. Petrus Barboſa in l. ſi mora, num.46.& num.47. ff. ſoluto matrimonio, Alexand. Trentacinq.lib.3.reſolut. 1.de oblat. num.1.

10 Venditor pro iſta oblatione faciẽda tenetur ire ad domum emptoris, l.item in illa,ff.de conſtituta pecunia, vbi gloſ.& Bar.Bal. Alberic. Salycet. Caſtro,& alij,Iaſ.in l. ſi ex legati cauſa,num.14.ff.de verb. obligat. vel debet etiam vẽditor pro emptore rimari, ita vt ipſum inueniat, vt ſibi offerat.l.fin.C.de condit. inſertis, & l. tales,§. Priſcus,ff.de condit. & demonſtrationibus. Regulariter locus ſolutionis debet conſiderari ille, vbi habet peti debitum, l.quod legatur, ff. de iud. l.fin.ff.de tritic.vino,oleo legato,Corneus conſ.70.num.10.lib.2.& in locatore magis procedit, quòd debeat accedere ad domũ cõductoris,& iſtud ſuis ſumptibus facere teneatur. Docet Angel.in d. l. item in illa,Carrozius de locato,tit.de ſolut. nu.1.& iſta procedunt ſine difficultate,quando debitor, & creditor ſunt eiuſdem fori;nã tunc ſolutio debet fieri ad domũ creditoris,Bart.in d.l.item in illa, Caſtro conſ.24. nu.2. lib.2. qui dicit, ita eſſe de iure communi, Aretinus in tract.de ſolut.cap.29.à num. 11.

11 Contrarium tenet Bal.in d.l.acceptam,C.de vſuris,nu.22.quòd creditor tenetur ire ad domum debitoris ad recipiendã ſolutioné, l. Mæuia.§. fi.ff.de annuis legat. gloſ. ibi tẽperat: quòd aut debitor, & creditor ſunt eiuſdem fori,vt diximus,& tũc debitor tenetur ire ad domũ creditoris,& portare pecuniã illic: ſi verò ſunt diuerſi fori,ſuſtinenda eſt ſententia Baldi, & gloſ.in dict.l.item,verbo petitor non venit:dicuntur autem debitor,& creditor eiuſdem fori, quando ſunt eiuſdem ciuitatis, & comitatus. Iaſ. in l. 2.num.92.C.de iure emphyteutico.

12 Item, quando res realiter offerri poſſunt, non tamen conſignari, nec deponi,vt res animatæ,vt ſeruus,bos vel equus, quos quis poteſt ſecum ducere,& ſic realiter offerri, non tamen deponere,& conſignare,taliter,quòd non tangantur; provt eſt de natura depoſiti, vt in l. ſaculum, ff. depoſiti, quia morerentur: & in hoc caſu verbalis oblatio non ſufficit,ſed benè realis, licèt non fiat conſignatio, ſeu depoſitio,Bar.Bal. Paul.de Caſtro,& alij in dict.l.acceptam, gloſ.Bar.Ang. & Imola in l.ſi mora,ff.ſolut matrim. Alex. Trentacinq. dict. reſolut. de oblat.num.1.

13 Declaratur non procedere, quandò reus conuenitur in iudicio à procuratore,qui non habet mandatum ad recipiẽdã ſolutioné, & dominus eſt abſens à domo iudicis; nam tunc ſufficit dicere, ſoluerem, ſi haberem; cui ſoluerem,Bart.in l. ſi ſeruus §.videamus,ff.de verbor. obligat. Franciſcus Aretinus in dict.l ſi ſeruus,ff. de vulg. & pupillari.

14 Nec habet locũ ſi pecunia non eſt ſoluenda in loco iudicij, ſed alibi,nam tunc ſufficit verbalis oblatio dũmodo pecuniam habeam paratam ſolutioni in illo loco vbi ſoluere debet.Bald. in d.l.acceptam,ſub num.6.Alex. in d. l. ſi mora, in 6 fallent.Neguſant.in tractat.de pignorib.2.p.3.memb.5. par. princip.num.8.Viuius in d.opin.557. num.112.Franciſcus Aretin. in d. l. ſi mora,col.3.verſ.Secundò fallit.

15 Nec habet etiam locum, quoad effectum reſcindendi venditionem factam per creditoré de re ſibi pignorata; nam in hoc caſu verbalis oblatio ſufficeret; ſed in hoc ſunt duæ opiniones Doctorum. Prima eſt affirmati-

matiua,quam tenet Bart.in d. l.accep-
ptam,& in l. fin.ff. de diſtract. pignor. quam ſequuntur Alex.in dict.l.ſi mora, Corneus conſ.230. lib. 1. Ruinus in conſ. 64. num.7. lib.4: Mouentur per tex.in l.ſi reſiduum,C.de diſtract. pignorum.

Hic textus non obſtat; quia illa verba,ſiue oblato ſuperfluo, intelliguntur de reali, & non de verbali oblatione,ex quo,quando à lege profertur hoc verbum, offerri, intelligitur de reali oblatione,l.ſeruum, ff. de ſtatut.liber. Secundò mouentur per l. pen.ff.de reſcind.vēd.Nec hic tex.ſecundum Aretin. non obſtat, quia ibi venditio reſcinditur ex oblatione ſolidi,quā facit debitor, ex qua apparet manifeſtè Rempublicam eſſe læſam, & ideò poteſt concedi reſtitutio, quā iu lex ex officio ſuo concedere poteſt nullo petente,l. nec quidquam, §. obſeruari,ff.de offic. Proconſulis, & Legati,vbi per Bar.Et eſt regula quæ ponitur in l.4. §.hoc autem edictum, ff. de damno infecto:dicendum tamē eſt illum textū non procedere ad quod allegatur;nos enim loquimur in oblatione facta ante vēditionē; & tex.ille loquitur de oblatione facta poſt venditionē,cùm dictæ leges non probēt.

Ideo alia eſt opinio ſuperiori contraria, quòd imò contractus vēditionis non reſcindatur : quā tenent Oldrald. Bald. Paul.de Caſtro, qui dicit hanc opinionem ſecuriorem eſſe in d. l.acceptam,eamque tenet Franciſcus Aretin. in d. l.ſi mora:mouētur, quia ſi de iure tenet venditio, vt probatur in l. vlt. C. ſi antiquior credit. nō debet retractari, ne emptor decipiatur authoritate legis. Et hæc ſecunda opinio videtur verior per tex.in l.ſi.C.debit,vendit.pignor.impedire nō poſſe: vbi habetur, quòd ad hoc,vt debitor impedire poſſit creditorē, ne pignus vendat,debet pecuniam offerre, conſignare, & deponere; aliàs per ſolam oblationem non impeditur.

Nec procedit,quando debitum nō
16 eſt liquidum; ſed intricatum:nam tūc ſufficit verbalis oblatio,& ſit pars debiti eſt liquida,& pars illiquida: liquida realiter debet offerri,& in illiquida ſufficit verbalis oblatio, Ang.Imo. Alexand.in dict.l.ſi mora, idem Angelus in l. 4. §. ait Prætor, ff.de verb. obligat. & in l.Prætor,§.ſi quis paratus,ff.de nou.oper.nunt.gloſ.&Doct. in l.obſignatione, C. de ſolut.gloſ.in dict.l.acceptā,& Bald.in l. 1. ne liceat tertio prouocare. Alex. in conſ.24. lib. 4.Corneus conſ.85.lib.4. Iaſ.in l. 1.in 1.col.ff.qui ſatiſd.cogant. Neguſant.de pign.2.par.3.memb.5.p.princip.ſub num.4.Rota Genuenſis deciſ. 164.num.4.de mercatura.

17 Quod declaratur,ſi vltra oblationē præſtiterit fideiuſſorē in caſu, in quo liquidabitur.Sed an offerens teneatur fideiubere diſſoluendo,facta liquidatione:duæ ſunt Doctorū opiniones.

Prima eſt affirmatiua, quam tenet Angel.in l.ſi inſulam, ff. de verb. obligat.idem Angel. & Imol. in dict. l. Prætor, §. ſi quis paratus, ff. de nou. oper.nunt.Bal.in d.l.ſi reſiduū, Alex. in conſ.66.col.4.lib.6. Gratus conſil. 93.num.74.lib.1.

Secunda opinio eſt negatiua,quam tenet Alex.in d.l.ſi mora.

18 Reſolutio duplex eſt : prima ſi loquimur in paupere, & tunc procedit prima opinio,& eſt tex. in l.ſi ſtatu liber rationum,ff.de ſtatu liber. ſi verò
19 loquimur in notorio diuite, tunc eſt vera ſecunda opinio, quā tenet Alex. in dict.ſi mora, Cagnol. in l. curabit, num.113. C.de act.empt.Gratus dict. conſ.93.nu.74. Alexand. in conſ.24. lib.4.Corneus conſ.85.lib.4.& in diuite exigitur nuda cautio cum hypotheca bonorū de ſupplēdo quidquid habere conſtiterit, Iaſ.in l. 1.colum.4. verſ.circa dictas, ff. qui ſatiſdare cōgant.Rota Genuenſis deciſ.193.num. 14.& deciſ.103.num.11.

20 Secunda reſolutio eſt, aut offerens vult

Digitized by Google

vvult, aduerſarium conſtituere in mora ad effectum conſequendi aliquod lucrum, & tunc procedit Ang. opinio, & ſic loquitur d. l. ſi ſtatu liber. Aut vult ſe excuſare à mora, vt euitet pœnam, vel intereſſe, & tunc ſufficit ſimplex oblatio abſque fideiuſsione, & tunc procedit Alex. opinio. Ita tenet Aretin. in conſ. 165. quem ſequitur Rippa in dict. l. ſi inſulam, num. 68. ff. de verb. obligat.

21 Sublimita, quando incertum erat quid, & quantum ſolui deberet, ſecùs ſi certum erat in ſolutione, ſed erat dubium de iure, an deberet ſolui, vel non, nam tunc oblatio non ſufficeret Corneus conſ. 262. lib. 4. Neguſantius in d. tract. in d. 2. p. ſub num. 5.

22 Declaratur non procedere, quoad actionem cõſequendam. Neguſant. in d. 2. p. ſub num. 5. verſ. Secundò modo, & in num. 6. dicit non procedere, quando aliquid eſt dandum alicui ſub conditione, ſi ſolueret æſtimationem, puta vnius equi, vel alterius rei, quia iſto caſu non ſufficeret ad conſequendum illud, quod ſibi dandum eſt ſub conditione, deponere certũ quid, & offerri illud incertum, & fideiubere ſed omnino illa conditio debet adimpleri in forma ſpecifica, l. qui hæredi, l. Mæuius, ff. de cond. & demonſtrat. & tũc non ſufficit adimpleri per æquipollens. Probatur in l. ſtatu liber rationem, §. 1. ff. de ſtatu liber. Alex. Trentacinq. d. lib. 3. reſolut. 3. de oblat. ſub num. 3. verſ. Sextò non obſtat.

Solet fieri oblatio ad impediendum
23 curſum vſurarum, quando nondum cœperũt currere, ſufficit ſola oblatio, l. ſi per te, & l. ex prædijs, C. de vſuris; quando verò cœperunt currere, non ſufficit ſola oblatio, ſed requiritur etiã conſignatio, & depoſitio, l. ſi creditori, C. de vſuris, ſcribunt Bald. in d. l. acceptam, q. 6. C. de vſuris, & ibidẽ Caſtrenſis, nu. 7. Menoch. lib. 2. de arbitrar. centur. 3. num. 2.

24 Ad euitandam etiam pœnæ commiſsionem, & hoc quidem caſu ſufficit oblatio ſola, l. Celſus in fin. ff. de arbitr. & l. traiectitiæ, ff. de action. & obligat. & hoc quidem quoad euadẽdam pœnam legalem. Ita docet Bal. in d. l. acceptam, num. 3. & in q. 31. C. de vſuris. Iaſ. conſ. 9. nu. 14. lib. 1. & idẽ quando debitum eſt conditionale, l. ſi poſt diem, §. item ſi qua. ff. quãdo dies legat. cedat. Surd. conſ. 86. num. 29. num. 27. & conſ. 88. num. 29.

25 Et ad moræ purgationem ſufficit ſola oblatio etiã extraiudicialis abſque depoſitione, & conſignatione. Ita probant, l. illud, ff. de pericul. & commod. rei vend. & l. ſeruum, §. vlt. ff. de verb. obligat. ſcribunt Bart. in l. pen. num. 4. ff. de diſtract. pign. Nata conſ. 631. num. 3. lib. 3. qui dixit: Solam oblationem ſufficere, etiamſi nõ oſtendatur pecunia. Et datur cautela creditori aduerſus hanc oblationem, ne creditor conſtituatur in mora, quòd dicat ipſe creditor ſum paratus recipere: ſic Bar. in dict. l. pen. num. 4. ff. de diſtract. pign. Alex. in l. ſi mora, n. 6 ff. ſolut. matrim. Iaſ. in l. 2. num. 87. C. de iure emphyteut. & conſ. 9. n. 14. lib. 1. Cotta in memorab. verb. oblatio. Nata dict. cõſ. 631. num. 3. Petrus Surdus conſ. 86. num. 29. lib. 1. Rota Genuenſis deciſ. 155. num. 8.

26 Oblatio, vt ritè, & benè facta ſit requiritur, primò quòd ipſa pecunia coram teſtibus numeretur, non enim ſufficit eam habere in loculis, & crumena. Ita Bar. in l. cum ſeruus, ff. de cond. & demonſt. Bal. in d. l. acceptã in 1. notab. C. de vſuris, Iaſ. in d. conſ. 9. n. 15. lib. 1. & in conſ. 173. in ſecunda particula Rip. in d. l. ſi inſulam, nu. 68. ff. de verb. obligat. Neuizan. conſ. 10. num. 13. Menoch. vbi ſuprà, num. 20. Barnabas Cornazanus deciſ. 25.

Secundò requiritur, quòd fiat ob-
27 latio, & conſignatio totius interegræ ſummæ, & quantitatis, adeo quòd nec nummus quidem deficiat; l. ẽ rege §. penul. ff. de pignorib. l. tutor, § Lutius,

ff.de vſuris,l.qui Romæ in principio, ff.de verb.obligat.l.obſignatione, C. de ſolut. tradunt poſt alios Neuizan. vbi ſup.Rip.in l.quod te,num.22. ff.ſi certum petatur. Tiraq. de retract. conuent.§ 4.gloſ.6.num.23.&.24.

28 Tertiò requiritur etiam,quòd vnà cum ſumma principali oblata, & depoſita offerantur omnes vſuræ, & omne intereſſe, dict.l.Græcè, §. vlt. gloſ.in dict.l.obſignatione,l.2. C.debit.vendit.pign. impedire non poſſe, gloſ.in l.item illa,§.ad diem,ff.de cõſtituta pecun. Alex.conſ. 75. num. 8. lib.7.Iaſ.in l.quidam exiſtimauerunt, ff.ſi certum petatur, Riminal. Iunior * conſ.524.nu. 12.lib.5. Franc. Viuius * deciſ.525.nu.7.lib.4.Gratianus deciſ. 208.num.8.

29 Quartò requiritur, quòd offeratur id,quod verè debetur, non autē aliud diuerſum, vt ſi eſt debita pecunia, offerri non poteſt tot de bonis mobilibus, vel immobilibus, ita Roman. in conſ.163.num.1.3.& 4. quem ſequuti ſunt Iaſ.in conſ.9. num.9. & nu.13. & in conſ.44.in fin. lib.1. Decius in l.2. §.mutui datio, in vltim.lectura,n.35. ff.ſi certum petat. Lofredus conſ.54. nu.74.& ratio eſt; quia oblatio,& depoſitio eſt loco ſolutionis, l. obſignatione,C.de ſolut.Decius in conſ.650. num.10.Ripp.in d.l.ſi inſulā,num.71. ff.de verb.oblig.quæ ſanè ſolutio fieri nō poſſet,vna re pro alia data creditori inuito,d. §. mutui datio,l. cùm à quo,& l.manifeſti, C.de ſolutionibus.

30 Quintò riquiritur, quòd offeratur, & deponatur pecunia proba,alioquin reproba nihil reuelat, Tiraq. de retract. conſang. §. 1.gloſ.20.n.11.& ea ratio eſt,quia pecunia nō eſt pecunia; l.legātēr,§.qui reprobos, ff.de pign. * act.ibi ſolutionē factā ex pecunijs improbis non liberare debitorē,& pecuniā falſam,& reprobatam nō habere nomē pecuniæ tradunt gloſ.in l. omnes,C.de hæred.b.inſtit. Alex.in cōſ. 104.lib.1.& Dec.in l.quod te,n.33.ff. ſi cert.petat.Franc. Viuius deciſ.525. num.6.lib.4. Pecunia reproba illa dicitur,quæ oblationis tempore nō eſt in vſu,atque ita expendibilis non eſt, ſecundùm Ioan. Andr.in cap.quanto de iur.iurand.Soc.in l.cū quid.col.vlt. ff.ſi cert.petat. Dec. conſ.668.& Neuizan.conſ.88.n.14.quinimò nec offerri,deponivè poteſt pecunia,quæ adhuc nō eſt reprobata, ſed de proximo reprobanda,ſciente ipſo debitore,ita Bal.in d.l.acceptam,q.17.C.de vſuris Calcan.conſ.14.n.8. Neuiz. conſ.49. n.16.Ant.Gabr.lib.3.concluſ. tit. de ſolut.concl.2. n.23. & 24.qui quidem adducti ſunt argumēt.in l.ſi vina,ff.de pericul.& cōmod.rei vend.vbi vini vēditor,qui certò ſcit vinū certo tēpore corrūpi,& tenetur de periculo, niſi vitiū ipſi emptori detexerit:& eiuſdem reſponſi argumento tradunt gloſ. & Bar.in l.contra in fin.ff.de legib.quòd ſi venditor frumēti ſciebat æſtimationē eius ſtatim poſt venditionē debere minui,tenetur ei, cui vitiū latens detegere debebat, Bart.in l.quæro,ff.de act.empt.Bal.in l.2.nu.1. in fin. C.de peric.&cōmod.rei vēd.Romanus ſingulari 286.Neuizan.d.conſ.49.n.17. Menoch.li.2.de arbitrar. d. caſu 232. à n.24.Gratian.tom.2.diſcept.260.à * n.17.Ioā. Baptiſta Coſta, de clauſulis p.2.clauſ.3.n.1.& n.5. Vbi dicit,quòd ſolutio facta à debitore tempore murmurationis edicti circa mutationem, ſeu diminutionem valoris monetarum, vel circa reprobationē,non eſt valida, nec depoſitū obtinet vicē ſolutionis,veluti minus integrè factum, & incongruo loco, & tēpore,& creditor non eſt arctādus ad recipiendam ſolutionem, niſi murmuratio multum temporis abſorberet, & longo interuallo precesſerit edictum. Vincent. Carroz.dec.63.n.2. Hoſtienſ. in cap. * quanto de iur.iurand. Bal.in d.l. acceptam,q.17.Ant. Gab.tom. comm. de legib.concl.4.n.3.Vrſillus ad Afflict. decif. 90.in fin. Menoch.952. nu.25. *

Gaſ.

Gaſpar Anton. Theſaur. de augmento monetæ, part. 2. num. 70.

31 Sextò requiritur, quòd oblatio, & cõſignatio, ſeu depoſitio fiat præmiſſa interpellatione, denuntiatione debitoris facta ipſo creditori, vt veniat ad recipiendũ, quod ſibi debetur. Ita probant dict. l. acceptam, & declarat gloſ. ibidem, & in l. ſi à te, in verbo denuntiationis, C. de pact. int. emp. Iaſ. conſ. 9. num. 15. lib. 1.

32 Septimò requiritur, quòd fiat opportuno loco, & tẽpore, l. qui Romæ, ff. de verb. oblig. l. ſi ſoluturus, ff. de ſolut. gloſ. in l. obſignat. C. eod. Bal. in d. l. acceptam, num. 2. Calcan. conſ. 13. in fin. Tiraq. de retract cõſang. §. 1. gloſ. 11. nu. 12. Viuius deciſ. 525. nu. 1. lib. 4. Oſaſchus deciſ. 115. num. 3. tempus opportunũ dixit Bal. relinquendum eſſe iudicis arbitrio: Afflict. in cap. 1. num. 21. ex quibus cauſis feud. amit. l. ſi reus paratus, ff. de procurat. iudex ergo pro ſua prudentia eligere debet locũ, ſeu depoſitarium, apud quem oblata pecunia deponatur, vt facilè, creditori reſtituatur ſecundùm Bal. ſup. *

Octauò requiritur, quòd fiat authoritate iudicis, vt in ſpecie docuit Al-

33 beric. in d. l. acceptam, num. 8. Alex. conſ. 75. nu. 7. lib. 7. Calcan. conſ. 14. num. 11. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. gloſ. 7. nu. 11. Quòd ſi iudicis nõ habeat debitor copiã, offerri, & proteſtari debet coram honeſtis perſonis, & de his rogare notarium, ita Paul. de Caſtr. in d. l. acceptam, num. 7. & in l. 2. ff. de nautic. fœnore, Gratian. tom. 2. dict. diſcept. num. 28. & coram decurione ſufficit, l. 23. tit. 21. lib. 4. Recopil. Facienda eſt etiam oblatio mãdato illius iudicis, qui de cauſa illa

34 aliàs cognoſcere poteſt, Bal. notabiliter in dict. l. acceptam, quæſt. 14. quem commendat Alexand. conſ. 103. lib. 2. Capitius deciſ. 18. Boerius deciſ. 114. num. 9. Cæſar Contard. in l. diffamari, quæſt. 1. num. 4. in fin. C. de ingenuis, & manumiſsis Carrot. de oblat. part. 2. quæſt. 70. & regulare eſt, quod actus ſemper fieri debet coram iudice competenti; ſi non poſſet haberi, valebit, ſi fiat coram incõpetenti: & citatio facta ab incompetenti, ſi non poteſt fieri coram incõpetenti, interrumpit præſcriptionem, argumento l. vbi adſunt, ff. de tut. & curat. dat. Angel. in. l. vacantia, C. de bon. vacant. lib. 10. Gratian. tom. 1. diſcept. 10. num. 6.

Nonò, & vltimò requiritur, quòd

35 oblatio, & depoſitio fiat purè, & ſimpliciter abſque aliqua conditione. Ita Roman. conſ. 204. colum. 2. Alexand. conſil. 7. num. 28. lib. 2. & conſ. 78. colum. vltim. lib. 5. & conſ. 88. lib. 6. Iaſ. dict. conſ. 9. num. 15. Neguſant. de pign. 5. part. princ. memb. 3. in ſecunda part. numer. 10. Craueta conſ. 502. numero 9. Caputaquenſis deciſ. 268. part. 2. Perſonalis conſ. 41. Carrotius deciſ. 4. num. 13. & de oblationibus, part. 1. quæſt. 6. num. 10. Stephanus Gratian. tom. 1. diſcept. 7. num. 4.

36 Declaratur, quòd poteſt fieri oblatio cum conditione intrinſeca, non autem extrinſeca. Stephanus Gratianus tomo 2. diſcept. 260. numero 3. & 4.

QVAESTIO XIX.

An quando conſanguineus retrahit ab emptore, venditor teneatur de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Venditor non tenetur de euictione, quando res euincitur iure ſpeciali.*

2 *Ius retrahendi contra emptorem competit ex iuris municipalis permiſſione.*

3 *Cum res euincitur ex natura negotij non debetur euictio, ſed ſibi debet imputari, qui contraxit.*

4 *Retractus primaeua venditionis, non eſt reſolutio, ſed annullatio, nec nouum conſtituit titulum, ſed eſt transfuſio in locum primi contractus.*

5 *Retrahens ſubintrat in ius emptoris.*

6 *Emptor, à quo retrahitur, indemnis ſeruari debet.*

7 *Reſcindens contractum ex quauis cauſa, ſiue pacti, ſiue laeſionis, vel alitèr, ſoluere debet emptori quidquid fiſco, vel domino ſolutum ſit.*

8 *Euictio nulla debetur, ſi vicinus retrahit venditionem ratione ſtatuti, neque eſt locus refectioni melioramentorum, nec damnorum, & intereſſe, aut expenſarum, nec pretij, data ſententia ementis.*

9 *Ius retractus oritur poſt contractum.*

10 *Venditor promittens euictionem non prohibetur recuperare, rem venditam ratione iuris ſuperuenientis.*

11 *Renuntians iuri, quod habet, vel habere ſperat, non intelligitur renuntiare iuri ſuperuenienti ex noua cauſa.*

12 *Emens proſpicere potuit, quòd conſanguineus poterit cogere ad vendendum.*

13 *Emptor non debet meliorare, niſi priùs certus ſit, quòd domus per proximum non auferatur.*

14 *Fideiuſſor non tenetur de euictione, quando res vendita euincitur ex beneficio ſtatuti admittentis proximum ad retrahendum.*

15 *Conuentio qualibet à ſtatuto ciuitatis reformatur.*

16 *Haeres venditoris, qui redimit, non dicitur improbare factum defuncti.*

17 *Filius & haeres venditoris, an teneâtur de euictione & ad pretij reſtitutionem, ſi ipſi met retrahant, & an ex hoc impugnent factum defuncti.*

18 *Filius, & haeres patris poteſt retrahare bona patrimonij, vel auita, teſtatore vendita.*

19 *Ampliatur etiam in minore infante, & in vtero exiſtente.*

20 *Ius retractus etiam viuente patre datur filijs minoribus, & pupillis.*

21 *Nullus eſt proximior agnatus ſicut filius.*

22 *Ius retractus dicitur aduentitium.*

23 *Pater an habeat vſumfructum in bonis alienatis, & retractus? & num. 24.*

25 *Haeres non tenetur emptori de euictione, niſi vendens rem ſubiectam redemptioni promiſiſſet in ſpecie illam ſecuram aduer ſus retractum.*

Ius

26 Ius retractus non datur filio ſi euictio promiſſa ſit per venditorẽ obligando bona hæredum.

27 Teſtator poteſt obligare hæredes, & eorum bona.

28 Ius redimendi ratione conſanguineitatis non poteſt cedi, & eſt ius perſonaliſſimum, & non reale, neque tranſmiſſibile.

29 Quid ſi promiſſum ſit quomodocumq; res euincatur, an venditor teneatur de euictione?

VEnditor non tenetur de euictione, nec defendere emptorẽ, quando res euincitur iure ſpeciali; quia res non adeò euincitur, quòd non ſit venditoris, per notata in l. minor, ff. de euict. & ibi Salycet. Vincentius de Anna allegatione 48. num. 30. & 31. quia hoc ius retrahendi contra em-
2 ptorem competit ex iuris permiſſione, & ex emptoris, vtpotè extranei perſona, non venditoris; propterea non tenetur venditor de euictione argument. l. ſi per imprudentiam, & ibi not. & in l. hoc iure, cum lege ſeq. & l. ſi ſeruum, l. ſi fundum, & l. mancipium, ff. de euictionibus, Ioannes de Amicis conſ. 145. nu. 18. Hieronymus Gratus conſ. 114. quin ſi ex perſona vtriuſq; euincatur, non debetur eui-
3 ctio, ſed ſibi imputari debet, qui contraxit, gloſſa in l. ſi familiæ vbi Scribentes, C. famil. erciſc. Bald. in l. 1. quæſt. 2. ff. de rer. diuiſ. & in cap. 1. §. rurſus ſi fidelis, circa med. & ibi alij, quibus mod. feud. amittatur, Alexand. conſ. 21. colum. 3. lib. 5. Aretinus conſ. 3. Curſius Senior conſ. 49. num. 71. Carolus Ruinus conſil. 72. numer. 5. lib. 5. Rippa lib. 1. reſponſorum, reſponſo 1. num. 62. cum ſequentib. Tiraq. de retract. conſang.
* §. 1. gloſ. 9. num. 34. Afflict. deciſ. 153. Matienço in l. 7. gloſſa 1. num. 73. tit. 11. lib. 5. Recopilat. Stephanus Gratianus tom. 2. diſceptatione forenſi 205. à num. 4. & 22. & 23. quia ſimplex ſtipulatio de euictione debet intelligi ſecundùm quod eſt de natura actus, ſuper quo interponitur, l. ſi ſtipulatus, in princip. ff. de vſuris, l. ſi legati ſerui nomine, ff. de leg. 1. debuit enim emptor ſibi proſpicere, l. ſi quis domum, §. penult. ff. locati, explicat Salycetus in dict. l. ſi familiæ, numer. 6. Gratianus vbi ſu-
4 prà, numer. 24. Confirmatur; quia retractus primæ venditionis non eſt reſolutio, vel annullatio, nec nouum conſtituit titulum, ſed eſt transfuſio, & ſubrogatio per legem facta in locum primi contractus, cuius virtus, actio, & obligatio in conſanguineum retrahentem transfertur. Montaluus in l. 3. gloſ. magna, colum. 3. & 4. tit. 13. lib. 3. fori, Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloſſa 18. num. 48 & §. 29. gloſſa 2. num. 5. Ioannes Igneus in l. dudum, numero 4. C. de contrahend. empt. Ioann. Gutierr. lib. 2. pract. qq. quæſt. 148. num. 4. Anton. Gomez in l. 70. Tau. num. 35. ibi Cifuentes, quæſtione 20. Caſtellus, verb. del remate: quoniam retrahens ſubintrat in ius emptoris. Mexia de Taxa panis concluſ. 5.
5 numero 119. Tiraq. dict. gloſſ. 18. num. 8. & 34. & 39. Petrus Surdus conſ. 424. numero 19. Ioannes Baptiſta Coſta de rata, quæſt. 100. numero 14. Vveſembechius conſ. 73. numero 76. lib. 2. Alban. conſ. 107.
6 numero 2. Vnde emptor à quo retrahitur, indemnis ſeruari debet, l. intra vtile, §. venditoribus, l. debet, ff. de ædelit edict. Bal. in cap. cauſam, C. de teſtib. Anton. Gom. dict. l. 70. Tau. num. 30. Parlad. lib. 1. rer. quotid. cap. 3. nu. 40. Mexia d. concl. 5. n. 118. & 119. Tiraq. d. n. 8. Et generale nãq; eſt, vt quicumq; contractum reſcin-
7 derit ex quauis cauſa, ſiuè pacti, vt læſionis, vel alitèr, ſoluere debeat

quidquid fiſco, vel domino ſolutum
ſit, l. cum autem, §. iubent. ff. de ædili-
tio edicto, Tiraq. lib. 1. de retract. §.
29. gloſ. 4. & lib. 2. §. 6. gloſ. 2. num. 2.
Cagnol. in l. 2. nu. 236. C. de reſcind.
vendit. Gald. in l. ſi curatoré, gloſ. per
quod in priſtinum, nu. 13. de in integ.
reſtitut. Garcia de expenſ. cap. 18. nu.
53. Pinel. in dict. l. 2. p. 2. cap. 3. à num.
35. C. de reſcin. véd. Parlad. lib. 1. rer.
quotid. cap. 3. § 5. nu. 3. Mario Giur-
ba deciſ. Regni Siciliæ 55. à num. &
deciſ. 59. num. 25. Marcus Antonius
Peregrin. deciſ. Patauina 72. num. 2.
Ponte deciſ. 11. num. 83.

Et in tantum hoc eſt verum, quòd
8 euictio nulla debetur ſi proximus re-
trahat véditioné ratione legis, vel ſta
tuti, quòd neque eſt locus refectioni
melioramentorũ, nec dãnorũ, & inte-
reſſe, aut expẽſarũ litis, vel fructuum;
nec pretij, data ſcientia ementis; quia
tunc res non ideo euincitur; quia non
fit venditoris, ſed iure ſpeciali, quo
caſu non tenetur venditor emptorem
defendere, gloſ. in l. minor. 39. in prin
cipio verb. reſtituit, ff. de euictionib.
Stephanus Gratianus tom. 2. diſcept.
forenſi 205. num. 4. 11. & 38. & ibi-
dem dixit, quòd ſucurritur emptori
9 officio iudicis, quoad pretij reſtitutio
nem, ne venditor locupletetur cum
iactura aliena, vt declarat Salycet. in
dict. l. minor, num. 2.

Neque obſtat, quòd & promiſſum
10 extet, facere conſentire omné perſo-
nam habentem intereſſe nunc, vel in
futurum; quia neque dicta clauſula
intelligitur de conſanguineo, vel vi-
cino retrahere volente: iſta enim
promiſsio debet declarari de haben-
tibus cauſam de præterito, non au-
tem de iure proueniente poſt contra-
ctũ, l. 3. l. Lutius, ff. de euictionibus, l.
1. C. de per. & commi. rei vend. cum
11 ius conſanguinei oriatur poſt con-
tractum, Tiraq. de retract. Lignag. §.
1. gloſ. 9. num. 36. & quod huiuſmodi
clauſula non comprehendat volen-
tem retrahere, determinauit Rota
Romana coram Cardinali Milleno
in cauſa retractus 28. Aprilis 1600.
Afflictis de iure prothomiſ. §. 2. in
verbo, vt infra triginta dies, num. 37.
Maſuerus de retract. §. item ſecun-
dùm opinionem.

12 Et generale eſt, quòd, quãdo euictio
ſequitur ex cauſa ſuperuenienti, quæ
non ſuberat tempori contractus, non
præſtatur euictio, vt in venditore
promittẽte euictionem, qui non pro-
hibetur recuperare rem venditam ra-
tione iuris ſuperuenientis poſt ven-
ditionem; quia futurus caſus con-
tingens poſt perfectam emptionem
non pertinet ad venditorem. Roman.
conſ. 503. num. 13. & ibi Mandoſius
verbor. nouitèr, Rippa in l. qui Ro-
mæ, §. duo fratres, num. 77. ff. de
verbor. obligat. & in l. 1. colum. an-
tepenul. C. de pactis. Petrus Surdus
conſ. 70. in fin. num. 18. Gratian. dict.
diſcept. 205. num. 8.

13 Et confirmatur exemplo eius, qui
renuntiat omni iuri, quod habet,
vel habere ſperat; non enim intel-
ligitur renuntiare iuri, quod ex no-
uo ſuperuenit, Alexand. cõſ. 46. num.
4. lib. 1. Ancarran. quæſt. 17. num. 7.
par. 2. Ripp. in dict. §. duo fratres, nu.
31. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſ.
9. nu. 123. Rom. conſ. 22. & ibi Man-
doſius in verbo renuntiari, ſed tãtum
renuntiat reſpectu cauſæ præſentis,
non etiam futuræ, Menoch. conſ. 848.
num. 17. Andreas Dalnerus in tract.
de renunt. cap. 1. num. 64.

Nec ſufficient generales clauſulæ,
14 cum etiam expreſſum requiratur,
quòd venditor promittat rem tutam,
& ſecuram ſe præſtiturum etiam ad-
uerſus retractum proximorũ, & vici-
norũ; tunc enim tenebitur & ipſemet
& promittẽs, & eius hæres; quia cum
ſimus in re, quæ ex natura rei euin-
citur, non ſufficit generalis ſtipula-
tio de euictione, ſed requiritur ſpe-
cialis expreſsio, Bart. in l. ſi familiæ

14. in

14. in fin. verſ. vide iſtam, C. famil. erciſcund. poſt gloſ. ibi in verb. pro parte in fin. ibidem Caſtro, num. 4. Ang. in fin. Salycet. num. 7. cum alijs, Tiraq. dict. §. 1. gloſ. 9. num. 56. Alex. Salycet. Ruin. Aymon, & alij, quos congerit Menoch. conſ. 418. à num. 10. Carpan. ad conſtit. Mediolan. cap.
15 417. num. 759. cùmque etiam generalis renuntiatio non porrigitur ad ius poſtea quæſitum, l. Paulo, §. 1. ff. de legatis 1. Corbulus in d. §. duo fratres, num. 18. ibidem Iaſon, num. 110. neque ad id, quod ex noua cauſa adijcitur, argumento cap. cum inter, extra de renuntiatione: ſemper enim renuntiatio iuris intelligenda eſt ex cauſa præſenti, rebus ſic extantibus, Iaſ. in l. qui cum tutorib. ff. de tranſactionibus, Hubertus Giphanius in tract. de renunt. cap. vltim. in fine.

16 Amplius, neque dicta clauſula operabitur, vt venditor teneatur ad refectionem melioramentorũ, quæ emptor fecit antequam conſanguineus, vel vicinus declarauit velle retrahere; cum enim promiſsio nõ extendatur ad futura poſt cõtractum, vt dictũ eſt, num. 8. maxime cum emptor potuit proſpicere, quòd poſsit res retrahi, l. quod te, ff. ſi certum petatur, nec emptor excuſandus eſt ſub prætextu, quòd venditor teneatur denuntiare proximo, vel vicino, ex ſtatuto, vel lege: vnde interim emptor, quòd venditor retrahere velit, & certus ſit, quòd domus ei non auferatur, non debet meliorare, Gratianus dict. diſcept. 205. num. 12.

17 Adde, neque fideiuſſorem in inſtrumento venditionis conſtitutum impediri, vt non poſsit vti beneficio ſtatuti, vt tamquam vicinus poſsit recuperare rem ipſam venditam per eum, pro quo conſtituit fideiuſſorem, fideiuſſor non tenetur de euictione, quãdo res vendita euincitur ex ſtatuti beneficio admittentis vicinũ ad retrahendum. Decian. conſ. 68. num. 15. lib. 2. & conſ. 105. lib. 5. Anton. Hering. de fideiuſ. cap. 27. part. 5. num. 48.

18 Et facit, quia quilibet contractus, & conuentio à ſtatuto ciuitatis informatur. Alexand. conſ. 9. num. 2. in fin. lib. 5. Riminal. Iun. conſ. 388. num. 5. Vnde non mirum, quòd agnatus poſſit redimere bona alienata vigore ſtatuti ita diſponentis, cum intelligatur quis hac lege vendidiſſe, vt liceat agnato, quaſi diſpoſitio ſtatuti videatur ineſſe contractui: ideo hæres venditoris, qui redimit, non dicitur improbare factum defuncti, quia cõtrahentes cenſentur cõformare animum ſuum cum mente legis. Socin. Iunior conſ. 4. nu. 10. lib. 1. Tiraq. de retract. Lignag. d. §. 1. gloſ. 9. num. 50. Cardinalis Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 8. num. 14. talis enim
19 ſuccedens non impugnat factum venditoris, & eius, cui ſucceſsit, cùm contractus valeat licèt retrahatur; hoc enim facit nõ tamquam hæres, ſed vt alius, videlicèt tamquam proximior, ſeu vicinus, argumẽt. l. fin. ff. de euictionib. l. rem alienã, § 1. de pignorat. action. gloſ. fin. in l. à Titio, ff. de pign. l. ſi quis alienum, ff. de action. emp. filius enim poteſt petere tamquam filius, & tamquam agnatus, l. 1. §. ſed videndum, ff. de ſucceſſor. edicto, l. 2. ff. vnde legitimi, Euerardus in topic. in loco argument. à correſpectiu. ſeu de tamquã, num. 29. Gabriel concluſ. 11. num. 29. limit. 12. de reg. iur. Matienço dict. gloſ. 1. num. 68.

20 Et in filio, & hærede vẽditoris, qui non tenetur de euictione ad intereſſe emptoris, quando res eſt euicta non propter defectum dominij, ſeu iuris ipſius vendentis, ſed alia de cauſa proximitatis, & retractus, ſolùm teneatur ad pretij reſtitutionem, quod quidem pretium iam habet propter ipſum retractum, Gratian. d. diſcept. 205. num. 29.

Amplia, quòd filius, & hæres patris
21 poteſt retrahere bona patrimonij,
vel auita à teſtatore vendita, prout
etiam ſi in vita alienãtes illa petijſſet
iure retractus, poterit iuſtè litem pro-
* ſequi ſuper eodem retractu. Gratia-
nus tom. 3. diſce[illegible]. forenſi 433. nu. 1.

22 Quod procedit ſiue ſit in maiore,
ſiue minore etiam infante, & in vtero
exiſtente, vt late concludit Boerius
* deciſ. 12. num. 2. & deciſ. 138. Caſſa-
* næus conſ. 23. per totum: cùm etiam
viuente patre detur filijs huiuſmodi
beneficium retractus, etiam minori-
bus, & pupillis, ex Gratiano vbi ſuprà
num. 9. neque obſtat, quod quidquid
acquirit filius, acquirat patri, l. placet,
ff. de acquirend. hæredit. l. ſi ven-
ditor, §. ſi pupillus, ff. de in diem adie-
ctione, cum ſimilibus: & hodie in ad-
uentitijs proprietas eſt filij, vſuſfructus
autem patris, l. cùm oportet, C. de bo-
nis quæ liberis, ſicut eſt ius retractus,
quod dicitur aduentitium, Caſſanæus
24 conſ. 23. num. 11. Tiraq. de retract.
lignag. § 1. gloſ. 9. num. 59. & 70. & in
hoc caſu pater habet vſumfructum in
dictis bonis retractus, Gratian. vbi
ſuprà, num. 13. prout neque obſtabit
quòd filius nihil habeat, latè reſpon-
det Tiraq. dict. §. 1. gloſ. 9. num. 59.
vſque ad 76. & paſsim datur filijs ius
redimendi alienata per patrem ipſo
viuente, cum poteſtas patris intelliga-
tur quoad commoda filiorum, Pinel.
in l. 1. par. 3. num. 74. in fin. C. de bonis
matern.

Neque hæres venditoris tenebitur
25 emptori de euictione, niſi vendens
rem ſubiectam redemptioni promiſ-
ſiſſet illã eſſe tutam, ac ſecuram etiã
aduerſus retractum conſanguineo-
rum: tunc ſtante iſta ſpeciali promiſ-
ſione non admittetur hæres patris
vendentis ad retrahendum: quidquid
aliud ſit, quando promiſsio euictionis
eſſet generalis, nam illa non impedi-
ret, quòd filius non poſſet retrahere,
l. Seia, ff. de euictionibus, vt diximus,
& tenent Matienço dict. gloſ. 1. num.
75 Gutierr. lib. 2. pp. qq. cap. 149. in
fin. Tiraq. dict. §. 1. gloſ. 9. num. 36.
Fanut. de inuentar. part. 7. num. 219.
tom. 8. part. 2. Bar. & gloſ. & alij in l. ſi
familiæ, C. famil. erciſ. Alex. conſ. 21.
num. 6. lib. 5. Aretin. conſ. 3. num. 1.
Ruin. conſ. 72. num. 5. lib. 5. Quod
26 etiam procederet, ſi euictio eſſet pro-
miſſa per venditorem obligando bo-
na quoque hæredum; tunc enim non
daretur filio ius retractus. Hondedeo
conſ. 3. num. 63. lib. 1. Augetur effe-
ctus obligationis, quando obligantur
bona hæredum, Bal. in l. qui ſe patris,
num. 32. C. vnde liberi, Roland. conſ.
97. num. 47. lib. 1. Pariſius conſ. 16.
num. 42. lib. 1. Poteſt enim teſtator
obligare hæredes, & eorum bona,
27 Bald. in l. aſsiduis, C. qui potiores in
pign. hab. Cephalus conſ. 392. num.
25. lib. 3. Stephanus Gratianus d. diſ-
cept. 433. num. 22.

Vnum eſt notandum, quòd tale ius
28 competens ratione ſanguinis eſt per-
ſonale, cediq; non poteſt, ita vt ſi vẽ-
ditor hæres cedat ius retrahendi, non
poterit eo vti; quia iſtud ius perſona-
liſsimum eſt, & nequaquam ceſsibile,
quia repugnãt rationes propter quas
eſt locus retractui prætextu conſan-
guinitatis, Cynus Petr. Bald. Salycet.
Paul. de Caſtro in l. ad officium, ff.
commun. diuid. Faber. in. §. 1. de ac-
quiſitis per adrogat. Montaluus in l.
13. gloſ. Magna, tit. 10. lib. 3. fori.
Anton. Gomez in l. 70. Taur. num. 8.
in fin. & ibi Ciſuentes quæſt. 14. Ma-
tienço in l. 7. gloſ. 2. num. 24. tit. 11.
lib. 5. Recopil. Plures referens Vin-
centius Hondedeo conſ. 10. num. 12.
lib. 2. Stephan. Gratian. diſcept. 205.
nu. 35. Franc. de Claperis deciſ. 100.
q. 1. vbi laté diſputat pro vtraque par-
te, & ſatisfacit multis contrarijs op-
poſitis in fauorẽ contrariæ ſentẽtiæ.

29 Quid autem ſi promiſſum ſit quo-
modocumque res euincatur, an ipſe
venditor teneatur de euictione, etſi
nota

nota fuerit litis nunciatio? Et quidem venditor tenetur de euictione, quod probatur authoritate gloſſæ in l. cum pœna, ff. de arbit. quo loco ſcribit Arcurſius promiſsione de euictione facta in hunc modum, quòd venditor teneatur de euictione, quomodocumq; res fuerit euicta, venditorem teneri re euicta per arbitri ſententiā in quem ſponte cauſam emptor compromiſit, tametſi alioqui re euicta per ſententiam arbitri, etiam denunciatione facta legitimè ipſi venditori, locus nō erit euictioni, l. ſi dictum, §. ſi compromiſero, ff. de euict. vbi Bald. & in dict. l. cum pœna, Alex. in l. filius à patre, §. vlt. ff. de lib. & poſthum. Dec. in rub. de probat. num. 12. Alex. conſ. 4. lib. 3. Anton. de Burgos in cap. fin. num. 11. de empt. & vendit. Bald. Alex. & alij in l. ſi domus, §. de euictione, ff. de leg. 1. Gozadin. cōſ. 1. num. 19. & conſ. 14. num. 22. & conſ. 63. num. 9. Tiraq. de retract. proxim. in §. vlt. in fin. num. 97. Curſius Iun. conſ. 1. num. 2. Couarr. lib. 3. var. cap. 17. illat. 7. vbi tandem cōcludit, quòd dictum eſt obtinere ſolùm quoad pretium rei venditæ, non quoad duplum, neque quoad intereſſe, quod in ſe æquitatem habere videtur. Franciſcus Beccius conſ. 106. nu. 22. lib. 1. Caldas Pereyra, cap. 31. num. 72. de empt. & vendit. Et ſingularitèr notādum eſt, quòd pactum, ne quis teneatur de euictione, non ei prodeſt, qui ſcit cauſam, ex qua poſtea res euincatur, & eam tacet, l. tenetur, §. vlt. ff. de act. empt. vbi Bart. quia is dolo non caret, Alex. conſ. 4. nu. 2. lib. 3. Tiraq. de retract. §. 12. gloſ. 1. Bart. in l. quæro, ff. de act. empt. Couarr. in reg. peccatum, 2. par. §. 4. Bal. conſ. 460. num. 4. lib. 4. Pinel. in l. 2. par. 3. cap. 2. num. 22. C. de reſcind. vendit. Gratianus diſcept. 520. num. 4. tomo 3. *

QVAESTIO XX.

Si emptor fecerit aliqua melioramenta in re euicta, àn illa recuperare poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Quæ dicantur melioramenta.*

2 *An emptor recuperet melioramēta facta in re euicta, diſtinguendum eſt?*

3 *Emptor nō poſsidens, & ſine culpa ſua deſijt poſsidere, melioramentorum perſequutionem habet.*

4 *Emptor malæ fidei non recuperat melioramenta, & num 5.*

6 *Fallit ſi melioramenta fuerint neceſſaria, quibus non factis res erat peritura.*

7 *Emptor diues non recuperat melioramenta, & expenſas voluntarias.*

8 *Emptor ſi rem meliorauit, liberatur præſtando primam æſtimationem rei antequam ſit meliorata.*

9 *Valor præſentis temporis deducto pretio melioramentorum factorum per poſſeſſorem attēditur.*

10 *Faciens meliorationes præfertur cuicumque creditori hypothecario quamcumuis priuilegiato.*

11 *Declaratur hoc procedere in bonis melioratis non in alijs.*

12 *Valor melioramentorum quomodo æſtimetur, & ibidem.*

13 *Vt melioramenta habeantur de eo neceſſaria ſunt quòd expenſum ſit, & quòd res ſit meliorata.*

Valor

14 *Valor melioramentorum, an ſecundùm tempus præſens, vel præteritum æſtimetur?*

15 *Melioramenta ſunt ſoluenda iuxtà æſtimationem reſtitutionis tempore, non autem ſecundùm tempus impenſæ factæ.*

16 *Melioramenta conſiſtentia in plantationibus, & ſtercorationibus, & ſimilibus, non ſunt reficienda à venditore, & num. 17. & num. 18.*

19 *Melioramenta, aut naturalia, aut induſtrialia, aut ciuilia, ſicut & fructus, & num. 20. & 21. 22. 23. 24. 25.*

26 *Emptor faciens melioramenta in re euicta, & illam poſsidens poteſt illam retinere.*

27 *Retentio datur in bonis patrimonialibus Eccleſiæ, & contra tertium, num. 28.*

29 *Hoc ius retinendi tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*

30 *Exceptio melioramentorũ opponi poteſt in executione ſentẽtiæ.*

31 *Exceptio modificans ſententiã in executione eſt admittenda.*

32 *Declaratur non procedere, quãdo huiuſmodi exceptio fuiſſet appoſita ante ſententiam.*

33 *Exceptio, quæ fuit diſcuſſa, & vulnerata opponi non poteſt.*

34 *Huiuſmodi exceptio poteſt admitti, ſi ad alium finẽ producatur.*

35 *Extenditur concluſio, quòd etſi valor melioramentorum non ſit plene iuſtificatus, habet emptor eorum retentionem.*

36 *Quod locum habet etiamſi ab euincẽte offeratur cautio de ſoluẽdis meliorationibus, niſi in differẽdo ſubſit aliquod periculum.*

37 *In Regno Neapolis indiſtinctè fit executio cum fideiuſsione.*

38 *Quando melioramenta nõ ſunt liquida, ſufficit cautio.*

39 *In iudicio executiuo nõ admittitur exceptio, quæ requirit altiorem indaginem.*

40 *Exceptiones, quæ altiorem indaginem requirunt, reſeruantur ad merita cauſæ.*

41 *Si melioramenta non ſunt liquida, & is, cui res reſtituenda eſt, non denegat illa ſoluere, res eſt reſtituenda cum cautione.*

42 *Re euicta, per emptorem reſtituta, non facta mentione melioramentorum, deſtituitur remedio ea petendi.*

43 *Emptori ſuccurritur officio iudicis ex bono, & æquo, & ex æquitate, vt recuperet melioramẽta ab euincente.*

44 *Poſt reſtitutionem melioramentorum ceſſat eorum repetitio; quomodò hoc procedat explicatur.*

45 *Hypothecaria actio cõpetit emptori pro recuperatione melioramentorum in tribus caſibus.*

46 *Et quando eſſet data pecunia nominatim, vt erogaretur in eam cauſam.*

47 *Hypotheca tacita non datur, niſi in caſibus à iure expreſsis.*

48 *Tacita hypotheca contrahitur ob expenſas in reficiendo, vel conſeruando.*

Præ-

Prætendens melioramenta, ſi fecit neceſſariam excuſsionem & bona meliorata ſunt apud tertiũ, & primus dominus non eſt ſoluendo, in ſubſidium in tertium datur actio, ibidem.

49 *Vendens rem, habita fide de pretio ſi forma rei in aliam mutetur, in ſubſidium eandem rem vẽdicari poteſt penès quemcumq́ reperiatur.*

50 *Emptor an teneatur fructus perceptos ex melioramẽtis ab ipſo factis compenſare cum ſumptibus, vel potiùs retentio rei concedatur? & num. 51.*

52 *Refutatur Marcus Antonius Peregrinus.*

53 *Quando concurrunt melioramenta & deterioramenta, confunduntur, & illud quod superabundat, præualet.*

QVid ſi emptor in re euicta fecit aliqua melioramenta, puta domũ, vel aliud ſimile, quomodo illi ſuccurrendum ſit, ſi res ab eo euincatur? Et quamuis melioramentorum materia à pluribus ſit diſputata, atque tractata, vt eſt videre per Ioannem Garciam in tractatu de expenſis, Ariſminum Tepatum tom. 1. var. tit. 272. Cardinalis Tuſchus tom. 5. practic. concluſ. à concluſ. 174. lit. M. Gaſpar Anton. Theſaur. lib. 1. forenſ. qq. quæſt. 79. à num. 1. Maſcardus de probationibus tomo 2. conſ. 1040. Hercules Mareſcotus lib. 2. var. reſolut. cap. 10. & ſeqq. Doctores omnes in tit. ff. de impenſis in reb. dotalib. factis: tamen ad noſtram materiam euictionis parum aut nihil ſcripſerunt: referam tamẽ in hac quæſtione, quod ad praxim accomodatum
fuerit. Melioramenta, ſeu meliora-
1 tiones dicuntur, quæ meliorẽ rẽ red-
dunt, & efficiunt, ita rei affixa, vt ſe
parari non poſsint, ex textu in l. quod
dicitur, ff. de impenſ. in reb. dotalib.
fact. Paul. de Caſtro conſ. 377. lib. 1.
Nicòlaus Boerius deciſ. 44. Maſcar-
dus dict. concluſ. 1040. num. 1. Hercu-
les Mareſcot. tom. 2. var. reſolut. cap.
110. nu. 1. Et an emptor recuperet di-
cta melioramenta facta in re euicta,
diſtinguendum eſt. Aut emptor erat
2 bonæ fidei poſſeſſor, & tunc ſi rem
emptam poſsidebat, iure exceptionis
à vendicante illa conſequi debet, l.
intra vtile, §. venditoribus, ff. de mino
ribus, l. ſi controuerſia, C. de euict.
Roman. conſ. 169. Socin. Iun. conſ. 62.
lib. 1. Curſ. Iun. conſ. 144. & 165. Al-
ciatus conſilio 328. Caſtellus in l.
70. Tauri, verbo, las coſtas, num. 40.
vbi allegat l. ſi in hærede, § 1. ff. de ad-
miniſtrat. tut. & l. penul. ff. locat. &
l. ſi ſeruos, ff. de pignorat. actione,
Arias Pinellus in l. 2. part. 2. à num. 2.
cap. 3. C. de reſcind. vendit. Caualli-
3 nus de euictionibus, §. 3. num. 170. Si
verò emptor non poſsidebat, ſed for-
ſan abſque culpa ſua deſijt poſside-
re, melioramẽtorum proſecutionem
habet, dict. l. ſi controuerſia, & ibi
gloſ. C. de euictionibus, computabun-
tur talia melioramenta cum fructi-
bus, l. ſuper, vbi Bald. C. de euictioni-
bus. l. ſumptus, ff. de reivendicat. Ca-
uallinus dict. loco. Aut erat malę fidei
4 poſſeſſor, & tunc meliorationes non
recuperat, quas fecerit in re empta, l.
fin. §. fin. C. communia de legatis,
nullam habet repetitionem earum
expenſarum; niſi fuerint neceſſariæ,
vt latè diſputat. Ioannes Garcia de
expenſis, cap. 2. à num. 1. Cauallin.
dict. loco Ioannes de Amicis conſ.
54. num. 10. Paul. de Caſtro in dict.
§. fin. & ibidem, Iaſ. datur enim reten-
tio à malæ fidei poſſeſſore, Bart. in
l. in fundo, num. 11. ff. de reivendi-
cat. Aretin. in §. certè, Inſtit. de rer.
diuiſ.

diuiſ. ſub num. 2. Neguſant. de pign.
in 4. memb. part. princip. ſub num. 20.
Hercules Mareſcot. lib. 2. var. reſolut.
cap. 112. num. 12. refert ita iuditatum
* in Rota Romana coram Cardinali
* Pamphilo. Ioſephus Ludouicus deciſ.
5 Peruſina 24. n. 13. Limitatur, niſi con-
ſtaret notoriè de mala fide impendē-
tis, Menoch. de interdictis de recup.
poſſ. rem. 11. n. 21. gloſ. in d. l. in fundo.
Philip. Corneus conſ. 222. nu. 2. lib. 2.
& conſ. 86. lib. 4. & ideo malæ fidei
emptor dictas meliorationes amit-
tit, Gabriel conſ. 157. lib. 1. & Iaſ. in
d. §. fin. num. 3. C. communia de lega-
tis, Mareſcot. vbi ſup. num. 10.

Paul. de Caſtro in d. §. fin. & Iaſ. &
6 Cauallin. vbi ſup. num. 170. limitant,
quando expenſæ ſunt neceſſariæ, qui-
bus non factis fuiſſet res peritura, vel
deterior effecta, vt in l. impenſæ, ff. de
verb. ſignificat: vt puta, ſi vetera ædi-
ficia inſtaurentur, aggeres fiant, flu-
men auertatur, in demortuarum lo-
cum aliæ arbores ſubrogentur, & ſi-
milia quæ enumerantur in l. 1. & 2. &
in l. impenſæ, ff de impenſ. in reb.
dotalib. fact. ibi Bart. & alij latè tra-
dit Peregrinus de fideicommiſsis, art.
50. num. 6. & 7.

Vnum tamen nota, quòd diues em-
7 ptor non recuperat melioramenta, &
expenſas voluntarias, Barboſa in l.
diuortio 8. §. fin. num. 104. ff. ſolut.
matr. Stephan. Gratianus tom. 3. diſ-
* cep. forenſi 437. num. 13.

Nota caſum ſingularem, quòd ſi
8 rem euictam meliorauit emptor, &
erat obligata ante quam ad eum per-
ueniret, quòd liberatur præſtando pri
mam æſtimationem antequam eſſet
meliorata, deductis melioramentis,
Bar. & Bal. in l. 2. C. de prædijs, & om.
rer. nauic. lib. 11. Paul. de Caſtro in
l. ſi conuenerit la 2. §. ſi fundus, ff. de
pign. act. Alex. ad Bar. in l. ſi fundus. §.
in vendicatione, ff. de pign. Albertus
Brunus de aument. concluſ. 5. in prin-
cip. verſ. 5. Caualllin. in dict. §. 3. num.
154. Antonius Corſetus, in ſingul.
verb. melioratio, Neguſant. de pig-
nor. in 5. par. 4. memb. nu. 21. vbi pro-
fert magnum verbum, ſcilicèt opinio-
nem iſtorum eſſe indubitabilem, &
claram & in effectu communis eſt, &
cum ea concurrit Socin. conſ. 224. in
fin. lib. 2. Franciſcus Viuius im comm.
cócl. 496 Morot. de iur. offerendi, nu. *
7. & 8. Magonius deciſ. Florent. 51. *
Franchis deciſ. Neapolitana 38. Cæ- *
ſar Vrſill. ad Afflict. deciſ. 88. num. 6. *
Riccio deciſ. 263. in curia Archiepiſ-
copali Neapolitana, num. 1. & 2. vbi
teſtatur in occurrenti caſu fuiſſe iudi-
catum: & ibi fuit dictum aliter eſſe
agendum, ſi conuentus actione hy-
pothecaria nō fecerit meliorationes
in re poſſeſſa per eum, nam vt poſsit
ſe tueri aduerſus creditorem, & reti-
nere rem, tenetur offerre totum cre-
ditum, etiam quòd res obligata ſit mi-
noris valoris, l. tutor, §. Lutius, ff. de
vſuris. Neguſant. de pign. 2. memb. 3.
memb. 5. part. principalis, num. 17.
verſ. Sextò quæritur; non enim libera
tur poſſeſſor offerendo æſtimationē,
ſeu valorem rei, ſed totum creditum
offerre tenetur, Neguſ. in 4. memb.
dict. 5. par. num. 21. Morotius dict. nu.
7. de iure offerendi, Franchis d. deciſ.
38. num. 1. & num. 5. dicit, Concilium
iudicaſſe debere attendi valorem
9 præſentis temporis, deducto pretio
meliorationum per poſſeſſorem facta-
rum, vt etiam referunt Magonius
dict. deciſ. 51. Neguſant. dict. 4. mēb.
num. 21. Couar. lib. 1. var. reſolut. cap.
8. num. 3. Ricci. dict. deciſ. 263. num. 3.
Vbi dicit, quòd creditū aumenti cau-
ſati ex tempore cedit in beneficium
creditoris, cui de pretio prædicto eſt
ſatisfaciendum pro eius credito, &
poſſeſſori ſufficit, quòd poſtquam ipſe
fecit meliorationes releuetur, quòd
non teneatur offerre totū creditum.

Notandum tamen obitèr, quòd em-
10 ptor, qui fecit meliorationes præfer-
tur cuicūque creditori hypothecario,
quam-

quamuis priuilegiato, gloſ. Pariſ. in §. 1. gloſ. 5. num. 94. & gloſ. 8. num. 3. Riccio dict. deciſ. 263. num. 4. Franch. * deciſ. 456. num. 3. Quod intelligendũ putauit in bonis melioratis, & non in alijs, gloſ. in l. planè, in verb. deducat. vbi Alberic. Angel. notant, ff. de pet. hæreditatis, & idem Alberic. in l. ſi in area in fin. ff. de condict. indebiti. Petrus Surdus deciſ. 311. num. 7. Mareſcot. lib. 2. var. reſolut. cap. 112. nu. 25. * Borgninus Caualcan. deciſ. 28. in addit. num. 5. in fin. part. 1.

11 Melioramenta ſunt reficienda emptori in eo, quod minus eſt, ideo ſi impendit centum, & valeant melioramẽta centum & quinquaginta, reficiuntur centum impenſa: ſi verò impenſa ſunt centum, & quinquaginta, & valent centum, reficitur valor, l. in fundo, ff. de reivendicat. vbi gloſ. verb. plus quam: tenent ibi Odofredus, Bart. num. 1. Vbi reddit rationem, quòd duo requiruntur, quòd tantum expenſum, quantum melioratum ſit, Alber. num. 5. Fulgoſ. num. 3. Cardin. Alban. ad Bar. nu. 3. Iacobus de Arena in l. domos, ff. de leg. 1. vbi Bald. & Iaſ. num. 4. Paul. de Caſtro conſ. 270. lib. 2. Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſina 24. num. 7. Mario Muta deciſ. * Regni Siciliæ 15. num. 10. & 16. Burſat. conſ. 71. num. 22. & 23. lib. 1. vbi de communi, & conſ. 141. num. 140. Curſ. Iunior conſ. 144. in fin. Bertrand. conſ. 21. numer. 15. EAgidius Boſsius in praxi, tit. de Principe, nu. 31. Alciatus conſ. 156. Syluan. conſ. * 49. num. 75. Capitius deciſ. 93. nu. 9. * Nata conſ. 256. Boerius deciſ. 44. nu. 12. Mazar. in Epitome de fidecomm. q. 65. & in cõſ. 11. nu. 9. Ant. Petra de fideicomm. quæſt. 15. à num. 261.

12 Extende, quòd habeat locum, ſiue ſit ſimplex colonus, vel bonæ fidei poſſeſſor, ſiue dominus ad tẽpus, vel colonus ad longũ tẽpus. Paul. de Caſtro in d. conſ. 270. in fin. lib. 2. ſequitur Mazar. dict. conſ. 11. n. 9. Cardinalis Tuſchus tom. 5. practic. concluſ. concluſ. 176. verb. melioramenta.

13 Et quòd iſta duo requirantur copulatiuè, & probari debeant, quòd tantũ ſit expenſum, & tantum melioratum, dicit Abb. in cap. 1. de reſtit. in integrum, n. 4. & in c. quod quibuſdam de fideiuſſoribus, num. 6. in c. ad noſtram de reb. Eccl. nõ alien. Felin. in c. cum cauſá, verbo ſumptus, de re iudicata. Neguſant. de pign. 4. memb. 5. p. prin. concl. 4. Afflictis deciſ. 93. Bar. in l. in fundo, num. 1. & 2. ff. de reivendicat. * Gratian. tom. 1. diſcept. 193. num. 1. *

14 EAſtimatio melioramentorum an fieri debeat tempore præſenti, aut præterito quo meliorationes factæ fuerunt? Bar. Paul. Alexand. & Iaſ. in l. domus, ff. de leg. 1. dicunt, tempus præſens inſpiciendum fore, quod reaſſumit Neguſant. de pign. in 4. mẽb. 5. p. n. 16. Abbas tamen dicit in cap. 1. de reſtitut. in integ. 2. colum. & in cap. quod quibuſdam, num. 9. tenet inſpiciẽdũ eſſe præteritũ, vt ſoluatur quãtũ quis emptor expendit in meliorando, nõ quantũ nunc melioratio valet: dixit etiã, quòd ſi empẽſa ſunt centũ, & res nõ eſt melior facta, niſi in quinquaginta, ſoluenda ſunt quinquaginta. Sequitur Felin. in cap. cum cauſa, nu. 28. de re iudicata: quod quidẽ cõtrarium videtur, quod dixi ſuprà Abbatem, & Felinũ tenuiſſe: & videtur, tex. in l. 1. §. portio. ff. ad l. Rodiam de iactu ſecundùm Iaſonẽ in l. 1. §. ſi hæres, num. 12. ff. ad Trebellianum Felinus conſ. 28. num. 9. vbi tenuit, quòd ſi plantatur vinea, quæ nunc eſt fertiliſſima, non eſt plantãti ſoluendũ id, quod nunc valet, ſed quod in plantatione expenſum eſt. Gamma deciſ. * 137. Sequitur iudicatum in Senatu Olyſiponenſi Franchis deciſ. 109. nu. * 5. in fin.

15 Contrariam tamen ſententiã, quòd melioramẽta ſunt ſoluenda iuxtà æſtimationem reſtitutionis tempore, nõ autẽ ſecundùm tẽpus impenſæ factæ, Docto-

Doctores in d.l.domus,ff.de leg.1.Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſina 24. num.25.vbi dicit,communem,Ruin. conſ.133.nu.13.lib.3.& conſ.14.nu. 3.lib.1.& conſ.117.lib.3.qui dicit,refici quantũ melioratum.Anguiſ.conſ. 13.nu.5.lib.2.Roland. à Valle conſ. 28.nu.14.& conſ.30.nu.6.lib.1.Nata conſ.256.nu.4. Afflict.deciſ.270. num.4.vbi Cæſar Vrſillus Boer.deciſ. 44.n.12.Philippus Corneus cõſ.158. lib.3.Pariſius conſ.55.num.22.lib.3. Caſtrenſ.conſ.270.lib.2. Menoch.de recup.remed.15.num.557.vbi conſtituit pro regula, & dicit communem. Cephalus conſ.311.num.93.Surdus conſ.324.num.17.Rota diuerſor.Sacri Palatij,part.2.deciſ.186. Additio ad deciſ.Magonij Lucenſem 33.Borgoinus deciſ.44.num.63.Cornazanus deciſ.Lucẽſi 101.Gail.lib.2.obſeruat. 121.n.12.vbi teſtantur de communi, Molina lib.1.de primogenijs,cap.26. nu.13.Mieres de maioratibus tom.2. p.4.q.22.n.20.in nouis, Aluar.Valaſ. conſult.116.num.17.& conſult.161. num.10.Ant.Theſaur.deciſ.251.

16 Melioramenta conſiſtentia in plãtationibus,& ſtercorationibus, & in arando,fodendoque terram,non ſunt reficienda à venditore,cùm huiuſmodi melioramenta non ſint perpetua,l. diuortio §.impendia,ff.ſolut.matrim. Menoch.de recup.remed.15.nu.513. Rota diuerſ.1.p.deciſ.398.n.6.& repetita in deciſ.312.p.2.Ant.Monach. deciſ.Bononienſi 24.n.29.Vbi reſoluunt,dicta melioramẽta non eſſe perpetua,& continuò in re duratura, ſed
17 magis ſeruire pro vberiori, & commodiori fructuũ perceptione, & ſicut boni patresfamilias facere conſueuerunt, quia huiuſmodi melioramenta facta cenſentur gratia colligendorum fructuum;& incõmodum impendentis,tunc iſta melioramenta non deducuntur,ſed cum fructibus compenſantur,l.3.in fine,ff.de impenſ.in reb. dot.fact.& in d.l.diuortio,§.impẽdia, ff.ſolut.matrimonio,gloſ.in verbo impenſatum in l.fructus, ff.eodẽ tit. gloſ.in §.certè illud.Inſtit.de rer.diuiſ.in verb.ædificauerit.Menoch. vbi ſup.n.513.Roland.dict.conſ.28.num. 20.lib.1. Ioſephus Ludouicus deciſ. Lucenſi 24.num.12.Mareſcotus lib. 2.var.reſol.cap.112.num.36.

18 Cum factorũ diuerſæ ſunt ſpecies, efficiuntque, vt non præciſè, ſed cum diſtinctione reſpondere debeamus, iuxt.notat.in l.cũ precibus,C.de impub.& alijs ſubſtitut.& in l.vt reſponſum,C.de tranſact.& in l.in fundo, ff. de reivendicat.ibi: *Bonus iudex variè ex perſonis,&c.* Melioramenta, quæ in quibuſcumque rebus conſiderari
19 poſſunt, & inſunt, aut ſunt naturalia, aut induſtrialia, aut ciuilia, quemadmodum in ſimili dicitur de fructibus, & nos dicemus in quæſtione ſeqq.l. fructus,ff.de vſuris, gloſ.& Bart.in l. ex diuerſo, ff.de reivendicat.gloſ.& Abbas in cap.grauis de reſtit.ſpoliat. & ibi latè Auguſtinus Beroius, ita diſtinguens, quæſt.96.circa princip. Maſcardus tomo 2.concluſ.1040. num.2.de probat. Ioſephus Ludouicus deciſ.Peruſina 24.num.2.Coſta
20 rem.ſubſidiario 99.num.1.Naturalia melioramenta ſunt in quibus ſolùm natura operatur, abſque opere facti, ſeu induſtriæ hominis concurſu, contingunt enim ſæpè meliorationes non induſtria noſtra, neque ſumptu, aut expenſa,ſed temporis,cœli,ſoliſque,& latentium cauſarum beneficio ipſaque perpetua rerũ viciſſitudine, qua terrarum temperamenta, fluminum lapſus, ipſeque naturæ inueteratus vſus, & antiqua ratio, puncto temporis cõmutatur, vt latè tractat Ioannes Garcia cap.22.in princip. de expenſis.Peregrinus de fideicommiſſis articulo 10.Ioſephus Ludouicus dict.deciſ.Peruſina 24.num.3. Molina de primogenijs lib.1.cap.26.
21 in principio. Et iſta melioramenta naturalia acquiruntur domino directo

recto quoad proprietatem, quoad
vſumfructum acquiruntur vtili do-
mino, emphyteutæ colono ad lon-
gum tempus, vaſſallo in re feudali, &
ſimilibus, vt tradit Beroius vbi ſu-
prà, num.2. Corneus conſ.15. lib.4.
Nata conſ. 601. num.5. lib.3. Ioſe-
phus Ludouicus dicta deciſ. Peruſina
22 24.num.4. Vndè ſi nec expenſa, nec
pretium vllum eſt, aut induſtria; ſed
temporis beneficio augmentum con-
tigerit, tunc nihil expectandum eſt
ab eo, cui augmentum cum re reſtitui-
tur: vndè ſi maritus habet montem,
lucum, aut ſylnam, quæ conſtante
matrimonio, ſine ſubſtantia, opera,
ſumptu, aut expenſa vxoris, ſuapte
naturâ, & ſponte creſcit, & augea-
tur, & fiat fructuoſior, tale augmen-
tum ſine dubio liberè ad maritum
pertinebit. Idem reſpondendum eſt
de vxore, nec nomine lucri quid-
quam vxor à viro expectauit, argu-
ment. text. in dict. l. fructus, ff. de vſu-
ris; nam ea, quæ proueniunt ſponte, &
naturæ beneficæ largitate, & mune-
re, ſine facto vllo fiunt eius, cuius res
eſt nihilo refuſo. Tenent Palat. Rub.
in repet. rubr. §.62. num.14. Couarr.
lib.4. decret. cap.7. §.1. num.9. Ioann.
Garcia de expenſis dict. cap.22. num.
18. Didacus Perez in l.4. tit.4. lib.5.
Recopil, verſ. Septimò, fol.166. col.
1. & 2. Matienço in l.2. gloſ.1. num.
88. tit.9. lib.5. Recopil. Vbi ad plures
caſus ſe extendunt.

23 Induſtrialia melioramenta fiunt
principalitèr opera, induſtria, & im-
penſa hominis, veluti ſunt ædificia,
aggeres erecti, arbores plantatæ, foſ-
ſata, & huiuſmodi alia, de quibus in
cap.1. §. ſi vaſſallus in tit. hic fin. lex
Corr. & in cap.1. §. ex contrario, de
inueſtitura de re aliena facta, quæ iu-
ra licèt loquantur in vaſſallo, ex iden-
titate rationis habent locum in alijs.
Ioſephus Ludouicus dict. deciſ. Peru-
ſina, num.5.

24 Rurſus diſtinguendum cenſeo ex
mente Bero. quòd dicta melioramen-
ta induſtralia, aut ſunt neceſſaria, aut
vtilia, aut voluntaria, iuxtà l.1. ff. de
impenſ. in reb. doct. fact. & in l. impé-
ſæ, ff. de verborum ſignificat. erunt
neceſſaria, vt vetera ædificia, quæ rui-
nam minabantur reſtituere, aggeres
facere, flumina auertere, vites propa-
gare, ſiue in locum demortuarũ ſub-
ſtituere, quę niſi fuerint, res in totum,
vel in partem periret, vt dicit gloſ. in
d. l. impenſæ, & tunc reſpiciunt perpe
tuam vtilitaté, iſta deducuntur, & re-
peti poſſunt abſque dubio, vt dicitur
in l.3. §. generaliter, ff. de impenſ. in
reb. doct. fact. Bar. in l. in fundo, nu.6.
ff. de reivendicat. & in hoc caſu datur
retétio rei, ſequitur Boer. dec.44. n.7.
Alciat. in d. l. impenſæ Cagnol. in l.2.
nu.175. C. de pact. inter. Neuiz. conſ.
78. num.46. Nata conſ.601. lib.3. &
infrà dicetur.

25 Ciuilia melioramenta ſunt, quæ ac-
quiruntur fundo hominis induſtria, aut
diligentia, abſque vlla naturæ opera-
tione, ad inſtar fructuũ ciuiliũ, in qui-
bus ſola induſtria interuenit, vt per
Bar. in d. l. ex diuerſo, & ibi gloſ. ff. de
reivendicat. Menoch. lib.2. de arbi-
trar. iud. caſu 210. & ſunt puta ſeruitu-
tes, iuriſdictiones, & alia iura incor-
poralia, à ſolo ſeparabilia à vaſſallo,
emphyteuta, colono empta impẽſis
eorũ, & iſtæ impenſæ debent reſtitui
per dominũ per eius hæredes, imò vti
poſſunt prædicta retentione, donec
illa ſoluantur. Guid. Papa deciſ.169.

Illud ſæpè venit in controuerſiá in
26 euictione, vt emptor, qui fecit melio-
ramenta, & poſsidet ré, illá retinere
poteſt, donec expenſæ, & meliora-
méta ſoluãtur, l. in area, ibi gloſ. ff. de
condictione indebiti. Doctores in l. ſi
non ſortè, §. ſi centũ, & ibi Iaſ. n.10. ff.
eodé, l. in fundo, ibi Bal. ff. de reivédi-
catione, Ruin. conſ.100. n.6. lib.4. Ne
guſant. de pignor.4. memb.5. p. nu.8.
Capitius deciſ.17. nu.7. Puteus deciſ.
471. & 474. lib.2. Peregrinus dec.16.
lib.

lib.2.& fuit reſolutũ in vna Romana
Domus 18. Iunij 1602. coram Cardi-
nali Pamphilio,& aliàs ſæpè, Hercu-
les Mareſcot. lib.2.var.reſol.cap. 112.
num.1.& 14. Afflict.deciſ.87. Marcus
Ant.de Amatis deciſ.23.n.2. Ioſeph.
Ludouicus deciſ. Luceñ 7.n.10. Borg-
ninus Caualcanus deciſ.28.n.5.& de-
ciſ.44.n.66. Franciſ. de Ponte deciſ.
4.n.33.& deciſ.12.n.9. Gratian. deciſ.
7.nu.12.& deciſ.225.& diſceptatione
forenſi 54.n.18.to.1. vbi contra fiſ-
cum datur retentio. Franciſcus Mila-
nenſi deciſ.7.num.79.lib.1. Hierony-
mus Leo deciſ. Valentina 79. num.2.
Caldas Pereira de empt. & vendit.
cap.27.à num.1.vbi latiſsimè. Hercu-
les Mareſcotus lib.2.reſolut.var.cap.
112.num.14.

Retentio datur in bonis patri-
27 monialibus Eccleſiæ, & in benefi-
cialibus cũ hæres clerici mortui rem
melioratam ex pecunia patrimoniali
ipſius clerici vult retinere, donec de
impẽſis ſatisfaciat, nã hoc concedẽdũ
eſt ſecundùm Abbatẽ in cap. de mul-
ctis, nu.14. de præbendis, Iaſ. in l. ſi nõ
fortem, §.ſi centum, nu.10.ff.de con-
dict. indebiti. Boerius deciſ.44. num.
14. Surdus deciſ.183.num.6.lib.2.&
conſ.333.num.32.lib.3.

Extenditur etiam, vt obtineat ne-
28 dum contra eũ, à quo impendens cau-
ſam poſsidendi habens, ſed etiam cõ-
tra tertiũ, Socinus Senior conſ. 15.
num.20.verſ.quinimo, lib.1.per text.
in l.qui iniuria, §.fin.ff.de iniurijs. Her
cules Mareſcotus tom.2.reſolutionũ
var.cap.112.num.6.

Extenditur in ſingularibus ſucceſ-
29 ſoribus, in quos tranſit hoc ius reti-
nendi, vt puta in emptore pro me-
lioramentis à primo emptore factis,
Roman. ſingulari 177. Tuſcus per
textum in hoc iudicio, §. impendia,
ver. ſed is qui à me, ff. communi diui-
dundo, Rippa in l. vbi purè, §. qui in
diſtrahendis, ff. ad Trebellian. Boe-
rius deciſ.44.num.14.& 19. Ioſephus
Ludouicus deciſ. Peruſina 109. nu.2.
part.2. per l.cũ Prætor, ff. de diſtract.
pign. Franc. Marc. deciſ.181. part.1.
Caualcanus de vſufructu, num.201.
Grãmat.deciſ.92. nu.20. Neguſant.
de pign.4.memb.in fin.5.part.princi-
palis, Tiraq.de retract. conuent. §.7.
gloſ.1. num.15. Aymõ Crauet.conſ.
247. in princip. Mareſcot. vbi ſup.7.

30 Exceptio melioramentorum op-
poni poteſt in executione ſententiæ
licèt emptor ſit condemnatus ad re-
ſtitutionẽ rei. Bar. in l.ſi in fundo, nu.
16.ff. de reivendicat. Paul. de Caſtro
conſ.17.in fin. lib.1. Corn. conſ.147.
lib.2. Iaſ. in l.1.C.de iur. & fact. igno-
rantia. Neguſant. de pign.4.memb.5.
part.num.10. Tiraq. de retract. tit.2.
§.7. gloſ. 1. num. 24. Riminal. Iun.
conſ.411.num.6.lib.4. Decian. conſ.
29.num.18.lib.2. Craueta conſ. 408.
num.1.lib.4. Benintend.deciſ. Bono-
nienſi 77. num. 1. Lancelot. de attẽt.
3.part.cap.24.quæſt.29. Ioannes Gar
cia cap.6.num.15.& 16. de expenſis,
Flaminius Cartarius deciſ. executiua
Genuæ, Antonius Monachus d.deciſ.
Bononienſi, num.4.

Et ratio huius poteſt eſſe, quia talis
31 exceptio, quæ ſentẽtiam modificat in
ipſa executione admittitur, quia hu-
iuſmodi exceptio non impugnat di-
rectò ſententiã, neque ipſam principa-
liter labefactat, potius executionem
ipſius reſpicit, nã etiã qui retinet rẽ,
non dicit, non eſſe excutioni mandã-
dam ſententiam, neque ait non eſſe
conſequendum, quod re iudicata cõ-
ceditur, ſed aliud agit, ſcilicèt, rem
illam penès ſe eſſe debere, donec de
melioramentis ſatisfaciat, & ita ceſ-
ſat diſpoſitio text. in l. peremptorias,
C.ſentent.reſcind.non poſſ. & habet
locum, quod Bar. tradit pro regula in
l.1.C.de iuris, & facti ignorant: quòd
omnis exceptio licèt peremptoria,
quæ nõ venit directò ad impugnandã
ſententiam, ſed eam limitat, & mode-
ratur in executione poſt ſententiam
opponi

opponi poteſt, quã regulã poſt Bart. & omnes reſoluit ibi Iaſ.nu.15.Bald. in d.l.peremptorias,l.Nẽſenius,§.fin. ibi gl.ff.de re iud.l.ex diuerſo,§.fin.ff. ſoluto matrim.Padilla in d.l.1.nu.36. Ripa in l.qui pro tribunali, nu.9.ff.de re iud. Auendan. in l.4.& 5.de las excepciones,num.28.Gutier.de iuram. p.3.c.15.num.37.Seraphinus de iurament.priuileg.89.num.87. Nicolaus Caiuolus in praxi iudiciaria,conclu.1. de exceptionibus,nu.65. Guid. Papa decis.419.n.3.Alex. Trent.lib.2.var. reſol.1.de except.à nu.7.vbi latè fundat, quòd ius retentionis expenſarũ, & melioramentorum poteſt obijci in executione ſententiæ, etiamſi ius retentionis nõ fuerit reſeruatum in ſententia. Hoſtienſis in ſumma,de exception.§.qualitèr,& quando, verſicul. Item eſt fortè, Corneus conſil. 147. lib.2. Gozadinus conſil.86. columna penultima, Rolandus à Valle conſil. 28. num.3. qui loquitur in terminis, lib.1.

32 Declara non procedere, quando huiuſmodi exceptiones fuiſſent ante ſententiam oppoſitæ, & per iudicem reprobatæ;quia ex quo iudex ſemel reprobauit, dicerẽtur opponi cõtra ſententiam, gloſ.in d.l. Nenſenius, §.fin. Bart.& Bald.in dict.l.ex diuerſo,§.final.Bald.in l.executione, C.quorum appellationes nõ recip.Paulus de Caſtro conſ.100.num.5.part.1. Signotolus conſil.146.Barboſa in l.maritum, num.48.ff.ſoluto matrimonio, Coſta remedio ſubſidiario 28. num.6. Alexan.Trentacinquius lib.2.variarum, reſolution.1. de exception. num.18.

33 Quia ex quo vulnerata,& diſcuſſa fuit exceptio,non poteſt refricari, Innocentius in cap.cùm dilectus, de purgat.canonic.Federicus de Senis conſ. 222.Hieronymus Gonçalez in reg.8. Chãcellar.gloſ.6.num.22. Maſtrillus deciſ.24.num.3.Rota ſacri Palat.132. num.1.p.1.Gratian.diſceptio.forenſ. 146.n.8.tom.1.Magon.deciſ.Florẽt. 3.n.1.& 28.Cartar.deciſ.7.nu.12. Ex quo enim exceptio ſemel iam reiecta eſt, ampliùs opponi non poteſt.

34 Declara,quòd ſi exceptio ad alium finem producatur, quòd iterum opponi,& tractari poteſt, Bal.in l.præſcriptione,C.ſi contra ius,vel vtil. publi. l.vendicantem,in fin. ff. de euictionibus,Iafred.Balbus deciſion. 324.centuria 4.

35 Extenditur etiàm principalis concluſio, quòd etiãſi valor melioramentorũ non ſit plenè iuſtificatus;quia vt habeat emptor retentionem, ſufficit, quòd cõſtet in genere de illorũ exiſtẽtia, licèt ſoleat præfigi terminus pro eorum liquidatione; ne aliàs propter moram liquidandi executio retardetur.Puteus deciſio.471.lib.2.in fin. & deciſion.12.de re iudicata, Peregrin. deciſ.16.lib.2.Rota deciſ.112. in fin. p.2.nouiſ.Hercul.Mareſ.lib.2.var. reſolut.c.12.n.20.

36 Idque procedit, quamuis ab euincente, qui executionem petit, offeratur cautio de ſoluendis meliorationibus,cum fuerint liquidatæ, vt per Capicius deciſion.17.Ruinus conſ.84. in fin.lib.1.Tiraq.de retract.conuent.§. 7.gloſ.1.nu.13.Menoch. de recuper. poſ.remed.15.n.569. Mateſcot.vbi ſupra,nu.21.

37 Quod intellige verum, niſi in differendo ſubſit aliquod periculum; quia tunc cautio admittenda eſt, Paul.Caſtren.conſ.270.n.3.lib.2.Capic.d.deciſ.17.in fin. præſertim quando probationes incontinenti non offerũtur, Bald.conſ.309.in fin.lib.2. In Regno tamen Neapolis indiſtinctè fit executio ſententiæ cum fideiuſsione, vt tradit Franchis deciſione 112. numero 17.

38 In contrarium tamen in hac curia Regia vidi multoties iudicari, quòd imò ſufficiat cautio in caſu de quo agitur,in quo melioramẽta nõ ſunt liquida. Facit primò;quia vbi debitum nõ eſt liquidum, ſufficit oblatio cum

fideiuſſore de ſoluendo, quod à iudice declaratum, & liquidatum fuerit, vt patet ex dictis Alexand. & Rip. in l. 4. §. ait Prætor, ff. de re iudicata, Beroi. in c. 1. num. 34. de in integrum reſtit. Benintendis deciſ. 77. num. 7. Cæſar Contardus in l. 1. C. ſi de momentan. poſſeſsion. quæſt. 24. num. 26. Neguſantius de pignor. 4. memb. 5. par. ſub num. 10. Caualcan. deciſ. 28. in addit. num. 6. part. 1. de iudic. Romana Rot. deciſ. 659. part. 1. Ioannes Garcia de expenſis, c. 6. num. 19. Marcus Anton. de Amatis deciſ. 23. num. 3. 4. 5. 6. Antonius Monachus deciſ. Bononienſ. 24. num 7. Cartarius deciſ. Genuenſi 15. num. 16. Facit etiam ſecũdò, quia
39 in iudicio executiuo non admittitur exceptio, quæ requirit altiorem indaginem, Paulus de Caſtro dicto conſil. 720. n. 3. Cęſar Cõtar. in d. l. 1. C. ſi de momentanea poſſeſ. quæſt. 24. nu. 27. Cartarius deciſ. 15. num. 18. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin. p. 5. §. 11. num. 40 Decius conſ. 424. & conſ. 588. nu. 8. Roland. conſ. 1. nu. 21. lib. 1. & conſ. 98. nu. 4. lib. 3. Angel. conſ. 134. Bald. conſ. 442. lib. 1. & conſ. 128. lib. 3. Frãchis deciſ. 119. ad fin. latè Cæſar Argẽlus de legitimo contradictore, quæſt.
40 18. art. 1. num. 6. Et ratio huius poteſt eſſe; quia exceptiones, quæ altiorem requirunt indaginem reſeruantur ad merita cauſæ, ne retardetur proceſſus ſuper negotio principali, text. in l. ille à quo, §. ſi de teſtamento, ff. ad Trebellianum, vbi gloſ. verbo, non erit, & in l. 3. §. ibidem, vbi gloſ. verbo, ſi obſcurior, ff. ad exhibendum, & in l. final. C. de compenſation. Abbas in cap. cum contingat, num. 13. de offic. delegat. & Felinus ibi, num. 18. Bartol. in l. nã & poſtea, ff. de iureiurand. num. 2. Hippolyt. ſingular. 365. Afflictis deciſ. 52. num. 2. Sunt autem iſtæ exceptiones, quæ non ſunt liquidæ, nec de facili poſſunt liquidari, quæ tamen intricatæ ſunt, nec de facili poſſunt liquidari, cũ & in facto, & in iure ſunt dubiæ, Iaſon in §. præterea, Inſti. de act. n. 58. huiuſmodi tamen exceptiones ideò reſeruantur: quia non ſunt liquidæ, & incõtinenti probari nõ poſſunt, Muſcatel. in praxi ciuil. p. 5. gl. reſeruatis, n. 20. & 52. Maranta in praxi, de except. n. 14. Barboſa in l. diuortio, § fin. n. 54. ff. ſolut. matr. Grammat. deciſ. 35. n. 83. Barnabas Cornazanus deciſion. Lucẽſi 117. num. 21. Menoch. lib. 1. de arbitrar. iud. quæſtion. 53. à num. 1. Mario Giurba deciſ. 21. Thomas Triuiſanus deciſion. Veneta 2. lib. 1. num. 1. & 2. 3. & ſeqq.

41 Facit etiam tertiò, quòd quandò melioramenta non ſunt liquidata, ſi is, cui res reſtituenda eſt, non denegat illa ſoluere velle, ſed hoc aſſerit ſe velle facere illorum liquidationẽ; reſtituenda ſit præſtita cautione, & ſatiſdatione de illis ſoluendis, tradunt Caſtro conſ. 322. quem ſequitur Beroius in c. 1. de in integrum reſtitutione, num. 33. Alciatus conſ. 63. in fine, lib. 9. idem placuit Rotæ Roman. apud Iacob. Put. deciſion. 471. lib. 2. Peregrinus deciſion. 111. aliàs deciſ. 12. ſub tit. de re iudicata: eandem opinionem tamquam communem, & veriorem ſequuta iterum eſt eadem Rota teſtẽ Lãcelloto deciſion. 659. num. 1. par. 1. nouiſsim. Cartarius in Rota Genuæ deciſ. 15. num. 19. Alexand. & DD. in l. ait Prætor, ff. de re iudicat. Cæſ. Cõtardus in d. l. 1. C. ſi de momen. poſ. q. 24. num. 18. Neguſantius de pignor. 4. memb. 5. p. num. 10. Borgnin. Caualcan. deciſ. Ciuicanenſi 28. nu. 6. & deciſ. 43. n. 11.

42 Aduertendum tamen eſt; quòd re euicta, & per emptorem reſtituta, nõ facta mentione melioramentorũ omninò deſtituitur remedio ex iuris rigore; cum id videtur expeditum, vt non recuperet, cùm careat actione, & ſolum habebat exceptionem; illamque non perpetuã; quia tunc cõdicere poſſit, l. qui perpetuam, ff. de condict. indeb. ſed temporariam, donec rem euictam

ctam

ctam poſsidebat; cùm tunc habeat ius retinendi pro melioramẽtis, text. in l. in area 33. ff. de condiction. indeb. Ita concludũt Bart. Caſtrẽſ. Iaſ. & Corn. Negùſant. de pignor. 4. memb. 5. part. princip. n. 9. melior tex. in l. Paulus, ff. de doli mali, & met. except. Corneus conſ. 147. num. 18. lib. 2. Curt. Iun. in l. cùm fundus, §. ſeruum tuum, nu. 12. ff. ſi certũ pet. aſſerit receptum Ant. Gomez in l. 46. Tau. num. 2. verſ. Ex quo deducitur, Ioannes Garcia de expenſis, cap. 7. num. 1. Anton. Queſada lib. 1. diuerſor. quæſtion. iur. cap. 14. numero 12.

43 Contrariam tamen opinionem tenendam cenſeo, quòd imò emptori ſuccurratur officio iudicis, ex bono, & æquo, & ex æquitate, l. ſi me, & Titiũ, ff. ſi certum petatur, & hoc ſentit glo. in d. l. in area, verbo, ſeruare poſſe, dicens ita Azonem ſentire per text. in l. pupilli, §. ſed ſi quis, ff. de negot. geſt. vbi ſaltem datur actio in quãtum quis de re aliena locupletior factus eſt: neque enim equitas ſuadet, vt quis cum alterius iactura locupletetur: ſed melior text. allegari poteſt pro hac parte in l. qui exceptionem, §. 1. ff. de condiction. indeb. & in l. quòd ſi nulla, 6. ff. de legat. 1. at benè dicit gloſ. in l. domum, C. de reivendic. in verb. nullam, quòd officio iud. expenſæ repeti poſſunt: & multo magis procedere debebit, ſi impẽſæ fuerint neceſſariæ iuxt. d. l. in fundo, ff. de reiven. & ſentit Garcia c. 1. n. 24. de expenſ. Barboſa in l. diuortio, §. fin. n. 10. ff. ſolut. matrimon. Gaſpar Ant. Theſaur. lib. 1. qq. foren. q. 79. num. 2. Et fundamentum huius ſententiæ in eo conſiſtit; quia quandò res mea ſine cauſa ad te peruenit, poſſum à te condicere, ac repetere ex d. l. ſi me, & Titium, quam tamen legem notabilem appellat Bald. conſ. 349. tom. 1. Decianus conſ. 52. nu. 9. tom. 3. Coſta de remed. ſubſid. remed. 12. num. 1. Mareſcotus lib. 2. cap. 113. nu.

44 1. & ſequentibus. Neque obſtant fundamenta contrariæ opinionis, quòd poſt reſtitutionem melioramẽtorum ceſſat eorum repetitio: quia illud procedit de ſtricto iure, ſed ex bono, & æquo poteſt competere certi condictio, quæ ſolet ex bono, & æquo dare reuocationem eius, quod ſine cauſa apud alterum eſt, l. hæc conditio, ff. de condiction. indebit. ita videtur tenere Paulus de Caſtro in dict. l. in area, per dictam regulam, l. ſi me, & Titiũ, Ioannes Ferrara in practic. in libello reſponſionis rei conuentæ, §. exceptionem expenſarum, numero 3. & in facti contingentia iudicauit Senatus Pedemontanus, vt per Gaſpar Anton. Theſaur. dict. quæſt. 79. num. 3. cũ tali diſtinctione, quòd aut melioramenta ſunt vtilia, & poteſt emptor etiam poſt factam rei reſtitutionem recuperare, aut ſunt voluptaria, & tũc, vel ſunt talia, quæ rem pretioſiorem reddunt, & illa etiam repeti poſſunt, & illa etiam peti poſſunt officio iudicis, ex regul. dict. l. ſi me, & Titiũ, & bonus tex. in l. Paulus, §. domus, in fin. ff. de pignor. vel res pluris non æſtimaretur; & tunc non poſſunt repeti, cum non ſit vſus emptor retentione. Negare tamen non poſſum, quin ſi aliqua antinomia ſit quaſi indiſſolubilis inter dict. l. in area, & alia iura pro prima opinione adducta, quam conatur conciliare Ioannes Garcia dict. cap. 7. num. 3. ſed eius conciliatio rem magis inuoluit: & ideò ex ſupra dicta diſtinctione conciliari poſſunt, vt textus in dicta l. ſi area loquatur de expenſis voluptarijs, quarum non datur repetitio pòſt reſtitutionem rei, & §. ſi pars, l. quod nulla, ff. de legat. 1. cum ſimilibus, loquatur de melioramentis neceſſarijs, quas etiam dominus rei feciſſet, quæ rem pretioſiorem reddunt.

45 Vltimò diſcutiendum eſt, an hypothecaria actio competat emptori pro recuperatione melioramẽtorum? Et in tribus caſibus competit. Primò,

quando res in quibus fuerũt factæ me
liorationes iam eſſent obligatæ ipſi
facienti eas, Iacob. Nouel. de iure pro
thomiſſeos, §. 3. n. 4.

46 Secundus caſus eſt, quando eſſet da
ta pecunia nominatim, vt erogaretur
in hanc cauſam, concurrentibus quo-
que ijs, de quibus Ripa in l. ſi ventri, §
Diuus, ff. de priuileg. credit. nu. 3. ſcili
cèt, dũmodo pecunia in refectionem
rei expreſsè data ſit, & in id cõſũpta
fuerit, atque ædificium extet; hæc nã-
que omnia ſimul requiruntur, vt pro
pecunia in refectionem domus, ſeu a-
liarum rerum data competat hypo-
thecaria cum prælatione, vt optimè
declarat Neguſant. de pignor. 2. mem
bro 5. part, num. 15. cum ſeqq. Molin.
de Hiſpan. primog. lib. 1. c. 10. n. 23. An
dreas Gail lib. 2. obſeruation. obſeru.
12. n. 4. & obſer. 25. n. 8. Marcel. Cala
de modo articulandi, n. 842. Alphonſ.
Villagut. deciſ. 12. num. 3. Cardinal.
Mantica de tacitis, & ambig. conuẽt.
lib. 11. tit. 23. num. 1. & 7. tom. 1. Co-
ſta dict. remed. 12. num. 10. l. 26. titul.
13. part. 5. ibi: *E aun dezimos, que ſi al-
gun home recibieſſe de otro marauedis
preſtados para guarnir alguna naue, ò pa
ra refazerla, ò para fazer alguna coſa, ò
otro edificio, ò para refazerlo, que qual-
quiera deſtas coſas en que fueſſen meti-
dos, ò deſpendidos los marauedis, fincan
obligadas calladamente a aquel que los
empreſtò*. vbi Gregorius Lopez gloſſa,
para fazer, vbi dicit per iſtam l. tolli
opiniones contrarias de iure commu
ni; & valdè miror de noſtris ſcriptori-
bus, qui non conſiderarunt, nec me-
moriæ mandarunt iſtam legem, nec
doctrinam Gregor. Lopez, ex qua le-
ge tollitur dubietas, cũ qua loquutus
fuit Ioannes Gutierrez lib. 3. quæſt.
98. num. 9. in fine, qui contrarium aſſe
ruit, ex iure communi nequaquam fe-
47 ciſſet, ſi noſtram legem vidiſſet; & for
taſsis motus fuit; licèt nihil alleget,
quòd hypotheca tacita non datur, ni-
ſi in caſib⁹ à iure expreſsis, l. ante om-
nia, ff. de probationibus, l. 2. de priuile
gijs creditorum, Ripa in l. dabimus,
eodem titulo, Craueta conſ. 872. nu.
2. lib. 5. Petrus Surdus deciſion. 271.
num. 10. & de alimentis titul. 9. quæſt.
44. num. 20. Stephan. Gratian. tom. 1.
diſcept. 25. n. 1.

48 Imò ſecundùm noſtram legem
tacita hypotheca contrahitur ob ex-
penſas in reficiendo, vel conſeruando
opere, ex Ripa in l. vbi purè, §. qui in
diſtrahendis, num. 2. ff. ad Trebellia-
num, Schrad. de feudis, num. 49. Co-
ſta dict. remed. 12. num. 10. Et qui-
dem materia reparationis eſt appri-
mè priuilegiata, propterea, quòd e-
tiam quarta Epiſcopalis reperitur à
canone deputata fabricæ, quæ ſi non
ſufficeret, ſunt vendenda vaſa aurea,
& argentea, veſtimentaque Eccleſiæ
ſuperflua pro reparatione neceſſaria,
mox Canonici, & Clerici habentes
commodum ab Eccleſia grauantur
in ſuis redditibus, ſed in ſubſidium
dumtaxat, & quando vigeret in con-
trarium conſuetudo præſcripta, & le-
gitimè probata, vt in cap. aurum, 12.
quæſt. 2. Auguſtinus Beroius conſ. 3.
n. 37. & 43. lib. 1. Coſta dict. remedio,
num. 11.

Tertius caſus eſt, quando præten-
dens melioramenta neceſſaria fecit
excuſsionem, & bona meliorata ad
alium tranſierunt, aut ad ſingularem
peruenerunt ſucceſſorem, primuſ-
que poſſeſſor, aut primus dominus
fuit repertus non ſoluendo, Borgni-
nus Caualcanus deciſion. 32. num. 29.
part. 2. Surdus conſ. 183. num. 44. lib.
2. vbi ſi Prælatus, vel Rector non eſt
ſoluendo, & Eccleſia eſt facta locu-
pletior; quia res ſunt effectæ pretio-
ſiores, & maioris redditus ob meliora
menta, tunc Eccleſia tenetur ad neceſ
ſaria melioramenta, non obſtante me
liorantis mala fide.

49 Neque hinc diſcedere licet, niſi priùs
admonuerimus lectorem ex eadem
æquitate vẽditori rei cuiuſpiã habita
fide

fide de pretio, deinde tranſmutata rei forma in aliam rem, poteſtatem fieri vindicandi eandem rem in ſubſidium, penès quencumque reperiatur: quamuis appellatione materiæ non veniat materiatum, l. quæſitum, §. illud, ff. de legat. 3. Ancarran. cõſ. 184. in fin. vbi ca.it, quòd venditori nõ valenti aliũdè conſequi pretium rei ſuæ, conceditur poſt excuſsionis legitimę periculũ regreſſus ad rem vẽditam, Coſta d. remed. 12. n. 14.

50 Sed hoc loco opportunè dubitatur, an emptor teneatur fructus perceptos ex melioramentis ab ipſo factis compẽſare cum ſumptibus, vel potius retentio rei concedatur? Et dicendum eſt, retentionem concedendam, nec fructus cum melioramentis compenſari, ſed ad poſſeſſorem bonę fidei expectare, per textum in l. cæterum, in fine, ff. de reivend. quem dicit eſſe notandum Roman. ſingular. 337 & tradunt Bal. Angel. in d. l. cæterũ, Tiraq. de retract. conſang. §. 15. gloſ. 1. num. 20. Beroius in cap. 1. num. 24. de vſuris, Hercules Mareſcotus dict. lib. 2. 51 c. 112. nu. 52. vbi vult, quòd ſi mulier habeat prædium in pignore, & melius reddidiſſet, fruct⁹ melioramẽtorũ nõ imputantur; ſic quoque cenſet Neguſantius de pignor. memb. 4. p. 5. n. 20. Afflictis decíſ. 87. num. 6. & 7. Vincẽ. de Franchis decíſ. 191. num. 11. & decíſ. 705. num. 1. Surd. decíſ. 281. nu. 30. & quamuis contrarium ſentiat Menochius poſt Couar. remed. 15. recup. n. 611. & Gabriel conſ. 151. nu. 9. lib. 1. attamen hæc opinio cõmunior eſt, & in praxi magis recepta, quã ſuo tẽpore ſeruaſſe Rotam Romanã teſtatur Gallefius ad formã Cameral. obligat. 4. p. q. 2. n. 13. in fine, & in terminis eſt deciſio Putei 276. lib. 3. & decíſ. 294. p. 1. diuerſorum.

52 Ex quo apparet, nõ benè loquutum fuiſſe Peregrinum de fideicom. artic. 50. num. 68. dum inquit, poſſeſſorem fructus ex meliotamentis perceptos poſt litẽ conteſtatã non lucrari, ſi quidẽ is, qui bona fide impedit ob ſuperuenientiam litis non deſinit eſſe dominus melioramentorũ, cũ non animo donandi illa fecerit: vnde ædificiũ nõ cedit ſolo, ex tex. in l. Senatus, §. Marcellus, ff. de legat. 1. tradit Ruinus cõ. 165. num. 4. lib. 4. & conſequenter cũ dicatur ex re propria, non aliena fructus percipere, pro rata melioramentorum fructus lucrari debet, Mareſcotus vbi ſup. n. 54. Hieronym. Leo deciſ. Valentina 98. per totam.

53 Vnum tamen eſt prænotãdũ, quòd quando concurrunt melioramenta, & deterioramẽta, cõfunduntur, & illud, quod ſuperabundat confuſioni, recipit nomen melioramentorum, & deteriorametorum, & non vlteriùs, quod procedet in omni diſpoſitione, Caualcan, deciſ. 32. de contractibus, nu. 33. lib. 2. Ariſmin. Tepat. variar. ſentent. tit. 272. cap. 6.

QVÆSTIO XXI.

An emptor faciat fructus ſuos perceptos?

SVMMARIVM.

1 *Fructus quid, & vnde dicatur.*

2 *Fructus appellatio latior, quàm frugis.*

3 *Fructus à fruẽdo, quare dicatur, & quales fructus dicantur, nu. 4.*

5 *Vſura vicem fructus obtinent, & num. 7.*

6 *Fructus ſpecialiter ſumuntur pro his, quæ ex arboribus naſcuntur, & nu. 8.*

9 *Glandis appellatione omnes fructus continentur.*

Q 3 10 Fru-

10 *Fructuum omnium in mundi exordio ſpecies vna fuit, & ſponte ſua naſcebantur.*

11 *Terra, quo tempore fructus ſuos ſpõte producere deſierit.*

12 *Fructuum omnium ſpecies duæ, ſcilicet, naturalis, & induſtrialis, à Iuriſconſultis ſunt oſtenſa.*

13 *Fructus ciuiles, & mixti, qui dicantur.*

14 *Fructus in quatuor ſpecies ſunt diuiſi.*

15 *Fructus futuri, qui dicantur.*

16 *Legari poteſt, quod in rerum natura adhuc non eſt, ſed futurũ ſperatur: fructus, & partus futuri rectè emi poſſunt, ibidem.*

17 *Debens iactum retis, liberatur, ſi nihil capiatur.*

18 *Spei exceptio vana eſt, & fallaciſſima.*

19 *Illud, quod eſt in re, ſi tamen eſt in ſpe rumpi poſſit.*

20 *Spes ad aliquam rem non eſt ſufficiens ad agendum ad ipſam rem.*

21 *Spes vera & propria eſt, quæ eſt fundata de præſenti.*

22 *Spes ſuccedendi patri non eſt habenda in conſideratione.*

23 *Appellatione ſpei non reprobatæ, venit etiam res.*

24 *Spes pro veritate habeatur.*

25 *Spes poteſt deduci in pactum.*

26 *Spes probabilis, & indubitata, idem de ea iudicatur, ac ſi de re.*

27 *Iuri quæſito adæquatur.*

28 *Quæ dicatur ſpes probabilis, & num. 29.*

30 *Spes, & dubius euẽtus vẽdi poteſt.*

31 *Spes in contractu venditionis venit, & talis venditio ſuſtinetur, num. 32.*

33 *Remedium l. 2. C. de reſcin. vẽd. non habet locum, quando caſus eſt incertus, & poteſt lucrum, vel dãnum quis capere.*

34 *Ratione incertitudinis dicitur licitus contractus eius, qui ad vitam emit fundũ, vel annuos redditus.*

35 *Ex incertitudine vitæ vendentis, & dubio reciprocoque euentu cõtractus iuſtificatur.*

36 *Limitatur ſi venditor eſſet læſus, habita ratione communis valoris ipſius actus. & nu. 7.*

38 *Fructus futuri & incerti, poſſũt vendi ſoluendo pretium tẽpore contractus. & num. 39. & declaratur num. 40.*

41 *Refertur ſententia authoris.*

42 *Debitor fructuum futurorum tenetur, ſi fecerit, nè fructus naſcantur.*

43 *Refertur deciſio text in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. obligat.*

44 *Futuri fructus debentur, & ſi eo anno nihil natum ſit & nu. 45.*

46 *Fructus pendentes qui ſunt?*

47 *Fructus pendentes pars fundi eſſe cenſentur.*

48 *Nix hodie eſt fructus, & de patrimonio Regis.*

49 *Huiuſmodi fructus pẽdẽtes cũ fundo non duæ res, ſed vna dicitur.*

50 *Fructus pendentes expectant ad emptorem, etiamſi ſint maturi, num. 51. & 52.*

53 *Fru-*

53 *Fructus pendentes tempore mortis teſtatoris veniunt in fundo legato.*

54 *Fructus pendẽtes nomine veniũt ſtantes fructus.*

55 *Ponitur alia differentia fructuũ.*

56 *Fructus percepti qui dicuntur, & num. 57.*

58 *Bonæ fidei poſſeſſor percipiens fructus ex aliena re ſuos facit, quando à ſolo ſeparati ſunt.*

59 *Refertur alia differentia fructuum.*

60 *Fructus, qui percipi potuerũt qui dicantur.*

61 *Minoris adminiſtrator tenetur reſtituere fructus, nèdum perceptos.*

62 *Sed illos, qui percipi potuerunt.*

63 *Idem tenetur malæ fidei poſſeſſor.*

64 *Emens rem vniuerſitatis à particularibus licèt habeat regreſſum de euictione contra particulares re euicta tenetur ad fructus perceptos. & qui percipi potuerunt, & num. 65.*

66 *Limitatur in eo, qui licitè percipit fructus.*

69 *Refertur alia diſtinctio fructuum.*

63 *Fructus alÿ recentes, ſeu noui.*

69 *Vinum vetus mutuò accipiens, nouum reddere non licet.*

70 *Fructus debentur à die mortis parentum.*

71 *Circa fructus perceptos per emptorem eadem diſtinctio obſeruanda eſt.*

72 *Emptor vt lucretur fructus, non requiritur probatio bonæ fidei, ſufficit, quòd non ſit probata mala fides.*

73 *Emptor bonorũ præſumitur, & eſt bonæ fidei poſſeſſor.*

74 *Malæ fidei poſſeſſor non lucratur fructus, ſed tenetur ad illorum reſtitutionem.*

75 *Furtum enim committit malæ fidei poſſeſſor, & tenetur ad dãna, & intereſſe.*

76 *Malæ fidei poſſeſſor ad fructus perceptos etiam non petitos, tenetur à die litis conteſtationis; conſequitur tamen expenſas, num 77. n. 78. & 79.*

80 *Quilibet bonæ fidei poſſeſſor à litis conteſtatione efficitur malæ fidei, & limitatur num. 81.*

1 FRuctus à ferẽdo dictus, vt Marcus Varro lib. 4. de lingua Latina ſcribit, omnes res, quas fert fundus, & quæ in fundo feruntur, comprehendit: quam deſcriptionem adprobat Celſus Iuriſconſult. fructum eſſe, ait, quidquid in fundo naſcitur, & quidquid inde percipi poteſt in l. item ſi fundi, ff. de vſufructu, & in l. arbores, ff. eodem, vt lapidicinæ, & creti fodinæ, auri, argenti fodinæ, vel cuiuslibet materiæ fuerint, in fructu habeantur: idemque Vlpianus in l. diuortio, §. ſi vir, ff. ſoluto matrimon. Aucupia quoque, venationes, piſcationes, in fructu rectè eſſe dicuntur, Barboſa in d. §. ſi vir, num. 14. & in l. fructus nu. 33. ff. eodem, Boerius deciſ. 224. n. 4. Ioannes Copus de fructibus, cap. 1. à nu. 1. Ioannes Garcia de expenſis, cap. 23. à num. 1. Tiraquel. de retract. § 15. gloſ. 1. n. 27. Caſſanæus in conſuetud. Burgun. §. 27. verb. & faire les fructs, à nu.

à nu. 1. Anton. Gizarel. deciſ. 34. Ap-
2 paret latiorem eſſe fructus appellatio nem, quàm frugis, neque omnia, quæ fert fundus fructus rectè dicuntur: nã I.C. ſcribit in l. frugem, ff. de verborũ ſignific. falſum eſſe fruges omnes eſſe, quibus homo veſcitur, non enim carnes, aut aues, feraſve, poma, fruges dici. Cæterum frugem pro reditu appellari, Vlpianus reſpondit in dict. l. frugem, non ſolùm, quod ex frumentis, aut leguminibus, verum etiam quod ex vino, aut ex ſyluis cęduis, creti fodinis, & lapidicinis capitur.

Generalitèr tamen non ea tantum, quę in fundo ſerũtur, ſed omnia lucra, & omnia emolumenta, denique commoditates, quæ ex re qualibet percipi poſſunt, appellatione fructuum conti-
3 nẽtur. Vndè à fruẽdo fructũ quidã dictũ rectè putant, quòd omnia quibus fruimur, cõprehendat: nã qui ex pecudibus naſcuntur fœtus in fructu ſunt, ſicut lac, pilus, & lana, l. in pecudum, ff. de vſur. § in pecudum, Inſtit. de rer. diuiſion. l. vetus 68. §. fœtus, ff. de vſufruct. Ioannes Copus lib. 1. cap. 2. de fructib. Loriotus eodẽ tractatu, axio-
4 mate 3. & 4. Nõ ſolùm etiam animalium fœtus, aut prædiorum ruſticorũ redditus, ſed vrbanorum pẽſiones pro fructibus accipi reſpondit I. C. in l. in prædiorum, ff. de vſufructu, ſed etiam
5 mercedes à colonis acceptas, operã ſeruorum, vecturaſque nauium, & iumentorum, vt eſt text. in l. mercedis, ff. de petition. hæreditat. & in textu in l. vſuræ, ff. de vſu. Vſuræ vicem fru-
6 ctuum obtinent, & meritò non debẽt à fructibus ſeparari, & ita in legatis, & fideicommiſ. & in tutelæ actione, & in cæteris bonę fidei iudicijs ſeruatur, vt in l. in fructu, ff. de vſufructu legat. Iabolenus ait, ibi: *In fructu eſſe intelligitur quidquid ad vſum hominis inductum eſt: ſecundùm quam diffinitionem, omnium rerum fructum aliquem eſſe*: & in l. videamus quęritur, an in omnibus rebus petitis, in fructibus quoque poſſeſſor condemnetur, quid enim ſi argẽtum, aut veſtimentum, aliamve ſimi-
7 lem rem? Quid prætereà, ſi vſumfructum, aut nudam proprietatem, cum alienus vſusfructus ſit, petierit: neque enim nudæ proprietatis, quoad proprietatis nomen attinet, fructus vllus intelligi poteſt: neque vſusfructus, rurſus fructus eleganter computabitur. Quid ſi nuda proprietas petita ſit, ex quo perdiderit fructuarius vſumfructum, æſtimabitur in petitione fructus, vt explicat Copus lib. 1. cap. 4. n.
8 2. de fructibus. Secundùm ſtrictiorem ſignificationem fructus dicuntur, qui ex arboribus naſcuntur, & ſic accipiendum eſt, quod dicitur in l. vnica, ff. de glande legenda, glandis nomine omnes fructus contineri, & in l. qui vene
9 num, §. glandes, ff. de rerum & verb. ſignificat. apud quos omnes arborum ſpecies intelligũtur appellatione quercus.

10 In exordio mundi fructuum omniũ vna fuit ſpecies, & non plures, ſed vnam, atque eandem omnium fructuũ ſpeciem fuiſſe: omnes enim fructus ab ſummo rerum omniũ opifice Deo, ſoloque eius verbo, ſine cultura, cuiuſq; cura, ſed ſua ſponte, & nullo cogente naſcebantur: vt Moyſes Geneſeos 1. teſtatur: Germinet terra herbam virẽtem, & facientem ſemen, lignumque pomiferum faciens fructum, iuxtà genus ſuum; & Vergilius lib. 1. Georgic. ita ſcribit.

Ante Iouem nulli ſubigebãt arua coloni,
Nec ſignare quidem, aut partiri limine campum,
Fas erat, in medium quærebant, ipſaque tellus
Omnia liberius nullo poſcẽte ferebat.

Et Martialis lib. 6. epigramm. dum inſulas Fortunatas deſcribit, vel ob id potiſsimum eas beatas eſſe prædicat, quòd in eis omnes fructus ſua ſponte naſcantur, ita inquit.

Reddit vbi læſa rẽ tellus inarata quotannis,

&

& imputata floret vſque vinea.

11 Sed poſtquam callidi ſerpentis aſtu
tia primus hominum parens ſuaſioni
vxoris adquieuit,& neglecto Dei præ
cepto decerptum ex arbore pomum
comedit,tum demum, vt antea ſole-
bat,terra ſua ſponte producere deſijt,
aſsiduumque laborem hominum , &
cultum poſtulare cœpit ; & ita Deus
Adamum comminauit Geneſeos c.
3.Quia audiſti vocē vxoris tuæ,& co-
mediſti de ligno,de quo præceperam
tibi,ne comederes,maledicta terra in
opere tuo,in laboribus comedes ex ea
cunctis diebus vitæ tuæ:ſpinas, & tri-
bulos germinabit tibi,& comedes her
bas terrę;in ſudore vultus tui veſceris
pane tuo.

12 Fructuum tamen omnium duæ ſpē
cies ſunt oſtenſæ à Iuriſconſultis in l.
fructus,ff.de vſuris , alij ex non facto
hominum,ſed natura,& ſponte proue
niunt,alij ex facto,& induſtria homi-
num proueniunt. Tertium tamen ge-
nus addunt aliqui, ſcilicèt,fructus ciui
les,fructus natura.& ſponte prouenië
tes,qui naturales dicuntur, ſunt illi in
quibus producendis magis ipſa natu-
ra,quàm hominis induſtria conſpici-
tur.Id genus aiunt eſſe poma,glandes
herbam, fœnum, & alia in montibus
vbique iacentia,natura ipſaque mini-
ſtrāte;fructus ex facto hominum pro-
uenięetes, ſunt induſtriales,qui noſtra
arte, & induſtria,artificioque contin-
gunt,vt notant gloſ.in verbo,non ha-
bendam,in l.ex diuerſo, vbi Bartolus
num.1.ff.de reivendicat.& glo.verb.
fructus,in §.ſi quis à non domino, In-
ſtit.de rerum diuiſione,ibi Angel.Fa-
ber,Myſinger.Anton.Pichard. num.
7.Abbas in cap.grauis,num.3.de reſti
tut.ſpoliatorum,DD.in l.certum, C.
* de reivendicat.Nicolaus Boer. deciſ.
224.num.1.Anton.Cardoſo in praxi
aduocat.verb.fructus,num.1. Ioannes
Copus de fructibus,lib.1.tit.2. cap.3.
l.fructus,ff.de vſur.l.39.tit.28.par.3.
Pinel.in l.2.C.de reſcindenda vendit.
part.2.cap.4.num.52. Couarſub.lib.
1.variarum,cap.3.nu.6. In his tamen
non eſt immorandum; quia integrum
tractatum deſiderat iſta ſedes , ſolùm
ſufficiat animaduertere fructuum dif-
ferentias,vt eorum nihil penitus igno
retur.

13 Fructus ciuiles dicuntur,qui nec ex
ſponte naſcuntur, neque ex facto ho-
minum,ſed iure proueniunt,vt merce
des ex locatione ædium,& vectura na
uium,& ſupra dictæ diuiſioni hanc ter
tiam addit Bart.in d.l.ex diuerſo, Co
pus d.cap.3.num.2. & 3. Vincent.de
Franch.deciſ.572.num.7.Menochius
de interdictis, de recuperand. poſſeſ.
remed.15.à num.576.& num.623. &
iſtos fructus appellat Cardinalis Tu-
ſchus magis induſtriales , quàm ciui-
les;quia conſiſtunt in induſtria,& pro
uiſione hominis, tom.4. practicarum
concluſ.concl.485.num.8. ſed nō eſt
recedendum à ſupra dicta diuiſione,
quidquid dicat iſte author.

14 Fructus in quatuor ſpecies ſunt di-
uiſi:alij futuri,alij pendentes,alij per-
cepti,& alij qui percipi potuerunt: fu-
turi ſunt, vt Pomponius ſcribit in l.
quod in rerum,ff.de legat. 1. qui nec
producti,formativè, ſequentibus an-
nis naſcituri ſperantur , §.ea quoque,
Inſtitut.de legatis,hos perinde atque
iam natos in cōmercio hominum eſſe
15 indubitati iuris eſt: futurum quod nō-
dum eſt,eſſe tamen ſperatur legari po
teſt,dict.l.quod in rerū,l.etiam , ff.de
legat.3.l.1.verſ.Ineſt , ff.de condit.&
demonſtrat.l.nec emptio , ff.de con-
trahend.empt.l.& quæ nondum, ff.de
pignor.l.interdum,73. ff.de verborū
obligat.l.20.tit. 11.part.5.l.12.tit.9.
par.6.Ex quibus conſtat,& in legatis,
& in contractibus, quod nondum eſt,
futurum tamen ſperatur, rectè deduci
16 poſſe : & ſic rectè emi poſſunt futuri
partus,cum editi ſint : iam tunc cum
contractum eſſet negotium, venditio
facta intelligatur. Ioannes Copus d.
tract.de fructibus futuris,cap.1.nu.4.
Quare

Google

Quare fructibus futuris indefinitè, neque menſura, neque temporis circunſtantia adiecta, legatis, venditis, in ſtipulationem, aut alium quemuis contractum deductis, ſi nihil eo anno natum perceptumque fuerit, nihil debetur: conditione enim, quæ tacitè inerat, deficiente, debitor liberatus eſt, nec ſequentium annorum fructus debet. Nata conſ. 86. num. 2. & 3. Surdus deciſ. 73. num. 21. ſicut qui aleam, & captum piſcium debet, etiamſi nihil inciderit, liberatur, ita qui futuros fructus debet, ſi nulli fructus nati ſunt: quia ſpei tamen debitor erat, d. l. nec emptio; quia enim quotieſcūque præſtatur aliquid contemplatione fructuum, qui tunc nō ſunt in rerū natura, intelligitur tacita conditio, ſi fructus naſcentur, vt dicit Paulus de Caſtro in l. ex conducto §. ſi vis tempeſtatis, ff. locat. Bald. in l. licet, C. locato, quæſt. 5. & in Rubric. C. de pericul. & comm. rei vend. in fin. Abbas in c. propter ſterilitatē, colum. penultim. de

17 locat. veluti, qui debet iactū retis, ſi nihil capiatur, liberatur, l. ſi iactum retis, ff. de actionibus empt. l. 11. tit. 5. part. 5. Anton. Gom. tom. 2. cap. 2. num. 7. de contract. Couarrub. in reg. peccatum, 2. part. §. 8. num. 12. Decius conſ. 14. num. 8. Vincent. Carroz. deciſ. 130. num. 2. Nicolaus Mozius de contractib. de rebus, quæ vendi poſſunt, num. 16. & 17. de emption. & vēdition. Ceuallos tom. 2. cōm. q. 536. à

18 num. 33. Etſi ſpei exceptio vana ſit, & dicatur fallaciſsima, & ſomnum vigilātium, ſecundùm Ioſeph. Ludouic. deci

19 ſion. Lucenſ. 23. nu. 86. & 87. Et illud, quod non eſt in re, ſi tamen eſt in ſpe, rumpi poſsit, Alexand. in l. ſi à primo, & in l. ſi poſthumus, num. 2. ff. de libe-

20 ris, & poſthumis. Ita vt etiam, quòd ſpes ad aliquam rem non ſit ſufficiens ad agendum ad ipſam rem, ſecundùm Abbatem in cap. cùm ſuper quæſtio-

21 ne, num. 6. de conceſ. præbend. Vt pariter, quia ſpes vera, & propria eſt, quę eſt fundata de præſenti, Bart. in l. poſt emancipationem, §. 1. ff. de liber. cauſ. & in l. fin. C. de pact. Dum hoc reſpe-

22 ctū firmat, quòd ſpes ſuccedendi patri non ſit habenda in cōſideratione. Nihilominus ſpe id, quod habetur, proinde eſt, ac ſi re eſſet. Bartol. in l. poſthumi, §. licèt autem, num. 3. ff. de iniuſ-

23 rupt. Vnde fit, quòd appellatione ſpei non reprobatæ venit etiam res, Alex. in l. is poteſt, num. 6. de acquirend. hæ-

24 red. Et quòd ſpes pro veritate habeatur, Bart. in l. Gallus, §. videndum, nu. 2. ff. de liberis, & poſt. Iaſ. in d. l. is poteſt, num. 56. Et hoc reſpectu ſpes po-

25 teſt deduci in pactū, Bart. in l. de quæſtione, num. 3. & 4. C. de pact. Soccin. Iun. conſ. 40. num. 5. lib. 4. Dec. conſ.

26 440. num. 12. Et tanto magis erit indubitata, quando ſpes eſt probabilis, & conſiderabilis: nam de ſpe probabili idem iudicatur, quòd de re, Cephalus

27 conſ. 617. nu. 126. lib. 5. Imò iuri quęſito adæquatur, idem Cephalus conſ.

28 318. num. 77. lib. 3. & actionem producit, Cephalus conſ. 113. num. 29. in princ. quæ ſpes probabilis nihil inte-

29 reſt vtrùm à caſu, an verò à voluntate dependeat, Bald. in l. in venditis, nu. 4. & 7. de contrahend. empt. vbi Salycet. Hieronym. Gabr. conſ. 168. q. 5. nu. 81. lib. 1. & maximè cum ſpes probabilis illa dicatur quando lex fouet, vt admonet Iaſon in dict. l. is poteſt, 16. Alexand. conſ. 188. num. 21. lib. 5. & conſ. 5. num. 9. lib. 7. ſpes, & dubius

30 euentus quem quis habet in re vendi poſſit, licèt nihil inde ſequatur, emptio valet, ſiuè fundetur in re, ſiuè in ſpe dubia, l. hæc emptio, vbi Bald. ff. de contrahenda emption. d. l. ſi actum, 1. l. ſpem, C. locat. l. cùm hæredem, & l. nam hoc modo, ff. de hæred. vel act. vend. Bart. in l. cotem ferro, §. qui maximos, num. 8. & 9. de publican. & vectigalib. Gabr. conſ. 168. nu. 81. lib. 1. Oſaſchus deciſ. 95. num. 3. Capit. deciſion. 159. num. 16. vbi notatur, quòd ſpes in contractu venditionis venit,

& ideo

31 & ideò iactus retis, captus miſſilium,
piſcium, & auium, vel cuiuslibet alte-
rius rei euentus vendi poſſunt: nam ta
32 lis venditio ſuſtinetur : & in tantum
hoc verum eſt, quòd emenſi actum re-
tis non ſubijcitur diſpoſitioni l. 2. C.
de reſcindenda vendit. nec poſsit alle
gari læſio vltra dimidiam, nec empto
ri, & venditori hoc remedio ſuccurri-
tur: nã quã do ex aliquo quis facto po-
teſt capere in incerto lucrum, & dam-
33 num, ſi caſu aliter contingat damnum,
læſus non dicitur, l. de fideicommiſſo,
C. de transfaction. vbi Salycet & ſingu
lare dicit Bald. in l. cùm Archidiome-
ram, num. 3. ff. vt in poſ. legat. Boerius
deciſ 147 num. 7. Bald. conſ. 404. col.
1. verſ. Secundus caſus, lib. 3. Caſtrẽſ.
conſ. 279. in 2. dub. lib. 1. Roman. cõſ.
26. Decius conſ. 287. Tiraquel. in l. ſi
vnquam, verbo, largitus, num. 110. C.
de reuocand. donat. Carroz. d. deciſ.
130. num. 3. Capitius d. deciſ. num. 17.
Coſta de facti ſcient. inſpectione 46.
num. 2. & 3. Surdus de aliment. tit. 9.
q. 11. à num. 7. & deciſion. 278. num.
29. & conſ. 162. num. 35. & 36. lib. 2.
& in conſ. 488. num. 34. lib. 4. Fonta-
nela de pact. nupt. clauſul. 4 gloſ. 18.
part. 3. num. 103. Ioan Baptiſta Lup.
in cap. nauiganti, de vſur. cõment. 3. §.
34 4. num. 96. vbi dicit: Quòd ratione il-
lius incertitudinis dicitur licitus con-
tractus eius, qui annuos redditus, vel
aliud emiſſet, puta ab Eccleſia, ad vitã,
licèt ſuperuixerit tanto tẽpore, quòd
fructus percepti excederent ſolutum
pretium, de quo Alexand. Caſtro Sa-
lycet. in dict. l. de fideicommiſſo, C. de
tranſaction. & benè notat ibi additio
ad Salycet. Hoſtienſ. in ſumma eodem
titul. in §. in alijs autem, Oldrad. conſ.
207. vniuerſis. Bald. conſ. 133. & quod
dictus annuis, lib. 3. Rafael Cuman. cõ
ſil. 181. proponitur Caſtrenſis conſil.
289. num. 4. lib. 1. Boerius deciſ. 44. n.
37. Beroius conſ. 90. lib. 1. Cardinal.
Tuſchus tom. 8. practicarum, concluſ.
362. num. 1. verſic. Vſurarius, Innocẽ
tius, & alij in cap. in ciuitate, de vſuris,
Iaſon in l. 1. num. 63. C. de ſumma Tri
nitat. Couarrub. lib. 3. variarum, cap.
7. num. 3. Parlador. lib. 2. rerum quoti
dianar. cap. 2. num. 18. & eſt tex. ſingu
laris in l. ſancimus 34. §. fin. C. de dona
tion. ibi: *Incertus enim fortunæ exitus*
hoc nobis ſuggeſsit, vt poſsibile ſit vnius
tantum anni, vel breuioris, vel amplio-
ris temporis metas ſuperuiuere. Textus
etiam notãdus in l. Senatus 35 §. mor
tis cauſa, ff. de donat. cauſa mort. ibi:
Terra marique, tàm pace, quàm bello,
tàm domi, quàm militiæ, multiſque gene-
35 *ribus mortis periculum metui poteſt.* Et
quòd ex ea incertitudine vitæ, atque
dubio, & reciproco euentu iuſtifice-
tur omnis contractus, maximè acce-
dente lucri, vel damni incertitudine,
& probat etiam text. in l. ſi à lege, C.
de vſuris, ibi: *Propter incertũ fructuũ*
euentum, ibi gloſ. verbo, non poſſunt,
Ripa, & Doctores in l. qui Romæ, §.
duo fratres, num. 19 ff. de verborum
obligat. Burſat. conſ. 12. num. 44. Si-
mon de Prætis conſ. 137. num. 127.
Anton. Gabr. comm. conclu. lib 4. tit.
de fideicommiſ. conc. 1. num. 28. Ioan
nes Baptiſta Aſinius de executionib.
§. 7. cap. 188 & cap. 190. & 191 & 192.
Andreas Gail lib. 2. obſeruation. Im-
periali 8. à num. 3. 4.
36 Limita ſuperiorem concluſionem,
niſi venditor ſit læſus habita ratione
cõmunis valoris ipſius iactus, & ſpei,
non autem piſcium captorum, vt ex
Bar. Bal. Pãtal. Cagnol. & alijs cõclu-
dit Gabr. conſ. 168. q. 3. num. 25. qui
37 num. 26. tenet idem eſſe in emente a-
grum, in quo repertus eſt theſaurus,
cui, inquit, non obſtat beneficium l. 2.
C. de reſcin. vẽ. Ex his demũ fit, quòd
38 fructus futuri, & incerti vendi poſ-
ſunt, ſoluendo pretium tempore con-
tractus, & etiam abſque reatu, & in-
curſu vſurarum, cum incertum ſit, quã
ti meſsis tempore fructus naſcitionis
æſtimabitur, Innocent. in cap. in ciui-
tate, de vſur. Caſtro conſ. 19. Gabr. d.
conſ.

conſ.168.quæſt.5.num.68. Ioannes Copus de fructibus futuris, cap.5. nu.
39 3.& confirmatur, quia quando fructus empti ſunt incerti, & tempus incertũ; tunc ſine dubio contractus valet, & caret omni fœnoris ſuſpicione; quia lucrum eſt incertum, l.ſi debitor, §.1.ff. de contrahenda emption.& l.1. ff.de condit.& demonſtrat.cap.in ciuitate, cap.nauiganti, de vſuris, Ioannes Andreas in addit.ad Speculat. Rubric.de vſur.Hoſtienſ.in ſumma, eodem §. in aliquo, verſ.Dudodecimo, Lauren.de Rodulphus, de vſur.par.2.q.87. Nata conſ.548.n.32.Graueta conſ.145.nu. 20.& cõſ.548.n.11. Cardin.Mantic. de tacit.& ambig.conuen.lib.8.tit.21. num.3.

40 Declaratur, quando fructus empti ſunt certi ad tempus incertum, veluti donec aliquis vixerit; & tunc ſi inſpecta ætate, & qualitate emptoris tempus incertum ſit, poſsit reduci ad aliquam certitudinem, iuxtà l.hæreditatum ff.ad l.Falcidiam, & læſio veriſimiliter poſsit excedere dimidiam iuſti pretij, contractus intelligitur vſurarius, Ancharran.in cap.plerique 14. q.3.Cyn.in l.ea pactione, ibi Baldus, Salycet.num.3.C.de vſur.Laurent.de Rodulph.de vſur.2.p.q.15. Ripa reſp. 4.n.8.& 9.Cardin.Mantic. vbi ſupra, num.4.

41 Certum tamen eſt, hunc contractũ, ſi ſeruetur iuſtitia pretij, vt ſeruari poteſt, etiamſi contingat cumulum penſionum ſortem excedere, licitum eſſe D.Thom.opuſ.73.de vſur. part.1.c.9. Ricard.quolib.2.quæſt.23.Conradus de contract.quæſt.81.Medin.q.penultim.de cenſib.fol.161. ſeu de vſur. q. 14.Soto lib.6.de iuſt.& iure, quæſt.5. art.20.ad finem. Læſius de iuſt.c.22. dub. 6. Salon.eodem, art.5.de cenſib. controu.1.Valentia 2.2.diſputa.5. q. 22.Lopez inſtruct.negociat.c.55. Bañez de cenſib.dub.1.Palat.de contractib.cap.8. Albornoz de contractib. 3.titul.juro, ò cenſo de por vida, Benedict.Bonius de cenſib.art.1. Emanuel Rodriguez de cenſib.fundamen. 2. Sa verbo, cenſus, addens non fuiſſe prohibitum, Vega in epitome verbo, cenſus, caſu 9.& 10.Bald.& Salycet.in l. ſi ea pactione C.de vſur. Ancarranus conſ.30.Nauar.in comment. de vſur. num.17.Decius conſ.123. Abbas q.5. nu.9.Syluester verbo, vſura, q.12.Molin.diſput.388.Graſis lib.2.cap.18.de cenſib.nu.17.Bald. conſ.118.& 416. lib.1.& conſil.154.lib.2.& conſ.133. lib.3.& conſ.292.lib.4. Roman.cõſ. 302.Salas de cenſib.dubita.5. num.2. Didac.Perez in prœm.titul.2.lib.8. Ordinamen.pag.30.colum.2. verſ.4. Matienç.in l.1.tit.15.lib.5. Recopilat. gloſ.1.num.4.Felician.lib.1.de cenſibus, cap.7.num.19 Auend.de cenſib. cap.20.

42 Debitor fructuum futurorum tenetur, ſi fecerit, ne fructus naſcerentur, Copus de fruct.cap.2.num.4. fructuũ futurorum obligatio de primis anni fructibus intelligitur, l.eum, qui Calendis, ff.de verborum obligat.l.boues.§ hoc ſermone, ff de verbor.ſignificat.
43 Si verò non ſimpliciter, ſed adiecto pondere, numero, & menſura fructus futuri in obligatione ſint, ſi poſt contractam obligationem eo anno nihil natum fuerit, in ſequentes annos donec fructus nati fuerint, obligatio defertur: hoc enim caſu non ſub conditione, ſed in diem eſt obligatio; neque certæ ſpei, ſed quantitatis certæ, quæ tunc demum præſtari debet, cum fructus nati fuerint, l.inter ſtipulantẽ, §.ſacram, in fin.ff.de verborum oblig. l.20.tit.11.part.5.vbi Gregor.gloſ.2.
44 Multo magis ſi non ipſi fructus, ſed certa pecuniæ quantitas ex futuris fructibus redigenda in obligatione ſit, ſequentium annorum fructus expectãtur, l.firmio, ff.quando dies legati cedat, l.Lucius, ff.de alimen.legat.l.Paulus Calimacus, ff.de legat.3. Surd.de aliment.tit.4.quæſt.26. nu.11. & 13. Tamen futuri fructus debentur etiaſi

45 eo anno nihil natum ſit, l. ex eo vino,
ff. de vino, tritico, oleo legato, l. lega-
tum, §. vini Falerni, ff. de annuis lega-
tis, Franciſcus Viuius deciſion. 532. n.
10. Præſertim cum ſine præfinitione
annorum præſtitum fuerit, l. ſi cũ præ
finitione, ff. quando dies legati cedat,
Copus de fruct. futuris, cap. 3. nu. 3. in
fine.

46 Fructus pendentes ſunt, qui iam na-
ti, & formati ſunt, ſed nondum collе-
cti ex arboribus pendẽt, fundoque ſo-
lo adhuc cohærent, l. fructus, ff. de rei
47 vendication. vbi fructus pendentes
pars fundi eſſe cenſentur, vbi Docto-
res, Surdus deciſ. 97. num. 1. & 10. An
ton. Theſaur. deciſ. 55. & deciſion. 56.
Vincentius de Franchis deciſio. 490.
num. 75. Viuius deciſ. 533. num. 5. lib.
4. Montet. deciſ. 17. num. 25. Gratian.
tom 1. diſceptation. forenſ. 164. num.
2. & deciſio. 176. num. 2. Marta voto
139. num. 13. Gaſpar Anton. Theſau.
lib. 1. quæſt. forenſ. 26. num. 2. Anton.
Gomez tom. 2. variarum, cap. 2. num.
11. Felicianus de cenſib. tom. 1. lib. 2.
cap. 3. num. 39. Couarrub. lib. 1. varia-
rum, c. 3. num. 2. Spino in ſpeculo te-
ſtament. gloſ. 13. num. 28. Greg. Lo-
pez in l. 16. tit. 8. part. 5. gloſ. 2. & in
gloſ. fin. l. 16. tit. 13. part. 5. & gloſ. 2. l.
11. tit. 15. p. 5. Azebedo in l. 5. tit. 17.
lib. 9. Recopil. num. 17. Gutier. de ga-
bellis, quæſt. 106. num. 5. Mieres de
maioratibus, 4. part. quæſtion. 24. nu.
5. Paz de tenuta, cap. 11. num. 31. Car
din. Tuſc. tom. 4. pract. conclu. verbo,
fructus, conc. 495. n. 1.

48 Ex hoc naſcitur pulcra dubitatio,
quæ his temporibus venit in iudicium
an nix è cęlo cadens ſit in fructu & au
geat redditus fundi? & quòd ſit in fru-
ctu experientia conſtat, quòd ex ven-
ditione niuis vectigal ſoluatur, teſti-
bus Bobadilla in ſua Politica, tom. 2.
lib. 3. cap. 4. num. 9. Gironda de gabel
lis, 7. part. §. 2. cap. 4. num. 13. Parlad.
lib. 1. rerum quotidianarum, cap. 3. §.
2. num. 14. & 15. Secundò, quia quid-
quid ex re, & propter rem ad nos per-
uenit fructus dicitur, l. item ſi fundi 10.
ff. de vſufructu. & in l. vſufructu legat.
ff. eodem, & in l. vxori meæ 37. ff. eod.
l. loci corpus §. in confeſſoria, ff. ſi ſer-
uitus vend. vbi commoditas, & intereſ
ſe, fructus loco habetur: & venatio-
nes, & piſcationes, & aucupia etiam in
fructu ſunt, l. item ſi fundi, §. aucupio-
rum, ff. de vſufruct. ergo à ſimili, quòd
nix ſit in fructu, ex quo ex ea percipi-
tur redditus, & maximum compendiũ
affert: neque obſtat, quòd nix non ſit
verè fructus, ſed parit fructũ, & ideò
loco fructus eſt; cum non naſcatur à
terra, & ſolo, ſed de cœlo fluit, ergo
non eſt fructus. Cui reſpõdetur, quòd
licèt ipſa nix non ſit fructus naturalis,
tamen ipſa coaceruata, & conſeruata
in puteis, ex ea compendium exigitur,
poterit rectè nuncupari fructus indu-
ſtrialis, cũ induſtria hominis nix con-
ſeruatur, & portetur de vno loco ad
alium ad delectationem, & guſtũ, imò
ad ſalutem neceſſaria, & multas infir-
mitates euitat. Tandẽ hodie videmus
niuem non poſſe coaceruari, & colligi
in puteis ſine permiſſione Principis,
& in ea ſunt redditus maximi eiuſdem
Principis, ſcilicèt, vectigalis, & quin-
tæ partis niuis coaceruatæ in puteis,
vt poſſit dici, iam niuem eſſe de patri-
monio Principis, ſicut de ſalinis dici-
tur, quæ ex aqua veniunt, & in aquam
conuertuntur, & inter patrimonia
Principis computantur: iamque dein-
ceps, quòd nix ſit fructus, non erit am
bigendum, teſte Nicolao Antonio Gi
zarello deciſion. Neapolitana 34. per
totam, vbi concludit Senatus reddi-
tus niuis eſſe computandos inter red-
ditus feudi, eſſe niuem fructum feu-
di.

49 Tamen fundus cum fructibus non
duæ res, ſed vna dicitur l. fin. §. fin. ff de
his, quæ in fraudem credit. idem in l.
Falcidia, ff. ad l. Falcidiam, Ioan. Gri-
uellus deciſ. 31. Senatus Dolani, nu. 5.
50 Huiuſmodi fructus pendentes expe-
ctant

ctant ad emptorem; quia quid eſt tem
pore traditionis in re vendita efficitur
emptoris, in quem transfertur domi-
nium, dict. l. fructus, l. Iulianus, §. ſi fru
ctibus. ff. de action. empti, l. 11. tit. 15.
part. 5. gloſ. 2. Anton. Gomez tom. 2.
variarum, cap. 2. num. 11. Molina lib.
3. de primogenijs, cap. 11. num. 16. A-
lexand. Trentacinquius reſolution. 6.
de emptione, & vendit. verſ. Limitan-
da eſt.

51 Extenditur concluſio in redem-
ptione; quia non tenetur ré vendens
ad fructus extantes, ſed pro rata tem-
poris, Boerius deciſ. 13. vbi enumerat
multos caſus.

52 Extenditur etiam, ſi ſint maturi
quantumcumque, in d. l. Iulianus, §. ſi
fructibus.

Extenditur etiam; quia fructus pen
53 dentes tempore mortis teſtatoris ve-
niunt in fundo legato, in quo pendét.
Speculator tit. de fructibus, & intereſ
ſe, § 1. verſ. Pone, Bart. in dict. l. Falci-
dia placuit: quę ſententia in venditio-
ne, donatione, permutatione mobiliú
rerum, vel immobilium, alijſque ſimili
bus iuris articulis locum habet, Copus
in dict. cap. 6. num. 31. Fructus penden
54 tes nomine veniunt ſtãtes etiam fru-
ctus, Accurſius in l. ſi pendentes, ff. de
vſufruct. Fructus pendentes hi appel-
lãtur, qui ſuſpenſi ramis arborum hæ-
rent, vt poma, & alij ſtantes, qui recti
ſunt, vt ſegetes: verius tamé eſt, quòd
nulla ſit differentia inter fructus pen-
dentes, & ſtantes, ſed ijdem ſunt, quod
colligitur ex l. diuortio, §. interdum,
ff. ſoluto matrimon. vbi maritus nihil
55 retinet, ſi mulier ſtantibus fructibus
fundum recipiat. Item ex eo, quòd di-
cit tex. in l. ſi apes, ff. de furt. colonum,
qui nummis colit acturum furti cũ eo,
qui fructus ſtãtes ſurripuit, Copus vbi
ſupra, n. 5.

56 Pendentium autem fructuum alij
ſunt maturi, alij immaturi: ſi quis oli-
uam immaturam decerpſerit, vel ſege
té deſecuerit, vel vineas crudas, Aqui-
lia tenetur l. ſi ſeruus ſeruum, §. ſi oli-
uam, ff. ad l. Aquiliam, Mõter. deciſio
ne 18. num. 7. & num. 18. qui loquitur
57 de vuis en agraz: Et an fruct[9] immatu
ri in fructus ſint l. penult. ff. de vſufru-
ctu legato, ait, naturalem maturitaté
ſpectandam non eſſe, ſed id tempus
quo magis domino, colonovè fructũ
tollere expedit, ita olea immatura
plus habet redditus, quàm ſi matura le
gatur, non poteſt videri, ſi immatura
lecta eſt in fructu non eſſe: & in l. ſi ab
ſente, ff. de vſufructu, ait Iuriſconſult.
ſyluam cæduam, etiamſi intempeſti-
uè cæſa ſit, item fœnum immaturum
cæſũ in fructu eſſe. Ex quo colligitur,
58 quòd vſufructuarius non ſolùm matu-
ros, ſed etiam immaturos fructus ſuos
faciat, quibus collectis, & perceptis li
cèt ante naturalis maturitatis tempus
fructuarius deceſſerit, eos tamen pro-
prietario reſtituere hæres eius non
tenetur: quod probat Accurſ. in dicta
l. ſi abſente, Copus vbi ſupra, cap. 6.
num. 3.

59 Fructus percepti dicuntur ſimul at-
que collecti, à ſoloque ſeparati ſunt, li
cèt adhuc humi iaceãt, nedum in hor-
reo, vel domo reconditi ſint, l. ſi vſuſ-
fructuarius meſſem, ff. quemadmodũ
vſusfructus amit. perceptionem fru-
ctuum accipere debemus, non ſi perfe
ctè fructus collecti ſunt, ſed etiam ita
percepti, vt terra cõtinere ſe deſierint
veluti ſi oliuæ, vel vuæ collectæ ſint,
nondum autem oleum, vel vinum ab
aliquo ſit factum, ſtatim enim ipſe ac-
cepiſſe fructus exiſtimandus eſt, l. qui
60 ſcit, ff. de vſuris. Ex his enim fructus di
cuntur percepti, quando reuera na-
turalitèr ſunt percepti, licèt pẽſiones,
quæ gratia percipiendorum fructuum
ſoluuntur, non ſint ſolutæ; quia non-
dum fortè venerit dies, Bellonus cõſ.
3. num. 3. Alexan. conſ. 28. num. 2. lib.
lib. 1. & conſ. 193. Romanus dict. cõſ.
10. Couarrub. lib. 1. variarum, cap. 15.
num. 12. Hieronym. Gigas in tractat.
de pẽſion. quæſt. 53. Soccin. conſ. 100.
lib. 1.

lib.1. Nicolaus Boerius conſ.23. qui
diſtinguit plures caſus, & ſi agatur de
venditione, ſiuè de locatione ſemper
attenditur, an fructus ſunt pendentes,
vt ſint emptoris, vel conductoris, &
in pluribus caſibus ponit exemplum
Cardinalis Tuſchus tom.4. verb. fru-
61 ctus, concl.497. Itaque, quòd vulgo di
citur bonæ fidei poſſeſſorem fructus
ex aliena re perceptos ſuos interim fa
cere, intelligendum eſſe, quoquo mo-
do à ſolo ſeparati fuerint, vt in dict. l.
qui ſcit, §. præterea, ff. de vſur. idem ta
men ait Iuriſc. fructuarium non aliter
percepiſſe videri, quàm ſi ipſe, vel a-
lius nomine eius perceperit: quòd ſi à
fure fortè colligantur, & à ſolo ſeparé
tur, dicit l. ſi fur, ff. de vſufruct. fructua
rium non percepiſſe. Ideò fur non fru
ctuario, ſed proprietario condictione
tenetur, vt notat Ioannes Copus vbi
ſupra, cap.8. num.1. Gregor. Lopez
in l.19. tit.8 part.5. gloſ.5. colum.2. in
princ. Caſtillo Sotomaior in tract. de
vſufruct. c.77. n.9. & 13. Barboſa in l.
diuortio, 2. p. num.31. ff. ſoluto matri-
monio.

62 Perceptorum fructuum alij hone-
ſtè, vt ex cultura, & cura agrorum, alij
inhoneſtè, vt ex proſtitutione ancilla-
rum percepti ſunt, & hi cum de reſtitu
tione fructuum agitur in conſideratio
nem veniunt, vt dicit Ioan. Copus vbi
ſup. n.3.

63 Fructus, qui percipi potuerunt, qui
dicantur? in qua ſpecie in varias ſenté
tias diſtracti ſunt interpretes: nam l.
certum, C. de reiven. & eius ſequaces
ità definierũt, eos eſſe fructus, qui per
cipi potuerũt, quos poſſeſſor ante mo
rã percipere potuit; poſt morã quos
petitor percipere potuiſſet: quę diſtin
ctio reſcripto Imperatoris Alexandri
infirmatur, quo conſtitutũ eſt in l. do-
mũ, C. de reivend. eum, qui iniuria do-
mum alienam occupauit, eam cum pé
ſionibus, quas percipit, aut percipere
potuit, cogendum eſſe. Hieronymus
Ceuallos tom.1. communium, q.499.
à num.1. & Vlpian. & Triphon. in l. in
re, l. vltima, ff. de condictione furtiua,
dicunt, quòd malæ fidei poſſeſſor, de
quo agitur, in mora ſemper eſſe. Hãc
diffinitionem improbat Bart. in l. ex
diuerſo, ff. de reivendic. vbi ait, quòd
fructus, qui percipi potuerunt, eos eſ-
ſe, quos actor petere voluerit, in eius
optione relictum eſſe, vt eligat, & pe-
tat fructus, vel quos ipſemet, ſi ei poſ-
ſidere licuiſſet, vel quos poſſeſſor, qui
fortè diligentior eſt, percipere potuiſ
ſet, vt teſtantur Ioannes Cop. vbi ſup.
64 cap.9. num.1. & 2. Et ita melius dici
poſſunt fructus, qui percipi potuerunt
hi propriè, & verè dicuntur, quos dili-
gẽtiſsimus quiſque paterfamilias, quo
alius diligentior non eſt, percipiſſet,
ſed lata, aut leui culpa percepti non
ſunt, l. ſi ſine, §. Modeſtinus, ff. de admi
niſtrat. tutorum, l. quidquid, C. arbitr.
tutelæ, vt Modeſtinus ſcribit in d. §.
Modeſtinus, tutores teneantur etiam
eorum nomine, quæ non perceperũt,
ſed percipere potuerunt: & dubium vi
detur, quatenus accipienda ſunt hæc
verba percipere potuerunt; vnde in d.
l. quidquid diffinitum fuit, quidquid tu
toris, vel dolo, vel lata culpa, vel leui,
ſiuè curatoris minores amiſerint, vel
cum poſſent non adquiſierint, hoc e-
tiam in tutellæ, ſiuè negotiorum geſto
65 rum vtile iudicium venire. Et ideò ad-
miniſtrator minoris tenetur reſtitue-
re fructus nedum perceptos, ſed illos,
qui percipi potuerunt, Bald. in conſil.
53. num.3 lib.1. Idem tenetur malæ fi
dei poſſeſſor ſecundùm Baldum in l.
domum, C. de reivendicat. etiamſi ha
beat titulum inualidum, Paulus Caſtr.
in l. ſed & ſi, §. quod autem ait, num.1.
& 4. ff. de petition. hæreditat. Anton.
de Butr. Abbas, & Imola, & omnes in
c. grauis, de reſtitut. ſpoliator. gloſ. &
Bart. & Angel. in dict. l. ex diuerſo, in
princ. ff. de reivendication. communẽ
ſeruari dicit Menoch. de recuperand.
remedio 15. num.66. Roland. à Valle
conſ.72. nu.21. lib.4. l.44. tit.28. p.3.
vbi

vbi Gregor.gloſ.1.Ioannes Garcia in tractat.de expenſis,c.5.num.4.Spino in ſpeculo teſtament.gloſ.2.princ.nu. 22.Ceuallos tom.1. communium, q. 499.à num.2.Anton.Pichardus in §. cum in ſuo,Inſtitut.de rerum diuiſion.
66 num.7.Et ideò,qui emit rem vniuerſi tatis à particularibus,licèt habeat regreſſum de euictione contra particulares,re euicta, tenetur ad fructus perceptos,& qui percipi potuerũt aduerſus communitatem, Curtius Iun.cõſ. 174.num.38.gloſ.final.l.fin.verb.ſtabiles,C.de vendend.rebus ciuit. maximè quando cõtra ius,quod reſiſtebat, emit; quia ſemper tenetur ad perceptos,& percipiendos fructus. Ita Rolandus à Valle conſ.57.num.26.lib.3. Emit enim omiſſa ſolemnitate à iure requiſita,vt in gloſ.dict.l.fin.quam ſequuntur ibi Alexand.in addit.ad Bartolum.

67 Amplia,quòd licèt habens titulum excuſetur à fructibus percipiendis,fallit in eo,qui habet titulum à minore; quia tenetur ad fructus,qui percipi potuerunt,gloſ.in l.patri,verſic.Item ex diuerſo,verbo,cum fructibus,ff de minoribus,ibi Bart.Bald.& Fulgoſ.Roman.ſingular.534.& ibi additio Rota Romana per Crecent. deciſion.176. poſſeſſor malæ fidei,Iaſo. in l.apud Iulianum,in princ.in 3 notab. ff.de legatis 1.Cremenſis ſingular.135. Auguſtinus Beroius in c.grauis,de reſtitut. ſpoliatorum,num.54. Idem procedit in Eccleſia,quæ vicem minoris obtinet,Fulgo.in dict.l.patri,§.ſi pecunia, ff.de minor.qui dicit, quòd cum Epiſcopo Placentino non potuit obtinere.

68 Limita in eo,qui licitè percepit fructus,& in ſuos vſus conſumpſit; quia licèt teneatur ad illorum reſtitutionem, non tamen tenetur ad fructus, qui percipi potuerũt,neque vltra æſtimationem ſimplicem, & excuſatur à valore quanti plurimi,Bar.Caſtr. Alexand.in l.diuortio, §.ob donationes, in fin.ff.ſoluto matrimon. Bald.& Salycet.in l.2.in fin.C.de fruct. & lit.expenſ.Bart.in l.3.§.in hac,n.13.ff.commod. Alexan.in l.vinum, num.15.ff.ſi cert.pet.

69 Fructus autem quidam aridi,& quidam liquidi; dicuntur ſui natura duri, quique humore carent, nec liqueſieri poſſunt,vt frumentum,hordeum,ſiligo,faua,& omnia legumina:liquidi dicuntur molles, & natura humidi, qui in ſtillãtem,& defluẽtem humorem reſoluti ſunt,vt vinum, oleum, & his ſimiles, quam diuiſionem Accurſius enarrat in authent.vt nulli cred. agricolis,collat.4.Monter.deciſion.18.n. 15.& 16.Copus de fruct.aridis, tit.4. c.prim. Fructus tamen aridi dicuntur, qui ad inuicem commixti non confunduntur,ſed fructus liquidi confunduntur,vt vinũ,mel,& ſimilia gloſ. in verbo,aridis,in d.authent.vt nul.credẽd. agricol.collat.4.nulla res vtilior eſt, quàm fructus aridi,gloſ.in Rubric. C. de agricolis & cenſit.lib.11.

70 Fructus alij recentes,ſeu noui. Recentes dicũtur, qui præſenti anno percepti ſunt, alij veteres verò prioris anni fructus appellari,l.vetus,ff.de tritic.vin.oleo legat. vbi ſi vinum vetus legatum ſit,omne quod non eſt nouũ dicitur, ſed proximo anno alijs ſuperioribus perceptum legatum videtur, Seraphinus de iurament. priuileg.4. num.184.

71 Proinde ſi quis vinum vetus mutuũ dederit,debitori nouum reſtituere nõ licet,l.cùm quid,ff.ſi certum petatur: tunc eiuſdem bonitatis rem non deteriorem reddere licet: deterius autem ſit vinum nouum veteri, non tenetur creditor accipere nouum pro veteri: & Chriſtus Dominus noſter Lucæ c. 5.confirmare videtur,cum ait: Nemo bibens vetus,ſtatim vult nouum: ergo vinum vetus melius eſt,& cùm vinum vetus ſit carius nouo ne Reſpublica nimis oneretur ſi de veteri vino militibus daretur,l.iubemus,C.de erogat. milit.

milit.anno.lib.12. vbi Imp. iuſſerunt cunctis militibus à Nouembri menſe de nouello vino annonam dari.

72 Obuiter notãdum eſt, quòd fructus legitimè debentur à die mortis parentum. l. Papinianus, §. vnde ſi quis. ff. de inofficioſo teſtamento, gloſſa in l. in fideicommiſſariam, ff. ad Trebellianũ, Tiraquel. in l. ſi vnquam, C. de reuocã. donation. verb. reuertatur, num. 270. Aluarus Valaſcus de partit. cap 18. n. 4. Gratianus regula 201. num. 2. Tuſchus tom. 4. pp. con. 490. num. 72. in verbo, fructus, Iacobus Cancer. tom. 1. variarum, cap. 3. de legitima, nu. 32. Peregrinus de fideicommiſ. artic. 49. num. 39. Ioannes Griuel. deciſion. 98. Senatus Dolani num. 1. & 2. Boer. deciſ. 3. n. 17. Giurba deciſ. 65. n. 6.

73 Circa fructus perceptos per emptorem rei euictæ eandem diſtinctionem obſerua, quam retulimus in præcedenti capite, de bonæ fidei & malæ fidei poſſeſſore: nam bonæ fidei poſſeſſor non poteſt turbari in fructuum perceptione, quàmdiu euictus nõ fuerit fundus, l. qui ſcit. §. final. ff. de vſuris, l. in bonæ fidei, C. de acquirend. rerum domin. §. ſi quis à non domino, Inſtitut. de rerum diuiſion. Angel. conſ. 160. in fin. Cauallin. dict. §. 3. de euiction. nu. 171. Tuſchus latiſsimè dict. conſ. 490. à nu. 1. 15. & ſeqq. Eos tamen fructus, quos emptor percipit poſt litem conteſtatam, iudicis officio reſtituet, glo. in dict. §. fin. & in l. euictis, ff. de vſuris, l. certum, C. de reivendicat. l. mala fide, C. de condict. ex l. l. 2. C. de fruct. & lit. expenſ. latè Bart. in l. ex diuerſo, ff. de reivend. Angel. in dict. §. ſi quis à non domino, Inſti. de rer. diuiſ. Socin. Iun. conſ. 81. lib. 1. & conſ. 150. eodem lib. Cauallin. vbi ſup.

74 Emptor, vt lucretur fructus, non requiritur probatio bonæ fidei, ſed ſufficit, quòd non ſit probata mala fides: ita Bart. in l. ſed & ſi lege, §. ſcire, ff. de petit. hæredit. vbi Bald. Caſtrenſ. Alexan. conſ. 154. lib. 6. Afflict. deciſ. 87. Neguſ. de pignor. 4. memb. 5. p. n. 1. & 2. Iaſ. in l. Põponius, ff. de acquir. rerũ domin. Curſ. Sen. conſ. 71. n. 6.

75 Emptor bonorum præſumitur, & eſt bonæ fidei poſſeſſor, l. penult. C. de euict. not. in c. ſi diligenti, & in c. & vigilanti, de præſcript. vſque ad litẽ cõteſtatã facit fructus ſuos, Bar. & alij in d. l. ex diuerſo, Canoniſtæ in c. grauis, de reſtit. ſpol. Alexand. conſ. 44. lib. 3. poſt litem conteſtatam ceſſat bona fides, & fit condemnatio in fructibus: quod ſecùs erit in malæ fidei poſſeſſo-

76 re: quia non lucratur fructus, ſed tenetur ad illorum reſtitutionem, Bartol. in dict. l. ex diuerſo, æquiparatur prædoni, qui tenetur ad fructus iam perceptos, quàm percipiendos. dict. l. ſed & ſi lege, §. quod autem, vbi Bartol. & in l. ſi fundum, C. de reivendicat. latè Salycet. in l. domum, C. de reivendic. Corneus conſ. 301. lib. 1. nu. 6. Caſtro

77 conſ. 388. lib. 2. In tantum hoc procedit; quia furtum committit malæ fidei poſſeſſor, & tenetur ad damna, & intereſſe. Bartol. in l. ſequitur, §. fructus, ff. de vſucapionibus, l. penultima, C. ſi de vendit. pign. agatur, vbi Bald. & eſt text. in l. 2. C. de fructibus, & litis expenſ. & poteſt iudex condemnare ma-

78 læ fidei poſſeſſorem ad fructus perceptos à die litis conteſtatæ, etiamſi nõ ſint petiti. Innocent. in cap. grauis, de reſtit. ſpol. Bald. in d. l. ex diuerſo, §. 1. & in Rubric. de vſur. & fruct. legat. & in l. cũ Archidiomerã, C. vt in poſſeſ. legat. Guid. Pap. deciſ. 405. Limitãcũ eſt hoc in eo, quòd malæ fidei poſſeſſor conſequitur expenſas in percipiendis fructibus; quia ſemper eſt deducenda impenſa, l. fructus, ff. ſolut. matr. l. ſi à domino, ff. de petit. hæredi. l. fundus, qui, ff. famil. erciſ. l. quod in fructibus, ff. de vſuris, latè, & copioſè Barboſa in d. l. fructus.

79 Limitatur tamen in fructibus acquiſitis induſtria malæ fidei poſſeſſoris; quia verum eſt dicere, quòd numquã fuerunt in dominio petentis, l. 1. §. cũ

R præ-

prædium,& ibi glo.verbo,numquam, vbi Bartolus,ff.de pignor.Socin.conſil.93.lib.1.Bart.interpretando gloſ. in l.aſsiduis,C.qui potior.in pign.habeantur.

80 Limitatur etiam, quòd malæ fidei poſſeſſor tenetur ad fructus, ſiuè extent,ſiuè conſumpti ſunt,à die litis cõteſtationis.Cumanus conſ.110.in fin. per litis enim conteſtationem efficitur malæ fidei poſſeſſor,l.2. & ibi Bartol. C.de fruct. & litis expenſ.l.certum,C.de rei vendication. vbi Salycetus,& Caſtrenſ. Alexand. conſ.90. in fin.lib.2.Curſius Senior conſ.71. Princeps, Angel.in dict. §.ſi quis à non domino,& in conſ.96.numero 3.& 4.Et

81 comprobatur; quia quilibet bonæ fidei poſſeſſor à die litis conteſtatæ efficitur malæ fidei,& tenetur ad reſtitutionem fructuum,l.2.vbi Bartolus,& DD. C.de fruct.& litis expenſ. & in dict.l.certum, Afflictis in cap.1.col. final.in fine,qui ſucceſ. feud. teneant. Rota Romana in nouiſ. deciſion.182. quod procedit etiamſi iuſtam cauſam habuit litigãdi,dict.l.certum,vbi omnes.Alexã.conſ.92.nu.10.lib.5.Ruin. conſ.24.col.fin.lib.1.

82 Declara tamen, quòd effectus malæ fidei poſſeſſor poſt publicationem teſtium non condemnatur ad fructuũ reſtitutionem perceptorum ante publicationem,ſed tantum poſt;l.videamus,§.1.& ibi Bartol.ff.de vſuris, l.cũ fundum,in principio,ff.ſi certum petatur, Innocentius in cap.grauis, de reſtitution.ſpoliatorum,etiamſi nõ fuiſſent petiti,ſecundùm Baldum in dict. l.ex diuerſo,§.& in d.Rubrica,C.de vſur.& fruct.legat.idem poſt litis conteſtationem;quia licet efficiatur malę fidei,benè lucratur illos antè propter bonam fidem,Alexan. conſ.24.lib.5. & conſ.75.lib.2.Cardin.Tuſc.d.cõcl. 490.nu.99.& ſeqq.& circa iſtam materiam omnino eſt videndus, & ſunt etiam videndi Ioan.Gopus, de fruct. Ioan.Garc. de expenſ.c.23.Ariſmin. Tepat.in varijs reſol.tit.272. vbi latè & cõpioſè iſta materia diſſeritur,& reſoluitur.

QVAESTIO XXII.

An venditor condenatus ob pecuniæ penuriam cogat emptorẽ ad recipienda bona immobilia præſtita cautione de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Pro emptore venditoris creditore faciunt ſequentia: venditor ſoluens vnam rem pro alia non liberatur.*

2 *Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt.*

3 *Species pro quantitate ſolui non poteſt.*

4 *Et etiam maritus recipiens dotẽ in quantitate, illam in ſpecie ſoluere non poteſt.*

5 *Emptor creditor non poteſt cogere emptorem debitorem ad dandam ſpeciem pro quantitate.*

6 *Debitor quantitatis per inſtrumentum publicum, non poteſt pro ſatisfactione ſui debiti offerre bona.*

7 *Pactum, quod quis non poſsit pro ſatisfactione ſui debiti offerre tot de bonis ſuis in ſolutum valet, & tenet.*

8 *Regula aliud pro alio inuito creditore*

creditore ſolui non poteſt, multis modis ampliatur.

9 Primò retineri vna res pro alia nõ poteſt.

10 Ampliatur ſecũdò, etiamſi intereſſe affectionis aliud ſuaderet.

11 Tertiò ampliatur, quòd nec etiam cedi poteſt aliud pro alio.

12 Quartò ampliatur in legatario, cui fuerunt relicta centum, quæ erant apud cãpſorem, & hæres dãnatur ad dandã vineam, & hæres dicta centũ expendit, non debet cogi legatarius alia centum recipere.

13 Quintò ampliatur, ſiuè debitor ſit quãtitatis, ſiuè generis, ſiuè ſpeciei.

14 Limitatur primò hæc regula in cauſa neceſsitatis.

15 Limitatur ſecundò, ſtante impotentia, & impoſsibilitate in ſoluente.

16 Limitatur tertiò, quando certa quantitas hæreditatis relicta fuit propter incommodum diuiſionis.

17 Limitatur quartò, quãdo eſſet dura ſeparatio ratione ſanguinis.

18 Limitatur quintò quando aliud ſuccedit in obligatione loco rei promiſſæ.

19 Limitatur ſextò in contractibus innominatis.

20 Limitatur ſeptimò quando quãtitas debetur loco ſpeciei.

21 Limitatur octauò quando vinum eſt in obligatione, & aliud in ſolutione.

22 Facultas eligendi in inſtrumentis guarentigijs, quando vnum venit in obligatione, & aliud in ſolutione, durat donec petatur executio.

23 Limitatur, quòd variatio admittitur ex diſpoſitione legis ante litis conteſtatam.

24 Quod ſecùs erit in diſpoſitione hominis.

25 Limitatur nonò, quando eſt conſuetudo in contrarium.

26 Limitatur decimò, quia iſta facultas ex legis diſpoſitione, durat poſt ſententiam.

27 Limitatur vndecimò, quãdo debitum eſt legale.

28 Limitatur duodecimò, quando ex cauſa aliud

29 Limitatur decimotertiò in obligatione alternatiua & nu 30. & n. 31. 32. 33. & 34.

35 Limitatur etiam quando pretiũ, & æſtimatio ſuccedunt loco rei in vniuerſalibus nu 36.

37 Limitatur in teſtatore.

38 Limitatur conſentiẽte creditore.

39 Limitatur quando ſolutum eſt loco rei.

40 Limitatur quando maritus legat fructus prædij ſui.

41 Limitatur in tributis debitis fiſco.

42 Limitatur in reſtitutione librorum.

43 Limitatur in ſeruitutibus.

44 Limitatur in debitore qui promiſit rem dare in pignus.

45 Limitatur in hærede qui beneficio inuentarij adiuit hæreditatem.

46 Limitatur in caſu in quo creditor ex re pignorata fructus percepit, & nu. 47. nu 48.

49 Creditor iure pignoris præſumitur rem poſſidere. nu. 50.

51 Pi-

51 *Pignus ſemper eſt reſtituendum debitori offerenti ſoluere, quod debet.*

52 *Creditor eſt procurator debitoris, & num. 53.*

54 *Limitatur etiam prædicta cõcluſio in mandato.*

55 *Limitatur in hærede grauato hæreditatem per fideicommiſſum.*

56 *Limitatur, quando res locata cõductori euincitur ſine dolo, & culpa locatoris.*

57 *Limitatur in debitore reſtituẽtè rem deterioratam, commodatam, ſeu depoſitam.*

58 *Facultas ſoluendi aliud pro alio tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*

59 *Facultas ſoluendi in alia re creditori auferri nõ poteſt, etiam reſcripto Principis.*

60 *Venditor debitor quantitatis, ſtante impoſsibilitate ſoluendi in pecunia, poteſt cogere creditorem venditorem ad recipiendam ſpeciem, & bona immobilia.*

61 *Debet venditor debitor bona immobilia præſtare data prius cautione de euictione nu. 62.*

63 *Emptori creditori ſatisfieri debet cum minori incommodo debitoris, & aliorum creditorum, ita vt non debeat vendi melius rus.*

64 *Emptor creditor malè agit, dum poteſt ex vna re viliori ſatisfieri, & vendit pignus pretioſius.*

65 *Cum debitor ſoluit, eius creditor debet accipere de bonis omnibus, optimis, bonis, & mediocribus, & ibi ad plura.*

66 *Arbitrium creditoris nõ procedit, & ſi plures res habeat pignoratas, ſi vnam earum elegit, & litẽ fuerit conteſtatus, amplius non poteſt variare, & aliam eligere.*

67 *Nec procedit creditoris arbitriũ, quando debitor offert rem, ex qua creditori poteſt ſatisfieri.*

68 *Creditor non eſt dominus rei pignoratæ.*

69 *Quod tibi nõ nocet, & alteri prodeſt, teneris facere.*

70 *Arbitrium creditoris non eſt ita liberum: niſi in quantum lex diſponit aut debitor, vel alius intereſſe habens non contradicit.*

71 *Quando creditor capit bona vltra ſuum debitum, lucri cauſa facere præſumitur.*

72 *Vt dict. authentic. Hoc niſi debitor locum habeat, multa cõcurrere debent.*

73 *Quod debitor exprimat cauſam oblationis, & probet impotentiã ſoluendi.*

74 *Quod etiam præcedat diſcuſſio bonorum debitoris.*

75 *Quod perquiſierit emptorem, qui emerit tantùm de bonis ſuis ſtabilibus, vt poſsit creditori de ſuo credito ſatisfacere.*

76 *Et quod etiam bona in ſpecie cõſignet transferendo dominium in creditorem.*

77 *Quod tempore oblationis det liſtã bonorum.*

78 *Quod iuſtificet, quòd non tantùm caret pecunijs, verùm mobilibus.*

79 *Et quod bonorum æſtimatio fiat ad decimam, vel ſextam partem, nu. 80. 81.*

82 *Et quod debitor offerat bona in ſolutum meliora ad electionem creditoris.*

83 *Quod dicta oblatio faciat cum iuramento, nu. 84.*

85 *Et quod oſtendat debitor, & offerat, tradat inſimul inſtrumenta creditori.*

86 *Limitatur, vt dict. authent. hoc niſi debitor non procedat in dote.*

86 *Limitatur, quando debitor habet pecuniam in arca, & obſtinatè vult ſoluere in bonis.*

87 *Limitatur, quando debitum eſt iuratum, & debitor promiſit ſoluere in pecunia.*

88 *An beneficio authẽt. hoc niſi debitor renuntiari valeat?*

89 *Renuntiari poteſt medio iuramẽto: refertur ſententia aliquorum.*

90 *Declaratur, quando poſt renuntiationem veniſſet caſus inopinatus auferens potentiam ſoluendi in pecunia, & vendendi bona ſua.*

91 *Iuramentum non extenditur ad incogitata.*

92 *An creditorem poſsit cogere debitor annui redditus, vt fundum in ſolutum accipiat, nec capi, nec incarcerari poſsit?*

93 *Refertur ſententia contraria tãquam communior.*

1 PRo emptore, venditoreque faciũt ſequentia: venditor condemnatus ratione rei euictæ ſoluens emptori vnam rem pro alia, emptore inuito, nõ liberatur, text. in l. 2. §. mutui, ff. ſi certum petatur, l. ſi ſe non obtulit, §. ait Prætor, ff. de re iudicata, l. promiſſor, §. final. ff. de conſtituta pecunia, l. item liberatur, §. qui paratus, ff. quibus modis pignus, vel hypothec. Anton. Theſaurus deciſion. 153. Gutierrez de iuramento 1. parte, cap. 29. Bartholomæus Bertazolus de clauſulis, clauſula 41. gloſſa 5. Ioannes Baptiſta Aſynius de executione, §. 7. cap. 108. Alexand. Trentacinquius lib. 3. de ſolutionibus, reſolutione 36. num. 1. & 2. Aliud enim pro alio, inuito creditore,
2 ſolui non poteſt, l. eum, à quo, C. de ſolutionibus, Alexand. Ludouiſius deciſion. 352. à num. 2. & ibi additio, gloſ. in dict. 2. vbi Bartol. & Ripa num. 22. Philippus Corneus conſ. 149. num. 7. lib. 4. & conſ. 102. num. 11. lib. 2. l. 3. titul. 14. Partit. 5. vbi Gregorius Lopez gloſſa 1. Socinus regula 377. Dueñas regula 159. Caſtel. in l. 20. Tauri, n. 5. litera P. Gratianus regula 279. num. 3. Auguſtinus Morla ad titulum, ff. ſi certum petatur, quæſtione 16. numero 1. & 2. Ioſephus Ludouicus deciſione Peruſina 101. numero 27. part. 2. Caſtillo Sotomaior lib. 4. controuerſiarum, cap. 10. numer. 52. Quibus additur non licere rem etiam meliorem ſoluere creditori inuito, argumẽto text. in l. vltimæ, ff. de vſu, & habitatione.

3 Et in debitore quantitatis, quòd non poſsit ſolui aliud pro alio, inuito creditore, puta ſpecies pro quãtitate, & pecunia, tex. in l. creditor, §. Lutius, ff. de vſuris, dicta l. eum, à quo, C. de ſolutionib. Decius in dicto §. mutui, num. 26. Ruinus conſil. 65. num. 10. lib. 2. Alexand. Ludouiſ. in d. deciſ. 352. nu. 2.

4 Et in ſpecie de debitore dotis, quòd bona pro pecunia, quã recipit ſoluere

non poſsit, eſt textus in l. ex pecunia, C. de iure dotium, Bart. in l. res in dotem, nu. 43. ff. de iure dotium, Cephal. conſ. 698. num. 1. lib. 5. Philippus Corneus conſ. 15. num. 5. lib. 2. & ſicut nõ poteſt debitor cogere creditorem ad recipiendam rem, vel ſpeciem pro pecunia credita; ita è conuerſo non poteſt creditor cogere debitorem pro pecunia ſibi debita dare rem, vel ſpeciem, l. domini prædiorũ, C. de agric. & cenſ. lib. 11. Rip. in d. §. 1. n. 29.

6 Hinc fit, quòd debitor in pecunia per publicum inſtrumentum guarintigiatum, & confeſsionatum, & iuratum, & ſolemni ſtipulatione vallatũ, non poteſt pro ſatisfactione ſui debiti de proprijs bonis offerre, & ſatisfacere, ſed hoc debet in pecunia facere, niſi inſtante impoſsibilitate, & cõcurrẽtibus requiſitis, de quibus in authent. hoc niſi debitor, C. de ſolut. Iaſon cõſil. 9. num. 16. lib. 1. Decius in d. §. mutui. n. 26. Benintend. deciſ. Bononiẽſi 28. Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſina 64. n. 1. part. 2. Cephal. conſ. 195. n. 1. lib. 2. Theſaur. deciſ. 153. Petr. Surd. cõſ. 201. n. 3.

7 Hinc etiam fit valere pactum, quòd quis non poſsit offerre tot de bonis ſuis in ſolutum; quia hoc modo aliud pro alio, inuito creditore, ſolueretur, Cot. in ſuis memorabil. verſ. Solui poteſt aliud, verſ. ex iſta regula dicebam, licet ab hoc diſſentiat Alex. conſ. 37. verſ. Tertiò videtur, lib. 2.

8 Iſta regula multis modis ampliatur. Et primò, vt etiam procedat in retentione, in qua vna res pro alia non poteſt retineri, niſi de conſenſu partium, l. ſi ex pecunia, C. de reivend. l. quamuis, C. de pignor. l. ſi maritus, C. de diſt. actione pign. l. fin. C. commodati, Corneus conſ. 207. num. 3. lib. 1. Stephan. Gratian. tomo 4. diſceptatione 618. n. 5.

9 Ampliatur ſecundò, etiã procedere quoad intereſſe affectionis: nã adhuc aliud pro alio inuito creditore ſolui nõ debet. Caſtro in l. ſi domus, §. in pecunia, & ibi Iaſon ſeptimo notabil. ff. de leg. 1.

10 Ampliatur tertiò, quòd pari ratione, creditore inuito, alius pro alio cedi, & ſolui non poteſt, & maximè quãdo hoc creditori præiudicium afferre poteſt, Catellianus Cot. vbi ſup. Maurus Aretinus in tractat. de ſolut. cap. 7. num. 12.

11 Ampliatur quartò, quando teſtator legauit mihi centum, quæ erant apud campſorem, cum hoc, quòd ſi hæres ea mihi non preſtaret, teneretur mihi dare vnam vineam: certè ſi hæres expedierit illa centum, quæ apud campſorem erant, & vellet mihi dare alia centum, non cogor ea recipere, ſed debeo habere vineam ex hac regula: ita Bar. poſt Dyn. in l. talis ſcriptura, num. 3. per illum textum ff. de legat. 1. Iaſon in §. mutui datio, num. 8. Aſyn. de executionibus, dict. §. 7. cap. 130. num. 1. quod eſt intelligendum, quando pecunia fuiſſet in ſaculo deſignata tamquam ſpecies, vt addit. ad Bartol. in d. l. talis ſcriptura, litera A. & Iaſon vbi num. 11. vbi latè, & dicit eſſe communem.

12 Ampliatur quintò, quando vẽditor ex pacto eſt obligatus ad ſoluendum pretium rei euictæ in moneta aurea, vel argentea; ſoluere volens pecuniam æneam, non liberatur, inuito emptore; quia ſolutio debet fieri in moneta conuenta, & deſignata, ſtabilita inter partes, gloſſa in dicto §. 1. l. ſi quis argentum, C. de donationibus, Faber in §. 1. Inſtitut. quibus modis tollitur obligatio, Enriq. Bocarius ſingulari 76. numero 20. Couarrubias lib. 4. variarum, cap. 7. num. 5. Ioannes Zangerus in tractat. de exception. 3. part. de ſolutionibus, num. 160. Pinellus in Rubrica l. 2. C. de reſcindenda vendit. part. 1. cap. 6. num. 16. & 17. Tiraquellus de retract. §. 1. gloſſa 18 num. 30. Surdus conſ. 242. num. 3. & nu. 5. ibi: Monete certa ſpecies

cies quãdo deducta eſt in pactum alia ſolui non poteſt, Bartol. in l. non amplius, §. final. ff. de legatis 1. & ibi Imola num. 2. Gratianus tom. 1. diſceptatione 55. num. 37. Maſtrillus deciſione Regni Siciliæ 7. idem Gratianus tom. 3. diſceptation. 417. à num. 13. Aſynius de execution. dict. cap. 118. num. 4 Baldus conſ. 213. in fine, lib. 5. Boerius deciſion. 327. num. 10. Menochius conſil. 45. lib. 1. & conſil. 258. num. 1. lib. 3. Vincentius Carrozius deciſion. 53. num. 11. Flaminius Cartarius deciſione Genuenſi 134. num. 1. Pyrrus Maurus Aretinus de ſolutionibus, cap. 26. nu. 4. ibi: & hoc ex pacto, & conuentione quantumcumque dura ſeruanda eſt, l. 1. §. conuenit, ff. depoſiti, Caſtellus Sotomaior lib. 4 vltimarum voluntatum, cap. 10. num. 54: quòd ſemper vidi iudicari in Senatu ſupremo Regio, & in omnibus tribunalibus huius curiæ ante promulgationem pragmaticæ, ſed poſt eius promulgationem, quæ fuit anno 1625. ea eſt obſeruanda, ſcilicèt, quando pecunia aurea, vel argentea fuit promiſſa, & verè recepta ſit aurea, vel argentea, ſolutio huiuſmodi pecuniæ ſic receptæ debet fieri in ſimili pecunia aurea, vel argentea, & non liberabitur ſoluens in alia moneta, etiamſi ſoluat eius æſtimatio, vt cauetur in dicta pragmatica cap. 1. Quòd ſecus erit, ſi verè pecunia aurea, vel argentea non ſit recepta, & ſolutio monetæ aureæ, vel argenteæ ſit promiſſa; quia tunc per dictam pragmaticam permittitur, imò potiùs præcipitur ſolutionem fieri in moneta ęnea cum ęſtimatione decem pro centum. Cuius æſtimatio à Bart. & Doctores in l. Paulus, ff. de ſolut. Socin. Iunior conſ. 101. lib. 3. & Farinac. deciſ. 899. in nouiter nouis, amplexa fuit. Talis enim æſtimatio decem pro centum eſt iam taxa omnium obligationum monetæ aureæ, vel argenteæ ante editionem pragmaticæ factarũ; quando, ſcilicèt, vt diximus, fuit ſolum promiſſa & non recepta aurea, vel argentea pecunia.

13 Ampliatur ſextò, vt ſuperiora locũ vendicent, ſiuè quis ſit debitor generis, ſiuè ſpeciei, ſiuè quantitatis. Iaſon & reliqui Doctores in dict. §. mutui, num. 8.

14 Limitatur hæc regula multis modis. Primò, in cauſa neceſsitatis, in quo loco præſtationi rei ſuccedet ipſius æſtimatio, l. ſi filiusfamilias, §. ſi quid alicui, ff de legatis 1. Bartolus, & Iaſon dicto num. 8. Ripa numero 29. quia quando moneta aurea, vel argentea promiſſa non reperitur, vel difficulter haberi poſsit, loco eius monetæ æſtimatio ſolui poteſt in alia moneta: & ita regula non procedit, ſi ſpecies debita non reperiatur, quo etiam caſu æſtimatio rectè ſolui poteſt, l. nõ dubium, vbi gloſſa, ff. de legatis 3. l. ex legati cauſa, ff. de verborum obligationibus, Bartolus numero 21. & Iaſon nu. 8. in dict. §. mutui datio, Andreas Gail lib. 2. obſeruatione 73. numero 8. Gratianus tom. 1. diſceptat. foreñſi 94. num. 71. & 72. Hieronym. Ceuallos tom. 4. communium. quæſt. 899. num. 102. vbi loquitur in debitoribus tritici publici, Muñoz de Eſcobar de ratiocinijs, cap. 17. à n 3. Prout idem eſſet, quando ſpecies haberi poſſit, ſed cum maximo incommodo, & ſumptu debitoris, vel pro immoderato, & exceſsiuo pretio, & cũ maxima difficultate, ſecũdũm glo. verb. immodico, d. l. non dubium, & l. qui concubinam, §. fin. in verbo, potuiſſes, ff. de legat. 3. Purpuratus in d. §. mutui datio, nu. 97. quod refert iudicatum Stephanus Gratianus dict. diſceptation. 94. ſub num 91.

15 Ex quibus etiam limitatur ſecũdò, ſtante impoſsibilitate in ſoluẽte; quia tunc ſpecies pro quantitate ſolui poteſt concurrentibus requiſitis d. auth. niſi debitor, C. de ſolut. Aſynius d. §. 7. c. 134. n. 1.

16 Limitatur tertiò in legatario & fideicommiſſario, cui relicta eſt certa quantitas abſolutè propter incommodam partitionem, permittitur, vt eis ſoluatur æſtimatio, l. non amplius, §. final. ff. de legatis 1. gloſ. in l. 1. circa finem, in verbo, compenſatio, ff. ſi pars hæreditatis petatur, l. deducta, §. in nummis, ff. ad Trebellianum, Iaſon in dict. §. mutui, num. 8. & 13. l. 10. tit. 15. part. 6. vbi Gregorius gloſſa 4. Ayora de partitionibus, cap. 1. num. 12. & 13. Aluarus Valaſc. eodem tract. cap. 22. à num. 7.

17 Limitatur quartò, quando eſſet dura ſeparatio ob ratione ſanguinis, l. ſi domos §. qui confitetur, ff. de leg. 1. l. poſſeſſionum, C. com. vtriuſque iudicij, Iaſon vbi ſupra, verſ. Fallit tertiò, Aſynius vbi ſup. c. 132. Pyrrus Maur. Aretin. in tractatu de ſolution. cap. 7. num. 19.

18 Limitatur quintò, quando aliud ſuccedit in obligatione loco eius, quod promiſſum fuit, vt eſt in omnibus obligationibus facti, rê tradi, reſtitui, & dari, in quibus factum non poteſt præſtari, ſuccedit obligatio ad intereſſe. Iaſ. in d. §. mutui, n. 8. verſ. Fallit decimotertio, Ripa ibi, num. 31. verſ. Tertiò declaratur.

19 Limitatur ſextò, in cõtractibus innominatis, in quibus obligatus nõ præciſe tenetur ad factum; & ideò ſoluendo intereſſe liberatur, l. naturalis, §. 1. ff. de præſcriptis verbis, Iaſ. in d. §. mutui, n. 8. verſ. vltra, Bart. & DD. Ripa, nu. 31. l. 1. ff. de rerum permutat. Bart. in l. ſtipulationes non diuiduntur, nu. 10. ff. de verbor. obligat. Et ratio rationis eſt, quia ſicut contractus innominati debiliores, & imbeciliores ſunt in eo, quod iniunguntur, pariter etiam & in exequendo debiliores, & imbeciliores eſſe dicuntur: & ideò mirum non eſt, ſi in eorum executione vnum pro alio dari poſsit. Aſynius de executionibus, §. 7. cap. 138.

20 Limitatur ſeptimò, quando quantitas debetur loco ſpeciei; quia tunc pro quantitate poteſt ſolui ſpecies, Bartol. & Iaſon in dicto §. mutui, nu. 8. Ripa num. 33. & dicit Bartoli opinionem eſſe communem, & veram, quando ſpecies eſt in facultate ſoluendi.

21 Limitatur octauò, quando vnum eſt in obligatione, & aliud in ſolutione, l. ſi quis ſtipulatus decem in melle, 57. ff. de ſolutionibus, l. 5. titul. 14. parte 5. gloſ. 5. Iaſon in §. in bonæ fidei, num. 64. Inſtitutis de actionibus, Antonius Pichardus in §. 1. Inſtitut. quibus modis tollitur obligatio, num. 54. Laſarte de decimâ venditionis, c. 6. num. 7. Ripa in § mutui, numer. 32. Quando enim loco ſpeciei quantitas debetur: nam tunc pro quantitate ſpecies ſolui poteſt, vt dixit Baldus in dicto §. mutui datio, per ea iura, quæ ibi adducit. Hanc tamen limitationem eodem in loco reprobari videtur per legem finalem, C. de actionib. & obligationib. & in l. plerique, ff. de iure dotium, & ita tenendo ſubdit, non obſtare textum in l. miles ita, §. 1. ff. de re iudicata. Specialitas in eo cõſiſtit, ne ſeruorum improbitas vltra æſtimationem dominum alio detrimento, & præiudicio afficiat, §. 1. Inſtit. de noxalibus: & textui in l. ſi fundum per fideicommiſſum. ff. de legatis 1. reſpõdet Ripa in dicto §. mutui datio, num. 33. quòd ibi coheres non erat debitor quantitatis, ſed quantitas ſola erat in ſolutione propter conſenſum fideicommiſſarij: ipſe tamen Ripa in eodem loco reſpondet ad textum in l. fideiuſſor euictionibus, ff. de doli exceptione, dum ibi reſpondetur ob rei debitæ reſtitutionem euictionem ceſſare: & ideò ſi fideiuſſor rem pro eius euictione præſtare contendens auditur, mirum non eſſe, tunc ad intereſſe actio ceſſat, ad quod euictionis actionem tendere certum eſt, l. emptori, & l. habere licere, ff. de euictionib. ſubdit

dit

dit tamen Ripa ibidem, Bartol. ſententiam communem eſſe; eam tamen in eo caſu tantum veram exiſtimare, cùm ſpecies eſt in facultate ſoluendi, ita lege diſponente: & ita procedat textum in dict. l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in melle, Aſynius de executionibus, vbi ſupra, cap. 57. Iacobus Cancerius tom. 2. variarum reſolution. cap. 6. de ſolutionibus, num. 77. & 78.

22 Facultas tamen eligendi inſtrumentis guarentigijs, ſi vnum venit in obligatione, alterum in ſolutione, durat donec petatur executio, vel quaſi cōteſtetur ſuper illa executione, Bart. in dict. l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in melle, num 4. qua petita purgatio moræ non admittitur. Arumeus in tract. de mora, cap. 10. num. 3. & 9. Ioannes Zaporta de mora, cap. 4. num. 125. Angel. in l. inſulam, ff. de verborum obligation. & moræ purgatio impeditur vbi executio facta eſt, l. ſi is cui, ff. de legat. 2. l. qui ob rem, ff. de cōdiction. indeb. Bartol. in dict. l. ſi inſulam, nu. 19. Crauetta conſ. 166. Seraphinus de iuramento, priuileg. 48. num. 21. Vincentius Mancin. de iuramento, 4. par. eff ctu 4. num. 24. Decius conſ. 452. num. 16. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 310. C. de reuoc. donatio. Surdus conſ. 97. num. 11. lib. 1. Magonius deciſ. Lucenſ. 16. num. 4.

23 & 5. Sed clarius reſpondendum eſt, quòd ſi dicta facultas ſoluendi aliud pro alio procedat ex diſpoſitione hominis, vt cum deberes mihi centum, ſtipulatus fuerim à te, vt ſolueres mihi dicta centum die Diui Ioannis aut frumentum pro dictis centum: hîc, frumētum non eſt in obligatione, ſed in ſolu-

24 tione, & centum in obligatione; quia quando vna pars alternatiuè eſt incerta, & non eſt taxata, ſed per relationē ad aliam venit taxanda, non dicitur eſſe in obligatione, ſed in ſolutione, vt declarant Bartol. in dict. l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in melle, circa principium. Paulus de Caſtro in l. ſi verò, §. final. ff. ſoluto matrimonio, Hieronymus Gratus conſ. 13. num. 2. lib. 1.

25 Tunc facultas ſoluendi aliud pro alio perimitur litis conteſtatione; dict. l. ſi quis ſtipulatus, Cancer. vbi ſup. nu. 81. de ſolut.

26 Si autem facultas prædicta procedat ex legis diſpoſitione, durat dicta facultas etiam poſt ſentētiam, donec iudicati agatur, l. item veniunt, §. idē rectè, ff. de petitione hæreditatis, l. ſi verò, §. final. ff ſoluto matrimonio, quem ita intelligendum eſſet, dicit Bartolus in dict. l. ſi quis ſtipulatus, nu-

27 mero 6. Et idem ſi procedat ex diſpoſitione teſtatoris, quæ eſt lex, authen. de nup. §. diſponat, collat. 4. notat Bartol. in l. ſi quando, §. hæres, per illum tex. ff de legat. 1.

28 Facultas autem ſoluendi, quæ en in caſu, quo vtraque eſt in obligatione, vt eſt in alternatiuis certis, & taxatis, vt ſi quis mihi teneatur ad decem, aut ad Stichum, aut ad decem; vel triticum ad rationem decem & octo ſolidorum pro modio ſemper durat facultas ſoluendi, & ſic praxis eſt, vt ante ſententiam reus interrogetur, quid velit ſoluere, tradit gloſ. 1 in l. 1. ff. de act. emp. Bart. in l. ſtipulationes nō diuiduntur, n. 40. & 41. ff. de verb. obligat. Iacobus Cancer. vbi ſup. de ſolut. num. 84.

29 Circa quod illud oportet animaduertere, quòd in obligatione alternatiua, in qua vtrumque eſt in obligatione, vna re perempta, in ſuperſtite remanet obligatio, ſi nulla fuit commiſſa mora eligere debentis, l. Stichum, aut Pamphilum, ff. de ſolutionibus, l. 23. titul. 11. parte 5 & gloſſa 3. l. ſi emptione, §. ſi emptio, ff. de contrah. emption.

30 Dixi in alternatiua, in qua vtrumque eſt in obligatione; quia non ſemper in alternatiua vtrūque eſt in obligatione; & vt intelligas, declarabo. Vbi vna pars alternatiuæ eſt incerta, & non

& non taxatâ, & venit taxanda per relationem ad aliam, illa pars non dicitur in obligatione, ſed in ſolutione, vt notat etiam Gratus conſ.12.n. 48. lib. 1.

31 Item, quando altera pars alternatiuæ ponitur ad cautelam creditoris, & ad eius fauorem, quod eſt, quando ponitur ad executionem, & exactionem eius, quod eſt in obligatione, vt ſi promittam creditori certa die dare centum, aut pignus, illa ſiquidem pignoris datio reſpicit executionem, & exactionem dictæ quantitatis principalitèr debitæ, vt per venditionem pignoris deueniatur ad ſolutionem dictæ quantitatis: tali caſu illa alternatio cenſetur appoſita in fauorem creditoris, & eius eſt electio. Si autem id, quod ponitur in alternatiua, non reſpicit executionem, & exactionem eius, quod principalitèr eſt in obligatione, ſed imò reſpicit extinctionem debiti principalis, vt ſi ſtipulatus ſum à te, vt die Paſchatis ſoluas mihi centum, vel in ſolutum pro dictis centum mihi des talem fundum; tunc quia datio talis fundi extinguit obligationem principalem, cùm ex ea contingat liberatio à prima obligatione, l. eleganter, in principio, ibi: Et videtur eſſe finita, &c. ff. de pignoratitia actione: tunc illa alternatio reſpicit fauorem vtriuſque, vt probè concludit Purpuratus conſil.287. numero 1. & conſil.557.nu.21.& 28. ita ante eum declarat Paulus de Caſtro conſil.295. num.2. ad finem, & 3. lib.2. vbi dicit, talem alternationem cenſeri factam gratia creditoris, & debitoris: creditoris, ſi datio in ſolutum pluris valeat, quàm quantitas, quæ erat ſoluenda: & debitoris, ſi minoris valeat: & ita in terminis notat Benedictus de Plumb. in l. ſi quis à ſocio, ff. pro ſocio: quòd ſi vendidi tibi equum pro decem, quem ſi non tradiderim intra menſem, tibi ſit venditus talis fundus pro illis decem, quòd lapſo menſe, dicatur facta nouatio, & quòd ſolùm fundus peti poſsit, quem ſequitur, & refert Ripa in l. ſtipulatus, numero 64. ff. de verborum obligat. Iacobus Cancer. vbi ſup. c.6. de ſolut. num.89.

32 Limitatur noſtra concluſio ſubſiſtente contraria conſuetudine, Ioannes de Platea in l. domini prædiorum, C. de agricolis, & cenſitis, lib.11. Ripa in dicto §. mutui, numero 29.

33 Limita decimò, quando debitor eſſet in mora ſoluendi; quia tunc cadit à commoditate ſoluendi aliud pro alio, l. vinum, ff. ſi certum petatur, iuncta l. quod te, l. ſi ex legati cauſa, ff. de verborum obligationib. Ripa ſupra, num.30.

34 Limitatur vndecimò, quando illud, quod debetur eſt debitum ex diſpoſitione legis: nam tunc ſolutio poteſt fieri partim in vna, & partim in alia re, & ſic in diuerſis corporibus. Imola in l. inter, in §. officium, ff. de aqua pluuia arcenda, Alexand. & Iaſon in l. in executione, in §.1. ff. de verborum obligationibus, Neguſant. de pignor. in 5. part. principal. 3. membro, num.26. Surdus deciſione 224. num.17.

35 Limitatur duodecimò, vt ex cauſa aliud pro alio, inuito creditore, ſolui poſsit. Corneus conſ.233. num.2. lib. 1. vt in ſoluendo æſtimationem, quæ in iure loco rei, & idem cum ipſa re reputatur, l. ſi ita fideiuſſorē accepero, ff. de fideiuſſoribus: nā multoties pretium ſuccedit loco rei, l. mortuo, §.1. l. codicillis, §. inſulam, ff. de legat.1. l. quia qui, ff. de vſufructu, ibi: *Quia qui pretio fruitur, non minus habere intelligitur, quàm qui principali re vtitur, & fruitur*, l. qui & rem, ff. de petition. hæreditat. Alexand. in l. ſuum, ff. ſi certū petatur, Abbas conſ.74. lib.2. Carrozius deciſion.. 109. num.15. Surd. deciſion.306. num.13 gloſ. in l.1. ff. de diſtractione pignorum, Decian. reſpōſo

52.

52.lib.1.Surdus conſ.521.num.6. lib.4.Coſta de remed.ſubſidiario, remedio 61.num.1.& 6.Magonius deciſio. Florentina 9.num.3.& 4.l.ſi ..§.fin. ff.de furtis, Gutierrez lib.3.quæſtion. 88.num.9 Aloiſio Riccio collectanea 740.Gratianus diſceptatione forenſi 3 4. Barnabas Cornazanus deciſione 11.num.7.& 8. Seſſe deciſion.130.num. 7.part.2.gloſ.fin.l.26.tit.20. parte 1. & gloſ.1.l.27.tit.13. part.5. Molina lib.4.de primogen.cap.4.num.25 Aluarus Valaſcus de partitionibus, cap.
36 13.num.103.vbi DD.diſputant, an in vniuerſalibus, & in particularibus, & in hypothecaria re perempta pretium ſuccedat loco rei, quos videre poteris, cùm caſus ſe obtulerit.

37 Limitatur decimotertiò in teſtatore, qui grauaſſet hæredem ad dandum quibuſdam fratribus quindecim amphoras vini ſingulis annis: nam ipſis renitentibus poterit eis aſsignare vnam vineam, ex qua percipiant dictũ vinum Baldu in l.ſi quis argentum, in fine, C.de donationibus. Iaſon in l.nõ amplius in §.cùm bonorũ, in ſecundo notabili, ff.de legatis 1. & in dict.l.2. §.mutui, num.8. Alſ nius de execut. §.7.c.149.

38 Limita decimoquartò, vt concluſio prædicta procedat inuito creditore, ſecùs autem creditore conſentiente, & volente: nam creditore volente aliud pro alio ſolui poteſt, l.1. §.an poteſt, ff.de conſtituta pecunia, d.l.2.§.mutui, in fine: creditor enim, ſi vult, poteſt aliud pro pecunia ſibi debita recipere, l.manifeſtè C.de ſolut. Alexã. in dict.l.2.§.1.num.1. ff. ſi certum petatur, l.item liberatur, §. qui paratus, ff.quib.mod.pign.vel hypothe.ſoluit. Alyn.vbi ſup.c.131.

39 Limita decimoquintò, quando ſolutum ſubrogatur loco rei, quæ ſola poterat ſolui. Aretinus in l.ſi ita ſtipulatus, in §.Titius, ff de verborum oblig. Caſtellanus Cot. in add. ſuis memor. in verbo, ſolui non poteſt, Pyr. Maur. Aretinus in tract.de ſolut.c.7.n.35.

40 Limita decimoſextò, quando maritus fructus annuos prædij ſui Trebatiani vxori ſuę legaſſet, quoad viueret; quia poteſt hæres eius vendere dictũ fundũ, & vxori dictam annuam præſtationem ſoluere ad eam rationem, ſecũdũ quã paterfamilias ex locatione fundi redigere conſueuerat, l.Trebatiani, in princip.ff.de vſufructu, Iaſon in d.l.2.§.mutui, n.8. verſ.Septimò fallit, & ibi Alberic.Bald.in l.1.§.excepto, C.de caduc.toll. Alyn.de execut. d.§.7.c.140.

41 Limitatur decimoſeptimò in his, qui tributum fiſco ſoluere tenentur, vel alijs ſimilibus, propterea, quòd ſi ad rem, vel argentum in maſſa obligati ſint, fiſcus æſtimationẽ ſemper petere poteſt, l.1.C.de arg.pret.quod theſauris infertur lib.10.vbi tradunt DD. Albericus in dict.l.2.§.mutui, Romanus in l.cùm quid, ff.ſi cert.pet.& in l.diuortio, §.ob donationes, ff.ſolu.matrimonio, Pyrrus Maurus vbi ſupra, c.38. Iaſon in d.§.mutui, num.8. verſ.fallit ſextò.

42 Limitatur decimooctauo in reſtitutione librorum, nam ſi fortaſſe acciderit, vt vnus ex fratribus literis operam det, & pater libros ad ſtudendũ emat: nam ſi mortuo patre fratres ad diuiſionem paterni patrimonij deueniãt, ille frater, qui libros habuit, & eos alioquin cuilibet pro ſua rata conferre teneretur, eorum æſtimationem inuitis etiam fratribus ſoluere poteſt, gl.fin. in l.nepos Proculo, ff.de verb ſignifi. vbi etiam habetur, quòd in libris contra ſcholares executionẽ fieri nõ poſſe. & per illam gloſſam tenuit Bald.in l.& quia, ff.ad Senat.Maced.& Salyc. in l.filiæ cuius, C.famil.erciſcund. Iaſ. in d.l.2.§.1.

43 Limitatur decimonono in eo, qui ſeruitutem in aliquo fundi loco conſtitueret: nã, inuito creditore, in alio loco, vel fundi parte conſtituere poteſt: & eſt tex.in l.2. §.locum, ff.de relig.& ſumpt.

ſumpt.ſue.Bar.In l.ſi cuius, in fin.ff.de ſeruit. Pinel.in l.2.p.2.c.1. n.25.Iaſ.in d.l.2.§ mutui,n.8.verſ.Decimò fallit.

44 Limitatur vigeſimò,vt inquit Angel. in d.l.2.§.mutui in pignoribus,vt puta ſi debitor rē aliquā certā in pignus da re promiſit; nā ſi deinde aliā ęquè ido neā,& bonā dare velit,vtique etiā eā, inuito creditore,dare poterit,glo.in l. Titio,ff.de pign. Aſyn.de execu.§.7.c. 143.Pinel.vbi ſup.à n.21. Carrot.de- ciſ.4.n.5. Caſtel.Sotom.d.c.10.n.37.

45 Limitatur vigeſimoprimo in hęre- de,qui hæreditatē adiuit cū beneficio legis,& inuentarij, qui legatarijs res pro pecunia ſoluere poteſt,etiā nō ſub ſiſtente neceſsitate,l.fin.§.& ſi præfa- tā,C.de iure delib. vbi DD.l.7 ti.6.p. 6. Aluar.Valaſ.cōſult.52. n.38.& 39. Surd.deciſ.30.n.1.& 3.Rolād.à Valle in tract.de inuētar.q.155.n.1.& 2.Se- baſtian.Monticel.de inuentar.q.232. n.8.Michael Graſ.de inuētar. q.266. n.3.Franaſius Porcelenſ.eod.tractat. q.2.n.3.Aſyn.vbi ſup.c.144.

46 Limitatur vigeſimoſecundò in ca- ſu,in quo creditor ex re pignorata fru ctus percepit, & conſeruauit, & eos debitori reſtituere vult, & pecuniam ſuam conſequi; nam audiendus non eſt, ſed fructus perceptos in ſortem computare debet, & ideò aliud pro alio habere cogitur, vt inquit Ange- lus in §.hoc autem,colum.2.in authē- tic.de alienat.& emphyt.& hoc maxi mè procedere videtur; quia creditor

47 debet fructus rei pignoratæ in ſortem computare,l.1.& 2. C. de pignorati- tia actione,l.Titia.ff.de ſolution.cap. ex literis,de pignor. l.reſiduum, l.ſub imagine,C.de diſtractiou.pignorum. Et ad hoc debitor rem poſſeſſam iudi

48 cialitèr à creditore petere poteſt, e- tiam tranſacto multo tempore, l.1.&

49 fin.C.ſi vendito pignore agatur. Cre- ditor enim iure pignoris præſumitur poſſidere rem paruo pretio emptam,

50 Cephalus conſil.467. num.12.lib.4. Ioannes Bota conſ.86.num.30. Flo- res de Mena in additio.ad Gammam,

51 deciſion.40. Semper enim pignus eſt reſtituēdum debitori offerenti ſolue- re, quod debet, l.ſi mandato, §. Pau- lus, ff.mandati, Gabriel Mudeus de pignor.num.11.Neguſant.de pignor. 2.memb.6.part.num.13.Parlad.lib.2. rerum quotidianarum, cap. fin.§.16. parte 5.Felicianus de cenſibus, tom. 2.lib.1.cap.3.num.5. Ceual.q.633.n. 6.& 763.n.48. Muñ.de Eſcob.de ra-

52 tioc.computat.14. nu.1.Et ratio ra- tionis eſſe poteſt; quia creditor eſt pro curator debitoris, & emit rem ſibi ob- ligatam potiùs ſui iuris cauſa conſer- uandi,quàm dominij quęrendi, Frāch. deciſ.69.n.3.ita vt creditor in pigno-

53 re dicatur procurator debitoris, l.cre- ditori, ff.de noui oper.nuntiation.vbi Paulus de Caſtr. num.2.l.ſi creditori, ff.famil.erciſcundę, vbi quòd creditor agit pro eo habēdum eſt, ac ſi debitor per procuratorem egiſſet, Vincentius de Franchis deciſione 345.numero 2. & 5.

54 Limitatur vigeſimoquartò, quādo mandaui alicui, quòd emeret mihi fun dum, & ille emit illum de pecunia ſua: nam ſi emptor longo tempore fundū emptū tenuerit, & nihil dixit, fructus, qui interim perceperit, debet in ſortē computare, vnde fit, vt aliud pro alio accipiat contra regulam ſupra forma- tam, Bald.in Rubric.C.de contrahe empt.q.15.Iaſ.in d.l.2.§.mutui, verſ. 15.fallit, Aſyn.de execut.§.7.cap.147. num.1.

55 Limitatur vigeſimoquartò in hærē de grauato hęreditatem per fideicom miſſum reſtituere, quandoquidē ſi res hæreditarias alienauerit, eas etiā inuī tus in quartā imputare debet, l.Mar- cellus, §.res quę, ff.ad Trebel.& ibi di cunt Angel. & Imol. Aſyn. vbi ſupra, cap.150.

56 Limitatur vigeſimoquintò, quādo res locata cōductori euincitur ſine do lo, vel culpa locatoris: nam eo caſu ſi locator vult aliam habitationē æquè idoneam

idoneam præſtare, eam inuitus conductor accipere cogendus eſt, l. ſi quis domum, vbi gloſ. notat, ff. locati, Aſynius vbi ſup. c. 151. Pyr. Maurus de ſolution. §. 7. n. 46.

57 Limita vigeſimoſexto in debitore reſtituente rem deterioratam, commodatam, ſeu depoſitam, non videtur rem reſtituere, l. 3. §. ſi reddita, ff. commodati, l. 1. §. ſi res, ff. depoſit. tamen ſi debitor vellet reſtituere rem deterioratam, & pretium deteriorationis, creditor inuitus cogitur accipere. Angel. in l. elegantér, in §. non ſolùm, ff. de dolo, Iaſ. in d. l. 2. § mutui, n. 8. verſic. 20. fallit, Aſynius vbi ſupra, cap. 152.

58 Aduertendum tamen eſt, quòd ſi eſt data facultas ſoluendi aliud pro alio, quòd talis facultas tranſit in ſingularem ſucceſſorem, l. ſi quando, in §. final. vbi Bart. ff. de leg. 1. Cephal. conſ. 655. num. 16. lib. 5. Pyrrus Maurus Aretinus vbi ſupra, num. 48. de ſolutionibus.

59 Notandum tamen eſt, quòd facultas ſoluendi in alia re creditori auferri non poteſt, nec etiamſi de reſcripto loquamur; Princeps id velle præſumitur, licèt non expreſſerit, ita interpretãdum eſt Aſynius de executionibus, §. 4. cap. 40. num. 5. ex quo reſcripta iuxta iuris communis interpretationem intelligi debent, cap. cauſam, de reſcriptis, ac etiam ſine præiudicio tertij, l. 2. §. meritò, & §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, l. nec auus, C. de emancip. liber. c. quamuis, de reſcript. lib. 6.

60 Debitor tamen quantitatis ſtante impoſsibilitate ſoluendi in pecunia, poteſt cogere creditorem venditorẽ ad recipiendam ſpeciem, & bona immobilia, iuxtà terminos authen. Hoc niſi debitor, C. de ſolutionib. vbi latè DD. l. 3. tit. 14. part. 5. & ibidem Gregor. Lopez verb. el juzgador, quẽ tex. exornarunt Ripa in d. §. mutui, & ibi Doctores, Roman. conſ. 163. Alexan. conſ. 37. num. 24. lib. 2. Iaſon conſ. 9. num. 9. lib. 1. Nata conſ. 344. num. 28. lib. 2. Gozadinus cõſ. 27. num. 28. Neuizan. conſ. 59. Cephal. conſ. 195. lib. 2. Roland. conſ. 6. num. 44. & conſ. 53. nu. 47. lib. 1. Carolus Ruin. conſ. 65. ex num. 10. lib. 2. Iacob. Mandel. Alben. conſ. 162. Burſatus conſ. 84. à num. 6. lib. 5. Brunus deciſ. Bononienſ. quæſt. 34. p. 4. Benintend. d. deciſ. Bononiẽ. 28. Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſina 64. Hieronymus Laurentius deciſ. Auenionenſi 102. ex num. 2. Vincen. de Franchis deciſ. 81. Anton. Theſau. deciſ. 153. Anton. Heringius de fideiuſſor. p. 16. num. 69. 70. Pyrrus Maurus Aretinus de fideiuſſor. ſect. 3. cap. 7. Aſynius de execution. §. 7. cap. 134. Alexan. Trentacinquius lib. 2. variar. reſolut. tit. de ſolut. reſolut. 3. Fontan. de pactis nupt. clauſula 4. glo. 18. à nu. 305. Ioan. Gutier. de iuramento, cap. 29. & lib. 1. practic. quæſt. 148. Gaſpar Baez. de inope debitore, cap. 1. à num. 46. Auguſtinus Morla in empor. iur. 1. part. tit. 8. de rebus creditis, quæſt. 9. Parladorus lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. part. 5. §. 17. à num. 22. Vincentius Carrozius de oblationibus, part. 2. quæſt. 10. Caſtillo Sotomaior lib. 4. controu. cap. 10. à num. 52. Cardinal. Tuſchus litera S. concl. 354. n. 16.

61 Debet debitor bona immobilia præſtare data priùs cautione de euictione per eũ tempore dationis in ſolutum, vt dicit dict. authen. Hoc niſi debitor, Hieronymus Laurent. deciſion. Auenonienſi 132. num Anton. Theſaurus deciſ. 153. vbi affirmat, quòd qui non
62 habet modum ſoluendi in pecunia numerata, vel in bonis mobilibus; nec poteſt inuenire emptorem ſuorũ immobilium, vt creditori ſatisfaciat, poteſt offerri de bonis ſuis melioribus immobilibus in ſatisfactionẽ creditori ſuo, qui tenetur accipere ea in ſolutum, & hoc modo euitabit carceres: quod & aduertunt Socin. in d. l. 2. §. mutui datio, n. 11. Capella Toloſana deciſ. 68.

Ad-

63 Aduertendum tamen eſt, quòd creditori ſatisfieri debet cum minori incommodo debitoris, & aliorum creditorum, ita vt non debeat vendi melius rus inter bona debitoris, gloſſa in l. quandiu, C. de diſtraction. pignorũ, quam ſequitur Bart. in l. creditoris arbitrio, ff. de diſtraction. pignorum, Ioſephus Ludouicus deciſione Peruſina 65. num. 6. & Bar. in dict. l. creditoris,
64 dixit, quòd creditor malè agit, & in dolo verſatur, dum poteſt ex vna re viliori ſibi ſatisfieri cum minori incommodo, & intereſſe poſsibili, & vendidit rem pretioſiorem, Marta voto deciſiuo 130. num. 1. & 2. ideò in creditore, qui plures correos obligatos habet, fuit ordo datus in authen. hoc ita, C. de duobus reis, & in authen præſente, C. de fideiuſſoribus, & in eo, qui plura iura obligata habet, authentic. ſed hodie, C. de actionibus, & obligation. non poteſt ergo creditoris arbitrium operari alterationem ordinis à lege ſtabiliti. Imò ſecundùm leges eſt regulandum, Menochius, qui multa cumulat in lib. 1. de arbitrar. quæſt. 13. num. 15. Menadous deciſion. 13. num. 2. & in conſtit. in aliquibus, verb. comitum, num. 42. dicit. quòd iſta electio debet eſſe diſcreta.

65 In tantum, quòd cum debitor ſoluit, & eius creditor debet accipere de bonis omnibus, optimis, & mediocribus, Bald. conſ. 180. lib. 2. l. 3. §. ſed & ſi quis, C. commun. de legat. Auẽdañ. de cenſib. c. 94. nu. 10.

Quod etiam procedit in eo, qui habet facultatem eligendi bona in ſolutionem; quia iſta electio nõ liberè ad eum expectat, ſed iuxta legis diſpoſitionem, quæ mandat, vt facultas eligẽdi referatur non ad bona meliora, neque deteriora, ſed ad mediocria, tamquam extrema ſint vitioſa, ideò ſtandũ eſt in medio, quod eſt laudabilius, & partibus conueniens, quod procedit ſiuè ſimus in vltimis voluntatibus, ſiuè in contractibus, in quibus ſemper promiſsio de bono, & æquo ita regulatur, l. ſi quid venditor, ad med. vbi glo. in verbo, de bono, & §. venditor, ff. de ædilit. edict. l. legato generalitèr 37. ff de legat. 1. vbi Angelus ad medium, Iaſon nu. 5. l. ſi hæres generalitèr, 113. ff. eodem, Stephanus Gratianus refert iudicatum in Rota Romana, tom. 4. diſceptation. forenſ. 700. à nu. 1. Imò ſi ineptè eligeret de bonis inutilibus, pars, cui læditur, recurrere debet ad arbitrium boni viri, qui intelligitur iudex, l. vir bonus, ff. iudicatum ſolui, l. continuus. §. cum ita, ff. de verborum obligationibus, l. 31. tit. 34. par. 7. Menoch. lib. 2. de arbitrar. centur. 1. caſu 2. Matthæus de Afflictis deciſ. 371. n. 9. & 10. Gratianus vbi ſupra, num. 31. vt dictus iudex reducat ad æquum dictam iniquam electionem, ſeu declarationem, Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 1. n. 17. Gomez Arias in l. 19. Tauri, n 15.

66 Creditoris arbitrium tamen non procedit, quando creditor, cui plures res ſunt obligatæ alternatiuè habet electionem ex prouiſione ſua, ſiuè legali, ſi ſemel elegerit rem, & litem fuerit conteſtatus, non poterit amplius variare, & aliam rem eligere l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum 112. ff. de verbor. obligationibus, Capicius deciſ. 46. nu. 6. Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſina 65. num 20. Vincentius de Franchis deciſ. 53. num. 3. & 11. Aloiſio Riccio collectan. 974. l. ſi quis ſtipulatus fuerit 57. ff. de ſolutio. vbi Bartol. num. 4. Ioannes Saporta de mora, cap. 4. nu. 125. Arumeus de mora, cap. 10. num. 3 & 9. Petrus Surdus conſ. 97. lib. 11. lib. 1.

67 Item non procedit creditoris arbitrium, quando debitor offert rem ex qua creditori poteſt ſatisfieri, l. quamuis, ff. de pignorat. action. Bart & Salycet. in l. creditoris arbitrio, ff de diſtract. pignor. nam creditor licèt habeat obligata omnia bona debitoris, non tamen poteſt ad eius libitum diſponere;

ſponere;

ponere; quia non eſt illorum dominus, l. ex ſextante, §. Latinus largus, ff. de exception. rei iudic. ſed tantum ſuper eis habet ius, in quantum conſequitur eius creditum, & pro ſecuritate tantum bona ſunt obligata, non tamen, vt diſtrahantur ad arbitrium creditoris, Neguſantius de pignoribus, memb. 1. part. 8. num. 9. verſic. Conſtat. Vnde ſufficit habere modum ſibi ſatisfaciendi, cùm ſua interſit potiùs ex vna, quàm ex alia rei habere pecuniam debitam. Nec mirum, quia quod

68 creditori non nocet, & alijs prodeſt creditor ſubiectus eſſe debet, l. 2. ff. ſoluto matrimon. Faber in princip. Inſtit. de lege Fuſia Canin. tollend. l. 2. item Varus, ff. de aqua pluuia arcend. Vincentius Carrotius deciſion. 4. nu. 4. & deciſion. 53. num. 1. & 2. Barboſa in dicta l. 2. in principio, ff. ſoluto matrimonio, 2. parte à num. 39. Caſtellus Sotomaior lib. 4. vltimarum voluntatum, cap. 10. num. 36. Alciatus de præſumptionibus, præſumption. 23. regula 3. Iaſon in l. reſcripta, C. de precib. Imperatori offerend. num. 5. Et ſi cre-

69 ditor non poteſt facere contra eundem debitorem, tanto minus poterit tale arbitrium exercere in præiudicium aliorum creditorum intereſſe habentium, qui contradicunt; quia in rātum creditoris arbitrium eſt liberum,

70 in quantum lex aliter nō diſponit, aut debitor, vel alius intereſſe habens nō contradicit, vt declarat Bartol. in d. l. creditoris arbitrio, Ioannes Vincentius de Anna allegatione 141. num. 7. Marta voto Piſano 130. num. 5. 6. &

71 7. Et aſsignari poteſt alia ratio, quòd creditor non poteſt capere de bonis debitoris, niſi ad ſatisfactionem ſui debiti, & quando facit vltra, præſumitur cauſa lucri, gloſſa in l. ſi reſiduum, C. de diſtract. pignor. Franciſ. Marcus deciſ. 133. n. 1. p. 1.

72 Redeundo vnde digreſsi ſumus aduertitur, nam ad hoc, vt intret diſpoſitio dict. authentic. niſi debitor, C. de ſolutionibus, multa concurrere debet.

73 Primò, quòd debitor exprimat cauſam, quare faciat talem oblationem, & pro cauſa oſtendat impotentiam ſoluendi, & probet ſe eſſe pauperem, & non habere facultatem, & modum ſoluendi in pecunia numerata, & ſic, quòd iuſtificet ſuam impoſsibilitatem, Romanus conſil. 163. numero 4. & 5. Iaſon conſil. 9. numero 22. Ioſephus Ludouicus deciſione Peruſina 64. numero 1. Cephalus conſilio 195. numero 1. lib. 5. Alexand. Trentacinquius lib. 3 variarum reſolution. de ſolution. reſolution. 36. numero 3. Gutierrez de iuramento cap. 29. numero 2. part. 1. Gaſpar Baeza de inope debitore, cap. 1. numero 47. Parladorus lib. 2. cap. final. part. 5. §. 17. à numero 22. Cæſar Barcius deciſione 40. numero 5. & 6. Bertazolus de clauſulis, clauſ. 41. glo. 5. nu. 4. Anton. Theſaurus deciſ. 163. Alexand. Ludouiſius deciſion. 152. num. 3. & ibi Oliuarius Beltraminus.

74 Vel etiam, quòd præcedat diſcuſſio bonorum debitoris, Nata conſilio 344. numero 3. lib. 3. Rolandus conſilio 92. numero 12 & 13. lib. 2. Tiraquellus de retractu lignagier §. 32. gl. vnica, num. 94. Bald. in l. in rebus, C. de iure dotium, verſ. Secundùm remedium, Neguſant. de pignor. 3. memb. 5. p. n. 28.

75 Secundò requiritur, quòd debitor perquiſierit emptorem, qui emerit tātum de bonis ſuis ſtabilibus, vt poſsit creditori de ſuo credito ſatisfacere, & ſic, quòd fecerit exactam diligentiam reperiendi pecuniam, & non reperérit ob diffamationem creditoris, Ripa in dicta l. 2. §. mutui datio, numero 23. ff. ſi certum petatur; Nata dicto conſil. 344. numero 3. Iaſon dict. conſ. 9. num. 4. Anton. Theſaurus deciſ. 153. num. 12.

76 Tertiò, vt bona in ſpecie conſignet transferendo dominium in creditorem, & tradat inſtrumenta titulorum,

ex quibus reſultet efficax traditio, l. apud Iulianum §. ſi Titius, ff. de leg. 1: l. Titius hæres, l. creditor, ff. de action. empt. Fulu. Patian. tom. 1. de probat. c. 63. n. 146. & in conſ. 93. n. 4. & à nu. 23. Padilla in l. inſtrumẽta, C. de fideicom. n. 1. Greg. in l. 17. tit. 2. p. 3. Frãc. Bec. conſ. 37. n. 8. Iacob. Puteus deciſ. 437. lib. 2. Syueſt. Zach. deciſ. Camerali 137. nu. 8. & 10.

77 Quartò, quòd tempore oblationis det liſtã bonorũ, & fideiuſsionẽ de euictione, Roman. conſ. 163. ſub nu. 6. Iaſ. d. conſ. 9. n. 24. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 24. n. 9. Burſat. conſ. 9. n. 51. adeò, quòd nõ ſufficiat, ſi vellet ipſum poſtmodùm præſtare.

78 Quintò, quòd dictus debitor iuſtificet, quòd non tantum caret pecunijs verumetiam mobilibus, cum bona mobilia de facili debitor vendere poſſit, & de pecunijs creditori ſatisfacere, gloſſa in §. quod autem, in verb. mobilis, in authent. de fideiuſſor. col. 1.

79 Sextò requiritur, vt bonorũ ęſtimatio fiat ad decimã, vel ſextã partẽ, & ſic cum vtilitate decimę, vel ſextę partis, vel etiam cũ facultate, vt creditor bona meliora eligere poſsit, Cephal. d. conſ. 195. Theſaur. d. deciſ. 153. nu. 5. vbi vult, quòd quando ſumus in do-
80 te, quòd debet præſtari tertia pars pluris, cũ innitatur fauore publico: & n. 7. addit rationem inquiens, quòd creditor, qui in hoc grauatur, vt rẽ pro pecunia accipiat; debet in alio releuari,
81 vt ſuum conſequatur cũ decima ſextã, aut tertia parte pluris, vt dicetur inferiùs.

82 Septimò, quòd debitor offerat bona in ſolutũ meliora ad electionẽ creditoris, Theſaur. d. deciſ. 153. n. 10. & in tali caſu inſimul debet præſtari cautio, & nõ ſatis eſt, ſi poſtea præſtetur. Angel. in l. de pupillo, §. ſi is, cui, & in l. Prætor, in §. ſi quis parat[9], ff. de noui õper. nũt. Ant. Heriog. de fideiuſ. c. 10. num. 490.

83 Octauò, quòd debitor oblationem bonorum cum iuramento faciat. Ferrar. in praxi in forma libelli, in action. reali, gloſ. exceptio ſolutionis, Bertazolus de clauſulis, clauſula 41. gl. 5. n. 3.
84 verſ. 4. Et quòd dicta oblatio fiat ad electionem creditoris, Ripa in d. l. 2. §. mutui, num. 26. ff. ſi certum pet. Bertazol. clauſ. 41. nu. 3. verſ. Quintò. Quod ſano modo intelligendum eſt, vt creditor pro menſura ſui debiti proportionabilitèr rem accipiat, & non rem valentem magnum pretium, & meliorem, vt ſupra diximus ex Bartol. in dicta l. creditoris arbitrio, à num. 65. & 66.

85 Nonò, quòd debitor oſtẽdat, & tradat inſimul creditori omnia inſtrumẽta, & titulos, l. Titius hæres, vbi Bart. ff. de action. empti, l. inſtrumenta, C. de fideicommiſsis, ibi Padilla: deciſio Cameralis 137. num. 8. Ripa in dict. l. 2 §. 1. num. 25. Romanus d. conſ. 163. Petrus Benintendis deciſ. 60. Vincentius Carroz. de oblat. 2. par. quæſt. 10. n. 1. 3. 8. 9. & 10. Bertaz. vbi ſup. Cald. Per. c. 31. n. 117. Rota Genuen. deciſ. 89. n. 3. Felic. de ſociet. c. 29. num. 61.

86 Limitã modò primò, dictã auth. hoc niſi, nõ procedere in dote: nã ſi tali caſu quis admittatur ad beneficiũ d. authen. hoc niſi, debet creditor conſequi vtilitatẽ tertij pluris, Cephal. cõſ. relato 195. n. 11. Theſau. d. deciſ. 153. n. 5. & 6. qui hoc dicũt verũ cũ præſuppoſito, quòd in caſibus prædictis adeſſet & pactum, & cõſtitutiones, & decreta illarũ partiũ, nõ ita ſimplicitèr, & abſolutè, & ampliãt hoc dictũ ad perſonas nobiles, Doctores, milites, & alias perſonas graduatas, & priuilegiatas: & Theſaurus in d. deciſ. 153. num. 7. & 8. hoc extendit ad Eccleſiam, & mulieres, & ſubdit, quòd etiam in debitis laicorum non priuilegiatorum hoc habet locum, vt aliquid plus conſequi debeant. Et in Eccleſia, quòd poſſit dari de bonis mediocribus creditori pro æſtimatione, iuſta cauſa addita etiam decima parte pretij, eſt text.

in

in §. verò, in Authent. de alien. & emphyt. collat. 10. & in Authent. hoc ius porrectum, §. emptore, C. de Sacroſ. Eccleſijs, & aduertit Theſaur. dict. deciſ. 153. num. 9.

86 Limita 2. quando debitor poteſt pecuniam ſoluere, eò quia illam habet in arca, ſed obſtinatè, & contumaciter contēdit velle in bonis ſoluere. Theſaur. dict. deciſ. 153. num. 11.

87 Limita 3. quando debitum eſt iuratum; & debitor promiſit medio iuramēto ſoluere in pecunia. Theſaur. d. deciſ. 153. num. 14. Petrus Benintendis d. deciſ. Bononienſi 28. Pract. Papienſis in forma libelli in act. hypothec. in verb. exceptionē ſolutionis. Bertazoll. dict. clauſula 41. gloſ. 5. num. 4. Vbi voluit hæc abſque ſcrupulo procedere, quando inter creditorem, & debitorem adfuit in ſpecie pactum iuratum de ſoluendo in pecunia numerata. Gutier. de iuramento, par. 1. cap. 29. num. 5.

88 Sed an beneficio dict. Auth. hoc niſi debitor, renuntiari poſsit, ſunt duæ Doctorum opiniones. Prima eſt opinio, quòd Auth. hoc niſi debitor, renūtiari non poſsit, etiam cum iuramēto; quam tenent Iacobus de Beluiſius in §. fin. in Authētico de fideiuſſoribus, col. fin. verſ. Tertiò; vbi dicit, per pactum renuntiari nō poſſe beneficio d. Auth. hoc niſi debitor, Alex. conſ. 37. nu. 6. lib. 2. & Alciatus in l. 2. §. mutui datio, ff. ſi certum petatur, Ioſephus * Ludouicus deciſ. 64. Vincēt. Carroz. de oblat. q. 10. p. 2. nu. 67. & 68. 69. & Doctores iſti mouentur, quia pactum eſt turpe, & contra charitatem, & humanitatem; nam ſi iſte debitor nō inueniret emptorem, & creditor rem meliorem accipere nō cogetur, iuxtà d. Auth. hoc niſi debitor, vtiq; cogeretur in carceribus marceſcere, quod Doctores in l. alia, §. eleganter, ff. ſolut. matrimonio nō admittunt, etiam data expreſſa renuntiatione: nam ibi Doctores, & etiam moderni Ariminenſes in tract. de ceſsione bonorum, quæſt. 34. in 4. part. principali, dicunt, quòd nō valet pactum iuratum, quòd quis renuntiet beneficio ceſsionis bonorum, ne caro humana marceſcat in carceribus, Greg. Lopez in l. 3. tit. 14. p. 5. gloſ. 3. in fin. Huic tamē rationi facilè reſpondetur, pactum non eſſe inhumanum, cum debitori remaneat beneficiū ceſsionis, & ſic non cogitur marceſcere in carceribus, licèt cedere bonis ſit turpitudo, tamē valere debet, quia ſi ex parte debitoris adeſt turpitudo, ex parte creditoris cōcurrit maxima æquitas, cum contra eius voluntatem cogatur bona ſtabilia recipere, & forſan inutilia, & & ideo pactum valere debet, cùm redeatur ad ius commune, quo eſt prouiſum, quòd aliud pro alio inuito creditore ſolui non poſsit, dict. §. mutui datio.

89 Secunda opinio ſuperiori contraria, & ſic quòd valeat pactum renunciationis beneficij dict. Auth. hoc niſi debitor, & maximè quando adeſt iuramentum; quam tenent Cynus, & Salycet. in d. Auth. hoc niſi. Dec. Rip. & Curſius Iun. in dict. §. mutui datio, & ibi Bolognetus, num. 31. Ioannes Ferrara in practic. Papinienſ. in forma libell. reſponſ. action. hypothecaria in §. exceptionem ſolutionis in fin. Alberic. Fulgoſ. & Bal. in d. Auth. hoc niſi debitor, Ioann. Gutierr. de iuramento, 1. par. cap. 39. num. 4. Gaſpar Baeça cap. 1. nu. 49. de inope debitore, Gozadinus conſ. 32. Iaſ. conſ. 9. in tertio dubio, lib. 1. Vincentius de Frāchis deciſ. 81. nu. 4. & 5. Thomas Menadoius deciſ. 2. num. 4. Antonius Theſaurus deciſ. 153. nu. 13. vbi dicit, quòd ſecundùm hanc opinionem, quæ videtur communis, ſemper iudicauit Senatus, & ab hac opinione non eſt recedendum: quibus etiam aſſentiuntur Alex. Trentacinquius lib. 3. de Solutionibus, reſolutione 36. num. 4. Bartholomæus Bertazol. de clauſulis *

S clau-

clauſula 41. gloſ. 5. num. 4. nouiſsimè Pyrr. Maurus Aretinus in tract. de fideiuſſorib. ſect. 3. cap. 7. num. 20.

90 Declaratur tamen non procedere, quando poſt renunciationem ſuperueniſſet caſus inopinatus auferens potentiam ſoluendi in pecunia, & vẽdendi bona ſua; nam in hoc infelici tempore poterit debitor, non obſtante renunciatione, vti beneficio dict. Authent. hoc niſi, ita tenet Rippa in dict. §. mutui datio, num. 28. Vincentius de Franchis dict. deciſ. 81. in fin. Trentacinq. vbi ſuprà, num. 4. in fin. vbi dicit, ſe credere verã eſſe opinionem Rippæ, quia renunciatio etiam iurata intelligitur etiam rebus ſic ſtãtibus, cap. cùm inter de renũciatione, cap. quemadmodum de iur. iurando notant Imol. Dec. Iaſ. in l. quod ſeruus, ff. de condict. ob cauſam, Nata in addit. ad cõſilia Alexand. in conſ. 37. num. 5. Faranic. tomo 1. quæſt. 34.
* num. 42. Boerius deciſ. 204. Franchis
★ deciſ. 181. num. 12. Crauet. conſ. 95.
91 num. 4. Nec enim iuramentum extẽditur ad incognita, cap. veniens de iureiurando, Seraphinus de iuramento priuilegio 119. Anton. Gab. lib. cõm. opinion. de reg. iur. concl. 4. num. 11. Vincentius Carrozius de oblationibus, par. 2. quæſt. 10. num. 77.

92 Ad finem huius quæſtionis, quæritur, an debitor annui reditus poſsit cogere creditorem, vt fundũ pro reditu hypothecatum in ſolutum accipiat, nec capi, nec incarcerari poſsit debitor; an ſatisfaciat dimittẽdo prædia affecta oneri cenſus ex beneficio d. Auth. hoc niſi debitor, C. de ſolut. Et videtur audiẽdus debitor, per tex. in l. ſi quis argentum, §. ſi verò, C. de donat. vbi debens certum debitũ ex ſuis poſſeſsionibus dãs fundũ mediocrem eiuſdem reditus, liber manet, & per l. filiusfamilias, §. apud Marcellũ, ff. de legatis 1. vbi legatarius ratione fundi legati centum dare iuſſus à teſtatore, auditur, ſi pro centum fundum præſtare maluit. Perſuaderi etiã hæc ſententia poſſet ex eo quòd pleriq; credunt cenſum eſſe ius reale affixũ prædio: vndè inferri videtur debitorem cenſus ſatisfacere cedendo, & dimittendo rem, l. ſi fortè, §. etiam, ff. ſi ſeruitus vendicetur, Bart. Angel. Imol. & Paul. in l. is, cum quo, ff. de aqua pluuia arcenda, Bald. & Alber. in l. cum fructuarius, ff. de vſufructu, idem Bald. in l. creditor, la 2. ff. ſi certum petat. Et confirmatur, quia dict. Authent. hoc niſi debitor in diſtinctè, & generaliter loquitur, & præcipuè, l. titul. 14. part. 5. ergo in diſtinctè, & generalitèr intelligenda eſt, l. de pretio cum ſimilibus, ff. de publican. in rem action. l. in fraudem, §. fin. ibi: quia generalis eſt iſta determinatio: & ibi gloſ. de teſtament. militis, cùm eadem ratio militet in debitore annus reditus, quæ in alijs cæteris creditoribus, l. illud, ff. ad l. Aquiliam.

Nihilominus tamen contrarium 93 frequentiſsimum eſt in praxi, vt debitor cenſus ex inſtrumento publico incarceretur, nec ſatiſfaciat dimittendo prædia ſuppoſita præſtationi annui reditus, quod ſanè non caret authoritate, nec ratione, id enim docuerunt Paul. de Caſtro cõſ. 47. lib. 2. Maſuerius in pract. tit. de locat. & iure emphyt. §. item ſciendum, Follerius de cenſibus verb. tamquam res iudicatas, num. 49. Barbat. in rub. de donat. colu. vlt. Felician. de cenſib. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 6. fol. 11. verſ. infero tertiò, Rodriguez lib. 2. de reditibus, quæſt. 9. num. 68. Auend. de cenſib. cap. 110. à num. 12. Ioannes Gutierr. lib. 1. pp. qq. q. 46. per totam, Parladorius, lib. 3. different. 73. §. 2. num. 6. & 7. Ioannes Baptiſta Lupus in l. 2. C. de pact. int. emp. & vendit. cõment. 2. §. 3. nu. 89. latè Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloſ. 6. nu. 21. Amador Rodriguez de executione, cap. 6. nu. 49. Et ratio eſt, quia em-

emptione reditus non cenſetur emptus fundus reditui hypothecatus, cùm venditor reditus non exiſtat fundi debitor, & beneficium dict. Auth. hoc niſi debitor, ſolùm datur debitoribus aduerſus creditores, & is, qui cenſum impoſuit ſuper bonis ſuis, non intelligitur debitor reſpectu ſortis principalis, quam accepit, nec is, in cuius fauoré cenſus fuit impoſitus, creditor dici poteſt, & hoc modo celebratur contractus verus emptionis, & venditionis, ex Couarr. lib. 3. var. cap. 7. num 2. ergo, vt declarant authores ſuprà citati præcipué Rodericus dict. lib. 2. quæſt. 9. num. 68. Quod tamen attinet ad reditus debitos bené habet locum dict. Auth. hoc niſi debitor, quatenus ad ſortem redimendam tangit, nullo modo emptorem cogendum putarunt, vt inuitus fundum accipiat in ſolutũ; cum ſit contra eius naturam, & contra conditiones, quæ in cenſu adjici ſolent, & ſic contra iuris regulã, quòd inuito creditore aliud pro alio ſolui non poſsit. Nec conturbant obiecta in contrarium, text. in l. ſi quis argentum, C. de donat. quia loquitur in donatione, cuius fauore multa in iure ſpecialiter introducta ſunt, vt Bald. ſcribit ibidem, & ideo illius deciſio ad alios contractus porrigenda non eſt: nec text. in dict. §. apud Marcellum; quia ibi debebatur reditus limitatim ratione fundi à tertio poſſeſſore, qui reditum recognoſcit, & tunc ſi fundum hypothecatum pro reditu renunciet, à reditu liberatur, cum in iſto caſu onus ſit reale, & à re ipſa originem habet, debitor liberatur eam rem cedendo creditori, vt docet Bald. in dict. l. creditor, num. 2. ff. ſi certum petat. Roderic. dict. loco num. 68.

QVAESTIO XXIII.

An in contractu emptionis, & venditionis debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *In contractu emptionis, & venditionis propriè accedit euictio, etſi de euictione nihil dictum ſit.*

2 *In huiuſmodi contractu eſt quid naturale euictio & in ea ineſt.*

3 *Quæ conueniunt ex natura cõtractus non eſt neceſſe exprimi.*

4 *Emptor dubitans de re empta né euincatur, vel moleſtetur, poteſt dicere, quòd pretium conuertatur in emptione aliorum bonorum, quæ erant priùs obligata pro rei venditæ defenſione, & num. 5.*

6 *Duo vendentes ſimpliciter rem communem, & promittunt de euictione, pro rata promiſiſſe videntur.*

7 *Declaratur ſi venditorés vnius rei in ſolidum, & pro indiuiſo de euictione obligentur.*

8 *Regulariter venditor tenetur de euictione emptori.*

9 *Venditor tenetur rei venditæ liberam, & vacuam tradere.*

10 *Tradita res non dicitur libera, quæ ad alium pertinet.*

11 *Si res vendita in totum, ſiuè in parte aliena reperitur, non poteſt agi de euictione antequam res ſit euicta, propter dolum venditoris ad omne intereſſe agitur.*

11 *Venditor præſumitur habere notitiam oneris, & vitij rei vẽdita.*

13 *Emptor præſumitur ignorare ius venditoris.*

14 *Limitatur concluſio in vniuerſitate vendita, ſi euincatur res particularis, non datur euictio, niſi ſit promiſſa.*

15 *Limitatur etiam quando emptor ſciebat rem eſſe alienam, niſi fuerit ſtipulatus.*

16 *Emptor agit aduerſus venditorem non ſolum ad pretium, ſed etiam ad intereſſe, & damna indeſequuta quamtiſua intererat rem non eſſe euictam.*

17 *Vendens plures res vnico pretio, vnica venditio dicitur.*

18 *Vendita plures res vnico pretio; ſi aliqua ex his non tradatur, non reſoluitur contractus, ſed agi poteſt ad implementum, vt res tradatur, & num. 19.*

20 *Traditionis obligatio eſt indiuidua.*

21 *Venditio plurium rerum vnico facta, in aliquibus earũ ſubſiſtit, tametſi alia non tradantur.*

22 *Declaratur, vt non procedat, ſi conſtare poſſit emptorem partem empturum, & venditorem partem venditurum non fuiſſe.*

23 *Declaratur, vt non procedat in animalibus eiuſdem generis, & officij.*

24 *Vel quãdo eſſet dura ſeparatio.*

25 *Vel quando res vẽdita cum alio communis efficeretur.*

26 *Et quando ex pluribus rebus in pretio diſtractis, illa tradi nõ poſſit, ob quam potiſſimũ emptor impulſus eſt ad alias comparandas.*

27 *Venditione plurium rerum facta, ſi vna non tradatur, quomodò ſit habenda ratio.*

28 *Venditor non tradens rem liberam, ſi agat ad pretiũ, ſubmouebitur exceptione rei non tradita.*

29 *Emptor non agit ad rem emptã niſi pretio integraliter ſoluto, & num. 30. nu. 31. 32. 33. & 34.*

35 *Emptor ratione conditionalis obligationis, & hypothecæ an poſſit ante euentum conditionis petere, vt ſibi de indẽnitate caueatur?*

36 *Venditoris ignorantia non nocet emptori.*

37 *Venditor vbicumque ſciens nõ certiorem fecit emptorem de qualitate rei propter quam res minoris valet, tenetur ignoranti ad intereſſe.*

38 *Emptori rẽ euicta pretij nõ ſoluti retẽtionem cõpetere videtur.*

39 *Contrahens cum aliquo diligenter tenetur illius conditionem, & qualitatem inquirere; excuſatur tamen ob iuſtam, & probabilem ignorantiam.*

40 *Conditiones rei, quæ inſunt veri ſimiles, vel contra communem opinionẽ, vel ad inueniẽdũ difficiles, aut per venditorem non enunciata, non tenetur emptor perquirere, vel alius contrahens.*

41 *Text. in l. qui cum alio, ff. de reg. iuris procedit reſpectu perſona cũ qua contrahitur, non autem reſpectu rerum de quibus contrahitur.*

Emptor

42 *Emptor agere poteſt de euictione, ſi venditor ſciens qualitates rei venditæ illas ſupprimendo tacuerit, vel ſi non explicauerit.*

43 *Textus in dict. l. qui cum alio, non procedit in caſibus in quibus alter ex contrahentibus tenetur certificare ex natura contractus.*

44 *Venditor tenetur ea omnia exprimere circa rem venditam, quæ emptorem poſſint à contrahēdo remouere.*

45 *Venditor tenetur explicitè, & aperte explanare, & ſignificare omnes qualitates rei venditæ: nec ſufficeret verbis generalibus, aut profuſorijs explicare.*

26 *Imò etiam ea, quæ ſunt extra rem non modò, quæ ab ipſa re dependent, tenetur venditori explanere.*

47 *Vendens rem prohibitam alienari ignorans prohibitionem, non tenetur emptori ad damna, & intereſſe.*

48 *Litigioſam rem vendens litem ignorans non incurrit in pœnas litigioſi.*

49 *Explicatur doctrina Bartoli in l. cùm lex, numero 1. ff. de fideiuſſorib. quòd vendens ignoranter rem alienam non tenetur ad aliud, quàm ad reſtitutionem pretij.*

50 *Vendens rem alienam ignoranter tenetur vltra pretium ad intereſſe intrinſecum; non autem ad intereſſe extrinſecum.*

51 *Venditor rei alienæ ſiue ſcienter & ignoranter indiſtinctè tenetur ad damna, & intereſſe quando ita promiſſum eſt.*

52 *Hypotheſis, l. ſi minor, C. de action. empti.*

53 *Vendens fundum magno cenſu obnoxium, tamquàm eſſet paruo grauatus, ſiuè ſcienter, ſiue ignoranter fecerit tenetur ignoranti emptori actione quanto minoris, non autem ad intereſſe contra Salycetum, numer. 54 & 55.*

56 *Propter aſſeuerationem venditor, etiam ignorans, tenetur; quia videtur argui dolus in eo, quod aſſeuerat rem eſſe liberam.*

57 *Explicatur textus in l. ſi quis affirmauerit, ff. de dolo.*

58 *Si conſtanter ſeu pro firmo aſſerat quis de quo non eſt certus, præſumitur doloſe affirmaſſe.*

59 *Ponitur diſtinctio an dicta aſſeueratio manauerit ex inconſulta facilitate, an verò ex dolo, & malitia.*

60 *Aſſeueratio venditoris dicentis tributum, vel non deberi, vel minus deberi, cùm vel maius deberetur, licèt non ſit fraudulenta, obligat venditorem emptori, acſi eſſet doloſa.*

61 *Emptor cui res non traditur libera, in eius facultate eſt eligere, an malit rem tradi, vel intereſſe ſolui.*

1 IN CONTRACTV Emptionis & venditionis propriè accedit euictio, etſi de euictione nihil ſit dictum in inſtrumento, nihilominus

ex natura contractus ſubintelligi-
tur, text. in l. non dubitatur, C. de
euiction. l. 32. titul. 5. part. 5. quam
euictionis cautionem Papinianus ad-
minicula emptionis appellat, in text.
in l. pacta nouiſsima, ff. de contrah.
empt. Alciatus lib. 5. paradox. cap. 16.
& in l. in vendendo, ff. de contrahend.
empt. Alphanius in collectan. 625. &
in l. fin. C. de commun. rer. alienat.
& in l. in venditio. ff. de euict. vbi Sa-
lycet. Bal. & Doctor, & idem Salyce-
tus in dict. l. non dubitatur, Petrus
* Surdus deciſ. 208. num. 11. & in conſ.
36. num. 25. & in conſ. 15. num. 1. &
de alimentis, titul. 7. quæſt. 18. num.
17. Tiraquel. de retract. lignag. §.
* 29. gloſ. vltim. num. 4. Stephanus
Gratianus tomo 4. diſp. forenſ. 793.
numero 12. Gardinalis Tuſchus lit.
V. concluſ. 54. num. 31. & lit. E. con-
cluſ. 357. Peregrinus conſ. 91. lib. 3.
numero 2. Oſaſchus conſ. 18. num. 68.
& conſ. 46. num. 14. Cardinalis Alex.
* Ludouic. deciſ. 90. num. 10. & ibi addi-
tio. num. 11. Mantica de tacit. & am-
big. conuent. lib. 4. tit. 2. num. 9. De-
cianus conſ. 3. tit. num. 48. lib. 5.
Gaſpar Cauallin. §. 2. num. 3. & §. 4.
num. 1. de euictionib. D. Garcia Ma-
* ſtrillus deciſ. Regni Siciliæ 28. num. 1.
per d. l. non dubitatur, par. 2. Decian.
reſponſo 18. num. 29. lib. 2. vbi alios
* cumulat. Mario Giurba deciſ. 87. nu.
8. Alex. Trentacinq. lib. 3. var. reſo-
lut. de empt. & vendit. reſolut. 4. Ant.
Pichard. lib. 4. in Inſtit. tit. 17. de offi-
cio iudicis, §. ſi finium regundorum,
num. 122. Anton. Cardoſo in praxi
aduocat. in verb. emptio, num. 21. In
2 emptione eſt quid naturale euictio,
licèt non exprimatur, ineſt, Pere-
grinus conſ. 93. ſub num. 17. Alexand.
conſil. 21. num. 6. lib. 5. Cæſar. Ma-
* nento deciſ. 13. num. 62. notat Bald.
in dict. l. non dubitatur, C. de euict.
quæ enim conueniunt ex natura con-
3 tractus non eſt neceſſe exprimi, &
propterea, vt cautior reddatur em-
ptor ſi dubitat de re empta, ne euin-
catur, vel ſuper ea moleſtetur, poteſt
4 in ſolutione pretij dicere, quòd pre-
tium conuertatur in emptionem a-
liorum bonorum, quæ erant priùs
obligata pro defenſione rei venditæ,
& tale pactum valebit ſecundum
Alexand. in l. ſi fideiuſſor, §. ſi ne-
ceſſaria, colum. 1. ff. qui ſatiſdare
cogantur; etſi res poſtea fuerit em-
5 pta in illa præfertur emptor, dummo-
do probetur emptam fuiſſe illa pe-
cunia ab emptore data. Rebuff.
tomo 2. de conſtit. reddit. art. 1.
gloſ. 8. num. 29. Socinus Iun. conſ.
54. lib. 4. Cauallinus, §. 4. num. 1. de
euict.

6 Si ideo duo ſimpliciter rem com-
munem vendunt, & de euictione pro-
mittunt, quemlibet pro eorum parte
promiſiſſe cenſetur, quam vendidit,
quia de natura emptionis eſt, vt ven-
ditor de euictione rei per ſe venditæ
teneatur, & nô per alium, l. 1. in prin-
cip. ff. de euictionibus, vbi gloſ. Ant.
Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 34.
in fin. & etiam quilibet ipſorum pro
rata recipit pretium, hoc eſt, pro par-
tibus per ſe venditis, nam ſicut ex eo
arguitur, quòd quilibet partem di-
citur vendidiſſe, vt in l. quidam ex
parte, vbi gloſſa, & Doct. ff. de
euict. Caldas Pereyra de emptione,
& vendit. cap. 31. num. 49. & 50. Ita
etiam dici debet, quòd quilibet tan-
tum pro partibus à ſe venditis de-
fenſionem, & euictionem promiſe-
rit, Gaſpar Cauallin. dict. §. 4. num. 1.
in fin.

Quod tamen declaratur, ſi vendi-
7 tores vnius rei in ſolidum, & pro in-
diuiſo de euictione obligentur, quia
ex natura contractus in ſolidum ob-
ligantur, l. cum ex cauſa, l. in
executione, §. in ſolidum, l. 2. §.
ex his, ff. de verborum obligationi-
bus. Aymon Craueta conſil. 208.
in fin. Andreas Gail lib. 2. obſer- *
uatione Imperiali 14. numer. 1. & 2.
Ariſ-

Ariſminus Tepat.tom.2.var.ſent.tit. 423.cap.9.verſ. venditores, venditio enim in ſolidum defendenda eſt cùm eius natura ſit indiuidua ex dict.legibus; ipſi enim venditores de indemnitate inuicem obligantur, l. rem hæreditariam circa fin. ff. de euictionibus, vnde nulla ipſis fit iniuria, neque grauamen aliquod infertur, ex eo quod obligationem pro indiuiſo emptori tradere debeant. Idem quoque receptum eſt in pluribus hæredibus venditoris, nam & hi inſolidum emptori de euictione tenentur: & licèt vnicuique pro parte hæreditaria præſtatio iniungatur; tamen defenſio non diuiditur, ſed bene intereſſe, l. ſi rem. §. ſi ei qui mihi. ff. de euict. Andr. Gaild. obſeruat. 14. num. 4.

8 Ampliatur concluſio, quia regulariter venditor tenetur de euictione emptori, l. 2. l. ſi in venditione, ff. de euict. l. qui fundum, §. in lege l. dupla, ff. eod. Paul. de Caſtro conſ. 207. lib. 1. Dec. conſ. 683. numero 15. & conſ. 168. num. 6. & ratio eſt, quia cum teneatur venditor de euictione etſi non ſit promiſſa, l. ex empto, ff. action. empti. Abb. in cap. ſi venditori, num. 5. de empt. & vendit. tradere enim te-
9 netur rem venditor cum effectu, cum paria ſunt non tradere rem, vel minus efficaciter tradere, argum. l. 1. §. fin. ff. de contrah. empt. & ideo ſi res tradita euincatur, non poteſt dici efficaciter tradita, d. l. ex empto, Tuſch. tom. 3. pract. concluſ. 354. num. 7. lit. E.

10 Ampliatur etiam, quia venditor tenetur rei venditæ liberam, & vacuam tradere ad conſequendum rei véditę ſimplex pretium, ſed etiam ab omni onere ſolutam, l. ſi in emptione, §. vacua, & §. fin. ff. de act. empt. l. ſi pater, C. eod. tit. cap. cum Ioannes, vbi notatur, de fide inſtrumentorũ, & eſt text. clarus in l. ſi ex prædijs, C. de euict. ibi Doct. & Bal. dicens, quod ſimpliciter rem vendens, cenſetur pro libera védere, late Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9. num. 56. vbi dicit, tacite videri inter partes emptoris, & véditoris, quòd res illa libere tradatur, gloſ. fin. in l. ſi cum venderes, ff. de contrah. empt. Fabianus de Monte de empt. & vendit. q. 6. num. 7. Claud. in l. 1. §. ſi hæres, ff. ad Trebellian. inquit quòd ſufficit rem poſſe aliquo caſu peruenire ad tertium poſſeſſorem, vt libera non dicatur, ita Oſaſchus deciſ. 24. num. 3. & 6. Surd. deciſ. 165. num. 2. & 3. & deciſ. 253. & in conſ. 13. num. 15. & in conſ. 36. num. 9. lib. 1. Hieronymus Leon deciſ. Valentin. 47. num. 8.
11 & 9. Res enim non dicitur tradita libera cum poſt traditionem euinci poteſt, l. ſuper fundo, C. de tranſact. vbi dicit Salycet. quòd res in toto, vel in parte aliena non dicitur libera tradi, Surd. dict. conſ. 13. num. 15. & dict. deciſ. 253. num. 9. ibi: At non dicitur libera tradi res, quę pro parte eſt aliena. Bartol. in l. Mæuius, §. in fundo, nu. 6. ff. de leg. 2. Auguſtinus Beroius conſ. 158. à numero 21. lib. 1. Carol. Ruin. conſ. 141. num. 4. & 5. lib. 1.
12 Vbi tamen res in parte, vel in totum aliena reperitur, licèt contra venditorem agi non poſsit de euictione, antequam res euincatur: tamen propter dolum tenetur emptori etiam re non euicta, nec lite mota ad omne damnum, & intereſſe inde proueniens, l. ſeruus, §. ſciens vbi Bart. Alexand. Salycet. ff. de act. empt. l. vendit. eodem tit. Alexand. conſ. 14. col. 3. lib. 5. & conſ. 63. num. 5. lib. 6. Corneus conſ. 81. num. 3. lib. 3. Decius conſ. 283. num. 19. Beroius conſ. 158. num. 52. lib. 1. Cùmque præſu-
13 matur venditor habere notitiam oneris, & vitij rei venditæ, Bald. in l. 1. §. amplius in princ. ff. de ædil. edict. por tex. ibi Corneus d. conſ. 81. prout contra emptor præſumitur ignorare
14 ius venditoris, Alex. d. conſ. 63. nu. 10. Beroius d. conſ. 158. num. 52. Anton.

Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 45. Cæſar Barcius deciſ. Bononienſi 85. à nu. 3. Gutierr. lib. 2. pract. cap. 169. Pater Bañez de iuſt. & iure, quæſt. 78. de empt. & vendit. Lælius eodē tract. lib. 2. cap. 21. dubit. 11. Pater Molina ibidem, tom. 2. diſp. 353. & diſp. 380. Felicianus de Solis tom. 2. de cenſib. in præfat. ad lib. 1. num. 5. vbi omnes cōcludunt, emptorem præſumi ignorare conditionem rei emptæ, & quòd illa eſſet aliena, vel alteri obligata, aut oneri alicui obnoxia, cum venditor qualitates eius nō exprimit. Surd. dict. conſ. 13. num. 32. & 33. & in dict. conſ. 36. num. 14. per text. in l. penult. C. de euict. l. verius, ff. de probat. l. fin. ff. pro ſuo. Ioan. Baptiſta Coſta de facti ſcientia, inſpect. 90. num. 3.

15 Principalis concluſio limitatur, vt non habeat locum in vniuerſitate vendita, vt hæreditas, venditor de euictione non tenetur ſingulis rebus euictis, l. 1. C. de euict. vbi omnes communiter. Hugo Donellus ad lib. 8. C. tit. 46. de euict. Anton. Gomez, cap. 2. de empt. & vendit. num. 44. Cæſar Barcius deciſ. Bononienſi 85. & ratio eſt, quia vendens hæreditatem, vel vniuerſitatem, cum non videatur vendere rem aliquam particularem, ſed tantum ius vniuerſale ſibi competēs, & illud non ſit euictum, merito de euictione non tenetur, l. 2. in princ. ff. de hæred. vel act. vend. Hugo Donellus vbi ſuprà, idem dixit, adeo verum eſſe euictionem rerum ſingularium à venditore hæreditatis non præſtari, vt probandum ſit (quod Ioannes Scerus interpres putauit) nec ſiquidem ab eo præſtari debere, quamuis res omnes hæreditariæ, aut quæ hæreditariæ putabantur, ſint euictæ, nam & ſingulis rebus hæreditarijs omnibus euictis, nihilominus manet hæreditas, quæ vendita eſt, & præſtatur: hæreditas enim ſine vllo corpore iuris intellectum habet, l. hæreditas, ff. de pet. hæredit, id eſt, intelligitur ſine vllo corpore. Porrò hæreditas ſolum vendita eſt non res ſingulæ, atque iure vniuerſali vendito rerum ſingularium euictionem non præſtari Cæſar Vrſillus in add. ad Afflictū deciſ. 81. num. 3. & 4. Caſtellus Sotomaior lib. 4. controuer. cap. 42. num. 67. Tuſchus practic. conc. iur. tom. 3. lit. E. concl. 366. num. 21. & 23. & 32. niſi de hoc fuerit ſtipulatus, quòd non teneatur de euictione.

16 Limitatur etiam, quando emptor ſciret rem alienam, nam nec tunc debebitur, l. ſi fundum, C. de euict. Tuſchus d. concluſ. 354. fallent. 1.

17 Ampliatur concluſio, quòd non ſolum tenetur vēditor emptori ad pretium, quantum æſtimabitur tempore, quo res euincitur, de quo infra dicemus, ſed etiam ad intereſſe; vt ei ſoluat quantum ſua intererat eam rem non fuiſſe euictam, atque ad damna ſubſequuta; ita habetur in l. libera, C. de ſententijs, & interloquut. omn. iud. l. ſi cum quæſtio, C. de euict. l. euicta re, ff. eodem, cap. fin. de empt. & vendit. l. 32. tit. 5. par. 5. l. 12. tit. 30. lib. 3. Ordinamenti Portugalliæ, vbi additur poſſe emptorem agere, vel ad rē, & intereſſe illius, hoc eſt, quantū æſtimabitur tempore, quo fuerit euicta, & quantum ſua intereſt euictam nō eſſe, vel ad pretium, quod pro illa dedit, vt emptor ipſe maluerit, l. 1. §. vlt. C. de rerum permutatione. Pater Molina tom. 2. de iuſt. & iure, diſp. 380. num. 1.

18 Declaratur, quòd ſi ſint plures res venditæ vno pretio in vniuerſum, & confuſè enuntiato, non in ſingulas diſtributo, vnica venditio dicitur, argum. l. ſi duos ſeruos, ff. de euict. l. ſi duos ſeruos, ff. cont. empt. l. cùm eiuſdem, l. plura mancipia. Odofred. Bal. & Veron. in dict. l. cùm eiuſdem, pluralitatem venditionū inferentes ex pluralitate rerum venditarum, ſed ex varietate pretij in ſingulas conſtituti, Odofredus in d. l. cùm plures, & ibidē Ful-

Fulgoſ.in fin.Bart.in l.ſcire debemus, ff.de verb.obligat.num.2. Caſtr.num. 5.Cumanus, num.6. Iaſ.num.3. Bald. conſ.60.num.4.lib.3.Boſsius in praxi de remiſ. mercedis, num.22. Gabriel conſ.49.num.10.lib.2.

19 Illud tamen intrepidè affirmandũ cenſeo,quòd obuiter attingere decreui, tametſi vna fuerit emptio,ſi aliqua res ex his non tradatur, ad reſolutionem totius contractus agi nõ poteſt, ſed ſolùm ad implementum, vt nempe,vt illa quoque traderetur, etſi tradi non poſsit ad intereſſe iuxta notata in l. cum proponas,la 2. C. de pact. vbi Riminald.ſentit in l.1. ff.dè euict. in l.1.ff.de act.empt. cum hoc habeamus textus apertos, l.cum plures, ff. euict.l.ædiles aiunt,§.ſi plura,& §.fin. l.cum in ea,§.1.de ædilit. edicto: imò vero, neque ab vnius tantum rei vendicatione reſilire liceret;quia pro parte tradi non poſſet, l. domum,l.ſed ſi communis, ff.de contrah. empt.l.fin. C.de comm.rer.alienat.l. ex mille, §. cæterum, ff. de euict. Et quemadmodum poſt traditionem plurium rerum aliqua ex his euicta, tot ſunt actiones de euictione, quot res euictæ,tametſi eadem venditio vna ſit vno pretio facta,dict.l.cum plures,ita ante traditionẽ tot ſunt actiones ex empto actori competentes,vt ſibi tradantur,quæ traditæ non fuerint , etſi tradi nequeãt ad intereſſe,l.ex empto in princip.ff.de actionib.empt.vbi Caſtr.clarè ſenſit eandẽ actionẽ ex empto cõpetere ante traditionem,vt res tradatur, & poſt euictionem re tradita;iam euicta,& pro rebus traditis liberationem competere,pro nõ traditis actionem ſupereſſe, vel ad tradendum,vel ad intereſſe:nec diſſentit Bar. in dict. l. ſcire debemus, num.2.ff.de verb. oblig. ibidem Cuman. num.7. vt certè non videatur conſtituenda differẽtia traditæ ne fuiſſent res vno contractu venditæ,& aliqua ex his euicta, at verò nondum traditæ fuerunt,& primo caſu nõ licere à venditione recedere, ſed ſolum actionem emptori pro euictione competere : ſecundo caſu à venditione recedi poſſe ob rem aliquam ex pluribus venditis,quæ tradi non poſsit, cùm verius ſit vtroque caſu contractum irreuocabilem eſſe, ſed ita tamen, vt primo caſu competat actio de euictione,& ex empto ad intereſſe, ſecundo caſu ex empto, vt res tradatur, & ea nõ tradita ad intereſſe: quam opinionẽ veriori, & crebriori calculo receptam, & omnino tenendam, docet Gabriel dict. conſ. 49.num.15.& 16.& per totum,Cæſar Barcius deciſ.Bononiẽſi 62. num.24.

Cui non obſtat, quòd obligatio
20 rem tradi ſit indiuidua ;idcirco promiſſorem traditione partis non liberari, l. ſtipulationes non diuiduntur, ff.de verb.obligat. non enim propterea ſequitur contractum reſcindi debere,namque manet in priſtino ſtatu, cum pro rebus traditis competit liberatio,pro non traditis ſuperſit actio ex empto ad earum traditionem, aut ad intereſſe, & obligatio plures res tradendi, diuidua eſt pro diuiduitate rerum tradendarum, vt per Fulgoſ. in d.l. cum plures in fin. facit etiam id quod ex authoritate Decij conſ.121. tradit Ioan. Plotus conſ. 88. num.13. Videlicèt, quòd quando fuit venditio plurium rerum vno contractu, & vno pretio, licèt probetur læſio in vna re poſita in contractu, & non probetur de alijs rebus,tunc non poteſt reſcindi talis contractus reſpectu læſionis.
21 Stat igitur regula venditionem plurium rerum quamuis vno pretio factam, in aliquibus earum ſubſiſtere
22 tametſi aliæ non tradantur : quæ tamen limitatur, vt non procedat ſi cõſtare poſsit emptorem partem empturum,aut venditorem partem venditurum non fuiſſe,d.l. cum eiuſdem, ff. de ædilt. edict. Barcius dict. deciſ. 62.num.26.

23 Limitatur etiam in animalibus, & ho-

hominibus eiuſdem generis, vel offi-
cij, dict. l. ſi duos, & ibi gloſ. declarant
Cepola, Alberic. in l. Labeo, §. fi. ff. de
ædil. edict. in pluribus enim ſeruis di-
uerſi officij vno pretio venditis, ad-
mittitur vnius tantum redhibitio vi-
tioſi, ſcilicet, in reliquis venditione
firma manente, etiam altera parte
contradicente, d. l. ſi plura, d. l. Labeo.
qui ſunt eiuſdem officij redhibentur
omnes, niſi vtraq; pars conſentiat,
vnius tantum reddibitionem fieri ad
ad Cœpol. in d. l. ſi plura, d. l. Labeo,
hoc verò non alia ratione contingit,
niſi quia non ſit veriſimile emptorem
partem ſolum empturum fuiſſe, quã-
uis pretium in ſingulos ſit diſtributũ,
Cæſar Barcius dict. deciſ. 62. num. 27.

Et etiam declaratur, vt locum non
24 habeat, quando res ſunt eiuſmodi, vt
eſſet dura ſeparatio, ſi vna tantum
ex rebus venditis redhibeatur, vt in
caſu l. ædilis in fin. iunctis tribus ſe-
quentibus, & in l. plerumque, ff. de
ædilit. edict. quibus addo Anton. Go-
met. tom. 2. var. cap. 2. num. 49. verſ.
dubium tamen eſt. Crauet. conſ. 202.
num. 13. & conſ. 246. num. 3. Tiraq.
de retract. lignag. 23. gloſ. 1. à nu. 20.
& 23. Ariam Pinel. in l. 2. part. 1. cap.
4. C. de reſcind. vendit. num. 1. Dec.
conſ. 421. num. 23. Azebed. in l. 10.
tit. 11. lib. 5. Recop. à num. 2. Matien-
ço in l. 7. gloſ. 7. à num. 20. lib. eodem.

Declaratur etiam, quando emptio
25 in parte tantum ſubſiſteret, emptor in
communionem incidere cogeretur,
quia res vendita forte cum alio com-
munis eſſet, vt in caſu l. quod ſi vno, ff.
de in diem addictione, in l. tutor. §.
fin. ff. de minorib. vt ſi ex pluribus re-
bus vno pretio diſtractis illa tradi
non poſsit, quia emptor potiſsimum
motus fuerit, vt alias cõpararet, arg.
l. arboribus, ff. de contrah. empt.

Venditione tamen plurium re-
27 rum facta, ſi vna non tradatur non ſo-
lum intereſſe, quòd paſſus eſt emptor
ob rem illam non traditam ratio ha-
benda eſt, ſed etiam, quòd proter hoc
ceteræ res minus pretioſæ ſunt red-
ditæ, gloſ. in dict. l. cùm plures, ff. de
euict. tradit Gabriel d. conſ. 49. num.
10. etſi quidem venditor ignoraſſet
alienam fuiſſe rem tamen ad præſtan-
dum emptori, quanto minus aliàs res
empturus fuiſſet, ſi ſciuiſſet, ad totale
intereſſe iuxta diſtinctionem, Alex. in
conſ. 95. num. 4. lib. 5. & in conſ. 63.
num. 9. lib. 6. Barcius deciſ. 62. num.
33. & latius infra examinabimus.

28 Declaratur principalis concluſio,
quòd venditor, qui non tradit rem li-
beram; aut pro parte alienam, ſi agat
ad pretium, ſubmouetur exceptione
rei non traditæ, l. Iulianus, §. offerri,
ff. de action. empti cum ibi notatis, &
hæc dicitur doli exceptio, d. l. ex præ-
dijs in fin. C. de euict. l. qui pendente,
ff. de act. empti, latè Stephanus Gra-
tian. diſcept. forenſi 411. num. 11. &
12. tom. 3. Eſt enim in dolo venditor,
quando ſciens rem alienam, eam ven
dit tamquam propriam, vel ſaltẽ ſup-
primit alienam obligationem, l. vina,
§. planè, vbi gloſ. Bald. Alber. Fulgoſ.
Salycet. ff. de peric. & commod. rei
vend. l. quæro, l. Iulian. ff. qui pecus, &
§. quod autem diximus, ff. de action.
empt. l. qui libertatis, §. ſed ſi quis, ff.
de euict. Franciſcus Beccius conſ. 106.
num. 11. ibi: Ex taciturnitate dolus
venditoris arguitur, l. quæritur, §. ſi
venditor, ibi Bart. & Fulgoſ. dicentes
quòd ſi venditor ſcit vitium rei, & ta-
cet, preſumitur animo circumuenien-
di emptorem id facere, ff. de ædil.
edict. Hieronymus Leo deciſ. Valen-
tina 47. à num. 11.

Et in tantum hoc procedit, quia ſi
29 venditor minorem partem rei vendi-
tæ tradiderit, non poterit pretium
conſequi, niſi integram, & totam tra-
dat, quia hi duo caſus à pari procedũt,
vt notatur in d. §. offerri vbi Bald. &
cæteri, Surdus conſ. 36. num. 9. & cõſ.
13. num. 10. Miſynger. ſingul. obſer-
uat. 53. centur. prima, Sylueſter Aldo-
bran-

brandinus conſ.19. à num.1. vſq; ad num.12. vbi late, num.21.& 22. Quòd emptor cui libera res non fuit tradita habet exceptionem rei ſibi non traditæ liberæ, & non tenetur pretium ſoluere: & num.6. ponit cautelam pro emptore paupere, vt excipiat rem non eſſe liberè traditam, ſed dotibus, & alijs obnoxiam, vt differat ſolutio-
30 nem pretij, & num.8.& 9. Quod emptor, cui res obligata tradita eſt ſi pretium ſoluit, poteſt agere quanto minoris empturus fuiſſet ratione obligationis, & multo magis ante pretiũ ſolutum ſibi competit exceptio, vt voluit Bal. in l.2.C. de ædilitijs actionib. circa finẽ, verſ. ſed pone emptor per regulam, l. inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iur. & Iaſ. & Dyn. ibi relatos, quòd etiam tenuit Surdus in locis inferius referendis. Idem Aldobrandi-
31 nus ſcripſit, quòd emptor cui res libera tradita non fuit, non tantum ſolutionem pretij differre, ſed & creditum extinguere pro ea parte, in qua iudicabitur propterea rem venditam minoris valere, vt ſentit Bal. in dict. l. 2.C. de ædilit. action. & late declarat Pariſius conſ.78. colum.2. lib.3. Surdus dict. conſ.13. num.15. & d. deciſ. 253. num.9.

Et eſt adeo verum, quòd venditor
32 rem liberam tradere tenetur, vt poſt traditionem etiam conueniri poſſit ab emptore quamuis nulla inferatur moleſtia, vt rem alienam, vel alteri obligatam liberet, vel ſoluat quanto minoris intereſt, rem non eſſe obligatam; prout latius comprobat Surdus dict. deciſ.165. num.4. & 5.& Angel. in l.1.§. ſi hæres, ff. ad Trebellian. ibi Alexand. nu.3. qui addit, hoc voluiſſe Bart. in l. ſi quis ſtipulatus Stichum, §. fin. ff. de verb. obligat. idem probarũt Caſtro, & Claudius, ſed clarius Rip. num.31. gloſ. & Bal. & Salyc. in dict. l. ex predijs, C. de euictionibus, Surd. dict. deciſ.253. num.10. per gloſ. in l. ſi ſeruus quem. §. ſciens, vbi Bart. Salycet. Alex. ff. de act. empt. idem Bar. in l. at qui natura, §. cum me abſente, ff. de neg. geſt. Bal. in l. libera, colum. fin. C. de ſent. & interlocut. & in l.1. opp.5.C. de peric. & comm. rei vend. imò fortius gloſ. in l. ſi rem quandam, ff. de euict. & ad pretium ſolutũ agere licebit in hoc caſu, multo magis li- 33
cebit pretium retinere, cum retentio facilius detur, quàm petitio, l. per retentionem, C. de vſuris, l. Paulus, ff. de doli except. l. inuitus, §. cui damus, ff. de regul. iur. Iaſ. in l. naturali, §. nihil commune, col.12. ff. de acquir. poſſ. Decius in l. Diuus, ff. de reg. iur. num. 2. Viuius deciſ.317. num.13. lib.2. Crauet. conſ.148. num.2. Beccius cõſ. 72. num.15. Surdus conſ.4. num.5.& in dict. deciſ.253. num.10. & conſ.36. num.23. & num.11.& 12. lib.1. Vbi ſingulariter inquit, quòd quamuis text. in dict. l. ex his prædijs dum dicit quòd emptor agere poteſt contra venditorem, vt rem venditam liberet ab hypotheca, ſi eſt obligata, vel faciat ementis, loquatur re nondum tradita: idem tamen eſt ſi ſit tradita, quia agit nihilominus emptor, quia emptor non debet eſſe deterioris cõditionis poſt traditionem, quàm ante, per text. in l. creditori, §. prædium, ff. de act. empt. Surd. d. conſ.36. num. 23. Caſtillo Sotomaior, dict. l.4. cap. 42. num.90. controu. iur. Gutierr. lib. 2. pract. quæſt.169. Azeb. in l.1. tit.21. lib.4. Recop. ex num.163.

Venditor tamẽ ratione cõditiona-
34 lis obligationis, & hypothecæ poteſt ante euentum conditionis petere, vt ſibi de indemnitate caueatur, vel agere quanto minoris: latè Aldobrandinus dict. conſ.19. fere per totum, & num.12.& ſeqq.

Præterea facit etiam, nec debitorem, cuius bona vendita fuerunt iudicis autoritate, inſtantibus, & poſtulantibus creditoribus, nec creditores ipſos, reſiduũ pretij ab emptore exigentes, excuſari poſſe in præſenti, aut reten-

retentionem pretij eiuſdem ex eo impedire, quòd qualitatem rei venditæ ignorauerint, aut eam pro parte alienam neſciuerint, & ita eam declarare tempore venditionis non potuerint. Venditoris namq; ignorantia nõ nocet emptori quominus vẽditor teneatur emptori, ſi emptor fuerit deceptus, ſicut in terminis adnotauit poſt Azonem in ſumma, C. de ædilit. act. Petrus Surdus dict. deciſ. 165. num. 9. per text. in l. 1. §. ſi cauſa, ff. de ædilit. act. adnotarunt quàm plures aliis iuris interpretes ſtatim cõmemorãdi, & ij communiter aſsignarũt rationem illam Bald. in l. 1. in 1. opp. C. de ædit. actioñ. Cauallinus cap. 2. de ædilitijs action. num. 8. quòd ignorantia venditoris non minuit damnũ emptoris, ergo non facit etiam ceſſare actionem quæ propter damnum oritur, ſicuti poſt alios iuris interpretes probauit etiam Myſingerius obſeruat. 56. num. 6. & 7. cent. 1. vbi diſtinxit, quod venditor, vbicumq; ſciens non certionem fecit emptorem de qualitate rei propter quam minoris valet, quòd teneatur ignorãti ad omne intereſſe, l. emptor, §. 1. & l. Iulianus, & l. quæro, ff. de action. empt. ſi autem venditor ignorauit tenetur quanto minoris emptor fuiſſet empturus, ſi ſciuiſſet, l. quod ſerui, ff. de ædit. edict. & dict. l. Iulian. in princip. l. Labeo, ff. de cont. empt. quare pro cautela ſeruandum inquit Myſingerius, quòd venditor nolens de prædictis teneri ſpecialiter moneat, & certiorem faciat emptorem de qualitate rei, dict. l. quærc: idipſum tradit Surdus conſ. 36. num. 13. qui concludit ibi: & propterea ſicut agere poteſt emptor quanto minoris emiſſet: ita & facilius poteſt excipere, & petere, quòd domus æſtimetur cùm illa qualitate, & in conſ. 15. num. 15. per l. vina, §. planè, ff. de peric. & comm. rei vend. vbi gloſ. Bald. Alberic. Fulg. & Salycet. l. qui libertatis, §. ſed ſi quis, ff. de euict. l. ſi ſterilis, §. ſi prædijs, ff. de action. empt. l. quæritur, §. ſi venditor, ff. de action. empt. Beccius conſ. 106. num. 11. & ſequenti: idem Surdus conſ. 145. num. 8. & 9. Cœpola de ſeruit. cap. 1. num. 17. & 18. Anton. Gomez, qui eandem adducit diſtinctionem, tom. 2. var. cap. 2. num. 45. vbi explicat l. 63. tit. 5. par. 5. Ioannes Gutierr lib. 2. pract. quæſt. 169. vbi de intellectu legis partitæ, Caſtellus Sotomaior, dict. lib. 4. controu. iur. cap. 42. num. 93. Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcientia, & ignorantia, cum deciſ. 165. num. 9. & 10. Surd. diſtinxit inter intereſſe intrinſecum ab extrinceco, hoc namq; dicit, quòd venditor non præſtat, venditor ignorans illud indiſtinctè exigitur per emptorem, Ioann. Anton. Lanar. cõſ. 73. num. 24. Craueta conſ. 988. num. 2. & 3. Etiamſi quis vendiderit rem, vt illam tenet, & poſsidet; adhuc non excuſatur à præſtatione intereſſe, cũ teneatur de euictione, dict. l. quæro, ff. de action empt. l. non dubitatur, C. de euiction. Lanarius cõſ. 48. id ipſum probat Laderchius de Imol. conſ. 130. num. 7. Cauallinus de ædilit. act. cap. 2. num. 10. poſt tract. de euiction. ibi: *Si conſideras damnum intrinſecum quod ex morbo prouenit, & tunc nulla, ſit diſtinctio ſciat, vel ignoret venditor,* dict. §. cauſa. Si conſideras damnum, quod extra rem eſt, & tunc conſideratur ſcientia, vel ignorantia venditoris contingerit illud damnum, dict. 1. C. eodem, & l. Iulianus in princip. ff. de action. empti.

35

36

37

38 Emptori, re euicta pretij nondum ſoluti retentionem, atq; exceptionẽ competere, non modò aduerſus venditorem, ſed etiam aduerſus creditorem vẽditis pignoribus per ſubhaſtationem, & euictis, ita quidem in proprijs terminis, vltra id quod ſuprà diximus, Rota Rom. 281. n. 33. & 34. & 35. p. 2. nouiſsim. Caſtillo Sotomaior d. lib. 4. cap. 42. controu. iur. num. 97.

Em-

39 Emptor, qui cum venditore contrahit, quamuis diligenter teneatur illius conditionem, atque qualitates inquirere, ſi tamen res vendita communi æſtimatione libera omnino, & vẽditoris pleno iure reputaretur, nec periculo, nec oneri ſubiecta, ignorantia ea multum probabilis, & iuſta diiudicatur, vt ex ea emptor excuſetur ſicuti per text. in l. ſi quis patrem, ff. ad Senat. Conſult. Macedon. & in l. miles, §. mulier, ff. ad l. Vel. de adult. Dec. in l. qui cum alio, num. 3. & ibi Cagnol. num. 15. poſt gloſ. ordinariã, Molina lib. 2. de primog. cap. 13. num. 29. & 30. ad limitationem illius, quòd is, qui cum alio contrahit tenetur diligentèr inquirere illius cõditionem, atque qualitates: ſic etiam quòd conditiones rei, quæ non ſunt veriſimi-
40 les, vel contra communem opinionem, vel ad inueniendum difficiles, aut per venditorem non enunciatæ, quòd non teneatur perquirere emptor, vel alius contrahens, cum gloſ. in l. loco, ff. de acquir. poſſ. in l. ſi duo, vbi etiam Alex. & alij, ff. de acquirẽd. hæredit. Alex. & alij per Dec. in l. ſi per errorem, num. 9. in fin. ff. de iuriſdict. omn. iudic. Rip. lib. 2. reſp. cap. 12. Calcan. conſ. 24. colum. 4. circa med. Crotus in l. filiusfam. §. diui, nu. 170. quæſt. 8. ff. de leg. 1. Curt. Iun. conſ. 59. ante fin. Cagnol. in dict. l. qui cũ alio, num. 18. ff. de reg. iur. Tiraq. de retract. lignag. in fin. num. 41. & 44. Ant. Gab. de reg. iur. concluſ. 6. num. 42. firmauit Rota Romana dict. deciſ. 281. num. 29. iuncto num. 27. & 28.
41 Rurſus dict. l. qui cum alio, ff. de reg. iur. procedit reſpectu perſonæ, cum qua contrahitur; non autem reſpectu rerum, de quibus contrahitur. Caſtellus Sotomaior dict. cap. 42. num. 100. Et ita de iure emptor agere poſſit de
42 euictione, ſi venditor ſciens qualitates rei venditæ illas ſubprimendo tacuerit, vel ſi non explicauerit: quia illas ignorauerit; nec ſit culpę emptoris ad ſcribendum ſi ignorauerit, aut non inquiſierit qualitatem, aut grauamen rei venditæ, & in terminis Surd. dict. conſ. 13. num. 38. & 40. & in cõſ. 158. num. 123. & deciſ. 265. num. 46. Cœphalus conſ. 393. nu. 99. Cuman. conſ. 26. colum. 1. Nec dict. l. qui cum alio non procedit in caſibus in quibus
43 alter ex contrahentibus tenetur ex natura contractus notificare aduerſario omnes qualitates rei, quia non poteſt poſteà obijcere ignorantiam, quam ipſe cauſauit, vt in venditore,
44 qui tenetur omnia exprimere, quæ potuiſſent emptorem à contrahendo remouere, l. Iulianus, §. qui pecus, & §. quod autem, ff. de action. empt. l. qui libertatis, §. ſed & ſi quis, ff. de euict. l. quæro, ff. de action. empt. l. quæritur, §. ſi venditor, ff. de ædilit. edict. l. in vendendo, §. ſi ſeruitus, vbi Caſtro, ff. de cõtrah. empt. Surd. dict. conſ. 150. num. 124. Si tamen emptor probabilitèr, & iuſtè ignorauerit qualitatem rei venditæ, nec venditor explicauerit, ſiue ignorantia, ſiuè dolo id eius contigerit, nequaquam venditor poteſt obijcere ignorantiã, quiam ipſe quoque habuit ſi ignorauit, vel cauſauit, ſi ſciuit, l. ſi ſterilis, §. ſi prædij, ff. de act. empti, & per alia iura ſuperiùs allegata tenet etiam Caſtellus Sotomaior, dict. cap. 42. num. 103.
45 Et ratio huius eſt; quia venditor explicitè, & apertè tenetur omnes rei venditæ qualitates explanare, & notificare, nec ſufficit, ſi verbis generalibus, & profuſorijs ſignificaret, dict. l. Iulianus, §. idẽ Iulianus, ff. de action. empt. dict. l. qui libertatis, §. ſicuti, ff. de euict. Bald. in conſ. 413. lib. 5. & in rub. C. de contrahenda empt. num. 6. Alex. conſ. 95. num. 2. lib. 5. & in conſ. 109. num. 10. lib. 4. Petrus Surdus d. conſ. 13. num. 34. & 35. vbi inquit, quòd ne vẽditor teneatur, debet ſpecialitèr emptorem, & clarè certiorem facere, nec ſufficit, quòd obſcurè, & ſub inuolucro verborum exprimat. l. ea,

ea, quæ commendandi, § fin. ff. de cõtrah. empt. l. tenet. §. fin. ff. de action. empt. Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 49. Franciſcus Beccius conſ. 106. num. 11. idem firmauit Surd. dict. conſ. 150. num. 126. lib. 1. & num. 127.
46 adijcit, quòd venditor non ſolùm tenetur certiorari de his, quæ ab ipſa re dependet, ſed de his quoque, quæ ſunt extra rem, vt ſi ſciat venditor decretum breui publicandum, per quod diminuatur valor rei, tenetur emptorem certiorem reddere, aliàs teneretur de dolo, ita Bart. in dict. l. quæro, ff. de action. empt. valet enim argumẽtum de mutatione bonitatis intrinſecæ ad mutationem extrinſecæ, vt dicit Bald. qui idem voluit in l. 2. C. de peric. & cumm. rei vend. Rom. ſingul. 286. Angel. & Caſtro in l. 1. §. vlt. ff de actionib. empt. Afflictis deciſ. 399. num. 9. Marſilius in l. ſtatu lib. num. 17. ff. de quæſtionib. Auguſtin. Berotius, quæſt. famil. 61. in fin. Straca de mercat. tit. de ſpõſionib. §. item quæro, num. 2. Couarr. in reg. peccatum, 2. par. § 4. num. 5. quamquis dicat, in foro conſcientiæ non teneri ad rei reſtitutionem, Pinel. in l. 2. par. 3. cap. 2. num. 22. & ante eum Cagnol. ibidem, num. 173. C. de reſcindenda vẽditione. Menoch. lib. 2. de arbitrarijs centur. 2. caſu 182. num. 21. & 22. Gratus conſ. 110. num. 16. lib. 1.

Neque obſtat dicere, quòd ratio-
47 ne ignorantiæ prohibitionis venditor excuſetur à præſtatione damnorum, & intereſſe, ex doctrina Abbat. per Hoſtien. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, num. 10. vt lite pẽdente, cum
48 alijs allegatis. Farinac. tom. 1. crimin. deciſ. 44. Vbi alienans rem litigioſam ignorantèr non incurrit pœnas impoſitas ſcientèr alienanti, cùm enim pro regula conſtitutum eſt, quòd venditor etiã ignorans teneatur de euictione, & ad damna, & intereſſe: hoc enim ex natura actionis ex empto prouenit, vt ſuperiùs repetitum eſt, & per l. contractus, C. de fide inſtrumentorum, nempe, vel vt impleatur contractus, vel præſtetur intereſſe, & in hoc nulla ſit diſtinctio inter vẽditorem ſcientem, vel ignorantem; quia ex ignorantia eius non diminuitur intereſſe emptionis, & ideò propter ignorantiam rei alienæ non excuſatur venditor ab euictionis obligatione toto tit. de euictionibus à pari procedunt reſtitutio pretij, & præſtatio intereſſe intrinſeci, vt optimè declarat Afflict. poſt Iſern. tit. de prohibita feud. alien. per Feder. in notab. 13. nu. 7. ver. quærit tamen hic Andr, quia prouidendo lex de vno caſu, ſcilicèt de pretio, videtur prouidiſſe de ſimili non expreſſo, ſcilicèt, de intereſſe, l. ſi extraneus, ff. de conditione ob cauſam, & plura alia congeruntur per Afflict. vbi ſuprà: & Rota Romana tenuit in cauſa Volaterrana terrarum, coram R. P. D. Blanch. 18. Aprilis 1586. qua fuit dictum. quòd text. in l. ſi procurator, ff. de iure fiſci, quamuis dicat procuratorem fiſci, qui rem aliquam vendidit, & duplum, vel triplum pro euictione promiſit: non tamen teneri niſi ad ſimplum intereſſe reſpectu illius ſimpli: & fuit eadem deciſio confirmata ſub die 28. Maij eiuſdem anni, Farinacius deciſ. 44. num. 2. tom. 1. crimin. & eſt text. expreſſus in cap. ſi vaſſallus feudum, & ibi Afflictis ſi de feud. controu. inter dominum &c. vbi vaſſallus, qui ignorans feudum vendidit, tenetur ad intereſſe. Quod verò deduximus ex Abbate, habet locum in pœna, quæ extrinſecùs venit, & quæ non præſtatur ab ignorante: non autem intereſſe, quod venit ex natura ipſius actionis.

49 Et quamuis Bart. in l. cum lex, ff. de fideiuſſoribus videatur diſtinguere inter venditorem ſcientem, & ignorantem, vt ignorans ſaltem teneatur ad reſtitutionem pretij, & ita videtur ſentire, quòd non teneatur ad aliud,

& cu.n

& cum eo tenent Aretin.& Iaſ.in ad-
dit. ad Port.in §.fin. inſtitut.de empt.
& véditione, eandem diſtinctionem:
tamen Angelus in dict.l.cùm lex ean-
dem diſtinctionem reprobat, & duo-
bus caſibus ait venditorem teneri ad
intereſſe, vel cùm vterque tam ven-
ditor, quàm emptor eſt ignorans, vel
cum emptor ſaltèm, & allegat.l.& li-
beri, ff. de contrahend.empt.eandem
ſententiam optimis fundamentis de-
fendit Cuman.ibi num.5.& 6. Imola,
num.4. Fabian.de Monte in tract. de
empt.& vendit. in 4.quæſt.nu.5.verſ.
Tertiò quæro, Farinac.dict.deciſ.44.
num.3.
50 Tamen licèt aliqui Doctores di-
cant, venditorem ignorantem non
teneri ad reale intereſſe, prout inquit
Bart. in l. Iulianus in fin. princ. ff. de
action.empt.Iaſ.in dict.add. ad Port.
§.fin.de empt.& vendit. Cœpola in l.
1.§.cauſa, num.14. ff. de ædilit.edict.
Cauallin.cap.2.de ædilit. actionib. n.
19. tamen ad intereſſe intrinſecum,
ſiue ſciens, ſiue ignorans venditor te-
netur, non autem ad intereſſe extrin-
ſecum, dict.l.Iulian. l. ſi ſterilis, ff. de
action. empti, ab eius præſtatione
propter ignorantiam excuſatur ven-
ditor, à quo non diſcrepat Ant.Go-
mez dict.tom.2.cap.2. num.50. verſ.
adde tamen.
Sed etſi demus diſtinctionem in-
51 ter venditorem ſcientem, & ignoran-
tem, ea tamen diſtinctio non habet
locum, quando venditor ſpecialiter
promiſit ſeruare emptorem indemnẽ
à damnis, & intereſſe, vt quotidiè po-
nitur hæc clauſula in inſtrumentis pu-
blicis: & licèt etiam quòd ex natura
actionis venditor non teneatur, tene-
bitur propter pactum ſpecialitèr ap-
poſitum: in hac enim materia ſpecia-
lis prouiſio attenditur, l. ſi fundum, C.
de euictionib. Angel. in dict. l. cum
lex, ſub num.1. ff. de fideiuſſoribus, Fa-
rinac. dict. deciſ.44. num.5. de iure
noſtro Regio adeſt, l.63. tit.5. part.5.

quæ eſt aperta in fin. vbi determinar,
quòd ſi venditor fuit ignorans tem-
pore venditionis, ſolum teneatur ad
pretium, ibi: *Mas ſi eſto no ſupieſſe el
vendedor quando la vendio, no ſeria te-
nudo de tornar mas que el precio tan ſo-
lamente.*
Vendens fundum magno cẽſui ob-
52 noxium tamquam eſſet paruo graua-
tus, ſiue ſcientèr id, ſiue ignoranter,
tenetur emptori ignoranti, actione
ſolummodo quanto minoris, non au-
53 tem ad intereſſe, ex text. in l. ſi minor.
9. C. de actio.empt. & licèt Salycet.
ibi contrarium aſſeruit, quòd tenea-
tur ad intereſſe, ni fallor, toto cœlo
ab errat, cùm eius quod intereſt nulla
54 penitus mẽtio, neque ratio in eadem
lege habeatur, imò id, quòd intereſt,
expreſsis verbis excluditur à ſpecie
illius legis, is nempe in tantum con-
uenitur, in quãtum ſi ſciuiſſet emptor
ab initio minus daret pretij, & ſic quã
to minoris, non etiam ad id, quòd in-
tereſt, venditor obligatur, gloſ. in
dict.l.ſi minor verſ.ſed non refert, &
gloſ.in dict. l. Iulianus, verbo quanto
minoris, verſ.nec obſtat, ff. de actio.
empt. Coſta de facti ſcientia, & igno-
rãtia inſpect.90.& rectè, quia verba
illa legis, in tantum, & in quantum,
habent vim reſtringendi: igitur in ea
ſpecie actione dumtaxat quanto mi-
55 noris, & non vltra tenebitur: & ratio
illa eſt non contemnenda, quòd tribu
tum licèt ratione rei præſtetur, tot.
tit.C.ſine cenſ.vel reliq.l.2.C.de allu-
uionibus cum ſimilibus, non eſt vitiũ
ex ipſa re prouenіens, quod ipſius rei
vſum vel nullum reddat, vel ſaltem
deteriorem faciat, aut poſsit aliud
damnum ſua natura præter ipſius tri-
buti neceſſariam ſolutionem poſſeſſo
ri inferri.
Propter tamen aſſeuerationem ven
56 ditor etiã ignorans tenetur, quia vide
tur argui dolus in eo, quod aſſeuerat
rem eſſe liberam, quæ non eſt, quia do
lus arguitur ex mendacio, l. ſi quis
affir-

affirmauerit,ff.de dolo, Bar. in l.pro-
57 curator,qui pro euictione in fin. ff.de
procurat. & in l. dolum, C. de dolo,
Ancarran. conſ.226. n.6.Surd. deciſ.
165. num. 13.& 14. Surdus conſ.13.
num.16. Caſtro 136. ad fin.lib.1.Cra-
ueta conſ.282.num.8.& in conſ.255.
Nata conſ. 342. Franciſcus Beccius
conſ.106.num.13.& ſeqq.dolum pla-
ne in eo argui, qui id exprimit,quod
ignorat.l.Iulianus,§.quod autem,ibi:
Sed non debuit facile,quæ ignorabat aſ-
ſeuerare, ff.de action. empti, gloſ.&
DD.in l.2.ff.quod quiſq; iur.Craueta
conſ. 1000. à num. 200. & 201. vbi
pleniſsimè lib. 6. Paul. de Caſtro in
dict. l. dolum tentat dicere, quòd ſi
58 conſtáter, ſeu pro firmo aſſerat quis,
ſeu affirmet id,de quo non eſt certus,
præſumitur doloſe affirmaſſe,ſi poſtea
reperiatur illud non eſſe verum,quia
facilis eſſe non debuit ad temerariam
aſſertionem, ſeu indicationem: & re-
fert, & probat Carol. Ruin. in conſ.
29.num.6.lib.1.Benuenut. Straca de
proxonetis,par.3.num.14. gloſ.in l.ſi
minor,in ver. quanto minoris, verſ.
nec obſtat,C. de action. empt. Coſta
de facti ſcientia,& ignorátia, dict.in-
ſpect.90.num.9.vbi dicit,diſtinguen-
59 dum eſſe, an dicta aſſeueratio mana-
uerit ex incóſulta facilitate quadam,
& temeritate,an verò ex dolo,& ma-
litia. Priori caſu tenetur dumtaxat
venditor actione quanto minoris, l.
Iulianus, §. quod autem diximus,iun-
cta gloſ. verbo indicationem. Poſte-
riori tenetur ad omne id, quod inter-
eſt, etiam extra rem,cum gloſ.vbi ſu-
prà,& iuribus ab ea citatis: ſi verò vẽ-
ditor nihil penitus dixit de tributo,
ſed ſimpliciter fundum vendidit,igno
rans eſſe tributarium,quòd fortè fun-
dus erat hæreditarius, quo caſu proba
bilis eſt ignorantia, iuxta reg. qui in
alterius de reg.iur. tunc in nullo tene-
tur, hoc eſt, nec ad id, quod intereſt,
nec actione quanto minoris, l.ſi ſteri-
lis 22. §. 1. de act.empt.cuius ſenten-
tiæ rationem illam afferri poſſe exi-
ſtimat Coſta, quòd tributum, vt dictũ
eſt.nõ eſt vitiũ ipſius rei,ita quòd effi-
ciat,vt res ipſa ſua natura minus va-
60 leat, quã valeret detracto tributo: &
num. 13. vbi dicit, quòd aſſeueratio
venditoris dicentis,tributum vel non
deberi,vel minus deberi,cùm vel ma-
ius deberetur,licèt non ſit fraudolen-
ta,ideo obligat venditorem emptori
quanto minoris; quia etſi non ſit do-
loſa,tamen proximè accedit, latamq;
vendentis culpam non obſcurè præ ſe
fert,in eo, quod temerè aſſeuerauit,
quæ ignorabat,dict.l.Iulianus,§.quid
ſi ignorauit: & nu.15. Coſta affirma-
uit. Vbi iuſtiſsimè igitur vẽditor, ſiue
ſciens,ſiue ignorans,dum tamen cum
ignorat aſſeuerat, vel tributum non
deberi,cum vere maius deberetur,
tenetur emptori ignoranti quanto
minoris,non etiam ad id, quod inter-
eſt. Alexand. conſ.95. num. 2. lib. 5.
dict. l. minor.C.de act.empti.Surdus
deciſ.146.num.6. ſiue ignoret tribu-
tum deberi, neque de eo quidquam
dixit, non tenetur, dict. l. ſi ſterilis,
§. 1. ff. de act. empt. Franciſc. Viuius
61 deciſ.382.num.2.lib.2. Tandem em-
ptor cui res non traditur libera,eſt in
eius facultate eligere, an malit rem
tradi, vel intereſſe ſolui, quia hoc,
quod dicitur venditorem teneri ad
intereſſe,inductum fuit emptoris fa-
uore, vt tradit Bald. poſt Nicol. de
Matar.in l.traditio in princ. C.de act.
empt. ita tenet Imol. in l. 4. §. Cato,
num.6. verſ.item aduerte, ff. de verb.
obligat. Socin. num. 10. Romanus in
l.ſtipulationes non diuiduntur, n.26.
ff. eod. tit. Dec. in l. certi conditio,
num. 12. ff.ſi certum petatur, poterit
agere emptor ob rem non tradi-
tam ſi id ſibi placuerit. Pe-
trus Surdus conſ.13.
num.18.lib.1.

QVAE-

QVAESTIO XXIIII.

An in locatione, & conductione debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *Opinio negatiua narratur, quòd non debeatur euictio.*
2 *Opinio affirmatiua enuntiatur, & vera, quòd euictio debeatur.*
3 *Locator non excuſatur, ſi ſemel rem tradiderit, quia tenetur præſtare patientiam per tractum ſucceſsiuum.*
4 *Actus locandi habet tractum ſucceſsiuum.*
5 *Conductor non tenetur penſionem ſoluere ſi res locata non ſit effectualiter tradita, & cõſignata.*
6 *Ampliatur, vt non ſufficiat conſtitutum appoſitum in inſtrumẽto locationis.*
7 *Concluſio limitatur, vt locator trãdendo rem æquè idoneã liberetur.*
8 *Ponitur differentia inter venditionem, & locationem.*
9 *Locator poteſt præſtare rẽ æquè commodam in prædio vrbano.*
10 *Conductor poteſt rem locatam alteri locare, ſi vult, & locator tenetur manutenere teſtium, ſtillicidium, totiens opus fuerit.*
11 *Locator agẽs in iudicio tenetur exprimere patientiam per tractum ſucceſsiuum, & quòd conductor habeat vſum rei locatæ.*
12 *Locator etſi non præſtet patientiã ſucceſsiuam, vel æquè idoneã, quia locauerat rem alienam, de intereſſe tenetur.*
13 *Refertur verior opinio.*
14 *Explicatur text. in dict. l. ſi quis fundum.*
15 *Locator prohibens vti re locata tenetur ad intereſſe lucri deperditi.*
16 *Si tertius impedit, locator tenetur ad intereſſe, ſi poterit tolli impedimentum.*
17 *Locator qui rẽ locauit hoc anno præſenti, nõ poteſt dicere cõductori anno ſequenti præſtabo rem.*
18 *In rebus conductis non datur reſtauratio temporis.*
16 *Patientia conductori debita ſatisfit præſtita cautione ab initio contractus.*
20 *Patientia præſtatur ex patientia præambula.*
21 *Præſumitur patientia in dubio, niſi contrarium probetur.*
22 *Licèt ceſsio ſufficiat in incorporalibus, in locatione non ſufficit.*
23 *Conductori ſemper eſt ſaluum ius probandi patientiam non fuiſſe præſtitam.*
24 *Re integra non excuſatur locator præſtando intereſſe, vel aliam rem æquè idoneam.*
25 *Conductor agere poteſt de euictione denunciatione non facta.*
26 *Si facta ſit locatio ad decem, vel vlteriores annos, ſi euictio cadat in vltimis annis, debetur euictio in totum, ſi res erat aliena.*
27 *Si verò oriatur defectus ex iure tantùm poſt euictionem, tunc pro rata tantùm in hac locati, & conducti materia*

non datur actio, niſi priùs ſequuto implemento ex parte agentis, & petentis. & num. 72.

28 *Ampliatur primo hæc concluſio, vt talis exceptio nullo vnquam tempore, ſublata cenſeatur.*

Regulariter in exceptionibus nō ſolet praſcribi, cum nō ſit in poteſtate rei, quando velit excipere.

29 *Ampliatur ſecundò, vt talis exceptio implemēti nō ſequuti poſſit opponi etiam obſtante iuramēto.*

30 *Subampliatur ſi ambæ promiſſiones ſint iuratæ.*

31 *Ampliatur tertiò, etiamſi non ſit impletum in modico.*

32 *Defectus in vno nūmo ſufficit.*

33 *Minimum conſideratur in fide ſeruanda.*

34 *Ampliatur quartò, etiamſi in contractu locationis appoſita ſit clauſula, pœna ſoluta, vel commiſſa, contractus firmus maneat.*

35 *Ampliatur quintò etiamſi non implens impeditus neceſſitate, vel legitimo impedimento ſit.*

36 *Impedimentum excuſat à pœna, & mora, non tamen operatur, vt impedito actio currat.*

37 *Ampliatur ſextò, vt exceptio implementi non ſequuti opponi poſſit contra inſtrumentum guarentigium, ſtante lege quòd nulla poſſit opponi exceptio.*

38 *Ampliatur ſeptimò, vt exceptio implementi nō ſequuti opponi poſſit contra executionem ſententiæ.*

39 *Ampliatur octauò, quòd talis exceptio impediat litis ingreſſum, & ſit litis finitæ.*

40 *Declaratur, vt ſi dicta exceptio fuerit oppoſita ad impediendum litis ingreſſum, & factis probationibus opponens ſuccubuerit, & in vim peremptorij poterit opponi.*

41 *Communis eſt obſeruantia, vt talis exceptio reſeruetur.*

42 *Ampliatur nonò, vt ſi pars omittat opponere hanc exceptionē, iudex ex ſe ſupplere poteſt, etiam parte non opponente.*

43 *Et ſufficit eam allegare in allegationibus iuris.*

44 *Officium iudicis non poſtulatum, non praſtatur.*

45 *Lex loquens per verbum præciſiuum intelligitur ſi à parte fuerit petitum. & num. 46.*

47 *Quando inſtrumentū pro executione præſentatur, eius præſentatio dirigitur Curiæ, & iudici, vt cognoſcat, & videat, ſi inſtrumētum executionem mereetur.*

48 *Probatio iudici, & non parti ſit.*

49 *Iudex poteſt ſupplere, quando eſt iuris exceptio ex fonte reſultans actoris.*

50 *Ampliatur decimò, quòd dicta exceptio admittatur, etiamſi ex verbis notarij aliud colligatur.*

51 *Condemnatus ad ſolutionem pretij poterit opponi in executione de re non tradita.*

52 *Ampliatur, vt procedat in omni contractu tam nominato, quā innominato.*

53 *Ampliatur duodecimò, quòd contra agentem ex contractu, quē nō impleuit, competit actio doli.*

Am-

54 *Ampliatur decimotertiò quòd poſt oppoſitionē factam in iudicio non licet adimplere.*

55 *Contractus an reſcindatur ob non factum implementū ex parte vnius ex contrahentibus.*

56 *Contractus innominatus reſcinditur ob eius non implementum, & num. 57. declaratur.*

58 *De iure Regio in contractibus non eſt locus pœnitentiæ.*

59 *Ampliatur, vt dicta exceptio implementi poſſit opponi tā circa ſubſtantialia, quàm circa accidētalia.*

60 *Ampliatur decimoquintò quòd implemento contractus non ſequuto poteſt pars ad primæuam actionem reddire.*

61 *Ampliatur etiam, quando quis medio iuramento promiſit aliquid, & contrauenerit pacto iurato, non poterit agere ad obſeruantiam contractus.*

62 *Iuramentum eſt indiuiduum, & contraueniens in vno, contrauenit in totum.*

63 *In contractu locationis habet locum tex. in l. ſi quis maior, C. de tranſact.*

64 *Ampliatur decimoſeptimò, quòd non implens ex parte ſua, videtur renunciare beneficio contractus, & non poterit agere ad obſeruantiam contractus.*

65 *Ampliatur decimooctauò, quòd talis exceptio tranſit, & opponi poſſit per ſingularem ſucceſſorem.*

66 *Ampliatur decimononò, quòd vltima mora nocet, ſtante iuramento.*

67 *Iurans non locare, ſi locat, locatio tenet.*

68 *Ampliatur vigeſimò, quòd locator ad penſionem offerat implementum pro parte ſua, vtique repellitur, ſi elapſo termino offerat.*

69 *Subampliatur, quòd procedat ante excutionem contractus.*

70 *Textus in l. ſi in lege § colonus, ff locati, declaratur duobus concurrentibus.*

71 *In locati & conducti materia modica mora non attenditur.*

72 *Ampliatur vigeſimoprimò, vt talis exceptio non implementi non ſit aliter probanda per excipientem, licèt onus probandi ſuſceperit, & non probauerit, quia ſufficiet allegare in allegationibus iuris.*

73 *Limitatur primò hæc vtilis concluſio, quando quis poſt contrauentionem incurſam petierit ſibi impleri, quia ſibi præiudicat, & tacitè remittere videtur contrauentionem.*

74 *Subampliatur limitatio, vt cenſeatur remiſiſſe etiam periurium, & quoad pœnam parti debitam, num. 75.*

76 *Limitatur ſecundò, quòd iſta exceptio non poſſit opponi, niſi ab eo, cui implendum eſt.*

77 *Limitatur tertiò, quando intereſſe venit ex conuentione, ſecus ſi extra,*

78 *Limitatur quartò quando non ſtetit per implere debentem, tunc excuſatur.*

79 *Limitatur quintò, vt exceptio implementi non ſequuti reſpectu vnius obligationis, non excludat petentem ex alia obligatione.*

80 *In contractibus verò citroquè obligatorijs, is, qui ad pretium agere vult, probare debet priùs pro ſua parte ſe adimpleuiſſe.*

81 *Qui enim debet dare, & recipere, tenetur priùs adimplere, & num. 82.*

PRoxima eſt locatio, & conductio emptioni, & venditioni, eiſdem regulis conſiſtit, vt ait Iuſtinianus in §. 1. Inſtit. de locatione, & conductione, ita hæc quæſtio præcedenti proxima eſt, an euictio habeat locum in locatione, & conductione?

1 Prima ſententia eſt negatiua, quòd euictio non habet locum in locatione, & conductione, quia euictio competit vel ratione proprietatis, vel poſſeſsionis euictæ, vt notatur in rub. ff. de de euictionib. Bald. in l. 1. in fin. C. de peric. & commod. rei vendit. & in l. ſi cum venditor in princip. ff. de euict. Gaſpar Cauallin. in §. 3. num. 152. & in §. 5. num. 45. Ioannes Griuellus deciſ. Senatus Dolani 171. num. 1. Sed per locationem non transfertur dominium, neque poſſeſsio, l. non ſolet, §. locati: ergo in locatione, & conductione non debetur euictio.

2 Secunda ſententia affirmatiua eſt, quòd in locatione, & conductione debeatur euictio, quia locatio ſimilis eſt emptioni, & eiſdem regulis regitur, l. 2. ff. locat. & hæc eſt verior opinio, l. ſi quis domum vbi DD. ff. locati. Iacob. Cancer lib. 1. variar. reſolut. cap. 13. num. 63. Vincentius Carrozius de locat. & conduct. part. 4. quæſt. 17. Cauallin. de euict. §. 4. in fin.

3 Ampliatur primò principaliter hæc concluſio ex dict. l. ſi quis domum, vt non excuſetur locator, ſi ſemel rem locatam tradiderit, quia tenetur ad patientiam per factum ſucceſsiuum, ita vt quandocumque moleſtetur conductor, teneatur locator, vt notat. in l. corruptionem, C. de vſufructu, & in l. 2. ff. de verb. oblig. Cephalus conſ. 557. lib. 4. & in conſ. 718. num. 9. lib. 5. l. ex conducto. in princ. vbi Bal. ff. locat. l. ſi domum, vbi Bart. notat. ff. eod. Calderin. conſ. 5. tit. de locat. Socin. conſ. 166. ſub num. 10. lib. 2. Hercules Mareſcotus lib. 1. var. reſol. cap. 88. nu. 1. Ant. Gomez tom. 2. var. cap. 3. num. 1. Carroz. de locato, 4 §. de euictione, num. 4. Vnde ſemper locatio habet tractum ſucceſsiuum, Alciatus in l. 2. §. & harum, num. 43. ff. de verborum obligat.

5 Ampliatur ſecundò, vt conductor non teneatur penſionem ſoluere, ſi res locata non fuit effectualiter tradita, & conſignata, ita vt conductor eam de tineat. Paul. de Caſtro conſ. 105. lib. 2. Purpuratus conſ. 484. num. 20. lib. 2. Crauet. conſ. 767. num. 11. lib. 5. Cyn. & alij in l. 2. C. de iure emphyt. Abb. conſ. 67. & cõſ. 94. num. 4. lib. 2. Dec. in Auth. qui rẽ, C. de Sacroſanct. Eccleſ. Nata cõſ. 360. num. 5. lib. 2. Ruin. conſ. 44. num. 4. lib. 4. Iul. Clar. in §. emphyteuſis, quæſt. 8.

6 Ampliatur tertiò, vt non ſufficiat conſtitutum appoſitum in inſtrumento locationis, & dictum ſit, quòd locator rem tradidit, & conſignauit Bar. in l. prædia, nu. 1. Alex. num 8. ff. de acquirend. poſſ. Nata d. conſ. 360. nu. 2. & conſ. 392. num. 14. lib. 2. Alex. conſ. 28. num. 1. & 2. lib. 2. Franciſc. Aretin. conſ. 160. Mar. Anguiſol. cõſ. 167. Hieronymus Magonius in Rota Lucenſi deciſ. 11. numero Barnabas Cor-

Cornazanus in Rota Lucenſi 6.num. 7. Borgnin. Caualcanus. deciſ. 43. num.64. Carolus de Graſsis in tract. de except. cap. 3. num. 10. Anton. Gab.commi.concl.de locato.concluſ. 4.num.12.lib.3.

7 Limitatur etiam dict. l. ſi quis domum, vt tradēdo rem æquè idoneam, & commodam liberetur locator, vbi Paul. de Caſtro reputat notabile, & quotidianum. Carrozius deciſ. 4. num. 2. & de locato, part.4.de euict. num.8. & de oblationibus, part. 2. quæſtione 33. & latè, & copioſe diſputauimus ſuprà quæſtione 23.

8 Ex qua limitatione colligūtur duo. Primum, quòd in hoc differt locatio à venditione, quia venditor non liberatur tradendo rem æquè idoneam, ſed cogitur præciſè ad rē promiſſam, vt per gloſ. in d.l. ſi quis domum, verb. locatorem in fin. & ſic limitatur l. 1. ff. ſi cert. petatur: vnde in hoc benignior eſt lex cum locatore, quàm cum venditore. Secundum eſt quod in locatore volente poteſt tradi res æquè commoda, & ſic ampliatur dict. l. 2. §. 1. ff. ſi certum petat.

9 Notandus tamen eſt loquendi modus Iur. Conſult. in dict. l. ſi quis domum, primò enim ponit locationem, tam in prædio vrbano, quàm in ruſtico; pòſt in caſu euictionis ponitur in fundo tantum: demum in materia rei æquè commodæ loquitur in habitatione tantùm, Vincent. Carrozius dict. §. de euictione, num.11.

10 Hæc ſufficit, vt conductor rem habuerit, ſed debet poſſe alteri locare ſi vult, & tenetur locator manutenere tectū, oſtiū, ſtillicidium totiens opus fuerit. Corn. conſ. 12. lib. 4. col. 3. Pariſius conſ. 40. num. 1. & 7. lib. 1. Bellonus conſ. 22. num. 1. & 2. Boſſius de remiſ. mercedis conduct. num. 65. Roland. conſ. 69. num. 22. lib. 4. & conſ. 83. numer. 4. eod. lib. 4. Anton. Gomez de locat. num. 20. Riminal. conſ. 411. num. 36. & 97. lib. 4. Borgnin. Caualcan. deciſ. 44. num. 50.

11 Vnde practicando locator exprimat agens patientiam per tractum ſucceſsiuum, & quòd conductor habuit, & vſus eſt re locata, Bald. per illum text. in l. ex conducto, ff. locati. Calderin. conſ. 5. tit. de locat. Oſaſch. Dec. Pedemontana 51. num. 12. Iaſ. in §. actionum, num. 147. de actionib. Aretin. in §. ſequens, col. fin. eodem tit. locator enim tenetur præſtare, vt conductor frui poſsit rebus locatis, non per ſimplicem rei traditionem, ſed per patientiam, & per amotionem impedimenti, arg. l. 3. §. dare, ff. de vſufruct. & videtur text. in l. ſi merces, §. 1. & 2. & §. qui fundū, ff. locat. tradit Bart. in diſputatione, Publicanus. Pariſ. conſ. 40. colum. 2. lib. 1. Frāciſcus Becius conſ. 45. num. 16. gloſ. & Bart. & DD. in dict. l. corruptionem. C. de vſufructu, Paul. de Caſtro, & Florianus in l. quoties, la 1. §. fin. ff. de ſeruitutibus. Suſtinetur tamen libellus licèt patientia non ſit expreſſa; latè Iaſ. in dict. §. actionum, num. 164. reprehendens Aretin. aliter ſentientem. Viuius lib. 1. commi. opin. 135. num. 4. & 5. Mateſilan. notab. 10. num. 2. Carrozius dict. §. de euictione, num. 13.

12 Limitatur ſecundo loco principaliter diſpoſitio dict. l. ſi quis domum, quòd ſi locator non præſtet patientiam ſucceſsiuam, vel rem æquè idoneam, ſiquidem locauerat rem alienam ſcienter, tenetur ad intereſſe, ſi verò ignoranter ad remiſsionem mercedis tantum, ita gloſ. quam ibi ſequitur Caſtrenſ. in dict. l. ſi quis domum.

13 Verior tamen opinio videtur, vt indifferenter ad intereſſe teneatur, ſiue ignoranter, ſiue ſcienter locauerit, ſicut ille, qui vendidit rem alienam, licèt ignoranter, ex l. Titius, §. fin. ff. de actio

empti, & in l. hæc diſtinctio. in fin.
ibi: Intelligēdum eſt autē, ff.locati, l.
ſi fundus, l.ſi in lege, l. ſi vno, §. vbi-
cumque, l.plane, ff.locati. Carrozius
dict.§. de euictione, num. 15.l.21.tit.
8.par.5.

Neque obſtat text.in dict.l.ſi quis
14 domum in fine, allegatus in gloſ. quia
loquitur in eo, qui locauit fundū ſuū,
poſtea de facto cōductor eſt prohibi-
tus ſine culpa locatoris, ſed in præſen-
ti caſu loquimur de locante rem alie-
nam ſimpliciter, vnde videtur caſus
diuerſus.

Vnde circa materiam petendi in-
tereſſe in hac conducti, & locati ma-
15 teria dicitur, aut locator prohibet,
& tenetur ad intereſſe lucri deper-
diti, l. ſi fundus in principio, ff. loca-
ti. Aretin.conſ.111.col.2.Pariſ. conſ.
38. num.17.lib.1. Iaſ.conſ.109. num.
1.lib.1.

Si tertius impedit, locator tenetur
16 ad intereſſe, ſi poterit tollere impedi-
mentum, Roman. conſ.178. Socinus
conſ. 88. num. 3. & conſ. 125.num.
7.lib. 1. Seiſſel. in l.ſi quis ante, num.
23. ff. de acquirend.poſſ. Re tamen
euicta poteſt conductor agere ad in-
tereſſe, non quòd euicta ſit res, quam
ipſe non poſsidebat, ſed quia vti, &
frui ad tempus conductionis nō licet,
vt in d.l.ſi fundus, ff.locat. & in l. offi-
cium, ff. de reivendicat. probat Greg.
Lopez in l.73. tit. 18. part. 3. Caldas
Pereira cap.31.de empt. & venditio-
ne, num.18.

Sed ponitur vnum, quod quotidie
17 in facto occurrit, dicit locator cōdu-
ctori, nolo reſtaurare anno ſequenti,
erit ne audiendus circa operas loca-
tas? in locatione rerum locator non
audietur. Florianus in l. vſumfructum
cum moriar, §.1.ff.de vſufructu legat.
Bar.in l.ſi vno, §. item cum quidam,
ff.locat. Bald. in l.liberti, colum.6.C.
de oper. libert. Roman. conſil. 432.
Carrozius dict. §. de euictione, nu-
mer.19.

Vnde in rebus conductis non da-
18 tur reſtauratio temporis, quis enim
ſcit, quòd anno ſequenti conductor
non egeat, & habitare poſsit? quis
ſcit, vt non reperiat aliam melio-
rem, vel minoris penſionis, & æque
commodam? Competit etiam actio
de dolo, ſi colonus accepit fundum ad
ſeminandum pro fructu inde perci-
piendo, & dominus fundi non patia-
tur eum fructus tollere, Bart. &
Iaſ. in l. permiſiſti, §. permiſiſti, ff.
de præſcript. verb. vbi dicunt eſſe ca-
ſum valde quotidianum, Carrozius
vbi ſuprà, num.20.

Patientiæ tamen conductori de-
19 bitæ ſatisfit præſtita ab initio con-
tractus cautione, quòd conductori
licebit vti, & frui re cōducta, l.datum,
§.1.ff.de action. empt. Carroz. dict.
§.de euictione, num.21.

20 Quæ patientia probatur ex poſſeſ-
ſione præambula, Alex. conſ. 27. vo-
lum.5.& debet eſſe ſucceſsiua pro to-
to tempore, nec ſufficit pro parte tē-
poris, cum ſit quid facti indiuidui.
Hieronymus Magonius deciſ. Lucen- *
ſi 69.num.5.& 6.

21 In dubio autem patientia præſumi-
tur, niſi in contrarium probetur. Za-
rabela conſ. 140. colum. vlt. in prin-
cip.verſ. ſed hoc nihil eſt, Menoch.
lib.3.præſumpt.86.nu.1.& 2. Carroz.
dict. §. de euictione, num.23.

22 Et licèt ceſsio ſufficiat in incorpo-
ralibus, gloſ.in l.fin.C. quando fiſcus,
vel priuatus, Bal.in l.ſi ea lege, num.4.
C.de vſuris, & operatur idem, quòd
traditio, Dec.conſ.446.num.5. Bart.
in l.non quocumq; §.qui Caium.ff.de
leg.1.Gratianus tom.2.diſcept.foreſ. *
310.num.1.& 2. Petrus Surdus conſ.
145.num.38.Olaſchus deciſ. 15. num. *
5.in locatione non ſufficit ceſsio, niſi
vera traditio, Olaſchus deciſ. Pede- *
montana 51.num.21.& 22.

23 Conductori ſemper eſt ſaluū ius pro
bandi patientiam non fuiſſe præſti-
tam, etiam ſtante ſtatuto, quòd con-
ductor

ductor habeat proteſtari, ſi patientia non præſtetur. Hieronymus Gratus conſ.83.lib.1.Carrozius d. §. de euictione,num.25.

24 Id autem quod dictum eſt, excuſari locatorem præſtando intereſſe, vel rem aliam æque commodam, procedit re integra ante traditioné; ſecus pôſt.Carrozius dict.§.de euict. num.26.

25 Conductor poteſt agere de euictione etiam denunciatione non facta, Carol. Ruin. conſ.77. verſ. non obſtat,lib.1.& in hoc differt à venditione,in qua re quiritur denunciatio, & agitur de euictione ex noua actione, ſed in materia locati,& conducti agitur ex vetiri actione ex conducto, vt per Ruin. vbi ſuprà, & Carroz.dict.§. de euictione,num.27.

26 Inſuper ſi facta ſit locatio ad decem puta, vel vlteriùs annos, ſi cadat euictio in vltimis annis, debetur euictio in totum, ſi ratione defectus iuris euincatur, puta quia res erat aliena: ſi verò oriatur defectus ex iure tantum poſt euictioné, tunc pro rata tantum. Cauallinus, de eo quod intereſt, ſub num. 130. Vincent.Carrozius dict. §. de euictione, num.28.

27 Recepta eſt igitur in hac locati, & cõducti materia,de qua agitur, quòd non datur actio, niſi priùs ſequuto implemento ex parte agentis, & petentis, in qua adſunt duo iura principalia, & ambo in contractibus bonæ fidei,& vnum loquitur in contractu emptionis, & venditionis,prout in l. Iulianus, §. offerri, ff. de action. empt. alterum in titulo de locato, & conducto, prout in l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, quæ plenius loquitur, ex Doctorib. & iuris interpretibus firmant Corneus cõſ. 106.num.5. lib.1. & conſ.208. num. 33. lib.2. & conſ. 12. num.3. lib.1. Bart. conſ.39. num.35. & conſ. 47. num.6.& 7. Crauet. conſ.151. Alex. conſ.49.colum.2.lib.2. Cephal.conſ. 407.num.18. lib.3. Socin. Iun. conſ. 77.num.142.lib.1.Gozadin. conſ. 9. num.26.Aretin.conſ.14.num.18.Menochius conſ.1.num.364. & conſ.55. in princ. lib.1. Bero. conſ. 15. num. 14.lib.1.Franc.Becius conſ.45.num. 6. & 38. lib. 1. Pariſius conſ. 33. numer. 57. lib. 1. Simon de Prætis conſ.97.num.47.Tiber. Decian. reſponſo 102. num.9. & 17. lib.3. Ioſeph. Ludouicus deciſ. Peruſina 50. * per totam, Boerius in terminis deciſ. * 249. deciſ.249. num.9. Surdus conſ. 52.num.35.lib.1.lib.1. Maſcardus de probat.tom.3.num.2. concluſ. 1387. Carolus de Graſsis de exceptionibus except.13.à num.37. Flaminius Cartarius deciſ. Genuenſi 13. à num. 37. Martinus Monter deciſ. Regni Aragonum 19.num.1.Seraphinus de priuilegijs iuramenti priuileg.77. num. 82.vbi additio,num.38.Petrus Surd. conſ.186.nu.13.lib.2. Rolan. à Valle conſ.57.num.17.lib.1.& hæc eſt magis vera opinio ſecundum Natam conſ.360.in princip. *

28 Ampliatur primò hæc concluſio, vt talis exceptio nullo vmquam tempore ſublata cenſeatur. Paul. de Caſtro conſ.70. lib. 1. Alexand. conſ. 233. ad fin. lib.6. Crauet. conſ. 192. nu.16.Burſat.conſ.101.nu.15.lib.1.& regulariter in exceptionibus nõ ſolet præſcribi, cum non ſit in poteſtate rei quãdo velit excipere,l.licet,C.de except.l.pure,§.fin.ff.de doli except.Nata cõſ.360.n.12.in terminis locati, & conducti. Gall. ad formam Cameral. oblig.q.1.quart. quæſt.princip. nu.7. Mandoſ.ad Rom. conſ.244.n.4. Ancarr.q.68.num. 4. Vſillus ad Afflictũ deciſ.220.nu.3. & deciſ.24. Galleſius ibidem ad form. Camer. oblig. q.17. num.7.& vbi Zachias eius additionator,num.47.Stephanus Gratian.tom. * 2.diſcept.forenſ.cap.273.

29 Ampliatur 2. vt talis exceptio implementi non ſequuti poſsit opponi

etiam ſtante iuramento. Iaſ. conſil. 216.col.2.lib.1.per cap. quemadmodum,vbi Abb.de iur. iurand.& in cap. peruenit, & in cap. ſicut eodem tit. Roland.conſ.53.nu.3.lib.1.Maſcard. concluſ.prædict.1387. num. 20. Menoch.conſ.55.num.9.& 10.lib.1.Carolus de Graſsis dict.cap.13.n.40.Magon.deciſ. Lucenſi 11.n.4. Iaſ. in l. ſi duo,§.ſi quis iurauerit,nu.4.ff. de iur. iurand. Dec. conſ.265. num.3. in fin. Socin.conſ.26.col.3.lib.1. Rodoanus de rebus Eccleſiæ nõ alienand.in rub. de caducitate ob inobſeruantiam, verſ.Colonus,num.14. Dec.in l. cum proponas,num.5.C.de trãſact. Alex. conſ.105.col.4.lib.3.Auguſtin.Beroius conſ.144.col.4.lib.1.

30 Vltra quos omnes ſubampliatur ſiue ambæ promiſsiones ſint iuratæ ſiue ille tantum iurauerit, qui implementi exceptionem opponit. Iaſon in dict.l.ſi duo,§.ſi quis iurauerit,ff.de iur.iurand. Romanus conſ.244. Hippolyt. Marſilius ſingulari 42. Frangenti.

31 Ampliatur 3. etiamſi non fuerit impletum in modico, Bald. in l.pacta conuent.§.iuris gentium,num.1.ff.de pactis,& in l.fin.C. commodati.Iaſ.in Auth. qui rem, num.16. C. de Sacro ſanct.Eccleſ.Angel. in l. ſi ſeruus, §.ſi plurium,colum.3.ff. ſi quis caut.Dec. Curt.& Claud. Seiſell. in l. cum proponas, C.de pactis, Menoch. conſ.1. num.368.& conſ.55.num.6.lib.1. Roman.d.conſ.244. nu.4. Iaſ. conſ.216. lib. 2. Burſat. conſ. 144. Nata conſ. 679. num.19. Vincent. Hõded. conſ. 86.num.16.lib.1.Maſcar.d. cõcl.num. 25.Becius d.conſ.45. num.10.Petrus Surdus conſ.52.nu.35. lib.1. & conſ. 101. num.1. lib. 1. & conſ.400. lib.3. num.28.Franciſ.Milan.deciſ.4. num. 100.lib.1. Puteus deciſ. 340. num.2. lib.1.& deciſ.357.circa fin.lib.3.Paul. Emil.Verall.deciſ.516.num.2. part. 3.Dec.Cameralis per Zachiam. 145. num. 1. Et confirmatur ex regula in vniuerſum ſumpta, quòd propoſitio in vno falſa, in omnibus redditur falſa,l.is,qui ducenta,§.vtrum,ff.de reb. dub. & in terminis locati Beroius conſ.144. colum.2. lib.1. Neuizan. conſ.50.num.9.Crauet.conſ.151.nu. 10.& conſ.192.num.15.

32 Vnde defectus in vno nũmo ſufficit,Iaſ.in dict.Auth.qui rem,num.16. C.de ſacroſ.Eccleſ. Roland. conſ.53. num.29.Dec. in l. cum proponas, nu. 5.C.de tranſ.Bec.d.conſ.45.num.10. & 15. lib. 1.Dec. conſ. 45.Nec enim partis ſolutionem creditor cogitur admittere, l.qui pignori,ff.de pig. l.ſi pignori,ff. famil. erciſc. Iulius Cæſar Cluſianus de pretio, & æſtimatione, lib.1.cap.4. verſ.quamuis,fol.16.Hercules Mareſcotus lib. 1. var. reſolut. cap.88.num.4. minimum enim conſideratur in fide ſeruanda, Alex. conſ. 129.in fin. lib.1. Caſtrenſ. conſ. 176. lib.2.Crauet.conſ.246.num.3.Simon de Prætis conſ.46. num.3. Magonius deciſ.Lucenſi 21.num.17. & num. 18. & deciſ.69.num.8.

33 Ampliatur 4. concluſio etiamſi in cõtractu locationis oppoſita ſit clauſula,quòd pœna ſoluta, vel commiſſa contractus firmus maneat, Bart.in l.cum pater,§.libertis, ff. de legat. 2. in l. qui fidem, C. de tranſactionib. Alexand. conſ. 132. colum.1. lib.4. Corn.conſ. 40. col.2.lib.2. Gozadin. conſ.31.colu.1.Nata conſ.676.num. 15.Becius dict.conſ.45.num.11. Barbatia conſ.75.num.14.&15.lib.3.Felin.in cap. peruenit, col.2. verſ. quintus caſus,de iur.iurando.

34 Ampliatur 5. etiamſi non implens fuerit impeditus neceſsitate, vel legitimo impedimento, Abbas in cap. ſicut, colum. vltim. de iureiurando, Dec. in l. cum proponas in 4. notab. C.de tranſact. Menoch. conſ.55. nu. 5.lib.1.Carroz.dict.§.de euictione.

35 Impedimentum excuſat à pœna,& mora, non tamen operatur, vt impedito actio currat, & ita poſt alios de-

declarat Decius in dict.l. cum propo-
nas, & ſic impedimentum defen-
dit, ſed non offendit, nec eſt aptum
producere actionem, Carrozius dict.
loco, num.39.

36 Ampliatur 6. vt opponi poſsit ex-
ceptio implementi non ſequuti, etiã
contra inſtrumentum guarentigia-
tum, etiam ſtante lege, quòd nulla op-
poni poſsit exceptio, quia hæc ex-
ceptio naſcitur ex ventre inſtrumen-
ti, Bart. in l.1. §.parui, ff.quòd vi, aut
clam. Bal.in l.ſi ex prędijs, C.de euict.
Rom.conſ.244.col.2. Corneus conſ.
245.col.2.lib.4. Dec. in cap.ex parte,
el 2.de officio delegat. Crauet.conſ.
127. num.18. Rolan.conſ.53.num.32.
lib.1. & conſ. 69. num.14. volum. 4.
Menoch. conſ. 1. num. 366. lib. 1.
Bec.dict. conſ.45. num. 13. Carolus
de Graſsis dict.cap.13.num.37. Maſ-
card.dict.concluſ.1387. num. 21. lib.
* 3.Oſaſchus deciſ.55.num.10. Caſsio-
* dorus deciſ. 10.de reſcript. Seraphin.
* Oliuar.deciſ.430.num.5.Dec.Came-
ralis 42. num.7.& deciſ. 142. Surdus
conſ.142.nu.24. lib.1. Coſta in prax.
conuentionali, clauſula 102. num. 6.
Hieronymus Ceuallos tom. 3. cõm.
opp.quæſt.756.num.81.& 82. Parla-
dor.lib.2. rer. quot. cap.fin. part.5.§.
11. num. 26. Stephanus Gratianus
tom.1.diſcept. forenſ.cap.45.num.3.
& 4.& cap.301. num.9.& 15. Vbi re-
ſolutum dicit per Rotam Romanam,
quòd exceptio non implementi eſt
fundata, non tantũ in intereſſe, quan-
tum in violatione fidei, Bar. in l.cum
proponas, la 2. C. de pactis, quam-
uis in minimo non fuerit adimpletũ,
Gratianus in cap.411. à n.10.tom.3.

37 Ampliatur 7. vt iſta exceptio poſ-
ſit opponi contra executionem ſen-
tentiæ, Bald.in l.peremptorias, colu.
3. C. ſententiam reſcindi non poſſe,
in l. ſi traditio, C. de action. empt.
Imola, & Butri. in cap. cum Ioan-
nes de fide inſtrumentorum, Craueta
conſ.151. numer. 10. Menoch. conſ.
55.num.4.& conſ.1.numero 367. lib.
1. Geminian. conſ. 149. Decius conſ.
119. Caſtro conſ. 166. viſis actis, col.
3.lib.2. Caſtrenſis in l. ſi pater, C. de
except. & dict. l. Iulianus, §. offerri
Iulius Cæſar Cluſianus de pretio, &
æſtimat. Hercules Mareſcot. dict.
lib.1. var. reſolut. cap. 88. num. 13.
ibi: Vt agens teneatur de obſeruantia
contractus, quandocumque etiam in
ſecunda, & tertia inſtantia; cum ex-
ceptio implementi opponi poſsit
etiam poſt ſententiam, & in illius
executione, Aymon d. conſil. 151.
num.10. Menoch.d.conſ.1.num.367.
& conſ.6.num.4. lib.1. & fuit dictum
in dicta Romana pretij Fundaci: ea
ratione potiſsimum, quia hæc exce-
38 ptio non impugnat ſententiam, ſed
modificat, l. Nenſennius, vbi gloſſa
in §. fin. ff. de re iudicat. gloſ. in l. 1. C.
de iuris & facti ignorant. Auendan. in
l.4.& 5. de las exceptiones, num.37.
Seraphin.de iurament. priuilegio 89.
num.87. Nicolaus Caluolus in praxi
concluſ.1. de except. num. 85. Alex.
Trentacinq.lib.2.var.reſolut.reſolut.
1.de exceptionibus, num.7. Coſta de
remed. ſubſidiar. remed. 28. num.6.
Stephanus Gratianus, tom. 3. diſce- *
pt.forenſi 411. num.22. ibi: Pro de-
ciſione tamẽ prædictorum diſtinguẽ-
dum eſt, quòd ſi nihil fuit diſcepta-
tum in iudicio de hac exceptione rei
non traditæ, ant pretij non ſoluti,
tunc poterit opponi, ex quo illa non
impugnat ſententiam, quia fatetur
emptor ſe habere pretium, ſed di-
cit rem ſibi tradi, argum. l. Nenſen-
nius, ff. de re iud. Secus ſi fuiſſet in
iudicio dicta exceptio oppoſita, &
illa non obſtante lata ſententia,
quia tunc videtur reiecta, & non
poterit opponi in executione illius,
iuxta l. quod in diem, §. ſi rationem,
ff.de compenſationibus, licèt ſalua
maneat actio emptori, vt poſsit pe-
tere rem ſibi tradi, vel venditori,
vt pretium ſoluat, ita diſtinguit
Butric.

Butric. in cap. cum Ioannes, num.8. vbi Felin. num. 34. Imol. num. 12. de fide inſtrum. Canar. de execut. inſtrum.q.27.in fin. num.61. Maſtrillus
* deciſ.Regni Siciliæ 24. num. 2. & 4.
* Franciſ.Milanenſis deciſ.4.num.9.&
* 10.lib.2.Don Franciſcus Hieronym. Leo deciſ. Valentina 48.num.7.& 8.

39 Ampliatur 9.quòd talis exceptio impediat,& ſit litis finitæ, Paul. de Caſtro in dict. l. Iulianus, §. offerri, per illum text. verſ. nondum ex empto, ff.de act.empti Iaſ. in §. actionũ, col. 18.Inſtit. de actionib. Crauet. conſ. 127.num.14.& conſ.247. colum. penul. in fin. Rolan.à Valle conſ.69.nu. 3.lib.4.Menochius conſ.1. num.365. & conſ.55.nu.2.Maſcard.dict. concl. 1388.nu.42. Carroz. d.§. de euictione,num.43. Ioann. Zangerus part.3. cap.22.num.2. de exceptione implementi, Franciſcus dict.conſ.45. num. 12.Salycet.in l.2.nu.3. C.de condict. ob cauſam.Hercules Mareſcot.lib.1. var.reſolut.cap.88. num.1. Ioſephus de Seſſe deciſ. 188. Senatus Cæſar
* Auguſtani,num.49.lib.2.

40 Additur vnum ſatis vtile in practica vltra Doctores in ſuprà nominatis locis,quòd ſi dicta exceptio implementi non ſequuti fuerit oppoſita ad impediendum litis ingreſſum, & factis probationibus opponens ſuccubuerit, vel oppoſita non fuerit, quòd poterit iterum opponi, & plene probari in vim peremptorij,ita notabiliter Bar.in extrauagan.ad reprimendum in verbo ſummaria,num.4.commendat. admodum. in practica Angel. in §. actionum, num.14. vbi Iaſ. num.132.Inſtit. de actionib. Carroz. d. §.de euict.num.43.& ratio eſt,quia in primo caſu opponitur ad impediendum proceſſum, & ſic ad vnum finem:in ſecundo opponitur ad alium finem, videlicèt, vt abſoluatur:argument.cap.veniens de teſtibus, ita Sardus in addit.ad Iaſonem, dicto num. 132.litera D.la 2.

41 Communis obſeruãtia eſt, vt talis exceptio nõ impediat litis ingreſſum, & poſt litis conteſtationem reſeruetur. Alciatus atteſtans de communi practica conſ.394.num.9. Aſynius in practica,§.13.cap.9.num.21.Carroz. dict.§.de euictione,num.44.

42 Ampliatur 9. vt ſi pars omittat opponere hanc exceptionem implemẽti, iudex ex ſe ſupplere poteſt etiã parte non opponente, l. lecta, verſ. etſi dicebam, & ibi Bart. num.6. ff. ſi certũ pet.in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret,§.de pactis,in l.eum qui,la.1.ff. de verb. obligat. in l. exceptionem, C. de probat.Bald.in l. in bonæ fidei, C.de pact.in Auth.præſente, C. de fideiuſſorib.in l. peremptorias, colu.6. C. ſententiam reſcindi non poſſe, in l.ordinarij,col.fin.C. de rei vendicat. Butr.in cap.exceptionem, de except. Romanus conſ.244. num.5. Crauetta conſ.51. ſub num. 20. Cephal. conſ. 407.num.20.& 148. num. 144. lib.1. Carrozius dict. §. de euict. num.45. Dicitur hæc exceptio oppoſita ipſo iure, Bal.& Dec.in l.filia, C.de collat. Riminald.Iunior conſ.52.num. 11.& ſeq.lib.1.Fabius Turr. & conſ.60.nu. 15.lib.1. Ioannes Baptiſta Marcian. conſ.47. num.7.Maſcard. d. concluſ. *
1388.nu.23.Magonius deciſ.Lucenſi *
61. num. 2. Barnabas Cornazanus *
deciſ.Lucana 160.num.10. Dec. Cameralis 145.num.5.Cluſianus vbi ſuprà,lib.1.cap.4.de pretio, & æſtimatione, fol.16.

43 Et hanc allegationem ſufficit allegari in allegationibus iuris,Bar.in l.eum,qui §.qui ita,vbi Iaſ. numet.12.ff. de verb.obligat. Felin. in cap.cum ordinem, num.16. de reſcript.Iaſon in §. omnium,Inſtitu. de actionibus, Paul. Pariſius conſil. 33. numero 57. lib. 1. Graſsis de except. dict.cap.13.num. 54. Hieronymus Magonius deciſ. Lucenſi 11. *
num.12.Ex ſuprà dictis conſtat, iudicem poſſe ex officio hanc exceptionem, parte non opponente, Cardinalis

dinalis Tuſchus in verbo ſtatutũ,concluſ.525.n.37.vbi ait,hanc exceptionem locum habere, etiamſi defenſio prohibita ſit,Prouinzal.in add.ad Bertachin.in verb.exceptio.Intrigolus in tractatu de caſibus conſcientiæ,centuria 1.caſu.14.num.117.Graſsis,vbi ſuprà, nu.38.Hieronymus Leo, dict. deciſ.Valentina 48.num.9.

44 Neque obſtat ſi dicatur, nihil petenti,nihil impartitur,l.4.§. hoc autẽ iudicium,ff.de damno infecto.

Sed reſpondetur, quòd duplex eſt exceptio, quædam,quæ venit extrinſecus,& iſta ſi à parte non opponatur, non ſuppletur per iudicem. Quædam exceptio oritur inſimul cum ipſa obligatione,& actione, cui adeo infixa eſt, vt ſimul tempore, & natura naſcãtur, & iſta per iudicem ſuppleri poteſt, quia eo ipſo, quòd actor proponit actionem, cenſetur etiam proponere cum tota cauſa, & ſic inſimul exceptionẽ ipſam:&iſta opinio,quòd poſsit per iudicẽ ſuppleri, eſt verior, & communis. Ioſephus Ludouicus concluſ.14.illat.93. ampliat.2. Tremolus in addit.ad practic. Bonacurſij rub.1.num.25.in fine, Carrozius dict. §.de euictione,num.46. vbi ponit cautelám,ibi: Cautius tamen agendo ſolet fieri interpellatio, & quidem in ſpecie impleatur. Corneus conſ.408. num.7.lib.1. & conſ.102. lib.2.Aretin.conſ.149.col.3.verſ. his non obſtantibus,Menoch.conſ.1. num. 171. lib.1.

Neque impedit ſi dicatur, hoc procedere, quando pars opponit hanc
exceptionem, ſecus ſi nõ opponat,&
ſic procedere videtur text. in dict §.
offerri; nam competit actio ſi exce-
ptione non repellitur, & exponit
ibi textus: *Offerri debet pretium ab em-*
45 *ptore,ſed ſi petatur*, vt Alex. concludit
ibi in apoſtilla, lex enim loquens per
verbum præciſum, interpretatur ſi à
parte fuerit petitum,vt Bald. conclu-
pit in l.1.col.vlt. C. de vſur. & fruct.
legat.& in l. ſi traditio in 3.q. C.de
actio. empt. & in l. 2. C. de his, quæ
ſub modo,& in l.1. C.ne liceat.tertio
prouocare,& accedit bona litera in l.
vninerſa, C.de precib. Imperat.offer.
vbi reſcriptum Principis circa præſtationem fideiuſſoris de ſoluendo in tẽpore à debitore interpretante præſtãdam interpretatur ſi fuerit à parte, & non à iudice petita, vt concludit Iaſ. in d.l.vniuerſa.& in l.filiæ licet, C.de collat.& in l. admonendi in fin. ff. de iur.iur.& in l.iuris gentium,col.1.ff.de pact.ſuprà dicta tamen opinio, quam retulimus, eſt communis, & verior, quòd licèt pars non opponat, vel opponere poſsit, debet iudex ex ſeipſo opponere, vel reijcere: & ſuprà id quod dictum eſt, moueor primò per
id,quod tradit Bald.in l.2.C. de exe-
46 quut.rei iudic. quòd vbi iudici præſen
tatur inſtrumentum pro executione
obtinenda debet primò conſtare eſſe
liquidum,vt voluit idem Bal.in l.cum
teſtamento §.1.C.de teſtam.manum.
& in l. ſiquidem, C. de except. ſi igi-
tur inſtrumentum non eſt liquidum,
ergo non poteſt ad executionem pro
47 cedi. Secundò inſtrumentum, & eius
præſentatio dirigitur Curiæ, & iudi-
ci,vt cognoſcat,& videat, ſi liquidari
poteſt, ſecundum ea, quæ eleganter
dixit Marinus Frecia de præſentatio-
ne inſtrumentorum, part.7. quæſt.2.
num.6.& comprobat per iura ſequẽ-
tia.in l.quinquaginta,ff. de probat. &
in l.procurator,C.de edendo, & in l.
doce ancillam, C. de rei vendicat.
in l. 1. C. de rebus alien. non alie-
nand. in l. idcirco, C. ex quib. cau.
mai.& in l.1. C.de cond.ob turp.cauſ.
48 Vbi habetur probationem iudici, &
non parti fieri, vt in l. ſi quando, §.
ſed ſi cum, C. de teſtibus, in l. ſi de
meis, aliàs incipit,idem Pomponius
ſcribit, §. fin. in verb. ſi iuret ſibi de
cauſa nõ liquere, ff.de arbitris.ſi probatio ex inſtrumento iudicem reſpicit, & non partem: ergo liquidatio-

nem

nem fieri non patietur, ſi ſufficiens
non eſt pro illa obtinenda. Tertiò,
accedit, quòd dicebat Anton. Freccia
Doctor pater Marini Freccia, vt
ipſe filius teſtatur loco vbi ſuprà,
nu.7. Quòd interrogatio ſuper teno-
re inſtrumenti, eſt inſtrumenti exe-
quutio, ſuper qua ſeriatim iudex ſe
habebit re clara, & diſcuſſa procedé-
do, vt in l. nimis propere, C. de
execut. rei iudicat. iſta enim execu-
tio dum iudicem reſpicit, fieri non
poteſt debito non liquidato, meritò
inſtrumentum non merebitur ſuam
interrogationem. Et in num. 12. ipſe
Marin. Freccia adducit textum, quẽ
appellat aureum in l. mercale, C.
de condictione ob cauſam, quòd qui
ſeipſum excludit, dum non exhibet
ſuæ allegationis implementum: ergo
non curamus de rei exceptionis obie-
ctu. Nec incongruit, quòd iudex ex
49 ſeipſo repellat, & ſuppleat, cum poſ-
ſit ſupplere, ex quo eſt iuris exceptio
ex fonte reſultans actoris, vt tenet
gloſſa magiſtralis in l. ſi vnus, §. pa-
ctus ne peteret, ff. de pactis, quia
ex actis eſt ſibi notorium, vt tradit
ſingulariter Innocẽt. in cap. inſinuan-
te extra de appellat. & in cap. per
tuas de teſtibus, & ſequitur Ange-
lus in l. 1. §. ſi partes, ff. de in offi-
cioſo teſtament. idem Innocent. in
cap. 1. de officio Vicarij, vbi ex actis
notoriè conſtat non competere, de-
bet iudex repellere partem, licèt à
parte repelli non poſsit. Sequitur
Romanus conſ. 42. num. 4. facit do-
ctrina Bald. in rubr. C. de vindict. li-
bertate, & in rub. de manumiſsioni-
bus, allegans l. 1. C. vt quæ deſunt
aduocatis, Alexand. conſ. 77. num.
20. lib. 3. Barbat. conſ. 52. Viſo ce-
leb. colum. 4. lib. 4. Thomas Gramm.
in add. ad Marantam conſ. 95. num.
36. Caſſan. conſ. 68. numer. 38. Go-
meſ. in reg. de annali, quæſt. 4. num.
7. Mandoſ. in add. ad Roman. dict.
conſ. lit. 1. verb. officio. Butr. in cap.
1. de litis conteſtat. & in cap. cum
Ioannes Eremita de fidei nſtrumẽt.
& Dominic. in cap. indemnitati-
bus, §. Sane, de elect. lib. 6. Obſerua
hæc, quia fortaſsis alibi non facile
reperies.

Ampliatur 10. quòd dicta exce-
50 ptio admittitur, etiamſi ex verbis no-
tarij colligatur, & in inſtrumento
locationis locator dicat, quòd de-
dit, transtulit, & aſsignauit rem loca-
tam, quæ tamen clauſula non impor-
tat verã, & actualẽ traditionẽ, ſed iſta
verba important ſimplicem confeſ-
ſionẽ, quæ nihil habet cõmune cum
vera traditione, quæ reſultat ex me-
ro facto, Bal. in l. ex prædijs in fin. C.
de euictionib. Alexand. conſ. 119.
colum. 2. lib. 2. Naia conſ. 360. num.
6. Corneus conſ. 245. lib. 4. Carrozius
dict. §. de euictione, num. 46. Intri-
gol. dict. caſu 14. num. 119. Maſcard.
dict. concluſ. 1388. num. 63. Graſsis
dict. cap. 13. num. 47. Magonius dict.
deciſ. Lucenſi 11. num. 6. Vbi limitat,
niſi conductor ſit eadem perſona,
quæ vendidit, quia hanc exceptio-
nem opponere non poterit, ex Ioan.
Ploto in l. ſi quando, §. 4. num. 57. C.
vnde vi, in tract. de in litem iu-
rando.

Vnde condemnatus ad ſolutio-
51 nem pretij, & penſionis poterit op-
ponere in executione de re non tra-
dita, nec hoc repugnat ſententiæ.
Butrius in cap. inter dilectos, colum.
1. verſ. quæro, emptor, de fide in-
ſtrumentorum, Carrozius dict. §. de
euict. num. 47.

Ampliatur 11. vt procedat in om-
52 ni contractu tam nominato, quàm
innominato, Corneus conſ. 245.
numer. 2. lib. 4. Alexand. conſ. 212.
numer. 2. lib. 2. Franciſcus Bec. dict.
conſ. 45. num. 12. Tiberius Decian.
reſponſo 25.

53 Ampliatur 12. quòd contra agen-
tem ex contractu, quem non imple-
uit, competit actio doli, l. 2. §. circa, ff.
de

de doli except. Corneus conſ.291.in fin.lib.3.Fráciſcus Becius dicto conſ. 45. num.40. Carrozius dict. §.de euiction.num.48.

54 Ampliatur 13.quòd poſt oppoſitionem in iudicio non licet adimplere, cùm iam res fuerit deducta in iudicium, implemento non facto, Paul.de Caſtro conſ.70. quia fruſtra, colum.6.lib.1. Alex. conſ. 237. num. 16.Marſil.ſingul. 489. quando à lege Aretin. conſ. 123. num.6. Craueta conſ.192.num. 16. Nicol.Moronius de tregua, & pace,quæſt.12.num.17. part. 2. Hieronymus Magon. deciſ. Lucenſi 61. num. 10. Bec. dict. conſ. 45.num.50.Graſsis dict.cap.13.num. 56.Vbi diſtinguit, quòd aut vult adimplere ante factam oppoſitionem per partem cui adimpleri debebatur, aut poſtea: primo caſu etiam cœpto iudicio poteſt actor ex parte ſua implere, Alexand.conſ.27.colum.1.lib. 1. vbi dicit, quòd licèt venditor agens ad pretium teneatur rem offerre, & tradere, l. Iulian. § offerri, ff. de act. empt. attamen ſi contingat agere re non tradita, poterit pendente iudicio rem tradere, & conualidare iudicium, Alexandrũ ſequuti ſunt Socin. Sen. in l. 2. ad fin. C. de pact. Bellor. conſ. 24. numer.4. Andreas ab Exea de pactis,num.437. & ſeqq. Menoch. de arbitrarijs lib. 1. quæſt. 16. num.6 Proſper.Paſſet. conſ.159.Cephal. conſ.112.num.17. & 18.lib.2.Franciſ. Milanenſis deciſ. 4.num.10.lib.2. Secundo caſu dicit, Graſsis vbi ſuprà, quòd non poteſt. Craueta conſ.192. num.16. & conſ. 248.num.9 & conſ.146. num.5.Surd. conſ.158.num.30.

55 Quæritur etiam, an contractus reſcindatur ob implementum non factum ex parte vnius ex contrahentibus? Pro cuius perfecta reſolutione diſtinguendum eſt, aut contractus eſt nominatus, qui habet proprium, & ſpeciale nomen,de quo habetur in l.iuriſgentium,ff.de pactis, aut eſt innominatus,de quo habetur in l. naturalis,ff. de præſcriptis verbis. Nicolaus Mozius de contractib. tit.de diuiſ.contract. art.4. num.11.& 12. Si contractus eſt nominatus, tunc non reſcinditur, ſed debet peti adimplementum, vel intereſſe, l. ſicut, C. de act.& obligat.l. in commodato, §. ſicut, ff. commodati, l.1. vbi notant DD.omnes. Paul.Bal.Salyc. in l.inciuile, C.de reiuendicat.Bar. in l.fin. n. 13.vbi Iaſ.& alij,ff.de cõdict. ob cauſam, & in l. 2. C. eodem tit. notant etiam in l.ex placito, & l. cum precibus,C.de rerum permutat. Mãdellus Albenſis conſ.626.num.4.lib.4. Bec. conſ.45.num.1.Surdus conſ.52.num. 36.lib.1.in contractu enim nominato non eſt locus pœnitentiæ ob inobedientiam alterius partis, ſed agendum eſt ad implementum, & ad intereſſe,Proper. Farinac. conſ. 176. num.16.tom.2.& deciſ. 148. num.2. tom.2. crimin. Stephanus Gratianus deciſ.159. num.2. Franciſcus Becius conſ. 45. num. 1. qui loquitur in terminis locationis, Afflictis deciſ.280. num. 6. Ioſephus Ludouicus deciſ.
56 Peruſina 53. num.4. Secus ſi contractus eſſet innominatus, quia talis reſcinditur ob non implementum, Nata conſ. 171. num. 2. lib. 1. Ruin. conſ. 131.numero 7.lib.1. Roland. à Valle conſ.8. num.39. lib.1. Magonius deciſ. Lucenſi 61.num.12.l.ſi pecuniam,ff.de condict. cauſ data l.1.ff. de rerum permutat. Sed hoc intelligendum eſt, vt procedat, quando is, qui adimplere tenebatur non adimpleuit ex dolo, vel culpa; aliàs non reſcinditur, Alexand.in l.fin. num.6. ff. qui ſatiſd. cogant. Craueta conſ. 204. num.25. Iaſ. conſ.84.lib.1. Cephalus conſ. 14. num. 14. Alexand. conſ.92.colum. penul.lib.1. & illud, quod dictum eſt, quòd contractus nominatus non reſcinditur ob non implementum, intelligendum eſt, quòd

57 quòd non reſcinditur agendo, non autem excipiendo, quia tunc poteſt reſcindi. Alexand.conſ.105.num.17. lib.3. Roland.conſ.69.numero 8. & conſ.53.num.23. lib. 1.Surdus conſ. 52.num.36.lib.1. Carolus de Graſsis de exceptionibus, cap.13. à num. 57. Hoc tamē quod dictum eſt procede-
58 bat veteri iure, hodie per l. 2. tit.16. lib.5. Recopilat. huius Regni dicendum exiſtimo non eſſe locum pœnitentiæ in contractibus innominatis, ſed ſi alter ex contrahentibus paratus ſit ex parte ſua placitis parere, actionem habebit, vt aduerſarius placitis ſtare omnino compellatur, hodierno iure Regio pactum nudum non minus valet, quàm olim ſtipulatio, quæ faciebat contractum innominatum obſeruari, ſcribunt Anton. Gomez tom.2.var.cap.8. n.4. & 5. & in l. 40. Tauri, num.32. Greg.Lop. in l.3. tit. 6.part.5. Fortunius Garcia in cap. 1. de pactis, num.30. Didacus Perez in l.3.tit.8.lib.3.Ordinamenti. Ioannes Ian. Parladorius lib.2. rer. qq. cap. 3. num.32.

Ampliatur 14.noſtra concluſio, vt
59 dicta exceptio adimplementi poſsit opponi tam circa ſubſtantialia, quàm circa accidentalia, Bart.in dict.l.quæro,§.inter locatorem,num.3.ff.locati, Bec.conſ.45.num.6. Roland.conſ. 6.num. 19. lib.1.& conſ.69. num.10. lib 4. Alex.conſ.49.num.4.lib.2. Corneus conſ.208. num.33. lib.2. Surdus conſ.52.num. 33. lib.1. Hieronymus
* Magonius deciſ.Lucenſi 11. num.8.
* Oſaſchus deciſ.50.num.10.

Ampliatur 15. quòd implemento
60 contractus non ſequuto poteſt pars ad primæuam actionem reddire. Neuizan. conſ.40. in princip. Burſatus conſ.101.num.16.lib.1. Carroz.dict. §.de euict.num.52.

61 Ampliatur 16. vt ſi quis medio iuramento promiſerit aliquid, & contrauenerit pacto iurato, non poterit agere ad obſeruantiam contractus, l. ſi quis maior, C. de tranſact. quæ habet locum in omni, & quocumque contractu, vt ibi Bart. & cæteri ſentiunt, Corn. conſ.40. col.penul.lib. 4. Alex.conſ.76.col.penul.lib.5.& ita aliàs Rota, vt per Caſsiodorū deciſ.2. * de iureiurando, late Anton. Gabriel. de tranſactionibus, concl.1.ampliatione 4.num.5. Brunus conſ. 48. col. 2. Franciſcus Becius conſ. 45. num. 14.& num.15. dicit, quòd iuramen-
62 tum eſt indiuiduum, & non poteſt contrauenire in vno, quia contraueniat in totum, Bart. in l. ex falſis, C.
63 de tranſactionibus: & ſic in contractu locationis habet locum, dict. l. ſi quis maior, Carrozius dict. §. de euict. num.54. *

Ampliatur 17. quòd non implens
64 ex parte ſua videtur renuntiare beneficio dicti contractus, nec cogere poteſt aduerſarium ad obſeruantiam contractus. Tiberius Decianus conſ. 60.num.44. lib.2. Carroz. dict. §. de euict.num.55.

65 Ampliatur 18.quòd talis exceptio tranſit, & opponi poſsit per ſingularem ſucceſſorem, Aretin. cōſ.70. col. 1.Carroz.vbi ſup.num.56.

66 Ampliatur 19. in materia moræ, quando ab altera parte non fuerit impletum, quia ſtante maximè iuramento prima mora nocet. Alexand. conſ. 101. ſub num.7. lib.2. Craueta conſ.1.num.10.& conſ.293. num. 15. & conſ.248. verſ. Onus autem: & iuramentum non ligat iurantem, cum iurans impleuerit ex parte ſua. Menochius conſ. 8. num. 10. lib. 1. Vnde in mora conſtitui non poteſt ab eo, qui non impleuit.cap. non eſt in mora, de regul. iur. lib. 6. l. lecta, verſ. non eſt in mora, §. ſi cert. petat. l. ſi pactus vbi Bart. ff. de pact. l. nulla, ff. de reg.iur. Cephal. conſ.307. num.6. lib.3. Burſatus conſ.101.num.16.lib. 1.Tiberius Decian.conſ.102.num.9. lib.3.

67 Illud verum eſt in materia iuramēti, quòd

quòd iurans non locare, ſi locat, locatio tenet, ex notatis per Anton. Gab. de iureiurando. concluſ. 1. num. 15. & notat Innoc. in cap. cum dilecto de præbendis, Abb. in cap. dilecto de iureiurand. Caſſanæus conſ. 55. Caſtro conſ. 339. lib. 1. Oldradus conſ. 127. Abb. conſ. 41. lib. 2. Ruin. conſ. 206. lib. 1. Grammatic. conſ. ciuili 31.

68 Ampliatur vigeſimò, & in terminis locati & conducti, quòd ſi locator ad penſionem & offerat implementum ex parte ſua, vtique repellitur, ſi elapſo termino offerat, ſiue promiſerit cum iuramento, ſiue non, l. ſi in lege, §. ſi colonus, ff. locat. ita Ancarranus, quæſt. 51. num. 27. & 28. part. 3. Brunus conſ. 48. colum. fin. Felin. conſ. 25. num. 20. Roland. conſ. 31. num. 4. lib. 1. Alexand. conſ. 49. num. 3. & 4. lib. 2. Crotus conſ. 114. num. 20. lib. 1. Rodericus Suarez allegat. 19. num. 22. Borgninus Caualcanus de tutore, num. 118. & deciſ. 13. num. 66. Purpuratus conſ. 484. num. 21. & 22. lib. 2.

Subampliatur diſpoſitio §. ſi colo-
69 nus, vt procedat tã ante executionẽ contractus, quàm poſt. Ruin. conſ. 65. lib. 1. Carrozius in dict. §. de euictione, num. 64. & nihil conductoris interſit. Paul. de Caſtro in dict. §. ſi colonus.

70 Declaratur diſpoſitio §. ſi colonus, vt procedat duobus concurrentibus: primò, quòd res ſit integra: ſecundò quòd pauci dies ſint tranſacti, vt ibi Fulgoſius animaduertit. Ioann. Andr. in cap. ſi propter ſterilitatem, num. 1. vbi Imol. num. 31. de locato.

Et ſic in locati, & conducti mate-
71 ria modica mora non attenditur, vt I.C. declarat paucos dies, iudex tamẽ arbitrabitur ex præiudicio conductoris, ſi quod eſt, & integritate rei, vt ibi innuitur.

72 Ampliatur vigeſimoprimò, vt talis exceptio implementi non ſit aliter interpretanda per excipientem, licèt onus probandi ſuſceperit, & non probauerit, quia ſufficit allegare in allegationibus iuris. Magonius deciſ. Lucenſi 11. num. 12. voluit Bart. in l. eum qui ita, el 1. & ibi Iaſ. num. 12. ff. de verb. oblig. Felin. in cap. ordinẽ, num. 16. de reſcriptis. Paul. Pariſius conſ. 33. num. 57. lib. 1.

73 Limitatur primò hæc vtilis concluſio, niſi quis poſt contrauentionem incurſam petierit ſibi impleri, quia iſto caſu ſibi præiudicat, & tacite remittire videtur contrauentionem incurſam. Salycet. in l. cõmiſſoriæ, C. de pact. inter empt. Roman. conſ. 27. numero 4. Alexand. conſ. 196. lib. 7. Corneus conſ. 110. in fin. & in conſ. 208. in fin. lib. 1. & conſ. 40. colum. 1. lib. 4. Franciſcus Beccius conſil. 45. num. 50.

Subampliatur iſta limitatio, vt
74 etiam cenſeatur remiſiſſe iſto caſu etiam periurium, Socin. in l. 1. colum. penultim. verſ. ſed à præmiſſo fundamento, ff. ſolut. matrimonio, Gozadin. conſ. 24. colum. 4. verſ. imò fortius.

Subampliatur etiam, vt cenſea-
75 tur remittere periurium quoad pœnam parti debitam, & quatenus concernat eius fauorem; ita declarat Craueta conſ. 151. numero 8. Vbi circa prædicta miratur de Philippo Corneo, qui contrarium conſuluit circa præſentem limitationem, & per eum conſ. 179. lib. 2. & conſ. 40. colu. penul. lib. 3.

76 Limitatur ſecundò iſta exceptio, vt non poſsit opponi, niſi ab eo cui implendum eſt, Alexand. conſ. 127. num. 5. lib. 7. Dec. conſ. 452. num. 10. Menoch. conſ. 1. num. 370. lib. 1. vnde per tertium opponi non poteſt, gloſ. in l. 2. ff. ſi ager vectigalis, & Bart. in l. 2. ff. de except. dum agit de exceptione de iure tertij, Bal. ad Speculat. tit. de location. col. 3.

Limitatur tertiò, quando intereſſe
77 venit ex conuentione, nam tunc re-

gulæ

gulæ locus eſt, ſecus ſi veniat ab extra. Alexand. in l. filiæ licet, num. 3. C. de collat. Pariſ. conſ. 33. num. 64. lib. 1.

78 Limitatur quartò, quando non ſtetit per implere debentem, nam excuſatur. Simon de Prætis conſ. 28. num. 6. per regulam in l. in iure ciuili ff. de condit. & demonſtrat. & in l. qui operas. ff. locati.

Limitatur quintò, vt exceptio im-
79 plementi non ſequuti, reſpectu vnius obligationis non excludat petentem ex alia obligatione parte impleta. Cephalus conſil. 48. numero 41. lib. 1. Burſatus conſ. 191. num. 5. lib. 2.

80 Prænotandum eſt, quòd in contractibus correſpectiuis, vltrò citroque obligatorijs, is qui ad pretium agere vult, probare debet, priùs ex ſua parte ſe adimpleuiſſe, ad quod erat obligatus, ex gloſſa celebri in l. Iulianus, §. offerri, ff. de actionib. empti, & gloſſa ſingulari in l. ædiles, §. fin. ff. de ædilitio edicto: nam qui debet
81 dare, & recipere, ipſe tenetur primò adimplere, Bald. in l. cum proponas, C. de pact. num. 11. & ibi Dec. num. 9. & 10. Iaſ. conſ. 16. num. 13. lib. 1. Aretin. conſ. 7. num. 2. Creueta conſ. 151. num. 10. & conſ. 192. num. 15. Magonius deciſ. Lucenſi 29. num. 1. * Morter. deciſ. 19. à num. 1. Barnabas * Cornazanus deciſ. Lucenſi 160. num. * 11. Cardinalis Mantic. deciſ. 1. num. 8. lib. 1. Ceuallos tom. 3. comm. quæſt. 756. num. 8.

82 Controuertitur tamen, an vter teneatur priùs adimplere venditor an emptor? & ſiquidem emptor inops eſt, & ſuſpectus debet priùs ipſe offerre: ſed ſi idoneus venditor tenetur priùs dimittere rem, l. videamus, ff. de ædelit. edicto: de quo ſi dubitetur ad cautionem recurritur, l. quamuis, ff. de pignorat. act. Sentiunt tamen aliqui, quòd pretium debet preire; ea ratione quoque pretium videri appellatum à præeundo, nempe quaſi præitium. Iulius Cæſar Cluſianus lib. 1. cap. 4. fol. 17. de pretio, & æſtimatione. Alij exiſtimant, omnia vnico contextu deberi fieri, rem ſcilicèt dimitti, & pretium numerari, gloſ. in l. traditio, C. de action. empt. Ioſephus Ludouicus deciſ. Lucenſi 38. num. 17. * Borgninus Caualcanus deciſ. 4. part. * 1. à num. 4.

QVAESTIO XXV.

An in donatione debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *In facto euenit rem donatam euinci, & ideo quæſtio oritur, an donator teneatur de euictione? & ſunt duo caſus conſiderandi, & num. 2.*

3 *Primus eſt quando donatio incipit à promiſsione, de euictione tenetur donator.*

4 *De dote ad donationem valet argumentum.*

5 *Dos continet cauſam oneroſam: donatio continet cauſam lucratiuam.*

6 *In dubio non præſumitur cauſa lucratiua.*

7 *Sicut in venditione veniunt acceſsiones, ita in donatione, numero 8.*

9 *Donator, qui incipit à promiſsione habet ſe animum obligandi.*

10 *Refertur ſententia ſuperiori contraria.*

Pro-

11 *Propoſitum in mẽte retentum nihil operatur, num. 12. 13. 14. & 15.*
16 *Vtraque ſententia diſputando defendi poteſt, n. 17. & 18.*
19 *Prima ſentẽtia eſt verior, & ab ea non eſt recedendum.*
20 *Euictio non debetur de donatione inter patrem, & filium in poteſtate conſtitutum.*
21 *Et etiam de donatione facta per libertum in fraudem patroni.*
22 *Et etiam ratione hypothecæ ignoratæ per anteceſſorem donantis.*
23 *Et etiam quãdo donator promiſit tradere, & non dare.*
24 *Donans incipiens à traditione de euictione non tenetur, n. 25.*
26 *Et quando aliquid Eccleſiæ donatur pro dote ipſius, non eſt locus euictioni.*
27 *Promittens rem aliquam dare ex cauſa donationis, quæ non erat ſua, & eam tradidit, non eſt liberatus.*
28 *Qui tradit, magis diſtrahit.*
29 *In donatione facta filio per patrẽ morte confirmata, ea euicta de euictione agere poſsit.*
30 *In quocumque titulo gratuito non habet locum euictio.*
31 *Nec in ceſsione, vel cõtractu gratuito, facto titulo lucratiuo.*
32 *Rex non tenetur de euictione, cũ donatarius prætendat cauſam lucratiuam.*
33 *Speciale eſt in Rege, & fiſco, vt de euictione non teneantur.*
34 *Donatio, quæ incipit à traditione non eſt contractus.*
35 *Donatarius ſi expenſas fecerit in re donata, & euicta fuerit, donãs tenetur ad expenſas, & damna, & intereſſe inde ſequuta.*
36 *Donatio quando dicatur incipere à traditione.*
37 *Donator non tenetur de euictione in donatione remuneratoria.*
38 *Explicantur tex. in l. idemque, §. fin. cum l. ſeq. ff. mandati.*
39 *Mentio donationis ſimpliciter factæ non extenditur ad donationẽ remuneratoriam, nu. 40.*
41 *Donatio remuneratoria dicitur quædam permutatio, & titulus oneroſus.*
42 *In donatione remuneratoria pro ſeruitijs, quæ ex neceſsitate officij erant facienda, euictio non debetur.*
43 *Rex donans propter benemerita de euictione tenetur.*
44 *Donans rem alienam aſſerẽs eſſe ſuam, tenetur de euictione, numero 45.*
46 *Donans rem alienam, tenetur actione de dolo, & declaratur numero 47.*
48 *Si donatarij culpa euictio processerit, non habet locum euictio, nu. 49. declaratur.*
50 *Donatarius probans rem fuiſſe euincentis, debet illi res reſtitui.*
51 *Si compromiſſum factum eſt in donatorem, & ipſe determinaret contra donatarium, de euictione agere poſsit donatarius.*
52 *Donator promittens donatario rẽ donatam authorizare, de euictione tenetur.*

53 *A venditione ad donationem non valet argumentum, numero 54.*

54 *Donatarius in quibuſcumque caſibus, qui de euictione teneatur, debet denuntiare litem donatori, & num. 55.*

56 *Si rē, quam emi, tibi donaui, & à te euincitur, donatarius non poteſt agere de euictione.*

57 *Alienās omne ius ſuum, quod habet in aliqua re, ſi nullum ius in ea habeat, de euictione non tenetur.*

58 *Rem ſimpliciter donās, an videatur rem totam donare? num. 59. & 60.*

61 *Ponitur differentia inter donationem, & legatum.*

62 *Teſtator ignorans, ſiuè incipiat à traditione ſiuè à promiſſione, non debetur aſtimatio.*

63 *Si liceat alicui contractum reſcindere, id licebit facere abſque eo, quòd committatur ſtipulatio euictionis.*

64 *In donatione etiam reciproca vēnit euictio.*

65 *In donatione reciproca ſi quid euincatur, an ceſſet reciprocatio.*

66 *Edictum ædilium curulium non habet locum in fauorem donatarij, ſi res donata eſt vitioſa.*

EGregia quidem eſt quæſtio, & in iudicijs frequens eius diſputatio, & quamuis à multis varijs in locis tractata, à nullo ex propoſito declarata, vt vel omnia ad eius abſolutam explicationem neceſſaria ſcribere, aut ſaltem aliorum traditionem in vnum recenſere, & cæteros quærendi, & congerendi labore excuſari ſtuduerim. Quapropter non abſque maxima vtilitate futurum ego iudicaueram multis authoribus prælectis, & quàm plurimis ſtudio, & diligentià adnotatis, rem hanc ex profeſſo tractarem.

1 In facto aliquando euenit rem donatam euinci, ideò altercatio oritur,
2 An donator teneatur de euictione?

Pro reſolutione huius quæſtionis de mente Doctorum duo caſus ſunt conſiderandi.

3 Primus, quando donatio incipit à promiſſione. Secundus, quando incipit à traditione. Et primo caſu, quādo donatio incipit à promiſſione duæ ſunt Doctorum ſententiæ.

Prima ſententia eſt eorum, qui dicunt, quòd quando donatio incipit à promiſſione donator de euictione teneatur, gloſ. & Bart. & cæteri Doctores communiter in l. Ariſto, §. fin. ff. de donation. Ioan. de Imola, Alexand. & Franciſcus de Aretino in l. Iulianus, § qui fundum, ff. de verborum obligation. Bart. & Salycet. in l. 1. C. de iure dotium, gloſ. & Bart. & Doctores in l. 2. C. de euiction. Ancarran. & Abbas Sicul. & Andr. in cap. fin. de emption. & venditio. Aluarot. Bald. & Cardin. in cap. 1. de inueſtitura, de re aliena facta, Nata conſ. 674. nu. 14. lib. 4. Ioannes Ferrara in practica Papienſ. in titul. de forma libelli, in quo agitur ad reuocationem feudi, gloſ. antepenult. verſicul. Quid ergo ſi res feud. Abbas conſilio 30. lib. 2. Nicolaus Boerius deciſion. 67. ſub numero 1. Gaſpar Cauallinus de euictionibus, § 4. à num. 2. Cardinalis Mantica de tacitis, & ambiguis conuention. tom. 2. lib. 13. tit. 4. de donation. à num. 18. Gozadinus conſ. 6. Philippus Corneus conſ. 141. lib. 2. Alciatus conſil. 340. num. 6. Cardinalis Tuſchus tom. 3. verbo, euictio, concluſion. 363. num. 6. & tomo 2. verbo, donatio, concl. 725. Anton.

ton.Gom.tom.2.variarum reſolut.c. 2.nu.35. Pater Molina tom.2.de iuſtit.& iur.diſp.280.num.9.Fontanella tom.2.de pactis nuptial. clauſula 5. gloſ.8.part.14.à num.34. Ariminus Tepat.tom.2.variarum ſentent.titul. 423.cap.7. Marc.Anton.Peregrinus deciſion.Patauina 93.num.5. Alex. Trentacinq.lib.3.reſol.variar. de donat.reſolut.2.Decius conſ.322. num. 3. Stephanus Gratianus tom.4.diſceptatione forenſi 657.num.47.48.49. & 50. & eſt communis Scribentium ſententiaque recepta, & mouentur
4 præfati Doctores ex pluribus.Primò, arguendo de dote ad donationem,per textum in l.1.C.de iure dotium,iuxta intellectum primum gloſſæ ſecundæ, quem Cynus,Bartolus ibi ſequuntur, Monter.deciſion.13.num.27. Si enim quando dos à promiſsione incipit, venit euictio,igitur in donatione. Huic
5 textui ſic inducto reſponderi ſolet, quòd loquitur de dote, quæ continet cauſam onerosam,l.pro oneribus, C. de iure dotium,l.ex promiſsione,ff.de actionibus,& obligationibus:nos autem loquimur de donatione, quæ cōtinet cauſam lucratiuam,§.res aliena, Inſtitut.de legatis: igitur de vno ad aliud non valet argumentum: ita Salycet.& Fulgoſius in l.ad res donatas,ff. de ædilitio edicto. Præterea ſecundùm intellectum vltimum gloſſę,textus ille loquitur, quando promiſsio illa interpoſita fuit ſuper euictione, non autem ſuper dote, & hunc intellectum ibi Iacobus de Aretio, & Salycet. ſequuntur. Secundò mouentur per textum in l.vbi autem non apparet,in fine, ff.de verborum obligationibus, vbi ſtipulatio de donando fundum continet, vt dominium fiat ſtipulantis, & ſic, quòd promiſſor teneatur de euictione, argumento textus in l.qui concubinam, §.ſi hæres,ff. de legatis 3. & cum hic textus generaliter loquatur, poteſt intelligi etiam de promiſsione à ſciente facta ſine cauſa, quæ donatio dicitur,l.Campanus,ff.de operis libertorum, gloſſa in l.qui cum alio, ff.de regulis iuris, Angelus,Imola,Alexand.in l.à Titio, columna 11. ff.de verborum obligationibus.Huic textui de mente Ioannis Fabr. reſpondetur in §.1.Inſtitut. de donation. quòd procedit in ſtipulatione ex cauſa onerosa, ſecùs in lucratiua,vt hic eſt ſermo:nam licèt ſimpliciter loquatur, non debet præſumi
6 in dubio cauſa lucratiua, l.cū de indebito,§.final.ff.de probationibus.Præterea ille text. intelligitur, quòd omninò res fieri debet ſtipulantis,id eſt, quòd promiſſor tenetur præcisè, nec liberatur præſtando intereſſe, prout ſic gloſ. & Bartol. & omnes intelligunt:an autem de euictione teneatur,
7 hoc ille text.non determinat. Tertiò mouentur, nam ſicut in venditione veniunt acceſsiones, l.emptorem,§.ſi quis rem, ff.de action.empt.l.euicta, ff.de euiction.ita in donatione, l.Neſennius,§.1.ff.de re iudicat.ſicut ergo primo caſu datur actio de euictione, l.1.ff.de euiction. ita & ſecundo dari
8 debet. Huic rationi reſpondetur,non valere argumentum à venditione ad donationem: nam primo caſu veniūt acceſsiones paſsim,licèt res nō ſit tradita,l.id,quod, ff.de peric.& cōm.rei vend.§.cum autem, Inſtit. de empt.& vend.Secūdo caſu ſecùs,niſi poſt litis conteſtationem, l.in ædibus,§.1.vbi gloſ. Bart. Angel.Imol. & Romanus, ff.de donation. Alexand.in l.Neſennius,§.1.ff.de re iudicat. Hieronymus Gratus, qui dicit communem in reſponſo 94. num. 8. lib.1. Quartò & vltimò mouentur;quia quando dona-
9 tio incipit à promiſsione, tunc donator habet animum ſe obligandi, meritò ſi non fecit accipientis,tenetur,quaſi nec datum ſit,l.qui concubinam,§.ſi hæres, ff.de legatis 3. Huic tamen rationi reſpondetur;quia cum ille animus obligādi ad traditionē ſit ordinatus, durat vſque ad traditio-

ne excluſiuè, & per eam tollitur illa obligatio, ex text. in §. 1. Inſtitut. quibus modis tollitur obligat. & licèt tradens ex cauſa donationis perſeuerâret in eadem voluntate, c. maiores, de Baptiſm. hæc tamen voluntas non eſt ordinata ad hoc, vt teneatur de euictione, ſed vt perfecta, & irreuocabilis ſit donatio.

10 Secunda ſententia ſuperiori contraria, ſcilicèt, quòd quando donatio incipit à promiſsione, donator non teneatur de euictione: quam ſententiã tenent gloſ. final. in l. Iulianus, §. qui fundum, ff. de verborum obligat. Iacobus de Aretio, & Alberic. in l. 1. C. de iure dotium, Cuman. in d. l. Ariſto, in fin. Fulgo. in l. ad res donatas, ff. de edil. edict. & in l. ſi tibi, §. pactum, ff. de pact. Bart. in l. ſi id, quod aurum, in 1. opp. ff. de verb. obli. Maſuer. in pract. tit. de donat. n. 7. Ripa lib. 3. reſp. c. 18. n. 2. Ioan. Faber. & Hippolyt. Rimin. in §. 1 Inſtit. de donat.

Mouentur præfati Doctores. Primò, per text. in d. l. Ariſto, & per text. in d. l. ad res donatas, in quibus diſponitur, donatores non teneri de euictione, nec ſine diuinatione reſtringi poſſunt ad donationẽ, quæ à traditione cœperit. His legibus reſpondetur, quòd loquuntur quando donatio incipit à traditione, cum loquantur de re mihi donata, in quam ſumptus magnos feci, vtique facere non potuiſſem, aut veriſimiliter non feciſſem, ſi res mihi tradita non fuiſſet. Secundò mouentur per tex. in d. §. qui fundum, vbi donatio incœpit à prçcedẽti cõuentione, & tamen ſubdit traditione protinus reum liberari, ſicquè de euictione non teneri. Hic text. non obſtat; quia de reo loquitur, hoc eſt promiſſore, qui tradendo Titio adiecto liberatur, ſed ille promiſſor Titio non donabat, ſed qui ab eo fuerat ſtipulatus, quid numquid de euictione teneatur, text. non dicit, nec declarat. Tertiò mouentur in donatione, quæ à traditione initium ſumit ſecundùm ordinem intellectus prçcedit cõuentio, aliàs eſſet nuda traditio, quæ dominium non transfert, l. numquam nuda, ff. de acquirendo rerum domin. ſicut ergo eo caſu donator de euictione nõ tenetur: ita nec iſto caſu teneri debet. Hæc ratio non obſtat; quia licèt, qui in donatione cœperit à traditione anteà propoſuerit donare, tamen cum ſuum propoſitum non fuerit cum donatario communicatum, ſed in
11 mente ſuâ dumtaxât retentum, nihil
operatur, l. ſi repetenti, C. de condictione ob cauſam, & non ſit conuentio, quæ ſimultaneum conſenſum plurium deſiderat, l. 1. §. conuentionis, ff. de pactis, & ſic præfata ratio corruit. Quartò mouentur Doctores per textum in l. quæ de legato, iuncta l. 45. præcedent. in fine, ff. de
12 legatis primo, vbi dicta de legato in
ſpecie relicto, quòd non debeatur euictio, locum habent in eo, qui Stichum dare promiſerit, quæ verba ſic indiſtinctè prolata poſſunt intelligi etiam ex cauſa donationis. Huic diſtinctioni reſpondetur, nam dict. l. 45. quæ de legato loquitur, Pomponius non diſputat, an hæres de euictione teneatur, ſed an promittere debeat ſeruum legatum furtis, & noxijs ſolutum eſſe, quod vitium in ſeruo quoque proprio adeſſe poteſt, concludens in legato generis hæredem ad id teneri, ſecùs in legato ſpeciei: quando igitur ſubdit, quæ de legato dicta ſunt, eadem repetenda in eo, qui Stichum, vel hominem dare promiſerit, ſenſus eſt, vt idem in hoc caſu ſeruari debeat, id eſt, ſi promiſerit in genere, teneatur promittere dare Stichũ, vel hominẽ furtis, & noxijs ſolutum eſſe, ſecùs, ſi in ſpecie, & nõ de promiſsione euictionis, cũ hoc text. noluerit dicere, & ſic ad rẽ iſtam
13 nõ facit. Quintò mouentur, vbi quod
ordinatur ad aliquẽ finem, debet regulari ſecũdũ naturã ipſius finis, Crauet.

conſ.

conſ. 137. in fin. ſed promiſsio ex cauſa donationis ordinatur ad finem traditionis: ergo debet regulari ſecundũ naturam traditionis, quæ eſt, vt donator non teneatur de euictione, vt infra videbitur. Minimè tamen hæc ratio obſtat; quia eſt diuerſa ratio, quando donatio incipit à promiſsione, &
14 quando incipit à traditione. Nam quando donatio incipit à traditione donans non habet propoſitum ſe obligandi: & ideò non tenetur de euictione. Cynus, & Azo. in l. 1. C. de iure dotium, Cumanus in l. Ariſto §. final. colum. 2. ff. de donationibus, & eſt de mẽte Bartol. & Imola in l. 1. ad finem, ff. de donation. cauſa mortis. Sed quando incipit à promiſsione, tunc promiſit dare dono, l. Senatus, §. 1. ff. de donation. cauſa mortis. Vnde ſi non facit rem accipientis, vel facta non durat, non fuit liberatus, & ſic agitur actione prima, quaſi non dederit: ita ſentit glo. 1. in l. 1. C. de euictionibus, & ſic licèt promiſsio ex cauſa donationis ordinetur ad finẽ traditionis, tamẽ habet propoſitũ ſe obligãdi, vt res fiat accipiẽtis, quod duret: quod ſecùs eſt, quando incipit à traditione, vt ſupra dictum fuit, & per hanc reſponſionem remouetur etiam ſextum, & vltimum fundamentum, quod eſt: In quæſtione noſtra duo concurrunt, principium, quod eſt promiſsio ex cauſa donationis, & finis, qui eſt traditio: ſed attento ſecundo donator non
15 tenetur de euictione. Ergo nec attento primo; quia idem iudicatur de principio, quòd de decendentibus ab eo, vt in noſtra quæſtione tradit poſt Paulum de Caſtro, Alexand. & Iaſon. in l. maritus, columna 1. in fine, C. de procuratoribus. Hæc enim ratio non obſtat, cum ſit differentia, vti dictum eſt, quando donatio incipit à promiſsione, & quando incipit à traditione, & ſic non eſt idem de vtroque iudicãdum.
16 Ex prædictis conſtat, vtramque ſententiam diſputando defendi poſſe; tamen non eſt recedendum à ſecunda ſententia, quæ in puncto iuris verior videtur Alexandro Trentacinquio dicto lib. 3. reſolutione 2. de donationibus, ſub numero primo, & mouetur per textum in l. ad res donatas, ff. de ædilitio edicto, inducendo eum in ratione ipſius legis, dum ait in illis verbis: *Quod minimè dicendum eſt, ne eo caſu liberalitatis ſuæ donator pœnam patiatur.* Ex hoc text. colligitur, quòd donator & de euictione tenetur: & ratio non eſt; quia ibi donatio incœperit à traditione, & non à promiſsione: nam in vtroque caſu, ſi teneretur de euictione, ſemper donator ſuæ liberalitatis pœnam pateretur: vnde cum in vtroque caſu eadem ratio militet, concludendum eſt, eandem diſpoſitionem locum habere, argumento l. à Titio, ff. de verborum obligatio-
17 nibus, l. illud, ff. ad l. Aquiliam. Et confirmatur hæc ſententia; quia donans videtur in dubio donare tantùm ius, quod habet in re, vt notant Bart. Angel. & Imol. in l. ſi domus. § fin. ff. de legat. 1. Bart. in l. prædia, per illũ tex. C. de collat. fund. fiſc. lib. 11. & Alex. cõſ.
18 47. col. 2. lib. 3. Igitur re euicta donator nõ tenetur: licèt enim donans velit, vt res donata efficiatur donatarij, & quòd penès ipſum duret: tamẽ hoc intelligitur quoad ipſum, & nõ eſt veriſimile velle de euictione teneri; quia cũ vſus fuerit liberalitate; & eſt præſumendũ voluiſſe teneri ad euictionem obligatum eſſe, cum in dubio vt dictũ ſit, præſumatur donaſſe tantùm ius, quod habet.
19 His tamẽ minimè non obſtantibus à prima ſententia, non eſt recedenũ, quæ magis communis eſt, vt ſi donatio incipiat à promiſsione, tũc donator tenetur de euictione, ſiuè promiſsio fiat per ſtipulationẽ, ſiuè nudo pacto hodie l. ſi quis argẽtũ, C. dè dona. ita ſentiunt Bart. in d. l. Ariſto, § fin.

Bald.& Salycet.in l.2. C.de euiction. Iaſon in l.ſi domus,§.de euictione,n. 10.ff.de legat.1. Azo.in ſum.C.de euiction. Odofred.in Rubric.ff.de euict. Abb.Ancar.Anton.in c.fin.de empt. & vend.Corn.cōſ.141.lib.2. Gozad. conſ.60. Alciat.conſ.340.Greg.Lop. in l.22.gl.2.tit.11.p.4. Anton.Gom. tom.2.c.2.n.35.de empt.& vend.Cauallin.§.4.de euict.ſub nu.2.Petr.Nicol.Mozins de contract.tit.de donat. de rebus,quæ donari poſſunt,vel nō, ſub num.2. Cardinal. Tuſchus tom.3. practicarum,concluſion.363.num.6. verb.euictio.

20 Primò declaratur, non procedere in donatione facta inter patrem,& filium in poteſtate conſtitutum: nam cum promiſsio non fuerit obligatoria,& de iure valida,non debetur euictio.Bald.in l.2.C.de inofficioſ.donation.& in authent.ex teſtamento,col. 2.C.de collat.Romanus in dict.l.Ariſto,§.fin.& Alexand.ibi in add.ad Bartolum,& Andreas Siculus in l.1.C.de iure dotium in add.ad Baldum. Hæc concluſio non procedit,quando pater in donatione iuramentum apponit: nam tunc promiſsio eſt obligatoria, & de iure valida, vt eſt communis cōcluſio,Bartol.in l.final. num.8. C. de vſucapione pro donato,dicit eſſe communem Alexand.conſ.8 lib.2.Ruin. conſ.121.num.1.lib.1. Iulius Clar.lib. 3.ſententiarum,§.donatio,q.8. num. 8.Gutierrez de iurament.1.part.cap. 4.num.4.Seraphin.de priuil.iuramēt. priuil.40.num.9.& ibi Benendorfius num.6.& priuileg.72.nu.2.& ibi add. num.2.Guidon Papa deciſ.146. An. Gomez lib.2.variar.cap. de reſtit. minor.n.26.Couar.in c.quamuis pactum.p.3.§.1.num.5.de pactis, lib.6. Dueñas regula 219.ampliat.2. Ioan. Lup.in Rubric.§.51.num 6. de donat. inter vir.& vxor.Dida.Per. in add.ad Segur.in l.cohæredi,§.cum filiæ,n.13. ff.de vulg.& pupil. Ferdinā. Vazquez lib.3.de ſucceſ.creat.§.29.limit.32.n. 14.Anton.Theſaur.deciſ.32.n.1.Vincent.Mancin.de iuramen.p.4.effectu 41.Philippus Paſchal. de iurib. patriæ poteſtatis,par.1.cap.4 num.63.Alex. Trentacinq.lib.3.reſolu.2.de donat. num.2.

21 Secundò declaratur in donatione facta per libertum in patroni fraudē, licèt enim patronus eam reuocet, tamen donatarius non habet actionem de euictione contra libertum, poſito quòd donatio nō incœperit à promiſſione: caſus eſt ſecundùm vnum intellectum gloſ.quem Bart. Angel. Paul. de Caſtro, Imola,& cæteri ſequuntur in l.qui res,§.1.ff.de ſolut. Roman.in d.l.Ariſto,§.fin.inferens, quòd idem eſt in patre reuocante alienata titulo donationis per filium in eius fraudem.

22 Tertiò declaratur, non procedere virtute hypothecæ ignoratæ, vt quia res fuerat obligata per anteceſſorem donantis. Ita Paul.de Caſtro in l.ſi rē meam,ad fin.ff.de ſolut.ſequitur Afflictis in cap.1.in princ. num.8. de lege Conradi,Alex.Trentacinq.vbi ſupr. num.4.

23 Quartò declaratur, non procedere quando donator promiſit tradere, & non dare, vt notant Bartol.Paulus de Caſtro, Alexand.Aretin & Iaſon in l. à ſubſtituto,§.fin.cum l.ſequenti,ff.de legat.1.

24 In ſecundo caſu in principio quæſtionis poſito,quando donatio incipit à traditione, ſeu datione; tunc concluditur,donatorem non teneri de euictione,gloſſ.& Doctores in §.1.Inſtitut.de donation.gloſ. in l. ad res donatas,ff.de ædilitio edicto, Bartol. & Doctores in d.l.Ariſto, §.fin.gloſ. & Doctores in l.Iulianus,§.qui fundum, ff.de verborum obligation. Imol. in cap.fin.de emption.& vendit. Corn. conſilio 141.lib.2.Iaſon conſilio 34. colum.2.& conſ.73.col.1.lib.1.Ruin. conſ.184.lib.1.Rolan.à Valle cōſ.50. numero 26,lib.3.Auguſtinus Beroius

conſ.

conſ.203.num.21.lib.1.Boerius deciſion.67.num.1. Stephanus Gratianus tomo 4.diſceptat.forenſi 667.nu.50. Bertrandus conſ.317.lib.2.par.1. Alciatus conſilio 340.Riminaldus conſ. 409.num.21.lib.3. & hæc eſt communis,& recepta Scribentium ſententia, quam ſequuntur Cauallin.in dict.§.4. ſub num.2. Cardinalis Tuſchus num. 1.allegatus,Alexand.Trentacinquius vbi ſupra, num.6. Caldas Pereira de emptione,& venditione,c.32.n.41.& 42.Aretinus in §.1.Inſtitut.de donat. Cœpola in dict.l.ad res donatas, ff.de ædilitio edicto, Petrus Surdus deciſ. 290.num.3.& hæc communis concluſio probatur ex d.l.Ariſto, §.fin.& in d.l.ad res donatas,& in d.l.1.C.de iure dotium, Petrus Ferrara in praxi in forma libelli,quo agitur pro donato, verbo,ad dimittendum,num.1. Ioannes Garcia de donat. remuneratoria, num.24.Probatur etiam;quia donans ius tantum ſuum donauit,l.qui tabernam ff.de contrahenda emptione,l.ſi domus,§.1. ff.de legat.1. Re igitur euicta donata donator teneri non debet.Decius conſ.492.num.10. Gozadinus conſ.6.nu.2. Patianus conſ.52. num.20.

25 Ampliatur hæc concluſio, vt procedat non ſolum in donatione, quæ incipit à vera traditione, ſed etiã à ficta, vt quia donator cõſtituit ſe donatarij nomine poſsidere, eſt enim cõſtitut⁹, actus, & ficta traditio, vt notant gl. & Doctor.in l.ab emptione,ff.de pact.& Bar.in l.ſi is,qui pro emptore,col.penult.ff.de vſucapion.nam donans in tali caſu de euictione non tenetur,Ioſephus Cuman.conſ.173.col.3.verſicul. Quin etiam dici poteſt, Riminaldus in dicto §.1. Inſtitut. de donationibus.

26 Ampliatur etiam, quando aliquid Eccleſiæ donatur pro dote ipſius,Paulus de Zitadinis in tractatu de iurepatronatus,in ſecund.cauſa,numero 20. Alexand.Trentacinquius d.lib.3.reſolut.2.num.7.de donat. Supra dicta cõcluſio multis modis limitatur,& declaratur.

27 Primò limitatur,ſecundùm Paulum de Caſtro in dicta l.Ariſto, §.final.vbi quando promiſiſti dare rem aliquam ex cauſa donationis,quę non erat tua, & tradidiſti, non fuiſti liberatus à promiſsione;quia promiſiſti dare, id eſt, dominium transferre,§.itaque diſcretis,Inſtitut.de actionibus, & hoc non feciſti, & ideò re euicta poſſum agere actione prima, l.cùm quis, §.qui hominem, ff.de ſolutio.Quæ ratio differentiæ conſideratur à Cauallino vbi ſupra,num.2. quare habeat locum euictio in donatione,quãdo incipit à promiſsione,& quando incipit à traditione: & dicit ibi, minimè ego didici à Baldo in l.1.columna 1.verſicul. Tertij dicunt, &c.C.de iure dotium, inquit enim, quòd ideò hoc contingit
28 in donatione; quãdo incipit à traditione:quia qui tradidit, magis diſtrahit quàm contrahit,§.1. Inſtitut. quibus modis re contrahit. obligatio: ille verò,qui promittit cõtrahit, & ſic obligatur, vt donatarius habere liceat; quia donatio dicitur doni datio, & dare eſt dominium transferre, l.final. vbi notatur,ff.de condictio. cauſ.dat. cauſ.non ſequut.l.vbi autem, §.final. ff.de verb.oblig. Bart.in l.iuris gent. in fin.princ.ff.de pact.Iacob.Cancer. tom.3.var.ſent.c.4.n.22.Bartholom. Bertazol.de clauſul.clauſ.16.gloſſa 1. num. 3.

29 Secundò limitatur, vt non procedat in donatione facta filio per patrẽ morte confirmata, ea enim euicta poteſt agere de euictione filius contra patris hæredes.Romanus in dict.l. Ariſto,§.final.& Iaſon in l.ſcimus, in 4.notabil. C.de inofficioſo teſtamento.Et ratio eſt ſecundùm Romanum; quia talis donatio imputatur in legitimam, Azon. in l. filium quem habentem, C. familiæ erciſcundæ. Vt igitur filius legitima priuari non

 poteſt,

poteſt, authen. vt cum de appellatione cognoſcitur, §. quoque aliud capitulũ, nec in ea grauari, l. quoniam in prioribus, C. de inofficioſo teſtamento. Ita in tali donatione, quæ legitimæ loco ſuccedit, cum ſubrogatum ſapiat naturam eius, in cuius locũ ſubrogatur, l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. de iniur. §. fuerat, Inſtitut. de action. l. tàm anguſti, ff. de ſeruitu. l. Parabolani, C. de Epiſc. & Cleric.

30 Tertiò limitatur, vt euictio nõ habeat locum, in quocumque titulo gratuito, ſecundùm Cardin. Tuſc. vbi ſup. Ioan. Garc. vbi ſup. n. 24.

31 Extenditur etiam in quacumque ceſsione, vel contractu gratuito facto titulo gratuito, nullum periculum expectat ad cedentem: idem Tuſch. vbi ſup. quia quis non cenſetur ceſsiſſe, niſi ius, quod habet, l. qui tabernas, ff. de contrahenda emption. Alexan. conſ. 63. num. 10. lib. 6. & cum ius non habeat cedens, non eſt locus euictioni, l. quod ſi in venditione, cum ſeqq. ff. hæredit. vel actione vendita, Alexan. conſ. 93. num. 2. & conſ. 84. nu. 5. lib. 4. Seraphinus Oliuarius deciſion. 723. num. 1. & ex notatis in cap. inter cætera, de præbend. l. vltima, C. de prępoſitis agentibus in rebus, l. 1. C. de priuileg. eorum, qui in ſacr. Palat. militant, lib. 12. & in l. cum nauarchorum, C. de nauicular. lib. 12. cap. 1. ſi de feud. vaſſalus, &c. cap. 1. de inueſtitura de re alien. facta, gloſſa in cap. 1. de allodijs.

32 Nec tenetur Rex de euictione cũ donatarius prætendat cauſam lucratiuã, quod in Rege, & in fiſco ſpeciale eſt,

33 etiam in contractibus oneroſis, vt de euictione non teneantur, l. ſi procurator, ff. de iure fiſci, gloſ. in l. ſi dictum, ff. de euiction. Paulus Pariſius conſil. 101. num. 14. lib. 1. Marc. Anton. Peregrin. de iure fiſci, lib. 6. tit. 4. nu. 37. Georg. Cabedo deciſ. Luſitana 36. n. 1. p. 1. latè Cauallinus in §. 5. de euiction. n. 88.

34 Extendenda eſt concluſio principalis, quòd donatio in hac acceptione, quando incipit à traditione rei, quæ donatur, non eſt contractus, quoniam eo ipſo, quòd res traditur, neque ex parte donatarij, qui illã acceptat, neque ex parte donantis, qui ad nihil aliud tenetur, nec vlla remanet obligatio, ex dict. l. Ariſto, §. fin. gloſ. in §. aliæ, verbo, venditionis, Inſtitut. de donat. Anton. Gomez tom. 2. variarum, cap. 2. num. 3. & cap. 4. num. 1. Pater Molina tom. 2. de iuſt. & iure, diſput. 380. n. 7.

35 Si tamen donatarius expenſas fecerit in re donata, & euicta fuerit res, donans tenetur ad expenſas, & damna, & intereſſe inde ſequuta, non verò ad valorem rei, & ſic limitatur principalis concluſio per Capella Toloſ. deciſ. 71. Decius conſ. 95. & 492. Ariſmin. Tepat. tom. 2. variarum ſentent. tit. 423. cap. 6. Aloiſio Riccio collectan. 1020. limitat. 3. Cynus in l. 2. C. de euiction. Ferrara in pract. in forma libelli, quo agitur pro donatione, verbo ad dimittendum, & relaxandum, num. 2. in fine, Molina vbi ſupra, numero 7.

36 Et quia multoties peritos errare vidi, quando donatio à traditione intelligatur incipere: quando in effectu res traditur tempore quo fit donatio; tunc dicitur donatio incipere à traditione. Ne tamen intelligas, quòd licèt in inſtrumento donationis adſint verba, offert, donat, & tradit, quòd tunc donatio dicatur incipere à traditione; quia opus eſt rei pręſentia, vt ex illis inducatur traditio, vt not. Bart. in dict. l. prædia. ff. de acquirenda poſſeſ. Rebuf. in tract. de poſſeſſorijs in præfat. num. 50. tom. 3. ad ll. Gallic. vbi dicit: illa verba poſita in inſtrumentis donationis, venditionis, & ſimilibus, vẽdidit, donauit, tradidit, non probare veram traditionem, ſi res non erat in præſentia: operari tamen ad ingrediendam poſſeſsionem propria authoritate: idem notat Celſus

ſus Hugo conſ.53.num 4.multos lau-
dans Monter.deciſion.23.num.25.&
35.Cardinalis Tuſchus tom.3.concl.
366.num.7.verbo,euictio, vbi dicit:
Tunc autem dicitur à traditione inci
pere,quando ſimul,& ſemel promittit
donare, & donat:ſecùs, ſi ſolum pro-
mittit donare.Abbas in c.fin.de emp.
& vendit.n.10.
37 Principalis concluſio declaratur, nõ
procedere in donatione remunerato-
ria:nam in ea donator tenetur de eui-
ctione, licèt à traditione cœperit,
Rayn.Iacobus de Aren.Bart.Aretin.
Alexand.& Iaſon in l.Iulianus, §.qui
fundum,ff.de verborum obliga. Iaſon
in l.ex hoc iure,num.68.ff.de iuſtitia,
& iur.& in l.ſi non ſortem,§.libertus,
ff.de condict.indeb.colum.7. effectu
17.& conſ.34.col.fin.lib.1. Alexand.
conſ.47.colum.fin.lib.3.Corneus cõ-
ſil.194.volum.3.Rubeus conſ.95.col.
fin.Tiraq.in l.ſi vnquã,in verbo,dona
tione,num.51.C.de reuocand.donat.
Craueta conſ.64.num.2.Nata conſil.
674.num.14.& 15.lib.4. Boer.deciſ.
67.colum.fin.Hippolyt.Riminald. in
d.§.1.Inſtit. de donat.Cardin.Tuſch.
tom.3.practic.concluſio.366.num.4.
verbo,euictio,Bertazolus conſ.ciuil.
47.num.24.Caldas de emption. & vẽ
dition.cap.31.num.44. Anton.Gom.
tom.2. variarum,cap.2.num.35.Ioan
nes Garcia de donat. remuneratoria,
num.24.Alexand.Trentacinq. lib.3.
reſolut.2.de donat.num.9. quod pro-
cedit etiamſi incipiat donatio re-
muneratoria à traditione; quia in-
tereſt donatoris ſuam rem donatam
euictam non fuiſſe, vt ſit obligatus ab
obligatione antidorali. Cauallin.d.§.
3.num.4.per textum in l. idemque,§.
fin.cum l.ſeqq. ff. mandati, vbi datur
actio mandati fideiuſſori liberato ex
38 cauſa donationis remuneratoriæ cõ-
tra principalem debitorem ad totam
quantitatem, in qua fuit liberatus fi-
deiuſſor perinde ac ſi pecuniam de-
bitam auctualiter ſoluiſſet, & tamen
actio mãdati non debet dari, niſi qua-
tenus intereſſet agentis, l.ſi procura-
torem,§.mandati,ff.mandati,Caualli
nus vbi ſup.ſub num.4. Ioannes Garc.
de donat.remuner.n.17.Quæ tamẽ li
39 mitatio principalis quæſtionis intelli-
gẽda etiã eſt,vt iura loquentia de do-
natione ſimpliciter non extendantur
ad donationem remuneratoriam.Bar
tol.in l.iuris gentium,§.quinimò, nu.
40 2.ff.de pact. Rurſus in illa non requi-
ritur inſinuatio, nec reuocatur pro-
pter ingratitudinem, l.ſi pater,§.fin.
ff.de donat.gloſ.in l.fin.in verb. inue-
niatur,C.de reuocand, donat.Roma-
nus conſ.36.& in conſ.298. & in cõſ.
436.& ſingulari 514. Alex. conſ.101.
lib.1.& in conſ.341. lib.2. Capicius
deciſ.Neapolitana 121.Palat.Rub.in
repetit.Rubricæ de donat.inter vir.&
vxor.§.50.num.6.etiãſi inſinuata nõ
fuerit,l.Attilius regulus, vbi gloſſa,&
Bart.Angel.Imol.& Doctores notãt,
ff.de donat.& in l.fin.vbi Angel.C.de
iure dot.Oldrad.conſ.5. & in conſilio
139.& penè innumerabiles authores
allegat Fernandinus Loazes ſuper
conſilio oppidi de Mula, tertio funda
mento,num.21. Ioannes Garcia vbi
41 ſupra,num.7. Et probatur hæc conclu
ſio;quia donatio remuneratoria,dici-
tur quædam permutatio, & ſimilis da
tioni in ſolutum, & titulus plenè one-
roſus, & non lucratiuus, nimirum ſi
detur euictio,iuxta notata in l.elegan
ter,in princip. ff.de pignorat.action.
in l.libera,C.de ſentent.& interlocu.
omnium iudic.notat Bald.in l.ſed & ſi
lege,§.conſuluit, ff.de petit.hæredit.
Barbat.conſ.42.num.11.lib.3. Ber-
trandus conſ.196.num.14.lib.6. Iaco-
bus Cancer.tom.3.variarum reſolut.
Cathaloniæ,cap.4.de ſeruitut. nu.21.
Ioannes Garcia de remunerator. nu.
24.Franciſcus Beccius conſ.55. num.
14.Cauallin.vbi ſupra, num.5.Fernan
dinus Loazes in d.conſ. ſupr.oppido
de Mula,3.fundamento, num.1. & 2.
nimirum ſi in ea debeatur euictio,Ca
millus

millus Borrellus ad Bellug. in ſpecul. Princip. Rubric. 9. lit. P.

42 Ampliatur hæc concluſio, vt euictio non debeatur in donatione remuneratoria pro ſeruitijs, quæ ex neceſsitate officij erant facienda: ita fuit deciſum in cauſa Ducis Sueſſæ in Senatu Neapolitano cum Regio fiſco, teſtante Franciſco de Ponte conſ. 59. Et ratio eſt; quia, vt euictio debeatur in donatione remuneratoria, requiritur, quòd ſeruitia fuiſſent talia, quòd pro eis fuiſſet actio data aduerſus donantem, nec ſufficit antidoralis donatio, ſed requiritur etiam ciuilis, vel ſaltem iudicis officium, de quo meminit Fabius de Anna conſ. 93. num. 29. Ioan. Baptiſt. Toro in compendio deciſ. Neapolit.

43 verbo, euictio. Et ideò Princeps donans propter benemerita tenetur de euictione, in rebus enim iure donatis Rex ſuſcipit defenſionem, licèt aliàs donans de euictione non teneatur, ex d. l. Ariſto, §. fin. & ex d. l. ad res donatas, ſed voluntariè Rex ſuſcipit defenſionem, niſi donatio facta ſit propter benemerita: nam tunc defenſionem ſuſcipere tenetur; quia nõ eſt ſimplex donatio, ſed genus quoddam permutationis, vt in d. l. ſed & ſi lege, §. conſuluit, ff. de petit. hæredit. & ita refert iudicatũ in curia Rebuf. to. 2. ad ll. Gallicas, art. 2. gloſ. vltima, vt beneficia ante vacationem non debeant concedi: Bart. in l. Iulianus, §. qui fundum, ff. de verborum obligat. & in conſ. 160. nu. 8. Burſatus conſ. 31. num. 5. lib. 1. Decianus in tractat. de donatio. remunerator. num. 139. Rolandus conſ. 13. num. 21. lib. 3. Thomas Grammat. deciſion. 156. num. 8. Mieres de maioratib. 4. p. q. 1. limit. 3. n. 12.

44 Limitanda eſt concluſio principalis in donante rem alienam aſſerente eſſe ſuam: nam propter temerariam aſſertionem, quam dixit eſſe ſuam; quia tunc ratione mendacij obligatur de euictione, ſiuè incœperit à traditione, ſiuè à promiſsione. Ita Paulus de Caſtro in l. ſi rem meam, in fine, ff. de ſolution. Iaſon conſ. 73. lib. 1. num. 3. Hippolyt. Riminald. in dict. §. 1. Inſtit. de donation. num. 98. Cardinalis Tuſch. tom. 3. practicar. concl. 366. num. 23. verbo, euictio, Alexand. Trentacinq. lib. 3. reſolut. 2. de donat. num. 11. Iacobus Cancer. d. tom. 3. cap. 4. n. 20. &

45 25. vbi declarat, quòd ſi res donata non euincatur ratione dominij, ſed ratione alicuius hypothecæ, & donans probabiliter ignorabat, vt quia ſui anteceſſores eam obligaſſent: tunc licèt donatio à promiſsione incœpiſſet donans, non tenetur de euictione: notat Paulus de Caſtro in d. l. ſi rem meam, num. 2. plures refert Franciſcus Viuius in ſuis communibus opinionibus, verbo, donatio, vbicumque incipit à

46 promiſsione. Et ideò donans rem alienam nulla actione tenetur donatario, niſi actione de dolo, d. l. Ariſto, §. fin. & in d. l. 2. C. de euict. Sépron. Acius deciſ. 2. Archiepiſcopat. Barẽſis, n. 2.

47 Declaratur etiam non procedere, quando promiſſa fuit euictio per ſtipulationem, vel pacto nudo, Bart. in d. l. Ariſto, §. fin. Aretin. in §. 1. Inſtitut. de donat. & ibi Riminald. num. 88. Boer. deciſ. 67. Procedit hæc declaratio, etiamſi verbis generalibus promiſſa fuerit euictio, vt quia donator promiſit rem donatam bonam facere donatario, Corneus conſ. 141. nu. 10. lib. 2. Item ſi donator promiſit pro ſuo facto, & dato, Gozadinus cõſ. 60. num. 16. & Riminald. in d. §. 1. Inſtit.

48 de donation. numero 90. & 91. Subdeclaratur, quòd omnes ſupra dictæ ampliationes, & declarationes nõ procedunt, quando culpa donatarij proceſſerit euictio, velut ſponte compromittendo, prout in emptore dicitur in l. ſi dictum, §. ſi compromiſero, ff. de euiction. vel deferendo iuramentum alteri, vt tradit Cremenſis ſingulari 114. ſic declarat Bald. in l. ſcimus, q. 6. & Iaſon num. 6. C. de inofficioſo teſtamento, ſequitur Riminal. in d. §. 1. Inſtitut.

Digitized by Google

ſtitut.de donation.num.100.

49 Hæc tamen declaratio vniuerſalis multis modis ſubdeclaratur.

Primò declaratur, non procedere quando promiſsio de euictione facta fuiſſet,quomodocumque,& qualitercumque res euinceretur, prout in venditione concludunt Bald. Alexand.& Imola in l.ſi domus §.de euictione,ff. de legat.1.Alexand.conſ.4.colum. lib.3.Gozadinus conſ.14.num.22.& conſ.63.nu.9. Barbat.in c.fin.n.9.de empt.& vendit.

50 Secundò declaratur, non procedere quando donatarius probaret rem fuiſſe euincentis, & ideò agnoſcendo bonam fidem, liceret illi reſtituiſſe, prout in venditore tenent Cumanus, Angel.Chriſtophor.de Caſtel.& Iaſo. in d.§.de euictione,& Riminald.conſ. 204.num.2.Alexand.Trentacinq.vbi ſup.n.15.

51 Tertiò declaratur, non procedere quando compromiſſum factum fuiſſet in donatorem, & ipſe determinaret contra donatarium: nam tunc donatarius agere poſsit de euictione contra donantem,ex quo eius facto rem perdidit,vt in venditore concludit Speculator tit.de arbitris,§.poteſt,verſ Sed pone,quem ſequuntur Angel in dict. §.ſi compromiſero, Alexan.in d.§.de euictione,Cremenſ.ſingulari 30.

52 Quartò declaratur,non procedere quando donator promiſit donatario rem donatam authorizare in iudicio, vel extra, & coram quocumque, prout in venditore concludit Rimin. conſ.372.num.8. Alexan.Trentacin. vbi ſupra,num.17.Hippolytus Rimin. tenet contra has declarationes in §.1. Inſtitut.de action.& dicit, non valere argumentum à venditione ad donationem propter regulas contrarias, quæ fiunt in donatione, & venditione: nã in venditione fit regula, quòd detur actio de euictione,l.1.ff.de euictio. at ſecùs in donatione,d.l.Ariſto,§.fin.ex ſeparatis, & contrarijs non debet argumentum,& illatio tollerari,l.Papinianus exuli, ff.de minoribus.

53 Tamen non eſt à ſupradictis declarationibus recedẽdum, ex quo loquimur in caſibus in quibus donans de euictione tenetur vti venditor: & ideò vti venditor in aliquibus,ſeu in præfatis caſibus de euictione tenetur ita & donans teneri debet,maximè cum eadem ratio in vtroque caſu militet, & argumentum, ſeu illatio non fit à diuerſis in prędictis caſibus,cum tàm venditor, quàm donans de euictione teneantur.

54 Animaduerte in hac materia,quòd donatarius in caſibus in quibus donãs tenetur de euictione, tenetur denuntiare,aliàs repelletur exceptione doli,l.qui cõcubinam, §.ſi heres,ff.de legat.3.tradit Bart.in dict. l.Ariſto §. fin.Et hæc denũtiatio operatur,vt ſen-

55 tentia lata contra donatarium, faciat fidem contra donatorem, quòd res fuerit aliena ſine alia probatione, ſed ſi non denuntiaret re euicta, ſi donatarius vellet probare rem eſſet alienam, & ſic primã obligationem durare,audietur, & exceptio doli tolerabitur hac replicatione.Bart.in d.l.Ariſto,§. fin.Alex.Trentac.d.lib.3.reſolu.2.de donat.n.18.

56 Animaduerte etiam, quòd ſi rem quam emi,tibi donaui, & à te euincitur,donatarius non poteſt agere de euictione, nec author meus in aliquo tenetur:quæ concluſio non procedit, ſi in inſtrumento donationis fuerint ceſſæ omnes actiones competentes, & competituræ donatori occaſione ipſius rei, quòd donatarium fecerit procuratorem in rem ſuam, l.ſi res,ff. de euiction.tradit Bart. in l.ſi pro re, §.ſi pro euictione,num.2.ff.de euictionibus,Bald.in l.1.in fine,C.de iure dotium, & in l. per diuerſas, C. mandati.

57 Alienans omne ſuum ius, quod habet in re aliqua,ſi nullum in ea habeat nihil videtur alienaſſe,nec de euictio-

ne

ne tenetur; poteſt tamen teneri actio-
ne de dolo ad intereſſe, ſi primò alie-
nauit, Bart. in l. ſi ſic, §. ſi mihi, ad finẽ,
ff. de legat. 1. per textum in l. quòd ſi
in venditione, cum ſeqq. ff. de hæredi-
tate, vel act. vend. & per Speculat. in
tit. de locato, §. nunc aliqua, verſ. 76.
& Angelũ in l. locus, ff. de acquiren.
poſſeſ. per hoc etiam non tenebitur
de euictione, per textum in d. l. quod
in venditione, tenebitur actione de
dolo ad intereſſe, ex quo alienauerat
per Angelum in l. 1. ff. de euict. & per
Imola in dict. l. ſi ſic: ſi verò donaſſet
quis ius quod non habebat, licèt non
teneatur de euictione, ſaltem actione
de dolo teneretur, ſecundum ea, quæ
notat Bart. in l. Ariſto, §. fin. & in l. Iu-
lianus, ff. de verborum obligationib.
& in l. 2. C. de euiction. Ioan. Mar. Ia-
cobus Riminaldus conſ. 409. num. 17.
& ſeqq.

58 Quæritur, vtrùm quis ſimpliciter
rem donat, videatur rem totam dona-
re, an totum ius, quod in ea habet? Re-
ſpondetur, quòd ſi non eſt pleno iu-
re donatoris, ſed tantum ius aliquod
in ea habet, cenſetur tantùm illud ius,
quòd in ea habet donare, argument. l.
ſi domus, § fin. ff. de legat. 1. l. quod in
rerum, §. 1. l. ſerui electione, §. 1. ff. de
legat. 1. cap. quod autem, de iurepa-
tronatus, cap. paſtoralis, de donat. idẽ
eſt in legatis, quibus additur, l. vxor pa
trui, C. de legat. Quod verum etiam ſi
ius, quod teſtator habet in re, quam le
gat, eſſet eius morte periturum, & ſic
legatum eſſet nullum, d. l. quod in re-
rum, §. 1.

Prædicta iura intelligenda ſunt in
59 titulis lucratiuis, vt eſt donationis, vel
legati. ſecùs in venditione, vel in alio
contractu oneroſo, vbi non fit reſtri-
ctio ad ius concedentis, niſi emptor
de eo ſcientiam haberet, vel quãtitas
pretij aliud ſuaderet, l. ſi quis domum,
§. hinc ſubiungi, ff. locati, l. final. verb.
neſcienti. à contrario ſenſu, C. de cõ-
mu. rer. alienat. & ita intelligitur tex.
in l. qui tabernas, ff. de contrahẽ. emp.
& ſic concludit Iaſo. in d. l. ſi domus, §.
fin. ff. de leg. 1. cum multis ab eo alle-
gatis, Iacob. Cancer. lib. 1. c. 8. de do-
nat. n. 72.

60 Si verò res, quam quis donat, eſt pe
nitus aliena, & donator nullum ius in
ea habeat; tunc ſi donans incipit à tra-
ditione, ſiuè fuerit ſciẽs, ſiuè ignorãs,
cenſetur tãtùm donare vſum eius rei,
ſiuè detentationem, ſiuè donatio fiat
conſanguineo, ſiuè extraneo: ſi verò
incipiat à promiſſione donans tene-
tur indiſtinctè de euictione, ſiuè ipſe
fuerit ſciens, ſiuè ignorans, d. l. Ariſto,
§. fin. l. 1. C. de iure dotium, l. ad res do
61 natas, ff. de ædilitio edicto. Qua in re
differt legatum à donatione: nam ſi
quis ſciẽs legat rem penitus alienam,
debetur legatario æſtimatio per hære
dem, ſiuè incipiat teſtator à traditio-
ne, ſiuè non, §. non ſolùm, autẽ, in Inſti
62 tutis de legatis. Si verò teſtator fuerit
ignorans, ſiuè incipiat à traditione, ſi-
uè à promiſſione non debetur æſtima
tio, dicto §. non ſolùm, l. vnum ex fami
lia, §. ſi rem, ff. de legatis 2. l. cùm alie-
nam, C. de legat. niſi legatum fiat con-
iunctæ perſonæ, & tali, cui teſtator ve
riſimiliter legaſſet, etiamſi ſciuiſſet a-
lienam, d. l. cùm alienam, in verbo, vel
vxori, & ibi Bartol. Paul. de Caſtro,
Angelus, & Myſingerius in d. §. non
ſolùm.

63 Et quoties alicui licet contractum
aliquem reſcindere, id ei licet, abſque
eo, quòd committatur ſtipulatio eui-
ctionis, iuxta glo. notata in cap. Impe
rialem, verbo, ex empto, de prohibita
feud. alienat. per Fede. & ibi Andreas
de Iſernia, gloſ. in l. ſi patronus, §. pa-
tronum, in verb. Fabiana, ff. ſi quid in
fraud. patron. quæ expreſsè firmat, re-
ſciſſo principali contractu reſcindi pa
ctum euictionis, & pœnæ, & cætera
acceſſoria: quam gloſ. notabilem ſin-
gularem, & auream appellarunt mul-
ti, quos recẽſet Tiraq. de iur. cõſang.
part. 3. limitat. 7. num. 28. & ſeqq. Cu-

manus

manus conſ.29.in fin. vbi dicit, quòd quando in ſolutum datio vitiatur ratione erroris, vel falſæ æſtimationis, & cauſæ; tunc neque ipſe, qui in ſolutū dedit, neque hæres eius tenetur de euictione, vel ad rem defendendam, per notata in d.l.cùm alienam, C.de legatis, & in l.ſi domus, § 1.ff.de legat.1.id ipſum firmat Petrus de Ancarranus conſ.291.num.7.Fabianus in tractat. de emption.& vend.12.memb.6.partis, vbi vitiato principali vitiari ſtipulationem euictionis, vti acceſſoriā, per l.cùm principalis, ff.de regul.iur. l.nō dubium, C.de legibus. Et ita, ſi reſoluatur donatio, quæ incipit à promiſſione, diſſoluuntur ſtipulatio euictionis, & omnia pacta, & clauſulæ in eo poſitę, ex quo ſunt acceſſoriæ ad contractum principalem. Ita Bald.in l.ex teſtamento, circa finem, C.de fideicōmiſ. Tiraquel.in l.ſi vnquam, verb.reuertatur, C.de reuocand.donat. num. 117.Craueta conſ.299.Carol.de Graſsis de exceptionibus, except.31.de reſolutione contractus, Felician.de cenſibus, lib.1.cap.10.num.1. Rodericus de reddit.lib.2.quæſt.8.num.3.Iaſon. conſ.133.lib.4.Surdus conſ.80. num. 29.& deciſion.289. num.9. Mantica de tacit.& ambig. conuent. lib.3.tit. 16.nu.11.tom.1. Galganetus de cōdition.part.2.quæſt.25.num.2.& 3.Aluarus Valaſcus conſult.85. num.4. & 5.Ioan. Vincentius de Anna allegat. 114.num.10.Fontanela de pact.nup. clauſula 1.num.5.Iacobus Cancer.lib. 1.variarum, cap.14.num.72.de empt. & vend.Hieronymus Magonius deciſion. Florentin.137.num.1.qui loquitur in terminis. Ariſminius Tep. tom. 2.variarum ſentent. tit.423. cap.11. in princ.

64 In donatione autem reciproca venit euictio etiam ſi cœptum à traditione ſit, cum fiat ob cauſam, Alexan. conſ.45.num.8.lib.3.Iaſo.in l.ex h c iure, num.68 ff.de iuſtit.& iure, Aym. Craueta conſ.64. num.3.Seraphinus Oliuarius deciſion.534.nu.3. Ariſminius Tepat. vbi ſupra, cap.9.col.1.fol. 862.in fine.

65 In donatione reciproca, ſi quid euincatur an reſpectu eius, quod fuit euictum, ceſſet reciprocatio? ut tradit Seraphinus Oliuar.deciſ.523.& deciſ. 534.n.3.

66 Tandem principalis concluſio ampliatur, quòd edictum ædilium curulium non habet locum in fauorem donatarij contra donantem, ſi res donata eſt vitioſa, non tenetur ad aliquid. Roland.à Valle conſ.37 num.16. Tuſchus tom.1.pract.concl.725. num.2. verbo, donatio.

QVAESTIO XXVI.

An in dote debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *In contractu dotis debetur euictio, & hæc quæſtio recipit illam diſtinctionem, quam in donatione poſuimus, ſi dos incipit à promiſſione, vel à traditione, nu. 2.*

3 *Limitatur in extraneo dotante; quia donare videtur.*

4 *Parentes, & alij, qui tenentur dotare in omni caſu, tenentur de euictione ſaltem intra legitimam pro re, quam filiæ in dotem dederunt nu. 5.*

6 *Maritus in dote habet titulum onéroſum mulier lucratiuum. Textus in l. 1. C de iure dotium, procedit tā in ſocero, quàm in extraneo; ſub nu. 6.*

7 *Res in dotem data æſtimata, ſi fuerit*

ſuerit euicta agitur actione ex empto, ſi fuerit aſtimata tempore dotis data, nu. 8.

9 *In dote aſtimata dotator nõ ſimpliciter donat, ex quo dotem aſtimatam tradit.*

10 *Donans, vel dotans de euictione non tenebitur, quando dos traditur aſtimata ad ſciendum eius valorem tantùm.*

11 *In vera dote aſtimata, tranſit dominium in maritum.*

Confeſsio dotis conſtante matrimonio, ſi eius promiſsio praceſerit ante matrimonium, creditoribus præiudicat, ſub nu. 11.

12 *Res empta per mulierem, ſi euincatur à marito, committitur actio de dupla contra authorem mulieris.*

13 *Mulier naturalis domina eſt rei dotalis.*

14 *Traditur intellectus ad textum in l. ſi pro re, §. ſi pro euictione, ff. de euict.*

15 *Vxor ipſo iure agit de euictione, & non maritus.*

16 *Sententia lata contra vxorẽ non nocet marito.*

17 *Sententia lata contra maritum, qui habet ius vindicandi, nocet vxori ſoluto matrimonio, ſicut lata contra procuratorem, nocet domino, nu. 18.*

19 *Declaratur text. in l. doce ancillam; C. de rei vendicatione, & num. 20. 21. & 22.*

23 *Ponitur quadam illatio.*

24 *Quando maritus & vxor vendunt, & promittũt de euictione, ambo tenentur.*

25 *Ille intelligitur contrahere, cuius res erat, & ad quem pertinebat, & ad eum precium interueniſſet, nu. 26. 27. 28. 29. & 30.*

31 *Hypotheca competit mulieri pro dote data etiamſi res dotalis ſit euicta.*

32 *Maritus pro dote euicta habet bona mulieris tacitè obligata.*

33 *Et dotalis fundus ſi euincatur debet defendi ab harede, numero 33.*

34 *Id, quod per actionem ex empto conſequitur maritus re euicta, ſiuè ſimplum ſiuè duplum, conuertitur in dotem.*

35 *Mulier donataria, à qua per cõſortes ſuperſtites res indiuiſa in dotem donata, & euicta fuit, aduerſus hæredes donantis de euictione agere poſſit, nu. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. & 46.*

47 *Sicut in venditione venditor tenetur de euictione, ſi de ea nihil dictum ſit, ita mulier de euictione rerum æſtimatarum.*

48 *Infertur explicatio text. in l. Mauia 50. §. fin. ff. ſoluto matrimon. num. 49.*

50 *Diſputatur, an maritus teneatur cedere actionem mulieri, quæ ſibi competebat aduerſus hæredes ſoceri, & nu. 51.*

52 *Actio alicui competens, extinguitur ſi ex poſtfacto ceſſet intereſſe, nu. 53. 54.*

55 *Quod habet maritus ratione euictionis, teneatur vxori reſtituere, num. 56. 57. & 58.*

59 *Quod*

59 Quod maritus recipit ab vxore non tenebitur reſtituere, niſi illud, quod habet tamquam lucrum deductis oneribus matrimonij.

60 Ponitur ſecunda differentia.

61 Declaratur tex. in l. ſed & ſi 23. ff. de euict.

62 Dotans Eccleſiam tenetur de euictione, n. 63. 64. & 65.

66 Mulier non tenetur de euictione, ſi non præceſſit promiſsio, & pollicitatio dotis.

67 In dote data Eccleſiæ ſemper præſumitur promiſsionem, & pollicitationem præceſsiſſe.

68 Actio de dolo non datur contra mulierem in honorē matrimonij, quia eſt infamatoria.

69 Diſputatur an maritus vendens rem dotalem, ipſemet eam vendicare poſsit?

70 Quem de euictione tenet actio, ipſum repellit exceptio.

71 In contractu à lege prohibito, ſi euictio eſt ſtipulata, euictio debetur.

72 Nemo contra factum ſuum iuratū venire poteſt, n. 73. 74. 75.

76 Reſpondetur ad text. in l. ſi poſt mortem, ff. de adopt.

77 An euictio promiſſa pro redditibus dotatis, an extendatur ad alios redditus? nu. 78. 79. 80. 81. 82. 83. & 84. Vbi contractus nō habent interpretationem ampliatiuam, ſed reſtrictiuam; & numero 85.

86 Dictio, Doctorum, eſt perſonaliſſima.

87 Promiſsio euictionis, vel indemnitatis oculis corporeis legi debet.

88 In contractu dotali non venit promiſsio defenſionis & euictionis.

89 Subrogatum ſapit eius naturam, in quo ſubrogatur, & eius ſumit qualitates.

90 Refertur reſolutio Senatus Siciliæ.

91 Dote euicta maritus non tenetur vxorem alere.

SIngularis extat in iure conſtitutio,
l. 1. C. de iur. dotium, quæ ad noſtrā
quæſtionem pertinet, & præter ordinarios ibi, eam varijs numeris exornarunt Cōſtātius Rogerius de dote, in ſpect. 2. Bald. Nouel. de dote, 7. parte, priuilegio 42. Petrus Barboſa in l. æſtimatis, ff. ſoluto matrimon. à num. 16. Pater Molina tom. 2. de iuſtit. & iure, diſputat. 380. num. 2. & diſputat. 354. num. 9. Surdus de aliment. tit. 7. q. 20. à num. 25. Gaſpar Cauallin. de euict. § 4. num. 7. Do. Garcia Maſtril. deciſion. 36. Regni Siciliæ, Iacobus Cācer. tom. 3. variarum reſolut. c. 4 num. 29. Hieronymus Portolis de conſortibus, cap. 11. à num. 10. Sempronius Aſcius deciſion. 135. Monter. deciſ.
1 13. Et pro perfecta huius quæſtionis intelligentia habemus textum expreſſum, qui dicit, quòd debeatur in dote euictio, l. 1. §. 1. C. de rei vxor. action. l. 1. C. de iure dotium: quæ concluſio probatur ex eo, quòd frequenti calculo itum eſt, quemlibet donatorem de euictione nō teneri, vbi donatio ipſa non à promiſsione, ſed à traditione
2 incœpit: & ſic hæc quæſtio recipit illam diſtinctionem, quam in ſuperiori quæſtione fecimus: & poſt antiquos docent Bald. & Salycet. in l. 2. C. de euiction. & in d. l. 1. Anton. de Burg. in cap. fin. num. 23. de emption. & vendition. Iaſon in §. fuerat, Inſtit. de act. num. 33. Hippolyt. Riminald. in §. 1. Inſtitut. de donat. num. 89. Tiraq. in

l.ſi vnquàm,in verbo,donatione largi tus,num.59. C.de reuocand.donatio. Boerius deciſion.67. num.1. Couar. lib.2.variar.cap.15.nu.1. Capella Toloſana deciſ.171. Franciſc. Viu. libro commun.opinio.verbo, donator, nu. 4. Cauallinus vbi ſupra,num.7. Hieronymus Portol.de conſortibus,cap.11. num.19. Monter. dict.deciſion.13. nu.27. Barboſa in d.l.æſtimatis, n.17. & 18.ff.ſoluto matrim.

3 Quam tamen concluſionem limitā in extraneo dotante;quia tunc cum videatur donare, ſi ſibi nō eſt ſtipulatus in caſu dotis reddendæ,in d.l.1.§.accedit,C.de rei vxor.action.ſicut ex cauſa donationis,quando incipit à traditione, qui non tenetur de euictione: ita etiam non tenebitur de iſta dote:

4 At in patre,& alijs, qui tenentur dotare, in omni caſu tenentur de euictione,l.ſi pro re,§.1.cum ibi notatis,ff.de euiction.Angel.in §.fuerat, Inſtit.de action.num.12.Neguſant.de pignor. 4.memb.2.part.num.27.& 28.Campegius de dote,part.2.q.85. Riminal. in d.§.1.num.78.cum ſeqq. Cauallin. in d.§.4.num.7.& videtur textus in l. mater,ff.de iure dotium,ex quo Iacobin. in ſummario colligit,maritum re dotali euicta de euictione contra ſōcerū agi poſse. Monter.d.deciſ.13.n. 21.Et in tantum procedit, quòd parētes indiſtinctè tenentur de euictione

5 intra legitimam pro re, quam filiæ in dotem dederunt,l.pater,ff.de euictio. d.l.mater,vt poſt Aretin.Campeg.Neguſant.in ſpecie, Iacobus Cancerius tom.3.variar.reſolut.cap.4. num.19. Et maximè hoc eſt verum, cum mari-

6 tus in dote dicatur habere titulū oneroſum,l.ex promiſsione, ff.de action. & obligation.Iaſon.in l.de diuiſione, num.15.ff.ſoluto matrimon. Surd.de aliment.tit.1.quæſt.42.num.121.Bartol.in l.fin.§.1.ff.quæ in fraud.credit. Paulus in l.Mæuia,§.1.num.6.ff.ſolu. matrimon.Iaſon.in §.ſi quis in fraud. num.30.Inſtitut. de action.& in conſ. 171.nu.1.& 12.lib.4.l.pro oneribus, C.de iure dotium, Pinel.in l.1.par.3. num.62.verſ.Infertur 31. C.de bonis matern.Matien.in l.1.titul.6.glo.11. num.13.lib.5.Recopilation.Monter. d.deciſ.num.9.Portoles d.cap.11.nu. 25.Capitius deciſion.128.n.10. Fab. de Anna conſ.90.num.22.cui ſententiæ nos quoque libenter ſubſcribimus licèt contradicat Cauallin.in d.§.4.n. 7.vbi dicit; quòd ſi rectè ponderetur text.in dict.l.1.C.de iure dotium,loquitur de ſocero dotāte, & tamē vult text. quòd ſi dos incipiat à traditione nulla marito competit actio pro euictione:& reſtrictio,quam facit Aretinus in extraneo videtur contra verba text.aperta in d.l.1. Vnde tenendum cēſeo,quòd diſtinctio illa in d.l.1.ſeruāda ſit,vt loquatur tā in ſocero,quā in extraneo dotante, Fontanel.tom. 2.de pactis nupt.clauſ.5.gloſ.8. p.14. num.17. Cuius Cauallini authoritas, licèt magna ſit, tamen nōn tātū, quātum Aretino,& Neguſantio tribuendum eſſe cenſemus: præſertim, quòd ipſe Cauallinus non ſatis fundatè prædictam Aretini, & Neguſātij opinionem reijcit: & dum ille textus loquitur, quòd ſi res in dotem data fuerit æſtimata, quòd tunc ſi fuerit euicta agatur actione ex empto,nō procedat

7 quando ipſa dos non ſimpliciter data, ſed æſtimata fuit:nam ex quo æſtimatio in dote facit emptionem, quando pretium eſt æquiualens rei, l.quoties, C.de iure dotium,l.non ſolum, l.plerumque,ff.de iure dotium,Bald.Iaſō. in l.ex conuētione,C.de pact.Robertus Maranta conſ.49.num.3.& in tractatu de multiplici alienatione prohibita,à num.58. Nata conſ.650.lib.4. Franciſcus Bec.conſ.41.à num.1.Petrus Surdus conſ.368.& 383. & conſ. 392.num.1.& 2.lib.3. Afflictis deciſ. 270.Maſtrillus deciſ.144. num.4.& 5.& deciſ.194.part.2.Couarrub.practic.q.28.per totam, Anton.Gomez in l.53.Taur.num.42.& 44. Aiora de

par-

partitionib.1.par.cap.3.à num.10.& ſeqq.Morquec.lib.1.de diuiſ. bonor. c.9.n.5.Barboſa in l.æſtimatis, ff.ſoluto mat.n.4.& 21.Felician.de cenſ.to.1.lib.1.c.3.n.12.Auendañ.eod.tract. cap.79.num.1.& 2.Mier.de maiorat. 4.part.q.19.num.14.& 15. Maſcard. tom.2.de probat.concl.663. Gutier. de iuramen.1.p.c.1.n.8.& in conſ.22. à nu.1.Caſtel.Sotomaior de vſufruct. cap.4.à nu.7. Et talis æſtimatio fieri
8 debet ſecundum quod res valet tempore dotis datæ. Nouel.in l.æſtimatę, ff.ſoluto matrimonio,Socinus conſil. 60.col. lib.3.Marc.Matua cōſ.44. n.6.tom.2.Queſada cap.14.nu.25.diuerſ.qq.iuris.

9 In dote autem æſtimata dotator nō ſimpliciter donat, ex quo dotem æſtimatam tradit, & donatio iſta veluti quidam emptionis contractus reputatur,ſanè æquum eſt huiuſmodi donantem, ſicuti in contractu emptionis re euicta teneretur: ita & hoc caſu re dotata euicta de euictione teneri, vt in ſpecie ita tradit text.in l.1.vbi gloſ.& Odofred.nu.1.4.& 8.Cyn.nu.5. Bald. num.1.& 9.Angel.& Salyc.n.1.C.de iure dot. hoc ipſum affirmat Cauallin. §.4.num.7. Anton.Gomez tom.2.de contractib.cap.2.nu.37. Gregor.Lo-
10 pez in l.22.tit.11.p.4. Vbi autem prædicta æſtimatio non ob eam cauſam facta fuerit,vt dos poſt mortem donatarij ad donantem reuertatur, ſed ea intentione facta extiterit, vt ſciatur, quantum res ipſa valeat, & quantum conſtāte matrimonio deteriorabitur, donans ipſe de euictione non tenebitur, licèt res in dotem data æſtimata euicta fuerit; quia eo caſu æſtimatio illa emptionis vicem non ſapit , ac proinde, nec donans de euictione tenebitur:ita in ſpecie Odofred.in d.l.1. n.6.& n.8.& Cyn.n.5.& Angel.& Salycet.n.4.Bald.n.9. Hieron.Port.de conſort.d.c.11.nu.22.& ideò in vera dotis æſtimatione trāſit dominiū eius in maritū,d.l.plerúq;,§.ſed ſi ante,ff. de iure dot.Bald.Nouel.de dote,p.7. priuileg.39.& ſeq.Socin.conſ.55.li.1. Anton.Rub.conſ.5.Cauallin.d.§.4.n.
29 7.in fin.vbi dicit: quòd dominiū dotis tranſit in virum incommutabiliter,& in reſtitutione non venit res dotata,
11 ſed æſtimatio eius. Quod procedit in dote vera ęſtimata:nā ſi dotis cōfeſsio emanauerit conſtāte matrimonio, & eius promiſsio præceſſerat ante matrimoniū per publicū inſtrumentum, talis confeſsio eſt firma, & creditoribus præiudicauit habitis ante dictam confeſsionē,Roman.ſingul.445. Afflict. decif.402.n.2.vbi Cęſar Vrſil n.6.Alciat.in l.1.ff.ſolut.matr. nu.16.Aluar. Valaſ.cōſult.6.n.11. & 15.l.in cōtractus,§.1.vbi gl. C.de non numer.pec. Paul.de Caſt.cōſ.383.n.1.Alciat.cōſ. 332.n.1.Crauet.conſ.40. n.1.Socin. in l.1.n.78.ff.ſolut.mat. Petr.Sur.cōſ. 117.nu.23. Fab.Tim. in addit.ad Magon.deciſ.Lucēſ.55.lit. C. Couar.lib. 1.var.c.7.n.5. verſ.Primum.

12 Nota diligenter caſum ſingularem, quòd ſi res empta per mulierem euincatur à marito, cui eā dedit in dotem, committitur actio de dupla contra authorem mulieris,d.l.ſi pro re,§.1.cum l.ſeqq.ff.de euict.& ibi Bar.notat, Ca
13 uallin.d.§.4.n.8.& mirū non eſt, quoniam mulier naturalis eſt vera domina rei dotalis,l.in rebus,C.de iur.dot. imaginarium dumtaxat dominiū maritus habet,l.doce ancillam, C.de rei-vendicatione, & propterea cum ius dotis, quod mulieri reſeruatum erat per talem euictionem perimebatur, & ſic mulier efficiebatur indotata; ideò ſtipulatio duplæ cōmittitur propter euictionē factā marito. Iaſo.in l. Iulianus,§.1.in fine, ff.de verb.oblig. Alex.conſ.67.lib.2.Neguſant.de pig. p.2.memb.4.n.28. Cauallin.d.§.4.nu.
14 8. Ex ſuperioribus euincitur intellectus ad text.in dict.l.ſi pro re pupilli, §.ſi pro euictione, verſic. Poteſt mulier ſtatim agere de euictione, vbi ſi-
15 cut in ſpecie text. in l. quamuis, ff de

 iure

iure dotium, mulier poteſt agere de euictione, conſtante matrimonio pro re inæſtimata: ita ſimiliter probat §. ſi pro euictione poſſe agere pro re æſtimata, cum vt vtroque loco notatur, mulieris interſit dotem non euinci, nec expenſis mariti fieri debeat defenſio: de exercitio autem actionis nullum ibi verbum adeſt, quam ſuſcipere poteſt maritus inuita etiam vxore, Paulus de Caſtro in l.doce ancillam, num.3.C.de reivendicatione, vbi dicit: Quòd ipſo iure vxor agit de euictione, non maritus; quia incipit eſſe indotata, & ſua intereſt eſſe dotatam; quia melius tractatur à marito: & ille eſt caſus l.quamuis, ff.de iure dotium, & dicit effectum dict. l.doce ancillam, eſſe, ſi vxor vendicauit rem à poſſeſſore, & ſuccubuit, ſententia lata con-
16 tra eam non præiudicauit marito, qui citatus non fuit, nec ſciuit litem motam, l.ſæpè, ff.de re iudicata, cum ſi-
17 milibus, ſed ſententia lata contra maritum, qui habet ius vindicandi, benè noceret vxori ſoluto matrimonio, ſi-
18 cut ſententia lata contra procuratorem nocet domino; quia cenſetur cõſtitutus procurator in rem ſuam, & hoc niſi culpa mariti ſuccubuerit, vt probatur in l.Titio centum, §. fin. ſecundum Petr. & Cyn. ff.de euictionib. facit d.l.ſi pro re, §. ſi de euictione.

19 Ex hoc tamen redditur difficilis text. in dict.l.doce ancillam, vbi apertiſsimè oſtenditur non competere rei vendicationem mulieri agenti pro re dotali: & ita videntur ſuperiora corruere, cum enim in ſpecie illius text. agat mulier de re dotali non amittenda, ſed conſeruanda: quare exiſtimatur conſiderandum illo caſu maritum paratum eſſe recuperare, & euincere ancillam occupatam ab illo poſſeſſore: & ita in hac ratione impoſterum, &
20 iniurioſum videri, ſeparato marito litigare, virile officium vſurparet mulier: & ita actionem vindicationis inſtituiſſet, cum per viros fœminæ, non è conuerſo per mulieres ſunt defendẽdi, textus in §.patitur, Inſtit. de iniurijs, vt cum iudicio aduertit egregius Arias Pinellus in l.1. part.3. num.14.
21 C.de bonis maternis. Quòd ſi maritus non extaret, vel ea ratione, quòd abeſſet, vel quòd diſsidioſus eſſet, & rei familiaris gubernandæ ineptus, dubium non eſſet, quin mulier admitti potuiſſet, cum rem maritus non recuperaret, & ageretur de vxoris præiudicio, quo caſu non ſolum in cauſa dotis, quæ præcipua ſemper eſt, & priuilegiata habetur, verùm etiam in alia,
22 vt comparens pro ſuo intereſſe audiẽda foret, ex textu cum materia l.ſi ſuſpecta, ff.de inofficioſo teſtamento, & in l.ſi perluſorio, §.fin. vbi notat Bart. ff.de appellat. etiã cœpto iudicio per maritum, qui tamen ab eo deſtitiſſet: ſic colligitur ex notatis per Aymon. Crauet. conſ.14.n.4. Couar. pract.13. n.1. Menoch. lib.2. de arbitrar. caſ.18. centur.1. Anton. Queſada diuerſarum qq. iur. c 14. n.24.

23 Ex his infertur, quòd ſi mulier habẽs alia bona vnde ſe dotaret, dedit in dotem marito rem reſtitutioni ſubiectã mortua vxore abſque liberis, maritus vigore ſtatuti lucratur partẽ dotis, res illa in dotẽ data eſt in caſu euictionis; quia euenit caſus fideicõmiſsi. Reſpõdet Bald. in conſ.468. Quidã habens, lib.4 quòd maritus habet actionẽ pro euictione pro parte ab ipſo lucrata in alijs bonis mulieris, allegat tex. in d.l. 1.C.de iur. dot. quẽ ſimpliciter refert Aym. Crauet. cõſ.186. n.17. Cauallin. d.§. 4. n.8. verſ. Mulier.

24 Quando maritus vendit fundum dotalem, an teneatur de euictione? ponit Specul. in tit. de emp. & vend. §. tertiò, verſ. Item pone: & quãdo ſimul maritus, & vxor vendũt ambo promittũt de euictione, ambo tenẽtur: & quãdo vxor vẽdit, & promittit de euictione cum conſenſu viri, ipſa ſolum tenetur. Alexan. conſ.38. lib.2. Nata conſ.

25 552.num.2.Quia ille intelligitur con-
trahere,cuius res erat, & ad quẽ perti
nebat, textus eſt notabilis in l. ſi li-
queat,vbi Baldus,& Salycetus, C.de
inofficioſ.donation. Vnde ſi maritus,
qui dominus erat fundi intelligitur
26 contraxiſſe, præſumitur ad eum pre-
tium interueniſſe: & Nata concludit
contra Alexand.d.conſ.38.lib.2. vbi
dicit,quòd licèt res immobilis inæſti-
mata data à muliere viro in dotem vẽ
ditur conſtante matrimonio per virũ,
& vxorem,& ambo promittunt de e-
uictione,præſumatur pretium ad ma-
ritum perueniſſe,vt voluit Speculator
in tit.de obligat.& ſolut. §. ante om-
nia,verſ.Sed pone,Bald. Paul.Salyce.
in auth.ſi qua mulier,C.ad Velleianũ,
Alberic.& Bal.in l.mater, C.de rei vẽ
Imol.in l.ſi cũ dotẽ,§.trãſgrediamur,
ff.ſolut.matri.& in l. Modeſtinus,in fi
ne,ff.de ſolut.& in l.cũ vir, verſ.Item
aduerte,ff.de vſucap.& in c.cũ contin
gat,col.15.verſ. Quid autẽ ſi mulier,
de iureiur.Aretin.§.eſt aliud,Inſtit.de
donat.& in §.ſi in iudicio, col.14. In-
ſtit.de except.Tamen prædicta Alex.
27 in d.conſ.38.intelligit,vbi maritus, &
vxor ſimul vendidiſſent, & ſe obligaſ
ſent:ſin autẽ mulier vẽdidiſſet cũ cõ-
ſenſu viri,& inſtrumenta dicant, quòd
ipſa recepit pretiũ,& ſeipſam obliga-
uit de euictione,quæ ſequeretur, non
autẽ maritus, tũc ſtatur inſtrumento,
adeò quòd mulier non poteſt petere
aliquod pretiũ aduerſus maritum, ſeu
eius hęredes,pręſertim ſtante iuramẽ
to appoſito in cõtractu prędicto:alle
gat Imol.qui hoc dicit in d.c.cũ cõtin
gat,& in d.l.cũ vir,ſed in caſu propoſi
to non maritus,& vxor ſimul vendide
rũt, ſed vxor cũ cõſenſu viri,& de ob-
ligatione ſe obligauit: ergo cũ nõ poſ
ſit repetere pretium dotis,quod rece-
28 pit,ceſſat dotis hypotheca,quæ vt ac-
ceſſoriũ ſtare non poteſt ſine principa
li,l.itẽ liberatur,ff.quib.mod.pig. vel
hypoth.ſol. l.cũ principalis,ff.de reg.
iur. Nata tamẽ in d.cõſ.552.n.4.Re-
ſpondet præmiſsis.quòd mulier vẽdẽs
cũ cõſenſu viri, nõ ſola,obligat ſe de
euictione, ſed etiam obligauit ſe vir
29 cũ ea:quo caſu etiam Imola in locis
præallegatis fatetur, quòd pretium
præſumitur ad manus mariti perueniſ
ſe,niſi probetur in eius vtilitatẽ ver-
30 ſum fuiſſe.Nata tamẽ loquitur in mu-
liere, quæ vendit rem propriam viri
cum viri conſenſu, vnde non poteſt di
ci, quòd pretium ad eam peruenerit,
cum præſumatur ipſe vir vendidiſſe,
non autem mulier,cuius res non erat,
dict.l.ſi liqueat,C.de inofficioſ. dona
tion. mulier autem videtur appoſita
venditioni ad cautelam emptoris, ne
poſsit vexare illum ratione hypothe-
cæ dotis ſuæ.
31 Infertur,quòd mulieri competit pro
dote data,hypotheca,etiamſi res do-
talis ſit euicta,l.1.§.vt pleniùs, C.de
rei vxor.act.Rebuf.to.2.ad ll.Gallic.
tit.de conſtit.reddit.ar.1.gl.14.n.40.
Cauallin.vbi ſup.n.8.in fine.
32 Item etiam maritus pro dote eui-
cta habet bona mulieris tacitè obliga
ta,ex gloſſę celebri dicto in §.fuerat,
in verb.hypothecaria, in fin. Inſtit.de
act.de cuius ornatu videndus eſt Cam
peg.de dot.p.2.q.85. vbi eam decla-
rat,& ibi Iaſ.Mõter.d.deciſ.13.n.22.
33 Si dotalis fundus in dotem filiæ da-
tus, ſi euincatur debet defendi ab hæ-
rede, ſi vxor eadẽque filia abſtinuit ab
hæreditate paterna,l.creditor,§.præ-
dium,vbi Bart.ff.de act.empt.Cauallì
nus d.§.4.nu.8.in fin.
34 Aduertendum tamen eſt, quòd id
quod per actionem ex empto conſe-
quitur maritus re euicta, ſiuè ſit ſim-
plũ, ſiuè duplum conuertitur in dotẽ:
quia & ſi dos ſit æſtimata, & vera ſit
etiam vẽditio, non tamẽ eſt ſimplex,
imo dotis cauſa:caſus eſt notandus in
d.l.quoties, ff.de iure dotium, Con-
ſtantius Rogerius de dote,argument.
12.nu.3.
35 Sed hic quæritur:num mulier do-
tis donataria, à qua per conſortes

ſuperſtites res indiuiſa in dotem donata, vendicata, & euicta fuit, aduerſus hæredes conſortis donantis de euictione agere poſsit. In qua re vt perfectè reſolutio habeatur, duæ concluſiones cum ſuis limitationibus obſeruandæ erunt.

36 Quarum prima ſit, quòd vbicúque res aliena veluti res fideicommiſſo, vel conſortio ſuppoſita, in dotem ab extraneo puellæ donata ſit, ſi huiuſmodi donatio dotis à traditione incœpit, & non à promiſsione, & donans prædictus bonam fidem habuit, & rẽ donatã alienam eſſe ignorauit, quòd licèt poſteà res illa in dotẽ donata, euicta fuerit, donator ipſe de euictione non tenetur: quoniam non debet quis ex ſua liberalitate præter ſuam intentionem damnum pati, & bona fides quam donator tempore donationis habebat, donantem ipſum immunem ab euictione reddit: ita in terminis d. l. 1. vbi hanc ſententiam docent gloſſa, & Odofred. num. 6. in fine, & num. 8. Cynus, Bartol. Bald. Salycet. C. de iure dotium, Aretinus in §. fuerat, num. 32. Inſtitut. de actionibus, Bald. Nouel. de dote, parte 7. priuilegio 41. & Neguſant. de pignor. 2. part. membro 4. num. 27. Imola in c. fin. n. 18. Burg. num. 23. de emption. & vendi. Capeg. de dote, 1. par. q. 80. num. 1. priuil. 13. & p. 2. q. 85. Anton. Gom. tom. 2. c. 2. n. 27. Greg. Lop. in l. 22. tit. 11. p. 4.

Quæ quidem concluſio comprobatur ex eo, quòd ſupra retulimus in antecedenti quæſt. & in iſta, quòd donator de euictione non tenetur, quando donatio incœpit à traditione, & non à promiſsione.

37 Sed hæc concluſio limitanda eſt, vt minimè procedat, quando ipſe qui dotem dedit in dolo fuit, puta, quòd rem alienam ſcienter in dotem donauit, nec huius rei matrimonium contrahere volentes admonuit: nam hoc caſu etiamſi hæc rei alienæ in dotem donatio à traditione incœperit, donator ipſe de dolo tenebitur, propterea quòd matrimonium contrahere volẽtes ſcienter decœperit, ex d. l. 1. ibi: *Dolo autem donatoris interpoſito.* vbi Odof. num. 1. & 2. Cynus, num. 2. & 4. Bald. Bart. Salyc. & hanc ſententiam vti iuſtam, & rationi conſentaneã amplectuntur Imol. in c. fin. n. 18. & Ant. de Burg. n. 23. de empt. & vend. Alex. conſ. 176. n. 9. lib. 7. Ant. Gomez d. c. 2. num. 37. l. 22. tit. 11 p. 4. in medio, &

38 ibi Greg. Lop. (& in glo. 1. Quærit, an viro petẽtẽ, quòd vxor ſibi caueat de euictione rei dotalis teneatur mulier? ad quod vide Bar. in l. 2. in fin. princ. ff. ſolut. matr. & eſt tex. cũ gl. in l. non ſolum, ff. de iure dotium.) Phanutius in tract. de lucro dotis, gloſ. 10. n. 70. fol. mihi 478. Salycet. in l. 2. n. 4. C. de euiction. Maſuer. in ſua pract. tit. de donation. n. 7. Ioan. Ferrar. in forma libel. pro donat. glo. fin. n. 1. Gozadin. conſ. 60. n. 1. Rimin. in §. 1. n. 70. 72. & 108. de donat. Bernardin. Alfanius in collectan. 838.

39 Secundò limitatur ſuprà dicta cõcluſio, quando mulier donataria ſibi cauit de euictione, quoniam tunc, etiã ſi donatio dotis à traditione incœperit, donator ipſe ratione conuentionis de euictione tenebitur, Odof. in d. l. 1. num. 6. & Bart in ſummario, Salycet. num. 1. & 4. C. de iure dot. Imol. in c. final. num. 18. & Anton. de Burg. num. 23. de empt. & vẽd. Bar. in l. ſi à matre, n. 1. C. de iure dot. Salyc. in d. l. 2. C. de euict. nu. 4. Gozadin. in d. conſ. 60. nu. 13. Couar. lib. 2. var. c. 15. nu. 1. Hippolyt. Rimin. in §. 1. num. 88. Inſtit. de donation.

40 Tertiò limitatur concluſio, vt minimè procedat, quando extraneus, qui dotem donauit, eam ſoluto matrimonio, ſibi reddi ſtipulatus fuerit: quoniã ex quo hoc caſu donator ſimpliciter donauit, cum rem ipſam ſoluto matrimonio ſibi reddi ſtipulatus fuerit, ſanè de euictione teneri debere, l. ſi pro re, §. 1. ff. de euict. Aretin. in

§. fue-

§ fuerat,n.12.Inſtit.de act. Neguſan. in tract.de pignor.2.p.memb.4.n.27. & 28.Portol.de conſort.c.11.n.24.

41 Quartò limitatur prædicta cóclusio, quando pater, & non extraneus doté donaret; quoniam hoc caſu, ex quo officium paternum eſt filiã cum effectu dotare,l.fin.C.de dotis promiſsio.vbi Doctores,Alfan.collectan.218. Ricc. collect.164.par.1.Maſcar.de probat. tom 1.conclu.156.Menoch. lib.3.de præſumpt. præſ.15.& 16. Fontan.de pact.nupt.clauſ.4.gl.5.nu.13.Carrot. in tract.de patre filiam ſimpliciter dotante, ſi res ipſa à patre in dotem donata euincatur, ſanè iuſtũ erit,patrem ipſum de euictione teneri, in ſpecie tradit Aretin.in §.fuerat,nu.12.Inſtit. de act.quem ſequitur Neguſ.de pig.2. p.memb.4.n.27.& 28.Campeg.de dote,2.p.q.85.Nõ enim rationabile eſt, patrem,qui filiam ex lege naturæ dotare tenetur, ex inutili donatione,ré alienam ei præſtando, ab huiuſmodi obligatione filiam ipſam cum effectu dotandi,liberatum fore. Quocirca ſecurè reſolui poterit,patrem ipſum dotantem,ſaltem intra legitimam de euictione rei in dotem donatæ teneri, licèt donatio ipſa à traditione incœperit:vt ita cenſuit Hippolyt. Rim.n.in §.1.n.78.79.& 80. quibus conferunt ea,quæ Tiraq. adducit in l.ſi vnquam, in verbo,donatione largitus,n.122.& 126.C.de reuoc.donat.

42 Quintò limitatur dicta concluſio, vt non procedat,quando is,qui ré alienam in dotem donauit,temerariè aſſeruit,ré ipſam propriã ſuã eſſe: quoniã hoc caſu propter temerariam aſſertionem, vt qui temerariè rem ſuam eſſe aſſeruit,puniatur:& vt alij à talibus aſſertionibus contineantur, receptum eſt,rei alienę donatorem de euictione teneri,licèt donatio à promiſsione incœperit,vt docet Paul.de Caſtr.in l.ſi rem meam,ad fin.ff.de ſolut.Iaſ.conſ. 73.n.3.lib.1.Hippolyt.Rimin.in §.1. n.98.Inſtit.de donat.

Huic autem concluſioni licèt prima fronte aduerſari videatur id, quod 43 ſuprà retulimus,tamen revera ei illud non repugnat, quoniam inter has cóclusiones longa differentiæ ratio aſſignari poteſt,nempè quòd, ideò dotẽ donans, ſi à traditione incœpit de euictione non tenetur: ſi autem à promiſſione incipiat, de euictione tenetur, quoniam ille,qui à traditione incipit, potiùs diſtrahendi,quàm ſe obligãdi, & cõtrahendi animum habet, vt probat text.in §.ſed hæc ſpecies,Inſtitut. quib.mod.re contrah.obligat. & tex. in l.in numerationibus, & in l.qui hominem,ff.de ſolutio.& in l.ſed ſi ego, quem ibi aduertit Aretin.ff.ad Vellei. Sed æquiſsimum eſt neminem præter intentionem obligari, vt probat text. in l.qui in aliena,in princ.ff.de acquir. 44 hæred.ergo merito hic dotem donans à traditione incipiens præter intétionem ad euictionem obligari non debuit. Quod ſecùs eſt in eo,qui dotem donauit, & à promiſsione incœpit, quoniã ex quo dotem promiſit,magis animum cõtrahendi, & ſe obligandi, quã diſtrahendi habuit:& ideò nõ præter intentionem, ſed volũtariè ſe obligare voluiſſe iura præſumunt, & ipſũ nõ inutilé promiſsioné, ſed efficacem efficere intendiſſe iura exiſtimãt.Vnde ſi ré ipſam in eũ, cui promiſit cum effectu, & irreuocabiliter non tranſtulerit,obligationi, & promiſsioni ſuæ non plenè ſatisfeciſſe putatur,l.vbi autẽ,§.fin.ff.de verb.oblig.l.itẽ eorũ, §. ſi decreuerit,ff.quod cuiuſque vniuer. nom.& ideò re illa promiſſa euicta de euictione tenetur: & hanc differentiã inter hoc caſus nominatim aſsignat Odof.in d.l.1.n.3.& 8.Bal.n.9.Salyc. n.4.C.de iure dot.Hippoly.Rim.in d. §.1.n.74.de dona.Coman.in l.Ariſto, §.fin.ff.de donat.

45 Quod tamen limitandũ eſt,vt minimè procedat, quando maritus ſciens rem ipſam in dotem promiſſam alienã eſſe,& illã in doté acceptauit, quoniã

tũr etiamſi hæc donatio à promiſsione incœperit, maritus de euictione agere nequibit, vt poſt Bald. in l. ſi à matre, C. de iure dot. aſſerit Iaſ. in §. fuerat, n. 34. Inſtit. de action. & Rip. reſp. 140. n. 10.

46 Iterum enim limitandum eſt, quando euictio proceſsit virtute hypothecæ ignoratæ, vt quia res per anteceſſo res donantis obligata extiterat. Nam hoc caſu donans de euictione non tenetur, licèt donatio ipſa à promiſsione incœperit, vti cenſuit Paul. de Caſtro in l. ſi rem meam, in fin. ff. de ſolu. quem refert & ſequitur Afflict. in c. 1. nu. 8. de capit. Cõrad. Viuius in lib. cõmun. opin. in verb. donatio, vbicũque incipit à promiſsione, nu. 3. Portol. de conſortib. d. c. 11. n. 23.

47 Aduertendũ tamen eſt in hac quæſtione, quòd ſicut in vera venditione vẽditor tenetur de euictione, etiamſi de ea nihil cautũ ſit, l. in vendendo, ff. de contrahen. empt. l. quod ſi nolit, §. qui aſsidua, ff. de ædil. edict. l. 60. ff. de euict. l. non dubitatur, C. eod. Ita etiã mulier tenebitur de euictione rerum æſtimatarũ, l. quoties 17. ff. de iur. dot. ſimiliter & ſocer, qui res æſtimatas dedit in dotẽ, quæ poſteà euictæ ſunt, de euictione tenebitur, ex d. l. 1. C. de iure dot. vbi notat Bald. n. 4. Barboſa in l. æſtimatis 51. ff. ſolu. matri. r. 13. in
48 fine. Ex quibus infertur explicatio ad text. in l. Mæuia 50. §. fin ff. ſolut. mat. ibi: enim eſt caſus, quòd fundus æſtimatus datus eſt in dotem, & creditor ratione hypothecæ illum euicit à genero: Quæritur vtrũ ſoluto matrimonio mulier, quæ patris hæres non extitit, poſsit æſtimationem fundi à marito repetere? & reſpondet Iuriſconſul. Non poſſe, ſed mulieri petenti obſtare doli exceptionem. Ratio eſt; quia mulier in dote videtur habere cauſam lucratiuam, vt ſup. n. 6. diximus, & au-
49 thoris dolus ſolet nocere particulari ſucceſſori ex cauſa lucratiua, l. apud Celſum, §. ſi quis autem, ff. de doli exc-

cep. Ex qua colligitur, idem eſſe recipiendũ etiã ceſſante dolo patris. Satis eſt enim agere, quẽ ratione cõtractus celebrati per authorem, vt ei obſtet exceptio, quæ authori obſtaret: ita in ſpecie Cuman. in d. l. Mæuia, §. fin. ad fin. & ibi Paul. n. 4. reſoluit receptum Alex. in l. ſi cum dotem, §. ſi patri, n. 5. ff. ſolut. matr. Barboſ. vbi ſup. n. 14.

50 Sed dubitatur. Vtrũ maritus teneatur cedere actionem mulieri, quæ ſibi cõpetebat aduerſus hæredes ſoceri? & dicendũ videbatur teneri, ex tex. in l. ſi ſocer 44. §. Lutius, in fin. ff. ſolu. mat. & ex regula l. in creditore 38. ff. de euictio. ita glo. in d. l. Mæuia, §. fin. verbo, obeſſe, quã ſequitur Bald. Contrariũ tamen, imò nec actionem debere cedere, tenent Iacobus de Aretio in d. l. Mæuia, §. fin. & Bart. ibi, n. 1. Roman. n. 16. Qui aſſerit receptum ea ratione; quia maritus poſt ſolutum matrimoniũ nõ poteſt agere de euictione; quia ſua non intereſt, cũ euictũ apud eũ remanere non poſsit: & ideò actionem quam non habet, cedere non poteſt, l. ſi procuratorem 8. §. ſi liber homo, ff. mandat. circa concordiam harum opinionũ inſiſtit Cãpegius in tract. de dote, par. 2. q. 86. Sed inſignis Barboſ. in
51 d. l. æſtimatis, num. 14. concordat has opiniones, quòd aut maritus vult ſoluere æſtimationẽ fundi mulieri; & tunc ipſe agere poteſt de euictione propter propriũ intereſſe, l. ſed & ſi, 23. ff. de euict. Et tũc ceſſat dubitatio: Vtrũ teneatur cedere actionẽ mulieri, cum ei iam ſatisfactũ ſit per ſolutionem æſtimationis? Aut nõ vult æſtimationẽ ſoluere, oppoſita exceptione doli: iuxta terminos d. l. Mæuia, §. fin. Et cum tunc nullum poſsit prætendere intereſſe, nec actionem, quã non videtur habere, poteſt cedere, vt ſup.
52 dictum eſt. Et generale eſt, vt actio alicui cõpetens extinguatur, ſi ex poſtfacto ceſſet intereſſe, l. fin. §. 1. ff. ad l. Rod. de iactu, Bar. in l. ſi quis quẽquã, §. fin. & ibi Iaſo. n. 3. ff. ſi quis caution.

ex

ex quibus colligitur, quòd licèt mari-
tus conſtante matrimonio poſsit age-
re de euictione, vel etiam vti remedio
l. creditor, 54. §. prædium 4. ff. de a-
ctio. empt. vbi notat Paul. de Caſtr. in
fin. tamen poſt ſolutum matrimoniũ
53 agere non poterit de euictione. Nec
eſt omittendum, quòd cum hæc vẽdi-
tio, quæ videtur induci per æſtimatio-
nem, non ſit ſimpliciter venditio, ſed
reſtricta ad cauſam dotis, in aliquibus
54 videtur differre à ſimplici vẽditione,
maximè quoad materiam euictionis.
55 Primum ponitur in d. l. quoties, 17. ff.
de iur. dot. quòd licèt emptor id, quod
habet ex cauſa euictionis efficaciter
penes ſe retineat, iuxtà tot. tit. ff. & C.
de euict. tamẽ id, quod maritus habuit
ratione euictionis tenebitur vxori re-
ſtituere ob rationem in eo tex. expreſ
ſam, cum qua concordat l. iure ſuccur-
ſum, 7. §. fin. ff. de iur. dot. & l. penult. §.
fin. in fin. eod. tit. Cuiat. lib. 17. obſer-
uat. cap. 1. Barboſa vbi ſup. nu. 15. Ex
quo tamen colligitur illud tantũ pro-
56 cedere, quãdo id, quod datur nomine
euictionis, maritus ab ipſa muliere re-
cuperat, agendo aduerſus eam de eui-
ctione: ita vt videatur eſſe in damno.
57 Aliud igitur erit dicendum, ſi intereſ-
ſe euictionis ſoluatur per extraneum,
vel etiam per patrem mulieris; quia
ceſſat illius textus ratio: ita Bald. No-
uel. de dot. p. 7. priuileg. 40. cui ſe ſub-
ſcripſit Gregor. Lopez in l. 18. tit. 11.
p. 4. glo. 3. In quo cauendum eſt ab An
gelo in l. at vbi, ff. de pet. hæredit. Cre
58 menſi ſingulari 68. dum ſecurè dicunt,
quòd intereſſe exactum à patre vxo-
ris, mulieri eſt reſtituendum. Item &
iuxtà prædicta eſt explicandus Bart.
in d. l. Mæuia §. fin. num. 3. Campeg.
de dote, 2. p. q. 87.

59 Quinimò & quod maritus recipit
ab vxore nõ tenebitur reſtituere, niſi
illud, quod habet tamquam lucrum, ſci
licèt, deductis oneribus matrimonij,
vt colligitur ex ratione d. l. quoties,
adiuncta l. non ampliùs, in principio,
60 ff. de legat. 1. Eſt & ſecunda differen-
tia, quòd in ſimplici venditione, ſi res
vendita pretioſa ſit, cogitur venditor
duplam promittere in cauſa euictio-
nis, l. emptori duplam, 37. ff. de euict.
Tamen mulier, quæ fundum æſtimatũ
tradidit, regulariter duplam repro-
mittere non tenetur, vt videtur proba
re text. in l. non ſolum, ff. de iure dot.
per quem hanc differentiam cõſtituit
Bald. Nouel. de dote, 7. p. priuileg. 23.
& Gregor. Lopez in l. 18. tit. 11. p. 4.
gloſ. 3. quæ tamen differentia ex ſen-
tentia Barboſæ vbi ſupr. num. 16. non
videtur probabilis, & dicit non obſta-
re d. l. non ſolum, ff. de iure dot. quia
vltra gl. ibi, quam Bald. & Iacob. pro-
bant, imò aduertit Barboſa, tex. illum
benè expenſum aduerſus Bald. Nouel
lum: ſentit enim, quòd ſi fundus fuerit
æſtimatus; quia tunc celebrata cenſe-
tur venditio, mulier tenetur duplam
promittere: vbi autem fundus eſt inæ-
ſtimatus, tunc generaliter mulier non
tenetur duplam promittere: ſi tamen
eã nihilominus promiſerit, id, quod
ab vxore acceperit maritus tenebitur
illi reſtituere poſt ſolutum matrimo-
61 nium. Et ad hunc modum debet decla
rari, l. ſed & ſi, 23. ff. de euictionibus.
Sed quid ſi dos non ſit æſtimata, & ta-
men res aliqua dotalis euincatur, vtrũ
maritus poſsit agere de euictione? &
text. in dict. l. 1. C. de iure dotium, vi-
detur probare, quod pluries diximus,
ſi dos incipit à datione, ſeu traditione
non poteſt agere de euictione: ſi verò
à promiſsione, & res poſteà tradita e-
uincatur, tunc maritus poſſet agere
de euictione: ita gloſ. Bartol. Bald. Sa
lycet. Nouel. 7. parte, priuileg. 42. Ia-
ſon in §. fuerat, Inſtitut. de actionib.
num. 33. Anton. de Burgos in cap. fin.
num. 23. de empt. & vend. Ruin. conſ.
121. num. 8. ad finem, lib. 5. quam pro-
bat l. 22. tit. 11. p. 4.

62 Notandũ tamen eſt, quòd ſicut pro
dote danda, vel reſtituenda inducitur
marito, & vxori tacita hypotheca bo-

norũ,vt in l.vnic.§.& vt plen.ùs, C.de
rei vxor.act.& hoc priuilegium datur
actioni de dote,ſecundùm Bart.in l.1.
col.1.ff.ſoluto matri.competit etiam
pro dote euicta, ſiuè ipſi cõiuges fue-
rint,vel promiſerint dotes, aut rece-
perint, ſiuè alij pro ipſis promiſerint,
dederint,vel eorum coniugum nomi-
ne receperint, hoc poteſt conuenire
doti Ecclesiæ ex parte dotantis tantũ;
quia teneri debet de euictione dotás
Ecclesiá,ne aliàs Ecclesia remaneret
indotata, ſpeciali fauore Ecclesiæ:
ita Paul.de Citadinis in tract. de iure
patron.p.3.in 12.q.ſecundæ cauſæ,n.
45.Cæſar Lãbertin.eod.tract.8.ar.5.
63 q.1.p. lib.1.fol.mihi 82.n.7.Et con-
firmatur,quòd ſicut bona dotãtis mu-
lierem ſunt hypothecata viro pro eui-
ctione caſu quo contingat perire,cum
illa diſtinctione dicta, an dos ſit pro-
miſſa æſtimata,vt puta tales fũdos pro
mille,vt ſi fundi fuerint euicti ante da
tioné poterit agi actione ex emptor
quia ſi maritus recepiſſet illos æſtima-
tos, efficeretur debitor pretij, & non
rei,quaſi res ibi ſit vẽdita,d.l.quoties;
vbi dicitur,quòd ſi duplũ conſequutus
fuerit,reſultabit in vtilitaté mulieris,
quádo extraneus dederit, vel promi-
ſerit doté,qui de euictione tenetur ad
duplum, ſi interuenit ſtipulatio, l. ſi
duplæ,l.euicta re,§.duplæ,cũ ibi nota-
tis,ff.de euict.Eodẽ modo,ſi euincere
tur, vel periret res promiſſa nomine
dotis Ecclesiæ antequã Ecclesia ædifi
caretur,vel antequã cogeretur promiſ
ſor dare doté; tũc periculo promiſſo-
ris,& hęredũ periret,ſicut quádo euin
citur,vel perit res nomine dotis mulie
ris promiſſa ante matrimoniũ. Cæſar
63 Lãb.vbi ſup.n.8.dicit.Tunc circa hoc
ſi benè fundus euinceretur in caſu ſup.
dicto, quãuis promiſſor de euictione
teneatur,tamẽ nõ tenebitur ad duplũ,
ſi interuenit ſtipulatio,vt de dote mu-
lieris eſt dictũ:quia illũ duplũ veniret
loco pœnæ,vt ibi,& pœna de iure Ca
nonico dupli, tripli, & ſimilis non ha-
bet locũ,nec procedit, vt eſt gl.ſingu-
laris in c.finita,in verb.cũ augmento,
in fi.12.q.2.vbi vult in huiuſmodi caſu
nõ habere locũ pœnã.Abb.in c.ſuã,in
2. notab.de pœn.DD.in c.cõmiſſa de
electión. lib.6.Felin.in c.1.col.11.
64 Procedit vlteriùs Paul.de Citadin.
vbi ſup. quòd ſi dos ſit in re inæſtima-
ta,ſicut ſi talis dos euincitur, & pro-
miſsio,ſeu pollicitatio præceſſit datio
né,datur cõtra ſocerũ pro dote euicta
actio ex ſtipulatu, vel pollicitatione,
65 d.l.1. C.de iur.dot.quia non datũ eſt,
quod dari debuit, ex quo datum fuerit
euictum,l.vbi,§.fin.ff.de verb.obliga.
vbi ſi quis ſtipulatur ré dari, intelligi-
tur, vt dominium quoquomodo fiat
accipientis,l.ratio,in princip. ff.de a-
ction. empti, vbi non videtur vendi-
tor poſſeſsionem tradidiſſe, quæ iure
aduocata eſt ab emptore, & tenet ven
ditor occaſione illius poſſeſsionis,vbi
gloſſa ponit concordantes. Eodé mo
do ſi dos data Ecclesiæ conſiſtat in re
æſtimata,præcedéte promiſsione, vel
pollicitatione, ea euicta aget Præla-
tus Ecclesiæ contra dotantem actio-
ne ex ſtipulatu, vel pollicitatione: ſi
autem nulla præceſſerit pollicita-
66 tio,ſeu promiſsio in dote mulieris, ſi-
cut tunc non tenetur mulier de eui-
ctione, niſi doloſé in dotem dediſſet
rem alienam: ita nec dans dotem Ec-
cleſiæ tenebitur de euictione, etiam
dote data euicta, ſi non præceſsit ſti-
pulatio,vel pollicitatio. Circa tamen
hoc erit animaduertendum; quia ſu-
67 mus in dote data Ecclesiæ per fun-
dantem, & conſtruentem illam,ſem-
per intelligitu. præceſsiſſe ſtipulatio,
vel ſaltem pollicitatio;quia aliàs non
habuiſſet licentiam fundandi Eccle-
ſiam à Diœceſano,cap.nemo,de con-
ſecrat. diſtin.1.cap.præ mentis,16.q.
7.cap.placuit,1.q.2.& ibi Doctores,
Et ſi fuiſſet caſus, quòd quidam ter-
tius dotaret habédo conſenſum Epi-
ſcopi,qui requiritur ad effectum,vt ſit
patronus,vt in c.nobis,de iure patro-
natus,

natus. Dicitur autem præcedere polli citatio, quia impetrando conſenſum pollicetur dotare: ſic in dote Eccleſiæ non poterit dari caſus quin ſaltem præ ceſſerit pollicitatio, & ſic ſemper patronus tenebitur de euictione pro do
68 te Eccleſiæ. Quod tamen ſi non præceſſerit, nec promiſsio, nec ſtipulatio, & mulier dediſſet doloſè rem alienā; tūc in honorē matrimonij nō daretur contra vxorem actio de dolo; quia eſt infamatoria, l. 1. ff. quib. ex cau. infam. irroget. l. 1. ff. rer. amo. ſed datur actio in factū generalis, l. 1. C. de iure dot. tamen in hoc non vult Paul. de Citad. eſſe ſimilitudinem inter dotem mulieris, & Eccleſiæ, ſed vult contra dotantem Eccleſiam, & doloſè dantem res alienas poſſe agi etiam actione de dolo; quia dotans Eccleſiam dicitur extraneus quoad Eccleſiam, ex quo illā non habet in poteſtate, l. 1. §. extraneum. C. de iur. dot.
69 Vlteriùs quæritur, an maritus vendens rem dotalem, ipſemet eam reiuendicare poſsit offerendo pretium, & intereſſe. Ex parte mariti dicebatur, quòd ille cum iuramento vendidit, & ſic ſequitur, quòd teneatur de euictione, l. non dubitatur, C. de euictionibus, & cum teneatur de euictio-
70 ne, exceptione repellitur: quia quem tenet euictio, repellit exceptio, l. cū à matre, C. de reiuendicatione, l. vendicantem, ff. de euictionibus, cum ſimilibus, imò hæc eſt communis opinio Doctorū in l. cùm vir, ff. de vſucapio. Cynus in l. & ſi is, C. de præd. min. cu. 2. Canoniſtæ in cap. cum contingat, & maximè Imola de iureiurando, numero 10. Speculator in tit. de empt. & vendit.
Tanto magis in contractu emptionis; vbi maritus promiſit euictionem:
71 & regula eſt clara, quòd in contractu quantumque à lege prohibito, ſi euictio eſt ſtipulata, debetur: ita Bar. in l. quemadmodum, n. 7. C. de agric. & cēſit. lib. 10. Ioan. de Fermo in repertorio, verb. maritus alienans, n. 98. Et in iſto caſu non ſolū tenetur ad euictionem promiſſam, ſed etiam ad pœnam in inſtrumento ſtipulatā, præſertim ipſo emptore ignorante. Ita Specul. quem defendit Alexand. in conſ. 109. lib. 4. per totum, contra Ioannem de Imola tenentem contrarium in d. l. cùm vir.
72 Dicitur etiam, quòd iſte maritus vēdidit, & iſto caſu geſsit factum proprium cum iuramento, & nemo contra factum proprium iuratum venire poteſt, l. ſi poſt mortem, ff. de adoptio. l. ſi quis maior, C. de tranſaction. cum ſimilibus, Vincent. Carrot. deciſio. 71. num. 4. Seraphin. Oliuar. deciſio. 324. num. 1. & 6. gloſ. in l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſit. lib. l. 1. C. de liberali cauſa, l. murilegul. C. de murilegulis, lib. 11.
73 Et etiā dicitur, quòd quatenus maritus audiri debuiſſet, à principio offerre debebat omnia damna, atque iure empti tenebatur, l. emptori, 67. ff. de euict. in l. fideiuſſor, ff. de doli except. vbi DD.
74 Et dicendùm videtur, quòd maritus alienans rem dotalem, ipſemet reiuendicare poteſt. Ita glo. in verbo, interdictæ, Inſtit. quib. mod. alienare lic. vel non, & in verb. cum enim lex, Bartol. Imola, & DD. in l. cùm vir, ff. de vſucapio. Imol. in d. c. cum contingat, de iureiurando, Salycet. in l. vnica, §. & cū, C. de rei vxor. actio. & ibi gl. verb. alienare, Specul. hoc idem firmauit titulo de empt. & vendit. §. 2. num. 7. & hæc opinio eſt communis, prout Aretinus refert in princ. Inſtit. quibus alienare, &c. & declarat Franciſc. Turzanus in tract. commun. opinion. opin. 4. in regula 115. Baldus Nouellus in tractatu de dote, 7. part. in primo priuilegio, limitatione 12. Ioannes Campegius in tractat. de dote, q. 120. incipit, an maritus vendens: Sempronius Accius deciſ. 135. Archiepiſcopatus Barēſis, num. 7.

Nec

Digitized by Google

75 Nec mouere debent adducta in cō-
trarium: nam licèt maritus teneatur
de euictione in locis ſup. citatis, non
excluditur à reiuendicatione ſoluēdo
omnia, quæ veniunt nomine euictio-
nis. Sempron. Accius in d. deciſio. 135.
num. 8.

76 Minùs videtur facere text. in d. l. ſi
poſt mortem; quia facilis eſt reſpon-
ſio: nam refert quid fiat, an ſit prohibi
tum: vt ait gloſſa in dict. l. ſi poſt mor-
tem, & Bartol. declarat in dict. l. quē-
admodum, num. 1. C. de agricol. & cē
ſit. lib. 10. & Salycet. in dict. l. cùm lex,
num. 11. quòd in iſto caſu poteſt con-
tra factum proprium, voluit Alexand.
conſil. 93. in fine, lib. 2. Bartol. in l. iu-
bemus, la 2. C. de ſacroſanctis Eccleſ.
* num. 10. Grammaticus deciſione 12.
num. 14. Laurentius Calcaneus conſ.
125. num. 6. Nata conſ. 198. num. 24.
lib. 1. Baeça in tractatu de non melio-
rand. rat. dot. filiabus, cap. 35. Gutier-
rez libro 3. practicarum quæſtionum,
* quæſtion. 41. Aluarus Valaſcus conſul
tat. 69. num. 14. Surd. conſ. 28. nu. 97.
lib. 1.

77 Tandem quærendum eſt, an euictio
promiſſa pro redditibus dotatis, an
extendatur ad alios redditos in locum
primorum ſubrogatos, ſi fuerint eui-
cti? Et inter alias dotes conſtitutas,
quas viri in cōtractibus matrimonia-
libus fuerunt aſsignatæ certæ quanti-
tates redditus per quoſdam cum pro-
miſsione defenſionis, & euictionis in
forma, & cum pacto, quòd in caſu re-
luitionis dictorum redditūum, debe-
ret capitale de nouo conuerti in em-
ptorem aliqrum reddituum, cum in-
teruentu dotantium, euenit, quòd fa-
cta reluitione dictorum reddituum,
& de nouo facta emptione aliorum
cum dicto interuentu iſti redditus fue-
runt euicti; directa eſt actio contra do
tantem, & pro defenſione eius, in cu-
ius fauorem ſunt redditus aſsignatæ,
facit, quòd necdum pater dotans,
ſed eius hæres, tàm ex pacto nuptia-
li, quàm de iure tenetur non ſolum ad
liberandum rem dotatam filiæ reper-
tam obnoxiam, & conſequenter ad
eius defenſionem, ſed etiam ad eui-
ctionem, ad textum in l. creditor,
§. prædium, ff. de actionibus em-
pti.

Neque obſtat, quòd redditus de
quibus agebatur, non erant ipſi aſsi-
gnati in contractu matrimoniali: &
79 quòd res empta ex pecunia dotali, nō
efficitur dotalis, l. ex pecunia, C. de iu-
re dotium; quia dict. l. limitatur, quan-
do redditus eſſent empti, ex pecunia
perueniente de redditibus dotalibus per
virum cum conſenſu vxoris, ad vtili-
tatem matrimonij, vt in caſu iſto;
quia tunc dotales dicuntur, vt dixit
gloſſa in dicta l. ex pecunia, in gloſſa
magna, per textum in l. res, quæ ex do
tali, & in l. ita conſtante, ff. de iure do-
tium, Campegius de dote, parte 4.
quæſt. 8. Craueta conſ. 304. n. 7. Aug.
Beroi. conſ. 165. nu. 42. lib. 2. Maſtril. *
deciſ. 36. n. 3.

80 Item limitatur, quando pecunia do
talis deſcendit ex pretio rei dotalis, &
eſt deſtinata in emptionem alterius
rei ex cauſa neceſſaria; tunc enim res
empta ex illa pecunia efficitur dota-
lis, & cū eiſdē priuilegijs; & eſt ratio;
quia pecunia dotalis deſtinata in em-
ptionem prædiorum, ſeu reddituum,
non cenſetur vti pecunia, ſed vti præ-
dium, ſeu redditus: & ideò eſt, ac ſi
fieret permutatio, & ſubrogatio cum
eiſdem priuilegijs: ita Decianus re-
ſponſo 59. numero 8. & 13. & res per-
mutata cū re dotali efficitur dotalis,
vt poſt alios dixit Decian. reſp. 27. nu.
5. & reſponſo 52. numero 35. lib. 1. &
reſpon. 43. nu. 15. 21. & 22. Maſtril. d.
deciſ. 36. n. 5.

81 Præterea, quòd licèt promiſsio e-
uictionis, & defenſionis, quamuis fue-
rit facta pro illis redditibus aſsigna-
tis in contractu matrimoniali, tamen
extenditur ad iſtos redditos euictos
ex eorū pretio emptos in cōſequētiā
neceſſa-

neceſſariam, cum non ſimus in caſu omiſſo, ſed comprehenſo, maximè dotis fauore; quia in ea vertitur publica vtilitas, cum Reipublicæ interſit mulieres non eſſe indotatas, l. 1. vbi omnes DD. ff. ſoluto matrimonio: & ideò fit extenſio in pœnalibus. Nata
82 conſ. 346. num. 4. & 9. Fortius in re ſubrogata habente ſimilem qualitatem, ſiuè eiuſdem ſpeciei, vt poſt Albericum, & Iacob. concludit Euerardus in locis legalibus, in loco à vi ſubrogationis, nu. 14. Boerius deciſ. 212. num. 14. Anton. Gabr. de regulis iur. conclu. 2. num. 27. Decian. reſpon. 27. num. 2. lib. 1. & reſponſo 43. num. 17. lib. 3. imò in re habente ortum à prima, Neguſant. de pignor. 2. membr. p. 2. num. 25. Ruinus conſ. 160. colum. 3. lib. 1. Gabr. dict. concl. 2. nu. 54. Carrot. de locat. & conduct. tit. de ſublocat. q. 36. Accedebat vlteriùs, quòd iſti redditus fuerunt empti de nouo cum interuentu, & conſenſu dotantium pro cautela dotium, & ſic eueniẽte euictione dotans non erat liberatus, ex traditis per Crauet. cõſ. 304. n. 1. & 7. verſ. Secundò reſpondeo.

83 In contrarium tamen extitit, quòd cum euictio fuerit promiſſa pro redditibus in contractu aſsignatis, quòd vtique non extenditur ad alios redditus de nouo ex eorum pretio emptos, & dum hoc fuerit omiſſum, habetur pro omiſſo, vt in terminis euictionis determinat poſt alios Anguiſol. conſ. 273. numero 5. & 6. optimè Socinus
84 Senior conſil. 70. num. 5. lib. 3. Contractus enim non recipiunt interpretationem ampliatiuam, ſed tantùm arctatiuã, etiamſi ſine ea promiſsio ſtare nequeat, vt pulcrè extendit Bald. conſ. 145. lib. 3. Burſatus conſ. 449. numero vltimo, lib. 4. Roland. conſil. 58. n. 64. lib. 6. & in terminis Ruinus conſil. 392. numero 18. lib. 4. Et cum non fuerit facta mentio de euictione, & defenſione iſtorum redditum in caſu reluitionis de nouo emendorum, ſed tantùm de defenſione redditu-um in contractu matrimoniali aſ-
85 ſignatorum, vtique cenſentur partes non voluiſſe, Beccius conſil. 1. numero 14. Cephalus conſil. 144. lib. 2. in terminis Petrus Surdus conſilio 150. numero 33. vbi etiam ait, quòd ſi partes voluiſſent, vtique expreſsiſſent, cap. inter corporalia, de translatione Epiſcopi, cap. ad audientiam, de decimis, gloſſa in cap. ad audientiam, in verſiculo, Obuentiones, in fine, de Eccleſijs ædificandis, l. 1. §. ſin autem deficientis, C. de caducis tollendis. Maximè ſtante dictione (dictorum reddituum,) quæ dictio (dictorum) eſt
86 perſonaliſsima, & non extenditur de re ad rem, ſed tantùm illa res, vel perſona comprehenditur, quæ oculis corporeis legi poteſt, vt poſt alios dixit Burſatus conſ. 64. num. 21. & magis in terminis in conſ. 13. num. 33. lib. 1. & poſt Rip. & Pancirol. Riminald. Iun. dict. conſ. 392. num. 34. lib. 4. qui redditus in caſu iſto non ſolùm non fuerunt euicti, ſed eorum capitale peruenit in poteſtate mariti ſtãte reluitione facta pro certa cauſa, non extenditur ad aliam. Surdus d. conſ. 150. nu. 69. & 93. Oſaſchus conſilio 33. à numero 14. Adeò quòd oculis corpo-
87 reis legi debet promiſsio euictionis, vel indemnitatis, vt quis poſsit condemnari, vt dixit Paulus Pariſius conſilio 109. & ſequenti, lib. 1. Simon de Prætis conſilio 71. numero 41. & 45. Maſtrillus dicta deciſion. 36. num. 13. vbi dicit, quòd tanto magis hæc omnia procedere videbantur in contractu dotali, prout erat iſte caſus, vbi de natura ipſius contractus regulariter non venit promiſsio aliqua defenſio-
88 nis, & euictionis, niſi ſpecialiter, & expreſsè promittatur, vt dixit Albericus in l. euicta, num. 1. C. de iure dotium, num. 6. Aſsignat rationem; quia in empt. & vẽdition. interuenit pretiũ: & iuſtũ non eſt, quòd emptor careat re, & pretio, at marito re euicta in his abeſt,

abeſt, ex quo matrimoniũ poteſt eſſe ſine dote, quod nõ eſt in caſu iſto: quia maritus habuit capitale dictorũ reddi tuũ in cõtractu matrimoniali aſsignatorũ, licèt de eis emerit alios reddit⁹, de quibus agitur, qui dotales nõ ſunt, d.l. ex pecunia, C. de iure dot. & in terminis decidit Molin. lib. 4. de primog.
89 c. 4. Quærit enim ipſe nu. 1. & 2. an res maioratui ſubiecta poſsit alienari, vt ex pretio alia res vtilior ematur, & in locum eius ſubrogetur? & concludit, quòd ſic multis rationibus, pręſertim; quia etiã res dotalis poteſt alienari, vel permutari, ſi eſt vtile mulieri: & n. 24. cum ſeq. determinat talem rẽ ſubrogatam, & emptam ex pretio rei maioratui ſubiectæ effici etiam ſubiectã maioratui, ac in ipſo ſuccedere cũ omnibus qualitatibus primæuis, adeò quod nihil differat à prima re vẽdita. Et n. 47. & 49. Quærit, an ipſa res vẽdita ex pretio rei maioratui ſubiectæ, & ſubrogata loco prioris, ſi euincatur, ex eo quòd non eſſet venditoris, vel ex alia cauſa, maioratus ſucceſſor debeat vtraque carere, vel potius alienatam reuocare? & diſtinguit, quòd alienatio, aut ſubrogatio fuit facta ex cauſa permutationis; & tunc eo ipſo, quòd res permutata atque ſubrogata euicta fuerit, eo ipſo maioratus ſucceſſor poterit rem antiquã recuperare; aut enim res maioratus alienatur eo pacto, vt pretiũ deponatur, & ex eodem pretio res alia comparetur, quæ in locum eius ſubrogãda eſt, & in iſto caſu ſufficit emptorem obſeruare cõtractum pretium deponendo; quia ſi poſteà ematur res, quę euincatur, emptor eſt ſecurus, neque ad id reſarciendum tenebitur. Ita videtur dicendum in caſu noſtro, quòd ſufficit dotãtibus in cauſa reluitionis fuiſſe pretium, ſeu capitale depoſitatum in tabula liberũ, atque nulli obligationi obnoxiũ, per cuius depoſitionem, & ſolutionẽ fuerunt ipſo iure liberati dotantes: vnde ſi poſteà res empta ex tali pretio euincatur dotantes ad nihilum tenẽtur, ex d. reſolutione Molinæ.

90 Maſtril. in d. deciſ. 36. n. 17. in ſimili cauſa dicit, Conſiſtoriũ Senatus Siciliæ die 15. menſis Maij 1604. abſoluiſſe dotantes: & dicit, non obſtare text. in d. l. ex pecunia; quia illa procedit, quãdo quæſtio eſſet inter virũ, & vxorem, vt in caſu reſtitutionis dotis vxor poſsit petere rem emptam ex pecunia dotali, vel pecuniam; non autem locũ ſibi vendicabit: quòd ſi res empta ex tali pecunia euincatur, tenetur de euictione dotans, ad tex. in l. ſi permutationis, vbi Bald. & alij notant, C. de euict. poſt alios Frãc. Bec. conſ. 83. per totum. Item nõ obſtat d. l. ex pecunia cum ſua materia, C. de iure dot. quo loco habetur, quòd fundus ex pecunia dotali à marito emptus non efficitur dotalis ea ratione; quia maritus vxori actionem empti acquirere nõ poteſt: quæ actio ex empto competit, quãdo res empta euincitur, l. ex empto, ff. de action. emp. & tot. tit. ff. & C. de euict. Et ſic regulariter res empta ex pecunia dotali nõ efficitur dotalis, ex quo vir non poteſt acquirere actionem ex empto, hoc eſt euictionis, vel dicta actione ex empto agere ad rem tradendam contra venditorem, vt ibi exemplificat Bald. & alij DD. limitant text. illum non procedere, quando cũ conſenſu vxoris res empta ſit; quia tali caſu res efficitur dotalis, & acquirit actionem ex empto, quam experitur contra ipſum venditorem: vt ibi docet Bald. non autem contra dotantem.

91 Tandem notandum eſt, quòd dote euicta maritus non tenetur alere vxorem, tenent Bald. Nouel. de dote, p. 7. priuil. 8. & 42. Gratian. tom. 1. diſcept. forenſ. 65. num. 21.

QVAE-

QVAESTIO XXVII.

An in legatis debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *In legatis an debeatur euictio?*

2 *Hæres tenetur de euictione pro portione hæreditaria.*

3 *Quando legatur aliquid in genere tūc debetur euictio tā ex qualitate obligationis, quàm tituli legati.*

4 *Vbi quis tenetur in genere rem facere accipientis, ac per conſequens de euictione.*

5 *Legati titulus eſt lucratiuus cuius natura eſt, vt quis non teneatur de euictione, niſi promittatur.*

6 *Hæres regulariter tenetur de euictione; quia adeundo hæreditatem dicitur quaſi contrahere cum legatarijs.*

7 *Cauallini opinio refertur.*

8 *Ex qua perſona quis lucrum capit eius factum probare debet.*

9 *Quòd debetur in genere numquā perire poteſt.*

10 *Limitatur regula quādo legatur incertum de incertis.*

11 *Limitatur etiam, quando legatur quid vniuerſale.*

12 *In legato facto de re certa propria teſtatoris non debetur euictio.*

13 *Quādo res eſt propria teſtatoris, non poteſt euinci, niſi per iniuriam iudicis, & tunc hæres non tenetur de euictione.*

15 *Hæres in plus nō obligatur, quàm tradere rem qualis eſt.*

16 *Hæres tenetur de euictione, quando res legata euincitur ratione pignoris. & hypothecæ.*

17 *Dum dicitur rem præſtari ſufficit qualis eſt, intelligitur dummodo illa qualitas, non ſit cauſa euictionis.*

18 *In legato rei alienæ ſcienter facto debetur euictio.*

19 *Hæres tenetur ſemel tantùm de euictione.*

20 *Hæres, quando non eſt in culpa, tenetur cedere actionem legatario, quam habet contra venditorē.*

21 *Si res aliena legatur ignoranter extraneo, non valet, & ceſſat euictio.*

22 *Si legatur coniunctæ perſonæ valet, & debetur euictio.*

23 *Refertur intellectus, l. cùm pater, §. euictis ff de legat. 2.*

24 *Quando coniuncta perſona eſt hæres inſtituta cum alijs, & ei eſt factum prælegatū rei alienæ teſtatore ignorante, licèt prælegatum euincatur, tamen cohæres non tenentur de euictione.*

25 *Inter filios nulla habita ratione ſanguinis, & æqualitatis ſeruandæ pro eorum portione defuncti voluntatem adimplere debent.*

26 *Lex multùm laborat, vt ſeruetur æqualitas inter filios.*

27 *Pro legato rei alienæ hæres de iure Canonico non moleſtatur.*

28 *Teſtator videtur legaſſe omnem actionē ſibi cōpetentē occaſione rei.*

28 Quili-

29 *Quilibet tenetur facere, quod ſibi non nocet, & alij prodeſt.*

30 *Dictum Doctoris intelligitur ſecundùm legem, quam allegat.*

31 *Quod eſt inutile mihi, & alij vti le concedi ſolet.*

32 *Pro legato rei alienæ datur euictio in caſu ſpeciali, qui refertur.*

33 *Hæres tenetur de euictione, quando teſtator legat libertatem ſeruo alieno putans eſſe ſuum.*

34 *Idem procedit in legato ad pias cauſas; quia pia cauſa, & libertas æquiparantur.*

35 *Si legantur duæ res alternatiuè debetur euictio.*

36 *Quando euictio prouenit ex facto legatarij hæres non tenetur.*

37 *Ponuntur quatuor differētiæ inter legatarium, & emptorem.*

38 *Legatarius agens de euictione cōtra hæredem petit rem legatam, ac ſi numquam fuiſſet ſoluta.*

39 *Venditor regulariter non tenetur niſi ad tradendum, non ad dandum.*

40 *Facta traditionē actio ex empto eſt ſublata, etiamſi res tradita fuiſſet aliena.*

41 *Re euicta emptor non poteſt agēre contra venditorem ad rem, ſed ad intereſſe.*

42 *Hæres in caſibus, in quibus de euictione tenetur, non liberatur per rei traditionem ab actione ex teſtamento, ſed tenetur facere irreuocabiliter accipientis.*

43 *Venditor facta traditione rei, & re non euicta poteſt directo conueniri actione ex empto, vt caueat quia iure actionis venit euictio.*

44 *Hæres non poteſt directo conueniri vt caueat; quia hoc euenit officio iudicis mercenario.*

45 *Legatarius poterit petere rem legata actione ex teſtamento, nō vt eam conſequatur, quam habuit, ſed vt hæres caueat.*

46 *Actio ex empto eſt bonæ fidei.*

47 *Actio ex teſtamento eſt ſtricti iūris, licèt habeat naturā bonæ fidei.*

48 *Emptor nō agit de euictione antequam res euincatur.*

49 *Legatarius poteſt agere antequā res euincatur, ſi conſtaret rem eſſe alienam.*

50 *Legatarius ante litis conteſtationem denuntiat emptori quocūque tempore.*

51 *Teſtator non præſtat euictionem pro inſtitutione.*

QVoniam frequenter in teſtamentis, & vltimis voluntatibus valdè
1 aſſidua fit quæſtio, an in legatis debeatur euictio? & Bartolus in l. ſi domus, §. de euictione, poſt gl. ibi, ff. de legat. 1. quatuor axiomatis declarat hunc articulum, & ſequendo eum plures Doctores, Mēchac. in l. ſcimus antea, n. 4. C. de inoffi. teſtam. vbi agit, an debeatur euictio pro rebus legatis, & latiùs de ſucceſ. creat. lib. 3. §. 22. Aldobrandinus conſ. 23. num. 49. Hippolyt. Rimin. in conſ. 823. lib. 7. Cauallin. intra ctat. de euict. 5. 4. à n. 9. Menoc. lib. 4. de præſumpt. præſ. 118. Cardin. Tuſc. tom. 3. conc. 366. n. 24. Azeued. in l. 3. tit. 6. lib. 5. Recop. n. 7. Angulo de meliorat. in l. 3. gloſ. 1. n. 8. Morquec. lib. 1. cap. 8. à num. 17. de diuiſion. bonor. Mōtealegre in praxi, cap. 2. §. 3. num. 75. Ioannes Caſtellus Sotomaior lib. 4. controuerſiarū, cap. 59. num. 21.

21.22. & 56. Aluar. Valaſ. de partitio. cap. 37.

2 Illud in primis adnotandum eſt, hæredem teneri de euictione pro portione hæreditaria, l. quidam ex parte, ff. de euiction. l. 2. C. eodem, Stephan. Bertrandus conſil. 235. num. 8. lib. 4. Salycetus in l. cùm rem alienam, C. de legat. Caldas de renouation. emphyt. q. 16. num. 49. Mendoç. in diſput. lib. 3. c. 9. n. 50.

3 Illud primum axioma, quod Bart. tradit in dict. loco, quòd quando legatur aliquid in genere, tum euictio debetur magis ex qualitate obligationis, quã titulo legati; quia in genere: text. in l. qui concubinam, § ſi hæres, ff. de legat. 3. quẽ text. ibi Bart. ſumat, quòd in legato generis ab hærede euictio debetur, l. ſi res quam, ff. de euict. Ioannes Parladot. lib. 3. different. 17.

4 §. vnic. nu. 2. Pro regula traditur, quod vbi quis tenetur in genere rem facere accipientis, tenetur per cõſequens de euictione, niſi promittatur ad inſtar donationis, l. Ariſto, § fin. ff de donat. l. 2. C. de euict. Caualli n. vbi ſup. nu. 9. & dum dicitur quã titulo legati, ideò eſt;

5 quia legati titulus lucratiuus eſt; principio Inſtit. de leg. cuius natura eſt, vt quis nõ teneatur de euictione, niſi promittatur. Iaſ. in d. l. dom⁹, §. de euictione, notabili 3. Quod ideò hæres regu-

6 lariter teneatur de euictione; quia hæres adeundo hæreditaté, dicitur quaſi contrahere cũ legatarijs, l. apud Iulianũ, §. fin. ff. ex quib. cauſ. impoſ. eatur, §. hęres, Inſtit. de obligat. quę ex quaſi delicto naſcuntur; ac per conſequẽs efficitur poſteà debitor neceſſarius: & ideò tenetur de euictione, licèt ex titulo lucratiuo. Hæc tamen ratio non multũ placet Cauallino, vt ipſe dicit;

7 quia non eſt generalis omnibus caſibus relatis à Bartol. ſed ſolum in his, in quibus de iure obligatur hæres ad euictionem: & ſic ille quaſi cõtractus, qui cauſatur ab aditione facta per hæredem, non cauſat nouam obligatio-nem cum legatarijs præter id, quod eſt in teſtamento expreſſum, & à iure inductum, vt hæres in certis caſibus te-

8 neatur de euictione. Vlteriùs conſiderandum eſt; quòd regula iuris eſt, ex qua perſona quis lucrum capit, eius factum approbare debet, l. ex qua perſona, ff. de regulis iuris, intelligenda eſt pro portione ſua, in qua eſt hæres, dict. 2. C. de euiction. l. cùm à matre, C. de reiuendication. & ibi Bartol. & Baldus, Salycetus Olaſcus deciſion. 180. Vincentius de Franchis deciſio. 153. num. 16. Aluarus Valaſcus conſultatione 69. Anton. Gabriel. lib. 6. communium oppinion. de regulis iur. conc. 11. Pinel. in l. 1. 3. p. nu. 79. C. de bon. matern. Riccio collect. 469. p. 1. Cũ igitur teſtator legauerit, hęres, qui eiuſdem iuris, & poteſtatis eſt, l. hæredem, ff. de reg. iur. mentem defuncti exequi debet, & hoc probatur in dict. l. qui concubinam, §. ſi hæres, ff. de leg.

9 3. Confirmatur hoc tali ſimili, quod in genere debetur numquam perire poteſt, l. incendium, cum gloſ. C. ſi certũ petat. Præterea ſi euincitur à manu legatarij res legata, cum in genere debeatur, numquam per euictionem perit, vel diminuitur: igitur hæres numquam liberatur, niſi effectualiter rem accipientis fecerit, Bertrand. conſ. 31. lib. 8. vbi idem dicit, in venditione in genere facta, Cauallin. vbi ſup. nu. 13.

10 Limitatur hæc regula duobus modis. Primò, vt non procedat, quando legatur incertus de certis, vt lego vnũ ex ſeruis meis; quia tunc æquiparatur legato ſpeciei, l. in ratione, la 2. §. qui diligẽter, ff. ad l. Falc. l. qui decẽ, §. Stichum, ff. de ſolut. Hoc tamen intelligendum eſt ſano modo ſecundũ terminos iurium allegatorũ, maximè in d. §. Stichum, qui loquitur in terminis 11 exempli per Bart. poſiti, vt ita demum procedat, & ſic liberatur hæres, quando omnes illi ſerui, qui erãt teſtatoris, deſierint eſſe in poteſtate hæredis abſque eius culpa, & non aliter: quandoquidem

quidem ſemper viuit obligatio vſque ad vnum ſeruum,qui ſuperuixit.

11 Limitatur ſecundò, vt non procedat quando legaretur quid vniuerſale, non autem vnum de genere indeterminatè: veluti ſi legaretur peculium,vel hæreditas,quo caſu ſi euincerctur eſſet legatarij damnum, l. 1. C. de euiction.& ibi Baldus, & Salycet. & intellige ſecundũ Bald. ibi, etiamſi nihil in hæreditate remaneat, quoniã cum hæreditas cõſiſtat in iure, etiamſi nihil remaneat in hæreditate, l.hæreditas 50. ff. de hæreditatis petitione; benè facit ad limitationem l.34. titul.5.part.5.vbi Gregorius glo.1. & 4. Aluarus Valaſcus de partition. c.1. num.17.

12 Secundum axioma eſt, quando legatur certa ſpecies, quæ eſt ipſius teſtatoris, quo caſu ſi euincatur, hæres non tenetur, quoniam ſufficit dari rẽ qualis eſt,l.ſi à ſubſtituto,§.1.ff.de legat.1.ibi:Si verò certus homo legatus eſt,talis dari debet,qualis eſt.Gregor. Lopez in l.2.tit.15.p.6.gl.11.in med. Anton.de Burgos in cap.fin.de empt. & vend.num.24.Abbas conſ.45. lib. 2.Cauallinus d.§.4.num.16.Quando
13 tamen res eſt propria teſtatoris, non poteſt euinci,niſi per iniuriam iudicis, quo caſu hæres non obligatur, l.ſi per imprudentiam,ff.de euictionibus, niſi hæres fuerit in culpa, vt quia noluit exhibere inſtrumenta legatario, l.exceptione,cum ibi not. ff.de fideiuſſoribus,l.inſtrumenta, C. de fideicommiſ.Item niſi fuerit ipſe hęres citatus: tunc tenetur;quia videtur contra ipsũ lata ſententia, Paulus de Caſtro in d. l.domus,§.de euictione,& in l.ſeruus plurium,§.1.ff.de legatis 1. Cuius dictum non putat eſſe verum Cauallin.
14 dict. num.16. quia hæres in plus non obligatur,quàm tradere rem, qualis eſt,vt ſuprà eſt dictum: niſi forſan hæredis culpa, & negligentia legatarius legatum amiſit:illo enim caſu tenebi-
15 tur,vt eſt dictum.Tamen hæres de euictione teneretur, ſi res illa euincatur reſpectu alterius iuris,puta pignoris, vel hypothecæ (fortè per hypothecariã, vel per Saluianũ interdictum:) &
16 tunc hæres tenetur iuxtà diſtinctioné, l.ſi res,ff.de legat.1.l.11.tit.9.p.6.vbi Gregor.gl.4.Anton.Gom. tom.1.variar.c.12.n.39.Ioan.Garc.de expenſ. c.17.n.23.& 24.quia licèt hypothecæ non ſit ius dominij,eſt tamen tale ius, propter quod auocatur res legata in totum,Iaſon.in d.§.de euictione, nu.
17 27.Et dum dicitur, quòd ſufficit, rem præſtari qualis eſt, intelligitur dũmodo illa qualitas non ſit cauſa euictionis,vt ſi hæres in fundo legato ſepelierit,quo caſu fundus ille in parte ſepulturę ſit religioſus, & ſic diminuitur legatũ: vnde cum illa qualitas ſit cauſa euictionis tenetur hæres,l.Mæuius, §.in fundo,ff.de legat.2.Bald.in l.prædia,colum.2.verſic.Extra oppono,C. de fideicom.Ripa in l.1. num.8. ff.de interdict. vel niſi adſint verba talia per quæ qualitas illa alteretur, quod contingere poteſt,ſi fundus,qui legatus eſt,ſeruitutem impoſitam habeat, qualis eſt, dari debet, niſi legatus ſit vti optimus maximuſque eſt; quia tũc liber præſtandus eſt, l. ſeruo legato,§. ſi fundus, ff. de legatis 1. l. non tantùm,ff.de verborum ſignificat. l. ſi cũ venderes, ff.de contrah.emp.Anton. Gom.tom.2.var.c.2.nu.12.Cauallin. vbi ſup.n.19.

18 Tertium axioma eſt, quando res aliena legatur alicui à ſciente,tunc hæres tenetur de euictione, l. cũ alienã, C.de legat.l.10.tit.9.p.6.gl.3.& gl.7. ibi,& glo.2.iuxtà fin.l.9.tit.15. p.6.& glo.in ſumma,tit.27.p.4. Bart.in l.cũ te,num.3.ff.de pact.& in l.1.nu.12. ad med.ff.de leg.1. & l.demonſtratio,§. 1.num.13.ff.de condion.& demonſtration.Anton.Gomez tom.1.var.c.12. num.13.14.& 15.Couar.in cap.filius noſter,de teſtament.in princ. Spin.in Specul.teſtam.gl.8.princ.num.42. & 56.Quod intelligẽdũ eſt, quãdo ſciuit alie-

alienam ſimplicitur, ſecus ſi reſpectu
alicuius iuris, quia tunc videtur lega-
re ius, quod habet veluti eſt, ſi lege-
tur ab altero dominorum res com-
munis ſimpliciter, cenſetur relinque-
re tantum portionem ſuam, l. ſerui
electione, §. fin. ff. de leg. 1. Anton.
Gomez tom. 1. variarum cap. 12. num.
15. Ayora de partit. 2. par. quæſt. 14.
num. 31. & 32. Couar. pract. 2. num. 6.
Spino vbi ſuprà, num. 47. Bertrand.
conſ. 56. lib. 3. par. 1. Petrus Sanz Mor
quech. de diuiſione bon. lib. 1. cap. 8.
à num. 18. licèt aliud ſit in vendente
rei qualitatem ignoranti, illo caſu to-
ta vendita cenſetur, Bald. in l. 1. C. ſi
pign. pign. dat. ſit, & in l. ex ijs, C. de
euictionib. Alexand. in dict. ſi domus,
§. fin. de leg. 1. Iaſ. in l. 1. num. 21. C.
qui teſtamenta facere poſſ. Roman.
diſtinguens conſ. 396. Item ſi legatur
fundus vectigalis ſimpliciter, videtur
ſolum legaſſe, quod in vectigalibus
fundis habuit, nõ proprietatem, dict.
l. ſi domus, §. fin. ff. de leg. 1. bonus tex.
in l. Stichus teſtamento, ff. de vſufru-
ctu legato. Eſt bene verum, quòd ſi
hæres ſemel illam rem redemerit à
19 domino, ſi euincatur, non tenetur vl-
terius illã licere, arg. tex. l. fideicom-
miſſu, §. ſi quis decem, ff. de legat. 3.
& l. 1. §. ſi cui, ff. vt legat. nomin. ca-
uetat. Tiraq. in boues, §. hoc ſermo-
ne, num. 37. limit. 1. ff. de verb. ſignif.
niſi hæres fuerit in culpa redimendi,
l. cum res, §. fin. l. quid ergo, la 1. §. ſi
hæres, ff. de legat. 1. Tenebitur tamen
hæres illo caſu, quando non eſt in cul-
20 pa cedere legatario actionem de eui-
ctione, quam habet cõtra venditoré,
argu. l. in creditore, ff. de euict. Alex.
poſt alios per eum relatos in d. l. ſi do-
mus, §. de euictione, n. 4. Iaſ. num. 28.

Quartum axioma eſt, quando le-
21 gatur res aliena ignoranter, & tunc
ſi legatur extraneo, non valet, &
ceſſat euictio: ſi verò coniunctæ per-
22 ſonæ, valet, & debetur euictio, dict. l.
cum alienam, C. de legatis, declarat
Cuman. in conſ. 29. dub. 2. Dec. conſ.
349. num. 8. Guill. de Cun. & Alex. in
dict. l. cum alienam. Gregorius Lo-
pez in l. 10. tit. 9. part. 6. in verb. de la
comprar, Petrus Sanz Morquechus
lib. 1. cap. 8. nu. 19. & 20. de diuiſ. bo-
nor. vbi dicit, niſi rem alienam eſſe
ignorans, & eam non poſſidens, con-
iunctæ perſonæ, vel piæ cauſæ lega-
uit: nam tunc eius æſtimatio debe-
tur, & de euictione agi poteſt: idem
erit, ſi amico, quem diligebat, lega-
uerit, ſi verò rem legatam poſſide-
bat, & ignorans alienam eſſe legauit
coniunctæ perſonæ, euictioni non eſt
locus, nec eius æſtimatio debetur,
nam eius poſſeſsionis, & quod habe-
bat legare cenſetur, dict. §. de euictio-
ne, & ſentit Bart. in l. cum pater, §.
euictis, ff. de leg. 2. Mantica de con-
iectur. vltim. vol. lib. 9. tit. 9. nu. 4. Ex
quo dicit Morquech. reprobari Ayo-
ram de part. 3. part. quæſt. 9. num. 4.
vbi tenet in prædicto caſu æſtimatio-
nem deberi, & de euictione agi poſſe.

Fallit hoc in caſu l. cum pater, §.
23 euictis, ff. de leg. 2. cuius caſus ratio-
nes plures afferuntur: gloſ. ibi, inquit,
quòd ideo illud eſt, ne creſcat inuidia
inter fratres, hanc rationem repro-
bat ibi Bart. Iaſ. in dict. §. de euictio-
ne, num. 32. duas alias refert poſt Sa-
lycet. in dict. l. cum alienam, num. 10.
& tertiam probat, quam communem
aſſerit, quæ eſt, quòd ibi coniuncta
24 perſona erat inſtituta hæres ſimul
cum alijs, & ei erat factum prælega-
tum rei alienæ à teſtatore ignoran-
te, tunc licèt ei prælegatum euinca-
tur, tamen cohæres non tenetur de
euictione, quia ei remanet emolu-
mẽtum de parte hæreditatis; hoc po-
nit Bart. in d. §. euict. Cyn. in d. l. cum
alienam, Ruinus in conſ. 212. num. 14.
lib. 1. Petrus Sanz Morquechus dict.
lib. 1. cap. 8. num. 17.

25 Ex quo infertur ad quæſt. vtrũ ſi res
aſsignata pro melioratione euincatur
à filio, poſsit agere de euict. Ciſuétes

in l. 18. Tau. num. 7. exiſtimat, nō poſſe agere, per text. quem putat expreſſum, in l. cũ pater, §. euictis, ff. de leg. 2. vbi prælegatarius euicta re prælegata non agit de euictione, per quẽ tex. idẽ tradit Rodericus Suarez in l. quoniã in prioribus in declarat. ad l. Regni, quæſt. 3. folio in nouis 542. col. 1. vbi limitat illum tex. quatuor modis in propoſito: ſed ille text. loquitur in prælegato rei certæ, prout etiã loquitur Rodericus Suarez. Quando autem prælegatum continuit quotam bonorum, & res certa fuit aſsignata ad executionem, nō poteſt applicari deciſio illius text. ſed quòd debeatur euictio, quia ſubſtantia legati tertij, & quinti non conſiſtit in re aſsignata, & ſic euicta re non videtur legato ſatisfactum prout ſatisfieri teſtator voluit, non tam ex re aſsignata (quam ad cõmodiorem executionem augẽdi potiùs, quàm diminuendi legati gratia deſignauit) quàm ex alijs ſuis bonis, ſi res aſsignata nõ ſufficeret, quod probant illa iura, l. quidam teſtamento, ff. de leg. 1. l. Paula Callinicho. §. Iulius Seuerus, ff. de leg. 3. l. Lutius, ff. de aliment. legat. quibus probatur, quòd ſi cui ſit certa ſumma legata, deſignatis certis locis, aut debitoribus, vnde exigatur, qui non ſufficiant, vel non debeãt, non ideo deſinit legatum deberi ex alijs bonis. Andreas Angulo in tract. de meliorat. in l. 3. gloſ. 1. num. 8. tit. 6. lib. 5. Recop. Cauallinus in dict. §. 4. num. 23. dicit, quòd parentes ſalua ſua legitima poſſunt de rebus ſuis diſponere quomodò voluerint, Auth. vt liceat matri, & auiæ, in princ. vnde nulla habita ratione ſanguinis, & qualitatis ſeruandæ inter filios hæredes adimplere debẽt pro eorum portione defuncti voluntatem, l. cum à matre, C. de reivendicat. cum ſimilibus ſup. allegatis, & quamuis remaneat emolumentum de portione ſua, cui factum eſt prælegatum, non tamen pro hoc adimpletur voluntas teſtatoris, imò potiùs deſtruitur, quia illud præcipuum ante partem haberi voluit à filio ſibi prælegatũ, quo caſu melior ratio dicit quærendam eſſe: & dicit eſſe iſtius opinionis, quòd caſus d. §. euictis habet hanc ſpecialitatis rationem, nam lex laborat quantum poteſt, vt ſeruetur æqualitas in-

26

27 ter filios, l. vt liberis, C. de collat. l. fin. C. commun. vtriuſ. iud. & lex hortatur patrem quantum poteſt ad ſeruandam æqualitatem in filijs, §. illud quoque in Auth. de nupt. coll. 8. inquiens Imperator: Omnes ſunt filij, ſi enim inteſtatis eis mortuis lex omnes ex æquo vocat, competens quoque eſt eos imitari legem, vt in illo § probatur. Illud vulgare ſecundum Angel. ibi, quòd pater non debet facere vnum filium baſtardum, & alium legitimum, & hoc ne inter fratres naſcatur inuidia, quæ euitari debet, l. cum oportet, §. 1. C. de bonis quæ liber. & tacitè videtur conſentire Dec. in l. 2. notab. 2. C. vnde liberi. Mirum igitur non eſt, vt ait Cauallinus, ſi in illo caſu non habeat locum euictio, quia illa ceſſante filij reducuntur ad æqualitatem, quam lex vbiquè prædicat, & hortatur fieri debere. Vnde bene dicebat Alex. in dict. l. cum alienam, quòd non concurrentibus illis qualitatibus in dict. §. euictis expreſsis non habebit locum eius deciſio; quaſi ſentiat, quòd ille caſus non ſit extendendus, ſed intra ſuos limites conſeruandus, vt etiam annuit Ioann. Faber in §. quod autem, Inſtit. de leg. reprehendens illos, qui contrarium ſentiunt, vt in extraneis quoque illa deciſio procederet.

28 At vnum eſt aduertendum diligẽter, quod dictum eſt de legato rei alienæ, cum de iure canonico videatur diſpoſitum, vt hæres non poſsit pro tali legato moleſtari, cap. filius noſter de teſtament. late Doctor. & Couar. gloſ. 3. l. 10. tit. 9. part. 6. Antonius Pichar-

Pichardus in §. non ſolum, numer. 4.& 36.& ſeqq. Inſtit. de legatis. Spino in ſpecul. teſtam. gloſ. 8. princ. num. 44. & 45. Videtur inferendum, quòd in terris ſubiectis in temporalibus Eccleſiæ Romanæ, in quibus ius canonicum ſeruatur, inquit Cauallin. dict. §.4. num. 24. quòd hæc duo poſtrema axiomata Bart. non ſeruantur, tamquam illa procedant de iure ciuili, ita tenet Iaſ. in dict. l. cum alienam, & circa iſta eſt videndus Couar. in d. cap. filius noſter, qui ſolerter omnia expendit.

29 Stante, quòd hæres non teneatur de euictione, an ſi teſtator aliquam actionem de euictione habuiſſet contra venditorem rei alienæ, teneatur hæres illam cedere legatario, Paul. de Caſtr. in dict. §. de euictione, colum. fin. refert gloſſam in l. ſi res quam, ff. de euict. ex qua colligit, hæredem non teneri cedere actionem legatario, poteſt tamen, ſi vult. Contrarium verius eſſe teſtatur Cauallin. vbi ſuprà, numero 26. quia teſtator videtur legaſſe omnem actionem ſibi occaſione rei competentem, argum. l. apud Iulianum, §. idem Iulianus, ff. de leg. 1. & facit, l. in creditore, ff. de euiction. Imola tamen in dict. §. de euictione reſpondit ad §. idem Iulianus ſuſtinendo gloſ. opinionem, quòd teſtator videtur legare actionem, quæ directò competit pro ipſa re, vt ibi ſed in caſu noſtro actio cedenda non datur pro re, ſeu ad rem, ſed pro intereſſe ratione euictionis. Hoc non obſtante Scribentes ſtant pro opinione contra Paul. de Caſtr. quia per hoc nõ grauatur hæres in plus vltra mentem teſtatoris, quinimo vtcumque poteſt, eius voluntatem adimplet. & in id ſtudere debet, vt voluntas teſtatoris exitum habeat, & ita reſidet Alexand. in dict. §. de euictione, num. 7. quæ opinio optime probatur in dict. l. creditore, gloſ. 4. l. 50. tit. 13. part. 5. & in gloſ. 5. vbi notat
30 Bald. quòd quis tenetur facere, quod ſibi non nocet, & alij prodeſt: & ſic illud, quod prodeſt mihi, & venditori non nocet, facilè impetratur: & iſta eſt ratio, quare beneficium cedendarum eſt introductum, facit text. in l. mulier, ff. qui potiores in pignor. habeant. & propterea gloſ. allegata in dict. l. ſi res quam, non probat illud ad quod Paul. de Caſtr. & Alexand. illam ponderabant. Quinimò probat contrarium, cum allegat dict. l. in creditore: & dictum Doct. intelligitur ſecundum legem, quam allegat Bart. in l. non ſolum, §. liberationis
31 verbo, ff. de liberatione legata. Subdens rationem, quòd eſt inutile mihi, & alijs vtile, concedi ſolet: allegat not. in l. fin. in princ. verb. per ceſsionem, C. de iure dotium, & ſic gloſ. allegata ſtat pro opinione Doctoris, vt hæres debeat cedere legatario actionem, & omne ius, quod defunctus habebat occaſione rei legatæ.

Caſus tamen ſingularis eſt, in quo
32 habet locum euictio non obſtante, quòd res aliena ignorante extraneo legata ſit, vt probatur in l. hæres præcepto, ff. ad Trebellian. & ratio eſt ſecundum Paul. de Caſtro ibi, quia hæres habebat retinere pro qua ita, quæ ſibi debebatur ex diſpoſitione legis, & ſic pro debito neceſſario. Vnde inferebat Paul. de de Caſtro, quòd ſi teſtator legat rem alienam ignoranter, quam putabat eſſe ſuam, animo compenſandi cum debitore naturali tantùm, cenſetur velle illi deberi æſtimationem, ſi res euincatur: quod notat, & aſſerit.

Alius eſt notandus caſus, vt hæres
33 teneatur de euictione, quando teſtator legat libertatem ſeruo alieno, putans eſſe ſuum, l. Paul. in princip. ff. de fideicom. libertat. l. 10. tit. 9. part. 6. in fin. & gloſ. fin. Nec enim igno-

ignotum eſt, quòd multa contra iuris regulas pro libertate ſunt conſtituta, l. generaliter, §. ſi quis tutorem, ff. de fideic. libert. ex quo Alex. in dict. §. de euict. num. 8. infert ad lega-
34 tum libertatis ad pias cauſas, quia pia cauſa, & libertas æquiparantur, vt probatur in l. 1. §. fin. verſ. ad rationem pietatis, C. de ſeruo comm. manum. Bart. in l. ſi vnus num. 2. C. de teſt. Nicolaus Euerardus in topicis, locus 68. à libertate ad piam cauſam, per totum, & ſpecialiter num. 24. Alexand. vbi ſuprà in legato facto rei alienæ piæ cauſæ an valeat, ſe remittit ad Bald. in l. numero 44. C. de Sacroſ. Eccleſ. vbi Bald. firmat, quòd non teneat, quia vetuit ius canonicum, cap. filius noſter de teſtam. & propterea Abbas in cap. cum eſſes, quæſt. 1. in fin. de teſtam. colligit, quòd legatum rei alienæ ignoranter, ſiue ſcienter factum de iure canonico non debetur, nec eius æſtimatio: & illud procedit de æquitate Canonica, quæ in foro Eccleſiaſtico ſeruari debet. Hippolytus de Bonacoſa in tract. de æquitate Canonica, concl. 119.

Quid ſi legatum non eſt factum
35 in genere, ſed duæ res alternatiuè vna præſtatur, & euincitur, an debeatur euictio indiſtinctè, ſicut quando legatur aliquid in genere? & dicendum eſt, quòd ita ſentit gloſ. in l. hæres, ff. de euictionibus allegat. l. quæ de legato, ff. de legat. 1. quæ optimam ſuam ſententiam probat, & hoc probat Alexand. in dict. §. de euictione, num. 8. Cauallin. dict. §. 4. num. 32.

36 Aduertendum tamen eſt ad intellectum ſuprà dictorum, quòd quando euictio prouenit ex facto legatarij, hæres non tenetur, Imol. conſ. 82. quod poteſt exemplificari in caſu, in quo conſuluit Socin. conſ. 52. in 2. q. lib. 4. quando teſtatur legauit, puta Sempronio, vt teneatur de euictione ſi Titius moleſtetur ſuper re à teſtatore ei vendita.

Inter venditorem, & legata-
37 rium Scribentes quatuor differentias ponunt; quæ in practica ſunt notandæ.

Prima igitur differentia eſt, quòd
38 legatarius, quando agit de euictione contra hæredem petit rem legatam, ac ſi numquam fuiſſet ſoluta, l. qui cócubinam, §. ſi hæres, ff. de leg. 3. emptor agit actione ex empto ad intereſſe, l. venditor hominis, l. ſi in venditione, ff. de euictionib. l. non dubitatur, C. eodem. Ratio differentiæ eſt, quia vẽditor regulariter nõ tene-
39 tur, niſi ad tradendum, non ad dandum, l. 1. ff. de rerum permutatione, l. ex empto in princ. ff. de euict. & ideo facta traditione, ſublata eſt actio ex empto, etiamſi res tradi-
40 ta ſit aliena, vt eſt gloſ. in l. ab emptione, ff. de pactis: præterea re euicta non poteſt ampliùs agere contra venditorem ad ipſam rem, ſed ad in-
41 tereſſe. Hæres tenetur in caſibus, in quibus tenetur de euictione, non li-
42 beratur ab actione ex teſtamento per traditionem rei legatæ, cum teneatur facere irreuocabiliter accipientis, quod non facit, ex quo poteſt euinci, vt dicit text. in dict. §. ſi hæres, ideo poteſt agi actione ex teſtamento ad ipſam rem, ac ſi tradita non fuiſſet.

Secunda differentia eſt, quia venditor facta traditione rei, & re
43 non euicta poteſt directò conueniri actione ex empto, vt caueat abſque eo quòd eadem res petatur, l. 2. cum gloſ. ff. de euict. quia iure actionis venit cautio in contractu emptionis, dict. l. ex empto in princip. Hæres non poteſt directò conue-
44 niri, vt caueat, hoc venit officio iudicis mercenario, vt in d. §. de euictione in fin. ergo legatarius poterit petere rem legatã actione ex teſtamento,
45 non, vt eam conſequatur, quam habuit,

habuit, ſed vt heres caueat. l. Iulianus, §. 1. ff. de verb. obligat. l. etiã, ff. de ſo-
46 lut. Ratio diuerſitatis eſt, quia actio ex empto eſt bonæ fidei, §. actionum. Inſtit. de actionib. ideo in ea veniunt omnia, quæ æquum eſt venire, & conſequenter venit, vt caueat de euictione, dict. l. ex empto in
47 princ. ſed actio ex teſtamento eſt ſtricti iuris, l. aliàs, & ibi Bart. ff. de in litem iurand. licèt habeat naturam bonæ fidei quoad fructus, & acceſsiones propter moram, l. in minorum, C. in quib. cau. in integ. reſtit. non eſt neceſ. id propter in ea non veniunt, niſi illa, quæ teſtator diſpoſuit: alia verò veniunt officio iudicis mercenario ex diſpoſitione legis.

Tertia differentia eſt, quia emptor
48 non agit de euictione antequam res euincatur, vt ſupra diximus, quæſt. 15. per totam: cui addimus, quòd ſententia non inducit euictionem, niſi ſit facta effectiua, & reali executione tradita, l. habere licere, ff. de euict. vbi Bal. Fabius Anna conſ. 15. à nu. 1. & num. 2. dicit ex Bald. quòd vt res euicta dicatur, oportet, quòd per ſententiam res ſit ablata emptori. Inde in ſecundo reſponſo eiuſdem textus diſponitur: quòd ſi aduerſario remiſſum, ſiue donatum ſit id, quod in ſententia dictum eſt, agi de euictione non poteſt: quod expreſſe notat Bald. in 2. notab. etenim, vt res dicatur euicta, eſſe debet à manibus emptoris abdicata, ad idẽ text. in l. euicta, §. duplex, ff. de euict. vbi diſponitur, quòd tunc committitur ſtipulatio duplæ, cum eſt reſtituta res petitori, ſicq; conſideratur realis, & effectiua rei reſtitutio, nec ſufficit ſententia, dict. l. habere licere: cum qua opinione cõcordant Fulgoſ. gloſ. & Bart. in fin. in l. atque natura, §. cum me abſente, ff. de neg. geſt. Alex. conſ. 4. col. 1. lib. 1. Iaſ. in l. quoties, num. 48. C. de reiuẽdicat. Cœpol. caut. 71. Benintend. deciſ. 25. num. 2. Ant. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 39. ver. imò quod magis, Franciſc. Beccius conſ. 106. num. 44. lib. 1. Vincet. de Franch. deciſ. 200. num. 8. Vincent. de Anna ſingulari 471. Sed legatarius etiam poteſt age-
49 re antequam euincatur, ſi conſtaret eſſe alienam, & eſſet caſus, in quo hæres tenetur redimere à domino, quia non eſt liberatus ſola traditione, cum teneatur ad dandum, l. cum quis, §. qui hominem, ff. de ſolut. l. ſi à ſubſtituto, §. hæres, ff. de leg. 1. Capallin. dict. §. 4. num. 37.

50 Quarta differentia eſt, cum habeat rem titulo lucratiuo, debet denuntiare ante litem conteſtatam: emptor verò, qui habet titulum onerosum poteſt denuntiare quandocumque ante ſententiam, dummodo defenſiones ſint ſaluæ. Bar. poſt gloſ. ibi & in l. rem quam, §. fin. ff. de euict. in l. qui concubinam §. ſi hæres, de leg. 3.

Ad finem huius quæſtionis eſt ani-
51 maduertendum, quòd teſtator pro inſtitutione non tenetur de euictione, Socinus conſ. 74. num. 25. lib. 1. Petrus Surdus conſ. 354. numer. 36. lib. 3.

QVAESTIO XXVIII.

An in datione in ſolutum euictio debeatur?

SVMMARIVM.

1. *Author refert omnes authores, qui hanc quæſtionem tractauere.*
2. *Quando aliquid datur in ſolutũ pro aliquo debito, perinde eſt ac ſi res ipſa debita ſolueretur.*
3. *Datio in ſolutum facta de nomine*

mine debitoris liberat dantem totaliter.

4 *Datio in ſolutum reputatur nouus contractus, & venditionis, & per eum transfertur dominium.*

5 *Datio in ſolutum tenet incommutabiliter etiam inuito creditore, nec in ea habet locum pœnitentia.*

6 *Datio in ſolutum facta à debitore an liberet fideiuſſorem, ſi res poſt modum euincatur?*

7 *In datione in ſolutum an habeat locum euictio? refertur negatiua ſententia.*

8 *Referuntur fundamenta negatiuæ ſententiæ.*

9 *Refertur cautela Bart. relata à Cæpola in datione in ſolutum.*

10 *Refertur ſententia affirmatiua, quòd in datione in ſolutum habeat locum euictio.*

11 *In quouis contractu oneroſo, qui rem in alterum transſtulit, vt quãdo datur res in ſolutum, hoc eſt in debiti ſolutionem, debetur euictio.*

12 *Datio in ſolutum dicitur venditio capiendo venditionem largo modo.*

13 *Datio in ſolutum ſimilis eſt vẽditioni, & eſt vera ſententia.*

14 *Euicta re, quæ fuit data in ſolutum quando agi poſsit primæua actione.*

15 *Hypotheca perditur ex ſuperueniẽtia dominij irreuocabiliter, ſecus ſi reuocabiliter.*

16 *Euicta re, quæ priùs erat mihi obligata. & poſteà mea, prima hypotheca durat.*

17 *Euicta re in ſolutum data pro debito pecuniario non agitur actione competente ex primo contractu, ſed actione vtili ex empto.*

18 *Ampliatur, vt procedat tam in adiudicatione, ſeu in datione in ſolutum facta à parte, quàm in facta per iudicem.*

19 *Fallit in dote, quia poteſt agi primæua actione.*

20 *Text. in l. ſextante, §. Latinus, ff. de exceptione rei iudicatæ, non procedit in datione in ſolutum rei pro debito pecuniario, & ibi declaratur.*

21 *Specie data pro ſpecie ex cauſa tranſactionis actio primæua eſt extincta.*

22 *Quando ſoluitur genus pro genere, vt pecunia pro pecunia, ſi nõ eſt promiſſa euictio, agitur actione præmitiua.*

23 *Quãdo datur ſpecies pro genere non datur prima actio.*

24 *Ampliatur ſi genus non conſiſtat in pecunia, cõuenitur debitor priſtina actione.*

25 *Quando etiam datur genus pro ſpecie, tunc ſi euincatur non liberatur debitor, ſed datur prima actio.*

26 *Creditor vendens pignus, & pretio conſequutus eſt ſuum creditum, an creditor liberetur?*

27 *Textus in l. qui rem, ff. de ſolut. explicatur, & declaratur.*

28 *Recipiens in ſolutum tenetur nunciare ſicut emptor denunciat venditori.*

Sol-

29 *Soluuntur argumenta in cōtrarium poſita.*

30 *Euictio procedit in datione in ſolutum, etiamſi nihil ſit dictum, nec conuentum de euictione.*

1 PRo perfecta intelligentia huius quæſtionis opus eſt referre authores, qui hãc quæſtionem tractauerũt; & inter alios copioſe Aſinius de executionibus, §. 4 fol. 88. fere tractatũ compoſuit de datione in ſolutum per centum & viginti & octo quæſtiones, Cauallinus qui in §. 4. de euict. paululum differit, Cardinalis Mantica de tac. & ambig. conuent. lib. 8. tit. 23. Petrus Surdus conſ. 423. num. 33. lib. 3. & deciſ. 266. Cardinal. Tuſchus pract. qq. litera D. tom. & concluſ. Gaſpar. Antonius Theſaurus lib. 2. qq. forenſ. quæſt. 88. & lib. 3. quæſt. 73. Ariſm. Tepatus var. ſentent. tom. 2. tit. 416. Cardoſus in praxi, verb. emptio. num. 24. Surd. deciſ. 248. nu. 3. Stephanus Gratian. tom. 2. diſcep. forenſ. 321. & tom. 3. cap. 544. num. 5. Anton. Monach. deciſ. Bonon. 1. num. 50. & deciſ. 35. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. num. 2. Fabius Anna cõſ. 35. & 90. Iulius Cæſar Cluſianus de bonis in ſolutum dandis.

2 Notandum tamen eſt ad huius materiæ explicationem, quòd quando aliquid datur in ſolutum pro aliquo debito, perinde eſt, ac ſi res ipſa debita ſolueretur, imò ſoluere dicitur debitor, qui nomen ſui debitoris in ſolutum creditori dat. l. 1. ff. pro ſoluto, Franchis deciſ. 50. num. 2. Flaminius Cartar. deciſ. 19. num. 9. Ioan. Baptiſta de retro tract. fol. 172. num. 2. vbi extẽdit tàm ad dationẽ voluntariam, quam neceſſariam, & de port. & rata, quæſt. 26. Horat. Viſcont. concluſ. iuris, verb. datio in ſolutum, & ita concludit Aretinus in l. ſingularia, col. penult. circa finem, ff. ſi certum petatur, vbi Iaſ. num. 37. & Cagnol. num. 168. & ideo ſicut ſoluendo id, quod debetur, tollitur obligatio, ita & quando aliud ſoluitur loco eius, quod debe-
3 rur, ita vt datio in ſolutum facta de nomine debitoris liberat dantem totaliter, l. inter cauſas, §. abeſſe, ff. mandati, l. ſi rem in fine, ff. de nouat. Bald. in conſ. 115. num. 1. lib. 3. Fulgoſ. in dict. §. abeſſe, Petrus Surdus deciſ. 74. à num. 1. Datio etiam in ſo-
4 lutum eſt adinſtar venditionis, per quam dominium transfertur, & reputatur nouus contractus, qui extinguit omnino actionem antiquam, l. ſi prædium, C. de euict. vbi notarunt Cuiat. & Aloyſius de Leo, num. 2. & 3. & cum multis authoribus adnotarunt Fab. de Anna conſ. 35. num. 7. Surdus conſil. 45. & deciſ. 266. ex numero 5. melius in conſ. 145. ex numero 24. lib. 1. Alexand. Trentacinq. variar. reſolut. lib. 3. titul. de ſolut. reſolut. 28. numer. 4. quod
5 anteà dixerat, quòd datio in ſolutum tenet incommutabiliter, & in ea non habet locum pœnitentia, l. cum dominam, C. de pignor. vbi Bald. & Scribentes, l. 1. C. ſi antiquior creditor, l. ſucceſſores, & ibi Bald. C. de ſolut. Surd. deciſ. 113. num. 5. & ibi defendit, quòd datio in ſolutum habet locum inuito creditore, cui fuit facta.

Si tamen res euincatur poſtmo-
6 dum, an datione in ſolutum liberetur fideiuſſor? Et dicendum eſt, quòd ſic, cum fideiuſſio ſtricti iuris ſit, nec poſſit extendi, l. Blanditus, C. de fideiuſſorib. l. ſtipulationum, §. ſatis acceptio. ff. de verb. obligat. l. fideiuſſores magiſtratuum, §. pro Aurelio, ff. de fideiuſ. & l. non à iudice, §. 1. ff. de iud. Bald. conſ. 106. in fin. lib. 2. Roman. conſ. 210. Dec. conſil. 103. numer. 3. Nata conſ. 202. numero 5. Roland. conſ. 58. numero 20. lib. 1. Petrus Surdus deciſ. 212. à num. 1. & in conſil. 145. numero 23.

ſublata ſemel obligatione per dationem in ſolutum, aut variata re, iudice, cauſa, & actione perempta intelligitur fideiuſsio; probarunt Borgninus * Caualcauan. deciſ. 10. num. 11. par. 4. Farinac. conſ. 59. num. 13. Anton. Faber. ad tit. C. de fideiuſſor. definit. 5. Fuluius Patianus conſ. 152. à num. 3. * Stephanus Gratian. diſcept. forenſ. * 104. num. 25. & 130. à num. 10. Flaminius Cartarius deciſ. 13. num. 6. * Maſtrillus deciſ. 126. ex nu. 6. Sic ſanè * quando principalis obligatio in aliqua ſui parte mutatur, vel alteratur fideiuſsio perempta dicitur, Beroius conſ. 144. lib. 1. Burſat. conſ. 193. num. 7. & 49. Ioann. Gutierr. de iuram. 1. par. cap. 49. num. 12. Surdus conſ. 145. num. 23. lib. 1. Et ratio eſt, quia datio in ſolutum vim ſolutionis habet, vt ſuprà diximus, & probatur in l. fin. ff. quib. ex cau. in poſ. eatur, l. 4. §. authoris, ff. de doli mal. except. l. ſi prædium, C. de euict. l. libera, & ibi gloſ. C. de ſentent. & interlocut. omn. iudic. l. ſi ſecundum, C. mandati, Nata conſ. 207. num. 7. Cephal. conſ. 98. lib. 1. Aſinius de execut. Tiraq. de retract. Lign. §. 1. gloſ. 14. à num. 1. Vincent. Hondedeo conſ. 34. numer. 43. * lib. 2. Anton. Gãma deciſ. 295. Pyrr. Maurus Aretin. in tract. de fideiuſſorib. ſect. 10. §. 6.

7 Quòd in datione in ſolutum habeat locum euictio, eſt ſententia negatiua Speculatoris, tit. de empt. & vendit. §. nunc dicẽdum, el 2. verſ. ſed pone ſtatutum, quem ſequitur, & refert Alex. conſ. 76. col. 3. lib. 5. dicens, quòd ſi ſtatutum concedit facultatem vicino, vel conſorti, vt poſsit rem venditam recuperare, non habebit lo-
8 cum in datione in ſolutum. Et facit 2. quod notat Fulgoſ. conſ. 134. col. 3. vbi inquit, quòd illud, quod dicitur, in cap. illo vos de pignorib. de contractu venditionis, quòd præſumatur ſimulatus in fraudem vſurarum ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo, Caſiodorus deciſ. 2. tit. de vſuris; tamen in datione in ſolutum non ita vrget exceptio ſimulationis propter pactum retrovendendo, & modicitatem pretij, ſicut in contractu venditionis, Dec. conſ. 309. & quia datio in ſolutum non eſt vera, & directa venditio.

Facit 3. quod Dec. ponit. conſ. 18. colum. 2. quòd in contractu venditionis pretij numeratio interuenit, & contractus voluntarius eſt. Datio in ſolutum videtur neceſſaria nec pretij numeratio interuenit. Ergo de vno ad alterum non videtur poſſe inferri, quia ex diuerſis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. de minorib.

Facit etiam 4. quia ſi idem eſſet vẽditio, & datio in ſolutum, diuerſo nomine non appellarentur, argum. l. ſi idem, C. de codicillis.

Vltimo ſi vtraque idem eſſet fru-
9 ſtratoria eſſet cautio Bart. quam ponit in l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. & ponit Cœpola cautela 168. ſi aliquis, & Salyc. in l. libera, C. de ſent. & interl. omn. iud. dicens quando debitor tuus vult tibi dare aliquid in ſolutum, quòd tu creditor recipias cum reſeruatione, & proteſtatione, quòd non intendis per illam dationem in ſolutum recedere ab hypotheca, neque ab obligatione fideiuſſorum, nam ſi tunc res euinceretur, duraret obligatio hypothecæ, & fideiuſſorum: alioquin non, l. cum ea conditione, §. creditor, ff. de euict. tenebitur cedere actionem ex gloſ. in l. in creditore, ff. de euictionib. quã cautelam firmarunt Fabius Anna conſ. 35. num. 12. Gaſpar Anton. Theſaur. lib. 2. forenſ. qq. quæſt. 88. num. 9. * Ariſmon. Tepat. tom. 2. var. ſent. tit. 416. cap. 6. & cap. 9. Caual. de euict. §. 4. num. 40. & in milleloq. 653. Rebuf. ad ll. Regias tom. 1. de literarũ obligat. art. 12. gloſ. 1. num. 20. Marta voto 109. num. 1. & 3. His tamen non
10 obſtantibus contraria ſententia eſt vera, quòd imò euictio habeat locum

in

in datione in ſolutū. Primò, quia datio in ſolutum dicitur venditio ſumēdo venditionem largo modo, quia lex 12. tabul. emptionis, & venditionis verbo omnem alienationem contineri voluit, l. ſtatu liberi à cæteris, §. Quintus Mutius, ff. de ſtatu liber. l. ſicut. §. venditionis, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolut. idem erit dicendum ſi venditio in ſpecie accipiatur.

11 Et hoc probatur 2. quia datio in ſolutum eſt ſimilis venditioni, l. fin. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. num. 2. Fabian. de emp. & vendit. part. 3. quæſt. 21. Afflictis deciſ. 35. num. 18. Menoch. de arbitrar. caſu 171. nu. 51. Maſcard. tom. 1. de probat. concluſ. 114. num. 14. Surd. deciſ. 248. num. 3. Stephan. Gratian. tom. 2. diſp. forenſ. cap. 321. num. 8. & tom. 3. cap. 544. num. 15. Anton. Monac. deciſ. Bonon. num. 50. deciſ. 35. num. 2.

Tertiò, propriùs ad materiā probat text. in l. ſi prædium, C. de euictionib. vbi dicitur, quòd datio in ſolutum obtinet vicem venditionis, & ibi Bal. Ant. Cardoſo in praxi aduocat. verb. emptio, num. 24.

12 Extende, vt procedat in quouis cōtractu oneroſo, qui rem in alterum tranſtulit, vt quando rē tibi do in ſolutū, hoc eſt, in debiti ſolutionē, ex l. libera, C. de ſēt. & interl. Pater Molina tom. 2. de iuſt. & iure diſp. 380. nu. 2.

Quartò probatur in l. eleganter, ff. de pignorat. act. Ioā. de Amicis conſ. 120. num. 8. Cuman. conſ. 29. Rub. conſ. 5. num. 7. Socin. Iun. conſ. 41. lib. 3. Natta conſ. 207. num. 3. Reminald. conſ. 586. lib. 3. Ioan. Cephal. conſ. 98. lib. 1. & conſ. 9. num. 21. lib. 2. vbi reſoluunt, dationem in ſolutum venditioni ſimilē eſſe: & probatur ex Bart. in l. 1. §. cum prædiū, ff. de pign. vbi dicit, quòd dare in ſolutum eſt vendere, & allegat l. fin. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat. l. 3. ff. pro emptore.

13 Datio in ſolutum extinguit præcedentem obligationē, & eſt impeditiua obligationis præcedentis, niſi in caſu euictionis, vel impedimenti dati ad exigendum; ſiquidem euicta re data in ſolutum non agitur primæua actione competente ex primo contractu, ſed agitur vtili actione ex empto deſcendente ex euictione ſequuta, l. eleganter vbi Bar. ff. de pignorat. act. l. ſi prædium, C. de euiction. Surdus deciſ. 266. num. 7. Auendan. de cēſib. cap. 108. num. 8. Quod ſecus eſt quando ſunt reſeruata prima iura, vt declarat Franchis deciſ. 50. num. 6. Poſſunt ergo ſtare, vt per dationem in ſolutū prima iura ſint extincta, præterquam in caſu euictionis ſpecialiter reſeruato, Marta voto Piſano 109. num. 4.

14 Propterea tranſlato dominio per dationem in ſolutum, non poteſt agere quis, niſi doceat de euictione ſubſequuta, nempe de impedimentis exactionis, neque de denuntiatione facta debitori cedenti, & aſsignanti: & propterea obſtabunt l. 1. C. de peric. & l. emptor, l. parentes, C. de euict. Dec. conſ. 101. Couarr. lib. 3. var. cap. 16. Marta voto 109. num. 10.

15 Eſtquè in hac quæſt. valde notandum, quòd ſi rem quis adquiſierit, ſuper qua hypothecam habebat, iure dominij quæſierit, ex dominij ſuperuenientia hypothecam amittit, l. neque pignus, ff. de reg. iur. l. ſi rem alienam. la 2. ff. de pignorat. act. & eſt concluſio indubitabilis, quòd dominio quæſito, hypotheca extinguitur, & hoc verbo extinctionis vtitur Bar. in l. eleganter in princip. ff. de pignorat. act. Et confirmatur, quia quando

16 res non eſt effecta irreuocabiliter illius, qui ſuper ea habebat hypothecā, ſed reuocabiliter, aut non fuit extincta, ſed manſit in ſuſpenſo, aut reuiuiſcit, ita probatur in l. ex ſextante, §. Latinus. ff. de except. rei iud. vbi cum deceſsiſſet Sempronius, eidem ſucceſsit Mæuius filius, ſed nihilominus bona Sempronij quidam Titius poſsidebat,

debat, dicens ſe eſſe hæredem Sempronij, & dum Mæuius filius à Titio hæc bona paterna petijſſet, ad inuicem tranſegerunt, & Titius tradidit Mæuio quædam bona hæreditaria, & etiam quēdam agrum propriũ ipſius Titij, quem agrum reuera idem Titius obligauerat priùs auo Mæuij, & ſic patri Sempronij, & eũdem agrum obligauerat alijs, agunt iſti creditores contra Mæuium poſſeſſorem, & ad iſtum fundum, & obtinent: idem Mæuius reperit illum fundum priùs fuiſſe obligatum auo ſuo, & poſtmodum illis creditoribus, vult agere hypothecaria ad illum fundum ſibi euictum contra illos creditores euincentes, qui opponunt exceptionem rei iudicatæ: dicitur in text. exceptionem nõ obſtare, quòdq; Mæuius agere poſsit: eidem tamen magis obſtat, quòd fuerit effectus dominus vigore tranſactionis illius fundi, videtur eſſe extincta ſua hypotheca, dicitur, quòd poteſt experiri, quia nõ fuit effectus dominus irreuocabiliter, ſed reuocabiliter, & ideo hypothecã habet. Ad idẽ text. in l. debitor, ff. ad Trebell. & ibi notat Bar. num. 2. verſ. oppono, idem Bar. & cæteri in dict. §. Latinus, Bart. & Doct. in l. eleganter, ff. de pign. act. gloſ. in l. ſi rem alienam, la 2. ff. de pig. act. verſ. ſola, Dec. in l. neque pignus, num. 2. ff. de reg. iur. vbi Guil. Mainer. col. 1. late Tiraq. plures allegãs de retract. lign. §. 1. gloſ. 7. num. 70. Alex. conſ. 100. num. 6. lib. 7. Fabius Anna conſ. 35. num. 4. & conſ. 90. num. 2.

16 Et propterea infertur, quòd ſi res mihi obligata, mea fiat, & demũ euincatur, prima hypotheca durat, quia res irreuocabiliter mea effecta non fuit, dummodo euinci poteſt. Hinc ſi meus debitor vendit mihi rem, quã priùs mihi obligauerat, & illa euinci poteſt ab aliquo creditore, potero me tueri primæua hypotheca. hoc eſt clarum per tex. in dict. §. Latinus, & in dict. l. debitor, an agendo, vel tantum retinendo, ibi præſupponitur vtroque modo. Dec. in dict. l. neque pignus vtitur verbo retentionis, Angel. in l. libera, C. de ſent. & interlocut. iud. Capitius deciſ. 43. Fabius Anna dict. conſ. 90. num. 3.

17 Infertur etiam, quòd euicta re in ſolutum data pro debito pecuniario, non agitur primæua actione competente ex primo contractu illius debiti, ſed actione vtili ex empto, deſcẽdẽte ex euictione demũ ſequuta: etenim primæua actio eſt extinctiua, & hic contractus dationis in ſolutum pro debito pecuniæ, eſt ſimilis cõtractus emptioni, & quia euicta re empta, datur actio ex empto, & ſic re euicta data in ſolutum pro debito pecuniario datur actio vtilis ex empto, ita probatur in dict. l. eleganter, ff. de pign. act. & ibi declarant Bar. & alij Doct. idem Bar. in l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. text. in l. prædium, C. de euict. l. libera. C. de ſent. & interloc. om. iud. vbi Bar. Bald. & Salycet. Aretin. conſ. 160. colu. 6. in 4. dub. Paul. de Caſtro in l. qui res, §. rem autem, ff. de ſolut. Afflictis deciſ. 335. in tertio dubio, ſub num. 18. Fabius Anna conſ. 35. num. 5. & conſ. 90. num. 4. Franchus deciſ. 50. num. 6. Marta voto 109. num. 5.

18 Ex hac concluſione ſequitur, quòd quando datur res in ſolutum pro debito pecuniario, non fit diſtinctio, an reuocabiliter, an irreuocabiliter, iuxta text. in dict. §. Latinus Largus, quia iura, & Doct. dicunt, quòd euicta re, & ſic reuocabiliter data in ſolutum pro debito pecuniario, primæua obligatio funditus extinguitur: ergo de neceſsitate fatendum eſt, quòd in datione in ſolutum non procedit illa diſtinctio, aliàs implicaretur contradictio, & expreſſe declarat Alber. in dict. l. libera, num. 2. verſ. fallit vbi res datã eſt pro pecunia: & ratio eſt in promptu, quia non extinguitur primæua actio, ex eo, quia creditor eſt

effectus

effectus dominus, ſed quia à priore contractu eſt receſſum per dationem in ſolutum, quæ ſimilis eſt emptioni, Bar. ita declarat in dict. l. eleganter, num. 1. & ibi Bald. Caſtrenſis num. 6. verſ. eſt ergo alia ratio, quia dicit perinde eſt, ac ſi debitor ſoluiſſet creditori debitum, & poſtea creditor reſtituiſſet eidem pretio rei pignoratæ, & in ſolutum datæ: conſtat autem, quòd cum debitum principale fuiſſet extinctum per ſolutionem, & extincto contractu principali, extinguitur hypotheca; ſolutione eius, quod debe-tur omnis tollitur obligatio, idem Caſtrenſis in l. ſi quis aliam, num. 3. in fin. ff. de ſolut. dicens, quòd primum debitum fuit conuerſum in cauſam ſecundam, & in pretium rei in ſolutum datæ, ideo re euicta non eſt redeundum ad actionem primam, à qua eſt receſſum: idem expreſſe tradit Fulgoſ. in dict. l. ſi quis, num. 5. & num. 6.

19 Ampliatur, vt procedat tàm in adiudicatione, ſeu datione in ſolutum facta à parte, quàm in facta per iudicem, ita declarant Bar. Bald. Caſtr. Fulgoſ. & cæteri dum ſuminant text. in dict. l. eleganter, Bald. in l. libera, col. 2. C. de ſent. & interloc. om. iud. etenim factum iudicis, dicitur factum partis, l. ſi ob cauſam, C. de euict. Surdus dict. deciſ. 226. num. 13.

20 Aduertendũ tamen eſt, quòd licèt euicta re in ſolutum data à parte, vel à iudice pro debito pecuniario, quia eſt contractus ſimilis emptioni, agatur actione vtili ex empto, & primæua actio ſit funditus extincta, & amplius non reuiuiſcat, tamen quando vt ſuprà diximus, adeſt reſeruatio primæ actionis in caſu euictionis, tũc agitur primæua actione, gloſ. in dict. l. eleganter, verb. finita; quam ſequitur Bart. dicens, veram, & notandam; Caſtr. ibi num. 8. docens cautelã, Bal. colum. 1. Fulg. num. 6. gloſ. in dict. l. libera in ver. non prohiberis, & ibi Bar. num. 3. dicens eſſe veram opinionem in ſe, & quòd pluries conſuluit: Bal. ibi Salycer. num. 1. dicens eſſe veram in ſe, & tale pactum erit vtile propter fideiuſſores, qui forte eſſent in prima obligatione, & hypothecam antiquiorem tempore, Caſtrẽ. num. 3. Alber. num. 7. Fulgoſ. num. 2. dicens, quòd eſt cautela in perpetuum notãda, & à creditoribus diligentiſsime obſeruanda, Bald. conſ. 77. volum. 1. Franch. deciſ. 50. num. 7. lib. 1. Fabius Anna conſ. 90. num. 8.

21 Et quòd ſit vtilis hæc clauſula, ſcilicèt, reſeruatio primæ actionis, & ſine eius præiudicio, cùm ſit præſeruatiua iurium, Beroius in cap. 1. num. 32. de reſcriptis. Paul. de Caſtro conſ. 312. num. 4. lib. 1. Pariſ. conſ. 23. num. 142. lib. 1. & conſ. 70. num. 18. lib. 4 Puteus deciſ. 197. num. 23. lib. 1. & deciſ. 32. lib. 2. Hercules Mareſcot. lib. 2. var. reſolut. cap. 138. num. 1.

22 Limitatur concluſio principalis quãdo datur in ſolutum res pro debito dotis pecuniario, vt dicit text. in l. qui res, ff. de ſolut. ſecundum magis communem eius intellectum, euicta re illa in ſolutum data poſſe agi actione primæua ob priuilegiũ in dotis, & ita in ſpecie declarant Bart. & Imol. in dict. l. qui res, & optime idẽ Angel. dicens, quòd eſt caſus ſpecialis contra omnia iura mundi, quæ dicunt, quòd vbi pro pecunia datur ſpecies in ſolutum, quia illa actio eſt emptioni ſimilis, primitiua obligatio funditus extinguitur, nec reſuſcitatur, licèt res euincatur, ſed agitur vtili actione ex empto, l. ſi præ diũ, C. de euict. l. libera, C. de ſent. l. elegãter, ff. de pig. act. Bar. Bal. Saly. & cæteri in dict. l. libera, & in dict. l. ſi quis aliam. Fabius Anna dict. conſ. 90. num. 11.

23 Quando tamen ſumus in datione in ſolutum pro debito pecuniario nõ procedit text. in dict. l. ex ſextante, §. Latinus, dum facit diſtinctionem in dominio quæſito reuocabiliter, vel irreuocabiliter, vt poſt Bart. Alb.

Caſtren.

Caſtren. Fulgoſ. ſequitur Fab. Anna in dict conſ.90.ſecunda concluſione.

24 Animaduertendum eſt, quòd quãdo creditor vendit pignus, & ex venditione conſequitur ſuum creditum, debitor an maneat liber? Doctores duos caſus diſtingunt. Primus eſt, quã do creditor promiſit euictionem emptori,& tunc quouſquè poteſt eſſe locus euictioni,debitor non cõſequitur plenam liberationem,ſed interim liberatio manet in ſuſpenſo: etenim ſi contingat rem euinci, & creditor cogatur pretium receptum reſtituere emptori, poterit tunc agere veteri pignoratitia contraria, à qua debitor non fuit liberatus,l.reſcriptum,§.1.in 2.reſponſo,ff.de diſtrat. pignor. l.fin. tit.13.par.5. vbi Greg. Lopez gloſ.5. & 6.qui text.in dict.§.1.procedit quã do eſt promiſſa euictio,vt ibi declaratur, Paul. Caſtren. in l. ſi pignore, §. fin.ff.de pign.action.num.5. & 6. Neguſant.de pign. 1.memb. in ſexta par. num.47.in 7.quæſt.

25 Secundus caſus eſt, quando creditor vẽdit taliter,quòd ipſe de euictione nõ tenetur,tũc recepto pretio per creditorem ab emptore debitor liberatur,dict.l.reſcriptum in 1.reſponſo, Neguſant.vbi ſup.num.40.& 43.

26 Benè verum eſt,quòd in primo caſu Dec.conſ.449.num.37.& ſeq.in 3. volum. tenet contrarium,quòd actio primæua ſit extincta per text. in l. ſi plus,§.1.ff. de euict. & per notata in dict.l.eleganter,& in dict.l. ſi prædiũ; & reſpondet ad text. in dict. l. reſcriptum,§.1.quòd dum ibi dicitur,quòd liberatio eſt in ſuſpenſo,debet intelligi quoad effectum:quia ſcilicèt reuocari poterit ſecuta euictione,ſed quatenus eſt de præſenti, debitor dicitur liberatus, & extincta eſt obligatio, licèt ſecuta euictione, dicta liberatio reuocari poteſt ex euentu:& eandem opinionem tenet Ruin.conſ.102.col. fin. lib.5. dicens in ſpecie, quòd mulier quæ pro dotibus ſuis iure creditoris, authore Prætore, vendiderat bona mariti, & promiſerat emptori de euictione, & poſtea ceſſerat iura ſuæ dotis alteri, qui emerat à primo emptore pro tuitione rerum venditarum,non bene ceſſerat,eò quia hæredes mariti erant liberati per receptionem pretij ſoluti ab emptore primo vxori, & poſt liberationem dicta ceſſio fieri non potuit, per adnotata in l. Modeſtinus, ff. de ſolut. & licèt Neguſant.pugnet,Ruin.in dict. num.43. verſ.& hanc tamen Dec.tenet opinionem Ruini in dict.conſ.449. num.37. & ſeq.

27 Notandum tamen eſt, quòd quando ſpecies eſt ſoluta pro ſpecie ex cauſa tranſactionis, etiam quòd aliàs regulariter data in ſolutum ſpecie pro ſpecie, & euicta agatur actione primæua, vt declarant omnes Doctores ſuprà allegati ponentes rationem diuerſitatis, tamen non agitur actione primæua euicta re cauſa fauoris minuendarum litium: ita egregiè Bart. in dict. l. ſi quis aliam, num. 2. & ibi Caſtren.& omnes Doct.per text.in l. ſi pro fundo, C. de tranſact. quanto magis,quando ex cauſa tranſactionis datur ſpecies pro pecunia.

28 Præterea expenditur ſingularis diſtinctio Petri Surd. & reſolutio in conſ.145. ex num.34. vſque ad num. 39.lib.1.ad explicationem quàm plurimorum iurium, quæ antea adduxerat, num. 12. text. ſcilicèt in l. deferre,& in l.ſed & reuocata,ff.de iure fiſci,l.qui concubinam, §. ſi hæres, ff. de leg.3.l.ſi quis aliam,& l.qui res, l.ſi rem, ff.de ſolut. & probare videntur aperte non liberari debitorem,quando res tradita nõ remanet penes creditorem recipientem, ſiue euicta re in ſolutum data agi poſſe primæua actione, inquit diſtinguendos eſſe plures caſus: ex quibus dilucide,& abſolute apparet,euicta re,quę fuit data in ſolutum, quando agi poſsit primæua actione.

Primus

29 Primus caſus eſt, quando ſoluitur genus pro genere, vt pecunia pro pecunia: & tunc ſi promiſſa non ſit euictio, agitur primitiua actione, ſiue ab initio pecunia facta non fuerit accipientis, ſiue deſinat ex poſtfacto eſſe apud eum, & ſiue id contingat ex defectu dominij, ſiue per hypothecariã, vt eſt textus in dict. l. deferre, §. fin. l. & ſeq. ff. de iure fiſci.

Secundus caſus eſt quando datur ſpecies pro ſpecie, & idem eſt, l. ſi rē, ff. de ſolut. l. libera, C. de ſent. & interloc. omn. iud.

Tertius eſt caſus, quando datur ſpe-
30 cies pro genere, & tunc ſi genus non conſiſtat in pecunia, non datur prima actio, ita loquitur text. in l. ſi prædiũ, C. de euict. & in l. eleganter, ff. de pignor. act. ſi verò genus non conſiſtat in pecunia, tunc conuenitur debitor priſtina actione, dict. l. qui cõcubinam, §. ſi hæres.

31 Quartus caſus eſt, quando datur genus pro ſpecie, & tunc ſi euincatur, non liberatur debitor, ſed datur prima actio, quia tenetur facere genus accipientis, dict. l. qui concubinam, §. ſi hæres: & ita ſanè præfactam diſtinctionem tradiderunt gloſ. ordinaria, Bart. Bald. & communiter Scribentes in dict. l. libera, & in d. l. ſi prædium, C. de euict. vbi Cuiacius col. fin. Bar. in dict. l. ſi quis aliam, num. 2. ibi Caſtrenſis, & reliqui, Fabius Anna conſ. 90. nu. 10. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 3. num. 17. Petrus Surdus dict. cõſ. 145. num. 34. Qui dicit, quòd ſecundum propoſitam diſtinctionem poſſunt intelligi textus illi, qui fuerũt ſupra relati, & 1. ad dict. l. deferri in fin. quod procedit, quando pecunia pro pecunia, & genus pro genere ſolutum ſit: ad text. in d. l. qui concubinam, §. ſi hæres, quod loquitur, vbi genus ſoluitur pro ſpecie: text. in d. l. ſi quis aliam procedit, quando genus datũ fuit pro genere: textus in d. l. qui res, vbi eſt ſpeciale fauore dotis, in qua ſubſiſtit prima actio, nec tollitur, ſiue pro ſpecie, ſiue aliter detur, vt ſupra reſolutum fuit. Simili modo reſpõdetur ad l. Titius, ff. de iure fiſci, quando genus ſolutum eſt pro genere, hoc eſt pecunia, & ad text. in dict. l. ſi rem quando genus datum eſt pro genere, hac etiam reſponſione tollitur, l. ſed, & reuocata: & ne verbalis videatur huiuſmodi diſtinctio, & ratione diſtituta: ponderanda eſt inter prædictos caſus, diuerſitatis ratio, quando enim pecunia ſoluitur pro pecunia requiritur, quòd in effectu pecunia efficiatur accipientis, & in eum transferatur dominium, aliàs non cauſatur liberatio, l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de act. empti, Petrus Surd. dict. conſ. 145. num. 3. 4. & 35. Ioann. Caſtellus lib. 4. vlt. volunt. cap. 59. num. 56.

32 Animaduertendum eſt, quòd ſicut emptor debet nuntiare venditori litem eſſe motam, ita etiam ille, qui recipit in ſolutum: notant Bart. Bald. Salycet. per illum text. in d. l. libera, C. de ſent. & interlocut. omn. iud. & hoc modo de datione in ſolutum arguit Bart. in l. ſi pupillorum, §. ſi Prætor, ff. de reb. eor. Fulgoſ. conſ. 137. colum. penul. in fin. & in conſ. 190. & hanc tenet Anton. de Burg. in d. cap. fin. de emp. & vendit. Cauallin. in d. §. 4. num. 41. de euict.

33 Ad argumenta in contrarium in principio huius quæſtionis poſita reſpondetur, quia illa procedunt in materia odioſa, & pœnali, Abb. in cap. 1. de his quæ fiunt à Prælatis, Ant. Burg. in rub. de emp. & vendit. num. 20. & quod dictum fuit de cautione, Bart. quando inſtruit creditorem, vt ſibi reſeruet primæuam actionem, ſemper vtilis eſt ex empto actio. d. l. eleganter in princ. ff. de pignor. act. ſed prior pinguior eſt, quàm ſecunda, cum per illam conſultum ſit creditori etiã contra tertios poſſeſſores, qui emerũt poſt creditoris obligationem, facit l. Moſchis, ff. de iure fiſci.

Vel

Vel reſpondetur, quòd licèt demus, quòd euictio habeat materiam odioſam, vt dictum ſit in præfatione ex parte obligati, nihilominus cùm etiam expreſſe loquatur in datione ſolutum, l. ſi prædium, C. de euiction. non eſt ampliùs ambigendem, Abbas conſ. 2. num. 12. idem eſt in datione in ſolutum facta authoritate iudicis, Afflictis decil. 8. num. 4. Stephanus Bertrand. conſ. 298. lib. 3. par. 1.

34 Tandem in datione in ſolutũ euictio procedit etiamſi non ſit conuentum, neque aliquid dictum de euictione, l. ſi quis duo. §. ſi quis iurauerit, & ibi gloſ. ff. de iur. iurand. l. ex empto in princip. & ibi Bart. ff. de act. empti, Cardinalis Tuſch. tom. 3. pract. cõcl. cõcluſ. 354. nu. 8. & n. 9. Aſſerit, quòd habet locum, tàm cõtra venditorem, quàm contra illius hæredem, & fideiuſſorem, l. Seia fundos, ff. de euictionibus, l. exceptione doli, C. de euictionibus.

QVAESTIO XXIX.

An in contractu permutationis habeat locum euictio?

SVMMARIVM.

1 Permutatio venit nomine alienationis.

2 Quid comprehendat alienatio largiſſime ſumpta.

3 Caſus in quibus prohibita alienatione non eſt prohibita permutatio.

4 Venditionis appellatione venit permutatio, non in illis, quæ ſunt ſtricti iuris, nec in ſtatutis diſponentibus contra ius commune.

5 Per permutationem transfertur dominium ſequuta traditione.

6 Euictio locum habet in contractu permutationis.

7 Permutatio vicem obtinet emptionis, & eſt emptioni ſimilis.

8 De iure communi conditio ob cauſam competit ad repetendum data in permutatione non obſeruata.

9 Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.

10 Permutatio eſt contractus innominatus.

11 In contractibus innominatis de iure communi locus eſt pœnitentiæ, & datur ex capite cauſa non ſequuta.

12 In permutatione debet transferri dominium, & ſi non transferatur perinde eſt, atque ſi res non fuiſſet tradita.

13 In contractu permutationis de euictione agi poteſt etiam euictione nondum ſequuta.

14 In permutatione facta cum re venali expoſita, competit ſolùm actio præſcriptis verbis ad intereſſe: ſi autem ſit facta cũ re non venali, datur actio præſcriptis verbis, & conductio ob cauſam ad repetendum.

15 Euictio an detur in permutatione beneficiorum.

16 An in permutatione beneficiorum non ſortita effectum liceat propria authoritate ad ſuum beneficium reddire.

17 Renuntiatione facta ex cauſa permutationis, & non ſequuta effectum

effectum non eſt nouus titulus neceſſarius.

18 *Beneficium permutatum vacat, ſi beneficiarius moriatur, antequam permutatio ſuum effectum ſortiatur.*

19 *Permutatio reſoluitur euicto beneficio alterius.*

PRo vera intelligentia huius quæſtionis referendi ſunt authores, qui de hac quæſtione tractauerunt, Redoanus in tractu de rebus Eccleſiæ nō alienandis, fol. 7. Vincent. de Franchis deciſ. 34. num. 2. Franciſcus Viuius deciſ. 510. num. 7. Petrus Surdus deciſ. 290. Franciſcus de Claperis, 1. parte cauſa 49. Franciſcus Beccius conſ. 83. num. 1. lib. Ant. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 33. verſ. ſecundo, Caldas Pereyra in tract. de empt. & vendit. à num. 4. Gaſpar Cauallinus, § 4. num. 43. & 44. de euictionibus, & plures alios ſciens omitto.

Venit etiam permutatio ſub voca-
1 bulo alienationis; textus in cap. nulli de rebus Eccleſ. alienand. vel non: *Alienationis autem verbum continet conditionem, donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuticum perpetuum contractum.* Allegatur ad hoc text. in l. fin. C. de reb. alien. non alienan. vbi largiſsime ſu-
2 mitur ſignificatum dicti verbi, comprehendens etiam pignus, & hypothecam: eſt quæſtio Bald. in Auth. res quæ; C. comm. de legat. colum. fin. verſ. quæro adeo: vtrum, inquit, ille, qui non poteſt alienare, poteſt permutare? vbi adductis cōtrarijs, vno videlicet ex voluntate teſtatoris, per text. in l. idem ſeruandum, & alio cō-
3 trario in fauorem dotis, l. fin. ff. de iure dotium, in quibus prohibita alienari poſſunt permutari. Tandem tenet negatiuam, videlicet, quòd prohibitus alienare non poteſt permutare, idem dicit Specul. in tit. de rerum per mut. in princ. verſ. item in hac forma, vbi quia permutatio eſt alienatio, vt de rebus Eccleſiæ non alienand. extra per Ioann. Andream in add. ad Speculat. Paul. de Caſtr. conſ. 16. Bertachinus in tract. de Epiſcop. 4. part. §. 4. verſ. nunquid prohibitus alienare poteſt permutare, latè per Iaſon in l. 1. ff. de rer. permut. colum. 4. vbi diſputat, & tenet quòd appellatione venditionis veniat permutatio, & venditione promiſſa intelligitur permutatio, per tex. in l. ſtatu liber. §. Quintus, ff. de ſtatu liber. vbi appellatione venditionis venit permutatio; gloſ. in l.
4 cum ſi. §. ſi cui, ff. de tranſ. in verb. diſceptione: & hoc verum, dummodo nō ſimus in illis, quę ſunt ſtricti iuris, & dummodo ſtatuta non loquantur contra ius commune, per permutationem transfertur dominium ſecuta traditione, l. 1. ff. de rerum permutatione, l. eum, qui, §. ſi permutatio, ff. de publicanis.

6 Dubitare non conuenit, quin in contractu permutationis locum habeat euictio, dummodo interueniat denuntiatio, nam de hoc eſt text. in l. ſi permutationis vbi Bald. & alij not. C. de euict. Dec. conſ. 281. in princ. Ruin. conſ. 94. num. 6. lib. 1. Gaſpar Cauallin. dict. §. 4. num. 43. de euict. Pater Molina tom. 2. de iuſt. & iure diſp. 380. num. 2. Ludouicus Rodolfinus voto vnico, num. 1. poſt tract. de abſolut. poteſtate Principis. Sed dubium eſt, an cum res permutata fuerit euicta poſſit agere ad intereſſe ad exemplum actionis ex empto, an verò ei detur regreſſum ad prædium traditum per condictionem ob cauſam? Et prima fronte videtur dicendum ſolum dari actionem ad intereſ-
7 ſe, nam permutatio vicem obtinet emptionis, l. 2. C. de rer. permutar. & eſt ſimilis emptioni, & venditioni, l. vltima, ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eat. Afflictis deciſ. 339. num. 2. Cauallin. dict.

dict.§.4.num.43. Dec.conſ.555.num. 10. Franciſcus Beccius conſ.83. num. 2. Sed in venditione ſi res euincatur
8 datur emptori actio ad intereſſe, l. 1. in princ.ff.de action. empt. cum ſimilibus: ergo idem in permutatione dicendum, & eſt text. & ibi hoc dicit Bald.in dict. l. ſi permutationis, de iure tamen communi condictio ob cauſam competit ad repetendum data in permutatione, l. ſi pecuniam, ff.de condict. ob cauſam: niſi permutans in inſtrumento caueat expreſ-
9 ſè de euictione pro intereſſe, quia prouiſio hominis legis prouiſionem tollit, l.vltima, C. de pact. conuent. l. & habet, §.cum quis, & ibi gloſ. ff. de precar.

Verùm re diligentiùs diſcuſſa permutanti competere condictionem ob cauſam ad repetendum data, arbitror, & ſequentibus rationibus probatur: in primis, quia permutatio
10 eſt contractus innominatus, l. 1. verſ. & ſi ea res, vbi Caſtrenſ. num. 6. ff. de rer. permut. gloſ. & DD.
11 in rubr. C. eodem titul. Et in contractibus innominatis, hoc eſt, regulare de iure communi, vt & locus ſit pœnitentiæ, l. ſi pecuniam, ff. de condictione ob cauſam, Bald. in rub. C. de rer. permutat. Imol. in l. Ariſto, ff. de donat. Iaſ. in l. iuris gentium in princ. & in l. ab emptore, ff. de pactis. Parlad. lib. 2. rer. quotid. cap. 3. numer. 32. & datur condictio ob cauſam ex capite cauſæ non ſequutæ, l. vlt. vbi Bart. Alexand. Iaſ. & cæteri, ff. de condict. ob cauſ. Doctores in l. 2. & 3. & l. antepen. C. eod. titul. Angel. in l. 1. C. de rer. permut. Imol. in dict. l. Ariſto. Alex. in l. pro fundo, C. de tranſ. verb. inſtaurari: ſi res permutata euincatur, poteſt is, cui ſit euicta data repetere, quaſi cauſa non ſequuta, Salycetus tamen in l. 1. num. 2. ff. de rer. permut. dicit, quòd ſi is, qui recipit data ex cauſa permutationis non implet conuenta, poteſt conueniri ad reddendum data: & ibidem clarius hoc explicat Paul. de Caſtro dum perſequitur differentias inter contractum emptionis, & venditionis, ſub numero 7. concludens, quòd ſi in contractu permutationis alter contrahentium impleuit pro parte ſua dando rem, & alter non vult implere, poteſt, qui impleuit non ſolùm agere, vt ſibi impleatur, vel ad intereſſe, ſed etiam repetere, quod dedit per condictionem ob cauſam, quæ habet locum in contractibus innominatis.

Nec mouere debet, ſi quis dicat præmiſſa procedere quando quis impleuit contractum pro parte ſua, alter verò non vult implere: in quibus terminis loquuntur Salycet. & Paul. Caſtrenſ. Diuerſum videtur, quando vterque impleuit, ſed res poſtea fuit ab altero euicta, quia per implementum videtur ſublata actio, quæ competebat ad repetendum data: ſicuti dicimus in contractu emptionis, & venditionē, in quo nō poteſt ille, qui adimpleuit pro parte ſua, puta venditor, qui rem tradidit, illam repetere, ſi per emptorem ſibi promiſſa non obſeruatur, ſed agere contra eum, vt adimpleat, & ad intereſſe, l. inciuile, & ibi not. Bald. C. de reivendicat. Matthæus de Afflictis deciſ. * 280. numer. 6. Ioſephus Ludouicus * deciſ. Peruſina 53. Ioannes Crotus conſ.75. num. 18. & 19. Proſper Farinac. conſ. 176. numer. 16. tomo 2. crim. & deciſ. 148. num. 2. tom. 2. * crimin. Stephanus Gratianus deciſ. 159. num. 1. Dec. conſ. 187. Franciſcus Beccius conſ. 83. num. 6. lib. 1. Dec. in l. cum proponas ſecunda in 4. ampliat. & item 3. fallit. C. de pactis Ruin. conſ. 128. lib. 2. Sic dicendum in permutatione, vt facta executione contractus ceſſet condictio ob cauſam, ſed ſequuta poſtmodum euictione datur actio præſcriptis verbis ad intereſſe, dict. l. ſi permutationis, cum gloſ.

gloſſa vlt.C. de euict. ſic videtur ſentire Cauall.in dict.§.4.num.44.

12 Nihilominus tamen dicendum eſt, quòd in permutatione debet transferri dominium, ideo ſi contrahens tradidit,ſed dominium non tranſtulit, &ſic non fecit,quod debebat,perinde agi poteſt, atque ſi non fuiſſet traditum:cum enim non fecerit rem accipientis, vel facta non durauerit, non fuit liberatus, quia quod euincitur habetur pro non tradito, l. non quocumque,ff. de leg. 1. Bald.conſ. 296. in princ. lib.2. quidquid aliter ſit in venditione, vt not.Bart. in l. Ariſto, §.1.num.1.ff.de donat.quem ſequitur Aretinus in §.actionum, num.30. Inſtit.de actionib. Conuenit quod Alciatus ſcribit in l.ſi pro fundo,verb. præſcriptis verbis,num.5.C.de tranſact.dicens, quòd prædio tradito euicto,apparet reum non dediſſe, & ita non impleuiſſe contractum, & in contractibus innominatis idem eſt omnino non implere, vel non perfecte,vt idem Alciat. ait in dict. l. pro fundo,verb.inſtaurari,ſub num.4. Ergo ſine dubio condictione ob cauſam agi poterit ſequuta euictione ad repetendum data, quaſi cauſa non ſequuta.

13 Illud obſeruandum eſt, quòd licèt in contractu venditionis, de euictione ante agi non poſsit, quàm euictio ſit ſequuta. Tamen diuerſum eſt, in permutatione, quia cum debeat tráſferri dominium ante agi poteſt de euictione, quàm res euincatur, perinde ac ſi res non fuiſſet tradita, ita notat,& tradit Paul. de Caſtro in l. 1. num.11.ff. de rer. permutatione, & hoc clare ante Paul. de Caſtr. vult Cyn.in l.1.C.de rer.permut. ſequitur Cauall.in d.§.4.num.45.Franc. Becc. dict.conſ.83.num.8.

14 Sed ne mendicatis ſuffragijs vtamur,de hoc eſt caſus l. 1.C.de rerum permut. vbi habetur, quòd ſi permutatio fiat cum re, quæ erat expoſita venalis,agitur ſolum actione præſcriptis verbis ad intereſſe: ſed ſi fiat cum re non venali, agitur etiam condict. ob cauſam ad repetendum data,& ita debet intelligi illa lex ſecundum gloſ. primam ibi in fin.clarè dicẽtem,quòd ſi permutatio fiat cum re non venali expoſita ſequuta euictione datur actio præſcriptis verbis, & condictio etiam ob cauſam ad repetendum data. In qua opinione fuit priùs Azo in dict.l.1.num.7.vbi ait,quòd re euicta non videtur tenuiſſe permutatio, & ideo poteſt agi condictione ob cauſam ad repetendum quod datum eſt, quaſi nihil ſit ab altera parte datum, vel etiam actione præſcriptis verbis ad intereſſe: & hic intellectus eſt communiter receptus, vt affirmat Salycet.ibi, quidquid dixerit ibi Petrus,& Cyn. qui exiſtimarunt vnum tantùm caſum poni ſecundum quos etiam vtraque actio, nempe condictio ob cauſam, & præſcriptis verbis re euicta daretur,vt ibi habetur,& videtur ſequi Guid. Papa conſ.39. dicens,intellectum Petri, & Cyn. eſſe rationi, & æquitati conſonum, & ſecundum intellectum gloſ. dicit ibidem Angel. quòd licèt in contractibus innominatis qualis eſt permutatio cauſa non impleta locum habeat condictio ob cauſam, tamen cum res permutatur cum re venali expoſita,non eſt locus condictioni ob cauſam, ſed agitur tantummodò actione præſcriptis verbis ad intereſſe, vt eſt ſecundum eum caſus ſingularis dict. l. 1. quem ſingularem dicit Alexand. in l. vlt. num.5. Iaſ. num.8. de condict. ob cauſ. Si autem non ſit res expoſita venalis, tunc non impleto eo quod in contractum deuenit, ille, qui impleuit contra non implentem duplex habet remedium: nempe condictionem ob cauſam, vt reddatur quod ſolutum eſt, & actionem

præſcriptis verbis, vt impleatur, quod in pactum deuenit, dict. l. 1. & l. cum precibus, C. de rer. permut. clare hoc vult Odofredus in dict. l. 1. verſ. incipit ſecundus caſus, dicens, quòd ſi permuto rem tecum, & ea à me euincatur, habeo electionem, vel poſſum repetere id, quod dedi condictione ob cauſam quaſi cauſa non ſequuta, vt colligitur ex dict. l. 1. vel agere præſcriptis verbis ad intereſſe, l. 2. & l. in rebus, C. eodem tit. Ab hac ſententia non diſcrepat Guid. Papa dict. conſ. 39. Nicolaus Boerius deciſ. 112. num. 13. dum præſupponit, quòd res data peti poſsit rè permutata euicta. Cum ergo habeamus caſum legis non conuenit ambigere, ex gloſſ. in l. ancillæ, C. de furtis, & l. illam, & ibi Dec. C. de collat. & Dec. conſ. 484. & conſ. 658. num. 2. & conſ. 693. in princip.

Notandum tamen eſt, quòd pater
15 tenetur de euictione Caſtri permutati, ſi filius de facto detinet Caſtrum, quia pater non excuſatur, ita Bald. conſ. 368. lib. 5. Cardinal. Tuſch. tom. 3. var. concluſ. 354. num. 19.

Sed an hoc procedat in permuta-
16 tione beneficiorum: vide Canoniſtas in cap. 1. de rerum permutatione in 6. Socin. conſil. 168. lib. 2. colum.
17 penul. & quòd in beneficialibus detur euictio, vide Rebuff. in praxi benefi. num. 25. verſ. nonò, ſi beneficium pacificum eſſe promiſiſti, moueaturq; mihi poſtea lis ſuper eò, tu debes eam proſequi, & à me propellere moleſtiam omnem: alioqui, ſi euincatur, reuertar ad meum beneficium, cap. ſi beneficia de præbendis, lib. 6. vel debes erga me condemnari ad beneficium ſimilis valoris, &c. Zerola in praxi Epiſcopali, par. 1. verb. euictio. Bald. in cap. 1. §. ad hæc, verbo non poteſt, de pace iuram. firman. Cauedo deciſ. Luſitana 36. num. 2. part. 2. Stephanus Aufrerius in addit. ad deciſ. Capellæ Toloſanæ 71. Caldas Pereira in tract. de empt. & vendit. cap. 31. num. 5.

18 In tantum hoc procedit, quòd in permutatione non ſortita effectum, liceat propria authoritate ad ſuum beneficium reddire. Felin. in cap. cum venerabilis de except. num. 11. vbi Decius num. 18. Capella Toloſana deciſ. 260. Rebuf. in praxi benefi. de pacificis poſſeſſoribus, numero 290. Caldas vbi ſuprà, num. 5. Rota deciſ. 1. num. 4. de rerum permut. in nouiſ. quæ etiam dicit, quòd in permutione inualida, quæ ſuum non ſortita eſt effectum, permutantes non poterunt reddire ad beneficia abſquè noua collatione, & deciſ. 1. in fin. de filijs presbyterorum in nouiſ. & deciſ. 16. de rerum permutatione, numero 6. in antiquis Flaminius Pariſius de reſignat. benef. lib. 1. q. 14. à num. 1.

Sed his minimè non obſtantibus contrariam opinionem veram exiſtimo, vt permutans, ſi non eſt ſortita effectum permutatio, poſsit reddire ad ſuum beneficium abſquè noua collatione, tenet Rota deciſ. 7. de reſtit. ſpoliat. in antiquis. Marcell. Creceuſ. deciſ. 228. lib. 2. Celſus Hugo conſ. 43. num. 5. Caputaquenſis deciſ. 379. lib. 1. Mohedanus deciſ. 323. Archidiaconus in cap. ſi beneficia de præbendis, lib. 6. Cardinalis Pariſius conſil. 5. num. 7. lib. 4. Grab. conſil. 185. num. 2. lib. 1. Flamin. Pariſ. vbi ſup. num. 6.

19 Vltimò eſt notandum, quòd ſi beneficiarius moriatur antequam permutatio ſuum effectum ſortiatur, & ſic euicto beneficio, reſoluitur permutatio, Rota deciſ. 1. & 3. de rerum permut. Gonçalez in reg. 8. Chancellariæ gloſ. 15. §. 2. num. 52.

QVAE.

QVAESTIO XXX.

An in iurepatronatus ſeculari, & Eccleſiaſtico debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *Si iuspatronatus ſeculare euincatur, datur actio pro euictione.*

2 *Dominus pretio manumittēs ſeruum de euictione tenetur.*

3 *In iurepatronatus Eccleſiaſtico debetur euictio.*

4 *Prælatus cōferens vni beneficium Eccleſiaſticum, quod erat alteri debitum, tenetur illo euicto prouidere de æquiualenti beneficio.*

5 *Ponitur exemplum quomodò cōtingere poſſit, vt iuspatronatus Eccleſiaſticum euincatur.*

6 *Iuspatronatus de per ſe vendi nō poteſt.*

7 *Emptor iurispatronatus ſcienter amittit pretium, & Eccleſiæ applicatur.*

8 *Euictio non conceditur pro donatione facta à liberto in fraudē patroni.*

9 *Caſus de facto refertur inter Principem de Meluo Ducem de Paſtrana, & inter Eccleſiam Collegialem eiuſdem villæ.*

10 *Promiſſio facta Eccleſiæ Collegiali debet eſſe perpetua, ſicut eſt ipſa Eccleſia perpetua.*

11 *Annuus redditus datus Eccleſiæ eſt perpetuus.*

12 *Cenſus iudicatur perpetuus ad rationem triginta.*

13 *Declaratus text. in Authent. de non alienandis rebus Eccleſiæ, §. quia verò Leonis, in fin.*

14 *Iuſtum, & commune pretium cenſus aſſignatur.*

15 *Pactum redimendi minuit tertiam partem cenſus.*

16 *Argumentatur ex natura actus.*

17 *Conſtituens dotem inſufficientem magis dicitur benefactor, quàm dotator.*

18 *Diſtributiones quotidianæ, & anniuerſaria non computantur in dote Eccleſiæ, & num. 22.*

19 *Patronus ſemper tenetur de euictione in dote data Eccleſiæ.*

20 *In dotante Eccleſiam ſemper intelligitur præceſſiſſe ſtipulatio, aut pollicitatio.*

21 *Conſenſus Epiſcopi requiritur ad fundandum iurispatronatum Eccleſiaſticum.*

22 *Damnum, & diminutio, quæ contingunt Eccleſiæ in dote data, ſupplere debet patronus.*

23 *Aſſignatio redditus à patronō non eſt ad limitandam obligationem, vt ſi redditus deficeret, Eccleſia eum perderet.*

24 *Deſignatio certæ quantitatis fundi poſteà ſequuta non operatur taxationem in ipſa obligatione, ſed demonſtrationem ad effectum exactionis, numero 25. & 26.*

27 *In alimentis, & in pijs cauſis redditus ſemper debent eſſe perpetui.*

28 *Ita, vt ſi commode ex re aſsignata præſtari non poßunt, præſtari debent ex alijs bonis conſtituentis penſionem.*

29 *Fauor alimentorum, & piæ cauſæ exigit, vt in omni caſu pẽſio præſtanda ſit.*

30 *Explicatur textus in l. ſi quis argentum, §. ſi verò redditum, C. de donationibus, & numero 31.*

32 *Ex quocumq; euentu propter cauſam piam ſi fructus, aut redditus deficiant, ſunt ſupplendi ex alijs bonis eius qui promiſit, aut donauit.*

33 *Donator in iurepatronatus adſtringitur ad præſtanda tot bona, quæ ſubeant eandem æſtimationem, quam promiſit.*

34 *Proprium eſt cuiuslibet alienationis dominium transferre.*

35 *Ius euincendi reſpicit omne tempus, ibidem.*

36 *Nulla eſt obligatio ad ſupplemẽtum quando res perditur caſu fortuitu, & ex facto Principis.*

37 *Patronus perfectè adimplet præſtando reditus ad ſummam currentem ex diſpoſitione legis, & iudicantur perpetui.*

38 *Idem iudicandum eſt de cenſibus perpetuis, ac redimibilibus.*

39 *Præſens ſtatus dubius cauſat exceptionem perpetuam.*

Cenſus redimibilis perpetuus iudicatur, eò quòd perpetuò durare poteſt, ibidem.

40 *Cenſus redimibilis inter immobilia computantur, & eorum appellatione veniunt.*

41 *Quando fit executio in cenſu redimibili præconicatur, ſicut res immobilis.*

42 *De iure communi, & Regio huiuſmodi cenſus reputãtur inter immobilia, & pro materia perpetua.*

43 *In dotatione Ecleſiæ ſufficit, vt dotatio conſtituatur in bonis immobilibus, & cenſibus redimibilibus.*

44 *Actus ſequens fit in executionem præcedentis obligationis, & eius intelligentiam aperit, & num. 45.*

46 *Qualitas poſſeſſionis declarat animum contrahentium circa intelligentiam verborum contractus.*

47 *Quæſtio iam ſemel deciſa, & tranſacta in rem iudicatam, iterum refricari non poteſt.*

48 *Cuilibet negotio ſufficit vna determinatio.*

49 *Rei iudicatæ parendum eſt.*

50 *Curſus longi temporis ſufficit in vim interpretationis, vt puta decem annorum, & minus.*

51 *In rebus, quæ immemorialẽ requirunt contra Eccleſiam ſufficit quadragenaria cum titulo, quæ cauſat bonam fidem.*

52 *Dotatio Eccleſiæ ſi ſemel facta ſit, promiſsio adimpleta, ſufficit.*

53 *Dotans ſi ſemel dotauit,* non

non tenetur iterum dotare, ſi caſu fortuito ceſſare contingat, & num. 54.

55 *Eccleſia in totum remanens indotata, ſi requiſitus patronus eam non dotaſſet, priuaretur iurepatronatus, & qui denuò dotaret, adquireret.*

56 *Limitatur quando ſolùm venit in diminutionem primæ dotationis, & num. 57.*

58 *Dos Eccleſiæ æquiparatur doti filiæ, & inter vtramquè adeſt ſimilitudo.*

59 *Pater ſemel dotans filiam, & forte fortuna conſumpſerit, aut dotem perdiderit, iterum pater tenetur dotare, ſecùs ſi dos diminuta ſit, & quomodo hoc procedat.*

60 *Cenſus minori pretio emitur.*

61 *Senatus Supremus Regius nūquā permiſit, quòd Patroni præſtarent maiorem quantitatem in Capellanijs, quàm ad rationem ſummæ conſtitutæ tempore fundationis.*

Adducuntur plura exempla Supremi Senatus, ibidem, & numero 62.

63 *Reſolutio Supremi Senatus habet vim communis opinionis.*

In fauorem Ducis fuit ſententiatum, quòd non teneatur de euictione in huiuſmodi dotatione per accretionem pracmaticæ cenſus, ibidem.

64 *Ponitur aliud exemplū Senatus Prætorij in Capellanijs, an hæres patronatus teneatur de euictione redditus à teſtatore aſsignati in fauorem Capellanorum, ſi huiuſmodi redditus diminuantur per accretionem valoris cenſus.*

65 *Aſsignatus redditus ad rationem quatuordecim pro Capellania non poteſt Capellanus, ſi cenſus decreſcat, facere, vt imponatur ad maiorem ſummam, quæ vigebat tempore fundationis.*

66 *Quantitas redditus Capellaniæ debet habere æſtimationem ſecundū tempus, quo fundator eam conſignauit, & non ſecundum accretionem cenſus per pracmaticam.*

67 *Æſtimatio valoris legati debet attendi tempore diſpoſitionis, & non ſecundum conſignationem legis ſuperuenientem.*

68 *Capellanus non poteſt petere æſtimationem maiorem, quàm dicta Capellania habebat tempore fundationis, & numero 69.*

70 *Si inter fratres actum ſit, vt dotes filiarum ſoluantur ex bonis communibus, intelligitur, ſi ſemel dotentur, & ſuprà num. 59.*

71 *Semel facta redditus deſignatio à fundatore, ſi poſteà ſuperueniat redditus diminutio, nec fundator, nec eius hæres, nec patronus tenentur ſupplere.*

72 *Sufficit conditionis implementum*

tum per momentum durare, vt conditio perfectè adimpleta dicatur.

73 *Obligatus ex contractu ad rem tradendam, ſemel enim tradendo liberatur.*

74 *Explicatur Molina de primog.*

75 *Capellania iudicatur perpetua cum prima dotatione ſine eo quòd diminutio fiat ex caſibus poſteà contingentibus.*

76 *Mutatio, quæ ſuperuenit ſine culpa Patroni, aut hæredis, non grauat eos.*

77 *Damnum debet eſſe æquale, & num. 78.*

78 *Laudatur Paulus de Caſtro, & eius dictum refertur, & num. 79. & 80.*

81 *In re donata non habet locum euictio.*

82 *In facto, quod euenit Principis reſcripto, ius euictionis locum non habet.*

83 *Legatarius certæ rei demonſtratæ, vel taxatiuè quando dicatur.*

84 *Teſtator grauans hæredem ad faciẽdam capellaniam, vel altare cum certa expenſa ſcutorum ſingulis annis, tunc augmentum & diminutio non expectat ad hæredem, ſed ad legatarium Capellanum.*

85 *Naturalis ratio ſuadet ad hoc, videlicèt, quòd ſi cenſus traditi Capellano augerentur, talis accretio ei fuiſſet, ita & diminutio.*

86 *Explicatur text. in l. Lætius, ff. de alimentis, cum ſimilibus.*

87 *Proprietas quando legari videatur.*

88 *Quantitate perempta, genus perire non poteſt.*

89 *Explicatur text. in l. Quintus Mutius, la 2. §. ſi autem, ff. de auro, & argento legato.*

90 *In legato quantitatis annuæ comprehenditur proprietas, numero 91.*

91 *In præſenti diſputatione proprietas non recipit ſeparationem ab vſu, num. 92.*

93 *Ceſſio, & mandatum in rem propriam in incorporalibus habetur pro vera, & reali traditione.*

94 *Aſſignatio ex natura dominij translationem complectitur, & num. 95.*

96 *Effectus dominij eſt, quòd damna patiatur dominus rei, vt potitur commodis.*

97 *Patronus adimplet ex ſua parte conſeruando ſortem principalem indemnem.*

98 *Quando legatum eſt taxatiuum reſtringitur legatum loco deſignato, & quando dicatur taxatiuum, & demonſtratiuum legatum, num. 99.*

100 *Reſpondetur cuidam obiectioni capellani.*

101 *Legatum erit perpetuum dum conſignatio durat.*

102 *Præſtatur reſponſio ad Rom.*

103 *Reſpondetur deciſione Rotæ Romanæ 127. in 1. par. diuerſ.*

104 *Cuidam tacitæ obiectioni reſpondetur cum remedio legali.*

Præ-

2 PRæclara, vtilis, & quotidiana eſt quæſtio,& paſsim in foro, & Palatijs occurrit,&de ea multoties fuit interrogatus poſt promulgationé pracmaticæ cenſuum, & eorum accretionem.Bald.in l.fin.C.de peric.& commod.reivenditæ tenet, quòd ſi euincatur iuspatronatus competit actio pro euictione,& allegat text. notabilem in l. Titius, la 1.ff.de action. empt.& illum notabilem appellat Bart. & admonet, ibi num 2. Paul. de Caſtro, quòd licèt ille, qui habet iuspatronatus non dicatur ex hoc locupletior, vt in l. naturalis in fin.ff. de præſcriptis verbis,& ſic propter hoc non poſsit onere pecuniario grauari, vt in l.plané,la 2.§. fin.ff. de leg.1. ſi tamen ſibi auferatur,cenſetur fieri pauperior,vt ſic poſſet agere de euictione.Decius conſ.483.num.15. Caballinus.§.4.num.47.de euict.Cæſar Lãbertinus de iurepatronatus,p.2.lib.1. art. 23.quæſt.5. principalis.Ex his in-
2 fertur, quòd dominus pretio manumittens ſeruum de euictione tenetur, vt in cæteris contractibus venditionis, l. iurisgentium in fine, ff.de pactis.Greg.in l.90.tit.18.par.3.gloſſa verbo,que los amparāria. Garcia Gironda de gabellis, 9. part. §. vt ic. num.2.

3 Quòd in iurepatronatus Eccleſiaſtico debeatur euictio, idem videtur dicendum, & facit argumentum, quod ponit Iaſ. in l. domus, §.de euictione, numero 11.ff. de leg.
4 1. Quòd ſi Epiſcopus,vel alius Prælatus conferat vni beneficium, quod erat alteri debitum, tenetur illo euicto prouidere illi de æquiualenti beneficio, vt eſt text. in cap. inter cætera in fin.vbi Abbas vltim.notab. de præbend. Rebuff. tomo 3. ad ll. Galic.tit.de recuſat. tit.2. art.2.gloſ. 1. num. 3. Intellige hoc ſano modo, quando collator eidem tenetur conferre, vt in vim mandati Apoſtolici, aut nominationum, dict. cap. inter cętera.Rebuf.in tract.nominat.tom. 3.de dilat.art.2. gloſ.1. num. 34. Zerola in praxi verb. euictio, 1.part. & quomodò contingere poſsit, vt ius-
5 patronatus Eccleſiaſticum euincatur, exemplificari poteſt in l. in modicis, ff.de contr.empt. l.quædam. ff.de acquir. rer. domin. cap. cum ſeculum, cap. ex literis de iurepatronat. ſicut enim dici poteſt,quòd vendita vniuerſitate bonorum, ita & iuspatronatus vendatur, & hoc reſpectu contingere poteſt euictio in iurepatronatus Eccleſiaſtico,Socin.Iun.conſ.51. & conſ.79.lib.2. Ferret. conſ.134. & conſ.179. Cæſar Lambertin. de iure patronat.vbi ſuprà, Paul. de Citadinis eodem tract. part.9. quæſt.3. Cauallin.dict.§.4. num. 48. Tamen ve-
6 rum eſt, quòd iuspatronatus de per ſe vendi non poteſt,cap. quia clerici de iurepatronat. & conſequenter euictio locum habere non poteſt, argument.l.ſi fundum, C.de euict. l. quemadmodum, C. de Agricol. & cenſit. lib. 11. Quinimò emptor ſcienter emens amittit pretium, & applicatur Eccleſiæ,Abbas in cap. de iure de iurepatronat. Roccus de Curte in tract. de iurepatron. §. fin. num. 52. vbi notat. de ſimonia. Bart. in §. & hanc, in Auth. quomodò oportet Epiſcop.

8 Infertur ex his, quòd ſi libertus in fraudem Patroni donauerit, ea namque reuocata à Patrono non dabitur donatario actio de euictione, l. qui res, §. 1. ff.de ſolut. vbi Bartol. Angelus Caſtr. Imola, & Roman. in l. Ariſto, §. fin. ff. de donat. inferens, idem fore reſoluendum in filio donante in fraudem patris, quòd reuocata donatione euictio nõ debeatur. Caldas Pereira in tract. de empt. & vendit. cap. 31. numero 43.

Huic quæſtioni pulcre annecti videtur elegãs diſceptatio,quæ his tẽporibus animoſè agitata fuit in Supremo

Senatu Regio inter Decanum, & Capitulum Eccleſiæ Collegialis villæ de Paſtrana, patria mea dulciſsima, & inter excellentiſsimum Principem de Melito, amantiſsimumque Ducem de Paſtrana, cuius ego ſum vaſſallus, & non piget, & fuit quæſtio, quòd dicta Eccleſia mouit litem con-
9 tra dictum Ducem veluti Patronum perpetuum dictæ Eccleſiæ Collegialis, aſſerendo, quòd per accretionem cenſuum ad viginti ipſa Eccleſia paſſa fuit maximam diminutionem in eius dotatione, videlicèt, perdiderat plùs ſexcentos ducatos, quia in eius erectione dotata fuit ab excellentiſsimis Principibus Ruigomez de Sylua, & Domna de Mendoza eius vxore auunculis noſtri Ducis, in quantitate redditus duorum millium ducatorum perpetua, & duratura, quam quantitatem obtulerunt Pio Quinto Pont. Max. pro ſuſtentatione Dignitatum, Canonicatuum, & aliarum prebendarum, de ſuis bonis temporalibus, & perpetuis, vt in ipſa Bulla continetur, & in eius diuerſis locis refertur, quòd dictus redditus duorum millium ducatorum ſit perpetuus, & in perpetuum; ita dicta Eccleſia dotata fuit in dicto valore, cui dicti Principes tradiderunt ſortem viginti, & octo millia ducatorum ad rationem de a 14. in cenſu vulgò, juro, ſuper vectigalibus villæ de San Clemente, & vſquè ad dictam pracmaticã accretionis dicta Eccleſia exegit dictos redditus, quapropter de dictis redditibus facta accretione ſexcentum ducatos minus habuit, petijtq; , quòd dictus Dux tamquam Patronus, & poſſeſſor maioratus, quem dicti dotatores fundarunt, teneatur de euictione, & de ſecuritate dictæ diminutionis ſupplendo de alijs bonis maioratus, & quia neruoſe hæc lis fuit diſputata pro vtraque parte, & quoniam multum conducit ad praxim quotidianam, licet fundamenta alterutriuſque partis referre, & ſuper hoc deciſionem Supremi Senatus, cum alijs occurrentibus deciſionibus.

10 Pro dicta Eccleſia faciunt multa: primò, quòd dicta promiſsio duorum millium ducatorum fuit facta Collegio perpetuo ad ſuſtinẽdos capitulares, & alia officia: debet eſſe ergo perpetua, probatur argumento ab onere adiuncto, & ita ſicut onus præbendarum eſt perpetuum, & non redimibile, ita redditus debet eſſe perpetuus, ex l. Proculus, ff. de vſufruct. Anton. Nata conſ. 531. num. 28. lib. 3. vbi dicit: *Cum ergo legatum illud ſit perpetuum reſpectu pauperum, ita debet eſſe perpetuum reſpectu illorum de progenie.* Matth. Grivald. inter conſ. Portij conſil. 40. num. 14. & 15. Riminaldus conſil. 279. num. 15. 64. & 65. lib. 3. Ita annuus redditus perpetuus eſſe debet, vt tradit Cæſar Lambertin. de iurepatronat. lib. 1. quæſt. 5. art. 21. num. 18. fol. in mag. 40.

11 Secundò facit, quòd iſte annuus redditus debeat eſſe perpetuus, ita, vt eius valor non minus videatur eſſe, vt computetur ad triginta pro centum, quia in ſimilibus cenſibus perpetuis non eſt taxatio legitima ſicut in cenſibus redimibilibus, & cenſus perpetuus ita debet æſtimari in eo, quòd communiter æſtimatur, vt in l. pretia rerum, l. cum Titio, l. quantitas, ff. ad l. Falcidiam: & communiter non reperitur cenſus conſtitutus, vt perpetuus, quod non ſit ad rationem triginta pro centenario, & ratio eſt clara, quia cum in natura cenſus redimibilis adſit pactum redimendi, & poſsit adijci pactum in contrarium, vt non ſit redimibile, eſt neceſſarium, quòd extraordinariè creetur cenſus, vt neque etiam poſsit conſtitui eodem pretio, aut minusvè, quo ordinarius ſit redimibilis, & multo maiori valore ſit per-

perpetuus, alioquin quis facile poſſit facere ſuum cenſum irredimibilem, & perpetuum; quod eſt abſurdum: & ita iudicatur cenſus perpetuus ad rationem triginta: & iſte va-
12 lor conſideratur iuſtus in ſimilibus cenſibus in fauorem reipublicæ, l. 2. §. item ſi reipublicæ, ff. ad l. Falcid. ita reſoluunt Couarr. lib. 3. var. cap. 9. num. 5. in fin. Rodericus lib. 1. de redd. quæſt. 6. num. 3. & in Auth. de Eccleſiaſticis tit. §. ſin autem hæres in fin. collat. 9. Habetur pro iuſto valore vnius annui redditus facti Eccleſiæ, qui decurrit pro ſpacio viginti, & quinque annorum: & Cynus in l. ſi quis argentum, num. 1. C. de donat. In Eccleſia Ieruſalem eſſe iuſtum valorem redditus quinquaginta annorum dicit text. in Authent. de nō alienand. & emphyt. §. Santiſsimas, verſ. hoc autem.

13 Neque obſtat text. in Authent. de non alienandis rebus Eccleſiæ, §. quia verò Leonis, ad fin. vbi æſtimatur redditus ad rationem viginti: nam reſpondetur, quòd hoc eſt ſpeciale in alienatione dominij vtilis ſine directo, quod hoc non eſt perpetuum, niſi per tres vitas, & in re, quæ & ſi pretioſior ſit in proprietate, erat ſterilis, ex Couarr. lib. 3. var. cap. 9. num. 15. Gaſpar Roderic. lib. 1. de reddit. quæſt. 6. num. 27. & num. 28. reſpondit text. in l. ſi quis argentum, §. ſin autem donator, C. de donat. qui poſuit pretium ad rationem quinquè, quod procedit fauore donatoris pauperis, qui non habet vnde ſoluat, quod promiſit, vt refert Couarr. ſuprà num. 5. Arias Pinel. in l. 2. de bonis matern. 2. part. cap. vltim. num. 32. Petrus Surdus de alimentis, titul. 9. quæſt. 41. num. 9. & numero 15. 25. & 26. reſoluit, iuſtum commune pretium, & medium annuorum horum redditum eſſe ad rationem tri-
14 ginta; quod ſi iudicis arbitrio relinquendum ſit, is tamen ex patriæ conſuetudine rem metiri tenetur. Et de hoc iam dubitari nequit, cum in hoc Regno exiſtat lex, quæ decreuit iuſtum pretium cenſus redimibilis ad rationem vnius pro viginti, & pro certo conſtituitur, quòd pactum redimendi minuit tertiam partem cenſus, & dicto cenſui ſi addatur tertia pars cenſetur perpetuus ad rationem tringinta: & hoc experientia compertum eſt, quòd per huiuſmodi
15 accretionem tertia pars cenſus minorata fuit: itaque cum onus Eccleſiæ ſit perpetuum ſine diminutione redditus, non eſt certus, ſed defectuoſus.

16 Tertiò facit in fauorem Eccleſiæ per naturam actus, in quo promiſsio facta fuit de dote elargita Eccleſiæ Collegiali, quòd perpetua eſſe debet, vt in cap. nemo, de conſecratione, diſtin. 2. & in cap. placuit, 1. quæſt. 2. Lambert. de iurepatr. lib. 1. quæſt. 5. articul. 2. & 5. & debet eſſe ſufficiens ad onera Eccleſiæ ſupportanda, vt in cap. cum ſicut, de conſecrat. Eccleſiæ, cap. nobis de iurepatr. gloſſ. in cap. quicumque, el 2. 16. quæſt. 7. Panormit. in cap. 3. de Eccleſi. ædifican. Lambertin. vbi ſuprà, art. 12. Ioannes Nicolaus in floribus iuriſpatronatus, num. 10. Et qui conſtitueret dotem inſufficientem, magis dicitur benefactor, quàm
17 dotator, & ei non adquireretur iuſpatronatus, vt tradit Lambertin. art. 3. num. 2. & art. 21. num. 2. & 13. In erectione huiuſmodi Eccleſiæ fuit conuentum, quòd in ea fuiſſent octo dignitates, duodecim Canonici, & duodecim Præbendati, & decem & ſex Capellani, cum multis ſeruitoribus, quibus redditus Eccleſiæ non ſufficiunt. Neque obſtabit dicere, quòd dicta Eccleſia habet præter dictam dotationem oblationes, & diſtributiones quotidianas, & anniuerſaria: quia iſta non computantur in dote Eccleſiæ, vt tradit

tra ſit Felinus in cap. ad aures, de præ-
bend. numero 14. Lambertin. ſup. 1.
18 parte, articul. 21. quæſt. 5. numero
14. Quoniam iſta omnia relata non
ſunt partes præbendarum, ſed dan-
tur intereſſentibus propter eorum aſ-
* ſiſtentiam, & laborem, Rota deciſ. 8.
de præb. in nouiſ. Ancarran. in Cle-
ment. 1. de conceſſ. præbend. quæſt. 5.
Oldrad. conſil. 118. Couarr. lib. 3.
variar. cap. 13. numero 1. Copioſè
Alex. Moneta in tract. de diſtribut.
quotid. 1. parte, quæſt. 6. numero 8.
& ſeqq. & quæſt. 7. & 8. Ex quo pla-
nè conſtat, quòd dicti dotatores fa-
cere promiſerunt multas donatio-
nes duorum millium ducatorum in
ſingulos annos ex ſuis bonis. Ex quo
etiam ceſſat difficultas, ſi huiuſmo-
di redditus fueſſent ad rationẽ vnius
pro viginti, & triginta, & quod pe-
titur eſt, quòd quolibet anno ſol-
uantur Eccleſiæ duo millia aureos
de ſuis bonis proprijs, quæ ſunt ne-
ceſſaria ad alimenta perpetua præ-
19 bendarum. In tantum hoc eſt verum,
quòd Patronus ſemper tenetur con-
ſeruare dotem Eccleſiæ competen-
tem, & ſecuram, certamque, ita
Lambertin. lib. 1. articul. 8. in 1. par.
numero 12. in magnis, fol. 12. Vbi
deciditur hæc quæſtio per verba no-
tabilia, ibi: Sed tu circa hoc dictum
aduerte, quia ſi ſumus in dote data
Eccleſiæ per fundantem, & conſti-
tuentem illam, ſemper intelligitur
præceſsiſſe ſtipulatio, vel ſaltem pol-
licitatio, quia aliàs non habuiſſet
licentiam fundandi Eccleſiam à Diœ-
ceſano, per illa pulcra iura, cap. ne-
mò de conſecrat. diſt. 1. cap. præ-
mentis 16. quæſt. 7. cap. placuit, 1.
quæſt. 2. & per gloſſ. & DD. ſuper
illis: & ſi quidam tertius dotaret (vt
in noſtro caſu) habendo conſenſum
Epiſcopi, qui requiritur ad effectum,
20 vt ſit Patronus, vt in cap. nobis, hoc
tit. dicitur præcedere ſaltem polli-
citatio, quia impetrando conſenſum
pollicetur dotare, vt latiùs diximus
in 2. quæſt. principali in tertio ar-
ticulo, & ſic in dote Eccleſiæ non po-
terit dari caſus, quin ſaltem præceſ-
ſerit pollicitatio, & ſic ſemper Pa-
tronus tenebitur de euictione pro
dote Eccleſiæ, quæ verba ſufficiunt
ad totam cauſam decidendam, quia
21 in noſtro caſu non fuit pollicitatio
ex præſumptione legis, niſi per ex-
preſſam conuentionem, & pactum
clarum: & vt vnico verbo dicatur,
vſquè adhuc non adimpletum eſt,
quod Eccleſiæ oblatum fuit, etiamſi
dictus cenſus traditus fuerit pro do-
te, cùm ſtipulatio, & pollicitatio tra-
dendi duo millia ducatos annuos, &
perpetuos in ſingulos annos, dam-
num, quod contingit Eccleſiæ
ex accretione pracmaticæ ſupplere
debet Patronus, quia de euictione
tenetur.

Quartò vrget, quia neque obſtat,
quòd dicatur ex parte Ducis Pa-
troni, quòd adimpletum fuit aſsig-
nando dictum cenſum viginti, &
octo millium ducatorum, vt ex eo
exigeret Eccleſia in ſingulos annos
dicta duo millia. Cui facile reſponde-
tur, quia dicta aſsignatio redditus
non fuit ad limitandam obligatio-
nem redditus, vt ſi redditus deſice-
rent, eos Eccleſia perderet, niſi
quod ei competerit ius exigendi
redditus ex quibuslibet bonis Patro-
ni, cuius obligatio eſt perpetua, per
text. in l. Lutius 54. ff. de aliment.
ibi: *Semel legata annua certa quan-
titate ſimpliciter, deſignatio fundi po-
ſteà ſequuta non operatur taxationem
in ipſa obligatione.* Sed demonſtra-
22 tionem ad effectum exactionis, ſal-
ua generali obligatione, ſi fructus
deſignati non ſufficiant ad præſta-
tionem illius certæ quantitatis: quod
ſecurè procedere tradunt Scriptores,
23 quando deſignatio fundi facta eſt in
diuerſa oratione ab ipſa obligatio-
ne certæ quantitatis annuæ: & licèt
fiat

ſint variæ opiniones ; ſi ſufficiat,
quòd obligatio præſupponat gene-
ralem obligationem etiamſi ſit in
vnica oratione, vt tradunt Cuman.
in l. ſtipulantem, §. Sacram, num. 8.
vbi Alberic. numero 15. Imol. num.
14. ff. de verborum obligationib.
Peralta in l. ſi quis ſeruum, §. ſi quis
ita, numero 4. ff. de leg. 2. Guidon.
Papa deciſ. 8. Sed nemo negauit,
24 quòd in diuerſa oratione iam ſemel
obligatione generali conſtituta cer-
tæ quantitatis, ſecutam fuiſſe deſig-
nationem bonorum ad exactionem,
non dicitur ex ea limitatiò bonorum
deſignatorum in fructibus, vt in ter-
minis tradunt Bart. in dict. §. Sacram,
numero 6. & in dict. §. ſi quis ita, vbi
Alexand. & Iaſ. Cyn. & Faber. in
dict. l. ſi quis argentum, C. de do-
nat. Paul. de Caſtr. conſ. 339. num.
3. volum. 1. Decius conſ. 324. nu-
mero 1. Petrus Surd. de aliment. tit.
4. quæſt. 26. numero 4. & 5. Felicia-
nus de cenſib. lib. 2. cap. 5. numer. 7.
Ioannes Garcia de expenſis, cap. 4.
num. 34. Qui plures alios citant; & in
caſu præſenti conſtat deſignationem
redditus ſuper gabellis villæ de San
Clemente non ſolùm non fuiſſe fa-
ctam in eadem oratione, ſed in di-
uerſo tempore ab ipſa obligatione
generali, quæ fuit ante biennium
ab ipſa deſignatione, vt conſtat ex
Bulla.

25 Et quidquid ſit, opinio eſt certa,
quòd ſiue ſit ad deſignationem, ſiue
ad taxationem, ſemper in alimentis
& pijs cauſis redditus perpetui eſſe
debent, & certi quolibet euentu, vt
tradit Ferrerius in addit. ad Guido-
nem Pap. deciſ. 8. per verba notabi-
lia, ibi: Si ob alimenta relicta ſit pen-
ſio, vel ob cauſam piam, & ſit aſ-
ſignata ſuper certo loco, & fundo,
vel ſuper fructibus illius, tunc omni
modo præſtari debet ex alijs bonis
26 eius qui penſionem conſtituit, ſi præ-
ſtari non poſſit ex re, ſuper qua pen-
ſio aſſignata fuit, nulla facta diſtin-
ctione, an res ſuper qua penſio aſ-
ſignata fuit, ſit in diſpoſitione, an
verò in executione? nec facta etiam
diſtinctione, vtrùm locus, vel res
ſuper qua aſſignatio penſionis ſit,
taxationis, vel demonſtrationis gra-
tia apponatur? nam fauor alimen-
torum, & piæ cauſæ exigit, vt om-
ni caſu penſio præſtanda ſit, vel ex
27 rebus, vel ex fructibus, ſuper qui-
bus impoſita eſt, vel ex alijs bonis
illius qui penſionem impoſuit, l. 2. l.
ſolent. l. pecuniæ, ff. de alim. legatis:
& id maximè locum habet, quoties
penſio eſt conſtituta ob cauſam
piam perpetuam: & ita fuit iudica-
tum arreſto Parlamenti: & infrà di-
dit, quòd teſtator legauit decem
ſextarios frumenti quibuſdam preſ-
byteris ſuper molendino ſuo ſingu-
lis annis, ita vt pro anima ſua, ac
cognatorum ſuorum illi Miſſam ce-
lebrarent ſingulis menſibus: poſtea
inundatum fuit molendinum, & om-
nino perditum, hæredes tamen teſta-
toris condemnati ſunt ex alijs bonis
penſionem ſingulis annis perſolue-
re non facta diſtinctione, an molen-
dinum taxationis, an verò demon-
ſtrationis cauſa appoſitum eſſet? id-
què propter priuilegium piæ cau-
ſæ; & quòd cauſa legati, vt pro ani-
ma defuncti, & cognatorum preſ-
byteri celebrarent ſingulis menſibus
Miſſam, perpetua erat, ideo lega-
tum perpetuum cenſetur, l. annua,
§. Acia, ff. de annu. legat. quæ verba
decidunt quæſtionem pro parte Ec-
cleſiæ.

28 Quintò roboratur ex text. in l. ſi
quis argentum, §. ſi verò redditum, C.
de donat. ibi: *Si vero redditum cer-
tum ex poſſeſsionibus donauerit, non
tamen nomina poſſeſsionum dixerit,
neceſſe habere de ſua ſubſtantia fundos
tradere, tantum redditum inferre va-
lentes, quantum in donatione poſuerit.*
Et ibi gloſ. verb. fundus in fin. item
hoc

Digitized by Google

hoc, quia non nominauit certum fundum. Ex quo ſequitur, quòd cum Principes dotatores tempore donationis obtulerunt certos redditus duorum millium ducatorum perpetuos quolibet anno, ex eorum omnibus bonis temporalibus, & perpetuis: tunc enim non conſignarunt certum cenſum, ſemper enim manſit obligatio perpetua præſtandi cenſum, aut bona, quæ facerent redditum perpetuum duorum millium ducatorum, quoniam cenſus villæ de San Clemente, quem poſt duos annos à promiſsione donationis præſtiterũt, non datus fuit per eundem redditum valentem quantum in donatione præſtiterunt. Idem tradidit Petrus de Bellapertic: in dict. l. ſi quis argentum, §. ſi verò redditum.

Itaq; concluſio omnium Doctorum ex ſuprà collectis eſt, quòd quando in diuerſis, & differentibus orationibus primi contractus conſignantur bona, ex quibus redditus, aut alimenta exigantur, tunc in aſsignanda re, aut in re conſignata, ex qua fructus, aut redditus exigantur, non reſtingitur, nec diminuitur redditus, tunc ſemper debet ſuppleri, & ſolui ex alijs bonis promittentis, aut eius hæredis, maximè vbi interuenit fauor alimentorum, aut piæ cauſæ, vt in dict. l. Lutius, & ex his, quæ tradit Ferrerius vbi ſuprà.

29 Quando verò fundus ponitur cauſa deſignationis, vel taxationis, tunc ſecus iudicandum dicunt aliqui ex Doctoribus ſuprà relatis, per text. in dict. §. Sacram, & ſic intelligi debet deciſio Rotæ in antiq. 889. ſub tit. de teſtam. deciſ. 11. Sed communis, & crebrior opinio eſt, quòd ex quocumque euentu ſemper propter

30 piam cauſam ſupplendi ſunt fructus, aut redditus ex alijs bonis illius, qui promiſit, aut donauit, prout in dict. deciſ. 8. Guid. & ibi Ferrerius, & in iſto caſu verificantur omnes cauſæ, quæ de iure requiruntur; quia promiſſio dotandi, & ipſa dotatio duorum millium ducatorum annua fuit ſimpliciter, & generalis ſine limitatione, & ſpecificatione rei, nec bonorum particularium, ex quibus ſolui debuerat, & ita quamuis poſt duos annos dotationis conſignatus fuit ille cenſus, & in diuerſa oratione, & differenti à prima, vt inducatur taxatio, nec limitatio, vt non poſsit exigi ex omnibus alijs bonis, quæ erant obligata ad obligationem memoriæ; nec conſtat, quòd non ſit poſitum verbum, *Limitatiuũ*, videlicet, *Los quales ſe cobren de tal juro*, vt per Petrum de Belapertica in l. Stichum, ff. de leg. 1. quê ſequitur deciſio Rotæ vbi ſuprà, quia in præſenti non fuit ſimilis limitatio nec potuit eſſe, quia & ſi dictus cenſus fuit poſitus in caput Eccleſiæ, non fuit ex eius conſenſu, & approbatione, & dicta Eccleſia ex dicto cenſu exegit dictos redditus, ad quorum ſolutionem omnia bona temporalia dictorum fundatorum erant obnoxia, quia vſquè adeo dictus cenſus habuit dictum valorem duorum millium ducatorum: & vt dicit text. in dict. l. ſi quis argentum, §. ſi verò redditum, quamuis traditus fuit fundus, tunc, quòd non redditauit, quantum fuit donatum, & promiſſum, inibi dicit text. quòd donator adſtringitur ad præſtãda tot bona, quæ ſubeant eandem æſtimationem, quam promiſit, vt notant vbi Petrus, & Cyn. Tiraq. de retract. Lignag. §. 1. gloſ. 6. num. 21. Et

31 ita verum dici non poteſt, quòd dicta Eccleſia habet dictos redditus duo millia ducatorum perpetuos, cum per dictam accretionem pracmaticæ fuit facta diminutio tertiæ partis redditus, quæ debet ſuppleri ex alijs bonis fundatorum, cum dictus cenſus non fuit promiſſus, nec ex eius redditus adimpletur eorum promiſsio, & obligatio, teneturq; dictus Dux de euictione

dictæ

dictæ diminutionis, cum potiatur iurepatronatus dictæ Eccleſiæ.

Pro parte dicti Ducis ſunt & alia fundamenta non minora primis, ſed fortiſsima, & pro eo faciunt ſequentia.

34 Primò, quod eſt omnino aduertendum, quòd obligatio Principum dotantium non fuit ea conditione, vt dictus redditus fuiſſet perpetuus, ita vt omni tempore duraſſet; niſi de bonis temporalibus, & perpetuis ab eis dotata fuit Eccleſia in quantitate redditus duorum millium ducatorum, vt ex bulla patet, ibi: Qui vt tam pium opus debitum ſortiatur effectum eidem Eccleſiæ Beatæ Mariæ redditus annuos vſque ad ſummam duorum millium ducatorum auri aſcendentes ex ſuis bonis temporalibus, & perpetuis pro dote beneficiorum Eccleſiaſticorum, infrà ſcriptorum in ea regendorum ex nunc donare intendunt, & proponunt. Præterea data dicta ſumma in perpetuum, ex eo nõ inducitur magis quàm ſemper abdicare à ſemetipſis dotatoribus dictum cenſum, & eum in Eccleſiam relatam transferre ſine vllo miniſterio, quod eſt proprium cuiuslibet adminiſtrationis, quoniam transferre dominium, & euincere reſpicit omne tempus, vt diſponit l. 56. tit. 18. par.

32 3. verſ. è todas eſtas coſas: ſed cum non adfuit obligatio ad rei alienatæ conſeruationem, quia accidere poterat caſu fortuitu rem perdere, & ita non fuit obligatio ad ſupplemẽtum, quia cum taxatio cenſus dependeat à voluntate Principis, habetur pro caſu fortuitu, vt in caſu euictionis probat text. in l. Lutius, ff. de euict. vnde quæſtio conſiſtit in duobus. Pri-

33 mò, ſi dicti Principes adimpleuerunt ex parte ſua perfectè tempore erectionis dictæ Eccleſiæ, vt caſus diminutionis cenſus currat contra Eccleſiam, & non contra Ducem, & eorum ſucceſſorem. Secundò, ſi adhuc ſuperueniat diminutio dicti redditus currat obligatio ſupplẽdi diminutionem per patronum, aut fiat diminutio onerum.

Im primis Principes perfectè adimpleuerunt præſtando redditus duorum millium ducatorum, in cenſu temporali, & perpetuo ad rationem vnius pro quatuordecim, quia huiuſmodi cenſus ad ſummam quatuordecim pro vno, habentur pro perpetuis, authent. vt ijs, qui obligatas ſe habere, &c. §. quoniam autem circa finem collat. 6. Clement. exiui de paradiſo, §. cumq; annui redditus de verbor. ſignif. Quamuis aliqui DD. intellexerunt dicta iura procedere in cenſibus perpetuis; certum tamen eſt, quòd idem intelligendum eſt in cenſibus redimibilibus, quia cum dubium ſit, an redimatur, vel non, præſens ſtatus dubius cauſat perpetuam exceptionem, l. ſufficit,

35 ff. de condict. indebiti: & ſic conſiderat in terminis Roderic. de annuis reddit. lib. 1. quæſt. 3. num. 8. & quæſt. 6. numer. 18. Felician. de cenſib. lib. 1. cap. 4. num. fin. Auendan. eod. tract. cap. 18. num. fin. Laſarte de gabell. cap. 10. num. fin. vbi quinimò, & ille quidem, qui redimi poteſt, perpetuus dicetur, eò quod perpetuò durare poteſt.

Secundò, quia negari non poteſt, quòd cenſus ad rationem vnius pro quatuordecim, ſecundum, & magis communem, veramq; reſolutionem reputantur inter bona immobilia, &

36 eorum appellatione veniunt, perdicta iura, & poſt antiquiores obſeruant Gregor. Lopez in l. 1. tit. 17. part. 2. verb. *raizes*, Caſtellus in l. 70. Tau. num. 25. Matienço in l. 2. gloſ. 1. num. 82. & 83. tit. 9. lib. 5. Recopil. Mieres de maioratib. 1. part. quæſt. 40. num. 6. Couarr. lib. 3. var. cap. 7. num. 2. Ioann. Gutierr. lib. 2. pract. quæſt. 146. num. 3. & lib. 3. quæſt. 83. num. 7. & 14. & de matrim. cap.

cap. 130. num. 5. Tiraq. de retract. §. 1. gloſ. 6. num. 14. Vincent. de de Franchis deciſ. 262. num. 7. Anton. de Amatis deciſ. 6. numer. 1. Petrus Surdus deciſ. 204. num. 2. Farinac. deciſ. 294. in antiquiſ. Oſaſchus deciſ. 99. Seſſe deciſ. 122. à num. 13. Seraphinus Oliuarius deciſ. 224. num. 24. Andr. Gail. lib. 2. obſeruat. 10. numer. 1. Mario Giurba in conſuet. Meſanenſ. cap. 12. gloſ. 5. num. 9. & deciſ. 87. num. 9. Auendãnus conſ. 23. numero 2. Stephanus Gratianus diſceptat. 43. num. 22. tom 1. & diſcept. 420. num. 2. & diſcept. 585. numero 6. tom. 3.

Præterea ex eodem reſultat, quòd quando fit executio in aliquo cenſu
37 præconicatur de nouem in nouem dies, ex l. 19. tit. 21. lib. 4. Recopil. & ſic minor non poteſt ſine decreto, & alijs ſolemnitatibus neceſſarijs cenſum vendere, nec imponere ſuper ſuis bonis, vt cum Surd. dict. deciſ. 204. num. 4. Rodoano, & alijs reſoluit Roderi us lib. 1. quæſt. 14. num. 2. de reddit. & eiuſdem qualitatis ſunt cenſus, *vulgò juros*, ſuper vectigalibus, & redditibus Regalibus, vt erat dictus cenſus. Et hinc ſequitur, quòd ſi dicti Principes conſignarunt dictos redditus duorum millium ducatorum in bonis immobilibus, non poterat dubitari de perpetuitate redditus eadẽ ratione. ¶ Tertiò quidquid ſit de iure communi, & Hiſpano ſem-
38 per huiuſmodi cenſus reputantur inter bona immobilia in materia perpetua: & ita ſi quis inſtituat maioratum in omnibus ſuis bonis immobilibus, cenſetur facere illum de huiuſmodi cenſibus iuxta notata à Mieres de maiorat. 1. part. quæſt. 59. num. 3. Caſtro de annonis ciuilibus in princ. numero 35. & in terminis dotationis Eccleſiæ, quòd ſufficiat dotatio in bonis immobilibus, aut cenſibus, Lambertin. lib. 1. quæſt. 22. art. 5. num. 8.
39 de iurepatronatus, ibi: Amplia ſecundò dictam concluſionem in tantum procedere, & dotem debere eſſe perpetuam in Eccleſia, quòd conſiſtere debeat in immobilibus, & iuribus annorum redditutum.

Quartò, quia quando ſupereſſet aliqua dubitatio in intelligentia verborum dotationis, fuit declarata actu ſequenti, quia dicta Eccleſia fuit contenta dicto cenſu, & Domnus Tellus Giron, qui tunc erat adminiſtrator Archiepiſcoparus Toletani, cui commiſſa fuit bullæ erectionis executio, declarauit dictos Principes adimpleuiſſe obligationem, qua erant obſtricti, vt patet, ibi: *Nos igitur viſo proceſſu deſuper noſtra commiſsione facto, & quòd clare apparet dotem præfatorum duorum millium ducatorum ſufficientem eſſe pro dicta Collegiata.* Ex quo patet dictum iudicem declaraſſe dictam obligationem adimpletam fuiſſe: ex quo etiam in fauorem Ducis reſultant duo ſpecialia,
40 vnum interpretatio, qui reſultat ex actu ſequenti, l. ſed ſi Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon. ibi: *Sed ſi in rem patris poſtea vertit, videri ab initio ſic accepiſſe*, l. Seiæ, §. Tiranæ, ff. de fundo inſtructo, l. legatum, ff. de leg.
41 3. & generale eſt, qualitas ſequentis poſſeſſionis declarat animum contrahentium circa interpretationem, & intelligentiam verborum contractus, vt obſeruant. Bald. conſ. 245. num. 2. in fin. volum. 3. Decius conſ. 366. num. 1. & 4. Romanus conſ. 247. num. 5. & conſ. 328. num. 5. Craneta conſ. 1000. num. 317. volum. 6. Alterum ſpeciale eſt, & fortius, quòd iſta quæſtio iam fuit deciſa à dicto Ordinario, cum declarauerit dictos Principes Patronos adimpleuiſſe ex parte ſua, & in conſequentiam eregit Collegialem dictam Eccle-
42 ſiam, & iam non poteſt refricare dictam quæſtionem ſemel iam deciſam, & tranſactam in rem iudicatam, iuxta l. nemo, C. de ſumma

Tririt.

Trinit. ibi: *Nam & iniuriam facit reuerendiſsimæ Synodo, ſi quis ſemel iudicata & rectè diſpoſita reuoluere contenderit, & cuilibet negotio ſufficit vna determinatio*, l. ſingulis, ff. de ex-
43 cept. rei iudicat. l. terminato, C. de fruct. & litium expenſis, & noſter Dux iam habet rem deciſam, & in rem iudicatam tranſactam, cui ſtandum eſt, l. filius, ff. ad l. Cornel. de falſis, l. ſeruo inuito 65. §. cum prætor, ff. ad Trebellian. l. an in totum,
44 C. de ædific. priuat. verb. Præſes, l. Imperator, ff. de legib. Gamma deciſ. 34. num. 2. & deciſ. 228. Laurentius Syluanus conſ. 88. lib. 2. num. 27. §. penult. Inſtit. de ſatiſd. l. Labeo, ff. de ſtatu. lib. Arias Pinellus in l. 2. part. 2. cap. 4. num. 2. C. de reſcind. vendit. cum ſimilib. Tum quia ſi non fuiſſet adimpleta obligatio per dotatores in ea quantitate, quam promiſerunt, tunc neceſſarium confiteri debebatur, quòd dicta Eccleſia, non ſit erecta in Collegialem, nec nunc eſt, quod eſt abſurdum dicere in tam graue præiudicium Collegialis.

Quintò, quando adeſſet aliqua dubitatio, iam ceſſauerat curſu tan-
45 ti temporis (quo Eccleſia iam fuit erecta) quòd in vim interpretationis ſufficit tempus decem annorum: & minus ſufficiebat, vt tenet Abb. in cap. cùm dilectus de conſuitud. num. 7. vbi Butr. & alij, quos refert Molina lib. 2. de primog. cap. 6. num. 58. Gutierr. conſ. 2. num. 10. Barboſa in l. poſt dotem, num. 48. ff. ſolut. matr. & in vim præſcriptionis iam ſunt tranſacti quadraginta anni, & iſti ſubſequuti ex vi dictæ ſententiæ ordinarij; quia dicta erectio fuit anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono menſis Iulij, & iſta quæſtio fuit cœpta anno 1610. & in rebus quæ immemoriałem requirunt, contra Eccleſiam ſuf-
46 ficit quadragenaria cum titulo, quæ bonam fidem cauſat. gloſſ. in cap. ſi diligenti, verb. iuſtus de præſcript. cap. cum perſonæ, §. quod ſi tale de priuileg. in 6. & ex pluribus obſeruat Couarr. lib. 1. var. cap. 17. num. 7. Molina vbi ſuprà cap. 6. numero 52. Auendan. in l. 41. Tau. gloſ. 6. nu. 6. Mieres in nouiſ. 4. par. quæſt. 20. num. 371. de maiorat.

Igitur deueniendo ad quæſtionem
47 videtur tenendum, quòd cum ſemel dotatio promiſſa fuerit adimpleta à dotatoribus; Dux eorum ſucceſſor, & patronus non tenetur dotem indemnem, & ſecuram conſeruare in eodem ſtatu; & probatur pluribus fundamentis. Primò, quia qui eſt obligatus ad faciendam aliquam dotationem, ſi ſemel dotauit, non tenetur iterum dotare, ſi dos caſu fortuito ceſſare contingat, l. ſocius pro filia, ff. pro ſocio, quem text. ponderat ibi
48 Fulg. num. 5. dicit, quòd ſi inter fratres actum ſit, vt dotes filiarum ſoluantur ex bonis communibus, intelligitur, vt ſemel tantum dotentur, quem text. in eâ ſpecie expendit Lucas de Penna ſi quis decurio, colu. 2. C. de decurionibus, lib. 10. Ancarranus conſ. 404. Iaſon in l. in duobus, §. ſi ei qui, ff. de iureiurando verſ. tertio facit, & plures alij quos refert, & ſequitur Tiraq. in l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſignif.

Secundò, quia licèt non poteſt ne-
49 gari, quòd ſi in totum dicta Eccleſia remaneret indotata, ſi requiſitus patronus eam non dotaſſet, priuaretur iurepatronatus, & qui denuò dotaſſet, id acquireret, vt tradunt Hoſtienſis in cap. nouit de iurepatronat. per text. in cap. quicumque, 16. quæſt. 7. & proſequitur late Lambertin. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. quæſt. 6. articul. 3. numero 24. & ſeqq. Sed diuerſa ratio eſt, quando venit in diminutionem primæ dotationis, quia
50 hoc caſu non tenetur ſupplere dotationem: nec ſi tertius ſuppleat, ad-

quirit iuſpatronatus iunctim cum primo patrono, gloſ. in cap. quoniam de iurepatronatus, & ibi Cardinalis in 1. quæſt. & Calderinus in cap. ſignicaſti de iurepatronat. Lambertin. eodem lib. 1. p. 1. q. 6. art. 6. num. 2. & 3.

51 Tertiò, quia dos Eccleſiæ æquiparatur doti filiæ, & inter vnam, & alteram dotem datur omnimoda ſimilitudo, vt tradit Rofredus de iurepatronat. verſic. Sequitur ſecunda cauſa, & ex eo Paulus de Citadinis eodem, 3. part. in ſecunda cauſa adquirendi iuſpatronatus, num. 17. & 29. Cum ita ſit legalis obligatio dotandi Eccleſiam, ita dotandi filiam, cum procedat ex iure naturali obligatio eam alendi, vt ſunt iura vulgaria. Etſi pater ſemel dotauerit filiam, & fortè fortuna ipſa conſumpſerit dotem, aut eam perdiderit, iterum pater tenetur filiam do-

52 tare, quando tota dos eſt deperdita, ita quòd non illi remaneant alimenta neceſſaria, vt tradit Bart. in l. ſi cum dotem, §. 1. numero 12. ff. ſolution. matrimonio, & ibi Alexand. numero 6. Bald. in Authent. quod locum, numero 4. C. de collationib. Molin. lib. 2. de primog. cap. 16. numero 23. Lara in l. ſi quis à liberis, §. idem iudex, num. 23. ff. de liber. agnoſcend. Baeça de non melior. cap. 16. num. 20. cum ſeqq. Secus ſi diminuit aliquid de dote, & ſufficienter dotata remaneret quoad alimenta neceſſaria, vt ſatis inſinuant DD. citati. Et in his terminis eſt noſter ſermo duplici ratione, primò, quia quoad ſortem cenſus eadem remanet, & ita reperiri poſſunt cenſus ad rationem viginti minori pretio, vt experientia conſtat, quòd cenſus impoſiti ad rationem vnius pro viginta, minori pretio emuntur: & ſic patet quòd

53 diminutio prætenſa eſt parua. Secundò, quia dicti dotatores erant grati ſereniſsimo Philippo Secundo Hiſpaniarum Regi, quo mediante S. D. Pius Quintus Summus Pontifex vniuit dictæ Eccleſiæ beneficium curatum eius, & alia plura beneficia, ex quibus dicta Collegialis habet congruam ſuſtentationem.

Quartò, quando ſupereſſet aliqua dubitatio, Senatus Supremus Regius amouit omnimodam dubitationem, quia in dotationibus factis ante pracmaticam accretionis cẽſus, & in legatis factis ante eiuſdem promulgationem, & non adimpletis, re integra; numquam permiſit, quòd

54 obligati ad dotandum præſtarent maiorem quantitatem, quam ad rationem vnius pro quatuordecim, quæ fuit tempore promiſsionis, vt iudicatum fuit in lite, quæ ventilata fuit in Supremo Senatu inter Ludouicum de Ocampo, Franciſcumque Zorilla, & inter Syndicum monaſterij Sancti Franciſci villæ de Medina de Pumar, ſuper Capellaniæ fundatione, per Domnam Ioannam Arce Mãrique. Idem Senatus cenſuit in lite, quæ agitabatur inter Monaſterium de la Victoria huius ingẽtis Curiæ, & inter San Petrum pharmacopolam, ſuper altera Capellania ab eius vxore relicta, quorum determinationes fuerunt notæ Senatoribus, quod iam deinceps non eſt hæſitandum, quorum exempla ſequuti fuerunt Supremi iudices, & ſequi nos debemus in ſimilibus cauſarum deciſionibus propter authoritatem rei iudicatæ, vt dixit I. C. in dict. l. filius, ff. ad l. Corneliam de falſis, ibi: Sic inueni Senatum cenſuiſſe: & per plura, quæ notauimus ſuprà, num. 43. & 44. & de his

55 ſententijs idem dicendum ſit, quòd de Rota Romana dicitur, quòd eius reſolutio habet vim communis opinionis, vt pulcre traditur in procemio regularum Cancellariæ, num. 23. Afflict. deciſ. 383. in noſtra quæſt. Senatus Supremus Regius iudicauit anno 1615. in fauorẽ noſtri Ducis Patroni, qui

qui declarauit dictum Ducem non teneri ſupplere diminutionem dicti cenſus ex accretione pragmaticæ, cum à principio fundationis Collegialis conſignata ei fuit quantitas redditus duorum millium ducatorum, & in ſortem principalem fuerunt conſignati viginti & octo mille ducati ad rationem vnius pro quatuordecim ſuper gabellis villæ de S. Clemente. Ex qua ſententia deducitur, quòd patronus non tenetur de euictione redditus Capellaniæ conſignati à fundatore, ſi diminutio contingat caſu, vel forte fortuna, vel alio caſu ſine culpa patroni.

Sententia ſupremi Senatus corroborari poteſt alia ſententia Prætorij * Granatenſis lata in fauorem patroni, quæ ibi magnis viribus ventilata fuit in cauſa Capellaniæ Conchenſis fundata à Martino Ruiz de Santo Domingo ciue villæ de Potoſi in ſuo teſtamẽto, inter Licẽtiatum Ioſephum Belloſo ciuem Conchenſem, Capellanum
56 dictæ Capellaniæ minoris actorem ex vna parte, & inter Ioannem Vribe de Teruel Decurionem dictæ ciuitatis Conchẽſis patronem ex altera parte, quæ lis maximè conducit ad noſtrã quæſtionem, & ad hodiernam praxim licet eam inſcribere: & ad eius intelligentiam præmittitur clauſula fundationis, quæ ſubſequitur.

Item digo, que aura ocho años poco, mas o menos, que embiè deſde eſta villa a los Reinos de España diez mil y quatro ciẽtos y treinta peſos de plata enſayada, y marcada, de valor cada vn peſo de quatrocientos y cincuenta marauedis, y conſignados a Hernãdo de Santo Domingo, mi hermano, vezino de la ciudad de Cuẽca, en los Reinos de España; el qual por muchas cartas, q̃ me ha eſcrito, me ha cõprado ochocientos ducados de renta en cada vn año, poco mas o menos. Mando, que de la renta que pareciere auer comprado el dicho mi hermano con la dicha moneda, ſe tomen los quatrocientos y cincuenta ducados de ellos de renta en cada vn año, lo mejor parado de todos ellos; cõ los quales deſde luego inſtituyo, y fundo dos Capellanias perpetuas para ſiempre jamas, ſeruideras; en el Monaſterio de Santo Domingo de la dicha ciudad, en la Capilla que alli eſtà de mis abuelos, padres, antepaſſados, adonde los ſuſodichos eſtan enterrados.

Item mando; que los dichos mis patronos, para ſiempre jamas, gaſten el remanente de la renta de los dichos ochocientos ducados, mas o menos, los que ſon, que el dicho Hernando Ruiz de Santo Domingo; mi hermano, comprò de los dichos diez mil y quatrocientos y treinta peſos de juſo referidos, que embiè, ſacados los dichos quatrocientos y cincuenta ducados, los gaſten en caſar mis ſobrinas, hijas de mis hermanos Hernando Ruiz de Santo Domingo, vezinos de la dicha ciudad; y deſto han de gozar todo el tiempo que huuiere hijas de los dichos mis hermanos: porque deſpues de caſadas las dichas mis ſobrinas con la dicha renta, la cantidad de ella quiero que ſe le dè a cada vna de las dichas mis ſobrinas, ſon ſeiſcientos ducados de moneda de Caſtilla, e para eſte efecto ſe ha de tomar la renta que baſtare y de los años que huuiere meneſter para que ſe cumpla lo ſuſodicho, tomando en cuenta lo que ha corrido: e fecho lo ſuſodicho, ha de quedar todo lo mas para los dichos mis herederos.

Et in executione huius clauſulæ Fernandus Ruiz de Sãto Domingo teſtamentarius dicti teſtatoris per inſtrumentum publicum conſignauit quatuorcentum & quinquaginta ducatos dictis Capellanijs, ſuper vectigalibus ciuitatis de Guete trecentos ex his, & cæteros centum & quinquaginta ſuper Concilio, & vicinis oppidi de Honrubia cum priuilegio Regio, quæ conſignatio dictæ quantitatis annuæ Capellanis dictis relicta fuit, vt quotanis veluti rem propriam ipſi exigant, quam conſignationem acceptauerunt

uerunt Capellani prædicti, & multo tempore exigerunt redditus dictorũ cenſuum.

Quo ſuppoſito dictus Licentiatus Ioſephus Belloſo Capellanus minor mouit litem contra patronum aſſerendo, quòd dicta ſua Capellania minor in redditu exiſtit diminuta in tertia parte propter reductionem pragmaticæ cenſus, quæ creuit quantitatem cenſuum de quantitate quatuordecima vſque ad rationem viginti, & quòd dictus patronus tenetur de euictione, & ſupplere quantitatem diminutam: & quòd nullatenus teneatur ſunt ſequentia obſeruanda.

Primò, quia dictus fundator in ſua dicta clauſula non dixit, quòd ex quantitate decẽ milliũ ponderũ ducatorũ emerentur dicti quatuorcentum & quinquaginta ducati, quod eſt caſus in quo poterat diſputari, ſi ſemel facta conſignatio, debuerat ſuppleri diminutio, quæ poſteà ſuperuenit ex quantitate decem millium ducatorũ, veluti onus vniuerſale omnibus illis, niſi ex reditu iam ſituato, & empto, cuius ſors erat octingentorum ducatorum plus, minuſve ad rationem vnius pro quatuordecim, ex quibus ſumerẽtur quatuorcentum & quinquaginta ducati, quibus protinus fecit conſignationem. Vnde prouenit, quòd iam adiudicato redditu in relata conſignatione ad dictam rationem dictus Capellanus non poteſt petere, vt redditus imponatur, ad rationem viginti; quia legatum fuit factum relatio-
57 ne redditus iam empti tempore teſtamenti, vt conſtat ex dicta clauſula, & ex neceſſaria conſequentia dicti centum & quinquaginta ducati debent habere æſtimationem ſecundùm tempus, quo teſtator eos conſignauit, & non ſecundùm accretionem pragmaticæ, quæ poſteà ſuperuenit, l. ſi ita ſcripſerit, ff. de legatis 2. l. Iulianus, §. vltimo, l. vxorem, §. teſtamento, el 1. ff. de legat. 3. vbi cum teſtator legaſſet pueros ætates ſeptem annorum, & vixiſſet teſtator poſt conditum teſtamẽtum multos annos, & tempore mortis habuiſſet alios eiuſdem ætatis pueros, & dubitatum eſſet, an hi poſtremi pueri legato illo continerẽtur? reſpõdit Scæuola, deberi ſolùm pueros, qui extabant tempore teſtamenti, l. ſi ita, ff. de aur. & argent. legat. l. Aurelius, §. 1. ff. de liberat. legat. quibus iuribus probatur, quòd æſtimatio valoris lega-
58 ti debeat attendi tempore diſpoſitionis: igitur ſi reditus teſtatoris erat ad rationem vnius pro quatuordecim, legatum factum de eo, aut parte ipſius, debet conſiderari ſecundùm conſignationem, quæ tunc temporis habebat, & non ſecundùm reductionem pragmaticæ, quæ poſteà ſuperuenit poſt conditum teſtamentum. Paulus Caſtrenſis in l. cùm ſtipulamur, ff. de verborum obligationib. vbi probat, quòd ſi teſtator quidam reliquerat opus pium, ſcilicèt, quidquid reſtaret de pecunijs ſuis in monte Florentiæ, ius operis pij ſolummodò erit ad reſiduum, quod tempore teſtamenti exiſtere poterat, & non ad id, quod ſuperuenit poſt teſtamentum, & ante mortem teſtatoris: & ita iudicatum ſcribit: quæ doctrina adaptatur noſtræ quæſtioni; quia fundator relinquit redditus effectiuè, quos obtinuerat ex quatuorcentum & quinquaginta ducatis, iſtis Capellanijs; quia cum fuiſſent ad rationem vnius pro quatuordecim impoſiti, quorum ſors conſiſtebat in ſexcentum mille & trecentos ducatos, cum iſte valor ſit certus tempore teſtamenti, non ſubeſt cauſa, nec fundamentum, vt dictus Capellanus prætendat reductionem, & æ-
58 ſtimationem maiorem, quàm dicta Capellania habebat tempore fundationis: ſequitur Fulgoſius cõſ. 37. Curſius Iunior conſ. 277. num. 13. Menochius cõſ. 97. n. 72. & lib. 4. præſumpt.

127.

127.numero 1.cum ſequentibus, Felinus in cap.ad hæc, de reſcript.el 1.Caſtillo Sotomaior lib.1. de vſufructu, cap.44.à num.1.& ſequentibus, Fontanela tom.1.de pact.nupt.clauſ.4.gl. 9.p.4.n.6.

Secundò, quia ſi attenditur tempore mortis, & ſcripturę, vbi fuit aſsignata dicta quantitas, negari non poteſt, quòd voluntas fundatoris non ſit adimpleta; quia quod continet teſtamentum fuit in ſcriptura conſignationis executioni mandatum, & iſte actus eſt ſufficiens, vt ſit omni ex parte fundatoris voluntas adimpleta, ſine eo, quòd futuri euentus proſpiciantur, vt animaduertit Fulgoſius in l.ſocius pro filia, in principio, ff. pro ſocio, notabil. 5.vbi dicit, quòd ſi inter fratres actum ſit, vt dotes filiarum ſoluantur ex bonis communibus, intelligitur, vt ſemel tantùm dotentur, vt diximus ſupr.nu-
59 mero 52.ex Molina, & alijs. Semel enim facta redditus deſignatione à fundatore, ſi poſteà ſuperueniat redditus diminutio, nec teſtator, nec eius hæres, nec patronus tenentur ſupplere, & reducere redditum ad valorem, qui
60 habebat tempore fundationis; quia regulare eſt, quòd conditionis implementum ſufficit durare per momentum, vt conditio perfectè adimpleta dicatur, l.ſi quis hæredem, C.de inſtitution.& ſubſtitutionibus, & ibi traduat Doctores plura, & in propoſito Tiraquellus in l. ſi vnquam, numero 189. cum ſequentibus, C. de reuocand.donation.quem & alios allegat Molina lib.1.cap.6.numero 17.de primogenijs, Aluarus Valaſcus conſultatione 222.numero 19. Petrus Surdus conſilio 36.numero 27.lib.1. Stephanus Gratianus diſceptation. forenſi 68.nu.1.

61 Et confirmatur, quia obligatus ex contractu, vel alio modo ad rem tradendam, ſemel etiam tradendo liberatur, nec reuiuiſcit obligatio, etiamſi ad illum denuo reuertatur, gloſſa magna in l.ab emptione, ff.de pactis, & ibi Bartol.colum.2.gloſ.in l.ſi cũ fundum venderes, verbo, tradat, ff.de cõtrahenda emption.& in l.3.§.vnde vi, verb.vindicare, ff.de vi, & vi armata, & alijs pluribus relatis à Tiraq.verb. ſuſceperit liberos, nu.191.in d.l.ſi vnquam.

Cui non obſtat limitatio, quam ponit Molina in lib.1.cap.6.num.18. & 19.quia loquitur in conditione ſi ſine liberis deceſſerit impoſita in maioratibus, cum eorum materia ſit perpe-
62 tua, eſt neceſſarium, quòd implementum huius conditionis habeat tractũ ſucceſsiuum, l.ſi quis ita legauerit, ff. de condit.& demonſtrat.vbi DD.Sed in caſu noſtræ dubitationis debet iudi-
63 cari Capellanias eſſe perpetuas cum prima dotatione, ſine eo, quòd iterum dotentur in caſibus poſteà contingentibus; quia cẽſus, aut vulgò, juros, & ſi diminutioni, & augmento ſint obnoxij perfecerunt conſignationem perpetuam, & pro bonis perpetuis habentur, vt latè ſup.diximus.

Cæterum ita executata diſpoſitione cum actu æquali correſpondente ſtatui rerum tempore mortis teſta-
64 toris, mutatio, quæ ſuperuenit ſine culpa hæredis, non grauat eum, vt ſatisfaciat legato ſemel adimpleto, probat gloſſa in l.ſi ſeruus, §.quicumque, in fine, ff.de legatis 1.vbi cum textus dixiſſet, quòd ſi mortis tempore plena ſumma fuerit, & poſteà aliquid ex ea deperierit, ſine dubio ſoli hæredi perit: vbi gl. dicit, quòd ſic eſt intelligendum, ſi diminutio proueniat culpa hæredis: idem probat l.18.tit.9.p.6.ibi: *E ſi los diez marauedis ſobredichos fueſſen en el arca quando murio el teſtador, è por culpa del heredero ſe menoſcabaron deſpues, tenudo es el heredero de dar faſta en aquella cantidad ſobredicha.* Igitur à contrario ſenſu, ſi diminutio non fuiſſet culpa hæredis, non tenetur ad ſupplemẽtum.

Tertiò, quia dictum legatum 450. ducatorum non fuit onus impoſitum omnibus octingentis aureis, reſiduumque non eſt relictum in ſecuritatem dicti legati, ſed ad differentem
65 effectum dotandi filias fratrum teſtatoris: ex quo ſequitur, quòd dicta diminutio debet currere contra Capellanias, & non contra habentes tale reſiduum; quia id fuit alijs perſonis aſsignatum, & damnum reductionis debet eſſe ęquale omnibus: & reportare illud non debent alij, quibus reſiduum adiudicatum fuit, l. pœnales, §. ſi Titio, ff. ad legem Falcidiam. qui textum probat, quod quidam teſtator diſpoſuit, quòd de triginta præſtarentur quindecim Seio, & de triginta diminuta fuerunt ſex, & inibi Iuriſconſul. interrogat, ſi de hac diminutione debet eſſe particeps legatarius, aut fideicommiſſarius de quindecim, aut totum exigere debet quindecim, cum extēt bona? & reſpondet, quòd diminutio debet pro rata conſiderari habita ratione ad triginta: & ibi gloſſa, verbo, ſi Titio, oſtendit rationem; quia qui de triginta ſoluere mandauit quindecim, voluit, vt alia quindecim relinquerentur in perſona fideicommiſſarij, & vna pars non fuit obnoxia euictioni alterius, niſi quod damnum vtriuſque ſit commune, vt fuiſſet communis vtilitas, l. facta, 65. §. ſi Titius rogatus ſit, ff. ad Trebellianum, l. Plautius, 43. ff. de condition. & demonſtration. Et in ſimili conſiderat Gulliermus de Cuno, & poſt eum Paulus Caſtrenſi in l. ſi familiæ, numero 1. C. familiæ erci-
67 ſcundæ: vbi in ſimili caſu habuit, quòd diminutio nō debebat ſuppleri à collegatario: & rationem reddidit: quia ſicut tibi ablata eſt tua dimidia: ita potuit auferri fratri tuo altera dimidia, in qua euincens habet idem ius.

Et non obſtat, quòd teſtator non iuſsit ſpecifice, quòd trecentū & quinquaginta aurei reſtantes fuiſſent dotibus ſuarum conſanguinearum, & poſteà ſuis hæredibus, niſi quòd reſiduum extractis quadringentis & quinquaginta aureis: quod fuit idem ac ſi dixiſſet, priùs extrahantur dicti quadringēti & quinquaginta aurei inſtitutioni Capellaniarum, & reſiduū plus minuſve deſeruiat dotationi conſanguinearum.

Et quia etiam obiectio Capellani excludere conatur clauſulam fundationis literaliter, eſt aduertendum, quòd in dicta clauſula continentur duo legata. Vnum de 450. ducat. Capellanijs, quæ dicit teſtator, quòd ſumantur ex redditu octingentorum aureorum empto per ſuum fratrem. Alterum eſt reſidui 800. ſumptis 450. dotibus ſuarum cōſanguinearum, & poſteà ſuis hæredibus: & hoc legatum reſidui eſt, tàm ſpeciale, ſicut eſt legatum Capellaniarum, quod reducitur ad ſummam 350. aureos, quæ erat quātitas reſidui tempore mortis teſtatoris: & idem voluit exprimere teſtator, quòd reſiduum conuerteretur in dotibus, & poſteà ſuis hæredibus veniſſet, ac ſi expreſsè conſtituiſſet quantitatem, quę tunc reſiduum importabat, vt probat Paulus Caſtrenſis in l. cùm ſtipulamur, numero 3. ff. de ver-
68 borum obligationibus, cuius doctrina eſt anteà relata, ſed quia eſt in terminis eſt referenda, ibi: *Semel etiam conſului per prædicta, cum quidam teſtator mandaſſet debita ſua ſolui de pecunijs, quas habebat in monte Florentiæ: & poſteà dixit, quòd illud, quod reſtaret ſolutis debitis de dicta pecunia, relinquebat cuidam hoſpitali. Pone ergo, quòd tempore teſtamenti ſolutis debitis reſtaſſent mille, teſtator ſuperuixit per plures annos, & plures alias pecunias in monte adquiſiuit: ita quòd ſolutis debitis reſtabant tria millia, an totum debeatur hoſpitali? & videtur per prædicta dicendum, quòd non, ſed mille tantùm, in quibus potuit operari tempore teſtamenti propter verbum reſta.*

reſtarent, *quod eſt præteriti imperfecti ſubiunctiui, & præſentis temporis optatiui per iſtam legem ſic intellectam per Doctores.* Ecce vbi legatum reſidui fuit factum in fauorem operis pij. & ad ſciendum, quæ quantitas comprehenditur in eo, concludit Paulus Caſtrenſis, eſſe attendendum tempus mortis: igitur ſi reſiduum tunc erat
69 mille, ita idem importaret legare reſiduum, quàm ſi legaſſet mille; quia verbum reſiduum eſt relatiuum, & verbum præſentis temporis ſignificat. Sequitur, & alios referens Socinus Iunior conſ. 99 num. 9. lib. 3. verſiculo, Sextò facit pulcra deciſio, Paulus de Caſtro in prædicta l. cùm ſtipulamur, vbi dicit: *Quòd ſi teſtator leget hoſpitali quidquid reſtaret de ſuis pecunijs in mõte Florentiæ ſolutis priùs ex illis omnibus debitis, ſi tunc reſtarent mille, & poſteà ſuperuiuentem teſtatorem fuerũt plures pecuniæ adquiſitæ in dicto monte, taliter, quòd ſolutis debitis reſtarent tria millia, hoſpitali mille ſolùm debebuntur inſpecto tempore teſtamenti. Et ita aiebat Paulus de Caſtro conſuluiſſe. Satis enim eſt, quòd legatum aliquid operetur, & valeat, ſcilicet, in dicta mille. & cum Paul. tranſit Alexand. ibi, & refert, & ſequitur Felin. in cap. ad hæc, 1. colum. in fin. cum ſequentibus, verſiculo, Et iſta importãt, de reſcriptis, dicis, hoc eſſe quotidianum: & ita fuit iudicatum Florentiæ, vt per eum. Sic igitur in noſtro caſu quæ poſt teſtamentum ſuperuenerunt, legato non comprehenduntur, cum legatum ſatis operetur in repertis tẽpore teſtamenti.*

Quarto, quod conſtanter eſt atten-
70 dendum; quòd dictus teſtamentarius adimpleuit diſpoſitionem fundatoris in præfata forma, nullo iure ſuſtineri poteſt, quòd poſt impletam, & executioni mandatam fundatoris voluntatem, prætendatur ius euictionis, vt hæres, vel patronus ſemper ſecurum faciat redditum Capellaniarũ, cum vulgare ſit, quòd in re donata alteri, & ei-
71 que tradita non habet locũ euictio, ex l. Ariſto, §. fin. cũ ſimilibus, ff. de donation. & Anton. Gom. lib. 2. variar. c. 2. num. 3. & alijs plurimis reſoluimus ſuprà q. 25. latiſsimè. Et idem concludẽdũ eſſe puto in legatis, & prælegatis, ex l. cùm pater, §. euictis, ff. de lega. 2. de quo copioſè diximus ſuprà q. 27. quod ſine dubio procedit in hoc caſu, quia legatum fuit factum à fundatore cũ deſignatione certa redditus, quod idem reputatur ac ſi fuiſſet legatum factum in ſpecie.

Quibus accedit, quòd caſus, qui poſt promulgationem pragmaticæ venit,
72 fuit per factum Principis, cui reſiſti non poteſt; & in his terminis ceſſat omnino, & non habet locum ius euictionis, & defuncti hæres, aut patronus ex prædicto caſu nõ debet inquietari, nec moleſtari, ex l. Lutius, ff. de euictionib. & diximus ſupr. numero 33. & ſupr. quæſtion. 52 Ioan. Bapt. Coſt. de facti ſcientia inſpectione 38. per totam, Gamma deciſ. 349. n. 8. Cui additur, quòd ex diſtributione facta à fundatore, reſultat excluſio Capellani; quia tunc particeps in dicta diſtributione non eſt obnoxius ad ſupplendã aliorum legatorum diminutionem, niſi adſit grauamen ſpeciale, vt in l. cùm pater, §. euictis, ff. de legatis 2. gloſ. in l. ſi cogitatione, 21. verbo, voluntatẽ, C. famil. erciſcund. ibi & nota, quòd de huiuſmodi euictione non agitur de euictione, l. 9. tit. 15. part. 6. ibi: *Pero ſi el padre, o teſtador partiere la heredad en ſu vida entre los herederos, o en ſu finamiento, o deſpues que el finare vencieſſe alguno de ellos en juizio alguna de las coſas que le vinieron en ſu parte: entonces los otros herederos non han el fazerle enmienda alguna.* Obſeruant Aiora de partition. 3. part. quæſt. 9. n. 20. Morquech. de diuiſ. bonor. lib. 1. c. 8. n. 13. Aluar. Valaſc. de partit. quæſtion. 37. num. 17.

73 Quintò deducitur ex omnibus ſuprà dictis, quòd legatum 450. ducatorum

fuit taxatiuum, & non demonſtratiuū: igitur non fuit, quòd ex redditu octingentorum aureorum ſumantur dicti 450. aurei Capellanijs, vt tota quantitas dicatur obligata ad illorum ſolutionem, vt Capellanus prætendit, ſed ſolùm voluit fundator ſeparare, & diuidere ſummam 450. aureorum, cum reſiduum remanebat liberum, & non ſubiectum oneri aliquo, fecit de eo diſpoſitionem aliam ſpecialem in diuerſo legato, quo caſu dictum legatum præciſè eſt, vt ſit taxatiuum, taliter quòd diminutio currere debet pro rata vniuſcuiuſque legati, vt in indiuiduo probat Caualcanus in indice ad 1. part. deciſionum, lit. V. verſic. Verba in dubio præſumuntur, num. 4 verſic. Quarto præmitto, vbi animaduertit, quod in hac materia ſunt duo caſus conſiderandi, & diſtinguēdi. Primus, quando teſtator mandat altare, vel Capellam fieri, aut Miſſam quotidianam, aut anniuerſarium ſingulo anno ſine quantitate expreſſa mercedis, intelligitur teſtatorem voluiſſe fieri ſolutionem de tempore in tempus ſecundùm curſum, & valorem monetarum, & pretium Miſſarum temporis, quo diſpoſitio teſtatoris adimpleretur, adeò quòd diminutio, & augmentum, commodum, & incommodum ſpectat ad hæredem.

Secundus caſus eſt, quando teſtator declarat quantitatem ſoluendam, vt grauo hæredes ad faciendam vnam Capellam, aut Altare, aut ad faciendum celebrare Miſſam quotidianam, cum expenſa ſcutorum centum, vel per Capellanum, qui habeat ſcutos viginti ſingulo anno; tunc augmentum, & diminutio, commodum, & incommodum non ſpectat ad hæredem, ſed ad rem legatam, & ad eum cuius contemplatio-

74 ne fuit factum legatum. Cuius diſtinctio eſt deciſiua litis; quia fundator non dixit, quòd fundentur duæ Capellaniæ ſimpliciter, nec quot tot Miſſæ celebrentur, qui eſt primus caſus, in quo non attenditur augmentum, & diminutio cenſuum, omni tempore legatum debet adimpleri, niſi quòd fundator aſsignat pro dote Capellaniarum quatuorcentum & quinquaginta aureos: tunc enim diminutio ſuperueniens non debet ſuppleri ab hæredibus, vt expreſſè tenet Caualcanus, & ita conſuluiſſe fatetur. Atque inferiùs numer. 7. ſubiungit, quòd teſtator dixerat. Habeat pro ſua mercede florenos quadringinta, hoc eſt, quòd hæredes ſoluant ſingulo anno florenos quadringinta: quod verbum ſoluat, vel habeat pro mercede, importat diſpoſitionem taxatiuam: & allegat Bartol. Pillingot. in conſil. 119. numero 16. & 17. lib. 2. vltimarum volunt. diuerſ. pag. 215.

75 Quòd pro ſe adeſt naturalis ratio, nempe, quòd ſi cenſus, qui traditi fuerunt Capellanis, habuerant aliquod augmentum in redditu, eis accreſceret: ita & diminutio contra Capellanos debet eſſe, & non contra hæredem, in cuius vtilitatem augmentū non debebat eſſe: ſic obſeruat Ioannes Baptiſta Coſta de re integra, diſtinct. 99. num. 6. verſ. *Sic qua ratione diffinitum eſt, quòd hæres non tenetur ſupplere tenuitatem, vel deficientiam legati relicti ad vſum pium, ſicuti non potitur lucro ſuperabundanti.* Lara lib. 1. de anniuerſarijs, cap. 15. num. 15. vbi reſoluit cum diſtinctione, quòd ſi fundatus ſit anniuerſarius ſuper fructibus alicuius fundi, ſi fructus diminuantur ex poſtfacto, diſtinctio eſt, aut diminutio eſt perpetua, & tunc currit periculo anniuerſarij: aut temporalis, & hæc debet ſuppleri ab hærede, ad quem augmentum fructuum pertinet: & hinc oritur reſponſio ad l. Lutius, ff de aliment. & cibar. legatis. & ad l. Paulo Calimaco, §. Iulianus, ff. de legat. 3. qui ſunt textus, qui ponderantur pro parte Capelani

ad

ad dicendum, quòd quando teſtator iubet dari centum aureos ex fructibus certi fundi, omnes fructus ſunt
76 obligati ad ſolutionem eorum; quia conſignatus fuit fundus ſimpliciter, & omne grauamen reſpicit totum fundum, & fit onus reale ipſius prædij. Aluarus Valaſcus de iure emphyt. quæſt. 4. num. 7. Ioannes Garcia de expenſis, cap. 4. numero 30. vbi ideò obligationem contrahi concludunt dicti authores; quia ſuppoſitio fũdi nihil aliud videtur effeciſſe, quam obligationem fundi. Sed in noſtra ſpecie onus non reſpicit totam quantitatem octingentorum aureorum, ſed fundator ſeparat quantitatem Capellaniarum à quantitate dotis: & etiam quia dict. l. Lutius cum alijs procedit, quando legatum eſt annuum ſine commixtione proprietatis: & in hac ſpecie non ſo-
77 lùm legatum fuit annuum, verùmetiã comprehendit proprietatem cenſuum, & abſque dubio diminutio debet eſſe periculo eorũ, qui receperunt cenſus.

Reſtant ſatisfacere argumenta in contrarium adducta, non obſtat dicere, quòd teſtator non fundauit Capellanias in cenſibus, nec in fundo ſpeciali, nec legauit proprietatem aliquam, niſi quantitatem annuam monetarũ: & cum ſit quantitas ſucceptura, niſi to-
78 ta quantitate perempta, genus non perit, l. incendium, C. ſi certum petatur, & conſequenter licèt dicta quantitas ex accidenti diminuta fuerit poſt mortem teſtatoris, debet legatum totum conſeruari, & hæres ſupplere debet, l. ſi ſeruus, §. quicumque, ff. de legatis 1. l. in ratione, §. diligenter, ff. ad l. Falcidiam.

79 Cui argumento facilè reſpondetur; quia procedit in legato quantitatis generaliter relicto; tunc enim niſi tota quantitate perempta, genus non perit, & in hoc caſu non fuit legatum quantitatis ſimpliciter relictum, ſed in certa parte redditus, & determinato, nempè in cenſibus emptis à dicto commiſſario vſque ad quãtitatem quadrigentorum & quinquaginta ducatorum, in quo caſu magis cenſetur legatum in ſpecie, quàm quantitatis, vt in l. Quintus Mutius, la ſegunda, §. ſi autem aurum, ff. de auro & argento legato, ibi: Id paterfamilias videtur teſtamento legaſſe, quod eius aliqua forma eſt expreſſum, veluti, quæ Philippi ſunt, itemquè nomiſmata, & ſimilia. Et comprobatur ex l. 18. titul. 9. parte 6. vbi quando legatum pecuniæ facit relationem ad locum certum, & terminatum, diminutio ſuperueniens non currit contra hæredem, niſi ipſius culpa fuiſſet cauſata, expreſsè probat text. in d. l. ſi ſeruus, §. quicumque, iuncta glo. verb. deperierit.

Secundò, quia falſum eſt dicere, quòd teſtator non fundauit Capellanias in cenſibus, & quòd non reliquerat eorum proprietatem; quia certò certius eſt, quòd legatum non ſolùm fuit annale, verùm etiam comprehendit proprietatem cenſuum correſpon-
80 dentium quantitati, quam teſtator reliquerat; & vnum & alterum fuit, quod teſtator applicauit Capellanijs, ibi: *Mando, que de la renta que pareciere auer comprado el dicho mi hermano con la dicha moneda, ſe tomen los quatrocientos y cinquenta ducados dellos de renta en cada vn año, con los quales deſde luego fundo dos Capellanias*, Quæ verba non ſignificant redditum annalem in abſtracto, niſi redditum iam emptum, in quo comprehenditur præciſè proprietas; quia dictio, *dellos*, facit relationem ad totum præcedens in eodem ſenſu, & cũ omnibus ſuis qualitatibus, vt poſt Felinum, & Baldum, & alios quàmplures reſoluit Caſtellus Sotomaior lib. 3. cõtrouerſiarum, cap. 15. num. 42. & in ſimili conſiderat Petrus Surdus conſil. 319. ex nu. 7. cum ſequentib. lib. 1. vbi diſputat eandem quæſtionem: Si in

81 legato quantitatis annuæ comprehen
datur proprietas bonorum, reſoluit
cum pluribus fundamentis affirmati-
uè, & ſubiungit rationem; quia ſecun-
dùm loquendi vſum, nihil aliud eſt da-
re tercentum annuos aureos, quàm da
re prædia, quæ tantùm ferant introi-
tum, & hunc eſſe communem vſum lo
quendi omnibus notorium, & ſecun-
dùm illũ verba teſtamenti ſunt inter-
pretanda: & in num. 9. allegat l. ſi quis
argentum, §. ſi verò redditum, C. de
donatio. vbi legatum certi annui red-
ditus ex poſſeſsionibus, vel bonis te-
ſtatoris complectitur proprietatem
ipſorum bonorũ, & debent bona præ-
82 ſtari legatario vſque ad concurrẽtem
quantitatem, Gamma deciſion. 92. ex
num. 1. Guido Papa ſingular. 442. Ca-
pitius deciſion. 188. Franc. Marc. deci
ſion. 870. part. 1. Rota Romana deciſ.
121. num. 7. part. 2. in nouiſ. Menoch.
lib. 4. præſumpt. 132. num. 7. cum plu-
ribus Molina lib. 1. de primogen. cap.
19. num. 8. vbi concludit, quòd in hoc
caſu, & ſimilibus proprietas non reci-
pit ſeparationem ab vſu, ſed plenum
83 rei dominium donatum cẽſeri debet,
l. donationes, §. ſpecies, ff. de donatio.
Mantica de coniect. lib. 9. tit. 2. n. 29.
Caſtel. Sotom. de vſufruct. c. 30. n. 40.
vbi latiſsimè.

Vlteriùs confirmatur, quia iſta pro
prietas non reſidebat in poteſtate hæ
redum, niſi translata in Capellanias
teſtator non grauauit hæredes, vt ſol-
uerent redditum; quia verba quibus
vſus fuit, *tomenſe los quatrocientos y cin
cuenta ducados dellos*, abſque eo, quòd
diceret, quòd hæredes annuatim eos
ſoluerent: & non ob aliam rationem,
niſi quia proprietas fuit alienata, vt
per Surdum dict. conſil. 319. num. 15.
84 vbi opponit de l. fundi Trebatiani, ff.
de fundo legato, vbi relicto redditu a-
licuius fundi, non eſt præſtandus fun-
dus: & cum reſponſo probatur conſi-
deratio eiuſdem Surdi; quia ſoluit dif-
ficultatem dicendo: quòd in prædicta
lege conſtat teſtatorem voluiſſe, quòd
legatarius perciperet redditus de ma-
nu hæredis, vt ibi exponit gloſſa 1. &
cum proprietas comprehẽdatur in le-
gato, translatum fuit dominium mi-
niſterio legis in Capellanos, tamquã
legatarios, l. à Titio, 66. ff. de furtis, l.
63. tit. 14. part. 7. l. 1. C. commun. de le
gat. Anton. Gomez tom. 1. variarum,
c. 12. n. 7. Ioan. Garc. de expenſ. c. 5. n.
24. Hieron. de Ceual. tom. 1. cõmun.
contra commun. quæſt. 79 & tom. 2. q.
635. num. 6.

Et huic translationi, & adquiſitio-
ni legali ſubſequuta eſt traditio realis,
& vera per inſtrumẽtum facta per te-
ſtamẽtarium in fauorem primi Capel-
lani acceptantis pro ſe, & alijs ſucceſ-
ſoribus, & ad transferendum dominiũ
non fuit neceſſarius alius actus magis,
quàm ceſsio, & mandatum in rem pro
priam, quæ in incorporalibus habetur
pro vera, & reali traditione, l. 1. C. de
85 donation. Bald. in l. ex legato, num. 2.
C. de legatis, & in l. vltim. C. quando
fiſc. vel priuat. Menoch. conſ. 361. ex
num. 38. lib. 4. Stephanus Gratianus
tom. 2. diſcepta. forenſ. 310. num. 2. Et
cum ceſsione concurrit, quòd in dicto
inſtrumento conſignãtur dicti reddi-
tus Capellaniatum, quæ conſignatio
ex natura dominij trãslationem com-
86 plectitur. Ita Rebuffus in l. aſsignare,
107. ff. de verborum ſignificat. Bald.
in l. 2. nu. 7. C. commun. de legat. Gra-
tianus tom. 2. diſceptat. 342. num. 15.
Ex quo reſultat præciſè, quòd diminu
tio ſuperueniens currit contra Capel-
lanos; quia effectus dominij eſt, quòd
damna patiatur dominus rei ſicuti cõ-
modis potitur, l. ſi id, quod, ff. de dona-
tion. inter, l. quæ fortuitis, C. de pi-
gnoratitia action. l. hoc ita verum, ff.
de pericul. & commod. rei ven. l. quod
in rerum, §. ſi quis poſt, ff. de legatis 1.
l. 24. tit. 5. p. 5. Petrus Surd. conſ. 61. n.
39. Cumque dicti cenſus ſunt applica-
ti, & appropriati Capellanijs per in-
ſtrumentum relatum à commiſſario;

quæ

quæ verba applico, & approprio indu
cunt translationem dominij, vt dici-
tur de verbo concedo, quòd transfer-
tur dominium: ita Felinus in cap. cum
venerabilis, 6. num. 4. de except. Bald.
in l. non ambigitur, in fin. ff. de legib.
iuxtà gloſ. in cap. 1. de vſur. lib. 6. An-
gel. in l. 1. in princ. ff. de conſtit. pecun.
Rebuffus in l. Princeps, 21. in fin. ff. de
verb. ſignif. Socin. conſ. 93. n. 17. lib. 1.
* Stephan. Gratianus tom. 5. diſceptat.
838. nu. 2.

Tertiò, quando legatum non cau-
ſaret translationem dominij, adhuc di
minutio fuerat periculo Capellano-
rum, & hæres, vel patronus adimplent
conſeruando ſortem principalem in-
demnem, ſine eo, quòd dicta ſors au-
gmentetur. Tum, quia legatum fuit ta
xatiuum nempè de 450. aureis in pro-
prietate cenſuum correſpondentium
eis: & quando eſt taxatiuum, non eſt
87 neceſſe, quòd in hærede reſidat; quia
reſtringitur legatum loco deſignato,
& non recipit extenſionem ad aliud:
& vt ſit taxatiuum adeſt alia conſide-
ratio, nempè, quia legatum, & locus
deſignatus fuit enuntiatum in vnica
oratione: & communis diſtinctio eſt
Doctorum, vt ad concordiam reducã
tur textus, ſi aſsignatio, & legatũ fue-
runt enuntiata in vna oratione pro ta
xatiuo eſt tenendum, ſed ſi in diuerſis
88 orationibus aſsignatio rei poſteà per-
fectæ, & legatum dicitur factum de-
monſtrationis cauſa: & tunc cætera
bona ſunt obnoxia, & obligata ad im-
pediendum tale legatum, vt in l. quidã
in teſtamento, ff. de legat. 1. vbi teſta-
tor dixit: *Aureos quadringentos Pam-
philæ dari volo, ita vt infra ſcriptum
eſt à Iulio actore aureos tot, & in caſtris
quos habeo, tot, & in numerato quos ha-
beo, tot.* Et teſtator poſteà vixit multo
tempore, & conſumpſit illos effectus,
quos ſignauerat: & dicit textus, quòd
debetur legatum, quia deſignatio im-
portauit demonſtrationem, & non cõ
ditionem, & tota virtus ſita fuit in eo,
quòd deſignatio fuit in alia oratione
poſita; quia ſi fuiſſet in eadem oratio-
ne in hunc modum, aureos quatuor, ẽ
tum, quos in arca habes, Pamphilo da-
ri volo, fuerat cõtrariũ, vt in l. ſi ſic le-
gatum, §. 1. & in l. ſi ſeruus, §. qui quin-
que, & in l. Lutius, §. ciuibus, ff. de lega
tis 2. quam diſtinctionẽ probant Pau-
lus Caſtrenſ. conſ. 339. num. 3. lib. 1 Fe
lin. in cap. ſuper literis, num. 4. de re-
ſcript. Decius conſ. 323. num. 1. Gigas
de penſion. q. 62. num. 3. Gozadin cõſ.
83. num. 7. qui dicit communẽ. Tellus
Hernández in l. 17. Taur. nu. 127. Me-
noch. lib. 4. præſumption. 167. num.
48. Petrus Surdus de aliment. tit. 4. q.
26. nu. 5.
89 Quartò non obſtat obiectio Ca-
pellani dicentis, quòd teſtator præci-
pit fieri Capellaniam perpetuam, &
ſemper, ibi: *Perpetuamente, y para ſiem
pre.* Ex quibus conſtat teſtatorem vo-
luiſſe fore Capellanias eſſe perpetuas,
ita & redditus voluit eſſe perpetuos:
quia reſpondetur, quia redditus fuerat
in cenſibus poſitus ad rationem vnius
pro quatuordecim poſt mortem teſta
toris; tunc enim temporis concedeba
tur redditus perpetuus, vt ſuprà laté di
ctum ſit, & ita hæres, vel teſtamenta-
rius adimpleuit aſsignando redditus
Capellaniarum in huiuſmodi cẽſibus,
Caualcan. in indice ad primam part.
dec. lit. V. verſic. Verba in dubio. Cæ-
terũ, quia verba perpetuò, & ſemper
ſignificant tempus infinitum, adhuc
ſunt intelligenda iuxtà mentẽ expreſ-
ſam teſtatoris. Igitur ſi quis legaſſet
ſemper, & perpetuò quadringẽtos au-
reos in cenſibus habitis ab eo ad ra-
tionem vnius pro quatuordecim, lega
tum erit perpetuum, dum conſignatio
durat, & ea deficiente, expirabit lega-
tum, & tamen dum aduenit ſucceſſus
verificabitur legatum in verbo, perpe
tuo, l. pater filium, §. fundum, ff. de leg.
90 3. ibi. Ita enim fiet, vt de nomine ve-
ſtro numquam exeat: reſtringitur iux-
tà ſubiectam materiam, in qua fuerunt
poſita,

poſita ſine extenſione ad alios caſus, & perſonas non expreſſas à teſtatore, vt idem demonſtrat tex. in authent. de reſtit. fideicommiſ. coll. 9. Ioannes Bolognetus in l. filiusfamil. §. Diui, nu. 269. & 270. ff. de legatis 1. Petrus Surdus conſ. 448. ex num. 21. vſque ad nu. 37. Baldus in l. aduerſus, in fine, C. de vſur. Iaſon in l. 1. num. 35. ff. ſoluto matrimon.

91 Quintò impedit minimè ſingulare Roman. 435. vbi dicit, quòd ſi legatũ eſt pium, licèt teſtator alienet rẽ conſignatam eius ſolutioni, nõ extinguitur legatum, Ripa lib. 3. reſponſ. cap. 11. Tiraquel. de priuileg. piæ cauſ. priuileg. 42. Euerard. in topicis loco ab alimentis ad cauſam piam, nu. 11. Sed facilis eſt ſolutio. Tũ, quia Romanus loquitur in caſu dubio, nempè, quãdo non cõſtat, quòd teſtator voluit, quòd ex illa re deſignata legatum ſoluatur; tunc fauore piæ cauſæ res potiùs cenſetur obligata, quàm taxatiuè poſita: at in noſtra ſpecie cõſtat enixe, quòd fuerunt aſsignati cenſus certi. Tum, quia in illo caſu non fuit legatum proprietatis ſimul cum annua quantitate, vt diximus, ſed in quantitate tantùm. Cæterùm, quia non procedit, quando teſtator diſpoſuerit de cæteris bonis, vt in præſenti fecit: vel etiam; quia eſt vera diſtinctio Caualcani, & Laræ in ſupra dict. locis, num. 25. & 26.

Sextò opponitur deciſio Rotæ 127. part. 1. diuerſorum, vbi determinatum fuit, quòd diminutio certæ quantitatis carnis aſsignatã certis Canonicis, non debet currere contra Canonicos. Cui facilè reſpondetur, quia deciſio fundata fuit in duobus. Primò, quia Canonici præſtiterant ſua bona in adminiſtratione cum onere eos alimentandi, vt conſtat ibi, & moti fuerunt domini ex eo, quòd à principio conceſſa fuerunt bona capituli in adminiſtratione dignitatibus ad hunc effectum, vt ex eorum redditibus darentur Ca-

92 nonicis neceſſaria ad victum. Secũdò, quia obligatio, & promiſsio nõ fuit in quantitate pecuniaria, niſi præſtandi carnem ad alimenta, & dari debẽt ſecundùm varietatem temporum, vt ibi conſtat. Quia pro reſponſione fuit cõſideratum, quòd à principio obligatio non fuit concepta in pecunia pro emẽdis tot libris carnium, ſed in quarta parte arietis pro binis Canonicis: atvero in noſtro caſu non adeſt expreſſa promiſsio alimentorum, & quod attẽditur in legato fuit quantitas limitata in cenſibus, qui reddirẽt redditus quatuordecim centum, & quinquaginta ducatorum: & ita habita fuit promiſſio pro taxatiua, vt ex Caualcano fuit dictum.

93 Septimò obijcitur, quòd ſi non admitteretur ſupplementum, ſequeretur inconueniens notabile, ſcilicèt, quòd in conſequentiam diminutionis onera in Capellanijs deberentur minorari. Cui obiectioni ſatisfactum eſſe videtur, quòd id, quod inconueniens dicitur, non eſt, ſed remedium legale; quia quando bona anniuerſarij, & Capellaniæ diminuuntur, ius diſponit, quòd fiat diminutio oneris, vel Miſſarum, tex. in cap. nos quidem, de teſtament. vbi Abbas num. 5. & 6. Henric. Boc. num. 4. Imol. num. 21. & 22. Cæſar Lambertinus de iurepatrona. lib. 3. ar. 7. q. 6. princ. num. 7. & ſeq. Caualcanus in indice ad primam partem deciſion. verſ. Verba in dubio, nu. 6. Per. de Lara lib. 1. de anniuerſar. cap. 15, num. 6. Parlador. lib. 3. quotidianarũ, different. 17. nu. 7. vbi dicit. Sed illud non obliuiſcaris, ſi legatum relictum cum onere non valeat in totum, ſed pars euincatur, onus quoque minui pro rata, l. ei, qui, ff. de donation. cauſa mort. vbi glo. & eodem pertinet cap. quanto, de cenſib. Fuluius Pacianus conſ. 7. num. 135. vbi concludit, quòd onus debet minui, & augeri ſecũdùm redditus diminutos, & auctos, vt ait Abb. in cap. quanto, de cenſib. num. 6. idem ſentit Socin. in l. ſi ex toto, n. 6.

ff. de

ff.de legat.1. Romanus conſ.369.nu. 32.ibi: Superueniens enim deficientia facultatum iuſtam inducit cauſam diminutionis onerum, dicit text.in l.cura, §.deficientium, ff.de iure immunitatis; imò concludit gloſ. ſingularis in l.omnes, la 1.C.de annonis, & tribut. lib.10. hoc in caſu facultatem habere tributorum exactorem arbitrio boni viri remittere, vel diminuere tributū ei cuius patrimonium aduerſa fortuna collapſum ſit: & in bona ſpecie tenet Franciſcus de Ponte de poteſtate Proregis, tit.4.§.1.num.1.ex Luc.de Pēna in Rubric. C.ſuper dicto lib.10. ibi: Quòd ſi contigerit terram eſſe incolarum numero diminutam, ita quòd ſolita onera functionum fiſcalium ferre nequeat, debet fieri alleuatio. Et ibi Ioannes Baptiſta Toro in addition. num.1.vbi allegat Petr. Peuol.in pragmat.1.de appretio, num.81.& 82.& Crauet.in ritu 179.num.9.

Vlteriùs confirmatur principalis concluſio, quia diſpoſitio quælibet intelligitur rebus ſic ſtātibus, & in eodē ſtatu permanentibus, quod procedit in omni diſpoſitione, ſiuè in contractibus, ſiuè in vltimis voluntatibus, ex tex.in l.quod Seruius, ff.de condictio. ob cauſ.& ibi gloſ.& DD.cap.cum inter, de renunt.cap.quemadmodum, de iureiuran.Tiraquel.in l.ſi vnquam, C. de reuocand.donat.nu.162.Farinac. tom.1.crimin.q.34.num.42.Boerius decif.204.Crauet.cōſ.95.num.4.Frā- * chis decifion.181.num.12.Caſtel.Sotomaior lib.4.de coniect.cap.59.nu. 1.& num.11.& ſeqq. Ex qua concluſione infertur, quòd euictis reb⁹ hæreditarijs extrà teſtatoris cogitatum minuuntur legata ad releuamen hęredis, & fideicommiſſarij vniuerſalis, quod in terminis excitauit Peregrinus de fideicommiſ.art.4.numero 58.quod, ſcilicèt, legata viderentur accipienda rebus ſic ſtantibus, ex l. Paulo Calimaco, §.1.ff.de legat.3.l.Mæuia, §.fin.ff. de ann.legat. Sic in noſtro caſu Capellanus debet habere Capellaniam cū diminutione cauſata ex accretione pragmaticæ, minorato onere Miſſarum; prout generaliter in toto Regno fuit obſeruatum in anniuerſarijs, & Capellanijs, vt onera minuantur iuxtà proportionem bonorum, & in hoc Archiepiſcopatu Toletano pluries iudicatū videmus, quod iam deinceps non erit hæſitandum, cum quotidie videamus quamplures deciſiones grauiſsimorū Senatuum; quia licèt exemplis non ſit iudicandum, l.nemo, C.de ſent.& interlocut.om.iud.vbi DD.l.vlt.C.quibus res iudicat.non nocet, Oſaſc.deciſion.1.num.43.Aluar.Valaſc.conſult. * 148.num.27.Theſaur.deciſ.Pedemōtan.in præfat.num.32. *

At tamen communis concluſio eſt, quòd ſententijs Senatuum in deciſione ſimilium cauſarum ſtandum ſit, & verius eſt dicere, prædictas ſententias ſemper reuerenter eſſe obſeruandas, vt inquit Matth. de Afflict. deciſ.45. Cum optima ſit interpretatio, quæ ſumitur ex pluralitate ſententiarum, vt per Bald.& Angel.in l.1.§.eodem autem tecto, ff.ad Syllanian. & in l.filiuſ famil.ff.de falſ.& in l.1.C.quæ ſit longa conſuetudo, id obſeruare debere inquit Imperator, quod in eodem genere cauſarum fuit ſemper obſeruatū: facit l.an in totum, C.de ædific.priua. tradit Pinel. in l.2.p.2.cap.4.num.2. ex tex.in l.Labeo, ff.de ſtatu liber.ibi: Morem gentium ſequi debemus. Gāma deciſio.228.optim.tex.in l.Titius rogatus, 54.ff.ad Trebel.ibi. Quod mihi videtur non tantùm æquitatis ratione, verùm exemplo quoque motus feciſſe: & gloſ.ibi, verbo, exemplo, notat.

QVAE.

QVAESTIO XXXI.

An in tranſactione debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *Referuntur authores, qui ſpecialiter hanc quaſtionem diſputarunt.*

2 *In tranſactione quando res traditur, vt à lite diſcedat, ſi id quod datur, euincatur à tertio, an de euictione teneatur?*

3 *Tranſigens non transfert dominiũ quando rem remittit, ſecùs ſi eam tradit.*

4 *Si quod datum eſt alicui, & id euincitur ab alio, tenetur ipſi, qui ei dedit.*

5 *Si litigantes in hunc modum componerentur, vt vnus accipiat partem vnam eius, aut eorum de quibus eſſet controuerſia, & alius aliam, tunc quæcumque euinceretur, non tenetur alter de euictione.*

6 *Aſſignatur ratio huius.*

7 *In illa re, quæ traditur trãſactionis nomine, in qua debetur euictio, prima actione agi non poteſt, ſed præſcriptis verbis.*

8 *Si res tranſactione data, obligata pòſt, vel aliena pro parte fuerit probata, tranſactio ita valet, vt lis inſtaurari non poteſt.*

9 *Petitor fundi tranſigens cum poſſeſſore fundum litigioſum illi remiſerit, poſteà illud euicerit, non poterit de euictione agi, contra illum, qui remiſit.*

10 *Refertur intellectus text. in l. pupilli, §. ſoror. ff. de ſolution.*

11 *Euictio non debetur in tranſactione facta non ſuper re, ſed ſuper lite, & inſtantia.*

12 *Remittens ex cauſa tranſactionis, etſi non teneatur de euictione, tenetur tamen ad pretij reſtitutionem.*

13 *Defenditur Fabius de Anna, inquiens quòd quãdo res dimittitur poſſeſſori, quòd non teneatur ad reſtitutionem pretij.*

14 *Similiter veniens contra tranſactionem ante omnia tenetur reſtituere quod ex tranſactione recepit.*

15 *Quod ampliatur etiamſi impugnetur ex capite læſionis enormiſſimè.*

16 *Procedit etiamſi minor, aut Eccleſia ſit, qui impugnent trãſactionem.*

17 *Antequam fiat reſtitutio pretij ſuperſedendum eſt in lite.*

18 *Quod procedit parte opponente.*

19 *Limitatur prædicta concluſio primò, vt illa non habeat locum, quãdo impugnatur tranſactio ex capite nullitatis.*

20 *Secundò limitatur, quando illud quod datum eſt, fuit datum pro augmento cultus diuini.*

21 *Sublimitatur etiamſi recepta pecunia in vtilitatem minoris, vel Eccleſiæ verſa probetur.*

22 *Tertiò limitatur, vt non procedat, quando tranſactio eſſet reſoluta culpa*

culpa partis aduerſæ non adimplẽtis ex parte ſua.

23 *Quartò limitatur, quando ille, qui impugnat tranſactionem habet aliam iuſtam cauſam retinendi illud, quod recepit vigore tranſactionis.*

24 *Quintò limitatur, quando ille, qui impugnat tranſactionem dolo fuit inductus ad tranſigendum.*

25 *Sextò limitatur, quando receptũ fuit in trãſactione corpus aliquod, quod poſteà fuit euictum ſine culpa partis, tunc agi poteſt ad reſciſſionem tranſactionis nullo corpore non reſtituto.*

26 *Declaratur concluſio, quòd reſciſſionem ex cauſa læſionis in iudicio preponens, nullitate omiſſa variare poteſt, & ad nullitatis petitionem conuolare.*

27 *Ampliatur concluſio, vt procedat in reſciſſione contractus cuiuſuis generis, quod tunc actor audiendus non eſt, niſi reſtituto priùs pretio, quod tranſigendo accepit.*

28 *Quod etiam procedit in omni iudicio reſciſſorio, quòd priùs debet actor reddere, quod accepit.*

29 *Ampliatur etiam ad eum, qui renuntiationem infringere intendit.*

30 *Ampliatur etiam, quoad impugnantem beneficij reſignationem.*

31 *Ampliatur etiam ad dationẽ inſolutum.*

32 *Ampliatur in contractu innominato, à quo ſi recedere vult contrahens acceptum reſtituet.*

33 *Declaratur concluſio, vt vera ſit, quòd abſque interpellatione tenetur is cum effectu reſtituere, quod accepit, nec verbalis oblatio ſatis eſt.*

34 *Exceptio reſtitutionis accepti pretij eſt dilatoria.*

1 FRequentiſſima eſt quæſtio iſta, & pluries in facto contingit: multi authores eam exornarunt, præcipuè omnes in l. ſi pro fundo, C. de tranſactionib. ibi, Anton. de Padilla, Caualin. in §. 4. dẽ euictionibus, nu. 46. ſub breui compendio, Pater Molina tom. 2. de iuſtit. & iure, diſputat. 380. Simõ de Prætis conſil. 71. num. 42. & 43. & conſ. 77. num. 32. Antonius Gomez tom. 2. variarum, cap. 2. num. 38. Fab. de Anna conſ. 51. à num. 29. & ſeqq. Petrus Surd. conſ. 418. à num. 17. lib. 3. Ioſeph. Ludou. deciſio. Peruſ. 101. * part. 2. Cæſar Manento deciſ. Mãtuana, 13. num. 52. Mario Muta deciſio. * 24. num. 18. Andreas Beroi. de tranſaction. tit. quæ ſint vtiles, & quæ inutiles tranſactiones, Molina lib. 4. de primogen. cap. 9. num. 22. Mier. de maioratib. 4. part. quæſt. 22. à num. 8. in no-
2 uiſ. In tranſactionis contractu, quãdo alicui aliquid datur, vt à lite diſcedat, concedatque alteri, ſi quid iuris habet cõparatione rei, de qua lis erat; tunc ſi poſt eã trãſactioné, id à quodã tertio euincatur, de quo erat contentio, is, qui cum eo ex cuius poteſtate euincitur, tranſegit, nec de euictione tenetur: cuius reſolutio habetur in dict. l. ſi pro fundo, C. de tranſaction. vbi concluditur, quòd pro re, quæ dimittitur ex cauſa tranſactionis, non debetur euictio; quia non id actum eſt, vt eius fundi dominus fiat, ſed qualiſcumque dimitteretur. Socin. Iun. conſ. 84. nu. 26. & conſ. 98. num. 16. Bertrand. cõſ. 55. par. 1. Cremenſ. ſingul. 131. Surd. conſ.

conſ.418.n.17. Fabius de Anna conſ.
51.num.29. Bar. Bald. Caſtrenſ.num.
7. Alexand.num.4. Anton. de Padilla
num.10.in dict.l.ſi pro fundo, Bald.in
cap.1.num.5 de controu. feud. inter
vaſſal. Iaſon.in l.fin.num.122.C.de iu
re emphyteut. Gozadinus conſ.94.nu
mero 39. Auguſtinus Morla in empor.
3 part.1.tit.4.de tranſact.q.1.num.8.Et
ratio eſt, quia qui rem ex cauſa tranſa
ctionis dimittit, non transfert domi-
nium rei, l.ſi domus, §.de euictione, ff.
de legat.1.l.ſi ſuper poſſeſsione, l.ſiuè
apud acta, iuncta gloſſ. verb.penden-
te, probata per Padillam ibi, num.26.
C.de tranſaction. Alexan. in d.l.ſi pro
fundo, num.5. Anton.Rubeus conſil.
152.num.1. Auguſtinus Morla vbi ſu
pra, num.1.& nu.8. & quòd non trãſ-
eat dominium voluerunt Bart. Bald.
Caſtr. Alexand. Iaſon. in dict. l.ſi pro
fundo, dicentes, quòd & ſi quis renun-
tiet liti, & cauſæ ſuper fundo, non ta-
men dominium transfert, comprobat
multis Iaſon.num.9.vbi ſupr.vbi Bar
tol.& alij dicunt, quòd nec tribuit titu
lum tranſactio, quando per eam dimit
titur res: volunt etiam Doctores in c.
Imperialem, vbi Bal.de prohibit.feu.
alienat. Cœpola cautel.142. Tuſchus
tom.3.verb.euictio, concluſ.367.nu.
33. Cumanus conſ.170. Menoch.lib.
præſumpt.118. Carolus Ruin. conſ.7.
nu.19.lib.3.& in conſ.146.lib.1. Cra-
uet.conſ.24.& conſ.211. Rolandus à
Valle conſ.51.num.9.lib.4. Hierony-
mus Gratus conſ.22. lib.1. Simon de
4 Prætis conſ.71.num.42.& 43. Si quid
eſt datum ipſi, euincatur ab alio, tene-
tur ipſi, qui ei dedit: vtrũque habetur
in d.l.ſi pro fundo, Pater Molina tom.
2.de iuſt.& iur.diſput.380.num.3.vbi
5 tenet, quòd ſi litigantes in hunc mo-
dum litẽ componant, vt vnuſquiſque
acciperet partem vnam eius, aut eo-
rum, de quibus eſſet controuerſia, &
alius aliam; tunc quæcumque euince-
6 retur, non teneretur alter de euictio-
ne. Et rationem reddit, quoniam pro
iure obſcuro, quòd vnuſquiſque eorũ
credit ſe habere in totum alter illi cõ-
cedit ius, quod credit ſe habere in par-
tem, quam ei pleno iure relinquit eo
modo quo credit, ſe id iuris habere.
7 Secùs tamen erit in illa re, quæ tradi-
tur tranſactionis nomine, in qua habe
tur euictio, non tamen prima actione
agi poteſt (quod ſpeciale eſt in tranſa-
ctione, vt ſit litium finis) tamen tranſi
gens actione præſcriptis verbis com-
pelli poteſt ad promiſſorum obſeruan
tiam, text. & gloſ.in dict. l.ſi pro fun-
do, & ibi Doctor. Ripa poſt alios in l.
naturaliter, §.nihil commune, n.111.
ff.de acquirend.poſſeſ. Anton.de Bur-
gos in cap.fin.de emption.& vend.nu.
mer.26. Gozadinus cõſ.94. num.40.
8 Petrus Surdus d.conſ.418.num.3. Ful
goſ.in dict.l.ſi pro fundo, quòd etiam
re tradita non præſtetur euictio, quã-
do illamet res traditur, ſuper qua lis
agebatur, & hunc intellectum tenet
Alexand.in fin. Iaſon.num.1. Surd. n.
9 19 Item huic pertinere videtur, quòd
etiamſi res tranſactione data, obliga-
ta pòſt, vel aliena pro parte fuerit pro
bata, tranſactio ita valet, vt lis inſtau-
rari non poſsit, d.l.ſi pro fundo, quem-
10 admodum ſi petitor fundi cum poſſeſ-
ſore tranſigens fundum litigioſum illi
remiſerit, & eum poſteà aliquis euice-
rit, de euictione agere nõ poterit cõ-
tra illum, qui remiſit, ex dict. l.ſi pro
fundo: & tenet, & ſequitur Andr. Bero
ius vbi ſup.nu.6. eodem expectat tex.
11 in l.ſi pupilli, §.ſoror, ff.de ſolu.ibi: So
ror cũ fratre ita trãſegit, vt loco legati
nomen debitoris acciperet. Papinian.
reſpondet periculum nominis ad eam
pertinere, quamuis nulla delegatio,
neque deliberatio ſequuta eſſet: nam
cum eſſet lis inſtituta, videtur tranſa-
ctione ab ea receſſum, certo animi iu-
dicium, & quomodocumque placue-
rit litem finiri, ratam habendum eſt,
ita vt non debeat eſſe ſopitæ litis re-
ſtaurationi locus.
12 Rurſus, quando tranſactum eſt ſu-
per

per ipſa lite, vel inſtantia non debetur euictio, licèt ſecùs ſit, quando tranſigitur ſuper ipſa re. Ita declarat Bald. in l. inter nos, C. commun. vtriuſque iudicij, Iaſ. in d. l. ſi pro fundo, nu. 9. in fine, Rubeus d. conſ. 152. n. 3. Surd. d. conſ. 418. n. 20.

12 Ex cauſa trāſactionis remittēs, & ſi ad euictionē nō teneatur, nihilominus tenetur ad pretij reſtitutionem, cum in caſu fortiori etiā is, qui de euictione per pactum teneri noluit, nihilominus tenetur ad pretium, l. emptorem, § fin. ff. de action. empt. l. qui libertatis, vbi gl. & communiter DD. tradūt, ff. de euictio. Anton. Gomez d. cap. 2. num. 39. verſ. Primus, quando expreſſè conuentum eſt, Franchis deciſione 239. num. 9. Gaſpar Anton. Theſaur. lib. 1. q. fore. 77. à n. 3. Stephan. Grat. tom. 3. diſcept. 566. n. 3. Fab. de Anna conſ. 51. n. 32.

Item hoc non procedit in terminis tex. in l. fundum ſciens, C. de euiction. quando ſcilicèt emptor ſciebat litē, & rem alterius eſſe; quia tunc non tenetur ad pretium venditor. Item quan-

13 do res dimittitur poſſeſſori, ſcilicèt, creditori, ad pretij reſtitutionē minimè tenetur, vt probatur apertè in d. l. ſi pro fundo, in verſ. ſi tamen res ipſas apud te conſtitutas, ob quarum quæſtionem litis interceſsit deciſio, fiſcus, vel alius ante vendicauit, nihil petere poteſt: quod verbum nihil eſt præciſiuum, & generale, & negatiuum; propterea tàm pretium, quàm totam euictionem includit, quod ſequitur, & tenet Fabius de Anna dict. conſ. 51. numero 33.

Similiter veniens cōtra tranſactio-

14 nē ante omnia tenetur reſtituere pretium, quod ex tranſactione recepit, l. ſi diuerſa, C. de tranſactio. vbi notant Bald. Paul. Salycet. Padilla, Afflictis deciſio. 220 num. 4. Grammat. deciſ. 66. num. 22. Pariſius conſ. 96. nu. 112. lib. 1. Menoch. conſ. 644. num. 1. lib. 7. & conſ. 1111. num. 63. lib. 12. Paul. Aemilius Veralus deciſ. 317. p. 3. Ioannes Vincent. de Anna ſingul. 540. Molina lib. 4. cap. 9. nu. 43. de primogen. Peguera deciſ. 5. tom. 2. à num. 1. Ioā. Andreas Georg. allegat. 34. Aloiſio Ricio collectan. 117. part. 1. & collectan. 1822. part. 5. Mario Giurba deciſion. 103. Crauetta conſ. 7. num. 14. Manuel Mendez à Caſtro in praxi Luſitana, lib. 3. cap. 22. num. 30. in med. Alexand. Ludouiſ. deciſ. 354. num. 7. Franciſc. Milanenſ. deciſ. 7. lib. 2. Oſaſchus deciſ. 160. in fin. Maſtril. deciſ. 13. & 14. Nata conſ. 38. num. 3. Gonçalez in regula 8. Cancellar. gl. 27. nu. 22. & glo. 56. n. 104. & 150. Aldrobād. conſ. 70. n. 126.

15 Quod ampliatur etiamſi impugnetur ex capite læſionis enormiſsimæ, Vincent. Hondedeo conſ. 34. nu. 34. lib. 2. & alijs relatis dixit Rota in Ariminenſ. bonorum, 23. Iunij 1617. coram R. P. D. Vbaldo.

16 Quod etiam procedit, etiāſi minor, & Eccleſia ſint, qui impugnēt tranſactionem, l. quod ſi minor, § reſtitutio, ff. de minor. l. 1. C. de reput. Corneus conſ. 188. num. 12. lib. 2. Crauet. conſ. 329. num 9. & conſ. 957. num. 25. Simoncellus de decretis, lib. 3. tit. 7. nu. 20. Caualcanus de tutore, num. 150. Ioannes Baptiſta Coſta de te integra, in prælud. 3. num. 2. & caſu 16. cap. 8. num 4. Magonius deciſ. Florent. 119. num. 8. Pater Molina diſputat. 540. & 537. Diſpoſitio d. l. ſi diuerſa, procedit etiam in pio loco, dixit Rota in Neapolitana reſciſsionis concordiæ 13. Aprilis coram Cardinali Lancelloto.

17 Et antequam fiat reſtitutio eſt ſuperſedēdum in lite, & vlteriori proceſſu, Rota deciſ. 111. num. 2. part. 1. diuerſorum, Hondedeo dict. conſ. 34. num. 35. lib. 2.

18 Huiuſmodi autem legis diſpoſitio procedit parte opponente, & non aliter; cum generale ſit, quemlibet actū tendentem ad fauorem alterius, intelligendum eſſe parte petente. Rota d. deciſ.

deciſ.111.num.1.& deciſ.805.num.1. & deciſ.810.per totam, part.1.diuerſorum: at ita ſemper inſit conditio, ſi quis vti voluerit exceptione ſibi cõpetenti, gloſſa in l. vniuerſa, verb. præbeatur, C.de precib.Imper.offer. Afflictis deciſ.220.num.4. Gonçalez in dict.gloſſa 56.num.104.Stephan.Gratian.tom.2.diſcept.301.nu.42.& 43. Surd.deciſ.108.Bertazol. conſ. ciuil. 13.n.9.Menoch.lib.2.præſumpt.46.à n.1.vſque ad num.30.

19 Limitatur primò ſupra dicta concluſio, vt illa nõ habeat locum, quãdo impugnatur tranſactio ex capite nullitatis; quia veniens cõtra tranſactionẽ audiendus non eſt, niſi refuſo priùs pretio, Alexand.conſ.4. colum.2.lib.3.Roland.conſ.7.num.3.& 30.lib.3. Nata conſ.631.num.4 & 5.Ioan.Andreas Georgius allegation.34.nu.17.& 19.Franciſcus Milanenſ.deciſ.7.n.2.lib.2.Caualcan.vbi ſup.num.121.& 155.Maceratenſ.lib.1.reſolution.14. num.12.& reſolut.38. num.19.lib.2. & firmauit Rota in Romana legat.24. Nouembris 1621.coram R.P.D.Coccino Decano, Oliuerius Beltraminus in addit.ad deciſionem 271.Alexand. Ludouiſ.nu.28.dicit, hanc limitationem eſſe ſano modo intelligendam, hoc eſt, quòd agi poſsit ad nullitatem tranſactionis priùſquam fiat reſtitutio accepti, ſed poſtquam eſt detecta nullitas, nõ poteſt agi ad executionẽ, niſi priùs facta reſtitutione: & Doctores tenentes contrarium ſunt intelligendi cum prædicta diſtinctione, & plurimos cumulat Menoch. cõſ.644. num.14.& Rota ſic declarauit in Mediolanen.legati 15.Decembris 1593. coram R.P.D.Gypſio.

20 Secundò limitatur, quando illud, quod eſt datum, fuit datũ pro augmento cultus diuini, gloſſa in cap.peruenit, verbo, conſignet, vbi Præpoſitus num.9.& 10.de appellation. & dixit Rota vbi ſupr.in Mediolanenſ.legati, vbi illud, quod fuerat datum in tranſactione fuerat conuerſum in fabricam
21 Eccleſiæ. Quod ſublimitatur, & eſt tenendum contrarium etiamſi recepta pecunia in vtilitatem minoris, vel Eccleſiæ verſa probetur. Iacobus Cancer.tom.2.reſolut.cap.1.à num.250. Socin.conſ.15.num.15.& conſ.29.n.14.volum.1.Anton.Gabr. tit.de probat.concl.7.num.18. Surd. conſ.156. numer.9.& conſ.181.num 11.& 46. Maſcard.de probat.concluſio.581.& concluſ.728.& conc.1160.n.3.& 19. Gabriel.conſ.36.lib.1.Menoch.lib.3. præſumpt.84.n.2.

22 Tertiò limitatur, quando trãſactio eſſet reſoluta culpa partis aduerſæ nõ adimplentis ex parte ſua; quia illi non eſt ante omnia faciẽda reſtitutio. Pau Aemilius Veral.Caputaq. deciſ.317. p.3. num.1. & ſecuta fuit Rota in d. Mediolanen.legati coram Gypſio.

23 Quartò limitatur, quando ille, qui impugnat tranſactionem, habet aliquam aliam iuſtam cauſam, & titulum retinendi illud, quod accepit vigore tranſactionis, ſcilicèt, ex cauſa ſibi debita.Rota deciſion.111.nu.3.parte 1. diuerſorum, Oliuer.Beltram.in dict. addition.ſub num.17.vbi inquit, quòd iſte titulus ſit clarus, & liquidus, & nõ dubius, vt per Rotam dict. deciſ.111.
24 num.4.

Quintò limitatur, vt non procedat quando ille, qui impugnat tranſactionem dolo fuit inductus ad tranſigendum.Bald.in l.vnic.num.2.& ibi Salycet. in 3.oppoſition. C.de reputat.

25 Limitatur ſextò, vt non procedat quando receptum fuit in tranſactione corpus aliquod, quod poſteà fuerit euictum ſine culpa partis; tunc enim agi poteſt ad reſciſsionem tranſactionis, etiam illo corpore non reſtituto, vt dixit Rota in Lucana terrarum 9. Iunij 1614.coram R.P.D.Caualerio quem refert Oliuerius Beltraminus vbi ſuprà.

26 Declaratur huiuſmodi concluſio, ſi nullitatem trãſactionis quis petierit,

&

& reſciſsionis cauſam propoſuerit lite
pendente variari non poteſt actor, &
nullitatem proponere, Maceratenſ.d.
reſolution.17.num.8. non obſtantibus
clauſulis libelli, (ius, & iuſtitiam peto)
quæ circa non narrata, nec propoſita
operari non poſſunt. Crauetta conſilio
151.num.4. Gabr.titul.de clauſul. cō-
cluſ.4 Marta de clauſul.clauſ.65.part.
1. Hippolytus conſ.75.num.22. lib.1.
Bronor. à Sole in locis communibus,
clauſul.35.num.49. Cardin.Tuſch.lit.
C.concl.359.n.25. Auguſtin.Barboſa
de clauſul.clauſ.35.n.10.

27 Ampliatur principalis concluſio ex
d.l.ſi diuerſa, vt procedat in reſciſsio-
ne cōtractus, ſiuè trāſactionis, aut alte
rius cuiuſuis generis; tunc non eſt au-
diendus actor, niſi priùs reſtituto pre-
tio, quod tranſigendo accepit, l.vbi pa
ctum, l.cùm te, C.de pact.inter empt.
Bart.Bald.Caſtr.Salycet.& alij in d.l.
ſi diuerſa, Afflict.deciſ.210.n.4. Grā-
mat.deciſ.66.num.22. Flaminius Ru-
beus conſ.80.nu.1.lib.2. Sfortia conſ.
41.num.98. Antonius Gabriel tit.de
tranſact.concluſ.1.num.50. Stephan.
Gratian tom.3.diſceptat.555.numer.
25. Aloiſio Ricio deciſion.117. num.
2.part.1. Tiraquel.lib.1.de retract.§.1.
gl.18.n.1.

28 Quod etiam procedit in omni iudi-
cio reſciſſorio reddere priùs debet a-
ctor, quod accepit, l.ex empto, §.ſi
quis virginem, ff.de act.emp. Coſta de
re integr.prælud.3.n.2. Menoch.dict.
29 conſ.1111.n.64. Ancarran. cōſ.313.
qui ad impugnantem beneficij reſigna
30 tionem ampliat, & ad eum, qui renun-
tiationem infringere cōtendit, Cæſar
31 Barzius deciſ.Bonon.103.n.25. Et e-
tiam ampliatur ad dationem in ſolutū,
32 vt ſupr. Menoch.num.71. Idem exten
di, ſeu ampliari conuenit in contractu
innominato, à quo ſi recedere vult cō
trahens, vt dixit Menochius relatus
numero 65. Mario Giurba deciſ.103.
num.1.

33 Quod vſque adeò ita verum eſt, vt
etiam abſque interpellatione teneà-
tur is cū effectu reſtituere, quod acce-
pit, verbalis oblatio non ſufficit. Me-
noch.conſ.644.n.4.& conſ.1111.nu.
66.& 71. Aldouin.conſ.70.n.117. Cal
can.conſ.26.col.fin. Sfortia Oddi de
reſtit.in integ.q.47.ar.3.n.14. Simon
de Pretis conſ.74.n.28. Gratian.tom.
3.diſcept.555.n.26.

34 Cum reſtitutio acceptorum ſit dila
toria; quia datò termino non poteſt
opponi, c.exceptionē, de except. Frā-
chis deciſ.263.& 290. At ſi eſſet perē
ptoria nō impediret litis ingreſsū, ſed
reſeruaretur ad merita cauſæ cū altio-
rē indaginē requirat, l.nā & poſteà, ff.
de iureiur. vbi Bart.& DD. communi-
ter, Marāta de ordine iudic.6.p. tit.de
except.n.54. Cū diſtinctione eſt loquē
dum, aut iſta exceptio eſt liquida, quæ
altiorē indaginē nō requirit, nec pro-
bationē, nec oppoſitionē, ſed in prō-
ptu inſtrumentis, aut aliter probatur,
quæ nō eſt multis ambagibus innoda-
ta, Benintēd.deciſ.7. Muſcatel.in pra-
xi ciuil.p.5.gl.reſeruatus, n.21. Thom.
Triuiſan.deciſ.2.n.5.lib.1.l.fin. C.de
compenſat. Aut altiorem indaginem
requirit, quæ intricata eſt, nec de facili
poteſt liquidari, cum in facto, & in iure
eſt dubia, l.3.§.ibidem, ff.ad exhibēd.
vbi gl.verb.obſcurior, l.ille à quo, §.1.
ff.ad Trebel. Capic.deciſ.10.à nu.19.
Surd.cōſ.252.n.10. Puteus deciſ.233.
lib.3. Cæſ.Argel.de legit.cōtradictor.
q.2.à nu.187. Prima exceptio nō po-
teſt reſeruari ad cauſę merita, ſed ante
litis ingreſsū terminā da eſt. Felin.in c.
cū cōtingat, de offi.deleg.n.18.& in c.
ex parte, de teſtib.n 12. Afflict.deciſ.
63.n.1. Capic.deci.77.n.5.& 6. Triuiſ.
d.deciſ.2.n.6. Muſcatel.ſup.n.21.& 25
aliàs proceſſus erit nullus, text.in c.ad
diſſoluendum, de deſponſat.impuber.
Felin.in d.cap.cum contingat, nu.18.
Abb.conſ.14.nu.3.lib.1. Mar. Giurba
deciſ.21.n.2. Secunda exceptio dubia
in fine cauſæ rectè reſeruari poteſt, ne
retardetur proceſſus ſuper negotio

principali,d.§.ibidem, ff.ad exhibendum,confert text.in l. eleganter, § ſi quis poſt,ff.de condict.indeb. Marſil. * ſingul.365.Afflict.deciſ.52.nu.2. Andr.Georg.allegat.13.n.9.Cæſar Contard.in l.1.limitat.12. C.ſi de momentan.poſ.fue.appellat.Tepat.lib.1.var. tit.de excepr.col.7.in med. Barboſ.in l.diuortio,§.fin.n.54.ff.ſolu.matr. Ste* phan.Gratian.diſcept.170.nu.1.Anna ſingul.446.& ſingul.65. communem * dicit Intrigliolus deciſ.17.n.18.Gram* mat.deciſ.65.n.83.& 84. Menoch. de arbitr.q.53.& caſu 20.in fin. Sed hæc exceptio acceptorum aut opponitur proceſſui, & tunc eſt dilatoria,aut opponitur ſubſtantiæ negotij ſuper qua agitur cumque ſit pendet ex arbitrio iudicis, & eſt dubia ad merita cauſæ reſeruatur:& ita tribunalia ſuperiora cō ſueuerunt iudicare,vt tradunt Georg. * allegat.34.nu.27.Giurba deciſ.21.& deciſ.103.n.20.

QVAESTIO XXXII.

An in feudo debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *In feudo non debetur euictio.*

2 *Alienatio feudi fit contra legis præceptum.*

3 *Emens contra legis prohibitionem non poteſt agere de euictione, etſi promiſſa ſit.*

4 *Emens iure reſiſtente, non poteſt ſibi cauere de euictione,n.5.6.7.*

8 *Fur contra furem non agit de euictione.*

9 *Vbi quis ex legis diſpoſitione de euictione non tenetur, tūc ea ſequuta non reſtituit pretium, & nu.10.*

11 *Pacta ſunt omnino ſeruanda, & num.12.*

13 *Si in contractu venditionis interueniat culpa, attenditur culpa venditoris.*

14 *Culpa in faciendo maior eſt, quā in committendo.*

15 *Princeps concedens feudum ſaluis iuribus alienis, de euictione non tenetur.*

16 *Quando venditur res ſaluis iuribus alterius, vel alienis, non præſtatur euictio: nam qui dat ſaluis iuribus alterius. nihil dare videtur niſi ius, quod habet in illa re, & num.17.*

18 *Vendens cum dicta clauſula cum ſuis oneribus, & ſua cauſa, vendidiſſe videtur, & nu.19.*

20 *Dicta clauſula nihil tribuit, ſed præſeruat, & nu.21.*

22 *Emens rem feudalem ſcienter, re & pretio carere debet.*

23 *Quid ſi emiſſet ita ſcienter, vt feudalem, pretium debet habere.*

24 *Promiſſio euictionis non tenet, quando principalis contractus eſt contra legem.*

25 *Euictionis promiſſio eſt acceſſoria.*

26 *Inſtrumento annullato annullantur in eo pacta, & conditiones in eo inſerta.*

27 *Ex confeſſione in eo inſerta poteſt agi, & nu.28.*

29 *Explicatur l.neceſſario, §.fin ff. de peric. & commod.rei vēd. & l.ſi ſeruus,ff.de euict.*

30 *Rei alienæ alienatio ſubſiſtit.*

31 *Emens ſcienter rem alienam* mala

mala fide emit & fraudem committit.

32 *Feudalia cum aſſenſu domini obligari poſſunt.*

33 *Limitatur in feudo debito propter ſeruitium.*

34 *Euictione pendente vaſſallus tenetur præſtare ſeruitium domino.*

35 *Si lis pendeat ſuper priuatione directi dominij inter dominum, & vaſſallum, ius dominicale contra vaſſallum exercere non poteſt.*

36 *Ceſsionarius pendente nullitate inſtrumenti in iudicio ordinario executionem inſtrumẽti petere non poteſt, numero 37. & 38.*

39 *Limitatur in nullitate pendenti euidenti, & notoria.*

40 *Pendente reſciſsione inſtrumenti creditor executionem petere poteſt, numero 41. 42. 43. 44. 45. & 46.*

47 *In executiuis non datur litis pendentia.*

48 *Nec in via executiua datur inſtãtia.*

49 *Creditor poteſt variare, & facere tranſitum de principali ad fideiuſſorem, & de vna re ad aliam.*

50 *Pendente nullitate emphyteuſis poſſeſſor tenetur ad fructus.*

51 *Exceptio implementi obſtat quã do res non eſt libera.*

52 *Implemento non ſequuto ope exceptionis contractus nominatus reſoluitur.*

53 *Prædio euicto ab emptore, poteſt retineri pretium, & ſolutum repeti.*

54 *Ante euictionẽm agi poteſt, ſi promiſſum ſit rem eſſe liberam.*

55 *Quod procedit, nedũ pro toto pretio, ſed etiam quoad redditus.*

56 *Ad euictionem rei fructus ſunt hypothecati, & cenſus.*

57 *Quòd res ſit euicta, vel quòd immineat æquiparantur.*

58 *Si euictio ſit ex natura rei pro qua venditor non tenetur.*

59 *Secùs ſi rei naturam ignorauit, ex multis authoribus relatis.*

HAec quæſtio à plurimis Doctoribus notata reperitur, præcipuè in c.1.de inueſtit.de re alien. fact.vbi omnes feudiſtæ; quorũ anteſignanus eſt ibid. Matth.de Afflict Cauallin.de euictio.§.4.n.49. Camil.Borrel.ad Belluguã in Spec.Princ.Rubric.9.lit.P. Marinus Frec.de ſubfeud.lib.2. fol.137. n.11.verſ.A regnicolis, Gaſpar Theſ. lib.2.q.forẽſ.23.Ioan.Petr.Surd.cõſ. 15.n.12.& 17.lib.1.& in cõnſ.423.n. 35.lib.3.& deciſio.290.n.15.Alexan. Trentacinq.lib.3.varia.reſol.2.de do nat.nu.10.Cæſar Manento deciſ.14.
1 Mantuana,n.40.& deciſ.17.nu.20. Et quòd in feudo locum habeat euictio, tenuit Bald.in l.ſi plures,nu.11. C.de condit.inſert.idem Bald.in c.1. n.22. de prohibita feud. alien. tenet cõtrarium, quòd non debeatur euictio, quãdo feudum alienari non poteſt, quod
2 etiam tenet in d.c.1.n.1. Afflict. Quo caſu ſi feudum alienetur ſit contra legem, ita vt euictio non debeatur, l. non dubium, C.de legibus, fuit etiam Cauallini ſententia in dict. §.4. num.
3 49. Emens enim contra legem rem feudalem ſine aſſenſu domini, etiamſi ſibi cauiſſet pacto, non agit de euictione, Laudenſ.num.11.& Præpoſitus in dict.cap.1. Aluarotus ibidem, n.10.Oddus conſ.41.num.76.& 108. Ripa conſil.8. num.22.& 23.in 2.di-

uerſ.feud.Surd.deciſ.290.ſub nu.15.
Oſaſch.deciſ.67.num.4.Gaſpar The-
ſaur.lib.2.quæſtio.23. Menoch.conſ.
559.ſub num.10.& 12. latè Ponte de
poteſtate Proregis,tit.de aſſenſu,§.2.
num.4.cum ſeqq.Cæſar Manento in
4 deciſ.vbi ſupr. Nam emens contra le-
gis prohibitionem non poteſt agere
de euictione quantumque promiſſa
euictio,glo.in d.c.1.verbo,ex empto,
vbi omnes notant. Tiraq.de retractu
conſang.§.12.glo.1.num.12.Barboſ.
in l.1.p.5.n.21.verſ.Contrarium,ff. ſo
luto mat.& ſub n.23.inquit,quòd vbi
euictio ſequitur non ex defectu domi
nij alienantis,ſed propter legis prohi-
bitionem,indiſtinctè emptor non agit
5 de euictione;quia emens iure reſiſten
te,non poteſt ſibi cauere de euictione,
6 nec etiam pro reſtitutione pretij;quia
talis acquirens aduerſus legum inter
dicta in amiſsione pretij puniri debet;
quia non eſt in ſua poteſtate legem e-
ludere: ita refert fuiſſe iudicatum in
Senatu Mantuano Cæſar Manento
7 deciſion.17.à num.28. quod ſecùs eſt
in l.fin.C.communia de legat.quia ibi
reſtituitur pretium, ex quo res fideicõ
miſſo ſubiecta potuit iterum alienari:
ſic tenet,& reſpondet Barboſa in di-
cto loco,numero 26.& 27. imò ſtipu-
lationem pretij reſtituendi non vale-
re.Imola in l.cùm vir, ff.de vſucapio-
nib.numero 9.& 11.& in cap.cum cõ
tingat, num.21. & ſentit Rodoanus
de rebus Eccleſ.non alien. quæſt. de
pœnis malè alienantis, §.ad repeten-
dum,fol.470.columna 2. numero 23.
Cum qua opinione Barboſæ, (qui ſe
extendit ad pulcros caſus)tranſiuit Se
natus Mantuanus in dicta deciſio. Au
guſtinus Beroius in cap.ſi quis presby
terorum, numero 51.ad finem, de re-
bus Eccleſijs non alienand. & Baldus
Nouellus de dote.parte 7. priuilegio
1.ſub num. 15. Quòd licèt vir non re-
ſtituendo pretium fundi dotalis vide-
tur in lucro, hoc non attenditur; quia
vterque eſt in pari cauſa turpitudinis,
etiamſi expreſſè emptor fuiſſet de e-
uictione ſtipulatus;quia non valet pa-
ctum, ex quo turpem cauſam conti-
net, ex vtraque parte contrahendo
hoc modo contra legum interdicta:
text.eſt in l.quemadmodum, C.de a-
8 gricolis,& cenſitis,lib.11. Et ideò fur
contra furem, & prædo contra præ-
donem non agit de euictione, l.com-
muni diuidundo,§.inter prædones, ff.
communi diuidundo, Angelus in l.cu-
ius interfuit,ff.de furtis,Bald.in l.cæ-
teræ,4.num.2. ff.familiæ erciſcundæ,
pulcrè Papienſ.in forma libelli pro ſo
9 cio,ſub num.4.& 5. Et vbi quis ex le-
gis diſpoſitione non tenetur de eui-
ctione;tunc ea ſequuta non etiam re-
ſtituit pretium receptum: ita Paul.de
Caſtro in l.emptorem,§.final.num.fi-
nal.ff.de action.empt. Hartman Pi-
ſtor quæſt.feudali 10.num.24. Craue
ta conſ.211.nu.6.Nata conſ.181. ſub
num.4.Flamin. Cartarius deciſio.70.
num.2.Cæſar Manento in d.deciſ.17.
num.34.& ſeqq.Tamen Gaſpar The-
ſaurus in d.q. forenſi veriùs ipſi arbi-
tratur,num.12. quòd ſi expreſſè eui-
10 ctio promiſſa ſit;quia cũ pactum iſtud
euictionis concernat intereſſe parti-
culare,nec de intereſſe domini tracte
tur;quia pretium non petijt, nec præ-
tendit,erit illud pactum ſeruandum,ſi
non ad totale intereſſe conſequendũ
propter communem culpam, ſaltem
11 ad pretij recuperationem, cum pacta
ſint omnino ſeruanda l.1.ff.de pactis:
& contractus ex partium conuentio-
ne,etiam contra illorum naturam le-
gem accipiunt, à qua poſteà recedere
non poſſunt, l.1.§.ſi cõueniat,ff.depo
ſiti,l.contractus, ff.de reg.iur.Et pro-
pterea etiam,quòd emptor ſciret cõ-
tractui legẽ reſiſtere, poteſt ſibi pro-
uidere per pactum, vt pretium reſti-
tuatur;ita voluit text.in d. l.quemad-
modum,C.de agric.& cenſ. & eſt ſin-
gularis text.in l.fin.C.cõmu.de legat.
12 vbi emptor ſciens rẽ alienã emere,po
teſt in caſum euictionis,ſibi per pactũ
proui-

prouidere, & licèt aliqui reſpondeant
ad illum tex. quòd non procedit. quan
do contractui lex reſiſtit, vt reſpondit
Matth. de Afflict. in l. Imperialem, §.
1. notabil. 13. num. 98. & 99. in fine;
volens illam legem procedere in caſu
ſpeciali: tamen idem dicendum eſſe ar
bitratus eſt Gaſpar Theſaur. vbi ſupr.
in iſto caſu, quia cum interueniat in
13 contractu culpa vtriuſque, attenditur
culpa vẽditoris, quæ maior eſt ob quã
& rem, & pretium, vti primus contra
uentor amittere debet; cum maior
14 ſit culpa, quæ in faciendo, quàm quæ
in omittendo committitur, gloſ. in l. ſi
mora, ff. ſoluto matrimon. & erit ſuc-
currendum emptori, quando nulla il-
lius culpa, & mala fides acceſsit cõtra
dominũ, vt notat Capic. de inueſtitur.
feud. part. 12. pagina 41. col. 1. Salyce.
in l. fin. C. de litig. Gaſpar Cauallin. §.
5. de euictionib num. 35. poſt Alciatũ
conſ. 133. num. 5. & Dec. conſ. 79. &
conſ. 267. & cum iſta opinione tranſi-
bit Camera Imperialis; licèt tamẽ Pe
* trus Surd. deciſ. 243. num. 4. de hac opi
nione dubitet, etiam ſtãte promiſsio-
ne iurata, poſt Corneum conſ. 2. lib. 3.
dicens contra illam iudicatum, non ta
men recedit ab illa, quãdo fuit expreſ-
ſè ſuper hoc conuentum inter partes,
vt venditor teneatur: & ita limitando
negatiuam opinionem conſuluit Ro-
land. conſ. 51. num. 19. lib. 1. Alexand.
conſ. 21. num. 8. lib. 5. ibidem Surdus
conſ. 441. num. 19. lib. 3. & in caſu eui-
ctionis rei emphyteoticæ, Alciat. cõſ.
133. num. 5. & conſ. 138. num. 3. dicẽs
ita limitari gl. doctrinam in d. l. ſi fami
liæ, ff. famil. erciſcun. Oſaſch. conſ. 18.
num. 42. 62. 65. Et ea ratio redditur,
quia emptor ſciens naturam rei poteſt
contra regulam ſibi per pactum proce
dere in caſum euictionis poſteà cõtin-
gentis, licèt ex natura rei contingeat,
Cauallin. vbi ſupr. num. 35. poſt Dec.
* & Burſatum conſ. 160. nu. 42. Giurba
deciſ. 100. n. 45.
15 Princeps concedens feudum ſaluis
iuribus alienis non tenetur de euictio-
ne, Afflictis in cap. 1. num. 29. titu. qui
ſucceſ. feud. dare teneant, Cæſar Ma-
16 nenti deciſ. 17. num. 61. Sicuti etiam,
quando venditur, vel res diuiditur ſal-
uis iuribus alterius, vel alienis nunquã
præſtatur euictio, Doctor. in dict. cap.
1. vbi Afflict. de inueſtitur. de re alien.
facta, num. 9. & 18. & in cap. 1. num. 3.
de leg. Conrad. Hartman Piſtor q. feu
dal. 29. num. 6. lib. 2. Roſental. de feu.
cap. 8. quæſt. 20. num. 3. & cap. 6. q. 18.
in fin. Ponte Neapol. deciſ. 38. num. 6.
17 Quia qui dat ſaluis iuribus alterius ni-
hil aliud dare videtur, niſi ius, quod ha
bet in illa re, l. qui tabernas, & ibi no-
tatur, ff. de contr. emp. Surd. deciſ. 172. *
n. 2. Nata conſ. 38. n. 2. Gaſpar. Caual.
§. 5. n. 36. de euict. vbi vẽdẽs ius, quod
habet in re non tenetur de euictione,
l. 1. C. credit. euict. pign. nõ debet, Car- *
18 tar. deciſ. 70. n. 40. dicens: Quòd clau-
ſula iſta in venditione appoſita facit,
quòd dicatur vendita res cũ ſua cauſa,
& ſuis oneribus, Dec. cõſ. 88. n. 5. Frãc.
Bec. conſ. 24. n. 30. Bald. conſ. 192. ad
19 fin. lib. 2. Et procedit etiam vbi domi-
nus in decreto alienationis rei emphy
teuticæ cõcedat licẽtiã, ſaluis iuribus
alienis, nõ præſtatur euictio, ſi ſequa-
tur propter aliena iura; quia cenſetur
velle concedere ſolũ ius, quod habet:
ita loquendo in feudo tenuit Isern. in
c. 1. in fin. de leg. Cõrad. ſequitur Grã
mat. deciſ. 66. n. 54. & Capic. in ſua in- *
ueſtit. feud. tit. feudor. clauſulæ, verſ.
Alienis ſemper ſaluis, fol. 136. Petrus
20 Sur. deciſ. 290. n. 7. Cũ tamẽ hæc clau *
ſula nihil tribuat, ſed ſolũ præſeruet
nouiſsimè apud Farinac. ſacra Rot. Ro
man. deciſ. 28. n. 8. & deciſ. 25. n. 8. 1. p. *
21 2. Eſt namque iuris alieni præſeruati-
ua, deciſ. 610. ad fin. apud Farinac. ope *
ratur enim, vt omne ius tertij ſaluum
remaneat in quocũq; iudicio, Ioſeph.
Seſ. Aragon. deciſ. 206. n. 6. & 7. & cũ
alijs multis tenet Auguſt. Barboſa de
clauſulis, clauſ. ſaluo iure.
22 Notandum tamen eſt, quòd emens

rem feudalem,vt liberam ſcienter re & pretio carere debet,vt dicit gl.in l. Imperialẽ,de prohib.feu.alien.per Feder. Afflict.deciſ.278.n.3.Flami.Car-
23 tar.d.deciſ.70.n.50.Quid autẽ ſi emiſſet,ita ſciẽter, vt feudalem, an debeat habere pretiũ?hoc tamẽ debet determinari per ſupra dictas rationes,& au thoritates DD. quòd debeat pretium habere.

Redeundo ad noſtrã quæſtionẽ, ratio ob quã in feudo non debeatur euictio,ſecũdùm Cauallin.vbi ſup.ea eſt:
24 quia euictionis promiſsio nõ tenet, ſi nõ tenet principalis cõtractus emptionis,nã ſi principalis eſt cõtra legẽ; ita euictio,quæ eſt acceſſoria,l.nõ dubiũ, C.de legib.& ibi Salycet.quia promiſſio euictionis nõ obligat,ex quo con-
25 tractus principalis fuit nullus, & talis euictionis promiſsio eſt acceſſoria,Salycet.in l.ſi is,C.de præd.min. & l.cũ lex,ff.de fideiuſ.Aug.Beroi.q.93.n.2. Philip.Corn.conſ.27.n.4.lib.4.Pancirol.conſ.112.n.23.Morot.cõſ.85.n. * 16.& 17.Rot.Rom.deciſ.144.in tract. Staphilei, de Saluiano interdict.Maſcard.to.1.de probat.cõſ.14.n.12.Ceſ. Manẽt.deciſ.Mãtuana 13.n.4.Pereg. cõſ.131.ſub nu.3.Bertazol.cõſ.ciuil. 58.nu.49.Veluti annullato inſtrumẽ-
26 to annullãtur in eo pacta, cõditiones, & cõfeſsiones inſerta,Bald.in l.ex teſtamento,C.de fideicõm.Tiraq. in l.ſi vnquã,verò reuertatur,n.117. C.de reuoc.donat.Crauet.conſ.299. col.2. l.56.tit.5.p.5.Felician.de cenſib.lib.1. c.10.n.3.Iaſ.conſ.133.lib.4.Surd.cõſ. 80.n.29.lib.1.Mantica de cõtractib. lib.3.ti.16.Cagnol.per tex.in l.cũ principalis,ff.de reg.iur.Roder.de reddit. lib.2.q.8.n.3.Surd.deciſ.289.num.9. Suarez in l.poſt rem iudicatam, §.ſed pro euidentia, num.16.Aluarus Valaſcus conſultat.83.num.4.& 5. Galganetus de conditionibus, 2. parte, cap. 5.queſt.25.num.2.& 3. Ioannes Vincentius de Anna allegation.114. numero 10.Fontanela de pactis nuptial. clauſula 1.num.5. Cæſar de Graſsis de except.cap.31.num.8.Ceſar Manẽto deciſ.67.num.2.(licèt aliquando vidi,
27 quòd etiamſi inſtrumentum annulletur,poſsit agi ex confeſsione in eo inſerta,ex l.fin.ff.de reb.eorum,vbi Nicol.de Neapolis,Felin.in c.cum venerabilis,de exceptionibus,num.24.latè Maſcardus tom.1.de probat.concluſ. 358.Aluarus Valaſc.conſult.61.à nu. nu.15.Ioannes Gratian.regula 87.nu. 3.)Tamen Cauallinus dicto §.4.num.
28 49.ſuam opinionem probat ex textu in l.neceſſario,§.final.ff.de pericul.& commodo rei vendit. vbi probatur, quòd ſi vſufructuarius vendat commoditatem vtendi,& fruendi, mortuo vſufructuario extinguitur, nec emptor habet regreſſum contra vſufructuarij hæredes pro euictione; quia illa contingit ex natura rei, Aymon Craueta conſilio 211.vbi quibuſdam exornat, & per textum in l.ſi ſeruus, in principio,ff.de euictionibus,vbi diſponitur,
29 quòd ſi ſeruus vẽditus deceſſerit antequam euincatur, ſtipulatio non committitur; quia nemo eum euincit, ſed factum humanæ ſortis, & cum emptio feudi fiat contra legis interdictum, non tenet Tiraquel. de retractu,§.12.gloſſa 1.numero 12.Rubeus conſilio 152. Neque obſtat l. ſi fundum, C. de euictionibus; quia ibi contractus non erat contra legem, licèt eſſet ſuper re aliena, tum rei alienæ alienatio ſubſiſtat, l. rem alienam, ff.de contrahenda emptione,intelligendum eſſe ſano modo, vt exiſti
30 mat Cauallinus vbi ſuprà,n.50. Quòd non datur actio pro euictione etiam ad pretium: vt ita demum procedat,ſi ſciebat emptor rem illam non poſſe alienari, ſecùs ſi ignorabat Cardinal. Zauarela in Clementin.1.in princ. q. 25.de rebus Eccleſ.non alien.Curt.Iunior de feud.p.4.q.48.Paul.de Caſtro in l.familiæ,n.4. C.famil.erciſcũ.cum qua tranſit Cæſar Manento deciſ.14. *
31 n.40.& 41.vbi aſſerit iudicatũ fore in

Senatu

Senatu Mantuano, quòd emens ſcientem rem alienam, mala fide emit, & fraudem cõmittit, & dicitur in dolo, Bald.& Salycet.in l.1. C.de pericul.
32 & commod.rei venditæ. Tamen feudalia cum aſſenſu domini obligari poſſunt pro euictione, vt teſtatur fuiſſe
* deciſum Afflictis deciſ.286.tenet Caualinus vbi ſupr.num.51.fiſcus euicto feudo tenetur prouidere feudatario, ex cãbio, maximè ob merita, l.Aqui-
* lius Regulus,ff.de donat.Capic. deciſ. 197.n.8.
33 Debetur tamen euictio in fuedo cõceſſo propter ſeruitium, cap.1.§.fin. in quibus cauſis feud.amit. Aluarotus in c.1.col.2. ver. oppono,de inueſtit. de re aliena fact.Curt.Iun.d.p.2. in 2. q.princip.verſ.Et ſi opponatur,col.2. Capic. in d.§.feudorum euictiones,
* Surd.deciſ.290.n.19.& 20.
34 Quærendũ eſt tamen, an euictione pendente vaſſallus teneatur præſtare ſeruicium domino?& Bald.in d.c.1.de inueſt.de re alien.fact.reſpõdet, quòd ſic,quia vaſſallus interim percipit vtilitatem,de quo in l.fin. ff. de reiuendi. & facit pro hoc;quia feudo euicto habet vaſſallus æſtimationem, vel aliud feudum:& ſic vaſſallus eſt certus de iuribus ſuis, & conſequenter debet ſeruire; quia pretium ſuccedit loco rei, notat gloſ.in l.Labeo,ff.de verborum ſignification.& facit l.quamuis, C. in quibus cau.pign.tacit.contrahatur,& quod notat Specul.in tit. de empt. & vend.verſ.Item pone:vir alienauit bona vxoris:ſed vbi dominus non tenetur ad æſtimationem, dicendum eſt, quod pendente euictione non tenetur ad ſeruitium,argumen.l.ſi ex quadrante, ff.de exception. dol. Neque obſtat, quòd vaſſallus interim percipiat fructus:quia ſeruitium imponitur reſpectu feudi,quod eſt ſtabile:& non reſpectu fructuum, qui ſunt mobiles, & propterea non eſt in conſideratione. Videtur igitur concludendũ,quòd donec feudum eſt in pendenti; quia pendet euictio,debet eſſe etiam in pẽdenti ſeruitium, quod pro feudo præſtatur. Sed iſta concluſio non videtur vera Matthæo de Afflictis in dict.c.1. numero 7. quia Baldus in l.cùm aliquis,in 1.colum.C.de iure deliberan. quod lite pendente nihil debet innouari de ſuo ſtatu litigans contemplatione domini veri, vel putatiui. Sed contrarium facit id,quod dixit ibidem Bal. quòd ordinata lite ſuper libertate, non poteſt compeſcere vaſſallum, niſi poſt victoriã. Tamen Afflictis tenet primam partem; quòd licèt pendente lite ſuper feudo inter poſſidentem feudum,& agentem,nihil debeat innouari contra dominum,qui erat in quaſi poſſeſſione recipiendi ſeruitiũ, vt notat in cap.1.vt lite pendente Innocent.in cap.cum veniſſet, de reſtit. in integr.Cardin.in Clemen.2. vt lite pendente, & inter duos litigantes de feudo refert Afflictis vbi ſup.iudicatũ vidiſſe in Regia Camera.
35 Et licèt ſuper directi dominij priuatione inter dominum. & vaſſallum lis pendeat; tunc ius dominicale contra vaſſallum exercere non poteſt dominus,Cephalus conſ.241.num.28.Maſul.ad Capic.deciſ.69. num.8. Surdus deciſ.6.nu.9.niſi,vt diximus dominus reperiretur in poſſeſſione illud ſeruitium exercendi,in qua manutenendus eſt,cap.cum Eccleſia Sutrina,de cauſa poſſ.& propriet. cap. memoria vt lite pendente,c.querellam; de elect.c.2. de reſtit.in integ.& ibi notat.cap.ſi diligẽti,de præſcript.l.penult.ff.de aqua quoti.l.1.§.ſin autem, C.commun.de manumiſ.Bar.in l.1.§.hoc interdicto, ff.de itineri actuque priuat. Gido.Papa deciſ.366.& 538.Bertrã. conſ.51. lib.2.Capic,deciſ.55.n.18.& 180.n.1. Iafred.Lanfranc.Balb.deciſ.9. Boer. deciſ.17 & 18.Couarru.in pract.17. Mario Giuba deciſ.100.n.2.
36 Hoc tamẽ etiam in ceſſionario habet locum, qui executionem inſtrumenti petere poſsit pendẽte ceſsioris

nullitate in iudicio ordinario, ex So-
cino in l.ſi pecuniam, num.11.ff.ſi cer
tum petat.& conſ.78. num.10. lib.3.
Bal.in l.1.in fin.C.de diuerſ. reſcript.
Alexan.conſ.83.num.10.in fin.lib.5.
Ancarran.conſ.234.Lancellot.de at-
tent.part.2.cap.20.in præfat.quæſt.3.
79.Flamin.Cartar.deciſ.2. num.9. &
deciſ.113.Stephanus Gratian.diſcep.
118.num.43.& diſcept. 141.num.35.
tom.5.Maſcardus de probat. concluſ.
686.num.1.& 14. Caualcan.deciſ.3.
num.15.part.5.Cæſar de Graſis de ex
ceptionib. in prælud.num.46. & 49.
Vātius de nullitat.quot.& quib.mod.
num.29.Gutierrez de iurament. 1.p.
cap.2.num.23.Parlador.lib.2. rerum
quotidianarum,cap.fin.5.part.§.11.n.
22.Surdus cōſ.377.num.42.Franchis
deciſ.373. Mario Giurba deciſ.100.
num.1.

37 Habet etiam locum in debitore,
qui timens in eum fieri inſtrumenti e-
xecutionem,præueniendo egit,& in-
ſtrumentum illud nullum declarari,pe
tijt;tunc ſubdiſtinguendū eſt, aut nul-
litas à principali debitore proponitur
in iudicio, & creditoris executionem
non impedit;quia non propterea im-
peditur debitor iudicium cœptū pro-
ſequi, in quo ſi obtinuerit,executio iu
re attentatorum reuocabitur, aliàs in
debitoris eſſet poteſtate viam elu-
dere executiuā:ſed fraudē hāc iura mi
nimè patiuntur,l.ſi rem, ff.de recept.
arbitris,cap.quia nōnulli, de reſcript.
cuius ſententiæ fuit Innocent. in cap.
cùm in iureperitus,de offic.deleg.An
gel.in l.4.§.condemnatum,ff.de re iu-
dicat.vbi Ripa, nu. 29. executiuo in-
ſtrumento vtetur creditor, vt nu. 36.
retulimus, & poſt authoris relatos
Burſat.conſ.74. Vincent. Hondedeo
conſ.17.nu.45.lib.2.Suarez in l. poſt
rem iudic. quæſt.4.num.15. Canarus
de execut.quæſt.51.Couarrub.de ſpō
ſalibus,cap.8.quæſt.12.& lib.3.varia-
rum,cap.3.Franciſcus Viuius deciſio.
304.num.1.Capic.deciſion.175.ideò
38 cauendum eſt à Franciſco Mar. qui
deciſ.44.num.1.2.& 3.part.1.inquit,
pendente iudicio nullitatis cōtractus
39 ceſſare debere inſtrumenti executio-
nem:quod procedere videtur,quando
nullitas euidens, & manifeſta propo-
nitur,reſultanſque ex actis, retardat,
atque impedit executionem etiam
trium ſententiarum conformium.Ro-
manus in l.ſi verò,§.de viro,num.61.
ff.ſoluto matrimon.Bald.in l.1. C.ne
liceat in vna eademque cauſa, Oldral
dus conſ.106.numero 4.Quintilianus
Mandoſ. in tract. de inhibitionibus,
quæſt.43.num.4. Felin. & omnes in
cap.cum ſuper,de re iudicat. Riminal.
Iunior conſ.445.num.3.lib.4.& conſ.
467.num.112.eodem lib. Marcellus
Crecentius deciſion.1.aliàs 20.num.
2.de re iudicat. Roman. conſ.42.Bal.
in l.abſentis,in fin. ff. ſi cert.pet. Viu.
d.deciſ.304.n.6.& 7.

40 Idem & fortiùs procedere dicimus,
pendente inſtrumēti reſciſsione,à de-
bitore principaliter in iudicio petita,
quod ſanè creditori impedimento eſ-
ſe non debeat,quominus iure ſuo vta-
41 tur.Ex quibus conſtat debitorem lai-
cum pendente contractus reſciſsione
apud iudicem Eccleſiaſticum,vel quia
dicit vſurarium eſſe, vel iuramentum
præſtitum fuiſſe,non poſſe illum ante
rem iudicatam inhibere iudicem ſecu
larem coram quo executionis cauſa
pendet,nec creditorem ipſum exequē
tem,Bald.& Doctor.in l.1.C.de diuer
ſis reſcriptis,in l.fin.C.quom.& quād.
iudex,Abb.in cap.1.de iureiuran.Hip
polyt.de Marſil.ſingular.490.Afflict.
deciſion.30.Alexand.conſ.83. nu.10.
lib.5.Ancarran.conſ.234. in princip.
Auguſtin.Beroius conſ.85. lib.3. Ma-
ſcard.dict.concluſ 686. num.13. Gu-
tierrez de iurament.p.1.cap.2.nu.11.
Gratianus dict.diſcept.118. num.43.
Parlador.vbi ſupr.dict. §.11.num.33.
Lancellot.de attent.part.2.cap.20.in
præfat.quæſt.5.num.79.Cartar.deci-
ſion.2.num.9. vt miror, contrarium

pla-

placuiſſe Villalobos in ærar.cõm.verbo,condemnatus, Franciſc. Mar. d. deciſion.44.num.4.Galles de Camerali obligatione,part.3.q.2. tit. de vi inſtrum.Camer.obligat.nu.1.quos meritò increpat Parlador.& Cartar. loco nuper citato. Nec me latet Bald. in l.Titius,ff.de procurator.& Angel. in d.§.condemnatum,ſcribentes, moribus vſurpatum eſſe,vt ſoleant Eccleſiaſtici iudices in cauſa vſuraria inhibere iudices ſeculares per cenſuras, ne vlterius in ea procederent. Porrò cum ſuperior opinio,& crebrior,& verior ſit, conſuetudini huic deferendũ non eſſe,concludit Parladorius vbi ſuprà.

42 Aut excipiendo proponitur inſtrumenti nullitas, & executionem impedit. Alexand.Rip.num.18. & alij in d. §.condemnatum, Maſcard.dict.conc. 686. num.11.& 12.Franciſc.Marc. d. deciſ.44.num.4. Gratian. d.diſceptat. 118.num.46.Felicianus de cenſib.lib. 2.cap.1.num.34.Intrigliol.lib.2. ſingular.16.nu.4. Franc. Milanenſ.deciſ.2. num.133.& 149.& 153.lib.2.Carolus de Graſis de exception.cap.20. num. 6.& 8.Gutierrez d.cap.2.num.22. & 23. Ferret.conſ.85.num.5.Fran.Viu. deciſ.31.num.8.Rota diuerſorum, deciſion.301.part.1.Cæſar Barzius deciſion.39.num.40. Beccius conſ.2.num. 55.& 56.Puteus deciſio.35.lib.1.Surdus dict.conſ.377. num.42. Narratis tamen talibus, quæ ex inſpectione illud omnino nullum rederent, Maſcar. dict.concluſ.686.num.17.Vincentius Honded.conſ.17.num.45.lib.2. dummodo executio prompta non ſit, Mãdoſ.in Specul. de inhibitionib. q.49. num.2.& 5.ad exemplum executionis trium conformium, quæ notoriæ nullitatis exceptione impeditur, vt ſupr. adduximus,& probant Caldas Pereir. in l.ſi curatorem,glo. per quod in priſtinũ,n.22.C.de in integrum reſtitut. Franciſ.Viuius deciſ.495. num.1.& 2. lib.1.Gonzal.in reg.8.Cancel.glo.56. num.67.Nata conſ.172.num.5. Ioan. Botta conſ.101.num.25.Anton.Gab. commun.opinion.tit.de executi rei iudicat.con.1.Menoch.de arbitrar.caſu 9.num.2.& conſ.109.num.40. in fin. vbi ſic intelligunt Angel.in d. §.condemnatum,ad finem, cùm concludit, quòd inſtrumenti guarentigiati executio non impeditur per exceptionẽ, quòd contractus ſit vſurarius. Nã procedit eius dictum quãdo nulla eſt præſumptio,& coniectura commiſsi fœnoris, quaſi tunc præſumendum ſit, quòd illa exceptio opponitur per calũniam ad retractandam executionem: at ſi vſura ex aliqua conſtet coniectura,ſecùs eſt,atque ita accipiendus Ancarran.conſ.98.Beroius conſ.211. in fin.& conſ.85.num.6.lib.3. Mar.Giurba d.deciſ.100.n.8.

43 Procedit etiam in creditore, qui pendente nullitate,aut reſciſsione cõtractus venditionis rei,& lite pendente quis non cogitur ſoluere debitum, vel cenſum: facta tamen concluſione in cauſa,negatiuè reſpondent Socin. conſ 78.lib.3. Franc. Mar. d.deciſio. 44.& Marinus Freccia de præſent.inſtrumentorum,part.9.quæſt.2. Contrarium tamen ſequuntur Bartol.in l. poſt legatum, ff de ijs quib.vt indign. Gabr.tit.de regul.iur.concl.1. nu.54. Alban.conſ.17.num.1.Nemo enim ex actu quem impugnat, commodũ percipit:nam etiam, qui contractum improbat, formalia eiuſdem contractus negat, quæ in contrahendi poteſtate ſunt,ideò viam executiuam ex eo petere non poteſt, Bald.conſ.15. lib.2.

44 Contrarium tamen tenendum eſt, quòd reſciſsione, vel nullitate pendente executiuo inſtrumento creditorem vti poſſe, teſtãtur Rebuf.ad conſt.reg. conſtit.tit.de reſciſ.contract. art.1.gl. 4.num.7.& tit.de ſent. prouiſ.ad præfat.num.132. Caualcan. deciſion.58. p.3.Surdus cõſ.183.num.94.Lancel. de attent.cap.17.num.153.Gutierrez de iurament.confirmator. part.1.c.2. à num.

à num.9.& 29. Ariſmin. Tepat. lib. 1. reſolut. tit. de execut. inſtrument. col. 4. in med. Fachin. conſ. 47. num. 1. lib. 3. Aloiſio Leo. in l. 1. num. 33. C. vt lite pendente, Maceraten. lib. 1. reſol. 31. num. 1. & 2. Azeued. in l. 1. n. 143. tit. 21. lib. 4 Recopil. at ita iudicatum refert Franch. deciſ. 373. ex regula, quòd ſicut reus non eſt interim lite pendente priuandus poſſeſsione ſua, nec actor, cap. laudabilem, vt lite pendente, plenè Paulus Pariſius conſ. 39. lib. 1.

45 In creditore etiam procedit, qui in lite ſuper nullitate, vel contractus reſciſsione à ſe mota rem ad ſe expectare petijt cum fructibus; tunc ſi pendente iudicio illo ordinario, pro cenſibus executiue egerit, quæſtio eſt non leuis, in qua variè deciſum eſt.

Prima fuit itaque affirmantium opinio. Tum, quia debitor rem poſsidens ea debet præſtare, quæ ex lege contractus tenetur moleſtia non obſtante, Rebuf. d. titul. de reſciſ. contract. artic. 1. gloſ. 4. num. 7. Franch. Azeued. Gutier. & alij ſupr. relati. Tum, quia

46 rei fructus emptor percipiens vſuras pretij ſoluere tenetur, l. curabit, C. de actio. empti, Gozadin. cõſ. 55. ſub nu. 11. Nata conſ. 374. num. 11. optimè Bart. in l. neque, C. de impenſ. dotal. Mario Giurba deciſio. 10. num. 16. & deciſ. 100. num. 15. & ſi immineat euictio, Coſta conſ. 52. num. 4. Cephalus conſ. 48. num. 41. & 51. & conſ. 609. num. 4. Caualcan. deciſio. 4. num. 5. p. 1. Pancirol. cõſ. 40. num. 22. Corneus conſ. 59. lib. 3. Cardinal. Mantica de tacit. & ambig. conuention. lib. 4. tit. 24. Michael. patrocinio 7. nu. 18. Cagnol. in dict. l. curabit, num. 31. & 32. latè Fuluius Pacian. conſil. 65. qui ſub nu. 13. communem, & veriorem profitentur. Licèt omnia ab eo promiſſa non adimpleuerit, dummodo emptor vſum rei habuerit fructus percipiẽdo; non enim venditoris implementum, ſed ipſa fructuum perceptio curſum vſurarium inducit, cum ob non implementũ, nec vſus rei adminuatur. Ioan. Vincentius Honded. conſ. 44. nu. 13. & 14. lib. 1. eaſque compenſatiuas eſſe contra Bald. in l. 1. C. de bonis mater. firmat Cagnolus in dict. l. curauit, nu. 31. & 32. Afflictis, & Cæſar Vrſil. deciſion. 20. num. 8. Tum, quia in execu-

47 tiuis locum non habet exceptio litis pendentiæ, Gemin. in Rubric. de eo, qui mittitur in poſſeſ. cauſ. rei ſeruãd. in lib. 6. Iaſo. conſ. 9. num. 2. lib. 2. Caualcan. deciſion. 1. num. 15. lib. 1. Franciſc. Bec. conſ. 17. num. 3. Beroius cõſil. 85. lib. 1. Neuizan. conſ. 4. in fine, Capic. deciſion. 33. num. 5. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 4. limitat. 2. nu. 50. & 76. Gratian. diſceptation. 118. num. 44. Gartarius deciſion. 2. num. 9. & 14. Anton. Gabr. de iudicijs, concl. 1. nu. 31. Nec in ea habet locum l. vbi cœptum, ff. de iudicijs, Baldus in l. cõſentaneum, C. quomodo, & quãdo iudex, Iaſon in l. nulli, C. de iudicijs, Monter. deciſion. 23. num. 16. Paz in praxi, tom. 1. part. 5. cap. 2. n. 4. Coſta remedio 25. num. 9. Petrus Surdus cõſil. 542. num. 11. lib. 4. Romanus conſ. 76. nu. 9. vbi Mandoſius literà P. Grãmaticus conſ. ciuili 95. num. 2. Marantà in praxi, in vltimis verbis totius operis, num. 59. Decius conſ. 562. Vincẽtius Carrotius de excuſsione bonorum, parte 2. q. 24. nu. 26. Carolus de Graſis in præludio de exceptionibus, num. 48.

48 Nec enim in via executiua datur inſtantia, Bartol. in l. litibus, C. de agricolis, & cenſitis, lib. 11. Crotus cõſilio 103. num. 13. Alexand. conſ. 181. in fine, lib. 6. Dinus conſ. 76. Frãciſcus Mllanenſis deciſion. 20. num. 27. lib. 1. Mario Giurba dicta deciſione 100. n. 16. Nam ipſa via executiua eſt finis li-

49 tis, & non datur inſtantia. Poteſt enim creditor variare, & facere tranſitum de principali ad fideiuſſorem, & de vna re ad aliam, & de perſona ad perſonam, l. mutuam, ff. mandati, Caualcan.

deciſ.

deciſ.1.lib.1.n.15.de iudic. Anguiſol.
conſ.25.n.4.

50 Inde eſt, vt pendente etiam lite ſu-
per nullitate emphyteoſis poſſeſſor te
netur ad fructus. Iaſon.in l.2.n.13. C.
de iure emphyt. Caualcan.deciſ.46.n.
112.p.1.& deciſ.57.n.47.p.2. Vincẽt.
de Frãch.deciſ.296.nu.1. Thom.Me-
nadous deciſ.24.in fin. tradit Bald.in
c.1.num.3.de inueſtitura, de re aliena
facta.

51 Secũda fuit negantiũ opinio, quòd
imò pendente lite ſuper venditionis
reſciſsione, aut nullitate cauſari ex eo
cõtractu poſsit executio; quia obſtat
exceptio implementi non ſequuti, cũ
res non ſit libera, quæ non obſtante
pacto de non opponendo, & iuramen
to aduerſus exequentem creditorem
admittitur, Aymon Craueta cõſ.127.
num.14. Rolandus à Valle conſ.13.
num.32.& 33.& conſ.54.num.32.li-
bro 1. Menoch. conſ.55.numer.3. A-
zeuedus in dicta l.1.numero 161. &
162. Graſis de exceptionibus, ex-
ceptione 13 numero 37. & 38. Gra-
tian.tom.3.diſceptat.forenſ.307.n.2.
Cephal.cõſ.407.n.19.& 20. Nata cõſ.
360.nu.6. Barnabas Cornazanus de-
ciſion.160.num.7.& 8. Ioſeph.Ludo-
uic.conſ.14.illatione 94. Maſcardus
tom.2.de probation.conc.890.nu.5.
& conc.1388.num.46. Vincent.Car-
rot.de locato, tit.de euictione, par.4.
Burſat.conſ.184.n.48. Rot.Lucẽſ.di-
uerſ.deciſ.65. Turretus conſ.91.nu.4.
lib.1. qui enim ex contractu agit pa-
cta priùs in eo contẽta adimplere de-
bet, l. Iulianus, §.offerri, ff.de action.
empti, cum vulgaribus, Alexan.conſ.
222.numero 18.lib.2. omnium latiſ-
ſimè Graſis dicta exceptione 13. Go-
zadin.conſ.1. Craueta conſ.151. Car-
52 rotius vbi ſupr.numero 11. Nam im-
plemento nõ ſequuto ope exceptio-
nis contractus nominatus reſoluitur.
Alexand.conſ.105.num.17.lib.1. Ro
landus conſ.69.numero 8.& conſ.53.
numero 23.lib.1. Corneus conſ.121.
colum.penultima, lib.1. Craueta cõſ.
192.num.22. Morotius conſ.6.num.
23. Coſta conſ.52.num.6. Graſis dict.
exceptione 13.numero 59. Surdus cõ-
ſil.13.num.23.& 25.& conſ.52. num.
36. Menoch.conſ.1178. numero 11.
Gratianus diſceptatione 355. nu.16.
tom. 3. Petroc, de reſolut. contract.
num.155.ac ſi venditio retro facta nõ
fuiſſet, l.ſi hominem, ff.de vſucapioni-
bus, l.nec vllum, §.1.ff.de petitione hæ
reditatis, l. voluntate, §.1. ff.quibus
modis pignus ſoluitur, Fabianus de
Monte de emptione, & venditione,
8.quæſtion. num.3. Coſta vbi ſuprà,
num.6.

53 Cũque prædio pro quo cenſus pro-
miſſus ſit, ita euictio immineat, vt eui-
ctum illud præſumatur, retineri ab em
ptore poteſt eius pretium, & ſolutum
repeti. Odofred.in l.qui rem, C.de eui
ction. Craueta conſ.845.nu.12. The-
ſaurus deciſion.85.num.1. Surd.conſ.
36.num.46. Coſta conſil.52.num.3.
Ioannes Bota conſ.82.num.13. Oſaſ-
chus conſil.33.num.42. Anton.Gabr.
conſ.119.num.13. Rota Lucẽſ. diuer-
54 ſorum, deciſio.152. Licèt rem emptã
poſsideat, l.fin. §.ex quadrante, ff.de
doli except. Abb.conſ.347.nu.2. Imo
in hoc caſu ante euictionẽ agi poſsit,
ſi promiſſum ſit rem eſſe liberam, O-
ſaſchus deciſion.24. latè Surd.253.nu
mero 10. Gratianus diſceptation.
forenſ.175.num.20. Azeued. in d.l.1.
num.164.

Imminet euictio, ſi ante pretium nu
meratum, vel in toto, vel in parte res
euincatur, vel ſuper ea quæſtio mouea
tur, l.ſi poſt perfectam, C.de euiction.
Alexand.conſ.235.num.10.lib.6. Ri-
pa in l.1.§.ſi hæres, num.32.ff.ad Tre-
bellian. Afflictis deciſion.271. Nata
conſil.267. Surdus conſil.36. numero
14. Menoch.de arbitrar.caſu 224.nu-
mero 2.etiam ratione ſolius hypothe-
cæ, Bald.in l.qui rem, per illum textũ,
C.de euiction. Surdus deciſion.295.n.
7. Coſta conſil.52.nu.3.& de portio-
ne,

ne, & rata, quæſtion. 14. Cardinalis Tuſchus tomo 3. conſil. 290. numero 45. ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter ſuſciretur quid piam ad euictionem ordinatum, gloſſa in l. penultima §. final. ff. de pericul. & commodo rei venditæ, Auguſtinus Morla in Emporio iuris, titul. 9. de contrahenda emptione, numero 108. Coſta vbi ſuprà, numero 3. Menochius dict. caſu 224. à numero 1. & 2. Iacobus Cancerius tomo 1. variarum reſolution. cap. 13. de emptione, & venditione,

55 numero 28. Idque nedum pro toto precio, ſed etiam quoad cenſus annuos procedit, iuxtà notata in dict. l. ſi poſt perfectam, ſatiſq; eſt pretij ſumum remanſiſſe, Bald. in l. 1. num. 5. C. de bonis maternis, Afflictis deciſione 20. numero 1. Oſaſchus deciſione 24. Coſta conſil. 52. numero 11. Tuſchus plenè, litera E. concluſion. 369. num. 4 & 19. Miſyngerius centuria 4. obſeruation. 56. Hondedeo conſil. 30. numero 3. lib. 1. Rota diuerſorum, deciſion. 281. numero 6. parte 2. Odofredus in dicta l. ſi poſt perfectam, Caſtro conſil. 46. numero 6. lib. 1. Surdus vbi ſuprà, numero 14. & deciſion. 293. numero 2. Maſtrillus deciſione 160. numero 10. magis communem, & veriorem dicit Turretus conſil. 67. num. 8. lib. 3. Lancellotus Galiaula conſilio 14. Theſaurus deciſione 85. Caualcanus deciſione 4. numer. 3. parte 1. Raudenſis conſil. 13. lib. 2. & variarum re-

56 ſolution. cap. 3. numero 19. qui addit ex hac retentione non caducari rem, Surdus deciſione 6. num. 2. & 3. Cumque cenſus pro fructibus habeatur ex Menochio conſil. 445. numero 12. & 13. Sicut ad rei euictionem hypothecati ſunt fructus, ſic & cenſus hypothecatos dicimus, ſiue euictionis pactum ſimplex ſit, ſiue additis verbis, C. nondum expectata ſententia, quia ſatis æquiparari, inquit Alciatus conſil. 36. numer. 2. lib. 2. vel quòd res ſit euicta,

57 vel euictio immineat, & iam iudicium ſit de eâ cœptum, Coſta dicto conſil. 52. numero 3. Imò ſi euincere poſſit ex fideicommiſſo, (quòd hac in re manifeſtum eſt) imminere dicitur euictio, vt nec teneatur fideiuſſores accipere, Menochius conſil. 1178. n. 13.

58 Siue euictio ſit ex natura rei, pro quâ licèt venditor non teneatur, Menochius conſil. 87. numero 78. Franciſcus Beccius conſil. 24. numero 32. Rolandus à Valle conſil. 51. lib. 4. Decianus conſil. 55. numero 93. lib. 3. egregiè Lanatus conſil. 3. numero 17. Sanz Morquechus libro 1. de diuiſione bonorum, cap. 8. numero 5. Morotius conſil. 83. numer. 16. Menochius conſil. 418. numero 10. ſi à principio ſciuit, ſecùs ſi rei naturam ignorauit,

59 Cynus, Albericus, Odofredus, Bartolus, Baldus, & Bet. à Surd. relati conſ. 311. numero 22. & conſil. 15. numero 19. maximè ſtantibus ampliſſimis verbis, quandocumque, & qualitercumque, Tiraquellus lib 2. de retractu, ad finem titul. numero 98. Cauallinus de euictionibus, §. 5. numero 31. Gratus conſilio 167. numero 22. libro 2. Riminaldus Iunior conſil. 762. numero 6. Turretus conſil. 86. numero 17. lib. 2. Raudenſis deciſione Piſana 22. numero 5. Fœlicius allegatione 10. numero 24 parte 3. Mareſcotus libro 2. reſolution. cap. 19. numero 32. Hondedeo conſil. 3. numero 4. lib. 4. Maſtrillus deciſion. 61. Crauet. conſil. 64. numero 4. Ponte conſilio 27. numero 5. & 13. Pater Molina de iuſtitia, & iure, diſputatione 380. Rota diuerſorum, deciſione 152. numero 5. part. 2. Burſatus conſil. 160. numer. 17. & conſil. 298. numero 5. Surdus conſil. 15. numero 17. & deciſion. 244. numero 1. Seſſe deciſione 14. numero 42. Mario Giurba deciſion. 100. nu. 29.

QVAE.

QVAESTIO XXXIII.

Vtrùm in diuiſione debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *Referũtur authores, qui hanc queſtionem exornarunt.*

2 *Diuiſio facta inter fratres poteſt reformari, quando vni plus datum fuit, quam oportuerat.*

3 *Diuiſio facta à patre inter filios eſt ſeruanda, etiamſi ſit plus à patre datum vni filio, quàm alijs.*

4 *Cohæres non tenetur de euictione cohæredi pro re euicta, quæ obuenit ex diuiſione teſtatoris.*

5 *Diuiſio teſtatoris habet vim ſpecialis legati.*

6 *Euictio habet locum in diuiſione inter fratres facta.*

7 *Ampliatur, ſi diuiſio ſit conuẽtionalis, vel iudicialis.*

8 *Refertur cautela Patris Molinæ Societatis Ieſu.*

9 *Limitatur ſi cõueniant hæredes, vt nullus eorum de euictione teneatur.*

10 *Limitatur etiam, quãdo res diuiſa euincitur ex ſua natura.*

11 *Euicta re de ſui natura euictioni non erit locus.*

12 *Grauamen quodlibet minuit pretium rei, & pingue dominium auget pretium rei.*

13 *Dubius euentus facit valere contractum.*

14 *Damnum occurſum eſt compenſandum cum vtilitate.*

15 *Propter mutuũ periculũ euictionis in diuiſione æquali inter fratres, non debetur euictio.*

16 *Euictio ceſſat in diuiſione à patre inter filios facta.*

17 *Limitatur, ſi filius in legitima grauetur.*

18 *Item limitatur, niſi conſtaret de voluntate patris, quòd inter filios æqualitas ſeruaretur.*

19 *Limitatur etiam, vt euictioni non ſit locus quando pater inter filios bona diuiſit, ſi euincatur res, quam pater tempore diuiſionis nõ poſſidebat.*

20 *Limitatur etiam, quòd euictio non habeat locum, ſi res vni hæredum prælegata euicta fuerit.*

21 *Aſsignatur ratio quarè debeatur in contractu diuiſionis euictio.*

22 *Ignorantia diuidentium rem eſſe alterius iuris, aut alicui conditioni ſuppoſitam excludit euictionem.*

23 *Scientia rei alienæ efficit, vt non competat de euictione actio, nedum in contractu emptionis, ſed etiam diuiſionis, nec etiam ad pretium ex ſententia Marci Antonij Peregrini.*

24 *Diuiſione facta rem alienam ſciẽter accipiens, re euicta non agit de euictione.*

25 *Etiamſi diuiſio facta fuerit authori-*

thoritate iudiciali.

26 *Diuiſione facta, ſi ſcienter in partem vnius obuenerunt feuda, quæ poſt eius mortem deuoluta ſunt in dominum hæredes eius de euictione non agunt.*

27 *Nec etiam reſpectu pretij.*

28 *Emens rem ſub conditione per fideicommiſſum relictum, eueniente conditione fideicommiſſi, & re euicta agit ad pretij reſtitutionem, licèt ſciens emerit.*

29 *Diuiſione facta, vt in parte vnius ſcienter obuenit is fideicommiſſarijs, an illis euictis competat de euictione actio.*

30 *Diuiſione facta, ſi vnus ſcienter in partem ſuã res conditionatas acceperit non poteſt diuiſiones factas retractare, & numero 31.*

32 *Diuiſione facta inter duos mortuò vno ex his, ſi in eius portione cõtingat fideicommiſſi caſus, frater ſuperſtes vendicat iure fideicommiſſi, nec ex cauſa euictionis repellitur.*

33 *Hoc in caſu ſi in mortui portionem bona omnia feudalia, vel fideicommiſſa ſcienter obuenerunt, frater ſuperſtes non tenetur, nec illius hæres reficere in allodijs, nec ex cauſa euictionis ad aliquod intereſſe.*

34 *Euictio enim ceſſat vbi res euicta fuit pro ſui natura, aut ex facto poſſeſſoris, vel authoris ſui.*

35 *Diuiſione facta in partem vnius obuenit is fideicommiſſarijs ſcienter ex fideicommiſſi cauſa euincatur, non competit de euictione actio aduerſus fratrem etiam reſpectu pretij.*

36 *Euictionis promiſſio in contractu diuiſionis generaliter facta, nõ prodeſt vbi res euincitur ex cauſa diuidentibus nota, niſi in eum caſum ſpecialiter conuenerint, etiam quòd vni allodia, alteri feuda, & fideicommiſſa obueniſſent.*

37 *Euictio præſtatur inter ſocios diuidentes, quãdo diuiſione ſequuta alter habet de parte alterius.*

38 *Euictione agere non poteſt ſocius, ſi res ab eo auocatur, quia ſua non ſit.*

39 *Diuidens rem communem, dicitur illam diuidere tamquam talem; quæ ſi non eſt, ad nihilum etiam tenetur.*

40 *Euictio, quæ ſequitur in re diuiſa numquam præſtatur etiam expreſsè promiſſa, quando ſequitur culpa vtriuſque diuidentis.*

41 *Euictio partis fundi, ſi fiat pro indiuiſo, fit æſtimatio quotæ: ſi pro diuiſo, fit æſtimatio loci euicti.*

QVæſtionem hanc exornarunt Bartol. Bald. Salycet. Alberic. & alij, gloſſa in l. ſi familiæ, C. familiæ erciſcũdæ, & in l. fratres, C. cõmun. vtriuſque iudicij, Cauallinus in §. 4. numero 52. de euiction. Cardinal. Tuſch. tom. 3. concluſion. 354. num. 52. Pater Molina tom. 2. de iuſtitia, diſputatione 380. num. 2. & diſputation. 245. tom. 1. Marc. Anton. Peregrin. de fideicõmiſ. articulo 52. à num. 52. Menoch. lib. 3.

libro 3. præſumption. 118. Stephanus Gratian.tom.2 diſcept.234. Aior. de partit.3.p.q.9. Petrus Sanz Morquech.lib.1.q.8.de diuiſ.bonor. Aluarus Valaſc.de partit.cap.37.Hect.Fœlicius de ſocietate,cap.40.à num.29. Menoch.de præſumpt.lib.3.cap.115. num.14.Surdus deciſion.243.num.8. Flaminius Cartarius deciſ.70. num.3. 14.Maſtrillus deciſ.61.n.3.Theſaurus Iun.in q. forenſ.23.à num.1. Caſtillo deciſ.52.n.10.Gratian. lib.2.diſcept. forenſ.234.Coſta de rata,q.14.Antonius Gomez tom.2.variarum, c.2.nu. 33.Hieronym.de Monte in tract.de finibus,cap.2.nu.7.Franc.Beccius conſil.24.à num.8.Surdus conſ.67. nu.7. & conſ.311.num.26.lib.3.& cõſ.517. num.25.lib.4.& in tractatu de alimentis tit.9.quæſt.11.num.25. Andr.Gail lib.2.obſeruatione 14.num.16. Dec. Rotæ Cameralis 119.num.5. Anton. Monach.deciſ.Lucenſ.14. num. 3. & deciſion.60.num.7.& 8. Seraphinus Oliuarius deciſ.723.num.7.& 8. Cæſar Manento deciſione Mantuana 13. à num.11.

1 Quòd in diuiſione locum habeat euictio pro certo cõſtituunt relati DD. in l.cùm pater,§.euictis,ff.de legat.2. & Scribentes in l.qui Romæ §.duo fratres,ff.de verb.oblig.& adiunt duo magiſtralia iura in d.l.ſi familiæ, & in d.l. fratres, & ex ſequentibus manifeſtabitur.

2 Diuiſio facta inter fratres quando vni plus,quàm oportuerat datum eſt, reformari conuenit.Gozadinus conſ. 44.num.15.Morquechus de diuiſione bonorum,lib.1.cap.8.num.1. & cap. 11.num.31. vbi arbitrio iudicis dicit eſſe relinquendam huiuſmodi refor-
3 mationem. Quod limitarem in diuiſione à patre facta inter filios, quæ ſeruari debet, etiamſi vni filio plus, quàm alio datum à patre ſit, l.ex parte,§.vltimo,& vbi Baldus, ff.familiæ erciſcundæ,l.quæ pater,§.ſi pater, ff. eodem titul.Alexand.conſilio 77.lib. 3. & filij contra talem diuiſionem conqueri non poſſunt,Philippus Corneus conſilio 228.columna 2.& conſ. 273.colum.7.lib. 4.Decius conſ.254. num.2.& Pariſius conſ.34.num.27. libro 2.

4 In tantum quòd cohæres non teneatur cohæredi de euictione pro re euicta,quæ obuenit ex teſtatoris diui-
5 ſione: habet enim ſpecialis legati, l. quid ergo,la 2.ff.de legatis 1. Hæres autem pro ſpeciali legato non tenetur de euictione,l.à ſubſtituto, §.1. ff.de legatis 1. Ergo non tenebitur pro re euicta, quæ ex diuiſione teſtatoris alteri obuenit, & ita eſt communis opinio teſte Cauallino, §.4.de euictionibus, ſub numero 42. Patre Molina tomo 2.de iuſtitia,quæſtione 380.numero 2.

6 In diuiſione autem à fratribus facta euictio locum habet: nam ſi alicui ex fratribus aliqua res de his, quæ in diuiſione illi aſsignata fuit, euincatur,fratres pro rata de euictione fratri obligantur,vt in dicta l.ſi familiæ, & ibi gloſſa,& Doctores, C. familiæ erciſcundæ, Cæſar Manento deciſione Mantuana 13. numero 1. Quia diuiſio, quæ à partibus fit, vim obtinet permutationis, l. communi diuidundo,§.ſi debitor, ff.communi diuidundo,Socinus Iun.conſ.119.num.14.& 28.lib.3.Curtius Senior conſ.63.Horatius Viſcontus in concluſione deciſiua verbo, euictio,folio 73. colum.1. in fine.

7 Quod ampliatur etiamſi diuiſio fuerit facta à iudice, nam euictio deberetur ac ſi de partium conſenſu facta fuiſſet,gloſſa,& Doctores,Bartol. Bald.Paul.& alij in dicta l. ſi familiæ, per illum textum, Bartol. in dicto §. duo fratres, in vltima quæſtione, Alexand.numero 61. Ripa num.97. Nec mirum ſi factum iudicis ſuppleat factum partium,l.ſi plus,§.ſi iuſſu, ff. de euiction.l.ſi ob cauſam,C.eodem,l.1. C.ſi in cauſa iudicati pign. captum ſit, Bald.

Bald. in cap. 1. in tit. Imperat. Lothar, quòd diuiſio facta per ſententiam nũquam extenditur ad futuros euentus, ſequitur Curtius Sen. cõſ. 50. nu. 387. Imò in iudice, qui iuris miniſter eſt, maior occurrit ratio, vt euictionis iuri derogare noluerit, ſi itaque alteri ex diuidentibus bona in partem obuenta diuiſione iudiciali, aut conuentionali per tertium euicta fuerint iure dominij, pignoris, feudi, aut fideicommiſsi, vel alterius iuris, euictio præſtabitur. Caualliinus dicto §. 4. ſub numero 52. de euictionibus, Marcus Antonius Peregrinus de fideicommiſsis, artic. 52. num. 54.

8 Optimam cautelam ponit Pater Molina tomo 1. de iuſtitia, & iure, diſputation. 245. verſiculo, Facta bonorum partitione inter hæredes, ſiuè iudicis authoritate facta ſit, ſiuè ad eum accedatur, vt authoritate ſua illam confirmet, iudex præcipere debet, vt ſibi mutuo caueant, quòd ſi quid euincatur, reliqui hæredes teneantur de euictione reducendo ad æqualitatem partitionem, perinde ac ſi illud repertum numquam fuiſſet inter bona defuncti, & ex l. 9. titulo 15. parte 6. cum l. hæredes, §. item curare, ff. familiæ erciſcundæ, Azo in Summa, C. eodem, gloſſa in §. item curare, Decius conſilio 411. Gregorius in dicta l. 9 gloſſa 1. vbi dicit, quòd licèt iſta cauſa præſtita non fuiſſet, adhuc agitur de euictione, vt habetur in dicta l. ſi familiæ, & ibi gloſ. & communiter Doctores.

9 Limitatur præcedens concluſio, vbi in diuiſionibus actum fuit, ne pro rebus diuiſis, & in partem cuique obuentis partes ipſæ teneantur de euictione; equidem conſtat pactum valere, & operatur, vt ſequuta alicuius rei euictione, ſocius de euictione non teneatur. Caualliinus dicto §. 4. ſub numero 52. in fine, per dictam legem ſi familiæ, Pater Molina vbi ſuprà, Petrus Sanz Morquechus lib. 1. cap. 8. numero 4 Marcus Antonius Peregrinus dict. articulo 52. numero 70. de fideicommiſsis, vbi dicit, quòd eſt caſus in dicta l. ſi familiæ, quòd nedum ad totale intereſſe, ſed neque etiam pro parte ad reſtitutionem pretij, & æſtimationis tenetur hæres; quia partes videntur mutuum periculum in rebus diuiſis ſuſcepiſſe, argumento textus in l. de fideicommiſſo, C. de tranſactionibus, & ſic decidit gloſſa communiter approbata in dicta l. ſi familiæ, & Bartolus in dicto §. duo fratres, quæſtione 11. numero 25. Ripa num. 100.

10 Limitatur etiam, quando res de ſui natura euincitur, veluti quãdo vni fratri feudum adiudicatum ſit, quo mortuo filia relicta, quæ non poterat feudum obtinere, & ab ea euictum fuit, nam non poterit contra patruum de euictione agere: ita gloſ. in dict. l. ſi familiæ, in fine, quam ſequuntur Bartol. Bald. Salycet. & Paul. de Caſtro, Alexand. conſ. 21. num. 4. lib. 5. Ruin. cõſ. 11. num. 11. & conſ. 14. num. 5. lib. 1. & conſ. 137. num. 12. lib. 2. & conſ. 7. in fin. & conſ. 92. colum. vltima, lib. 3. latè & copioſè Horatius Viſcontus d. concluſ. verbo, euictio, fol. 73. col. 1. in medio, Socinus Iun. conſ 119. numero 2. lib. 3. Tiraq. de retractu conſang. §. 1. glo. 9. num. 35 Menoch. conſil. 87 num. 78. libro 1. Quia frater ſuperſtes rem aduocat pro ipſius rei natura, quia filia fratris defuncti, vel eius hæres extraneus eſt incapax, idcircò euictio non debetur, l. ſi quis domum, §. huic ſubiungi, ff. locat. l. ſi fundus, ff. de euictic. Romanus conſ. 503. vbi vendito vſufructu finito pro eius natura in perſonã emptoris, rectè illũ venditor vendicat: & ad hoc gloſſæ dictum complures concordantes adducit Tiraquel. de retractu lign §. 1. gloſ. 9. numero 35. Marcus Anton. Peregrinus in dict. art. 52. nu. 67. quod Menochius intelligit in d. conſ. 87. num. 92.

11 ſecundum Alexand. in d. l. qui Romæ,

§. duo

§.duo fratres,ff.de verb.obligat.quãdo ratione euentus fideicommiſsi,vel feudi, quod euinci poterat,iuſtũ pretium interuenit: puta, quia attento periculo,& grauamine,minori pretio æſtimatum fuit: nam res minoris æſtimatur propter periculum amiſsionis rei, vt in l. 1. §. ſi hæres, ff.ad Trebellian. vbi Rip. num.26.in fin.Corn. conſ.206.col.4.& ſeq.lib.3.

12 Et quodlibet grauamen minuit pretium rei. Ioann. Gerſon. conſ.8. in tract.de contract. part. 1. ſicut tanto pluris valet res, quanto ius, & dominium pinguius, vberiuſque transfertur: ita ex contrario eo minoris valet,quo tenuius,infirmiuſque trãſfertur: & ideo quodlibet pactum, & grauamen poſitum in fauorem venditoris eſt pars pretij, l. fundi partem, ff. de contrah. empt. l. ſi venditor, §. vltim. ff. de ſeruis exportandis, l.dote, ff.de dote, re legata, l. mortis cauſa, ff. de mort. cauſ. donat. * Oſaſchus deciſ. 83. Maſtrillus deciſ. 15.num.15. & deciſ.37. nu.7. * Hieronymus Laurent.deciſ. Auenion. 122. * num.3. Surdus deciſ.33.num.5. * Gamma deciſ.256.num.2.vbi Flores. * Molina de primog.lib.2. cap.4. num.20. * Felician. de Solis tomo 1. cap.8.ſub num.16.Pretium rei augetur,aut minuitur ex qualitatibus, & oneribus rei, l. quod ſæpè, §. fin. ff. de contrah. empt. * Aluar. Valaſc. conſult. 43.num.5. Auendanus de cenſibus, cap.28. & cap.85. numero 3.& 9. Didacus Perez in l. 2. tit.23. lib. 2. ordinam,fol.431.Aſsinius de execut. §. 7. cap. 194. Petrus Surd. conſ. 226. numero 21. lib. 2. Couarrub. lib.3. variar. cap. 10. numero 1. Ita etiam viliùs valet res ob ſpem recuperandi. Deciſio Sacri Palatij 312. * num.6. parte 2. Et in tantum hoc eſt verum, quòd valor rei minuitur in ſexta parte eius æſtimationis ex eo, quòd ſit emphyteutica, Alexander conſ.79. num.6.lib.1.Surd. conſ.451. numero 35. lib.3. Et pactum de retrouendendo facit rem minus valere, vt tenent Abb. in cap. ad noſtram, num.9.de iur.iurand.Socin. in dict.l. 1.§.ſi hæres, num.3. & vbi Iaſ. num. 9. & 10. ff. ad Trebellian. Matienço in l. 1.gloſ. 2. num.26. titul. 11. lib.5. Recopil. Morquechus vbi ſup. num. 8. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ.18.par.1.num.78. vbi dicit, quòd huiuſmodi pactum minuit rem in tertia parte.

13 Ampliatur concluſio, vt non procedat ſecundum Guid.de Suaz.quem ſequitur Bald. in dict. l. ſi familiæ quando vni omnia bona feudalia, & ſimilia adiudicata fuerunt, alteri bona libera: nam tunc euictioni locus erit, quia aliàs magna erit inæqualitas inter fratres, ita Alciatus in dict. l. qui Romæ, §. duo fratres, numero 37. & reſponſo 38. Menochius dict. conſ. 87. numero 84. & 85. & 86. lib. 1. Quorum doctrina Morquecho non placet in dict. lib.1. cap.8. numero 10. Quia ſi res habentes grauamina minori pretio taxantur, ita vt damnum, vel commodum ex futuro euentu conſequi poſsit, non eſt æquum, vt euentus damni attendatur: euentus verò commodi non; quia dubius euentus facit valere contractum, qui aliter non valeret, l. ſi iactum retis, ff.de contrah. empt. dict. l. de fideicommiſſo,C.de tranſact. vbi Doctores in certitudo enim facit licitũ,quod alias foret illicitum, Auendanus de cenſibus, cap.21.& 33. Roman. conſ.302. Surd.conſ.162.num.35.lib.2.& de alimentis,tit.9.quæſt.11.à nu.7.& deciſ. 278. num. 29. Coſta de facti ſcientia, inſpect.46.nu.2. Capit deciſ.159. * num. 16. Gail. obſeruat. 8. Carrot. * deciſ.130.Oldrad.conſ.207. Decius * conſ. 123. Ioann. Baptiſta Lupus in cap. nauiganti de vſuris, §. 4. num. 96.

14 Quia damnum occurſum debet compenſari cum vtilitate, ſi euentus

Cc aliter

aliter cecidiſſet, Bal. conſil. 404. lib. 3. Tiraquel. in l. ſi vmquam, vbi plures refert in verb. donatione largitus, numero 127. & 128. C. de reuocan. donat. Burſat. conſ. 304. num. 4. lib. 3. reg. is qui ſentit, de reg. iur. lib. 6. l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur. Frater enim, qui bona feudalia in diuiſione habuit, non eueniente euictione, quia filios, & nepotes maſculos relinquit, plus commodi in deſcendentibus tranſtulit, & maius beneficium in vita ſenſit, quàm alter frater, qui bona libera obtinuit: & poſsibile eſt fructus in eius vita, & vnius filij vita collecti ex rebus feudalibus valorem bonorum fratris excedere, & ſic ſeruaretur æqualitas.

15 Limitatur dicta concluſio, quando eadem res inter fratres diuideretur æqualitate inter eos ſeruata, quia quilibet æqualem partem habuit: nam tunc vnius parte euicta, non erit euictioni locus: quia in eodem periculo ſunt cæteri fratres, & propter mutuum periculum æqualitas inter illos in diuiſione fuit ſeruata: ita Guil. de Cun. quem ſequitur ibi Paul. in dict. l. ſi familiæ, Ayora in tract. de partit. 3. parte quæſt. 9. numero 10. Morquechus dict. cap. 8. numero 12. Marc. Anton. Peregrinus dict. art. 52. num. 64. de fideicommiſsis, vbi dicit: Quòd ſi commune foret diuidentium periculum, quia pro æqualibus portionibus res illas male affectatas hæredes diuiſiſſent, & vni ex his portio euicta fuiſſet, & alteri non, quod multifariam accidere poteſt, equidem euictionem paſſus aduerſus cohæredem inuidioſe, & inutiliter ageret, quia fortuna, & caſus debent eſſe communes, prout eſt commune periculum, & res erant communes.

16 Similiter euictio ceſſat, quando pater bona diuiſit inter filios, ſequuta rei euictione, non datur aduerſus cohæredem de euictione actio, l. cum pater, §. euictis, ff. de leg. 2. vbi Bart. & cæteri, gloſ. Bart. Bald. Salycet. in dict. l. ſi familiæ, Bart. in d. §. duo fratres, ibi Rip. num. 95. Caual. dict. §. 4. ſub num. 52. Pater Molina dicta diſput. 245. Morquechus dict. cap. 8. num. 13. l. 9. tit. 15. part. 6. Peregrin. dict. art. 52. num. 72. & eſt ratio, quia talis diuiſio, vt diximus, num. 5. vim habet prælegatorum: diuiſio autem ſiue conuentionalis, ſiue iudicialis habet vim permutationis, vt in l. communi diuidundo, §. ſi debitor, ff. commun. diuid. Cauallin. dict. §. 4. ſub num. 52. quæ euictionis cauſam continet, ſic Bar. in d. §. euictis. Declaratur vbi diuiſio facta
17 fuiſſet inter prælegatarios, ac cohæredes: ſecus ſi eſſent prælegatarij tantum, nam ſi coniuncti forent teſtatori, re euicta daretur actio aduerſus hæredes, l. cum alienam, C. de legat. Bar. in d. §. euictis.

Declaratur etiam, vt inter hæredes prælegatarios diuiſione à teſtato-
18 re facta, non detur actio de euictione: exceptio tamen conceditur, vt ibi per Bar. Cuman. in dict. §. duo fratres: num. 25. Rip. num. 95. Menoch. dict. conſ. 87. num. 98. Peregrinus vbi ſup. num. 72.

Declaratur, vt procedat euictio in diuiſione facta pro iure legitimæ,
19 & Trebellianicæ; ita quòd ſi euincere tur, minuerit legitimã: nam præſtaretur euictio, l. ſi hæres percepto, ff. ad Trebellian. Morquechus dict. cap. 8. num. 14. Peregrinus dict. numero 72. Pater Molina dict. diſp. 245. Niſi
20 tamen conſtaret de voluntate patris, quòd inter filios æqualitas ſeruetur, Dec. conſil. 349. vt quia dixit, quòd integrum ius quilibet haberet; Alciat. in dict. §. duo fratres, numero 36. Menoch. lib. 3. præſump. 118.

Intelligendũ tamen hoc eſt, vt pro-
21 cedat in re per teſtatorem poſſeſſa, ſecus

ſecus verò ſi non eſſet ab illo poſſeſſa ſecundum Bart. in dict. §. euictis, quem refert, & ſequitur Greg. Lopez in dict. l. 9. tit. 15. part. 6. verb. Partieſſe el miſmo.

Limitatur ſi res alicui cohæredum
22 prælegetur, euictio locum non habet, vt in dict. §. euictis probatur, & ibi Bar. num. 3. vt etiam ſuprà retulimus.

23 Vbi autem inter fratres reperitur facta diuiſio rerum communium, conſtat ex natura actus euictionem deberi, ſi vni ex ſocijs res in partem obuenta, fuerit legitimè ab aliquo euicta iure dominij, vel ex cauſa pignoris: nam ſocius pro parte ſocium integrare tenetur, caſus eſt l. ſi fratres, C. communia vtriuſquè iudicij, & in dict. l. ſi familiæ; vbi gloſ. & Antiqui omnes; & poſt eos Bart. Bal. Angel. Salycet. Fulgoſ. & Paul. optime exemplificauit, vt ſcilicèt euicta res non in totum, ſed in parte reſtituatur, Bart. in dict. §. duo fratres 12. quæſt. Rip. num. 97. cum alijs multis à Franciſco Beccio conſ. 24. num. 9. & aſsignatur ratio, quia diuiſio eſt ſimilis permutationi, dict. l. communi diuidundo, §. ſi debitor, ff. commun. diuid. l. cum pater, §. hæreditatem, & §. euictis, ff. de legat. 2. & vtrobiquè gloſſa, Bart. Cyn. Bald. Paul. in l. 1. C. comm. vtriuſquè iudic. & permutatio eſt ſimilis emptioni, l. ſciendum, §. emptorem, ff. de ædilit. edict. idcircò debetur euictio prout in contractu permutationis, & emptionis: vel etiam dici poteſt, & eſt optima ratio: nam diuiſio eſt receſſus à communione, & portio, quæ pro diuiſo vni aſsignatur, ſuccedit loco portionis, quam priùs pro indiuiſo poſsidebat cum ſocio, Peregrin. d. art. 52. num. 18. & num. 53.

24 Quid autem ſit præſtandum re euicta? Nam euicta re vendita omne emptoris debetur intereſſe, l. venditor, l. euicta, ff. de euictionibus, l. non dubitatur, l. ſi cum quæſtio, C. de euict. Raphael Cuman. in dict. §. duo fratres, in vltim. quæſt. Bartol. ſenſit, quòd præſtetur æſtimatio partis, quæ obuenit, & euicta fuit, inſpecto tempore diuiſionis, quia diuiſio eſt actus neceſſarius, & ideo ſecus ac in venditione, quæ eſt actus voluntarius, & in qua totum intereſſe præſtatur, adducit text. in l. qui erat, ff. familiæ erciſcund. & inquit, quòd eſt ſingularis limitatio, ſi vera eſt, ſed eius dicta improbat Alexand. num. 61. quia eſt contra text. in dict. l. ſi fratres, C. commun. vtr. iud. vbi quanti intereſt in caſu euictionis debetur: & vltra cum eſt caſus notandus in l. ſi cum venditor, §. fin. ff. de euictionib. vbi res euicta æſtimatur tempore euictionis, & prout æſtimatio creuerit, vel decreuerit, diminuit, aut excedit æſtimationem temporis diuiſionum, & eo modo finem accipit euictionis ratio, ſicut in actione ex empto, & ſic notarunt gloſſa, Bart. Bald. Salycet. & Fulgoſ. Vnde concluſio ſit, quòd intereſſe intra rem reſpectu æſtimationis debeatur, ſed intereſſe extra rem non veniat in diuiſione, per text. in dict. l. qui erat, & ſic reſoluit Claud. Aquenſ. in dict. §. duo fratres prope finem, Peregrinus dict. art. 52. num. 55. de fideicommiſsis.

25 Ignorantia diuidentium rem eſſe alterius iuris, aut alicui cōditioni ſuppoſitam, excludit omnem præſumptionem mutui periculi in rebus diuiſis ſuſcepti ad l. ſi per errorem, ff. de iuriſ. omn. iud. & l. mater decedens, ff. de inoffi. teſtament. l. non eſt ferendus, ff. de tranſact. & ſic concludunt Bar. & cæteri omnes in d. l. ſi familiæ, & conſuluit Alex. conſ. 21. lib. 5. Beroius q. 95. Borgnin. Caualc. in tract. de vſufructu, num. 100.

26 Præſuppoſita autem ſcientia diuidentium rem eſſe alienam, aut conditionatam, an detur re euicta

de euictione actio; vnde diſtinguendum eſt. Nam aut res ad tertium pertinebat, aut in euentum conditionis alicuius ad ipſos diuidentes. Primò caſu gloſſa notabilis in dict. l. ſi familiæ reſpondit actionem ceſſare, per text. in dict. l. fratres: & quia idem eſt in emente ſciente rem non eſſe venditoris, l. ſi fundum ſciens, C. de euict. idem quoque voluit gloſſa in dict. l. fratres. Sed an ſaltem pro pretio rei tempore diuiſionis detur actio, licèt non ad totale intereſſe? Bart. Bald. in dict. l. ſi familiæ reſpondent, non dari, nec etiam reſpectu pretij, quamuis in emptore ſecus, l. emptorem, §. fin. ff. de actionib. empti, & ſequitur Paul. colum. 2. quam etiam differentiam admiſit Curt. Iunior conſ. 64. num. 64. Moti ea ratione, quia in diuiſione mutuum periculum ſuſceperit. Sed contra, vt de pretio poſsit agi, vbi euincitur res ex cauſa legati, vel fideicommiſsi, prout etiam in emptore ſcienter emente rem alteri legatam, aut fideicommiſſam, ad text. in l. fin. §. emptor, C. commun. de legat. & determinauit Iacob. de Aretin. in dict. §. duo fratres, vbi diuiuentē æquiparat emptori, ſed illam reprehendit Bart. num. 161. in 11. quæſtione dicens, aliud in emptore, aliud in diuidente. Vnde ex mente Bart. in quibus caſibus emptor non agit de euictione, veluti cum ſciens emerit rem alienam, dict. l. ſi fundum, non agit multo minus diuidens, quòd in partem ſuam rem alienam ſciens accipit. Item in quibus caſibus emptor agit ad pretij reſtitutionem in eiſdem non agit diuidens. Sequuntur Angel. & Imola, & in iure alterius tertij non diuidentium, cum Bartol. tranſiuit Aretin. num. 7. at Guido de Suezar Doctor antiquus in dict. l. ſi familiæ prout retulit Bald. ibi num. 2. intelligebat gloſſam illam, quando in partem vtriuſquè obuenerant res alienæ, aut conditionatæ, diuerſum, cùm in partem vnius tantum, quia tunc mutui periculi ratio ceſſat, & hoc caſu dictat ratio, ne nimia inæqualitas inſurgat, vt ſaltem ad æſtimationem agi poſsit, & eius dicta reaſſumpſit Alex. in dict. §. duo fratres, num. 34.

27 Quia verò authores variè loquuti ſunt, ideo perſtringendo materiam, aduertit Marcus Anton. Peregrin. d. art. 52. num. 58. qui putat, Bart. Bald. & Paul. Curſ. Sen. inaduertenter dixiſſe, emptorem ſcienter ementem rem alienam re euicta, ſi non ad totale intereſſe, ſaltem ad pretium agere poſſe, per text. in dict. l. emptorem, §. fin. ff. de action. empt. & etiam inaduertenter traxiſſe gloſſam in dict. l. ſi familiæ, quæ dum allegat illum textum loquitur in tertio caſu, prout videri poteſt: & ſic aduertunt Cuman. in d. §. duo fratres, & Alex. ſub num. 34. Tres enim ſunt caſus. Primus quādo emptor, vel diuidens ignorauit rem alienam, & debetur euictio cum totali intereſſe, vt dictum eſt ſuprà. Secundus, quādo author expreſſe cōuenit, ne de euictione teneatur. Tertius quādo emptor, vel diuidens ſciebat rem eſſe alienam, vel conditionatam: hoc autem caſu conſtat emptorem de euictione non agere etiā reſpectu pretij, niſi ſtipulatus fuerit de euictione, d. l. ſi fundum ſciens, & ibi notarunt Bal. & alij, & gloſ. & Bal. in l. non dubitatur, C. de euict. Salyc. & Paul. in authent qui res, C. de Sacroſ. Eccleſijs Alex. in d. §. duo fratres, ſub num. 34. Aretin. colum. 7. Iaſ. num. 62. & in dict. §. fin. Philip. Corneus conſ. 2. num. 2. lib. 3. Tiraquel. de retract. lignag. §. 12. gloſ. 1. numero 1. Couarr. lib. 3. var. cap. 17. num. 2. Franciſ. Beccius conſ. 24. num. 33. Marcus Anton. Pereg. d. art. 52. num. 58. Quocirca, & in diuidente à maioritate rationis idem ſtatuendum eſt per text. in dict. l. ſi fratres; vbi ſic deciduntur Bart. Bald. & Paul. & alij in dict. l.

ſi fa-

ſi familiæ, & eſt communis opinio. Alexand. in dict. §. duo fratres, ſub num. 34. Iaſ. num. 62. Rip. num. 99. Alciat. num. 35. Curt. Sen. dict. loco, Decius conſ. 411. num. 4. Ruin. conſ. 146. lib. 1. Abbas conſ. 30. lib. 2. Craueta conſ. 211. colum. vltim. Roland. à Valle conſ. 51. lib. 4. Menochius lib. præſumpt. 118. num. 21. quod etiã procedit in diuiſione iudiciali, vt ſuprà diximus.

28 Ex hac concluſione infertur, facta diuiſione conſenſuali, aut iudiciali inter duos fratres, & in partem vnius obuentis allodijs, & in partem alterius ſcienter feudalibus, vel emphyteoticis, defuncto hoc relicta filia horum incapace, vel etiã extraneis hæredibus, & ijs deuolutis ad dominum pro natura horum bonorum, nulla ex cauſa euictionis dabitur actio aduerſus fratrem, vel hęredes ipſius fratres: ſic poſt gloſſam concludunt omnes in dict. l. ſi familiæ, Alex. conſ. 21. colum. 3. lib. 5. Ruin. conſ. 11. colum. penult. & conſ. 47. lib. 1. & conſ. 7. num. 18. lib. 3. Socin. Iunior. conſil. 119. lib. 3. Tiraq. de retract. Lignag. §. 1. gloſſa 9. numero 35. Roland. à Valle conſ. 51. per totum, lib. 4. Menoc. dict præſ. 118. num. 10. & ratio eſt ſecundum

29 Peregrinum, vbi ſuprà, num. 60. quia ſcientia accipientis periculum in eum transfert, vt ſuperiùs dictum eſt, & de euictione ceſſare actionem dixit Peregrinus, num. 61. etiam reſpectu pretij, & æſtimationis.

30 Sed contra obſtare videtur deciſio Guido. de Seuzar. in dict. l. ſi familiæ, ſub num. 57. & traditio Iacob. de Areti. per text. in dict. l. fin. §. emptor, C. commun. de legat. quem ſequitur Cumanus in dict. §. duo fratres, vbi rationem adducit, quia ſi in emptore rei legatæ, vel fideicommiſſo ſubiectæ, ſtatutum fuit, vt licèt ſcienter emerit, re euicta poſsit agere ad pretij reſtitutionem, dict. §. emptor, qui tamen proſiluit ad actum voluntarium, fortius in diuidente, qui diuiſiones recuſare nequibat. Pro concordia Alex. in dict. §. duo fratres, ſub num. 34. diſtinxit, quòd aut diuidentes pro ratis portionibus diuidunt allodia, & conditionata, & hoc caſu ratione mutui periculi ceſſat omnis de euictione actio, ad text. in l. de fideicommiſſo, C. de tranſactionib. & ſic procedat deciſio gloſſæ communiter recepta in dict. l. ſi familiæ. Aut in partem vnius obueniunt libera, & in partem alterius ſcienter aliena, vel conditionata: & hìc ſubdiſtingue, aut data fuit poteſtas alienandi, & ſic alterata rerum natura, & euictioni locus eſt, Aretin. conſ. 3. Craueta conſ. 24. ad fin. Menoch. conſ. 87. num. 88. Aut data non fuit, & tunc aut ſunt conditionata cõditioni fideicommiſſariæ pro qua emptor ſciens in caſu euictionis ad pretij reſtitutionem ageret, dict. §. emptor: & ſic quoque agere poſsit diuidens ad ęſtimationẽ, & locum habet opinio Guid. de Suezar. Iacob. de Aretin. & Rapha. Cuman. At verò ſi ſunt conditionata tali conditione, pro qua emptor ſciens ſequuta euictione nõ poſsit agere ad pretij reſtitutionem, & multo minus poſsit agere diuidens per prædicta: & hæc Alexand. diſtinctio iura ad concordiam reducit, & probarunt Alciat. num. 35. Ripa, num. 99. Burſat. conſil. 273. Menochius conſ. 87. num. 85. vbi Guido Suezar. traditionem in fideicommiſſarijs veram eſſe probauit. Contrarium tamen in fideicommiſſarijs defendit ex profeſſo Franciſcus Beccius conſ. 24. Peregrinus dict. art. 52. num. 62. de fideicommiſsis.

31 Operatur præterea diuidentium ſcientia alium notabilem effectum, quia ſcienter in ſuam portionem accipiens res conditionatas, non poteſt retrahere diuiſiones ſub prætextu læſionis, & deceptionis, quia ſciens non decipitur, nec læditur, l. cũ

donationis, C. de tranſact. cap. ſcienti de reg. iur. in 6. Bart. in l. 2. colum. penul. C. de reſcind. venditione, ſic ſenſerunt Scribentes in d. l. ſi familiæ, vbi Salyc. col. vlt. Alex. conſ. 60. col. 2. & 3. lib. 3. Ruin. conſ. 7. num. 18. lib. 3. Socin. Iun. dict. conſ. 119. colu. vlt. lib. 3. Bero. conſ. 108. in vltimo dubio, lib. 1. & conſ. 41. num. 48. eodem lib. Franc. Becc. dict. conſ. 24. num. 34.

32 Hæc locum habent, vbi res diuiſa aliquo iure pertinet ad tertiũ, & ab eo fuit euicta. Quando enim pertinet ad vnum ex diuidentibus, & quidẽ ſi purẽ pertineat, & ſciens diuidat, videtur remiſiſſe ius ſuum, vt Peregrinus dicto loco, num. 18. & 65. abunde dixit. Si verò ſub conditione, veluti fideicommiſſa conditionalia poſt diuidentium mortem collata, hæc quidem poſt ſimplicem diuiſionem nõ videri remiſſa, & eueniente fideicõmiſſi caſu per mortem vnius ex diuidentibus alterũ ſuperſtitem ex fideicommiſſo agere poſſe; nec enim agenti obijci de euictione poteſt, per regulam l. vendicã-tem, ff. de euict. l. licet, ff. de dote prælegata: ſi rẽ enim habes ex facto tuo, vel authoris tui, euinco, nõ teneor de euictione, l. ſi fundum, ff. de euict. l. ſi à me, ff. ad l. Falcid. idem repetit Bar. in d. §. duo fratres, vlt. col. & eſt cõmunis regula, Rip. num. 38. & 96. Corneus conſ. 102. lib. 4. Socin. conſ. 31. Nec hoc caſu de pretio agendum eſſet, vbi pro ratis æqualibus facta fuiſſet diuiſio, ſicuti Bart. & omnes præſumunt, Ruin. conſ. 146. num. 2. lib. 1. & conſ. 137. num. 12. in lib. 2. Roland. cõſ. 51. à nu. 10. lib. 4. Sed vbi portiones fuiſſent inæquales, data ignorantia locus eſſet euictioni, vt ad æqualitatẽ portiones redigantur.

33 Præſuppoſita autem ſcientia fatẽtur communiter Scribentes ſuperſtitem fratrem, vel deſcendentes ab eo ex vi fideicommiſſi, feudi, vel emphyteoſi vocatos vendicare poſſe ab extraneis hæredibus, vel filia forſan illorum bonorum incapace bona illa omnia, ſic enim concludunt Gul. Cyn. Bar. Bald. Salycet. Fulgoſ. & Paul. in dict. l. ſi familiæ, & conſulendo tradit Aretin. conſ. 3. per totum, Ruin. dict. conſ. 11. & conſ. 47. Alciat. conſ. 36. lib. 8. Socin. Iun. dict. conſ. 119. Dec. conſ. 411. Bal. Aluar. Præpoſit. Afflict. in cap. 1. in tit Imperat. Lothar. Alex. conſ. 21. lib. 5. Et concludunt, fratrem ſuperſtitem, ſeu eius deſcendentes non teneri facere partem hæredibus extraneis, aut filiæ de allodijs, nec quoque de euictione ad intereſſe.

Et rationes ſunt iſtæ, quia frater ſuperſtes rem aduocat. pro ipſius rei

34 natura, quia filia fratris defuncti, vel eius hæres extraneus eſt incapax, idcirco euictio nõ debetur, vt diximus num. 10. Hercules Mareſcotus lib. 2. var. reſolut. cap. 19. num. 31. Roman. conſ. 503. num. 14. Honded. conſ. 3. num. 4. lib. 1. Rota diuerſ. deciſ. 211. num. 1. & 2. par. 2. Craueta conſ. 24. in fine. & conſ. 211. num. 7.

35 Intelligendum eſt, nec etiam reſpectu prætij, quia mutuum videntur ſuſcepiſſe periculum. vti Bar. in d. §. duo fratres in 11. quæſt. & eſt communis traditio Rip. num. 99. Scribentes in dict. l. ſi familiæ: quæ ſane ratio veriſſima eſt, vbi in portionẽ vtriuſq; obuenisſent de illis bonis conditionatis. Quod ſi in portionem vnius tantum, equidem illa ceſſaret ratio, ſed alia ſubingrederetur, quòd ſibi imputandum ſit, cur ſciens rem conditionatam certam naturam habentem in ſuam acceperit portionem, dict. l. ſi fundum ſciens vbi, & pro rei æſtimatione eo caſu euictio non datur. Hæc autem in ſuppoſitis cauſæ pignoris, feudali, aut emphyteoticę, iuuare poſſet, ſed in ſuppoſitis fideicommiſſariæ ordinationi non militat, nam cõtra obſtat text. in dict. l. fin. §. emptor, C. commun. de legat. vbi emptor quamuis ſciens re ſibi per fideicommiſſum euicta pretium à venditore

tore repetit, nam mutui periculi ratio ceſſat, poſt Guid. Suezar. Iacob. Aretin. & Coman. tradidit Alexand. & ſubſequuti ſunt Ripa Menoch. & alij relati, quorum opinionem, vbi inter diuidentes agitur, probauit Aretin. dict. §. duo fratres, colum. 7. Nam diuidens poterat æſtimare fideicommiſsi conditionem non euenturam: & ex profeſſo conſuluit Menoch. dict. conſ. 85. num. 87. Verùm quamuis horum opinio æquitatem præſe ferre videatur, attamen Bart. ſententia magis communiter recepta, vt aliud ſit in diuidente, aliud in emptore, rationibus iuris nititur, quam conſulendo ex profeſſo probauit Franciſc. Becc. dict. conſ. 24. Nempe vbi res pro ſui natura acceptori cognita euincitur, ceſſat euictionis ratio, quia eligendo, ſeu acceptando in partem ſuam res conditionibus affectas, illas cum ſuis cauſis ſciens accepit, & licèt in emptore conſiderari hæc quoque poſſint, attamen non omnino ſimilis eſt ementis, & diuidentis cauſa, vt conſiderat Peregrin. dict. articul. 52. numero 68.

36 In ſecundo autem membro, vbi de euictione facta ſit promiſsio, quamuis Curt. Sen. conſ. 64. num. 63. argumentatus ſit remiſsionem fideicommiſsi ex vi illius promiſsionis, per d. regul. l. vendicantem, attamen de per ſe ſufficiens non eſt, ſi alijs vrgentioribus clauſulis munita non ſit; vti inquit Socin. Iunior. conſ. 116. num. 63. lib. 1. & eſt ratio, quia partes promittendo viciſsim de euictione expreſſerunt, quod tacitè ex legibus inerat, idcirco hæc expreſsio nihil vltra operatur, l. non rectè, C. de fideiuſſoribus, l. cum quid, ff. ſi certum petatur, & l. 3. ff. de leg. 1. & quia in generali ſermone non includitur perſona loquentis, l. 1. ff. de Senator. l. inquiſitio, C. de ſolut. Item generalis promiſsio de euictione moderari, & intelligi debet iuxta materiam ſubiectam, prout generalis promiſsio de non veniendo contra diuiſiones, Bar. in l. Paulo Calimaco, §. 1. ff. de leg. 3. Peregrinus dict. art. 52. num. 26. & num. 69. Idcirco, vt euictio debeatur, cum res ex ſui natura alteri diuidenti euincitur, oportet ſpecialiter in eum caſum ſtipulari, aliàs generalis promiſsio non ſufficeret, ſic declarando gloſ. in dict. l. ſi familiæ dixerunt Gulliel. Cuma. Guid. de Suezar. Ricard. Cyn. Bar. Bald. Salycet. & Fulgoſ. Paul. & Alexand. in dict. §. duo fratres, num. 31. Alciat. num. 37. & Paul. Leon, num. 313. conſulendo tradiderunt idem Alexand. conſ. 21. in lib. 5. Aretin. dict. conſ. 3. Dec. conſ. 411. Curſ. Sen. conſ. 49. num. 71. & conſ. 50. num. 383. Socin. Sen. conſ. 31. num. 7. lib. 4. Ruin. conſ. 137. num. 12. lib. 2. & conſ. 92. num. 9. lib. 3. Socin. Iun. dict. conſ. 116. num. 63. lib. 1. & in conſ. 119. lib. 3. Roland. dict. conſ. 51. num. 19. & conſ. 67. lib. 4. Et hæc communis concluſio locum quoque habet, quamuis vni allodium, alteri feudum, aut fideicommiſſum ſcienter in partè obuenerit, ſic enim præſupponunt Scribentes in dict. l. ſi familiæ, Ruin. conſ. 8. colum. penult. & conſ. 11. colum. vlt. & clarius conſ. 146. num. 3. lib. 1. Crotus in dict. §. duo fratres, num. 78. Decian. conſ. 415. num. 163. lib. 1. Rolan. dict. conſ. 51. num. 18. & conſ. 67. ſed contra in his terminis ſenſit Alciat. in dict. §. duo fratres, num. 36. Franciſc. Becc. conſ. 24. num. 34. Menoch. lib. 3. præſumpt. 115. num. 20. & præſumpt. 118. numero 59. & conſ. 87. num. 85. Niſi acceptator feudalium ea vtilioris, ſed ſitus acceperit, vt aduertunt Alciat. & Peregrinus.

Nota quod euictio datur in ſocie-
37 tate, quando in contractu diuiſionis facto inter ſocios vnus habet de parte ſocij contra quem euictio fuit ſequuta. Bar. & Angel. in dict. l. familiæ

vbi omnes dicunt, quòd ideo ſocius de euictione tenetur, quia ſi non teneretur, partem ſuam non haberet, prout habebat ante diuiſionem, quæ iure ſocietatis debebatur: vnde ſocietas ad iniquã reducitur cõditionem, Ant. Peregrin. de fideicomm. art. 52. num. 52. Menoch. conſ. 87. num. 85. Hector Felicius de ſocietate, cap. 40. num. 29. & ſeqq. Cæſar Manento
* deciſ. Manticana 13. num. 1. & 2.

Socius agere non poteſt de euictio-
38 ne, ſi res ab eo auocatur, quia non ſit, vt quando aſsignatur vni tamquam propria, quæ ſi verè eſſet, non poſſet ab eo euinci, tunc aliter ſocius non tenetur de euictione, Gabriel conſ. 90. num. 43. Manent. dict. deciſ. 13. num. 7. & 9.

39 Aduertendum eſt, quòd diuidens rem communem, dicitur illam diuidere tamquam talem, quæ ſi non eſt, ad nihilum etiam teneretur: vbi enim res diuiditur tamquam communis, quæ ſi non eſt nõn valet diuiſio, nec promiſsio euictionis, Alexand. conſ. 75. lib. 6. Gozadin. conſil. 58. Peregrin. conſ. 93. ſub num. 18. lib. I. prout etiam emptor ſciens rem eſſe alienam, non dicitur venditor vendere, niſi ius, quod habet in re: vnde non tenetur de euictione, Gozadin. vbi ſuprà, Aretin. in dict. §. duo fratres, ſub num. 2. Hercules Mareſcot. lib. 2. variar. reſolut. cap. 19. à num. 17. Fortius hoc procedit in diuidente, quia nihil hoc caſu de parte ſocij recipit: & ſi recipit partem, alteram ſuam tamen tradidit: & ille nihil dicitur recipere, qui tantum refundit de proprio, quantum de alieno recipit, vt inquit text. in l. ciuitatibus, §. 1. l. à tutoribus, ff. de leg. 1. Angel. conſ. 179. colum. penul. & vbi ſocius non percepit in diuiſione, niſi partem ſuã, non poteſt à conſocio moleſtari, l. Lutius, l. Titia 39. & ibi gloſ. & Doct. ff. famil. hercind. Manento, deciſ. 13. num. 10.

Addendum eſt, quòd euictio, quæ
40 ſequitur in re diuiſa, numquam præſtatur etiam expreſſe promiſſa, quando ſequitur culpa vtriuſq; diuidentis, Gaſpar Anton. Theſaur. lib. 2. quæſt. Forenſ. 23. numer. 11. vt inter prædones non datur euictio, l. communi diuidundo, §. inter prædones, ff. comm. diuid. Angel. in l. cuius interfuit, ff. de furtis, Cæſar Manento de- *
ciſ. 16. num. 3. & deciſ. 17. num. 10. vbi *
euictionis promiſsio in contractu illicito non valet: & ibi num. 33. dicit, quòd ideo fur contra furem, & prædo contra prædonem non agit de euictione.

Reſtat nunc adnotare, quòd vbi euictio debetur pro indiuiſo, quomo-
41 dò fieri debeat liquidatio: nã liquidatio debet reſpicere valorem totius partis diuiſæ, & non partis tantùm, l. 1. l. in naue, l. ex mille, ff. de euict. quia aliud eſt, quòd victor euicerit talem, & talem fundum pro indiuiſo: quia in hoc caſu ſecundo fit æſtimatio valoris totius fundi, & dimidia illius inſpicitur, & ad illam venditor tenetur de euictione, & non aliter, ita dicunt omnes in dict. l. 1. vbi Bal. dicit, quòd ſi euincatur pars pro indiuiſo, fit æſtimatio quotæ: ſi pro diuiſo, fit æſtimatio loci euicti. Et Salycet. poſt principium inquit, quòd parte euicta pro indiuiſo habetur ratio bonitatis illius certæ partis. Pone enim, quòd certam partem pro diuiſo aſsignatam in fundo petat actor pro indiuiſo: certè habetur ratio bonitatis totius illius certæ partis, vt Salycet. dicit, & ſic pro indiuiſo eſt æſtimanda tota pars diuiſa, & illius bonitas, & dimidia illius dicetur euicta. Et Ang. in dict. l. Naue dicit, quòd quando euincitur pars pro diuiſo, inſpicitur bonitas, & qualitas illius rei: ſecus pro indiuiſo, quia tunc quantitas, & non qualitas certa conſideranda eſt: ſicut enim vendens partem fundi pro indiuiſo, partem pro diuiſo præſtãdo

non liberatur, vt inquit text. in dict. l. ex mille, §. fin. eodem modo euicta parte pro indiuiſo, ſi deinde emptor, vel alius euictionem paſſus agit pro indiuiſo contra venditorem, nulliter agit, quia pretium euictionis regulatur, & præſtatur iuxta qualitatem rei euictæ. Vnde in figuratione caſus Viuianus in dict. l. 1. dicit, quòd ſi pro parte res euincatur, multùm refert, an pro diuiſo, vel indiuiſo? ſi pro indiuiſo totus fundus æſtimari debet, & pro medietate totius agitur de euictione per emptorem, nec conſideratur magis bonitas vnius partis, vel alterius fundi. Si verò pro diuiſo, tunc pro illa parte tantùm agitur, & illius bonitas attenditur, Anton. Gomez tomo 2. variarum cap. 2. numero 34. in fine, Cagnol. in l. 2. ſub numero 102. C. de pact. inter empt. Cæſar
* Mannento deciſ. 19. numero 92. Et ratio eſt, quia ad cognoſcendum valorem partis rei, tota res æſtimanda eſt, Peralta in l. Mæuius, §. duorum, ff. de leg. 2. per l. Mæuius, ff. comm. diuid. Valor tamen de præſenti, & non de præterito tempore euictionis deducendus eſt, etſi liquidatio debeat articulari de tempore ſequutæ euictionis. Fabianus de empt. & vendit. quæſtione 5. princ. num. 21. Franchis deciſ. 52. numero 9. Surdus
* conſil. 52. numero 50. Doct. Pegna deciſ. Romana nouiſs. 15. nume-
* ro 1. & deciſ. Pamphil. 378. num.
* 1. in impreſsis Lugd. Bartol. in l. cum emptor, §. fin. ff. de damno infect. Cæſar Manento deciſ. 19. numero 96.

QVAESTIO XXXIIII.

An in pignore euictio debeatur?

SVMMARIVM.

1 *Authores citantur, qui hanc quæſtionem tetigerunt.*

2 *In pignore euictio locũ habet, licèt regulariter creditor vendens pignus de euict. non tenetur, n. 3.*

4 *Ampliatur, vt procedat, nõ ſolũ quãdo venditur pignus in corpore conſiſtens, ſed etiam quando venditur nomen debitoris.*

5 *Ampliatur, vt etiam procedat in fiſco vendente.*

6 *Limitatur primò, quando ille, qui vendidit tamquam creditor, non doceret eſſe creditorem, & rem venditam eſſe ſibi obligatam.*

7 *Limitatur ſecundò quando doceret eſſe creditorem, & rem eſſe ſibi obligatam; tamẽ non doceret, ſe in pignore potiorem.*

8 *Limitatur tertiò quando creditor habens rem obligatam, & illam vendens ſciret non eſſe debitoris, ſed alienam.*

9 *Limitatur quartò quãdo creditor ſciebat ſibi non licere vẽdere neq; ex pacto neq; ex diſpoſitione legis*

10 *Limitatur quintò quando vendidit non iure creditoris, ſed iure dominij.*

11 *Limitatur ſextò quando creditor vendidit, & promiſit de euictione.*

12 *Creditor vendens pignus iure permit-*

permittente, & nō promittens de euictione non poteſt euinci pignus ab emptore, etiam ex alia cauſa ſeparata à credito pro quo vendidit.

13 *Creditor vendens pignus iure creditoris ex pacto, vel ex lege, vel putans rem eſſe debitoris, & promiſit duplum, vel ſimplum, an repetat, quod ſoluit.*

14 *Creditor qui coactus eſt pro euictione ſoluere duplam emptori poterit repetere à debitore vſuras rei pignoratæ toto illo tempore, quo durauit venditio ante euictionem.*

15 *Creditor qui ſolum duplum promiſit abſq; neceſsitate, & vtilitate, & ſequuta euictione illud ſoluit, non poterit petere vſuras promiſſas à debitore, ſed ſolum ſuum debitum.*

16 *Aſsignatur differentia reſpectu vſurarum inter duplum, & ſimplum.*

17 *Creditor vendens pignus, & promittens de euictione, vel in ſimplo, & ex pretio ſuum debitum conſequutus fuerit, an debitor ſit liberatus.*

18 *Creditor obligans ſe de euictione, & ſequuta euictione non poteſt agere primaua actione, ſed vtili ex empto.*

19 *Opinio Neguſante refertur cōtra Dec. ſcilicet, quòd creditor vendens, & promittēs de euictione, debitor non liberatur, ſed manet in ſuſpenſo liberatio.*

20 *Creditor licèt vendat, & pretium recipiat non liberatur debitor, niſi quando pretium irrauocabiliter deuenit ad creditorem.*

21 *Creditor non dicitur pretium conſequutus, quando illud cogitur reſtituere, & in hoc diſtinguitur, num. 22.*

23 *Inter eſſe obligatum, & non eſſe eſt dare medium.*

24 *Creditor vendens, & promittens de euictione, debitor tenetur cauere de conſeruando eum indēnem ab euictione promiſſa.*

25 *Creditor promittens de euictione, poteſt tam per viam retentionis, quam actionis agere contra debitorem pro ſua indemnitate, num. 26. & 27.*

18 *Clauſula plus minus vè quid operetur, & num. 29.*

30 *Secundus creditor poteſt offerri primo creditori.*

31 *Quando res venditur iure creditoris, non valet oblatio.*

32 *Qui à creditore prædium ſibi obligatum emit, de iure euinci ſibi non poteſt.*

33 *Emptor ſecurus eſt à debitore quando creditor fecit rem vendi ſub haſta.*

34 *Ampliatur, quòd non ſolum ſecurus ſit à debitore, ſed à ſecundo creditore.*

35 *Emptor iuſtus non debet pati controuerſiam, ſed creditor.*

36 *Explicatur text. in l. ob cauſam, C. de euict.*

37 *Authoritas haſtæ publicæ minui non debet.*

38 *Emens in publica ſubhaſtatione præ-*

præcepto iudicis indemnis debet ſeruari.

39 *Emptor bonorum venditorum pro executione ſententiæ, ſi debitor vincat in appellatione, & retractetur ſententia, non tenetur emptam rem reſtituere, ſed actio competit ad pretium contra victum.*

40 *Item etiam quando res venditur in ſubhaſtione pro ſoluendis creditoribus in eorum concurſu, emptor rei ſecurus manet, & moleſtari non debet ab alio creditore etiam priore aduenıente.*

41 *Et tunc pignus, vel hypotheca manet liberatū in re vendita, & aſsignatur ratio, n.42. & 43. vſquè ad num.50.*

51 *Refertur opinio Alphonſi de Azeuedo.*

52 *Debitor allegans nullitatem ſubhaſtationis, non auditur, niſi numeraret totum pretium per licitatorem ſolutum.*

53 *Nemo poteſt retractare additionem iudicialem, niſi reddito priùs pretio, & num.54.*

1 HAnc quæſtionem multi Authores diſputarunt. Afflict.deciſ.8.& 16.Fraciſcus Biuius deciſ.24.& deciſ. 152.Stephanus Gratianus deciſ. 175. à num.1. Alexand. Tretacinq. lib.3. reſolut.var.de empt. & vendit. reſolut.17.Anton. Neguſantius de pign. memb.1.par.6.princ.à num.40. Gaſpar Cauallinus in tract. de euict. §. 4. num.52.& §. 5. num. 37. Caldas Pereira in tract.de empt. & vendit. cap. 31.Ioannes Iañez Parlador.lib.2.rer. quotid.cap.fin.par.5.§.16.à num.20. Don Garcia Maſtrillus deciſ. 28. à num.4.part.1.Ariſmin. Tepat.tom.1. variarum ſent. tit. 421. Ioannes Baptiſta Coſta de clauſulis, part.2.clauſ. 103.Caſtillo Sotom. lib.4. controu. cap.42. à num.70. Greg. Lopez in l. fin.tit.13.par.5.gloſ.1.tit. C. creditorem euictionem pign.non debere, vbi ordinarij, & Iacob. Cuiat. & Hugo Donel.Signorolus conſ.90. num. 26. Siluan.conſ.102.Dueñas regula 169. Dec.in conſ. 449. à num. 37. Fabius Anna conſ.37.& conſ.90.num.2. Peregrinus in tract. de fideicommiſ. art. 35.num.19.& deciſ.Patauina 21.num. 13. Franciſc. Marc. deciſ.926. part. 2. Vincent. de Franquis deciſ. 239. part.2. Oſaſchus conſ.33. Magonius deciſ.32. Pater Molina tom.2. de iuſtitia, & iure, diſp.538. Fuluius Patianus in tract. de empt. & vendit. num. 254.Cardinalis Tuſchus practic. concluſion.iuris tom.3.litera E. concluſ. 359.

Et quòd in pignore euictio locum
2 habeat per ius offerendi, probatur in l.1.in ſecundo reſpōſo, C. ſi antiquior creditor. Afflictis deciſ.8. & deciſ. 16. Cauallinus, §.4. num.53. de euictionibus.

Tamen regulariter creditor ven-
3 dens pignus de euictione non tenetur, iſta regula probatur in l.periculū, vbi notant gloſ.Bar.& Salycet. ff. de pignoribus, & in tit. C.credit.euict. pign.non debere, l. cum ea conditione.§.1.ff. de euict. Nata conſ.38.Cauall.§.5.num.37. de pignorib. Ferrara in praxi in actione hypothecaria in verb. ſatisfacere, num. 5. Gratianus deciſ.175. à num. 1. & plures authores ita tenent in num.1. à me conglomerati.

4 Ampliatur hæc concluſio, vt habeat locum non ſolum ſi creditor vēdat pignus, ſed etiamſi vendat nomē debitoris hypothecatum, vt eſt text. in dict. l. periculum, tenetur ſolum præſtare illum eſſe debitorem, non autem

autem illum eſſe locupletem, quando
creditor vendit nomen debitoris, l. ſi
nomen ff.de hæredit.vel act.vendita,
Cauallin. dict.§. 5. ſub num. 37. late
Mantica de tacit.& ambig. conuent.
lib 4.tit.13.tom.1.Surdus. deciſ.288.
num. 29. Rota Genuenſ.deciſ. 156.
Rodericus lib. 2. quæſt.21.de reddit.
Mario Giurba deciſ.87. num.10. vbi
multos couglomerat. Anton. Amat.
deciſ.6. num. 9. Franchis deciſ. 427.
num.5.Rota diuerſ.deciſ.123.num.7.
part.2.Magon.deciſ. Florentina 39.à
num. 1. Caualcan. deciſ.3. num. 28.
par.2.Franciſc.Viuius deciſ.24. num.
4 Surdus conſ.452.num.15.Vincent.
de Anna allegat.78. Ioann. Baptiſta
Coſta de facti ſcientia,cent.1.diſtinct,
44.Bald.& Fulgoſ.in l. ſi plus, §. qui
nomen,ff.de euict. Barboſa in l. æſti-
matis §1.ff. ſolut. matrimon. num.8.
Franciſc.Becc.conſ.105.num.13. Ia-
cob.Cancer.lib.2. var.reſolut. cap.6.
de ſolut.num.175.

Ampliatur etiam, vt non ſolum pro-
5 cedat in creditore priuato vendente,
ſed etiam in fiſco, quia in hoc fiſcus
vtitur iure priuati, vt in dict.l. 1.C.
credit.euict.pign.non debere. Negu-
ſant. de pignoribus in prim. memb.
ſext.par.princ.ſub num.40.

Fallit primò hæc quæſtio, quando
6 ille, qui vendidit tamquam creditor,
non doceret eſſe creditorem, & rem
venditam eſſe ſibi obligatam; tunc
enim non obſtante, quòd vendiderit
tamquam creditor, tenetur de eui-
ctione, quę poſteà ſequeretur, ita pro
bat text. in dict.l. 1. in princip. dum
ibi dicitur prædium obligatum, & ibi
notat gloſſa, quæ vult, quòd creditor,
qui vendidit pignus debet quatuor
præſtare, & primum eſt, quòd proxi-
mè dictum eſt, & cum gloſ. tranſeunt
ibi Bar.Bal.Salycet.& alij, & idem te-
net Salycet.in dict.l. reſcriptum, §.1.
ff.de diſtract.pign. Neguſant.vbi ſup.
ſub num. 40. Alexand. Trentacinq.
lib.3.de empt. & vendit. reſolut.17.
num. 3. Franciſcus Viuius deciſ.24.
num.3.lib.1.

Secundò fallit, quandò creditor,
7 qui vendidit, doceret ſe eſſe credito-
rem, & illam rem eſſe ſibi obligatam,
tamen non doceret in dicto pignore,
ſeu hypotheca eſſe potiorem omni-
bus alijs creditoribus: tunc enim ſi
alius creditor potior euinceret ab
emptore, ille creditor, qui vendidit,
teneretur de euictione, text.in dict. l.
1.in fine, ibi: Potiorē ſe cæteris cre-
ditoribus: ita notat gloſ.fin. & ſequū-
tur ibi Doctor. Neguſant. vbi ſup. ſub
num.40. Alexand. Trentacinq. dict.
reſolut.17.num.2. intelligendum ta-
men quòd ſufficiat, quòd creditor do-
ceat ſe eſſe potiorē cęteris in emptio
ne, vt in l.2.C. qui potiores in pign.
hab. vel priuilegio, vt in hypotheca
pro dote, vt in l.fin.eod. tit. non autē
tenetur creditor docere ſe potiorem
domino illius rei, & ideo quando non
euinceret alius creditor, ſed euince-
ret dominus illius rei, dicendum erit,
creditorem, qui vendidit, non teneri,
vt per Salycet.in dict.l.1.

8 Tertiò fallit, quando creditor ha-
bens rem obligatam, & illam ven-
dens, ſciret illam non eſſe debitoris,
qui obligauit, ſed eſſe alienam: tunc
enim illam vendens, cum ſciat eſſe
alienam, eſt in dolo, & ideo domino
euincente, tenebitur de euictione:
text. eſt in l.fin. C. creditorem euict.
pign.non debere, & notat gloſſa in d.
l.1. & ibi Bal.& Salycet. Alex.Tren-
tacinq. dict.reſolut.17. num.6. Secus
tamen eſſet, ſi creditor vendens, pu-
tauit rem illam eſſe debitoris, & neſ-
ciuit eſſe alienam, cum tamen eſſet
aliena: & tamquam aliena poſtea
euicta fuit, tunc ex quo creditor fuit
in bona fide, nō tenebitur de euictio-
ne, Neguſant. vbi ſup. ſub num.40. &
Alex. Trentacinq. dict. reſolut. 17.
num.6. vbi dicit, hoc non eſſe verum
ſi creditor craſſo errore putauit ſibi
cōpetere ius vendēdi: nā tunc de eui-
ctione

ctione tenebitur, vt in dict. l. 1. tradit Salycet. & in hoc caſu debitor tenebitur de euictione ſolum in ſubſidiū; quando creditor, qui vendidit non fuiſſet ſoluendo, vt aliàs dicitur in l. fin. ff. de eo per quem fact. erit. Solum enim tenebitur creditor cedere emptori contra debitorem contrariam pignoratitiam, vt eſt text. in l. in creditore, ff. de euictionibus, & notat Bar. in l. penul. creditor, in princip. ff. de diſtract. pig. & iſto caſu tenebitur debitor de euictione, quia licèt creditor vendiderit rem, cenſetur vendidiſſe debitor, cū ex eius pacto expreſſo, vel tacito ex diſpoſitione legis res vēdita fuit, vt tenet gloſ. in d. l. 1. & ibi Saly. aſsignans in hoc aliam rationē, ne debitor locupletetur cum iactura aliena, ſcilicèt emptoris, vt l. reſcriptum, §. 1. ff. de diſtract. pign.

9 Quartò fallit, quando creditor ſciebat ſibi non licere vēdere, nec ex pacto, nec ex diſpoſitione legis, & tamē vendidit, quia tunc creditor, tamquā doloſus tenebitur de euictione, vt notat gloſ. fin. dict. l. 1. & ibi Bal. & Salyc. Neguſant. & Alex. Trentacinq. relati proxime: & iſtud procedit etiā ſi debitor fuiſſet præſens venditioni factæ per creditorē, qui de iure vēdere non poterat, quia per ſimplicē præſentiā non repellitur debitor à vendicando pignore ab emptore, offerēdo ei pretium ſolutum in extinctionem ſui debiti: & ſi in aliquo alio vltra pretiū intererit emptoris propter dictā euictionē, ad illud tenebitur creditor, qui per dolū vendidit abſque authoritate, ita tenet Salycet. in d. l. 1. in verſ. quæro modo, cū gloſ. per tex. in l. emptorē, §. Caſsius, & §. Iulian. & §. ſententia, ff. de actionib. empti.

10 Quintò fallit, quando creditor vēdidit pignus non iure creditoris, ſed iure dominij, vt dominus, & idem ſimpliciter vendidit, qui intelligeretur vendidiſſe in dubio vt dominus, & nō vt creditor: nam iſto caſu creditor tenebitur de euictione, ita dicet Salyc. in d. l. 1. & Azo in ſua ſumma eodem, Alex. Trentacinq. vbi ſup. num. 8. Gratian. deciſ. 175. num. 2. & 6. Hoc ergo procedit quādo creditor expreſſe vēdidit iure creditoris, ita affirmat Salyc. dicens, ita tenere alios Doctores in d. l. 1. §. finali, verſ. nūc quia caſus, & mouetur per text. in l. 1. §. 1. ff. ſi ager vectigal. vel emphy. petat. idem tenet Salyc. in d. l. reſcriptum, §. 1. Et animaduertendum eſt, quòd ſimpliciter vendi, debet intelligi, quando dictum ſit, Petrus vendidit: tunc enim cenſetur vendidiſſe tamquam dominus, non tamquam creditor; at ſecus quando dictum fuit, Petrus creditor Ioannis vendidit pignus: nā tunc cenſetur iure creditoris vendidiſſe; nam licèt non dicat aliter ſe vendere iure creditoris, tamē ex quo expreſsit nomen creditor, & pignus, cenſetur vendidiſſe iure creditoris, ita tenet Saly. in l. penul. ff. de diſtract. pign. qui mouetur in l. cum poſt. §. 1. ff. quando ex facto tut. & per gloſ. in l. ſciendum, §. tutores, ff. qui ſatiſdare cogant. Alex. Trentacinq. dict. reſolut. 17. ſub num. 8. Neguſant. ſub dict. num. 40.

11 Sextò fallit, quando creditor vendidit, & promiſit de euictione, quia tunc tenebitur creditor vti promiſit, text. eſt in d. l. 1. ibi: Si nominatim hoc repromiſſum: & in d. l. fin. eodem tit. & firmat gloſ. in d. l. 1. verb. creditore, quā ibi ſequuntur Doctores: Cauallinus d. §. 4. ſub num. 37. Trentacinq. d. reſolut. 17. ſub num. 8. in fin. Dec. cōſ. 449. num. 37. Alex. conſ. 235. Franciſ. Viuius deciſ. 24. ſub num. 4. hoc probat text. in l. ſi pignore, §. fin. iuncta gloſ. in verb. non habere, vbi omnes Doct. vnanimiter, ff. de pign. act. vbi text. notabilis dicit, quòd ſi creditor de euictione promittit, quia ſic promitti conſueuerat, ſi conuētus fuerit, condemnatur ex eo. Cuius ratio eſt, nam qui non tenebatur de euictione, ſi repromittat ſponte, de ea omni dubio

dubio procul tenetur; vt inquit tex. in l. qui erat in 2. reſpon. ff. famil. ercil. & faciunt ea, quę habentur in l. ſi is quē, C. de præd. min. vbi habetur, quòd licèt venditio principaliter nō teneat; tamen promittens de euictione, illo nempe caſu obligatur. vbi per Bal. & alios Stphanus Gratianus deciſ. 173. num. 6. Ioann. Baptiſta Coſta in tract. de clauſulis clauſula 103. num. 1. par. 2. Caſtillus Sotomaior lib. 4. contro. cap. 42. num. 70. Ariſminus Tēpatus tom. 2. var. ſentētiarum iuris, tit. 421. in principio.

12 Quæritur, an ſi creditor vendidit pignus iure creditoris ex pacto, vel ex lege, vel rationabiliter putans rem eſſe ſui debitoris, & promiſit duplum, vel ſimplū pro euictione, quòd ſequuta ſit euictio facta à domino, & etiam creditor ſoluit emptori pro euictione illud, quod promiſit, an poſsit agere contra debitorem ad repetendum illud, quod ſoluit emptori? & breuiter dicendum eſt, quod ſi creditor vendendo ideo promiſit de euictione, vel quia aliter vendere non poterat, quia ſine tali promiſsione emptorem inuenire non poterat, vel quia ita erat conſuetudo Regionis: vel quia cum iſta promiſsione rem carius vendidit, quòd in omnibus iſtis tribus caſibus habebit regreſſum cōtra debitorem pro toto eo, quod ſoluit emptori ex cauſa euictionis: iſte eſt textus in l. ſi pig. §. fin. & ibi notat. per Bart. & alios nota. gloſ. in l. ſi neceſſarias, §. 1. in verb. retinere, ff. de pignorat. act. & gloſ. in d. l. 1. in verb. creditore, C. creditorem pign. euict. non debere, ibi Salyc. in fin. Sed ſi creditor ex promiſsione euictionis nullū commodum, nec vtilitatem attulit debitori; ſed tanti vendidit, quanti & vendidiſſet ſine dicta promiſsione, & nō poteſt ſe iuſtificare in promiſsione duplæ aliquo modo: & tūc nō poteſt habere regreſſum contra debitorem ad dictam duplam, ſed ad ſimplū tantum, hoc eſt ad illud, quod ſibi ſolutū fuit pro ſuo debito, vt eſt text. in d. l. ſi pign. §. fin. cum lege ſeq.

13 Animaduertendum eſt in hac materia, quòd quando creditor vendidit pignus iure permittente, & nō promiſit de euictione, quòd tamen ipſe creditor non poterit euincere pignus ab emptore, etiamſi euincere vellet ex aliqua alia cauſa ſeparata à credito, pro quo vendidit, vt eſt text. in l. & is, & ibi Bart. ff. de diſtract. pign. & idem eſt in hærede creditoris, vt ibi per gloſſam, quod notandum eſt, quia eſt contingibile.

14 Animaduertendum etiam eſt, quòd in caſu quando creditor coactus fuit pro euictione ſoluere duplam emptori, poterit creditor repetere à debitore vſuras, vel fructus rei pignoratæ per ſtipulationem ſibi promiſſas pro toto illo tempore, quo durauit venditio ante euictionem ſequutam, quia licèt durante venditione creditor ab emptore pretium habuerit, tamen ex eo, quia coactus fuit duplam ſoluere emptori, iam conſtat nihil ei ſolutum fuiſſe, quòd ab eo aufferri non potuerit: iſte eſt tex. notabilis, & ſingularis ſecundum Bar. & alios in l. nec enim, ff. de pign. act. vbi text. dicit, quòd ex quo pretium, quod fuit ſolutum ab emptore, creditori non fuit ſolutum irreuocabiliter, cum poſteà fuerit coactus ex promiſsione euictionis ſoluere duplam emptori, nihil cenſetur fuiſſe ei ſolutum, & ideo debitor non fuit liberatus, & per conſequens tenetur ad vſuras, & fructus promiſſos, ſicut tenebatur ante factam promiſsionem, & ſic eſt ibi text. quòd nō dicitur ſolutum creditori id, quod ab

15 eo auocari poterit.

Sed ſi creditor in venditione ſolum ſimplum promiſit abſque neceſsitate, & vtilitate, illud ſequuta euictione ſoluit, non poterit petere dictas vſuras promiſſas à debitore, ſed ſolum ſuum debitum ſimplex, ita diſtinguit tex.

tex.in d.l. nec enim inter duplam, & ſimplũ reſpectu vſurarum, vt dictum eſt. Adde etiam, quòd quando creditor ſoluit emptori duplam, lucratur dictas vſuras medij temporis, etiamſi illæ excederent duplam: ita tenet ibi Bar.& Salycet. poſt Rich. Malumb. reprobãtes ibi gloſ. quæ aliud voluit, & malè per rationes, quas ibi adducit
16 Bart. & ratio differentiæ reſpectu vſurarum, vel intereſſe (quod pro vſuris accipitur) inter duplum, & ſimplũ, quia quando creditor cogitur reſtituere duplam, cum paſſus fuerit damnum in duplo, non cenſentur aliquod emolumentum habuiſſe ex pecunijs, quæ interim facta venditione apud eum fuerũt, etiam quòd ex illis multa fuiſſet lucratus, pòſt eas reſtituit duplicatas: ſed in ſimplum non eſt tantũ damnum, & ideo tunc compenſat vtilitatem, quam percipit ex pecunijs cum vſuris, ſeu intereſſe ſibi debitis, ita declarat Paul. de Caſtro in dict. l. nec enim, ff. de pign. act. quam legit cum l. ſi pign. §. fin. eodem, tit. Sed hodie promiſsio vſurarum facta per debitorem creditori, ſit inefficax iure Canonico reſiſtente, vt late diximus, in quæſt. 8. de fiſco.

17 Quærendum tamen eſt, ſi creditor vẽdat pignus, & promittat de euictione, vel in ſimplo ex tribus caſibus not. in l. pign. §. fin. ff. de pig. act. & ex pretio conſequutus fuerit ſuum debitũ, an debitor ſit liber à creditore? & Neguſ. ſup. nu. 42. dicit, quòd ſic, quia ſolutione eius quod debetur, omnis obligatio tollitur, tex. in princip. Inſt. quibus modis tollitur obligatio, l. prout, ff. de ſolut. latè Pyrr. Maur. Aretin. in tract. de ſolut. Tamen inquit Neguſant. quod rectè aduertẽdo, ſolùm iſtud procedere videtur, quando creditor vendit taliter, quòd ipſe de euictione non obligatur: quod quanſit colligitur ex prædictis, tunc enim recepto pretio ab emptore per creditorẽ vendentẽ, debitor erit liberatus, vt eſt tex. in l. reſcriptũ, §. 1. ff. de diſtract. pig. & hoc quãdo propriè pignus fuit venditũ, quia ſcilicèt res obligata erat tradita creditori, nõ autem in ſimplici hypotheca vendita: nam etiã illã creditor vendere poteſt, vt in l. hypoth. C. de diſtract. pign. & not. Bar. in l. 1. C. ſi vend. pig. agatur, & in l. pen. ff. de diſtr. pig. verſ. modo, quia niſi dicta hypotheca vendita tradatur emptori, etiã quòd creditor pretium conſequutus fuerit, debitor non dicetur liberatus: ità not. Bar. & Salyc. in d. l. pen. ſed ſi creditor ex venditione pignoris eſſet obligatus de euictione emptori etiã quòd pretiũ habuerit, & rẽ tradiderit, tamen donec poteſt eſſe locus euictioni, nõ dicetur liberatus debitor, ſed interim liberatio manet in ſuſpenſo: etſi cõtingat euinci rẽ, & creditorẽ cogi ad reſtituendũ pretiũ emptori, poterit creditor agere cõtra creditorẽ pro ſuo credito cõſequẽdo veteri actione pign. [illegible] atitia cõtraria, à qua debitor non fuerat liberatus, vt eſt tex. in l. ſi pign. §. fin. ff. de pig. act. & ibi expreſſe declarat Paul. de Caſtro, verſ. nunc oppono extra gloſ. & iſtud etiã vult gloſ. not. in l. 1. C. credit. euict. pig. non deb. in verſ. creditore: & li. èt Dec. conſ. 49. n. 37. vt Neguſant. dicit, concordet cũ ipſo, tamẽ diſſentit in hoc, quòd quãdo creditor obligauit ſe de euictione, ſequuta euictione nõ poteſt agere primæua actione, ſed agit actione ex empto, vt no-
18 tat Bart. in l. eleganter in princ. ff. de pig. act. & in l. ſi prædiũ, C. de euict. & quòd obligatio de euictione eſt ſeparata à prima actione, vnde nõ debet vna impediri per aliã: & allegat Dec. tex. in l. ſi plus, §. 1. ff. de euict. vbi ſi pignus vẽditũ euincatur, ex empto agitur cõtra eũ, qui ex pretio pignoris liberatus eſt: & ſic ſecundũ eum patet, quòd promiſsio euictionis nõ impedit liberationem debitoris: & allegat etiam tex. in l. ſi ob cauſam in fine, C. de euictionib. Tamen inquit Neguſ. loco allega-

allegato, num.43. quòd iſta non obſtant ſuæ cōcluſioni, & iuribus, in qui
19 bus illa fundatur: nam quòd quandò creditor vēdens promittit de euictione, debitor non liberatur, ſed liberatio ſtet in ſuſpenſo, eſt tex. in d. l. reſcriptum, §. 1. quòd tali caſu ſequuta euictione creditor non agat actione ex empto, ſed veteri actione pignoratitia contraria, eſt tex. & ibi declarat Paul. de Caſtro in d. l. ſi pignore, §. fin. Et non obſtant allegata per Dec. Primò ea, quæ notantur per Bart. in d. l. eleganter in princ. dum vult, quòd re in ſolutum data creditori per iudicē, vel per debitorem, ſi illa res euincatur, creditor non aget contra debitorem primęua actione, ſed vtili ex empto. Quia iſte caſus eſt diuerſus à terminis de quibus Neguſant. loquitur: nam in terminis Bar. in d. l. eleganter, quando ſpecies datur in ſolutum creditori pro genere conſiſtenti in pecunia, cenſetur quædam emptio, & vēditio, vt in l. 3. ff. pro emptore, & in contractu venditionis venditor non tenetur, niſi ad tradendum. Vnde facta traditione, debitor fuit liberatus à primo debito: nam ex hoc cenſetur fuiſſe receſſum à primo contractu, & deuentum eſt ad dationem in ſolutū: ideo ſequuta euictione agitur vtili ex empto, non veteri actione, ita declarat Bar. in d. l. elegāter in ter. oppoſit. & in l. ſi quis aliam in 3. ſolut. ff. de ſolut. & ſequuntur Paul. de Caſtro, Salyc. in d. l. eleganter, Afflictis deciſ. 335. in tertio dubio. notant Bar. Bal. & Salyc. in l. libera, C. de ſententijs, & interloc. om. iud. Aretin. conſ. 160. col. 6. in 4. dubio copioſe, & eleganter Fabius de Anna conſ. 35. à num. 5. & per totum, & in conſ. 90. à num. 8. cum ſeqq. & nos late diximus in datione in ſolutum, à num. 17.

20 Sed in terminis noſtris, licèt creditor vendat, & percipiat pretium, non liberatur debitor, niſi ita demum quādo pretium deuenit ad creditorem irreuocabiliter, vt habetur in l. ſextā, te, §. Latinus, ff. de except. rei iudic. & notat Bar. in d. l. eleganter in 1. opp. ad primum notab. l. debitor, ff. ad Trebellian. vbi notat Bar. num. 2. Dec. in l. nequè pignus, num. 2. ff. de reg. iur. vbi quoq; Guilierm. Mayner col. 1. Tiraq. qui plures allegat de retract. lign. §. 1. gloſ. 7. num. 70. ſatis egregie Alex. conſ. 100. num. 6. lib. 7. Capic. deciſ. 43. Fabius de Anna dict. conſ. 90. à num. 2. & late à num. 12. Neguſ. vbi proximè dicit, hoc etiam probari per tex. in l. ſi mandato Titij, §. creditor, ff. mandati, iuncta gloſ. ibi in verſ. nō ſit; vbi tex. dicit, quòd ſi creditor vēdit pignus, nō liberatur debitor, niſi creditor pretiū conſequutus fuit, & gloſ. ibi dicit, quòd nō dicitur conſequutus pretium, quando illud cogi-
21 tur reſtituere, per l. non videtur, ff. de reg. iur. ibi: Non videtur quiſquam id capere, quod ei neceſſe eſt alij reſtituere. & ſubditur per Neguſant. quòd ex præſenti reſponſo apparet, quòd ſi creditor non promiſit de euictione debitor erit liberatus, quia tunc dicetur conſequutus pretium, cum ab eo auocari non poſsit ex cauſa euictionis. Aliud ergo eſt, quādo debitor dat in ſolutum creditori: & aliud quando creditor vendit pignus alteri, & recipit pretium: nam primo caſu, quando res data fuit in ſolutum creditori, & poſteà fuit euicta, eſt materia diuerſa à terminis noſtris, & an tunc ſequuta euictione agendum ſit contra debitorem veteri actione, vel noua, ſcilicèt, vtili ex empto? diſtinguendum eſt cū Bart. in l. ſi quis aliam in princ. ff. de ſolut.

22 Secundo caſu, quando creditor vēdidit pignus, eſt caſus noſter, & in hoc diſtinguitur, an creditor promiſerit de euictione, an non? qui ſi promiſit de euictione, debitor nō dicetur liberatus, ſed eius liberatio manebit in ſuſpenſo ex futuro euentu euictionis, etſi nō ſequatur euictio, erit liberatus, ſed

ſed ſequutã euictione nõ dicetur liberatus, ſed agetur contra eũ per creditoré veteri actione pignoratitia, vt in d.l.reſcriptum, §.1.& d.l.ſi pign. §. fin. nec vllo modo iſto caſu poteſt competere creditori cõtra debitorem actio euictionis ex empto: quia creditor nõ emit, nec redemit in ſolutũ, & ideo ei non poteſt oriri actio ex empto, quæ oritur mediãte cõtractu emptionis, vel acceptionis in ſolutũ; vt in l.ſi libera, C.de ſentent. & interl. om. iud. & d.l.elegãter in princ.& d.l.ſi quis aliã, ſed védidit alteri, ex qua venditione rediculũ eſt dicere, quòd creditor vendens poſsit agere de euictione contra debitoré, ſed actio de euictione cõpetit emptori, non venditori, vt habetur in dict. iurib.& in toto tit. de euictionibus, & ad ſimilitudiné venditionis cõpetit etiã accipienti in ſolutũ, d.l. libera, cũ alijs ſuprà allegatis: & non obſtat.d.l.ſi plus, §.1.quia in illo text. iudex vendidit pignus ex cauſa rei iudicatæ, & pretiũ fuit ſolutũ creditori, & creditor non promiſit de euictione ideo debitor fuit in continéti liberatus, & ideo ſi res védita euincatur ab emptore datur emptori cõtra debitoré actio vtilis ex empto de euictione, iuxta tex.in d. l.reſcriptum, §. 1. in 1. reſpon.& ſic caſus in d.l.ſi plus, §.1.eſt diuerſus à noſtro caſu: quia ibi vendés creditor non promiſit de euictione, prout promiſit in noſtris terminis; & eodem modo loquitur text. in l. ſi ob cauſam, C.de euict. & ideo illi eodem modo reſpondetur.

Secundò mouebatur Dec. reſpondendo ad d. l. reſcriptum, §. 1. quòd dum ibi dicitur, quòd liberatio eſt in ſuſpenſo, debet intelligi quoad effectum, qua ſcilicèt reuocari poteſt ſequuta euictione, ſed quatenus eſt de preſéti, debitor dicitur liberatus, licèt dicta liberatio in futurũ ſequuta euictione reuocari poſsit, ſicut ſecũdũ eũ venditio dicitur pura, licèt ſub conditione reſoluenda veniat, vt in l.2.ff.de in dié adiectione, & l.hæc véditio in fin.ff.de contr.empt.& facit, quod notat Bal.in l.Iulianus in fin.ff.de cõdict. indebit.& in l. iudex poſteaquam, ff. de re iud. Sed iſta reſponſio nõ placet Neguſantio, quia tex.in d.l.reſcriptũ, §.1.expreſſe dicit, quòd interim liberatio eſt in ſuſpenſo, & ideo non patitur intelligentiã datã per Deciũ, quòd reſpectu præſentis ſit extincta obligatio, & quòd poſteà poſsit reduci in obligationé: quia verba repugnant, & illis infertur magna violentia, quod non debet fieri, ſed verbis ſtandũ eſt, l.proſpexit, ff.qui, & à quibus, & l. nõ aliter, ff.de legat.3. Talis enim intelligentia eſt cõtra regulã iuris, quæ eſt, quòd actio ſemel extincta ampliùs reuiuiſci nõ poteſt, vt in l.qui res §. areã ff.de ſolut.ibi: In perpetuũ enim ſublata obligatio reſtitui non poteſt. & ibi Bar. & alios poſt gloſ. quæ tenet, quòd iſta ſit regula: & alia in quibus dicitur, quòd reſuſcitetur, ſunt ſpecialia: & illã gloſſam ſequitur ibi Bar. & Bal. in l.Mæuius, §. duobus, in 6. oppoſit.ff.de leg. 2. & eſt text.iuncta gloſ.in l.2.§.fin.in verb.reſtituãtur, ff. de hæred.vel act. véd. Caſus ergo ſpeciales non ſunt extédendi ad alios in quibus nõ reperitur iſtud diſpoſitũ, l. ius ſingulare, & l.quod verò cõtra, ff. de legibus, & in caſu noſtro leges non dicũt, quòd pédéte cõditione euictionis obligatio debitoris extinguatur, & poſteà reſuſcitetur: ſed dicũt, quòd obligatio interim manet in ſuſpenſo: & inter iſta duo, ſcilicet eſſe obligatũ, & nõ eſſe obligatũ, eſt mediũ, videlicèt, ceſſatio obligationis ad tépus, & ſic quod interim obligatus ſit in ſuſ-
23 penſo: latè habetur per Bar.& alios in l.2.§.1.verſ.venio, & intro, in gloſ. ff. de verb.oblig.& per Bar.in d. §. areã, vbi dicit, quòd aliud eſt obligationé extingui, & aliud obligationé ceſſare, & remittit ſe ad notata in d.§. 1. & ibi declarat, quòd quãdo obligatio ſemel nata eſt, ſed ex aliquo caſu dicitur eſſe in

Dd pen-

pendenti, tunc non eſt in pendenti obligatio, ſed eſt in pendenti exáctio proprie loquendo, allegat l. pecuniã, ff. ſi cert. pet. & ita ſe habet caſus noſter, quia obligatio debitoris ſemel nata fuit, & propter periculum euictionis promiſſæ per creditorem vendentẽ pignus, illa obligatio, ſeu liberatio ab illa dicitur eſſe in ſuſpenſo, reſpectu tamen exactionis: quia licèt obligatio duret, tamẽ interim pendẽ-
24 te dubio euictionis, debitor manet obligatus, nihil à debitore exigi poteſt, ſed exactio differtur in euentum futuræ euictionis, & proprie ita loquitur tex. in d. l. reſcriptũ, §. 1. in vlt. reſpon. ibi; Arbitror interim quidẽ nihil à debitore peti poſſe, ſed in ſuſpenſo habari liberationem, &c. verba ſunt text. quæ ineuitabiliter probãt, quòd interim pendente periculo euictionis, debitor manet obligatus, & eius liberatio eſt in ſuſpenſo: & propterea ab eo interim nihil exigi poteſt, niſi demũ ſequuta euictione. Ex prædictis infertur, quòd dum Dec. arguit à ceſſatione, ſeu ſuſpẽſione obligationis ad extinctionẽ illius, malè arguit, quia ſunt diuerſa, vt per Bar. in d. §. areã, & de diuerſis non fit illatio, vt l. Papinian. exuli, ff. de minor. cũ vulgat. Neque obſtat text. in d. l. 2. ff. de in diem adiectione, quia ille text. inducitur nimis à remotis. Item potiùs facit pro opinione Neguſãtij, quia ibi dicitur, quòd vẽditio, quæ venit reſoluẽda, interim valet: ita in propoſito obligatio debitoris, quæ venit extinguenda, ceſſante euictione promiſſa per creditorẽ, interim pẽdente periculo euictionis durat, & liberatio ſtat in ſuſpẽſo: & ſic aliud eſt, liberationẽ ortam eſſe: & aliud, illã eſſe in ſuſpenſo, quia ſicut dictum eſt ſuprà per notat. per Bar. in d. l. 2. §. 1. ff. de verb. oblig. inter eſſe obligatũ, & non eſſe obligatũ, datur mediũ, videlicèt, obligationẽ eſſe in ſuſpenſo, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, l. 1. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iur. Donec ergo liberatio manet in ſuſpẽſo, nõ eſt verũ dicere, debitorẽ eſſe liberatum, & nõ eſſe liberatum, ſed liberationem pen-
25 dere ex futuro euentu: ergo interim poteſt fieri ceſsio dictæ obligationis: & ſi contingat debitorem ex toto liberari euictione non ſequuta, ceſsio erit inefficax: ſi autem contingat debitorem non liberari, quia ſequitur euictio, ceſsio erit efficax.

Neque etiã obſtat text. in l. hæc ven-
26 ditio, §. fin. ff. de contr. empt. quia ibi vẽditio valet pro centũ: ſed ſi emptor vẽdat fundũ pluris, vt conuenit, augebitur pretiũ, in caſu autem noſtro durat obligatio, ſed ſuſpẽditur exactio, & poteſt obligatio reſolui ex futuro euentu non ſequuta euictione per text. in d. l. reſcriptum ad fin.

27 Non etiam obſtat, quòd Bar. notat in l. Iulianus ad fin. ff. de cõdict. indebiti, dum vult; quòd quando præſens rei ſtatus tendit ad excluſionẽ, ſed dubitatur, an excluſio ſit futura perpetua, tunc dicta excluſio habet vim excluſionis, adeò quòd interim fieri non poteſt exactio, vel executio: quia ergo fatemur, quòd reſpectu exactionis interim dicta liberatio habet vim excluſionis, quia interim debitor exigi non poteſt, vt dixit text. in d. l. reſcriptum, §. 1. ſed ex hoc nõ tollitur, quin, vt diximus interim poſsit fieri ceſsio dictæ obligationis, cuius liberatio fiat in ſuſpẽſo, quia ceſsio nõ eſt exactio, ſed ceſsionarius habebit differre exactionẽ in euentum futuræ euictionis ſicut ipſe cedens, quia non plus iuris tranſtulit in ceſsionarium, quàm ipſe haberet, l. traditio, ff. de acq. rer. domin.

Similiter nõ obſtat Bart. in l. iudex
28 poſtquã, in fin. ff. de re iud. quia ſecũdũ eum ibi illa clauſula poſita in ſentẽtia, ſcilicèt plus, & minùs, operatur reſolutionem ſentẽtiæ ſecundũ tradita ibi per Bart. & ſimiliter in caſu noſtro ex futuro euentu illa liberatio,

quæ

que erat in ſuſpẽſo, poterit reſolui, & confirmari ſequuta, vel non ſequuta euictione: ſed interim debitor non poteſt dici neque liberatus, neque nõ liberatus, ſed res ſtat in medio, quòd liberatio ſit ſuſpenſa, iuxta notata per Bart. in dict. l. 2. §. 1. ff. de verb. oblig. Vnde concludendum eſt, quòd quando creditor vendens promittit de euictione interim debitor non dicitur liberatus, ſed liberatio manet in ſuſpenſo, & ſequuta euictione poterit agere contra eum creditor veteri actione pignoratitia contraria.

Addendum eſt vnum, quòd quando
29 creditor vendidit pignus, & promiſit de euictione in tribus in dict. l. ſi pignore, §. fin. ff. de pign. act. quòd tunc debitor tenetur cauere dicto creditori de conſeruando eum indemnem à dicta euictione promiſſa, & pro tali cautione obtinenda poterit creditor alias res pignoratas ſibi per debitorem retinere, vt in l. neceſſarias, §. 1. ff. de pignorat. act. Ratio eſt, quia obligatio euictionis de iure non reſpicit ipſum creditorem, qui vendidit, ſed reſpicit ipſum debitorem, in cuius vtilitatẽ pecunia ex pretio pignoris redacta cõuerſa eſt, vt in l. in creditore, ff. de euict. ſi tamẽ ipſe creditor voluit ſe obligare ad eam, tenebitur: ſed debitor debet eũ indemnẽ cõſeruare, & propter hoc poteſt retinere res pignoratas, quãdo illas habet, d. l. neceſſarias, §. 1. ſed ſi eas non habet poterit creditor agere cõtraria pignoratitia contra debitorẽ, vt eum indemnẽ cõſeruet, dict. l. neceſſarias in princ. & ibi Paul. de Caſtro in §. 1. in fin. & ſubdit gloſ. in verb. retine, quòd etiamſi creditor promiſit de euictione extra illos tres caſus de quibus in d. l. ſi pignore, §. fin. quod omnino habebit retẽtionẽ pro dicta indemnitate, quia debitor ad illã tenetur, per text. in d. l. reſcriptum, §. 1. ff. de diſtr. pig. Ioann. Petrus Molignatus de retẽtione bonorũ, ita affirmat eſſe hanc communẽ opinionem, in quæſt. 125. creditor plurium, vbi dicit dari creditori retẽtionẽ ob futurũ imminens periculũ, &c.

30 Notare conuenit, quòd licèt ſecundus credor offerri poſsit ſecundo creditori, vt in l. 4. in ſecundo reſponſo, C. ſi antiq. creditor; tamẽ quando vẽditur res iure creditoris, nõ valet ob-
31 latio, vt in d. l. 2. optimè Afflict. deciſ. 16. quando enim fundus venditur in ſubhaſtatione iure creditoris cenſetur vẽditus, l. ſi ob cauſam, C. de euict. gloſ. in l. qui à creditore, C. de diſtr. pig. vbi dicit text. qui à creditore prædium ſibi obligatũ emit, de iure euinci ſibi non poteſt: & ſubdit gloſ. quãuis creditor non fuerit dominus, quia
32 pacto, aut lege ſibi permiſſum eſt vendere, & allegat tex. in §. 1. inſtit. quib. alien. licet, quem allegant omnes Doctores quando volunt exemplificare, quando venditur iure creditoris, vt gloſ. in d. l. 2. Neguſant. de pig. 3. memb. 5. part. num. 4. & gloſ. allegat l. ſi generaliter, C. qui potiores in pign. hab. & tex. in d. l. 2. & dict. l. ſi ob cauſam, vbi ponitur caſus, quãdo creditor fecit rem ſub haſta, emptor ſecurus eſt à debitore, & ſic gloſ. allegat
33 text. in d. l. ob cauſam ad probandum quòd qui emit ab illo, qui pacto, aut lege vendere poterat, ſecurus eſt: ergo vẽditio ſub haſta habetur, ac ſi pacto, aut lege venditio facta eſſet, & ſic ſecurus eſt emptor: deciſum teſtatur Ioann. Vincent. de Anna allegat. 56. à num. 4.

Neque obſtat text. in d. l. ſi ob cau-
34 ſam qui loquitur, quòd ſecurus eſt emptor à debitore: non loquitur ergo à ſecundo creditore: nam idẽ eſt, vt probat text. in dict. l. 2. quæ loquitur, quòd eſt ſecurus à debitore, & tamen omnes dicunt eſſe idem in ſecundo creditore, vt nedum ſit præcluſa via debitori; ſed quoquè ſecundo creditori, vt dominium non ſit affectum ex ſecunda obligatione, cum res vendatur pacto primi

creditoris ; vt fatetur Anna ſuprà,
num.7.

Vlterius ponderando text. in dict.
l. qui à creditore, vbi emens ſecurus
eſt, & proprietas euinci non poteſt,
35 quia iuſtus emptor non debet pati
controuerſiam, ſed creditor, vel eius
hæres, Bald. in l. fin. C. ſi de vendito
pign. agatur, vel etiam datur alia vr-
gens ratio ex dict. l. ſi ob cauſam,
quòd detur aduerſus pretium reci-
pientem, ibi: *Aduerſus eos debuiſſe da-*
36 *ri actionem, quibus pretij ſolutio profi-*
cit, & non aduerſus emptorem: innuit
text. & ratio reddi poteſt, quia qui
emit rem ſub haſta ſecurus eſſe debet,
authoritas haſtæ publicæ conuelli, &
37 minui non debet, l. hypothecas, C. de
* remiſſ. pign. Afflict. deciſ. 340. num.
4. Aluar. Valaſc. conſult. 37. num. 1.
Maſcard. tom. 3. de probat. concluſ.
1219. num. 27. vbi omnes dicunt,
quòd quis decipi non debet authori-
tate publicorum officialium, ne enim
ſub nomine publicæ ſubhaſtationis
locus fraudibus relinquatur, l. ſi quos
38 C. de reſcind. vend. Nam multum
prodeſſe exiſtimatur illis, qui emunt
factis proclamatibus iudicialibus,
quia in pretio ſoluto per eos ſeruari
debent indemnes, ne authoritate
Curiæ decipiantur, l. 1. C. qui veniam
ætat. impetr. Valaſc. ſuprà num. 7.
Iacob. Cancer. tom. 2. variar. reſolut.
de reſtit. ſpoliat. num. 18. Seraphin.
* Oliuarius deciſ. 1233. num. 3. Iodocus
Damhouderus de ſubhaſtat. cap. 5.
num. 35. 36. & 37. vbi allegat text. in
l. fin. C. ſi propter pub. penſit. vendi-
tio fuerit celebrata, ibi: *Sub haſta di-*
ſtracta comparauerit perpetuam emptio
nis accipiat firmitatem.

39 In tantum hoc verum profitemur,
quòd emptor bonorum venditorum
pro executione ſententiæ, ſi debitor
vincat, in appellatione, & ſententia
retractetur non tenetur ad bonorum
reſtitutionem, ſed actio competit cō-
tra victum ad pretium, Bald. in Auth.
ei qui, C. de bon. auth. iud. poſsid.
gloſ. celebris in l. Fulcinius. §. 1. verb.
oportet. ver. quid ergo, ff. ex quib.
cauſ. in poſſ. eatur. Vincent. de Fran- *
chis deciſ. 120. num. 8. & deciſ. 660. *
num. 1. Horat. Viſcont in concluſ. iur.
verb. emptor bonorum, Fontanela de
pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 7. à nu.
40. pro quibus facit text. in d. l. ob cau
ſam, C. de euict. vbi expreſſe decidi-
tur, quòd aduerſus venditorem, qui
pretium recipit, & non aduerſus em-
ptorem actio danda eſt.

Hoc præcipuè maxime locū habet
40 in concurſu creditorum, quando in
ſubhaſtatione iudiciali debitoris bo-
na venduntur pro ſoluendis credito-
ribus, quia ſi debitor non ex libera
voluntate fundum alienauerit, ſed ex
cauſa neceſſaria iudiciali alienentur,
& debitoris bona vendantur ad cre-
ditorum petitionem, tunc emptores
ſecuri eſſe debent, & in illa re vendi-
41 ta iudicialiter ab alio adueniente cre-
ditore etiam priore non poteſt fieri
executio, nec emptor iudicialis mo-
leſtari, & tunc pignus, vel hypotheca
in illa re vendità iudicialiter libera-
tum manet penes ipſum emptorem
iudicialem etiamſi pignori, vel hypo-
thecæ ſit annexa ex pacto prohibitio
alienationis. Quoniam huiuſmodi
42 prohibitio alienationis lite mota, in-
telligitur de voluntaria, & non de
neceſſaria, & iudiciali, vt probat egre
gius text. in l. alienationes, ff. famil.
erciſ. tex. in l. 1. ff. de fundo dotali, do-
ctè Greg. Lopez in l. 14. tit. 13. par. 5.
gloſ. fin. in fin. ibi: *Et intellige; ſi mota*
lite vendat, & ſatisfaciat creditoribus,
& reuera pretium ſoluatur, *quia tunc*
43 *liberatur pignus.* Felicianus de Solis de
cenſib. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num. 14.
verſ. tertio, colum. 2. in fin. Franchis
deciſ. 134. num. 3. & 4. & in dict. deciſ. *
660. Hieronymus Leon deciſ. Valen- *
tiæ 70. nu. 8. ibi: Ita fuit ſublata hypo
theca in nomine per curiam vendito.
Tellus in l. 32. Tau. num. 9. Ceuallos
tom.

tom.3.commun. quæſt. 820. num. 5. & 54. qui refert iudicatum in Senatu Regio.

Sed cum in noſtro iure nullum eſt tam certum, quod ſubuerti nõ poſsit ſecundum text. in l. omnis diffinitio, & ibi gloſ. ff. de reg. iuris, non deſunt grauiſsimi authores, qui contrarium ſentiunt, aſſerentes, quòd iſte credi-
44 tor adueniens poſt ſubhaſtationem rei non perdat ſuam hypothecam, nec extincta maneat, nec ſublatum ſit ei ius competens, & quòd durat eius hypotheca, & poteſt facere cõtra emptorem iudicialem reiq; poſſeſſorem, ex text. in l. cum notiſsimi, §. 1.
★ C. de præſcrip. 30. ann. Seraphinus Oliuarius deciſ. 1233. ſub num. 1. Stephan. Gratian. tom. 1. diſcept. forenſ. 37. num. 37. & num. 38. dicit, quòd emptor non eſt ſecurus, etiamſi in publica ſubhaſtatione emerit.

45 Nam ſubhaſtatio iudicialis, nec cõuentio creditorum poterit præiudicare creditori in ſua hypotheca, cum ea detur contra quemcumq; poſſeſſorem, l. pignoris, C. de pign. nec poterit fieri deterius ius creditoris, l. 1. C. de debitorem vendit. pign. imped. non poſſe. Vel etiam dici cõuenit, quòd ſi res vendatur publicè authoritate iudiciali, proclama iudiciale non tollit
46 ius creditoris, quia quando alicui nominatim præiudicatur, tunc eſt neceſſaria ſpecialis citatio, Bald. in l. fin. C. de edict. Diui Adriani tollendo, num. 41. Alex. ad Bart. in l. ſi eo tempore, C. de remiſ. pign. Guid. Pancirolus conſ. 50. num. 4. vbi ait, text. in l. ſi eo tempore procedere, quando creditor in iudicio eſſet citatus, non quando proclamate generali citantur creditores maximè certi, vt ſuum profiteantur creditum, licèt
47 non veniant, ius ſuum non amittunt, Franciſ. Beccius conſ. 12. num. 9. vbi dicit, quòd non ſufficit citatio generalis per proclamata, vbi perſona, cuius intereſt, certa eſt, citari debet in ſpecie, & nominatim, l. 1. §. denunciari, ff. de ventre inſpiciendo. Iacobus Cancer vbi ſuprà, num. 14. Vantius de nullit. ex defectu citationis, num. 142. Maranta in praxi, de citatione part. 6. num. 89. in fin. Alexand. conſ. 107. lib. 5. Decius conſ. 251. num. 4. & conſ. 633. num. 9. Craueta conſ. 89. num. 6. & conſ. 225. num. 1. Romanus conſ. 53. & conſ. 410. num. 1. vbi Mandoſius, Seraphinus Oliuarius deciſ. 994. num. 3. Nec valere huiuſmodi proclamata, quæ ſolent fieri per iudices, vt creditores compareant in
48 termino, quo elapſo non audiantur, nec illis præiudicant, vt affirmant Angel. & Caſtrenſ. in l. pars literarum, ff. de iudicijs, Aſynius de executionibus, §. 6. de ſubhaſtationibus, cap. 32. numero 10. & 24. & cap. 51. num. 10. Roderic. Suarez in l. poſtrem iudicatam, ff. de re iudicata, in declaratione l. Regni, verſ. circa iudicem, num. 31. fol. 679. Stephanus Gratianus tomo 1. diſcept. forenſ. 157. num. 28. & tom. 2. diſcept. 238. num. 72. & diſcept. 339. num. 29. Surdus conſ. 173. num. 97. lib. 2. & conſ. 181. num. 6. Gratianus tom. 3. diſcept. forenſi. 489. num. 12. & 13. Doctores
49 ſuprà citati ſedare hanc controuerſiam intẽdum fędere diſtinctionis, vt prima ſententia ſit vera quando creditor eſt incertus, tunc ſufficit citatio per proclama, vel publicum edictum, vt eſt tex. in cap. fin. in fin. de electione, lib. 6. Bar. & Bal. & alij in d. l. ſi eo tẽpore, Surd. dict. conſ. 181. num. 32. lib. 2. Secus quãdo creditor eſt certus, quia tunc non debet fieri citatio per proclama, & citatio in perſonã creditoris eſt faciẽda, quia vẽditio rei non præiudicat creditori in ſua hypotheca, l. ſi debitor, C. de pig. & ſuũ ius durare dicitur, l. ſicut. §. non videtur, ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſoluit. quã
50 diſtinctionem bellè amplector.

51 Ex quo accedit deciſio Alphonſi de Azebedo in l. 19. tit. 21. lib. 4. Recop.

num.119.vbi dicit,quòd quādo reuocatur ſententia de remate, an bona vendita in vltima ſubhaſtatione per primum iudicem veniant reſtituenda debitori, an verò pretium,quòd recipit creditor? & reſoluit cum diſtinctione,ex l.ſi ex cauſa. ff. de appellat. & l.47.cum ſeqq.tit.13. part.5. & totus tit.C.ſi vendit.pig.agat. & Rebuf. de liter.oblig.art.5.gloſ.6.vbi inquit, quòd condemnabitur creditor ad reſtituenda bona vendita,vel æſtimatio nem earum, affirmat ipſe author eſſe
52 credendum, quòd ſi tempore reuocationis ſententiæ, & eius executionis bona illa exiſtāt penes creditorem, tenetur illa reſtituere, ſi non,ſed pretium recipiat, prētium duplicatū reddere tenetur,& quòd ſuper omnia tenor ſententiæ inſpiciendus eſt. Si tamen debitor allegaret nullitatem ſub
53 haſtationis non audiretur, niſi totum pretium numeraret per licitatorem ſolutum, l. fin. C. ſi aduerſus fiſcum, Paul.in l.Iulianus, num.46. de ſolut. Salycet.in l.1.num 3 C.ne liceat tertio prouocare, Bald.in l.3. num.3.C. ſi aduerſus fiſcum.Neuizan.conſ. 37. Gamma deciſ.40. num.1. cum nemo
* poſsit addictionem retractari, niſi reddito priùs pretio, l. 1. C. ſi vend.
54 pign.agat.l.ſi minori, C. de iure fiſci, l.penult. ff. de reſcind. venditione, l. fin.§.fin.C.ſi aduerſus fiſcum, l. fin. in fin.ff. quod metus cauſa, & ibi afferit Gamma, quòd neq; priùs executio retractationis addictionis eſt facienda,quàm pretium ſit redditum, Paul. in l.1.num.5 C.de vſu fructu, & confitetur quotidie iudicatum ſe vidiſſe, & ibi Flores ei ſ additionator. Sfortia conſ.41.à num.82. Oſaſchus deciſ.
* 168. Petrus Surd. conſ. 39. num.24. Stephanus Gratian. tom. 1. cap. 7. num. 29. Hæc tamen ſemper obſerua. quia fortaſsis non facilè reperies.

QVAESTIO XXXV.

An in ceſsione debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *Enumerantur authores,qui hanc quæſtionem diſputarunt.*

2 *Venditio nominis permiſſa eſt.*

3 *Nominis venditio poteſt minori pretio vendi quàm ipſa actio ſit.*

4 *Venditor nominis tenetur de euictione.*

5 *Nominis venditio ignorante, & inuito eo aduerſus quem competit fieri poteſt.*

6 *Cedens nomen redditus nō eſt liberatus,ſi redditus non ſoluatur.*

7 *Ceſsio habet tacitam conditionem quatenus ceſsionarius poterit ſolutionem conſequi à debitore ceſſo.*

8 *Nomen ſi datur in ſolutum, & euincitur, ceſsionarius agit de euictione contra cedentem.*

9 *Venditor nominis tenetur præſtare eſſe debitum, non autem debitum exigibile.*

10 *Venditor nominis debet præſtare,quod aſſeruit.*

11 *Ampliatur primò dicta concluſio,quando quis vendidit, ſi quid iuris habet etiam contra Petrum, tunc non tenetur præſtare debitorem locupletem,nec debitorem.*

12 *Secūdò ampliatur,quādo venditor aſſeruit, debitorē eſſe locupletē, tunc vtrumq; præſtare debet.*

Tertiò

13 *Tertiò ampliatur, quando quis ſimpliciter vēdidit nomē debitoris.*

14 *Quartò ampliatur, quando venditor, qui promiſit nomina debitorum eſſe vera, & illæſa, talia eſſe debent, vt nulla exceptione poſſint infirmari.*

15 *Debitorem certæ quantitatis vendens, quid præſtare debeat.*

16 *Actiones ſuas vendens ita vt nō debeat præſtare euictionem ad quid teneatur.*

17 *Venditor nominis debitoris, debet emptori reſtituere, quod exegit, vel compenſauit.*

18 *Venditor tenetur præſtare ſe hæredem.*

19 *Vectigalis venditor ſolū præſtare tenetur, quòd extet ius vendendi.*

20 *Nomen bonum, vel idoneum, qui promiſit, tenetur ſi dolo verſatus ſit.*

21 *Nomen minus idoneum ignorāter emens, an ſibi præiudicet.*

22 *Ceſſionarius, ſi eſt deceptus habet actionem contra cedentem.*

23 *Stante deceptione poteſt reſcindi contractus.*

24 *Ceſſio non debet eſſe inutilis.*

25 *Promittens nomen debitoris eſſe exigibile, intelligitur de iure & nō eſſe exactū intelligitur de facto.*

26 *Ceſſionarius vtitur ſolùm iure cedentis eiuſquè perſonam repræſentat: & imò quodcumq; priuilegium competens ceſſum videtur.*

27 *Ceſſio facta contra principalem cenſetur facta contra fideiuſſorē.*

28 *Ceſſionarius licèt poſſit agere contra authorem authoris ſui, & fideiuſſoris, non tamen arctatur, quin poſſit agere cōtra cedentem deceptione adiecta.*

29 *Nominis emptor, aut ille, cui in ſolutum datum eſt, aut ceſſionarius an debeat authori denunciare litem, vt contra eum recurſus habeat?*

30 *Hoc maxime erit ampliandū ſi agere velit via executiua.*

31 *Si nomē ceſſū eſt factū inane ceſſionarij negligentia, ei imputatur.*

33 *Secus ſi debitor ceſſus tēpore ceſſionis iam erat non ſoluendo.*

34 *Culpæ imputari alicui, ſi nō fecerit, quod factū nō erat profuturū.*

35 *Facere quis non tenetur id, quod dubium eſt, an ſit profuturum.*

36 *Promittens debitores ceſſos eſſe veros non tenetur eos veros oſtendere, niſi interpellatus.*

37 *Praxis, vt ceſſionarius tutò habeat recurſum contra cedentem.*

38 *Cedens actiones perſonales, & promittens illas bonas facere, ſi reperiatur debitorem ceſſum habere moratoriam, aut ſaluum conductum, an cōmittatur ſtipulatio?*

39 *Aliud tamen eſſet ſi promiſiſſet debitoris nomen verum, tunc ſufficit oſtendere de veritate crediti.*

40 *Secus tamen eſſet ſi ſe obligaſſet de euictione veri, & boni debitoris.*

41 *Promiſſio euictionis comprehendit omnes caſus, quibus ceſſionarius priuatur vtilitate, & beneficio rei ceſſæ.*

42 *Cedens rem non liberam tenetur pœna ſtellionatus.*

43 *Ceſsio eſt nulla, quando aliud pro alio ceditur.*

44 *Aſsignans debitorem decoctutum veriſimiliter ſciuiſſe præſumitur decoctionem, & non ab obligatione liberatur, & de dolo, & damno, & intereſſe tenetur, aliud eſt, ſi ignorans, & bona fide aſsinauit.*

45 *Si delegatio ex ignorantia proceſſerit, & bona fide, inducitur nouatio extinctiua ad differentiã nouationis accumulatiuè.*

46 *Coniecta decoctionis ſcientia, quando arguatur.*

47 *Quid in creditore ſcienter non exigente à debitore in præiudicium ſucceſſoris.*

48 *Quid autem in genero nõ exigente à ſocero dotem, an illius vxor, ei poſt modum improperare poſsit, quòd ex dilatione ab eo facta in non exigendo dotem, illa illius iacturam fecerit?*

49 *Textus in l. ſi fundus. ff. de fundo dotali affertur.*

50 *Idem textus in l. ſi nupta, §. quotiens, ff. ſolut. matrim.*

51 *Idem etiam text. in l. ob res, §. ſi conuenerit, ff de pact. dotalibus.*

52 *Idem text. in l. Mauia, ff. ſolut. matrimonio.*

53 *Ad l. ſi extraneus, ff. de iure dotium cum concordantijs.*

54 *Maritus negligens exigere dotem an teneatur?*

55 *Vxor non agit ad dotem, ſed vir tenetur eam petere.*

56 *Maritus dotalẽ fundum ſe viuente perdit, ſed eo mortuo ad vxorem reuertitur.*

57 *Bona nomina fiunt mala ſi non interpellaueris.*

58 *Maritus tenetur de culpa ſi res dotales pereant.*

59 *Periculum nominis ceſsi tranſit in ceſsionarium, cui facta eſt iurium ceſsio.*

60 *Limitatur quando poſt ceſsionem debitor fuit effectus non ſoluendo, quia periculum pertinet ad cedentem.*

61 *Sed an idem ſit quando debitor tempore ceſsionis erat locuples, & poſteà effectus eſt non ſoluendo.*

62 *Venditor nominis debitoris, qui promiſit eum defendere, non tenetur ad quantitatem, ſed tantùm ad factum, id eſt, præſtandum eum eſſe verum debitorem; & non poteſt exigi niſi diſcuſsis ijs contra quos ceſsionem, & mãdatum habuit.*

63 *Ceſsionarius, & procurator in rem ſuam an teneatur agere contra debitorem ceſſum proprijs expenſis? & diſtinguitur, & ad multa infertur.*

64 *Maritus expendens pro nomine dato in dotem, an poſsit repetere ab vxore, vel tantum minus de dote reſtituatur.*

65 *Emptor nominis an teneatur antequam agat interpellare venditorem, vt tradat iura, & defendat, ad hoc, vt poſsit poſteà aduerſus ipſum regreſſum habere?*

66 *Ceſsio an transferat dominum?*

Agens

67 *Agẽns directa actione. & probans vtili, an ſuccumbat?*

68 *Actor tenetur exprimere qua actione agat directa, an vtili, ſi ex libello conſtare non poteſt.*

69 *Actio directa, an cenſeatur in dubio intentata?*

70 *Actio in dubio videtur intentata, quæ libellanti eſt vtilior.*

71 *Directa, vel vtilis actio intentata cenſetur ex concluſione libelli concepta.*

72 *Directam actionem intentans, quid agere teneatur.*

73 *Vtilis actio quadrupliciter dicitur.*

74 *Vtilis qualiter differat à directa.*

75 *Actio directa quadrupliciter dicitur.*

76 *Vtilis actio quando competat; & quando directa.*

77 *Actio directa cur ſic dicta.*

78 *Vtiles actiones transferuntur ſine ceſsione.*

79 *Vtiles actiones habens virtute ceſsionis non poteſt exercere directas nomine eius penes quem remanſerunt.*

80 *Vtilis actio à lege ex interpretatione data eundem habet effectũ, quem habet directa.*

81 *Directa actiones non poſſunt transferri in ceſsionarium.*

82 *Limita niſi ceſsionarius conſtituatur in rem ſuam procurator.*

83 *Hoc tamen declaratur, quòd hoc caſu debet ceſsionarius intentare illas nomine mandantis.*

84 *Vtilis actio, quæ ex ceſsione proficiſcitur, vnde oriatur, & an ſit datiua, vel an ſit eadem in ſubſtantia cum directa.*

85 *Cedens ſi nullas habet actiones, & ceſsio fiat acceſſoriè ad venditionem rei, tenetur ex vendito ad rei traditionem, vel de euictione, ſi poſt traditionem fuit euicta.*

86 *Ceſsionarius ſubit periculum nominis debitoris, ſi cedens proteſtatus eſt illum eſſe debitorem de iure ſine aliqua exceptione, non autem dixit eſſe ſoluendo, & locupletem.*

87 *Declaratur hoc quando huiuſmodi periculum euenit poſt ceſsionem, vt ſuprà diximus.*

88 *Vel niſi ceſsionarius non poſſit exigere, quia eſt excluſus exceptione, quæ cedenti obſtabat.*

89 *Cedens ſtat in periculo, & damno nominis debitoris ceſsi, ſi ceſsio ſit ſimpliciter facta.*

90 *Cedens ſi erat debitor ceſsionarij vt ipſe ſatisfaceret, ceſsit iura contra ipſum debitorem, non cenſetur ſoluiſſe, nec ſatisfeciſſe.*

91 *Cedens nomen debitoris tenetur exhibere inſtrumẽta ſua, vt probet iura ſua, quæ habet contra debitorem.*

92 *Actiones futuræ, vel competituræ regulariter non veniunt in contractu, niſi dicatur cedi omne ius quod habet, vel habere ſperat.*

93 *Spes futuræ actionis cedi poteſt.*

94 *Ceſsio, aut remiſsio omnium actionũ, vel iurium, quæ & quas quis habet, & habere ſperat in futurum in aliqua re, intelligitur*

de

de iuribus quæ cedens habere ſperat ex cauſa de præſenti.

95 *Cedens actiones numquid præſumatur cedere etiam contra ſe ipſum ſicut contra cæteros.*

96 *Ceſsio facta contra principalem debitorem, an cenſeatur facta contra eius fideiuſſorem?*

97 *Ceſsio actionis contra fideiuſſorem fieri nequit ſine ceſsione principalis actionis.*

98 *Ceſsione actionis facta vni correo contra alterum correum liberatur ceſsionarius, & poteſt à correo partem conſequi, & numero 99.*

100 *Ceſsio ſi fiat debitori, numquid valeat, & quid operetur.*

101 *Ceſsionarius debitor, vel eius ſucceſſor virtute ceſsionis factæ poterit vti contra poſteriorem creditorem retentione bonorum cedentis hypothecatorum, ſi pro debito bona ſua eſſent hypothecata.*

102 *Ceſsio, & mandatum in rem ſuam numquid differãt, & qualiter, & quid operetur.*

103 *Ceſsione per hominem facta, non autem legis diſpoſitione, ceſſionarius cenſetur procurator in rem ſuam.*

104 *Procurator in rem ſuam, quis dicatur, & num. 105. & 106.*

107 *Miles conſtitutus procurator in rem ſuam non prohibetur officium procuratoris exercere, & in muliere, num. 108.*

109 *Procurator in rem ſuã quando quis dicatur cõſtitutus, & n. 110. & n. 111.*

112 *Caſus de facto refertur in Supremo Caſtellæ Senatu.*

113 *Procurator in rem ſuam quãdo reuocari valeat.*

114 *Mandatum in rem ſuam ſi deductum fuit in pactum, & ius eſt quæſitum procuratori, in rem ſuam reuocari non poteſt.*

115 *Procurator in rem ſuam vſus requiſitis in l. 3. C. de nouat. non poteſt reuocari.*

116 *Si nomen debitoris ceſſum eſt, is qui ceſſit ſoluiſſe dicitur, & liberatur.*

117 *Pecunia exacta, & bona fide conſumpta auocari non poteſt.*

118 *Procurator ſimplex cum iuramento conſtitutus reuocari non poteſt, & niſi ex conſenſu partium, num. 119. & ſine ceſsione, num. 120. & 121.*

122 *Procurator conſtitutus in rem ſuam ex cauſa non adimpleta in mandato contenta, poteſt reuocari, & cedens poteſt priſtinas actiones exercere.*

123 *A procuratore in rem ſuam conſtituto pecunia extante reuocari poteſt.*

124 *Pecunia enim, quæ non extat, & conſumpta, non poteſt auocari, & num. 125.*

126 *Pecunia ſoluta alicui, ſi fuit contractata, mox affirmari non poteſt, quæ ſit eadem pecunia, ſed conſumpta.*

127 *Refertur determinatio huius*

litis in Supremo Concilio.

128 *Author proponit ſuam ſententiam, & num. 129.*

130 *Cedens poſtquam ceſſit, non poteſt eadem iura alteri cedere.*

131 *Cedens poſtquam ceſſit, an agere poſſit contra debitorem, & facere eum condemnari?*

132 *Text. in l. 3. C. de nouat. in qua ceſſione locum habeat.*

133 *Cedens poſt ceſſionem an poſſit facere actum aliquem in præiudicium ceſſionarij, & n. 134. vbi late.*

135 *Pactum, vel tranſactio cedentis, quando noceat ceſſionario, & declaratur text. in l fin. ff. de tract. & num. 136. & num. 137.*

138 *Creditores poſſunt denuntiare debitori cedentis, ne ei ſoluat.*

139 *Cedens, & ceſſionarius ſi concurrant, quis præferatur.*

140 *Cedens iura, & actiones non obſtante ceſſione poteſt tranſigere, & exigere debitum à debitore ceſſum.*

141 *Ceſſionarius habens ſentẽtiam contra debitorem ceſſum, impeditur per tertium creditorem habentem priorem hypothecam in nomine ceſſo.*

142 *Cedens non obſtante ceſſione agere poteſt, nec debitor ceſſus recte poſſit opponere de ceſſione alteri facta, & num. 143.*

144 *Ceſſionarius agens debet ante omnia exhibere instrumenta ceſſionis ſi de eis mentionem fecit.*

145 *Ceſſionarius non poteſt capi facere debitorem, niſi prius facta fide de ceſſione.*

146 *Ceſſus debitor ſciens ceſſionem aliter quàm requiritur in l. 3. C. de nouat. an recte liberetur poſt ceſſionem à cedente, & num. 147 & num. 148. & 149. & num. 150. & 151. & 152. & 153. & num. 154.*

155 *Textus in Authent. ſed iam cautum, C. de depoſito non procedit inhibitione facta per iudicẽ, & in num. 156.*

157 *Si iudex faciat inhibitionem ex cauſa minus iuſta, ſeruanda eſt.*

158 *Refertur quotidiana, & frequens quæſtio in forma ſequeſtri.*

159 *Mandatum iudicis debitori factum de non ſoluendo excuſat à mora.*

160 *Si ſoluam pecuniam Petro debitam alteri iuſſu iudicis, maneo liberatus à Petro.*

161 *Si inhibitio fuerit facta debitoris opera & fraude, non procedit liberatio.*

162 *Mandatum iudicis, vt ſoluam alteri, quàm meo debitori, non excuſat, nonnulla debeor pati, antequàm ſoluam, vt paſſio ſit fidei teſtimonium.*

163 *Debitor, vt recte ſoluat, cum mandato iudicis, debet creditori denuntiare, vt veniat ad de-*

defendendam ſolutionem.

164 *Non ſolum requiritur reſiſtentia, & contradictio creditoris antequam ſoluat, ſed opus eſt, vt appellet à mandato de ſoluendo, & totum intimare debet ſuo creditori proteſtans ſe non poſſe reſiſtere à iuſſu iudicis: & cautiùs faciet, ſi deponat pecuniam cum hac qualitate, & intimatione, & num.165.*

166 *Denuntians tamquam hæres, vel procurator tenetur oſtendere ſe talem, cum denuntians teneatur denuntiatum certum reddere ſuo intereſſe.*

167 *Ceſſionarius agens nomine cedentis tenetur facere fidem de ceſſione ante litem conteſtatam, ſed non quando agit vtili actione, & mouet iudicium nomine proprio; tunc ſufficit, quòd inſtrumentum extet in proceſſu.*

Ceſſio magis reſpicit iuſtitiam cauſæ, quàm legitimationen perſonæ, ibidem.

168 *Is, cuius intereſt, ne quis exigat, poteſt debitori denuntiare, nè ſoluat.*

169 *Denuntiatio ſimplex ſine oſtenſione inſtrumenti ſufficit, quando debitor non petit copiam inſtrumenti, vel illud ſibi edi.*

Allegatur Andreas Tiraq. vbi affert multa, in quibus non eſt neceſſe oſtendere inſtrumentum, nec tradere niſi à parte petatur, ibidē.

170 *Laboratores exercentes in rè aliena non poſſunt puniri, tamquam turbatores, niſi dominus, vel poſſeſſor eis fuerit proteſtatus.*

171 *Denuntiatio an requiratur in debitore ſciente ceſsionem aliter, quam tribus modis in dict. l. 3. C. de nouat.*

172 *Qualitercumquè ſciuerit debitor ceſsionem, ſua ſcientia nocebit, itaquè ſoluendo contra propriam conſcientiam non liberatur.*

173 *Denuntiatio non requiritur habenti ſcientiam actus, cum ſimplex ſcientia idem operatur, quā denuntiatio.*

1 PVlcra, & vt vtilis, & quotidiana eſt iſta quæſtio, frequens in palatijs ocurrit, & de ea multoties fui interrogatus, & per diuerſos authores in diuerſis locis agitata, Doct. in l. ſi nomen, ff. de hæred. vel act. vend. in l. Pupilli, §. ſoror, ff. de ſolut. & in l. 3. C. de nouat. Cauallin. in §. 4. num. 54. de euict Franchis deciſ. 108. à num. 1. & deciſ. 427. Oſaſchus deciſ. 62. Afflictis deciſ. 172. & deciſ. 335. vbi Additionatores, Surd. conſ. 22. & conſ. 452. lib. 3. & deciſ. 23. & deciſ. 336. num. 41. Vincent. de Anna allegat. 78. Marc. Anton. de Amat. deciſ. 6. & deciſ. 110. Coſta de remed. ſubſid. 20. à num. 15. & in prax. conuent. par. 1. num. 51. Straca de decoct. par. 5. num. 4. Bertaz. de clauſ. clauſ. 27. gloſ. 13. num. 2. Becc. conſ. 105. à num. 19. Simon de Pretis conſ. 192. deciſ. Genuenſ. 156. Giurba deciſ. 87. num. 9. Barboſa in l. æſtimatis 51. ff. ſolut. matr. num. 8. Felician. tom 2. de cenſibus, cap. 2. lib. 3. à num. 15. Ioan. de

de Via in ſuo labyrintho de cõmer-
cio,lib.2.cap.6. vbi late, & copioſsè
per plures numeros, Gaſpat Roderi-
cus lib.2. de redditib. cap.21. à num.
7. idem Surdus conſil.145. num.21.
* lib.1. Stephanus Gratianus tom.3.
diſcep.cap.527. à num.1. & ſeqq. Ia-
cobus Cancer tom.2. variar.cap.6. à
num.171.

Contractus venditionis nominis
2 debitoris omni iure eſt licitus,l.ſi no-
men,ff.de hæredit.vel act.vendit.l.3.
& fin. C. eod. Iacob. Cancer tom. 3.
cap.1.de act. & obligat. num.161. &
poteſt obligari,donari,& in cõtractũ
deduci, prout quælibet alia res in ho-
minum cõmercio exiſtens, Alex. de
Neuo cõſ.95. in primo dubio,Caball.
conſ.100.num.7.Cancer tom.1.cap.
3.num.32.& tom.2. cap.12.num.12.
Marcabr.conſ.63.nu.10. Petrus Ce-
nedo pp.qq.7.num.5. & in ſolutum
* dari Farinac.Rot.deciſ.328.Roderic.
lib.2.de redd. quæſt.21.num.6. Ant.
Gomez Iunior de cenſib. condit.4.
num.17.Silbert.in ſumm.verb.vſura,
2.§.12.Gutierr.lib.2.pp.qq.174.num.
4.Bertazol. de clauſ. clauſul.27.gloſ.
4.num.Et poteſt minori vendi, l. qui
nondum, & ibi Paul.de Caſtro, C. de
3 hæred.vel act.vendit.Innot.in cap.in
ciuitate de vſuris, Abb. in cap.2.num.
6.de alienat.ind. mut.ca. fact. Cardi-
nalis Mantica de tac. & ambig.con-
uent.lib.4.tit.13.num.1.& 2. quamnis
maior ſit dibiti quantitas propter pe-
ricula,labores, & expẽſas in illius ex-
actione, & propter dubium etiam
futurum litis euentum, quibus inſpe-
ctis pretium erit iuſtum. Caſtro conſ.
393.colum.fin. lib.2. Abbas in dict.
cap.2.num.6.Philip.Corn. conſ 263.
num.7. ad fin. lib.3. Pariſ. conſ. 64.
num.16.lib.4. Gutierr. lib.1.pp. qq.
cap.39. num.33. Mantic. vbi ſuprà,
num.16. Menoch. lib.3.præſ. 129.
numero 4. & de arbitrarijs, caſu 248.
Quando enim debitum eſt incertum,
& litibus inuolutum minoti pretio
valet,gloſ.Bart. Bald. & omnes in l.
per vniuerſas, C. mandati, Angel.
Paul.in l. 2. C. ne liceat potentiorib.
Antonius Gabriel.lib.2. comm. opp.
tit. de act. concluſ. 5. Felician. de
cenſib. lib.2.cap.1.num.43. & in epi-
tome ad dict. cap.1. tom.2. à num.9.
Roderic.de redd.lib.1. quæſt.8. num.
22.Et minus dimidio pretio ſolet va-
lere,Bald.num.16. Salycet. in dict. l.
per vniuerſas. Anton.Gab. vbi ſuprà,
num.34. & 35. & poteſt eſſe ratio,
quia verum debitum ſine moleſtia
conſequi non poteſt, vt eſt teſtis
gloſ. in l. minoribus 6. ff. de minori-
bus, & late comprobat Mario Giur-
ba deciſ. Regni Siciliæ 117. *

Venditor tamen nominis, vbi ni-
4 hil à partibus expreſſe actum, & con-
uentum eſt, ex natura contractus ſo-
lum tenetur, & adſtringitur euictio-
nis nomine, vt ius, quod ceditur, ſit
verum, & verè debitum, neque præ-
ſtare tenetur debitorem eſſe ſoluen-
do, dict. l. ſi nomen 4. ff. de hæredit.
vel act. vendit, l. inter cauſas, §. ab-
eſſe, ff. mandati, gloſ. vlt. in l. ſi plus,
§. vltimo, ff. de euict. Bald. conſ. 72.
lib. 3. Dec. conſ. 102. Vincent. de
Franchis deciſ. 108. num.1. & deciſ. *
427. num. 5. Hieronymus Marilia- *
nus deciſ. 5.num.2. Barboſa in l. æſti- *
matis,num.11. ff. ſolut. matrim. Bec-
cius conſ.105.num.13. Petrus Sur-
dus deciſ. 326. num. 41. Cauallinus *
vbi ſuprà, num.54. Paul. de Caſtro
conſ. 207. lib. 1. Philippus Corneus
conſ.61.num.24.lib.3. Roderic. lib.
2. de reddit. quæſt. 21. num. 2. & à
9. Felicianus tom.2. lib.2. cap. 2. à
num.13. de cenſibus, Menoch. conſ. *
778.Gratian. in add. deciſ. 215. num.
7.Mantica de tac.& ambig. conuen-
tionib.lib.4.tit.13.num.5. & 10. Ma- *
gonius deciſ. Florent. 39. à num. 1. *
Caualcan. deciſ.3. num. 28. part. 1.
Ariſmin. Tepar.lib.2.tit.de ceſsione,
colum.9.Surdus conſ. 452. num. 15.
& conſ.22.numero 33. Vincent. de
Anna

Anna allegatione 78. Coſta de facti ſcient. cent. 1. diſt. 44. à num. 7. Rota Genuenſis deciſ. 156. Viuius deciſ. 24. num. 4. Mario Giurba deciſ. 87. num. 10. Rota diuerſor. deciſ. 123. num. 7. part. 2. Ant. de Amatis deciſ. 6. num. 9. Nata conſ. 398. num. 8. Cardin. Tuſchus lit. C. tit. de ceſsione, Cauallinus, §. 5. num. 36. de euictionibus.

5 Venditio actionis, ignorante, & inuito eo aduerſus quem competit, fieri poteſt, l. 1. C. de actionib. & obligat. l. 3. C. de hæredit. vel act. vendit. Cardin. Mantic. lib. 4. tit. 13. num. 1. vbi ſup. Ariſmin. Tepat. tom. 2. var. tit. 411. cap. 5. Mario Giurba deciſ. 117. num. 2.

Si vendens, vel in ſolutũ dans red-
6 ditum ceſſerit actiones perſonales, & reales, & omnis ius redditus non ideo liberatus eſt, ſi redditus non ſoluatur, nam per ceſsionem non dicitur ſoluiſſe, gloſ. magna in l. legaui, ff. de liberat. legata, Bald. in cap. 1. in fin. de
7 benefi. fratr. Ceſsio enim conditionem continet, quatenus ceſsionarius poterit ſolutionem conſequi à debitore ceſſo. Franciſcus Beccius conſ. 105. num. 1. Dec. conſ. 99. num. 4. nomen enim ſi datur in ſolutum, ſi euincitur, vel aliter impeditur exactio,
8 ceſsionarius agit de euictione contra eum, qui dedit. Bar. in l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. vbi Paul. Caſtr. Cœpola cautela 123. Berous conſ. 46. num. 10. lib. 1. Benuenut. Straca de aſſecurat. gloſ. 33. num. 1. Nata conſ. 496. num. 18. Quod idem procedit in venditione nominis, vbi exactio impeditur.

8 Vendens enim, & cedens nomen ſatisfacit quando nomen eſt verum, ſolum enim præſtare debet eſſe debitum, non verò tenetur præſtare, quòd ſit exigibile, vt in dict. l. ſi nomen, & diximus latè num. 3. Stephanus Gratianus deciſ. 13. num. 30. Felician. tomo 2. lib. 2. cap. 2. num. 13. de cenſibus, vbi refert, ita fuiſſe iudicatum in Senatu Pinciano. Mantica lib. 4. tit. 13. num. 5. de tacit. & ambiguis conuent.

9 Eleganter tamen quæritur, an nominis venditor præſtare debeat debitorem eſſe locupletem? & fortaſis aliquis dicet eum debere præſtare, quia inanis eſt actio, quem inopia debitoris excludit, l. nam is, ff. de dolo, ſed vt perfectiùs intelligatur, ſunt plures caſus diſtinguendi. Primus eſt,
10 quando quis vẽdit ſi quid iuris habet contra Petrum, & tunc non tenetur præſtare locupletem, quia debitorem eum præſtare debet, l. quod ſi in venditione, ff. de hæredit. vel act. vend. & in l. ſi pactum, ff. de action. empt. veluti quando quis vendiderit quidquid iuris habet in hæreditate: ſic intelligitur, ſi quid iuris habeat, l. quod ſi hæreditas, ff. de hæred. vel act. vend. nam paria ſunt dicere: ſi quid iuris habeo in hæreditate; & dicere: quidquid iuris habeo in hæreditate, vendo, Imola in l. ſi ſic, §. 1. numero 6. verſ. in gloſ. extinguitur, ff. de leg. 1. Aretin. conſ. 148. num. 4. Craueta conſ. 415. num. 9. Mantic. vbi ſup. tit. 10. num. 5. & tit. 13. num. 7.

11 Secundus caſus eſt, quando venditor aſſeruit debitorem eſſe locupletem, & tunc vtrumque debet præſtare; argum. l. ſciendum, §. ea tamen, ff. de ædilit. edict. l. Iulianus, §. quo autem diximus, ff. de act. empti, Beccius conſ. 105. num. 16. hoc tamen intelligitur ſi emptor fuerit in mora exigendi: & debitor poſt venditionem ipſius lapſus ſit facultatibus, quia tunc habet, quod ſibi imputet, l. quod quis, ff. de reg. iur. & cap. damnum eodem tit.

12 Tertius caſus eſt, quando quis vendidit nomen debitoris, tale quale eſt: tunc non tenetur eum præſtare locupletem, ſed debitorem tantum, l. ſi plus, §. vlt. ff. de euict. dict. l. ſi nomen: cum enim actum ſit id, & in verbis nulla ſit difficultas,

non

non debet admitti voluntatis quæ-
ſtio,l.ille,aut ille,§.cum in verbis, ff.
* de leg.3.Alex. Ludouicus deciſ. 579.
num.3.& ibi additio.

Quartus caſus eſt, quando quis
13 ſimpliciter vendit nomen debitoris,
& tunc debet eum præſtare debito-
rem eſſe, non autem locupletem,
dict.l.ſi nomen: & ita diſtinguendo
ſoluit propoſitam quæſtionem Raph.
Fulg. in dict. l. ſi plus, §. vltim. ff. de
euict.

14 Additur quintus caſus, quando
quis promiſit nomina, quæ vendi-
dit,vera eſſe, & illæſa: & tunc talia
debent eſſe nomina, vt nulla exce-
ptione poſsint infirmari: nam &
ſi quis cedendo actionem promiſe-
rit bonum nomen facere, tunc dici-
tur implere promiſsionem, cum
ſit nomen tale, vt exigi poſsit,
Bart. per illum text. in l. 1. in fin.
ff. ad Macedon. quem adducit Dec.
in hoc propoſito conſ. 102. num. 1.
Iacob. Cancer tom. 2. variar. cap. 6.
num.175.

Si quis enim vendiderit debito-
15 rem certæ quãtitatis, in eam ſummã
vtique tenetur ſi incertæ, & nihil de-
beat, quanti emptoris intereſt, præ
ſtare debet, l.quidem, ff. de hæredit.
vel act.vend.Mantic.dict.lib.4.tit.13.
num.12.

Item ſi quis actiones ſuas ita ven-
16 diderit, vt euictionem præſtare non
debeat, hactenus tenetur, vt ve-
ra eſſe demonſtret, quæ aſſeruit,
l.niſi,ff.eodem tit.l.1.C.credit.euict.
pign.non deb.Raph.Cuman.conſ.53.
num.2.Corn.conſ.226.num. 2. & 3.
lib.2.quod extenditur, vt habeat lo-
cum etiamſi imprudens quid dixerit,
quia eſt ei imputandum, cum temere
aſſeruit id,quod ignorauit, l.Iulianus,
§.quod autem diximus,ff. de act. em-
pt.Alex.conſ.242.num.1.lib.6. Ca-
lian. conſ.25. num.11. Craueta conſ.
792.num.13.

17 Illud verò indubium venit, quia
venditor nominis debitoris debeat
emptori reſtituere quidquid vel com
penſatione,vel exactione fuerit con-
ſequutus, l. venditor actionis in fin.
ff.de hæredit.vel act. vend. Item pig-
noris perſecutionem, quod poſteà
quæſiuit, ei cedere debet, l.emptori,
ff.eodem tit. Cardinalis Mant. dict.
tit.13.num.14.

18 Similiter hæreditatis venditor te-
netur præſtare hæredem, & quòd ex-
tet hæreditas: non tamen tenetur ſi
in ea damnum ſit, non lucrum, l.
cum hæreditate, ff. de hæredit. vel *
act. vend. Surd. deciſ. 326. num. 42.
& venditor vectigalis ex natura rei
19 tenetur ſolum præſtare, quòd extet
ius venditum, Bart. in quæſt. quæ
incipit Publicanus,verſ. ſecundò ſuf-
ficit, Surd.dict deciſ.326.num.42.& *
43.& 44.

20 Quòd ſi venditor dolo verſatus ſit,
quia cum ſciret debitorem non eſſe
ſoluendo, decepit, aut induxit ad e-
mendum, l. ſi plus, §. fin. ff. de euict.
ibi, Et dolum præſtare cogitur. l. ſi
quis domum,§ 1 ff.locati,vbi tenebi-
tur, decepit enim conductorem: quẽ
text. inducit Cyn. in venditore in l.
1. C. ſi pignus pign. datum ſit. Surd.
21 dict. deciſ.326. num.27. Quod ſanè
procedit etiamſi emptor ignoraret
debitorem non eſſe ſoluendo,ita Bar.
Paul. in l. Mæuia, ff. ſolut. matrim.
Paul. & Imola in l.ſi cum dotem, §.ſi
mulier, ff. ſolut. matr. Sed contra-
rium tamen verius videtur, quòd re-
gula l. ſi nomen, ſolùm obtineat
in ſciente,& non in ignorante:docue-
runt Bart. in dict. l. ſi cum dotem,
§.mulier, & ibi Alexand. numero 4.
Barboſa in l. æſtimatis, num.11. ff.
ſolut. matrim. qui mouentur, ex
text. in l. promittendo 42. §. ſi à de-
bitore, verſ. ſciens à contrario ſenſu,
ff.de iur. dot. Vincent. de Franchis
deciſ.108. num.4. & comprobatur, *
quia cum debitor reuera non eſt ſol-
uendo, perinde eſt, ac ſi nihil deberet,
dict.

dict.l.nam is, ff. dolo, vnde ſi venditor pretium datum pro nomine velit retinere, videtur agere de lucro captando: emptor autem, qui pro nomine inani dedit pecuniam, videtur agere de damno vitando, & ideo ei potiùs ſuccurrendum eſt, argum. l. vlt. C. de codicil. eaquè ſententia ampleċtenda eſt, cui non refragatur generalitas text. in dict. l. ſi nomen, quia ſapienter reſpondet Barboſa in dict. numero 11. verſ. neque obſtant, eorum iurium generalitatem ita accipiendam eſſe, quòd ille, qui allegat ignoranter accipiſſe nomen debitoris inopis, non ſit audiendus, quia allegat culpoſam ignorantiam, l. qui cum alio, ff. de reg. iur. Non tamen negatur, quòd ſi allegauerit iuſtam, & probabilem cauſam ignorantiæ, non ſit audiendus, nec ei ſuccurrendum. Ex qua reſponſione doctiſsimi Barboſæ obſeruandum dixit Felicianus de Solis, tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 13. de cenſib. regulam text. in dict. l. ſi nomen, & in dict. l. inter cauſas, §. abeſſe, ff. mandati, & in l. 3. in fine de fideiuſſorib. procedere in ſciente, & ignorante: intereſſe tamen inter ſcientem, & ignorantem, quòd ſcienti nullo modo ſuccurritur, ignoranti verò ſubuenitur, ſi ipſe allegauerit, & oſtenderit iuſtam aliquam ignorantiæ cauſam.

22 Si fuerit deceptus ceſsionarius in ceſsione, habet actionem contra cedentem, Bart. in l. ſi ſterilis, §. quamuis, ff. de action. empt. & in l. at qui natura, §. cum me abſente, num. 8. ff. de neg. geſtis, Stephanus Gratian. deciſ. 13. numero 27. & ſtante deceptione

23 etiam in ceſsione reſcindi contractum late conſuluit Fulgoſ. conſ. 242. cum ceſsio non debeat eſſe inutilis, Bal. in l. liberti, circ. med. C. de oper.

24 libert. Gerard. ſing. 35. num. 2. Gratianus dict. deciſ. 13. num. 29. Marc. Antonius de Amatis deciſ. 6. num. 8. Craueta conſil. 191. num. 3. & conſ. 166. in fin. Ronchegall. in l. 3. num. 66. ff. de duobus reis, Deciſio Cameralis 40. num. 4.

Sed quia vt ſepè diximus, quòd ce-

25 cedens debet facere debitorẽ verum, Pariſius conſ. 88. num. 13. lib. 1. Rota Genuenſ. deciſ. 156. Tenetur tamen facere bonũ nomẽ de iure id eſt obligatum, & non de facto id eſt eum eſſe ſoluendo, per textum in l. ſi plus in fin. gloſſa in verb. exigit, ff. de euict. Rota Florent. deciſ. 39. num. 1. Rota in nouiſsimis deciſ. 123. num. 7. par. 2. Marc. Anton. de Amatis dict. deciſ. 6. num. 9.

Ceſsionarius cum ſolum vtatur iu-

26 re cedentis, l. emptor nominis, l. poſt quam, C. de hæredit. vel act. vend. Surd. conſ. 22. num. 8. & conſ. 82. num. 14. & conſ. 322. num. 3. lib. 3. & conſ. 444. à num. 1. Cartarius deciſ. 63. num. 1. Cæſar de Graſsis in præludio de exceptionibus, à num. 118. Surd. deciſ. 306. num. 7. Marc. Ant. Peregrin. deciſ. Patauina 105. num. 13. Mario Muta deciſ. 14. Regni Siciliæ, num. 8. Vnde quando dicitur nomen non eſſe exigibile de iure, vt diximus, eſt notandum, quando cedens promittit cenſum non eſſe exactum, intelligitur de facto, & eſſe exigibilem intelligitur de iure, & non poſſe illum exigi tamquam impoſitum ſuper re nõ libera per principalem emptorem ipſius cenſus, Nauar. de vſur. quæſt. 26. ſub num. 116. & quæſt. 29. num. 119. Nequè dicendum eſt, poſſe exigi ſine peccato per ceſsionarium, qui ſolum vtitur iure cedẽtis, ita Gratianus dict. deciſ. 13. num. 33. Becc. conſ. 105. num. 17.

Aduertendum tamen eſt, quòd fa-

27 cta ceſsione contra principalem, cenſetur facta contra fideiuſſores debitoris ceſsi, ita Bar. in l. hæres à debitore, num. 2. ff. de fideiuſ. Bal. in l. 1. num. 9. C. communia de legatis, Alex. in l. ſi verò in princip. 64. ff. ſoluto matrimonio,

monio. Imò quãdo eſt ceſſa actio, emptor habet regreſſum de euictione cõtra authorem authoris; quia licèt vaſſallus vaſſalli mei, non ſit meus vaſſallus in ſpecta obligatione conuentionis: tamẽ inſpecta re meus dici poteſt. Bal. in l. 2. n. 9. C. commun. de legat. Vnde dicendum eſt, ceſſionarium experiri debere actiones contra fideiuſſorem, & non cedentem, Stephanus Grat. d. deciſ. 13. n. 35. & 36.

28 Vnde verũ eſt ceſſionariũ poſſe agere contra authorem authoris ſui, & ſic cedentis, & contra fideiuſſores: tamen per hoc nõ arctatur ad agendũ contra illũ, ita vt non poſsit etiã agere cõtra cedẽtem ſtatim, quòd detegitur deceptio ceſsionis, & quòd eſt de re facta, quæ nõ poterat cedi, ad exemplũ emptoris, qui licèt habuerit à venditore fideiuſſores pro re empta, non tamen per hoc debet arctari ad agendum ex empto contra fideiuſſores ſolũ, ita vt non poſsit etiam agere contra principalem venditorem, cum vtrumque habeat obligatum. Vnde idem dicendũ eſt in ceſsionario, cũ ceſsio ſimilis ſit emptioni, l. cùm is, ff. de fideiuſſor. Roman. conſ. 85. n. 12. Et ſatis dicitur eſſe obligatus cedens ad fauorem ceſsionarij, cum promittat facere nomen exigibile, qui non reperitur exigibile de iure: ita Gratianus dicta deciſ. 13. nu. 38. & 39.

29 Quærendum tamen exiſtimo, an cũ nomen euincitur ab emptore, vel ab eo, cui in ſolutũ datũ eſt, debeat denũtiari ei, qui vendidit, vt ceſsionarius poſsit de euictione agere, text. in l. libera, C. de ſent. & interloc. omnium iud. l. qui cõcubinam, §. ſi hæres, ff. de legat. 3. Bart. in l. ſi quis etiam, n. 3. ff. de ſolut. Paul. de Caſtro conſ. 170. num. 3. lib. 2. vbi dicit, quòd cedens nomen debitoris, ita demum tenetur ſoluere, ſi legitimè requiſitus nõ oſtẽderit debitorem verbum: & quòd ceſſionarius ſi perdit cauſam, non tenetur cedens non vocatus, ſicut in euictione, idem Stephanus Bertrandus conſ. 217. lib. 7. dicens, bonum eſſe, quòd ceſsionarius requirat cedentem, vt exhibeat inſtrumenta quibus poſsit probare creditum, & aſsiſtat cauſæ, & in caſum denegationis proteſtetur, quòd aliàs non poteſt agere contra cedentem, Marcus Ant. Eugenius conſ. 73. numero 11. Maſtrillus deciſ. 189. à numero 20. p. 2. Gratianus deciſ. 13. n. 45. & 46. quæ denuntiatio requiritur non ſolùm quando emptor agit. & ſuccumbit, ſed etiam quando conuenitur, Caſtro in l. fin. C. de action. empti.

31 Quòd limitarem, quòd non ſit opus nuntiare, quando ceſsionarius eſt procurator cedentis. Vnde in tali caſu cedens videtur eſſe præſens, l. 1. §. 1. ff. de procuratoribus, l. fin. C. eodem tit. Paulus de Caſtro in l. 1. in fine, C. de per. & commod. rei vend. Decius latè

32 conſ. 102. numero 1. ad medium. Vel etiam limitarem, quòd non ſit opus denuntiatione, quando agitur contra cedentẽ, vt adimpleat, quod promiſit facere nomen ceſſum verum, & bonum: quo caſu cùm agatur, vt detur res libera, quæ obligata reperitur, poteſt agi, etiam quòd nulla denuntiatio interueniat; glo. in l. qui rem, C. de euictionib. Ioan. And. ad Specul. de emp. & vend. §. 1. in addit. quæ incipit. quia iſte §. Alex. conſ. 63. nu. 11. lib. 6. Dec. d. cõſ. 102. ad fin. verſ. Item diligenter conſiderandũ eſt: & quòd non requiratur denuntiatio, tenent Crauetta cõſ. 83. nu. 4. Ruinus Sen. conſ. 262. nu. 8.

33 lib. 2. Gratianus d. deciſ. 13. n. 49. Ceſſionarius non poteſt exequi contra debitorem ceſſum, niſi priùs facta denuntiatione, aliàs executio erit nulla. Alciatus in l. 1. n. 74. ff. ſi cert. pet. & in l. quoties, num. 9. ff. de noui operis nunt. affirmans ſe vidiſſe ex hoc capite plures capturas annullatas, idẽ ſentit Bald. in l. per diuerſas, q. 10. C. mãdat. Marſil. ſingulari 26. Pechius de iure ſiſtendi, cap. 5. numero 4. Boerius deciſ. 10. Anton. Theſaur. deciſ. 220.

Ee n. 5.

* n.5.Alex.conſil.95.n.9.lib.2.Röchegal.l.3.n.66.ff.de duob.reis, Dec.cõſ. 302.dicens,hanc opinionem veriorẽ, Cagnol.in l.hæredem,n.5.ff.de regul. iur.Ioſeph.Ludou.concl.4.& hoc maximè,ſi agere velit via executiua,Arinius de executorib.§.1.c.49.n.4.Vincent. Carrot.de except.præiudic.except.144.n.1.& 2.

34 Quod tamen non procedit, quãdo ceſsionarius fuiſſet negligens in exigendo debitorem ceſſum,ob cuius negligentiã poſteà nõ potuiſſet exigere quantitatem ceſſam,vtpote, quia debitor factus eſt non ſoluẽdo,aut aliàs, quòd ipſe in nihilo haberet recurſum contra cedentem, quòd eius negligentiæ id dãni tribueretur,l.periculum,ff. ſi cert.pet.c.licèt Epiſcopus, de præb. lib.6. Iacob. Cancer.lib.2.variar.c.6. nu.170.latè Scobar de ratiocin.c.19. à num.1.

35 Secùs tamen eſſet,ſi tẽpore ceſsionis iã non eſſet ſoluendo,licèt ceſsionarius eſſet negligens,nihil ei dicta negligẽtia obeſſet:quia culpæ nõ poteſt
36 imputari alicui,ſi nõ fecit,quod factũ non erat profuturum, l.fin.§.ſed quid noceat, ff.quis ordo in bon.poſſ.ſeruet.l.ſi alius,§.eſt & alia, ff. quod vi, aut clam. Bald.conſ.145.col.4. lib.3. Crauet.conſil.83.n.5. Petr.Surd.cõſ. 39.n.19 & cõſil.79.nu.6.& cõſ.86.n. 17.Iacob.Cãc.to.2.var.c.6.n.172.eſt valdè ſingularis tex.in l.2.§.pen.ff.ad
37 Tertul.& hoc procedit vbi ſubeſt dubium,an eſſet profuturum,vel non?& hinc dixit Bald in d.conſ.145.non tribui culpæ ei,qui non fecit impenſam, quæ non erat profutura, Crau.conſil. 115.n.16.& conſil.246. Iacob.Canc. vbi ſup.n.173.Hoc tamen eſſet intelligendum, niſi aliud inter partes eſſet conuentum;quia cum partes ex cõuentione legem accipiant, l.1.§.cõuenit, ff.depoſit.l.ſi nomẽ,in fin.ff.de hæred. vel act.vẽd.Tali enim caſu cũ debitor promiſit præſtare debitores veros,& bonos: nam ſi poſteà negligentia ceſſionarij fiant non ſoluendo,cùm tempore ceſsionis ſoluendo fuiſſent, id damno ceſsionarij imputari. Marcus Anton.Eugen.conſ.73. nu.15.Iacob. Cancer.vbi ſup.num.176. aliàs fuiſſet in manu ceſsionarij differre exactionem in præiudicium cedentis, quod eſſet abſurdum: argument. cap.alteri, de reg.iur.lib.6.idem ſenſit Ruin.conſil.45.n.4.lib.5.Cancer.vbi ſup.n.176.

38 Circa prædicta vtile eſt ſcire, quòd qui promiſit debitores ceſſos veros, non tenetur eos veros oſtendere, niſi interpellatus,vt notat Paul.de Caſtro conſ.170.n.3.lib.2.dicens, cedentem teneri ad ſoluendum,ſi legitimè requiſitus non oſtenderit debitores ceſſos veros,aut non cõmodauerit inſtrumẽtũ crediti: idem notat Bertrand.conſ. 217.lib.7. ſubdens, ideò eſſe vtile, vt ceſsionarius requirat cedentẽ, vt exhibeat inſtrumẽtum quo probari poſsit creditũ,& cauſæ aſsiſtat, quæ praxis deprehenditur ex Paul. de Caſt.conſ. 170.ad fin.vbi dicit,ſi ceſsionarius cauſam perdiderit,cedentem non vocatũ non teneri,vt in euictione:& hanc praxim teſtatur ſæpè obſeruari in Regno Cathaloniæ Iacobus Cancer.vbi ſup. nu.178.

39 Quòd ſi quis ceſsiſſet actiones perſonales, & ſpopondiſſet facere bonas illas actiones,deinde ceſsionarius reperiſſet debitorẽ ceſſũ viuere ſub moratoria Principis, vel ſub ſaluocõductu, repente cõmiſſa eſt ſtipulatio cõtra cedẽtẽ,ex quo nõ poteſt exercere actiones perſonales cõtra ceſſũ nomẽ debitoris ob moratoriam, vel ſaluumconductum. Rota Genuenſis deciſ.156. *
n.10.& 11.affirmatiuã eleganter deci-
40 dit. Aliud tamen eſſet,ſi promiſiſſet verũ nomen debitoris;quia tũc vt ſæpè diximus ſufficeret oſtẽdere de veritate crediti,tametſi nõ ſit ſoluendo,neque exigibile,vt ex Surd.d.deciſ.326.n.41. & Magon.deciſ.Florent.39.eſt notatum,niſi cedens ſua pactione ſe obli- *
41 gaſſet promittendo de euictione, vel

manu-

manutentione nominis debitoris veri & boni. & quo tempore ceſſit, ſciret debitorem ceſſum eſſe prouiſum de moratoria, aut ſaluoconductu: ceſſionarius verò ignoraret, licèt aliud ſit in ſoluente debitum ſcienter decocturo, qui rectè ſoluit, & liberatur. Romanus conſ. 163. in fin. copioſè Menoch. conſ. 778. Decianus conſ. 81. nu. 4. lib. 4. Coſta de remedio ſubſid. re-
42 med. 20. numero 20. Promiſſio namque euictionis comprehendit omnes caſus quibus ceſſionarius priuatur vtilitate, & beneficio rei ceſſæ, Gemin. conſ. 151. Signorol. conſ. 90. num. 26. Alexand. conſ. 109. lib. 4. Aliàs ceſſante promiſſione de euictione intelligitur facta ceſſio iure creditoris, quo caſu cedens non tenetur de euictione, imò nec vendens, ſi vlterius non proceſſit, l. 1. cum gloſ. C. credit. euict. pign. non deberi, l. periculũ, ff. de pign. Bald. conſ. 227. lib. 5. Signorol. d. cõſ. 90. n. 27. Alex. conſ. 235. lib. 6. Plot. in l. ſi quando, n. 478. C. vnde vi, Siluan. conſ. 101. Fabius Anna cõſ. 37. & cõſ. 90. num. 12. Frac. Viu. deciſ. 24. & deciſ. 152. lib. 1. Peregrin. de fideicõmiſ. art. 35. n. 19. Cardinal. Tuſch. concluſ. 359. lit. E.

43 Aduerte ad vnum, quòd ſi cedens rem non liberam tradat, tenetur crimine ſtelionatus, vt in ſimili dicitur de venditione rei alteri obligatæ, aſſerente venditore illam eſſe liberam, & nemini obligatam. Neguſant. de pignor. & hypoth. n. 2. p. 3. num. 21. l. 3. ff. de crimine ſtelionatus, Menochius de arbitrar. caſu 381. num. 8. Farinac. tom. 1. crimin. quæſtion. 19. à numero 33. & tom. 5. poſt tractat. de furt. in fragment. à numero 726. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 1. quæſtio. 15. à num. 29. Godofred. in praxi criminali, §. 27. à numero 161. Boſſius eadem praxi de crimine ſtelionatus, Seſſe deciſ. 98. num. 22. parte 1. Marc. Anton. de Amat. deciſion. 6. num. 10. Ceſſio
44 autem eſt nulla, quando aliud pro alio ceditur, vt in l. in venditionibus, ff. de contrahẽ. empt. ita Anton. de Amatis d. deciſ. 6. n. 11.

45 Ad alterum tamen eſt animaduertendum, quòd aſſignatio debitoris, quem delegans decocturum ſciebat, & obæratum, ſeu ſcire præſumebatur, non liberat aſſignãtem ab obligatione, quin ſaltem de dolo teneatur ad damnum, & intereſſe, l. ſi cum ſcires, ff. de dolo, Anton. Gabr. in ſuis commun. tit. de nouat. conc. 1. n. 29. Coſta de fact. ſcient. diſt. 44. nu. 1. centur. 1.
46 Si tamen delegatio ex ignorãtia proceſſerit, & bona fide inducitur nouatio extinctiua (ſic nãque dicitur ad differentiã nouationis accumulatiuę, teſte Bart. in l. 1. nu. 7 C. de iudic.) prioris obligationis, Paul. de Caſtr. Imola in l. delegare, ff. de nouat. Beroi. conſ. 197. n. 7 & 8. lib. 1. Surd. deciſ. 23. Ro
47 ta Florentina deciſ. 39. n. 10. vbi coniecta ſcientia decoctoris arguitur, quando intra breue tẽpus incœpit latitare,
48 aut aufugit debitor delegatus. In ſimili facit, quod dicitur de creditore ſciẽter non exigente à debitore in præiudiciũ fideiuſſoris, vt aduertit Ruin. cõſil. 45. n. 5. lib. 5. Socin. Sen. cõſ. 273. n. 5. & 6. lib. 2. Pedroca conſ. 26. n. 44.

49 Quid autem in marito non exigẽte à patre vxoris dotem intra dilationẽ ſocero conſtitutam, quoniam ſi tempore promiſſionis erat ſoluendo poſteà inhabilis, ac inops comperiatur tempore reſtitutionis, nihil poteſt imputari marito, etiamſi non curauerit actionem dotis, dum ſocer properàbat ad nouiſſimam egeſtatem, eo vidente, & ſciente. Quid tamen finiendum ſit in hoc articulo propter varias iurium deciſiones, ſiquidem multæ leges arguunt mariti negligentiam, & non relinquunt inultam, veluti text.
50 in l. ſi fundus, ff. de fundo dotali. Si maritus fundũ dotalem petere neglexerit, cum id facere poſſet rem ſui periculi fecit.

51 Cui annectitur text. in l. nupta,

§.quoties,ff.ſoluto matr. quoties viri
culpa accidit, ne dos à ſocero, aut à
quolibet alio, qui mulieris nomine
promiſerat,exigeretur. Si vxor in ma
trimonio deceſſerit, aut dotis debito-
rem fecerit, ad aliud non tenetur ma-
ritus, niſi vt liberet; ideò à contrario
ſenſu,ceſſantibus illis caſibus, marito
culpa imputaretur.

52 Tertiò, vxori ſeruit,l.ob res, §.ſed
ſi conuenerit,ff.de pact.dotal.ſi cõue-
nerit ne manente matrimonio dos vi-
uo patre petatur,mortuo patre ſtatim
exigitur,ſi non petierit,tenebitur hu-
ius culpæ nomine.

53 Quibus adiungitur tex.in l.Mæuia,
ff.ſolu.mat.ſi maritus ſine dolo malo,
vel culpa exigere pecuniam à debito-
re non potuerit, non tenebitur: ergo
vbi culpa accidiſſet,tenetur pecuniam
refundere: & hæ deciſiones iuſtæ, &
æquæ videntur, ne alteri per alterum
iniqua inferatur conditio,ne vnius cul
pa alteri noceat, l.ſi quis in ſuo,§.le-
gis,C.de inoffi.teſtam.l.ſancimus, C.
de pœnis,tit. ne vxor pro marito.

54 Cæteris iſtis repugnat l.ſi extraneus
ff.de iure dot. vbi inquit, quòd mulier
non poteſt improperare eius viro de
gratia,& dilatione,quã fecit,& dedit
patri ſuo,& ſic dictat ratio reuerẽtiæ,
& cõcordat cũ beneficio, ne cõuenia-
tur ſocer, niſi in quantũ facere poteſt.
55 Paul.de Caſt.in d.§.quoties dicebat,ſi
pater erat ſoluendo,marito imputãdũ
ſi nõ exegedit;quia ceſſat ratio d.l.ſi ex
traneus, vtpote cũ ſine ſuo incõmodo
ſoluere poterat,& nõ diceretur vrge-
ri Boer.deciſ.329.n.2.ait opinionem
* Pauli habere grãdẽ apparẽtiã, ſed cõ-
56 trariã eſſe veriorẽ, quã tenet Alex.in
d.§.quoties,quia ille intellectus vio-
lat literã d.l.ſi extraneus generaliter
loquentẽ, Câpeg.de dot.2.p.q.77.ab
initio volebat tenere opinionẽ Paul.
ſed in fine videtur ab eo diſcedere,Bal
dus in d.l.ſi extraneus arguit mulierẽ,
quòd cõquerebatur de marito pro fa-
uore quem exercuit erga ſuũ patrem,
cui magis debet gratias agere.Neſcio
quo animo illi habenda ſit gratia, qui
fuit cauſa amiſsionis proprij patrimo-
nij,maximè,quia pater ſalua dignitate
hoc poterat,iuxtà l.nepos Proculo,ff.
de verb.ſignif.

57 Omiſſa diſputatione,ſi iuris regulas
ſequamur, vix excuſabitur maritus, ſi
nõ interpellauerit,cũ ipſe ſolus poſsit
dotẽ petere,nõ vxor,l.in rebus,§.om
nis,C.de iure dot.& ſicut non valenti
agere non currit præſcriptio, l.1.§.1.
C.de anna.excep.Bald.Nouel.de dot.
7.p.Balb.de præſcript.p.6.n.6. Ita v-
xori,quæ agere non poterat congruo
tempore,nocere non debet illa fortu
næ mutatio,quæ mariti culpa accidit,
l.ob maritorum culpã, C.ne vxor pro
marito,Marc.Anton.de Amat. deciſ.
109.n.8.

58 Hinc fit,ſi in dotẽ datũ fuerit feudũ,
& propter mariti culpam feudum in
commiſſum ceciderit, viuo marito te
nebit commiſſum,eo verò mortuo ad
mulierem reuerteretur, c.1.in fin.de
cap.Conr.vbi Prælato viuente ad Re
gem pertineat,ſed eo mortuo,ad ſuc-
ceſſorem reuertetur, argum.l.Statius
Florus, §.Cornelio Felici, ff.de iure
fiſc.ne vnius culpa alteri noceat,Iaco.
de Sancto Georg.de feud.in verb. &
promiſerunt,n.31.

59 Hinc etiã dici ſolet,quòd bona no-
mina efficiuntur mala,ſi non interpel-
laueris,l.qui Romæ,§.Callimachus, ff.
60 de verb.obligat. Non ſolet mariti cul
pa inulta remanere,quando res dota-
les deteriores efficerentur, l.ſi conſtã
te,§.ſi maritus,l.ſi mora, vbi gl.Bart.
& Alexan.ff.ſolut.mat. Cur idem non
tenebitur,ſi cum dotem vxoris pote-
rat exigere,non exegerit, ſæpè enim
contingit viros aliquos huius eſſe mo
ris, vt ditiores appareant, neglige-
re ſummas debitas, quaſi verò il-
lis non egeant, & hæc non debent
nocere vxori, cuius caput eſt mari-
tus,cap.cum caput,33.quæſt.5. à quo
ergo vxor debet expectare auxilium,
& con-

& conſilium, niſi à ſuo capite, & marito, cap. cum ſingulis, 89. diſt. cap. ſicut 22. q. 2. l. cùm in diuerſis, ff. de relig. & ſumpt. fun.

59 Cũ ſuprà diximus, vbi debitor à principio erat non ſoluendo; tũc emptori regreſſus aduerſus venditorem conceditur ſine dubio, vbi venditor debitorem locupletem eſſe dixit. Sed an idẽ obtineat, vbi debitor vẽditionis tẽpore locuples erat, poſtea tamẽ eff ctus

60 eſt non ſoluendo, & periculũ nominis ad emptorem ſpectare, docuit text. in l. pupilli, §. ſoror, ff de ſolu. vbi notant Bart. Paul. Imol. Bart. Angel & Imol. in l. 3. ff. de fideiuſ. idem Bart. Paul. & Imol. in l. Prætoriæ, la ſegunda, ff. de præt. ſtipulat. Angel. Fulgoſ. & Albericus, & Iaſon. num. 11. in l ſi ab arbitrio, ff qui ſatiſdare cogantur, Franc. Bec. conſ. 105. à nu. 18 Benuen. Stracha part. 5. de decoct. num. 4. Et com

61 probatur, quia euictio non debetur ex cauſa contingenti poſt contractum; text. elegans in l. Lutius, ff. de euictionib. ibi· Futuros caſus euictionis poſt contractam venditionem ad venditorem non pertinere, l. 1. C. de pericul. & commod. rei vendit. quia vbi debitor dat in ſolutum creditori ſuo nomen debitoris, liberatur ipſo iure, & omne periculum cõtingens expectat ad creditorem, qui illud acceptauit: ita Paul. de Caſtro in dicta l. pupilli, §. ſoror, Imola in l. facta, §. ſi hæres, ff. ad Trebellianum, Andreas Barbatia conſilio 94. num. 4. lib. 3 Cagrolus in l. ſingularia, numer. 187. ff ſi certum petatur, Surdus conſ. 18. num. 13. & conſ. 21. num. 33. & conſ. 145. numero 21. Et conſ. 452. num. 15. lib. 3. & facit text. in l. periculum, ff. ſi certum petatur, * Surdus deciſione 23. numero 7. & de* ciſione 326. numero 42. Gregor. Lopez in l. 23. tit. 5. part. 5 glo. 4. in fine, Barboſa in l. æſtimatis, numero 8 ff. ſoluto matrim. n. Simon de Præt. conſ. 192. num. 6. Barthol. Bertaz. de clauſ. clau. 27. gl. 13. n. 2. Felician. de Sol. to. 2. c. 1. à nu. 15. lib. 2. de cenſib. Gaſpar Roder. in lib. 2. q. 21. n. 7. de ann. redd.

62 Ex quibus infertur ad id, quod Paul. de Caſtro aduertit d. conſ. 170. vbi inquit, quòd venditor nominis, qui promiſit debitores defendere, & guarentare, quos alteri ceſsit, oſtendere illos eſſe vero debitores, non tenetur ad quantitatem, ſed ad factum tãtũ præſtandũ illos eſſe veros debitores, niſi legitimè requiſit⁹ fuerit, vt id faceret, id ipſum nõ feciſſet. Cenſet ergo Caſtr. venditorẽ nominũ nõ ante teneri ad ſoluendũ, quã ſi requiſitus ad oſtendendũ debitores eſſe veros, & ſoluendo hoc præſtiterit. Hoc idem probat Bertrand. conſ. 217. lib. 7. vt venditores nominum teneantur bonũ eſſe, vt emptor denuntiet, venditoribus debitores negare ſe debitores, & requirat eos ad aſsiſtendũ cauſis mouendis, & ſaltem ad inſtrumenta exhibenda, per quæ probari poſſunt debita & in caſũ negationis, proteſtetur. Ergo actionẽ ante dirigendã eſſe exiſtimant contra debitores ceſſos, quã cõtra cedẽtem; & non aliter teneri cedentem, quàm ſit interpellatus: hoc idem voluit Iacob. de Arenis in tract. de ceſ. iur. & clarè Ruin. cõſ. 45. lib 5. Requiritur enim, vt debitor nõ ſit ſoluendo. & hoc idẽ expreſsius decidit Pariſ. cõſ 49. n. 14. dicẽs, quòd etſi ſimplex ceſsio ſit ad cõmodũ cedẽtis facta, actor nõ admittitur ad agendum contra cedentẽ, niſi priùs diſcuſsis ijs, contra quos ceſsionem, & mandatum ſimplex habuit; quia non poteſt agere, niſi in eo, quod minus ſeruare, vel conſequi potuerit, vt eſt tex. expreſſus in l. ſi mandauero 22. §. interdum, ff. mandati, ibi: Nam quamuis debitum meum proſequar, nihilominus & illius negotium gero: Igitur, quod minus ſeruauero, conſequar mãdati actionẽ, vbi omnes tradunt, Socin. conſ. 273. numer. 6. lib. 2. Beccius conſ. 105. num. 25. Marc. Anton. Eugenius conſ. 73. nu. 15. Iacob. Cancer. lib. 2. var. reſolut. c. 6. nu. 169.

65 Sed nũquid ceſsionarius, & procurator in rem ſuã teneatur ſuis expẽſis agere cõtra debitorẽ ceſſũ, & poſsidẽtem rem venditã, vel ceſſam, Iaſo. in l. qui ſtipẽdia, C. de procurat. firmat procuratorem hunc ſuis proprijs expenſis debere agere, Bald. in l. 1. C. de euict. qui loquitur in procuratore in rem ſuã à lege facto, ſcilicèt, in emptore nominis, qui illud ſuo periculo, & proprijs expenſis exigere, idẽ Bald. in addit. ad Specul. tit. de expenſ. 1. col. verſ. Ceſſionis. Tamen eſt diſtinguẽdũ, aut ceſſio fit gratia cedentis tãtũ, & tunc iudiciũ expenſis cedẽtis moueri debet, vt in caſu l. ſi vt certò. §. nũc videndũ, (el ſegũdo) verſ. Idẽ Labeo, ff. cõmodati, & ibi tenẽt Bald. Caſtr. & Aretin. qui dicit, hoc procedere in quocũque, qui tenetur facere, & curare, quòd quis rẽ habeat, ſicuti etiã expenſas neceſſarias, & ſumptus ad rẽ perferendã, per ducendã præſtare ſolet generaliter is, cuius negotiũ agitur, l. etſi hæreditas, 11. §. quo autem loco, & ibi gloſ. ff. de petition. hæredit. & etiam impendijs actoris, quando pro ſua vtilitate aliquid fit, l. idem, § idem Labeo, ff. mandati, l. ſi in Aſia, 12. §. depoſitum, ff. depoſit. Baldus in d. §. quo autem loco, dixit, quòd ille tenetur ad expenſas, cuius gratia celebratur actus, Ant. Hering. in tractat. de fideiuſſorib. cap. 16. * num. 17. Anton. de Amatis deciſ. 114. num. 7. Riccio collectan. 115. per tot. part. 1. & inter alia multa dixit, quòd emptor denũtians venditori litem ſibi motam, tenetur omnia acta moleſtiæ ſuis ſumptibus exhibere. Negatiuam ſententiam tulit Senatus Pedemontanus, * ſecundùm Anton. Theſau. deciſ. 218. nu. 3. Quo fit, cum venditor teneatur rem tradere liberam, & emptori expeditam, vt latiùs eſt dictum, & dicetur, ſequitur, quòd ſi cõtra occupatorem ipſius egerit virtute ceſsionis, emptor id periculo, & expenſis venditoris cedẽtis agere debet: quod tamen verius arbitrarer, ſi in culpa fuiſſet venditor, vt quia alteri tradidiſſet, & fuiſſet in mora tradendi emptori, l. elegan ter, §. ſi vendiderit, ff. de pignor. action. & in l. ſeruos, eod. idem ſentit Paulus de Caſtr. in l. ſi ea res, in princ. ff. de action. empti.

66 Dominiũ non trãsfertur per ceſsionem, ſed tãtũ ius perſonale, l. penul. & ibi Bal. C. de hæred. vel act. vend. l. Lutius, 88. §. inſtituto, ff. de leg. 2. Berta. in tract. de clauſ. clauſ. 29. glo. 4. nu. 3. Hieron. de Leon deciſ. 70. n. 10. & 12. * vbi multas deciſiones Senatus Valentiæ annumerat.

67 Agens actione directa, & probans in actione vtili, ſuccũbere debet, Bar. in l. 1. n. 23. ff. de act. Salycet. in l. 1. q. 10. C. eod. pract. Papiẽſ. in praxi in forma libel. ex cauſa venditionis, verb. vtiles, n. 1. & in verb. ceſsir, & mãdauit, n. 8. Cin. diſtinguit in l. 1. C. de act. & oblig. & Bart. in d. l. 1. C. eod. ſecundũ quem eſt dicendum, quandoque fit libellus generaliter in actione reali: & tunc ſatis eſt probari inutili, argumento l. nam & poſteà, §. item ſi iurauero, ff. de iureiurand. licèt gloſ. videatur ſentire, quòd dominium vtile, & vtilis actio non videantur in libello deduci, vel comprehendi, vt notatur in l. minor, §. 1. ff. de euiction. & in l. ſi mater, § 1. & §. ea, ff. de exception. rei iudic. & Iaſo. nu. 8. in d. §. ſi iurauero, nota: Aut libellus fuit ſpecialis, & ſic ſpecialem actionem continens in actione perſonali directa: & tũc aut pẽdente iudicio ipſi eidem, cui competebat directa, cœpit competere vtilis facto ipſius rei conuenti; & tunc ex eadem inſtantia debet reus condemnari, vt in l. quamquam, §. Iulianus, ff. de aqua pluuia arcen. l. ſi poſt acceptum, ff. de reiuend. Aut à litis exordio ſibi cõpetebat directa tantũ, & propoſuit vtilẽ, vel è cõtra, & in illa, quæ nõ fuit propoſita probauit; tũc reus eſt abſoluendus, argum. tex. in l. 1. § 1. ff. ſi menſor falſ. mod. dixerit, l. qui habebat, ff. de inſtit. act. ibi Bart. Greg. Lop. in l.

18.tit.8.p.5. glo.1. Alphanius in col-
lectanea t.19. Anton. de Padilla in l.
error, num.50.C.de iuris, & facti igno
rantia, Petrus Surdus conſ. 12. nu.22.
Tiraquel.in tract. de retractu couent.
in fin.num.98.vbi omnes concludunt,
quòd agens vna via, & ex vna cauſa, &
probans aliam, non obtinet, niſi quan-
do proceditur veritate inſpecta, ex Ti
raquel.vbi ſupr.num.101. & Iaſon in
66 §.omnium, 19.Inſtit.de action. Quo
fit, vt ſi ex tenore libelli non poſsit
conſtare, qua agat actione, tenetur id
actor exprimere, vt tradit Speculator
vbi ſuprà, Bart. Paulus de Caſtro poſt
Cinum in l.ſi duo, ff.de ſolut.Paul.in l.
emptor, C.de hæred.vel act.vēd.Din.
in reg.pro poſſeſſore, Bald.in d.l.qui
ſtipendia, num.4. Ferrar.in d.pract.&
67 form.vbi ſup.verb.vtiles, n.1.In dubio
videtur intētata, quæ vtilior eſt libel-
lanti, l.ſi quis intentione ambigua, ff.
de iud.de quo per Bar. & alios in l.in-
ſulam, ff.de præſcripr.verb. in l.ſi olei,
C. locati. Cenſetur intentare direc-
ctam, qui in concluſione libelli petit
68 ſibi procuratorio nomine cedétis ſol-
ui vtilē ſibi non expreſſo nomine pro-
curatorio, vt communiter concludunt
DD.in dict.l.qui ſtipendia. Ex forma
69 autem agendi vtiles à directis actio-
nibus diſcernuntur, nā ſi ſibi obligatū
mandatarius dixit, vtiles propoſuiſſe
planū eſt.Bal.in l.1.C.de act.& oblig.
ad fin.idē ſi creditorem dixit, Marāta
in l.ſi actor, n.20.& 23 ff.de procurat.
Iaſ.in d.l.qui ſtipēdia, n.4. Rota Noua
deciſ.179. latè Caldas Per.in tract.de
70 empr.& vend.c.24.à nu.28.&29.Præ
terea, qui directam actionem intētat,
71 tenetur ante litem cōteſtatā facere fi-
dem de ceſsione, ſeu mādatū directa-
rū. quod non eſt neceſſe in eo, qui agit
vtili; quia ſufficit ſi in termino proba-
toriotēpore, quo de meritis tractatur,
producatur, & probetur ceſsio, vt de-
clarat Specul.in §.nūc dicamus, de in-
ſtrum.edit. verſ.Si quid ecce, ſequitur
Bart.in prima lect.l.1.C.de act.& ob-
ligat.Guido Papa deciſ.577.n.2. Ber-
taz.de clauſul.clau.29.gl.4.n.3.

Actio vtilis quadrupliciter dicitur.
72 Primò, reſpectu directę competentis,
l.1.C.de act.& in d.l.1.ff.eodem, Bart.
directa actio competit cedēti, quæ ab
oſsibus eius ſeparari nequit, gl.in l.3.
ff.pro ſocio.Secundò dicitur vtilis re-
ſpectu directę, quę iā cōpetit, vt in vti
li, quæ reſtituitur minori, vel abſenti,
l.in honorarijs, ff.de act. Tertiò dici-
tur vtilis reſpectu directæ, quæ nūquā
cōpetit, licèt eſſet poſsibile cōpetere,
l.penult.C.ad exhibendū, & l.quoties,
C.de donat.quæ ſub modo.Quartò di
citur vtilis reſpectu directæ, quę cōpe
tit ad aliud, vt in caſu l.penul. ff.ſi qua-
drup.paup.fec.dicat.l.curatoris, C.de
neg.geſt.& l.1.ff.de bon.poſ.petita.&
§.cæterū, Inſtit.ad l.Aquil.latè Caldas
Pereir.d.c.24.n.37.& ſeqq.Bertaz.d.
73 clau.27.gl.9.à n.1. vbi ponit differen
tiā inter vtilē, & directā actionē: quòd
74 tamē directa actio dupliciter dicitur.
Primò, reſpectu cōtrariæ actionis, quæ
tutori, geſtori negotiorū, procuratori,
depoſitario, & ſimilibus cōpetit: hi e-
nim licét teneātur pupillo, domino, &
deponēti directa actione, tamē eis ad-
uerſus illos cōtraria actio cōpetit, vt
plenè declarat Iaſ. in §. præiudiciales,
n.19.Inſtit. de act.& latè Bertazol.d.
75 glo.9.ſub nu.1. Secūdo modo dicitur
directa reſpectu vtilis, quæ cōpetit in
quatuor caſibus iā expreſsis, ſed proſe
quendo quartū modū, de quo ſup.in d.
76 l.curatoris, vbi latè gloſ.directa actio
dicitur, quoties ex verbis legis, & mē-
te ipſius inducitur, ſed ſi nec verba,
nec mens legis conuenit, ſed ex Iuriſ-
conſultorum interpretatione lex ex-
tenditur ad aliū caſum nō cogitatū, vt
in d.l.penult.ff.ſi quadrup. paup. feciſ.
dicat.Bertazol.clauſ.27.glo.9 num.2.
Caldas Pereira in dict. cap.24. à nu-
mero 37.

77 Vtiles actiones plerūq; ſine ceſsio-
ne transferuntur, vt in ſex caſibus enu
meratis per glo.vbi Bartol.& alij in d.

L.1.

l.1.C.de actiom.& obligation. & in l. ex legato,C.de legat. Iacobus Aretinus in dict.tract.num.64. Ioannes de
78 Graſis d.tract.§.5.num.3. His tamen caſibus non poteſt habens vtiles exercere directas nomine eius, penes quē remanſerunt,gl.in l.emptor,C.de hæred.vel actio.vend. d.l.ex legato.Sed
79 quādo datur actio vtilis à lege, ex interpretatione,vt ſuprà dictum eſt,ipſa actio habet eundem effectum,quā habet directa, & idem conſequitur agēs ex vna, quod conſequitur ex alia, l.actio,& ibi D.D.ff.de negot.geſt.ſed benè vtile eſt habere actiones directas, & vtiles,vt per Bald.in d.l.emptor,n.5.Bart.in d.l.1.num.7.& Salycet.in d.l.1 num.7.C.eodem,Iaſon.in l.cū fundus,§.ſeruum tuum,colum.penult.ff.ſi
80 certum petat.Prætereà ſciendum eſt, quòd per ceſsionem actiones directæ non poſſunt transferri in ceſsionariū cum ſint infixæ oſsibus cedentis,quod ſeparari non poteſt,l.3. ff.pro ſocio,l.ſi quis ergo,ff.de peculio, Aretinus in d.tract.num.54.Graſis d.§.3.in princ. Papienſ.dict.glo.ceſsit,num.3.Bertazol.d.clauſ.9.num.3. Caldas Pereira
81 d.cap.24.num.14. Quæ tamen cōcluſio limitanda eſt,quòd opus ſit, vt ceſſionarius conſtituatur procurator in rem ſuam,de quo latiùs per Tiraquel. de retractu conuention. §.26.gloſſ.1.
82 num.55. Sed tamen hoc declarandum eſt non transferri, vt ceſsionarius ſuo nomine eas intentare poſsit,ſed tantū nomine mandantis, vt tradunt Doct. in l.qui ſtipendia, C.de procurator.in l.cùm fundus,vbi Dec.nu.22.ff.ſi cert. petat.tradit Nicol.in concord.gloſ.in 58.concor.num.379 Bald.in l.1.num. 10.& Salycetus in q.4.C.de action.&
83 obligat.Sed vnde oriatur iſta actio vtilis,quæ ex ceſsione naſcitur, an ſit natiua,vel datiua?& an ſit eadem in ſubſtantia cum directa,vel differat ſpecie, vel ſit eadem numero? tradit Bartol.in l.1.ff.de action.& obligat.idem Bart. Bald.& Salycet.in d.l.1.C.eodem, & nonnulla ponit Bald.in d.l.ex legato, vbi videndum eſt: quod tamen procedit de ceſsione effectualiter facta, ſecùs de promiſsione de cedendo; quia per eā non trāsfertur ius aliquod,Romanus conſ.86.quem ſequitur Dec.in d.l.cùm fundus,§.ſeruum Titium, Tiraquel.de retract.conuent.in fin.n.41. Boer.deciſ.3.

84 Sed quid ſi cedens nullas actiones habeat,quo caſu nihil venit in ceſsione,l.nemo plus iuris, ff.de regulis iur. Bald.in terminis ceſsionis, conſ.139. num.3.lib.2.Simon de Pretis in tract. vltimarum voluntat. lib.4. dubitat.3. num.12.an in quo teneatur ceſsionario?& dicendum eſt,quòd ſi ceſsio fiat acceſſoriè ad vēditionem rei, tenetur ex vendito ad rei traditionem, vel de euictione,ſi fuerit ei poſt traditionem euicta,ſed ſi fiat ceſsio actionum perſonalium,quas quis habet cōtra ſuum debitorem, refert,an ſit datio in ſolutum,vel venditio nominis cum ceſsione,vel ceſsio tantùm? Primò caſu tenetur dans, vel vendens proteſtari cū eſſe debitorem de iure, ſine aliqua exceptione,non autem non eſſe ſoluendo,vel locupletem, vt ait Bald.in dict. l.ſi nomē,Caſtro d.conſ.170. num.2. part.2.& hoc procedit quomodocumque titulo fiat huiuſmodi nominis alienatio,etiamſi cederetur ſolummodo, prout cedi poteſt,d.l.3. C.de nouat. Tiraquel.d.§.26.glo.3.num.52 Dec. conſ.102.num.1.Paulus Pariſius cōſ.
85 88.num.3.lib.1. Et hoc caſu periculū nominis ſi poſt venditionem, vel dationem in ſolutum huiuſmodi fiat inexigibile,pertinet ad ementem,& recipientem,& liberatur debitor, qui in
86 ſolutum dedit,d.l.pupilli, §.ſoror, ff. de ſolution.Imol.in l.facta, §.ſi hæres, ff.ad Trebellianum, admittit Socinus conſ.37.num.8.& 23.lib.4.& de nomine dato in ſolutum pro dote, habetur in l.Mæuia,ff.ſoluto matrimon.Campeg.de dote,2.part.quæſt.79.Si tamē non poſſet emptor, vel acquirens nomen

men exigere à debitore, & ſ.t exce-
87 ptione excluſus,quæ cedẽti obſtabat,
habet regreſſum contra venditorem;
* Decius dict.conſ.102.num.1. Boerius
deciſ.329.
88 Si verò cedens ſtet in periculo, &
damno nominis debitoris,quando ceſ
ſio fuit ſimpliciter facta,ſcilicèt, quan
do eſt ſolùm facta ceſsio,periculũ non
pertinet ad ceſsionarium,ſed ad cedẽ-
tem,Socinus d.conſ.37.num.8. Vnde
ſi cedens erat debitor ceſsionarij,& vt
89 ſibi ſatisfaceret,ceſsit iura contra ſuũ
debitorem,non cenſetur ſoluiſſe, nec
ſatisfeciſſe,glo.magn.in fine, in l.lega
ui,ff.de liberat.legat. Alexand.conſil.
96.lib.3.Decius conſ.99. num. 4. Et
propterea eidem tenetur aliter ſatisfa
cere,& omni caſu tenetur cedens, vel
90 vendens exhibere ſua inſtrumẽta,quæ
habet contra debitorem, Baldus in l.
Titius,ff.de action.empti, & in d. l.ſi
nomen,& in l.1.nu.6. C.credit.euict.
pign.non deb.Romanus conſ.163.co
lum.fi.Bald.conſ.52.ad finem, lib.3.
& l.inſtrumenta,C.de fideicõmiſ.De-
cius in l.ſi procurator,C.de edendo,&
in cõſ.214.n.3.Florianus in l.cæteræ,
ff.famil.erciſc.vbi Bald.Franciſc.Bec.
conſ.37.n.8.
91 Actiones futuræ, vel competituræ
regulariter non veniunt, vel compre-
henduntur in contractu,ſed tantũ præ
ſentes,& competentes de præſenti,vt
in venditione hæreditatis, tradit gloſ.
iuxtà tex.in l.hæredem.ff.mandati,&
habetur in l.ſi ſtipulatus.§.cum ſtipu-
lamur,ff.de verborum oblig. Quapro-
pter in contractibus emptionis,& ven
ditionis hodie apponitur,quòd vendi-
tor cedit omne ius,quod habet, & ha-
bere ſperat,vel poſſet habere. Celſus
in tractatu de clauſ.nam.297.Boer.d.
deciſ.335.nu.1.dixit ſingulariter Bal-
dus in l.ſi in ſolutum,C.de actionib.&
obligat.vbi dicit, actionem hypothe-
cariam tempore ceſsionis competen-
tem venire in ceſsione, ſecùs ſi pòſt
92 cœperat competere. Spes autem futu
ræ actionis cedi poteſt, licèt incerta
res ſit,l.ſpem, C.de donation.ſicut e-
tiam vendi poteſt,l.neque emptio, ff.
de contrahenda emp. licèt non veniat
euictio, ſecundùm Baldum in dict. l.
ſpem: & de ceſsione ſpei, quòd fieri
poſsit,tradit Bart.in l. fin. ff.de admi-
niſtrat.tut.Ruin.conſ.98.nu.15.lib.1.
Tiraq.d.glo.3.n.4.
93 Si tamen ſit facta ceſsio,aut remiſ-
ſio omnium iurium,& actionum, quæ
& quas quis habet,& habere ſperat in
futurum in aliqua re,cenſentur tantũ
ceſſa,& remiſſa iura, quæ cedẽs habe-
re ſperat ex cauſa de præſenti; quia a-
liàs ſpes non dicitur illa, quæ non eſt
94 fundata de præſenti. Bartol. in l.poſt
emancipationem, §.1 ff.de liber.leg.
& Baldus in d.l.ſpem,vbi Angel. Ber-
tazol.d.clauſ.27.glo.14. à nu.6.
95 Sed numquid cedens actiones præ-
ſumatur cedere etiam cõtra ſeipſum,
ſicut contra cæteros? & videtur quòd
non; quia in generali ſermone non cẽ
ſetur comprehenſa perſona loquẽtis,
l.inquiſitio,C.de ſolution. Ant.Gab.
in ſuis communibus,concl.9. de verb.
ſignificat. Bernard.Diaz regula 307.
tradunt Moderni in l.frater à fratre,
vbi Crotus in repet.4.notab. n.15.ff.
de condiction.indeb. ponentes quæ-
ſtionem de eo,qui promiſit accõmo-
dare turrim,vel caſtrum cõtra quem-
cumque, vt non teneatur contra ſei-
pſum:& videtur probari in l. peculiũ,
§ ſicut,ff.de peculio legato, glo.in fin.
in l.emptor,vbi Bald. C.de hæred. vel
action. vend. & in d.l.ex legato,num.
11.C.de leg.& Bald.& Salyc. poſt Ia-
cob.de Aretin in l. 2. C. an ſeruus ex
ſuo facto, Aretinus in §.Præterea.nu.
34. verſ.Septimò repellitur, Inſtitut.
de exception.Alexand.conſ.149 col.
2.lib.2. Cõtrarium videtur probari in
l.ſi culpa,vbi Bart.& Bald. ff.de rei uẽ
dicat.tenent Bart.& alij in l.1.§.final.
ff.de noui operis nuntiat. & in l.3.§.ſi
ego,in fin.eodem.Tamen diſtinguen-
dum exiſtimo inter ceſsionem factam

ex

l.1.C.de actior.& obligation. & in l. ex legato.C.de legat. Iacobus Aretinus in dict.tract.num.64. Ioannes de
78 Graſis d.tract.§.5.num.3. His tamen caſibus non poteſt habens vtiles exercere directas nomine eius, penes quẽ remanſerunt,gl.in l.emptor,C.de hæred.vel actio.vend. d.l.ex legato.Sed
79 quãdo datur actio vtilis à lege, ex interpretatione,vt ſupra dictum eſt,ipſa actio habet eundem effectum,quã habet directa, & idem conſequitur agẽs ex vna, quod conſequitur ex alia, l.actio,& ibi DD.ff.de negot.geſt.ſed be nè vtile eſt habere actiones directas, & vtiles,vt per Bald.in d. l.emptor,n.5.Bart.in d.l.1.num.7.& Salycet.in d. l.1 num.7.C.eodem,Iaſon.in l.cũ fundus,§.ſeruum tuum,colum.penult.ff.ſi
80 certum petat. Præterea ſciendum eſt, quod per ceſsionem actiones directæ non poſſunt transferri in ceſsionariũ cum ſint infixæ oſsibus cedentis,quod ſeparari non poteſt,l.3. ff.pro ſocio,l. ſi quis ergo,ff.de peculio, Aretinus in d.tract.num.54.Graſis d.§.3.in princ. Papienſ.dict.glo.ceſsit,num.3.Bertazol.d.clauſ.9.num.3. Caldas Pereira
81 d.cap.24.num.14. Quæ tamen cõcluſio limitanda eſt,quod quod opus ſit, vt ceſsionarius conſtituatur procurator in rem ſuam,de quo latiùs per Tiraquel. de retractu conuention. §.26.gloſſ.1.
82 num.55. Sed tamen hoc declarandum eſt non transferri, vt ceſsionarius ſuo nomine eas intentare poſsit,ſed tantũ nomine mandantis, vt tradunt Doct. in l.qui ſtipendia, C.de procurator.in l.cùm fundus,vbi Dec.nu.22.ff.ſi cert. petat.tradit Nicol.in concord.gloſ.in 58.concor.num.379 Bald.in l.1.num. 10.& Salycetus in q.4.C.de action.& obligat.Sed vnde oriatur iſta actio vti
83 lis,quæ ex ceſsione naſcitur, an ſit natiua,vel datiua?& an ſit eadem in ſubſtantia cum directa,vel differat ſpecie, vel ſit eadem numero? tradit Bartol.in l.1.ff.de action.& obligat.idem Bart. Bald.& Salycet.in d.l.1.C.eodem, & nonnulla ponit Bald.in d.l.ex legato, vbi videndum eſt: quod tamen procedit de ceſsione effectualiter facta, ſecùs de promiſsione de cedendo; quia per eã non trãsfertur ius aliquod,Romanus conſ.86.quem ſequitur Dec.in d.l.cùm fundus,§.ſeruum Titium, Tiraquel.de retract.conuent.in fin.n.41. Boer.deciſ.3.

84 Sed quid ſi cedens nullas actiones habeat,quo caſu nihil venit in ceſsione,l.nemo plus iuris, ff.de regulis iur. Bald.in terminis ceſsionis, conſ.139. num.3.lib.2.Simon de Pretis in tract. vltimarum voluntat. lib.4. dubitat.3. num.12.an in quo teneatur ceſsionario? & dicendum eſt,quòd ſi ceſsio fiat acceſſoriè ad vẽditionem rei, tenetur ex vendito ad rei traditionem, vel de euictione,ſi fuerit ei poſt traditionem euicta, ſed ſi fiat ceſsio actionum perſonalium,quas quis habet cõtra ſuum debitorem, refert,an ſit datio in ſolutum,vel venditio nominis cum ceſsione,vel ceſsio tantùm? Primò caſu tenetur dans, vel vendens proteſtari eũ eſſe debitorem de iure, ſine aliqua exceptione,non autem non eſſe ſoluendo,vel locupletem, vt ait Bald.in dict. l.ſi nomẽ,Caſtro d.conſ.170. num.2. part.2 & hoc procedit quomodocumque titulo fiat huiuſmodi nominis alienatio,etiamſi cederetur ſolummodo, prout cedi poteſt,d.l.3. C.de nouat. Tiraquel.d.§.26.glo.3.num.52 Dec. conſ.102.num.1.Paulus Parilius cõſ.
85 88.num.3.lib.1. Et hoc caſu periculũ nominis ſi poſt venditionem, vel dationem in ſolutum huiuſmodi fiat inexigibile,pertinet ad ementem,& recipientem,& liberatur debitor, qui in
86 ſolutum dedit,d.l.pupilli, §.ſoror. ff. de ſolution.Imol.in l.facta, §.ſi hæres, ff.ad Trebellianum, admittit Socinus conſ.37.num.8.& 23.lib.4.& de nomine dato in ſolutum pro dote, habetur in l.Mæuia,ff.ſoluto matrimon.Campeg.de dote,2.part.quæſt.79.Si tamẽ non poſſet emptor, vel acquirens nomen

men exigere à debitore, & ſic exce-
87 ptione excluſus, quæ cedēti obſtabat,
habet regreſſum contra venditorem,
* Decius dict.conſ.102.num.1. Boerius
deciſ.329.

88 Si verò cedens ſtet in periculo, &
damno nominis debitoris, quando ceſ
ſio fuit ſimpliciter facta, ſcilicèt, quan
do eſt ſolùm facta ceſſio, periculũ non
pertinet ad ceſſionarium, ſed ad cedē-
tem, Socinus d.conſ.37.num.8. Vnde
ſi cedens erat debitor ceſſionarij, & vt
ſibi ſatisfaceret, ceſsit iura contra ſuũ
89 debitorem, non cenſetur ſoluiſſe, nec
ſatisfeciſſe, glo.magn.in fine, in l.lega
ui, ff.de liberat.legat. Alexand.conſil.
96.lib.3. Decius conſ.99. num.4. Et
propterea eidem tenetur aliter ſatisfa
cere, & omni caſu tenetur cedens, vel
90 vendens exhibere ſua inſtrumēta, quæ
habet contra debitorem, Baldus in l.
Titius, ff.de action.empti, & in d.l.ſi
nomen, & in l.1.nu.6. C.credit.euict.
pign.non deb. Romanus conſ.163.co
lum.fin. Bald.conſ.52.ad finem, lib.3.
& l.inſtrumenta, C.de fideicōmiſ. De-
cius in l.ſi procurator, C.de edendo, &
in cōſ.214.n.3. Florianus in l.cæteræ,
ff.famil.erciſc.vbi Bald. Franciſc.Bec.
conſ.37.n.8.

91 Actiones futuræ, vel competituræ
regulariter non veniunt, vel compre-
henduntur in contractu, ſed tantũ præ
ſentes, & competentes de præſenti, vt
in venditione hæreditatis, tradit gloſ.
iuxtà tex.in l.hæredem ff.mandati, &
habetur in l.ſi ſtipulatus.§.cum ſtipu-
lamur, ff.de verborum oblig. Quaprò-
pter in contractibus emptionis, & ven
ditionis hodie apponitur, quòd vendi-
tor cedit omne ius, quod habet, & ha-
bere ſperat, vel poſſet habere. Celſus
in tractatu de clauſ.nam.297. Boer.d.
deciſ.335.nu.1. dixit ſingulariter Bal-
dus in l.ſi in ſolutum, C.de actionib.&
obligat.vbi dicit, actionem hypothe-
cariam tempore ceſsionis competen-
tem venire in ceſsione, ſecùs ſi poſt
92 cœperat competere. Spes autem futu
ræ actionis cedi poteſt, licèt incerta
res ſit, l.ſpem, C.de donation.ſicut e-
tiam vendi poteſt, l.neque emptio, ff.
de contrahenda emp. licèt non veniat
euictio, ſecundùm Baldum in dict. l.
ſpem: & de ceſsione ſpei, quòd fieri
poſsit, tradit Bart.in l. fin. ff.de admi-
niſtrat.tut. Ruin.conſ.98.nu.15.lib.1.
Tiraq.d.glo.3.n.4.

93 Si tamen ſit facta ceſsio, aut remiſ-
ſio omnium iurium, & actionum, quæ
& quas quis habet, & habere ſperat in
futurum in aliqua re, cenſentur tantũ
ceſſa, & remiſſa iura, quæ cedēs habe-
re ſperat ex cauſa de præſenti; quia a-
liàs ſpes non dicitur illa, quæ non eſt
94 fundata de præſenti. Bartol. in l.poſt
emancipationem, §.1. ff.de liber.leg.
& Baldus in d.l.ſpem, vbi Angel. Ber-
tazol.d.clauſ.27.glo.14. à nu.6.

95 Sed numquid cedens actiones præ-
ſumatur cedere etiam cōtra ſeipſum,
ſicut contra cæteros? & videtur quòd
non; quia in generali ſermone non cē
ſetur comprehenſa perſona loquētis,
l. inquiſitio, C.de ſolution. Ant.Gab.
in ſuis communibus, concl.9. de verb.
ſignificat. Bernard.Diaz regula 307.
tradunt Moderni in l.fratrer à fratre,
vbi Crotus in repet.4.notab. n.15.ff.
de condiction.indeb. ponentes quæ-
ſtionem de eo, qui promiſit accōmo-
dare turrim, vel caſtrum cōtra quem-
cumque, vt non teneatur contra ſei-
pſum: & videtur probari in l. peculiũ,
§ ſicut, ff de peculio legato, glo.in fin.
in l.emptor, vbi Bald. C.de hæred. vel
action. vend. & in d.l.ex legato, num.
11. C.de leg.& Bald.& Salyc. poſt Ia-
cob.de Aretin in l. 2. C.an ſeruus ex
ſuo facto, Aretinus in §.Præterea, nu.
34. verſ.Septimò repellitur, Inſtitut.
de exception. Alexand.conſ.149 col.
2.lib.2. Cōtrarium videtur probari in
l.ſi culpa, vbi Bart.& Bald. ff.de rei uē
dicat.tenent Bart.& alij in l.1.§.final.
ff.de noui operis nuntiat. & in l.3.§.ſi
ego, in fin.eodem. Tamen diſtinguen-
dum exiſtimo inter ceſsionem factam

l.1.C.de action.& obligation. & in l.
ex legato,C.de legat. Iacobus Areti-
nus in dict.tract.num.64. Ioannes de
78 Graſis d.tract.§.5.num.3. His tamen
caſibus non poteſt habens vtiles exer-
cere directas nomine eius, penes quẽ
remanſerunt,gl.in l.emptor,C.de hæ-
red.vel actio.vend. d.l.ex legato.Sed
79 quãdo datur actio vtilis à lege, ex in-
terpretatione,vt ſuprà dictum eſt,ipſa
actio habet eundem effectum,quã ha-
bet directa, & idem conſequitur agẽs
ex vna, quod conſequitur ex alia, l.a-
ctio,& ibi DD.ff.de negot.geſt.ſed be
nè vtile eſt habere actiones directas,
& vtiles,vt per Bald.in d.l.emptor,n.
5.Bart.in d.l.1.num.7.& Salycet.in d.
l.1 num.7.C.eodem,Iaſon.in l.cũ fun
dus,§.ſeruum tuum,colum.penult.ff.ſi
80 certum petat. Præterea ſciendum eſt,
quòd per ceſsionem actiones directæ
non poſſunt transferri in ceſsionariũ
cum ſint infixæ oſsibus cedentis,quod
ſeparari non poteſt,l.3. ff.pro ſocio,l.
ſi quis ergo,ff.de peculio, Aretinus in
d.tract.num.54.Graſis d.§.3.in princ.
Papienſ.dict.glo.ceſsit,num.3.Berta-
zol.d.clauſ.9.num.3. Caldas Pereira
81 d.cap.24.num.14. Quæ tamen cõclu-
ſio limitanda eſt,quòd opus ſit, vt ceſ-
ſionarius conſtituatur procurator in
rem ſuam,de quo latiùs per Tiraquel.
de retractu conuention. §.26.gloſſ.1.
82 num.55. Sed tamen hoc declarandum
eſt non transferri, vt ceſsionarius ſuo
nomine eas intentare poſsit,ſed tantũ
nomine mandantis, vt tradunt Doct.
in l.qui ſtipendia, C.de procurator.in
l.cùm fundus,vbi Dec.nu.22.ff.ſi cert.
petat.tradit Nicol.in concord.gloſ.in
58.concor.num.379 Bald.in l.1.num.
10.& Salycetus in q.4.C.de action.&
83 obligat.Sed vnde oriatur iſta actio vti
lis,quæ ex ceſsione naſcitur, an ſit na-
tiua,vel datiua?& an ſit eadem in ſub-
ſtantia cum directa,vel differat ſpecie,
vel ſit eadem numero?tradit Bartol.in
l.1.ff.de action.& obligat.idem Bart.
Bald.& Salycet.in d.l.1.C.eodem, &

nonnulla ponit Bald.in d.l.ex legato,
vbi videndum eſt: quod tamen proce-
dit de ceſsione effectualiter facta, ſe-
cùs de promiſsione de cedendo; quia
per eã non trãsfertur ius aliquod,Ro-
manus conſ.86.quem ſequitur Dec.in
d.l.cùm fundus,§.ſeruum Titium, Ti-
raquel.de retract.conuent.in fin.n.41.
Boer.deciſ.3.

84 Sed quid ſi cedens nullas actiones
habeat,quo caſu nihil venit in ceſsio-
ne,l.nemo plus iuris, ff.de regulis iur.
Bald.in terminis ceſsionis, conſ.139.
num.3.lib.2.Simon de Pretis in tract.
vltimarum voluntat. lib.4. dubitat.3.
num.12.an in quo teneatur ceſsiona-
rio?& dicendum eſt,quòd ſi ceſsio fiat
acceſſoriè ad vẽditionem rei, tenetur
ex vendito ad rei traditionem, vel de
euictione,ſi fuerit ei poſt traditionem
euicta,ſed ſi fiat ceſsio actionum per-
ſonalium,quas quis habet cõtra ſuum
debitorem, refert,an ſit datio in ſolu-
tum,vel venditio nominis cum ceſsio-
ne,vel ceſsio tantùm? Primò caſu te-
netur dans, vel vendens proteſtari eũ
eſſe debitorem de iure, ſine aliqua ex-
ceptione,non autem non eſſe ſoluen-
do,vel locupletem, vt ait Bald.in dict.
l.ſi nomẽ,Caſtro d.conſ.170. num.2.
part.2 & hoc procedit quomodocum-
que titulo fiat huiuſmodi nominis alie
natio,etiamſi cederetur ſolummodo,
prout cedi poteſt,d.l.3. C.de nouat.
Tiraquel.d.§.26.glo.3.num.52 Dec.
conſ.102.num.1.Paulus Parìſius cõſ.
85 88.num.3.lib.1. Et hoc caſu periculũ
nominis ſi poſt venditionem, vel da-
tionem in ſolutum huiuſmodi fiat in-
exigibile,pertinet ad ementem & re-
cipientem,& liberatur debitor, qui in
86 ſolutum dedit,d.l.pupilli, §.ſoror, ff.
de ſolution.Imol.in l.facta, §.ſi hæres,
ff.ad Trebellianum, admittit Socinus
conſ.37.num.8.& 25.lib.4.& de nomi
ne dato in ſolutum pro dote, habetur
in l.Mæuia,ff.ſoluto matrimon.Cam-
peg.de dote,2.part.quæſt.79.Si tamẽ
non poſſet emptor, vel acquirens no-

men

Digitized by Google

men exigere à debitore, & ſ.t exce-
87 ptione excluſus, quæ cedéti obſtabat,
habet regreſſum contra venditorem,
* Decius dict.conſ.102.num.1.Boerius
deciſ.329.

88 Si verò cedens ſtet in periculo, &
damno nominis debitoris, quando ceſ
ſio fuit ſimpliciter facta, ſcilicèt, quan
do eſt ſolùm facta ceſsio, periculũ non
pertinet ad ceſsionarium, ſed ad cedẽ-
tem, Socinus d.conſ.37.num.8. Vnde
ſi cedens erat debitor ceſsionarij, & vt
89 ſibi ſatisfaceret, ceſsit iura contra ſuũ
debitorem, non cenſetur ſoluiſſe, nec
ſatisfeciſſe, glo.magn.in fine, in l.legá
ui, ff.de liberat.legat. Alexand.conſil.
96.lib.3.Decius conſ.99. num. 4. Et
propterea eidem tenetur aliter ſatisfa
cere, & omni caſu tenetur cedens, vel
90 vendens exhibere ſua inſtrumẽta, quæ
habet contra debitorem, Baldus in l.
Titius, ff.de action.empti, & in d. l.ſi
nomen, & in l.1.nu.6. C.credit.euict.
pign.non deb.Romanus conſ.163.co
lum.fin.Bald.conſ.52.ad finem, lib.3.
& l.inſtrumenta, C.de fideicõmiſ.De-
cius in l.ſi procurator, C.de edendo, &
in cõſ.214.n.3.Florianus in l.cæteræ,
ff.famil.erciſc.vbi Bald.Franciſc.Bec.
conſ.37.n.8.

91 Actiones futuræ, vel competituræ
regulariter non veniunt, vel compre-
henduntur in contractu, ſed tantũ præ
ſentes, & competentes de præſenti, vt
in venditione hæreditatis, tradit gloſ.
iuxtà tex.in l.hæredem ff.mandati, &
habetur in l.ſi ſtipulatus.§.cum ſtipu-
lamur, ff.de verborum oblig. Quapro-
pter in contractibus emptionis, & ven
ditionis hodie apponitur, quòd vendi-
tor cedit omne ius, quod habet, & ha-
bere ſperat, vel poſſet habere. Celſus
in tractatu de clauſ.num.297.Boer.d.
deciſ.335.nu.1.dixit ſingulariter Bal-
dus in l.ſi in ſolutum, C.de actionib.&
obligat.vbi dicit, actionem hypothe-
cariam tempore ceſsionis competen-
tem venire in ceſsione, ſecùs ſi pòſt
92 cœperat competere. Spes autem futu
ræ actionis cedi poteſt, licèt incerta
res ſit, l.ſpem, C.de donation.ſicut e-
tiam vendi poteſt, l.neque emptio, ff.
de contrahenda emp. licèt non veniat
euictio, ſecundùm Baldum in dict. l.
ſpem: & de ceſsione ſpei, quòd fieri
poſsit, tradit Bart.in l. fin. ff.de admi-
niſtrat.tut.Ruin.conſ.98.nu.15.lib.1.
Tiraq.d.glo.3.n.4.

93 Si tamen ſit facta ceſsio, aut remiſ-
ſio omnium iurium, & actionum, quæ
& quas quis habet, & habere ſperat in
futurum in aliqua re, cenſentur tantũ
ceſſa, & remiſſa iura, quæ cedẽs habe-
re ſperat ex cauſa de præſenti; quia a-
liàs ſpes non dicitur illa, quæ non eſt
94 fundata de præſenti. Bartol. in l.poſt
emancipationem, §.1 ff.de liber.leg.
& Baldus in d.l.ſpem, vbi Angel. Ber-
tazol.d.clauſ.27.glo.14. à nu.6.

95 Sed numquid cedens actiones præ-
ſumatur cedere etiam cõtra ſeipſum,
ſicut contra cæteros? & videtur quòd
non; quia in generali ſermone non cẽ
ſetur comprehenſa perſona loquẽtis,
l. inquiſitio, C.de ſolution. Ant.Gab.
in ſuis communibus, concl.9. de verb.
ſignificat. Bernard.Diaz regula 307.
tradunt Moderni in l.fratrer à fratre,
vbi Crotus in repet.4.notab. n.15.ff.
de condiction.indeb. ponentes quæ-
ſtionem de eo, qui promiſit accõmo-
dare turrim, vel caſtrum cõtra quem-
cumque, vt non teneatur contra ſei-
pſum: & videtur probari in l. peculiũ,
§ ſicut, ff de peculio legato, glo.in fin.
in l.emptor, vbi Bald. C.de hæred. vel
action. vend. & in d.l.ex legato, num.
11.C.de leg.& Bald.& Salyc. poſt Ia-
cob.de Aretin in l. 2. C.an ſeruus ex
ſuo facto, Aretinus in §.Præterea.nu.
34. verſ.Septimò repellitur, Inſtitut.
de exception.Alexand.conſ.149.col.
2.lib.2. Cõtrarium videtur probari in
l.ſi culpa, vbi Bart.& Bald. ff.de rei uẽ
dicat.tenent Bart.& alij in l.1.§.final.
ff.de noui operis nuntiat. & in l.3.§.ſi
ego, in fin.eodem. Tamen diſtinguen-
dum exiſtimo inter ceſsionem factam

ex

ex cauſa lucratiua, & factam ex cauſa oneroſa, vt primo caſu procedat prior ſententia. Secundo poſterior, vt declarat Socin. conſ. 206. vbi diſtinguit faciendo plures caſus: ſequitur Neguſantius in tract. de pign. 5. p. memb. 3. nu. 52. & idem tradit Dec. conſ. 104. col. fin. verſic. Secundò non obſtat: & ita dictam regulam l. inquiſitio, declarat Bartol. in l. 1. in fine, ff. de Senatoribus, Cinus, Albericus, Salycet. & omnes notãt. in d. l. inquiſitio. Ant. Gabr. d. conſ. 9.

96 Si contingat, quòd contra principalem debitorem cedãtur iura, & actiones, hæſitant Doctores, an talis ceſsio extendatur ad dicti debitoris principalis fideiuſſorem? Azo. in Summa, C. de hæredit. vel action. vend. Bartol. in §. ſi hæres, num. 1. vbi Alexan. in addit. lit. B. ff. ad Trebellianum, dicunt extẽdi non tantùm ad fideiuſſorem, verũ etiam ad pignora. Regulariter enim facta ceſsione contra principalem tranſeunt actiones contra fideiuſſores, & pignora. Bart. in d. §. ſi hæres, numero 1. Pyrrus Maurus Aretinus in tractatu de fideiuſſoribus, ſect. 9. §. 21. nu. 1.

Cæterum Bertazol. de clauſul. clau. 27. glo. 18. num. 2. ex Specul. & Ioan. Andr. vult, concluſionem ſupr. firmatam procedere in caſibus tantùm, in quibus tranſit vtilis actio ſine ceſsione: in alijs autem, in quibus ceſsione opus eſt, vult non tranſire, niſi expreſsè dictum, ac ſpecificatum ſit, Iacobus de Aretino in d. tract. de ceſſ. action. num. 67.

97 Actionem tamen contra fideiuſſorem ſine ceſsione principalis actionis cedi non poſſe, tenent Cin. Alberic. in l. fideiuſſor obligari, ff. de fideiuſ. & in l. fin. C. de hæred. vel action. vend. Tiraquel. d. §. 26. glo. 1. in fine, Vincent. de Franchis deciſ. 55. nu. 1. Parlador. lib. 2. § fin. part. 4. §. 6. à nu. 1. Vincent. Carrotius deciſion. 87. Si tamen fiat

98 ceſsio actionis vni correo contra alterum correum liberatur ceſsionarius, & poteſt à correo partem conſequi, l. qui duos, vbi Bald. & Paulus de Caſtr. ff. de legat. 2. & de ceſsione facienda

99 correo, pro qua parte ſit facienda, habetur per Bart. in l. ſi plures, ff. de adminiſtrat. tut. & in l. cùm pupillus, ff. de tut. & rat. diſtr. & in l. Modeſtinus, ff. de ſolut. Bald. in l. 1. C. de duobus reis, Guido de Suezar in tract. de guarẽti. inſtrum. n. 46.

100 Sed quid ſi ceſsio facta ſit ipſimet debitori, nunquid valeat? & videtur quòd non; quia nõ poteſt eſſe ſui ipſius creditor, & debitor, l. Vranius, ff. de fideiuſſoribus. Tamen dicendum eſt valere, & operari liberationẽ à debito, argument. l. ſi ſponſalibus, §. 1. ff. de iure dotium; & ita in indiuiduo tradit Bald. in l. 1. q. 11. num. 22. C. de actio. & obligat. ſequitur ibi Salycet. q. 21. tenet Alexand. in l. Senatus, §. fin. per illum textum, ff. de legat. 1. dicens vidiſſe conſultum in contrarium per quendam Doct. conſulentem non valere ceſsionem factam de omnibus ſuis iuribus per ſororem fratri contra quoſcumque ſuos debitores, vt in eis non comprehenderetur ceſsionarius, quòd recuſauit pro ea parte conſulere. Quam ſententiam tenuit Alexand. conſ. 157. num. 2. lib. 7. Ruinus etiam conſ. 119. num. 19. lib. 2. & conſ. 17. n. 8. lib. 4. & conſ. 88. num. 6. lib. 5. & in conſ. 92. num. 22. lib. 3. qui loquitur in terminis. Et non ſolùm operatur libe-

101 rationem à debito, ſed etiam vigore ipſius ceſsionis poteſt ceſsiònarius, vel eius fideiuſſor cõtra poſteriorem creditorem vti retentione bonorum hypothecatorum cedenti, ſi pro debito bona ſua eſſent hypothecata per ea, quæ tradit glo. & Bald. in l. vſucapio, C. de pignor. Bartol. in l. 1. §. cum prædium, verſic. Sed quæro quale remedium, & in l. Ariſto, 3. quæſt. ff. de pignor. quod tenet expreſsè Neguſ. d. memb. 3. n. 74.

102 Cum ceſsio ſit mandatum in rem ſuam

ſuam, re tamen vera negari nō poteſt, quin inter ceſsionem, & mandatum in rem ſuam aliquæ ſunt differentiæ. Clauſula enim ceſsionis maioris eſt efficaciæ, cum per eam transferãtur vtiles actiones in ceſsionarium, quas ſuo nomine intentare poteſt, & etiam directas nomine cedentis intentare poteſt, ſed per hanc clauſulam conſtitutionis procuratoris in rem ſuam ſolũ mandãtur actiones directę, quas procurator intentat nomine mandantis, vt per glo. Bart. Bald. & Salycet. in d. 1. l. C. de action. glo. & Bart. & Paulus de Caſtro in l. fin. in princip. ff. de donation. Aretin. conſ. 125. in princip. licèt Baldus in l. ſiquidem, col. 2. verſ. Sed contra iſtud oppono, C. de actio. & obligat. voluerit mandatum in rem ſuam, ceſsionem includere, ſed tamen quamuis veriſsimum ſit mandatum in rem ſuam ceſsionem non comprehen-
103 dere, ſecùs eſt è contra: facta enim ceſſione per hominem ceſsionarius cenſetur conſtitutus procurator in rem ſuam, l. ſi procuratorem, §. final. & ibi Baldus, Iacobus de Arena in tractatu de ceſ. iur. numero 2. & num. 5. Ioannes de Graſis eodem tractat. §. 2. num. 12. Baldus in d. l. 1. num. 10. C. de act. & in l. emptor, C. de hæredit. vel act. vend. & in l. qui ſtipendia, C. de procurat. & in l. quæ nomina, §. fin. ff. de procurat. Dec. in l. penul. num. 7. ff. ſi cert. petatur.

104 Procurator in rem ſuam is namque dicitur, ad quem pertinet vtilitas, & damnum, l. planè, vbi glo. & Bart. ff. familiæ erciſcundæ, Iaſon. in l. qui quadraginta, num. 2. ff. ad Trebellianum, Pariſius conſ. 107. num. 34. lib. 3. gl. 2. in l. 1. C. de procurator. glo. in verbo, exigere, in l. 3. C. de nouat. Gratianus tom. 4. cōc. 666. num. 21. tradit Bald. in l. ſi partem, 2. lectura, C. de iure do-
105 tium, vbi dicit, quòd dominus dicitur, cum lucrum, & damnum ad eum pertineat, & eius mentis eſt Caſtr. in l. fin. in princip. ff. de donat. Dec. Cameral. 9. num. 4. Is enim dicitur in rem ſuam conſtitutus procurator, qui non habet reſtituere, quod exegit, ſed id ſibi retinere poteſt, Gratianus vbi ſupr. ſub numero 21. idem Caſtro, & in l. ſi cum emptore, 2. colum. circa med. n. 4. ff.
106 de pact. Et hic propriè nō dicitur procurator, ſed impropriè, cum enim is definiatur procurator, qui aliena negotia gerit, hic verò propria gerit, dict. l. qui ſtipendia, non poteſt videri comprehendi de ſtricta ſignificatione, & appellatione procuratoris, glo. in l. nō ſolùm, verbo, interrogationibus, ff. de procurator. ita tenet glo. 2. & ibi ſequi-
107 tur Bald. in 2. lectura, num. 6. Inferens ad ſtatutum, quòd loquitur de procuratore, quòd non extendatur ad procuratorem in rem ſuam, qui propriè non eſt procurator. Et licèt Speculator in §. fin. de procurat. colum. 2. & ibi Ioannes Andreas videantur dubitaſſe, & Caſtro in d. l. 1. colum. 4. Tamen opinio Bald. communiter recipitur, quã etiam tenet in d. l. 1. quæſt. 5. num. 14. C. de action. & in d. l. qui ſtipendia, & ibi Salicet. Aretin. Alexand. & Iaſon. Felin. in cap. licèt vndique, num. 7. de officio delegat. & Aretin. in l. 1. num.
108 21. ff. ſi certum petatur. Sic etiam milites prohibentur officium procuratoris exercere, & pro alio in iudicio cōparere, non tamen prohibentur ſi in rem ſuam ſint procuratores conſtituti, & cauſam agere, l. filiusfamilias, §. veterani, ff. de procurator. & in dict. l.
109 qui ſtipendia. Quod & in mulieribus, quæ pro alijs in iudicio intereſſe non poſſunt, dicendum eſt, vt in l. quæ abſente, C. de procuratoribus, & ibi Doctores, & Caſtro, & Iaſon. in d. l. qui ſtipendia.

110 Communiter receptum eſt, eum, qui habet iura ceſſa ab alio ad ſuam vtilitatem procuratorem in rem ſuam dici, d. l. ſi procuratorem, §. fin. in fine. ff. mandati, atque ex ſola ceſsione actionis conſtitui procuratorem in rē ſuam, docent Speculat. tit. de procuratore,

ratere,§.ſequitur,ver.in ſumma, Baldus in l.ſiquidem,C.de action. Iaſo & Ripa in l.ſi ſe non obtulit,ff.de re iudicat.num.8.Maranta,qui hanc opinionem plurimum exornat in l.ſi actor,n. 151.ff.de procurat.

111 Sed contraria opinio,videlicèt, per ſolam ceſsionem actionis, neminem conſtitui procuratorem in rem ſuam, verior eſt. Pro qua faciunt text.in d.l. ſi procuratorem,§.fin.ff.mandat. tex. in l.2.in fin.ff.familiæ erciſcund.text. in l.3.§.item Labeo,ff.de in rem verſ. & tex.in l.ſi ſolutum, C. de actionib. & obligation. Ex quibus omnibus iuribus conſtat,quòd ceſsis,& mandatis actionibus,etiam requiritur, vt procurator in rem ſuam conſtituatur, quod fruſtra exigeretur, ſi ex ſola ceſsione efficeretur quis procurator in rem ſuam. Quare dicendum eſt, per ceſsionem dumtaxat tranſire actionem vtilem,l.2.C.de action.& obligatio.quia directa ab oſsibus cedentis diuelli nō poteſt,vt dictum eſt, & tunc ceſsionarius dominus eſt vtilis actionis,& ſi eā mouerit, non poteſt dici procurator, ſed dominus litis. Quo facto procurator in rem ſuam à domino conſtitutus reſpectu directarum, quas neceſſario exercere debet procuratorio nomine cedentis, & ideò plus iuris habet procurator in rem ſuam,quàm ceſsionarius, qui ſolum habet vtilem actionem, & procurator in rem ſuam non ſolùm vtilem,ſed etiam exercitium directæ. Ita aduertit Petrus à Syria in pract.forenſ.Valentina,cap.12. à numero 1.

Diximus ſuprà procuratorem in rē ſuam quandoque fieri ab homine,quādoque à lege: & fit à lege quoties fit ſine ceſsione, vel expreſſo mandato tranſeunt actiones, vt in l.penult. C.ad Trebellianum, & in caſibus de quibus in dict.l.1.& 2. C.de action.& obligat.& ita Bald. in d. §. fin. quandoque fit ex voluntate vtriuſque contrahentium,vt ſuprà eſt dictum: quandoque fit neceſsitate, quando alicui ſunt adiudicata nomina debitorum,l. planè,ff.familiæ erciſcund. & in alijs caſibus de quibus per glo.& Bart.in l. ſeruum quoque,§.fin. ff. de procurat.

112 Præterea licèt procurator in rem ſuā fiat ex parte actoris,tamen quandoq; fit ex parte rei,& quādoq; vtriuſque, d.l.planè,& ibi glo.habetur in l.fin.§. Titius,ff.de condiction.indeb. in l.actor,ff.de procurator.& in l.cùm emptione,ff.de pact.& eſt glo.in l. Plautius,ff.de procurator. Ioannes Andr. in addit. ad Specul.in tit.de procur.§. fin.in 1.add.quod procedit etiam inuito creditore, Bertazol.d.clauſul.29. gloſ.1.

Caſus de facto refertur,qui authori contingit in ſubeundo examine aduocationis, fuit lis agitata inter Comitem de Lodoſa actorem ex vna parte, & Chriſtophorum Gutierrez Roxo Adminiſtratorem ſpolij domni Antonij Venegas Epiſcopi Saguntini, & & teſtamentarios eiuſdem Epiſcopi ex altera parte, & Martinum Frāces, & hæredes Martini Annues tertios oppoſitores.

113 Facti ſpecies huius litis ſic enarratur: domnus Antonius de Venegas Epiſcopus Saguntinus fecit mandatū & conſtituit procuratorem in rem ſuā Comitem de Lodoſa, eique ceſsit, atque mandauit omnia ſua iura vtilia, & directa abſq; vlla reſeruatione, vt tribus annis ſequentibus, ſcilicèt, ab anno 1612. vſque ad annum decimumquintum, dictus Comes exigat viginti duo millia argentea ex fructibus Archipresbyteratus villarū de Almaçan, & Verlanga (pacto inter eos inito) quòd Comes de Lodoſa debeat ſoluere dictis tribus annis redditus curſos, & curſuros ex cenſibus reſeruatiuis, quorum ſolutio ad Epiſcopum pertinebat in fauorem aliquarum perſonarum, quo tempore tranſacto habitā inter eos ratione, qui ex eis deberet alteri ſolueret. Virtute talis mandati

Comes

Comes de Lodoſa conductoribus dicti Archiepresbyteratus denuntiauit, vt ſibi, & non alteri ſoluerent dictam quantitatem ceſſam, cœpitquè eam exigere, cui Doctor Zuiltà iudex ſpolij obuiam fecit, ne Comes de Lodoſa dictam quantitatem à conductoribus relatis exigeret. Quo facto Comes cõparuit in ſupremo Senatu petens ſibi dari reſcriptum, vt præciperetur dicto iudici, non poneret obicem dictę exactioni: dato intimatoque reſcripto, reſpõſum præbuit dictus iudex dicẽs, reſcriptum fuiſſe ſubrepititium; quia ceſsio ab Epiſcopo fuit facta ad dicta cauſa, ſcilicèt, quòd Comes ſolueret dictis tribus annis dictos redditus curſos, & curſuros, & ex tunc nullos redditus ſoluerat, nec ex ſua parte adimpleuit, quod in dicto mandato promiſerat, ob quod Epiſcopus mandatum reuocauit: & etiam quia inſtabant plures alij creditores priores, & magis priuilegiati petentes dict. Comitem de Lodoſa non debere vti mandato in rẽ ſuam facto, & exburſare debere pecuniam à ſe exactam, & reliquam in cõcurſum venire. Iterum dictus Comes ſecũdum reſcriptum impetrauit, vt his contradictionibus non refragrantibus dictus iudex obſeruet ad vnguẽ primum reſcriptum. Tandem auditis contradictionibus oppoſitorum, Senatus ſupremus cõſtituit omnibus eſſe præſtandam copiam, quę dictus Comes petierat, & habitis reſpõſis vtriſque, & cauſa concluſa, ea remiſſa fuit ad aliam aulam.

Pro parte Comitis, quòd dictum mandatum non potuit reuocari ab Epiſcopo, nec pecunia exacta à Comite poterat reuocari vrgent fortiſsima fundamenta.

114 Et in primis dictum mandatum Epiſcopus non potuit reuocare; quia id, quod continebatur in mãdato fuit deductum in pactum, ex quo dicto Comiti ius quæſitum eſt, eoque inuito, & ab eo Epiſcopus reſilire nequit, l.ſicut, C.de action.& obligation.l.commodato, §.ſicut, ff.commodat. l.aliud, ff.de ſolut.l.vero procuratori, §.ſed & ſiquis, ff.mandati, vbi Paul.de Caſtr.n. 4.Ruin.conſ.115.num.15.lib.1.Dec. conſ.521.n.15.Cardin.Mantica tom. 1.de tacit.& ambig.conuent.lib.7.tit. 21.n.15.de mandato, Cald.Pereira de empt.& vend.c.24.n.23.

115 Secundò, quia dictum mandatum in rem ſuam non potuit reuocari ex eo, quòd dictus Comes requiſitis l.3. C.de nouat. vſus eſt, fuitque ex cauſa neceſſaria conſtitutus procurator in rem ſuam: non potuit ergo reuocari, l.procuratori in rem ſuam, ff.de procurator.l.ſi vero, §.ſi mandauero, in fine, ff.mandat.l.illam, C.de donation.glo. in l.ſicut, §.ſi procurator, ff.quib.modis pign.vel hypothec. ſoluit. Bald.& Paul.in l.ſi pater, & in l. per diuerſas, C.mandat.Bald.in l.1.C.de action.b. Roman.conſ.350.n.6.Bertaz.d.clau. 29.gl.2.à nu.1.Oſaſc.deciſ.62.nu.16. Nicol. Caluol.in praxi in §. procurator, concl.17. ergo dictum mandatum non potuit reuocari.

Tertiò, quia Epiſcopus dicto Comiti promiſerat indemnitatem ſoluendi redditus ſuprà dictos, & ad illos ſoluẽdos ceſsit Comiti fructus Archiepreſ-
116 byteratus, non ergo debet auocari ab eo pecunia exacta per tertios creditores, talis ergo pecunia bona fide recepta auocari non poteſt; alioquin totus mundus litibus inuolueretur: ita firmarunt Angel.in l.tutores, ff.de cõdiction.indeb. Afflictis deciſion. 190. & ibi Vrſillus Capicius deciſion. 78. Cartar.deciſ.19.nu.6. Maſio Giurba deciſion.104. Socin.conſ.37.lib.4. & confirmatur, quia nomen debitorum ceſſum eſt Comiti, ita vt Epiſcopus, qui ceſsit ſoluiſſe dicitur, & liberatus eſt à dicta indemnitate, l. qui debitorem, ff.de fideiuſſor.l.verbum exactæ, 183.ff.de verbor.ſignif.vbi glo.dicit, quòd creditor videtur exigiſſe, l.inter cauſas, §.abeſſe, ff.mandat.Surd.deciſ. 23.

117 23.num.1.l.quāmuis,§.interdum, ff.ad
Velleian.Pyr.Maur.Aretin. de ſolut.
c.p.§.6.à n.1.Ergo dicta pecunia etiā
exacta non poteſt auocari.

Pro parte negatiua ſuadēt nō mino-
118 ra,ſed vrgentiſsima fundamenta.

Et in primis Comes de Lodoſa nō
potuit exigere dictos fructus ſibi ceſ-
ſos;quia Epiſcopus reuocauit manda-
tū,ergo eo vti non debet,probatur ex
tex.in l.ante litē,& l.poſt litem, ff.de
procurat. l.ſi verò,§.ſi mandauero,ff.
mādat.vbi Bart.& omnes dicūt,quòd
mandatū procuratoris poteſt reuoca-
ri ad voluntatem domini, etiamſi ſit
conſtitutus irreuocabilis,& cum iura-
mento,glo.in verb.reuocare,in c.fin.
§.fin.vbi Dominic.de procurat.lib.6.
Bart. in l.cū precario, ff.de precar.ibi
add.Alex.Dec.conſ.521.nu.12.Pariſ.
conſ.8.à nu.23.Mantica ſingul. 543.
Vant.de nullit.ex defectu mandat. n.
158.Boer.deciſ.207.Vbert.de Bona-
curſo in prax.quib.mod. ſuo nomine,
fol.20.col.4.verſ.Secundò, Ant.Maſa
de Cameral.obligat.q.24.n.1. & 4.&
ibi Zachias Mohedan.deciſ.28. nu.1.
de renūt.Mancin.de iuram.4.p. effe-
ctu 22.n.11.Bertazol.d.clauſ.29 glo.
119 2.n.1.Quod tamen aliud eſt in ceſsio-
nario procuratore in rem ſuam conſti
tuto,quia non poteſt per cedentem re
uocari,l.illā,C.de donat.niſi de cōſen
ſu partium,Bart.in l.procuratori, n.2.
ff.de condict.cauſ.dat. & licèt in hoc
caſu gloſſæ variauerint in d. l.ante li-
tem,& l.quæ omnia,§.fin.ff.de procu
rat.in l.in rem, ff.de compenſat. & in
l.ſicuti,§.ſi procurator, ff.quib.modis
pign.vel hypoth.ſolu. Tamen verior
eſt ſententia tenentiū reuocari nō poſ
ſe,quam tenent Bald.& Paul.de Caſt.
in l.ſi pater,C.mandat. Fulg. & Paul.
in d. l.in rem, Paul.in l.per diuerſas,
C.mādat.& in l.fin.in fin. ff.de donat.
Angel.conſ.258.in 4.dub.Dec.in l.pe
nult.n.7.ff.ſi cert.pet.idem tenent &
declarant Bald.& Paul. in d.l.quæ om
nia,§.fin.diſtinguēte: In procuratore
in rē ſuā conſtituto per ceſsionem, &
translationem vtilium actionū,vt hic,
quia ſicut cedens non poteſt vni facta
valida ceſsione,alteri eadem iura ce-
dere,vt inferiùs dicetur,ita nō poteſt
procuratorē in rē ſuā dato reuocare,
ita tenet Pariſ.conſ.19.n.58.lib.3.A-
120 liud tamen eſt, ſi quis conſtitutus ſit
procurator in rē ſuā ſine ceſsione,quo
caſu ſolū ſunt mandatæ directæ; tunc
enim ante litem cōteſtatam reuocari
poteſt.Bald.& Caſtr.in d.§ fin.Berta-
121 zol.d.gl.2.n.3.Et etiā eſt alia differen
tia inter procuratorem in rē ſuā cōſti
tutū per ceſsionem, & ſine ceſsione,
quòd ſicut procurator in rem ſuā non
poteſt reuocari, nec etiam reuocatur
per mortem conſtituentis, vel ipſius
conſtituti,ſed trāſit ad vtriuſque hære
des,d.l.illā,C.de donat.Bald.in d. ex
legato,n.12.C.de legat.Aret.cōſ.124.
Aret.Iaſ.Dec.in l.penul.ff.ſi cert.pet.

122 Secūdò defenditur Epiſcopus,quia
ipſe reuocauit mandatū, ex eo,quòd
ex parte Comitis non fuit adimpleta
cauſa in mandato contenta, ſci-
licèt, quòd Comes debuerat ſoluere
redditus cēſus,& nullos ſoluit, conſe-
quens eſt,quòd nō ſolū mandatum po
tuit Epiſcopus reuocare, verūetiā ta-
le mandatū non adimpleta cauſa fuit
reſciſſum: & probatur,quia in contra-
ctibus correſpectiuis, ſi vnus ex con-
trahentibus ex ſua parte non adimple
uit promiſſum, contractus reſcinditur
nolente alio contrahente,l.cùm te,C.
de pact.inter empt.latè Pinel.in 2.p.
Rubricæ,cap.2.à numer.14. de reſcin
denda vendition.l.1. C.de donat.quæ
ſub modo,Signorolus conſ.181.nu.2.
Menoch.conſ.156.tom.1.Fabius Ti-
mæus in addit.ad deciſion.Lucenſ.61.
lit.a.per Hieron.Magon.Lazar.Fanu
tius de momento temporis,c.17.n.7.
cum dictus Comes non adimpleuerit
ex ſua parte mandatum, potuit ergo
reuocari.

123 Tertiò & vltimò,quia licèt daretur
validum mandatum adhuc pecunia
exacta

Digitized by Google

exacta à Comite reuocari debet à di-
ctis tertijs oppoſitoribus,& in concur
ſum trahi,ex tex.in l.ſi pecunia, C.de
priuil.fiſc.l.ex facto,ff.de pecul. l.cùm
ſcimus,§.& ſi præfatam,C.de iur.deli.
Couar.pract.29.Afflict. d.deciſ.190.
Gram.q.1.Straca p.vlt. de decoct.n.
29.Ricio collect.473.Ioſeph.Ludou.
deciſ.45.n.20. Seſſe deciſio.206.p.2.
Gratian.to.2.diſcept.304.Cartar.de-
ciſio.19.Carrot.deciſion.109. Marta
deciſio.42.n.4. Andr.Gail lib.2.obſer
uat.25.n.14.Ant.Theſ.lib.2.q.16. Flo
res de Men.lib.1.var.q.6.§.1. Gutier.
lib.3.pract.q.101.Sylua reſpōſor.iur.
lib.2.reſpō.16.nu.19.Greg.Lop. in l.
11.tit.14.p.5.l.9.tit.5.p.5.l.7.tit.6.p.
6.Barboſ.in l.1.p.6.n.21.ff.ſol.mat.Gi
rond.de priuil.n.1508. Caſtil.Sotom.
lib.4.vlt.volū.c.61.à n.71.Parla.lib.2.
rer.quoti.c.2. p.5.§.3.n.45.Alex.Trē
tac.lib.1.var.reſol.de iure fiſ.reſol.3.
& lib.3.de ſolut.reſolut.25 à n.4.Ma-
tienço in l.7.tit.16.lib.5.Recop.gl.5.
in fin.Auendañ.in l.32.Taur.glo.1.n.
81.Surd.conſ.4.n.23.& ſeqq. Ceuall.
in ſuis commun.quæſt.705.tom.2.Fō
tanela tom.2.de pact.nupt.clau.5. gl.
8.part.7.à num.1. vſque ad num.76.

124 Melius etiam reuocari poterat pecu-
nia extans apud debitores,l.vir vxori,
39.ibi: *Si extat pecunia vindicare eam*
debitor poteſt:ff.de donat.inter vir.vbi
omnes dicunt, quòd priores credito-
res poſſunt reuocari pecuniam ſolutā
125 creditori poſteriori.Et licèt aliqui te-
nuērūt,quòd pecunia iam conſumpta,
& quæ non extat, non poteſt auocari.
Mario Muta deciſion. Sicil.28. n.16.
Grammat.d.quæſt.1.Capic.dict.deci-
ſion.78.num.1.& 2.Couar.d.prac.29.
nu.2. Menoch.conſ.25.nu.1. & aiunt
eſſe præternaturalem æquitatem,quæ
militat pro commercio conſeruando,
Surd.conſ.4.num. 12.& conſ.528.nu.
126 30.lib.4.dicens,quòd quoties pecunia
eſt ſoluta alicui penes quē ſtetit aliquo
tempore,& ab eo fuit contractata,nō
poteſt mox certè affirmari, quòd illa
ſit eadem pecunia; quia ſtatim dicitur
cōmixta,& illiuſque fictione habetur
pro conſumpta. Præterea cum ſemel
ſoluta ſit pecunia facta eſt ſoluētis, cū
per traditionem,& cōmixtionē trāsfe
ratur dominiū,& à quoquā vendicari
non poteſt, l.ſi alieni nummi, ff.de ſo-
lut.gl.in l.ſingularia,ff.ſi cert.pet.l.idē
Pomponius,ff.de reiuendic. §.frumen
tum,Inſtit.de rerum diuiſ.Surd.d.cōſ.
528.n.16.& 26.

127 His tamen minimè refragrantibus
lis fuit remiſſa in diſcordiam, & ſaluà
cenſura celſitudinis grauiſsimi Sena-
tus,ſi munere iudicandi dignus eſſem,
ſententiam tuliſſem in fauorem Epi-
ſcopi Saguntini: & meam ſententiam
hoc fundamento ſolido fulciui; quia
quando ceſsio eſt facta ex aliqua cau-
128 ſa,nō adimpleta inſtrumēta à ceſsio-
nario reuocantur, & etiam cedens po
teſt priſtinas actiones exercere, ex l.1.
vbi gl. fin. C. de condict.ob cau.tenet
expreſſè Bald.in l.pacto ſucceſſorum,
& illic Dec.C.de pact. Alex.& Miſyn
ger.obſeru.Imperial.46.cent.3.& Ia-
ſō.in l.debitorū,C.de pact. & Petr.de
Rauena in Alphabet.in verb.ceſsiona
rius,faciūt,quę latè cōgerit Socin.cōſ.
18.lib.1.n.16.Burg.de Paz in cōſ.28.
129 n.31.Et fœliciter obtinui examen hu-
ius litis fœlici ſorte aſsignatæ per do-
ctiſsimū Senatorem domnum Didacū
de Corral meritiſsimum.

130 Cedens vita ſua non poteſt poſt pri
mā ceſsionē eadē iura alteri cedere:
ita Bald.in cōſ.216.n.4.lib.2.Tuſc.lit.
C.cōcl.183.n.1.Bertaz.de clau. clau.
29.glo.2.num.6.maximè,ſi ceſſo dire
ctarum actionum exercitio procura-
tor in rem ſuam conſtitutus ſit,is cum
clauſula ponens eum in locum ſuum.
Iaſon.in l.non quocumque,§.qui Ca-
ium,ff de legatis 1. Angelus in l ſi cum
emptore,ff.de pactis,Theſaurus deci-
ſion.201.Intrigliol.ſingul.86. nu.10.
Ioannes Bot. conſ.62.n.3. Anguiſol.
conſil.60. & conſil.185. Rimin.Iun.
conſil.451.nu.41.Petrus Surd.conſil.

22.num.36.Mantica de tac.& ambig. conu.lib.4.tit.13.n.4.quia primus ceſſionarius hoc in caſu ius ceſſum habere dicitur, non ſecūdus; Bald.cōſ.248. lib.3.& d.§.qui Caiū,n.2.Alex.cōſ.15. lib.6.Tuſchus d.conſ.183.n.1.etiamſi ceſsio fiat ex cauſa neceſſaria pro pretio, nempè ex cauſa dotis, vel alia non diſsimili, Ronchegal.in l.3.numero 74.& 75.ff.de duobus reis, Ludouicus commun.opin.tomo 3.tit.de cedēte, declarat.2. Neque enim in ſolidū idē ius cedi poteſt, Baldus in dicta l. C.de act. quia actio directa eliditur, ſi ceſsio facta ſit ex cauſa ex qua ſatisfactū eſt creditori, & vtilis tunc efficaciter eſt ceſſa, Bartolus in dicto §. qui Caium, Tuſchus dicta conc.83.num.3.Mario Giurba deciſ.104.per totam, Gaſpar Theſaur.q.12.lib.4. Flaminius Pariſius de reſignatione benef.lib.1.c.15. n.6.&.7.

31 Quod maximé eſt altercabile dubiū eſt, an cedens poſtquam ceſsit, agere poſsit contra debitorem, & facere cōdemnari ratione directæ actionis remanſæ penes cedentem, & pro diluēda veritate duæ ſunt principales concluſiones faciendæ.

Prima eſt, quando apud cedentem nulla remanſerunt iura, vt quia habebat vtilem, & illam ceſsit, & in hac cōcluſione Paulus de Caſtro in l.facta,§. ſi hæres, concludit agere cedentē non poſſe, & illum contra quem eſt facta ceſsio, poſſe cedentem repellere, etiā extra caſum l.3.C.de nouat. Et rationem eſſe ait, quia agit ſine actione, l. pupilli §.videamus,ff.de negotijs geſ. Iaſon in l.ſi cum emptore, nu.14.ff.de pactis, Socinus conſ.18.n.16.libro 1. Baldus in dicta l.3. C.de nouat.

Secunda concluſio eſt, quādo apud cedentem remāſerūt directæ, ſed inutiles, vt cōtingit, quando habens directā cedit ex neceſsitate, vt in hærede rogato de reſtituēdo, l.1.§.1.ff ad Trebel. Eadem ratione in procuratore, qui actionem quæſiuiſſet nomine domini: nā per actionem mandati poteſt cōpelli ad cedendū, l.poſſeſsio, §. & ſi poſſeſsio, ff.de acq.poſ. Et eſt eadem ratio, quæ in hærede, ita Angelus, & Pau.de Caſ.dicūt in d.§.ſi hæres, quos ſequitur Iaſon in d.l.ſi cū emptore, n. 3.ff.de pactis, & ibi Alex.n.5.Salycet. poſt gl.in l.1.col.11.verſ.Quæro decimoſextò, & in l.3.C.de nouat. & Bal. in d.l.1.n.19.C.de act.& in d.l.3.C.de nouat.Ripa in l. n.13.ff.ad Treb.Ex quo infertur, quando cedens transfert omnē ſpem, & exercitiū actionis, ita quòd apud cedentem nullæ remanſerūt actionū reliquiæ, tūc cedens nullo modo poſſet agere etiā antequā vnū de illis tribus poſitis in l.3.C.de noua. interueniat Bar.caut.242.Socinus in reg.80.Iaſon in d.l.ſi cū emptore, nu. 11.licèt Matth.de Affli.in deciſ.335. n.23 cōtrariū tenere videatur, tamen à dicta concluſione non eſt recedēdū, quā tenent etiam Gratus conſ.83.lib. 1.Pariſius conſ.19.lib.3.Gozad.conſ. 38.Curtius Iunior conſ.103. Ripa in d.l.1.n.13.Infertur etiā, quòd quando ceſsionarius dominus, & procurator in rem propriā cōſtitueretur, & in locū, & ius cedentis ſubſtitueretur, tunc cedens agere non poſſet etiam, quòd vnū de illis tribus narratis in d l.3. nō interuenerit, Rimin.Iun.conſ.9.n.13. & conſ.65.n.21.lib.1.Crotus conſ.1. n.12.& 14.Oſaſc.deciſ.45.ſub n.7.Antonius Theſaurus deciſ.201.ſub 7.nu. vbi dicit, procedere in directis realibus, & non perſonalibus, quæ remanent penes eum, qui cedit bonis, ſunt inanes, nec ab eo moueri poſſunt, Baldus in l.item ſi vnus, in principio, ff.de arbitr.Ioannes de Platea in §.final. Inſtit.de action. Nata conſ.440. lib.2.

Tertia cōcluſio eſt, quādo in ceſsione fuit facta mentio iuriū, & actionū, & præſtito iuramento de non contraueniendo: nam tunc cedens omni iure, & actione priuatur, ideò agere non poteſt, Ancarranus in conſ.119.

Pariſ.conſ.15.lib.3.Roncheg.in d.l.3. num.64.ff.de duobus reis. Burſat. in conſ.46.& 7. Ant. Theſaur. d. deciſ. 201.num.7.Quarta concluſio eſt,quã do apud cedentem remanſit directa non omnino inutilis, quia ex voluntate ceſsit,& de mente Bart.duo ſunt conſiderandi caſus.

Primus eſt,quando ceſsio facta eſt ad commodum ceſsionarij, & eius periculo. Secundus eſt, quando facta eſt ceſsio ad commodum cedẽtis, & eius periculo.

In primo caſu Bart. in d. §. ſi hæres concludit cedentem agere non poſſe, & ideo per conuentũ exceptione repelli poſſe, & dicit,quòd ita intelligũtur l. in cauſæ in fin. l. ſi procurator meus,& l. procuratore in rem ſuam dato, ff.de procurat.& in d.§. ſi hæres tenuerunt Iacob. de Aretio. & Oldrad.Crauet.conſ.191. num.3. Guid. Pap.in quæſt. 530. & in quæſt. 567. Roman.in conſ.102.Oſaſch.deciſ.45. & deciſ. 62. num.4. Pariſ. conſ. 19. num.61.lib.3. Alciat. conſ.136.num. 3.Ronchegal.in dict.l.3.C. de duobus reis.

In ſecundo caſu, quando ceſsio facta eſt ad commodum cedẽtis,& eius periculo,Bart.in d.§.ſi hæres concludit,non poſſe obijci, niſi interueniat alterum de illis tribus adnotatis in d. l.3.idem tenet etiã in d.l.ſi cũ emptore,& ibi eundem ſequuntur Alex.Iaſ. & Angel.& Paul. de Caſtro in d.§.ſi hæres,Ang.Imol.Bal.in l.3. C.de nouat. Aretin. in §. Præterea Inſtit. de except.Guid.Papa in conſ.4.num.7. & in conſ.118. num.3. Roman. conſ. 102.in princ. vbi dicit,communem, Oſaſch.deciſ.62.ſub num.3.

Et in hoc ſecundo caſu elicitur ex Bar.text.in d.l.3. loqui, quando facta
132 eſt ceſsio ad commodum cedentis,idẽ tenet Alex,in d.l. ſi cum emptore, in l.fin. ff. de tranſact. in l. quæ omnia, §.fin.verb. lite, in l. in procuratore in rem ſuam dato, ff. de procurat. in l. in rem ſuam,ff.de compenſat.in l. nomen,C.qui potiores, & in l.emptor, C.de hæred. vel act. vendit. indiſtincte tenet d.l.3.C.de nouat.habere locum in quacumque ceſsione, ſiue ſit facta ad commodum cedentis, ſiue ceſsionarij, Alex. Trentacinq. lib. 3. var.reſolut.de ſolut.reſoluit.14.num. 2.vbi infert ad multa.

An autem cedens poſsit aliquem actum facere in præiudiciũ ceſsiona-
133 rij? & pro huius reſolutione faciendæ ſunt duæ concluſiones.

Prima eſt, an per pactum, an per confeſsionem, an per ceſsionem alteri factam, ſeu per tranſactionem, cedẽs ceſsionario præiudicare poſsit?

Secunda eſt,an ſolutio per debitorẽ ceſſum facta cedenti liberet debitorem à ceſsionario? In prima concluſione ſecundum Bar.in dict.l. facta,§. hæres,ff. ad Trebellian. & in l. ſi cum emptore,ff.de pact.conſiderandi ſunt duo caſus.

Primus, quando ceſsio eſt facta ad commodum,& ad vtilitatem, & damnum cedentis. Secundus eſt, quando facta reperitur in totum ad vtilitatem ceſsionarij. In primo caſu Bar. vbi ſuprà concludit, quòd omne factum cedentis nocet ceſsionario, niſi interueniat ſcientia debitoris per vnum de tribus, in dict.l. relatis:idem in dict. §. ſi hæres tenet Imola, & ſimiliter in hoc cum Bartulo concurrunt Bald.in l.1.in vlt.colum.C.quando prouocare non eſt neceſſe, Angel. in dict. l. 3. Alexand.Iaſ. & alij in dict. l. ſi cum emptore, Oſaſch. deciſ. 45.tenet, quòd ſcientia ſufficit, quoquo modo habeatur etiam per tres modos poſitos in d. l.3. Nam ſemper poterit opponi ceſsionario, tua non intereſt, poſtquam omnia reuerſura ſunt in commodum cedentis, cui ſemper nocebit eius pactum, vel traſactio, vel cõfeſsio. & dicit, quòd hoc videtur ſentire Paul.de Caſtro in dict. §.ſi hæres.

Sed opinio Oſaſci eſt contra Bart. opinionem, & aliorum Doctorum enumeratorum, qui tenẽt, ſolam ſcientiam abſquè denunciatione requiſita in d.l.3. non ſufficere, & dicit Alex.
154 quòd non eſt mirum, quia in ſimili videmus, quòd licèt debitor ſciat, ſe eſſe obligatum, tamen per hoc non eſt in mora, niſi denuncietur ſibi, vt ſoluat, l.mora in princip. ff. de vſur.& l.ſi ex legati, ff. de verb. oblig. Fabius Anna in addit. ad ſingularia Ioannis Vincentij de Anna ſingulari 486. reprehendit Oſaſcum, & dicit, quòd ſi eſſet vera ipſa Oſaſci opinio ſeruiret de vento, dict. l. 3. quia in illa ceſſione, quæ ad commodum ceſsionarij eſt facta, ſufficit qualiſcũquè ſcientia, ſicut in facta ad commodum cedentis, etiam qualiſcumquè: igitur numquam habebit locum dict.l.3. Nec eſt verum ex Fabio de Anna, quòd dict.l. 3. intelligatur ſolùm, quando ceſsio eſt facta ad commodum ceſsionarij, prout Oſaſchus dicebat, quia omnes Doctores intelligunt legem illam factam eſſe in ceſsione ad commodum cedentis, prout Oſaſchus fatetur in ipſa deciſ.45. num.5. Imò ſecundum ipſum ſi intelligeretur facta ſolum ad commodum ceſsionarij, quomodò ſecundum ipſum, & omnes Doctores ſufficeret qualiſcumquè ſcientia: & ſic eſt contrarius Doctoribus ab eo citatis, & ſibimetipſi: nam intelligit illũ text. in ceſsione facta ad commodum ceſsionarij, & tunc requirantur illi tres modi: & poſtea ſtatim dicit, quòd in facta ad commodum ceſsionarij ſufficit qualiſcumquè ſcientia, ſequendo diſtinctionem Bart. & aliorum: tamen opinio Bart. eſt communis, quòd quando interuenit vnum ex adnotatis in dict. l. 3. C. de nouat. tunc cedens neque per cõfeſsionem, neque cedendo actiones alteri, neque exercendo eius directam actionem poteſt præiudicare ceſsionario: & confirmatur in l. patrem, §. fin. ff. quemadmod. ſeruit amit. Caſtro conſ.134.num.3.lib.1.Corneus conſ. 139.num.4.lib.3.Pariſ.conſ.58.num. 89.lib.1.Maſcard. concl.374. à num. 1.Roland.conſ.85.num.9.lib.2.Surd. deciſ.256.num.8.& conſ.22.num.10. & conſ.82.num.23. & 24. & 30. & in conſ.326.num.21.lib.3.& conſ.424. num.8. Stephanus Gratianus tom.2. diſceſpt.287.num.12.Seſſe deciſ.170. part.2.Mario Muta deciſ.Regni Siciliæ 14.num.10. Simon de Prætis cõſ. 180.num.24.& ſeqq.

In ſecundo caſu, quando ceſsio reperitur facta ad commodum ceſsionarij, tunc Bart. vbi ſuprà, concludit, pactum, confeſsionem, ſeu tranſactionem factam per cedentem cum debitore ceſſo non nocere ceſsionario ſi debitor quomodocumque, ſciat etiã vltra tria relata in d.l.3.& pro intelligentia huius rei eſt etiam facienda diuiſio concluſionum.

Prima eſt, ſi debitor cum quo eſt pactum de non petendo per cedentem, ſeu confeſsio, vel tranſactio, ſciebat ceſsionẽ per vnũ de tribus adnotatis in d.l.3.& tunc Bar. Alax. Iaſ. & cæteri Doctores cõmuniter in d. l. ſi cum emptore, Baret. Imol. & reliqui in d. §.ſi hæres, tenet, pactũ, traſactionem, confeſsionem, & omne factũ cedẽtis nõ nocere ceſsionario, & in hoc caſu nõ eſt differẽtia inter emptorẽ hæriditatis & fideicõmiſſariũ. Iaſ. & Paul. de Caſtro in d.l.fin.ff.de tranſact.

Secunda cõcluſio eſt, quãdo debitor ſciebat ceſsionẽ etiam vltra illa tria adnotata in dict. l. 3. tunc concluditur pactum, tranſactionem, confeſsionẽ, & omne factũ cedẽtis nõ nocere ceſsionario, Iacob. de Arena, Bar. in d.§.ſi hæres, Bar. Paul. Alex. & Iaſ. & alij cõmuniter in d.l.ſi cũ emptione. Corn. conſ.139. lib.3. Pariſ. conſ.19. in fin. lib.3. Marian. Socin. conſ. 84. lib.3. Alciat. reſponſo 136. num.3. Cæſar Vrſillus ad Afflict. 335. numerò 18. Ronchegal. in l.3. num.63. ff. de duob. reis,

reis Oſach.in d.dec.45.vbi ait,ita per illum Senatum cenſuiſſe, gloſ. iuncta l.fin.ff.de tranſact. Alex. Trentacinq. lib.3.reſolut.14.de ſolut. ſub num.3.

Occurrunt aliquæ difficultates in hac concluſione ſecunda.

Prima eſt, quòd ſcientia præter vnû de tribus notatis in d.l.3. nõ ſuf-
* ficiat: ita Afflict. concludit in deciſ. 335. ſed Afflictis opinio communiter reprobatur, vt tradit Oſaſchus in dict.deciſ.45.

Secunda,quòd cedens poſsit liberare debitorem ſcientem in præiudiciũ ceſsionarij, Bald.in rub. C.de reuoc. ijs,quæ in fraud.credit.alien.ſunt.col. 1.verſ.conſidera,quod ego dico, Bal. ſecundum Oſaſchum loquitur ſine lege,imò contra text.in dict.l.3.in dict. l.ſi cum emptore,& in d.l.fin.& cõtra communem concluſionem, & dicit, quòd gloſ.in l.2. in princ.in verb. ſuſpectum,verſ. item non poterit, ff. ſolut.matrim.in qua Bal.ſe fundat,communiter reprobatur,& cõtra eã retorquetur tex.in l.cum maritus, §. fin.ff. de pact. dotalib. & Bal.in l. pro hæreditarijs, col. 3. & fin. C. de hæred. act.vbi dicit,quòd mulier nõ poteſt de dote teſtari,quãdo ad alium applicata 135
eſt vigore contractus,& alius intereſt non reuocari.

Tertia occurrit difficultas,nã Alex. conſ.46.n.5.lib.5.dicit, quod magis cõmuniter Doctores cõcludũt, quòd ſi cedẽs actiones poſt factã ceſsionem ceſsionario confiteatur aliquid circa illud ius ceſſũ,talis cõfeſsio nõ præiudicat ceſsionario,quãdo damnũ, & in cõmodũ poſſet reſultare ceſsionario, quia nõ eſt habiturus regreſsũ contra cedentẽ,& vbi habiturus eſt regreſsũ cõtra cedentẽ, cõfeſsio nocet ceſsionario. Alex.ibi nõ loquitur,quãdo ceſſus erat ſciẽs,ſed ſi loqueretur, vtique cõcluderet contra tex.in d. l.fin. ff. de trãſact.& ſic eius dictũ nõ eſſet attendendum,Oſaſch. in d. deciſ.45. in fin.

Quarta difficultas eſt, quia Iacob. Butrig. Alber.& Paul. de Caſtro, Iaſ. & Angel.in d.l. fin.& Angel. in d.l. ſi cum emptore,& in d.§.ſi hæres,& Salycet.in dict.l.3.& in l.1. in 12. quæſt. cum duabus ſequentibus, C. de act. & obligat. dicunt, in hoc tertio caſu eſſe faciendam aliam diſtinctionem, quæ eſt, quòd aut loquimur in pacto ab habente directas inanes, & tunc pactum eius factum cum debitore ſciente non nocebit fideicommiſſario,aut loquimur in emptore hæreditatis,& tunc cũ hæres,qui vẽdidit,habeat actiones directas,& efficaces,potuit facere pactũ in prẹiudiciũ emptoris cum debitore ſciente,quãdo tamẽ non interuenit aliquod de illis tribus per l. 3. quæ indiſtincte loquitur. Hæc differentia inter emptorem,& fideicommiſſarium reprobatur per Alex.in d.l.ſi cũ emptore,& per Imol. in cap. fin. de alienat. iud. mut. cauſ. fact.& d.§.ſi hæres,Bal.in d.l.fin.concurrit cum hac opinione, cum quando debitor eſt ſciens,non faciat differentiam inter emptorem hæreditatis, & fideicommiſſarium.

Hæc difficultas ſtat in intelligentia l. fin. ff. de tranſact. ſecundum Alex. vbi textus parificat fideicommiſſarium,& emptorem,& ideo ſecũdum eum prædicta differentia non eſt conſtituenda. Paul.de Caſtro,& alij Doctores contrarium tenentes dicũt text.in d.l. fin. loqui quando debitor ignorabat ceſsionem:nã tũc illa ignorantia eſt cauſa, vt tranſactio æqualiter præiudicet emptori hæreditatis,& fideicõmiſſario, & ſic nõ eſt mitũ ſi in eo caſu ęqualis fiat determinatio,quia eadẽ ratio ignorãtiæ in vtroquè caſu militat;at ſecus eſt quãdo debitor ſciebat,quia inter dictos caſus diuerſa ratio eſt,quæ eſt, quia quãdo hæres vẽdit hæreditatẽ penes eũ remanẽt directæ actiones,& efficaces,l.2.ff.de hæredit.vel act.vend. & ideo tranſactio per eum facta cum debitore hæriditario præiudicat emptori, antequam

interueniat vnum de tribus relatis in l. 3. & hoc propter negligentiam emptoris: quare non denunciauerit debitori, ſed in caſu hæreditatis reſtitutæ fideicommiſſario, directæ actiones penes hæredem remanſerunt inefficaces, & hoc propter Senat. conſultum Trebellian. l. 1. in princ. ff. ad Treb. & ideo eius tranſactio non poteſt in aliquo prodeſſe hæreditario qualitercunquè ſcienti, & fideicommiſſario præiudicare: & ſic ſtante diuerſitate rationis, non tenet argumentum de vno ad alium: & pro hac opinione ſunt Butrigar. Alber. Paul. de Caſtro, Iaſ. Angel. Salycet. ſuprà relati, pro contraria opinione ſunt Imol. & Alex. & Bald.

Concurrendum tamen eſt per conſiderationes ſuprà factas cũ opinione Butrigarij, & aliorum Doctorũ, quæ opinio declaratur per Paul. de Caſtro in l. fin. ff. de tranſact. non procedere, quando venditor hæreditatis, vel cedens, iam incœperat mouere litem debitori, quod poterat poſtquam nullum de tribus in d. l. 3. interuenerat, & ſic excuſatur iſte debitor, quia non poterat agenti reſiſtere, licèt ſciret in alium translatas vtiles, poſtquã ille negligens erat, quia nec denunciauit, nec litem conteſtatus eſt: quod ſecus eſt, ſi non dum litem mouerat, & etiam ſi dicebat ſe litẽ moturum quia poterant eluſoriæ minæ fieri, vt l. hæc autẽ in princ. ff. ſi cui pluſquam per legẽ Falcid. & ſic videtur ſponte trãſegiſſe, vel ſoluiſſe, quã ex aliqua neceſſitate, vnde non excuſatur, poſtquam ſciebat in illum trãslatas vtiles, debebat enim expectare quouſquè habẽs directas ipſum moleſtaret, & priùs ſibi non ſolueret, nec tranſigeret, & ſic dicit poſſe ſaluari ſuprà dictas opiniones, & ſupra dictos Doctores ſunt addendi Bertaz. d. clauſ. 29. gloſ. 4. n. 10. Ferrara in praxi in form. libelli in cauſa vẽdit. verb. ceſsit, & mãdauit, n. 10. Proſperus Carauita in addit. ad deciſ. 335. Matth. de Afflict. in verſ. ad materiam d. l. 3. C. de nouat. adde, vbi dicit, quòd cedens iura, & actiones non ob-
135 ſtãte ceſsione poteſt tranſigere à debitore debitum ceſſum, & cogitur debitor ſibi ſoluere, & liberatur, niſi vnum de tribus requiſitis in d. l. 3. interueniat; de quo vide Iacob. in l. diuinæ, C. ne liceat potent. num. 64. vbi multa in materia ceſsionis: & ratio eſt, quia quando cedo actionem tibi contra debitorem meum, inducitur mandatum in perſonam tuam, quod ad libitum poſſum reuocare, etiam non ſubſiſtente cauſa, §. rectè, inſtit. mand. & iſtud procedit etiamſi eſſet iuratũ de non reuocando, quia eo non obſtãte poſſum hoc facere, & debitorem conuenire, per gloſ. in cap. fin de procur. lib. 6. licèt ſim periurius, ſed exactum debeo cedere ceſsionario, l. emptio, ff. de hæredit. vel act. vendit. l. venditor, §. nominis eodem tit. Verũ vt dixi in tribus caſibus non poſſum exigere debitorem, etſi ſoluit, non liberatur, vt ibi habetur cum gloſ. d. l. 3. de cuius materia vide Paul. de Caſtro conſ. 98. volum. 2. & Iaſ. in l. ſi ſic, §. ſi pecunia, ff. de leg. 1. & Bertrand. conſ. 303. num. 1. lib. 2. Alexand. conſ. 96. lib. 2. & in conſ. 15. lib. 3. Bal. conſ. 165. lib. 3. & in conſ. 105. num. 4. codẽ lib. & in conſ. 27. num. 2. lib. 5, & in conſ. 238. lib. 1. Fulgoſ. conſ. 54. Veronienſ. caut. 189.

136 Sed inquirẽdum eſt, an ſolutio per debitorem ceſſum facta cedenti liberet debitorẽ à ceſsionario? & pro eius reſolutione ſunt conſiderandi duo caſus. Primus quando apud cedentem remanet directa actio. Secundus, quando apud cedentem nullæ remãſerunt actiones. Et pro primi caſus reſolutione duo ſimiliter ſunt conſiderandi caſus.

Primus eſt, quãdo ceſsio facta fuit ad commodum cedentis, & in hoc cãſu concludendum eſt debitorem liberatum eſſe ob ſolutionem factã creditori

ditori cedenti, & non poſſe amplius moleſtari à ceſsionario, dummodò non interueniat vnum de dictis tribus, dict. l. 3. vt tradit Bal. ibi.

Et in hoc caſu dubitatur, ſi debitor à creditore, cui fuit facta ceſsio, non fuit certificatus, ſed alio modo notitiam habuit de ceſsione, an ſoluendo creditori cedenti liberetur à ceſsionario? gloſ. in dict. l. fin. tenet ſcientiam illam ſufficere, & propterea non poſſe ſoluere cedenti, & ſoluendo non liberari, gloſ. verò in l. 4. C. quæ res pign. obligar. poſſ. tenet contrarium, & ſic illam ſcientiam non ſufficere, & conſequenter debitorem ſoluere poſſe cedenti, & à ceſſionario liberari: quam gloſ. ſequitur ibi Bal. & Bar. in dict. §. ſi hæres, cuius doctrina communis eſt, & eam ſequuntur Doctores.

Secundus caſus eſt, quando ceſsio eſt facta ad commodum ceſsionarij, & tunc aut debitor ceſsionem ignorabat, aut ſciebat.

Primo caſu ſolutio facta per debitorem cedenti liberat eum à ceſsionario, gloſ. Bart. Bald. Paul. de Caſtr. & cęteri Doct. in d. l. fin. per illum tex. ff. de tranſact. & communiter in dict. l. ſi cum emptore, & in d. l. 3. C. de nouat. & in dict. l. 4. C. quæ res pign. & Alex. conſ. 15. lib. 7. Et procedit quando ſolutio fuit facta à debitore ignorante, licèt cedens haberet inefficaces penes ſe, etſi agere non poſſet, Iaſ. in d. l. ſi cum emptore, num. 11. Roncheg. in l. 3. num. 64. ff. de duob. reis.

Secundo caſu, aut ſciebat per vnum de tribus in dict. l. 3. & tunc debitor non liberatur per ſolutionem cedenti facta, dict. l. 3. & ibi Bal. & reliqui Doctores, Bar. in l. 1. num. 26. ff. de act. & obligat.

Aut ſciebat aliter, quàm ex modis
137 dictis in d. l. 3. & tunc licèt ſint opiniones in hoc caſu; Cumanus conſ. 4. tenet hanc ſcientiam non ſufficere: vera tamen opinio eſt, quòd ſufficiat. Bart. in d. §. ſi hæres, & ibi Paul. de Caſtro, Bal. in d. l. 3. Ioann. Vincent. de Anna ſingul. 486. & ibi Fabiu. Anna. Romanus conſ. 102. Ioſephus Ludouic. concluſ. 4. verſ. declara. decimononò.

In primo caſu quando ceſsio eſt facta ad commodum ceſsionarij, & debitor ignorabat ceſsionem, debitor rectè ſoluit cedenti, & liberatur à ceſsionario, Ronchegal. in d. l. 3. num. 64. Ioſephus Ludouic. dict. concl. 4. in verſ. declara. qnartò.

In ſecundo caſu, quando debitor ceſsionē ſciebat alio modo, quàm ex notatis in d. l. 3. Paul. de Caſtr. in l. fin. ff. de tranſ. declarat non procedere quando cedens litem mouit, nam tūc ſoluendo debitor excuſatur: & putat hanc eſſe veram opinionem Alexand. Trentacinq. dict. reſolut. 14. de ſolut. ſub num. 5. & in fine huius quæſtionis late exornabitur.

In ſecundo caſu principali, quando apud cedentem nullæ remanent actiones, & breuiter, quòd aut debitor ceſsionem ignorabat, aut ſciebat; ſi ignorabat, liberatur; ſi ſciebat minime, dict. l. fin. ff. de tranſact. vbi gloſ. Bart. Bald. Paul. de Caſtr. Iaſ. & cæteri Doctores, Roncheg. in l. 3. num. 64. ff. de duobus reis.

Notandū eſt in hac materia, quòd
138 creditores poſſunt denuntiare debitori cedētis, ne ei ſoluat, l. 3. C. de nouat. quæ denuntiatio valet etiā quòd fuerit facta poſt litem conteſtatam, vel etiam poſt ſententiam, dummodo fiat ante executionem ſentētiæ, gloſ. in d. l. 3. verb. eo modo, & ibi Fulgoſ. & Salycet. quos ſequitur Alex. in cōſ. 15. colum. 1. lib. 7. Nata conſ. 440. lib. 2. Alex. Trentacinq. d. reſolut. 14. in fin. Stephanus Gratian. tom. 2. diſcep. 356. num. 16. & 21.

Sed quid erit ſi cedens, & ceſsiona-
139 rius in agēdo concurrant eodē tempore cōtra debitorē, quis præferēdus ſit? gloſ. in dict. l. 3. in verb. exigere diſputat, & finaliter reſoluit, quòd

præferatur cedens,& idem tenet in l. procuratorem in rem ſuam,ff.de procurat.& cum ea tranſit Bal.in d.l.3.& idem tenet poſt Iacob. in l. ſi procurator,in 1.lectura,ff.de procurat.& in dict.l.ſi cum emptore in vltim. quæſt. contrarium,& melius tenet Bar. in d. l.3.& in dict. l. procuratorem in rem meam ad fin.& ibidem Caſtro, & idē tenet Caſtro in d.l.fin.ad fin.ff.de donat. vbi tenet, quòd etiamſi agat, poſtquam cedens poteſt cedentem impedire, licèt quoad hoc vltimum diuerſum videatur voluiſſe in d.l.procuratorem;quæ opiniones concordari poſſe videntur, vt prima procedat ante litem conteſtatam, ſecunda poſt litem conteſtatam, argum.l. ante litē cum l.ſeq. ff.de procurat. & in l.pluribus, ff. eod. & in l. ex duobus, la 2.ff. de duob.reis, & quod præferatur ceſſionarius,tenet etiam Ferrara in praxi in libello in forma vendit. verb. ceſſit, nu.10.licèt alleget d. gloſ. cum ipſa teneat oppoſitum, idem tenet Craueta conſ.227. num.2. Bertaz. d. clauſ.29.gloſ.4.num.7. Ceſſionarius habens ſententiam contra debitorem ceſſum, impeditur per tertium creditorem habentem priorem hypothecam in nomine ceſſo, & inſtat ſibi ſolui,& præfertur, Alex.conſ.17.lib.1.& conſ.15.lib.6. Tuſchus tom.1. pract. concl.183.n.31.lit.C.Oſaſchus.deciſ.
* 62.nu.17. Cartarius deciſ.19. Mario
* Giurba deciſ. 104. num. 5. Cedens
* etiam non obſtante ceſſione agere
140 poſsit,& debitor ceſſus nō poteſt opponere de ceſſione alteri facta. Paul. de Caſtr. in l. ſi cum emptore, ff. de pact. ibi Iaſ.in fin. Fulgoſius, & Salycet.in l.1.quæſt.16.C.de act.Caſtro in l.facta,§.ſi hæres, ff.ad Trebellian. communem dicit Alber. in dict.l. ſi cum emptore,num.3. & ibi Alexand. colum.fin. Salycet.in dict.l.3. C. de nouat. in fin. Petrus Surdus conſ.
141 359. numero 14.lib.3. & licèt eius confeſsio non noceat ceſſionario vt ſuprà diximus ; ex Gratiano tomo 2. diſcept. 287. numero 12.& * alijs.

142 Debet ceſſionarius agens ante omnia exhibere ceſsionis inſtrumenta, ſi de eis fecit mentionē in libello, Innocent.in cap.fin.de probat.Bal.in l.ſtipendia in fin.C. de procurat. vbi hoc tenet ſiue vtilem,ſiue directam ceſsionarius intentet, niſi enim inſtrumentum ceſsionis exhibeatur,nō conſtat, quòd agentis interſit, exceptio enim tua non intereſt,impedit litis ingreſſum, quia nemo ſine actione experitur, l.Quoties,§.item ſi temporali,ff. de adminiſtrat. tut. l. pupilli, §. videamus,ff. de neg. geſtis, Craueta conſ. 191.num.1.Monald.conſ.38.num.5. Gail.lib.2.obſeruat.17.n.3. Menoch. de arbitr.quæſt. 16.num.2.Peregrin. cōſ.53. num.30.lib.1.erunt enim partes iudicis,actorem cuius non intererat, à iudicio repellere, parte etiam non opponēte,l.licèt,C. de procurat. Roman.conſ.224.num.5.Boer.deciſ. 228.Alex.cōſ.166.n.4.lib.6.Menoc. d.q.16.n.1.Dec.conſ.302.num.2.vbi dicit,procedere etiamſi egiſſet proprio nomine, quia nihilominus ſi de ceſsione fecit mentionem in libello, tenetur edere eam parti legendam,vt ſciat deliberare, an velit cedere, vel contendere, idem Dec.conſ.136.n.5. Iaſ.in rub.C.de edendo, num.3.Surd. conſ.22.num.1.Giurba deciſ.17.à n. *
14.Cartarius deciſ.63.num.10. *

143 Et pro hoc facit, quia ceſsionarius non poteſt capi facere debitorem non citatum, quando extat ſtatutum, vel conſuetudo, quòd creditor capere poſsit debitorem,quia ante omnia diſcuti, & cognoſci debet, an ſit ceſsionarius, & an ceſsio ſubſiſtat? ita Bald. in l. per diuerſas in quæſt. 10. C. mandati, Alexand. in l. ſi ſic. §.ſi quis ita, in fin. vbi Iaſ. numero 1. ff.de legat.1. Caſtro conſ.91. num.3. & 5. in fin. lib.1. Alexand. in conſil. 115. in fin. lib.7. Marſil. ſingulari

26.&

26.& in l.ſi quis ne,ff.de quæſt. Boer. decif. 10.vbi dicit communem. Surd. d.conſ.22.num.2.Stephanus Gratianus tom.2.diſcept.356.num.58.

Quando enim debitor ceſſus allegat
144 ſe fuiſſe liberatum à cedente ab omni eo,quod ſibi debebat,& exhibet liberationis inſtrumentum, quod facit in dubitatam, & manifeſtam probationem,l. cum precibus, C. de probationibus, Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gloſ. 1. à num. 10. Becc. conſ. 52. num. 2. Maſcard. tom. 2. de probat. concl. 905.& concl.906. Oſaſch. deciſ.72. n.4. Etſi dicta liberatio facta ſit poſt ceſsionem,prodeſt debitori,& nocet ceſsionario,quia non interuenit vnũ ex tribus requiſitis, in dict. l. 3. C. de nouat. vbi dicitur, quòd cedens poſt factam ceſsionem poteſt exigere ſuũ creditum à debitore ceſſo, ſineque interueniat litis conteſtatio, nec debitor aliquid ſoluiſſet ceſsionario, nec ceſsionarius denuntiauerit debitori,ne ſoluat:ſequitur ibi Bal. & Salyc. Specul.in tit.de procurat.§.ſequitur,n.13.vbi Ioã.Andreas poſt Guid. Suzar, dicit rationem eſſe, quia cum d.l.3. ponat tres caſus, quos à regula excipit,nõ licet addere quartum. Extra enim caſus exceptos ſtandum eſt regulæ:hoc etiam voluit Angel. in d. l.ſi cũ emptore in fin.ff.de pactis; vbi inquit, quòd etſi ceſſus ſciat ceſsionem, tamen valet pactum liberatorium ſemper, præterquam in tribus caſibus notatis in d.l.3.& idem voluit Socin.conſ.18.num.16.lib.1.quia ſecundum eum directa obligatio eſt adeo creditoris oſsibus infixa, quòd ab eo euelli, vel ſeparari nullo modo poteſt,l.1.§.1.ff.ad Trebell. & inhæret ea directa obligatio, ſicuti character,qui in anima imprimitur. Bart. in l.nemo poteſt,col.4.ff.de leg.1. Surd. conſ.22.nu.9.vbi probat per Afflict. deciſ.335. num.22. Et quamuis hæc opinio ſit admodum controuerſa, vt ſuperiùs tradidimus, videtur ab omnibus à probata, quando ceſsio fit ad commodum cedentis; & quoad hoc dicitur ſemper fieri ad commodum cedentis, quando ceſsionarius erat habiturus regreſſum contra cedentem, cum per ceſsionem actionis
145 quis non dicatur ſoluiſſe, gloſ. magna in l. legati, ff. de lib. legat. Bald. in cap. 1. in fin. de benef. frat. & ceſsio contineat conditionem, quatenus ceſsionarius poterit ſolutionem conſequi à creditore, vt dicit Dec. conſil. 99. num. 4. qui ideo dicit, quòd nomen debitoris datum in ſolutum non eſt periculo recipientis,ſed dantis:& Surdus num. 11. vbi ſuprà, ex Oſaſcho dict. deciſ. 45. num.4. Quòd vbi ceſsio eſt facta ad commodum cedentis, non eſt curandum, quomodò ceſſus debitor ſciuerit ceſsionem, ſed quomodocumque ad eius notitiam peruenerit, ſemper nocet cedenti, & valet confeſsio, & pactum cedentis contra ceſsionarium, quia debitor eo caſu poterit ceſsionario opponere,tua non intereſt; quia commodum eſt ad cedẽtem reuerſurum.

146 Quando non eſt oſtenſum inſtrumẽtum ceſsionis, debitor non tenetur credere ceſsionario,niſi fiat fides per teſtes idoneos, ſeu publicum inſtrumentum, l. nomen, C. quæ res pign. oblig. poſſ. l. ſi quis inficiatus, vbi Bar. ff. depoſiti, l. qui in alterius vbi Bar. ff. de reg. iur. facit text. in Clem. cauſam de electione; per quem dicit Bar. in l. non ſolum, §. morte, num. 34. ff. de nou. oper. nunt. quòd debitor non tenetur parere proteſtationi, quæ ſibi fit, ne ſoluat creditori, niſi veritas cauſæ propter quam eſt proteſtatus illi oſtendatur, Barboſa in l. ſi alienam 12. num. 11. verſ. adde, ff. ſolut. matrimonio, vbi hæc verba facit. Adde faciliorem modum, quo tertius poſsit impedire, ne res dotalis reſtituatur mulieri, quam ſuam eſſe prætendit, vt impetret mandatum iudicis

147 directum ad eum, qui rem detinet, ne eam alteri reſtituat, antequam is de iure ſuo doceat, l. fin. & ibi Bart. ff. de leg. cõmiſſoria, tradit Bart. in l. non ſolum, §. morte, num. 35. ff. de noui oper. nunt. vbi Iaſ. num. 29. Quod procedit ſi in dicta inhibitione nulla exprimatur cauſa, quia ea ſemper

148 præſumitur in iudice aliquid iubente, cap. ſicut de re iudicata, cap. in præſentia de renunt. l. Herennius, §. Caia, ff. de euict. Felin. in cap. cum M. num. 41. de conſtit. Sed verius eſt in prædicta inhibitione cauſam iuſtam eſſe exprimendam. Nam in dubio in hac materia non præſumitur, iuxta nota in l. donatione, C. de collat. licèt verum ſit, quòd cauſæ expreſſæ non ſit facienda fides, quantumcumquè pars id petat, vt ſentit Bart. in dict. §. morte, num. 35. & ibi expendit Hermanot. Detus num. 103. Alexand. in l. hæres cum debuerat. num. 5. ff. ad Trebellian. Si autem ſine mandato

149 iudicis pars ſua authoritate faciat proteſtationem poſſeſſori, ne rem illã reſtituat, quia ſua eſt, huiuſmodi proteſtatio nihil operabitur, imò faciens venit puniendus, Auth. ſed iam cautum, C. depoſiti, vbi textus probat, quòd ſi aliquis tertius proteſtetur, & notificet depoſitario, ne rem reſtituat depoſitam, vel proteſtetur conductori, ne ſoluat penſionem domus locatori; non obſtante prædicta proteſtatione depoſitarius tenetur rem reſtituere deponenti, & conductor tenetur ſoluere penſionem locatori: & proteſtans, ſiue denuntians incurrit in pœnas ibi expreſſas. Mul-

150 tum enim intereſt, prædictam inhibitionem, ſiue proteſtationem fieri propria authoritate, vel mandato iudicis, vt cõſtat ex traditis per gloſ. in dict. Auth. ſed iam cautum, glo. in l. bona fides, verb. mihi, ff. depoſiti, gloſ. in Auth. de depoſito, verb. extrinſecus collat. 6. Et vltra alios, vt fundamentalius intelligas quid nouè inductum fuerit per dict. Auth. ſed iam cautum, debes aduertere, quòd ſi quis extra iudicium proteſtetur alicui, ne quid ſoluat, vel faciat, tenetur

151 hanc proteſtationem facere ex iuſta cauſa. Item de eadem cauſa fidem facere; aliàs enim ille, cui fit proteſtatio, impunè poteſt illi non credere, nequé curare de proteſtatione, l. 2. ff. quod falſo tutore author. Si verò de illa iuſta cauſa fidem faciat per publi-

152 cum inſtrumentum, non debet ſoluere ille, cui facta fuit proteſtatio, l. nomen, C. quæ res pign. & eſt doctrina Bart. in l. non ſolum, §. morte, num. 35. ff. de noui oper. nunt. communiter recepti, vbi aſſerit Iaſ. num. 28. Alerat. in l. deteſtatio, nu. 72. ff. de verb. ſignif. Si tamen ille, cui facienda eſt

153 ſolutio, vult cogere debitorem, quòd non obſtante proteſtatione ſibi ſoluat, debet offerre cautionem de defendendo eo ab illo, qui prædictã proteſtationem fecit: nam tunc cogetur debitor illi ſoluere, prout tenebatur, ſi nulla ſibi facta eſſet proteſtatio, argum. l. penul. ff. de petit. hæred. Bart. in l. nam etſi fur. num. 3. ff. certũ petat. Alexand. in l. hæres cum debuerat, num. 4. & ibi Vincent. col. fin. ff. ad Trebell. Felin. in cap. cum M. cum 42. de conſtit. Igitur dict. Auth. ſed iam cautum illud noue in depoſito induxit, vt depoſitarius, vel colonus teneantur reddere depoſitum, & conductori ſoluere penſionem, non obſtante proteſtatione ſibi facta per tertium ex iuſta cauſa, ſiue de iuſta cauſa fidem non fecerit, ſiue etiam fecerit: nam fauore depoſiti, & locationis debet debitor prædictam reſtitutionem, & ſolutionem facere, etiam nulla præſtita cautione de defendendo debitore aduerſus proteſtantem, ita gloſ. fin. l. penul. C. depoſiti, gloſ. in Auth. de depoſito, verb. defenſiones, collat. 6. Alex. in dict. l. hæres, num. 4. Iaſ. in dict. §. morte, num. 28. verſ. ſecũdo limita, Rip. in cap. cum M. num. 158.

158.de conſtit. Vnde videtur inferri, quòd cum dict. Auth. ſed iam cautum contineat caſum ſpecialem aduerſus regulas iuris ordinarias, non extenditur extra caſus, in quibus loquitur, iuxta l. quod verò, & l. ius ſpeciale, ff. de leg. & ita Alciat. in dict. l. bona fides, verſ. incurrit, num. 1. ff. depoſiti, & eſt de mente Cuman. conſ. 141. ad fin.
154 Ancatrán. conſ. 192. num. 2. Sed tamē verius eſt, quòd habebit locum in caſibus ſimilibus, in quibus per omnia militauerit eadem ratio. Vnde quod in dict. Auth. deciditur, etiam recipietur in dote: & ſic ſi tertius ſolemniter denuntiet marito extra iudicium, ne reſtituat dotem marito, non obſtante prædicta proteſtatione, tenetur dotem reſtituere, etiamſi mulier nullam præſtet cautionem de defendendo illum à proteſtante. Paul. de Caſtro in l. ſi alienam 12. ff. ſolut. matr. num. 6. Nam fauorabilior eſt cauſa dotis, quā depoſiti, & ideò quod in dict. Auth. deciditur fauore depoſiti, à fortiori recipiendum eſt fauore dotis. Zaſius in d. l. ſi alienam, num. 15. & eſt de mente Bart. ad fin.

Sed quæſtionis eſt, vtrum Deciſio d. Auth. etiam locum habeat, quando
155 illa proteſtatio fuit facta mandato iudicis? & Iaſ. in l. ſi fideiuſſor, §. fin. num. 16. ff. qui ſatiſdare cog. & Rip. in cap. cum M. num. 158. de conſtit. exiſtimant, etiam hoc caſu ei locum eſſe, & facit pro illis, quia aliàs dicta Auth. nullum ſpeciale contineret, cùm certum ſit propter proteſtationem extra iudicialem non impediri rei reſtitutionem, vel ſolutionem, quia cui fit proteſtatio non tenetur illi credere, l. 2. ff. quod falſ. tuto. author. l. penul. C. de vſucap. pro emptore: facit etiā l. penul. C. depoſiti, conſtitutum erat, ne reſtitutio depoſiti impediretur prætextu compenſationis oppoſitæ in iudicio. Ergo à fortiori non erat impedienda propter proteſtationem extraiudicialem alicuius tertij. Vt ergo dict. Auth. ſed iam cautum aliquid noui inducat, videtur intelligenda etiam quādo illa inhibitio, facta fuit authoritate iudicis.

Sed his non obſtantibus, verius eſt, dict. Auth. ſed iam cautum non pro-
156 cedere inhibitione facta per iudicem, vel eius mandato. Hæc enim ſemper impedit ſolutionem fieri, l. fin. & ibi Bart. ff. de lege commiſſor. & eſt de mēte gloſ. in Auth. de depoſito, verb. extrinſecus, colum. 6. Roman. conſ. 141. ad fin.

Nequè obſtant adducta in contrarium, & reſpondetur ad primam rationem per tradita ſuprà, vbi oſtendimus, quid noui induxerit dict. Auth. circa proteſtationem extraiudicialem.

Nequè etiam obſtat l. penul. C. depoſiti, quia procedit quando depoſitarius opponit exceptionem compenſationis, & eo prætextu vult impedire depoſiti reſtitutionem: nos autem loquimur, quando exceptio opponitur per tertium. Illud vtiquè certum eſt iudicem non debere facere huiuſmodi inhibitionem, niſi ex magna, & iuſta cauſa, vtpote, quia agebatur de re mobili, & deponēs erat ſuſpectus, tunc iudex inhibebit, ne interim reſtituatur deponenti, donec tertio ſe opponenti conſultum ſit, ſi docuerit de iure ſuo, argum. l. ſi fideiuſſor, §. fin. ff. qui ſatiſd. cog. tenet gloſ. in Auth. de depoſito verb. extrinſecus, coll 6. Quidquid nec hanc eſſe iuſtam cauſam faciendi prędictam inhibitionem, ſentiat Iaſ. in dict. l. ſi. fideiuſſor, §. fin. num. 16. Rip. in cap. cum M. num. 158. in fin. de conſtit. cōtra quos reſoluendum eſt, quòd etiamſi iudex faciat inhibitionem ex cauſa minus
157 iuſta, omninò ſeruanda ſit, niſi pars beneficio appellationis eam tollendam curet, Felin. dict. cap. cum M. num. 41. Quinimò ſi notorium ſit ius inhibentis etiam extra iudicium eius proteſtationi parendum eſt, quia notorium

torium habet ius ſententiæ iudicialis, l. emptorem in princ. ff. de act. empt. Fulgoſ. in l. bona fides, num. 4. ff. depoſiti.

158 Sed hic incidit quotidia quæſtio, an quando ego debebam centum Petro, & iudex ad requiſitionem cuiuſdam, ſequeſtrauit apud me dictum debitum, num Petrus durante dicto ſequeſtro poterit aduerſus me agere, cum ſim ei obligatus in inſtrumento guarentigio? Dico, quòd non, vt per Bart. in l. mulier, §. de lege commiſſ. Ioann. Andr. in add. ad Specul. tit. de ſequeſt. poſſ. & fruct. Guidon. Papa * deciſ. 340. num. 3. Ferrar. in libell. in form. ſequeſt. verſ. Audeat, num. 2. Maſuer. in prax. in rub. de executione, §. item creditor, vbi dicit, debitorem, penes quem pecunia eſt ſequeſtrata, non poſſe compelli, vt ſoluat ſuo creditori, niſi remoto ſequeſtro: ſequitur Rebuff. in tract. de literarum obligat. art. 6. gloſ. 3. num. 64. tom. 1. * Guid. Papa deciſ. 210. Croſius conſ. 62. circa med. lib. 2.

159 Eſtque ratio, quia mandatum iudicis debitori factum de non ſoluendo excuſat à mora, Bar. in d. l. mulier, ff. de lega. commiſſ. & in l. non ſolum, §. morte, quæſt. 10. ff. de nou. oper. nunt. Bald. in cap. fin. de ſequeſtrat. poſſ. & fruct. Nata conſ. 348. num. 4. Rebuff. vbi ſup. num. 65. Caſſan. in conſuet. Burg. in rub. des droix, nu. 43. Afflict. * deciſ. 328. num. 1. & 2. Magon. deciſ. * Florent. 94. num. 23. & 24. Iaſ. in l. ſi quis maior. C. de tranſact. num. 20. & ibi Anton. de Padilla, num. 43. facit l. non videntur, §. qui iuſſu, ff. de reg. iur. l. ſeruo inuito, §. cum prætor, ff. ad Trebell. l. ſi prætor, §. Marcellus, ff. de iud. Dyn. in cap. quod quis mandato de reg. iur. in 6. Iacob. Cancer tom. 2. var. cap. 4. de ſequeſtro à num. 19. 20.

Et ſuadetur, quòd etſi dictam pe-
160 cuniam, quam Petro debebam alij iuſſu iudicis ſoluerem, excuſarer, & eſſem à Petro liberatus, iuxta not. in l. Paulo Calimacho, §. fin. ff. de leg. 3. in l. liberto, §. Lutius, ff. de annu. legat. traditur copioſe per Dyn. & Bart. in l. creditor, ff. de ſolut. & Lucas de Penna in l. vnica, C. vt null. ex vicar. lib. 11. quod intellige poſt longam * diſputationem reſoluit Afflict. deciſ. 150. non enim quis decipi debet, & circumueniri ſub authoritate ſuperioris, l. 1. C. de his qui veniam ætatis impetrau. Bald. in l. 2. num. 76. C. ſeruitut.

161 Quod limitabitur, vt nõ procedat, ſi debitoris opera, & fraude dictum ſequeſtrum eſſet factum, vt per Bald. in dict. l. mulier in verb. ego crederem: * add. ad Guid. Pap. deciſ. 210. tradit Nata conſ. 233. Carroz. de ſequeſtro, par. 3. quæſt. 10. num. 4. Roman. in l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. Iacob. Cancer d. cap. 4. num. 23.

162 Contrarium tamen eſt defendendum, quòd non eſt ſoluendum, ex l. ait Prætor, §. permittitur, ff. de min. debuit enim debitor appellare, & facere reſiſtentiam, aliàs præſumitur ſponte ſoluiſſe, Dec. conſ. 407. Bal. in l. falſus, num. 31. C. de furtis, vbi dicit, quòd debitor erga creditorem bonam fidem, & legalitatem obſeruare debet, & nonnihil pro eo pati, antequam ſoluat, vt paſsio ſit fidei teſtimonium: non tamen dicit, quòd tormenta, nec vilipendia patiatur, ſed agat quidquid ſalua ſalute ſua, & honeſte poteſt. Paul. de Caſtro conſ. 290. Rom. conſ. 185. in fin. Stephan. Gratianus * tom. 3. diſcept. 485. num. 14. & tom. 4. diſcept. 636. num. 2. Nec enim talis ſolutio liberaret ſoluentem, quamuis
163 eſſet de mandato iudicis, niſi antequã ſolueret, denuntiaret executori, vel ei, qui inhibuerat ad hoc, vt per eum poſſint opponi exceptiones concernentes cauſam, ita vt non præcedente iſta denuntiatione, ſolutio dicatur ſponte facta. Ruin. conſ. 147. in fin. lib. 1. Menoc. de arbitrarijs caſu 137. num. 15. & conſ. 68. nu. 2. Rota deciſ. * 298.

298.num.2.& deciſ.34 .num.4.part. 1.in recentiorib. Amplius etiam non
164 ſolum requiritur reſiſtentia, & contradictio,vt ſoluens liberetur, ſed eſt neceſſaria appellatio ſecundum Angel.in l.2.in fin. num.11. ff. de appell. quem ſequitur Greg. Lopez, gloſ.5. verb.mandamiento,in l.4.tit.14. par. 5. & hoc firmat eſſe obſeruatum in Rota Romana Stephan.Gratian.dict. diſcept.485.num.15.Pirr.Maur.Aretin.de ſolut.cap.21.à num 13.

165 Praxis tamen obtinuit in hac ſuprema Curia, quòd debitor inhibitus mandato iudicis, vt ſoluat, creditori ſuo denuntiet, & intimet mandatum iudicis, proteſtans ſe non poſſe reſiſtere ab eo iuſſu,pecuniamquè deponat:qua enim proteſtatione, & depoſitione ſecurus erit. Didac. Perez in l.1.tit.10.lib.3. ordinam. Doctor Iacobus Saagun.in cap.2.num.55.de ſequeſt.poſſ. & fruct.vbi plenè, Iacob. Cancer dict.cap.4. num.25. quæ notanda ſunt,quia vtilia,& multum practicabilia.

166 Redeundo vnde digreſsio fuit facta ad materiam ceſsionis, aduertendum eſt, quòd denuntians tamquam hæres, vel procurator tenetur oſtendere ſe talem,cum denuntians tenetur denuntiatum certum reddere de ſuo intereſſe: ſi enim denuntiat nomine procuratorio, tenetur mandatum oſtēdere,vt notat Angel. in dict. §.morte, aliàs non tenetur debitor ſoluere,& dicit Bart. in l. ſi quis inficiatus, ff.depoſiti,quod qui tamquam hæres,vel procurator proteſtatur,ne aliquis ſoluat,fidē facere debet, quòd ſit hæres,vel procurator, aliàs proteſtatio in mora non conſtituit,& Bald. dicit in l.fin.num.24.C.de edict. Diu. Adrian.quòd proteſtans in iudicio tenetur exprimere cauſam, aliàs inanis eſt proteſtatio, Surd. dict. conſ.22. num.15.Pyrrus Maur.Aret. in tract. de ſolut.cap.5.num.63.

167 Vnum tamen eſt ſciendum, quòd quando ceſsionarius agit vt procurator, & nomine cedentis,tenetur facere fidem de ceſsione ante litem conteſtatam, ſed non quando agit vtili actione ſibi ceſſa, & iudicium mouet proprio nomine,tunc ſufficit quòd inſtrumentū exhibeat in proceſſu cauſæ,& ratio eſt, quia quando ceſsionarius agit directa, comparet tamquam procurator, & ideo antequam audiatur tenetur legitimare perſonam ſuā, ſed quando exercet vtilem actionem, tunc ditur agere nomine proprio, licèt originem petitionis ſumat ex perſona alterius,& ideo ceſsio magis reſpicit iuſtitiam cauſæ,quàm legitimationem perſonæ.Iacob.Butr. & Bar. in l.qui ſtipēdia in fin. C. de procurat. Specul.in tit.de inſtrum. edict. §. nūc dicamus,quia quando agit vtili ceſsio non perſonā reſpicit, ſed merita:quia aliud eſt iuſtificare cauſam, & aliud iuſtificare perſonam, & ſuper cauſam non debent recipi probationes ante litem conteſtatā: & ſequeretur,quòd aliàs hæres,legatarius,emptor, & permutator,qui agunt ex iure alieno,tenerentur ante litis conteſtationem exhibere inſtrumenta tituli, quod ſecundum eum eſt ridiculum, quia cognoſceretur ante litem conteſtatam de principali cauſa:& ſubdit ſe ita obtinuiſſe:idem voluit in tit.de ceſsione act.§.1.num.28.& eum ſequitur Bar. in l. ſi duo in fin. ff. de ſolut. & in l. 1. num.13. C. de act.& obligat. Surdus conſ.22.num.191.

168 Verumtamen eſt,quòd is cuius intereſt nequis exigat, poteſt debitori denuntiare,ne ſoluat, quod probatur ex tex.in l.ſi maiori, C. de reſcin.vendit.in l.ſi fundum, C. de reivendicat. Roman. conſ.6. circa med. Tiraq. de retract.conſang.§.36.gloſ.2.num.18. vbi poſt Roman. & alios concludit procedere etiam in eo,qui non ſit dominus,dummodò aliquomodo ſua interſit, quinimò ipſemet cedens poteſt denuntiare debitori ne ſoluat ceſsio-

ceſsionario,ſi ſua intereſt,vt eſt text. in l. hæres cum debuerat, & ibi Cuman.ff.ad Trebellian.deciſ. Pedemōtana 62.num.12.

169 Denuntiatio ſimplex ſine oſtenſione inſtrumenti,ſufficit,quando debitor non petit copiam inſtrumenti, vel illud ſibi edi, vt in propoſito voluit Specul.in tit.de procur.§.fin.num. 12.verſ.ſed nunquid:idem tenuit Tiraq. de rect.conſang.§.1.gloſ. 10.nu. 105. vbi allegat plura ſimilia, in quibus non eſt neceſſe oſtendere, nec tradere inſtrumentum,niſi à parte petatur, ſed ſufficit petenti moram non

170 facere.Et pro hoc facit,quia etſi regulariter operarij ſe exercentes in re aliena non poſſunt puniri tamquam turbatores,& Bar.in l.rem,§.tignum, ff.de rei vẽdicat.Balb.deciſ.91. cent. 1.ſi ſcienter in re aliena laborauerint tenentur, Maſcard. concluſ.282. & concluſ.879.Menoch.præſ.13.& 14. lib.6.Ioſephus Ludouic. deciſ. Peruſin.103.Ant. Monach. deciſ. Florentina 150.Sempron. Ac..ius deciſ.Barenſi 74. vbi plene;Fontanel.de pact. nupt.clauſ.4.gloſ.15.à num.21 & 22. Surd.conſ.22. num.41. Tamen hoc non procedit, quando dominus, vel poſſeſſor eſt eis proteſtatus, ne laboratores id facerent, quia eo caſu non excuſantur, ita Angel. in §. tignum, colum.2.Angel.& Roman.in l. de pupillo,§.nuntiatione, ff.de oper. nou. nunt. Alex. conſ.36. num.2.lib.1.Angel. in Auth. vt omnes obediant. in princ.Calean.in conſ.100.Rip.in cap. decernimus,num.42.de iudic.Plotus in l.ſi quando,C.de in litem iurand.§. 49.num.27.Iul. Clar. in pract. criminal.§.fin.quæſt.60.Menoch.de arbitr. caſu 354.num.4. & præſumpt. 23. & 24.lib.6.Auiles in capp.Præt.cap.17. num.14.Coſta de facti ſcientia,cent. 1.diſt.27.

171 Sed an denuntiatio requiratur in debitore ſciente ceſsionem aliter, quàm tribus modis adnotatis in dict. l.3.C.de nouat. vel qualiter ſciuerit, an eius ſcientia ei nocebit, latè diximus ſuprà;ſed nunc maiori authoritate fulcitur, quia debitor ceſſus, qui habuit notitiam ceſsionis, non poteſt ampliùs ſoluere cedenti, & ſi ſoluit, non liberatur, gloſ.& Bart.& Doctores in dict.l.fin.ff.de tranſact.& eſt limitatio ad dict.l.3. C. de nouat. quã ponit Angel. Aretin.in §. Præterea, el 2.num.34.verſ.4.poteſt opponi:inſtitut.ne except. Ioſephus Ludouicus concl.4. de ceſſ.& ceſsionar. verſ.fin. Hieronymus Leo deciſ.Valentin.70. nu.4.Coſta de facti ſcientia, inſp.70. num.4.Theſaur.deciſ.221.in fin.Pyr. Mau.Aretin.in tract.de ſolut.cap.5. à num.55.& num.6.Neguſant.de pig. par.3.memb.3. num.27. Vincent. de Anna ſingulari 486. Cauall. de euict. §.3.num.11.& nos latè diximus quæſtione 4. à num.12. & ſeqq. Surdus conſ.22. num.43. Gratianus tom.1. diſcept.20.num.16.& 27.& 28.

172 Qualitercumque ſciuerit debitor ceſsionẽ ſua ſcientia nocebit, itaquè ſoluendo contra propriam conſcientiam non liberatur, ita expreſſe probat text. in d.l.fin.vbi gloſ.& Doctores,ita quoquè gloſ.in d.l.ſi cum emptore,& alij quos nuper citaui, Ruin. conſ. 177. num.4.lib.1. Alex.conſ.376. num.8. Socin.Iun.conſ.82.num.17. lib.1.vbi dicit,quòd ſufficit debitorem nouiſſe ceſsionem, aliter quàm dicatur in illa dict.l.3. quando eſt facta ad commodum ceſsionarij,Bertrand. conſ.290.

173 num.1. lib.2. & ita denuntiatio non requiritur habenti ſcientiam actus, Surdus conſ.324. num.6. lib.3. Menoch. conſ.100. num.81. lib.1. latè Lancellotus de attent.appell.pẽdent. ampliat. 15. à num. 28. Stephanus Gratianus tom.4.diſcept.757. num. 9.Et confirmatur,quia ſimplex ſcientia idem operatur, quòd denuntiatio, Bart.in l.item veniunt, §. petitam, ff. de pet.hæredit.ſufficit enim ſcire ſine proteſtatione, quando proteſtatio fit

ad

ad notificandum, Bart. in l. quidam decedens, §. ex quo, ff. de cond. & demonſtrat. late Tiraq. de retract. Lignag. §. 26. gloſ. 2. à num. 28. & latè diſcutimus, ſupra quæſt. 4.

QVAESTIO XXXVI.

An in emphyteuſi debeatur euictio?

SVMMARIVM.

1 *Euictio debetur emphyteuſi ſicut in rebus venditis.*

2 *Emphyteuſi euicta datur regreſſus contra venditorem.*

3 *Emphyteuſis dupliciter concedi poteſt, ex cauſa lucratiua, & ex cauſa oneroſa.*

4 *Emphyteuſi euicta ex cauſa lucratiua, nõ debetur euictio ex ſententia Surdi.*

5 *Emphyteuſis, etſi gratis cõceſſa, & euicta dabitur regreſſus de euictione ex ſententia Aluari Valaſc.*

6 *Euictio non debetur pro feudo pro quo modicum præſtatur euictio.*

7 *Redhibitoria non habet locum, vbi emphyteuſis conceditur titulo lucratiuo.*

8 *Emphyteuſis contractus eſt vltro citroquè obligatorius.*

9 *Euictio debetur pro quocumquè contractu innominato.*

10 *Argumentũ de feudo ad emphyteuſim valet, quando contrarium non reperitur deciſum in emphyteuſi.*

11 *Feudo euicto non venit dupla, ſed ſufficit quòd dominus rem æqualis valoris tradat, vel tantam pecuniam, quæ ſufficiat ad emptionem æquiualentis.*

12 *Euictio debetur emphyteutæ, & declaratur Speculator.*

13 *In litis æſtimatione an debeatur euictio?*

14 *De contractu nullo, vel re euicta an debeatur laudemium diſcutitur.*

HAnc quæſtionem tractant Cauallinus §. 4. num. 55. de euict. & Petrus Surdus conſ. 359. num. 25. lib. 3. & deciſ. 290. Aluarus Valaſcus in tractatu de iure emphyteutico, quæſt. 38. num. 32. Carolus Anton. Blancardus
1 de laudemijs, nota 39. Et quòd in emphyteuſi detur euictio ſicut in rebus venditis affirmarunt Ioann. de Imola, Aretin. & Angel. & Ripa in l. ſi aliquam rem, ff. de acquirend. poſſ. Aluarus Valaſcus de iure emphyteu. quæſt. 38. numero 32. Surdus conſil. 359. num. 25. lib. 3. vbi dicit, quòd non eſt reſolutus contractus emphyteuticus, quamuis res fuerit euic-
2 cta. Sicuti feudo euicto datur euictionis remedium aduerſus venditorem ſi bona fide feudum eſſe ignorans emerit, ſecus ſi ſciens, etiamſi de euictione ſtipuletur, vt tradit latè Guilliel. de feud. lib. 3. cap. 9. in princ. gloſſæ, & Scribentes in cap. 1. verb. pretia, de prohib. feud. alienat. per Lotha. tradit Curt. Iun. de feud. 4. parte quæſt. 27. 28. & 29. Zaſius de feud. pag. 146. Ita quoquè emphyteuta, ſi ignorans rem eſſe emphiteuticam emerit, vel ſi ignoraus commiſſum, vt tradunt Imol. Aretinus Alexand. Rip. in l. ſi aliquam rem, ff. de acquir. poſſ. numero 46.

Quid

Digitized by Google

Quid autem ſi in fraudem domini emptor feudi ſimulet alium eſſe contractum, an detecta ſimulatione habeat regreſſum contra venditorem? Verius videtur, quòd non, quia ipſe ſciens ſe periculo ſubiecit, in quam opinionem aduerſus Alexand. inclinat Rip. vbi ſuprà, num. 47. licèt non determinet. Sed quid ſi dominus vaſſallum inueſtiat de re aliena, an teneatur à vaſſallo ſi res euicta ſit? & teneri conſtat, ſi inueſtitus ei litem legitime denuntiet, & rem alienam eſſe ignorauerit, aliàs non tenebitur, niſi ſibi proſpiciat, cap. 1. & ibi Doct. de inueſtitur. de re alien. fact. Zaſius in tit. qualiter feud. conſtit. Quid autem ſi rem quam dedi in emphyteuſim, euincatur ab emphyteuta, an eo ipſo poſſim agere contra authorem meum? dic quod ſic, ſi præceſsit denunciatio neceſſaria, vt per Anton. Gomez in cap. 2. num. 46. de empt. & vendit. Caldas Pereyra in tract. de empt. & vendit. cap. 31. num. 24.

3 Emphyteuſis dupliciter cõcedi ſolet, primò ex cauſa lucratiua, vt quando emphyteuta ſolum præſtat annuũ canonem. Secundò ex cauſa onerosa, vt quando vltra annuam ſolutionem, à principio ſoluit certam quantitatem, ita Bart. in l. ſi mihi, & Titio, num. 14. ff. de verb. obligat. ſequuntur Ang. & Raph. ibi & Abbas in cap. potuit, num. 6. in fin. ff. locati, Salycet. in l. 1. num. 3. & ibi Iaſ. num. 3. C. de iure emphyteu. Alexand. conſ. 117. num. 13. lib. 4. & conſ. 24. num. 8. lib. 5. eandem diſtinctionem facit Bal. l. 1 § in ſuis, C. per quas perſonas nob. acquirat. Surdus deciſ. 290. num. 2. vbi dicit, quòd quando conceſsio

4 eſt lucratiua, quia nihil à principio ſolutum fuit, ideo euictio non debetur: hæc enim eſt natura tituli lucratiui, quòd euictio non præſtetur, l. 2. C. de euict. l. Ariſto, §. fin. ff. de donat. l. ad res, ff. de ædilit. edicto. Et tamen ſi emphyteuſis ſit gratis cõceſſa, & euicta, etiã debetur de euictione regreſſus, quia licèt gratis detur, eſt tamen contractus oneroſus, & in omni cõtractu oneroſo datur euictio, l. libera, C. de ſent. & interlocuq. omn. iud. Corneus conſ. 285. lib. 3. num. 3. Cald. Pereyra vbi ſup. n. 24. Aluar. Valaſ. dict. cap. 38. num. 32. Alex. in d. l. ſi mihi, & Titio, num. 13. dicit, quòd ibi quid modicum ſoluitur in recognitionem dominij, tunc emphyteuſis continet gratioſam conceſsioné, ſequitur Iaſ. ibi num. 11. & ideo Nardus ad Iſern. in cap. 1. in princip. de inueſt. de re aliena, dicit, quòd vbi pro feudo modicũ

5 præſtatur ſeruitium, tunc non debetur euictio, quia præponderat gratia: & quòd propter dictam rationem, quòd titulus ſit oneroſus, Cauallinus in tract. de ædilit. actionibus, cap. 2. num. 9. Surd. dicta deciſ. 29. num. 5. &

6 6. vbi inquit. quòd vbi emphyteuſis conceditur titulo lucratiuo, non habet locum redhibitoria.

7 Emphyteuticus cõtractus eſt vltro, citroq; obligatorius, quia dominus transfert vtile dominium, & emphyteuta ſoluit annuum canonem, vt per Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua, num. 5. Bal. in rub. C. de iure emphyteutico, Beroius conſ. 84. num. 7. lib. 1. Alex. in dict. l. ſi mihi, & Titio, num. 11. Menoch. conſ. 111. num. 21. Barr. in l. iuris gentium, §. quinimò, num. 19. ff de pact. Becc. conſ. 18. num. 10.

8 Pro quocumquè autem contractu in quo dominium transfertur, euictio præſtanda eſt, l. ſciendum, ff. de euict. & etiam debetur pro contractibus innominatis, ſecundum Bald. in l. permutationis, C. de euict. Dec. conſil. 281. colum. 3. Cauallin. §. 4. nu. 43. de euict. Surd. dict. deciſ. 290. à num. 12. Cald. Pereyra dict. cap. 31. num. 4.

9 Argumentum de feudo ad emphyteuſim valet, quando in emphyteuſi non reperitur deciſum contrarium

Digitized by Google

rium eius quod legitur in feudo, quia eiuſdem ſunt conditionis Specul. in tit. de feud. §. quoniam, verſ. 40. in fin. Bald. in cap. quæ in Eccleſiarium de conſtit. Angel. Caſtrenſ. Roman. Butr. Alexand. & alij plures citati à Iaſone in l. 1. num. 56. & 6. C. de iur. Emphyteu. Euerardus in topicis loco à feud. ad emphyteut. Iulius Clarus, §. feudum, quæſt. 3. at in feudo reperitur expreſſe diſpoſitum, quòd feudo euicto debeatur à domino euictio, cap. 1. de inueſt. de re alien. fact. vbi Iſernia, Aluar. & Præpoſit. colum. 1. Iaſ. in vſibus feud. numero 40. Pariſ. de Puteo in tract. de reintegratione feud. cap. 238. & 280. Boerius deciſ. 19. num. 3. Cauallin. dict. §. 4. num. 50. Ergo idem dicendum videtur in emphyteuſi, &
10 quamuis in caſu euictionis feudi non veniat dupla, ſed ſufficit, ſi dominus rem æqualis valoris tradat, vel tantam pecuniam, quæ ſufficiat ad emptionem æquiualentis rei, Boer. dict. deciſ. 19. num. 3. Surdus dict. deciſ. 290. num. 17. vbi dicunt, eſſe caſum ſpecialem, tamen eodem modo præſtabitur euictio in emphyteuſi, eſt enim ſpeciale, quòd non debeatur euictio, ſed quòd dominus ſolum teneatur ad cambium. Et quod euictio debeatur emphyteutæ, clare præſupponit Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua, num. 200. dum tractat ſolum, an emphyteuta teneatur litem motam denuntiare domino, qui conceſsit, vel etiam ei, qui à domino emit directum, & ius penſionis: vbi autem nihil poſsit reſpectu denuntiationis imputari domino, ſupponit euictionem deberi: vltra, quòd ipſa denuntiatio eo tendit, defendatur emphyteuta: & idem tenet Ioann. Andr. in vltim. add. vbi in eo caſu vult rectè denunciationem, & dari actionem ad intereſſe, tenet etiam Azo. in Summa, C. de euict. numero 7. vbi indiſtincte ait, emphyteutam, ſuperficiarium, & vaſſallum agere poſſe de euictione: mouetur duplici ratione: Prima, quia ſunt loco emptoris. Secunda, quia habent ius in re: per quam vltimam rationem, Bald. in l. 2. numerò 6. & ſeq. dicit, quòd datur emphyteutæ redhibitoria, Iaſ. in l. 1. numero 71. C. de ver. emphyteut. Pariſ. de Puteo de feud. reintegrat. cap. 338. num. 1. per l. 1. in fin. & l. 2. ff. ſi ager vectigal. vel emphyteut. pet. idem in cap. 280. numero 6. vbi vult, quòd emphyteutæ detur actio ad intereſſe, & infert, ideo ad feudum: & hanc partem tenuit Guill. Cun. in l. habebat, §. fin. ff. de inſtit. act. vbi quòd emphyteuſis vendita, ſi euincatur emptori, tenentur in ſolidum pro euictione omnes domini, qui venditioni conſenſerunt; admittunt ergo, quòd dominus teneatur de euictione, Bertrand. conſ. 312. num. 2. lib. 3. Burſatus conſ. 458. num. 7.

12 In litis æſtimatione ſoluta, an habeat locum euictio? diſtinguendum ex intentione Dyni in regul. pro poſſeſſore de reg. iur. in 6. quæſt. 1. & 2. Bart. in l. litis, ff. pro emptore. Rip. poſt alios in l. depoſi. nu. 3. ff. de re iudicata, Cauallin. dict. §. 4. num. 56.

13 Adnotandum eſt, de contractu nullo, vel re euicta nullum deberi laudemium, quod enim nullum eſt, nullum poteſt producere effectum, l. filium 20. ff. de bonor. poſſ. contra tabul. & l. vlt. C. de iure emphyteut. vbi ait, ob alienationem emphyteoſis quinquageſimam præſtari, accipienda eſt de ea, quæ rite facta eſt, ita vt aliqua occaſione nullius momenti ſit, non debeatur; vt ſimili ait l. ſi ſe non obtulit, §. condemnatum, ff. de re iudicata, l. vnic. C. non licere habitatorib. Metro. com. ita deciſum Peguera deciſ. 256. Anton. Faber. definit. 6. C. de iure Emphyteu.

Sola.

Sola.de iure emphyteu. num. 37. in fin.ad decreta antiqua, Subaud. Crauet.conſ.389. Carol. Ant. Blancardus de Laudemijs, nota. 39.

Idquè locum habet etiamſi contractus non à principio nullus videatur, ſed poſtmodum interiori vitio aliquo detecto à nulletur, Faber. dict. definit.65. Parum namque refert, an quid à principio inualidum, an ex poſt facto anoulletur, ita deciſum teſtatur Peguera dict. deciſ.356. num.3. & 4. Quid euictione interueniente, vt puta ſi creditores alienantis hypothecaria rem extorqueant? diſtinguendum eſt, ſi iam ſolutum ſit laudemium, non repetitur: ſi verò nondum ſolutum, amplius non præſtabitur. Coſta in tractatu de retrotractione, cap.8.num.8.

QVAESTIO XXXVII.

An venditor in cauſa rei euictæ teſtis eſſe poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Venditor in cauſa rei venditæ teſtis eſſe non poteſt.*

2 *Limitatur concluſio quando nō agitur de intereſſe venditoris.*

3 *Limitatur etiam quòd teſtis eſſe poteſt venditor, quando eſt quæſtio inter duos emptores.*

4 *Limitatur, quando venditor deponit in cauſa confinium, vel terminorum.*

5 *Limitatur etiamſi venditor deponat contra emptorem.*

6 *Et etiam quando deponit de conſenſu partium.*

VEnditor pro tempore in cauſa rei venditæ teſtis eſſe nō poteſt, euicta enim re, tenetur ipſe de euictione,
1
& ſic pro intereſſe à teſtimonio repellitur, gloſ. in l. nullus, verſ. an autem venditor, ff. de teſtibus, vbi Bar. Alberic. Odofred. Bal. in l. in omnibus, vbi etiam Odofredus, num.1. Bart. Salyc. Caſtro, Ioannes Sicar. num.8. C. de teſtibus, Imola in l. qui teſtamentum, ff. de teſtam. Ioan. Andr. in cap. inſuper, num.8. & ibi Ant. de Butrio, num. 6. Dec. num.42. de teſtibus. Speculat. in tit. de teſte, §. 1. num.78. Rom. ſingulari 382. num.1. Iacobin. AEgid. de teſtibus, num. 14. Lanfranc. de teſtibus, num.66. Crotus de teſtibus, num. 164. Campeg. de teſtibus regul. 68. Maſcard. de probat. tom.3. concluſ. 1358. num. 11. Caualcan. part.2. de teſtibus, num.113.

2 Limitanda eſt concluſio, vt procedat quando agitur de intereſſe venditoris, quia re euicta teneatur de euictione, ac ad pretij reſtitutionem, ac ſecùs ſi ad hoc non teneatur, quia tunc ceſſat intereſſe, & ſic cauſa illum à teſtimonio repellens, ideo etiam ceſſare debet repulſio, gloſ. in dict. l. nullus, verſ. tunc, quando tenetur de euictione, Bart. in dict. l. in omnibus, num.4. & ibi etiam Bald. num. 1. Felin. in dict. cap. inſuper, num.12. de teſtibus. Ferrar. in praxi in forma oppoſ. contra teſtes, in verb. in facto, num.3. Cœphalus conſ.65. num. 1. Hippolyt. Riminald. conſ. 66. num. 30. lib.1. Maſcard. dict. concluſ. 1358. num. 11. Farinac. tom. 2. de teſtib. quæſt.60. illat. 11. num.2.

Contrariū, quòd venditor pro emptore non admittatur in teſtem, etiā quòd de euictione non teneatur, affirmarunt Bart. in dict. l. nullus, & ibi ſequitur opinionem Petri de Bellapertica contra gloſ. vbi Albericus, num.1. reprobata gloſſa dicit, omnes Doctores Bononienſes in hoc concordare. Angel. in l. in omnibus, numero 1. & ibi Paul. de Caſtr. num. 1. Ioannes Sicar, num. 8. verſ. ſi euictio, C. de teſtibus, Abbas in dict.

dict.cap.inſuper, num 10. Dec.num. 43. Tiraquellus de retractu, in præfat. num. 26.

Veritas tamen eſt, quòd quando venditor non tenetur de euictione ad duplum, nec ad pretij reſtitutionem ad damnum, & intereſſe ad quæ ſine dubio tenetur etiam, quòd de euictione nõ teneatur, ad tradita per Bartol. & Salycet. in l. dario, ff. de actio. empt. & per Alexand. & Iaſon. in l. venditores, ad finem, ff. de verborum oblig. & tunc admittitur in teſtem pro emptore: ſed nõ eſt teſtis integrę fidei, ac omni exceptione maior. Si verò non teneatur de euictione, ſed ad pretij reſtitutionem ad damna, & intereſſe, quod eſt euidẽs, repellitur à teſtificãdo, vt benè diſtinguit Hippolytus Riminald. conſ. 66. num. 30. & num. 36. lib. 1.

3 Limitanda eſt etiam cõcluſio, quòd venditor teſtis eſſe poteſt, quando eſt quæſtio inter duos emptores; quia tũc ſtante pari affectione venditor admittitur ad teſtificandum, Fulgoſ. in d. l. in omnibus, nu. 1. C. de teſtib. Florian. in dict. l. nullus, numer. 4. ff. eodem. Campegius de teſtibus, regula 68. in fallentia 5.

4 Limitanda eſt etiam in cauſa confinium, vel terminorum, in qua teſtimonium venditoris non reijcitur, vbi de illius intereſſe non agitur, l. eos, & ibi gloſ. Bart. Bald. & Doctor. ff. finium regundorum, Baldus in l. in omnibus, in princ. pio, C. de teſtibus, Aufrerius de reprobation. teſtium, nu. 91. Petr. Moncada ad Crotum de teſtibus, numero 164. Hieronymus de Monte de finibus regundis, cap. 52. nu. 15.

5 Limitanda eſt concluſio, quia & ſi venditor nõ probet pro emptore, probat tamen contra ipſum; quia tunc ceſſat intereſſe euictionis, & multi ſunt, qui nõ poſſunt teſtificari pro eo, qui tamen poſſunt contra. Bart. in l. Iulia, & in l. legibus, & ibi Alexand. in additionibus, ff. de teſtibus, & conſuluit Cephalus conſ. 21. numero 16. lib. 1.

6 Limitanda eſt vltimò concluſio, quòd venditor poteſt teſtificari de cõſenſu partiũ; quia tunc etiam inhabilis admittitur, & probat: nihil enim eſt, quod impediat, poſtquã partes de quarũ præiudicio agitur. Ita volunt glo. in §. licèt, in fine, in verbo, ſupplicijs, in Authentic. de teſtibus, Salycet. in l. ſi quis teſtibus, num. 1. Marſil. in Rubric. de probationibus, num. 278. & in l. 1. §. ad quæſtionem, num. 28. & n. 45. ff. de quæſtionibus, Campeg. de teſtibus, regul. 68. fallent. 2.

QVAESTIO XXXVIII.

An venditor poſſit euincere rem, quam vendidit?

SVMMARIVM.

1 *Regulariter emptor agit de euictione, & venditor tenetur rẽ tradere cum effectu.*

2 *Emptor ſi à ſeipſo rem euinceret, poterit agere de euictione.*

3 *Si emptori mota ſit lis ab alio, poteſt agnoſcere bonam fidem, & aget de euictione.*

4 *Si iure ſpeciali res ſit euicta beneficio reſtitutionis in integrum, vel alio quocumque iure ſpeciali poteſt agi de euictione.*

5 *Quem de euictione tenet actio ipſum agẽtem repellit exceptio, & explicatur text. in l. vẽdicantem, ff. de euiction.*

6 Reſtringitur, vt nō procedat, quādo agens habuit cauſam ab eo, vel authore eius contra quem agit, ſi ipſius, vel ſui authoris facto ſequuta fuerit euictio.

7 Reſtringitur etiam, vt non procedat vbi contractus non valuiſſet alterius, quàm vēdentis occaſione, ſeu defectu.

8 Reſtringitur, vbi quem de euictione tenet actio hæreditario nomine, eundem agentem repellit exceptio.

9 Reſtringitur etiam, quādo fratres diuidūt bona feudalia inter ſe, & promittunt de euictione.

10 Text. in l. vendicantem habet locū in fiſco.

11 Exceptio quem de euictione tenet actio, dicitur exceptio doli.

12 Stipulatio defuncti comprehendit hæredem vēditoris, qui ex propria perſona venire vellet.

13 Text. in l. vendicantem habet locū in hærede.

14 Euictio promiſſa à ſe abſque dictione taxatiua comprehendit hæredē etiam, quòd vellet venire ex propria perſona, & ibi ad multa.

15 Promittens de ſuo dato & facto, tenetur de facto eius, cuius eſt hæres.

15 Reſtringitur text. in l. vendicantem fauore libertatis.

17 Text. in l. vendicātem, reſtringitur in hærede fideiuſſoris, qui pro alio ſe obligauit de euictione.

18 Text. in d. l. vendicantem, reſtringitur etiam, quando promiſſa eſt euictio à ſe tantum, nam vigore illius dictionis taxatiuæ poterit venire iure alterius.

19 Hæres ſimpliciter abſque beneficio legis, non poteſt vendicare bona vēdita à defuncto iure proprio vigore fideicommiſſi, ſecùs facto inuentario.

20 Inuentarium inducit ſeparationem.

21 Promiſſio, ſeu prouiſio ſemper intelligitur pro ſe, & hæredibus.

22 Dictio taxatiua deſignat perſonalitatem.

23 De vi, & effectu huius dictionis tantum.

24 Eſt exceptiua, & limitat, reſtringit, & excludit, ſicut dictio tantūmodo.

25 Excludit omnes caſus præter expreſſos; & continet negationem quoad alios.

26 Appoſita in aliqua conceſſione excludit omnes alios iudices præter illos, quibus antea competebat iuriſdictio generaliter in eiſdem caſibus.

27 Non excludit caſus ſimiles.

28 Dictio tātum poſita in lege noua, non eſt ſufficiens ad inducendam correctionem alterius legis.

29 Operatur, vt diſpoſitio, ſeu cōtractus non tranſeat ad hæredes.

30 Et impedit extenſionem.

31 Frāciſcus de Pōte reprobat Bart. in l. ſtipulatio iſta. ff. de verb. obli. & Bald. in l. fin. ff. de act. empti, dum voluerunt hæredem non poſſe ex proprio iure agere, etiam quod promiſſio defuncti fuerit cū clauſula taxatiua tantum.

32 Et

23 *Et fundat, quòd promiſsio euictionis à ſe tantũ repellit etiã promiſſorem venire volentem ex iure alterius contra opinionem Bald. quod non eſt in hærede.*

Plures authores hanc materiã diſputarunt, omnes repetentes in l. cum à matre, C. de reiuendicatione, & in l. vendicantem, ff. de euictionibus, Arias Pinellus in l. 1. parte 3. numero 82. C. de bonis maternis, Cauallinus in §. 5. numero 1. de euictionibus, Alphanius collectanea 95. Ioſephus Ludouicus in ſuis concluſionibus, concluſione 1. titul. de hæredit. Anton. Gabr. in titul. de regulis iuris, Maur. Iun. allegation. 5. & Maurus Senior allegatione 7. Tiraquellus de retractu conſanguinitat. §. 1. gloſſa 9. numero 47. Rolandus à Valle de inuentario, 4. parte, §. quid ſi pater, à numero 4. Franciſcus de Ponte de poteſtate Proregis, titul. 4. §. 6. à numero 16. & ibi Ioannes Baptiſta Toro, Vberto de Bonacurſo in praxi ad exceptiones, quibus modis ſuo nomine ciuiliter agendum, & ibi Anton. de Tremolis litera B. Valaſcus conſultatione 69. Gratianus diſceptatio n. 205. n. 16. tom. 2.

1 Cum emptor regulariter, vt pluries diximus, agat de euictione cõtra vẽditorẽ re euicta, l. euicta, l. vẽditor, ff. de euict. l. emptor, l. ſi cũ queſtio, l. qui rẽ, C. de euict. l. tenetur, §. ſi tibi, ff. de actio. emp. Couar. lib. 3. var. reſol. c. 17. in princ. Lauren. de Pinnu conſ. 91. n.
2 1. & latè diximus q. 23. per tot. Et ratio eſt ſecundũ Abb. Anto. de Burg. in c. fin. de empt. & ven. quia venditor tenetur remtradere cum effectu, l. exempto, ff. de act. emp. Socin. Iun. cõſ. 84.
3 n. 19. lib. 2. Et in tantũ eſt verum hoc, quòd ſi emptor à ſe ipſo euinceret, poterit etiam agere de euictione, l. Iulianus, §. ſi fundũ, ff. de act. empt. l. ſi ei, §. 1. l. ſi vendideris, l. non tamen, ff. de euictio. Imò ſi mota ſit lis ab alio, poteſt agnoſcere bonã fidem, & rem tradere vero domino, Fulgoſ. in l. emptorẽ, in princ. ff. de act. emp. Bald. in l. ſi libera, n. 10. C. de ſent. & interloc. omn. iudi. Imola in d. c. fin. col. penul. Alex. in l. ſi domus §. 1. ff. de leg. 1. & in conſ. 67. lib. 4. & in l. nõ ſolũ, §. morte, n. 46. vbi Claud. nu. 101. Rub. nu. 452. ff. de noui oper. nũt. Rip. in c. cũ M. n. 166. Capra in ſuis reg. conc. 87. n. 211. & nu. 236. Crauet. conſ. 83. nu. 3. Nata conſ. 232. n. 5. Couar. lib. 3. var. c. 17. n. 16. Bertazol. conſ. crimin. 455. nu. 47. tom. 2. & maximè, quando conſtabat tempore litis motæ de notoria iuſtitia agentis cum iam erat lata ſententia Bertazol. d. conſ. 455. num. 48. Achiles de Graſ. deciſ. 1. num. 3. p. 1. de conceſ. præben. Afflictis deciſ. 49. Ergo cum à ſe ipſo euincitur. Neuizan. conſ. 37. n. 11.

4 Quod eſt intelligendum etiamſi in re ſpeciali fuerit euicta, vtputa beneficio reſtitutionis in integrum, vel alio quocumque iure ſpeciali, l. minor 25. annis, vbi Bart. ff. de euict. aget tamen de euictione hoc caſu quoad ſimplũ; ſtipulatio verò duplæ nullo modo cõmittitur gl. eſt ſingularis in d. l. minor, in verb. reſtitui, quod benè notat. propter legẽ dudũ, C. de contrah. emp. Et adeò eſt verũ, quòd venditor tenetur
5 de euictione, quòd ſi ageret cõtra emptorẽ repelleretur exceptione, quẽ de euictione tenet actio, eũdem agentẽ repellit exceptio l. vendicãtẽ, ff. de euictio. Rom. conſ. 457. col. 2. Curſ. Iun. cõſ. 63. 4. difficul. Ioan. de Amic. conſ. 3. num. 13. Riminal. conſ. 39. nu. 37. & conſ. 77. n. 7. & conſ. 191. nu. 25. lib. 1. Bertrand. conſ. 235. n. 7. lib. 4. Bellonus conſ. 24. num. 13. Improbe enim facit, qui rem à ſe diſtractam euincere conatur, vt dicitur in l. frater à fratre, ff. de condict. indebiti, nec eſt ei permittendum impugnare factum, qui illud aduerſus alios defendere tenetur in l. altius, C. de ſeruitut. & aqua, Surdus conſ. 15. numero 3. Ripa in l. qui Romæ, §. duo fratres, num. 43. ff. de

ff.de verb. oblig. limitat. d.l. vendicantem quatuor modis.

6 Primò vt non procedat, quando agens habuit cauſam ab eo, vel authore eius contra quem agit, ſi ipſius, vel ſui authoris facta ſequuta fuerit euictio; tunc non præſtatur euictio, vt probat text. in l. fundum meum, ff. de euictionibus, vbi dicit, quòd ſi fundum obligaui, deinde illum tibi vendidi, qui mox mihi vendidiſti, non agam contra te de euictione, ſi is cui primo obligaueram fundum euincat à me; quia cauſatur euictio ex facto meo: & per illum textum ita tenet Bartol. in l. qui Romæ, §. duo fratres, num. 10. ver. dicit malè, ff. de verb. oblig. Socin. Iun. conſ. 116. num. 61. & conſ. 128. num. 113. & 131. lib. 1. idem ſubdit eſſe quando ſequeretur euictio ex facto authoris eius, cui res eſt euicta; quia videtur nihilominus agere ex facto ipſius proprio, l. ſi ſeruus, in princ. ff. de condict. furtiua, Petr. Surd. conſ. 15. n. 24. & in conſ. 70. n. 17.

7 Secundò limita, vt non procedat, vbi contractus non valuiſſet alterius, quàm vendētis occaſione, ſeu defectu, l. ſi tibi, C. de euict. vbi venditio non valuit fauore vendentis, ſed fauore perſonæ, quæ vendebatur, quæ libera erat. & tamen licèt venditor teneatur de euictione, tamen illum agentē excludit exceptio, vt Bald. & Salycet. in d.l. ſi tibi, Alex. conſ. 109. col. 2. lib. 4. vbi conſuluit, quòd maritus, qui tenetur de euictione rei dotalis per ipſum venditæ poteſt venire contra contractum, & vendicare; quia prohibitio alienationis rei dotalis eſt facta fauore mulieris, l. 1. §. & cum lex, C. de rei vxor. action. Anton. de Tremol. in add. ad prax. Vberti de Bonacurſo vbi ſupra.

8 Tertiò limita, vt non procedat in caſu l. final. C. de euictionibus; quia ſecundùm Baldum ibi, quem de euictione tenet actio hæreditario nomine eundem agentem proprio nomine repellit exceptio, quod eſt intelligendum in eo, quem de euictione tenet actio acceſſorio nomine non principali, vt non obſtet textus in l. ſiuè poſſeſſio, vbi Salycetus, C. de euictionibus, vbi probatur, quòd quem tenet actio de euictione hæreditario nomine eundem proprio nomine agentem repellit exceptio, vt dicta l. final. Et differentiæ ratio eſt, quia hæres principalis obligati factum eius probare debet, l. ex perſona, ff. de regulis iuris, non ſic in hærede acceſſoriè obligati, veluti fideiuſſoris, contingit, quamuis de euictione teneatur cum ipſe acceſſoriè obligatus nihil fecerit, ſed facto à principali obligato cum promiſſione acceſſit, §. fideiuſſoris, Inſtitut. de fideiuſſorib. Vnde notat, & infert in pract. Baldus in d.l. ſiuè poſſeſſio, quòd quādoque patres vendūt rem matris; quia remanſit filijs iure hæreditario, ille contractus ab initio non valet, vt in l. 1. C. de bon. mat. Tamen ſi filius adijt hæreditatem patris valet venditio, intellige non facto inuentario, l. cùm à matre, C. de reiuē dicat. l. fin. §. in computatione, C. de iure delib.

9 Vltimò limita, vt non procedat in caſu quando fratres diuidunt bona feudalia inter ſe, & promittūt de euictione, & ſe liberāt, & renūtiāt omni iuri, quod habent in feudis, vel habere ſperāt: quia per hoc nō vidētur refutare, & promittere in caſu, quo feudū de ſui natura reuertebatur ad alterū, Curt. Sen. conſ. 49. col. 65. verſ. Ad decimū argumentū, Curt. Iun. conſ. 119. nu. 2. lib. 3. Aretin. cōſ. 2. Petr. Surd. cōſ. 15. n. 6. & conſ. 70. n. 17. Beccius conſ. 24. num. 36.

10 Text. in l. vendicantem habet locū in fiſco, ita quòd fiſcus ſicut priuatus non poteſt euincere rem quam vendidit, l. 1. & 2. C. ne fiſcus rem quam

11 vendidit euincat, lib. 10. Etiam ex iure ſuperueniēti, & hæc exceptio dicitur exceptio doli ſecundū Ioan. de Platea

tea in dict. l. 1. C. ne fiſcus,&c. & per text.in dict.vendicantem,Franciſcus de poteſtate Proregis, titulo 4. §. 6.numero 18.Idem ſi hæres vellet ve-

12 nire ex perſona propria, vt doli exceptione repellatur in l.venditrici, C. de rebus alien.non alienand. & in iſtis terminis de hærede, quando ex propria perſona ei obſtet exceptio doli mali, propter quod debet habere ratum factum defuncti, procedit text. in l.cùm à matre, C.de reiuendicat.& ſemper ſtipulatio defuncti comprehẽ-

13 dit hæredem, l.ſtipulatio iſta habere licere vbi Barr.ff.de verborum obliga. Iarè & copioſè Anton. Gomez tomo 2.variarum,cap.11.num.12.& 13.etiã ſi adſit dictio taxatiua,videlicet,quòd

14 promiſerit euictionem à ſe tantum,vt hæres comprehendatur; quia intelligitur reſpectu extraneorum, non autem hæredum, qui cenſentur vna eadem perſona cum defuncto: ita Bald. in l.fin.C.de action.empti,regulariter quilibet contractus actiuè, & paſsiuè tranſit ad hæredem,& ſi de eo non ſit facta ſpecialis mentio,l.ſi pactum, ff. de probation.Bart.Bald.Angel.Ioan. Fab.& alij in l. 2.C.de pact.int.empt. & vendit.Tiraq.de retract.conuen.§. 1.gl.6.num.1.& n.4.dicit, procedere licèt de alicuius perſona taxatiuè facta foret mẽtio; quia nihilominus includitur hæres,vt dicit Bald.in l. 1.nu. 3.C.quor.legat.quòd hæredi non ob-

15 ſtat exceptio frequens, cũ non eſt nominatus in inſtrumento;quia nominatio alicuius comprehendit illius hæredem.Angelus in l.1. ff.de his, quæ in teſtamento delentur, quòd obligatio hæredum virtualiter in inſtrumento de neceſsitate continetur quoad omnem effectum.Surdus conſ.20.nu.13. Burſatus conſ.131.num.14.lib.2. Simon de Prætis cõſ.2.Anton.Hering. de fideiuſſor.c.20.§.10.n.56.Coſta in praxi conuention.clauſ.76.n.1. Bart. in l.ſi ſeruus,la 2.ff.de cõdict.furt.quẽ ſequitur Alex.in dict.l.ſtipulatio iſta, dicit, quòd quando quis promittit de ſuo dato,& facto, vt teneatur de facto eius,cuius eſt hæres; quia fingitur vna perſona hæres,& defunctus,Menoch. lib.3.præſumpt.47.num 8. Cephalus conſ.630.num.13. Marta deciſ.Piſan. 129.num.2.Franciſ.de Ponte vbi ſup. num.22.

16 Text.in d.l.ſi vindicantem limitatur etiam fauore libertatis,vt in dicta l.ſi tibi, C.de euictio.per ipſum Frãc. de Ponte num.23. vbique DD. communiter, quotieſcumque contractus non ſubſiſtit occaſione alterius, non procedit exceptio text. in d. l.vendicantem,licèt promittens teneatur de euictione,nam aliud teneri de euictione,& aliud eſt impedire actionem doli exceptione.

17 Limitatur etiam in caſu text. in l.final.C.de euict.qui caſus ſecundũ Scribentes non eſt alibi, quando hæres fideiuſſoris, qui pro alio,ſe obligauit de euictione,vult ex proprio iure agere, & rem venditam vendicare, vt non repellatur exceptione,quem de euictione,& licèt teneatur de euictione, notabiliter Ioſeph.Ludo.in ſuis cõmun. tit.de hæred.in 1.con.Gratia.diſcept. 205.n.22.

18 Limitatur, & hoc notetur ad declarationem ſuprà dictorũ,vt nõ procedat hęc regula,quãdo quis promiſit de ſuo facto rãtũ,& ſic euictionẽ à ſe tãtũ,& ſic ab habẽte cauſã à ſe cũ dictione illa taxatiua;nã idẽmet poterit cõtrauenire, ſi venit ex iure alterius,nã dicit Bal.quòd euincit tũc,vt alius in conſ. 169.lib.1.& vt nouus homo,idẽ in cõſil.52.lib.3.idẽ Bald.in l.qui ſe patris, C.vnde liber.n.32.vt hęres promiſſoris cũ dictione illa taxatiua tãtũ poſſet cõtrauenire,& eſt cõmunis in herede, Bart.in l.ſi ſic,la grãde,ff.de verb.obliga.& in d.l.ſtipulatio iſta, Phanut.de inuentar.q.244.à nu.220.& 221.

19 Ex quo fit,vt ſuprà notata intelligãtur, quando ſimpliciter quis promiſit non contrauenire,vel de euictione,vt

teneatur, & comprehendatur hæres, etiã quòd velit venire ex propria perſona, nã hoc importat eſſe hæredem, quia vt dixit Bal.poſt Bar.in l.mutuũ, §.1.ff de acquir.hæred. Hæres adeũdo cõtrahit verã obligationem de obſeruãdo diſpoſita per defunctũ, ita quòd etiam, quòd prætendat bona iure proprio vigore fideicõmiſsi, exceptione repellatur, l.vnũ ex familia, §.ſed ſi va; no, & §.ſi duos, ff.de leg.2. Franciſ.de Ponte de poteſt.Proreg.d.§.6.nu.26. & in conſ.33.lib.1. Marta deciſ.Piſan. 129.num.2.Phanut.vbi ſupr.nu.205. & ſeqq.vbi de communi apparet. Si-
20 cut è contra facto inuentario inducitur ſeparatio bonorũ, & obligationis, idem Phanut.in d.tract.p.5. q.241.n. 19.Marta d.deciſ.129.nu.3. in materia euictionis cenſet, quòd inuentariũ præſeruat hæredem, ac ſi hęreditatem non adijſſet, & de materia ſeparationis congerit Vincẽt.de Anna allegat. 30.ſed meliùs Marin.Frec.de ſubfeu. lib.3.in 3.formula, n.8.Georg.allega. 8.à num.6.Andr. & Scribentes cõmuniter in cap 1.de alienat.feud.patern. dum tractatur de feudo ex pacto, & prouidentia non hæreditario, quod debetur filijs, vt filijs, non vt hæredibus, qui tenentur eſſe hæredes prædeceſſoris, & concludunt facto inuentario non teneri ſeruari diſpoſitionem defuncti quatenus tangit feudum. Secùs verò non confecto inuentario, & ſi bona debeantur ex contractu, prouidentia, & diſpoſitione maiorum iure
21 proprio. Et tum, quia ſemper quis intelligitur promittere pro ſe, & hæredibus, d.l.ſtipulatio, & latiſsime Iaſ.in d.l.ſi ſic, ſicut prouidere pro ſe, & hæredibus, l.pactũ, ff.de probat. Surd.deciſ.322. Coſta in praxi conuentional. clauſ.79. Franc.de Põte vbi ſup.n.30.
22 & 31.vbi dicit: Quòd quando adeſt dictio taxatiua deſignat perſonalitatẽ; & ſic nimirũ, ſi hæredes non cõprehendit iure proprio venientes, & etiã iure hæreditario, voluerunt Aretin. Alex. & cæteri in d.l.ſtipulatio iſta, & in d.l. ſi ſic, quòd probat tex.in l. qui in futurum, §.1. ff.de pact.

23 De vi, & effectibus huius dictionis tatũ videndi ſunt Rebuf.in l pratum, 31.ff.de verb.oblig. Octauia. Vulpeç. de præpoſit.& aduerb.in dict. tantũ, ex quo Auguſtinus Barboſa in tracta. de clauſul. exornauit dictionem, tãtũ; dictione 349. Cened.pp.canonic. ſingul.21.Cardin.Tuſch.pract.concl.to. 2.lit.D.concl.388.n.4.& ſeqq.

24 Hæc tantum dictio eſt exceptiua, & limitatiua, reſtrictiua, & excludit ſicut dictio tantummodo, vt in l.Iulianus, & in l.& non tantum, ff.de petit.hæredit.& in l.his ſolis, ff.de condict.indebiti, & in l.aduerſus, C.ſi aduerſus tem iudicatam, & in l.his ſolis, C.de reuocand.donation. Azeued.in l.2.titul.3. lib.8.Recopilat.num.2. Franchis deciſ.123.nu.4.Seraphin.deciſ.257.n.2. Rota Romana per Farinacium deciſ. 740.num.4 & 600.num.7 tom.1.parte 2.Et excludit diuerſa, & ſeparata, non autem connexa, & pertinentia ad diſpoſitionẽ expreſſam, Rota Romana per Farinac.deciſ.442.nu.3.tom.1. part.2.

25 Similiter hæc dictio excludit omnes caſus præter expreſſos, & continet negationem quoad alios, vt in l.qui aliena, §.libertos, ff.de negot.geſt. Surdus deciſ.291.n.19.& de aliment. tit.1.q. 2.n.2.Flamin.de reſign.benefi.lib.13. q.5.n.47.Caldas de renouat.emphyt. q.11.n.15.& impedit extenſionem ad non expreſſa.

26 Dicta tamen clauſula appoſita in aliqua conceſsione excludit omnes alios iudices præter illos, quibus antea competebat iuriſdictio generaliter in ijdem cauſis, vt in l.1. C.de offic.Præfecti vrbis, Barboſ.in l.1.art.4.n.106. ff.de iudic.

27 Nec dicta dictio excludit caſus ſimiles, vt notant gloſ.in l.ob æs, C.de præd. minor. & in l.ſi mora, verbo, dumtaxat, ff.ſoluto matrimonio, & in l.vlt.

l.vlt.C.de reuocar.donat. Lara in l.ſi qvis à liberis,§.idem ius, nu.49. ff.de liber.agnoſc.Surdus d.q.2.nu.10. Gutier.lib.1.canonic.qq.c.14.n.5.& lib. 3.pract.q.15.num.23. Paul.Montan. de tutel.c.37.n.66. Pater Thom.Sãchez lib.7.de matrimon.diſput.31.nu. 6.Ceual.commun.contra commun.q. 504.n.4.Caldas de empt. & vendit.c. 14.n.23.& cap.20.n.15.& cap.28.nu. 4.Cenedo ſingul.21.n.1.Melch.Phoebus deciſ.Luſitaniæ, deciſ.54.nu.14. Attamen appoſita in lege continente caſum fauorabilem, vel pium impedit extenſionem ad caſus ſimiles, vt per Viuium tom.2.commun.opin. lib.9. tit.34.n.64. Benedict.Aegidius in repet.l.ex hoc iure,ff.de iuſt. & iure,p. 1.c.11.n.39.

28 Poſita in lege noua non eſt ſufficiẽs ad inducẽdam correctionem alterius legis,Cotta in memorabili, verb.tantùm, pag.839.vbi pag.841.aſſerit nõ tollere ea, quæ nobis de conſuetudine competunt.

29 Operatur,vt diſpoſitio,ſeu contractus non tranſeat ad hæredes, vt in l. non ſolũ,§.tale,ff.de liberat.leg.Bart. in l.qui in futurum,§.1.ad fin.ff.de pactis,Anton.Gom.tom.2.var.c.11.nu. 13.Rebuf.in comment.ad d.leg. Pereira d.c.20.ſed non excludere hæredem promittentis,tenet Zened.ſingulari 21.num.3. In dubio enim ſemper perſona hæredis cenſetur comprehenſa licèt expreſſa non ſit per l.iuriſgẽt. §.Prætor,ff.de pact.Rota Roman.per Farinac.deciſ.361.n.3. in nouiſ.

30 Impedit extenſionem l.qui aliena, §.libertos,ff.de negot.geſt.& in l.3.§. cum Titio,ff.de adimend.legat. Habet enim negatiuam implicitam, ita quòd aliter fieri non poſſit, vt in c. cũ Eccleſia Sutrina,vbi glo.de cauſa poſſeſsionis,& proprietatis, Aym.Crauet de antiquit.p.4.nu.113. Et in materia fauorabili perſonam non excludit, in qua eadẽ eſt æquitas,Alexã. Raud. de analog.cap.15. num.84. Octauianus Vulpecul.in dicto loco, verſ.Et quod.

31 Franc.de Ponte in d.tit.4.§.6. nu.32. aſſerit,quòd doctrina Bart.in d.l.ſtipulatio dum adeſt dictio taxatiua,& etiã Bal.in l.fin.C.de action.empti,redditur dubitabilis, niſi reſpondeatur cum Iaſone,quòd ſint verba Bar. & nõ partium ſicut reſpondet ad text.in d.§ de vendendo,& non habet eorum conſideratio,quòd hæres cenſetur vna, & eadem perſona cum defuncto,ſi defunctus noluit tranſgredi promiſsionem ab eo factam, propriam eius perſonã.

32 Et magis dubitabilem tenet aliam opinionem Bald.in d.ſuis conſilijs, vt idẽ met promittens poſsit contrauenire ſtante clauſula prædicta, quando alio iure,& vt alius vult euincere: nam tunc ſemper eſt eadem perſona, quæ promittit, & quod videtur aduerſari textui in l.ſi vẽditrici, C.de reb.alien. non alienand. in quo fiſcus repræſentans matris perſonam ex nouo iure quæſito, & ſicut alius euincere volebat, quando enim eſt hæres repræſentat propriam perſonam defuncti, merito obſtat exceptio: ergo quanto magis eidem defuncto, ſi hæres, vt alius non poteſt euincere,nec ſeparatio inuentarij illudque hoc beneficiũ, quod conſideratur in hærede,& lex illi tantùm tribuit,conſideratur in defuncto, & ſi hæres licèt vere ſit alia perſona, tamen repellitur, etiam quòd veniat iure proprio;quia tenetur,& eſt obligatus ſeruare diſpoſita per defunctũ, quanto magis propria principalis obligatio tenebit illum obligatum quocũque iure contrauenire prætendat. Nã verum eſſe, inquit Ponte, ſemper dicere contrauenire propriæ obligationi, & multa hinc inde dixit Tiraquel. de retractu conuentional.§.1.gloſ. ſa 6.

QVAESTIO XXXIX.

An emptor omittens denũtiare, vel fuerit contumax agat de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Emptor reuertitur ad venditorẽ, quando res ab illo auſertur.*

2 *Emptor tenetur, vt ei recurſus detur contra venditorem denũtiare venditori litem motam.*

3 *Emptor poſt rem euictam non habet regreſſum contra venditorem, ſi illi litem non denunciauit, vel omiſit denunciare.*

4 *Emptor præſumitur, quòd cauſam perdiderit propter ignorãtiã iuris venditoris.*

5 *Denuntiatio fit etiam ſcienti litem motam, vt requiratur, & inuitetur ad ſuſcipiendam litem, & quod detur illi copia libelli authentica, vt etiam latè ſcripſimus quæſtion 4.*

6 *Hæc tamẽ reſolutio patitur plures declarationes nõ infructuoſas, quarũ prima eſt, vt non procedat, quã do venditor de dolo conuenitur.*

7 *Ampliatur etiamſi venditor ſciat litem emptori motam eſſe.*

8 *Declaratur, vt cauendũ ſit ab ijs, qui opinãtur præſentem venditorẽ non eſſe laudandum.*

9 *Subdeclaranda eſt, quando venditor non tantũ agnouit litem motã, ſed etiam illam proſequutus ſolicitatoris officioque fungens.*

10 *Declaratur, quòd litis denũtiatio eſt neceſſaria, & ſi venditor promittat ſe litem defenſurum, quoniam intelligitur, ſi modo fiat nunciatio in forma iuris.*

11 *Declaratur etiam, quòd nũtiatio litis motæ non eſt omittenda, etiamſi apertè conſtet de iuſtitia euincentis.*

12 *Nec omittenda eſt nuntiatio, quando promiſſum fuit de euictione quomodocumque res euincatur,*

13 *Declaratur omittenda ſit, quando vendẽs ſe obligauit defendere abſque vlla denuntiatione.*

14 *Omitti etiam poteſt denuntiatio, quando venditor ſe occultat, vt denunciatio ad eum non perueniat.*

15 *Declaratur, quòd omnes authores debent laudari, ſi plures ſocij ſint, aut hæredes, qui vendiderunt.*

16 *Emptor contumax tempore ſẽtẽtia, non habet regreſſum contra vẽditorem de euictione.*

17 *Data contumacia emptoris ſentẽtia videtur lata contra eum non propter defectum iuris, ſed propter negligentiam ſuam, & ſibi debet imputari.*

18 *Emptor, qui paſſus eſt, eo cõtumace liquidari cauſam, tũc magis ex contumacia, quàm quia bonam cauſam non habuit.*

19 *Declaratur, ſi emptor totam cauſam pertractauit, licèt in actu ſententiandi fuerit contumax, actionem habet de euictione.*

20 Ven-

20 *Venditor non comparendo in iudicio videtur eſſe in culpa, & tenetur de euictione.*

21 *Euictio, & defenſio promiſſa in inſtrumento operatur, quòd aliàs ex iuſta cauſa venditor non teneatur, vt teneatur.*

22 *Expenſæ litis licèt non debeantur propter iuſtam cauſam litigandi, tamen ſi ſint promiſſæ, debentur ſubſiſtente iuſta cauſa.*

23 *Emptor non comparens in iudicio, nec faciens defenſiones neceſſarias amittit regreſſum de euictione.*

24 *Sententia lata contra emptorem, qui non fecit defenſiones neceſſarias, videtur lata propter contumaciam emptoris, quàm quòd malam cauſam habuerit, vt ſupr numero 18.*

25 *Sententia lata contra debitorem contumacem non præiudicat creditori.*

26 *Sententiæ effectus vbicunque ſe extendit ad præiudicium alterius, quā illius cōtra quem eſt lata, nunquam talis ſententia præiudicat tertio, quando eſt lata contra cōtumaciam eius.*

27 *Emptor cōtumax in ſentētia ſi in reliquo proceſſu nō fuit cōtumax, non amittit beneficium euictionis.*

28 *Emptor verus contumax in ſententia ſi in reliquo proceſſu nō fuerit contumax amittit beneficium euictionis.*

29 *Verus contumax dicitur, qui fuit citatus peremptoriè, & potuit comparere, & non comparuit.*

30 *Emptor non comparendo, non videtur ſine culpa, quia per præſentiā ſuam potuiſſet iudicem trahere in ſuam ſententiam.*

31 *Emptor non defendens ſententiā latam in ſuum fauorem, eſt in maiori culpa, quàm venditor, qui non comparuit.*

Licèt hæc quæſtio aliquantulum tractata fuit in quæſtione quarta, deſeruiet in eius explicationem, & hic planiùs explicabitur, quod illic omiſſum fuit. 1 Cum tamen emptor multoties reuertitur ad venditorem, quoties res ab illo aufertur, vel rei reſtitutio datur, l. ſed vbi, ff. de minor. 2 Teneatur tamen emptor denuntiare litem venditori antequam ſententia feratur, & teſtes aperiantur, l. emptor, vbi gloſſa 1. & Doctores, C. de euictio. l. ſi rem, quam, §. fin. ff. de euict. & in gl. 1. 3 in l. ſi cum, C. de euictio. quoniam emptor poſt rem euictam, non habet regreſſum contra venditorem, ſi illi litem non denuntiauerit, l. ſi parentes, vbi Baldus, C. de euiction. l. 1. C. de peric. & commod. rei vend. l. 36. tit. 5. p. 5. Gigas de penſionibus, quæſtion. 77. nu. 8. & 20. Cardoſo in praxi iud. verbo, emptio, num. 19. Caldas de empt. 4 & vendit. nu. 65. vbi latè. Et ratio ſit, quia venditor ſciuiſſet meliùs rem vēditam defendere, cùm magis ſit certus, & inſtructus de iure ſuo. Quod obtinet, etiamſi emptor ſit benè inſtructus, & inſtrumenta defenſionis habeat, gloſſa magna in l. 32. titulo 5. parte 5. Rubeus in l. non ſolùm, §. morte, ff. de noui operis nuntiation. num. 418. qui reſpondet ad textum in l. in fundo, 53. ff. de euictio. ibi: Quoniam parū inſtructus eſſet: vbi videtur probari contrarium, ſi benè eſſet inſtructus, vt per Socin. in l. 2. §. fin. num. 14. ff. ſoluto matrimon. quoniam illa inductio,

ductio, quia ſit à contrario ſenſu per
5 argumentum admitti non poteſt. Vnde præſumitur, quòd emptor cauſam perdiderat propter ignorantiam iuris venditoris, vt in d.l.emptor, & latiùs explicauimus d.quæſt.4. requiritur enim, vt illic diximus, quòd denuntiatio fiat etiam ſcienti litē motam, vt requiratur, & incitetur emptor ad ſuſcipiendam litem, & quòd illi detur copia libelli, authētica, quibus nō interuenientibus, vel altero illorum deficiente emptor amittet euictionis beneficium; quia paria ſunt non facere,
6 vel minus facere, l.quoties, ff.qui ſatiſdare cogantur, quibus eſt addendus Couarrub.lib.3.variarum reſolut.cap.17.illat.1.

7 Hæc tamen reſolutio plures patitur declarationes non infructuoſas. Et ſit prima, vt non procedat, quādo emptor de dolo cōuenitur, vt notat Gregor.Lopez in l.32.tit.5.part.5.in medio. Quod ampliatur etiamſi venditor
8 ſciat litem emptori notam eſſe, vt reſoluit Bart.in l.denuntiaſſe, in princip.ff.de adulter. Angelus in l.venditor, nu.3.ff.de iudic. Couarrub.lib.3.variarum, cap.17.num.3.Capicius deciſion.106.num.2. Aluarus Valaſc.de iure emphyteut.quæſt.27.numer.13. Caldas Pereira dict.cap.31. num.66.
9 Quare cauendum eſſe exiſtimo ab his, qui opinantur præſentem venditorē non eſſe laudandum, Capic.dict.deciſion.num.2.Ripa in l.2.§ voluntatem, num.19.ff.ſoluto matrimon.

10 Sed hoc eſt ſublimitandum, quando venditor non tantùm agnouit litē motam, ſed etiam illam proſecutus, ſollicitatoris officioque fungens, defendere procurauit, vt tradit Afflict.in c.1. ſi de feudo vaſſallus, n.10.Cald.vbi ſuprà, n.67.

11 Huiuſmodi litis denūtiatio eſt neceſſaria, & ſi venditor promittat ſe litem defenſurum; quoniam intelligitur, ſi fiat nuntiatio in forma iuris: ita reſoluit Decius conſ.74.ad finem, Philip. Corn.conſ.255.lib.3. Nec vrget ex hoc eam clauſulam effectu carere, quā obrem dubitauerit Decius in dict.cōſil.quoniam, vt conſideraui glos. in l.33.tit.5.p.5.ſatis operatur, quādo per eam inuitus tenetur iudicium ſuſcipere, & litem defendere.

12 Agens de euictione, qui non denuntiauit ſibi litem motam, nō eſſe audiēdum, quamuis probare velit iuſtā fuiſſe euictionem, & ſic bonam fidem agnouiſſe, licèt vera & communis ſententia ſit, quam in d. quæſt.4. tradidimus, non fore neceſſariam ſententiā, quam reus vult oſtendere, iuſtè rē tradidiſſe, non propterea excuſatur ab hac denuntiatione, vt reſoluit Decius dict.conſ.74.glo. in verbo, poſſe, in fine, in l. emptorem, ff.de action. empt. communem dicit Gratus conſ.1. nu.57.lib.1.Capic.d.deciſ.106. poſt nu.2.Ripa in d.§ voluntatem, numer.21. Rebuf.tom.3.ad ll.Gallic, tit.de dilat. art.5.glo.vnica, num.37. vbi inquit, etiam [illegible]tori notoriè nullum ius habenti fore [illegible]nuntiandum: & ita ſeruari in praxi, cum [illegible] ſemper denuntiare ſoleamus, ſaltem [illegible] petendum intereſſe, & expenſas ab eo, qui alienam rem vendidit.

13 Nec eſt etiam omittenda litis denūtiatio, quamuis promiſſum ſit de euictione cū clauſula quomodocumque res euincatur, gloſ.in l.cùm pœna, ff. de arbitris, Caldas Pereira in d. c. 31. nu.72.

14 Addendum tamen eſt, quando vendens ſe obligauit defendere abſque vlla denuntiatione, vt probat glo.in l. Herennius, 63.ff.de euictio. Abbas in cap.fin.de emption.& venditione, num.6.Anton.de Burgos ibi, limitat. 7.Angelus in l.emptor, C. de euictio. & Iacob.in l.venditor, ff.de iudic. Felinus in cap.cum contingat, de reſcriptis.

15 Et etiam omitti poteſt denuntiatio; quando venditor ſe occultat, vt denuntiatio ad eum perueniret, & nō appa-

Digitized by Google

apparet, l. ſi ideò, 55. § fin. ff. de euict. Iaſon. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi Prætori, num. 4. ff. de noui oper. nuntiat. & quomodo fiat citatio, latè diximus d. quæſt. 4.

16 Vltimò eſt addendum, omnes authores eſſe laudandos, ſi forſan plures ſocij ſint, aut hæredes védiderunt, vt in l. ſi rem, la 2. §. 1. ff. de euiction. Felinus in d. c. cum contingat, de reſcriptis, Caldas Pereira in dicto loco, num. 77.

17 Emptor contumax tempore ſenté tiæ latæ nõ gaudet beneficio euictionis contra venditorem, l. ſi ideò, ff. de euiction. Corneus conſ. 236. colum. 2. lib. 1. Decius conſ. 74. Riminald. conſ. 147. num. 8. lib. 1. & conſ. 274. lib. 2. n. 8. Laurent. de Pinu. conſ. 91. num. 1. Franciſcus Marcus deciſion. 293. par. 2. Capicius deciſ. 106. num. 4. Surdus deciſione 22. num. 1. Ariſmin. Tepat. tom. 2. variarum, tit. 423. de euiction. c. 3. Sempronius Accio deciſ. Archiepiſcopatus Barenſis, 68. num. 7. & 8. Anton. de Tremol. in add. ad Bonacurſo ad tit. quibus mod. ſuo nom. ciuiliter agendum, fol. mihi 26. Cauallinus de euiction. §. 5. num. 5. Et ratio videtur eſſe ſecundùm Abb. in dict. c. fin.

18 quia data contumacia emptoris ſenté tia videtur lata contra eum non propter defectum iuris, ſed propter negligétiam ſuam, & ideò imputari ſibi debet, & non venditori, Cremenſis ſingular. 88. Riminaldus dict. conſ. 274. num. 8 & propterea dicebat Angelus in d. l. ſi ideò, & ibi Salycet. quòd iſta eſt mirabilis præſumptio, quòd abſens, qui ſuccumbit, videatur potius ſuccumbere ex eius contumacia, quã propter defectum iuris: quod eſt intelligendum ſecundùm Bar. in l. ſi ſuperatus, ff. de pignor. quando emptor paſſus eſt cauſam eo contumace liquidari; tunc enim magis ex contumacia, quàm qui bonam cauſam non habuit, videtur ſuccumbere, Rebuf. tit. de dilat. art. 5. gloſ. vnic. num. 18. Cauallin. d. §. 5. ſub num. 5. Ioan. Maria Riminal

19 dus d. conſ. 274. num. 12. Quod declaratur, ſi totam cauſam emptor pertractauerit præſens, licét in ipſo actu ſententiandi fuerit contumax, nihilominus habebit beneficiũ euictionis contra venditorem; quia eius præſentia illo actu prolationis ſententiæ nihil profuiſſet, l. ſi rem, §. fin. ff. de euictio. cum Bart. ſentiunt Salycet. in l. 1. q. vltima, C. de pericul. & commod. rei védit. & in l. emptor, num. 7. C. de euict. Bart. in l. ſi ſuperatus, Baldus in l. 2. C. quibus res iud. non noc. Abbas in cap. penultimo, de re iudicata, Ioã. Maria Riminald. d. conſ. 274. num. 12. Dec. conſ. 74. num. 4. Couarrub. vbi ſuprà, num. 9. Abbas conſ. 45. num. 2. lib. 2. quod eſt declarandum, ſi ex inſpectione actorum apparere poteſt, quòd abſens contumaciter iuſtè ſuccubuiſſet, non debet nocere ſententia condemnationis, Baldus in l. 2. C. de cõtr. iud. tut. & propterea ſecundùm Rab. in d. §. morte, num. præcitat. poterit probari per emptorem, quòd ſuccubuit propter defectum iuris, probando ſe ſuccubuiſſe propter exceptionem ex perſona venditoris ſibi obſtanté, vel probando ſententiam latam ex falſis allegationibus, argumen. l. ſed & ſi vtriuſque, ff. de euiction. & in l. Prætor, §. Marcellus, & ibi glo. ff. de iudic. Mattheſilanus notab. 18. Idem erit, ſi emptor fuit abſens ex iuſta cauſa, quia tũc ſibi talis ſententia non nocebit, Bald. in cap. 1. in fine, ſi de feud. vaſſal. ab al. interp. fuerit, allegat gloſſam 2. in dicta l. 2.

20 Venditor non comparendo in iudicio videtur in culpa fuiſſe, & teneri de euictione ad intereſſe, iuxtà l. ſi con-

21 trouerſia, C. de euiction. & l. ſi cùm quæſtio, & in l. ſuper emp. eodem tit.

22 Et eo maximè procedit, quando in inſtrumento venditionis promiſſa eſt defenſio rei, & de euictione eius, & promittendo intereſſe, & licét aliàs dictum intereſſe de iure non poſsit peti,

ti, ex quo promiſſum eſt, ex conuen-
tione tale intereſſe debetur, per ea,
quæ in ſimili ponit Baldus de expenſ.
in l.non ſolùm,& ibi Angel. ff.de rei-
23 uendicar.& in l.3 §.ſi rem,ff.de leg.3.
& in Auth. nt.generaliter, C.de Epi-
ſcop.& Cleric.& quòd notat in Auth.
de iudic.§.oportet,per gloſ.ibi, quam
ſequitur Angelus,& Anton. de Butr.
in cap.finem litibus,de dolo,& contu-
macia,vbi volunt, quòd licèt aliàs iu-
ſta cauſa litigandi excuſet ab expenſis
in l.qui ſolidum,§.etiam,ff.de lega.2.
Tamen ex quo, & ibi ſunt promiſſæ
debentur: ita eſt dicendum,quòd da-
to,quòd licèt aliàs iſtud intereſſe non
poſsit peti ex aliqua cauſa, ex quo ta-
men eſt promiſſum,deberetur: in quo
intereſſe non ſolú habetur ratio pre-
tij ſoluti, ſed etiam quomodocumque
aliter interſit, in l.euicta res,la 2.& in
l.ſi in vendirione,ff.de euictionib.Sed
24 tamen quando emptor numquam vo-
luit in iudicio comparere, nec per ſe,
nec per alium non poteſt agere de eui
ctione, quoniam non comparendo in
iudicio, nec faciendo defenſiones ne-
ceſſarias amittit regreſſum de euictio-
ne in dict.l.emptor fundi, C.de euict.
& in l.1.C.de peric.& commod.rei vé
dit.& in dict.cap.fin.de emptione, &
venditio.nam eo caſu vt ſupr.diximus
magis ſententia videtur lata propter
contumaciam eius, quàm quòd malá
cauſam fouerer,dict.l.ſi ideò, ff.de eui
ction.Ioan.Maria Rimin.d.cōſ.274.à
num.7.benè facit,quod notat.Bart.in
d.l.ſi ſuperatus,ff.de pignorib.vbi vo-
25 luit,quòd ſententia lata contra debi-
torem contumacem non præiudicet
creditori.Ita Riminald.vbi ſupr.num.
26 9.Anto.de Burgos in dict.cap.fin. qué
ſequuntur ibi Imola,quòd vbicumque
effectu ſententiæ ſe extendit ad præ-
iudicium alterius, quàm illius contra
quem eſt pronuntiatum, numquam ta
lis ſententia præiudicat tertio, quádo
eſt lata allegando contumaciam.Pro-
pterea magis procederet, quando em-
27 ptor præſupponeretur, quòd fuiſſet
verus contumax tempore ſententiæ:
quoniam dato, quòd aliàs ſola contu-
macia in ſententia,vbi in reliquo pro-
ceſſu non fuiſſet, per hoc emptor non
perderet beneficium euictionis,nō mi
nus quàm ſi non fuiſſet contumax, vt
declarant Bart.in dict.l.ſi ſuperatus,
& Baldus in l.2.C.quibus res iudicata
non nocet:& probatur in l.ſi rem, §.ſi
cum,& ibi notata, ff.de euictionibus.
28 Tamen vbi eſſet verus contumax tem
pore ſententiæ amitteret tantùm be-
neficium euictionis,ita concludit Bal
dus in l.1.C.de contractibus iudic. &
in l.ſi ideò,ff.de euiction.quoniam ex
quo fuit verus contumax ſibi impute-
tur quare ſibi, & alijs viam præcluſe-
rat,vt in l.Herennius, in fin.ff.de eui-
29 ction. Quis autem verus contumax di
catur habetur in l.ex conſenſu, §.fin.
ff.de appellation. & ille dicitur verus
contumax, qui fuit citatus perempto-
riè,& potuit comparere,& non com-
paruit,ita per illum textum colligunt
Bart. & Angel. & Doctores in l.Di-
uus,ff.de in integrum reſtitut.& habe
tur in l.poſt edictum, ff.de iudic.& An
gelus in l.properandum, §.ſin autem,
C.de iudic.Stephanus Gratian. tomo
2.diſceptat.forenſ.364.num.12. Ma-
ranta de ordine iudiciorum, 6.p.mem
bro 2.num.8. Tiraquel. de vtroque re
tractu,§.9.gloſ.2.Lancellotus de atté
tat.2.p.cap.12.limitat. 5..num. 163.
Socinus in tractatu de citatione, art.
27.numer.28.latè, & copioſè in l.ad
peremptorium,ff.de iudicijs, à nume-
ro 119.

30 Tandem emptor non comparendo
in iudicio, nec aliquid faciendo vide-
tur in culpa,quoniam per præſentiam
ſuam potuiſſet trahere iudicem in ſen
tentiam ſuam in l.ſi tres,ff.de arbitris,
Ioannes Maria Riminald.d.conſ.274.
31 numero 17. Imò in maiori culpa eſſe
poreſt emptor in non comparendo
defenſioni ſententiæ in eius fauorem
latæ vt tenet Riminald. d. conſ.274.
num.

num.22. Anto. Gaſpar Theſaur. lib. 2 quæſt. 23. num. 25.

QVAESTIO XL.

An emptor agat de euictione, ſi ſequuta ſit per iniuriam, vel iudicis imprudentiam?

SVMMARIVM.

1 *Emptor non agit de euictione, ſi ſententia fuit lata per imprudentiam, vel errorem iudicis.*

2 *Sententia iudicis iniuſta eſt caſus fortuitus.*

3 *Hoc eſt intelligendum; quando emptor fuit cauſa iſtius iniuſtitiæ.*

4 *Siuè culpa ſit emptoris, ſiuè vẽditoris, & iudex per iniuriam iudicauerit ſemper enim periculum eſt emptoris.*

5 *Imprudentia iudicis, culpa iudicis eſt.*

6 *Sententia lata contra fideiuſſorẽ per iniuriam iudicis, non illius culpa, fideiuſſori non nocet.*

7 *Textus in l. ſi per imprudentiam, ff. de euictionibus, continet iniquitatem.*

8 *Quando facto iudicis iniuria, vel iniuſtitia cauſatur, conſultum eſt emptori aduerſus iudicem.*

9 *Si iudex non eſſet ſoluendo, tunc emptor non ageret de euictione, quia eſſet caſus fortuitus.*

10 *Quod non procederet, ſi iudex nullo ſeruato ordine ſententiam tuliſſet; quia tunc non tenetur, & num. 11.*

12 *Nec de caſu inſolito videtur ſe obligaſſe.*

13 *Emptor euictione ſequuta per iudicis iniuriam, vel imprudentiam non agit de euictione, etiamſi ampliſsimis verbis, & generalibus de euictione promiſſum ſit.*

14 *Euictio promiſſa ex quocumque caſu, & facto non continet caſum penitùs inſolitum.*

15 *Limitatur, niſi eſſent appoſita verba pugnantia, quandocumque, & qualitercumque, per quæ venit in materia euictionis caſus fortuitus, & inſolitus, & inopinatus.*

16 *Caſus fortuitos in ſe ſuſcipiens, vel eis renuntians de inſolitis non intelligitur.*

17 *Fallit concluſio, quando emptor emiſſet à fiſco, vel à Republica.*

18 *Declaratur etiam, quando iudex iniquè ſententiaſſet propter inimicitias habitas cum venditore.*

19 *Siuè inimicitia orta ſit ante venditionem, vel poſt.*

20 *Refertur practica articulandi circa hoc.*

21 *Nec etiam emptor agere poſſit reſpectu intereſſe, & expenſarum.*

22 *Emptor de euictione agere poſſit, quando venditor illi promiſit de euic*

euictionè ſequuta per iudicis imperitiam.

23 *Quod non procedit, quando iudex omni ordine prætermiſſo procederet de facto, & quando omitteretur exceptio reſpiciens ordinē ſubſtancialem.*

24 *Quod fallit quando vēditor promiſit emptorem defendere de iure, & de facto.*

25 *Fallit etiam, quando ſententia lata fuiſſet per iniuriam iudicis ipſo emptore, & venditore præſentibus.*

26 *Quod extenditur etiamſi venditor non fuiſſet præſens ſoli ſententiæ, ſed ea poſteà fuerit intimata.*

27 *Euictio ſubſequuta ex ſententia lata à iudice incompetente, de ea emptor agere non poteſt.*

DOctores omnes in l. ſi per imprudē tiam, ff. de euiction. hanc quæſtionē intractarunt, & Menochius conſ. 361. à num. 1. Gaſpar Anton. Theſau. lib. 2. quæſt. foren. 23. à nu. 17. Ludou. Rodulfin. conc. 6. poſt tract. de Principis poteſtate, Ariſmin. Tepat. tom. 2. variar. ſentent. titul. 423. cap. 7. Cæſar Manento deciſione Senatus Mantuani, 15. num. 42. Paulus Aemilius Verālus deciſ. 317. Gutier. de iuram. p. 1. cap. 61. numero 10. & 17. Cauallinus §. 5. de euictionibus, numero 7. Ioannes Caſtellus Sotomaior lib. 4. vltimarum voluntat. cap. 42. numer. 109. Carrot. de remed. contra ſentent. except. 70. à nu. 66.

1 Emptor non agit de euictione, ſi ſententia fuiſſet lata per imprudentiam, vel errorem, vel iniquitatem iudicis, text. in dict. l. ſi per imprudentiam, ff. de euictionibus, l. 36. tit. 5. p. 5. vbi glo. fin. Anton. Gomez tomo 2. var. cap. 2. num. 39. Didacus Parez in l. 2. tit. 7. lib. 5. Ordinament. fol. 195. col. 1. Couarrub. lib. 3. var. c. 17. nu. 9. l. emptor, C. de euiction. Bald. conſil. 460. in fine, lib. 4. Philippus Corneus conſ. 325. colum. 2. lib. 1. Rimin. conſ. 171. lib. 4. Bartol. in l. exceptione, numer. 4. & ibi Paulus de Caſtro, & Angel. ff. de fideiuſſor. Vincent. Carrot. de except. præiudicialibus, except. 70. à n. 66. Et ratio ea eſſe poteſt, quia ſen
2 tentia iudicis iniuſta eſt caſus fortuitus, qui emptori currit, l. neceſſario, ff. de peric. & cōmod. rei vēd. l. C. eod. tit. §. autem, Inſtit. de empt. & vend. c. 1. de noua forma in feud. ibi: iniuſtè, vel iniuſtè.

3 Hoc tamen eſt intelligendum, quādo emptor fuit cauſa iſtius iniuſtitiæ aliàs poſſet agere de euictione, gloſſa in d. l. ſi per imprudentiam, & gloſſa in dict. l. exceptione, & ibi Bart. & Paul. ff. de fideiuſſorib. Bar. Salycet. in dict. l. ſi per imprudentiam, cōmuniter cōcludunt, quòd ſiuè culpa ſit emptoris, ſiuè venditoris iudex per iniuriam iudicauerit, ſemper enim periculum eſt emptoris, Burgos in d. cap. final. de emp. & ven. n. 14. Cauallin. d. §. 5. n. 8. & 9. Carrotius ſupr. num. 68. & ſecun
5 dùm Bartol. Ratio eſt, quia imprudentia iudicis culpa iudicis eſt, (imperitia enim culpæ annumeratur) qui fecit illū iudicem in illo officio, & ideò non datur regreſſus emptori cōtra vēditorē cū caſus fortuitus ad ipſū expectet. Hoc tamen videtur contra tex. in d. l. exceptione, ff. de fideiuſſorib. vbi videtur, quòd iniuria iudicis nocet, ſi culpa illius, qui damnatus fuit, illud accidit, vnde Doctores, vt vtràque ſaluēt, quòd ſententia lata contra fideiuſſorē per iniuriam iudicis, non illius culpa fideiuſſori non nocet, & ita procedit, quod diſponitur in d. l. exceptione. Et ratio differētiæ eſt, quia in cauſa euictionis res pertinet principaliter ad emptorē, d. l. neceſſario, nō immerito,

ſi

Digitized by Google

6 ſi omne periculum ipſi imputatur, ſed in alio negotium pertinet principaliter ad dominum, non ad fideiuſſorem; quia tunc iniuria non imputatur ipſi fideiuſſori, ſed domino principali, vt aiunt Abbas in dict. cap. fin. numero 6. & ibi Ancarran. numer. 10. Anton. de Burgos nu. 14. Couarrub. d. c. 17. illat. 10. Rodolfin. d. concl. 6. n. 3. Rub. in l. non ſolùm, §. morte, n. 474. dicit, quòd d. l. ſi per imprudentiam continet iniquitatem, quia emptor non debet carere re, & pretio: patet, quia vbi venditor paciſcitur, ne teneatur de euictione, recuperat tamen pretium, l. emptorem, §. fin. ff. de actionib. empti, & ſi dura lex ſit eſt ſeruanda, l. proſpe-
7 xit, ff. qui, & à quibus: iſta tamen durities non procedit vẽditoris facto, Menochius tamen conſil. 888 numero 6. & 22. lib. 9. vbi ait, quando ſequitur euictio rei alienatæ, vel permutatæ, etiamſi aliquo caſu non tenetur de euictione is, contra quem ſequuta eſt, tamen recuſare non poteſt reſtituere pretium, vel aliam rem loco pretij acceptam, Rodolfinus vbi ſuprà, numer. 2. vbi dicit, quòd aut ſumus in diſpoſitione legali: & tunc, qui non tenetur de euictione, nec tenetur ad reſtitutionem pretij, vt ait Caſtrenſ. in l. emptorem, §. fin. num. 3. aut ſumus in pacto, & tunc ſunt diſtinguendi tres caſus per Paul. de Caſtro ſub nu. 2. vbi ſuprà.

8 Quãdo tamen iudicis facto iniuria, vel iniuſtitia ſententiæ cauſatur, eſt conſultum emptori aduerſus iudicem, ſecundùm gloſſ. in dict. l. ſi per imprudentiam, actione in factum; quia litem ſuam fecit, l. ex maleficijs, §. ſi is, qui, ff. de actionibus, & obligation. l. filiusfamiliàs, ff. de iudic. §. ſi iudex, Inſtitut. de obliga. quæ ex quaſi delict. naſcuntur. Sed quid ſi iudex non eſſet ſol-
9 uendo; tunc non ageret emptor de euictione, quia venditor non tenetur de caſu fortuito. Tamen prædicta non
10 procederent, ſi iudex nullo ſeruato ordine iudiciario tuliſſet ſententiam;
11 quia tunc non tenetur ipſe emptor, l. fiſtulas, §. frumenta, ff. de contrahenda emption. quia non videtur ſe obligaſſe in caſu iſto inſolito, Angelus conſil. 177. quem ſequitur Alexand. in addit. ad Bart. in d. l. exceptione, Gozadinus conſ. 94. nu. 42.

13 Emptor ſequuta euictione per iudicis iniuriam, vel imprudentiam, non agit de euictione, etiamſi amplis verbis, & generabilibus de euictione promiſſum fuiſſet. Ruinus conſ. 77. num. 5. lib. 1. Couarrub. vbi ſuprà, Menoch. in d. conſ. 361. ſub num. 1. Rodolfinus d. concluſione 6. num. 4. Et etiam, quia
14 euictio promiſſa ex quocumque caſu, & facto non continet caſum penitus inſolitum. Cardinalis Tuſchus tom. 3. practicarum, concl. 361. nu. 29. latè, & copioſè Caſtellus Sotomai. lib. 3. cõtrou. c. 3. n. 80. & infra n. 16. latiùs explicabitur.

15 Tamen reſtringitur, niſi eſſent appoſita verba pręgnantia, quandocumque, & qualitercumque, per quę veniret in materia euictionis etiam caſus fortuitus, & inſolitus, & inopinatus, gloſſa ſingularis in dicta l. cùm pœna, ff. de arbitris, Aretinus in §. final. Inſtituta de contrahenda emptione, Alex. cõſ. 4. n. 3. lib. 1. in l. ſi domus, §. 1. ff. de leg. 1. Gozad. conſ. 14. nu. 22. & conſ. 63. num. 9. Gratus conſ. 163. num. 2. lib. 2. Riminal. conſ. 362. num. 6. lib. 2. Iaſo. in l. fideiuſſor, §. Prætor ait, ff. qui ſatiſdar. cogantur, Dec. cõſ. 287. in fin. Rolan. à Valle conſ. 67 num. 10. lib. 4. Caſtellus Sotomaior vbi ſuprà, numero 96. Vincentius Carrot. dict. exceptione præiudiciali, 70. num. 5. Nam hoc procedit propter verba prægnan-
16 tia, nam regulariter caſus fortuitos in ſe ſuſcipiens, vel eis renuntians de inſolitis non intelligitur, vt in dict. §. frumenta, l. habitatores, l. ſi merces, §. ſi vis maior, ff. locat. Bartol. in l. ſed & ſi quis, §. quæſitũ, ff. ſi quis caut. vbi Fulg. nu. 11. Iaſo. num. 33. Ceual. to. 2. quæſt.

quæſt.702. Caſtellus Sotomaior d.c. 3.num.80.Surdus conſ.34.num.4. & * deciſion.326.num.52. Franciſcus de * Claperis deciſio.44.n.4. & deciſ.83. * Hieronym. Laurent.deciſ.133. nu.8. * Marta deciſ.1.Viuius deciſ.264. Ric. * collect.478.Maranta conſ.148.Coſt. * in praxi conuent.clau.31.Ariſm.Tep. tom.1.tit.94.etiamſi renuntiatio fuiſſet iurata, Seraphin.de priuileg.iuramenti,ibi additio,num.4.Gratian.tomo 1.diſcept.195.nu.78.Et caſus fortuitus dicitur factum iniuſtum ſuperioris,l.Lutius,ff.de euictionibus, Rota Genuæ deciſion.56.Craueta conſ.92. & conſ.233.Tepatus d.tit.94.Bart.in d.l.in exceptione,quæſt.2.Nata conſ. 181.num.4.lib.1. Cum caſus inſolitus ſemper in generali ſermone cenſetur exceptus, etiamſi ſit promiſſus caſus fortuitus. Bart.per textum in l.Seia, § medico,ff.de ann.legat. Nata conſ. 21.num.2.lib.1.& conſ.256.n.5.& 6. lib.2. Hugo de Celſo conſ.18.Andr. Gail deciſ. Imperial.23.lib.2. Aegid. Boſ.de remiſ.merced.in praxi crimin. Cardin.Mātica de tac.& ambig. cōu. tit.de locat.8.à nu.2. Marcus Anton. de Amatis deciſion.141.à num.5.Gratianus tom.2.diſcept.222. Surd. conſ. 445.lib.3.Aluar.Valaſ.de iur. emphy. q.17.Gutierrez de iuramento,c.24.à num.6.

17 Principalis concluſio non habet locum,quando emptor emiſſet à fiſco, vel Republica;quia licèt res ſibi euincatur per iniuriā, vel imperitiam iudicis, tamen emptor habet regreſſum de euictione contra venditorem. Romanus ſingulari 761.vbi allegat text. cum gloſſa in l.2.§.grani, verbo,iniuriam,ff.de adminiſtr.rer.ad ciuit. pertinent.Et ratio poteſt eſſe, quia iſtud damnum ſentit Reſpublica ſuo facto, & culpa, cum talem iniuſtum iudicem conſtituerit,l.damnum, ff. de regulis iuris.

18 Declaratur principalis concluſio, ſiuè iudex iniquè ſententiaſſet propter inimicitias habitās cum venditore;quia hoc nō debet nocere emptori. Bartolus in l. ſtipulatio iſta,in fine principij,ff.de verborum obligation. per l.ſi merces,§.culpæ,ff.locati, Carrotius de locato,4.parte, titul.de culpa,quæſt.8.& in tract.de except.præ-

19 iudiciali.vbi ſupr.num.70.Subdeclara,hoc verum,ſi inimicitia orta ſit ante venditionem,ſecùs,ſi poſt, quia caſus contingens poſt venditionem emptoris eſt,l.Lutius,ff.de euict. Iaſ.in d. l.ſtipulatio iſta,col.vlt. Couar.d.c.17. ſub num.10.Ruinus conſ.59. num.14. lib.4.Carrotius d.except.præiudiciali 70.n.71.

20 Vnde in actu practico duo ſunt deducenda,& articulanda,ſcilicèt,odiū, & hoc non ſimpliciter, ſed quòd præceſſerit,ex quibus venditor poſteà tenebitur, & in dubio non præſumitur odium præceſsiſſe, & ſic venditorem eſſe abſoluendum,iuxtà notata in l.cū actum,ff.de negotijs geſtis,Iaſon. poſt Bartolum in l.non ſolùm,§.ſciendum, numero 9.ff.de noui operis nuntiat. Alciatus reg.tertia,præſumpt.1.nu.2. Craueta conſ.205.numer.9.Bald.in l. matrem,col.2.C.de probat. Aretinus in cap.in præſentia,col.4. verſ.Vidēs tamen,vbi Dec.col.6.de probat. Abb. in c.per vos,col.1.in fin.de condit. appoſit.Bald.in l.2.col.2.ff.ſoluto mat. Marſil.in Rubric.de fideiuſſor. nu.47. Romanus conſ.113. Menochius de præſumpt.lib.5.præſ.2.n.10. Carrot. d.except.n.73.

21 Ampliatur etiā, vt emptor non poſſit agere reſpectu intereſſe,& expēſarū.Menoch.conſ.relato 361.ſub n.1.

22 Limitatur cōcluſio, vt nō procedat quando venditor promiſiſſet de euictione ſequuta per iudicis imperitiā; quia tunc emptor de euictione agere poterit contra venditorem: nam cum verba promiſsionis ſunt clara,& ſpecifica ab ipſis, recedendū nō eſt. Rub.in d.§.morte,n.474.Rolan.à Valle cōſ. 67.nu.10.lib.4.

De-

Declaratur hoc non procedere,
23 quando iudex omni ordine prætermiſſo procederet de facto, quia cum id connumeretur caſui fortuito,& inſolito venditor tenetur de euictione, ex quo emptor non intelligitur ſuſcepiſſe in ſe caſum prorſus inſolitum, & incogitatum, ſecus ſi iniuria fieret per iudicem, per errorem iuris, & facti, ſeruato tamen ordine iuris, quia iſte caſus ſæpè accidit ſecundum naturam iudiciorum, vt eleganter ait Angel. de Vualdis conſ.76. prætermittendum eſt, num.2. Marſil.in ſing.354. in fin. Dec. conſ.74. ſub numero 2. Cauallin. dict. §. 5. num. 46. Rodolfin. dict. concluſ. 6. num.6.

Vnde infertur, quòd ſi exceptio excuſsionis per partem allegata ordinē iudicij ſubſtātialem reſpiciens omitteretur, ſequuta euictione per iudicis imperitiam, agi non poſsit de euictione: etiamſi promiſſum fuiſſet de euictione, etiam per iudicis imperitiam, vt ait Menoch. dict. conſ. 361. num.26. lib.4. Rodolfinus dict. num.6.

Hoc tamen fallit quando venditor promiſit emptorem defendere de iure, & de facto, & venditor fuiſſet in culpa in non appellando, quia ſi feratur
24 ſentētia per iniuriam iudicis, vēditor de euictione tenetur, ex quo ius infertur in iudicio, ſecundum Rodolfin. vbi ſuprà, num.8.& Cauallin. dict. §.5.num.22.

Limitatur etiam, quando ſenten-
25 tia lata per iniuriam iudicis contra emptorem lata fuiſſet ipſo emptore, & venditore præſentibus, quia tunc emptor regreſſum habet de euictione contra venditorem, quia ipſe debuiſſet appellare, vt ait Alex. ad Bart. in dict. l. ſi per imprudentiā, ff. de euict. & ibi Fulgoſ. num.6. Rodolfin. vbi ſuprà, num.9.

Extenditur etiamſi venditor non
26 fuerit præſens ſoli ſententiæ, ſed ea poſteà fuerit intimata ei, & denuntiata per venditorem, vt ſua putauerit intereſſe, appellet, vt ait Fulg. in dict. l. ſi per imprudentiam, ſub num.7. verſ. idem dixerim, ff. de euictionibus.

Euictio tandem ſubſequuta ſit ex
27 ſententia lata à iudice incompetenti, de ea emptor agere non poteſt, gloſ. in l. ſi dictum, §. ſi compromiſero, ff. de euict. Roman. ſing.12. Ant. de Burg. in cap. ſi venditori, num.15. de empt. & vendit. Ferrara in praxi in forma libelli venditionis in verbo promittens, num. 9. Menoch. conſ.361. num.2. & num.26. lib.4. Caſtillo Sotomaior, lib.4. vlt. volunt. cap.42. num.109.

QVAESTIO XLI.

An emptor compromittens, & ſuccumbens agat de euictione?

SVMARIVM.

1 *Emptor non poteſt agere de euictione, ſi de re empta fecerit compromiſſum, & fuerit res euicta per ſententiam arbitri.*

2 *Ampliatur, vt procedat, ſi compromiſſum fuerit factum de iure.*

3 *Et aſsignatur ratio, quia huiuſmodi ſententia per appellationem reſcindi non poſsit.*

4 *Limitatur ſi compromiſſum fuerit factum in ipſum venditorem, & ipſe tulerit laudum cōtra emptorem, tunc enim poterit agere emptor.*

Hh Limi-

5 *Limitatur etiam, & habet locum euictio, ſi emptor fuit virtute ſtatuti coactus ad compromittendum.*

6 *Declaratur dummodo non ſit factum poſt tempus à ſtatuto præfixum.*

7 *Limitatur, vt euictio locum habeat quando iudex compellit ad compromittendum.*

8 *Etſi adſit conſenſus partium in arbitro dato à iudice, datur coactio reuerentialis.*

9 *Euictio debetur, etſi detur ſententia per arbitros, quando venditor promiſit de euictione quomodocumque, & qualitercumque res euincatur.*

10 *Coactus ad compromittendum quid facere debeat.*

11 *Sciens ſe poſſe compelli ad aliquid faciendum, etſi ſponte faciat dicitur compulſus facere, & laudandus eſt.*

12 *Hoc tamen eſt intelligendum in his, quæ de ſui natura non ſolent fieri niſi à coacto, ſecus in compromiſſo.*

13 *Emptor deferens iuramentum euincenti, tunc non poteſt emptor agere de euictione.*

14 *Emptor poteſt recuſare iuramentum ſibi delatum, ne perdat actionem de euictione.*

15 *Emptor non agit de euictione quando prorogauit iuriſdictionem iudicis incompetentis.*

DOctores omnes hanc quæſtionem diſputarunt in l. ſi dictum, §. ſi compromiſero, ff. de euict. l. 36. tit. 5. part. 5. & ibi Greg. Lopez gloſ. 3. & in gloſ. 6. l. 24. tit. 4. part. 3. Anton. Gomez lib. 2. var. cap. 2. num. 40. Didac. Perez in l. 2. tit. 7. lib. 5. ordinamenti, gloſ. 1. pagin. 194. colum. 2. Ferrara in forma in praxi in forma libell. in cauſ. vendit. §. promittés, n. 9. Couar. lib. 3. var. cap. 17. num. 7. Henriq. Roſental. in tract. de feud. cap. 8. de fine, & effectu, & conſeruat. concluſ. 31. à num. 1. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 14. num. 48. Cæſar Vart. deciſ. Bononienſi 27. num. 21. Carroz. deciſ. 36. num. 10. Stephan. Gratian. tom. 2. diſcept. foren. 227. à num. 1. Cauallin. §. 5. num. 15. de euict. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 31. num. 31. * * *

Emptor ſi ſuper lite mota de re empta fuerit compromiſſum, & per ſententiam arbitri fuerit ei res euicta,
1 non poteſt agere de euictione, l. ſi dictum, §. ſi compromiſero, ff. de euict. gloſſa fin. in cap. fin. de empt. & vendit. Alex. conſ. 4. num. 2. lib. 3. Rimin. Sen. conſ. 93. colum. 4. num. 16. lib. 1. Roman. ſingulari 468. Cremenſ. ſingul. 31. & Corſetus ſingul. 115. Imol. conſ. 82. Paul. de Caſtro conſ. 309. lib. 1. Surd. conſ. 452. num. 29. lib. 3. Iaſ. in l. ſi domus, §. de euictione, num. 12. ff. de leg. 1.

Quamuis cõpromiſſum fuerit factũ
2 de iure, Butr. in cap. vlt. in fin. num. 8. de empt. & vendit. & ibi Ant. Burg. num. 15. Quaſi iſta ſententia non poſ-
3 ſit reſcindi per apellationem, vt per Annan. in d. cap. fin. num. 13. latè additio ad Bart. in l. ſocietatem 77. §. arbitrorum, in verb. dictum, ff. pro ſocio; cũ reſpectu euictionis æquiparetur talis compromiſſarius iudici incompetenti, à quo ſi declaretur euictio, emptor non habet regreſſum de ea contra venditorem, Menoch. conſ. 361. num. 2. lib. 4.

4 Reſtringitur, vt non procedat, ſi fuerit compromiſſum factum in ipſum ven-

venditorem, & ipſe tulerit laudum contra emptorem, tunc emptor poterit agere de euictione, quia facto emptoris rem perdidit, l.2. in fin. C. de aſſertione tollend. Specul. in tit. de arbitr. §. reſtat, verſ. ſed pone, Roman. dict. ſing. 463. Cremenſ. ſingul. 31. Alex. in dict. conſ.4. lib.3.& in dict. l. ſi domus, ff. de euictione in princip.

Nec etiam principalis concluſio 5 habet locum quādo emptor fuit coactus ad compromittendum ex forma ſtatuti, quod operabitur tamquam compromiſſum fictum, ex neceſſitate habet vim, vt ſit commiſſa ſtipulatio de euictione, Bald. in l. vlt. num. 3. C. de iudic. Cardin. in cap. fin. quæſt. 4. de empr. & vendit. & ibi Imol. num. 3. & 7. Cauallinus vbi ſuprà, num. 17. Lanfrancus in cap. quoniam contra, num. 18. de probat. quaſi iſti arbitri potiùs habeant vim iudicum delegatorum, quàm arbitrorum, propter iuriſdictionem, quam obtinent Bart. in l. vlt. in 2. notab. C. de iudic. Iaſ. in l. ſi conuenerit de re iudicat. Socin. conſ. 27. colum. 4. lib. 1. Surdus de aliment. tit. 8. priuil. 56. à num. 33. Gratian. tom. 2. diſcept. 227. num. 4.

Declaratur dummodò compro- 6 miſſum non ſit factum poſt tempus à ſtatuto præfixum. Vnde, quia in tempore nō fuit petitum, dicitur compromiſſum voluntarium, non neceſſarium, Alciatus in l. ſi quis maior, num. 30. C. de tranſact. & ibi Bartholom. Bertazol. num. 310. Prout etiam quando eſſemus in caſu claro, & liquido; vel vbi fingeretur lis, aut aliquid ſimile, quia in his caſibus nulla poteſt eſſe coactio, Bart. in l. poſt rem, ff. de tranſact. Angel. in l. cum hi, §. ſi cum lis, numero 3. ff. de tranſact.

Procederet etiam quando iudex 7 cogeret partes ad compromittēdum cum videt cauſam non poſſe terminari, vel quia diu fuit litigatum, nam etiam hoc caſu debebitur euictio, cùm hoc ſit compromiſſum neceſſarium, ex quo datur iuriſdictio iſtis arbitris tamquam iuris iudicibus, Caputaq. deciſ. 166. part. 1. Quamuis enim eligantur de conſenſu, tamen attenditur magis iuſſus iudicis, qui dat illis iuriſdictionem, Pariſ. ad Bart. in l. fin. in verb. eligendos, C. de iudicijs, poſt Angel. in l. arbitro, numero 8. ff. qui ſatiſdare cogant. & in conſ. 192. numero 31. Et ratio 8 eſt, quia licet adſit conſenſus partium in arbitro dato à iudice, nihilominus non poteſt negari, quòd non detur aliqua coactio ſaltem reuerentialis, l. ſi quis maior, ibi: Nullo cogente emperio: C. de tranſact. §. fin. Inſti. de rer. qualitate, & different. Blanc. de compromiſſis, quæſt. 10. num. 5. verſ. & ratio. Silentium enim propter reuerentiam potiùs reputatur contradictio, quàm conſenſus, Bal. in l. 1. num. 12. C. de bon. matern. Grat. dict. diſcept. 227. num. 6. Nec procedit principalis concluſio ſi emptor probet ſe ideo ſuccubuiſſe, quia venditor non fecit ei bonum ius, Bart. in l. libera, num. 10. C. de ſent. & interlocut. omn. iud. Cauallin. d. §. 5. num. 18.

Annotādum præterea id, quod refert Alex. in l. ſi patroni, nu. 15. ff. ad Treb. de euictione, authoritate gloſ. 9 cōmuniter receptæ in l. cū pœna, ff. de arbitris. Inquit enim gloſ. ſi quandocūque opus fuerit, euictionē tibi promittā, licèt tu litem eadem re ortam compromiſeris, fueritque per arbitrorum ſententiā euicta teneri me etiam de euictione, Aret. in §. Inſtit. de em pt. & vendit. Alex. conſ. 4. num. 3. & ibi addit. lib. 3. Gozad. in conſ. 14. nu. 22. & conſ. 63. num. 9. Gratus conſ. 163. num. 22. lib. 2. Rimimal. conſ. 362. num. 6. lib. 2. Cœpola cautela 132. Tria faciunt Imola in dict. l. ſi domus, ff. de euictione, num. 2. ff. de

leg.1.& ibi Bald. Aſinius in praxi iudic.§.1.cap.7.num.12.& 13. Gratianus dict.diſcept.227.num.7.

10 Nec ſufficit compromiſſum eſſe neceſſarium, tamquam factum ex forma ſtatuti, cum etiam opus ſit, vt conſtet in actis, quòd iudice cogente fuit deuentum ad tale compromiſſum, quaſi actus dicatur ſponte geſtus, antequam quis compellatur, licèt ad illud poſſet compelli, prout in ſpecie declarat Salycet. in l. vlt. in fin. num. 4. C. de iudic. & ſequitur vbi Iaſ. numero 6. idem Iaſ. conſ. 22. num. 5. lib. 1. Gratian. dict. diſcept. num. 10.

11 Nequè obſtat, quòd ſciens ſe poſſe compelli ad aliquid faciendum, dicatur illud facere compulſus, quamuis actum ſponte faciat, l. nouiſsimè 7. ff. quod falſo tutore, Auth. geſt. eſſe dicat: & ibi Bald. quòd paria ſunt facere coactus, vel metu coactionis, & gloſſa ibi in verb. metuebat, Dec. in l. cum te, num. 4. C. de tranſact. Maſcard. tomo 2. de probat. concluſ. 1054. num. 26. Prout dicitur de eo, qui ſoluit nulla coactione adhibita, dicitur inuitus ſoluere, ſi ſciebat ſe poſſe compelli. Ioann. Andr. in cap. bona fides in princ. de regul. iur. lib. 6. Abbas conſ. 60. num. 4. lib. 1. Dec. conſ. 25. Bar. in l. creditor. verſ. tertiò quæro, ff. de ſolut. Vnde metus ſtatuti iuſtus timor dicitur ad hoc, vt quis dicatur inuitus facere, etiamſi ab eo non petatur, vt multis ſimilibus probat Felin. in cum M. Ferrar. num. 21. de conſtit. Ancarr. conſ. 159. col. 3. in princ. verſ. quartò probo, vbi cõcludit, quòd potiùs eſt laudandus qui facit de neceſsitate virtutem, & ſponte promittit, poſtquam legis ordinatio præceſſerit: quod ſequitur Soc. conſ. 263. num. 10. lib. 2. Aretin. conſ. 24. num. 9. Bertazol. in l. ſi quis maior, num. 303. C. de trãſact. Blancus de compromiſſis, quæſt. 9. num. 93.

12 Quod tamen intelligendum eſt in his, quæ de ſui natura non ſolent fieri niſi à coacto, ſecus in compromiſſo, quod etiam à non coacto fieri ſolet, prout reſpondet Felin. in cap. vlt. ſequitur Bernazol. in dict. l. ſi quis maior, num. 303. quæſt. 21. C. de tranſact. Ioann. Franc. de Sancto Nazar in cap. cum M. Ferrar. num. 181. de conſtit. Gratian. dict. diſcept. 227. num. 17.

13 Ampliatur, vt procedat quando emptor detulit iuramentum euincenti, quia tunc emptor non poteſt facere de euictione contra vẽditorem. Cremenſis ſingulari 115. Ant. de Burgos in cap. fin. num. 14. de empt. & vendit. Bart. in l. manifeſtæ, num. 6. de iureiurand. Aretin. in pract. dicit, notandum in §. item ſi quis poſtulante, num. 8. Inſtit. de actionib. vbi Iaſon, num. 84. Alexand. in dict. l. manifeſtæ, num. 8. Cœpol. in cautel. antepenul. & Bart. in l. atqui natura, §. cum me abſente, num. 5. ff. de neg. geſt. & Imola in dict. cap. fin. dicunt, quòd emptor non tenetur reſpondere poſitionibus actoris: quod comprobatur, cum prohibitus alienare, aut de re aliqua diſponere, non poſsit ſuper ea iuramentum deferre, Iaſ. in l. 2. num. 123. C. de iur. emphyteut. cum enim iuramentum, & tranſactio æquiparentur, l. 2. ff. de iur. iurand. Vnde quemadmodum non poteſt emptor tranſigere, neque poterit dictum iuramentum deferre, Cauallinus dict. §. 5. numero 20. Franciſcus Marc. deciſ. 586. in fin. part. 1. 14 Imò emptor poteſt recuſare hoc iuramentum ſibi delatum, ne perdat actionem de euictione contra principalem authorem ſuum, quia ſi lis decideretur per iuramentum, non eſſet danda dicta actio. Iaſon in §. item ſi quis poſtulante, numero 84. Inſtit. de act. poſt Angel. ibi num. 10. quod priùs voluit Bart. in dict. l. manifeſtæ, num. 6. & ibi Alexand. num. 4. Gratianus dict. diſcept. 227. num. 41.

quod

quod etiam ampliatur, quòd non teneatur de euictione, ſi res euincatur per confeſſionem emptoris, niſi doceatur de veritate confeſſionis. Seraphin. Oliuarius deciſ. 1024. num. 5.

15 Nec emptor agit de euictione, quando prorogauit iuriſdictionem illius iudicis, qui ei competens non erat, quia ſi victus fuerit non aget de euictione contra venditorem, gloſ. in dict. §. ſi compromiſero, in verb. feci. Roman. ſing. 12. Anton. Burg. in dict. cap. fin. num. 15. & ratio eſt, ſecundum Bald. in 2. lectur. quia illud fecit nulla neceſſitate cogente. Salycet. tamen in dict. §. ſi compromiſero, videtur ibi contrarium dicendum, quia ordinarius eſſe non deſinit, & ab eius ſententia appellatur, & iuriſdictionem habet, quam non habet arbiter, vt l. 1. ff. de arbitris: reſpondendum eſt, quòd iuriſdictio illius iudicis Ordinarij prorogatur, non alteratur, ſed cum ſuis qualitatibus cenſetur prorogatus, l. 1. & ibi Paul. de Caſtro, ff. de iudic. Verùm, quia illud fit voluntariè, venditori non præiudicat, l. ſi qui ex conſenſu, C. de Epiſcop. audient.

QVAESTIO XLII.

An ſi emptor de facto extra iudicium rem perdat, habeat regreſſum de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Emptor promittens emptori defendere de iure, & de facto an teneatur defendere manu armata?*

2 *Defenſio de iure, & de facto intelligitur de modo licito, & iuxta poſſe, non tamen de vi maiori.*

3 *Defenſio cum armis non venit ex natura actus.*

4 *Verbum illud de facto poteſt intelligi ciuiliter, & ſecundum naturam contractus, videlicet, in iudicio.*

5 *Venditor promittens emptorem defendere de iure, & de facto obligat ſe etiamſi per iniuriam iudicis res euincatur.*

6 *Quando proceditur nullo iuris ordine ſeruato talis caſus dicitur inſolitus, & inopinatus.*

7 *Si venditor promiſit emptori ſe velle teneri de euictione, quæ ſequeretur de iure, vel de facto, quòd ſi iudex nullo iuris ordine ſeruato de facto proceſſerit, tunc venditor non tenetur ad id, quod de raro euenit.*

8 *Reſtringitur concluſio principalis, quando emptor fuit expulſus de facto, & manu armata per tertium propter odium venditoris.*

9 *Et procedit quando talis inimicitia ſuborta erat ante venditionem factam, ſecus ſi poſt, & ibi ſubdeclaratur.*

10 *Textus in l. Lucius, ff. de euictionibus explicatur.*

11 *Reſtringitur ſecundò, vt non procedat in priuato venditore, quia iſte non tenetur manu armata emptorem defendere, non in Principe, vel ſuperiori.*

12 *Promiſſio Principis de defendendo non fit ex natura contractus particularis.*

13 *Aduertendum eſt primò, quòd iſta promiſsio de defendendo de facto, non obligat ad defendendum conuentum iniuſtè.*

14 *Aduertendum eſt ſecũdò, quòd promittens defendere de facto, & reſtituendo violentiæ, eſt intelligendum ſi requiſitus fuerit ab emptore.*

15 *Aduertendum tertiò, quòd emptor violenter eiectus nullam habet contra venditorem actionem.*

16 *Moleſtare, vel controuerſiam mouere paria ſunt.*

17 *Moleſtare dicitur, qui turbat in iudicio, vel extra iudicium, & de facto.*

18 *Moleſtia infertur non ſolùm agendo, ſed etiam reſiſtendo.*

19 *Moleſtare dominũ dicitur colonus, qui portionem non ſoluit.*

20 *Moleſtare dicitur hæres, qui poſt cautionem præſtitam recuſat bona conſignare vſufructuario.*

21 *Moleſtare dicitur hæres vſumfructuarium, quando vult retrahere legitimam, vel Trebellianicam.*

22 *Hæres iuſſus non moleſtare legatarium non poteſt agere interdicto quorum legatorum.*

Modeſtare dicitur hæres, qui petit bona deſcribi vſufructuario debita.

24 *Moleſtiã ſi teſtator iubet vxori non inferri, intelligitur de moleſtia malo animo illata.*

25 *Proprietarius, qui promiſit vſumfructuarium non moleſtare, poterit petere cautionem de vtendo, & fruendo.*

26 *Hæres iuſſus non moleſtare vxorem vſufructuariam poterit petere cautionem de vtendo, & fruendo.*

27 *Turbare quemquam non dicitur qui de iure agit.*

28 *Quando aliqua dictio eſt vniuerſalis, includit caſus, qui alias non includerentur.*

29 *Moleſtare tunc dicitur, qui de iure turbat, quando verba prohibitionis ſunt generalia, & multùm pugnantia.*

30 *Moleſtare prohibitus etiam verbis generalibus, poteſt quæſtionem iuſtam inferre.*

31 *Teſtator non poteſt aliquem priuare in caſu, in quo iuſtam legatario infert moleſtiam.*

32 *Moleſtare dicitur hæres qui cum poſsit pro re aliqua iuſtè moleſtare, iniuſtam infert moleſtiam in alia re.*

33 *Moleſtare dicitur hæres vſumfructuarium, quando penſionem non ſoluit.*

34 *Moleſtare non dicitur, qui ſupplicauit, & reſcriptum impetrauit, ſi tamen illo non eſt vſus.*

35 *Moleſtare non dicitur, qui proteſtatur de iure ſuo.*

36 *Heres excuſatur, quando legatarium moleſtat ex noua, & ex ſuperuenienti cauſa.*

37 *Moleſtare non dicitur, qui id facit ex cauſa ſibi præbita per aduerſarium.*

Mo-

38 *Moleſtia, quando prohibetur intelligitur tam ratione iuris futuri, quàm præteriti.*

39 *Hæres excuſatur, quando iuſtā infert moleſtiam legatario.*

40 *Hæres excuſatur, quando petit creditum ſuum, & fuit ſolùm prohibitus moleſtare in bonis teſtatoris.*

41 *Hæres poteſt detrahere fideicōmiſſum ſibi debitum, etiamſi prohibitus fuerit moleſtari in ſuis bonis, & hæreditate.*

42 *Moleſtare non dicitur hæres, qui controuerſiam mouet, ſi ea nō habuit effectum.*

43 *Turbare non dicitur quis per vnicum actum, ſed requiritur perſeuerantia.*

44 *Moleſtia facti etiam effectu nō ſequuto ſufficit ad priuationem ordinatam à teſtatore.*

45 *Hæres, qui ignoranter moleſtat legatarium excuſatur.*

46 *Prouocato parcendum eſt, ſi ſe defendit.*

47 *Hæres moleſtans legatariū excuſatur, ſi fuit à legatario prouocatus.*

48 *Hæres repudiando hæreditatem dicitur moleſtiam inferre.*

49 *Hæres excuſatur ſi non ipſe, ſed ſua familia moleſtauerit.*

50 *Excuſatur etiamſi hæres ipſe neceſſitate adſtrictus legatarijs moleſtiam intuliſſet.*

51 *Excuſatur quoties legatarij remiſiſſent pœnam priuationis.*

52 *Refertur deciſio Senatus Supremi in cauſa Marchionis de los Velez anno 1622.*

1 VEnditor promiſit emptorem defendere de iure, & de facto, an teneatur defendere manu armata contra volentem ſpoliare? Bart. in l. ſtipulatio iſta habere licere, ff. de verb. oblig. tenet, quòd venditor non tenetur armata manu emptorem contra violentiam defendere: & ibi ſequuntur Angel. Franc. Aretin. Alexand. Paul. de Caſtr. Iaſ. & alij Doctor. communit. Bald. in l. non ſolum, §. ſi ſtatus, ff. de procurat. vbi ait, quòd ſi promitto te defendere de iure, & de facto, intelligitur de modo licito, &
2 iuxta poſſe, non tamen de vi maiore, quia caſus fortuiti non debentur, niſi quatenus ſpecificantur: idem Bald. Paul. de Caſtro, Salycet. & alij in l. fin. C. de actionib. empti, Barbat. & Abb. Imola in cap. fin. extra de empt. & vendit. Roman. in rub. de arbitris, num. 15. Angel. Aretin. in §. actionum, colu. 11. Inſtit. de act. Dec. conſ. 74. num. 3. Pract. Papienſ. in forma libel. in cauſa vendit. verſ. & legitima defenſione, Gozadin. conſ. 94. numero 42. Marſil. ſingul. 354. Nata conſil. 151. lib. 1. Roland. à Valle
3 conſ. 45. lib. 3. & ratio eſt, quia defenſio cum armis non venit de natura contractus, l. fin. C. de action. empt. igitur dicta verba hoc non comprehendunt, l. inſulam, ff. qui potiores, in pignor. hab. l. damni, §. 1. ff. de damni infecto, Cauallin. dict. §. 5. ſub num. 22. Item ratio eſt, quia venditor non videtur promiſiſſe factum alienum, l. ſtipulatio iſta, poſt princ. ff. de verb. oblig. quia iſte eſt caſus fortuitus. Vnde non eſt de natura contractus, nec eſt enumeratus in l. ſed & ſi quis, §. quæſitum, ff. ſi quis caut.

Verbum illud de facto poteſt intelligi ciuiliter ſecundum naturam con-
4 tractus, videlicet, in iudicio non ſolum de iure producendo iura ſua, ſed etiam de facto ſuſcipiendo in ſe iudicium ſuis ſumptibus, & expenſis: hoc

Digitized by Google

enim in facto conſiſtit: nec tenetur venditor ex propria natura contractus hoc facere, ſed ſufficeret, quòd aſsiſteret emptori ſecundum Iacob. de Aret. qui hoc tenet in l. damni, ff. de damno infect. per l. ſi parentes, C. de euict. ſed ſi promiſit modo prædicto, verba videntur hoc importare. Poteſt etiam ſecundum Bart. illũ verbum intelligi alio modo, vt teneatur defendere de iure, & de facto, id eſt, quòd non feratur ſententia iniuſta, & ſi feratur vult teneri, & ſic renũtiare, l. ſi per imprudentiam, ff. de euict. Hæc ſecunda intelligentia reprobatur ſecundum Bald. in l. fin. C. de act. empt. & ibi Paul. de Caſtro, Salycet. Alex. Aretin. & Iaſ. in dict. l. ſtipulatio iſta, Nata conſ. 181. num. 2. lib. 1. Angel. conſ. 72. Andr. Siculus conſ. 22. lib. 2. Roland. à Valle conſ. 45. in fin. lib. 3. & ratio eſt, quia caſus fortuitus poſt perfectã venditionẽ pertinet ad emptorẽ, l. 1. C. de peric. & cõmod. rei vend. l. neceſſario, ff. eod. ſed factum iniuſtum ſuperioris reputatur caſus fortuitus, l. Lutius, ff. de euict. Igitur illa verba hoc importare non poſſunt. Imò ſecundum Angel. in cõſ.
5 176. quando venditor promiſit emptorem defendere de iure, & de facto, & quod plus eſt, obligat ſe etiam ſi per iniuriam iudicis res euincatur: hoc pactum intelligitur, quando per ignorantiã iuris, vel facti iudicis euinceretur res, qui iudex ſeruato ordine iuris proceſsit: ſecus verò ſi prætermiſſo ordine iuris procederet, & res euinceretur: nam tunc non teneretur.
6 Et ratio eſt, quia quando proceditur nullo iuris ordine ſeruato talis caſus dicitur inſolitus, & inopinatus, de quo non tenetur. l. fin. ff. de pignorat. act. quod conſ. Angeli ſequitur Alex. in dict. l. ſtipulatio, colum. fin. Barbat. in d. cap. fin. colum. penul. Dec. conſ. 79. colum. penult. Gozadin. conſ. 94. num. 42. Nata dict. conſ. 181. colum. 2. Roland. à Valle in d. conſ. 45. num. 22. lib. 3. Alex. in d. l. ſtipulatio iſta dicit de mente Angeli, quòd ſi venditor
7 promiſit emptori ſe velle teneri de euictione, quæ ſequeretur de iure, & de facto, quòd ſi iudex nullo iuris ordine ſeruato de facto procedit, quòd tunc venditor non tenetur, quia non eſt veriſimile, quòd venditor voluerit ſe obligare ad hoc, quod de rato venit, argum. l. ſi fiſtulas, ff. de contrah. emptione, ſed ſi iuris ordine ſeruato male iudicauit per ignorantiam, ſeu alio modo, tunc tenetur, quia de iſta videtur ſenſiſſe venditor.

Principalis concluſio declaratur duobus modis.

Primò, vt non procedat, quando
8 emptor fuit expulſus de facto manu armata per tertium, qui fecit propter odium venditoris: nam tunc venditor tenetur ex natura contractus, etiamſi non eſſet dictum, quia tunc dicitur procedere culpa venditoris, l. ſi merces, §. vis maior, ff. locati, l. penult. in princ. ff. ſolut. matrim. quem ibi ſequuntur DD. tradit Ruin. conſ. 85. ſub num. 5. verſ. ſecundo, lib. 1.

9 Hæc declaratio procedit, quando talis inimicitia ſuborta erat ante vẽditionem factã, ſecus ſi ſuborta eſſet pòſt, quia tunc venditor non tenetur de aliquo caſu ſuperueniente poſt vẽditionem celebratam, l. Lutius in princ. ff. de euict. dict. l. 1. C. de peric. & comm. rei vend. & ita tenent, & concludunt Bald. Alberic. Salycet. & Paul. de Caſtr. in dict. l. fin. C. de act. empt. Roman. Alex. & Iaſ. in dict. l. ſtipulatio iſta, vbi Iaſ. dicit, hoc eſſe clarum, quia venditor non tenetur de aliquo caſu quando non habet cauſam retro. Vincent. Carroz. de except. except. 70. à num. 71. Contra hanc ſubdeclarationem tenet Ruin. conſ. 85. num. 11. lib. 1. qui mouetur, quia Bart. in dict. l. ſtipulatio iſta loquitur indiſtincte, & quia d. ct. l. Lutius non loquitur, quando emptori fuit res obligata in iniuriã venditoris,

ſed

ſed quando fuiſſet ab alio, & à quocumque oblata, ſecundum Bart. in l. creditor, ff. de ſolut. Recedendũ tamẽ
10 non eſt à communi opinione: nam d. l. Lutius loquitur generaliter, ſiue culpa, & inimicitia venditoris, ſiue non ſuperueniat factum poſt venditionẽ, & traditam poſſeſsionem, & ideo generaliter eſt intelligenda, arg. l. 1. §. hoc generaliter, ff. de leg. præſtand. & facit ratio, quia venditor tenetur ad factum momentaneum, id eſt, ad tradendum, quo impleto eſt liberatus, vt notat in Auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus venditionem, & in l. ab emptione, ff. de pactis, merito ſequuta traditione periculum ad eum non expectat, ſed ad emptorem, d. l. 1. C. de peric. & comm. rei vend. & hanc eſſe rationem, dict. l. Lutius conſiderat Ruin. in conſ. 77. num. 8. lib. 1. quæ ratio habet locum in caſu noſtro, quando inimicitia poſt venditionem, & traditionem ſuperuenit, & ideo debet eadem diſpoſitio militare.

11 Nec enim procedit in priuato venditore: nam hic non tenetur manu armata emptorem defendere, & non in Principe, vel alio ſuperiori, nam tunc tenetur defendere emptorem manu armata, per cap. 1. de offi. de legat. lib. 6. Ancarran. conſ. 87. Annania in cap. cum olim in fin. de accuſat. Cauallin. dict. §. 5. num. 24. de euict. Alex. conſ. 191. lib. 6. Mantic. de contractib. lib. 4. tit. 27. num. 45. Gozadin. conſ. 65. num. 13. & conſ. 96. num. 45. Dec. & Cagnol. in l. non videntur, ff. de regul. iur. Ferrara in praxi in forma venditionis, verſ. & legitima defenſione, num. 2. & ibi Maſuerus.

12 Hæc declaratio procedit, quando promiſsio Principis de defendendo non fieret ex natura contractus particularis: ſed ſi talem promiſsionem facit quando vendit rem particularẽ, ſecus eſt, quia tunc ex natura contractus non tenetur Princeps defendere armis: ita Bart. in procemio digeſtorum, num. 7. ſequuntur Alex. & Iaſ. in d. l. ſtipulatio iſta.

In hac materia notanda ſunt plura.
13 Primò, quòd iſta promiſsio de defendendo non obligat ad defendendum conuentum iniuſte, ſed intelligitur ſi iuſtè poſsit defendere, & non aliter, Dyn. per illum text. in l. ſi quis in graui, §. ſi maritus, ff. ad Syllanianum, refert, & ſequitur Franciſcus Aretin. in d. l. ſtipulatio iſta: nam ſi intelligeretur pro defenſione iniuſta vtiquè obligaretur iſte promittens ad cõmittẽdum dolum futurum contra l. ſi vnus, §. illud, ff. de pactis, nam ſicut dolo facit, qui plus petit, quàm debeat, ita etiam reus debet agnoſcere bonam fidem, & quilibet defenſor, ſuper quo eſt videndus text. & etiam gloſ. & ibi per Bar. in l. at quia natura, §. ſi me abſente. ff. de neg. geſt. & quod notant gloſ. & Doctores in cap. fin. de præſcript.

14 Secundò eſt notandum, quando exprimitur, quòd promitteret eum defendere de facto reſtituendo violẽtiæ illatæ, hoc eſt, intelligendũ ſi eſſet requiſitus ab emptore, aliàs iſta promiſsio contineret illicitum; quià quis non poteſt defendere vim illatam alteri in ſuis rebus, niſi ſit requiſitus ab eo, cui infertur vis: voluit Innot. in cap. ſi quando de officio delegati: & ita tenet Bar. in l. deuotum, C. de metatis, lib. 12. tangit Bal. in l. data opera, C. qui accuſare non poſſ. Franciſc. de Aret. in d. l. ſtipulatio iſta.

15 Tertiò, & vltimò notandum, quòd emptor violenter eiectus nullam habet contra venditorem actionem, l. fin. C. de act. empt. & ideo ex illo textu elicitur, quòd non poteſt agere cõtra venditorem de euictione rationo intereſſe, nec etiam ad pretij reſtitutionem propter illam vniuerſalem negatiuam, nullam actionem, quæ omnia complectitur, l. fin. cum gloſ. ff. de lib. & poſthumis, & in terminis ponit Bart. & Salycet. in l. non dubitatur,

tatur, C. de euictiō. & quia etiam vbi venditor ex diſpoſitione legis non tenetur de euictione, iſto caſu non poteſt tunc agi ad pretij reſtitutionem, Paul. de Caſtro in l. emptorem, §. fin. ff. de act. empti, Marc. Anton. Natta conſ. 181. num. 4. lib. 3.

Nec omittendum duxi quæſtionem de moleſtia de facto, & de iniuſta, cum germana ſit huic quæſtioni.

In legatis perſæpè mandant teſtatores hæredi, vel legatario, vt & ipſi, vel alius non moleſtentur: & in
16 hoc ſupponendum eſt, nihil referre, quòd prohibitus ſit hæres moleſtare, vel controuerſiam mouere, æquiparantur, vt probatur in l. Lutius, §. tres fratres, ff. ad Trebellianum, ibi: controuerſiam mouere: vbi notat gloſſa repetit in verſ. de omni, idem notant ibi Bar. & Raphel. poſt Cyn. in l. quoties in fin. C. de donat. quæ ſub modo, Alex. conſ. 52. nu. 2. lib. 2. Socin. Iun. conſ. 113. num. 38. & in conſ. vlt. num. 75. lib. 1. Ryp. in l. 1. num. 2. ff. de re iud. Riminal. conſ. 3. 75. num. 6. Menoch. de recup. poſſ. rem. 1. num. 256. Surd. conſ. 506. num. 13. lib. 4. & de aliment. tit. 9. quæſt. 26. num. 26. Coſta de facti ſcientia inſpect. 59. Ioan. Maria Riminal. conſ. 12. num. 3. lib. 1. l. 1. vbi Bald. C. de nundinis, Vincent. Carroz. deciſ. 36. & deciſ. 45. Surdus
* deciſ. 194. Marta deciſ. 176. num. 9.
* Gratianus tom. 1. diſcep. 136. num.
* 52. & tom. 2. diſcept. 246. num. 29. &
* 30. Maſtrillus deciſ. 111. num. 12.
* Ioann. Griuellus deciſ. Senatus Do-
* lani 87. num. 13. & 14. Alexander
* Galganetus in tract. de condit. cap. 5. quæſt. 10. à num. 9. Marta de clauſulis, 3. par. clauſ. 65.

17 Moleſtare dicitur, ſeu controuerſiam mouere, quicumque infert quæſtionem, vel turbat in iudicio, vel extra de iure, vel de facto agendo, vel excipiendo, ante conteſtatam litem, vel poſt, vt probat gloſ. in dict. §. tres in verb. mouerit, & ibi Dyn. hoc tenet: & quòd inferatur moleſtia etiā iudicio, probat text. in Auth. de fideiuſ. circ. princ. in verb. moleſtijs, in d. l. 1. in verſ. moleſtari, ſecundum intellectum Ioann. de Neapoli, & ibi Bal. C. de nundinis: & quòd prædictis modis omnibus moleſtando contrafiat præcepto, probant Bart. Angel. Butrius, & alij citati ab Alex. qui eos ſequitur in conſ. 52. num. 3. lib. 2. & dicit Corſetus in ſingulari incipienti, moleſtia, quòd ſi ſtatuto, aut lege cauetur: venientibus ad nūdinas aliqua moleſtia non inferatur, debebit intelligi de moleſtia iuris, quàm facti: & Alex. in loco citato loquitur, quando teſtator iuſsit vſumfructuarium non moleſtari ſub pœna priuationis hæreditatis, ſicut etiam Barbatia in conſ. 56. lib. 3. Dec. in conſ. 613. colum. 1. Ruin. in conſ. 48. num. 10. lib. 2. vbi
18 dicit, quòd moleſtia infertur, non ſolum agendo, ſed etiam reſiſtendo, l. non ſolum, §. ſi teſtatus, vbi not. ff. de procurat. & nedum vim inferendo perſonæ, ſed etiam rebus, & tam verbo, quàm etiam facto, dict. §. tres hæ-
19 redes. Et infert. quòd colonus, qui non ſoluit penſionem dicitur dominum moleſtare. Item hæres dicitur moleſtari, qui poſt præſtitam cautionem recuſat conſignare bona ad vſum fructum relicta, & ea retinet penes ſe.
20 Idem Ruin. in conſ. 77. nu. 6. vbi quòd includitur moleſtia iuris, ſicut facti extraiudicialis, tam in agendo quàm in excipiendo, & infert, quòd priuabitur hæres ſi in perniciē vſufructuariæ petat legitimam, & Trebellianicam, licèt illa ſibi debeatur. In eodem caſu idem tenet Socin. Iun. in conſ. 113. num. 36. lib. 1. vbi multis rationibus comprobat, ſed ea potiſsimum, quòd iudicialis quoque moleſtia non poteſt eſſe iuſta, quando fit cōtra preceptū teſtatoris, per quod efficitur iniuſtum quod eius prohibitione circūſcripta fuiſſet iuſtum. Alegat etiam

Angel.

21 Angel. in l. his ſi tres, ff. de reiuend. vbi teſtator iubet hæredi, ne moleſtet legatarium, cui fundum reliquerat, non poterit hæres vti interdicto duo
22 rum legatorum, quamuis iuſte aliàs ſibi competeret, & ſubdit hanc eſſe ſingularem deciſionem. Adducit etiā exemplum de eo, qui in contractu promiſit non inferre moleſtiam, nam is, neque de facto poterit turbare, ſecundum Alex. in conſ. 195. colum. fin. lib. 6. Eandem pariter opinionem, quòd iuris moleſtia idem operatur, quòd moleſtia facti, tenuit Beroi. in cōſ. 56. n. 44. lib. 3. per tex. in dict. l. 1. C. de nundin. & in dict. Auth. de fideiuſ. & Caſtrenſis in conſ. 204. col. fin. lib. 1. vbi dicit, ſub verbo moleſtiæ cōprehendi non ſolum exceptionem, ſed fortius etiam actionem per dict. §. tres hæredes. Tiraq. de retract. con. ſang. §. 35. gloſ. 4. num. 39. vbi ait eī inferri moleſtiam, qui iudicialiter vexatur, Riminal. in conſ. 249. n. 14. vbi quòd ſiue agat, ſiue excipiat, ſiue de iure, ſiue de facto, ſiue in iure, ſiue extra vexet, ſemper dicitur moleſtiam inferre. Idem dicit in conſ. 330. num. 6. vbi infert, quòd vſufructuarius dicitur moleſtari ab hærede, qui fructus bonorum capit, vel exportat: & in conſ. 375. num. 7. vbi ait, illatam dici moleſtiam ab hærede, qui petijt
23 deſcriptionem bonorum fieri: & impetrauit à iudice præceptum de reſtituendo fructus perceptos: & cum prædictis tranſit Menoc. dict. remed. 1. num. 255. Simon de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib. 4. interpret. 2. dubit. 4. num. 25. & eodem lib. interpret. 1. dubit. 10. num. 88. Contra tamen videtur, quòd non inducatur priuatio, niſi moleſtia ſit de facto, & iniuſta, quia non intelligitur teſtator loquutus de moleſtia iudiciali, & iuridica, ſecundum gloſ. in l. ſi ſeruum prætor, ff. de acquiren. hæredit. & per eam gloſ. dicit Bald. in l. vnica, num. 27. C. de his, quæ pœnæ nomine, quòd vbi teſtator mādat vxorem nō moleſtare, intelligi debet de moleſtia malo animo, & malo modo illata: idem Bald. in l. 1. in verſ. ſed pone, C. de vſufructu. Cuman. conſ. 51. in princ. vbi
24 dicit, hanc eſſe iuſtiorem ſententiam: & hoc idem voluit Aretin. in dict. l. ſi ſeruum, §. ait Prætor in fin. ad hoc allegans text. in l. & ſi quis impediat, ff. de relig. & ſumpt. vbi gloſ. in verb. impediat, dicit iniuſte: & hoc modo intelligit quoque Dec. cōſ. 581. num. 11. vbi allegat multa, dicens amplius, quòd etſi aliquādo veniat etiām moleſtia iuris, tamen intelligitur de ea, quæ infertur extra iudicium de facto, non de iudiciali, vel etiam quando in iudicio quidem infertur, ſed per calūniam, & malo animo: idem probat Corſetus in ſingulari incipiens moleſtia.

25 Bald. in dict. l. 1. n. 13. C. de vſufructu infert, quòd proprietarius, qui promiſit nō moleſtare vſumfructuarium, poterit nihilominus petere cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, quia ea cautio venit ex natura actus, & qui agit ſecundum naturam actus non dicitur moleſtare, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati. l. venditores, ff. de verb. obligat. & eſt text. notandus ſecundum Bal. in l. ſed etſi poſſeſſori, §. ſed etſi rerum, ff. de iureiurand & Bald. ſequitur Corſetus in ſingulari moleſtia, Dec. dict. conſ. 581. num. 11. Nata conſ. 416. num. 5. Pinel. in l. 1. part. 2. num. 76. C. de bonis mat. Sed prædicta ratio Bald. non placet, & melior eſt alia, quòd teſtator non poteſt expreſſe cautionem remittere, ſecundum Bar. Bal. Salyc. & alios in dict. l. 1. C. de vſufructu. Et hoc non poteſt facere expreſſe, multo minus tacite prohibendo moleſtiam: & per hanc rationem dicit Rainer. in l. quod de bonis, §. frater, ff. ad l. Falcid. vbi etiam Alexand. num. 5. quòd ſi teſtator iuſsit vxorem vſufructua-
26 riam non moleſtari ſub pœna priuationis,

tionis, non incurret hæres pœnam
petendo cautionem: idem tenet Ro-
man. in conſ.211.num.3. Caſtrenſ.in
cōſ.221.lib.2.vbi mouetur, quia præ-
ceptum eſt impoſsibile, & non ligat.
Iaſon in conſ. 40. in 3. dub. num. 6.
Barbat. in conſ.59. num.14. lib.1.la-
tiſsimè Socin. in conſ.125. num.27.
lib.1. quia quod fit lege permittente
pęnam non meretur, l.Graccus,C.de
adulterijs, Marta de clauſulis, 3.part.
clauſ.65.num.2.

Retenta tamen opinione, quòd diſ-
poſitio teſtatoris intelligatur de mo-
leſtia facti, non iuris inferebat Imol.
in l. paterfamilias teſtamento, ff. de
hæred.inſtituend. quòd hæres, iuſſus
reſtituere fideicommiſſum, & non
moleſtare fideicommiſſarium, poterit
nihilominus detrahere Trebelliani-
cam. Barbat. in repet. cap. Rainald.
carta 64.de teſtam. Corſetus dict.ſin-
gul. moleſtia, & comprobatur hæc o-
pinio ex multis adductis per Rimi-
nald. in conſ.676. à num.20. & in ſi-
mili loquendo de turbatione, quæ idē
importat, multa iura allegat Menoc.
in conſ.230. à num.16. vbi probat,
quòd non dicitur quis turbare, quan-
27 do de iure agit, Surd. de alimentis, tit.
9. quæſt.26.nu.25. At ſi teſtator pro-
hibuit moleſtari quocumque modo,
28 propter generalitatem verborum mo
leſtia intelligitur, tam de moleſtia iu-
ris, quàm facti, ſiue agendo, ſiue exci-
piendo, ſiue in iudicio, ſiue extra iudi-
cium. Item ante, vel poſt litem con-
teſtatam, gloſ. quam communiter ſe-
quuntur omnes Doctores in dict.l.Lu
tius,§.tres hæredes, ff. ad Trebelli.in
verbo mouerit, vbi Dyn.& in l.ſed etſi
lege,§.ſi ante litem, ff. de petit. hære-
dit.& in l.non ſolum,§.ſi ſtatutum, ff.
de procur. notat Bart. in l. ampliùs, ff.
rem rat. haber. & in l. cauſas, C. de
tranſ. & in l. cum poſtea, per illum
text.C.de preſcrip.longi.temp.& no-
tat.in l.qui fidem, ff. de tranſact. latè
Alex.in conſ.52.num.2.lib.2.Barb.in
conſ.56.colum.5.lib.3.Dec.in cap.in
præſentia, num.1. de probat. Felin.in
cap.cauſamque, num.65. & ibi Imol.
de præſcript. qui extendit hanc mo-
leſtiam, ad moleſtiam iuris, & iudicia-
liter motam, quando verborum am-
plitudo, ſiue ſubiecta materia id ſua-
dent. Marſil. in l. vnius quæſtionis,§.
cognitorum, ff.de quæſt. Capic.deciſ.
69.num.9. Afflictis deciſ.329.num.4.
Ruin.conſ.77.num.4. lib.2. Riminal.
Inſtit. de donat. in princ. num. 545.
item quādo verba prohibitionis ſunt
generalia, intelligitur etiam compre-
hendere prohibitio iuris. Abbas conſ.
43.colum.1.& conſ.36. part.1. Marta
dict. clauſ.65. num.3. Simon de Præ-
tis dict. dubit.10. num.139. Surd. lo-
co citato, num.27. Huiuſmodi tamen
verborum generalitas non extendi-
tur ad quæſtionem iuſtè motam, Cu-
29 man.conſ.51.in princ. vbi tamen mo-
uetur ex alijs verbis teſtatoris, quæ
ſuam diſputationem reſtringebant,
Dec. dict. conſ. 581. num.11. dicit,
quòd ea generalitas debet reſtringi
ad moleſtiam, quæ etſi inferatur in iu-
dicio, eſt tamen iniuſta, & malo ani-
mo illata, non autem eſt ad eam, quæ
bona fide, & animo ius ſuum proſe-
30 quendi mota eſt. Pro quo facit, quod
voluit Cumanus in dict. conſ.51.num,
3. vbi dicit, quòd ſi teſtator expreſſe
vellet aliquem priuare propter iu-
31 ſtam moleſtiam non poſsit, per ea,
quæ notantur in l. filiusfamilias, ff.de
hæredib.inſtituend. Pro quo addi po-
teſt, quòd ſi teſtator velit aliquem
priuare ob factum alterius, vel defe-
ctum implementi, quod alteri fuerat
iniūctum, non poteſt, quia nemo eſt
propter alienam culpam, dolum, vel
factum prægrauandus, l.ſi quis in ſuo,
§.fin.C.de inoffi. teſtam.l.quidam ita,
§. ſi quis filium, ff. ad Trebell. & ita
probat dict. l. paterfamilias teſta-
mento.

32 Ruinus conſ.98. num.11. lib.2. ex-
tendit cōcluſionem, quamuis vſufru-

ctuaria

ctuaria, tale quid commiſerit propter quod licitè potuerit moleſtari in aliquo: nam ſi moleſtia inferatur in alio in quo nulla illius verſetur culpa, nihilominus hæres pœnam incurrit: ponit exẽplum in vſufructuaria; quæ ſit malè verſata circa vineas: nam ea poteſt expelli à vineis: at ſi moleſtetur in alijs prædijs, erit pęnæ locus, quia malus vſus vnius rei non præbet iuſtam cauſam moleſtandi in alia re.

Dicitur autem hæres multis modis moleſtare, & quanuis non ſit animus referendi omnes, iuuat nonnullos re-
32 ferre. Et primò, quando hæres legata non ſoluit, vt probat Bal. in conſ. 99. inter conſilia Cornei, & ibi probat Corneus in ſubſcriptione, quia non faciens, quod debet, dicitur contra id facere, quod facere debet, & qui non implet iudicium defuncti facit contra iudicium, l. poſt legatum, §. amittere, ff de his quib. vt indign.

Secundò dicitur moleſtare vſufru-
33 ctuarium, ſi forte ab eo conducit bona, & illi non ſoluit penſionem conuẽtis temporibus, vt probat Ruin. conſ. 48. num. 9. lib. 2. quia conductor non ſoluens dicitur iniuſtè detinere, ideo authoritate propria poteſt expelli, gloſ. in l. æde, C. locato. Bart. & alij in Auth. qui rem, C. de Sacroſ. Eccleſijs, Doctores in cap. propter ſterilitatem de locato, & plures alios caſus refert Menoch. dict. remed. 3. num. 468. vbi viginti acto recitat modos turbandi, & inquietandi, qui ſimiliter continẽt moleſtiam, latè Surd. vbi ſup. à num. 43. cum ſeqq.

Nec moleſtare dicitur per ſolam
34 ſupplicationẽ Principi porrectam, & impetratum reſcriptum, ſi poſteà hæres non eſt vſus in iudicio, ex Riminald. in conſ. 551. num. 43. per text. in l. libertus aduerſus, cum ibi notat. ff. de in ius vocand.

Nec dicitur moleſtare, quoties de-
35 bitum petit, & quo animo id fecerit, quod dicitur moleſtia, & ab ipſa præſeruabitur proteſtando, quòd non intendit moleſtiam inferre, eaque actus dubius declaratur, l. Nenſennius, vbi gloſſa, & Bart. Bald. Angel. Caſtrenſ. & alij, ff. de neg. geſt. Riminald. conſ. 676. num. 76. & è contra legatarij petendo implementum ſine præiudicio ſui iuris, & priuationis incurſæ, ſibi non præiudicant in ea, quia proteſtatio conſeruat ius proteſtantis, l. ſi debitor, §. 1. vbi gloſ. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. Oldrad. conſ. 237. in fine Caſtrenſ. conſ. 311. num. 4. lib. 1. Dec. conſ. 42. in fin. Clarus in §. emphyteuſis, quæſt. 10. Leandro Galganetus in in tract. de condit. & demonſtrat. par. 2. cap. 5. quæſt. 10. ſub num. 14.

Multis tamen caſibus non obſtante moleſtia illata hæres excuſatur à pœna priuationis, quos recenſet Surdus vbi ſup. à num. 8. quãdo hæres moleſtiam infert ex noua, & ſuperuenienti
36 cauſa, vt declarat Capra conſ. 9. num. 8. verſ. præterea illud, vbi dicit: Præterea hoc eſſe verum, quando cauſa fuiſſet commiſſa per legatarium. argum. l. aut facta, §. cauſa, vbi Bart. ff. de pœnis, ſequitur Dec. in conſ. 581. num. 12. vbi mouetur etiam, quòd omnis diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus, cap. quemadmodum de iur. iurand. & inferunt ambo prædicti ad caſus notabiles: & dum dicunt reſtringi, quando legatarius ipſe cauſam præbuiſſet: facit deciſio Bart. in l. item quæro, §. inter locatorem, num. 1. ff. locati, vbi qui promiſit non moleſtare, non obligatur, ſi aduerſarius cauſam præbuit: idem dicit in l. quidam cum filium, ff. de verb. obligat. Menoch. qui alios citat, lib. 3. præſump. 38. num. 4. vbi allegat Ruin. Prohibitio moleſtiæ intelligitur tam ratione iuris futuri, quàm præſentis, l. ſtipulatio, §. quæſitum, ff. de verb. obligat. Capra conſ. 51. num. 5.

39 Excuſatur hæres, qui iuſta cauſa mouetur contra legatarium, Siſignorol. conſ. 111. nu. 21. vbi infert. quòd impugnans

pugnans teſtamentum, ſeu inſtitutionem filij, non incurrit pœnam probando illum non eſſe filium, ſed ſuppoſitum fuiſſe, l. quidam cum filium, ff. de verb. oblig. l. quæro, §. inter locatoré, ff. locat. Simon de Prætis d. lib. 4. interpret. 1. dubit. 10. num. 85. confirmans, ex eo quod ponit Bart. in l. 1. §. parui, num. 3. ff. quod vi aut clam, vbi ſi nulla exceptio opponi poteſt contra inſtrumentum, allegari tamen poterit, quòd non eſt inſtrumentum: allegat Alexand. Iaſ. & Felin. & quòd ex iuſta cauſa liceat moleſtare, tenuit Bald. conſ. 356. lib. 4.

40 Excuſatur etiam hæres, quando teſtator prohibuit in ſuis bonis moleſtari vxorem, ſeu legatarium, tunc enim ſi hæres ſuum aliquod creditum, vel quid aliud petat, non dicitur inferre moleſtiam, quia bona dicuntur de dicto ære alieno, l. non amplius, §. fin. ff. de leg. 1. l. ſubſignatum, §. bona, ff. de verb. obligat. Bart. in l. vt iuriſiurandi, §. ſi liberi, ff. de oper. libert. per quæ iura aperte hoc voluit Cuman. conſ. 51. nu. 2. vbi fortiùs vult verũ eſſe nõ obſtante verborũ prægnantia, ſequitur Dec. conſ. 425. num. 11. & 15. vbi infert, quòd detrahere

41 poterit fideicommiſſum, etiamſi prohibitus fuerit non moleſtare, non ſolum in bonis, ſed etiam in hæreditate. Simon de Prætis dict. dubit. 10. num. num. 86. Quæ concluſio, quando ſolum dictum eſt in bonis, procedit de plano, ſed quando dicitur de hæreditate patitur difficultatem, quia etiam bona aliena dicuntur eſſe in hæreditate teſtatoris: & eadem verſatur difficultas, quando dictum, eſt ne moleſtetur in bonis per ea, quæ conſuluit Surd. in conſ. 112. num. 21. & 27. lib. 1.

42 Moleſtare non dicitur hæres, quando illata moleſtia nõ habuit effectum. Cuman. d. conſ. 51. num. 3. Caſtrenſis conſ. 21. num. 2. lib. 2. Crauet. conſ. 682. num. 2. Menoch. conſ. 230. num. 78. Surd. dict. loco, quæſt. 26. num. 88. vbi ait, quòd non dicitur moleſtaſſe adfini, qui mouit quæſtionem, ſed nõ perſeuerauit vſquè ad ſententiam, quia vbi moleſtia ſit iuſta, non committitur pœna: at cognoſci non poteſt, quòd ſit iuſta, vel iniuſta, niſi ſequuto iudicis iudicio, l. ſtipulatio, §. haber, §. de oper. nou. nunt. vbi ſtipulatio de demoliendo, vbi ſit iniuſte ædificatum, non committitur, niſi ſequuta ſententia, quòd ſit iniuſte ædificatum: hoc idem voluit Caſtrenſis in conſ. 221. num. 2. lib. 2. vbi concludit, quòd hæres, qui vere in iudicio moleſtauit vſufructuarium, non priuatur hæreditate, ſi ſuccubuit in iudicio, & fuit repulſus: & dicit eſſe caſum in l. licèt, ff. vt legat. nom. caueat. & in l. auia, §. fin. ff. de cond. & demonſtrat. & ratio eſt, quia conatus nihil obfuit legatario, l. 1. §. fin. ff. quod quiſquè iur. & ſubdit quoad priuationem non ſufficit aliquid de facto fieri, niſi etiam ſequatur effectus: argum. l. ea quidem, C. ſi mancip. ea cond. fuer. alien. ſed contraria ſententia mihi videtur verior, quòd ſufficiat ſolus conatus ſine effectu: quod probatur in l. minoribus 25. ff. de minoribus, Bald. in l. cum hæreditate in fin. ff. de acq. hæred. Roman. & Caſtrenſ. ibi, quia, vt ipſi notant maxime intereſt etiam non vexari: & eiuſmodo vexatio, etſi non habet effectum, habetur prò euidenti damno, l. fin. §. etſi præfatam, C. de iure deliber. vbi Bald. num. 5. & 6. Abbas in cap. Rainald. num. 17. & ibi Couarr. §. 1. num. 8. de teſtamentis, Leander Galganet. dict. cap. 5. quæſt. 10. ſub num. 14. verſ. quarto.

Si tamen velis tenere primam opinionem, quam tenuit Menoch. in conſ. 230. à num. 78. vbi ait, quòd non ſufficit vnicus actus, vt quis dicatur turbare, ſed requiritur perſeuerantia,

43 & infert, quòd moleſtari non poteſt quis pro violata, vel turbata iuriſdictione, & ſubditum traxerit ad forum ſuum,

Digitized by Google

ſuum, niſi perſeuerauerit; quòd ſi deſtitit venit abſoluendus, allegat text. in l. penult. §. docere, ff. ne quis eum qui in ius vocat. eſt, vbi Bar. Caſtrenſ. Alexand. & Iaſ. notant pœnam eximentis non ei infligi, qui cum effectu non eximit de manu iudicis, Abbas in cap. Rainald. num. 17. notat pœnam appoſitam propter contraventionem cōmitti ob ſolam moleſtiā facti, licèt effectus non ſequatur: & ſubdit eſſe dictum notabile, & infert ad pœ-
44 nam adiectam compromiſſo, aliter tamen diſtinguendo, vbi pęna appoſita eſt promiſſioni de ratum habendo, vel firmum tenendo. Couarr. dict. §. 1. num. 8. approbat hoc, & dicit, quod id eſt iuxta voluntatem prohibentis moleſtiam, quæ eſt, vt expenſas, damna, & inquietudines auertat ab vſufructuario: & profectò non vi-
45 detur, quòd aliud ſit prohibere, ne vexetur, vel inquietetur, quàm prohibere ne moleſtetur: nec attendendum eſt, quid ex ipſo moleſtationis actu ſequatur: cum ipſa ſola moleſtia producat effectum à teſtatore conſideratum, quod voluit Simon de Præt. dict. dubit. 10. num. 88. in fin.

Et etiam excuſatur hæres, quando
46 contenta in teſtamento ignorabat, quia ignorantia liberat ipſum ab omni pęna, l. igitur, ff. de liber. cauſ. Alban. conſ. 45. num. 17. Ruin. conſ. 150. num. 5. lib. 3. Riminal. conſ. 226. num. 7. Tiraq. de pęn. temper. cauſ. 13. à num. 1. Farinac. in prax. crimin. quæſt. 90. inſpectione ſecunda, de pœn. temperand.

Excuſatur à pœna priuationis hæres ſi ipſe non prouocauit legatarium
47 ad iudicium, ſed ab eo prouocatus reſiſtit: nam parcendum eſt ei, qui prouocatus ſe defendit, l. qui cum maior. in fin. ff. de bon. libert. & defenſio eſt de iure naturali, quæ ideo per generalia verba non excluditur: vltra quòd moleſtia, quæ oritur ex facto, & culpa legatarij cenſetur ſemper excluſa, l. 1. ff. quando actio de peculio eſt annal. in §. fin. & per prædictas rationes ita tenet Caſtrenſ. in conſ. 371. num. 4. Hæc tamen ſententia, ſi ita generaliter intellegatur non eſt vera, quia etiam reſiſtendo dicitur moleſtiam inferre, l. non ſolum, §. ſi ſtatus controuerſia, ff. de procurat. Leander Galganetus dict. cap. 5. quæſt. 10. ſub num. 14. verſ. ſexto.

Notandum eſt, quòd hæres pro-
48 hibitus ne moleſtiā inferat, ex eo ſolo quòd hæreditatem repudiat, dicitur moleſtiam facere: ita vt relictis priuandus ſit, Bart. in l. filio parer in fin. verſ. aut eſt excluſus, ff. de leg. 1. Ruin. in conſ. 47. num. 3. lib. 2. Quòd quando per repudiationem hæreditatis vxor impeditur conſequi integrum vſumfructum, in quo teſtator grauauerit hæredem, ne quomodòlibet moleſtiam inferat, dicitur contrauenire, & impugnare, atq; facere locum priuationi, Marta dict. clauſ. 65. num. 4.

Hæres excuſatur, ſi non ipſe, ſed
49 familia ſua moleſtauerit, quia pœna non debet tranſcendere ſuos authores, l. Sancimus, C. de pęnis, cap. non debet de regul. iur. lib. 6. Riminald. conſ. 203. num. 44. & in conſ. 375. num. 10. & in conſ. 551. num. 43. & eſt text. in l. 2. ff. de noxalibus action. Felin. in cap. Petrus, num. 2. de homicidio, Iaſ. in l. 1. num. 3. ff. ne quis eum, qui in ius. Afflictis deciſ. 82. num. 2. Curſius Sen. conſ. 41. num. 2. Barba. conſ. 13. lib. 3. Ruin. conſ. 21. num. 1. lib. 4.

Neque obſtat, quòd dominus teneatur pro familia, l. is, cuius, ff. ſi ſeruit. vendicet. quia loquitur quando familia aliquid fecit de voluntate domini, vt gloſſa, ibi declarat, & ibi Bart. Bald. & Angel. illo enim caſu dominus tenetur, cap. conſtitutum, vbi gloſſa, de teſtibus. Clement. ne agro, §. porro, de ſtatu. monachorum,

rum, cap. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat. imò voluerunt multi, quòd factum à ſeruo præſumatur de volūtate domini. Roman. conſ. 68. colu. & conſ. 152. colu. fin. Alexand. conſ. 69. num. 5. lib. 2. Quando enim dominus ex facto familiæ ſentit commodum tenetur, iuxta notata per Roman. & Iaſ. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori, ff. de noui oper. nunt. Alber. in l. 1. §. ſi quis ita ratio, ff. ne quid in loco publico, Alciat. conſ. 357. in fin. Bart. in l. fin. num. 5. ff. de quæſt. Bal. in l. 1. num. 22. ff. de fide inſtrumentorum, & in conſ. 20. num. 1. lib. 3.

Excuſatur hæres ſi neceſsitate ad-
50 ſtrictus legatarijs moleſtiam intuliſſet, quia prohibitio moleſtiæ debet intelligi de voluntaria, non neceſſaria, exemplo l. alienationes, ff. famil. erciſcun. l. 1. ff. de fundo dotali, Riminal. conſ. 551. à num. 30. & confirmatur exemplo illius, quòd dicitur alienationem immobilium factam à minore valere ſine ſolemnitatibus, quando alienatur virtute ordinationis paternæ, licèt aliàs ſine ſolemnitatibus non valeat, vt per Iaſ. in l. 1. §. fuit quæſitum, num. 15. ibi Rip. num. 10. ff. ad Trebellian. & in l. qui Romæ, §. cohæredes, num. 21. ff. de verb. oblig. Neuizan. conſ. 84. num. 3. & 4. Gramm. conſ. 10. num. 2. Roland. à Valle conſ. 99. num. 59. lib. 1. Menoch. de arbitr. caſu 171. num. 67. Lambertin. gloſ. 1. num. 3. Leander Galganet. in loco allegato, ſub num. 14. verſ. octauo.

Tandem excuſatur, quoties legata-
51 rij tacitè remiſerint pœnam priuationis petendo implementum voluntatis, gloſ. & Bar. in l. AEmilius, ff. de minor. in l. 2. C. de iure emphyteu. Ruin. conſ. 150. num. 5. lib. 3. Angel. conſ. 373. num. 1. Crauet. conſ. 206. num. 2. Corn. conſ. 208. in fin. lib. 1. Roland. conſ. 69. num. 46. lib. 4. Galganet. vbi ſup. ſub. num. 14. verſ. nono excuſatur.

Lis fuit agitata in Supremo Regio Senatu, inter legatarium quendam, & Marchionem de los Velez, hæredem cuiuſdam, & fuit cuidam factum legatum quingentorum aureorum, ea
52 conditione adiecta, ne cum rigore tale legatum exigeret à dicto hærede, & licèt pluries monuiſſet hæredem prædictum legatarius, vt ſolueret dictum legatum, noluit, & prouocauit in iudicium hæredem, qui tuebatur, quòd legatarius nō potuerat eum ad iudicium trahere, quia teſtator vetuerat id legatum peti cum rigore: & auditis vtrimq; partibus, Senatus Supremus præceptum de ſoluēdo præbuit hæredi, vt intra tempus quatuor menſium dictum legatum ſolueret, eiſque tranſactis, & legato non ſoluto, mandatum executionis præſtaretur: eaque ratione motus fuit Senatus, quia rigore facti, & non iuris rigore teſtator intellexit, vt ſuperius late explanatum eſt à num. 16. & ſeqq.

QVAESTIO XLIII.

An ſi venditor, noluit teneri de euictione in inſtrumento, an emptor agat ad pretij reſtitutionem contra venditorem?

SVMMARIVM.

1 *Si vēditor nullo modo vult teneri de euictione, emptor non poteſt agere de euictione contra emptorē, ſed ſolum ad pretij reſtitutionem.*

2 *Declaratur, quòd etſi venditor non ſe obliget de euictione, erit tamen obligatus ex natura actus re euicta ad pretij reſtitutionem,*

nem, & ad ſoluenda damna, & rei æſtimationem, & intereſſe lucri, & damni.

3 *Hoc intellige in emptore bonæ fidei, ſecùs in malæ fidei emptore, tunc nec pretium repetet, nec aliquid ſuprà dictum, niſi meliorationei.*

4 *Declaratur etiamſi venditor expreſsè dixerit, quòd quocumque caſu nihil euictionis teneatur præſtare adhuc re euicta tenetur ad pretium.*

5 *Reſtitutio pretij non venit, ſi adſit pactum, quòd nec venditor teneatur ad pretij reſtitutionem.*

6 *Remittentibus iura, ad ea non datur amplius regreſſus.*

7 *Pactũ quòd quis non teneatur ad pretij reſtitutionem, an operetur, ſi pretium non eſt ſolutum? & numero 5.*

8 *Limitatur concluſio principalis, quando venditor conueniret nolle præſtare euictionem pro certa cauſa, & perſona, quia tunc non reſtituitur pretium.*

9 *Idem erit ſi venditor dicat, quòd teneatur pro dato, & pro facto ſuo tantum non aliter, nec alio modo, & re euicta ad nihil teneatur, etiã pretium reſtituere debet.*

10 *Declaratur, niſi pactum reſtrictũ ſit ad certam perſonam.*

11 *Opinio Rubei refertur.*

12 *Bonæ fidei contractus nõ patitur, vt emptor rem amittat, & venditor pretium retineat.*

13 *Textus in l. qui libertatis, declaratur per textum in l. emptorem, §. qui autem ff. de actionibus empti.*

14 *Couarrub. refertur, & reprobatur, ex ſententia Cauallini.*

15 *Vbi habetur caſus legis non eſt ambigendum.*

16 *Venditor nõ tenetur ad pretij reſtitutionem, quãdo eſt mutua, & reciproca traditio.*

17 *Ponitur cautela ad tollendum omne dubium.*

18 *Vendens iure crediti ad pretium ſaltem reſtituendum tenetur, licèt non ad euictionem teneatur.*

19 *Quod etiam procedit, etiamſi vẽditor feciſſet pactum, quòd non teneatur de euictione.*

20 *Ad reſtitutionẽ pretij quandoque conuenitur quis, licèt vigore pacti de euictione non teneatur.*

HAnc quæſtionem diſputarunt glo. & omnes in l. emptorem, §. qui autem, ff. de action. empt. l. 4. tit. 14. par. 7. vbi Gregor. Lopez, Cartarius deciſ. 70. num. 2. & num. 5. glo. 8. Couar. lib. 3. var. c. 17. Palat. Rub. in repet. Rubr. c. per veſtras, §. 50. n. 14. Ferrar. in praxi, in forma libel. in cauſa venditionis, verb. promittens, n. 1. & ibi additio lit. D. Ariſmin. Tep. to. 2. var. ſent. ti. 423. c. 9. Cardoſo in praxi, verb. emptio, n. 22. Cæſar Cluſian. de pretio, & æſtim. lib. 1. cap. 4. fol. 19. Sel. deciſ. 14. à n. 1. lib. 1. Vinc. de Frãch. deciſ. 239. Surd. conſ. 36. n. 6. & 22. Franciſ. Viu. deciſ. 152. lib. 1. Cauallin. §. 5. à nu. 25. Gratian. to. 3. diſcept. 566. n. 3. Mar. Giurba deciſ. 87. n. 12. Gom. de Leon centuria 12. Cardinal. Mantic. de tac. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 24. nu. 4. & tit. 27. n. 20.

Ii Quando

1 Quando venditor in inſtrumento dicit, quòd nullo modo vult teneri de euictione, tunc emptor non poteſt agere de euictione contra venditorem, ſed ſolùm ad pretij reſtitutionem, l. emptorem, §. qui autem, ff. de action. empti, vbi Paul. de Caſtr. quam ſingularem dicit Roman. ſingular. 387. Aretin. in §. actionum, nu. 22. Inſtit. de action. Anton. de Burgos in cap. fin. num. 15. de emption. & vend. Corneus conſ. 226. num. 6. lib. 2. Caſſaneus conſ. 55. n. 43. Rub. cõſ. 152. n. 2. & ſeqq. Alciat. conſ. 158. Rebuf. tit. de dit. art. 5. gl. vnic. n. 51. Cardin. Mãtic. lib. 4. de contract. tit. 24. à n. 3. Maranta in praxi, p. 2. n. 44.

2 Declaratur, ſi venditor non ſe obliget de euictione, erit tamen obligatus ex natura contractus re euicta ad reſtituendũ pretium, & ad ſoluenda dãna, & rei æſtimationem, & intereſſe damni, & lucri, l. nõ dubitatur, C. de euict. l. venditor, l. euicta, ff. de euict. Couar.
* lib. 3. var. reſol. c. 17. n. 1. Ioſeph. Seſſe deciſ. Regni Aragonum, 14. n. 1. to. 1.

3 Quod tamen eſt intelligendum in emptore bonæ fidei: ſecùs autem, ſi haberet malã fidem ſciens tempore venditionis alienã eſſe, nõ autem ipſius venditoris: nã tunc nec pretium repetet, minuſque habebit actionem ordinariã de euictione ad intereſſe damni, & lucri, & meliorationum cõtra venditorem (licèt ab euincente poſsit conſequi meliorationes ſecundũ diſtinctionem, quæ in expenſis factis à malæ fidei poſſeſſore, vel re ſubiecta reſtitutioni) & ſic nec quantum ad pretium conſequendum à venditore operabitur mala fides emptoris re euicta, l. ſi fundum, C. de euict. Couar. vbi ſup. n.
4 2. verſ. Ad eam quæſtionem. Sed ſi venditor dixerit, quòd quocumque caſu nihil euictionis nomine præſtare teneatur, adhuc re euicta tenetur ad pretium, glo. & DD. in d. l. emptorem, §. qui autem, ff. de action. empt. Seſſe d. deciſ. 14. num. 3. quod verum eſt ſiuè in genere euictio fuerit excepta ſecundùm Cauallinum dict. §. 5. numero 26. Franciſcus Viuius deciſ. 152. num. *
3. lib. 1. Quia generale pactum, quod venditor non teneatur de euictione, non operatur, quin illa ſequuta ad pretij reſtitutionem teneatur venditor, Socinus regula 4. Roſental. de feud. c. 9. concluſion. 27. Surdus d. conſ. 36. à num. 15. Mantic. de tacit. & amb. conuent. lib. 4. tit. 24. n. 4. & tit. 27. nu. 20. notant DD. in l. qui Romæ, §. duo fratres, & ibi Iaſon. num. 38. ff. de verb. obligation. & in l. pater puellæ, C. de inofficioſo teſtamen. num. 4. Gomez de Leon deciſ. Hiſpalenſ. 12. num. 10. *
Maranta de iudic. part. 2. num. 44. Nicolaus Motius de contract. de empt. rubr. de naturalib. nu. 5. & 6. Cardinalis Tuſchus lib. 8. concl. 362. numer. 1. Peregrinus conſ. 91. num. 6. lib. 3. Paſet. conſ. 111. num. 13. communem dixit Alex. conſ. 235. num. 9. & 10. lib. 6. Tiraq. lib. 1. de retract. §. 12. glo. 1. nu. 10. Crauet. conſ. 618. n. 6. Mario Giur *
5 ba deciſ. 87. num. 12. Cum relata iura, & ſententiæ loquantur facta pretij ſolutione, & dicunt, quòd venditor non teneatur ad pretij reſtitutionem, ſed cum pretium erat ſoluendum intra certũ tempus, & tempore euictionis non adhuc erat ſolutum, qui venditor habuit emptori fidem de pretio; tunc emptor non petit reſtitutionem, ſed re euicta ante ſolutionem excipit de retentione, Franchis deciſione 239. *
numero 5. Ariſmin. Tepat. tom. 2. tit. 423. cap. 9. verſiculo, Et non. Verùm inito pacto, quòd venditor non teneatur de euictióne, quia hoc pactum eſt
6 contra naturalia contractus, quòd non teneatur ad pretij reſtitutionem, ſi tamen eſſet actum, quòd nec ad pretij reſtitutionem teneatur, dicit gloſſa in dicto §. qui autem, quòd hoc pactum valet, & cum gloſ. tranſeunt Paulus de Caſtro; & Alexand. ibi, in add. ad Bart. quos congerit Tiraquel. de retract. lignag. §. 12. num. 10. Crot.
in

in repetition.§.Cato,nu.43.ff.de verborum oblig.Franch.deciſ.239.nu.3. vbi dicit vidiſſe conſultum per excellẽtiſsimos Doctores hoc pactum nõ valere,tamquam cõtra naturalem æquitatem,cum nemo debeat cum aliena iactura locupletari. Tamen Crot.cõ-
7 ſuluit cõtrarium,& ſic obtinuiſſe,quia remittentibus iura ſua ad illa non datur amplius regreſſus, l.ſequitur, §.ſi venditor,ff.de ædilirio edicto, nec eſt contra naturalem æquitatem; quia vẽditor lucratur pretium de voluntate emptoris.

8 Limitatur non procedere, quando conueniret venditor nolle præſtare euictionẽ pro certa cauſa, & perſona; quia tũc nõ etiã pretiũ foret reſtituendũ,l.qui libertatis,ff.de euict.& ibi Salycet.dicit tenendum mẽtẽ,& in l. qui rem,§.quolibet tempore, ff.de euict. Aretin.in §.actionum,n.30. Inſtit.de act.& ante omnes voluit gloſ.in l.non dubitatur,C.de euict.& ibi Alberic.& in l.ſi familiæ, C.famil.erciſcund.Romanus ſingul.387.Socinus regul.437. vbi in prima limitatione declarat non procedere, quando venditor dicit ſe nolle teneri pro certa cauſa, vel caſu, Cartarius deciſio.70.num.5. Iaſon in l.ſtipulatio iſta, num.11.ff.de verbor. obligat. Afflictis in c.Imperialem, in 13.notab.n.108.de prohib.feu.alien. per Federic.Bald.& Salycet. in l.1.q. 5.C.de peric.& com.rei vendit. Ripa in l.ſi aliquam, nu.47.ff.de acquir.poſ. Nata conſ.381.num.7.Petrus Surdus cõſ.36.num.22.Cauallin.d.§.5. num. 26.de euict.& tamquam communem defendunt contra Couar.lib.3.variar. cap.17.num.2. Anton.Rub.in dict.§. morte,nu.446.ff.de noui oper.& Modern.Apoſt.ad Decium conſ.281.col. 3.circa fin.

9 Idem eſt dicendum,quando dictum eſt, quòd teneatur pro dato, & facto ſuo tantũ,& nõ aliter,nec alio modo: idem etiã ſi dictũ ſit,quòd re euicta ad nihilũ teneatur,vt refert Caſtren.in d. l.emptorem,§.qui autem,tenet Curt. Iun.in l.in emptionibus,in fin. ff.de pactis, Ant.de Burg.in d.cap.fin.n.15.de empt.& vendi. Marſil.ſingul.656 vbi loquitur,quãdo cõuenit venditor nullo modo teneri velle; quia nihilominus
10 pretiũ reſtituet, niſi pactũ ſit ad certã perſonã reſtrictũ, vt ſupr.diximus, Surdus conſ.36.ſub nu.22. Rub.conſ.152. n.2.& in l.non ſolũ,§.morte, nu.444. ff.de nou.oper. Caſtan.conſ.55.n.43. Alciat.conſ.158.n.1.Tiraq.de retractu conſang.§.12.glo.1.num.10. Ant. Gomez lib.2.variarũ,cap.2. num.39. verſ.Primus quando: vbi tamen intelligit, quando pactũ eſt generale.& indefinitum, Nata d.conſ.381. n.7.Cauallin.§.2.n.24.& §.5.num.25. de euictio.

11 Rubeus mouetur; vbi quis non vult teneri de euictione pro facto alieno, tenetur ad reſtitutionem pretij: ergo idem videtur vbi non vult teneri pro facto Sẽpronij, cũ idem operetur genus in ſuo genere, quòd operatur ſpecies in ſua ſpecie, l.ſi duo, ff.de teſtam. tutel. & videtur hoc probare in d.§. qui autem, verſic. Ibidem ait, vbi dicit tex. quòd ſi in inſtrumento dicatur, nihil euictionis nomine præſtatũrũ pretiũ quidem deberi (& ſubdit text.) neque enim bonæ fidei contractus hanc patitur cõuentionem, vt emptor rem amittat,& pretium vẽditor retineat, Surdus idem tenet in d.conſ.36. num. 6. Iſta enim ratio ita cõcludit, vbi quis non vult præſtare euictionem reſpectu certæ perſonæ,vel cauſæ, ſicut vbi non vult aliquo modo teneri de euictione; quia ſemper militat ratio, quòd ſumus in bonæ fidei contractibus: debet ergo textus in dicta l. qui
13 libertatis declarari per textum in dicto §. qui autem, vt non præſtetur reſpectu intereſſe, ſed benè reſpectu pretij. Couarrubias vbi ſuprà arguendo à ſufficienti partium enumeratione, ait, quòd aut pretium iſtud, vel pertinet ad venditorem

Digitized by Google

1 Quando venditor in inſtrumento dicit, quòd nullo modo vult teneri de euictione, tunc emptor non poteſt agere de euictione contra venditorem, ſed solùm ad pretij reſtitutionem, l. emptorem, ſ. qui autem, ff.de action.empti, vbi Paul. de Caſtr. quam ſingularem dicit Roman.ſingular.387.Aretin.in ſ.actionum,nu.22. Inſtit.de action. Anton. de Burgos in cap.fin. num.15.de emption.& vend. Corneus conſ.226.num.6.lib.2. Caſſaneus conſ.55.n.43. Rub.cóſ.152.n. 2.& ſeqq. Alciat.conſ.158. Rebuf.tit. de dit.art.5 gl.vnic.n.51. Cardin.Mãtic.lib.4.de contract.tit.24.à n.3.Maranta in praxi,p.2.n.44.

2 Declaratur, ſi venditor non ſe obliget de euictione, erit tamen obligatus ex natura contractus re euicta ad reſtituendũ pretium, & ad ſoluenda dãna, & rei æſtimationem, & intereſſe damni, & lucri, l.nõ dubitatur, C.de euict. l.venditor, l.euicta, ff.de euict. Couar. lib.3.var.reſol.c.17.n.1. Ioſeph.Seſſe deciſ.Regni Aragonum,14.n.1.to.1.

3 Quod tamen eſt intelligendum in emptore bonæ fidei: ſecùs autem, ſi haberet malã fidem ſciens tempore venditionis alienã eſſe, nõ autem ipſius venditoris: nã tunc nec pretium repetet, minuſque habebit actionem ordinariã de euictione ad intereſſe damni, & lucri, & meliorationum cõtra venditorem (licèt ab euincente poſsit conſequi meliorationes ſecundũ diſtinctionem, quæ in expenſis factis à malæ fidei poſſeſſore, vel re ſubiecta reſtitutioni) & ſic nec quantum ad pretium conſequendum à venditore operabitur mala fides emptoris re euicta, l.ſi fundum, C.de euict. Couar.vbi ſup.n.
4 2.verſ. Ad eam quæſtionem. Sed ſi venditor dixerit, quòd quocumque caſu nihil euictionis nomine præſtare teneatur, adhuc re euicta tenetur ad pretium, glo.& DD.in d.l.emptorem, ſ. qui autem, ff.de action.empt. Seſſe d. deciſ.14. num.3. quod verum eſt ſiuè in genere euictio fuerit excepta ſecundùm Cauallinum dict.ſ.5 numero 26. Franciſcus Viuius deciſ.152.num. 3.lib.1. Quia generale pactum, quod venditor non teneatur de euictione, non operatur, quin illa ſequuta ad pretij reſtitutionem teneatur venditor, Socinus regula 4. Roſental.de feud.c. 9.concluſion.27. Surdus d. conſ.36. à num.15. Mantic.de tacit. & amb.conuent.lib.4.tit.24.n.4.& tit.27.nu.20. notant DD.in l.qui Romæ, ſ.duo fratres, & ibi Iaſon.num.38. ff.de verb. obligation.& in l.pater puellæ, C.de inofficioſo teſtamen.num.4. Gomez de Leon deciſ.Hiſpalenſ.12.num.10. Maranta de iudic.part.2.num.44. Nicolaus Motius de contract. de empt. rubr.de naturalib.nu.5.& 6. Cardinalis Tuſchus lib.8.concl.362.numer.1. Peregrinus conſ.91.num 6.lib.3. Paſet.conſ.111.num.13.communem dixit Alex.conſ.235.num.9.& 10.lib.6. Tiraq.lib.1.de retract.§.12 glo.1.nu. 10. Crauet.conſ.618.n.6. Mario Giur
5 ba deciſ.87.num.12. Cum relata iura, & ſententiæ loquantur facta pretij ſolutione, & dicunt, quòd venditor non teneatur ad pretij reſtitutionem, ſed cum pretium erat ſoluendum intra certũ tempus, & tempore euictionis non adhuc erat ſolutum, qui venditor habuit emptori fidem de pretio; tunc emptor non petit reſtitutionem, ſed re euicta ante ſolutionem excipit de retentione, Franchis deciſione 239. numero 5. Ariſmin.Tepat.tom.2. tit. 423.cap.9.verſiculo, Et non. Verùm inito pacto, quòd venditor non teneatur de euictione, quia hoc pactum eſt
6 contra naturalia contractus, quòd non teneatur ad pretij reſtitutionem, ſi tamen eſſet actum, quòd nec ad pretij reſtitutionem teneatur, dicit gloſſa in dicto §.qui autem, quòd hoc pactum valet, & cum gloſ.tranſeunt Paulus de Caſtro; & Alexand.ibi, in add.ad Bart.quos congerit Tiraquel. de retract.lignag.ſ.12.num.10.Crot.

in

Digitized by Google

in repetition.§.Cato,nu.43.ff.de verborum oblig.Franch.deciſ.239.nu.3. vbi dicit vidiſſe conſultum per excellētiſsimos Doctores hoc pactum nō valere,tamquam cōtra naturalem æquitatem,cum nemo debeat cum aliena iactura locupletari. Tamen Crot.cō-
7 ſuluit cōtrarium,& ſic obtinuiſſe,quia remittentibus iura ſua ad illa non datur amplius regreſſus, l.ſequitur, §. ſi venditor,ff.de ædilitio edicto, nec eſt contra naturalem æquitatem; quia vēditor lucratur pretium de voluntate emptoris.

8 Limitatur non procedere, quando conueniret venditor nolle pręſtare euictionē pro certa cauſa, & perſona; quia tūc nō etiā pretiū foret reſtituendū,l.qui libertatis,ff.de euict.& ibi Salycet.dicit tenendum mēti,& in l. qui rem,§.quolibet tempore, ff.de euict. Aretin.in §.actionum,n.30. Inſtit.de act.& ante omnes voluit gloſ.in l.non dubitatur,C.de euict.& ibi Alberic.& in l.ſi familiæ, C.famil.erciſcund.Romanus ſingul.387.Socinus regul.437. vbi in prima limitatione declarat non procedere, quando venditor dicit ſe nolle teneri pro certa cauſa, vel caſu, Cartarius deciſio.70.num.5. Iaſon in l.ſtipulatio iſta, num.11.ff.de verbor. obligat. Afflictis in c.Imperialem, in 13.notab.n.108.de prohib.feu.alien. per Federic.Bald.& Salycet.in l.1.q. 5.C.de peric.& com.rei vendit. Ripa in l.ſi aliquam, nu.47.ff.de acquir.poſ. Nata conſ.181.num.7.Petrus Surdus cōſ.36.num.22.Cauallin.d.§.5. num. 26.de euict.& tamquam communem defendunt contra Couar.lib.3.variar. cap.17.num.2. Anton.Rub.in dict.§. morte,nu.446.ff.de noui oper.& Modern.Apoſt.ad Decium conſ.281.col. 3.circa fin.

9 Idem eſt dicendum,quando dictum eſt, quòd teneatur pro dato, & facto ſuo tantū,& nō aliter,nec alio modo: idem etiā ſi dictū ſit,quòd re euicta ad nihilū teneatur,vt refert Caſtren.in d. l.emptorem,§.qui autem,tenet Curt. Iun.in l.in emptionibus,in fin. ff.de pactis,Ant.de Burg.in d.cap.fin.n.15.de empt.& vendi.Marſil.ſingul.656 vbi loquitur,quādo cōuenit venditor nullo modo teneri velle;quia nihilominus
10 pretiū reſtituet, niſi pactū ſit ad certā perſonā reſtrictū,vt ſupr.diximus,Surdus conſ.36.ſub nu.22.Rub.conſ.152. n.2.& in l.non ſolū,§.morte, nu.444. ff.de nou.oper. Caſſan.conſ.55.n.43. Alciat.conſ.158.n.1.Tiraq.de retractu conſang.§.12.glo.1.num.10. Ant. Gomez lib.2.variarū,cap.2. num.39. verſ.Primus quando;vbi tamen intelligit, quando pactū eſt generale,& indefinitum,Nata d.conſ.181. n.7.Cauallin.§.2.n.24.& §.5.num.25. de euiction.

11 Rubeus mouetur;vbi quis non vult teneri de euictione pro facto alieno, tenetur ad reſtitutionem pretij: ergo idem videtur vbi non vult teneri pro facto Sēpronij, cū idem operetur genus in ſuo genere, quòd operatur ſpecies in ſua ſpecie,l.ſi duo,ff.de teſtam. tutel. & videtur hoc probare in d.§. qui autem,verſic.Ibidem ait, vbi dicit tex.quòd ſi in inſtrumento dicatur,nihil euictionis nomine præſtaturū pretiū quidem deberi (& ſubdit text.) neque enim bonæ fidei contractus hanc patitur cōuentionem, vt emptor rem amittat,& pretium vēditor retineat, Surdus idem tenet in d.conſ.36. num. 6.Iſta enim ratio ita cōcludit,vbi quis non vult præſtare euictionem reſpectu certæ perſonæ,vel cauſæ, ſicut vbi non vult aliquo modo teneri de euictione; quia ſemper militat ratio, quòd ſumus in bonæ fidei contractibus; debet ergo textus in dicta l. qui
13 libertatis declarari per textum in dicto §. qui autem, vt non præſtetur reſpectu intereſſe, ſed benè reſpectu pretij. Couarrubias vbi ſuprà arguendo à ſufficienti partium enumeratione, ait, quòd aut pretium iſtud, vel pertinet ad venditorem

poteſtque ab eo retineri iure venditionis,vel cauſa donationis ſaltē præſumptæ,aut in pœnam emptoris rem alienam ſcienter, & mala fide ementis. Sed tamen Cauallinus refutat Couarrub. vbi ſuprà ſub numer. 26. vbi ait, quòd in hac ſpecie nulla harum cauſarum ſufficiens eſt. Igitur pretium iniquè à venditore retinetur, & iuſtiſsimè eſt emptori reddendum.

Prima quidem cauſa manifeſtè deficit, eo quòd cum res vendita fuerit aliena,& ab emptore euicta,nec trāſierit in eius dominium iure venditionis, venditor eo titulo pretium habere nequit. Secunda ratio debilis eſt cum donatio minimè præſumenda ſit vbi alia tractatur cauſa, nempè commutatio rei,& pretij. Nec enim probatur iure,quod nec enim ſequitur cō ſenſu emptoris fuit recepta ſpecialis cauſa euictionis:ergo emptor ſciuit rē alienam eſſe;potuit enim cogitaſſe, & exiſtimaſſe,nihil periculi ſibi euictionis cauſa,quæ excepta fuit imminere: ſatiſque erit,quòd venditor ſit immunis ab actione euictionis, atque exemptus quoad intereſſe,& alia damna illius cauſa contingentia:& huic ſententiæ fuit Albericus in d.l.qui libertatis, quæ opinio in puncto iuris videtur verior,& ſuſtentabilior, quandoquidem tex.in d. l.qui libertatis dicit ſimpliciter, quòd venditor non teneatur euictionis nomine, &c.nec de pretio aliquod verbum dicit,& tamen in d.l.emptorem,§.qui autem probatur, quòd etſi euictionis nomine nihil debeatur pretium nihilominus reſtitui debere, & ſic videtur caſus legis expreſſum.

14 Vnde non videtur ambigendum quidquid alij ſenſerint in contrarium,quorum authoritas probabilis eſt,legis verò neceſſaria, Baldus in l.conuenticula,columna 2.C.de Epiſcopis,& Clericis, Abbas in cap. 1.in fine,de conſtitutionibus, Socinus Iunior conſ.62. num.22.lib.3. Et comprobatur hæc diſtinctio alio ſimili,quòd vbi lex nō diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, l.de pretio,ff.de Public.in rem act. Et tamen ſi aliqua lex generaliter loquatur, & in illomet caſu alia lex diſtinguat;tūc interpretanda eſt lex illa generaliter loquēs ſecūdū aliā diſtinguētē,vt eſt exēplū in l.quoniā,ff.de condict.furt.quæ indiſtinctè loquitur,quę per l.falſus,§.ſed etſi,ff.de furt. diſtinguitur.

15 Nō tenetur vēditor ad pretij reſtitutionē,quando eſt mutua, & reciproca traditio,& ipſi icē cōuētū eſt,ne de euictione teneātur;tūc enim nō tenebuntur,nec ad pretij reſtitutionē, gl.ſingularis,in l.familiæ,C.famil.erciſc.quam notabilē dicūt ibi Bar.& Paul.de Caſtro, Roman.ſingul.387. Iaſ.cōſ.211. col.5.lib.2. Socin.in reg.437. & ego ſum eiuſdē ſententiæ, vt pretiū reſtituatur per ſupra dicta,& tenent etiā Cauallin.d.§.5.n.27.

16 Ad tollendū omne dubiū cautela eſt,vt in inſtrumēto apponatur, quòd vēditor nō vult teneri de euictione, nec ad pretij reſtitutionē,niſi pro ſuo dato,& facto ſuo tātū, quomodocūq;,& qualitercūque euincatur, & quòd emptor renuntiat omni iuri,& actioni, ex quibus poſsit de euictione agere contra formam prædictam, & tale pactum valet,vt refertur glo.in dict.§.qui autem, Antonius Rubeus in l.non ſolum,§ morte, nu. 447.Cauallin.vbi ſup.n.28.

17 Ampliatur concluſio, quòd vendēs iure crediti,licèt de euictione non teneatur,ſaltem tenetur ad pretij reſtitutionem. Alexand.in d.§.qui autem, & in add.magna ad Bart.ibi,vbi plenè quidem oſtendit, quòd creditor vendens iure crediti,ſi in eo non cōcurrāt illa quatuor de quibus per gloſ.final. & Doct.in l.1.C.credit.pign.nō tene. quòd habeat potiora iura, cum alijs ibi connumeratis, eſt in eodem ſtatu, in quo requiritur,qui vendit iure proprio, quia de euictione tenetur,imò plus dicit ibidem in præcedentibus

18 verbis poſt Bart.& loquitur in fortioribus

ribus terminis, quòd etiamſi feciſſet pactum expreſſum cum emptore, quòd de euictione non teneatur, adhuc tamen euictione ſequuta licèt non teneretur ad alia incommoda & damna, teneretur nihilominus ad ipſius pretij reſtitutionem, ni expreſsè fuerit cautum, quòd ad eiuſdem pretij reſtitutionem non teneatur, ex text. in d. §. qui autem, vbi eſt caſus in terminis, quòd licèt in venditione fiat pactum, quòd pactum, quòd de euictione non teneatur venditor, tamen ſi res ex cauſa vendicetur de præterito non poterit effugere, euicta reque pretij reſtitutionẽ: tenuit eandem ſententiam gloſſa in l. non dubitatur, C. de euiction. Bald. in l. 1. colum. fin. verſic. Secundò quæro, C. de periculo, & commod. re. vendit. Ioan. Amb. in add. ad Specul. in tit. de empt. & vend. §. fin. in princ. Franc. Viuius deciſ. 152. lib. 1. Aloiſ. Ric. collect. * 28. p. 1. & collect. 382. ad l. emptor fundi, C. de euict. p. 2.

QVAESTIO XLIIII.

An ſi emptor potuit vſucapere, & præſcribere rem emptã, & non fecit, agat de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Emptor, qui potuit vſucapere, & præſcribere rem emptam, & ſua culpa nõ fecit, ab euictionis actione cadit.*

2 *Emptor ſi non habet rem venditã propter factum ſuum, non agit de euictione.*

3 *Delinquens circa rem non agit de euictione.*

4 *Euictionis actio nõ datur emptori, quando ſe tueri poteſt exceptione præſcriptionis, ſiue illam oppoſuerit vel non.*

5 *Si emptor ſe tueri poteſt datur euĩctio licèt res poſt longum tempus ſit euicta.*

6 *Euictioni non eſt locus re non tradita.*

7 *Euictionis actio & actio imperfectionis contractus ſunt contrariæ.*

8 *Euictionis fideiuſſor non tenetur de euictione, vbi agitur de reſciſſione contractus.*

9 *Principalis concluſio non procedit de iure Canonico, quia vbicumque interuenerit bonæ fidei defectus vſucapionem vitiat.*

10 *Præſcriptio de iure Ciuili tantùm requirit bonam fidem à principio, licèt in progreſſu interueniat ſcientia rei alienæ, quod ſecùs eſt de iure Canonico.*

11 *Actio ex empto de euictione, triginta annis præſcribitur, ſicut cæteræ actiones.*

12 *Re non euicta non currit præſcriptio.*

13 *Euictio non poteſt imputari culpæ, ſi ante non egit.*

14 *Teſtator, ſi mãdet omnia ſua debita perſolui, an omnẽ præſcriptionem excludat.*

15 *Præſcriptio cum mala fide non currit.*

16 *Lex qua cauetur, vt certo tempore præſcribat, qui ſcit ſe debere, non valet.*

17 *Præſcriptio temporalis introducta eſt in pluribus Prouincijs*

per leges circa ſalaria famulorum.

18 *Clauſula, quòd omnia ſoluantur in foro animæ, non intelligitur de debitis bona fide præſcriptis.*

19 *Debitum ſi cum bona fide, & taliter fuerit præſcriptum, quod de iure Canonico præſcribi potuit, nō eſt ſoluendum, ſecùs ſi ſine bona fide, & contra ius Canonicum præſcriptio cucurrerit.*

QVæſtionem hanc tractarunt Benedictus Capra regul.87.nu.247.
Bartholom.Bertaz.in conſ.ciuil.106.
num.19.Cauallinus dict.§.5.num.29.
* de euiction. Franciſcus Viuius deciſ.
155. nu.10.Cardoſo in praxi iudicū,
1 verbo,emptio,num.27. Quando emptor potuit vſucapere, & præſcribere
rem emptam, & non fecit ſua culpa,
non habet regreſſum de euictione. Petrus Surdus de aliment.tit.9.quæſtio.
42.nu.34.negatiuam ſequitur, ex tex.
cum gloſſa in l. ſi dictum, §.ſed cum
poſſet,ff.de euiction.quia taliter ſe impediuit perquirendo, an aliquis eſſet
dominus rei, vel ſic ſibi fuerit euicta?
2 Socin.in regula 438. Vel etiamſi emptor non habuit rem vēditam propter
factum ſuum,non agit de euictione,l.
ſi mancipium,ff.de euict. Rimin.conſ.
205.n.21.Benedict.Capra reg.87.nu.
252.& 255.& num.271. vbi loquitur
quando cōtra legem venditionis emptor verſatus eſt: & quando delinquit
3 circa rem,quòd non habeat actionem
de euictione,probatur in l. fundum, &
ibi Bart.ff.de euiction.tradit Cauallinus d.§.5.num.42.& 50. Bertazol. in
dict.conſ.106.num.18.& 19.vbi dicit,
quòd emptor amittit actionem de euictione, ſi noluerit vſucapere cum potuerit, vel noluerit perficere contractum,vel adipiſci poſſeſſionem rerum
venditarum, Viuius deciſion.155.ſub

4 nu.10.lib.1.Et melius comprobatur,
quia euictionis actio nō datur emptori,quando ſe tueri poteſt exceptione
præſcriptionis, ſiuè illā oppoſuerit,ſiuè nō,l.ſi obligata,vbi gl.verb.non poteſt, & DD.C.de euiction.& l. ſi rem
quam,§.ſi duplæ,& l.ſi per imprudentiam,ff.de euiction. Si tamen ſe tueri
5 non poteſt datur euictio,licèt res poſt
longum tempus ſit euicta, l.empti actio,vbi Baldus,& Salycetus,C de euictionibus,Antonius Cardoſus in praxi iudic.& aduocat.verbo,emptio,nu.
6 27.Quod tamen declaratur, ſi res non
ſit tradita emptori; cum re non tradita,non poſſit agi de euictione, l. euicta,§.ſi ſeruus,ff.de euictionibus, Bar.
Angel.in l.3.ff.de dol.mal.met. exceptio. vbi Com. ampliat etiamſi ſit facta traditio,ſed non plena, Bertaz.d.
conſ.ciuil.106.n.6.

7 Notandū tamen eſt,quòd actio euictionis,& actio imperfectionis cōtractus ſunt contrariæ,vt probat Bald.in
cōſ.296.ante fin.lib.2.verſ.Præterea:
iſti caſus in ſuis terminis ſunt contrarij,ſcilicèt,rem non eſſe traditam, &
euictam, Bertazol.dicto conſil.106.
numero 4.vbi latè hoc tradit, vbi dicit, quòd res non dicitur euicta, ex
quo non fuit tradita, & ſic videmus,
8 quòd fideiuſſor, qui de euictione promiſit, non tenetur niſi res tradita ſit:
nam ſi principalis venditor agat contra emptorē,remedio l.2. C.de reſcindenda vend.ad reſciſſionē contractus,
fideiuſſor nō tenetur,vt voluerunt Petrus Cin. Alber.Angel.Caſtr.Fulgo.in
l.fin.C.de fideiuſ.minorum, idē Albe.
in d.l.2.num.20. Cauallinus in §.2.
n.20.de euict.

9 Principalis cōcluſio hodie nō procedit inſpecto iure Canonico, quod in materia peccati vbiq; ſeruatur in vtroque foro,quo iure quādocūq; interuenerit bonæ fidei defectus vſucapionē vitiat,cap.fin.de præſcript.Cauallinus dicto §.5.numer.29.vbi ait, quòd imò etiam perfecta vſucapione fuere qui

in

in foro conſcientiæ tutum nõ eſſe poſſeſſorem crederem, c. vigilãti, de præſcription. Canoniſtæ in cap. vigilanti relato, Alciatus in Rubric. de acquirẽ. poſſeſ n. 3.

10 Licet enim de iure Ciuili præſcriptio requirat tãtũ bonã fidẽ à principio, & ſi in progreſſu interueniat ſcientia rei alienæ, l. vnic. C. de vſucapio. transfor man. l. 2. §. ſi ſeruus, ff. pro emptore, l. ſi quis, §. 1. C. de præſcrip. 30. vel 40. annor. c. ſi virgo, 34. q. 2. De iure tamen Canonico requiritur bona fides, tàm à principio, quã in progreſſu temporis, glo. in d. c. vigilanti, & cap. fin. de præſcript. Et in hoc eſt ſeruandum illud, quod diſponit ius Canonicum, etiam quatenus diſponit in foro contentioſo ſemper tendit in ſalutem animæ, & in vtilitatem illius, c. cum contingat, vbi glo. debent ad med. de iureiur. Cardoſo in dict. prax. verbo, præſcriptio, nu. 16. & ſeqq.

11 Animaduertendum tamẽ eſt, quod refert Balbus in tract. de pręſcrip. p. 4. 4. p. princi. q. 27. quòd actio ex empto competens pro euictione pręſcribitur triginta annis, ſicut cæteræ perſonales

12 actiones. Sed tamen nõ currit præſcriptio antequam naſcatur, id eſt, antequam res fuerit euicta, text. eſt iuncta gloſ. in l. empti, & ibi notat Salycet. C. de euiction.

13 Eſt tamen etiã animaduertendum, quòd euicto nõ poteſt imputari culpa, ſi ante euictionẽ nõ egit, vt dicit Alex. conſ. 106. ſub n. 9. lib. 5. Ant. Monach. deciſ. Florentin. 7. n. 6.

Sed cũ hãc quæſtionẽ ſcriberẽ, occurrit mihi caſus præſcriptionis valdè pulcher in cauſa cuiuſdã nobilis, quæ vertebatur inter teſtamẽtarios eiuſdẽ & eiuſdemque familiares, qui petebãt ſalaria à teſtamentarijs, & opponebatur familiaribus, quòd erat trãſactum tempus octo annorũ, & etatque iam præſcriptum ſalarium: dicti ſerui, ſeu familiares retorquebãt, dicẽtes, quòd

14 dictus nobilis in ſuo vltimo elogio iuſſerat omnia ſua debitã perſolui, & cuicũque debenti, & intelligitur ſolui mãdaſſe de debito, quod præſcriptione, vel exceptione elidi poterat. Et in ſcriptis reſpõſum præbui: his fundamẽtis. Primò, qui dicti teſtamentarij probe ſciebãt dictũ ſalariũ deberi (& hoc non negabant) familiaribus, & ſic non ſoluendo erant in mala fide, quæ mala fides tranſit in teſtamentarios tamquam hæredes nobilis, l. cùm hæredes, 12. ff. de diuer. & tempor. præſcript. l. nec vſumfructuarium, C. de vſufructu, Couarrub. in regul, poſſeſſor, 2. par. §. 9. num. 1. Surdus conſ. 296. num. 10.

15 lib. 2. Sed cum mala fide præſcriptio nõ procedit, regul. malæ fidei, de reg. iur. lib. 6. cap. fin. de præſcript. Girõda de gabel 4. part. §. 2. nu. 22. Mexia ad legem Toleti, 10. part. primo fundam. num. 9. & in taxa panis concl. 1. num. 142. Gutier. in l. nemo poteſt, n. 487. ff. de legat. 1. Thomas Sanchez libr. 7. de matrim. diſp. 37. num. 17. Aluarus Valaſcus tomo 2. conſult. 125. à nu. 5. Gamma deciſ. 335. n. 5. & 7. Iacob. Cãcer. tom. 1. var. c. 14. n. 113. Felicianus lib. 2. cap. 1. num. 31. de cenſib. Mario Giurba deciſ. 13. ſub num. 11. Gratian. tom. 1. diſceptat. 52. n. 12. & 16. & diſput. 441. n. 6. tom. 3. Surdus conſ. 28. num. 68. & conſ. 234. num. 4. & conſil. 276. n. 28.

16 Secundò nõ valet lex, qua cauetur, vt ſciẽs ſe debere certo tẽpore præſcribat, tãquã iniqua, ne poſſeſſor cũ alienæ iactura locupletetur, ſciendo alienũ, c. fin. de præſcrip. Bertrand. conſil. 46. lib. 3. Capella Toloſana, q. 74. & hanc communem eſſe aſſerit Ripa in l. nemo poteſt, n. 116. & communem, & æquiorem, & veriorem dicit Hieronym. Laur. deciſ. Auinion. 86. n. 4. Cãcer. vbi ſup. Gratianus diſceptio. 403. num. 19.

Tertiò cõfirmatur, quia dictus nobilis in ſuo teſtamento iuſſerat, omnia debita ſua perſolui ob exonerationẽ conſcientiæ, & ſic dicti teſtamentarij,

cum loco hæredum habeantur, tenentur ſoluere debita præſcripta. Bal. in l. inutiliter, C. de fideicommiſsis, & ſalua conſcientia hoc non poterat teſtator retinere, §. habeat, in Authent. vt Eccleſia Romana, collat. 2. Belluga de materia executorum, rubric. 17. §. fin. num. 8. Et quia moriens videtur cogitaſſe de ſalute animæ magis, quam viués; Bald. in l. 2. vbi addit. C. de fideicom. Alexand. ad Bar. in l. legaui, nu. 3. ff. de liberat. legat. idem Alex. in add. ad Bart. in l. ſi is, cui, §. Flauius, num. 3. ff. de ſolut. Felin. in cap. 1. numer. 8. de præſcript. Tiraq. de priuileg. piæ cauſ. in præfat. in fin. Hieron. Leo deciſ. 46. Valentina, à nu. 4. ita per plures refert iudicatum.

17 Et etiam ſuadetur; quia lex inducés præſcriptionem circa ſalaria famulorum extat in multis Prouincijs, & procedit cum bona fide, vt conſtat ex dictis.

18 Quartò, quòd dicta clauſula adiecta in teſtamento, quòd omnia debita ſoluantur propter exonerationem conſcientiæ, non intelligitur de debitis bona fide præſcriptis, vt aliqui voluerunt, Belluga in Specul. Princip. rubr. 17. §. fin. num. 8. Tiraq. vbi ſup. & §. 1. de præſcript. gl. 2. n. 13. & de ceſſante cauſa limit. 14. Couar. in reg. poſſeſſor 2. p. §. 9. Balb. de præſcript. 2. p. 5. part. princ. q. 9. Nata conſ. 402. n. 56. lib. 2. & plures, qui recenſet Hierony. Leo d. deciſ. 46. n. 11.

19 Tamen diſtinguendum cenſeo, aut debitum cũ bona fide, & taliter, quòd de iure Canonico præſcribi potuit, præſcriptum fuit. Tunc huiuſmodi debitum ſoluendum non eſt, aut debitum ipſum ſine bona fide virtute legis, vel ſtatuti cótra ius Canonicum præſcriptum fuit; & tunc ſoluendum eſt: quia ex quo in foro conſcientię debetur, credendum eſt teſtatorem de hoc debito ſoluendo ſenſiſſe. Ita Bald. in l. quibus, §. dominus, & ibi Paulus Caſtrenſ. num. 2. & Socin. num. 9. & 10. ff. de condi. & demonſtrat. & hanc diſtinctionem docet etiam Bald. in l. id, quod pauperibus, nu. 22. & ibi addit. C. de Epiſc. & Cler. illam ſequitur Ancarran. in c. ea, quæ, num. 20. in fine, de reg. iur. Felin. in Rubric. de præſcript. num. 2. & eam amplectitur Balbus de præſcript. num. 2. part. 1. q. 5. num. 14. cum qua tranſiuit Senatus Valentinus dict. deciſion. 46. num. 12. quam amplector libentiſsimè.

QVAESTIO XLV.

An ſi vendatur vniuerſitas rerum, & res particularis euincatur, venditor de euictione teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Euictio non extenditur ad venditionem hæreditatis, ſi pars aliqua euincatur, & aſsignatur ratio.*

2 *Limitatur, ſi venditor aſſirmauerit tot bona eſſe in hæreditate, & non ſint, quia tunc tenetur de euictione.*

3 *Euictio ceſſat, niſi tota res fuerit euicta.*

4 *Contraria ſententia eſt verior.*

5 *Fundis pluribus venditis, vno euicto agitur de euictione pro vno, & tot ſunt ſpecies euictionis, quot ſunt res euictæ, & infertur ad plura ibi vſque ad nu. 13.*

6 *Text. in l. ſi dictum, §. in ſtipulatione procedit in euictione hominis.*

7 *Eui-*

7 *Euictio competit euicta parte domus, non autem euictis cæmentis, aut tabulis.*

8 *Euictio denegatur, ſi partus ancillæ pecorum ve euincantur.*

9 *Euictio non indulgetur euictis rei venditæ acceſſionibus.*

10 *Euictio locum habet euicto vſufructu.*

11 *Euictio non datur pro ſeruitute euicta.*

12 *Actio quanto minoris competit, ſi in fundo vti libero vendito ſeruitus reperiatur.*

13 *Seruitus rei partem non continet.*

14 *Text. in l. ex mille iugeribus, ff. de euiction. explanatur.*

15 *Declaratur concluſio, vt actio pro euictione nõ cõpetat, niſi pro parte re euicta, & reſtitutio pretij non fit, niſi pro rata, & ſi tota ſit euicta ad totum pretium agitur.*

16 *In caſibus in quibus imminet euictio non poteſt retineri pretium, niſi pro parte ſuper qua adſunt moleſtationes.*

17 *Ad ſupra dicta menſura fundi nõ attenditur, ſed bonitas illius.*

18 *Euictio ſequuta in fundo pro indiuiſo totus fundus æſtimari debet.*

19 *Et vbi euictio pro indiuiſo debetur quomodo fieri debeat liquidatio.*

20 *Euictio partis fundi ſi fiat pro indiuiſo fit æſtimatio quotæ. ſi pro diuiſo ſit æſtimatio loci euicti.*

21 *Vendens partem rei pro indiuiſo tradendo partem pro diuiſo nõ liberatur.*

22 *Euictio, quæ debetur à duobus venditoribus nõ præſtatur, niſi pro portione vendita.*

23 *Ius habens in fundo pro indiuiſo poſſeſſo à duobus pro diuiſo, quomodo agere poſſit.*

24 *Finibus fundi certis demõſtratis, ſi quid ex his euincatur, an quando ſit præſtanda euictio ad l. fines, 10. C. de euict.*

25 *Quæcumque dicuntur, ita vt præſtentur emptori præſtanda ſunt.*

26 *Sunt autem in hac cauſa, quæcumque ita dicuntur, vt propter hæc res pluris vendatur.*

INter alios quàm plurimos Doctores, qui hanc quæſtionem exornarunt, ſunt referendi principales, omnes repetentes in l. 1. ff. & C. de euict. Anton. Gomez tomo 2. variarum c. 2. à num. 44. Caldas Pereira in tracta. de empt. & vendit. cap. 31. à num. 48. Frãciſcus Bec. conſ. 106. nu. 44. lib. 1. Pet. Surdus conſ. 104. num. 6. lib. 1. & conſ. 359. num. 30. lib. 3. & deciſ. 295. à numero 16. Stephanus Gratianus tomo 4. diſceptat. 787. à num. 9. Mario Muta deciſion. Senatus Siciliæ, 24. nu. 26. Cardinalis Mantica deciſion. 137. nu. 1. part. 1. Cauallin. §. 5. num. 30. de euiction. Aluarus Valaſcus de partition. cap. 1. n. 17. Ioan. Caſtil. Sotomai. lib. 4. controuer. c. 42. n. 67. Crauet. conſ. 896. n. 14. lib. 5.

1 Euictio non extenditur ad venditionem hæreditatis, quando aliqua hæreditatis res euincitur, non ipſum ius hæreditatis venditæ, vt notatur in l. 1. C. de euiction. quoniam id ex eo procedit, quia vendens hæreditatẽ ſolum videtur vendere, quæ ad hæreditatem expectant, nõ verò aliena, & quæ extra hæreditatem ſunt: qua ratione ceſ-

ſat

ſat euictionis remedium. Vnde ſi quis integram Petri hæreditatem quaſi ad ſe exp. ctantem inſolidum diſtrahat, & eius tertia, vel quarta pars euincatur; quia fortè plures erant hæredes, quam vendens putabat, nemo inficiabitur poſſe illum de euictione conueniri, & obligari, ex l. ex mille, ff. de euiction. & conuenit l. 5. ff. eodem, vbi de peculio ſcribitur ceſſare euictionem, ſi eius aliqua res quaſi aliena euincatur, quod in quolibet alio iure vniuerſali obtinet, vt in d. l. 1. gloſ. ibi, Bart. Petrus, Cinus, Iacob. Faber, Bar. Bal. Angel Salycet. & communiter in l. 2. ff. de hæredit. vel action. vend. latè Anton. Gomez d. cap. 2. nu. 44. Cauallin. dict. num. 30. Caldas dict. cap. 31. nu. 51. Valaſcus dict. cap. 1. num. 17. vbi rationem huius demonſtrat, dicẽs, quòd vendita hæreditate ſimpliciter, ſi res aliquæ hæreditariæ euincantur, non præſtatur euictio, ſecundùm Baldum in dict. l. 1. C. de euiction. quia eſt ius vniuerſale, in quo ſingulæ res non cõſiderantur, ſed ipſum ius diſtinctum, & ſeparatum à corporibus: & facit text. in l. bonorum, 208. ff. de verborum ſignificat. vbi bonorum appellatio, ſicut hæreditatis, vniuerſitatem quandam ac ius ſucceſsionis, & non ſingulas res demonſtrat: & huc etiam reſpiciunt verba Bart. in l. dies cautioni, §. Prætor ait, ff. de damno infect. in fin. quòd hæreditas eſt ius quoddam intellectuale non recipiẽs æſtimationem, & ideò non comprehenditur in ſtatuto loquẽte de quantitate: ſequitur Decius cõſ. 675. num. 8. & probatur in l. hæreditas, ff. de petitione hæredit. dum dicit, quòd hæreditas etiam ſine vllo corpore iuris intellectum habet: & ſequitur Socin. regula 438.

2 Limitatur hæc concluſio, quando vẽditor affirmauit, tot eſſe in hæreditate, & non ſint. Cauallin. d. num. 30. in fine, Aluar. Valaſ. dict. cap. 1. ſub numero 17.

3 Reſultat igitur, ne vendens de euictione teneatur, ſi pars tantũ rei venditæ non integra res vendita fuerit euicta, vt concludit Afflictis in c. 1. quibus mod. feud. amit. num. 57. niſi nominatim fuit hoc dictum, per textum in l. ſi dictum, §. in ſtipulatione, ff. de euiction. quẽ text. in duplæ ſtipulatione intelligendum eſt procedere; quia nõ cõmittitur, niſi integra res ſit euicta; quare quando pars tãtùm fuit euicta, ſecũdùm communem ex empto actio ad æſtimationem, & intereſſe competit, vt ibi firmant Scribẽtes, & eſt tex. in l. quidquid, verſ. ſi vſus fructus, ff. de euiction. & in l. vaccæ, eodem, quod planè innuit Afflictis dict. numer. 57. quatenus ex empto actionem concedit, & ſic explicat Anton. Gomez d. c. 2. num. 45. quibus addo Gregor. Lop. in l. 34. & 35. tit. 5. par. 5. Qualiter huiuſmodi æſtimatio ineunda ſit, ponit Hugo Donel. ad intellectum l. ex mille, ff. de euiction. pagin. 349. licèt pagina 334. de hac reſolutione dubitauerit.

4 In contrarium imò, quòd euictionis beneficium tribuendum ſit, quando ſolũ pars rei euicta ſit, videtur probare text. in l. 1. ff. de euictionibus, vbi ſiue tota res euincatur, ſiue pars, habet regreſſum emptor, quibus verbis Vlpianus hanc rem generaliter videtur definire, & proinde non modò ex empto agi poſſe, ſed etiam ex ſtipulatu ad duplam, ad quod poteſt allegari dict. l. vaccæ emptor, 43. ff. de euiction. quæ planè probat, quòd vſufructu euicto, & ſic parte rei venditæ, ex duplæ æſtipulatione agi poſsit, quòd item apertè ſignificat Vlpianus in l. ſtipulatio iſta, §. ſi quis fortè, ff. de verbor. oblig. dum ait ſtipulationem hanc habere licere, tunc committi cum vſusfructus, aut vſus euictus eſt, non enim licere habere videtur ei, cui re vti, & frui nõ licet, aut cui aliquid de iure ſuo minuitur, vt ibi probatur. Ex quibus videtur reſoluẽdũ pro parte rei euictæ, nõ minus euictionis remediũ ad duplã, quã

ſi in-

ſi integras euinceretur indulgeri. Nec
veritati accedit, quod nonnulli arbi-
trantur in d. §. ſi quis fortè intelligen-
tes in ſtipulatione eius, quod intereſt;
non autem duplæ, quaſi dupla promiſ-
ſa non ſit ſub ea conditione, ſi habere
non liceat, ac proinde ea adueniente
duplam non deberi, ſed ad intereſſe tã
tùm agendum eſſe, vt voluit gloſſa 1.
& ibi Bald. in l. ratio ff. de action. em-
pti, vbi euocata poſſeſsione rei vendi-
tæ, gloſ. & Bart. voluerunt ad intereſ-
ſe dumtaxat non ad duplam agi poſſe;
quod videtur ſequutus Alexand. in d.
§. ſi quis fortè, numer. 3. quatenus pro
concordia opinionum aſſerit poſſe in-
telligi gloſ. & Bart. in d. l. ratio, quod
ipſe cogitandum relinquit, Iaſon. ibi
num. 3. idem cenſet cum gloſſa diſtin-
guens aliud eſſe, an venditor, qui pro-
míſit habere licere incidat in pœnam,
ſi poſſeſsionem, aut aliud ſimile per-
turbet: aliud verò, an illo iure à tertio
euicto ad duplam de euictione tenea-
tur? Et primò caſu fatetur venditorem
teneri per dictum §. ſi fortè, per quem
Angel. voluit promittentem ſuper re
controuerſiam non mouere, videri e-
tiam promiſiſſe illam non moturum
ſuper poſſeſsione, aut quouis alio iure
eiuſdem rei, in quo Angelum ſequun-
tur Moderni, vt per Alexand. & vo-
luit Bald. in l. 1. q. penult. C. de peric. &
commod. rei vend. Secundo caſu, quã
do agitur de euictione arbitratur Iaſ.
agendum fore actione ex empto ad rẽ
tradendam, quaſi nõ fuerit tradita, cũ
poſſeſsio fuerit euicta, & ſic dicit pro-
cedere gloſ. & Bartol. in d. l. ratio, per
tex. ibi, quatenus reſpondit, poſſeſsio-
nem pro non tradita habendam fore:
quod non placet, quoniam in dict. §. ſi
quis fortè probatur duplæ ſtipulatio-
nem committi, ſi rem habere non li-
ceat, idque procedere tàm quando in-
tegram rem habere non licet, quàm
quando partem, aut quando aliquod
ius minuitur. Conſtat námque duplæ
ſtipulationem committi, quoties em-
ptori non licet rem habere, tex. in l. ha-
bere licere, 57. ff. de euiction. & in l. ſi
ſeruus, 31. ff. eodem, & in l. ſi manci-
pium, 34. eodem, §. 1. vbi probatur
manifeſtè duplæ ſtipulationem com-
mitti, & ea agi poſſe quoties emptori
nõ licet habere: at in dict. §. ſi quis for-
tè probatur, non licere rem habere,
quãdo poſſeſsio vſusfructus, aut quod-
uis ius aliud habere non licet: ergo cõ-
ſequens eſt duplæ ſtipulatione agi poſ
ſe, quando integra re omnino nõ licet
vti, & frui.

5 Notandum tamen eſt, quòd fundis
pluribus venditis vno euicto, agitur
de euictione pro vno, tot enim ſunt
ſpecies euictionis, quot ſunt res eui-
ctæ, l. cùm plures fundi, ff. de euiction.
l. fin. & ibi Bal. C. de commun. rerum
alienat. l. 1. §. venditor, ff. de actionib.
empt. Dec. conſ. 483. num. 10. Portius
conſ. 32. num. 4. & 5. Mario Muta de-
ciſione 24. Senatus Siciliæ, num. 26.
Cæſar Bartius deciſio. Bononien. 62.
num. 20.

6 Ex quo notatur, quòd venditio di-
citur vnica, etiamſi plures res vendi-
tæ ſint, cum earum omnium vnum tã-
tùm pretium in vniuerſum confuſè e-
nuntiatur, non in ſingulas diſtributo:
argumento text. in l. ſi duos ſeruos, ff.
de euiction. & in l. ſi duos ſeruos, ff. de
contrahenda empt. in l. cùm eiuſdem,
& in l. ſi plura mancipia, ff. eodem, O-
dofredus, Bald. Cœpola in dict. l. cùm
eiuſdem, pluralitatem venditionum
inferentes non ex pluralitate rerum
venditarum, ſed ex varietate pretij in
ſingulas conſtituti: idem Odofred. in
d. l. cùm plures, & ibidem Fulgoſius in
fin. Bart. in l. ſcire debemus, numer. 2.
Caſtro numero 3. Cumanus numer. 3.
Iaſon. numero 3. Baldus conſ. 60. nu.
4. lib. 3. Boſius in praxi de remiſ. mer-
cedis, num. 22. Gabriel. conſ. 29. n. 10.
lib. 2.

7 Illud verò intrepide affirmatur,
quòd etſi vna fuerit emptio, vna earũ
re euicta ad reſolutionem totius con-

tractus

tractus agi non poteſt ob rem particularem non traditam, ſed ſolùm agi poſſet ad implemētum, nempè vt illa res quoque traderetur, & ſi tradi non poſſit, ad intereſſe, iuxtà notata in l. cùm proponas, la 2. C. de pactis, vbi Riminald. Senior, & in l. 1. ff. de euiction. & in l. 1. ff. de actio. empti, & cum de hoc habeamus text. apertos, quibus nullo modo reſponderi poſsit, d. l. cùm plures, ff. de euiction. l. ædiles aiunt, §. ſi plura, & §. fin. l. cùm ea, §. 1. ff. de ędil. edicto, imò verò neque ab vnius tantùm rei vēditione reſilire liceret; quia pro parte tradi non poſsit, l. domum, l. ſed ſi communis, ff. de contrahenda emptione, l. fin. C. de commun. rerum alienat. l. ex mille. §. cæterum. ff. de euict. Et quemadmodū poſt traditionem plurium rerum aliqua ex his euicta tot ſunt actiones de euictione, quot res euictæ tametſi ſit vna earum venditio vno pretio facta, dict. l. cùm plures, ita ante traditionem tot ſunt actiones ex empto actori competen-
8 tes, vt ſibi tradantur, quæ traditæ non fuerint, & ſi tradi nequeant, ad intereſſe, l. ex empto, in princip. vbi Caſtro. ff. de act. empt. clare ſenſit eandem actionem ex empto competere ante traditionē, vt res tradatur, & poſt euictionem re tradita, iam euicta, & pro rebus traditis liberationem competere, pro non traditis actionem ſupereſſe vel ad tradendum, vel ad intereſſe, quam opinionem tenet Bar. in d. l. ſcire debemus, nu. 2. ff. de verb. obligat. Cumanus ibidem, nu. 7. nec eſt conſtituenda differentia traditæ ne fuiſſent res vno contextu venditæ, & aliqua ex his euicta, an verò nondum traditæ fuerint? & primo caſu non licere à vēditione recedere, ſed ſolùm actionem emptori pro euictione cōpetere. Secundo caſu à venditione recedi poſſe ob rem aliquam ex pluribus venditis, quæ tradi non poſsit. Cum verius ſit vtroque caſu contractum irreuocabilem eſſe, ſed ita tamen vt primo caſu competat actio pro euictione, & ex empto ad intereſſe: ſecundo caſu ex empto, vt res tradatur, & ea non tradita ad intereſſe: quam opinionem & veriori & crebriori calculo recepta ſenſit Senatus Bononienſis deciſ. 62. nu. 23. per Cæſarem Barzium.

9 Nec enim obſtat, quòd obligatio rem tradi ſit indiuidua: idcircò promiſſor partis non liberatur, l. ſtipulationes nō diuiduntur, ff. de verb. obligat. Non enim preterea ſequitur cōtractum reſcindi debere, namque manet in priſtino ſtātu, cum pro rebus tra ditis competat liberatio, pro non traditis ſuperſit actio ad intereſſe, & obligatio plures res tradendi, diuidua eſt pro diuiduitate rerum tradendarum, vt per Fulgoſ. in d. l. cùm plures, in fin. facit id, quod ex autoritate Decij in conſ. 121. tradit Ioannes Baptiſta Plotus conſ. 88. num. 13. videlicèt, quòd quando fit venditio plurium rerū vno contractu, & vno pretio, licèt probetur læſio in vna re poſita in contractu, & non probetur de alijs rebus, tunc nō poteſt reſcindi talis contractus reſpectu læſionis.

10 Stat igitur regula, quòd venditio plurium rerum, quamuis vno pretio facta in aliquibus earum ſubſiſtit, tametſi alię non tradantur: quæ tamen limitatur, vt non procedat ſi conſtare poſsit emptorem partem empturum, aut venditorem partem venditurum non fuiſſe, dict. l. cùm eiuſdem, ff. de ędilit. edict. & hoc aliquādo probādū eſt per eum, qui in hac ipſa limitatione ſe fundat, aliquando à lege præſumitur, vt nec probatione ſit opus, ſed onus probandi in aduerſarium in con-
11 trarium transfertur veluti in animalibus, vt hominibus eiuſdem generis, vel officij: in quibus terminis procedit dict. l. cùm eiuſdem, & dict. l. ſi duos, vt ibi poſt gloſam declarāt Cœpol. Veron. & Alberic. in l. Labeo, §. fin. ff. de
12 ædil. edicto. In pluribus enim ſeruis diuerſi officij vno pretio venditis admittitur

mittitur vnius tantum redhibitio vitioſi,ſcilicet,in reliquis venditione firma manente etiā altera parte cōtradicēte,d.l.ſi plura,d.l.Labeo,in princip. qui ſi ſint eiuſdem officij redhibentur omnes, niſi vtraque pars conſentiat vnius tantum redhibitionem fieri, ad Cœpol.in d.l.ſi plura,l.Labeo, & hoc non alia ratione contingit, niſi quòd non eſt veriſimile emptorem partē ſolū empturū fuiſſe,quamuis pretium in ſingulos fuerit diſtributum.

13 Quod etiā præſumitur,quādo res ſūt eiuſmodi, vt dura ſeparatio inducēda ſit, ſi vna tātū ex reb⁹ vēditis redhibeatur,vt in caſu l.ædilis,iūctis trib⁹ ſeqq. & l.plerūq;,ff.de ædil.edi. vel quando emptio in parte tantùm ſubſiſtat, & emptor in cōmunem incidere cogatur; quia res vendita forte cum alio communis eſſet, vt in caſu in l. quòd ſi vno,ff.de in diem adiectione, & in l. tutor,§ fin.ff.de minoribus, vel ſi ex pluribus rebus vno pretio diſtractis, illa tradi non poſſit, qua emptor potiſsimum motus fuerit,vt alias compararet,argum.l.arboribus,ff.de cōtrah. empt vel quia aliæ res minus ſibi commodæ, minus ve pretioſæ futuræ ſint, ad gloſſam notabilem in d. l. cùm plures,ff.de euict.& tradit Gabriel.d.cōſ. 49.n.10.Cæſat Bartius deciſ.Bonon. 62.n.33.

14 Et ad principalem cōcluſionem inducitur bonus text.per locum ab ſpeciali in l.ſi dictum 56. ff.de euict.in §. in ſtipulatione, vbi Paulus ſcribit in ſtipulatione duplæ, cum homo venditur partis adiectio neceſſaria eſt; quia non poteſt videri homo euictus cum pars eius euicta eſt;& aduertitur,quòd Paulus Iuriſconſultus in hominis alienatione probat ceſſare duplæ ſtipulationem, quando totus non ſuit euictus, niſi aliud ſit expreſſum, & cautum,manifeſtè innuens aliud regulariter eſſe reſpondendum, & ſic duplæ agi poſsit euicta rei parte,& ſi expreſſum cautum non ſit; quia homo eſt res indiuidua,& euictus dici nequit,quando pro parte tantùm fuit euictus,quoniam indiuidua à quolibet domino poſſidentur in ſolidum; quia diuidi citra interitum, & omnium dominorum damnum, & præiudicium nequeunt,vt conſiderauit Bartol.in l.1. ff.de euict.communis namque ſeruus non minùs dominorum alij ex mandato,aut propria voluntate acquirit,quā ſi proprius eſſet inſolidum, l.ſeruus cōmunis,ff.de ſtipulation.ſeruorum,qua ratione cum pars ſerui euincitur, perinde eſt, ac ſi neque pars eius euinceretur, ideoque in eo ſpecialiter ceſſat duplę ſtipulatio,niſi exprimatur:in cęteris ergo rebus iam manifeſtè liquet in contrarium iuris regulam obſeruandam,ac proinde hæc videtur ſanior,& verior ſententia ſecundùm Cald.Pereir.in d.c.31.n.50.

15 Quod autem ſcribitur in l.naue, 36. ff.de euict.naue,aut domo vendita ceſſare beneficium euictionis,ſi quæ cæmenta,aut tabulæ euincātur, ea ratione procedit,quoniam empta naue,aut domo,non ſingula cæmēta, aut tabulæ videntur empta, vbi Paulus declarat aſſerens, proinde ceſſare hanc actionem; quoniam pars rei venditæ nequit dici euicta, ibi, quaſi euicta parte,atque ita habetur textus planè pro hās parte rei euicta,euictionis actionē indulgeri: & hoc verum eſſe conſtat, ſi conſideras cæmēta, & tabulas domus illius partem non continere,quēadmodum neque ſingulæ tabulæ partem nauis,vt in l.eum,qui ædes, ff.de vſucap.quapropter ceſſare euictionis remediū,Paul.in l.naue docuit. Ideoque ſi pars domus,aut nauis euincatur, actio negari non poterit, l. Scapham, 44.ff. de euict.vbi gubernaculis euictis actio præſtatur;quia nauis partem continet: eodemque iure in domo eſt reſpondendum,ſi qua pars eius euincatur earum, quas domui adſcribit Labeo in d. l.eum,qui ædes, ff.de vſucap.

16 Ceſſat hoc euictionis remediū,ſi ancillæ

cillæ partus, pecorumve fœtus, aut ge
neraliter rei venditæ fructus euincan-
tur, conſtat enim hæc rei partem non
continere, ſiquidem ſeparari ab ipſa
re poſſunt, & ſic procedit text. in l.ſi
prægnãs, 42. & in l. vaccæ, 43. ff. de eui
ctio. quod tamẽ intelligi debet de fru-
ctibus iã collectis, & à loco ſeparatis;
quia pendentes rei partẽ faciũt, vt in l.
fructus pendentes, ff. de reiuend. & fœ
tus quãdiu eſt in ventre partem facit,
l. 1. §. 1. ff. de ventre inſpic. l. qui in vte-
ro, ff. de ſtatu hominum: quare negari
nequit euictionis actio, quemadmo-
dum ſi fructus ſimul cum re euincan-
tur, vel partus cum ancilla, l. venditor,
8 & l. euicta, 16. ff. de euict. non quòd
fructus hoc partem faciant, ſed quia
intereſt emptoris rem cum fructibus
non fuiſſe euictam, quod omnino ven
ditor debet præſtare.

17 De acceſsionibus autem à vendito-
re expreſsis, quæ rei partem dicuntur
continere, text. in l. quod ſi nolit, 31.
ad fin. ff. de ædilit. edict. dicendũ eſt ex
empto agendum eſſe, quanti minoris
eſſet empturus, vt ibi, & eſt bonus ca-
ſus in l. euicta re, 16. ff. de euiction. &
ibi notat gloſſa, per quem labefactari
omnia ſuprà dicta videntur; quia pro
acceſsionibus, quæ partem faciunt, vt
in d. l. quod ſi nolit, ad ſimplum dum-
taxat actio conceditur, non ad duplũ.
Sed eſt animaduertendum, huiuſmodi
acceſsiones à venditore expreſſas ven
ditionis potius partem cõtinere, dict.
l. quod ſi nolit, quàm rei venditæ, vt
enim pluris vendat, rei quid accedere
venditor profitetur, quo non extante
ex empto agendum eſt, quanti mino-
ris non ad duplam: quæ tunc demum
locum habet, quando integra res ven-
dita, vel ſaltem rei pars euincitur, non
quando aliqua aſſerta qualitas, aut ad-
iectio deficit, quæ quidem euictio-
nis remedium non præſtat, vt re-
ſoluit Caldas in dicto cap. 31. nume-
ro 54.

18 Hinc I.C. in l. ſi ab empti. 49. ff. de e-
uict. reſpondit emptorem, à quo vſuſ-
fructus euincitur, debere venditorem
laudare perinde, ac ſi ab eo pars rei
venditæ peteretur: ex quo planè colli
gitur euictionis actio nõ competere,
niſi à venditore defendatur, vt in l. fun
dũ, 46. & in l. vaccæ, 43. ff. de euict. Im
propriè tamen I.C. in d. l. ſi ab empti.
49. videtur locutus, quoniam vſusfru-
ctus cum ſit res incorporalis, verè, &
propriè loquendo dici nõ poteſt pars
rei corporalis: & induci poteſt text. in
l. ſtipulatio iſta, §. ſi quis fortè, ff. de
verborũ oblig. & in l. 4. ff. de vſufruct.
vbi quòd non dicitur res tradita, aut
ita, quòd habere illam liceat, quando
cum vſufructu non datur, textus eſt in
l. Mæuius, §. fin. & in l. cùm filius, §. do
minus, ff. de legatis 2. Induci etiam po
teſt, quod ſcribitur in l. 2. §. final. cum
l. ſequenti, ff. de action. empt. Vendi-
torem teneri in emptorẽ ita transfer-
re, quòd plenam vtilitatem conſequa-
tur, quamuis dominum illũ non facere
teneatur, vt in l. ex empto, ff. eod. titul.
quocirca cum ratione defenditur pro
vſufructu euicto dari huiuſmodi eui-
ctionis remedium.

19 Hinc etiã reſoluitur, optimè reſpõ-
diſſe Venuleium I.C. in l. penult. ff. de
euict. pro ſeruitute actionem euictio-
nis non dari, quoniam ſeruitus non im
pedit, quominus habere liceat rem vẽ
ditam, vbi ibi notat. & in l. cùm ven-
deres, ff. de contrahend. empt. *Ideoque
rectè Venuleius, quoad ſeruitutes* (in-
quit) *prædiorum attinet, ſi tacitæ ſequu-
tæ ſunt, & vendicentur ab alio, Quintus
Mutius, & Sabinus exiſtimant vendi-
torẽ ob euictionem teneri non poſſe. Nec
enim euictionis nomine quẽquã in eo iu-
re teneri, quod tacitè ſoleat accedere; niſi
vti optimus maximuſque eſſet, traditus
fuerit fundus: tũc enim ab omni ſeruitu-
te liberũ præſtandũ.* Vnde Paulus I.C.
in l. nõ tãtũ, 169. ff. de verb. ſignif. non
tantũ in traditionibus, ſed etiã in em-
ptionibus, & ſtipulationibus, & teſta-
mẽtis adiectionẽ hãc, vti optimus ma
ximuſ-

ximuſque eſt, hoc ſignificare reſpondit, vt liberum præſtet vt prædium, nõ vt etiam ſeruitutes ei debeantur, & ſicut liber à ſeruitute aget promiſſus præſtetur, text. in l qui vti, & in l. ſi cum fundum, & in l. illa verba, ff. de verborum ſignific. Aduerſari tamen videtur tex. in d. l. ſtipulatio iſta §. ſi quis forte, ff. de verborum oblig. vbi Vlpianus reſpondit, ei non licere habere rẽ, cui vſusfructus poſſeſsio, vel vſus rei impeditur, aut quiduis aliud ius rei minuitur: ex quo quia negari non poteſt, ex ſeruitute ius rei venditæ minus, ſiue abſit, ſiue adſit euictio ſublata non videtur: nã etiã quando agitur de ſola ſeruitute, euictionis remedium excluſum non eſt, quæ fuit ſententia gl. 2. in d. l. penult. ff de euict. & clarius in l. cũ venderes, ff de contrahenda empt. & glo. communiter recepta in d. §. ſi quis forte, ſecundum Alexan. & Iaſon. ibi, num. 9. & Zaſium num. 6. licet contradicant Cuman. & Duaren. ibi. Sed intelligi poteſt, quod ait Vlpianus in d. § ſi quis forte de quouis alio iure ſimili ſuperioribus, in quibus agitur de vſufructu, & vſu, non autem de iure ſeruitutis, quæ longè inter ſe diſsident, quoniam non impedit rem habere licere: qui fuit ſenſus Cuman. licet improbet Zaſius in d. numer. 6. poteſt etiam intelligi de iure, quod venditor tradere tenebatur, vt Vlpianus præſupponit ibi, ex iure, quod habuit, ſed cum ſeruitute, vel ſine ea venditor nõ tenetur rem venditam tradere, vt in in dict. l. penultima, ff. de euictio. & d. l. cùm venderes: ergo ille tex. nihil aduerſatur.

20 Hoc tamen caſu quanti minoris actio emptori adempta nõ eſt, per tex. in l. quoties de ſeruitute, 61. ff. de ædilitio edicto, vbi idem Vlpianus inquit, cum de ſeruitute agitur, tantùm debere præſtare venditorem, quanti minoris emptor emeret, ſi ſeruitutem impoſitam agnouiſſet: quod nos verũ arbitramur, quando venditor ſciens ſeruitutem deberi, non declarauit, quo caſu ad intereſſe poteſt cõueniri quaſi in dolo verſatus, vt in l. 1 ff. de actionib. empti: quod idem erit, quãdo fundum liberum eſſe dixit, cum non eſſet, vt in l. penultima, ff. de euictionibus, quo caſu quanti minoris actione poterit cõueniri ex ædilitio edicto: quod ob eam cauſam præſtatur, quoniam, quæ venditor adeſſe, aut abeſſe dixit non reperiũtur ineſſe, aut abeſſe, tex. in l. ſciendum, in principio, ff. de ædilitio edicto, vbi ſecunda edicti cauſa propter quam Prætor iudicium ſe daturum pollicetur, conuentionem vendentis reſpicit, nempè ſi aliquam qualitatem rei adeſſe, aut abeſſe dixit, promiſitve, idque falſum reperiatur: tradit Aymon Craueta in quahbet Venditione conſil. 145. numero 2. Ex quo ſi venditor bona fide fundum vendidit, nihil de ſeruitute enarrans, in nihilo obligatur: & hoc eſt, quod Iuriſconſult. in dict. l. penultima indiſtinctè reſpondit, vendentem non teneri: at ſi ſciens tacuit, ad intereſſe ex empto tenebitur; quia in dolo eſt verſatus. Nec vrget, quod in dict. l. quoties generaliter, Iuriſconſult. reſpondit, quòd quoties agitur de ſeruitute, venditor quanti minoris obligatur, quoniam proinde non negatur ad intereſſe poſſe obligari, quod plerũque quãti minoris obligationem excedit.

21 Additur tamen ad d. l. penultim. ff. de euictionibus, quòd ſeruitus rei partem non cõtinet, quia incorporea eſt, ideoque rei corporeæ partem natura repugnat. Pars namque rei illa tantũ definiri poteſt, quæ ipſi rei cohæret aliter enim etſi ad rem expectet, partẽ nequit facere: quare ſcapham paruam nauis non eſſe partem, ſcribitur in l. ſcapham. ff. de euictior. & in l. ſi fundo 53. ff. de euiction. vbi inquit Paul. I.C. ſi fundo vendito res euincatur, ſi ſingula iugera venierint certo pretio non pro bonitate, ſed quanti ſingula venierint, quæ euicta fuerunt, præſtandum,

ſtandum, etiamſi ea, quę meliora fuerint euicta ſint, vbi Iuriſconſult. prædicta omnia interpretatur, vt cũ de parte euicta agitur, bonitatis nulla ſit habenda ratio, ſi modò iugera diſtincto pretio empta fuerunt: nam ſi vnico pretio emptus fuit fundus, non pro iugeribus diſtincto, bonitatis ratio erit habenda, ſi forſan pars euicta præſtantior fuerit. Et rurſus, ſi deterior, l. 1. l. ex mille iugeribus, 64. verſiculo, penultim. ff. de euictionibus. Et intelligitur, quando ea pars fuit euicta pro diuiſo, ſecùs, ſi pro indiuiſo, puta, ſi ex fundo vendito tertia, vel quarta pars euincatur; tunc enim cum diuiſio debeat fieri æqualiter, mali, bonique ratione habita, non eſt cur in euictione bonitatis ſit ponderanda ratio: imputet namque ſibi emptor in diuiſione deceptus.

22 Illud autem eſt notandum, ſi res, cuius pars euincitur per alluuionem nunc maior, minorve ſit cum euincitur, quàm fuerat venditionis tempore, quid iuris ſit? in qua re extat elegans Papiniani reſponſum in l. ex mille, ff. de euictionibus, Balduinus in tractatu de euictionibus, pagina 355. de cuius intellectu plenè, & ad longum tractat Caldas Pereira in dicto cap. 31. numero 60. & 61. & vt vnico verbo omnes caſus dict. legis amplectãtur reſoluendum eſt, alluuionis diminutionem, aut augmentum in conſideratione non poſſe, cum de euictione agitur, ſed illud ſolum conſiderandum eſt, quod fuit euictum ex re vendita, poſtpoſita omni alluuionis conſideratione. Huius enim augmentum, & detrimentum ſolum ad emptorem pertinet, niſi totus fundus euincatur.

23 Principalis concluſio declaratur, quòd in caſib⁹, in quib⁹ datur actio pro euictione, illa non cõpetit, niſi pro parte rei euictæ, ita vt reſtitutio pretij ſit tãtũ facienda pro parte dict. l. 1. vbi gloſ. Bart. & Alexand. ff. de euiction. Bart. in l. ſi dictum, §. in ſtipulatione, ff. eodem, iuxtà l. bonitatis, 13. cum duabus ſeqq. l. qui fundum, 45. l. qui libertatis, 69. §. fin. l. naue, 36. ff de euictio. Decius in l. vltim. C. de cõm. rer. alienat. Decius conſ. 483. num. 15. Franc. Aretinus conſ. 129. num. 1. ad med. Cauallinus de euictio. §. 5. num. 84. & 85. Roſental. de feud. cap. 8. concl. 29. nu. 6. Beccius conſ. 106. num. 43. Petrus Surdus conſ. 104. num. 6. lib. 1. & in cõſil. 359. num. 30. lib. 3. & deciſ. 295. nu.

24 5. & 18. ad medium, vbi etiam in caſibus, in quibus imminet euictio, nõ poteſt retineri pretium, niſi pro parte rei ſuper qua adſunt moleſtatiões, Ioan. Andr. ad Speculat. de empt. & vendit. §. 1. num. 8. in verbo, quia iſte, in fine, Stephanus Gratian. tom. 4. diſceptat. foren. 787. n. 8. & 9.

25 Verùm prædicta ſunt intelligenda habito reſpectu ad bonitatem fundi, qui fuerit venditus pro mille, & euincatur quarta pars illius, quæ pro ſui bonitate valeret dimidiã iſtorum mille, competeret euictio pro dimidia iſtorũ mille, non pro quarta parte, cum non attendatur mẽſura, ſed bonitas fundi. Paul. de Caſtr. in l. ſi ex falſis, 42. n. 11. vbi Salycet. & Riminal. C. de transact. Petr. Vuald. de duobus fratrib. p. 11. q. 12. verſ. Nec debet partes aſsignare, Parpal. in repe. l. placet. verſ. Et an ſtetur æſtimationi, C. de ſacroſ. Eccleſ. latè Boer. deciſ. 46. n. 8. iuxtà l. in qualitate, 23. ff. de actio. emp. l. ſi fundo vendito, 36. l. ſi duorum fundorum, 43. l. ſi ſeruũ mihi, 4. ff. de act. empt. vbi Fulg. & Caſtr. Angelus in l. creditoris, ff. de diſtract. pign. Doctores in l. quid aliud ſunt iura, 8. ff. de verbor. ſignific. Rota Romana per Gratianum d. deciſ. 787. nu. 10. & 11.

26 Eſt notanda differentia, quæ verſatur, quãdo quis euincit fundũ pro diuiſo, aut pro indiuiſo; quia hoc ſecundo caſu ſit æſtimatio totius valoris fundi, & dimidia illius attenditur, & pro illa tenetur de euictione, qui promiſit, ita Bal. in d. l. 1. ff. de euict. & Viuianus: ergo

go in figuratione caſus, dict. l. 1. dicit, quòd ſi pro parte res euincitur multũ refert, an pro diuiſo, vel pro indiuiſo cõtingat: ſi pro indiuiſo totus fundus debet æſtimari, & pro medietate totius agitur de euictione per emptorẽ, nec cõſideratur bonitas vnius partis, vel alterius fundi: ſi verò pro diuiſo, tũc pro illa parte euicta tantũ agitur, & illius bonitas attẽditur: ſic Anton. Gomez tom. 2. var. reſol. cap. 2. n. 34. in fin. gloſ. in l. 1. verſ. parte pretij, & in l. 2. in verbo valere, C. cõmuni diuidundo, ſic etiam quãdo emptor duobus venditoribus retrouendere promiſit cuilibet parte, id facere tenetur, & hoc caſu res æſtimari debet quantũ valet tota ſimul, non quantum valet pars dimidia, Cagnol. in l. 2. ſub num. 102. verſ. conſiderandũ tamen eſt, C.
27 de pact. inter empt. Cæſar Manento deciſ. 26. Senatus Mantuani, n. 7. & ita liquidatio debet reſpicere valorẽ totius partis diuiſæ, & tunc capi debet dimidia valoris ipſius, vt ipſe Cæſar Manento teſtatur deciſ. 19. n. 92. & ſic Bal. in d. l. 1. num. 1. dicit, quòd ſi euincatur pars pro indiuiſo ſit æſtimatio quotæ, ſi pro diuiſo ſit æſtimatio loci
28 euicti, & Saly. poſt princ. inquit, quòd parte euicta pro indiuiſo habetur ratio bonitatis, ideoque eſt æſtimanda tota pars diuiſa, & illius bonitas, & dimidia illius quãdo dicitur euicta, Angelus in l. naue 36. ff. de euict. dicit, quòd quando euincitur pars pro diuiſo inſpicitur bonitas, & qualitas illius rei, ſecus ſi pro indiuiſo, quia tunc quãtitas, & non qualitas certa conſideranda eſt. Sicut enim vendens partem fundi pro indiuiſo, partem pro diuiſo præſtando, non liberatur, vt inquit
29 text. in l. ex mille 64. §. fin. ff. de euict. eodem modo euicta parte pro indiuiſo, ſi deinde emptor, vel alius euictionem paſſus, agit pro diuiſo contra venditorem nulliter agit: quia pretiũ euictionis regulatur, & præſtatur iuxta qualitatem rei euictæ, dict. l. 1. & dict. l. ex mille, ff. de euict. Item eſt addendus Cagnolus in l. 2. ſub num. 102. C. de pactis inter, verſ. item conſiderã dum tamen eſt, quòd ad cognoſcendũ valorẽ rei tota res æſtimanda eſt, vt inquit etiam Peralta in l. Mæuius, §: duorum, ff. de leg. 2. vbi allegat. l. Mæuius, ff. commun. diuid. & l. 3. C. eodẽ. Cæſar Manento deciſ. 19. à num. 94.

30 Additur etiam textus in l. Pomponius, ff. de reivendicat. vbi ſi ego habeo ius in fundo pro dimidia pro indiuiſo, & à duobus poſsidetur fundus, ipſe pro diuiſo non debeo petere ab vno totam ſuam dimidiam, ſed dimidiam dimidiæ ab vno, & tantundem ab altero pro indiuiſo illius ſuæ dimidiæ: ad idem tex. in l. 1. §. quinimo, & §. ſi ego, ff. ſi pars hæredit. petat. Cæſar Manento deciſ. 26. num. 5.

31 Notandum tamen eſt ad l. fines 10. C. de euictionibus, quod Hugo Donellus dixit ad titulũ de euiction. 45. lib. 8. Codicis fol. 741. vbi finibus fundi certis demonſtratis, ſi quid ex his euincatur, an quando præſtanda ſit euictio? diſtinxit, atque probauit, quòd ſi venditor fundi fines eius demonſtrauit, & legem dixit, id eſt demonſtrauit nominatim adiecta hac lege, & conuentione, ne quis in eo ingrederetur, euictionem præſtabit, quod text. ille in principio dixit expreſsim. Imò, & ſi fines tantum venditor demonſtrauit non legem dixit, neque quidquam nominatim adiecit de his finibus præſtandis, nihilominus tamen eorum euictionem eum præſtare debere, ex l. qui fundũ, C. de euict. Et rectè inquit Donellus, nam quæcumquè dicuntur, ita, vt
32 præſtentur emptori præſtanda ſunt, l. ſciendum, §. 1. ff. de ædilit. edict. ſunt autẽ in hac cauſa quæcumquè ita dicuntur, vt propter hæc res pluris vendatur, l. ea, quæ, ff. de contrah. empt. & nemo dubitat, quin quò ampliores fines fundi erunt, eo pluris fundi ſit,

33 atque ideo pluris veneat, quod ſi venditor fines quidem demonſtrauit, ſed ita, vt nihilominus diceret, ſe fundum vendere ſuis finibus ; quidquid verò vltra veros fines eius fundi euictum fuerit, venditor non præſtabit, vt in dict. l. ſi fines 10. in ſecunda ſui parte ſtatuitur.

QVAESTIO XLVI.

An emptor ſcienter emens rem alienam, agat de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Referuntur authores, qui hanc quæſtionem tractarunt.*

2 *Si quis emit ſcienter rem alienam non agit de euictione, etiam ad pretium, & ad plura infertur.*

3 *Ratio redditur huius cōcluſionis, & diſputatur.*

4 *Scienti non fit iniuria neque dolus.*

5 *Vendens rem vni, ſi eadem poſteà vendat alteri, qui ſcientiam habet primæ venditionis non tenetur aduerſus fiſcum pœna ſtellionatus, nec ſecundus emptor poterit agere ad intereſſe.*

6 *Emptor ſciens rem ſibi venditam eſſe communem cum alio non poteſt agere de euictione.*

7 *Et cenſetur emiſſe partem venditoris tantum & non totam.*

8 *Emens rem aliquo onere affectā ſcienter, ius tantum venditoris emiſſe dicitur.*

9 *Emptor ſciens in genere rem ad venditorem non expectare, non poteſt agere de euictione, quamuis ignoret ad quem pertineat.*

10 *Ad effectū, vt de euictione agere non poſſit, oportet quòd clarè ſciat rem eſſe alienari prohibitam, nec ſufficit diuturna cohabitatio.*

11 *Scientia ſolet ex diuturna cohabitatione præſumi in his, quæ ſenſu corporis percipiuntur, ſecus in his, quæ dependent ab inſtrumentis, quæ non ſolent in notitiam venire.*

12 *Emptor ſciens rem venditam alienam eſſe, poteſt agere de euictione, quando de illa ſpecialiter, & nominatim in illum caſum fuit ſtipulatus.*

13 *Limitatur ſi generaliter tantū ſit ſtipulatus, quia ſimplex, & generalis ſtipulatio non ſufficit.*

14 *Euictio ex natura rei contingens, nec etiam ignorāti debetur, licèt generaliter promiſſa ſit, niſi ſtipulatio ſit concepta verbis generalibus.*

15 *Huiuſmodi verba vniuerſalia copulant maiora expreſſis, etiam ex cauſa non conſiderata à iure.*

16 *Declaratur concluſio, vt non procedat, quando rem alienam alienaſſet ſciente, & ſcienter de obligatione voluiſſet teneri.*

17 *Extenditur, vt idem ſit in eo,* qui

Digitized by Google

quihabet ius ad vitam, & ratio redditur.

18 *Idem eſt in fideicommiſſario vendente, licèt alienet ſcienti, & promittat de euictione, ad ſimplum ſolum tenetur.*

19 *Et idem eſt in pluribus diuidentibus bona, quorũ aliqua ſunt libera, & aliqua feudalia, vel ſuppoſita fideicommiſſo.*

20 *Superiora hæc declarantur.*

21 *Extenditur in eo, qui ſcienter emit rem alteri obligatam, vel alienam, quia non datur actio nec ad pretium.*

22 *Declaratur, vt euictio debeatur, quando fit ex diſpoſitione hominis ex pacto, quia recuperat pretium: quod ſecus quando procedit ex diſpoſitione legis.*

23 *Declaratur etiamſi emens fuit ignorans recuperat pretium.*

24 *Idem in vſufructuario vendête vſumfructum ſcienti, quia finito vſufructu debetur euictio.*

25 *Extenditur quando eſt duplex prohibitio legis, vel hominis.*

26 *Extenditur, quia renuntiatio fideicommiſſi, vel feudorum eſt perſonalis, & non præiudicat vocatis.*

27 *Idem eſt quando ſequitur euictio ſecundum naturam rei.*

28 *Extenditur etiam, quia non poteſt agere de euictione bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, is, qui poſteà ſuperuixit ſolus.*

29 *Extenditur, quia euictio nõ debetur, quæ prouenit ex facto cõmunis authoris diuidentium, vel emptoris, vel venditoris tam in diuiſione, quàm in alienatione.*

30 *Idem ſi ſequatur ex facto ipſius emptoris.*

31 *Extenditur in caſu contrario, quia quod dicitur de re vendita idem erit de pretio emptoris euincendo facto communis authoris.*

32 *Limitatur, quando diuidentes ignoraſſent bona fideicommiſſo ſubiecta, vel feudalia.*

33 *Limitatur quando emptor ſibi prouidit de euictione etiã in caſu quòd ex natura, & facto authorum euinceretur.*

34 *Limitatur, quando conſtat de contraria mente contrahentium tacita, vel expreſſa.*

35 *Limitatur, vt non procedat in diuiſione bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, quia etſi ſciuerint diuidentes fideicommiſſum, & de euictione promiſerint, non habet locum, quando ſecundum naturam rei fit euictio; quaſi bona debeant reſtitui deſcendentibus vnius ex diuidentibus, non repellitur exceptione prædicta.*

36 *Et procedit limitatio, quando vtrique parti diuidentium obuenerunt bona fideicommiſſo ſubiecta.*

37 *Et etiam limitatur, quando euictio non prouenit ex facto authoris, qui non denuntiauit fideicommiſſo.*

38 *Non enim procedit reſtrictio relata in ſciente rẽ emente à fiſco*

caſu, quo procurator eius videns non habuit in mandatis, vt promitteret de euictione.

HAnc quæſtionem exornarũt omnes Doctores in l. ſi fundum, C.
1 de euict.& in l.fin.ſ.emptor, C.commun. de legat. Caualin. ſ. 5. num. 31. de euict. Beccius conſ. 106. num. 48. & anteà conſ. 4. à num. 33. lib. 1. Cardinal. Tuſchus, tom. 3. concluſ. 267. Alexand. Trentacinq. lib. 3. var. reſolut. reſolut. 13. de empt. & vendit. Ferrara in prax. in form. libel. in cauſa venditionis, verbo, promittens, & ibi Thedus Meda, lit. F. Cardoſo in praxi, verb. venditio, num. 3. Gutierr. lib. 3. pract. qq. quæſt. 8 num. 15. Hercules Mareſcot. lib. 2. var. reſolut. cap. 19. Hieronym. Magonius deciſ. Florent. 51. num. 7. & deciſ. 80. num. 2. Carrozius deciſ. 96. num. 11. Stephanus Gratianus tom. 2. diſcept. 234. à numero 1. Flamin. Cartarius deciſ. 70. per totam, Farinac. deciſ. 44. num. 8. inter criminales tom. 1. Surdus deciſ. 208. & diciſ. 243. Carrozius de excuſsione bonorum, 2. par. quæſt. 87. num. 6. Nata conſ. 182. num. 8. Fauianus de Monte in tract. de empt. & vendit. quæſt. 4. num. 7. Greg. Lop. gloſ. 3 & 4. l. 19. tit. 5. p. 5. & gloſ. fin. l. 21. tit. 8. p. 5. Ant. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 42. Cald. Pereyra cap. 31. à num. 105. in tractatu de empt. & venditione, Couar. lib. 3. var. cap. 17. ſub num. 1. Palatios Rubeus in rub. de donationibus inter. §. 65. à num. 53.

2 Caualliuus dict. ſ. 5. num. 31. reſolutiõe dicit, quòd quando quis ſcienter emit rem alienam, per l. ſi fundum, C. de euict. quo caſu nõ agitur de euictione, gloſ. fin. in cap. ad audientiam de reb. Eccleſ. non alienand. gloſ. & Bal. & Salyc. in l. non dubitatur, C. de euict. gloſ. & Bal. Salyc. in l. iubemus, ſ. Sane, el 1. C. de Sacroſanct. Eccleſijs, Abbas conſ. 30. num. 5. lib. 2. Dec. cõſ. 411. num. 4. Gozadin. cõſ. 24. num. 7.

3 Et ratio redditur, quia licèt euictio ſit de natura emptionis, l. non dubitatur, vbi Bal. C. de euict. in l. qui concubinam, §. ſi hæres, ff. de leg. 3. nihilominus ſcienti nõ fit iniuria, neque dolus,
4 cap. ſcienti de regul. iuris, lib. 6. l. cum donationis, C. de tranſact. Alex. conſ. 69. nu. 3. lib. 4. Hercules Mareſcotus lib. 2. var. reſolut. cap. 19. num. 14. Vel
5 etiam ratio etiã eſt, quoniam ſcienter emens rem alienam videtur pretium donare: argument. l. cuius per errorẽ, ff. de reg. iur. Iaſ. in l. fin. C. commun. de legat. Palac. Rub. in rep. rub. cap. per veſtras, §. 65. num. 63. & eſt cõmunis teſte Menchaca lib. 1. quæſt. illuſt. cap. 2. num. 16. Aretin. in l. emptorẽ, ſ. fin. ff. de act. empt. Ant. Gomez tom. 2. de cõtract. cap. 2. n. 42. Cald. de empt. & venditione, cap. 31. ſub nu. 105.

Huic tamen reſolutioni nimis refragari videtur, text. in l. fin. §. emptor, C. commuuia de legatis, ibi: *Emptor autem ſciens rei grauamen, aduerſus venditorem actionem habeat tantùm ad reſtitutionem pretij, neque dupla ſtipulatione, neque melioratione locum habente: cum ſufficiat ei ſaltẽ pro pretio, quod ſciens dedit pro aliena re, ſibi ſatis fieri,* ibi: Sciẽte emens rem ſubiectam reſtitutioni, pretium repetit; quamuis ceſſet euictio, vt per Crauet. conſ. 211. num. 7. Crotum in l. qui Romæ, §. duo fratres, num. 78. ff. de verb. oblig. Alexand. Treutacinq. lib. 3. reſolut. 13. de empt. & vendit. num. 1.

In contrarium tamen eſt cõmunis, vt fatetur Caldas Pereira lib. 2. quæſt. Forenſium cap. 8. num. 25. Afflict. in cap. 1. ſ. 1. de ſucceſſ. feud. num. 8. de emente feudum. Curſius lib. 4. feud. à num. 118. idem Cald. in d. cap. 31. ſub num. 106. de empt. & vendit. Nec inſuper verum videtur, hoc caſu ementem voluiſſe pretium donare, quando poteſt, quod animo potius repetendi, ſcilicèt tradidit, ſi forſan contractus reſoluatur, quod natura contractus em-

emptionis, & venditionis inducit, & perſuadet, quam ob rem Doctores in dict.§.emptor,& in l. ſi fundum magnopere diſcrutiantur, ſuper horum iurium explicatione, adeo quòd Aretin. in l. ſi rem aliquam, ff. de acquirend.poſſ.num.5.firmauerit communem Scribētium ſententiam eſſe emētem hoc caſu non perdere pretium, quod tamen incaute fuiſſe prolatum conſtat ex Couarr. lib.3. var. cap.17. colu.4.verſ.ad eam quæſtionem, vbi contra Aretin. firmat eſſe text. expreſſum in dict.l.ſi fundum,per quem ita ſe habet communis ſententia ibidem,& in d.l.fin.C.communia de leg. vbi Iaſ. poſt alios, & Palacius Rub.in dict.rub.§.65.num.53.

Vt autē eā tueare,dicēdum eſt,quòd non obſtat text. in dict.l.fin.§.fin. C. communia de leg. vbi gloſſa aduertit, quòd text. ille loquitur, quando fuit res vendita ſubiecta reſtitutioni non ſimpliciter, ſed ſub conditione, cuius euentus erat dubius, quapropter tam ex parte vendentis,quàm ementis actum fuit, quòd res vti libera diſtraheretur, & proinde cum ratione ad pretium repetendum datur actio, non ad intereſſe propter dubium cōditionis futuræ euentum. In præſenti loquitur in re ſimpliciter aliena, quæ nullo caſu ipſius emptoris, aut venditoris futura ſperatur, & proinde ad caſum noſtrum, ex illo textu non eſt iuſtum argumentum, vt agnouit Couarr. dict. cap.17. ſub numero 2. Cauet tamen, quia Couarr. non aduertit falſam eſſe gloſ. ſententiam, quoniā textus ille loquitur, & procedit in re ſimpliciter ſubiecta reſtitutioni,ſine vlla die incerta aut conditione,quæ poſſit deficere:vnde illa gloſ. communiter damnatur teſtibus, Ant. Gomez dict.cap.2. num.43. & Cald. dict.cap.31. ſub num.107. Quam ob rem reſpondetur cum Bart. illi,illum textum ſpecialiter procedere in alienatione rei ſubiectę reſtitutioni,quod probatunt Salycet. Paul. & Cuman. Corneus, & Iaſo, & Anton. Gomez dict.loco,qui tamen nullam ſpecialitatis rationem reddunt. quare res adhuc in tenebris, & obſcura eſt, vt inquit Cald.loco citato.Nā in caſu illius text.magis videbatur excuſandus venditor à pretij reſtitutione, ſiquidem emptor ſciens rem poſt eius mortem ad alium expectare, ſolum videtur emiſſe ius duraturum in vita vendentis, ex Socin. conſ.50. num. 5. lib. 1. Magis etiam vrget ille text.quatenus in fideicommiſſo ſpecialiter ex ſtipulatu ad duplam, vel intereſſe agendi facultatem tollit, quo caſu Doctores non auferunt euictionis remedium,vbi is,qui alienam rem ſciēter vendidit, euictionē promiſit: ergo in caſu dict. l. fin. quando emitur res ſubiecta reſtitutioni,magis prohibitur euictionis actio, quando res aliena omnino venditur: quapropter quemadmodum in dict.§. fin. cōceditur repetitio pretij, concedenda videtur in qualibet alia rei alienæ alienatione: in qua facilius conceditur euictionis actio,ſi promittatur, d.l. ſi fundum.

Ad quæſtionem ad quam digreſſus
5 ſum rediens, ideo dicit Bald.in conſ. 240.lib.2.Quòd ſi is qui rem vni vendidit eandem vendat alteri, qui tamen ſcientiam haberet primæ venditionis non tenebitur aduerſus fiſcum cum pœna ſtellionatus, quia ſcienti non fit dolus, neque aget ſecundus emptor ad intereſſe, quia ſciebat rem alij venditam.Roland.dict.conſ. 74.numero 27.lib.1. Menoch. conſ. 98.numero 41.Craueta conſ.6. num. 104. Boſſius in praxi, tit. de falſis, num. 112. optime declarant Dec. & Cagnol.in l.nemo fraudare,ff.de reg. iuris.

6 Ampliatur, vt procedat nedum quando emptor ſciuit rem eſſe alienam in totum, ſed etiam quando ſciuit eſſe communem cum alio,

quia nequè tunc de euictione agit,
aut ad intereſſe, ſiquidem venditio
hoc caſu debet intelligi facta reſpe-
ctu iuris tantum, quod venditor circa
rem venditam habebat, & non reſpe-
ctu illius iuris quod alius habebat, &
illud notum erat emptori, l. qui ta-
bernas, ff. de contr. empt. Bard. in l. 1.
num. 2. ff. de ſeruit. legat. & notant
Bald. in l. ſi domus, §. fin. in fin.
verſ. queritur, ff. de leg. 1. & ibi
Alexand. ſub num. 4. qui loquitur in
terminis venditionis rei communis
cum alio: & concludunt, quòd ſi em-
ptor ſciebat rem illam eſſe commu-
nem, & non ſolius venditoris, intel-
7 ligitur tantum vendita pars vendi-
toris, & non res tota: idem con-
cludit Roman. conſ. 396. num. 2. Go-
zadin. conſ. 58. num. 13. Bertrand.
conſ. 29. num. 2. lib. 1. part. 2. & te-
nuit Rota in vna Romana Domus
* coram Cardinali Seraphino deciſ.
932. num. 1. & in vna Eugubina terra-
rũ 18. Decembris 1590. coram eodẽ
Seraphino relata per Mareſc. cap. 19.
lib. 2. var. reſol. n. 19. In qua fuit dictũ,
quòd ſi Caſtrũ certis finibus deſigna-
tum vẽdatur, totum in dubio venditũ
intelligitur, etiam quòd venditoris
non eſſet, ſed eſſet commune cũ alio,
niſi probetur ſcientia emptoris: nam
ea probata non cenſetur venditum
reſpectu partis non expectantis ad
ipſum venditorem: & ad hoc bene
8 facit, quia emens rem ab aliquo one-
re affectam ſcienter ius tantum ven-
ditoris emiſſe dicitur, gloſ. Cynus, &
Bal. in l. 1. C. ſi pign. pig. datũ ſit Iaſ. in
d. l. ſi domus, §. fin. num. 24. ff. de leg.
1. Gozadin. conſ. 24. verſ. tertio, reſ-
pondetur: & fuit dictum in vna Tibur
tina Caſtri Sancti Poli 15. Ianuarij
1590. coram Cardinali Plato.

Ampliatur, nam vt actio de euictio
ne locum non habeat ſufficit, quòd
9 emptor ſciat in genere rẽ ad vẽditorẽ
non expectare, quamuis ignoret ad
quem pertineat, Bald. in dict. l. ſi fun-
dum, C. de euict. pro quo facit l. fin.
C. vnde vi, & quòd ſufficiat emptorẽ
ſaltem in genere habere notitiam de
iure quod venditor in re habebat, vt
tradit Beroius conſ. 2. num. 17. lib. 2.
Quinimò, vt emptor ab iſta actione
ſubmoueatur videtur ſufficere, quòd
facile ſcire potuerit, rẽ eſſe alienam,
ſeu alicui oneri obnoxiam, vt ex mul-
tis probat Tiraq. de retract. Lign. §.
12. gloſ. 2. num. 9. Hercules Mareſco-
tus in dict. cap. 15. num. 26. Exiſtimat
requiri ſcientiam claram: ita vt non
10 ſufficiat coniecturalis, ſcilicet, diu-
turna cohabitatio: nam licèt ſcien-
tia quandoque ſoleat ex diuturna
cohabitatione præſumi in his, quæ
ſenſu corporis percipiuntur, ſecus ta-
men eſt in his quæ pendent à teſta-
mentis, & inſtrumentis, quæ non
probantur penes emptorem aliquan-
11 do extitiſſe, nec ſolent in notitiam
deuenire, Aymon Craueta conſ. 168.
num. 5.

Declaratur quando ſpecialiter, &
12 nominatim ſibi emptor de euictione
proſpexerit in eum caſum, vt habetur
in cap. 1. de inueſtit. de alien. fact. & in
d. l. ſi fundum, C. de euict. & poſt Bar.
& alios latè tradit Gomez dict. cap. 2.
num. 34. verſ. ſeptim. caſus, Bec. conſ.
24. num. 34. Bar. in l. quemadmodum,
poſt gloſ. num. 10. C. de agricol. &
cenſit. lib. 10. Corneus conſ. 2. nu. 13.
lib. 2. Abbas in cap. ſi quis alio in fin.
de reb. Eccleſ. non alien. Tiraq. vbi
ſuprà, §. 12. gloſ. 1. numero 11. Crauet.
conſ. 64. numero 4. Secus ſi genera-
liter tantum ſit ſtipulatus, quia ſim-
13 plex, & generalis ſtipulatio de euictio
ne non ſufficit, vt inquit Bar. in l. ſi fa-
miliæ, ad finem Bal. num. 8. & Angel.
in fin. C. famil. erciſc. Alexand. conſ.
21. num. 4. iuncto num. 8. lib. 5. Ruin.
conſ. 42. num. 12. lib. 1. & conſ. 146.
num. 3. eodem lib. Tiraq. de retract.
§. 1. gloſ. 9. num. 56. Surd. deciſ. 243. *
num. 3. & 4. Rota diuerſ. deciſ. 211. *
num. 1. & 2. par. 2. & conſ. 67. num. 53.

& conſ.

& conſ.70.num.17. Hercules Mareſcot.lib.2.var.cap.19.num.30. Præſer-
14 tim vbi euictio ex natura ipſius rei contingit, quia tunc neque ignoranti actio de euictione cõpetit, etiamſi generaliter promiſſa fuerit, gloſ. in dict. l. familiæ, in verb. parte, verſus finem, ibi: Sed magis puto. Roman. cõſ. 503.
* num.14. Alex. dict. conſ. 211 num. 2. lib.5. Honded. conſ.3. num.4. Niſi ſtipulatio ſit concepta verbis vniuerſalibus, puta quandocumque, qualitercumque, vel quauis de cauſa res euinceretur, quia tunc comprehenditur euictio, quæ ſit ex natura rei, ſiue emptor ſciat, ſiue ignoret rem eſſe alienam, gloſſ. in l. cum pœna, ff. de arbitris, quæ vult quòd etiamſi re per cõpromiſſum euicta emptor non agat pro euictione, tamen aliud ſit, quando promiſſa eſt euictio quomodocũque ſequatur: & illam gloſſam ſequitur, & notandam dicit Alex. conſ.4. num.1. lib.3. & in conſ. 102. n.5. lib.6. Couar. lib.3. var. cap. 17. num.7. Hu-
15 iuſmodi enim verba vniuerſalia copulant maiora expreſsis, etiam ex cauſa non conſiderata à iure, Gozad. conſ. 14. num. 22. & conſ. 63. lib.1. Tiraq. de retract. lign. ad fin. tit. num. 98. &
* ita tenuit Rota deciſ. 152. num.5. p.2. diuerſorum, Mareſcot. dict. lib.2. cap. 19. num.33.

Declaratur principalis concluſio, vt non procedat quando rem alienã
16 penitus alienaſſet ſcienti, & ſcienter de obligatione voluiſſet teneri: ſecus ſi rem in qua aliquod ius haberet, alienaſſet, quia nullo modo etiam promittendo tenetur, Cumanus conſ.170. num.3. in fin. Cardinalis Tuſchus tom. 3. concluſ. 367. num.33.

Extenditur, vt idem ſit in eo, qui
17 habet ius ad vitam, puta vſumfructum, quia ſi locat ſcienti per decẽ annos, & promittat manutenere ab omni perſona nõ tenetur hæres mortuo vſufructuario ante lapſum decem annorum, Cumanus dict. conſ. 170.

18 Idem eſt in fideicommiſſario vendente, quia ſi vendit rem ſubiectam fideicommiſſo ſcienti, licèt promittat de euictione, non tamen tenetur, niſi ad ſimplum, Cumanus dicto cõſ. 170. in fin.

Idem eſt in pluribus diuidentibus bona quorum aliqua ſunt libera, ali-
19 qua verò ſũt feudalia, vel ſuppoſita fideicõmiſſo cõditionali, quia cũ ſciãt, ſi vni obueniant omnia bona libera, alteri omnia bona fideicommiſſaria, vel feudalia mortuo illo, cui obueniũt bona feudalia relictis hæredibus filiabus, non poſſunt illi agere de euictione, etſi ſequatur euictio ex natura rei, ex facto authorum: ita Alexand. conſ. 21. num. 6. lib. 5. & ibi addit. plures allegat Roland. conſ. 51. num. 9. lib. 4. Socin. Iun. conſ. 119. lib. 3. communem dicit Gratus conſ. 22. num. 20. lib. 1. Bart. Bald. & alij in l. ſi familiæ, C. famil. erciſ. Alciat. conſ. 131. num.5. & conſ. 138. pleniſsime Fanutius de inuentario, par. 7. num. 203. vbi dicit cõmunem: & citat plurimos Crauet. conſ. 24. & conſ. 211. num.7. Curſ. Iun. conſ. 49. num.5. lib.1. Ruin. conſ. 7. num. 19. lib.3. Menochius de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 118. vbi declarat multis modis, Hercules Mareſcot. lib.2. var. reſolut. cap. 19. num. 44. & 45.

Et quod diuidentes emphyteuſim
20 maſculinam inter ſe, & promittentes defenſionem, & non moleſtare, & de euictione non teneantur, ſi moriatur vnus ſine maſculis relicta fœmina, à qua poſſunt euincere, neque dicantur venire contra promiſſam defenſionem, quæ non comprehendit hunc caſum ſecundum naturam rei, Alexand. late in conſil. 21. lib. 5. Ruin. conſ. 42. num. 19. & conſ. 81. num. 2. & conſ. 146. num.3. lib.1. & conſ. 137. num. 12. lib.2. Aretin. conſ. 3. Dec. conſil. 411. quod procedit quando diuidentes ſciuerint, & dicun-

dicũtur ſciuiſſe, ſi ſoluerint canonem pro bonis, exemplo hæredis qui ſoluit legata, quia præſumitur ſciuiſſe teſtamentum, Alexand. conſ. 4. lib. 2. Dec. conſ. 267. num. 2. & conſ. 287. colum. fin. Nam euictio non debetur, quando ſecundum naturam rei res euincitur quando contrahentes ſciuerint, & cogitare potuerunt, Federicus de Sennis conſ. 77. Socin. conſ. 199. lib. 2. Ruin. conſ. 2. & conſ. 11. lib. 1. latè Romanus conſ. 503. in fin. verſ. vltimo.

21 Hæc tamen ſuperiora declarãtur multis modis, vt per Menoch. lib. 3. præſumpt. 158. per totam, & num. 15. & ſeq. quando alteri bona libera obtigiſſent.

22 Extenditur in eo qui ſcienter emit rem alteri obligatam, vel alienam, quia neque datur actio ad pretium, l. ſi fundum, C. de euict. Dec. conſ. 411. in fin. Alexand. in l. qui Romæ, §. duo fratres, nu. 34. vbi Aretin. dicit communem, ff. de verb. obligat. Cardinalis Tuſchus tomo 3. concluſ. 367. num. 38.

23 Declaratur, quãdo euictio debetur ex diſpoſitione hominis, puta, ex pacto, & licèt ſciuerit rẽ alienã recuperat pretium: ſi verò debeatur euictio ex diſpoſitione legis, nec recuperat pretium ſecũdum diſtinctionem Caſtrenſis in l. emptorem, §. fin. ff. de actio. empt. Craueta conſ. 211. num. 6. Anton. Petra de fideicommiſsis, quæſt. 14. num. 44.

24 Declaratur, quando emptor fuit ignorans recuperat pretium, Alex. Aretin. & Iaſ. in dict. l. qui Romæ, §. duo frates, ff. de verb. oblig. Dec. conſ. 415. ſecùs ſi ſciens, Tuſchus dict. concluſ. num. 40.

25 Idem declaratur in vſufructuario vendente vſumfructum ſcienti, quia finito vſufructu non debetur euictio: idem ſi fiat diuiſio inter vſufructuarios, Roman. conſ. 503. à num. 13. ex l. neceſſario, §. fin. ff. de periculo, & cõmod. rei vend.

26 Extenditur, quãdo adeſt duplex prohibitio legis, vel hominis, licèt alienatio fideicommiſsi facta ſit ab ignorante, tamen quia alienatio eſt nulla, bona poſſunt auocari, Cœphal. conſ. 624. à num. 22. lib. 1. ibi, num. 27. plures allegat Paul. de Caſtro in l. emptorem, §. fin. ff. de act. empt. Nata conſ. 181. nu. 4. lib. 1. Flaminius Cartarius deciſ. 70. num. 2.

27 Extenditur, quia renuntiatio fideicommiſsi, vel feudorum eſt perſonalis, & ideo ſi promittatur de euictione non præiudicat vocatis, quin poſsint bona fideicommiſsi habere, neque habet locum euictio promiſſa, quia non venit ex facto promittentis, ſed ſecundum naturam rei, Crauet. conſ. 22. num. 20. vbi dicit communẽ, Ruin. conſ. 138. num. 10. lib. 2. Cepal. conſ. 771. num. 32. Flamin. Cartarius dict. deciſ. 70. num. 28. quia quando ſequitur euictio ſecundum naturam rei, neque tenetur is, qui de euictione promiſit ad pretij reſtitutionem, Caſtrenſ. in dict. l. ſi familiæ, num. 3. C. famil. erciſ. Iaſ. in dict. l. ſtipulatio iſta, Curſ. Sen. conſ. 63. num. 19. Dec. conſ. 411. num. 34. Craueta conſ. 77. num. 18. Franciſ. Becc. conſ. 24. num. 38. & ſeq.

28 Extenditur etiam, quia non poteſt agere de euictione bonorum ſubiectorum fideicommiſſo is, qui poſteà ſuperuixit ſolus, in quem finitur fideicommiſſum, licèt tempore euictionis potuit contrarium euenire, Ruin. cõſ. 7. num. 19. & ſeq. lib. 3.

29 Extenditur tam in diuiſione, quàm in alienatione, quia euictio nõ debetur, quæ prouenit ex facto communis authoris diuidentium, vel emptoris, & venditoris. Fanutius de inuentario, part. 7. aliàs quæſt. 244. num. 203. in tractatu de inuentario, Socin. Iun. conſ. 119. in fin. lib. 3. Craueta conſ. 211. num. 6. Pariſius conſ. 72. num. 11. lib. 3. Iaſ. Rip. nu. 43. in d. l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. obligat.

Idem

Idem etiam ſi ſequatur ex facto ipſius
30 emptoris, quia non oritur euictio rei
venditæ, Ruin.conſ.146.num.3.lib.1.
l. ſi fundum meum 20.ff. de euict.&
ibi notant Bar.Bald.& omnes alij.Fa-
nutius de inuẽtario, quæſt.244. num.
* 201.Hercules Mareſcot. dict. lib.2.
cap.19.nu.36.Cæſar Manento deciſ.
Manticana 20.num.24.& 25.

31 Extenditur in caſu contrario, quod
conceditur venditori, & eius hæredi-
bus, ita & ipſi emptori, & hæredibus
eiuſdem reſpectu pretij repetẽdi mi-
nimè negari poteſt, verbi gratia, ſi is
ad quem res ex iure fideicommiſsi,
vel alio in certum euentum erat per-
uentura emat eãdem rem, & demum
conditio extiterit, quæ ad eum præ-
dicta res deuoluitur, tam ipſe, quàm
eius hæredes admittuntur ad pretium
repetendum pro ea re ſolutum, vel ſi
nondum ſolutum fuiſſet, rectè recu-
ſabunt illud ſoluere, vt habetur in l.à
ſuſtituto, ff.de leg.1.Iaſ. in l.huiuſmo-
di, §.qui ſeruum, poſt Bart. Bald.&
alios per eum citatos, ff.de leg.1.& in
l.planè, §.quod ſi, num.4.ff.codẽ, Rip.
in dict. §. duo fratres, num.92. poſt
Bar.& Dyn.ff.de verb.obligat. Ruin.
in conſ.159.lib.5.& in conſ.72. colu.
2.lib.1.Socin.in conſ.16.num.25. vſ-
que ad num. 30. lib.3. & Corn.conſ.
283.col.fin.lib.4. Raphael. Cumanus
conſ.33. Phanut. de inuentario, dict.
quæſt.244.num.212.

Limitatur quando diuidentes igno-
32 raſſent bona fideicommiſſo ſubiecta,
vel feudalia, Roman. conſ.503. ſub
num.9.& 10.Ruin.conſ.42. num.19.
& in conſ.146. num.3. lib.1. Craueta
conſ.211.num.7.

Reſtringitur, quando emptor ſibi
33 prouidit de euictione etiam in caſu,
quòd ex natura rei, & ex facto autho-
rum euinceretur, Alciatus conſ.133.
num.5.& in conſ.138. Alex.conſ.21.
num.2. & 15. lib.5. Socin. Iun. conſ.
119.num.2. & 15.lib.3. & declarant
Bart.Bald.Salycet. Caſtrenſ.& alij in
dict. l. ſi familiæ, C. famil. erciſc.

Reſtringitur, quando venditor pro-
35 miſit ratificationem omnium fidei-
cõmiſſariorum: ita quòd promittẽ-
do factum alienum non excuſatur, &
faciendo poſsibilia, vel quando pro-
miſit ſecundum cautelas, de quibus
Dec.conſ.322. per totum maxime in
fine, vel quando conſtat de contraria
mente contrahentium expreſſa, vel
tacita, vel quando in diuiſione adſunt
clauſulæ prægnante, Socin.Iun.conſ.
116.num.64.lib.1.Fanunt.dict.tract.
de inuentario, quæſt.244.num.210.

Reſtringitur etiam, quia non pro-
cedit in diuiſione bonorum fideicom-
36 miſſo ſubiectorũ, quia licèt diuidẽtes
ſciuerint fideicommiſſum, & promiſe-
runt de euictione, non habet locum,
quando ſecundum naturam rei fit, vt
quia purificatur fideicommiſſum, qua
ſi bona debent reſtitui diuidentibus
vnus ex diuidentibus non repellitur
exceptione prædicta Bart. in l. qui
Romæ, §.duo fratres, num.22. in fin.
Crotus, num. 27. Iaſ.n.38. Rip.nu.43.
& 95. ff. de verb. oblig. Bart. Alberic.
Bald. Angel. Salycet. Caſtrenſ. & alij,
C. famil. erciſc. Alex.conſ.21.num.5.
lib.1. Gratus conſ. 29. num.46. lib.2.
Roman.conſ.107.num.14.Curſ. Sen.
conſ. 49. num. 79. vbi de communi,
Ruin.conſ.137.num.12.lib.2. vbi di-
cit, communem, & conſ. 11. in fin. &
conſ.7. num. 10. & conſ.14. num. 5.
lib.1. Corneus conſ.42.num.11.lib.4.
Dec.conſ.411.num.34. Craueta conſ.
211.num.7. Socin.Iun.conſ.128.num.
131.& conſ.119. num.2. lib.3. Goza-
din.conſ.53.num.19. Franciſcus Becc.
conſ.24.num.33.

Hæc prædicta limitatio procedit ma-
xime, quando vtrique parti diuiden-
37 tium obuenerunt bona fideicommiſ-
ſo ſubiecta, quia mutuum periculum
excludit euictionẽ, glo. in l. ſi familiæ,
C. famil. erciſc. Alex. in l. qui Romæ, §.
duo fratres, num.34. ff. de verb. oblig.
vbi Alciatus, nu.37. Menoch. conſ.87.
num.

num.84.cum ſeq.lib. 1. Cardin. Tuſ. chus dict. concluſ. 367. num. 6. tom. 3.

Limitatur quando euictio nó prouenit ex facto authoris, qui non renuntiauit fideicommiſſo, ſed ex facto alterius, quia tunc non dicitur euictio ſecundum naturam rei proueniens, ſed ex facto aliunde cauſato contra promiſsionem, Menochius dict. conſ. 87. per totum, Tuſchus vbi ſuprà, num. 7.

Et etiam non procedit limitatio
38 principalis inſcienter emente à fiſco caſu, quo procurator eius vendens non habuit in mandatis, vt promitteret de euictione, Bald. in l. ſi fundum, C. de euict. Caſſanæus conſ. 55. num. 43. Cauallinus dict. §. 5. num. 31. de euict.

QVAESTIO XLVII.

An euictio debeatur, quando res euincitur ſecundum ſuam naturam, vel quando venditur ius, quod in re habetur?

SVMMARIVM.

HÆC quæſtio continet duas partes, & vnaquaq; tractabitur.

1 *Naturalia contractuum dicuntur, quæ tacitè intelliguntur de natura actus.*

2 *Contractus appellatione non venit ſimplex nuntiatio.*

3 *Contractus appellatione non venit diſtractus.*

4 *Appellatione contractus aliquando venit diſtractus.*

5 *Contractus appellatione venit compromiſſum.*

6 *Nec venit teſtamentum.*

7 *Contractus appellatione non venit contractus nullus ipſo iure.*

8 *Omnis contractus, cui poteſt opponi aliqua exceptio, eſt contractus impropriè.*

9 *Contractus conditionalis, an veniat appellatione contractus.*

10 *Contractus appellatione non venit fideiuſsio.*

11 *Appellatione contractus propriè non venit donatio, & ſtipulatio.*

12 *In materia fauorabili venit etiã contractus impropriè.*

13 *Naturalia in contractu emptionis, & venditionis accipiuntur ea, quæ ex iudicij poteſtate deſcendunt, & idem eſt in alijs contractibus.*

14 *Euinci res ſecundum propriam naturam quando dicatur, & ſeqq.*

15 *Nemo enim ad euictionem tenetur, quæ à rei natura prouenit.*

16 *Limitatur ſi rei naturam ignorauit.*

17 *Creditor vendens ius, quod in re habet, de euictione non tenetur.*

18 *Venditor tenetur præſtare rem eſſe obligatam.*

19 *Licèt creditor non teneatur de euictione, debitor tamen tenetur.*

20 *Vendens iure creditoris, re euicta licèt de euictione non teneatur, ad pretium ſaltem tenetur.*

21 *Vendens iure creditoris tenetur inſtru-*

inſtrumenta edere emptori, & cedere omne ius, quod habet contrà authorem ſuum.

22 *Limitatur primò, quando creditor expreſſe ſe obligauit pro euictione,*

23 *Limitatur ſecundò, quando creditor mala fide ſciens rem alienam eſſe, & non venditoris vendidit.*

24 *Limitatur, quando vendidit ſimpliciter ius, quod habet in tali prædio nullo reperto iure contrà venditorem.*

QVæſtionem hanc exornarunt Cauallin. in §.5.num.33.de euict. plures referens, & nu.34. Franciſcus Beccius conſ. 24. à num.33. Gaſpar Theſaur. lib.2.quæſt.forenſ.23.num. 13.Maſtrillus deciſ. 61. num.4.& 6. Gratianus tom.2.diſcept. 205. num. 22.& tom.3.cap.520. num.27. Seraphinus Oliuarius deciſ.468. num.4.& deciſ.1480.num.1.Borgninus Caualcanus deciſ.36. de contractib. lib.1. Petrus Surdus conſ.15.num.4. & cõſ. 67.num.8.& conſ.311.num.27.lib.3. & deciſ.208.Anton.Monachus deciſ. Lucenſi 60.num.8.& 9. & deciſ. Florentina 63.num.9.& 10.Menoch. lib. 3.præſumptione 115. num.14. Vincent.Carrozius deciſ.10.num.16.Mario Muta deciſ. Siciliæ 59. num. 24. Cæſar Manento deciſ.13. à num. 49. & deciſ.17.à num.49. Menoch. conſ. 418.num.10.Ioann.Baptiſta Coſta de rata,quæſt.14.num.7.

Continet hæc quæſtio duas partes, vnaquæquè tractabitur ſuo ordine, & ad præfationem primæ partis aduertendum exiſtimo, quòd naturalia cõ-
1 tractuum illa dicuntur, quæ tacite intelliguntur de natura actus, vt in emptionis, & venditionis euictione, quæ deſcendit, & prouenit ex natura, & ex poteſtate illius iudicij, & venditor omnino præſtare tenetur, etiam quòd nihil ſit dictum, l.fin. ff.de cond. cauſ.dat.l.2.ff.de euict.gloſ.in l. pacta conuenta, ff.de contrah. emptione, Socin. regul.438. Dueñas reg. 242. Couar. lib.3. var. cap.17. Fabian. de Monte de empt.& vend.quæſt.6.principali, vel etiam poteſt poni exemplum in locatione, in qua naturalia dicuntur illa, quæ ex natura illius contractus procedunt: puta, vt locator teneatur ad ea, quæ ex bono, & æquo procedunt, vt feneſtræ fiant, oſtia reſartiantur, & cætera, & de his naturalibus contractuum tradit Iaſ.in l. cum quid, ff.ſi cert.petat.& Bald.in l.ad exactionem, C. de dotis promiſſ. & in l. 1.ff.ſolut.matrim.Neguſant.de pign. in primo memb.3. part. num.26. latè & in ſingulis contractibus, Petrus Nicolaus Mozius de contractibus, vbi tractat etiam de eorum accidentibus.

Hic ſciendum eſt, quòd appellatio-
2 ne contractus proprie veniunt omnes obligationes hinc inde obligatoriæ, de quibus in l.Labeo,§.cõtractus, ff.de verb. ſignif. ſed non venit ſimplex renunciatio, ſecundum Bal. in l. ſiue apud acta, C. de tranſ. colum.1. Salycet.in l.1.C. de pactis, Caſtro in conſ.11. Alex.in l.vnus,§.pactus,&in
3 add. ad Bart. ff. de pactis. Item nec venit diſtractus, Bald. in l.fin.C.ſi tutor,vel curat.vbi inquit textus diſtrahentibus,& contrahentibus,& ſic ponuntur tamquàm diuerſa: & hoc magis procederet in ſtatutis, vbi verba proprie intelligenda ſunt, atque ideo prohibitus contrahere, non poterit aliquem liberare, quia liberatio donatio eſt ſecundum Bar.in l.ſi vnus,§. pactus,colum.3. ff. de pactis, per l.in ædibus,§.1. ff. de donat. cum ſim. tenet Bart.in l. ſi de certa, C. de tranſ. Afflictus deciſ.232. facit etiam text. in §.1.Inſtit. quib. mod. re contrah. obligat. ibi: Potiùs animum diſtrahendi,

hendi , quàm contrahendi.
4 Sed limitatur aliquando, quia ap-
pellatione contractus venit etiam
diſtractus, text. eſt pulcherrimus in l.
omnium, C. de omni agro deſerto,
lib. 10. vbi ille, qui non ſoluit, contra-
hit, & abſque dubio ſi accipitur con-
tractus generaliter, & largo modo
comprehenditur, & venit diſtractus,
iuxta l. omnem obligationem, ff. de
iud. notat. Iaſ. in §. omnium, Inſt. de
act. plenè Tiraq. de leg. connub. in
gloſ. contracter, Rebuff. de liter. ob-
ligat. art. 4. gloſ. 10. Item nec venit
5 compromiſſum, licèt ſit tranſactio,
quia tranſactio eſt impropriè contra-
ctus, atque ideo in ſtatuto faciente
mentionem de contractibus, non ve-
niret compromiſſum, nec adbitra-
mentum. Motius in proœmio de cõ-
6 tractibus, art. 7. num. 6. Nec enim per
eumdem venit teſtamentum, Bart.
tenet in l. teſtamẽtum, C. de tranſact.
quem ſequitur, Caſtro in l. verba geſ-
ſerunt, ff. de verb. ſignificat. Craueta
conſ. 307. num. 6. lib. 2. Nec venit cõ-
7 tractus, qui eſt iure nullus, ſcilicèt, in
quo non fuit ſeruata forma, Bald. in
Auth. Sacramenta puberum, C. ſi ad-
uerſ. venditionem, l. 2. C. de empt.
Item eſt dicendum de contractu do-
loſo, qui à iure reprobatur, qui nec
dicitur proprie contractus Bald. in l.
non dubium in ſecun. notab. C. de le-
gibus. Plotus in l. ſi quando, num. 271.
C. vnde vi, vbi reddit rationem, quia
omnis contractus, cui poteſt opponi
8 aliqua exceptio, non dicitur proprie
contractus, cum nõ ſit vltro citroquè
obligatorius, Alciat. in dict. l. Labeo
in §. contractus. Mozius vbi ſuprà,
num. 8.
Quid autem dicendum ſit de con-
9 tractu conditionali, an veniant appel-
latione contractus? & dicendum eſt,
ex mente Alciat. in l. creditores, ff. de
verb. ſignificat. quòd ſi conditio om-
nino extitura eſt, veniet: ſi verò incer-
ta ſit conditio, non erit contractus,
niſi largo modo, prout declarat Affli-
ctus deciſ. 399. num. 6. & 7. ſed hæc *
quæſtio videtur pendere etiam ex his,
quæ tradunt Doctores in l. 1. ff. ſi cert.
petat. Cœphal. conſ. 14. in primo vo-
lumine.
Nec fideiuſsio venit cum ſit im-
10 propriè contractus, Bald. in Auth. Sa-
cramenta puberum, C. ſi aduerſus vẽ-
ditionem, verb. alterius quæro, Mo-
zius dict. loco, num. 11. Idem eſſet di-
cendum de donatione, & ſtipulatio-
11 ne, & pacto, quæ omnia procedunt
ſecundum communem intellectum
dict. l. Labeo, §. contractus, & in ma-
teria fauorabili venit etiam contra-
ctus improprius, vt omnes in dict.
12 Auth. Sacramenta puberum, Mozius
vbi ſuprà, num. 13. in fin.
Et cum naturalia emptionis, & vẽ-
13 ditionis, vt ſupra diximus, accipiuntur
pro his, quæ ex huius iudicij poteſtate
deſcendunt, veluti cautio euictionis,
quam vẽditor præſtare tenetur. Euin-
14 ci res ſecundum propriam naturam,
quando ex propria natura rei euinci-
tur, vel euictio dicitur prouenire ex
natura rei, quando cõtractus fuit nul-
lus, & ea ratione auocantur bona,
quia prohibita erant alienari contra
præceptum legis, vel teſtatoris, ita
Gaſpar Anton. Theſaur. lib. 2. qq.
forenſ. quæſt. 23. num. 4. Roſental. de
feud. cap. 8. quæſt. 98. num. 7. Martin.
Laudenſ. in cap. 1. num. 4. tit. de inue-
ſtit. de re alien. fact. Cæſar Manent. *
deciſ. Mantuana 13. num. 73. & 74. &
ibi dicit, quòd quando promiſsio eui-
ctionis venit ex natura rei, vel ex fa-
cto, & culpa euicti debet eſſe expreſ-
ſa, & ſpecifica, Ruginellus pract. qq.
quæſt. 32. à num. 21. Coſta de facti
ſcientia, diſtinct. 32. num. 4. & deciſ. *
17. num. 49. Alex. conſ. 21. lib. 5. Rota *
nouiſ. deciſ. 152. num. 4. part. 2. The-
ſaur. dict. quæſt. 23. num. 13. & non
ſufficit ſimplex, & generalis promiſ-
ſio de euictione, ſed requiritur ſpeci-
fica, & expreſſa, quando euictio venit
ex

ex natura contractus, Tiraq. de re-
tract.ligo.§.1. gloſ.9. num.55. Ruin.
conſ.11.& conſ.42.num. 19.lib.3. &
conſ.92.num.28. lib.5.& conſ.146.
num.2.lib.1.& conſ.136. num.12.&
& 13.Roland.à Valle conſ.51.num.11.
lib.4. Craueta conſ.211.num.7. niſi
euictio eſſet promiſſa verbis genera-
libus, & vniuerſalibus ex Tiraq. ſup.
num.55.& 98. Cum nemo teneatur
15 ad euictionem, quæ à rei natura pro-
uenit, gloſ.in l.ſi familiæ, C.famil. er-
★ ciſc. Raudenſ. deciſ.22. num.57. Ro-
landus conſ.51.num.9.lib.4.Theſaur.
dict.loco,num.1. Cardinalis Tuſchus
tom.3. lit. E.concluſ. 367. num. 48.
Menoch. conſ.418. num.2. & 24. Pe-
regrin.de fidecom.art.52. à num.58.
Surd.conſ.67.num. 53. Rota Auegn.
★ deciſ.133. Beccius conſ.24. num.38.
★ Mario Giurba deciſ.59.à num.24.

Limitatur, quando contrahentes
ſciebant rem eſſe talem: ſecus ſi igno-
16 rabant: tunc enim haberet locum eui-
ctio.gloſ.& Doctores in dict.l.ſi fami-
liæ, Ruin.conſ.42.num.9.& conſ.146.
num.3.lib.1. Roman. conſ.503. Cu-
man.conſ.33.colum.2. Crauet.conſ.
24.& 211. Ioann. Vincent. de Anna
allegatione 48.num 3. Cauallin.dict.
§.5.ſub n.34.& 35.dicit, quòd quãdo
ſciebat emptor, prouideat ſibi de eui-
ctione, Dec.conſ.79.& conſ.267. Al-
ciatus conſ.138.

Licèt hæc ſecunda pars quæſtionis
latè fuit tractata in quæſtione trige-
ſima quarta, hæc quæ ſunt dicenda
17 veniunt in eius declarationem, & quæ
vbi omiſſa fuerunt in præſenti ſu-
plentur: & ideo creditor vendens
ius, quod in re habet, de euictione nõ
tenetur, l.1.C.credit. euict. pign. non
deb.l. cum ea conditione, §.1. ff de
euictionib. Nata conſ.38. quia vendi-
tor tenetur præſtare rem eſſe obliga-
18 tam, l.ſi nomen, ff.de hæredit. vel act.
vend.l.ſi plus, §. fin. ff. de euict. ſicut
qui vendidit nomen debitoris ſolùm
præſtare tenetur illum eſſe debitoré,
non autem illum fore locupletem, ex
dict.l.ſi nomen, & ex dict.§.fin. Paul.
de Caſtro conſ.181. lib.2. Craueta
conſ.145.num.22. Bald. in dict.l.1.
num.4. Cauallin.dict.§.5.ſub num.35.
Quòd quamuis ipſe creditor non te-
neatur de euictione, tenetur tamen
19 debitor, ac ſi vendidiſſet, l. ſi ob cau-
ſam, C.de euict. eſt enim verum, quòd
ille, qui vendidit iure creditoris ad
pretium ſaltem tenetur, Franciſc. Vi-
uius deciſ.152.lib.1.Gratian.diſcept.
175.num.4.& 6. Coſta de clauſulis,
clauſula 103.par.2. Alex.Trentacinq.
lib.3.reſolut.17.de empt. & vendit.
Caſtillo lib.4.controu.cap.42.à num.
70.Parlad.lib.2.cap.fin.part.5.§.16.
num.20. Caldas de empt. & vendit.
cap.31.num.21. Maſtrillus deciſ.28.à
num.4. Auſminus Tepat. tom.2. tit.
423.cap.13.verbo creditor.

Qui enim vendidit iure creditoris
20 debet inſtrumenta crediti edere em-
ptori ad hoc, vt emptor poſſit proba-
re iura actoris, Bertrand. conſ.217.
lib.7. & pro indemnitate emptoris
tenetur cedere omne ius ſuum, l. in
creditore, ff.de euict. Franciſc. Viuius
deciſ.24.num.1.lib.1. Et propterea
notarij in inſtrumentis emptionum
apponunt illa verba, cedens, & con-
cedens eidem emptori omnia iura
perſonalia, realia mixta, quæ dicto
venditori competunt, & competere
poſſunt ratione dictæ rei. Cauall. ſub
dicto num.37. Bertrand. conſ.317.
lib.3.par.1.Alciat.conſ.216. num.7.
ita conſulunt.

Limitatur dicta concluſio tribus
21 modis: Primo, vt non procedat, ſi cre-
ditor expreſſe ſe obligauit pro eui-
ctione, Dec. conſ.449. num.37. Se-
cundo limitatur quando mala fide
22 ſciens rem alienam eſſe, & non debi-
toris vendidit, l.2.& ibi Bald.& Salyc.
C.cred. euict.&c. Tertio limitatur,
23 quòd vendens ſimpliciter ius, quod
habet in tali prædio, nullo reperto iu-
re, nulla contra venditorem ſubſiſtit
euictio.

euictio. Bertrandus conſ. 268. lib.7. Cauallinus, vbi ſup. num.39. quibus a ldo Cartarium deciſ.70. num.40.& Cæſarem Manento deciſ.17. à nu.59.

QVAESTIO XLVIII.

Si emptor habuit inexpertum aduocatum, an agat de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Emptor eligens inexpertum aduocatum ad defendendam rem, non agit de euictione.*

2 *Emptori culpa imputari poteſt, ſi eligat malum aduocatum, & procuratorem.*

3 *Emptor de euictione non agit, ſi ex ſua quantumcumque minima culpa cauſetur euictio.*

4 *Aduocatus expertus quis dicatur, vt eius electio emptorem excuſet.*

5 *Aduocatio eſt dignitas, & honorabile officium.*

6 *Author inuehitur contra vulgares idiotas, qui dicunt, quòd nullus aduocatus fuit ſanctus, cum multi Sancti aduocati fuerint.*

7 *Aduocans pro modico ſalario cōtemptibilis reputatur.*

8 *Aduocatus quæ obſeruare debet circa competens ſalarium.*

9 *Aduocatus mortaliter peccat, ſi recipiat ſalarium & pro viribus clientulum non defendat, imò perfidus dicitur.*

10 *Aduocati imprudentes vocari poſſunt dum promittunt ſuis clientulis victoriam, cum ſit dubius litis euentus.*

LIcèt in hac quæſtione tractatus integer de aduocatis fieri poſsit, & de ea paulùlum attigimus quæſt. 5. à num.91. quod illic defuit per hàc ſuppletur. Si emptor in defendenda re habuit inexpertum aduocatum, hoc
1 enim caſu venditor non tenetur de euictione, gloſ. in l. quod ſi nolit, §. ſi mancipium, verb. culpam, ff. de ædilitio edicto. Franciſc. Marcus deciſ. 583. Riminald. conſ. 205. num.7. & conſ. 274. num.16. lib.2. Rebuff. tit. de dilat. art. 5. gloſ. vn. num. 18. Cauallin. §.3. num.159. & §.5. num. 40. de euict. Franciſc. Viuius deciſ. 155. num. 10. verſ. & in tantum, lib.1. Quia culpa imputari poteſt, ſi elegit malum aduoca-
2 tum, & procuratorem, gloſ. in l. non vtiquè, ff. de rei vendicat. Menochius lib. 1. de arbitrar. iudicum, quæſt. 65. num. 10. Imperite verſatus eſt, ſibi imputare debet, iuxta text. in l.1. §. hæc actio, ff. ſi menſor falſum modum dixerit. Et eò magis cum euictio cauſata præſpicuè diſcernatur culpa
3 emptoris eligentis inexpertum aduocatum, tunc emptor non agit de euictione; l. ſi ideo, ff. de euict. l. emptor, C. eodem tit. quælibet enim minima culpa excludit emptorem ab euictionis victoria, ita Franciſcus Viuius dict. deciſ. 151. num. 10. Quod
4 euitabit emptor ſi adhibuerit bonum aduocatum, & expertum qui ſolet frequentare palatium cauſarum, & ſe exercet in litibus forenſibus, & nomē habet excellens, & fama eſt, quòd in exercitio ſit peritus, etſi forte contingat, quòd in cauſa negligenter ſegerat, emptor excuſabitur, vt latè diximus dict. quæſt. 5. num. 92. Qui verò dicātur aduocati optimi, ac eminentis ſcientiæ, recurrendū eſt ad communē opinionem: argum. l. cum

de

delanionis, ff. aſsinam molendina-
riam, ff. de fundo inſtructo, l. nummis,
ff. de leg. 3. Imola, & Alex. in l. ſtipula-
tionum quædam, vbi Iaſ. num. 4. ff. de
verb. obligat. & confert doctrina
Innoc. in cap. cum in cúctis; quam ſe-
quitur Abbas num. 4. de electione, ac
illos aduocatos in ſupremo gradu
collocant, qui ſubtiles quæſtiones ſi-
ne reuolutione librorum diſcutere,
& diffinire norunt, ac in promptu
reſponſiones habent: ſed meliùs ſen-
ſit Decius, eum aduocatum eminentis
ſcientiæ dici, qui ſcit omnes quæſtio-
nes etiam difficillimas cú reuolutio-
ne librorum iure decidere, cui aſſen-
tit I.C. in l. inciuile, ff. de legibus: &
ita ſentit Rebuff. in concord. in tit. de
regul. ad præla. nom. fact. §. 1. in ver-
bo eminentis ſcientiæ. Iacobus Ben-
nius, p. 2. de priuilegij Iuriscóſultorú.
Aduocatio eſt dignitas, & exercitiú
nimis honoratum, & laudabile (meri-
5 to aduocatus eſt conſtitutus in digni-
tate, & præcipue huius curiæ) l. aduo-
cati, C. de aduocat. l. laudabile, C. de
aduocat. diuerſ. iudic. cap. quia Epi-
ſcopus in fin. 5. quæſt. 3. Andreas Gail
lib. 1. obſeruat. 43. num. 3. & 4. Iacob.
Benn. de priuileg. Iuriſc. par. 2. priuile
gio 38. num. 2. Tiraquel. de nobilita-
te, cap. 29. num. 11. Bald. in l. inuitus,
col. 1. ff. de procurat. Carroz. de locat.
tit. de fruct. & litium expenſis, num. 1.
Lancellot. in templo iud. §. 1. quæſt.
12. nu. 26. Carol. de Graſsis de effecti-
bus clericatus, cap. 21. n. 8. & ſic pro-
pter tantá dignitaté ſunt multi in hac
curia, qui munere aduocationis fungú
tur. Nec verum quod aliqui vulgares,
6 & idiotæ cótra tam honeſtum, & vti-
le exercitium dicunt, ſcilicet, quòd
ex aduocatis nullus reperitur ſanctus,
quia hoc eſt omnino falſum, cú multi
tales reperiantur. Nam Sanctus Am-
broſius Doctor Eccleſiæ fuit Sanctus,
& nihilominus per vndecim annos ad
uocationis officium exercuit in Cu-
ria Romana, vt eſt videre apud Suriú,
& apud Voraginé in deſcriptione vitę
ipſius Sancti Ambroſij, Sanctus Iuo,
Sanctus Germanus Epiſcopus Pari-
ſiéſis, & Sanctus Lipardus Frater San
cti Leonardi magni. Multos cógerit
Matienço in dialogo Relatorum, 1. p.
à cap. 7. & ſeqq. Iocobus Bennius 3. p.
priuileg. 71. num. 6. vbi probant, quòd
multi viri inſignes aduocationis mu-
nus geſſerunt, & gerunt.
Caueát tamé aduocati ne pro modi-
co ſalario patrocinentur, quia viles, &
8 contéptibiles reputantur, cap. 3. q. 7.
Debet enim aduotatus competentiá
in ſalario ſecundum magnitudinem
cauſæ, & laboris, & ſecundú facundiá
ſuam, & fori conſuetudinem, ita Pla-
centinus in tractatu de iudic. de hono
ribus aduocatorum, tit. 4. à num. 2. &
eſt ſextus in l. quiſquis, C. de poſtulan
do, cap. ſi quis adeo, 3. quæſt. 7. vbi, vt
non ad turpe compendium, & ſtipen-
diú deforme hæc arripiatur occaſio,
quia ſi lucro, pecuniaque capiantur
veluti arrepti, atque degeneres inter
viliſsimos numerabuntur, argument.
cap. conceſſo, 12. quæſt. 2. & cap. de
multa in fin. de præbend. nam is gra-
dus ceteros antecellat, quem ſtipen-
dia longiora, & labor prolixior fece-
rút anteire, l. nemo, C. de offic. magn.
mag. l. 1. §. in honorarijs, ff. de var. &
extraordin. cognit. cap. miramur,
51. diſtinct. Franciſc. Viuius deciſ. 123.
9 à num. 1. & 2. Sed ſi aduocatus recipe-
ret ſalarium, & clientulum pro viri-
bus non defenderet, peccaret morta-
liter, cap. irreligioſum, 87. diſt. & in
tali caſu perfidus vocatur non defen-
dens plena fide clientulos. Imò etiam
10 beſtiales merito nuncupari poſſunt
quoquè aduocati promittentes victo-
riam clientulo, cum cauere debeant
tamquam ab igne huiuſcemodi pro-
miſsionem facere ſtante incerto
dubioquè litis euentu, l.
quod debitor, ff. de
peculio.

Quæſtio

Digitized by Google

QVAESTIO XLIX.

Si venditor conueniret ne pro alieno facto teneatur, ſed pro ſuo tantum, an excludat factum authoris, vel ſui hæredis?

SVMMARIVM.

1 *Emptor ſuccumbens ex cauſa ab ipſo originem trahente non agit de euictione.*

2 *Pactum quòd quis non vult teneri de euictione niſi pro ſuo facto, & dato tantum, dicitur res ex hoc pacto minus valere.*

3 *Promittens ſimpliciter abſque dictione taxatiua tenetur de facto ſui hæredis.*

4 *Idem eſt dicendum de facto defuncti ſui authoris.*

5 *Promittens de ſuo facto per dictionem taxatiuam, quòd teneatur de facto ſui hæredis affirmatiuè refertur.*

6 *Et quòd non teneatur de facto ſui hæredis negatiue refertur, & opinio authoris.*

7 *Idem dicendum eſt de facto ſui authoris defuncti cum eadẽm et diſtinctione ſine dictione taxatiua, vel ſimpliciter.*

8 *Refertur ſententia affirmatiua.*

9 *Refertur ſententia negatiua.*

10 *Limitatur, vt non procedat in authore vniuerſali, tamen ſecus eſſet in authore particulari.*

11 *Limitatur etiam quando poſt venditionẽ à ſe factã ei ſuceſſit.*

13 *Licèt promittens dè euictione de ſuo facto tantum non teneatur ad plenam euictionem de facto alterius, tenetur tamen ad pretij reſtitutionem.*

14 *Vnum tamen valde eſt notandum ex Bal. & Trentacinq.*

15 *Eſt tamen etiam notandum, quòd venditor non tenetur de euictione quando auocatur ſola poſſeſsio.*

HAnc quæſtionem multi exornarunt authores in l. ſtipulatio iſta, ff. de verbo. oblig. Fulu. Patianus lib. 1. cap. 1. 31. à nu. 42. de probat. Surd. conſ. 36. n. 7. 8. & 18. Hieronym. Cenedo ſingulari 21. n. 4. Marta de clauſulis 194. Pirrus Maurus Aretinus de fideiuſſoribus, 1. part. princ. cap. 18. num. 7. Bertaz. conſ. ciuili 106. num. 18. Cauallin. §. 5. n. 43. de euict. Alex. Trentazinq. lib. 3. reſolut. var. de empt. & vendit. reſolut. 8. Marta deciſ. 129. Iacob. Puteus deciſ. 250. à nu. 1. lib. 2. Ariſmin. Tepatus tom. 2. var. tit. 423. verb. promittens, fol. 862. Gratianus diſcept. 566. nu. 3. tom. 3. Gaſpar Antonius Theſaurus lib. 1. quæſtione forenſi 77. num. 3.

Si emptor ſuccubuit iniuſte in cau-
1 ſa per obiectum ſeu obſtaculum exceptionis, quæ ab ipſo emptore traxit originem veluti ſi ſeruum, quẽ emit, manumiſit, l. ſi ſeruum, ff. de euict. ſi permiſerit in re vendita venditorem ſepeliri, l. ſi quis per imprudentiam, §. ſi quis locum, ff. de euict. & in ſimilibus facti ſpeciebus, l. hoc iure cum ſeq. ff. de euict. l. tenetur. §. ſi tibi, vbi Bart. ff. de act. empt. tunc enim emptor non aget de euictione tamquam ipſe fuerit cauſa huius impedimenti, Riminald. conſ. 205. num. 22. lib. 2. Franciſ. Becc. conſ. 106. num. 19.

Nata,

2 Nota, quòd pactum, quòd quis non vult teneri de euictione, niſi pro ſuo facto, & dato tantū dicitur res ex hoc pacto minùs valere, Farinac. in tracta. de ſimulatione, q. 163. n. 13. Fontanel. tomo 2. de pact. nupt. clauſ. 5. gl. 8. p. 14. num. 95.

Quādo quis promittit de euictione de ſuo dato, & facto dubitatur, an teneatur de facto heredis ſucceſſoris ſui, & pro reſolutione concluſionis duo principales ſunt conſiderandi caſus.

Primus eſt, quādo quis promiſit de ſuo dato, & facto, & de ſuo dādo, & faciēdo, an cōtineatur factū ſui hæredis ſucceſſoris. Secundus eſt, quando quis promiſit de ſuo dato, & facto, & de ſuo dando, & faciendo, an teneatur de facto defuncti.

3 Quoad primū, quando quis de euictione de ſuo dato, & facto promiſit abq; dictione taxatiua, & in hoc caſu Alex. Frāc. Aret. Paul. de Caſtr. & alij DD. cōmuniter in l. ſtipulatio iſta, ff. de ver. obli. tenēt, quòd dictus promittēs teneatur de facto ſui hæredis, probatur hæc cōcluſio in d. l. ſtipulatio iſta in verſ. ſed ſi ſe, & ita intelligit Bar. in l. qui in futurū, §. 1. ff. d̄ pac. Rom. in rub. ff. de arbitr. col. 9. verſ. Scias tamē, & in l. hæres omne ius, ff. de acquir. hære. Alex. cōſ. 18. in 2. dubio, lib. 5. Barbat. in c. vlt. col. pen. de empt. & vēd. Curt. conſ. 76. col. penul. Fabian. in tract. de empt. 6. q. princi. col. pen. verſ. Circa, 19. mēbrū, Euerar. in cētur. loco de natura taxati. Ruin. conſ. 94. col. 4. lib. 1. Dec. cōſ. 262. col. 2. verſ. Sextò, & cōſ. 281. Tiraq. d̄ retrac. §. 1. gl. 6. n. 4. & ita eſt cōmunis opinio, vt atteſtatur Boerius deciſ. 67. n. 5. & plures, quos refert, Ant. Gabr. lib. 6. cōm. opin. tit. de ver. ſignif. cōc. 5. n. 2. Zened. ſingul. 21. n. 2. Alex. Trentacīd. reſolut. 8. ſub n. 1.

4 Idem concluditur in ſecundo caſu principali, nam hæres promittens de ſuo dato, & facto ſimpliciter abſque dictione taxatiua, tenetur etiam de facto defuncti ſui authoris; quia factum authoris videtur factum ſuum, cuius perſona in ipſe repreſentat, vt tenent Bart. & Scribentes in l. ſi ſeruus furtiuus, in princ. per gl. in verb. intereſt, ff. de condict. furt. Cremēſ. ſingul. 32. & ſingular. 138. Ruin. conſ. 94. nu. 3. lib. 1. Alexā. & Aretin. & alij in d. l. ſtipulatio, Surdus conſ. 36. n. 7. in med.

Quādo quis promittit de euictione de ſuo dato, & facto tātū cū dictione taxatiua, tantū dumtaxat, & ſimili, an in hoc teneatur de facto ſui hæredis,
5 duæ ſunt Doctorum ſententiæ. Prima eſt affirmatiua, quam tenent Paul. de Caſtro, & Romanus in dicta l. ſtipulatio iſta, Baldus in l. final. C. de action. empt. & ibi Salycet. Ruinus d. conſil. 94. lib. 1. vbi ait hanc eſſe veriorem opinionem, Paulus de Caſt. in d. l. ſi ſeruus, Aretin. in §. actionum, n. 22. Inſtitut. de action. mouentur per text. in d. l. ſtipulatio iſta. Huic textui reſpondetur, quòd nō loquitur, quando promiſſio eſt facta cū dictione taxatiua. Mouentur etiam per tex. in l. neceſſarias, §. de vendendo, ff. de pign. actio. vbi dictio taxatiua poſita in perſonam creditoris comprehendit etiam eius hæredem: huic text. Alex. reſpōdet, quòd ibi illa taxatiua fuit verbum Iuriſconſulti, & non partis: nam dicit vbi Iuriſconſult. quòd ſolum fuit expreſſa perſona promiſſoris, idem reſponſum traditur per Tiraquellum in dict. §. 1. gl. 6. n. 7.

6 Secūda ſentētia eſt, quòd dicta verba nō cōprehendūt hæredem, & ideò nō tenetur de facto ſui hæredis, tenēt Alex. Aretin. Iaſ. ſibi contrarius in d. l. ſtipulatio iſta, Bald. in l. qui ſe patris, verſ. Item quæritur ſi vaſſallus, C. vnde liberi, & Ruin. conſ. 42. nu. 18. lib. 1. & quòd ex facto hæredis nō cōmittatur obligatio, cū quis promiſit pro ſe tantū, & facto ſuo tantum, vult etiā Bart. in l. ſi ſic, ff. de verb. obliga & ſecundū Aretin. hęc eſt communis opinio. quā tenet etiam Cagnol. in l. 2. ſub numer. 45. C. de pact. inter empt. Ant. Gabr.

lib.6.com.de verb.ſignif. concl.5.nu. 1.Zenedo ſingular.2 r.num.5.& DD. mouentur per textum in l.non ſolùm, §.tale,ff.de liber.legat.vbi probatur, quòd per dictionem tantùm excluditur hæres. Huic text.reſpondet Tiraquel.in d.§.1.gl.6.n.10. Mouentur etiam per text.in l. niſi hoc,iuncta l.iuriſgentium;§.pactorum, ff.de pact.& in Regno Aragonum, Zenedo in d.ſingular.n.6.teſtatur receptiſſimam eſſe hanc opinionē,& ita ſæpiſsimè in cōtradictorio iudicio obtētum fuiſſe, & eſt de mente Bart.in d.l.qui in futurū, §.1.ff.de pact.& ſecundū add.adBart. in d.l.fin. C.de act.empt. & facit pro hac opinione tex.in l.& hæredi,§.fin. cum leg.ſeqq.ff.de pact.vbi tex.dicit, quòd pacta, quæ ſunt in rem, proſunt omnibus, quorum intereſt noſtra illa pacta prodeſſe, vnde pactum factum reo prodeſt fideiuſſori, poſteà adiungitur,quòd tunc non prodeſt, quando eſt actum, quòd à ſolo reo principali petatur,quæ iura ſimul iuncta manifeſtiſsimè declarant,quòd quando adijcitur illa dictio taxatiua, pactum dicitur perſonale,ſed quando nō adijcitur pactū,in dubio cenſetur reale, licèt factum ſit perſonale, ne à reo petatur.

Mihi etiam ſemper viſa eſt vera cōciliatio harum opinionum, quā tradit Carol.Ruin.conſ.94.n.6.lib.1. vbi aſſerit, quòd aut quis promiſit de facto ſuo tātū in cōtractu,in quo quis tenetur etiā de facto extranei;&tūc dictio taxatiua perſonā hæredis no excludit. Si tamē dictio taxatiua fuit adiecta in contractu,in quo quis de facto extranei nō tenetur;tunc ne taxatiua videatur ſuperfluè appoſita,perſona hæredis excluditur,quā etiā opinionē cōciliationē refert & ſequitur Ant.Gab.d. lib.6.cōm.opin.tit.de verb. ſignif.cōcluſ.5.n.3.

In ſecūdo caſu principali,an hæres promittens de ſuo dato,& facto,& de ſuo dādo,& faciendo, teneatur etiam de facto defuncti ſui authoris, ſimiliter ſunt conſiderandi duo caſus.

Prim' eſt,quādo promiſſio facta fuit ſimpliciter abſq; dictione taxatiua; & tūc cōcludēdū eſt,teneri,vt ſup.dictū fuit,& licèt Fulgoſ.in d.l.ſi ſeruus,cō-
7 trariū teneat,tamen non eſt ab hac opinione recedendum, quam defendit Ruin.in d.conſ.94.lib.1.

Secūdus caſus eſt,quādo promiſsio facta fuit cū dictione taxatiua, vt quādo hæres promiſit de ſuo dato, & facto tantū,& in hoc caſu ſunt duæ Doctorum ſententiæ.

8 Prima eſt affirmatiua,quā tenet Bal. in c.1. qui ſucceſſ. teneant, &c. & Bar. Bald.in d.l.ſi ſeruus,in verb.intereſt, Roman.in d.l.ſtipulatio,& ibi Paul.de Caſtr.n.4.Cremē.ſingul.31. vbi dicit hanc eſſe cōmunem opinionem,Ruin. d.conſ.94.Cagnol.in d.l.2.ſub nu.45. Martin.Laud.in d.c.1. Cardin.Alexā. in d.c.1.Alex.conſ.18.lib.5. Dec.cōſ. 281.& conſ.213.Ant.Rub.in repet.§. morte,num.112.in l.non ſolùm, ff.de noui oper.Euerard.in locis legalibus, in loco à natura dictionis taxatiuæ, Boer.d.deciſ.67.Alciatus in l.ſi cū ſundum,ff.de verb.ſignific.Hippolyt.ſingul.656.

9 Secūda eſt negatiua ſententia, quā tenet Frāc.Areti.in d.l.ſtipulatio,Fulgo.in d.l.ſi ſeruus,& mouētur ex duobus.Primò,quia factū hæredis non eſt propriè factū defūcti:& ideò ſi promittit de facto ſuo tantū,nō tenetur de facto defuncti,cū in contractibus verba propriè capi debeāt, l.quidquid aſtringēdæ,ff.de verb.oblig. Hæc tamen ratio nō obſtat,quia natura cōtractus,ſuper quo interponitur,operatur, quòd verba impropriētur. Imò,quādo promiſit de facto proprio ſine verbo taxatiuo,factū extranei nō intelligeretur excludi,quòd eſt fortius,vt eſt caſus,& ibi per omnes in l.emptorē,§.fin.ff.de act.emp. Secūdò mouētur, quia nō eſt differētia inter factū hæredis,& defuncti;quia vtroque caſu reputatur factū promittētis,authēt.de iureiurā.à moriente

Digitized by Google

rienſe præſtit. in principio. Et ideò vti ex facto hæredis, non dicitur cõtrauenire promittens, quando de facto ſuo tantum promittit, vt ſuprà concluſum fuit. Igitur neque cõtrauenire dicitur hæres, ſi promittit de facto ſuo tantũ, licèt ex perſona defuncti contrauenia tur. Dec. conſ. 281. Ruinus d. conſ. 94. ſubtiliter reſpondendo dicunt, quòd diuerſa eſt ratio inter caſum, & caſum: nam quando hæres promiſit de facto ſuo tãtùm, pactum remanet perſonale reſpectu perſonæ obligatur alia perſona, quàm promittentis, ex facto tamen verè alieno, quod ſecundũ fictionem eſt factum etiam eiuſdem, & ſic non remanet obligatus hæres ex promiſſione ſua; quia illa eſt perſonalis, & remanet reſpectu perſonæ perſonalis, ſed manet obligat' ex facto defuncti, tamquam hæres, qui eum repræſentat, & dicitur eadem perſona cum defuncto, dict. authent. de iureiurand. à morient. præſtit. ſed quando defunctus promiſit de facto ſuo tantum; tũc ſi hæres obligaretur ex perſona promittentis ſecundùm veritatem obligaretur alia perſona ex facto etiã ſuo, & non promiſſoris, ex quo promiſſor ſe obligauit de facto ſuo tantum, quo caſu eius obligatio non comprehẽdit hæredem, vt ſup. dictum eſt, & ſic iſto caſu in rei veritate perſona eſt diuerſa, & factum diuerſum, propterea pactum perſonale non porrigitur ad hæredem: ſed alio caſu attẽta veritate eſt eadem perſona: ideò tenetur ex facto proprio vere, & fictè, quãuis pactũ ſit perſonale, ex quo nõ egreditur perſonã paciſcẽtis vere: probatur ex Bar. in l. niſi, ff. de pact. in fin. vbi dicit, quòd pactum dicto caſu dicitur perſonale; quia finitur cũ perſona, ſed tamẽ viuo promiſſore egreditur perſonã, l. acqui rent, l. hæredi, in princ. ff. de pact. Satis ergo pactũ iſtud diciturperſonale, quã nis ex facto proprio ficto, & non vero obligatur promittẽs; quia eo viuo habet locũ fictio, ſed alio caſu non; quia eo mortuo ſuperuenit, quõ pactũ erat extinctũ, & finitum cũ perſona. Et ex hac ratione cõſiderata per Ruin. Alex. Trẽta. vbi ſup. aduertit nõ eſſe recedẽdum à prima opinione, & communi.

10 Limitatur, vt nõ procedat in authore vniuerſali: nã tũc hæres tenetur de facto defuncti ſui authoris, Anton. de Burg. in c. fin. n. 16. de empt. & vendit. Secus in authore particulari, quia ſi author meus eſſet particularis; quia ipſe mihi vẽdidiſſet, & ego poſteà ego tibi vẽdidi, & dixi me velle teneri ex meo dato, & facto, & ſine taxatiua tantũ, tamen tunc nõ tenebor, ſi euincatur ex facto mei authoris particularis, puta, quia ipſe aliàs vendidit, vel alienauit, vel ſeruitutẽ impoſuit, l. fundũ meum, ff. de euict. quem text. ſingularem dicit Cremen. ſingul. 158. Marſil. ſing. 656. pro quo adducitur gl. in l. ſi cũ fundũ, ff. de verb. ſignif. refert, & ſequitur Tiraquel. de retract. gl. 6. § 1. n. 5. Caual. lin. d. § 5. ſub n. 44. & 52. Surdus conſ. 70. num. 17. & conſ. 67. num. 53.

11 Limitatur etiam, quando poſt venditionem à ſe factam ei ſucceſsit; quia hic adeundo verſatur nouum factum venditoris, quòd non debet poſt venditionem perfectam facere conditionem emptoris deteriorem; at ſecus eſt, ſi poſtquam ſucceſsit, vendidit, quia hæc clauſula principaliter adhibetur ad cauendum, ne quis teneatur de facto eorum, quibus iam ſucceſsit, ſed benè hæc clauſula non excludit, quin teneatur venditor cedere actiones ſuas, ſi quas alias de euictione haberet contra authores ſuos: ita eleganter dixit addens ad Alexand. in conſil. 18. lib. 5.

12 Illud tamen animaduertendum eſt, quòd dato, quòd quando quis promittit euictionem de ſuo facto tantum, tamen nihilominus tenetur ad pretij recepti reſtitutionem, ex Alciat. conſ. 158. num. 1. vbi alios citat; quia & ſi quis dicat, quòd nullo modo vult teneri de euictione, adhuc tenebi-

tur ad pretij reſtitutionem, text. in l. emptorem, §. final. ff. de actionibus empti, & ibi Paulus de Caſtro, Romanus ſingulari 387. Baldus, & Angelus in l. non dubitatur, C. de euictionibus, Cremenſis ſingulari 31. Nata conſil. 181. lib. 1. Zenedo ſingulari 21. numero 8. Alexand. Trentacinquius dict. reſolution. 8. ſub num. 1. in fine, verſicul. Quamuis.

13 Ad finem notandum eſt, quòd quando auocatur ſola poſſeſsio, puta per hypothecariam, vel Saluianum interdictum, quo caſu venditor non tenetur de euictione, Baldus in l. 1. C. de pericul. & commod. rei vendit. & in l. ſi cum venditor, in principio, ff. de euictionibus, Bartol. in l. 3. in principio, ff. de actionib. empt. Ludouic. Rodolphinus voto vnico, Ioannes Gribellus deciſione Senatus Dolani, 117. à numero 1. Hercules Mareſcotus libr. 2. variarum reſolutionum, à numero 1. in cap. 79. quod eſt vnum inter quinquaginta caſus, in quibus euictionem ceſſare dicunt dicti, deciſiones, & Cauallinus §. 5. numero 44. & in §. 3. numero 152. vbi poſt Bart. Bald. Socin. & alios docet, quòd ſi fundus euincatur iure poſſeſsionis, non autem iure dominij non poteſt emptor agere de euictione, ſed debet agere primæua actione ex empto ad traditionem, qua ſi res nō fuerit tradita. Hoc idem probat Maſcardus de probationibus concluſion. 614. numero 6. & 7. vbi ait, quòd vt euictioni locus ſit requiritur, quòd appareat ſententiam fuiſſe latam ſuper proprietate rei euictæ, ſecùs tamen ſuper poſſeſsione. Etenim tunc non poſſet emptor (inquit) agere de euictione, licèt poſſet agere contra venditorem ad rei traditionem.

QVAESTIO L.

An quādo imminet euictio in limine contractus, agatur de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Famoſa & elegās eſt materia l. ſi poſt perfectam, C. de euict. & plures authores eam exornarunt.*

2 *Euictio dicitur imminere in limine contractus, quandocumque pretium non eſt ſolutum.*

3 *Vbicūq; pars pretij debetur, dicitur lis imminere in limine contractus.*

4 *In limine contractus dicitur ante executionem.*

5 *Ampliatur, vt dicatur in limine cōtractus, etiamſi facta ſit delegatio pretij, vel ceſsio in aliam cauſam.*

6 *Regula fit, quòd facta venditione, ſi emptori lis moueatur in limine contractus poteſt emptor retinere pretiū, donec ſibi caueatur pro illa lite, & pro omni alia.*

7 *Ampliatur, etiamſi ſit pactum factum, quòd venditor non teneatur de euictione, neque ad pretij reſtitutionem, ſi antequam ſoluat imminet euictio poteſt nō ſoluere, & pretium retinere.*

8 *Ampliatur, etiamſi non ſint dati à principio fideiuſſores.*

9 *Cautela tamen bona erit, quòd non praſtetur ſi expreſsè conueniretur, quòd non teneatur, etiamſi lis moueatur.*

10 *Ampliatur etiam, vt procedat etiamſi*

etiamſi lis moueatur occaſione hypotheca, adhuc tenetur cauere pro illa lite, & omni alia, quæ moueri poſſit.

11 Ampliatur in tantũ, quia niſi venditor offerat cautionem, nõ tenetur ad fructus emptor ratione rei, & pretij retentorum.

12 Ampliatur, etiãſi venditor eſſet ditiſsimus, quia tenetur dare cautionem pro illa lite, & omni alia.

13 Contrarium defendit Alex.

14 Ampliatur, vt nonſolũ procedat contra venditorem, ſed etiam contra ceſsionarium.

15 Ampliatur, quia æquiparãtur promiſsio facta per venditorem de dãdo fideiuſſore euictionis, vel quòd moueatur lis in limine contractùs.

16 Ampliatur etiam vt procedat, & ſi is, qui mouet litem à lite deſiſtit, & ei renuntiauit; quia adhuc tenetur cauere pro illa lite, & omni alia.

17 Ampliatur ſi venditor cauit nolle teneri, niſi pro ſuo dato, & facto; quia adhuc cauere tenetur.

18 Ampliatur, etiamſi pretium ſit conuerſum in aliam cauſam, vel aliud debitum.

19 Ampliatur, etiamſi euictio immineat, quia vicinus, vel conſanguineus vigore ſtatuti velit habere pro ſe fundum; quia tenetur cauere.

20 Ampliatur etiam quia cedens poteſt compelli ad cauendum, licèt ſententia ſit lata contra ceſsionarium venditoris.

21 Ampliatur, ſi in primo contractu ſint dati fideiuſſores; quia ſi ante ſolutum pretium imminet euictio, non tenetur ſoluere pretiũ emptor, niſi caueatur idoneè.

22 Limitatur, vt non procedat, quãdo vere eſt ſolutum pretium in totum.

23 Contraria ſententia eſt verior, quòd etiam pretio ſoluto poſsit mota lite emptor compellere venditorẽ ad cauendum.

24 Limitatur, quando emptor ſciuiſſet rem eſſe alienam, vel alteri obligatam.

25 Limitatur etiam, quando euictio eſt imminens, & euidens tempore celebrati contractus, & datus fuit fideiuſſor; quia nõ poteſt retardare pretij ſolutionem.

26 Limitatur quando emptor notificauit litem venditori, & venditor notificauit ſuo authori.

27 Limitatur, quando mota lite venditor ſuſcepit iudicium interpellatus ab emptore, & ipſe intimauit ſuo authori. qui pariter ſuſcepit litem; quia ſi diues eſt habetur loco fideiuſſoris, & non tenetur aliũ dare.

28 Idem procedit, quando venditor eſt ditiſsimus; quia ſufficit hypotheca bonorum.

29 Contraria ſententia refertur.

30 Limitatur, quando per malitiam moueretur lis, & iurare compellitur emptor, quòd non fuerit mota lis per malitiam.

31 Mouens litẽ tenetur iurare, quòd non faciat ad inſtantiam alterius.

32 *Declaratur quòd non dicitur per calũniam mouere litem, ſi emptor mouere faceret, ſi dubitaret.*

33 *Limitatur, vt nõ procedat in permutatione.*

34 *Limitatur. quãdo ille, qui mouet litẽ eſt ſub conditione creditor, quia ante conditionem nõ poteſt agere.*

35 *Limitatur etiã in multis caſibus, de quibus per Natam.*

36 *Declaratur, quia ſi res vẽdita eſt obligata purè, & is cui eſt obligata, non vellet rem liberare, venditor tenetur liberare rem venditam.*

37 *Ampliatur, quòd emptor non tenetur ſoluere pretiũ, quando euictio imminet in limine iudicij, etiamſi offeratur cautio pro illa, & omni alia lite, quando conſtat notoriè, quòd venditor non habet ius.*

38 *Ampliatur, imò etiamſi notoriè non conſtaret, adhuc tamen nõ tenetur ſoluere pretium, licèt ſibi cautio offeratur.*

39 *Contraria ſententia refertur in caſu ampliationis.*

40 *Declaratur vt per Socin.*

41 *Ampliatur, etiãſi nõ moueatur lis dummodo res ſit aliena notoriè.*

42 *Ampliatur, quando res non eſſet libera, ſed alteri obligata, quia nõ tenetur ſoluere emptor, niſi liberetur.*

43 *Fideiuſſio dari debet, quando imminet euictio in limine cõtractus, nedum pro illa lite, ſed etiam pro omni alia, quæ moueri poſſet.*

44 *Contraria opinio in puncto iuris eſt verior.*

45 *Declaratur, ſi mota lite emptor, & venditor concordent de fideiubendo, tenetur pro omni lite: ſi verò non concordant, poteſt emptor ſibi ſatisfieri.*

46 *Cautio non eſt idonea, ſi daretur idem, qui obligatus eſt pro euictione.*

47 *Ampliatur, quia cautio pro illa lite, & omni alia mouenda debet præſtari.*

48 *Et etiam procedit, ſi venditor extinxit litem, in qua obtinuit.*

49 *Si venditor non poteſt ſatisfieri expectatur finis litis.*

50 *Remedia venditoris, ne ſummittatur perſona ad litigandum, ſunt plura vſque ad nu. 53.*

54 *An ſi fiat emptori ſequeſtrum de pretio per eum debito, dicatur imminere euictio in limine contractus latè diſcutitur vſque ad numer. 62.*

FAmoſa, & elegans eſt materia l. ſi
poſt perfectã, C. de euict. & poſt or
dinarios multi authores eã exornarũt,
Menoc. lib. 2. de arbitr. cẽt. 3. caſ. 224.
Fab. Anna in add. ad ſing. Vinc. de An
1 na 570. Surd. deciſ. 183. & 295. & in
cõſ. 36. n. 14. Carrot. deciſ. 96. & de ſe
queſtro 3. part. q. 10. num. 8. Afflictis
deciſ. 171. & ibi Vrſil. Franch. deciſio.
555. & 557. Maſtrillus deciſion. 160.
p. 2. Rota Genuenſ. 190. num. 3. & 12.
Marcellus Cala de modo articuland.
& proband. num. 996. Rota diuerſ. p.
2. deciſ. 281. Ricio in collectan. 24. p.
1. Hieronym. Leo deciſ. Valentin. 47.
Alexand. Trentacinq. lib. 3. variar. reſolut.
reſolut. 16. de emption. & vend.
Cardinalis Tuſchus tom. 3. practicar.
concluſio. lit. E. conc. 360. Pyr. Maur.
Aretin. de fideiuſſor. ſectio. 3. cap. 18.
à num. 20. & in tract. de ſolutionibus,

cap.

cap.45.Coſta de ratâ,quæſt.14. & in praxi conuent.2.p.clauſ.73. à num. 1. Cauallin.de euiction.§.5.num.49.Anton. Gomez tom.2. var. c.2.num.39. Azeued.in l.1.à num.161.tit.21.lib.4. Recopilat. Caſtillo Sotomaior lib.4. vltimarum volunt.cap.42. à num.72. Fuluius Patianus conſ.14. à num.24. Philippus Paſchalis de viribus patriæ poteſtat.part.1.cap.8.à nu.6.& ſeqq.

2 vbi omnes eligunt cōcluſionem, quòd quando imminet euictio in limine cōtractus,tunc venditor non cogitur de euictione,ſed tenetur præſtare fideiuſſores,l.habitationum,§.fin.ff.de pericul.& commod.rei vend. Angel.conſ. 121.Roman.conſ.8.n.3. ibi Mandoſ. Bart.in l.à Diuo Pio,§.ſi poſt addictū, ff.de re iudi. Bal.Salycet.Paul.de Caſtro in l.non idcircò,C.de cōtrah.emption.Socin.conſ.208.in fin.lib.2.Nata conſ.267.Alban.conſ.107.n.5.Bertran.cōſ.60.lib.2.p.2. Cœpol.cautela 171.Anton.Rub.in l.nō ſolùm,§.morte,n.461.ff.de noui oper. Cauallin.d. §.5.num.49.vbi aſſerit,quòd vbi imminet euictio in limine contractus nō cogitur emptor accipere fideiuſſores, & ſic cōmittere ſe fragilitati cautionis,l.plus cautionis, l. plus cautionis, cū ſimilibus,ff.de reg.iur.Cogi tamen poteſt venditor ad liberandam rem vēditam,ex ſententia Cauallin.ex tex.in l.ex his prædijs,C.de euict.vbi Albericus,Alex.in l.1.§.ſi hæres, ff.ad Treb. & in conſ.67.lib.3.Hieron.Leo deciſ. Valentin.47.à nu.11.

3 Ad huius legis declarationē eſt prēnotādū,quòd euictio dicitur imminere in limine cōtractus,quādocūq; pretiū nō eſt ſolutū.Bal.in d.l.ſi poſt perfectā,in princ.Caſtro cōſ.46.in princ. lib.1.Socin.cōſ.208.n.5.lib 2.Burſat. conſ.294.nu.13.& l.habitationum,§. fin.ff.de peric.& commun.rei vend.

4 Et etiā vbicūque pars pretij debetur dicitur in limine contractus,d.l.ſi poſt perfectā,vbi ad totius,vel reſidui pre-

5 tij.Imò in limine cōtractus dicitur ante executionem contractus,Aretin.in fin.Inſtit.de ſuſpect.tut.

6 Ampliatur, quia dicitur in limine cōtractus,etiāſi facta ſit delegatio pretij,vel ceſſio in aliam cauſam,vt puta, quia venditor de volūtate venditoris promiſit ſoluere pro dote filiæ venditoris, adhuc tamen ante ſolutionē cū effectu poteſt excipere, & retinere, Paul.de Caſtro conſ.46.n.2.lib.1.

7 Regula igitur eſt, quòd facta venditione,ſi moueatur emptori lis in limine cōtractus, poteſt emptor retinere pretiū donec ſibi caueatur pro illa lite & pro omni alia,d.l.ſi poſt perfectam: ibi Bar.& cōmunē dicit Fulgoſ.& Mādoſ.ad Român.conſ.8.in verbo,imminéat,Aretin.plures allegat in § fin.Inſtit.de ſuſpect.tut.Burſat.conſ.194.n. 13.Bart.in l.1.§.ſtipulationem, ff.de Præt.ſtipulat. vbi quòd pares ſunt caſus,vel quòd ſit promiſſus fideiuſſor, vel immineat euictio in limine cōtractus,Roman.d.cōſ.8.in fin. Aretin.in §.actionū,n.17.Bertran. conſ.60.lib. 2.p.7.Imol.in c.ſi venditori, nu. 12.de empt.& vend.& ibi Anania nu.20.Petrus Surd.conſ.36. n. 14.& ſeq.& deciſ.295.n.9.Bart.in d.l.habitationem, §.fin.ff.de peric.& cōm.rei vend. Bal. in l.1.C.de bon.mat. Angel.conſ.121. Alex.conſ.65.col.1.Neguſ.de pign.in 1.memb.5.p.Grat.conſ.135.in fin.Cauallin.d.§.5.nu.49.Caſtil.Sotomai.d. lib.4.c.42. nu.72.Franchis decil.555. n.2.p 4.

promiſſus

8 Ampliatur ſingulariter,etiamſi fuit pactum factum inter partes, ſcilicèt, inter empt.& vendit. quòd venditor non teneatur de euictione, neque ad pretij reſtitutionem;quia licèt ſoluiſſet emptor,& res euinceretur, nō poſſet agere de euictione, neque ad pretij reſtitutionem, ſecundùm communem,de qua Alexand.conſ.235.n.9.& 10.lib.6.vbi dicit communem. Tamē iſto caſu antequam ſoluerit, ſi imminet euictio poteſt retineri pretium, & non ſoluere, quia ſicuti fauetur

reo excipienti, ne teneatur reſtituere ſecundùm conuenta, ita ſanetur actori, qui eſt reus in ſua replicatione, ſecũ dùm communem, de qua idem Alexá. vbi ſuprà.

9 Ampliatur etiamſi non ſint dati in principio fideiuſſores, Grammat. cõſ. 106. in princip.

10 Erit tamen bona cautela, quòd nõ præſtetur, ſi expreſsè conueniretur, ſi non teneatur, etiamſi moueatur lis. Bald. in l. non idcircò, C. de contrahẽ. emption. Fabianus de Monte de emptione, & vendition. quæſt. 6. in princ. in 7. memb. num. 52. Ioannes Andr. in addit. ad Speculator. tit. de emptione, §. 1. num. 8. verſic. Ipſa, Cauallin. in d. §. 5. nu. 50. in fine.

11 Ampliatur etiam, vt procedat etiã ſi lis moueatur occaſione hypothecæ; quia adhuc tenetur cauere pro illa, & omni alia lite, quæ moueri poſsit, Romanus dict. conſ. 8. Gratus conſ. 135. num. 7. lib. 2. Burſat. conſ. 194. nu. 13. vbi dicit communem, Coſta de rata, q. * 14. in princip. Surd. deciſ. 295. num. 7. Caſtillo Sotomaior in dict. c. 42. numero 75.

12 Ampliatur in tantum, quia niſi venditor offerat cautionem, non tenetur ad fructus emptor ratione rei, & pretij retentorum, Bald. in l. 1. C. de bon. maternis, numero 5. licèt contrarium teneat Cagnolus in l. curabit, numero 32. C. de action. empt. vbi dicit communem.

13 Ampliatur etiamſi venditor eſſet ditiſsimus, quia nihilominus tenetur dare cautionem pro illa, & omni alia lite. Gratus conſ. 135. numer. 13. lib. 2. Petrus Surdus conſ. 36. nu. 14. etiamſi eſſet notoriè diues, Albericus in dict. l. ex his præd. C. de euiction. & ſequiquitur Anton. Rub. in l. non ſolùm, §. morte, num. 463. ff. de noui oper. nun. Surdus deciſion. 295. num. 14. Caſtillo Sotomaior dict. cap. 42. nu. 73. & 74. & pro hac ſententia facit text. in l. 1. in princi. ff. vt legat. nom. caueatur, in l. minor, §. fin. cum duabus ſeqq. ff. de procurat. per quæ, & alia iura Alexan. in l. 1. num. 12. ff. qui ſatiſdar. cogant. reprehendit Paul. de Caſtro dicens, illum minus benè dixiſſe, idem tenet Alexand. in l. diuortio, §. interdum, ff. ſoluto matrimon. Aretin. vbi allegat text. qui dicit decidere hanc quæſtionem in l. minor vigintiquinque annis, §. fin. cum leg. ſeqq. ff. de procurator. & ibi Baldus dicit, quòd etiam locupletiſsimus tenetur fideiubere, quãdo ſtatutum mandat, quòd inquiſitus fideiubeat. Et quamuis Alexan. in conſ. 65. in fin. lib. 5. contrarium teneat, & com

14 munem dicit Nata cõſ. 267. lib. 2. Afflictis deciſ. 171. num. 3. addit. ad Roman. conſ. 67. quæ dicit communem, latè Ancarran. quæſt. 34. lib. 3. nu. 10. Grammaticus conſ. 106. in fin. Papiẽ. in prac. in forma libel. in cauſa vendit. verbo, promittens, num. 5. Angel. cõſ. 121. Bal. in l. cùm Clericis, C. de Epiſ. & Cleric.

15 Ampliatur, vt procedat nedum cõtra venditorem, ſed etiam contra ceſſionarium venditoris; quia ſi vult pretiũ mota lite debet cauere, prout deberet venditor, Paulus de Caſtro cõſ. 46. nu. 1. lib. 1. vbi quòd ope exceptionis repellitur ceſsionarius ſicut cedẽs.

16 Ampliatur, quia æquiparatur promiſsio facta per venditorẽ de dando fideiuſſore euictionis, vel quod moueatur lis in limine contractus, Bar. in l. 1. § ſtipulationem. ff. de Præt. ſtipulatio. Angel. in d. l. ſi poſt perfectam.

17 Ampliatur, vt procedat etiamſi is, qui mouit litem deſiſtit à lite, vel renũtiauit liti; quia adhuc tenetur cauere pro illa, & omni alia lite, quæ moueri poſsit Caſtr. cõſ. 46. n. 2. lib. 1. Grammat. conſ. 106. per totum.

18 Ampliatur, ſi venditor cauit nolle teneri niſi pro dato, & facto ſuo; quia adhuc tenetur cauere pro illa, & omni alia lite; quia pretium tenetur reſtituere, & expenſas in caſu euictionis, Surdus conſilio 36. numero 15. vbi latè fundat

fundat ex l. 1. ff. de actionibus empt.

19 Ampliatur etiamſi pretium ſit conuerſum in aliam cauſam, vel aliud debitum, puta, quia emptor promiſit ſoluere pro dote filiæ venditoris; quia adhuc poteſt exceptionis via retinere, Caſtro conſ. 46. num. 2. verſic. Ad tertium, lib. 1.

20 Ampliatur, etiamſi euictio immineat; quia vicinus vigore ſtatuti congrui velit pro ſe, vel conſanguineus; quia adhuc non tenetur emptor ſoluere pretium, Mandellus conſilio 107. à num. 5.

21 Ampliatur, quia cedens poteſt compelli ad cauendum licèt ſententia ſit lata contra ceſsionarium venditoris, tamen etiam venditor poteſt compelli via iuris, aliàs emptor poteſt licitè recuſare velle ſoluere. Caſtro d. conſ. 46. col. fin.

22 Ampliatur, etiam procedat, ſi in primo contractu eſſent dati fideiuſſores; quia ſi ante ſolutum pretium imminet euictio non tenetur ſoluere pretium emptor, niſi ſibi caueatur idoneè, vt probatur in gloſſa in l. illud, in verbo, debere, in fine, ff. de euictio. vbi dicit, quòd de conſuetudine fideiuſſor datur in venditione libri, & tamen eadē gl. in §. nouiſsimè, Inſtitut. de ſuſpect. tutor. in verbo, expediat, ponit caſum in venditione libri, in quo erat ex conſuetudine datus fideiuſſor, & Angel. Aretin. & alij dicūt, quod habet Cum, d. l. ſi poſt perfectam.

23 Limitatur, vt non procedat, quādo non eſt ſolutum pretium in totum, Caſtrenſ. dict. conſ. 46. verſ. Ad tertiū, lib. 1.

24 Contraria ſententia eſt, quòd etiā ſoluto pretio poſsit mota lite emptor compellere venditorem ad cauendū, Iaſo. in l. à Diuo Pio, §. ſi poſt addictū, num. 2. ff. de re iudicat. ex mente Ioā. Andr. & aliorum, quos allegat, licèt dubitet, ſed dicit notabile, ſi eſſet verū, Caſtr. in l. 1. §. ſtipulationem, circa fin. ff. de Præt. ſtipulation. dicit eſſe ſingulare dictum Ioā. Andr. ſi eſſet verum, & ibi Imol. illum citat, ſed dicendum verius contrarium, per Oſaſch. deciſion. 24. vbi pro vtraque parte concludit, quòd debeat fideiubere pro liberatione rei.

25 Limitatur, quando emptor ſciuiſſet rem eſſe alienam. Nata conſ. 267. lib.
26 2. per totum, idē ſi ſciuiſſet alteri obligatam, vel hypothecatam, Nata in d. conſ. 267. n. 3.

27 Limitatur, quando euictio eſt imminens, & euidens tempore celebrati cōtractus, & datus fuit fideiuſſor; quia nō poteſt retardare pretij ſolutionem, Ioan. Fab. in §. nouiſsimè, Inſtitut. de ſuſpect. tut. ſequitur Iaſon in l. à Diuo Pio, §. ſi poſt addictum, ff. de re iudicata.

28 Limitatur in vno caſu, quando emptor notificauit litem venditori, & venditor notificauit ſuo authori, qui ſit diues, & ſuſcepit litem; quia habetur loco fideiuſſoris, & ideò emptor tenetur eo caſu ſoluere pretium pendēte lite, Afflict. deciſ. 171.

29 Limitatur, quando mota lite venditor ſuſcepit iudicium interpellatus ab emptore, & ipſe venditor intimauit ſuo authori, qui pariter ſuſcepit litem; quia ſi diues eſt, habetur pro fideiuſſore, & non tenetur alium dare, Afflictis d. deciſion. 171. Menoch. de arbitr. caſu 224. num. 4. Et declaratur, quia quādo venditor laudauit ſuum authorem, qui ſit diues in bonis ſtabilibus, & ipſe comparuit, & ſuſcepit iudicium: nam tunc venditor pro euictione fideiuſſorem præſtare non tenetur, cum ille, vt fideiuſſor habeatur, ita fuit iudicatum per Conſilium Neapolitanū affirmat Afflictis in d. deciſ. 171. Cauallinus in d. §. 5. nu. 50. Et ratio eſt, quando conſtat eum à quo petitur ſatiſdatio, idoneum patrimonium, atque ſubſtantiā poſsidere, non tenetur fideiuſſorem præſtare, l. de creationibus, §. ſin autē, iuncta gloſſa in verbo, ſufficiente, C. de Epiſcopal. audient. l. 1. §. Magiſtratus,

Digitized by Google

tus,verſic.Sed ſi ſatis non exegit,ff.de Magiſtrat.conueniendis, & l.quicumque,C.de fund. patrimon.lib.11.tradunt Bart.in l.priuatæ, C.de murilegulis,lib.11. Alexand.conſ.37. nu.15. lib.2.Paulus de Caſtro,& Iaſon.in l.1. ff.qui ſatiſdare cogātur, in l.diuortio, §.interdum,ff.ſoluto matrimon.Dec. in l.plus cautionis,ff.de reg.iur. Felin. in cap.ad hæc,verſ.Item nota,de ſent. excommunicat. Hippolyt. in Rubr.de fideiuſſor. n.220.Et iſta eſt communis opinio,quam ſequitur Alexan.Trent. lib.3.variarum reſolut.reſolution.16. de emption.& vendit.num.4. additio ad Romanum conſ.67.& eſt generale vt obligatio fideiuſſoris euitetur ab eo,qui eſt idoneus, vt ibi dicit Romanus.

30 Idem quando venditor eſt ditiſsimus, quia ſufficit hypotheca bonorū, Nata conſ.267. communem dicit Alexand.conſ.65.lib.5.

31 Contrarium tenent Gratus conſil. 135.lib.2.n.13.Alber.in l.ſi poſt perfectam,C.de euict.& in l.minor,§.fin. ff.de procurat.

32 Limitatur, quando per malitiā moueretur lis,ideò compellitur emptor, & mouens litem iurare,quòd non fuerit mota lis per malitiam. Bart.in d.l. ſi poſt perfectam, Alexan. conſ.65.n. 3.lib.5.Ancarran.quæſt.34.numer.6. lib.3.Surdus conſ.32.num.5. Et propterea poteſt dari iuramentū tali mo-
33 uenti litem, quòd non faciat ad inſtantiam alterius,Ancarran.q.34.n.7. lib. 3.idem quando conſtaret, mouentem litem nullum ius fouere,Alex.cōſ.65. in princ.lib.5.

34 Declaratur, quòd non dicitur per calumniam, ſi emptor reuera mouere faceret litem;quia dubitaret,vt reſoluit Ancarranus dict.q.34.n.8.

35 Limitatur,quia nō procedit in permutatione, vt quia pro parte maiori ſit permutatio, licèt in aliqua parte fuerit venditio; quia contractus denominatur ab eo, quod eſt potentius, Fabianus de Monte de emptione,& venditione,quæſtion.2.à numero 23.

36 Limitatur, quando ille, qui mouet litem eſt ſub conditione creditor, qui non poteſt agere mero iure, prout fideicommiſſarius ante purificatam cōditionem,vel pro dote ante caſum reſtitutionis. Alexand.d.conſ.65. lib.5. vbi quòd ſufficit cautio ante cōditionem,non tamen poteſt emptor agere, vt liberetur, Oſaſchus deciſio.24. per totam,Ancharran.d.q.34.

37 Limitatur in multis caſibus,de quibus additio ad Alexand. conſ.65.verbo,liberam,lib.5.vbi quid ſi res eſt hypothecata pro alio,vel pro debito cōditionali,vel in diem,vel pro alio,quā venditore; iſtis, & alijs caſibus ibi expreſsis ſufficit cautio venditoris.

38 Declaratur, quando res vendita eſt obligata,& is,cui eſt obligata,non velit rem liberare,tenetur venditor liberare rem venditam: ſi verò obligatio non eſt pura ſufficit cautio, ita Alexand.in dict.conſil.65. num. 3. vſque in finem,& ibi additio in verbo, liberam.

39 Ampliatur,in tantum emptorem non teneri ſoluere pretium, quando imminet euictio in limine iudicij, vt etiāſi ſibi offeratur fideiuſsio pro illa, & omni alia lite, non teneatur ſoluere,quando notoriè conſtat,quòd venditor non habet ius aliquod,Nenizan. conſ.37.num.9.Ioan.Fab.in §.nouiſſimè,Inſtit.de ſuſpect.tut. quem ſequitur Iaſon.in dict.l.à Diuo Pio,§.ſi poſt addictam,num.2.ff.de re iudicat.gloſ. in §.nouiſsimè,verbo,vitioſum,in fin, quam ibi ſequitur, & hanc veriorem dicit Petrus Surdus conſ.36.num.14. lib.1.

40 Ampliatur, imò etiamſi notoriè conſtaret, adhuc tamen non tenetur ſoluere pretium, licèt ſibi offeratur cautio,ne committat ſe fragilitati cautionis. Ita Antonius Rubeus in dict. l.non ſolùm, §.morte,num.161.ff.de

noui

noui oper. nunt. Cauallinus dict. § 5. num. 49.

41 Contrarium, quòd in caſu ampliationis teneatur ſoluere dato fideiuſſore idoneo pro illa lite, & omni alia, tenet Alberic. in d. l. ex prædijs, C. de euict. vbi dicit ſe obtinuiſſe: ſequitur etiam Rubeus, vbi ſupr. & dicit, quòd eſſet difficile recedere ab opinione Alberici, ita Gratus conſ. 135. nu. 6. lib. 2. Aretin. in dict. § fin. Inſti. de ſuſpectis tutorib. num. 4. verſ. ſecũdo videtur male, Barboſa in l. de diuiſiòne, 5. ff. ſolut. matrimonio, num. 69. Caſtillo Sotomaior d. c. 42. n. 770.

42 Hoc tamen declaratur, vt per Socinum conſ. 208. in fin. lib. 2. quia aut vẽditor petit pretium, & offert fideiuſſorem, & tunc tenetur recipere fidiuſſorem emptor; aut nõ offert, & emptor negat teneri, ſed non petit abſolui, & tenetur recipere; quia iudex condemnauit emptorem ad pretium dato fideiuſſore; aut petit emptor conuentus abſolui, & non tenetur recipere fideiuſſorem: & Socinum ſequitur Gratus in dicto conſ. 135. numero 6. & ita tenet Iaſon. in d. § ſi poſt addictum, n. 2. circa fin.

43 Ampliatur, etiamſi moueatur lis dũ modo res ſit aliena notoriè; quia non tenetur emptor ſoluere pretiũ, ſi detegitur hoc poſt venditionem, ita Aretinus in dicto §. fin. numero 4. Neuizanus conſil. 37. num. 9. Bald. in l. non idcircò, in fin. C. de contrah. empt.

44 Ampliatur, quãdo res non eſſet libera, ſed alteri obligata; quia non tenetur emptor ſoluere, niſi liberetur, vel detur cautio pro illa, & omni alia lite, etiamſi non ſit mota lis; & etiam ſi velit teneri ſolùm pro dato, & facto ſuo, Surdus conſ. 36. numero 14. Hieronym. Leo. deciſ. Valentina 47. à numero 8.

45 Fideiuſsio debet eſſe, quando imminet euictio in limine contractus, vel iudicij, nedum pro illa lite, ſed etiam pro omni alia lite, quæ moueri poſsit: ita Bart. & Salycet. & gloſſa in dict. l. ſi poſt perfectam, & Doctores, & ibi Fulgoſ. dicit communem Aretin. in d. §. final. & Faber. Inſtitut. de ſuſpectis tutor. Caſtro conſ. 46. lib. 2. Gratus cõſ. 135. in fin. lib. 2. plenè Rub. in d. §. morte, nu 463. vbi ferè, quòd omnes Doctores antiqui, quàm moderni tenent, quòd debet præſtari pro omni lite, & pro dupla, ita tenet Cin. in d. l. ſi poſt perfectam, quem ſequitur Caſtr. in l. 1. §. ſtipulationem, ff. de Præt. ſtipulat. Dynus, & Petrus in l. habitationum, §. ante pretium, ff. de peric. & commod. rei vendit. quos & ibi citat Fulgoſ. Iacob. de Aren. & Ricard. Malumb. & Bald. ibi.

46 Contrariam opinionem veriorem in puncto iuris tuetur Rub. in d. §. morte, à num. 464. Iacob. Butric. in d. l. ſi poſt perfectam, quem refert, & ſequitur Angel. in l. 1. § ſtipulationem, ff. de Prætor. ſtipulat. vbi etiam Cuman. idem tenet Rainer. de Forli, tenet etiã hanc opinionem in d. l. habitationum, §. 1. quem referunt ibi Fulgoſ. & Bal. & idem Bald. in l. non idcircò, in fine, C. de contrah. empt. & ibi Salyc.

47 Declaratur per Imol. in d. l. 1. §. ſtipulationem, quia ſi mota lite concordant emptor, vel venditor de fideiubendo, tenetur pro omni lite: ſi verò non concordant, ſed ſimpliciter petit emptor ſibi ſatiſdari, & venditor offert pro illa lite, & emptor aliud non dicit, tenetur ſolùm pro illa lite.

48 Cautio non eſt idonea, ſi daretur idem, qui pro euictione eſt obligatus: ideò ſi vir, & vxor vendiderunt, nõ eſt idoneus maritus pro vxore, neque pro marito vxor, Caſtrenſis conſ. 46. in fine, lib. 1.

49 Ampliatur, quia cautio nedum pro illa lite, ſed pro omni alia mouẽda debet præſtari, Bald. in d. l. ſi poſt perfectam, vbi Salyc. nu. 2. dicit, quòd hanc tenet DD. & gl. cõmunẽ ibi atteſtatur Fulgoſ. Caſtr. cõſ. 46. & Gratus d. cõſ. 135. in fin. Bart. in d. §. ſtipulationem.

Et

50 Et procedunt ampliationes etiamſi venditor extinxit litem motam, vt quia obtinuit, aut concordauit mouẽtẽ litem; quia adhuc debetur fideiuſſio de omni alia lite, Grammatic.cõſil.106.per totum, allegat tex.in l.fin.§.emptor, ff.de reſcind.vend.

51 Si vẽditor non poteſt ſatiſdare expectatur finis litis, Ancarran.q.34.nu.8.lib.3.

52 Remedia venditoris, ne ſummittatur perſona ad litigandum ſunt plura, & primum eſt, quia emptor tenetur iurare, quòd non per fraudem, vel de calumnia, Bart.in l.ſi poſt perfectam, in fine, vbi omnes, C.de euict.

53 Secundum remedium eſt, quòd venditor obijciat de fraude, quia iudex cognoſcet ſummariè, & ſi per coniecturas hoc cognoſceret, non cogeret ad ſatiſdandum, & eſt arbitrarium iudici. Ioan.de Imol.in d.l.1.§.ſtipulationẽ, ff.de Præt.ſtipul.

54 Tertium remedium eſt, quòd vẽditor nõ tradat rem, niſi ſoluto integro pretio. Ioan.de Imol.in d.l.1.§.ſtipulationem, ff.de Præt.ſtipul.

55 Quartum remedium eſt, quòd fiat pactum ante, quòd per motiõẽ litis non teneatur fideiubere. Bald.in l.nõ idcircò, circa medium, C.de contrah. emption.

56 Quintum remedium, quòd mouens litem iuret, quòd non ad inſtantiam alterius mouet litem. Ancarran.q.34.n.7.lib.3.

57 Cum aliquando ſequeſtra ſtudioſè, & dedita opera fiant ad fauendum debitoribus, ne ſoluant, & ſemper allegent excuſationem ſequeſtri, vnde vt ſuprà tactum eſt, deferunt iuramentum ad detegendam fraudem, & malitiam, & ſi iurare recuſauerit ſequeſtrator, iudex condemnabit ſtatim debitorem ad ſoluendum, & ſequeſtratorem in omnibus damnis, expenſis, & intereſſe. Baldus in l. non idcircò, C. de contrahenda emptione, in l.ſi poſt perfectam, C.de euiction. Curt. de ſequeſt.quæſtion.vltim.facit tex.in l.manifeſtæ turpitudinis, ff.de iureiurando, Bald.conſ.197.lib.1. Afflictis deciſion.369. Michael. patrocinio 5. ſi verò iurauerit excuſatur debitor, ſi non ſoluat ſtante ſequeſtro, Vincent. Carrot.de ſequeſtro, 3.part.quæſt.10. num.4.

58 Cum ſequeſtri quodammodo ſpecies eſt in materia euictionis, vt dicatur imminere in limine contractus: nã emptores verſuti, & callidi cum fidem fallere exoptant, ne tempore præſtituto rei emptæ pretiũ ſoluant, cum ſolutionis tempus prope eſt, curant, amici, & interpoſitæ perſonæ nomine litem ſuper re ab eis empta moueri: ita vt obijcere venditori poſsit euictionis periculum imminere, atque ita cogi non poſſe pretium rei ſoluere, niſi ſaltem datis fideiuſſoribus, l. ſi poſt perfectam, l.ex his prædijs, C. de euiction.l.habitationum, §.fin.ff.de pericul.& comm.rei vendi. Surd.conſ.32. per totum.

59 Quam verſutam cautelam venditores volentes conſequi eorum pretium primo modo præſtita fideiuſsione, vt notant omnes in d. §.poſt addictum, vbi Iaſ.num.2.Socin.Senior.cõſ.208. lib.2.Neuizan.conſ.37.num.15.& 16. Carrotius de ſequeſtro, 3.p.quæſt.10. num.7.

60 Euitabitur huiuſmodi cautela, vt implorato iudicis officio, ad quod expectat fraudibus occurrere, l. hæ autem, 12.ff.ſi cui plus quam, per legem Falcidiam, deferre iuramentum emptori ſtudioſè curauerit litem moueri, ita Curt.in l.vnica, in fine, C.de prohibit. ſequeſtrat.pecun.Socinus Sen. dict.conſ.208.lib.2.& ſi detegeretur calũnia emptor repelleretur, Carrot. vbi ſupr.n.10.

61 Verum hæc cautela periculoſa eſt, quoniam emptor ita protinus erit ad iurandum, quemadmodum litem inique moueri curauerit, & ſentit Baldus in dict.l.ſi poſt perfectam, dicens,

hodie

hodie iuraméta hæc parui pendi, ſi tamen iuramentum eſſet deferendum, melius eſſet actori litem mouenti deferre, an ab aliquo requiſitus lité mouerit? nam is facilius rei veritatem iurabit, cum tanti ſua non interſit, Surd. conſ. 32. num. 17. in fine.

62 Euitabitur etiam huiuſmodi cautela, & fraus emptoris allegando id per dolum factum, ne pretium ſoluat, quem dolum, & fraudem coniecturis probare poterit concurrente iudicis authoritate attenta qualitate perſonarum, & facti. Curſ. Senior. in citat. loco, qui ſubdit, bonum eſſe habere iudicem propitium, ſicut & in alijs arbitrarijs cauſis, vt docuit Abbas in c. 5. num. 15. de conſtitutio. Menochius de arbitrar. caſu 224. Cauallin. §. 2. à num. 9. de euiction. Caualcanus deciſ. 4. in fin. part. 1. Carrotius vbi ſupr. nu. 12. & num. 13. dicit ſe vidiſſe in dubiũ reuocatum, an ſi fiat ſequeſtrum emptori de pretio per eum debito dicatur imminere euictio in limine contractus, ſicut quãdo mouetur quæſtio ſuper re vendita? & reſoluit, quòd nõ, quia pretium non ita afficit, ſicut quæſtio ſuper re ipſa.

QVAESTIO LI.

In quibus caſibus etiã euictio locum non habeat?

SVMMARIVM.

1 *Emptor cadens à poſſeſſione ſua culpa, non agit de euictione.*

2 *Quando euincit rem ex facto ſuo, vel ſui authoris.*

3 *Euictio locum non habet, quando vitium rei vendita poſt contractũ ſuperuenit.*

4 *Euictio locũ nõ habet, quando emptor domino rei vendita hæres extitit.*

5 *Et quando dominus rei ſucceſſit emptori.*

6 *Nec euictio datur, quando promittitur ſeruus noxa ſolutus.*

7 *Euictio non præſtatur, ſi res perit antequam euincatur.*

8 *Euictio non habet locum, cum res in iudicio euicta non eſt.*

9 *Quando etiam res euicta depẽdet à re vendita, non datur euictio.*

10 *Emptor non ſequutus conſiliũ venditoris, non agit de euictione.*

11 *Nec etiam agitur de euictione, quando pignora ſunt euicta creditori debitoris ceſſi.*

12 *Et quando euictio pacto remiſſa eſt, quod eſt intelligendum tribus modis vſque ad num. 15.*

16 *Emptor habens rem pro derelicto amittit actionem de euictione.*

17 *Idẽ, quando emptor non eſt conſequutus rem ratione obligationis.*

18 *Vẽditor nõ tenetur de euictione, ſi tacuit cauſam, quam ignorabat.*

19 *Re nõ tradita, nõ procedit euictio.*

20 *Nec pro re vendita cauſa ludi.*

21 *Euictio non procedit, quando emptor ſuccedit, vel è contra.*

22 *Vel quando datur in dotem domino rei.*

23 *Nec agitur euictione, quãdo legatur res in ſpecie, illaque euicta.*

24 *Nec etiã cũ pars ſerui euincitur.*

25 *Matheſilani dictum reprehenditur.*

26 *Venditor non tenetur de euictione ante ſolutum pretium.*

27 *Quãdo res euincitur remedio extraordinario, non agitur de euictione.*

28 *Vel etiam, quando venditio reſcinditur remedio l. 2. C. de reſcinden. vendit. & num. 29.*

* ANton. Gaſpar Theſaurus lib. 2. forenſ. qq. 23. num. 25. Surdus deciſ. 208. num. 16. per l. ſi mancipium, 34. l. ſi dictum, 56. §. ſi compromiſero, & §. ſi cum poſſet, l. Herennius, 63. § fin. l. ſi cum venditor, 66. ff. de euictionib. l. ſi controuerſia, vbi gloſſa, Bald. & alij, C. eodem, l. ſi rem quam, §. ſi duplæ, ff. eodem, vbi ſi emptor cecidit à poſ-
1 ſeſsione rei emptæ, vel culpa ſua rem amittit, non agit de euictione, & etiã non aget pro damnis paſsis culpa, & negligentia emptoris, Franchis deci-
* ſione 112. Ariſmin. Tepatus tom. 2. variarum, titul. 423. cap. 9. l. 36. titulo 5. part. ita firmat Cauallinus in §. 5. numero 51. vbi dicit, quòd ſi emptor faciat cõſcribere in inſtrumento rem eſſe ſibi datam in ſolutum, vel cauſa permutationis, vt ius & neceſsitatem retractus euitaret, nõ aget re euicta, ſed perdet pretium retractare per proximiorem, ſi fraudis particeps extitit, Afflict. de iur. protom. §. niſi, n. 6. Rebuf. tit. de dilat. art. 5. gl. vnic. n. 20.

2 Nec venditor de euictione etiam tenetur, quando euinco rem ex facto ſuo, vel ſui authoris, non teneor ſibi de euictione, l. fundum, ff. de euictionib. Corn. conſ. 42. col. fin. lib. 4. Ruin. cõſ. 7. num. 21. lib. 3. Petrus Surdus conſil. 67. num. 53. & conſ. 70. num. 17. & antea conſ. 15. num. 24. Vnde ſi tibi in dotem dederim fundum alteri pignoratum pro mea filia, tuque ei in teſtamento prælegaueris, hæres tuus non poteſt cogi, vt illum fundum liberet; quia facto meo obligatus erat, l. licèt, ff. de dote prælegat. Franc. Bec. conſ. 24. nu. 31.

Quando enim vitium rei venditæ poſt contractum ſuperuenit, tũc enim
3 emptor non agit de euictione, l. 3. ff. de euictionib. vbi notat Bald. quæ emergunt poſt contractum, non veniũt in contractu: futuros caſus euictionis poſt venditionem contractam ad venditorem non pertinere, ait text. in l. Lutius, ff. de euictionib. ſi enim actio cœpit poſt euictionẽ, non debetur euictio, & dicit tex. in l. 1. C. de pericul. & cõm. rei vend. euictionem eſſe præſtãdam in his ſolùm caſibus, qui euictionis cauſam parant, ex tempore, quod antecedit euictionem, & dicit ibi Bartol. quòd venditor nõ præſtat euictionẽ, ſi cauſa euictionis oritur poſt contractũ: ſequitur Bald. & Salyc. & Paul. de Caſtr. ibi, n. 1. Surd. conſ. 15. nu. 27. & in conſ. 70. n. 18. Roman. cõſ. 503. n. 13. & ibi Mandoſ. Hercul. lib. 2. var. reſolut. c. 19. nu. 41. & 42. & 43. Felician. de Solis lib. 2. tom. 2. c. 2. de cenſibus, numer. 15. & 16. vbi plures allegat, Stephanus Gratianus tom. 4. diſ- *
ceptat. 745. num. 53. Oſaſch. deciſ. 48. *
Nata conſ. 181.

4 Si emptor domino rei venditæ ſibi ab alio hæres extiterit, tunc enim non aget de euictione; quia res ſibi nõ obſtat, ſed aget actione ex empto ad pretium, l. ſi vendideris, ff. de euict. & ibi Baldus hanc appellat tacitam euictionem; quia ei euinci non poteſt, nec ipſe ſibi videtur euincere, l. ſi ei, cui. §. item ſi domino, ff. de euictionibus, l. ſi ſeruum Titij, ff. mandati, Cuman. conſil. 33. col. 1. Bertaz. de clauſul. clau. 6. gl. 1. nu. 3. verſ. In contrarium, Socin. qui meliùs declarat, d. l. ſeruum Titij, conſ. 154. n. 12. lib. 2.

5 Quòd ſi dominus rei ſucceſsit em- *
ptori, quod explicat Boer. deciſ. 27. n. 17. vbi concludit, quòd confirmatur venditio, l. venditrici, iuxtà ſecundùm intellectum gloſſæ ſecundæ, C. de reb. alien. non alienand. l. Seia, & ibi Bart. Bald. ff. de euictionibus, Scribentes in l. cùm vir, ff. de vſucapio. è cõtra verò, ſi ipſe

ſi ipſe emptor erat dominus, & ignoranter emit ſuam rem, ſi hæres extiterit venditori, ſibi ipſi euincere poteſt, Angel. & alij in l. cùm emptor, ff. ad l. Falcid.

6 Nec agitur de euictione, cùm promittitur ſeruum noxa ſolutum eſſe propter eas noxas, quæ publicè coerceri poſſunt, l. Lutius, §. 1. ff. de euict. & ſi noxæ appellatione omne delictũ cótineatur, l. plebs, §. fin. ff. de verborum ſignific. tamen in edicto ædilium comprehenditur ea, quæ priuatim, & non publicè coercetur, l. ſi quis fugitiuus, §. quod aiunt, ff. de ædilit. edicto, vnde, qui promittit ſeruum noxa ſolutum, intelligitur, quod noxali iudicio ſubiectus non ſit, l. hæc ſtipulatio, ff. de verborum ſignificatione, Bald. in l. ſi Prædiũ, C. de ædil. act. nu. 15. & dicit, quòd publica iudicia non ſunt inuenta propter priuatam vtilitatem, ſed propter publicam vindictam, l. penul. ff. ſi ex nox. cauſ. agatur. Præterea cùm publica vltio ſit in promptu, iudiciũ noxale eſſet momentaneum, argum. l. 1. C. de cuſtod. reor. cùm velox pœna cõſumeret ſceleratos, & propterea Prætor actionem noxalem ex publicis criminibus non inſtituit.

7 Euictionis beneficio nõ fruitur emptor, ſi res pereat, antequã euincatur, ſtipulatio non committitur; quia nemo eam euincit, ſed factum humanæ ſortis. Tamen agi poſſit de dolo, ſi dolus interceſſerit, l. ſi ſeruus, in princip. ff. de euict. l. ſi quis ſeruum, C. eod. vbi Bal. notat, quòd periculum euictionis interitu rei finitur, l. vtique, ff. de rei vẽdic. l. fin. tit. 23. p. 3. vbi Greg. Lop. gl. 5. Afflict. deciſ. 150. Rimin. conſ. 490. n. 4. lib. 3.

Vel etiam non gaudet emptor eui-
8 ctione, ſi res in iudicio euicta non eſt, l. non tamen, cum gloſ. ff. de euict. requiritur, quòd quæſtio ſuper re mota ſit, & coram iudice, l. emptor, l. ſi cùm quæſtio, C. de euict. & quòd res ſit euicta per ſententiam, l. qui rem, C. eod. c. fin. de empt. & vendit. Nec venditor tenetur ad ſumptos ante ſententiam; quia nondum eſt certum debitum iri, Bald. in l. cùm teſtamento, vbi gloſſa, C. de teſtam. manumiſ. l. petitor, ff. de liberat. legat. Rebuſ. tit. de dilat. art. 5. gl. vnic. n. 15.

Nec etiã potitur euictione, quando
9 res euincitur, quæ à te vendita deſcendit, non tamen venditionis tempore erat in rerum natura, veluti fructus agri, vitulus vacæ, vel partus ancillæ, quia huiuſmodi non cenſentur vẽdita, l. ſi prægnãs, 42. cum duabus ſeqq. ff. de euict. Roman. conſ. 503. dubit. 4.

10 Nec etiã fruitur beneficio euictionis emptor, quando fuit monitus à vẽditore, vt certa actione ageret, & non fecit venditor, nõ tenetur de euictione, l. ſuum vẽditor, in princ. ff. de euict. quia in culpa fuit emptor non ſequendo conſilium venditoris meliùs inſtrũcti de iuribus ſuis, l. ſi fundo, §. 1. ff. de euiction. quod eſt intelligendum, vt ſequatur conſilium venditoris circa ea, quæ reſpitiunt naturam cõtractus,
11 Bald. in d. l. cùm venditor. Vel etiã euictio horum non habet, quando pignora ſunt euicta creditori debitoris ceſſi, l. cùm ea conditione, §. creditor, ff. de euict.

12 Petrus Surdus conſ. 36. nu. 5. ponit alium caſum, in quo non debetur euictio, ſcilicet, quando quis de euictione pacto non tenetur, ita vt ab initio cõtractus conuentum eſt, ne venditor de euictione teneatur, l. illud quæritur, l. emptor, eod. l. 1. § ſtipulatio dupla, ff. de Prætor. ſtipul. l. pacta conuenta, ff. de contrah. emp. Bertrand. conſ. 112. lib. 3. p. 2. & conſ. 101. lib. 6. Maſcard. tom. 2. conc. 614. nu. 19. de probatio.

13 Quod tamen pactum ad tria non extẽditur. Primò, ſi venditor fuit in dolo, l. tenetur, § fin. & ibi Bart. ff. de actio. empt. vt quia ſciuit cauſam, ex qua euinci poterat, & tacuit Bald. in l. tradi-
14 tio, q. 5. C. de actio. empti. Secundò, ſi ipſe, vel eius heres euincat, l. ſi emptorem,

rem,

15 rem,ff.eodem tit. Tertiò, poteſt tamē repeti pretium, quia pretij quòd emptor non ſoluit petitione, non repellitur, d.l.cùm ea conditione, in princ. ff. de euict.l.emptoré, §.fin.ff.de act.empti, Aufrer.in add.ad deciſ.360.Capel lę Toloſan. Bertrand.conſ.205.lib.2. p.2.& in conſ.217.lib.7.

16 L.36.titul.5.par.5.verſ. El quartò, ponit alium caſum inter plures, ſi emptor rem, quam emit, pro derelicto habuit; tunc enim actionem de euictione amittit, quia donaſſe videtur l. fin. ff.de euict.l.quod ſeruus, ff.de ſtipulat. ſeruorum, interuenit in emptore, quid illi imputari poteſt, Riminald. conſil.

17 274.numer.15.lib.2. Et etiam non agit de euictione, quando emptor non eſt ſequutus rem ratione obligationis ex perſona ſua, vt quia fuit celebratum pactum de non petendo rei venditæ poſſeſſori, vel iuſiurandum detulit, & iurauit ſuam eſſe, l.hoc iure, vbi gl.ff.de euict.

18 Nec emptor agit etiam de euictione, quando venditor exprimit ſeruum ſtatu liberum eſſe, & cauſam non expræſſit; tunc ſi ignorabat, non tenetur, ſi verò ſciebat, & tacuit, empti iudicio tenetur, l.minor, l.qui libertatis, §.ſed & ſi quis, ff.de euictionib. Et ratio eſt, quia interpretatio fit contra venditorem, qui potuit apertiùs legem dicere, l.Labeo, l.cùm lege, ff.de contrahen.empt.l.veteribus, ff.de pactis.

19 Nec in caſu l.euicta, §.ſi ſeruus, ff. de euictionibus, & l.3. ff.de doli mali except.vbi Bart.Angel. emptor agit de euictione, quando res non fuit tradita emptori, Bartholomæus Bertazolus conſil. ciuil. 106. numero 3. & 4. lib.1.

20 Nec quando venditur res cauſa ludi; vel res ipſa in ludo perditur, non agitur de euictione, per tex.in l.35.tit. 5.p.5.Farinac.q.109.de ludo, tom.3. Ariſminus Tepatus tom.2. variarum, tit.423.cap.9.verſ. Vel non, in fin.Cęſar Manent.deciſ.Mantuān.17.nu.21. per l.fin.§.1.ff.quar.rer.act.nō detur: ſed Stephan.Coſta in tract.de lud.dubit.vlt.n.4.diſtinguit poſt Bart. in l.ſi quis cùm ſcimus, ff.pro emptore, quòd ſi vendens, vendat colluſori, non tenetur de euictione, d.l.fin.ſi vendit alteri, tenebitur, Angelus in dict.l.fin.§.1. gloſſa 3.in fin.cap.Clerici, & eam ſequitur Abbas de vit.& honeſtat.Clericor. quæ ſimpliciter loquitur Angelus in d.l.fin.quem referunt, & ſequuntur Pariſ.de Puteo de lud.n.24.& Calcialup.eodem tract.num. 37. Quærit, an ſaltem pretium repetit iuxtà l.emptorem, §.fin.ff.de action.emp.qui tenet, quòd non, ſi luſit illud pretium, ſecùs ſi non luſit.

21 Alius caſus ponitur in l.ſi ei, cui, ff. de euict.& in l.2.C.eod. quando emptor ſucceſsit venditori, vel è contra; tunc amittitur actio, de euictione. Et ratio eſt, quia ſucceſsio habet vim ſolutionis, l.Vranius, ff.de fideiuſſor.notat Bart.in d.l.ſi ei, cui notandū eſt, quòd in ratione legis Falcidiæ imputatur ſimplum ad legatariorum fauorem, l. cùm emptor, ff.ad l.Falcid vbi Bar. explosis quibuſdam in contrarium faciētibus ſecundū Paul. de Caſtr.& Alex. vbi Bal.Paul.de Caſtr.Alex.& Iaſo.in l.fin.§.in computatione, gloſ.verbo, confunduntur, C.de iure deliberandi.

22 Nec etiam agitur de euictione, quādo res datur in dotem domino rei, ſed mulier contra venditorem habet actionem ex empto, l.non tamen, ff.de euiction.

23 Vel etiam de euictione non agitur, quando legatur res in ſpecie, & illa euicta l.hæres ſeruum, ff.de euict.ſi in genere, l.ſi domus, §.1.ff.de legat.1.de de quo diximus ſupr.

24 Sed etiā amittitur euictio, cùm pars ſerui euincitur, niſi ſpecialiter ſit promiſſum, l.ſi dictum, §.ſtipulatione, ff. euiction.ſecùs in alijs rebus, l.1. vbi Bar.Bal.& Salyc.in l.naue, ff.de euict. Bald.

Bal.in dict.l.1. C.eod. agitur actione ex empto,vbi notatur in dict.§.ſtipulatione.Paul.deCaſtr.conſ.305.num. 1.lib.1.Dec.conſ.483.num.15.Aret. conſ.129.num.1.

25 Et in eo,qui fundum emit.& pretij aliquã partem certa die ſe ſoluturum iurauit,cẽſuit Matheſilan.notab.50. eum cadere à iure petẽdæ euictionis: quem ſequuntur Iaſ.in l.ſi quis maior notab.4.& Cognol.n.50. C.de tranſ. Dec.conſ.452.nu.8. Roland. à Valle conſ.31.lib.2.quã deciſionẽ non puto veram , & illam merito reprobat Alciat.in dict.l.ſi quis maior,in fin.

26 Nec vẽditor de euictione tenetur ante ſolutũ pretiũ ab emptore ſibi , l. ex empto,ff.de act.emp.Speculat.tit. de actione,verb.item repellitur venditor,vel etiam quando res euincitur remedio extraordinario,puta,per reſtitutionem in integrum. Item ſi patronus ageret cõtra donatarium , per
27 Caluiſianum,ſeuFauianam,l.qui res, §.diuerſum,cum gloſ.ff. de ſolut. Bal. in l.2.in fine,C. de euict. & eſt tamen intelligendum ſano modo, ſecundum Paul.de Caſtro in dict.§. diuerſum,vt procedat in cauſa lucratiua,ſecus in oneroſa, l. ſi minor. ff. de euict. in princ. ita ſentit Alciat. & approbat hanc opinionem conſ.340.

28 Euictio etiam locum non habet , ſi venditio reſcindatur remedio l.2.C. de reſcind. vend.ita Rebuf. tit. de reſciſ. cõtract.art.1.gloſ.15.n.29.tom. 2. ad ll.Galic.& fideiuſſores dati pro euictione liberantur, vt aduertit Iacob.in l. 1.C.de fideiuſſ. minorũ,quia reſoluto contractu principali,regulariter contractus fideiuſſorũ reſolutus cenſetur,l.lex vectigali, ff.de pignor.
* Boer.deciſ.182.nu.46.Franch.deciſ.
* 165.nu.5.Guid.Pap.deciſ.585. Ioan.
* Vincent.de Anna ſingul.546. Pinel. in l.1.C.de bon.matern.3.p.num.72. Quia promiſſio euictionis non obligat, & ex quo contractus principalis fuit nullus,cũ ſit acceſſoria euictionis obligatio,l.non dubium,vbi Salyc.C. de legib.& in l.ſi is, C. de præd. min. Corneus conſ.27. n. 14. lib.4. Cæſar Manento deciſ. Mantuana 13.n.4.& *
38.vbi dicitur,quòd euictio , quæ ſequitur ex reſolutione contractus , tãquam nulli,non præſtatur, quoniam reſoluto contractu, perinde eſt , ac ſi numquam celebratus fuiſſet,gloſ. fin. in l.1.C. quando liceat ab emptione diſced. Alberic.in l.ab emptione,ff.de pact.Vincent. de Franchis deciſ.64. *
num.16.& deciſ.369.circa fin. Cæſar *
Manento conſ.129.num.9. part.2. & *
deciſ.20.à n. 37. Hier. Magon.deciſ. Lucenſ.110.num.7.

Nec emptor agit de euictione cõtra tertiũ ſi cauſa non fuit defenſa,ſci-
29 licet, quòd ſententia lata contra aliquẽ cauſa non defenſa,numquã præiudicat tertio,vt eſt text. in l. ſi ideo, ff.de euict. Romanus conſ.154. num. 5.& conſ.329.n.10.&11. Cæſar Manento deciſ.Mantuana 15.num.42. *

QVAESTIO LII.

Si res euincatur ex facto Principis, an venditor de euictione teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Text. in l. Lutius, ff. de euict. commendatur.*
2 *In dict. l. DD. tractant de poteſtate Principis.*
3 *Princeps de plenitudine poteſtatis poteſt auferre dominium alicuius nulla ſubſiſtente cauſa.*
4 *Contraria ſententia eſt verior.*
5 *Fortunius Garcia laudatur.*
6 *Princeps ex cauſa publicæ vtilita-*

tis, aut pacis, defenſionis ciuitatis, & aliis, quæ publicam vtilitatem reſpiciunt poteſt auferre alicuius dominium.

7 *Sufficit omnis ratio naturalis mouens Principem.*

8 *Princeps auferendo dominium, ius, aut rem alicui tenetur ſoluere pretium.*

9 *Pretium debet eſſe tantundem, vel æquiualens ſatisfactio.*

10 *Text. in l. item verberatum, §. ſi forte explicatur, ibi, Modico dato.*

Modicum pretium dicitur, licèt ſit iuſtum, reſpectu voluntatis domini à quo inuito res extorquetur, ibidem.

11 *Princeps ſine cauſa in dominio vtili rei feudalis, vel emphyteutica illud de perſona in perſonam ad ſuum arbitrium transferri poteſt, vt vidimus in ædificanda Platea magna huius ingentis Curiæ.*

12 *Fideiuſſor cenſus per translationẽ factã de vno corpore ad aliud per Principẽ non remanet liberatus, quia remanet idem cenſus.*

13 *Rem ſuam quis cogitur vendere ex cauſa publicæ vtilitatis.*

14 *Idem fauore Religionis.*

15 *Nemo inuitus cogitur rem ſuã vendere.*

16 *Inhumanum eſt, quòd quis inuitus rem ſuam vendat.*

17 *Emere, & vendere eſt actus naturalis libertatis.*

18 *Iniurioſum videtur, vt homines inuiti aliquid facere cogãtur.*

19 *Limitatur fauore Eccleſiæ, quia ſumma ratio pro Religione facit.*

20 *Nullus iudex debet moueri ad tollendum dominium alicuius ſine beneplacito Principis ex Couarrub.*

21 *Hoc limitatur in Eccleſia Parochiali, vel Cathedrali moraliter neceſſaria.*

22 *Refertur Couarrub.*

23 *Monaſterium non gaudet hoc priuilegio, ſi aliunde poteſt extendi.*

24 *Propter neceſſitatem ineuitabilem, etiam pro monaſterio inuitus quis compellitur vẽdere domum.*

25 *Compulſus, & inuitus vendere propriam domum monaſterio, recipit notabilia detrimenta.*

26 *Damnum infert qui alium cogit.*
Damni loco habetur, ſi perdatur voluntas, ibidem.

27 *Modicum pretium ſemper dicitur, etiamſi ſit iuſtum, reſpectu nolluntatis domini à quo inuito res extorquetur.*

28 *Referuntur verba l. 12. ff. de Religioſis.*

29 *Diſcretus iudex debet cõſiderare neceſſitatem à ſimplici vtilitate.*

30 *Priuilegium nocituũ cum rationis moderamine eſt ampliandũ.*

31 *Eccleſia, ſeu monaſterium non debet ædificari in loco, qui præiudicet aliis Eccleſiis iam conſtructis.*

32 *In pari cauſa priuilegii fauorabilior eſt, quæ damni excuſationem proſequitur.*

Re-

33 *Religioſi quando in ſuo monaſterio non habent loca condendi, debent eis aſsignari fauore Religionis.*

34 *Oſtentatio monaſteri non debet atendi, ſed decens, & neceſſaria.*

35 *Verus intellectus dict. l. ſi quis ſepulcrum.*

36 *Vbicumq; interuenit magnum praiudiciũ ceſſat fauor Religionis.*

37 *Illud quis compellitur vendere, quòd ſuper eſt.*

38 *Monaſteriũ ad ædificandũ de nouo, & illud ampliandum cogit vendere inuito domino rei.*

Referuntur authoris externi, qui defendunt monaſterium, ibidem.

39 *Idem etiam defendunt plures authoris noſtri.*

40 *Non eſt neceſſarium moraliter, ſed quòd ſit vtile, ſufficit monaſterio, ſibi vendere, domum cõtiguam.*

41 *Vicinus cogitur vendere domũ, aut fundum, monaſterio pro eius conſtructione, & ampliatione.*

42 *Refertur deciſio Rotæ, quæ reſpondet Couarr.*

43 *Fauor Religionis idem militat in Eccleſia Parochiali, ſicut in monaſterio.*

44 *Referuntur plures deciſiones in fauorem Religioſorum.*

45 *Ratio naturalis eſt anima legis.*

46 *Parificantur bonum publicum, & fauor Religionis.*

47 *Cauſa facit recedere à regulis iuris.*

48 *Refertur praxis Politia, in hac Curia Regia.*

49 *Conſtruens palatium poteſt cogere vicinum, & vendat ſibi domos contiguas deformes ad illud conſtruendum.*

50 *Idem in paupere habente domum deſtructam.*

51 *Fauor Religionis, iuſtum motiuum eſt, vt quis cogatur ſuam domum vendere.*

52 *Fauor Religionis non ſolum priuatæ, ſed publicæ vtilitati præponendus eſt.*

53 *Non ſolum pro conſtructione, ſed pro ampliatione; ſcilicet, pro dormitorio, extendẽdo, & pro viridiario, & pro neceſſaria ſui clauſura, & pro omni eo quod eſt connexum monaſterio, & n. 54.*

55 *Dummodo hæc compulſio ſit pro ſuo monaſterio, & non, vt alijs complaceat.*

56 *Vel etiam fiat venditio ſine vendentis incommodo.*

57 *Aut etiam res illa æſtimetur iuſto pretio.*

59 *An ſit dandum pretium ab alijs oblatum ibi diſtinguitur.*

60 *Non poterit quis compelli vendere partem rei, ſed totam.*

61 *Venditio partis multa fert incõmoda.*

62 *Contrarium deciſſum refertur, ex Mario Giurba.*

63 *Vicinus non cogitur domum vẽdere habita fide de pretio, ſed præſenti pecunia.*

64 *Hoc tamen fallit, ni extrema vrgeat neceſsitas ineuitabilis.*

65 *Princeps auferens dominium alicuius per viam legis generalis an tenetur ſoluere pretium.*

66 *Contrarium defendetur.*

67 *Euictio ſumens cauſam ex nouis legibus, vel contra ius commune non attẽditur in detrimentum venditoris.*

68 *Litigandum non eſt contra Principem.*

69 *Venditor regulariter de euictione tenetur.*

70 *Caſus fortuitus dicitur factum Principis, & factum ſuperioris.*

71 *Venditor an teneneatur de caſu fortuito inſolito.*

72 *Quando res euincitur ex facto Principis, venditor non tenetur de euictione.*

73 *Hoc limitatur in ſciente Principem hoc eſſe facturum.*

74 *Amplia hoc in venditore, qui rẽ vendidit pluris, quando adeſt rumor circa mutationem valoris rerum, & quid de ſolutione facta tempore murmurationis promulgationis edicti circa diminutionem monetarũ an ſit valida, & num. 75.*

76 *In qualibet diſpoſitione cenſetur ſeruata authoritas ſuperioris.*

77 *Tenetur ad pretium, ſaltem ſi à Principe conſequutus eſt, quod eſt præſumendum.*

78 *Venditor in caſu dict. l. Lutius agit ad pretium, multò magis poteſt illud retinere.*

79 *Refertur Imola in cap quia diligenti, de electione.*

80 *Refertur noua, & verà declaratio dict. l. Lutius contra omnes, & 81. & 82.*

1 Text. in l. Lutius, ff. de euict. elegãs eſt, & multum practicabilis, & cõmendatur ab omnibus ſcribẽtibus in eius repetitione, præcipue Alber. Bar. Bald. & Salycet. Bald. conſ. 460. lib. 4. Nata conſ. 181. Alciatus conſ. 340. Gaſpar Cauall. de euict. §. 5. num. 57. Gaſpar Ant. Theſaur. lib. 1. quæſt. forenſ. 77. & lib. 4. q. 10. Gomez de Leõ, centur. 33. n. 4. Arias Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 3. cap. 2. num. 22. Hierony. Laurentius deciſ. Auenion. 133. per totã, Alphan. Collectan. 321. Ioann. Baptiſt. Coſta de facti ſcient. inſpect. 28. Petrus Surd. conſ. 15. à num. 27. idem Coſta de rata, q. 136. n. 21. & 22. & 23. Gamma deciſ. 349. num. 8. Rota Romana deciſ. 381. lib. 3. ſub Puteo, Andreas Gail, cent. 2. obſeruat. 56. num. 8. Ariſmin. Tepat. tom. 2. var. ſent. tit. 423. cap. 9. Caſtel. Sotom. lib. 2. pract. cap. 28. & lib. 4. cap. 42. num. 68. & 109. Nicolaus Moſius de contractib. tit. de empt. & vẽdit. rub. de naturalib. & accidentalib. Sebaſtian. de Medicis in tract. de caſibus fortuitis, quæſt. 13. num. 6. Stephanus Gratianus tom. 3. diſput. forenſ. 520. à num. 22. & ſeqq. Gregor. Lopez in l. 37. tit. 5. part. 5. verb. *No ſeria tenudo el vendedor.* Ceuall. tom. 2. commun. quæſt. 532. Surdus deciſ. 326. num. 15. & num. 22.

2 Doctores in dict. l. Lutius tractant de poteſtate Principis, vt eſt videre per Franciſ. Topiũ de poteſtate Principis, cap. 6. Carolũ de Tapia in rub. de conſtitutionibus Principũ cap. 1. vbi latiſsime Petrã de poteſtate Principis per totum, & cap. 24. Alphonſum Modicium, in §. Principum placita dubit. 14. Ludouicus Rodolfinus de abſoluta poteſtate Principis, cap. 6. num. 152. Caſtell. Sotom. lib. cõtrou. cap. 6. Nõ nulli iuris periti in diuerſos errores inciderunt propter ignoratas veræ

veræ doctrinæ radices, Angel.in l.itẽ ſi verberatum, §.1.num.1.ff.de reivẽdicat. dixit, quòd Princeps de plenitudine poteſtatis poteſt auferre dominium rei meæ etiam nulla ſubſiſten
3 te cauſa. Decius poſt alios in cap. vltimo,num.31.de cõfirmat.vtil. vel inutil.& damnat Crauet.conſ.241.num. 2.Igitur Princeps nulla ratione neceſsitatis conſtrictus poterit aduerſus rationis dictamen, vt teſtatur Couar.lib.3.var.cap.6.num.8.qui cenſuit diſtinctionem poteſtatis ordinariæ.& abſolutæ malè à Doctorib.conſtitutã fuiſſe: latè ſequitur Pinel. in l.2.part. 1.rub.à num.24.C.de reſcind.vendit. Mendoça in lib. 1. diſput.iur. cap.5. num. 35. Angel. ſequuti ſunt multi more auium, quos refert Fernand. Vazquez lib.1.controu. illuſtr.cap.5. num. 15. quorum fundamentis ſatiſfacit Hipp. Riminald.conſ.45.à num. 60.lib.1.

4 Proinde contra Angelum ſtat excellentis ingenij vir Fortunius Garcia in l.Gallus,§.& quid ſi tantũ, num.
5 290. & 309. & ſeqq. ff.de lib. & poſthum.& Crauet. in dict. conſ.241.nu. 12.inquiens,quòd Angelus, qui cõtrariæ ſententiæ fuit anteſignanus, non vt Angelus ſed vt homo mendax locutus eſt, & contra eum eſt communis opinio.& additio ad Dec. in conſ. 269. affirmat Angeli dictum eſſe falſum, & adulatorium aſſeuerat Iaſon in l. Barbarius, verſ.Tertio decimo, ff.de officio Præt.quibus cõcinit Gagnol. in procem. ff. numero 9. Crauet.in conſ.238.num.11. vbi inquit, quòd Princeps ius nullum habet in bonis,& rebus priuatorum niſi reſpectu ſuperioritatis,& iuriſdictionis, & in conſ.154. idem affirmat de bonis vniuerſitatis.

Non tamen ita limitata eſt Prin-
6 cipis poteſtas, vt aliquando alterius dominium auferre non poſsit, ex cauſa publicæ vtilitatis, pacis, & alijs quæ ad reipublicæ conſeruationem ſunt neceſſaria, & ſecundum iuris diuini, & humani regulas, à quibus illi præceptum eſt, vt regat, & protegat, & faciat omnia, quæ ad conſeruationem reipublicæ ſunt neceſſaria, & ad eundem finem poteſt vti bonis ſubditorum, l. item verberatum, §. 1. ff. de reivendicat. dict. l. Lutius, l. quod ſemel, ff. de decretis ab ordin. faciend. l. vt gradatim, §. reprobari, vbi gloſ. ff. de munerib. & honorib. l. venditor. §. conſtat. ff. commun.prædi.l. bene à Zenone, C. de quadr. præſcript. Innoc. Imol. Ioann. Andr. Butr. & Abb. Felin. & Dec. in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtitut. D. Thom. in opuſc. 21. ad Duciſſam Britanniæ. Couarr. in reg. peccatum, 2.par.§.9. num.6. Nauarr. in cap.nouit de iudic. notab. 3. num. 100. Alphonſ. de Caſtr. lib.1. de lege pœnali, Alphonſ. Gerreuins in ſpeculo Princip.cap.54.num.41. Franciſc. Patritius lib.2.de Regno,& de Regni inſtitutione. Iob. Nonius conſ. 88. num. 26. Boſsius in praxi crimin. tit.de Principe, Balbus de præſcript. 1.part. princ. quæſt. 5. num.3. Petrus Surd.conſ.203.num. 17. lib. 2. Peregrin. de fideicommiſſ. art. 52. num. 128. & de iure fiſci, lib. 5. tit.2. num. 49. Antonius Gabr. tit. de iure quæſito non tollend. conſil.2. numero 1. Capic. deciſ. 166. numero 6. Marta voto deciſiuo Piſano 166. à num. 21. Carol.de Tapia in rub.de conſtit.cap. 1.num.59.Franciſc. Topius de poteſtat. Principis à numero 9. Modic. in §. Principum placita, dubit 14. à num. 1. Caſtellus à Bobadilla in ſua Politica, tomo 2. lib.3. cap.3. num.14. & cap.5. num.26. vbi plures refert Molina lib.1.de primog.cap.8.à num.28. & lib.3. cap. 3. à num. 41. Bellug. in
7 ſpecul. Princip.rubr.9.num.26.Ioannes Caſtel.Sotom.tom.5.controuer. cap.19.num.93.& ſeqq. vbi ſuo more plures congerit.Cabedo deciſ.19. nu.10.lib.2.Menoch. lib.2.præſump.

10. Ludouicus Rodolfinus de abſoluta poteſtate Principis, cap. 6. num. 160. Vbi in fine dicit, quòd nō ſolum ſufficit cauſa publicam vtilitatem concernens, ſed omnis ratio naturalis mouens Principem ad ſic agendum, vt aiunt Boſsius in praxi, tit. de Principe, num. 188. & Peregrinus de iure fiſci lib. 1. tit. 3. ſub num. 69. Et etiam addit, quòd vltra cauſam, adhibeat Princeps cauſæ cognitionem in priuando aliquem iure ſuo, Surd. conſ. 203. num. 17. lib. 2. Menoch. conſ. 1. num. 196.

8 Requiritur ergo, quòd Princeps auferẽdo dominium, ius, aut rem alicui, ſoluat pretium, vel tantundem reddat, dict. l. item verberatum, §. ſi forte, vel æſtimationem rei, quam aufert, vt ait. Iaſ. in l. Barbarius, num. 36. & 39. ff. de offic. Prær. Felin. num. 28. & Dec. nu. 9. in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. idem Dec. in l. id, quod noſtrum, ff. de reg. iur. num. 3. Menochius conſ. 721. num. 27. lib. 8. Boſsius tit. de Principe, num. 187. Ant. Gabr. concl. 2. num. 25. tit. de iur. quæſit. non tollendo. Surd. conſ. 203. num. 17. lib. 2. Peregrinus de fideicom. tit. 52. nu. 128. & de iure fiſci, lib. 5. tit. 2. nu. 49. Marta voto deciſiuo, 16. num. 24. Cabedo deciſ. 20. num. 5. lib. 2. Pinel. in l. 1. par. 3. num. 62. C. de bonis matern. & in l. 2. par. 1. cap. 2. num. 14. C. de reſcind. vend. Iacob. Puteus deciſ. 381. num. 3. lib. 3. Stephanus Gratian. tom. 3. cap. 52. num. 25.

9 Cum itaque præfati Doctores affirment, tantundem pretium Principem debere præſtare, ſcilicet, æquiualentem ſatiſfactionem, vt ſentit Pinel. in l. 2. par. 1. rub. num. 14. cap. 2. C. de reſcind. vendit. Peregrinus de iure fiſci, lib. 5. tit. 2. poſt nu. 52. Lara in l. ſi quis à liber. §. idem reſcripſit, num. 158. ff. de lib. agnoſcend. Caſtell. Sotom. lib. 3. controu. cap. 16. à num. 14. l. tit. 2.
10 p. 1. l. 31. tit. 18. p. 3. Venit explicandū, quòd ſit pretium æquiualens: & text. in dict. l. item verberatum, §. item ſi forte, ff. de reivendicatione vbi (modico dato) intelligitur de iuſto pretio, vt ibi per Cyn. & Iacob. de Arena, Velluga in ſpeculo Principum, §. donum. rubr. 46. num. 4. verſ. nec obſtat, l. Lutius, ff. de euict. cum enim pretium æquale rei debeat eſſe, cum modicum nuncupatur reſpectiue ad voluntatem domini, à quo inuito extorquetur, gloſſa in l. nec quaſi, ff. de reivendicat. Bald. in l. non intereſt, ff. quod metus cauſa, quia conſideratur intereſſe voluntatis, Andr. in l. Imperialem, num. 4. ff. de prohibita feud. alienat. per Federic. Tiraq. de retract. in præfat. num. 25. Petrus Surdus conſ. 440. num. 30. lib. 3. Nam qui me cogit damnum infert, & damni loco habetur, ſi perdo volūtatem, Bal. in l. 1. colu. 5. in 1. lectur. ff. de leg. 2. Andr. in cap. 1. §. ſimiliter, num. 27. de Capitaneo, qui curiam vendit. & ibi Afflictis, num. 6. vbi dicunt. quòd in dict. l. item verberatum, accidit modicum fuiſſe datum reſpectu uoluntatis domini à quo inuito res extorquetur, ſed de iure non ſufficiebat, quia debebat ſolui integrum pretiū, Marta voto Piſano 166. num. 27. & 28. & 174. num. 10.

Explicatur ſuprà dicta reſolutio,
11 quia licèt Princeps non poſſet aliquē dominio priuari, niſi ex cauſa publica: ſecus eſt in dominio vtili rei emphyteuticæ, vel feudali: illud enim de perſona in perſonā ad arbitriū transferri poteſt, ex quacūmque cauſa, etiam non reſpiciente publicam vtilitatem, ſed priuatam, ita Auguſtin. Beroius in cap. quæ in Eccleſiarū, num. 137. de conſtit. Iaſ. in l. Barbar. num. 39. ff. de offi. Præt. & ſic fecit Philipp. Tertius Hiſpaniarum Rex, qui tranſtulit cenſus, qui erant impoſiti ſuper domibus Plateæ antiquæ in villam Matriti, vt faciliùs conſtrueretur Platea magna huius ingentis Curiæ.

Circa

Circa quod eſt valde notanda pulcra animaduerſio, ſi fideiuſſor cenſus
12 tranſlati de vno corpore ad aliud remaneat liberatus? & quòd non ſit liberatus, extat deciſio in Romana cenſus, per Alex. Ludouiſium relata 345. ibi: *Fuit concluſum, fideiuſſores non fuiſſe liberatos per motum proprium Clementis Octaui, hoc enim operatur vis ſubrogationis, vt prætenditur, quia contrariū fuit in alio cenſu reſolutum 20. Iunij 1602. præſertim, quia fideiuſſores ſe obligarunt inſolidum, vti principales, & principaliter Bart. in l. reus. ff. de duobus reis, Aretin. conſ. 33. num. 8. Put. deciſ. 58. in fin. lib. 3. Fuit dictum in vna Romana Dubanæ ſalis 10. & 11. Iunij 1581. coram Lauretano, nō obſtat quòd fideiuſſor, qui acceſſit pro vna re, non cenſeatur pro alio obligatus, quia iura, & Doct. ad hoc allegati loquuntur, quādo ageretur de extenſione obligationis, & Gabr. conſ. 43. num. 8. lib. 1. & Surd. deciſ. 212. num. 2. & alij, qui ex aduerſo allegātur in terminis ſubrogationis, non loquūtur de ſubrogatione, ſed prout alij de extenſione, & ab extenſione non benè infertur ad ſubrogationem, per quam non augetur obligatio fideiuſſorum: præſertim, quia ſubrogatio fuit facta quoad effectum, & exercitium hypothecarum, nō quoad ſubſtantiam cenſus.* Oliuerius Beltraminus in num. 7. in addit. ad huiuſmodi deciſionem ſequitur Ludouiſium, ibi: *Tranſlato cenſu de vno fundo ad alium fideiuſſores non remanent liberati.* Gratianus tom. 1. diſcept. 113. num. 81. & tom. 4. diſcep. 454. num. 15.

Salua pace tanti viri Alex. Ludouiſij, qui fuit Gregor. Decimuſquintus Pontifex Maximus, contrarium tenendum cenſeo, quia fideiuſſio nō extenditur vltra conuenta, cum ſit ſtricti iuris, l. quidquid aſtringendæ, ff. de verb. oblig. l. blanditus, ff. de fideiuſſorib. Abb. conſ. 75. vol. 5. Alex. cōſ. 41. in fin. lib. 6. & in tantum hoc eſt verum, quia fideiuſſio nec de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum extendi debet, tradunt Bald. conſ. 142. lib. 5. Hieronym. Magon. deciſ. Florentina 57. n. 21. Iaſ. in l. age cū Geminiano, num. 9. C. de tranſ. Quoties enim res variatur, cauſa, vel actio, fideiuſſor nō tenetur. Petrus Surd. deciſ. 212. nu. 2. Burſatus conſ. 193. nu. 6. p. 2. Maſtrillus deciſ. 135. nu. 44. ibi: *Quomodocūq; res alteratur, ſiue mutatur modus, & qualitas adminiſtrationis, ſiue aliter nouetur, fideiuſſor liberatur.* Idem reſoluit iudicatum Stephanus Gratianus tom. 1. diſcept. 3. num. 27. ibi: *Cuius fideiuſſio non poteſt illis ſuffragari, cum ſit ſtricti iuris, neque extendatur variata re, cauſa, iudice, vel actione.* Sed cū cenſus nō remaneat in eodē ſtatu, in quo erat quando fideiuſſor ſe obligauit, fuitq; variatus, fideiuſſor liber manſit per dictam tranſlationem de vno corpore ad aliud ſine eius conſenſu, & ratio eſt, quia quælibet diſpoſitio de mundo intelligitur rebus ſic extantibus, & aliquo non ſuperueniēte de nouo, gloſ. in cap. quemadmodū de iur. iur. l. fin. ff. ad municipal. & de incol. l. cum quis, ff. de ſolut. gloſ. in cap. 2. vbi Abb. num. 8. de renūciatione, Tiraq. in l. ſi vnquam in præfat. C. de reuocand. donat. num. 166. & num. 167. dicit, hoc eſſe perpetuum in omnibus actibus, & diſpoſitionibus, ex quibus obtinui in prima, & in ſecunda inſtantia in hac curia contra creditorem quendam, qui agebat contra fideiuſſorem cuiuſdam, cūque cauſa fideiuſſionis variata fuit liber fideiuſſor remanſit.

13 Ampliatur dicta limitatio, ex l. nec emere, vt ex cauſa publicæ vtilitatis, quis rem ſuā vendere cogitur, Doctores in dict. l. inuitum, & in dict. l. nec emere, Nata conſ. 554. n. 2. & 3. lib. 3. Couarr. lib. 3. var. cap. 14. num. 7. l. ædificia, l. ſi quando, C. de ædific. priuat. Guilierm. Alberic. Florian. in l. ſi quis ſepulchrum. ff. de Religioſis, Iaſ. in l. 2. num. 4. ff. ſolut. matr. Maſtrill.

deciſ.17.Surd. conſ.2. num.20.& 21. Iacob.de Graſsis deciſ.113. num. 13. lib.2. caſuum conſcientiæ, Gaſpar Anton. Theſaur. lib.1. quæſt. forenſi 64.Iacob. Cancerius lib.1. var. reſolut.Cathaloniæ cap.13. à num.77. Aloyſio Ricio Collectan. deciſ.1851. par.5. Grammatic. deciſ.75.Afflictis deciſ.265.Vincent.Carroz.deciſ.16. Franchis deciſ. 223. Aluarus Valaſc. conſult.22. Cabedo deciſ.105.num. 6.lib.1. Seraphinus Oliuarius deciſ. 847.Stephan. Gratia.tom. diſcept. 149.nu.32. Aloyſio Ricio deciſ.138. & deciſ.147.par.1.Hieronymus Leo deciſ. Valétiæ 90. Nicolaus Motius de contractibus de his, quæ védi poſſunt,n.58.Ant.Gom.in l.70.Tau. nu. 27.Greg.in l.3.tit.5. par.5. idem Anton.Gomez tom.2.var.cap.2. nu.51. Ceuallos tom.4. qq. commun. quæſt. 906. à num.344. Fontanel. de pact. nupt.clauſ.4.gloſ.12.à num.26.Petrus Surdus conſ.62.num.8.Boerius deciſ. 321. num.2. Franciſc. Marius deciſ. 535. & diciſ.636. part.1. Bobadilla tom.2.Polit.lib.3. cap.5. num.26.lit. G.Coſta de remed.ſubſidiar remedio 76. Pater Molin. tract.2. diſp.34. de iuſt. Matien. in l.1.tit.15. gloſ.9.& in l.1.tit.11.gloſ. 2. n.41.lib.5.Recop.

Ampliatur etiam dicta limitatio fauore Religionis, ita vt dominus do-
14 mus, aut fundi contigui alicui monaſterio, cogatur vendere domum, aut fundum ad ampliandum monaſteriū, ſed quia hæc quæſtio magnis viribus frequenter agitatur, libuit pro vtraque parte diſputare.

Pro parte negatiua adſunt plura,
15 vt inuitus dominus rei non cogatur vendere ſuam domum, aut fundum, l. nec emere, C. de iure deliberandi, l. inuitum.C.de contrahenda empt. vbi communiter Doct.aſſerunt, quòd nemo inuitus cogitur ſuam rem vendere etiam iuſto pretio, Boerius deciſ. 312.num.2. Menoch. de arbitr. caſu 462.num.12.Petrus Surd.conſ.2.nu. 20.Mario Giurba deciſ.86.à num.1. Inhumanum, inquit Surdus, eſt, ex l. quamuis, ff. de pignor.act. quòd quis
16 inuitus ſuam rem vendat, cum contractus procedere debeant à libera hominū voluntate, non autem à neceſſitate, vt notat Couarr.lib.3.var.cap. 14.num.8. à ratione ex iuris principijs petita, quòd in re ſua quilibet eſt moderator, & arbiter, & de re propria dominus, vt libere, & abſolute diſponat. Vaſquez Illuſtr. qq. quæſt. 17.num.2.& quæſt.8. num.8. emere, & vendere eſt actus naturalis liberta-
17 tis, Menoc.lib.3.præſumpt.130.num. 54.Fabius de Anna conſ.47. num.41. ex l.dudum,C. de contrahend. empt. quæ liberam omnibus tribuit facultaté vendendi. Iniurioſum eſt enim, vt homines inuiti aliquid facere cogan-
18 tur, nec eſt interdicenda liberis hominibus rerum ſuarum diſpoſitio, l. non vſque adeo, ff. ſi quis à parente fuerit manu.D.Garcia Maſtrillus cōſ. vnic. poſt 1.part. Dec. num. 36. Et quamuis iſta regula limitetur fauore
19 Eccleſiæ, quia ſummam eſſe rationé, quæ pro Religione facit, l. ſunt perſonæ, ff.de religioſ.& ſumpt. funer. Rochus de Curte de iurepatronatus, in §.contraxit, num.19. Padilla in l. altius, num.21.C. de ſeruitutibus, Hector AEmilius de iure feud.cap.72.à num. 30. Thomas Grāmat.deciſ.75. à num.1. Gaſpar Theſaur. deciſ. 64. num.6. Iacobus Bennius de priuilegijs Iuriſconſultorum priuileg.8. Tamen veritas eſt, quòd iura allegata per præcitatos authores nullatenus probant ſuam opinionem, & omnibus reſpondet Couarr.dict. lib.3. cap.14. num.8.verſ.cæterum ſi controuerſiā,
20 vbi in fine cōcludit, quòd ſine reſcripto Principis iuris alieni derogatorio nullus iudex debet moueri ad tollendum dominium liberum dominis rerum ſuarum, nec poſſeſſionem earum, neque eos compellere ad ſic vēdendum pro ædificanda ſeu amplianda

daEccleſia,vel monaſterio,niſi ad ędi
ficandam Eccleſiam Parochialem,
21 vel Cathedralem moraliter neceſſa-
riam toti reipublicæ, exemplo text.
in cap.ad audiētiam de Eccleſijs edi-
ficandis:cui diſtinctioni eleganter an
* nuit Vincentius Carroz. deciſ. 26.
præſertim num.27.ibi:*Declaratur ex*
22 *capite Couarr. iam citato, vt ſi loqua-
mur de Eccleſia Cathedrali, vel Paro-
chiali,in quibus Sacramenta miniſtran-
tur,hoc ſit abſolute verum, in alijs non
niſi concurrente Principis beneplacito,
ex qua non militat adeo vrgens ratio.*
* Ibidē refert Georgius Cabedo deciſ.
105.num.5. lib. 1. ibi: *Idem dicit, ſed
addit amplius, ſcilicèt: Nos autē num-
quam vidimus apud nos hoc fieri lite or-
dinaria propoſita, ſed obtentum à Rege
per ſupplicationem in Senatu Palatij:
vidimus tamen contra prouiſionem ob-
tentam exceptiones obiectas, & ad or-
dinarium iudicem remiſſas, & in eo iu-
dicio cauſas contentas in ſupplicatione
diſcuſſas.* Quod idem & ſentit Alua-
rus Valaſc. conſult. 22. num. 2. ibi:
*Poſt obtentum Principis beneplacitum
domini rerum debent audiri in iudicio*
23 *plenario.* Cæterum,quia ſi monaſteriū
habet alium modum ex quo poſsit
extendi,non debet gaudere priuile-
gio tam nociuo,l. ſi quis ſepulchrum,
vbi Alberic. num.2. ff. de Religioſis,
verſ.ſi aliunde viam non habeat, mira
* biliter Thomas Grammatic.deciſ.75.
num.1.ibi: *Sed in particulari prout in
cauſa de qua agitur, ſi monachi vellēt am
pliare monaſterium, vel extendere dor-
mitorium, vel ſimilia, & habeant loca,
ſeu domos contiguas, nec aliter poſsint
ſe extendere, & ampliare, niſi eiſdem
conceſsis illis locis, ſeu domibus vicinis,
certè poterunt domini illarum domorū
compelli ad vendendum officio iudicis
prout huiuſmodi ampliatione, vt voluē-
runt Guiliel. & Florian. in l.2. §.locus,
ff. de Religioſis, Bald. & Angel. ſubdit,
ſe ita de facto obtinuiſſe.* Ioannes de
Imola in cap. *Apoſtolica de donat.*
*Cæpola de ſeruit. vrban. præd. circa
fin.*

Igitur in Parochijs, aut Eccleſijs
Cathedralibus hoc priuilegium limi-
tetur,& extendatur ad monaſteria,&
Collegia, intelligendum ſit, ſi aliter
non poſſunt ſe extendere, & amplia-
re,vt in eadem deciſione, colum. fin.
ibi: *Quia quando locus eſt iunctus mo-
naſterio, puta aliqua domus, & mona-
chi volunt extendere monaſterium, ne-
que aliter poſſunt niſi conceſſa illa do-
mo, in qua forte volunt extendere dor-
mitorium, vel ſimilia, tunc dominus vi-
cina domus poteſt compelli ad venden-
dum.* Et tādem.ibi: *Per qua conſidera-
tis conſiderandis maxime manſionibus
eiuſdem monaſterij, certe anguſtiis in-
ſpecto numero quinquaginta monialiū
fuit per Sacrum Concilium communi
voto ſic pronunciatum.*

Ex qua deciſione deducitur, quòd
niſi alia forma poteſt conſuli mona-
ſterio, quàm quòd vicinus domus cō-
tiguæ compellatur ad vendendum
ſuam domum propter neceſsitatem
ineuitabilem, qua cognita habet lo-
cum dictum priuilegium, & non ali-
ter,cum ſubſtantia priuilegij conſiſtat
24 in preciſa, & neceſſaria indigentia
ſine alio reſpectu, & intereſſe, Fran-
ciſc. Marc. deciſ. 335. num. 3. lib. 1. *
Vincent. de Franquis deciſ. 223. *
num. 5.

Vel etiam, quia ſi vicinus ſimplici-
ter compelleretur inuitus ad domum
vicinam monaſterio vendendam, re-
ciperet notabilia detrimenta, forte
25 deſerere ſuam propriam habitatio-
nem, quia eam ędificauit, vel à ſuis ma
ioribus habuit, l. ſi in emptionem 35.
ff. de minorib. ibi: Veluti, quòd maio- *
rum fuerit. Hieronym. Leo deciſ. Va-
lentiæ 90. num. 9. Vel etiam ortum ha
buit in ea domo, & quærere aliam do-
mum contra ſuam voluntatem ſatis
lugubre eſt, l. lex quæ tutores, ff. de
adminiſtrat. tut. Vel etiam, quia qui
cogit alium, illi damnum infert, cum
damni

damni loco habeatur, ſi perdatur vo-
luntas, vt ex Bald. Mart. & alijs dixi-
mus, num. 10. Etiamſi præſtetur iu-
ſtum pretium, quòd ſemper eſt mo-
dicum reſpectu nolluntatis domini à
quo inuito extorquetur ſua domus;
gloſ. in l. nec quaſi, ff. de reivendic.
Nata conſ. 554. num. 3. lib. 3. cũ tan-
to præiudicio nolluit lex, quòd Re-
ligio ſit tã priuilegiata in gradu tam
extra ordinario, dict. l. ſi quis ſcpul-
27 chrum, ibi: *Præſes etiam compellere de-
bet iuſtò pretio iter ei præſtari, ita tamẽ,
vt iudex etiam de opportunitate loci
proſpiciat, ne vicinus magnum patia-
tur detrimentum*: vbi Alberic. num. 2.
ibi: Et hoc eſſe verum, ſi ſine magno
incommodo fieri poſsit. Felin. in cap.
1. de Iudæis, num. 2. ibi: Quia cogitur
quis vendere, quod ſibi non nocet, &
alteri prodeſt. Egregiè Gaſpar Ant.
Theſaur. lib. 1. quæſt. forenſi 64. num.
9. vbi extendit dictum priuilegium ad
multa, & doctiſsime aſſerit: *Vt autem
prædictæ limitationes, & fallentiæ lo-
cum obtineant, aliqua à Doctoribus no-
ſtris requiruntur, & primò vt iſta ven-
ditio fiat ſine magno vendentis incom-
modo, & cum paruo illius nocumento,
vnde hoc prudentis iudicis arbitrio re-
linquitur, qui recognitã ſtatuet, ne vici-
no magnum nocumentum afferatur, vt
pulchrè denotat Iuriſc. in dict. l. ſi quis
ſepulchrum, §. Præſes*. Et pauló infe-
rius dixit idem Theſaur. pro qua re eſt
tex. in l. 1. §. ſunt qui putant: ff. ne quid
in loco publico, ibi: *Sunt qui putent ex-
cipiendum hoc interdicto, quòd eius rip-
pæ muniendæ cauſa non fiet, ſcilicet, vt
ſi quid fiat, quo aliter aqua fluat, ſi ta-
men muniendæ rippæ cauſa fiat, in-
terdicto locus non ſit. Sed nec hoc qui-
buſdam placet, neque rippæ cum incô-
modo accolentium munienda ſunt.
Hoc tamen iure vtimur, vt Prætor ex
cauſa æſtimet, an hanc exceptionem da-
re debeat*: vbi gloſ. verb. exceptionem
dare ſubſcripſit. Vincentius Carroz.
etiam deciſ. 26. num. 8. ibi: *Conſidera-*
ionib

*bit etiam diſcretus iudex neceſsitatem à
ſimplici vtilitate, & damnum, quod con-
tingere poteſt venditori*. Quod idẽ re-
fert Mario Giurba deciſ. 86. num. 16.
circa finem, prout etiam omnia iura
pro hac parte adducta demonſtrant.
Couarr. in dict. lib. 3. cap. 14. colu. fin.
verſ. vltimo, ibi: *Vltimo hac in contro-
uerſia non diffiteor æquiſsime iudicem
28 facturum, qui vſus frequentiſsima Do-
ctorum ſententia, coegerit quempiam
ad venditionem propriæ rei, agri, domus
aut fundi, quoties is fuerit vtilis ad Ec-
cleſiæ constructionẽ, vel ampliationem
ſi attentis circunſtantijs, quæ diſcreti
iudicis arbitrio ſunt examinandæ, nul-
lum, aut ſane paruum detrimẽtum pri-
uato inferatur*. Andreas Alſer. conſ.
42. num. 28. lib. 2. fol. 114. ibi: *Nam
ceſſat Religionis priuilegium, quoties
vicinis coactis diſtrahere ſuas poſſeſsio-
nes, graue, aut non modicum præiudi-
cium reſultat*.

Item etiam quando, quod negatur,
29 hoc priuilegium eſſet extendendum
ad monaſterium, non debet latè inter
prætari, ſed cum moderamine ra-
tionis eo eſt vtendum, vt ſatis de-
ducitur ex animaduerſionibus tra-
ditis per Florianum, & Aſinium in
dict. l. ſi quis ſepulchrum, ff. de Reli-
gioſis, Georg. Cabedo d. deciſ. 105.
num. 10. lib. 1. ibi: *Illud adde ad com-
plementum huius deciſionis, quòd de fa-
cto vidi, an pro ampliando circuitu mo-
naſterij poſsit cogi vendere agrum ſuum?
dixi quod ſic, dummodo circuitus non ſit
exceſsiuus, nec factus ad æmulationem,
ſed neceſſarius, & moderatus*.

Item etiam, quia ſi huiuſmodi pri-
uilegium latè interpretandum foret,
30 eſſet præiudicium notabile Eccleſijs
Parochialibus, quia ex diſpoſitione
iuris communis non debet conſtrui
Eccleſia in loco, qui præiudicet iam
alijs conſtructis, cap. quicumque, 16.
quæſt. 1. cap. 2. de Eccleſijs ædifican-
dis, & ibi gloſ. verb. veteribus, & ver-
bo aliorum iniuriam Cardinalis conſ.
8. nu.

8.num.3.Seraphinus Oliuarius deciſ. 847.num.1.Vnde fauorabilem prærogatiuam ſuſtinent Eccleſiæ Parochiales,& ſic fauendum eſt piæ cauſæ, vt alijs non fiat iniuſtitia, cap. ex tenore de foro competenti, Abbas cõſ. 27.num.2.lib.1. Cardinalis Tuſchus, tom.6.concluſ.335.num.23.In pari-
31 que cauſa priuilegij fauorabilior eſt, qui damni excuſationem proſequitur. l. verum, §.fin. ff. de minorib. l. Proculus 2.ff.de damno infecto, l. at ſiquis, §.ſed ita, ff.de Religioſis, Bart. in Auth. quas actiones, num. 3.C. de Sacroſ.Eccleſijs, Aymon Crauetta cõſ. 936.num.33.lib.5.

Et licèt ſine præiudicio veritatis concedatur huiuſmodi priuilegium monaſterio, quòd debet egere monaſterium loco proprio, vbi ædificetur, & extendatur, vt præter citatos Doctores, quos expendimus agnoſcit Guilierm.de Cuneo in l.decernimus, num.2. ibi: Si non habent locum eis competentem, C.de Epiſc.& clericis,
* Franciſ.Marc.deciſ.335. num.3.verſ. & iſta ratione quando Religioſi in loco ſuo non habent loca condendi, & debent eis aſsignari fauore Religionis, vt vicinus cogatur vendere
32 domum, Cępol.de ſeruit.vrban.præd. C.de ſepulchro, num.4.& 5. interpretando dict.l. ſi quis ſepulchrum; per quam l. dixit ibi Guilierm. quem ſequitur Florianus, quòd Religioſi non habentes in loco ſuo locum eis conuenientem, vel ſufficientem, poſſunt petere, quòd loca eis condecentia aſsignetur propter fauorem Religionis, & hac ratione vicinus domum vendere cogatur, Ant. de Burg. in repet. cap. vt menſuræ, num.24.de empt. & vendit. vbi concludunt, non eſſe attendendam oſtentationem monaſterij, ſed quòd aſsignatio noua non ſit exceſsiua, & extraordinaria, ſed decens, & neceſſaria: ex quo reſultat verus intellectus dict.l. ſi quis ſepulchrum, ſcilicèt, quòd ſi vicinus pateretur notabile damnũ nõ debet inuitus compelli domum vendere, qui eſt intellectus legalis illius legis, ex illis verbis, ne
33 vicinus magnum patiatur detrimẽtũ: ſequitur vtique per locum ab oppoſitis, quòd vbicumque magnum interuenit præiudicium omnino ceſſat propoſitum Religionis, Horianus de Sancto Petro in l. qui propter funus,
34 §.locum, num.1.& 2. ff. de Religioſis, ita vt nõ debeat tolli vicino, niſi illud ſolum, & magis ſine quo poterat commode viuere cum tanta commoditate, abſque eo quòd illi auferatur præ-
35 iudicium: ita Felin. in dict. cap.1. de Iudæis, num.1. verſ. quia cogitur, Gaſpar Theſaur. dict. quæſt.64. num.9. Vincent. Carroz. dict. deciſ.26. num.8.& æquitate inſpecta non debet pronuntiari in fauorem monaſterij, debetque obſeruari celebris diſtinctio Couarr. quam refert obſeruatam in Senatu Luſitano Aluar. Valaſ. conſult. 22. num.2.

His tamen minimè refragrantibus affirmatiuam ſententiam veram, & magis communem ſequendam exiſti-
36 maui, ex ſequẽtibus, quia monaſteriũ habet pro ſe communem, & ſecuram concluſionem, quæ limitat regulam deſumptam ex dict.l. inuitum, C. de contrahend.empt.& dict.l. nec emere, C.de iure delib. quæque docet fauore Religionis poſſe monaſterium ad ædificandum de nouo, & ad ampliãdum iam cõſtructum compellere vicinum domus contiguæ ad vendendũ ſibi contiguum, vt ex antiquis tradũt Bald.in l.1.colum.5.ff.ſolut.matr. vbi Angel. colum. fin. Iaſ. in l. 2. hoc tit. num.4. Florian. in dict.l. ſi quis ſepulchrum in princ. ff.de Religioſis, Guilierm.de Cuneo in l. decernimus, C. de Epiſcopali audient. Cœpola de ſeruit.vrban.præd.cap.82.num.5. Socin. regula 435.fallent.9. Rippa in tract. de peſte, tit. de remed. præſeruat. numero 183. Imola in cap. Apoſtolicæ de donation. colum. prima. Felin.

Felin.in dict.cap.1.de Iudæis,num.2.
Idem defendunt Rocus de Curte
de iurepatronatus in verb.dixit,nu.
19. Cuiat.lib.3.obſeruat.cap.22.Mat
thæus de Afflictis deciſ.75. Peguera
deciſ.88. Ioannes Aloyſio Ricc. col-
lectanea 1851. part.5. & deciſ.138. à
num.1.& deciſ.147. num.2. lib.1. Fa-
bianus de Monte in tract. de empt.&
vendit.quæſt.5.num.38.Meſyngerius
conſ.81. num. 11. Aiſmin. Tepat.
tom.2. var. ſent. tit.393. nec emere,
nec vẽdere quis cogitur.Mario Giur-
ba d[illegible] iſ.86.à num.1. Ant. Gizarellus
deci[illegible] à num.1.
Ex noſtris etiam tenet firmiter
37 Anton.Gomez in l.70. Tau.num.27.
& tom.2.var.cap.2.num.51. Padilla
in l.altius,num.21. C. de ſeruit. num.
24.Pater Molina diſpu.341. num.2.
Petrus Barboſ.2.par.l.1.ff.ſolut. mat.
num.39.Petrus Auguſtin. Morla em-
porij, part.1 .tit.9. quæſt. 1. num.7.
Gregorius Lopez in l. 3. tit.5. part.5.
gloſ.1.Couarr.lib.3.var.cap.14.num.
7.Bobadilla in Polit.tom.2.lib.3.cap.
5.num.6. lit. T. Cabedo deciſ. 105.
part.1. & plures deciſiones à me rela-
tas num.11.Ceuall. tom.4. pract.qq.
quæſt.906.à num.344.vbi refert Mar
tam de iuriſdict. 4.part. cent.2.caſu
271.à num.1.plures referentem.& di-
cit ſe ſcire plures qui ſunt infeſti mo-
nachis,& monialibus nõ velle admit-
tere hanc ſpecialitatem, ſed ſolum cũ
ad eorum æmulationem ſit, ædificia
eſſe prohibenda, & non amplius, vt
ex pluribus exornat Hieronym.Leo,
Auditor præſtantiſsimus in Concilio
Aragonum Supremo, deciſ.90. Valẽ-
tiæ,à num.9.tom.1. Coſta de remed.
ſubſidiarijs remed.76. num.8. Aluar.
Valaſc.conſul.22. Anton. Gizarellus
deciſ.38. Neapolit. Et quamuis, qui
tenẽt negatiuam cum Domino Præſi
de Couarr. illis videatur præciſè, &
moraliter eſſe neceſſarium ædificiũ,
vt vicinus cogatur inuitus vendere
ſuam poſſeſsionem, & quòd non ſit
ſufficiens, quòd ſit vtile Eccleſiæ ad
huiuſdomi remedium comparandum,
communis, & magis recepta opinio
eſt contraria, quam defendimus. Quia
38 ſufficit vtilem eſſe pio loco domum
agrumve ſibi vendi, vt cogatur domi-
nus ad vendendum: ſentiunt Cepola
vbi ſup.& adducit Florianum in l.4. §.
locus,ff.de Religioſ. & Angel. in l. 1.
ff.ſolut.matrim.qui dicit,de facto ob-
tinuiſſe,Greg. Lopez in dict. l. 3. tit.
5.part.5.ibi *Et ea ratione cogitur vici-
nus vendere domum, quia fauore publi-
ca utilitatis compellitur quis vendere
rem ſuam.* Camillus de la Ratha conſ.
45.à num.9.
Quod non ſolum procedit ad nouè
39 ædificandum, ſed ad ampliandum mo
naſterium iam constructum præciſe-
que neceſſarium, vt decenter, & cum
reuerentia diuina officia celebrentur,
vt tradit Grammatic. deciſ.35. num.1.
ad fin.& Socino,ibi: *Quod quãdo locus
eſt iunctus monaſterio, puta aliqua do-
mus, & monachi volunt extendere mo-
naſterium, nec aliter poſſunt, niſi con-
ceſſa illa domo, in qua forte volunt ex-
tendere dormitorium, vel ſimilia, quòd
tunc dominus domus vicina poteſt com-
pelli ad vendendum.* Et paulò inferiùs,
ibi: *Pariter eſſet, quando Eccleſia eſſet
ædificanda, ſeu amplianda, quia tunc
poſſunt loca vicini deſtrui, & vendi Ec-
cleſiæ inuitis ipſis dominis.* Et fuit per
S. Regium Conſilium commune vo-
tum pronunciatum: quod idem refert
iudicatũ Vincent.de Franchis deciſ.
223.num.5.& 6.Gizarell. ſup.num.4.
Neque huic obſtat, quòd antea di-
ctum eſt, quòd ex huiuſmodi priui-
legio tam large ſumpto cauſaretur
præiudicium Eccleſijs Parochialibus,
& diminueretur concurſus populi ac-
cedentis ad parochialem,& ſic detra-
heretur decori,& honori earum, cau-
ſabiturque damnum pecuniarum. Cui
40 obiectioni reſpondetur cum Seraphi-
no, Oliuario deciſ. 847. num. 3. vbi
Rota,ibi: *Sed hoc non eſſe præiudicium*
con-

Digitized by Google

conſiderabile cenſuerunt domini, cùm ex alia parte præponderet fauor augmenti Cultus diuini, vt benè per Butrium in cap. cum olim de conſuetudine: nam in eo conſiſtit bonor iſte, vt Cultus Diuinus augeatur, cap. ad audientiam de Eccleſijs ædificandis.

Aduertitur tamen, quòd hæc con-
41 cluſio æqualiter obſeruatur in Eccle-
ſia Cathedrali, vel Parochiali ſicut in
monaſterio Religioſorum ſine eo,
quod conſiſtat opinio Domini Præſi-
dis Couarr. ſuprà relata, quia Docto-
res in prædictis locis, & paſsim indi-
ſtinctè loquuntur, & nulla poteſt da-
ri ratio congruæ differentiæ in Paro-
chiali, quàm in monaſterio, quia in
monaſterio monialium deciſum fuit
in Neapolitano Concilio, & in mo-
naſterio Diui Auguſtini in ciuitate de
Leon de Francia fuit determinatum,
vt teſtatur Anton. Theſaur. quæſt. 64.
num. 8. & in monaſterio monachorũ
loquitur Cœpola, & Mario Giurba
deciſ. 86. num. 16. in Religione So-
cietatis Ieſu pro erigenda, & complẽ-
da tribuna Eccleſiæ, & in ipſa Societa-
te iudicatum refert Hieronym. Leo
deciſ. Valentiæ 90. Etiamſi domus
fuiſſet maioratui ſubiecta, vt ibi, quia
fauor Religionis, qui eſt cauſa efficiẽs,
42 idem operatur in Eccleſia, quàm in
monaſterio, licèt ipſa eſſet magis ne-
ceſſaria: nam prudens neceſsitas, &
moralis ampliandi monaſterium eſt
ſufficiens, vt idem priuilegium con-
cedatur.

Conſideratur etiam, quòd eſt vera,
43 & ſolida opinio relata conſonans na-
turali ratione, quæ eſt anima legis,
quia licèt directè non probaretur ex
dict. l. ſi quis ſepulchrum, ff. de Reli-
gioſis, & l. 1. §. huius ſtudij, ff. de iuſt.
& iure, l. 1. C. de communi ſeruo ma-
numiſſo, & ex alijs, quæ paſsim à Do-
ctoribus traduntur ad huius Theo-
ricæ confirmationem, quæ præcipuè
probant hanc limitationem: ſufficie-
bat tamen probatio inductiua per ar-
gumentum, vbi cõmuniter Doctores
deducunt iſtam communiſsimam cõ-
cluſionem, ſcilicèt, quòd fauore Reli-
gionis cõpelletur quis vicinus (etiam
renitens, & inuitus) domum ſuam vẽ-
dere, abſque ſcrupuloſa indagatione
Domini Præſidis Couarr. & hoc pluri-
bus corroboratur rationibus.

Primò, præcipua ratio deciſiua, in
44 qua fundatur dicta communiſsima
concluſio, eſt ex fallentia communi
vulgaris regulæ, quæ docet neminem
ad vendendum inuitum cogi poſſe,
quòd parificatur de bono publico ad
fauorem Religionis, quia propter pu-
blicæ rei conſtructionem priuata de-
rui poſſunt, probant text. in l. præſcri-
ptio. l. omnes, C. de operib. publicis,
imò propter fauorem publicum quis
fundum proprium vendere cogitur, l.
Lutius, ff. de euict. l. venditor, §. con-
ſtat, ff. communia præd. l. item verbe-
ratum, §. ſi forte, ff. de rei vendicat. l.
2. §. ſunt qui putant, ff. nequid in loco
publico, l. ſi locus, §. cum via, ff. quem-
admod. ſeruit. amittantur, l. circa, ff.
ad Syllanian. l. 1. & 2. C. pro quibus
cauſis, &c. Speculat. tit. de ſatiſdat. §.
eſt quoquè, Roman. ſingul. 784. Nata
conſ. 554. num. 2. Rub. Alexand. conſ.
92. num. 2. Flaminius Pariſius de re-
ſignat. beneffi. lib. 3. quæſt. 18. num.
15. Loſeus de iure vniuerſitatis, 3. p.
cap. 6. num. 42. Nam cauſa facit rece-
dere à regulis iuris, l. ſi hominẽ, ff. mã-
45 dati, Decius in cap. cùm ſit Romana
de appellat. Menochius lib. 2. de arbi-
trar. centur. 1. caſu 52. num. 5. & eſt
communiter ab omnibus traditum,
Arias Pinel. in l. 2. part. 1. ſub. cap. 2.
num. 6. de reſcind. vendit. Mieres de
maiorat. 1. par. quæſt. 48. num. 39. in
antiquis, Pariſius de reſignat. beneffi.
lib. 3. quæſt. 18. num. 16. Farinac. deciſ.
853. num. 1. Platea in l. 2. C. de debi-
tis ciuit. lib. 11. colum. 2. Petrus Surd.
de alimentis, tit. 8. priuileg. 94. num.
46 3. Nam publicè intereſt ciuitatis or-
nari domibus, & palatijs, l. cætera, ff.
de

dormitorio extendendo. Scotus vbi ſup.n.17.Socin. fallent.8. regul. 435. Riccio dict. deciſ. 138.num.3.ſiue pro monaſterio viridiario,eiuſque viridiarij ampliatione,extendunt.Ioan. Baptiſta Coſta de remed.ſubſid.76.num. 9.Marcus Ant. Macerat. lib.1. reſolut.112.caſu 29. Imò etiam cogi po-
53 teſt vicinus ad vendẽdam ſeruitutem altius non tollendi etiam via publica intermedia, Padilla in l. altius, num.
* 9.C. de ſeruit. Vincent. de Franchis deciſ.223.num.4.extendit etiam pro ſui neceſſaria viridiarij clauſura palmum terræ licet capere, ne viridiariũ poſsit ab omnibus videri, & in eo inſpiciantur Monachi, vel quòd tuti
54 ſint;Scotus ſup.nu.20. atque pro omni eo,quod connexum eſſet monaſte-
* rio: Quidquid ſit in capella, vel in oratorio,Vincent. Carroz. deciſ.26. num.17. Tiraq. de priuil. piæ cauſæ 67.Couarrub.dict.cap.14. verſ. & eſt tertius.Dummodo Eccleſia id pro ſe
55 petat, & non alijs placeat. Franchis dict.deciſ.223.num.7.

Tamen,vt prædicta iuris concluſio locum habeat,aliqua à Doctoribus præmittuntur.

56 Primò,vt venditio fiat ſine vendẽtis incommodo, vt ex Felin. Alberic. & alijs diximus, & tenet Theſaur. d. quæſt.64.num.9.

57 Secundò,quòd res illa æſtimetur,& iuſto pretio vendatur,per tex.in dict. l.ſi quis ſepulchrum,& ibi Alber.& in dict.l.venditor,§.conſtat.l.fin.C.ad l. Iul. de annon. l. ſi poſſeſſor, §. fin. ff. petit.hæreditat.l.ſi fideiuſſor,§. fin.ff. de leg.1. l.2. C. ex quib. cauſ. ſeru. propr. l. alienus, ff.ad l.Falcid.gloſ.in l.ſi hæres,ff.de act.empt. Aluar. Valaſ. cõſult.22.n.2.& 5.Pater Molin.dict. diſput.341.n.1.notat Pinel.in l.1.p.1. cap.2.n.14.C.de bonis mater.Petrus Surd.conſ.52. n. 48.& de alim.tit.8. priuileg.77.n.14.Morla vbi ſup.tit.9. quæſt.1.n.8.Roland.conſ.72. num.9. lib.3. Cæſar Cluſianus de pretio, & æſtimat.lib.2.cap.23.n.3.Nemo enim viliori pretio cogitur vendere,dict.l.ſi fideiuſſor,§.fin.ff.de leg.1.Petrus Sur. deciſ.39.num.9.& conſ.203.num.38. lib.2.Petrus Caliſtus Ramirez de lege Regia,§.30.num.50.additio. H.

Præterea eſt aduertendum, an ſit
58 dandum regulariter pretium ab alijs oblatũ?& diſtinguendũ eſt, aut ſumus in illo caſu,cui lex mandat, vt vni potius,quã alteri vẽdatur, & tunc quod ab alijs oblatum eſt, pretiũ dandũ eſt: aut ſumus in eo, qui ſimpliciter tenetur vendere:& tunc ſufficit dare iuſtũ pretium, ita diſtinguit Cumanus in l. qui Romæ,§.cohæredes,& ibi Iaſ.nu. 30.ff.de verb.oblig.Tiraq.de retract. lign.§.1.gloſ.18. num.10.poſt Rip.in l.1.in fin.ff.de priuilegijs creditorum, Bal.in l.2.n.2.C.de cõm. rer. alienat. quia iſta facultas cogendi ad vendendum vicinum,intelligi debet ſine dãno alterius,l.2.§.ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico: neque enim multiplicanda ſunt ſpecialia in damnum eius,qui vendere cogitur,l.1. C. de dotis promiſsione,l.nauis 6.§.eum autẽ,ff.ad leg. Rod. de iactu, & quòd iuſtum pretium non debeat eſſe commune,ſed quod ab alijs fuit oblatum, eſt deciſio Rotæ Vigleualen.locationis,30.Octobr. & 27. Nouẽb.1600. *
Nam ſatis eſt,quem cogi ad vendendum abſque eo quòd perdat pretium oblatum ab alijs, quaſi nimis inhumanũ videatur quemquã ad huiuſmodi venditione compelli, ex dict.l. quãuis 6.ad med. verſ. inuitum, vbi gloſ. verb. inhumanum,ff.de pignorat.act. Stephanus Gratianus tom.1.diſcept. *
forenſi 149.num.28.& 29. quem ſequutus eſt Mario Giurba in d. deciſ. 86.num.12.

Tertiò requiritur, quòd non po-
59 teſt quis compelli ad vendendum partem rei, ſed qui vult emere tenebitur totam rem ipſam comparare,l.penul. §. fin. l. Iulianus, §.idem Celſus, ff.de act.empt.l.cum in fundo, §. ſi fundus, ff.de

ff.de iure d. Ioan. Baptiſta Coſta remed.ſubſidiar.76.n.1. Gaſp.Theſaur. quæſt.64.num.11. Nam aliàs magno afficeretur vendens incômodo, ſi partem rei tantum contra voluntatem ſuam vendere cogerêtur, & æquum eſt, vt qui in vno grauatur in altero releuetur, Mexia de taxa panis concluſ.5. num.128. & Bart.& Bald. in l.1.§.1.C.de caduc. tollend. per l.ſi non ſortem, §.ſi centum, ff.de condict. indebiti,l.2. C.quando, & quibus quarta pars debeatur,dicit, quòd
60 venditio partis multa adducit incommoda, Alciat. conſ.3. num.8. lib.2. Vbi dicit, vicinum ad venditionem
61 partis cogendum non eſſe ad palatij conſtructionem propter damnum, quod ex venditione partis pateretur.

Hoc tamen non obſtante reſpôdet
62 Scotus,dict.3.conſ.ad partis vêditionem compelli poſſe rei dominum,prę ſertim ſi côcurrant neceſſitas, & vtilitas:concludunt idcirco Alber. Aſynius, & Gaſpar Theſaurus vbi ſuprà, num.11.rem iſtam ex bono, & æquo, & non ex iuris rigore agendam eſſe, itaque vltra pretium ſoluatur damnû: & iudicatum teſtatur Mario Giurba dict.deciſ.86.num.14.ibi: Vt à dominis delegatis in cauſa à Prorege datis ſeruatû vidimus, die 23.Martij.9.indict.M.DC.XI. quòd Domna Maria Caggio, & Domna Iulia Spataſora cogantur vendere R.P.Præpoſito domus profeſſæ Societatis Ieſu cannas quinque in longum ſui Mazageni, & totidê ex viridiario, ſolito priùs pretio arbitrando per expertos à iudicibus in cauſa eligendos:ita tamê quod dictæ de Caggio vltra pretium ſoluatur etiam plus, videlicèt, æſtimatio damni ſibi contingentis cauſa dictæ venditionis arbitrandi etiam per dictos expertos.

Quartò requiritur, quòd ſi ex cau-
63 ſa cogitur inuitus vendere non tenetur hoc facere, habita fide de pretio (vt vidi nô benefeciſſe iudicem quêdam huius curiæ, qui côdemnauit vicinos quoſdam ad vendendum habita fide de pretio) ſed præſenti pecunia,gloſ.1.in verb. neceſſitatem, l.1. C.de commun.ſeru. manumiſ. quam ibi ponderat Bald.Tiraq.lib. 1. de re tract. §. 1. gloſ. 14. num. 44. Aluar. Valaſc.conſult.22. num.6. Bertazol. de clauſ. clauſul. 38.gloſſa 1. numero 24. Bald. conſil.98. numero 3. lib.1. Gratianus tomo 1.dicta diſcept.149. numero 25. & 26. Hoc tamen eſt intelligendum, niſi extrema vrgeat neceſſitas ineuitabilis iuxta text. & notata in cap. proter neceſſitatem, de furtis,nam quæ neceſſitas, & vtilitas facit, vt nollens, & inuitus cogatur vêdere, eadê permittit, & adſtringit, vt cogatur pretij ſolutionem pro tempore ſperare: alioquin fruſtra cogeretur, ſi Eccleſia de præſenti non eſt ſoluendo, nec ſuccurreretur neceſſitati inſtanti. Ita etiam ſeruatum refert Mario Giurua dict. deciſ. 86. ſub num.16.in fin.pro Religione Societatis Ieſu.

Aduertendum tamen eſt, quòd ſi Princeps tollat dominium alicuius
64 rei per viam legis generalis,tunc nulla fit pretij reſtitutio, l. Antibiochenſium, ff. de priuileg. credit. l. venditor, §.ſi côſtat, ff.de commun. præd. vbique Bart.Dec.in cap. quæ in Eccleſiarum,num.93. de conſtit. Gozadinus conſ.5.num.21. Alexand. conſ. 190.num.17.lib.2.Menoch.côſ.701. num.88.lib.8. Peregrin. de iure fiſci lib.5.tit.2.num.52. Boſſius in praxi, tit.de Principe,num.201. Carolus de Tapia in rubr. de conſtit. §. 1. num. 63. Cabedo deciſ. 19. num.11.lib.2. Matienç.in Dialogo relatoris, 4.par. cap.12.num.3.& in l. 6.tit.10. gloſ.1. num.20.& in l.11. tit.7.gloſ. fin.num. 8.Caſtellus Sotoma. tom.5. cap.89. num.178.

65 Contrarium tenuerunt Iaſ.in l. Barbarius Philippus,ſub nu.44.ff.de offi.

Præ-

Digitized by Google

Prętoris, Rocus de Curte in cap. fina'. de conſuetudine, Abbas in cap. final. de conſtitut. numero 8. Afflict. in conſtitution. Neapolitan. in tit. quod nulli Prælati, num. 13. Anto. Gabr. Roman. lib. 3. commun. conclusio de iure quæſito non tollendo, concluſion. 2. num. 26. Federic. Scot. conſ. 1. numer. 190. tom. 1. lib. 1. vbi ait: Quòd lege non poteſt auferre dominium alicui rei ſuæ, niſi ſoluto pretio; pro quo facit Anton. Gabriel. vbi ſupr. concluſione 5. num. 34. vbi ait: Principem per viam legis generalis non poſſe priuare vaſſallos feudo ſine cauſa. Ludouic. Rodolphinus de abſolut. poteſt. Principis, concluſion. 6. num. 165 & 166. Gregor. Lopez in l. 31. gloſ. 2. tit. 18. pa te 3. Anton. Gomez in l. 1. Taur. numero 11. Menchaca controuerſ. illuſtrium, lib. 1. cap. 5. num. 15. & vſu frequentiū, lib. 1. cap. 1. num. 6. Marta de iuriſdict. 4. p. caſu 195. n. 12. & 25. Mexia in taxa panis conc. 6. n. 80. & in l. Toleti, 2. fundament. part. 17. Molina de primo gen. lib. 2. cap. 7. num. 28. & lib. 3. c. 3. n. 14. cū ſeqq. Azebed. in l. 1. tit. 1. lib. 4. Recop. nu. 23. & 26. Gutier. in l. nemo poteſt, nu. 73. & 74. ff. de legat. 1. Bobadil. in Polit. lib. 5. cap. 5 num. 11. litera B. & lib. 2. cap. 16. num. 142. Ribadeneyra de Principe Chriſtian. lib. 2. cap. 9. pagina 325. Bernardus Greuęus lib. 2. pract. ad Gail, concl. 56. cōſiderat. 2. Colleri. de proceſsibus executiu. parte 2. cap. 3. num. 326. Marc. Anton. Peregrin. de iure fiſc. lib. 5. tit. 2 n. 52. & de fideicom. art. 52. nu. 128. Fachin. lib. 8. controu. c. 63. verſ Oportet tamen Principem, Menoch. de arbitrar. q. 48. & in conſ. 103. n. 26. & 27. & conſ. 307. n. 50. & conſ. 377. nu. 7. & 8. & in conſ. 721. n. 27. & 447. n. 10. & 975. num. 27. Petrus Anton. de Petra de poteſt. Princip. 32. quæſt. 7. q. principal. num. 34 & 35. fol. 579. Surd. deciſ. 326. nu. 22. Roman. conſ. 178. Ripa de priuileg. cauſa peſtis, n. 27. Nat. cōſ. 610. n. 6. & ſeqq. vbi pulcre loquūtur.

66 Notandum tamen eſt, quòd euictio ſumens cauſam ex nouis legibus diſponentibus circa deciſoria vltra, vel cōtra ius commune; tunc enim non pertinet ad venditoris detrimentum: ita Baldus conſil. 460. numero 4. lib. 4. Stephanus Gratianus tom. 3. cap. 520. numero 24. Si communes regulas ſequamur, vt pluries dictum ſit, venditor tenebitur cum expreſsè promiſe-

67 rit, ſi res vendita euinceretur, l. obligationum, §. verbis, ff. de actionibus, & obligationibus, l. 1. ff. de pact. etiamſi petita in integrum reſtitutione, rem oporteret reſtituere, l. ſi cum venditor, §. 1. ff. de euiction. ſiquidem omnino emptor ad ſuum authorem reuertitur. l. ſed vbi, ff. de minoribus, l. minor, ff. de euictionibus, Hieronymus Laurent. deciſ. Auenion. 133. num. 2. cumque factum Principis, vel ſuperioris caſus fortuitus vulgariter dicatur, dict. l. Lutius, ff. de euiction. l. item verberatum, §. ſi fortè, ff. de reiuendication. l. apud Iulianum, §. conſtat, ff. de legat. 1. Baldus in l. ſi falſus, numer. 30. C. de furtis, Gratianus tom. 3. Ioannes Baptiſt. Coſta de fact. ſcient. inſpectione 38. à num. 1. Surd. d. deciſ. 326. num. 15.

68 Ex quibus infertur, quòd ſi venditor vendendo, & tradendo dicat tibi, transfuli in te omne ius, necnon fortuitum, & violentum caſum ſecundùm naturam contractus, l. 1. C. de pericul. & commod. rei vendit. l. neceſſariò, ff. eodem, l. fin. C. de actionib. empti, vbi dicit: Venditorē non teneri de illata emptori violentia: Ancarranus conſil. 87. veluti ſi iudex per imprudētiam iudicauerit, l. ſi per imprudentiam, ff. de euictionibus. Si res vendita periret incendio, ruina, naufragio, l. quæ fortuitis, C. de pignorat. actione, l. damnum, C. locato, l. incendium, ſi certum petatur; quia caſus fortuitus cedit domino rei, quando ſine culpa venditoris contingit, l. ſi merces, §. culpa, ff. locati, l. ſtipulatio iſta,

Nn in

in principio, vbi Bart.Alexand.num.
14.& Iaſon.ibidem,ff.de verb.obliga.
Bald.in d.l.fin.C.de action.empt.Rui-
nus conſ.85.num.5.& 10.lib.1.& cõſ.
59.num.14.lib.4. Hieronymus Laur.
deciſione Auenionenſ.133. num.4. in
fin.vbi dicit; quòd iſte caſus fortuitus,
qui ex facto Principis euenit, d.l.Lu-
tius,ff.de euict.In quo caſu ab euictio-
nis periculo venditor liber manet, &
69 non tenetur de euictione, Bald.conſ.
460.lib.4.Nata conſ.181.num.4. Al-
ciat.conſ.340.Surd.conſ.15.nu.27. &
28.& deciſ.326.n.15. Anto.Gom.to.
2.variar.c.2.ante nu.41. Abb.in c.fin.
numer.7.& Barbat. colum.penultim.
& Anton.de Burgos colum.9.de em-
ption.& vendit.Maynerius in l.non vi
detur,ff.de regul.iur.num.5. Cauallin.
de euictionibus,§.5.numer.57. Cald.
Pereira de emption.& vendit.cap.31.
70 num.101.vbi dicit: Quòd euictioni lo
cus non eſt,quando ex mãdato Princi
pis re empta emptor priuatur,Grego-
rius Lopez in l.37. tit.5.part.5. litera
71 K.quod verum cenſet,niſi vendens ſci
uerit Principem id facturũ fuiſſe, quo-
niam eo caſu in dolo verſatur; argumẽ
to eorum,quæ de legẽ ſciente promul
gandam,tradunt Doct.paſsim,& Padi
lla in l.conſtitutiones,num.8.C.de iur.
& fact.ignorant.Bart.in l quæro,ff.de
action.empt.Bald.in l.2.C.de pericul.
& commod.rei vend. Hippolyt.in l.ſta
tu liber,numero 17.ff.de quæſtionib.
Bartol.& Paul.in l.contra legem,ff.de
legibus,Couarrub.in regula peccatũ,
* 2.part.§.4. Afflict.deciſion.399. nu.
9.vbi ſi aliquis de conſilio Regis, vel
72 ciuitatis ſcit prope diem taxandum fo
re pretium frumenti,vel vini,vel alte-
rius rei,& ſcienter id cariùs vendat,te
nebitur reſtituere, vel minuere pre-
73 tium, iuxtà id, quod publicatur. Qua
in re non ineptè Hippolytus hoc intel
ligit, quando publicanda eſt conſtitu-
tio intra breue ſpatium; tunc enim
verſatur fraus,non ita in conſtitutione
longiùs differenda; quia tunc poterit
emptor diſtrahere,& ſibi cauere:quod
idem erit dicendum in aliqua alia per-
ſona particulari,cui id reuelatum fue-
rit,ex Bald.in l.2.C.de pericul.& com
mod.rei vendit.Afflict.Caldas Pereir.
vbi ſup.nu.102.in fin.& ego ſup.q.13.
num.136.

74 Cauendum eſt ab acceleratione ſo-
lutionis factæ tempore murmuratio-
nis edicti circa mutationem, ſeu dimi
nutionem valoris monetarum, vel cir
ca reprobationem, quoniam ſolutio
non eſt valida, nec depoſitum funge-
retur vice ſolutionis, veluti minùs in-
tegrè factum, & incongruo loco, &
tempore, nec creditor arctandus eſt
ad recipiendam ſolutionem, niſi mur-
muratio multũ temporis abſorueret,
& longo interuallo præceſſerit edictũ
Pinel.in l.2.part.3.cap.2.numero 22.
C.de reſcindenda vendition.Vincent.
Carrotius deciſion.63. à numer.1. & *
11.Menoch.conſ.952.num.25.Anto.
Theſaur.Iun.de augment. monet.p.2.
c.70.Ioan.Bapt.Coſta in praxi cõuẽt.
clauſ.3.n.5.& de fact.ſcient.centur.2.
diſt.98.n.3.& de rata,q.121.ſub nu.9.
Mario Giur.deciſ.87.n.17. *

75 Hinc fit,quòd euictio proueniẽs ex
facto Principis,vel ex nouis legibus re
putatur caſus fortuitus, & nõ pertinet
ad emptorem, cum in qualibet diſpoſi
tione,& promiſsione cenſeatur reſer-
uata ſuperioris authoritas,l.fin. & ibi
Iaſo.ff.qui ſatiſdar.cogã.& in l.ſi quis
maior,nu.19. C.de tranſact.Gratian. *
tom.3.diſcept.520.n.26.

76 Tamen ex Cauallin.ſentẽtia, §.5.n.
56.tenebitur ſaltẽ ad pretiũ, ſi à Prin
cipe cõſequutus eſt,quod eſt præſumẽ
dũ.Ariſmin.Tepa.tom.2.var.tit.423.
vnde cũ euictio ex facto Principis ſit
77 nata poſt venditionem,venditor tene
tur de euictione,per tex.in d.l.Lutius.
Nec eſt bona reſponſio,quòd ille tex
tus tantùm loquatur de ſtipulatione
duplæ, cum ille textus dicat, quòd
venditor poteſt agere ad pretium,mul
to fortiùs illud retinere, Iacobus Pu-

teus

teus deciſion. 381. lib. 3. num. 1. vbi di
cit: Nec obſtat, quod dicit Imola in c.
quia diligentia, de electione, & Dec.
in cap. fin. columna 3. de conſtit. quòd
78 iſto caſu quando res euincitur, quòd
emptor poteſt agere ad pretium con-
tra fiſcum, non autem dicit contra vẽ-
ditorem, cùm quando de plenitudine
poteſtatis Princeps vult præiudicare
quoad reſtitutionem bonorum; tunc
etiam honeſtum eſt, quòd ipſe Prin-
79 ceps teneatur ad pretium: & ita intelli
gendus eſt Imola in cap. quia diligen-
tia: alias obſtaret tex. in dict. l. Lutius,
qui vult, quòd ſequuta euictione ex fa
cto Principis, quòd vẽditor poſsit pre
tium petere, à fortiori ergo retine-
ri.

Iſta lex Lutius in vtramque partẽ
flectitur, & ſeruit vtrique venditori,
80 vt futuros nõ teneatur præſtare caſus,
qui poſt venditionem contigerunt;
veluti ſi Princeps prædia vendita mili
tibus aſsignauerit, tenetur nihilomi-
nus emptor pretium prædiorum exol-
uere venditori, & pati illum fortuitũ
caſum: & aliud dicit caſum euictionis
ibi eueniſſe poſt contractam vẽditio-
nem, ſed ſi eueniſſet ante vẽditionem
venditor præſtabit; quia emptor ad-
huc non erat rei dominus. Præterea di
citur in dict. l. Lutius ex præcepto Prin
cipis poſſeſsiones partim fuiſſe diſtra-
ctas, id eſt, publicatas, ſecundùm gloſ.
ex delicto emptoris alioqui, ſi ex deli-
cto emptoris, hoc fuiſſet iniquum, vt
probat l. ſi fundum, ff. locati, vt gloſſa
in vtraque lege ita declarat, & ibi Al-
bericus, & Paulus de Caſtro, numero
2. Ideò Princeps vtramque fecit, & di-
ſtractionem, & aſsignationem ex deli
cto emptoris, & vna determinatio æ-
qualiter determinat, l. iam hoc iure, ff.
de vulgari, vnde Hieronymus Lauren
tius deciſione 133. num. 14. (licèt alij
81 aliter ſentiant) legem Lutius non pro
bare voluntatem Principis fortuitum
eſſe caſum, aut quòd poſsit dominium
rei alteri auferre; quia ſecundùm gloſ.
communiter approbatam emptor de-
lictum commiſerat; quo caſu iure
communi eius bona ad Principem de-
ferebantur, l. 1. ff. de iure fiſci: ita vt il-
le caſus facto emptoris acciderit poſt
82 perfectam venditionem: Nimirum ſi
dicat ad venditorem non pertinere,
cui alienum factum nocere non de-
bet, l. ſancimus, ff. de pœnis. Et quia di
cit ex principali præcepto, quòd cau-
ſa cognita proficiſcitur, l. 1. ibi: Vel ex
edicto præcipit. ff. de conſtitutio. Prin
cip. quæ quidem verba ſunt potius iu-
ris, quàm facti demonſtrantia ex iuſta
cauſa emanaſſe, tantum abeſt, vt talẽ
præceptum dicatur fortuitus caſus, l.
qui contra legum præcepta, ff. de in-
ceſtis nuptijs, hinc iuris præcepta di-
cuntur.

Illa autem quæ velo velato, & im-
maturè à Principe fiunt, vel fieri man-
dantur, non ſolent habere executio-
nem, l. ſi vendicari, C. de pœnis, cap. ſi
quando, de reſcriptis, cap. cùm tenea-
mur, de præbendis. Et ſi dicatur tario
in lege poſita aliter videtur perſuade-
re, ibi: Futuros caſus euictionis, &c.
Reſpondetur, delictum etiam caſus di
citur fortuitus, l. contractus, ff. de re-
gul. iuris, notat in l. quæ fortuitis, C. de
pignoratit. actione, Bartol. in l. his, in
principio, ff. ſoluto matrimonio. Et ſi
iterum impugnaueris, quòd hoc mo-
do modicam haberet dubitationem.
Reſpondetur tantam ſicut dict. l. ſi fun
dus, quis negat, ſi fundum mihi loca-
ueris, & is ex delicto tuo ſit publica-
tus, liceat mihi pretium repetere,
quamuis per ſe non ſtet, quominus eũ
mihi præſtes: ita & hic per vendito-
rem non ſtat quominus em-
ptor re empta frue-
retur.

26 *Ampliatur concluſio, quando procurator cum mandato generali ſibi, & non domino emit, niſi mandati mentio in contractu fiat.*

27 *Ampliatur etiam, quando nominis proprij, & procuratoris mentio facta eſt, cenſetur nomine procuratorio tantum.*

28 *Declaratur, vt cenſeatur geſtus nomine procuratorio, ſat eſt, vt in vno eiuſdem capitulo, illius nominis fiat mentio.*

29 *Actio competit aduerſus procuratorem, qui tacito procuratoris nomine contraxit, non verò contra dominum, vel alium tertium.*

30 *Limitatur, vt non procedat, quando procurator contraxiſſet facta mentione ſuorum heredum, quia tunc nomine proprio agere præſumitur.*

HAnc quæſtionem præter Scribentes in l.ſi pignora, ff.de euictioni. Bartol.in l.alio, ff.de aliment. legatis, DD.tractant in multis locis, Caldas cap.31.num.19.& 20.& in cap.17. n. 17.de empt.& vendit. Cauallin.in §. 5.num.62.de euictio.Cardoſo in praxi iudic.verb.emptio,num.25. Ariſminus Tepatus tom.2.var.ſent. tit.423. fol.861.col.2.in princ. Franc.Viuius deciſion.24.num.3. Matienç.in l.14. tit.4.glo.1.num.33.lib.5. Recopilat. Cæſar Manento deciſione Mantuana 13.num.32.& deciſion.21.num.23.& 35.Nicolaus Loſeus 3.part.cap.7.nu. 12.in tractat.de iure vniuerſitatis, & in l.procurator, qui pro euictione, ff. de procuratoribus,& in l.fin. ff.de inſtit.actio.Petrus Sayra in prax. Valentina,quæſt.10. Afflict.deciſ.64.Hieronym.Laurent.deciſ.Auenio.76. Carrot.deciſ.77.Boer.deciſ.8.& deciſ. 80 & deciſ.114.& 273.Franc. de Claper. deciſ.39.p.1.Seſſe tom.2. deciſ. 176. Maſtril.deciſ.64.n.5.& 8.Mart.deciſ. 103.à nu.17.Vincent.de Anna alleg. 141.n.13.Magon.deciſ.Lucéſ.25.à n. 52.Maſcar.to.3.de probat.cóc.1234. Menoch.lib.3.præſ.49.nu.18. Caldas etiam c.7.à num.20.de empt.& venditione, Anton.Hering.de fideiuſſorib. cap.27.part.1.num.136.& ſeqq. Boerius deciſ.273. Greg.Lopez in l.60.ti. 18.p.3.Spino de teſtam.tit.de execut. num.31.Mario Giurba in conſuetud. Meſanenſ.cap.2.glo.13.part.1. num. 13.ampliatione 4.Gutierrez de tutel. 1.p.c.1.num.22.Paulus Montanus de tutel.cap.31.effectu 5.num.7. Ioan. Baptiſta Laderch.de Imola conſil.36. Rota Genuenſ.14. Cabedo deciſione 80.part.2.num.4.Surdus conſ.19.à n. 6.& in conſ.183.num.48. lib. 2. Ex quibus omnibus, & alijs numeri ſequétes eliciuntur.

2 Si res védatur ex neceſsitate officij ſibi incúbétis véditor non tenetur de euictione,tex.in l.ſi pignora, vbi Bald. & Salycet.ff.de euict.& notat, & decidit Bart.in l.alio,nu.25.ff.de aliment. 3 legat. quòd executor teſtamentarius vendens rem hæreditariam, & quòd fortius eſt promittens de euictione ſecundùm conſuetudinem loci,non tenetur de euictione,ſed hæres, Tellus Fernandez in l.32.Taur.num.6. Matienç.in l.14.tit.4.gloſ.1.numero 33. lib.5.Recopilat. Cauallinus d.§.5. nu. 4 62.de euict. Et ſub eodé num.inquit: Quòd ſimiliter vendens rem vt tutor, vel curator non tenetur de euictione, l.1.vbi Bar.Bald.& Salycet.C.credit. euict.pign.non deb.Bart.in l.qui erat, ff.famil.erciſcundæ, Alberic.conſ.122. num.9.& reddit rationem Iaſo. in l.à Diuo Pio,§. ſi poſt addictum, nu.4.ff. de re iudicata; quia officium ſuum nemini damnoſum eſſe debet, l. ſi quis ex conſignatoribus, ff.quemadmodum teſtamenta aperiantur, cap.

QVAESTIO LIII.

Si res vendatur ex neceſſitate officij, an venditor teneatur de euictione?

SVMMARIVM.

1 *Authores, qui hãc quæſtionem tractant referuntur.*

2 *Vendens ex neceſſitate officij de euictione non tenetur.*

3 *Executor teſtamentarius vendens non tenetur de euictione.*

4 *Vendens vt tutor, vel curator non tenetur de euictione.*

5 *Euictionis promiſſio facta à tutore in contractu geſto cũ pupillo nõ tenet, vbi pupillus læderetur.*

6 *Vendens coacte, vel aliter contrahens ex neceſſitate, non tenetur ſe obligare de euictione.*

7 *Tenetur tamen ad pretij reſtitutionem.*

8 *Pupillus non obligatur de euictione, quando tutor alienat rem alienam, & illam diuidit.*

9 *Tutor, vel curator contrahendo, non poteſt excedere terminos iuris.*

10 *Euictio præſtatur etiam à pupillo in re ſua vendita quatenus tamen pretium conuerſum eſt in eius vtilitatem.*

11 *Executor teſtamentarius omnia teſtatoris inſtrumenta circa rem emptori tradere tenetur, quæ euicta contra hæredem agit emptor.*

12 *Refertur Ariſminus Tepatus, qui in multis perſonis hanc quæſtionẽ extendit, & eſt omnino videndus & notandus.*

13 *Procurator alieno nomine cõtrahens non tenetur, nec obligatur de euictione.*

14 *Contrahens appoſito nomine officij, eo nomine cẽſetur obligatus, & non aliter.*

15 *Qui procuratorem non obligat eius nomine priuato, non ſequitur illius fidem.*

16 *Contractus non obligatur vltra agentium intentionem.*

17 *Procurator contrahens mandato domini efficaciter obligatur.*

18 *Omnis obligatio à perſonis cõtrahentium inicium ſumere debet.*

19 *Procuratori acquiritur directa actio ex contractu ab ipſo celebrato.*

20 *Efficaciter etiam obligatur procurator.*

21 *Procurator volens obligare propriã perſonam, vel perſonam domini, eius voluntas quocumque modo ſortitur effectum.*

22 *Procurator contrahens mandato domini efficaciter obligatur.*

23 *Traditur verus intellectus text. in l. fin. ff. de inſtit. action.*

24 *Contrahens ſuper re ad dominũ pertinente, licet ſimpliciter contrahat, cenſetur ac videtur contrahere ſub nomine officij.*

25 *Reſtringitur tamen hoc, vt nõ habeat locum in tertio; quia tertius poteſt ipſum, cum quo contraxit, tamquam ſibi obligatum conuenire.*

 26 *Am-*

26 *Ampliatur concluſio, quando procurator cum mandato generali ſibi, & non domino emit, niſi mandati mentio in contractu fiat.*

27 *Ampliatur etiam, quando nominis proprij, & procuratoris mentio facta eſt, cenſetur nomine procuratorio tantùm.*

28 *Declaratur, vt cenſeatur geſtum nomine procuratorio, ſat eſt, vt in vno eiuſdem capitulo, illius nominis fiat mentio.*

29 *Actio competit aduerſus procuratorem, qui tacito procuratoris nomine contraxit, non verò contra dominum, vel alium tertium.*

30 *Limitatur, vt non procedat, quando procurator contraxiſſet facta mentione ſuorum hæredum, quia tunc nomine proprio agere præſumitur.*

HAnc quæſtionem præter Scribentes in l. ſi pignora, ff. de euictioni. Bartol. in l. alio, ff. de aliment. legatis, DD. tractant in multis locis, Caldas cap. 31. num. 19. & 20. & in cap. 17. n. 17. de empt. & vendit. Cauallin. in §. 5. num. 62. de euictio. Cardoſo in praxi iudic. verb. emptio, num. 25. Ariſminus Tepatus tom. 2. var. ſent. tit. 423. fol. 861. col. 2. in princ. Franc. Viuius deciſion. 24. num. 3. Matienç. in l. 14. tit. 4. glo. 1. num. 33. lib. 5. Recopilat. Cæſar Manento deciſione Mantuana 13. num. 32. & deciſion. 21. num. 23. & 35. Nicolaus Loſeus 3. part. cap. 7. nu. 12. in tractat. de iure vniuerſitatis, & in l. procurator, qui pro euictione, ff. de procuratoribus, & in l. fin. ff. de inſtit. actio. Petrus Sayra in prax. Valentina, queſt. 10. Afflict. deciſ. 64. Hieronym. Laurent. deciſ. Auenio. 76. Carrot. deciſ. 77. Boer. deciſ. 8. & deciſ. 80 & deciſ. 114. & 273. Franc. de Claper. deciſ. 39. p. 1. Seſſe tom. 2. deciſ. 176. Maſtril. deciſ. 64. n. 5. & 8. Mart. deciſ. 103. à nu. 17. Vincent. de Anna alleg. 141. n. 13. Magon. deciſ. Lucéſ. 25. à n. 52. Maſcar. to. 3. de probat. cóc. 1234. Menoch. lib. 3. præſ. 49. nu. 18. Caldas etiam c. 7. à num. 20. de empt. & venditione, Anton. Hering. de fideiuſſorib. cap. 27. part. 1. núm. 136. & ſeqq. Boerius deciſ. 273. Greg. Lopez in l. 60. ti. 18. p. 3. Spino de teſtam. tit. de execut. num. 31. Mario Giurba in conſuetud. Meſanenſ. cap. 2. glo. 13. part. 1. núm. 13. ampliatione 4. Gutierrez de tutel. 1. p. c. 1. num. 22. Paulus Montanus de tutel. cap. 31. effectu 5. núm. 7. Ioan. Baptiſta Laderch. de Imola conſil. 36. Rota Genuenſ. 14. Cabedo deciſione 80. part. 2. num. 4. Surdus conſ. 19. à n. 6. & in conſ. 183. num. 48. lib. 2. Ex quibus omnibus, & alijs numeri ſequẽtes eliciuntur.

2 Si res vẽdatur ex neceſsitate officij ſibi incũbẽtis vẽditor non tenetur de euictione, tex. in l. ſi pignora, vbi Bald. & Salycet. ff. de euict. & notat, & decidit Bart. in l. alio, nu. 25. ff. de aliment.

3 legat. quòd executor teſtamentarius vendens rem hæreditariam, & quòd fortius eſt promittens de euictione ſecundùm conſuetudinem loci, non tenetur de euictione, ſed hæres, Tellus Fernandez in l. 32. Taur. num. 6. Matienç. in l. 14. tit. 4. gloſ. 1. numero 33. lib. 5. Recopilat. Cauallinus d. §. 5. nu.

4 62. de euict. Et ſub eodẽ num. inquit: Quòd ſimiliter vendens rem vt tutor, vel curator non tenetur de euictione, l. 1. vbi Bar. Bald. & Salycet. C. credit. euict. pign. non deb. Bart. in l. qui erat, ff. famil. erciſcundæ, Alberic. conſ. 12. num. 9. & reddit rationem Iaſo. in l. à Diuo Pio, §. ſi poſt addictum, nu. 4. ff. de re iudicata; quia officium ſuum nemini damnoſum eſſe debet, l. ſi quis ex conſignatoribus, ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur, cap.

cùm non deceat, de electio. lib. 6. Ioã. de Platea, Angel. Aretin. & Viglius in §. ſi tutor, Inſtit. de inoffic. teſtament. Tiraquel. de retractu lignag. §. 1. gl. 9. num. 266. Menoch. conſ. 58. num. 53. lib. 1. Gutier. de tutel. 1. p. cap. 1. n. 22. & part. 2. cap 13. à numer. 1. Boerius deciſion. 80. Ariſmin. Tepat. var. ſent. tom. 2. titul. 423. de euiction. fol. 862. verb. tutor.

5 Declaratur cõcluſio, quòd euictionis promiſsio facta à tutore in cõtractu geſto cum pupillo, illum non obligat, niſi in contractu valido, & licito, ſecùs ſi illicitus eſſet, & læſus remaneret, vt ſcribit Anton. Gaſpar Theſaur. lib. 3. quæſt. forenſ. 14. in fine, & vltra eum eſt tex. in l. 1. C. de fideiuſ. minor. Oddus de reſtit. in integr. q. 57. n. 47. Cæſar Manento deciſ. Mantuan. 21. num. 35.

6 Et ita vendens coacte, vel aliter cõtrahés ex neceſsitate officij, nõ tenetur ſe obligare de euictione, l. qui hæres erat, 50. ff. famil. erciſc. gloſ. 1. in l. emptori duplum, 31. ff. de euict. Cæſar Manento deciſ. 13. Mantuan. 32. Niſi

7 ad pretij reſtitutionem. Bart. in l. item verberatum, § 1. ff. de reiuendica. Benedict. Capr. regula. 83. nu. 25. Cæſar Manento d. deciſ. 13. num. 33. & n. 46.

8 dicit: Quòd pupillus non obligatur de euictione, quando tutor alienat rem

9 alienam, vel illam diuidit. Et tutor, vel curator in contrahendo non poteſt excedere terminos iuris, vt n. 47. decidit.

10 Pupillus tenetur de euictione pro re vendita, quatenus pretium verſum eſt in eius vtilitatẽ, l. illud, 4. §. ſi impuberis, & ibi Salyc. ff. de euiction. quòd ſi nihil eſt verſum non tenetur, vt decidit Senatus Mantuanus in d. deciſ. 13. num. 48. per text. in l. fin. ff. ſoluto matrimon.

11 Nota, quòd executor teſtamentarius tenetur omnia teſtatoris inſtrumenta circa rem emptori tradere, qua euicta contra hæredem agit emptor, Spino de teſtam. tit. de executoribus, num. 31. quia officij nomine cõtrahẽs executor non tenetur de ſuo, l. 1. & ibi Bart. C. cred. euiction. pign. non deb. l. ſi non ſubſcripſiſti, l. cùm quidam, C. de adminiſtrat. tut. Bart. in l. alio, nu. 25. in fin. ff. de aliment. leg. Ripa in l. 4. num. 10. ff. de re iudic. Rota Auenion. 76. num. 1. Riminal. conſ. 641. nu. 14. & 15. Burſat. conſ. 298. num. 6. Syluanus conſ. 8. ſicut nec executor contractus de euictione tenetur, dict. l. ſi pignora, ff. de euictio. Pappon. conſ. 77. num. 21. Alban. conſ. 20. Socin. conſil. 154. lib. 2. niſi nomine proprio ſe obligaſſet executor, l. procurator, qui pro euictione, ff. de procurat. l. ſi is quem, C. de præd. minor. l. 4. §. in eum, ff. de adminiſtrat. rerum ad ciuitat. pertin. l. ſi creditor, C. ſi tutor. vel curator, l. ſi pupilli, §. 1. ff. de negot. geſt. Bald. cõſ. 333. lib. 5. Gabr. conſ. 71. num. 1. lib. 1. Dec. conſ. 510. à nu. 4. Nata conſ. 641. n. 2. Montan. de tutel. c. 31. effectu 5. n. 7. Mario Giurba in conſuet. Meſſanenſ. c. 2. glo. 13. part. 1. num. 13. ampliat. 4.

12 Ariſmin. Tepat. hanc quæſtionem ampliat in multis caſibus, d. titul 423. de euict. in verb. officialis, & verb. vẽdens, & verb. qui vendidit, & verbo, procurator, & verb. promiſsio, vbi in illis idem procedit.

Sed inde benè inſequitur, an procurator alieno nomine cõtrahẽs obligetur? Partem negatiuã videlicèt procu-

13 ratorem alieno nomine cõtrahentem non obligari, defendunt relati à Bart. in l. ſi ſe non obtulit, num. 2. ff. de re iudicat. & in l. procurator, ff. manda. Paulus de Caſtro in l. 1. §. exercitorem, ff. de exercit. act. & in conſ. 22. numero 2. lib. 1. Dec. conſ. 510. num. 4. qui omnes dicunt communem opinionem.

14 Pro qua ſententia facit primò, text. in l. final. ff. de inſtit. actio. vbi contrahẽs appoſito nomine officij, cenſetur nomine officij, & nõ proprio nomine obligatus: ita Afflict. deciſ. 64. & plures

res Doctores relati in primo nume-
15 ro,ita decidunt. Secundò facit, quòd
qui nõ obligat procuratorem nomine
eius priuato,non ſequitur illius fidem
priuatam,ſed procuratoriam,vel con-
ſtituentis, ergo procurator non ob-
ligatur ciuiliter, nec naturaliter, ar-
gum.tex.in l. cùm amplius, §.hæc na-
tura,ff.de reg.iur.& ſibi debet imputa
ri,qui cum eo cõtrahit, l.qui cum alio,
16 ff.de regul.iur. Tertiò facit,quia con-
tractus agentium,non debet vltra eo-
rum intentionem operari, l.non om-
nis, ff. ſi certum petatur, ſed contra-
hens vt procurator nomine pro-
prio non vult contrahere, vel obli-
gari: ergo nomine proprio non obli-
gatur.
17 Sed contrariam ſententiam (vide-
licet, procuratorem contrahentem
mandato domini efficaciter obligari)
defendunt relati à Iaſone in dict.l.ſi ſe
non obtulit,num.2.& 3.& ibi Angel.
referens,ita Florentiæ fuiſſe iudicatũ.
18 Pro qua ſententia facit,primò, quòd
omnis obligatio in perſonis contrahẽ
tium initium ſumere debet, l.quæcum
que gerimus,ff.de obligat. & actioni-
bus,l.ea,quæ ciuiliter,ff.de acquiren-
do rerum domin.l.ſtipulatio iſta, §.al-
teri,ff.de verborum obligation. l.ſolu
tum,§.per liberam,ff.de pignora.act.
& ideò nec per procuratorem domi-
nus obligari alteri non poteſt.Vnde ſi
obligatio naſcitur ex eo, quòd cõtra-
ctus valet, ipſum procuratorem con-
trahentem obligari neceſſe eſt, & cõ-
19 tra eum dari actio. Secundò facit,
quòd ex contractu procuratoris, ipſi
procuratori acquiritur directa actio,l.
in cauſa,l.procurator, ff.de procurat.
& dominus gerere non poteſt, niſi
priùs mãdatis actionibus,l.ſi procura-
torem,§.ſi liber homo, l.idem, §.ſi
quis alicui,§.fin.l.cùm ſeruus,§.vltim.
ff.mandati.Ergo mutuæ obligationes
inter procuratorem, & alterum con-
trahentem oriuntur, & ipſe procura-
20 tor efficaciter conueniri poterit. Vl-
timò facit text. in d.l.procurator,qui
pro euictione,l.ſeruum Titij,ff.man-
dati,l.1.§.eſt autem,ff.de exercitoria
actione,l.ſi quis mancipijs, §.ſeruum,
ff.de inſtit.action.l.illud,§.impuberis,
ff.de euictionib.l.prior,§.in eum,ff.de
adminiſtr.rer.ad ciuit.pertin. Ex qui-
bus conſtat procuratorem efficaciter
obligari.
21 Sed hanc controuerſiam Doctores
communiter componunt, quòd aut
procurator voluit obligari perſonam
propriam,vel perſonam domini, & v-
troque caſu voluntas eius effectum ha
bet:aut ſimpliciter contrahit; & tunc
ſi ex illo contractu aliqua obligatio
ſibi acquiritur, etiam ipſe manebit
obligatus, vt in ſpecie text.in dicta l.
ſeruum Titij,ff.mandati: aut ex con-
tractu nihil acquiritur procuratori; &
tunc nec ipſe procurator obligatur,
iuxtà text.in dict.l.final ff.de inſtitor.
action. quam diſtinctionem obſeruat
Bart.in l.procurator, qui pro euictio-
ne,Caſtro num.2.Imola num.1.Iaſ.&
Vincent.nu.4.in d.l.ſi ſe non obtulit,
ff.de re iudica.& receptam concordiã
teſtantur Ripa ibidem,nu.11. Socin.
conſ.154.lib.2.Ioan.Baptiſta Lader-
chius de Imola conſ.36.numer.2. pro
qua interpretatione induci ſolet text.
in l.ſolutum,§.per liberã,ff.de pigno-
rat.actione. Sed conuincitur hæc in-
terpretatio communis; quia attenta
ea doctrina dicendum eſt indiſtinctè,
procuratorem teneri ex omni cõtra-
ctu,ex quo mutuæ proficiſcũtur actio-
nes cũ ſemper actio directa procura-
toria acquiratur,l.ſi procurator, ff.de
procurator. Vnde reiecta hac con-
22 cordia verior eſt ſecũda opinio, vide-
licet, procuratorem contrahentem
mandato domini efficaciter obligari,
iuxtà tex.in dict.l.procurator, qui pro
euictione,qui quamuis loquatur eo ca
ſu,quo ſimpliciter contrahit, vt con-
ſtat ex text. in dict. l. ſeruum Titij,
& ex ſimilibus citatis. Neque obſtat
23 text.in dict.l.fin.ff.de inſtit.actione,

cuius fundamento Doctores ſupr.citati priorem opinionem defenderunt. Nam ibi Octauius Terminalis inſtitor nullum contractum celebrauit; quia Gaius Seius non credidit ei pecuniam,ſed menſę nũmulariæ Lutij Titij, nec Terminalis inſtitor promiſit Caio Seio pecuniam illam redditurũ, ſed ad fidem præſtandam dedit cautionem,qua declarauit menſam mille denarios accepiſſe numerandos certa die.Vnde Terminalis nec ex cauſa crediti cõueniri poterit,cũ ipſe nihil acceperit,nec ex verbis epiſtolæ,cum nullam contineant promiſsionem, ſed fidem negotij celebrati cum menſa. Quod inter alios rectè aduertit Bart. in d.l.ſi ſe non obtulit, & Fulgoſ.ibid. quam interpretationem ſequitur Alexand.conſ.28.num.5.lib.6.Socin.cõſil.154.n.2.lib.2.

24 Ampliatur concluſio,quòd contrahens ſuper re ad dominum pertinẽte, licèt ſimpliciter cõtrahat,videtur cõtrahere ſub nomine officij, d.l.final.in princ.l.cùm poſt,§.1.ff.de adminiſtra. tutorum,l.poſt mortem,§.1. & ibi gl. & Bart. ff quando ex facto tut.Bart. in l.pœnæ, §. quamuis,ff.de condict. indeb.Nata conſ.161.numer.7.lib.1. * Gratianus tom.3. diſcept.401.num.
25 35.Secùs autem quoad tertium,quia tertius poteſt ipſum cum quo contraxit tamquam ſibi obligatum conuenire,l.quod Iulianus,§.1.ff.ad Macedonianum,Petrus Surdus conſ.19.nu.9. lib.1.

26 Ampliatur,quando mandatum procuratoris eſt generale ; quo caſu niſi mandati mentio inſeratur contractui, nomine proprio geſtum dicitur,Crot. in l.1.§ nuntiatio,num.29.ff.de noui oper.& ibi Iaſon.numer.4.& in l.poſt dotem,num.73. ff.ſoluto matrimon. Corneus conſ.9.num.8.lib.2.Menoc. lib.3.de præſumpt. præſumpt.39. nu. 18.vbi reſoluit,quòd quoniam procurator contrahit,non expreſſo proprio nomine procuratoris,ſed ſuo nomine proprio præſumitur tantũ contrahere voluiſſe.Et rurſus nu.22.vbi ait, procuratorem habentem mandatum generale ſimpliciter contrahentem præſumi nomine proprio facere:cui accedit ratio,quoniam in actu non intelligitur perſona extrinſeca, l.ſi ita ſtipulatus,§.Chryſogonus, ff.de verborum obligat. Surdus conſ.19 num.7 Cald. Pereira in tractatu de emption.& vendit.cap.7.num.1.vbi ait, quòd hoc caſu poteſt admitti, Bart.& ſequacium ſententia, quæ optima foret concordia,ſi Bart.& Bald.verba illam paterẽtur,quoniam loquuntur, vbi adeſt ſpeciale mandatum. Vera tamen ſententia,& omnino amplectenda,ex Iaſon. in d.§.nuntiatio,num.3. & in d.l.poſt dotem, num.17. & Alciat. in regula 2.præſumpt.24.num.10. Hoc tamen ita temperandum eſt, niſi procurator exponat,quòd rem domini agit,aut alias ſuper re domini contrahat, quoniam hoc caſu,& ſi mandati mentionẽ non faciat, domini tamen negotium gerit,vt voluit Felinus in cap.cum M. de conſtitut.n.2. Alciat.d.præſ.24.nu. 10.Romanus in d.l.ſi poſt dotem,ff.ſoluto matr.Menoch.d.præſ.49. nu.25. Maſcard.tom.3. de probat.cõſ.1234. num.13.

Cæterum Iaſo.in d.l.1. §. numeratio,num.4.ff.de nou.oper.nuntiat.reuocat in dubium,quãdo vtriuſque nominis in cõtractu mentio adiecta eſt, nempè proprij,& procuratorij: & reſoluit procuratorij nomẽ præualere; quoniam aliàs ſuperuacuum foret adiectum,citat gloſ. & Angel. in l.quocumque, ff.de procurator. tunc enim omnia,quæ ſequuntur,vel præcedunt, procuratorio nomine acta præſumuntur,ita voluit Bart. in l.qui ſecuum, ff. verborum obliga.& in d. §.Chryſogonus,colum.fin.Doctores communiter in d.l.poſt dotem, & in d.§.nuntiatio, Ruinus conſ.61.num.34.lib.5. aſſerẽs totum proceſſum procuratorio nomine actum præſumi, ſi ſemel in iudicio expreſ-

expreſſum fuerit ab aliquo, quòd procuratorio nomine gerebat, Felin. in c. cùm M. de conſtit. not. 1. Bald. in dict. l. procurator, qui pro euictione, in fin. ff. de procur. Maſcardus d. cõcl. 1234. num. 19. quod procedit, ſi quis dicat ſe procuratorio nomine facere, ſiuè ſimpliciter faciat mentionem mandati, vel procurationis, latè Tiraquel. de retractu conuent. ad finem, num. 109. Iaſon. in l. ſi fundum per fideicommiſsũ, num. 30 ff. de legat. 1. Ruinus cõſ. 94. nu. 7. lib. 1. vbi poſt Baldum in d. l. procurator. & Salycet. in l. ei, qui, ad fin. C. quod cum eo, vbi inquit, quòd ſi cõtractus habet plures partes, & in vna parte mandati mentio facta ſit, qualificando ipſam obligationem, & in alijs partibus loquatur ſimpliciter, totus contractus intelligitur qualificatus, vt ſic eodem nomine procuratorio omnia acta intelligantur, idem tenuit Hieronym. Gabr. conſ. 71. nu. 2. Paul. Pariſ. conſ. 117. n. 19. lib. 1. Ioſeph. Ludouicus concluſio. 46. ampliation. 11. Maſcardus tom. 3. concl. 1234. nu. 19. Caldas Per. d. cap. 7. de emptione, & vendit.

27 Vnde infertur contrarium fore ſeruandum, quando conſtat contrahentes id egiſſe, vt nomine proprio, non procuratorio eſſet contractus gerendus: eo enim caſu non eſt curandum de nominis procuratorij expreſsione, quoniam demonſtrationis gratia expreſsio facta videtur. Aliter ſemper nomen procuratorium præualet; quia adiectum videtur animo reſtringendi contractum, vt dicatur geſtus nomine domini, niſi demonſtrationis gratia illa adiectio fiat. Plerumque enim ita notarij addere ſolent, compatuit Petrus procurator Ioannis: raro autnumquam, compatuit procurator Ioannis Petrus: nihil autem intereſt, vel procurator dicat ſe nomine meo rem emere, vel pro me, tex. in l. ſi per ignorantiam, C. de condictione indeb. Iaſon. in l. 1. §. nuntiatio, ff. de nou. oper. nuntiat. ante numer. 5. Felinus in d. c. cùm M. num. 1.

28 Additur autem ſatis eſſe in vno ex pluribus capitulis contractus exprimi nomine procuratorio negotium geri, vt in alijs idem repetitũ intelligatur, Iaſon. in l. ſi ita, §. Chriſogonus, ff. de verborum obligation. num. 38. Felin. in dict. cap. cùm M. num. 2. Crotus in l. 1. §. nuntiatio, num. 38. ff. de nou. operis nuntiat. Ioan. Laderchius de Imola conſ. 36. nu. 8. Maſcard. d. conc. 1234. num. 16.

29 Vlterius declaratur, vt prædicta procedant inter dominum, & procuratorem, non verò inter dominum, & vendentem, aut quemlibet alium tertium, aduerſus quos nulla domino cõpetit actio, ac proinde contrahens cũ procuratore alicuius, quem ignorabat habere mandatum, & eſſe procuratorem, poteſt contra ipſum procuratorem, qui ſimpliciter contraxit experiri, tamquam ſibi proprio nomine obligatum, argument. l. ſed Iulianus, § 1. ff. ad Macedonianum, & ita tenet Bart. in l. qui in aliena, §. ſi is, qui putabat, ff. de acquirenda hæred. Cuman. Alexã. & Iaſon. in d. l. poſt dotem, num. 74. & in d. §. nuntiatio, Alciatus in regula 2. præſ. 24. num. 5. Cum iſte tertius ſit in præſumpta ignorantia mandati præcedentis, merito non debet compelli agere contra dominum, cum quo fortè non fuiſſet contractaturus, ſi ſciuiſſet. Corneus conſ. 6. colum. 2. lib. 2. Socin. Senior conſ. 68. colum. penult. lib. 3. Tiraquel. de retract. conuent. ad finẽ, num. 118. Menoch. d. præſumptio. 49. lib. 5. num. 16. Ex quibus re integra agere debet mandans aduerſus procuratorem, vt actiones cedat aduerſus vendentem, non verò aduerſus illum, vt tradat, vt in l. generali, § fin. ff. de vſucap. Alex. conſ. 58. lib. 1. Gregor. Lopez in l. 8. tit. 11. p. 5. glo. fin. Cald. d. c. 7. num. 24.

30 Limitatur, vt non procedat, quando teſtamentarius, vel executor, vel procura-

procurator, qui ad ſimilia iudicantur ſe obligaſſe facta mentione ſuorum hæredum; quia tunc nomine proprio agere præſumitur, ita voluit Bald. in l. ei, qui, C. quod cum eo, Socin. Senior conſ. 154. num. 9. lib. 2. Nam ſi voluiſſet acquirere procuratorio nomine, non recepiſſet pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis, ſed pro hæredibus, & ſucceſſoribus domini, Corneus cōſ. 172. circa 1. & 3. lib. 1. Purpuratus in l. ex conuentione, num. 3. C. de pactis, Beccius conſ. 42. num. 7. & poſt Beroium, Bald. conſuluit Roland. conſ. 64. num. 9. & ſeqq. lib. 4. Don. Garc. Maſtrillus deciſion. Regni Siciliæ, 34. à num. 9. lib. 1.

QVAESTIO LIIII.

An venditor teneatur de euictione eorum, quæ tacitè inſunt?

SVMMARIVM.

1 *Venditor non tenetur de euictione eorum, quæ tacitè inſunt.*

2 *Prædium ſi non eſt liberum, ſed debet ſeruitutem, venditor non tenetur de euictione euicta ſeruitute, ſed actione ex empto.*

3 *Venditor tenetur prædium liberum præſtare ab alijs tamen oneribus; aliàs quin tenetur actione quā to minoris de euictione.*

4 *Intellige de oneribus ordinarijs, non de extraordinarijs.*

5 *Explicatur concluſio, quòd ſi res empta reperiatur habere ſeruitutem, venditor tenetur quanto minoris.*

6 *Venditor promittens dare poſſeſſionem liberam, & poſteà quis vadat per eam, non dicitur libera.*

7 *Venditor vbicumque ſciens non certiorauit emptorem de qualitate rei propter quam res empta minoris eſt tunc emptori ignoranti tenetur ad intereſſe.*

8 *Venditor in cauſis prædictis tenetur ad damna, & intereſſe emptori per eum paſſa.*

9 *Venditor poſt venditionem factā nihil poteſt addere, nec diminuere, ne quid aliud in præiudicium emptoris facere.*

10 *Seruitus rei partem non continet.*

11 *Euictio locum habet euicto vſufructu.*

PAter Molina diſputat. 380. num. 5. tom. 2. de iuſt. & iur. dicit: Si verò ſeruitus alia, ſiuè ruſtica, ſiuè Vrbana euincatur, ita videlicèt, quòd poſtquam res empta eſt, aliquis in ea euincat ſeruitutem, vt itineris, altius tollēdi, aut aliam; tunc ſi is, qui prædium vēdidit, affirmauit illud non habere ſeruitutem, ſaltem, quia dixit eſſe optimum, hoc eſt carere vitio; vel ſciens habere ſeruitutem, id non ſignificauit emptori; poteſt emptor agere de euictione, etiam ad intereſſe, & damna ſubſequuta, ſaltem empti actione, ita habetur in l. 1. §. vēditor, l. Iulianus, in princip. & l. quæro, ff. de action. empt. l. penult. ff. de ſeruit. Additur in dict. l. quæro, quòd ſi venditor in pactū deduxiſſet, ſe nolle teneri de ſeruitute, ſi quam id prædium haberet: ſi tamen ſciebat illud habere aliquām, idque nō expreſſit, nō ſecus teneri actione empti, quàm ſi id in pactum non deduxiſſet, ſed benè aget actione quanto minoris,

noris, aut etiam redhibitoria, ſi rem
non erat empturus cognito eo defe-
ctu. Ratio eſt, quoniam ſeruitus, aut
defectus in quantitate vitia ſunt ob
quæ competunt actiones illæ, quando
nihil dictum eſt ab emptore, & vendi-
tore de ſeruitutibus; quia venditor
ignorabat ſeruitutem habere; tunc
non poterit emptor agere de euictio-
ne, & ſi ſeruitus poſteà euincatur, l. pe
nultima, & ibi gloſſa, ff. de euictioni-
bus, intelligit, quoad damna, & inte-
reſſe ſubſequuta. Poteſt tamen intelli
gi quoad duplam, quæ interdum in
contractu oneroſo promittitur, ſi res
euincatur. Nihilominus agere emptor
poterit actione quanto minoris, vt ſci
licèt, reddatur illi, quantum res illa mi
nùs valet cum hac ſeruitute, non ta-
men redhibitoria, vt in l. quoties, ff. de
ædil. edict. l. ſi quid, ff. de euict. Neque
verum, inquit, eſt, Pater Molina l. 36.
titul. 5. part. 5. concedere redhibito-
riam actionem in re, de qua diſputa-
tur, vt Anton. Gomez tom. 2. var. cap.
2. num. 45. autumat, l. illa loquitur in
quodam alio euentu particulari vitij
occulti.

1 Cauallinus in ſ. 5. numer. 70. de eui
ctionib. dicit, quòd venditor non tene
tur de euictione eorum, quæ tacitè in-
ſunt, l. quoad ſeruitutes, vbi Salycet.
& Baldus, ff. de euictionibus, quòd il-
le, qui vendidit prædium, intelligitur
vendere tale, quale eſt, l. cùm vende-
2 res, ff. de contrahenda emptione. Et
ideò ſi non eſt liberum, ſed debet ſer-
uiturē, euicta ſeruitute, nō actione de
euictione, ſed benè aget actione quā-
to minoris contra venditorem, ſi igno
rabat illam ſeruitutem, dict. l. quoties,
cum gloſſa, ff. de ædilit. edicto. Secùs
ſi ſciebat, l. in vendit. ff. de action. em-
pti, vbi Paul. de Caſtr. Dec. conſ. 483.
numero 18. niſi venditum ſit, vti opti-
mum maximumque eſſet, l. &, l. cùm
fundus, ff. eodem titul. & l. non tantū,
3 ff. de verborum ſignific. Ab alijs tamē
oneribus rem ipſam liberam præſtare
debet venditor, alioquin tenetur quā-
to minoris, l. ſi prædium, C. de euictio-
nibus, Aretin. conſ. 105. Alciatus in d.
4 l. non tantùm. Etſi venditor dixerit
fundum eſſe liberum ab omnibus da-
tijs, intelligitur de extraordinarijs, nō
de ordinarijs; fuit dictum Bald. in l. ſi
fiſtulas, ſ. frumenta, ff. de contrahend.
5 emption. Cremenſ. ſingular. 108. Et
ideò explicatur concluſio, quòd ſi res
vendita reperitur habere ſeruitutem,
venditor tenetur quanto minoris em-
ptor eam emiſſet, atque ad damna, &
intereſſe, per textum in l. quoties, ff. de
ædilit. edict. l. 1. vbi gloſſ. & Bartol. ff.
de actionibus emp. & l. 2. vacua, ff. eo-
dem, Dec. conſ. 483. numero 15. Bar-
nabas Cornazanus deciſione Lucenſi
108. num. 1. vbi per Bartolum in l. ſi
quis fundum, & in l. Iulianus, §. 1. & ibi
etiam Paulus de Caſtro, ff. de action.
6 empt. vbi dicit: Quòd ſi venditor pro-
miſit in inſtrumento poſſeſsionem li-
beram, & poſteà quis vadit per eam,
non dicitur libera, facit text. in l. La-
beo, ff. de contrahenda emption. & in
l. quoad ſeruitutes, ff. de euictionibus.
7 Nam venditor ignorans tenetur quā-
to minoris emptor fuiſſet empturus, ſi
ſciuiſſet, ſecùs ſi venditor ſciuiſſet, ſeu
rem liberam vendidiſſet; quia tunc ad
8 omne intereſſe emptori tenetur. Ca-
ſtr. in dict. l. 1. ſ. venditor, ff. de action.
empr. Alexand. conſ. 63. num. 5. & 9.
lib. 6. & in conſ. 95. num. 2. in fin. lib. 5.
Dec. conſ. 483. nu. 18. Pariſ. conſ. 73.
num. 23. & 24. lib. 3. & ibi ponit ven-
ditorem teneri ad damna emptori,
per textum in l. quod ſi nolit, ſ. Pōpo
nius, ff. de ędil. edict. vbi gl. Cornazan.
d. deciſ. 109. n. 8.

9 Nota, quòd venditor poſt vēditio-
nem perfectam nihil poteſt addere,
nec diminuere, ne quid aliud in præiu-
dicium facere, vt per Bald. in l. fin. C.
de act. empt. Cornazan. d. deciſ. 109.
num. 7.

Hinc denique ad d. l. penul. additur,
10 ſeruitutem rei partem non continere;
quia

quia incorporea eſt, ideoque rei corporeæ partẽ facere natura repugnat; Pars namque rei illa tantùm diffiniri poteſt, quæ ipſi rei cohæret, aliter enim, etſi ad rem expectet, partem nequit facere, quare ſcapham partem nauis non eſſe partem ſcribitur in l. ſcapham, ff. de euictionibus, in l. ſi fundo, 53. ff. eodem, vbi Iuriſconſult. Paulus prædicta interpretatur, vt cum de parte euicta agitur, bonitatis nulla ſit habenda ratio, ſi modò iugera diſtincto pretio empta fuerunt: nam ſi vnico pretio emptus fuit fundus, non pro iugerib⁹ diſtincto bonitatis ratio erit habenda, ſi forſan pars euicta præſtantior fuerit. Et rurſus ſi deterior, l. 1. l. ex mille, 64. verſiculo, pen. ff. de euictionibus. Et intelligitur, quando ea pars fuit euicta pro diuiſo, ſecùs ſi pro indiuiſo, puta ſi ex fundo vendito tertia, vel quarta pars euincatur; tunc enim cum diuiſio debeat fieri æqualiter mali bonique ratione habita, non eſt, cur in euictione bonitatis ſit ponderanda ratio, imputet namque ſibi emptor in diuiſione deceptus, Caldas Pereira dicto cap. 31. num. 58.

11 Tãdem text. in l. ſi ab emptore, 49. ff. de euictionibus, vbi Iuriſconſult. reſpondit emptorem, à quo vſusfructus euincitur, tenebitur venditor illius quãtũ is æſtimabitur, l. ſed ſi quid, l. vaccæ, ff. de euictionibus, vſusfructus enim quaſi pars prædij æſtimabitur, l. 4. ff. de vſufructu, Anton. Gomez dicto cap. 2. num. 45. Pater Molina tomo 2. diſputation. 380. numero 4. Cauallinus de euictionibus, §. 5. numero 74.

QVAESTIO LV.

An emptor agat pro bonitate rei tempore euictionis, vel tempore contractus?

SVMMARIVM:

1 *Authores referuntur, qui de hac quæſtione ſcripſerunt.*

2 *Actio ex empto in cauſa euictionis habet duo capita.*

3 *Caput primum habet reſpectum ad bonitatem, quæ fuit tempore contractus.*

4 *Alterum caput habet reſpectum ad bonitatem, quæ fuit tempore rei euictæ.*

5 *Explicatur ſecundũ caput, in quo actione ex empto nõ agitur ad pretium, ſed ad id, quod intereſt.*

6 *Refertur origo ſtipulationis duplæ.*

7 *Externa augmenta non veniunt in cauſa euictionis.*

8 *Explicantur tex. in l. 1. & tex. in l. bonitatis, ff. de euict.*

9 *Refertur ratio dubitationis, & diſcuſsionis.*

10 *Senatus Neapolitani deciſio refertur.*

11 *Laudatur Aloiſio Ricio, qui ampliat text. in l. bonitatis, ſiuè agatur de euictione ex empto actione, ſiuè ex ſtipulatu.*

12 *In actione ex ſtipulatu clarũ eſt in iure, quòd tempus contractus ſit attendendum ad cognoſcendum rei valorem.*

13 *Ad iuſtitiam, vel iniuſtitiam pretij*

pretij emptionis, & venditionis tẽpus contractus eſt conſiderandum, non anterioris, vel poſterioris tempus.

14 *Limitatur, ſi traditio rei, vel executio negotij conferatur in futurum, non tempus conuentionis, ſed executionis attenditur.*

15 *Cum in æſtimando temporis ratio habeatur, Falcidiæ æſtimatio fit ex tempore mortis.*

16 *Sẽper enim æſtimatio referri debet ad tempus contractus.*

17 *Paraphernalia æſtimantur ex tẽpore traditionis.*

18 *Quanti plurimi æſtimatio quãdo fiat.*

19 *Aeſtimatio fit ex tempore ſolutionis.*

20 *Aeſtimatio fit iuxtà tempus delicti.*

21 *Aeſtimatio fit iuxtà tempus litis cõteſtationis.*

22 *Aeſtimatio fit iuxtà tempus ſententiæ.*

23 *Aeſtimatio fit habita ratione temporis, in quo quis eſt locupletior.*

24 *Aeſtimatio fit ex mora.*

25 *Aeſtimatio fit ex ratihabitione.*

26 *Aeſtimatio fit ex euentu.*

27 *Aeſtimatio fit ex ædibus ruinoſis.*

28 *Aeſtimatio fit ex loco.*

29 *Vendens ad vitam alicuius, quod tempus conſideretur, vt læſio ſit, vel non ſit.*

1 Circa hanc quæſtionem multi ſcripſerunt, Marcus Anton. Peregrin. de fideicommiſsis, art. 52. num. 55. Ioãnes Garcia in cap. 18. à num. 4. de expenſ. Caldas Pereira de emptione, & vendit. cap. 31. num. 40. Scribentes in l. 1. & in l. bonitatis, ff. de euict. Hercules Mareſcot. lib. 2. variar. cap. 79. nu. 5. & 6. Ariſmin. Tepat. tom. 2. var. tit. 423. cap. 9. fol. 861. Afflict. deciſ. 278. num. 3. Gratian. tom. 2. diſcept. 205. n. 38. & 39. Franchis deciſ. 297. Coſta de rata, quæſt. 14. à num. 2. & in praxi cõuentional. parte 2. clauſula 73. numer. 7. & clauſula 78. Vincentius de Anna allegation. 125. num. 21. Petrus Surd. conſ. 52. à numer. 59. Cæſar Manento deciſ. 19. à numer. 92. Ioan. Baptiſta Toro in addit. ad Franciſcum de Ponte de poteſtate Proregis, tit. 4. §. 4. nu. 6. Sempronius Aſcius determinatione Archiepiſcopatus Barenſis, 41. nu. 1. 2. & 3. Cauallin. d. §. 5. num. 86. Farinac. deciſion. 13. & 378. in nouiter nouiſsimis, nu. 1. Ioan. Aloyſio Riccio in collectan. dec. collect. 1495. Magon. deciſ. Florentin. 110. nu. 2. Iul. Cæſar Cheſian. in tract. de pretio, & æſtimation. lib. 2. c. 7. Gratian. tom. 2. diſcept. 361. n. 21. Notare cõuenit, quòd actio
2 ex empto habet duo capita in materia euictionis, ſcilicèt, ad pretium, iſtudq; perpetuum, & naturale huic actioni, & quod in ea ſemper reperitur, neque enim vllo pacto vlla circũſtantia vnquã videtur remiſſum pretium, in cauſa euictionis deniq; eſt perpetuũ, & naturale huic actioni ex empto, vt emptor, qui euictionẽ rei emptæ paſſus eſt, pretiũ à vẽditore cõſequatur. Alterum caput huius actionis eſt nõ naturale, nec perpetuũ, ſed incidẽs, & vt aliqui dicũt caſuale, quòd aliquando incidat, & cõtingat, aliquando verò non, iſtudq; eſt præter pretiũ id quod intereſt rẽ non fuiſſe vẽdicatã, in quo capite inſũt expenſæ, & meliorationes, & augmenta, quibus res facta eſt melior, l. Titius, l. emptorẽ, § fin. ff. de act. empt. l. ſi in vẽditione, l. ea quidem, l. 2. l. ſi plus, ff. de euictio. quæ duo capita appellãtur à multis actione ex ſtipulatu, & actione ex vendito, Sẽpronius Aſcius determi-
3 nation. 41. n. 1. & 2. Illud præterea aduerten-

uertendum eſt circa hæc duo capita, quòd primum caput, ſcilicèt, quòd dirigitur ad pretium, ſemper habet relationem ad bonitatem, & pretiū, quod erat tempore contractus reſpectu eius, quod euictum eſt: ita probant tex. in l. 1. & in l. bonitatis, ff. de euict. Itaque ſi ex re, quæ mille conſtitit dimidium euictum ſit, ex hoc capite quingenteſima poteſt petere euictionem paſſus, non integra mille; quia hoc primum caput certum eſt, & habet ſuam relationem ad tempus antiqui cōtractus, non verò ad tempus euictæ rei, & ita ſunt intelligendæ d. l. 1. & l. bonitatis.

4 Alterum caput huius actionis, quod eſt ad id, quod intereſt emptoris rem emptam non fuiſſe ablatam, & euictā, habet relationem ad tempus euictæ rei, ita à tēpore ſecutæ euictionis intereſſe partis, incipit l. ſi ſterilis, §. per venditorem, ff. de action. empt. Bald. in l. ſi traditio, q. 4. C. eod. Farinac. in deciſ. 15. in nouiter nouiſſimis, n. 2. nō contractus, ideòque patitur diminutionem, & augmentum prout res empta, vel melior, vel deterior facta reperiebatur tempore euictionis, d. l. Titius, l. emptorem, l. euictæ ſi in venditione, l. ſi plus, ff. de euict. l. ſi controuerſia, l. ſi cum quæſtio, l. empti, C. de euict. Aloyſio Riccio in collect. 1495. lib. 5. Hieron. Magon. deciſ. Florentina 110. & iuxtà hoc traditū ſunt concilianda cū d. l. 1. & l. bonitatis, ff. de euiction. Et eſt ſenſus verus ex fundata iuris ratione ad quæ non aduertentes, facilè æmulant, ad hoc ſecundum caput eius, quod intereſt rem non fuiſſe euictam, quod augmētum, & diminutionem recipit, referenda eſt d. l. ſi cum venditor, §. diuiſione, ff. de euictio. de qua eſt ſermo, eaque verba id ſignificant, videlicèt, vt cauſa; hoc eſt, quæ ſuper agrum mota eſt, facti, id eſt, qui factus eſt melioris, aut deterioris, id eſt, melior, aut deterior excedat, aut diminuat finem, id eſt, modum, & quātitatem pretij, quo fuerat æſtimatus tempore diuiſionis, cum enim diuiſio facta ſit bonorum, quæ emptio eſt, l. 1. C. commun. vtriuſque iudicij, facit l. cùm pater, §. hæreditatem, ff. de legatis 2. Iureconſultus diſtinguit euictionis cauſam à vero pretio ſequutus alterum caput euictionis, quod eſt ad id, quod intereſt, quod aliquando maius eſt, aliquando minus, quàm ſit pretiū, & vocatur intereſſe vulgò extrinſecum; illud intereſſe intrinſecum. Ex quibus reſultat verus ſenſus ad omnia iura, quæ dicunt, æſtimationem rei eſſe faciendam reſpectu temporis contractus; quia referenda ſunt ad ſolum pretium, l. Titia 6. ff. de iure dotium, ibi: *Referēdam in hoc tempus, quo in dotem datus eſt.* Et in l. cùm in fundo, §. ſi fundus communis, ff. eodē, ibi: *Tantùm pretij nomine à muliere, quantum dedit ex condemnatione ſocio; quia illud pretium nec recipit augmentum, nec diminutionem, ſed tamen non eſt intelligendum non venire augmentum, & meliorationem.* Ex ſecundo enim capite hæc veniunt, vt eſt dictum: dict. l. Titia, & in dict. l. cùm in fundo, non negant actionem ad augmentum, & meliorationem, quia diuerſa ſunt.

5 Animaduertendum eſt in hoc ſecūdo capite, in quo actione ex empto agitur non ad pretium, ſed ad id, quod intereſt: ita demum teneri vēditorem, ſi emptor expenſas, & meliorationes conſeruare ſibi à vendicante non potuit; tunc enim euictionem paſſus, id à venditore antiquo ſibi conſeruat. Contrarium in caſu contrario decidendum eſt, ſi cum res empta à ſe exigeretur ſciens, prudenſque tradiderit, nihil de his agens; tunc enim ipſa ſua volūtate ſibi nouiſſe comperitur dict. l. Titius, l. idque Iulianum, ff. de actionibus empti, vnde neceſſario illud fatendum eſt, requiri in dict. §. diuiſione, ex fundata iuris ratione: habetur ex his expoſitionem dict. §. diuiſione,

& l. Ti-

& l.Titius, l. idque Iulianum, l.emptorem, l.euicta, l. in venditione, l.ſi plus, cum l. 1. & l.bonitatis.

6 Cum de actione ex empto ſit dictum, ita interpretatur in ſtipulatione duplæ, cum in aliquibus concordent in aliquo verò deſideant. Stipulatio duplæ fuit inueterato vſu, & aſsidua, & antiqua conſuetudine excogitata, & inuenta, & legibus approbata, & poſita loco actionis ex empto ad intereſſe in eadem cauſa euictionis, l.final.ff.de Prætr.ſtipulatione, §.fin. Inſtitut.de verborum obligationibus, idque receptum eſt, quod difficilis eſſet probatio eius, quòd emptoris intereſſe poterat rem eſſe euictam, ſic enim homines illo ſeculo iam cautiores probationem eius, quod intereſt, ſtatim in ipſo contractu prouidebant ſibi interpoſita ſtipulatione duplæ, ſi res, vel pars eius, quam emiſſent, auferretur, vel non traderetur: vnde ſtipulatio duplæ habet id commune cum actione ex empto, quod vtraque habet ſuam vtilitatem circa illud caput primum: nam ſiuè tota res, vel pars euicta ſit, emptor euictionem paſſus ad venditorem reuerſus habet totum pretium, & duplum ipſius loco eius, quod intereſt, vel partem pretij, quæ correſpondeat parti rei euictæ, & duplum, quod quidem ſtipulatum fuit: & in hoc conueniunt apertè, quod verſatur in altero capite euictionis, & actionis ex empto. In eo verò differunt, quia in ſtipulatione duplæ non continetur augmentum, nec decrementum rei externum, quod aliunde rei accidit; ſicuti accidit in actione ex empto: itaque qui agit ex ſtipulatu ad duplam, pretium, aut pretij partem cum duplo accepturus eſt, ex natura ipſius ſtipulationis, quæ interpoſita eſt, quæ cum ſolum de duplo interpoſita ſit, & concepta rei certo pretio venditæ ad alia, de quibus actum non eſt, nempè ad externum augmentum, ſcilicèt, meliorationes, & expenſas, & ſumptus extendi non poteſt: extenditur autem actio ex empto, idque ex natura illius actionis, quæ huiuſmodi augmenta, & acceſsiones cōtinet, ex tex. in l.

7 mille, ff. de euictionibus, vbi apertè acceſsiones, & externa augmenta non veniunt in cauſa euictionis contra reliqua omnia iura; quia ibi de ſtipulatione duplæ agitur, & ita quadrat cum l.Titius, l.emptorem, l.euicta, l.in venditione, l.ſi plus, l.id Iulianum: & niſi ad hæc aduertas nulla erit conciliatio, hactenus patet conciliatio harum legum cum l. 1. & l.bonitatis circa vnũ, & cũ l.ex mille circa alterum, propoſita natura, & vera ratione actionis ex empto, & ſtipulationis duplæ.

8 Dices enim, quorſum de bonitate rei venditæ agitur, deque eius qualitate ſi ad pretium agendum eſt ex hac euictionis natura, & vera, & propria ratione actionis ex empto, ex d. l. 1. & dicta l. bonitatis. Verbi gratia, pone fundum venditum emptori traditum, euictum, conſtat emptorem euictionem paſſum à venditore conſequi non rem, ſed pretium, ex primo capite actionis ex empto, in quo eſt dictum, bonitatem eſſe conſiderandam, quæ fuit tempore contractus, non verò euictionis: diuerſum in ſecundo caſu, quando agitur ad quod intereſt: cum igitur dixerimus dicta l. 1. & dict. l.bonitatem, in primo capite euictionis, ſcilicèt, cum agitur ad pretium, & quantitatem, quæ erat tempore contractus, cum id ſit certum, nempè pretium conuentum, quorſum conſideratur bonitas rei, quæ fuerit tempore contractus, vt in dicta l. 1. & dict. l.bonitatis, ſi res eſſet omnino tradenda ex hac actione ex empto opportunè inueſtiganda eſſet bonitas rei venditæ, vt talis traderetur, qualis tradita eſſet tempore contractus: ſed cum hæc actio competat ad pretium, non ad rem ex primo capite, quorſum rei bonitas

bonitas inueſtigatur, in dict.l.1.& in
9 d.l.bonitatis, cum non ad rem, ſed ad
pretium agatur ex empto,& ex primo
capite:hæc ratio poſcit verum intelle-
ctum ad d.l.1. & d.l.bonitatis,quæ bo
nitatem rei conſiderant tempore cõ-
tractus,cum eius bonitas ex certo, &
conſtituto pretio,certa,& diffinita,&
conſtituta ſit, planè ſi emptor ædes
quingentis emerit aureis,etiamſi mil-
le valeant,idque tempore contractus
euictionem paſſus,ex hoc primo capi-
te à venditore,ſi res euicta ſit,vel non
ſit tradita, ſola quinquaginta actione
ex empto conſequitur, ad pretium e-
nim non ad rem agitur ex hoc capite:
ita omnia iura conſtituunt, quæ plura
ſunt, l.Titius,in fine,verſ.non enim,ff.
de action.empt.l.ſi in venditione, l.ſi
euicta re, l.ſi plus, ff.de euictionibus,
l. ſi perempti, C.de euiction. & ferè
nullum ius eſt,quod dicat de euictione
agi ad rem,ſed ad pretium, & poſteà
ad id,quod intereſt ex ſecundo capite:
idem ex Accurſ. & Scribent.deciſum
eſt in l.cùm ſucceſſores,in fin.C.de eui
ction.licèt pro contraria ſententia ſo-
leat abduci:& hanc opinionem defen-
dit Tiraq.de retractu lign.§.31. nu.3.
quæ cum ita conſtituta ſint, non erat
profecto requirenda bonitas rei ven-
ditæ,quæ tamẽ inueſtigatur in d.l.1.&
l.bonitatis: & hæc eſt alia inueſtiga-
tio, in qua leges illæ mutuò quoque
pugnant.

Sed ad l.1.& l.bonitatis, ita valet
explicatio, vt valor, & æſtimatio, de
qua ibi,fiat ſolũ ad effectũ diſtributio-
nis pretij conuenti inter partem pre-
tij partis euictæ,ponas, venditum fuiſ-
ſet fundũ quingentis,in eo fundo ſunt
plura prædia, ſcilicèt,ſalictũ, oliuetũ,
vinetũ,domus, pratũ, hortus,irrigus,
agerque frumẽtarius, & ſalictũ fundũ
eſt euictũ,emptor euictionẽ paſſus re-
uerſus ad venditorẽ partis euictæ pre-
tiũ exigit bonitatis ſalicti, & vtilitatis
ratio quæritur,quæ fuerit tẽpore con-
tractus,vt vniuerſis quingẽtis diſtribu
tis inter omnes fundi partes vera æſti-
matio,& verũ pretiũ ſalicti conſtitua-
tur,quod emptori ſoluatur:ita conue-
niũt verba d.l.1.ibi: *Quid enim ſi quod
fuit in agro pretioſiſſimũ hoc euictũ eſt,
aut quod fuit in agro viliſſimũ,æſtimabi
tur loci qualitas & ſic erit regreſſus.* hæc
I.C. Addendũ eſt, æſtimationem faciẽ
dã eſſe,quæ fuerat tẽpore contractus,
non euictionis,ex dict.l.bonitatis,ibi:
Proculus rectè putabat, quæ fuiſſet vẽ
ditionis tẽpore,nõ cũ euinceretur. Ha
betur verus ſenſus ad l.1. & l.bonita-
tis,& habetur etiã concordia pluriũ iu
riũ, quæ pertinebãt ad d.§.diuiſione,
vbi adinſtar venditionis natura actio-
nis id exigit, vt frater agens quadam
veluti actione ex empto ad id, quod
intereſt ex ſecũdo capite cauſam agat,
quæ diminuat, vel excedat quantitatẽ
pretij,quod fuit in agro tempore diui-
ſionis factæ. Denique conſequetur ex-
ternum augmentum, & acceſsiones,
expenſas,& meliorationes, quæ conti
nentur in illa actione nomine eius,
quod intereſt, ſaltẽ pro portione, quã
accepiſſe intelligitur à cohęrede.

10 Explicatur meliùs propoſita quæ-
ſtio per Vincent.de Frãch.deciſ.297.
vbi Senatus Neapolitanus clariùs no-
ſtram quæſtionẽ dilucidauit, vbi,quòd
venditor tenetur reſtituere venditori
pretium,quod valebat res tempore ſti
pulationis contractus venditionis,ſci-
licèt,ducat. ſexcentum, nõ obſtante,
quod fundus iuxtà vẽditionem denuo
factam valeret duc. quatuorcentum,
per textum in l.ex mille, §.1.l.bonita-
tis,ff.de euictionibus,per quæ iura ita
concludit Cauallin.§.5. numero 86.
de euictionibus,Boer. deciſ.46. num.
8.vbi dicit: Attendendam eſſe bonita-
tem rei tempore venditionis. Ex ad-
uerſo dicebatur in d.deciſ.quòd erat
inſpiciendum tempus euictionis, ſiuè
res ſit melior,ſiuè deterior,l.euicta re,
la 2.ff.de euictionibus, l. Titius, ff.de
actio-

actionib. empt. Pro ſolutione huius difficultatis iura prædicta hoc modo concordantur, ſcilicet, quòd quando agitur actione ex ſtipulatu, attenditur valor temporis contractus, dict. l. ex mille, §. 1. & dict. l. bonitatis. Quando verò agitur actione ex empto, attenditur tempus euictionis, ſiue res ſit melior, ſiue deterior facta, & procedunt text. in dict. l. euicta re, & in d. l. Titius. Ita iura prædicta concordat gloſ. in d. l. euicta re in verbo emptionis, Odofred. & gloſ. in d. l. Titius in verbo deterior, vbi etiã, Bart. in ſecundo notabili, idem Odofred. in d. l. bonitatis, vbi etiam ponit formam euictionis.

11 Aloyſio Riccio ad l. bonitatis, ff. de euict. in collectanea 1495. dicit, quòd valor rei euictæ iuxta tempus euictionis æſtimabitur, non autem celebrati contractus, cuius concluſionis illa potiſsimum videtur ratio, quoniam ex natura euictionis veniunt damna, & intereſſe, inter quæ computatur amiſsio augmenti valoris prædij euicti, iuxta tex. in l. ſi controuerſia, l. ſi cum quæſtio, l. empti, C. de euict. & iuxta hanc opinionem fuit in Rota Romana reſolutum in vna Placentina, euictionis, 10. Iunij coram Illuſtriſ- * ſimo Blancheto, & ibi etiam dicit, quòd ampliatur concluſio textus, ſiue agatur de euictione actione ex empto ſiue actione ex ſtipulatu in ſpecie promiſsis, vt fuit reſolutum in vna Romana Caſſalis Palazeti, 13. Ianuarij 1589. coram Oriolenſi.

Et clarum eſt etiam in iure, quòd 12 in actione ex ſtipulatu ad cognoſcendum rei valorem tempus conuentionis, ſiue contractus eſt attendendum, l. ſi voluntate, C. de contrah. empt. cap. cum cauſam, cap. cum dilecti de empt. & vendit. l. 56. titul. 5. part. 5. vbi Greg. gloſ. 5. l. 1. tit. 11. lib. 5. Recop. vbi Azebed. num. 12. Matienço, gloſ. 4. nec ex præterita venditione attenditur, l. non intelligitur, §. diui fratres, ff. de iur. fiſci, vbi Doctores Aluar. Valaſc. conſultat. 43. num. 28. Gratianus tom. 3. diſcept. 415. num. 8. vbi circa æſtimationem rerum attenditur tempus contractus, non habita ratione temporis præteriti, Bald. conſ. 410. colu. 2. verſ. 4. lib. 1. Cardinalis Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 15. num. 22. l. Rutillia Pola, ff. de contrah. empt. Cagnol. in l. 2. à num. 223. ff. de reſcind. vendit. & ibi Arias Pinel. 3. part. cap. vlt. num. 15. Petrus Surdus conſ. 151. num. 71. lib. 2. & conſ. 451. num. 33. lib. 3. Rota Auen. decif. 66. n. 2. & 3. Franc. Viuius deciſ. * 436. num. 13 lib. 3. Anton. Gab. lib. 3. * cõmun. opp. de empt. & vendit. conſ. 1. num. 47. Mario Giurba deciſ. 105. à * nu. 2. Farinac. deciſ. 110. nu. 7. & deciſ. * 357. num. 2. tom. 2. criminal. Oſaſchus * deciſ. 41. num. 5. Caputaquenſis deciſ. 264. num. 9. par. 3. Mantica etiam, * lib. 4. tit. 20. num. 51. de tacit. & ambig. conuent. Nata conſ. 353. lib. 2. * nu. 1. vbi dicit, vnde ſuccedit id, quod dicit Bald. in l. 2. C. de reſcind. vend. quòd æſtimatores debent referre ad tempus contractus, c. cum cauſam de empt. & vendition. l. ſi voluntat. C. de reſcind. vend. Ideo ſi facies rei eſſet mutata, puta, quia ibi olim erat terrenum aratorium, nunc ſunt vites, vel ibi olim erat incultum, nunc cultum, vel è contra, non procederet teſtificatio æſtimatorum, quia quod oculus non videt teſtificari non poteſt, & eorum debet eſſe teſtimonium, non iudicium: & Bal. ſequitur Imola in dict. cap. cum cauſam. Idem dicit Paul. de Caſtro in l. 2. referens quod Angel. dicit, quòd modus traditus per Bart. ad prouandum valorem rei per æſtimatores non valet obolũ: quia æſtimatores exiſtimabunt rem ſecũdum pretium hodierni temporis, quod non ſufficit, cùm debeat probari pretium, quod erat tempore venditionis. Sed Paul. de Caſtr.

dixit, quòd iſte modus probandi valorem valet: quando ex præſenti tempore præſumitur in præteritũ, niſi eſſet breue ſpacium, nec apparet aliqua cauſa extrinſeca mutans pretium, per ea, quæ notat Cyn. in l. ſi minorem, C. de in integ. reſtit. iſtud meliùs explicat Caſtro in dict. l. 2. vbi in effectu conculdit, quòd ex ſolo tempore non eſt dicendum variationem pretij contingere, niſi accedat extrinſecùs alia cauſa, puta guerra, vel pax, & tũc erit arbitrio iudicis diſcernere, an probatio quæ fit de valore præſenti ſufficiat quoad præteritum. Quando autem interueniſſet longi temporis diſtantia, puta decennium, vel vltrà, prædicta probatio non ſufficeret, etiã ſi nulla exterior cauſa probaretur, Nata dict. conſ. 353. num. 2.

Limitatur præcedens concluſio, quando traditio rei, vel executio ne-
13 gotij conferatur in futurum, non attenditur tempus conuentionis, ſed executionis, Abbas in cap. in ciuitate de vſur. num. 3. Decius conſ. 111. per textum in cap. ſuggeſtum de decimis, Iaſon in l. quominus in 22. quæſt. ff. de fluminibus, Iaſ. Alex. in l. vinum, ff. ſi certum petatur, vbi in ſpecie notat Rubeus, num. 133. ibi Pinel. in d. cap. vlt. num. 16. Seraphinus de priuilegijs iuramenti priuileg. 83. num. 95.

Confirmatur dicta concluſio, quòd
14 valor rei, & eius æſtimatio inſpiciatur tẽpore contractus, iuxta d. l. ſi voluntate, & præter allegatos affirmat Rodoanus de rebus Eccleſiæ alien. vel non, q. 20. cap. ad aures, eodẽ tit. Sempronius Aſcius determinat. Archiepiſcop. Barenſis 90. à num. 1. & 4.
★ Ant. Theſaur. deciſ. 239. num. 4. Ant. Gom. tom. 2. cap. 2. n. 22. Ceuall. tom. 2. cõm. opp. q. 763. Dec. Cameral. 134.
* num. 18. Gratian. tom. 3. diſcept. 461.
* n. 2. vbi Romana Rota decidit, quòd in rebus immobilibus verior eſt opinio, vt non requiratur probatio anterioris, vel poſterioris tẽporis, ſed ſolũ ſufficiat inſpici tempus cõuentionis, Oſaſcus d. deciſ. 41. nu. 5. latè Syluestr. conſ. 49. n. 10. Pariſius conſ. 16. n. 83. lib. 2. Cephal. conſ. 403. nu. 42. lib. 3. Aymon Crauet. conſ. 114. nu. 16. Menoch. conſ. 358. n. 13. lib. 4. & quòd ſolùm in rebus immobilibus teſtes debeant deponere per plures dies antè, vel pòſt, voluit etiã Valaſcus conſult. 43. nu. 28. Rebuff. in l. vnic. in gloſ. in verb. ſubtilitatem, nu. 31. & 43. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt.

In æſtimando cuius temporis ratio habeatur, quæſtio eſt.

15 Doctores in l. vinum, ff. ſi certũ petatur per l. cũ res legata eſt, ff. de leg. 1. & in l. quæſitum eſt, §. cum hæres, gloſ. verbo conteſtabitur, ff. de leg. 1. & an requiratur interpellatio, eaque iudicialis cum litis conteſtatione, & quæ differentia ſit inter contractus bonæ fidei, & ſtricti iuris, neque enim vna regula dari poteſt ad perpendiculum, quæ deſeruiat omnibus caſibus, imperitéque eſſet velle eam exquirere, quemadmodum imperiti medici vno collirio omnes oculos ſanare.

In imponenda ratione legis Falcidiæ æſtimatio refertur ad tẽpus mortis, vel in imponenda ratione legis
16 Falcidiæ omne æs alienum deducitur etiam quod ipſi hæredi tempore mortis debitum fuerit, quamuis aditione hæreditatis confuſæ ſint actiones, & omnia legata ad contributionem dodrantis pro rata cuiuſque temporis reuocantur ob hanc cauſam, gloſ. in l. ſi hæres, ff. ad l. Falcid. verb. deciſione ait, non proficere legatarijs tranſactionem cum creditoribus hæreditarijs: nam hæres erat non ſoluendo tempore mortis, caſus eſt l. teſtator filium, ff. de leg. 2. in §. qui indiuiſam vbi æſtimatio refertur ad tempus mortis, quamuis enim teſtamenti tempore eſſet minor, augetur tamen poſteà ex veriſimili mente teſtatoris. Iulius Cæſar Cluſianus lib. 2. cap. 7.

de

de pretio,& æſtimatione,per Calienſem in tract.de ſocietate,cap.16.poſt num.95.de fideicommiſſo, deberi capitale,& lucra facta poſt mortem teſtatoris,l. in fideicommiſſariam, ff.ad Trebellian. de æſtimandis rebus ſubiectis fideicommiſſo æris alieni cauſa alienatis, Menoch. conſ.245.num. 11.lib.5.& l. his verbis, ff. de leg. 3. verb.quæ mortis tempore. In ſocietate æſtimatio ad tempus cõtractus refertur,l.nam Seruius,§. ſi viuo, ff. negot.geſt.gloſ.in l. verum, §. in hæredem, ff. pro ſocio,communiter recepta, Oſaſchus deciſ. 76. num.3. & de * eo,qui feudum conceſsit recepto pretio,ita vt poſſet ſe liberare per cõtracambium: illud enim æſtimandũ iuxta tempus contractus in l. Titia in fin. ff.de iure dotium in l.ſi hominem certum,ff.mandati,cumque ęſtimatio debeatur iure obligationis, inſpicitur tempus contractus,alias tempus moræ.l.continuus,§.cum quis,ff.de verb. oblig.l.fundum Cornelianum, ff. de nouat.Rota Peruſina 53. nu.13. Car- * dinalis Mantica de coniectur. vltim. volunt.lib.7.tit.8.nu.13. Bal. Nouel. de dote,par. 8.pag.18. Neguſant. de pign.2.memb.par.5.num.9.

17 In paraphernis æſtimatis, vt dominium transferatur fit æſtimatio temporis,quo pereũt, ſin minus traditionis, Ioann.Lupus de Palatios Rubeos in cap.per veſtras,§.11.verſ.intellige, n.11.verbo ex quo,de donationib.int. vir.& vxor.l. bonitatis,ibi:Bonitatis æſtimationem faciendam cum euincitur,quæ fuiſſet venditionis tempore,ff.de euict.

18 Quandoque in æſtimando habetur ratio tẽporis, quo res plurimi fit eo anno, in quo debebatur, vt ex primo capite legis Aquiliæ, ex tertio capite infra triginta dies: in qua Aquilia venit omnis vtilitas, quæ ex re perempta percipi potuiſſet, quæque intra annum rem pretioſiorem facere poterant ſecũdum valorem communem;§.pen.inſtit.de.l.Aquil.Hoc autẽ quod dicitur de æſtimatione quãti plurimi habet locum cum pretium creuit: nam ſi non creuit æſtimatio refertur ad aliud pro varietate negotiorum, Rota Gueneuæ deciſ. 173. * de eo qui ob merces non traditas fuit condemnatus ad intereſſe lucri ceſſantis, damni emergentis, & expenſas, & deciſ.211. de eo, qui oleas, * non tradidit ſuo tempore, quamuis allegaret ſe promiſiſſe oleas non dum natas, & hanc promiſsionem non valere, cap. in ciuitate de vſuris.

19 Quandoque habetur ratio temporis in ſolutione,l.ſtipulatus ſum te, ff. de verb. obligat. cap. ſi quis clericus, 14.quæſt.4. verb.decretum, qui loco pecuniæ recepturus eſt frumentum,recipere debet pretio quo valet tempore ſolutionis,ſi pretium eſt definitum: ſecus ſi æſtimabitur quanti valet tempore petitionis. In mutuo æſtimatio fit ex loco ſolutionis, ſi de eo liquet;ſin loci,vbi petitur: petitur autem in foro rei,l.2.C.de iuriſ.omn. iudic. nulla habita ratione perſonæ emptoris, aut venditoris, Maſcard. tom.3. concluſ.1396. num.18.& anteà concluſ.658. num.3.

20 Quandoque etiã fit æſtimatio delicti in actione rerum amotarũ, l.rerũ, ff.rer.amotar.ſic in furto,l. quamuis, ff.de furtis,hoc ita ſi poſt tẽpus delicti res non ſit effecta melior, vt locus ſit regulæ præcipientis,in delictis habẽdam rationem quanti plurimi: nec enim continuatione delicti, vt furti, ſit melior conditio furis,l. inficiando, §. infans, ff. de furtis, l. in re furtiua, ff.de furtis. Si ex cauſa furtiua res condicatur,cuius temporis æſtimatio fiat quæritur? & placet quo plurimi, ſicut etiam in affini iudicio rerũ amotarum, & in emptione (liceat repetere, vt addam) l. ratio poſſeſsionis,ff.de act.empt.verb.ſi per vẽditorẽ vini mora,&c.nec diſtinguitur vtrũ

eodem modo peritura eſſet, niſi cum quis iuſtam cauſam litigandi habet, gloſ.in l. cum res legata, §. fin. verb. vendere, ff.de legat.1. Cagnolus in l. vinum, num.22. ff. ſi certum petatur, & in locatione, §. ſed addes, Inſtit.locat. & in æſtimatione iniuriarum, l. iniuriarum æſtimatio, ff. de iniurijs.

21 Si quis omiſſa actione bonæ fidei certi condictione agat, quæ concurrit cum omni actione, qua certum petimus, non veniunt fructus à die moræ prout in bonæ fidei iudicijs ſolet, ſed à die litis conteſtatæ, cum condictio certi ſit actio ſtricti iuris, naturamque propriam retineat, gloſ.in § actionum, Inſtit.de act. l.cum filius, § penult. ff. de leg. 2. Bald. in l. 1. §. hæc actio, ff. ſi quis teſtam. lib. Alciat. in l. certi condictio, verb. ex omni cauſa, ff. ſi certum petatur, num. 30. l. quod autem, ff. de donat. inter vir. idemq; ait, ſi maritus vxori pecuniam donauit ex qua prædia comparauit, quæ hodie viliſsima ſunt, litis conteſtatæ temporis æſtimantur: planè ſi magni pretij prædia ſunt, ſumma numerata erit reſtituenda, non etiam vſuræ pretij.

22 Quandoquè in æſtimationibus habetur ratio temporis, in quo ſententia fertur, gloſ.in l. 2. ver. quanti, ff. vino, trit. oleo. An verò ſentētiæ, vel mortis patris, ſiue potius delicti, ſiue accuſationis tempus ſpectandum ſit in legitima ob delictum fiſco debita calculo facto deducenda ex facultatibus patris, Nellus de bannitis par.2. pag.35. Iaſ. in Auth.nouiſsima, C.de inoffi. teſtamento, Salyc. in l. ſcimus, §.repletionem, eod.tit. Greg. Lop.ad tempus mortis, gloſ.in l.17. tit.1. p.6. l.cum quæritur, C. de inoffic.teſtam. debita filio ob delictum patris ſecundum tempus delicti vnà cum fructibus, Boſsius in prax.tit.de bonor. publicat. num.7. & in eius æſtimatione feminæ excluſæ à ſtatuto faciunt partem in alijs ciuitatibus, ſecus etiam in alijs, quibus ad hoc habentur, ac ſi nō eſſent in rerum natura.

23 Quandoque inſpicitur tēpus, in quo quis factus eſt locupletior, l. 1. ff. de petitione hæreditatis, quandoque inſpicitur tēpus rei liquidandæ, Afflict. deciſ.205. quod idem eſt ac ſi diceretur, ſententiæ tempus, l.3. §. in hac, ff. commodati, etſi liquidatio fiat quandoque poſt ſententiam, Mandellus conſ.182.num.39.

24 Inſpicitur etiam quandoque tempus moræ, ſiue in quo aliquid fieri debuit, l.ita ſtipulatus ſum te, ff.de verb. oblig. l. qui autē nouo, ff. ſi quis caut. verb. illud tenendum æſtimationem intereſſe referri ad illud tempus, quo quis ſiſti debuit, non quo agitur, quāuis deſierit eius intereſſe, l.ſciendum, ff.de ædilit. edict. Sciendum eſt hæc omnia præſtari, ſi ante iudicium facta ſint, poſteà verò tam fructus quàm id quod deterior factus eſt cæteraque veniunt, l.ex die, ff. de vi, & vi armata, ex die quo quis deiectus eſt fructuum ratio habetur, quamuis in cæteris interdictis ex quo edita ſunt, non retro computentur, l. 1. ff. de vſur. vbi latior fauore pupillorum interpretatio facta eſt, vt vſuræ præſtentur, ſiue iudex accipiatur, ſiue ſine iudice tutela reſtituatur, & l. 1. & in fideicommiſſo, ff. eodem; vbi certè poſt rem iudicatam tempus immune eſt à fructibus dependendis, quia eſt in poteſtate actoris iudicatum exigere, l. pactum, ff.de vſur.

25 Interdum inſpicitur tempus, quo quis ratum habet id, quod geſtum eſt; exemplum de fratre, qui emit communi nomine cum promiſſione de rato: tenetur ratificatione ſequuta partem cum fructibus reſtituere, neque interuſuria poteſt à fratre exigere, qui non fuit in mora, Nata conſil. 363. numero 22. lib.2. Bal. in tract. de duob. fratrib. num.28.

Inter-

26 Interdum euentus docet, quomodo faciẽda ſit æſtimatio, vt in frumẽto, quod quis in herba depaſtus eſt, & in re de qua lis eſt, Alex. conſ. 42. lib. 1. num. 11. Purpurat. conſ. 332. Menoch. conſ. 603. num. 27. lib. 7. l. qui res ſuas obligauit. ff. de ſolut. l. ſeruus legatus in fuga, §. ſi Titius, ff. de legat. 1.

27 In æſtimando damno ab ædibus ruinoſis habetur ratio quandoque temporis, quo quis miſſus eſt in poſſeſsionem, quandoque temporis quo iudex decreuit mittendum, ſi forte per aduerſariũ ſtetit, quominus mitteretur, l. ſi finita, §. illud quæritur, ff. de damno infecto, & l. ſi quis miſſum, ff. eodem, alienato verò prædio iudex æſtimabit omne quodcumque ante iudicium contingit.

28 Interdum habetur ratio loci, vt in arbitrarijs, l. centum Capuæ, ff. de eo quod certo loco, Bar. in l. 7. de erogatione milit. anno. l. 4. ff. de condict. triticar.

De hac quæſtione, an habeatur ratio temporis in emente rem ad vitam vendẽtis, vel è contra, multi tractant, & eſt caſus multum contingens. Salycet. & ferè omnes in l. de fideicommiſſo, C. de tranſact. Angel. in l. ſi pater, num. 2. & Paul. de Caſtro, C. de inofficio teſtamento, Oldrad. conſ. 207. Bald. conſ. 332. lib. 1. Ioannes Lupus de vſuris in cap. nauiganti, §. 2. num. 96. de vſur. Auendan. de cenſib. cap. 21. & 33. Ceuallos quæſt. 80. Molina lib. 1. cap. 19. num. 42. de primog. Marcus Anton. in prax. Neapolitana, cap. 15. num. 8. & 9. Afin. de execut. §. 7. cap. 192. Surd. conſ. 162. num. 35. lib. 2. & conſ. 488. num. 34. lib. 4. Carroz. decif. 131. Andreas Gail lib. 2. obſeruat. 8. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18. par. 3. à num. 101. Nata conſ. 498. num. 13. Surd. de aliment. tit. 9. quæſt. 11. & deciſ. 298. num. 29. Coſta de facti ſcientia inſpect. 46. num. 2. & de rata, quæſt. 1. Capit. deciſ. 159. nu. 16. Dec. conſ. 153. Gratianus tom. 4. diſcept. 756. Bald. in l. ſi ea pactione, C. de vſuris, & in dict. l. ſi pater puellæ, C. de inoffic. teſtam. vbi Iaſ. & Caſtro, & ſubdit Bald. quod ſi contrahens eſt adeo iuuenis, quòd veriſimiliter poterat tanto tempore viuere, extinxiſſet non ſolum capitale, ſed etiã alias pecũnias, tunc in foro conſcientiæ tenetur reddere quod vltra recepit, Dec. in dict. l. de fideicommiſſo, col. fin. verſ. ſecũda cõcluſio, Surd. dict. priuil. 11. num. 20. & infert num. 21. quòd vt cognoſcatur, an adſit læſio, vel non in ſimili contractu, quòd ratio dubij euentus admittitur ſolum, quando eadẽ ſpes lucri, & damni eſt ab vtraq; parte æqualis, aliàs ſi in contingentia facti dubium eſſet ab vna parte tantùm, contractus non eſſet licitus, vt bene conſiderat Aretinus, in dict. l. de fideicommiſſo, & plura congerit circa hoc Stephanus Gratianus dict. diſcept. 756. num. 27.

QVAESTIO LVI.

An euictioni ſit locus quando res euincitur iudicio poſſeſſorio?

SVMMARIVM.

1 *Euictioni an locus ſit, quando res eſt euicta iudicio poſſeſſorio.*

2 *Euictioni vt ſit locus requiritur, quòd appareat ſententiam latam fuiſſe ſuper proprietate.*

3 *Actio ex empto de euictione, & actio empti ad traditionem, quid inter ſe differant.*

4 *In lite ſuper poſſeſſorio admit-*
* *titur authoris laudatio aduerſus quem agitur de euictione, & quo modo id procedat, & num. 5.*
6 *Venditor in re tradenda debet praſtare emptori, vt in lite de poſſeſſione potior ſit.*

QVæſtionem hanc tetigerunt Bar. & Doct. in l. 2. ff. de act. empt. Bartholomęus Cœpola cautela 97. num. 2. Gaſpar Cauallin. §. 3. num. 152. & §. 4. num. 44. de euict. Hercules Mareſc. lib. 2. variar. reſol. cap. 79. num. 1. Ludouicus Rodolfinus in voto vnic. num. 51. poſt tract. de abſolut. poteſt. Princip. Maſcard. tom. 2. de probat. concluſ. 614. num. 7. & nos diximus quæſt. 13. num. 117. quaſi per tranſennam. In hac quæſtione ceſſat euictio ſecundum aliquos, quando
1 auocatur ſola poſſeſſio, ſiue poſſeſſorio iudicio, ſiue reali, vt actione hypothecaria, vel Saluiano interdicto, tradit Cauallin. in dict. §. 3. num. 152. vbi poſt Bar. Bald. Socin. & alios docet, quòd ſi fundus euincatur iure poſſeſsionis, nō autem iure dominij, nō poteſt emptor agere de euictione, ſed debet agere primęua actione ex empto ad traditionē, quaſi res non fuerit tradita, hoc probat Maſcard. vbi ſup. n. 6. & 7. vbi ait, quòd, vt euictioni locus ſit, requiritur, quòd appareat ſententiā fuiſſe latam ſuper pro-
2 prietate rei euictæ, ſecus ſi tantū ſuper poſſeſsione, etenim tunc nō poſſet emptor agere de euictione licèt poſſet agere contra vēditorem ad rei traditionem; ita reſoluit etiam Alex. Trentacinq. lib. 3. var. reſol. de empt. & vendit. reſolut. 4. n. 15. & probatur in l. datio, & ibi gloſ. & ibi notat Bar. ff. de act. empt. & Bal. in l. 1. C. de peric. & cōmod. rei venditæ, Aretin. in l. ſi aliquam, ff. de acq. poſſ. num. 2. Se-
* raphinus Oliuarius deciſ. 671. num. 6.

Quid autem interſit inter vtranq; actionem? id vel ex eo maximè con-
3 ſtat, quòd actione ex empto de euictione non tantum pretium, ſed & intereſſe; & ſumptus litis conſequitur, l. ſi cū queſtio, C. de euict. l. euicta, ff. de euict. actione verò empti ad traditionem rei venditæ id tantum conſequitur, vt res tradatur, vel quanti rem habere intereſt, l. 1. ff. de action. empt.

Contrariam, & veriorem ſententiam tenendam eſſe exiſtimo, ex tex. in l. 3. & l. ex empto, §. idem Neratius, ff. de act. empt. vbi Vlpianus, ex ſententia Iuliani, dicit rem non videri traditam, ſi ſuperior in poſſeſsione emptor futurus non ſit, ideoque agendum ex empto: ſi hoc non præſtetur, In lite etiam ſuper ſola poſſeſſione rei mota admittitur authoris
4 laudatio, aduerſus quem agitur de euictione, vt teſtatur iudicatum fuiſſe Ioannes Griuellus in Senatu Dolano deciſ. 117. nu. 4. adhibita diſtinctione, quam adfert Bald. in l. emptor, num. 7. C. de euict. vbi ait aduertendum eſſe, an emptor conueniatur poſſeſſorio ex proprio facto, *
5 an verò ex facto proprio, an verò ex facto authoris, vt primo caſu non ſit locus euictioni, ſibi enim imputet ſi ſuo facto à poſſeſsione cecidit. Secundo verò caſu ſic: noſtram ſententiam tenuit, & ſequutus fuit Ludouicus Rodolfinus dict. voto, vnic. num. 51. vbi ait, quod etiam verius, quòd actio de euictione competit, quamuis euicta fuerit ſola poſſeſsio, qui citat Carolum Ruinum in conſ. 146. ſub num. 5. lib. 4. Cœpol. in conſ. 117. num. 2. Seraphin. Oliuarius Romanæ Rotæ Auditor, dict. deciſ. 671. num. 7. *
Vbi deciſum teſtatur, quando ſola poſſeſsio euicta eſt, veniunt damna, & intereſſe euictionis, ex Baldus, & Salyceto in l. 1. C. de pericul. & commod. rei vendit. Rimi. nald. conſil. 405. numero 30. lib. 2.

Stepha-

Digitized by Google

Stephanus Gratianus tomo 2. diſcept.forenſi 22. nu.5. & diſcep.950. num. 18. tom. 5. Seraphinus deciſ. 671.num.7.Rota diuerſor. deciſ.77. num. 4. part.2. Alexand. Ludouiſius deciſ.88. num. 5. & ibi additio, vbi aiunt, Rotam tenuiſſe, ſcilicet, quòd nec de aliqua euictione conſtat, cum non appareat fuiſſe ablatam poſſeſſionem, aut proprietatem. Petrus Surdus deciſ.22.num.6. & 7. vbi probat ex Caſtr. in dict. l. emptorem, §. idem, Nerarius, ff. de act. empt. & in l. datio eod. Auguſtin. Beròus conſ.158. numero 54. lib. 1. dicitur enim res euicta quando poſſeſſori eſt ablata, ex Surd. qui allegat, l. ſi ſeruus venditus, §. 1. l. habere licere, ff. de euict. Aymon Craueta conſ. 682. num.6. volumine 4. ſecundum quam ſententiam veriorem, iudicauit Senatus Dolanus à 9. de Nouembre anno 1604. vt refert Ioannes Griuellus dict. deciſ. 117. & reſoluit Hercules Mareſcotus Bononienſis lib.2. variar. reſolut.cap.79. num. 3. & 4. Vbi dicit, quòd antequam poſſeſsio auocetur non poteſt agi de euictione, ſed ſolùm ad intereſſe: & ita loquitur textus in l. ſeruus quem, §. ſi ſciens, ff. de actionibus empti.

QVAESTIO LVII.

An de euictione agatur pendente controuerſia rei?

SVMMARIVM.

1 *Refertur Gaſpar Cauallinus.*

2 *Concluſio iuris eſt, quòd pendẽte controuerſia rei non currit tempus.*

3 *Tempus retractus non currit, dum res eſt in controuerſia inter empt. & vendit.*

4 *Beneficio controuerſo non currit tempus promouendi ad Sacerdotium.*

5 *Tempus eligendi non currit pendẽte lite ſuper eligendi.*

6 *Vaſſallus non eſt in mora petendi inueſtituram, ſi patiatur feudi controuerſiam.*

7 *Quid ſit quando adeſt ſtatutum in retractu, quòd currat tempus ignorantibus, minoribus, & abſentibus.*

8 *Tempus querellæ non currit pendenti nullitate teſtamenti.*

9 *Nec pendente nullitate ſententiæ appellandi tempus non currit.*

10 *Pendente lite ſuper admittendis, vel non admittendis articulis non currit tempus.*

11 *Tempus probationum non currit durante concordia partium.*

1 GAſpar Cauallin. in §. 5. numero 87. dicit, quòd emptor non cogitur interim pendente controuerſia agere, ſed poſtquam res eſt euicta, Bal. d. cõſ. 3. & conſ. 23. lib. 1. Francif. Marcus deciſ. 584. & hoc declarat, niſi venditor rem defendat, l. ſi plus, §. mota, ff. de euict. & poſtquam res eſt euicta per ſententiam poteſt purgari mora in caſu euictionis, vt in l. fideiuſſor cum ibi notat. ff. de doli except. Rip. in l. inſulam. num.72. ff. de verb.oblig. Corneus conſ. 149. nu.8.

lib.4.Sigiſmundus Scatia de cõmerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 275. Iaſ. in §. ſed iſte, num. 61. & 62. Inſtit. de act. Tiraq. de retract. Lign. §. 1. gloſ. 10. num. 36. Matienç. in l. 7. tit. 11. gloſ. 10. num. 21. lib. 5. Recop. l. 8. tit. 29.
2 par. 3. Concluſio iuris firma eſt, quòd pendente controuerſia non currit tẽpus, l. contra maiores, C. de inoffi. teſtam. l. 4. tit. 8. par. 6. Anton. Pichard. in §. qui autem, Inſtit. de ſuſpect. tut.

Nec etiam currit tempus legis, vel
3 ſtatuti, quando in cauſa retractus ſuboritur controuerſia inter emptorem, & venditorem forte ſuper traditione rei venditæ, quia venditor negat, aut aliter impugnat venditionem, & interim labitur tempus retractus, an conſanguineus admittatur ad retractum poſt tempus finitæ controuerſiæ, quod admitti debet, quoniam non dicitur ſcire alienatam rem fuiſſe ante exitum litis, argum. l. quamdiù, C. qui admitti, tenet Petr. de Bellap. Cyn. Bald. & Salycet. in dict. l. contra maiores. Collect. in cap. conſtitutus, colum. pen. Bellam. colu. 10. de reſtit. in integ. Maſuer. in tit. de retract. colum vlt. Matienç. in dict. l. 7. tit. 11. gloſ. 6. num. 2. lib. 5. Recop.

Facit etiam text. in cap. commiſſa,
4 vbi gloſ. in verb. pacificam, & Doct. de electione, lib. 6. vbi tempus anni præſtitum ad promotionem Ordinis Sacerdotalis ei, qui beneficium curatum obtinuit, non currit quamdiu lis ab initio pendet ſuper huiuſmodi beneficio. Idem etiam valet, quod tradunt Hoſtienſ. Ioan. Andr. Abb. in cap. quoniam de iurepatronatus, quòd pendente lite ſuper poteſtate
5 eligendi non currit tempus præfixum electioni faciendæ: & probatur per cap. 2. de integ. reſtit. quamuis ſecus ſit, ſi lis ſit ſuper iurepatronatus, per dict. cap. quoniam, cap. eam te, cap. cum propter, de iurepatronatus.

Idem quoquè in vaſſallo, qui non
6 eſt in mora petendi inueſtituram, quamdiu patitur controuerſiam feudi ab alio, qui ipſum feudum occupat. Guill. Cun. Bald. Salycet. Fulg. Raphael. Cuman. Caſtro in l. ſolemnibus, C. de reivendicat. Bald. Iacob. Aluar. Cardin. Alex. in cap. 1. quæ fuit cauſa benefi. amit. in vſib. feud. per d. l. quamdiu, Ancarr. conſ. 174. colum. vlt. Bertrand. conſ. 104. nu. 6. lib. 2. & in conſ. 15. nu. 3. lib. 4. Guid. Pap. deciſ. 165. Brun. conſ. 28.

Verùm quantum ad retractum, l. 7.
7 tit. 11. lib. 5. nouæ Recop. determinat, quòd tempus retractus currat minoribus, & abſentibus, & alijs impeditis, quod etiam voluit Tiraq. dict. gloſ. 10. num. 39. Vbi dicit, quòd ſi controuerſia à tertio fuerit mota non impedire curſum retractus, ſed cùm præcedens ſermo fuerit, cum controuerſia ſit inter emptorem, & venditorem, & aliũ extraneum contendentem rem ſuam eſſe, & eam vendicantem; tandem conſanguineus ſuccubuit, & tempus ſtatuti labitur, an intra tempus finitæ controuerſiæ poterit conſanguineus vti iure retractus? Ioan. Faber. nuncupatim, in dict. l. contra maiores, & in §. qui autem Inſtit. de excuſat. tut. & vtrobique dicit eum eſſe admittendum: & eſt caſus in dict. l. contra ma-
8 iores, vbi quæſtione nullitatis teſtamenti pendente non currit tempus querellæ: ex quo notant Iacob. Aretin. Cyn. & Alberic. Caſtro, & omnes, quòd pendente quæſtione nullitatis ſententiæ non currit tempus appellandi, quod voluerunt Aretin. Bart. Alberic. in dict. l. quamdiu, Bald. &
9 relati in l. qui teſtamento, ff. de excuſat. tut. Bart. in l. expreſsim, ff. de appellat. & in l. 1. C. quando prouocare non eſt neceſſe, Hippol. de Marſi. ſingul. 152. Sigiſmund. Scatia de appell. quæſt. 12. num. 163.

10 Nec vtiquè pendente lite currit tempus ſuper admittendis, vel non admittendis articulis, aut etiam alia dilatio currit data producendis teſtibus

bus Specul.tit.de dilat.§.vlt. per dict. l.contra maiores ſequitur, Bald. in l. quamdiu,ff.de acquir. hæredit. & in l.intra vtile, ff. de minoribus. Tiraq. vbi ſuprà,num.41.

11 Tempus probationum, ſi partes ſe ponunt in concordia, non currunt durante dicta concordia, & quo modo hoc intelligatur, dicendum videtur, quòd tempora probatoria, ſi partes ſe ponunt in concordia non currere, atque ita ſi per dictam concordiam non fuerit terminatum negotium poſt temporis lapſum poterit iudex procedere ad vlteriora, & teſtes recipere: facit tex. in Clement. quam diù, de appellat. & in Auth. ſi tamen, C. de tempor. appellat. in quibus iuribus apparet, quòd per compromiſſum, vel aliàs de conſenſu partium expreſſo impeditur curſus temporis fatalium dati à iure, vel ab homine ad proſecutionem appellationis. Quod eſt intelligendum, quando tempus proſequẽdi litem eſt commune partibus, quia tunc cum partes veniant de communi conſenſu ad concordiam ſeu compromiſſum, dictus communis conſenſus facit curſum litis dormire. Quibus etiam facit, quòd legitime impedito tempus iuris, vel hominis non currit, cap. 1. de præſcript. cap. illud, de conceſſ. præbendæ, cap. quia diuerſitatem de electione, cap. ſi electio de appellat. lib. 6. Quod ſecus dicendum eſt in caſu in quo tempus datur tantùm vni parti, vt eſt tempus decem dierum conceſſum ad appellandum, cuius curſum communis partium conſenſus non impedit, quia illud tempus tantùm datur vni parti ad ſuſpendendam ſententiam, vel grauaminis effectum, Rota in nouis, tit. de dilat. Peguera deciſ. 162. & 182. vbi ita fuit concluſum.

QVAESTIO LVIII.

An venditor promittens reſtitutionem pretij in caſu euictionis teneatur ad vſuras decurſas poſt euictionem pro rata pretij?

SVMMARIVM.

1 *Emptor cui promiſſa eſt in caſu euictionis reſtitutio ſolius pretij ſuo ſumptu litem ſuſtinet, vſq; ad cauſæ exitum.*

2 *Euictione ſequuta in caſu promiſſæ reſtitutionis pretij ad quid venditor teneatur.*

3 *Euictionis caſus quando intelligatur eueniſſe.*

4 *Intereſſe neutiquam debetur ceſſante mora.*

5 *Venditor non poteſt conſequi intereſſe ratione pretij non ſoluti vltra fructus rei venditæ.*

6 *Intereſſe quod, & quando debeatur.*

7 *Intereſſe lucri ceſſantis non debetur, niſi quinque ſimul concurrentibus.*

8 *Intereſſe lucri ceſſantis, quandò debeatur nobili non negotiatori.*

9 *Intereſſe extrinſecum quandò concurrat cum intrinſeca.*

10 *Intereſſe num debitum ſit proprimo dumtaxat anno?*

11 *Intereſſe lucri ceſſantis in quibus diſtinguatur ab intereſſe dãni emergentis.*

Rui-

12 *Ruinus in conſ. 55. lib. 2. explicatur.*

13 *Cagnoli opinio in dict. l. vnic. num. 45. C. de ſent. quæ pro eo, reiecta.*

14 *Lucrum lucri non datur, nec qualitas qualitatis.*

15 *Fructuum fructus quando licitè exigantur, & num. 16.*

17 *Intereſſe calculatum quando iuſte conuertatur in ſortem.*

18 *Cambiarum periculoſa negotiatio.*

19 *Fructus percepti ex contractu pignoratitio, vel vſurario, vel illicito extenuant ſortem, & quando imputentur in ſortem.*

20 *Fructus rei hypothecatæ afficiuntur ipſi vinculo hypothecæ, vnde iuſte detinentur.*

HAEc quæſtio integrum tractatum requirebat, cum de intereſſe materia ſit copioſa, & paſsim à multis latè ſcripta, omnes in l. vnic. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt, & in l. curabit. C. de act. empt. Couarr. lib. 3. var. cap. 4. Caſtellus Sotom. lib. 2. quotid. cap. 1. Ioann. Bapt. Lup. in in dict. l. curabit. comment. 1. §. 5. Alexand. Trentacinq. lib. 1. var. reſol. de intereſſe, ſeu eo quod intereſt, Scobar de ratiocinijs lib. 3. quæſt. 7. & omiſsis penè infinitis authoribus, ſolùm in præſenti noſter ſermo erit circa materiam euictionis, licèt ſuperiùs aliquid retulimus quaſi per tranſennam.

Promiſſa per venditorem in caſu
1 cuiuſcumque euictionis reſtitutione ſoluti pretij duo præ ceteris conſurgunt effectus, alter eſt, vt emptor ſuo ſumptu litem viriliter pertractet, & illi incumbat ſedulò ad exitum vſque rei iudicatæ, & omnimodæ ſuccumbentiæ, atq; ita tenetur appellare, & appellationem proſequi, ad quæ aliàs non teneretur (facta tamen opportunè denunciatione litis motæ) vt in præcedentibus, quæſtionibus à nobis latè diſputatum fuit, & conſuluerunt Nata conſ. 208. lib. 1. Berretus conſ. 145. Oſaſchus conſ. 46. Pedroc. conſ. 13.

Alius eſt, quia ſequuta euictione tenebitur venditor ſub prædicta pa-
2 ctione reſtituere pretium, atque ad vſuras decurſas pro eo tempore quo pretium retinuit poſt euictionem ad rationem temporis, deinceps ad tempus ſolutionis fructuum, & quid paſſus eſt emptor ſic condemnatus à tempore litis conteſtatæ, quo tempore omnes poſſeſſores reputantur pares, tamquam incommodum medij temporis percutit ſolum ipſum emptorem abſque ſpe regreſſus, l. euictis agris, ff. de vſuris, l. habere licere, ff. de euict. Carol. Ruin. conſ. 146. num. 5. Fabius de Anna conſ. 15. num. 7. cum
3 ſeqq. Intelligendo euictionem pro effectuali rei abdicatione, & reali executione contra emptorem, vt notat Fabius de Anna vbi ſup. num. 1. Vincentius Carróz. deciſ. 165. num. 7. vel quando probabiliter timetur executio ex vi rei iudicatæ, Antonius Theſaur. deciſ. 102.

Fallit primò in emptore, qui fructus retinuiſſet, quia cum dictis fructibus compenſare tenetur. Alberic. in dict. l. euictis agris, Fabius de Anna dict. conſ. 15. num. 12.

Limitatur ſecundò ceſſante mora venditoris circa pretij reſtitutionem,
4 tunc pariter ceſſat obligatio ad intereſſe, gloſ. in dict. l. euictis, verſ. præſtabuntur, Fabius de Anna ſupra, num. 10. Ioannes Baptiſta Lupus in dict. l. curauit, comment. 1. §. 5. num. 109.

Iſtud tamen intereſſe non poteſt
5 excedere fructus rei vēditæ ex vi ſubrogationis, imò correlationis, cum nec

nec véditori liceat ratione pretij nõ ſoluti, aut partis cuiuslibet plùs conſequi ab emptore ex æquitate dict. l. curabit. Afflictis deciſ. 20. Fabius de Anna vbi ſuprà, num. 15. Anton. Gabriel. lib. 3. commun. opin. tit. de emp. & vendit. concluſ. 4. num. 17. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 29. num. 96. Nec excedere debet pretium principalis cauſæ, Salycet. in l. 2. C. de ſportulis. Petrus Surd. conſ. 40. num. 42. lib. 1. & ſuprà diximus, cap. 23. num. 95. Nec etiam iſtud intereſſe debet excedere duplum rei, Greg. Lop. in l. 70. tit. 18. par. 3. gloſ. 4. lit. G. & computato ſimplo pœnam ad duplum taxauit Caldas dict. loco, num. 4. vbi de pœna conuentionali, & de intereſſe nonnulla dixit.

6 Cum intereſſe ſit, quod vni abeſt, & alteri adeſt, eſt debita vſura, gloſ. in cap. peruenit in verſ. indemnem de fideiuſſoribus, cap. conqueſtus, cap. ſalubriter de vſuris, Roland. conſ. 35. lib. 1. Dummodo agatur ad intereſſe damni emergentis, & probatum ſit per venditorem illum petentem, cum ſit recompenſatio alterius vtilitatis, & non loco pœnæ poſtquam æquitate ſuadente debetur illud intereſſe, ne quis cum iactura aliena locupletetur, l. nam hoc natura, ff. de cond. in debiti Alex. conſ. 141. lib. 1. Cagnol. in dict. l. curabit, num. 32. Gabriel. cõſ. 147. lib. 2. Alciat. conſ. 18. & ſeqq. lib. 5. Alban. conſ. 303. lib. 2. Burſat. conſ. 453. lib. 4. Hondedeo conſ. 50. lib. 1. Coller. de proceſsibus execut. par. 1. cap. 10. num. 103. cum ſeqq. Seraph. de priuileg. iuram. priuil. 30. Riminal. Iun. conſ. 281. & conſ. 304. lib. 3. Id quod extenditur ad intereſſe lucri

7 ceſſantis quinque concurrentibus. Primum, quòd procedat debitum liquidum. Secundum, quòd interueniat mora. Tertium, quòd creditor ſit ſolitus mercari, & negotiari cum pecunijs. Quartum, quòd certum ſit creditorem fuiſſe lucratum, ſi pecuniam habuiſſet. Vltimum, quòd debitor non ſoluerit debitum ob aliam cauſam, quàm per impotentiam, Afflict. deciſ. 20. num. 3. Surd. de alimentis tit. 1. quæſt. 45. num. 39. Roland. conſ. 35. Burſat. conſ. 68. num. 40. lib. 1. vbi declarat Afflict. ſupra. Proinde vix in

8 nobili, vel in non negotiatore datur caſus extra prærogatiuam pupillarium pecuniarum, in quo conſiderari poſſet intereſſe lucri ceſſantis, etiam ſi conſtaret, quòd eſſet empturus fundum, cum emere fundum, vel domum non ſit actus quæſtuarius, l. cum villico, ff. de inſtit. act. niſi vere probaretur, quòd creditor omnino fuiſſet empturus prædium, ex quo fructus ſex pro quolibet centenario percipere potuiſſet: & hoc tum articulatum, tum etiam probatum eſſet, nihil ſuffragante præſumptione, iuxta opinionem Paul. de Caſtr. in l. diuortio, ff. ſolut. matr. Petr. Surd. deciſ. 261. num. 1. de quo videatur Riminal. Iun. conſ. 281. num. 44. cum ſeqq. lib. 3. Eo quoque minus habetur in conſi-

9 deratione intereſſe extrinſecum, tametſi aliquando concurrat cum intrinſeco, Bart. in l. ſi ſterilis, §. cum per venditorem, ff. de act. empti. Iaſ. in l. nummis, ff. de in litem iur. Dec. in cap. cum venerabilis, num. 61. de except. Fanutius de iuram. in lit. cap. 4. num. 14. cum ſeqq. præclarè Anton. Fum. in tract. de eo quod intereſt, Tholoſ. de vſuris lib. 2. cap. 4. num. 18. Ioann. Baptiſta Coſta de Rata, quæſt. 142. nu. 4. Verumenimverò grauis ſerpit difficultas: Quid in intereſſe intereſſe debeatur, quandoquidẽ Curſ. Iun. in l. vnic. verſ. alia etiam quotidiana, C. de ſent. quæ pro eo, quod intereſt, concludit, quòd tantum pro primo anno debeatur lucrum ceſſans, non pro alijs annis ſequentib. Purpuratus dict. conſ. 282. num. 85. in fine; vbi talis diſcurſus non poteſt fieri circa intereſſe, ne res procedat in infinitum. Dec. in cap. cum venerabilis, ſupra

num.

Digitized by Google

nu.61. [illegible] vbi [illegible] quia non dantur fructus fructuũ, nec vſuræ vſurarum, nec acceſsio acceſsionis, l. ſin.
12 C. de vſuris rei iudicat. Ruin. conſ. 54. lib. 1. Bertrãd. conſ. 150. l. 2. [illegible] ff. de adminiſtratiõe tut. ad ciuil. part. Marc. Anton. de Amatis deciſ. [illegible] num. [illegible] Hoc tamen eſt omnino interdictum, nimirum fenoris renouatio, Rota Romana deciſ. 915. num. 8. part. 2. in nouiſ. Gaſpar Roderic. lib. 3. de annuis redd. quæſt. 7. num. 27. & 28. Amplius in probatione lucri ceſſantis non datur iuramentum ſuppletorium, probat Gratus conſ. 401. ad fin. lib. 3. & contra Cagnol. in dict. l. vnic. num. 45. relatus per Gabriel. dict. concluſ. 10. in fin. ſenſit deberi intereſſe inte-
13 reſſe abſque reſtrictione ad primum annum, Rota Genuenſis deciſ. 78. num. 16. & deciſ. 87. num. 9. Burſati conſ. 68. num. 42. lib. 1. Cagnolum refert Carroz. de locato. part. 1. tit. de natura locat. num. 10. Vincent. de Franch. deciſ. 254. num. 13. part. 2. Quare diſtinctionis fędere opus eſt, vt in damno emergenti poſsit fieri diſcurſus circa intereſſe, sed non in lucro ceſſante, Dec. in dict. cap. cum venerabilis, num. 60. Honded. conſ.
14 50. num. 28. lib. 1. exploſa prorſus opinione Cagnoli, veluti nutritiua malæ cõſcientiæ, vt aduertunt Hond. ſupra num. 40. Moroſius conſ. 65. num. 3. Rota Gen. dict. deciſ. 87. num.
15 8. Peregrinus conſ. 100. num. 35. Vbi non datur lucrum lucri, nec officium officij, nec ſeruitus ſeruitutis, nec qualitas qualitatis, ita quoque Fabius de Anna conſ. 48. In odium tamen moroſi aliquando replicari lucrum, donec integra ſequatur ſatisfactio concludit Burſat. dict. conſ. 68. num. 21. vidiſſe practicatum, & iudicatum, ex Nata conſ. 370. num. 5. lib. 2. Vel poſſet elegi temperamentum fructuum, qui pendent omnino ex induſtria ho-
16 minis, & tunc non dantur fructus fructuum, & eorum qui naturaliter à re prouenique, & tunc in locum mora [illegible] fructus fructuum, vt [illegible] [illegible] reſpondet [illegible] chius de Imola conſ. 45. num. [illegible] qui ita expendit conſ. præallegato Ruin. 49. lib. 2. Neque [illegible] ſorte eſſet conſideratio eorum, qui dixerunt, ex intereſſe aliquid obtento, vel dacto in capitale deberi aliud intereſſe, quoniam de co iudicatur æque ac ſi foret ſors, dummodo adſit depra-
17 uata intentio, & concurrant requiſita, quæ non ſimunt poſſe [illegible] diſcrimine conſcientiam, Cephal. conſ. 85. num. 8. lib. 1. Neuizan. conſ. 77. in fin. Caualcan. deciſ. 14. num. 40. par. 2. & deciſ. 26. num. 23. par. 3. Riminald. Iun. conſ. 186. num. 15. lib. 2. Fab. de Anna vbi ſup. num. 26. & 27. Alioqui ſicut ſunt prohibitæ vſuræ vſurarum, pariter vetitum eſt illas redigere, & conuertere, mox pro tota ſumma vſuras ſtipulari, ſcitiſsimè declarat Roderic. lib. 3. de redditibus, quæſt. 7. num. 28. Hinc vehemens feruet declamatio, & meritiſsime, ſicut piiſsime (ne animæ ſalus periclitetur) torquentes cambia, & recambia, tot bullas ſanctiſsi-
18 morum Pontificum, de quibus Coſta in tract. de fact. ſcientia, diſt. 24. num. 8. & 9. centur. 1. & de rata, dict. quæſt. 142. num. 14. Bald. conſ. 548. lib. 1. Petrus de Vvaldis tract. de ſociet. par. 3. quæſt. 31. Borgninus deciſ. 2. num. 23. par. 2. Thomas de Vio in tract. de camb. Tholoſanus de vſuris, Rebellus de obligatione iuſtitiæ, lib. 11. quæſt. 13. Leſius de iuſt. & iure, lib. 2. cap. 23. Quoties autem fructus percipiuntur ex contractu vſurario, aut pignoratitio, hi extenuant pro rata ſortem principalẽ, cap. ad noſtram de
19 empt. & vendit. cap. ille vos de pign. Nata conſ. 498. lib. 3. Petrus Surdus conſ. 327. num. 29. lib. 3. non obſtante contraria conuentione, niſi quando iure canonico eſſent permiſſæ vſuræ. Negusan. de pign. part. 5. memb. 5. num. 10. dummodo per nitentem

com-

compeſatione, vel extenuatione probetur, quòd fructus ſunt conſumpti, vel veriſimile ſit eos amplius non extare, alioquin non compenſarentur, ſed loco pignoris detinerentur, ex
20 Bald. Neguſant. & alijs protulit Gallia conſ. 32. num. 4. vbi refert hoc eſſe pronuntiatum ſingulare, nec fructus dicuntur conſumpti per commixtionem etiam probata conſumptione (vt oportet) l. Pompo[illegible]ius ſcribit, ff. de reivendicat. niſi fluxerit triennium à tempore perceptionis, l. vnic. ff. de glande legenda, Neguſant. dict. loco, num. 12. In conſumptis autem attenditur æſtimatio non ad rationẽ quãti plurimi, ſed habita ratione medij temporis: & vbi incertum ſit tempus conſumptionis credendum eſt fuiſſe conſumptos annos collectionis, & perceptionis, cum creditor non teneatur eos vltra aſſeruare Bart. in l. 1. C. de pignorat. actione, idem & Bald. in l. 1. C. ſi ſeruus exterus.

QVAESTIO LIX.

An maritus vendens obligans cum iuramento, & pœna ſe facere cum effectu, quod vxor ſua de euictione obligetur, ſi vxor non vult, ad quid maritus teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Obligatio alieni facti an teneat.*

2 *Maritus vendens rem obligans ſe cum iuramento, & pœna curare, & facere, quòd vxor ſua obligaretur de euictione. ſi vxor non vult ſe obligare, & maritus fecit quidquid potuit, ad quid teneatur.*

3 *Maritus non tenetur de periurio ſi fecit, quidquid potuit cum vxore.*

4 *Nec tenetur ad pœnam.*

5 *Difficultas excuſat ad pœnam.*

6 *Et an maritus teneatur ad intereſſe.*

7 *In obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe.*

8 *Proponitur opinio certa.*

9 *Intereſſe dicitur pœna legalis.*

10 *In obligationibus facti difficultas excuſat à mora.*

11 *Explicatur text. in l. cum ſtipulatus ſim, §. fin. ff de verbor. obligat.*

12 *Quid importent verba ſe facturum. & curaturum, ex ſententia Abbatis.*

13 *Refertur opinio Franciſci Aretini.*

14 *Refertur ſententia Abbatis.*

15 *Explicatur text. in l. qui autem, §. ſed ſi quis, ff. de conſtituta pecunia.*

16 *Difficultas, quæ inerat tempore obligationis non excuſat, & num. 17. & ſeqq.*

1 IN Primis neceſſariò præmittitur, an facti promiſsio valeat? & aliqui citandi authores faciunt diſtinctionem inter ius commune, & ius Partitarum, & nouum ius Regium: & incipiendum à iure ciuili, dicitur, quòd facti alieni promiſsio minimè valet, text. in §. alteri, Inſtitut. de inutilibus ſtipulat. & de iure Partitarum extat l. 11. tit. 11. par. 5. Si tamen quis promittat ſe facturum, & curaturum, vt

tertius

nu.61.confirmatur nobiliter, quia non dantur fructus fructuum, nec vſuræ vſurarium, nec acceſſio acceſſionis, l. ſi fil.
12 C. de vſuris rei iudicat. Ruin. conſ. 54. lib. 1. Barbatia conſ. 23. n. 25. l. 2. ff. de adminiſtratione. tutor. ad ciuitat. pert. Marc.
Anton. de Amatis deciſ. 45. num. 5.
Hoc tamen eſt omnino interdictum, nimirum fęnoris renouatio, Rota Romana deciſ. 915. num. 8. part. 2. in nouiſ. Gaſpar. Roderic. lib. 3. de annuis redd. quæſt. 7. num. 27. & 28. Amplius in probatione lucri ceſſantis non datur iuramentum ſuppletorium, probat Gratus conſ. 401. ad fin. lib. 3. & contra Cagnol. in dict. l. vnic. num. 45. relatus per Gabriel. dict. concluſ. 10. in fin. ſenſit deberi intereſſe inte-
13 reſſe abſque reſtrictione ad primum annum, Rota Genuenſis deciſ. 78. num. 16. & deciſ. 87. num. 9. Burſat. conſ. 68. num. 42. lib. 1. Cagnolum refert Carroz. de locato. part. 1. tit. de natura locat. num. 10. Vincent. de Franch. deciſ. 254. num. 13. part. 2. Quare diſtinctionis fędere opus eſt, vt in damno emergenti poſſit fieri diſcurſus circa intereſſe, ſed non in lucro ceſſante, Dec. in dict. cap. cum venerabilis, num. 60. Honded. conſ.
14 50. num. 28. lib. 1. exploſa prorſus opinione Cagnoli; veluti nutritiua malæ cõſcientiæ, vt aduertunt Hond. ſupra num. 40. Moroſius conſ. 65. num. 3. Rota Gen. dict. deciſ. 87. num.
15 8. Peregrinus conſ. 100. num. 35. Vbi non datur lucrum lucri, nec officium officij, nec ſeruitus ſeruitutis, nec qualitas qualitatis, ita quoque Fabius de Anna conſ. 48. In odium tamen moroſi aliquando replicari lucrum, donec integra ſequatur ſatisfactio concludit Burſat. dict. conſ. 68. num. 21. vidiſſe practicatum, & iudicatum, ex Nata conſ. 370. num. 5. lib. 2. Vel poſſet elegi temperamentum fructuum, qui pendent omnino ex induſtria ho-
16 minis, & tunc non dantur fructus fructuum, & eorum qui naturaliter à re

prouenitur, & tunc in loco cuius moræ debent fructus fructuum, vt in fętibus animalium: ita reſpondet Alexander de Imola conſ. 49. num. 4. & quæ ita expendit conſ. poſt allegatum Ruin. 54. lib. 1. Neque proinde ad illorum eſſet conſideratio eorum, qui dixerunt, ex intereſſe aliquo obtento, redacto in capitale deberi aliud intereſſe, quoniam deduceretur æque, ac ſi foret ſors, dummodo adſit deprauata intentio, & concurrant requiſi-
17 ta, quæ non ſinunt poni in diſcrimine conſcientiam, Cephal. conſ. 85. num. 8. lib. 1. Nevizan. conſ. 77. in fin. Caualcan. deciſ. 14. num. 24. par. 2. & deciſ. 26. num. 23. par. 3. Riminald. Iun. conſ. 186. num. 15. lib. 2. Fab. de Anna vbi ſup. num. 26. & 27. Alioqui ſicut ſunt prohibitæ vſuræ vſurarum, pariter vetitum eſt illas redigere, & conuertere; mox pro tota ſumma vſuras ſtipulari ſciſcitiſsimè declarat Roderic. lib. 3. de redditibus, quæſt. 7. num. 28. Hinc vehemens feruet declamatio, & meritiſsime, ſicut piiſsime (ne animæ ſalus periclitetur) torquentes cambia, & recambia, tot bullas ſanctiſſimorum Pontificum, de quibus Coſta
18 in tract. de fact. ſcientia, diſt. 24. num. 8. & 9. centur. 1. & de rata, dict. quæſt. 142. num. 14. Bald. conſ. 348. lib. 1. Petrus de Vbaldis tract. de ſociet. par. 5. quæſt. 31. Borgninus deciſ. 2. num. 23. par. 2. Thomas de Vio in tract. de camb. Tholoſanus de vſuris, Rebellus de obligatione iuſtitiæ, lib. 11. quæſt. 13. Leſſius de iuſt. & iure, lib. 2. cap. 23. Quoties autem fructus percipiuntur ex contractu vſurario, aut pignoratitio, hi extenuant pro rata ſortem principalẽ, cap. ad noſtram de
19 empt. & vendit. cap. ille vos de pign. Nata conſ. 498. lib. 3. Petrus Surdus conſ. 327. num. 29. lib. 3. non obſtante contraria conuentione, niſi quando iure canonico eſſent permiſſæ vſuræ. Neguſan. de pign. part. 5. memb. 5. num. 10. dummodo per nitentem

com-

compeſatione, vel extenuatione probetur, quòd fructus ſunt conſumpti, vel veriſimile ſit eos amplius non extare, alioquin non compenſarentur, ſed loco pignoris detinerentur, ex
20 Bald. Neguſant. & alijs protulit Gallia conſ.32.num.4. vbi refert hoc eſſe pronuntiatum ſingulare, nec fructus dicuntur conſumpti per commixtionem etiam probata conſumptione (vt oportet) l. Pomponius ſcribit, ff. de reivendicat. niſi fluxerit triennium à tempore perceptionis, l. vnic. ff. de glande legenda, Neguſant. dict. loco, num.12. In conſumptis autem attenditur æſtimatio non ad rationẽ quãti plurimi, ſed habita ratione medij temporis: & vbi incertum ſit tempus conſumptionis credendum eſt fuiſſe conſumptos annos collectionis, & perceptionis, cum creditor non teneatur eos vltra aſſeruare Bart. in l.1. C. de pignorat. actione, idem & Bald. in l.1. C. ſi ſeruus exterus.

QVAESTIO LIX.

An maritus vendens obligans cum iuramento, & pœna ſe facere cum effectu, quod vxor ſua de euictione obligetur, ſi vxor non vult, ad quid maritus teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Obligatio alieni facti an teneat.*
2 *Maritus vendens rem obligans ſe cum iuramento, & pœna curare, & facere, quòd vxor ſua obligaretur de euictione. ſi vxor non vult ſe obligare, & maritus fecit quidquid potuit, ad quid teneatur.*
3 *Maritus non tenetur de periurio ſi fecit, quidquid potuit cum vxore.*
4 *Nec tenetur ad pœnam.*
5 *Difficultas excuſat ad pœnam.*
6 *Et an maritus teneatur ad intereſſe.*
7 *In obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe.*
8 *Proponitur opinio certa.*
9 *Intereſſe dicitur pœna legalis.*
10 *In obligationibus facti difficultas excuſat à mora.*
11 *Explicatur text. in l. cum ſtipulatus ſim, §. fin. ff. de verbor. obligat.*
12 *Quid importent verba ſe facturum, & curaturum, ex ſententia Abbatis.*
13 *Refertur opinio Franciſci Aretini.*
14 *Refertur ſententia Abbatis.*
15 *Explicatur text. in l. qui autem, §. ſed ſi quis, ff. de conſtituta pecunia.*
16 *Difficultas, quæ inerat tempore obligationis non excuſat, & num. 17. & ſeqq.*

1 IN Primis neceſſariò præmittitur, an facti promiſſio valeat? & aliqui citandi authores faciunt diſtinctionem inter ius commune, & ius Partitarum, & nouum ius Regium: & incipiendum à iure ciuili, dicitur, quòd facti alieni promiſſio minimè valet, text. in §. alteri, Inſtitut. de inutilibus ſtipulat. & de iure Partitarum extat l.11. tit.11. par.5. Si tamen quis promittat ſe facturum, & curaturum, vt

tertius

tertius id exequatur, valet itaque pro
miſsio, quia eſt facti proprij: ſiverò nõ
exprimeret ſe curaturum, ſed abſolu-
tè promitteret factum alienum, non
ſubintelligitur ſe facturum, & cura-
turum, & ideo promiſsio facti alieni
minime valeret, l. ſtipulatio iſta, §. ha-
bere, & §. ſed ſi quis, ff. de verb. obli-
gat. Abb. in cap. ex literis de ſponſa-
lib. el 2. vbi Alex. de Neuo. num. 12.
Couar. in cap. quamuis pactum de pa-
ctis, lib. 6. 2. part. §. 5. num. 1. Anton.
Gomez tom. 2. var. cap. 10. num. 23.
Greg. Lop. in dict. l. 11. verb. quæ pro-
curare. Gutierr. de iurament. cap. 44.
* num. 1. par. 1. Gamma deciſ. 32. num.
2. Matienç. in l. 2. tit. 16. gloſ. 6. num.
3. lib. 5. Recopil. ibi Azebed. num. 2.
Thomas Sanchez lib. 1. de matrim.
diſp. 24. Ceuall. tom. 3. comm. quæſt.
846. de iure tamen Regio attenta d.
l. 2. tit. 16. lib. 5. valet promiſsio facti
alieni, vt adſtringatur promittens ſe
facturum curandum, vt alius efficiat:
ſic docent Greg. Lop. Guttier. Aze-
bed. Matien. ſuprà allegati, & Olanus
in concordia iuris, lit. O. num. 9. & ita
concludit communiter Zeuallus, ſup.
num. 14. Bertazol. de clauſulis clauſ.
4. gloſ. 6. Petrus Surd. conſ. 3. à num.
1. & num. 5. Dec. Cameralis 38. per
Syluert. Zachiam recollect.

Quo ſuppoſito in facti contingen-
tia obuenit, quòd maritus dum ven-
2 deret fundum ſe obligauit cum iura-
mento, & pœna curare cum effectu,
quòd vxor ſua haberet ratam vẽditio-
nem, & eam ſe obligaret de euictione
fũdi vẽditi: euenit quòd maritus fecit
quidquid potuit rogando, & adſtrin-
gendo vxorem ſuam, vt de euictione
obligaretur, vſque ad minas: tandem
vxor renuit, & noluit ſe obligare, &
ſic iam per maritum nõ ſtetit: ad quid
enim maritus teneatur? Et primò cõ-
cludendũ breuiter, quòd maritus nõ
3 tenetur de periurio, gloſ. fin. in cap.
ex reſcripto de iureiurando, vbi clare
dicitur, quòd ſi is, qui promittit factũ
alienum cum iuramento, fecit quid-
quid potuit, non eſt periurus, ad idẽ
eſt text. in cap. breui, & in cap. ego
enim, & in cap. querellam, vbi Abb.
& Felin. de iureiurando, vbi habetur,
quòd difficultas excuſat quem à per
iurio: nam Deus animum iurantis ſo-
lùm reſpicit. cap. ſi quid inueniſti, 14.
q. 5. & ſola difficultas adimplendi in
ſpicitur in iuramento, cap. Beatus, 22.
quæſt. 2. Quia ergo maritus fecit quid
quid potuit cum vxore, & illa noluit
ſe obligare, non eſt periurus, quia
etiam excuſatur propter difficulta-
tem facti, vt notant Bar. & communi-
ter DD. in l. quod te, ff. ſi certum pe-
tat. & gloſ. in cap. vbi, 30. quæſt. 1.
Olaſchus deciſ. 92. num. 20. *

Secundò nec tenetur maritus ad
4 pœnam, ita ſe habet communis opi-
nio, quam tenet Bart. conſ. 236. per l.
ſi vehenda, §. penult. ff. ad l. Rod. de
iactu, l. 2. ff. ſi quis caut. Abb. in cap. ſi-
gnificantibus de offic. delegat. & in
cap. gemma, de ſponſ. Butr. in cap. ex
literis de ſponſalib. Afflict. deciſ. 292.
Franciſ. de Aretin. in l. ita ſtipulatus,
§. poſſum, ff. de verb. obligat. vbi di-
cit, quòd ita eſt communis opinio, &
ſeruatur in praxi: & quòd difficultas
excuſet à pœna, tenet Bal. in l. ſi pa-
5 ter, C. de collat. Imola in l. Titia, ff. de
verb. oblig. Socin. conſ. 3. lib. 1. Fe-
deric. de Senis conſ. 117. & eſt veriſ-
ſima omnium concluſio maxime in
obligationibus facti, vt notant Bart.
Alex. & omnes in d. l. quod te, & in l.
continuus, §. illud, ff. de verb. obligat.

Tertiò, quia maritus tenetur ad
6 intereſſe, ex l. qui autem, §. ſed ſi quis,
ff. de cõſtitut. pecun. vbi promiſsi da-
re Titium in fideiuſſorem meum, &
Titius non vult fideiubere, teneor ad
intereſſe nõ obſtante quòd promiſsi
factum alienum, vel teneor præſtare
alium fideiuſſorem æque idoneum:
ita videtur dicendum, ſi illa mulier
non vult ſe obligare, teneatur pro-
mittens ad intereſſe: per regulam
vul-

vulgatam,quòd in obligationibus fa-
cti poſt moram ſuccedit obligatio ad
7 intereſſe,l.ſtipulationes non diuidũ-
tur,verſ.Celſus,ff.de verb.oblig.l.ſi
quis ab alio,§ fin.ff.de re iud.

Sed præmiſsis non obſtantibus, pu-
8 tarem, quòd in cõtrarium ſit veritas,
ſcilicet,quòd maritus ad intereſſe mi-
nime teneatur, ſi fecit ſuum conatũ,
& moueor primò, quia non poteſt
recta ratio aſsignari inter pœnam,
9 & intereſſe:nã intereſſe dicitur pęna
legalis, vt notant Ang. & Alex. in 3.
col.in l.inſulam,ff.de verb. oblig. ſed
dictũ fuit maritũ non teneri ad pęnã:
ergo eadem ratione minimè debebit
teneri ad intereſſe:& ſic ad pęnam le-
* galem: Afflict.deciſ. 102. ſub nu. 10.
* & deciſ.295.ibi Grãmat.Pariſius cõſ.
* 110.lib.1.num.26.Franch.deciſ.624.
* Grammat. deciſ. 202. ſub num. 110.
Thoro in compendio dec. verb. pro-
mittens,& verb.vir.

10 Secundò moueor,quia in obligatio
nibus facti difficultas excuſat quem à
mora adeo, quòd quando durat diffi-
cultas, numquã cenſetur quis eſſe in
mora,gloſ.cõmuniter approbata in l.
quod te,verb. in poteſtate in fin. ff. ſi
cert.pet. & ibi Bar.& Alex.& Doct.
nam talis difficultas impedit moram
cõmitti.Bar.in d.l.continuus, §. illud
in fin.per l.1.§.ſi frater,ff.de coll. bon.
Ex quo ſequitur ineuitabilis conſe-
quentia:nam omnia iura, quæ dicunt
obligatũ ad factũ teneri ad intereſſe,
loquũtur poſt moram commiſſam, vt
in d.l.ſtipulationes non diuiduntur,&
ibi Bar.q.5.& in d.l.ſi quis alio, §. fin.
Sed dictus maritus, qui fecit ſuum
conatum non fuit in mora propter
difficultatem, propter quam non
committitur pœna: ergo minime in-
tereſſe committi non debet, tenent
Couarr.in dict.cap.quamuis pactum,
2.par.§.5.num.4.Dec.Cameralis 38.
num.7.

Tertiò ad hoc pondero text. in l.cũ
11 ſtipulatus ſim.§.fin. ff. de verb. oblig.
vbi ille,qui promiſit fideiuſſore ſpræ-
ſtare,tenetur ad intereſſe,ſi fuit in mo
ra,vbi expreſſe dicitur,ibi:Ergo à cõ-
trario ſenſu ſi non fuit in mora nõ te-
netur ad intereſſe.Et ita etiã probatur
in l.ſi fundum eod. tit. ſed dictus ma-
ritus non fuit in mora,cum ab ea ex-
cuſetur propter difficultatem ad inte-
reſſe,ergo non tenetur.

Quartò etiam moueor,per id quod
12 dicit Abb. in dict. cap. ex reſcripto,
col.fin in fin. quòd ille qui promittit
factum alienum, tenetur ſolùm cura-
re,& præſtare illam operam, quam
poſsit,& ſic ad aliud nõ tenetur,ſed di
ctus maritus fecit omnem ſuam ope-
ram, & conatum, ad vnguem adim-
pleuit, quod promiſit, ita vt ad aliud
non teneatur. Nec obſtat, ſi dicere-
tur, quòd imò promiſit factum pro-
prium, ſcilicet, ſe curaturũ cum effe-
ctu,notant Alex. & Doct. in l. ſtipu-
latio iſta in princ.ff.de verb. obligat.
quia ad hoc reſpondetur in ſequenti.

Quintò adduco Franciſc. Aretin.in
conſ.142.col.4.verſ.nec credo,vbi di-
13 cit,quòd licèt promittens factũ alie-
num obliget ſe facturum, & curaturũ
cum effectu;tamen iſta verba non im-
portant aliud niſi quid ſimpliciter, &
bona fide,& ſine fraude curabit faciẽ-
do omnem ſuam diligentiam, vt
factum promiſſum attendatur, non
tamen obligat ad impoſsibile: quod
idem retulit Petrus Surdus conſil.
3. numero 2. Dec. Cameralis 38.
num.2.

Sextò adducitur dictum Abbatis
in cap.gemma circa finem,de ſponſa-
14 libus, vbi dicit, quòd quando quis ſe
obligat curare,& facere,quòd aliquis
conſentiat matrimonio, vt ſuprà di-
xerat,ſi fecit quidquid potuit, & ille
non vult conſentire,non tenetur ad
pœnam. Deinde quærit in fin. an te-
neatur ſaltem ad pœnam, vel inte-
reſſe, ſi promiſsio illius facti fuerit
facta per ſtipulationem? & concludit
de mẽte Iacob.de Aret.& Cyn.quòd
non

non niſi dolo verſatus fuerit:& ita dicit communiter teneri Maranta diſput.7.num.17.

Septimò traditur Franciſ.de Aret.
15 in d.l. ſi ſtipulatus, §.poſſum,vbi ſemper loquitur copulatiuè, tā de pœna quā de intereſſe, & ita intelligit gloſ. in d.cap.ex reſcripto,vt loquatur etiā de intereſſe, & deinde ibi in ſecund. colu.in verb.& quia,vt dixi,&c.refert opinionem ſuam,quam ipſe tenet in puncto iuris cōtra communē,ſcilicet, quòd licèt quis faciat quidquid potuerit;tamen tenetur promittens ad intereſſe:& poſteà immediate ſubdit hæc verba:opinio tamē contraria ſequeretur in practica propter authoritatem contradicentium,&c.Vnde, quia loquutus erat de intereſſe, & poſtea dicit ſeruandam eſſe in practica contrariam opinionem, ſequitur, quòd etiam ad intereſſe non tenetur promittens ſecundum veram opinio-
* nem, quæ in practica ſeruatur ſecūdū deciſ. Afflict.295.& Marrantam diſput.7.num.18.& in conſ.41.num.10. quod etiam tenet Greg. Lop.in l.11. tit.11.par.5.gloſ.2.

Non obſtat text.in d.l.qui autem,
16 §.ſed ſi quis, ff.de conſtit. pecunia, in quo ſe fundant tenentes contrarium, quia pluribus modis reſponderi poteſt ad illum tex.primò, quia ibi non probatur, quòd promittens fecit omnem ſuum conatum, vt hîc dicimus.Secundò, quia ibi promiſſum fuit factum alienum continens id, ad quod ipſe promittens erat principaliter obligatus: Vnde cum potuiſſet ſe liberare ſoluendo, vel dando æque idoneum fideiuſſorem, & non fecit, meritò tenetur ad intereſſe: ſed in caſu noſtro fuit facta promiſsio de mero facto alieno, nec poterat alio modo hanc promiſsionem explicare, niſi faciendo quidquid potuit, vt fecit: & hanc reſponſionem fecit Franc.de Are.in dict.§.poſſum, intelligitur ex mente Bal.in l. qui autem, §.ſed ſi quis in lectura antiqua,vbi facit mentionem de iſta difficultate quādo aliquis promiſit extrahere fideiuſſorem de obligatione: nam faciendo quidquid potuit, excuſatur, & eſt de mente Ludou.Rom.conſ.510.n.22.

Neque obſtat ratio eorum qui te-
17 nent contrarium,in quantum dicunt, quòd quando difficultas inerat tempore obligationis non excuſat, quia imputatur ei, qui ſe poſuit in difficultate: argumento cap. ſcienti de reg. iuris.lib.6.l.ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria,ff.qui ſatis dare cogantur Seraph. de priuileg. iurament.priuileg.47.n. 14. Petrus Surd. deciſ.262. num.15. *
Ioann.Baptiſta Coſta de facti ſcient, inſpect.58. nu.2. Nam poſito, & cōceſſo, quòd iſta ratio vigeret tam in caſu noſtro,difficultas ſuperuenit poſteà, nam tempore obligationis potuit quis cogitare ſe poſſe cōcordare illum ,cuius factum promiſſum, cum nondum ſuam voluntatem ſciuiſſet, ſed poſteà faciendo ſuum conatū ille non vult conſentire, ex hoc ſuperuenit difficultas, quæ habet excuſare ſecundum Bart. in d. l.continuus, num. 6.& 7.& in d. l. quod te, num.14. vbi Alex.num.9.& Socin.n. 30. Dec. nu. 51.& 52.Rip.n.39.& 40. Sebaſtianus Medices in tract. de fortuitis caſibus, par.1.quæſt.4.qui omnes cōmuniter dicunt, quòd is,qui promittit factum alienū cenſetur promittere tunc facere ſuam diligentiam, pura, & bona fide,& non tenetur ad alium. Nec me latet Surdum,qui in conſ.3.n.5.lib.1. vbi tenet,quòd venditor promittens ſe curaturum,& facturū quod alius faciet, obligatur efficaciter, d.§.ſi quis alium,Inſtit. de inutilib. ſtipulat, quia tunc factum proprium videtur promittere ſecundum gloſ. ibi in verb. effecturum, & gloſ. in l. quoties quis alium,verb.acturum,ff.de verb.oblig. & Angel.in d.§.ſi quis alium,Corneus conſ.26.col.2.lib.1.& conſ.192.col. penult.eodem lib. Paul. Pariſ. conſ.

109.

109.num.8. & ſequenti, lib.1. Ruin. conſ.67.num.1.lib.4.Stephanus Bertrandus conſ. 309. num. 1. lib. 3. & conſ.225.num.2.lib.4.Franciſc. Beccius conſ.105.num.5.Roland.cõſ.53. num.11.lib.1.& cum his,& alijs ab eo citatis num.6.concludit, quòd venditor non obſeruando tenetur ad intereſſe, ſed quidquid dicat iſte author non licèt recedere à ſuprà dicta ſententia,cum Rota Romana, vel Camerali deciſ.38.ſuprà allegata, vbi extat deciſum, à num.1. & 2.& ſequentibus,eiſdem ex cauſis,quibus ſuprà dictam ſententiam retulimus, iam deinceps non erit hæſitandum, cum habeamus deciſionem expreſſam.

QVAESTIO LX.

An vendens rem in ludo ſi euincatur, de euictione teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Referuntur authores qui de hac materia diſputarunt.*

2 *Contractus, & promiſsio in ludo prohibito, vel occaſione ludi non valet.*

3 *Nec cõtra principalem, nec eius fideiuſſorem.*

4 *Nec vẽditio valet, ſi facta ſit colluſori, licèt ſecus ſit facta tertiæ perſonæ.*

5 *Promiſsio de vendendo in ludo, & extra ludum facta valet.*

6 *Quod eſt intelligendum quando venditio facta extra aleam, ex interuallo poſt receſſumque ab ea fuiſſet facta.*

7 *Quod non procedit, quando ludẽs fuiſſet minor.*

8 *Quid quando contractus venditionis fuiſſet antequam eſſet in alea, & ſedenti in alea paratur ſolutio ad manus ludentis.*

9 *Vendens rem ſuam in ludo colluſori, ſiue alteri extraneo, non tenetur de euictione.*

10 *An ſicut vendens non tenetur de euictione, teneatur ſaltem ad pretij reſtitutionem.*

11 *Explicantur verba l. partitæ, vt procedat in ludo prohibito.*

12 *Quod procedit etiam in ludo permiſſo.*

13 *Tranſactio non valet ex cauſa pecuniarum ludo amiſſarum.*

14 *Contractus factus in ludo, vel occaſione ludi, an iuramento confirmetur?*

15 *Mutuum factum luſori non valet, & denegatur eius repetitio.*

16 *Nec etiam valet mutuum factum luſori à colluſore.*

17 *Nec valet mutuum factum minori, vt ludat.*

18 *Etiamſi ſit factum minori ab alio minore.*

19 *Multò magis eſt prohibitum mutuum factum colluſori cum vſura.*

20 *Mutuans pecuniam ludentibus punitur tamquam particeps ludi, cum ludus ſit crimen.*

21 *Et ſecundum aliquos etiam ludi*

inſpectores puniuntur pœna impoſita ludentibus.

21 *Promiſsio, & ſponſio de non ludendo, & pœna in caſu, quo quis ludat, valet.*

22 *Si mutua pecunia in ludo non perdatur ab eo, qui illam mutuò recepit, tunc poteſt repeti.*

23 *Quod non procedit in mutuò facto ludenti non à colluſore, ſeu à retinente ludum, ſed à tertia perſona, quod repeti poſſit.*

24 *Licèt contractus, & promiſsio inter colluſores non valeat, ſi ex interuallo, & extra ludum promittat ſe ſoluturũ mutuum, quod accepit, valet repetitio.*

25 *Non attenditur vis, quæ praceſsit, ſed actus voluntarius, qui poſt vim ſequitur approbans actum, in quo vis interuenit.*

26 *Caſus de facto refertur in hac curia comprobans ſuprà dicta.*

27 *Debitor delegatus ſciens exceptionem ſibi competere, & in acceptatione ceſsionis non oppoſuit exceptioni, ſi aliqua competebat, renuntiare videtur.*

28 *Omnis exceptio competens tam contra principalem, competit etiã contra ſingularem ſucceſſorem, numero 29. 30. 31. 32. & num. 33.*

1 LVdi, & luſorum, ſiue aleatorum, qui idem ſunt, materiam, & tractatum nonnulli Doctores abunde ſcripſerunt, & integrum tractatum deſiderabat materies iſta, ſed tantum in præſenti tractabitur circa ſubiectam materiam euictionis, ſcilicet contractus, & obligationis in ludo: omnes authores in tit. ff. & C. de aleatoribus, & aleæ luſu, & in l. alearum. C. de Religioſis, & ſumptibus funer. Baptiſta Cacialupus, Stephanus Coſta, Pariſ. de Puteo in tract. de ludo, tom. 4. tract. Teil Maluet. in tract. de ſortibus, in 2. par. de ludo taxilorum, ſub tit. de ſortibus, Bonifac. in tract. de maleficijs, in rub. de ludo Azardi, & alearum plura etiam collegit Angel. & ibi Auguſtin. in tract. de malefic. in metidore de mali dadi, Lancellotus Conradus de prætore, lib. 1. cap. 9. §. 3. de offic. Prætoris in cauſis criminalib. fol. 419. Auguſtin. Morla in emporio iuris, in tit. de aleatoribus, Proſp. Farinac. tom. 3. criminal. quæſt. 109. qui omnes tranſcripſit Ioannes Vincent. de Anna ſingulari 108. & ibi Fabius de Anna, Alphonſus Villagut. * decif. 20. Neapolitana, Seſſe decif. * 144. par. 2. Alexand. Ludouicus decif. * 47. Azebedus in tit. 7. lib. 8. Recop. & Didac. Perez in gloſ. l. 37. tit. 19. lib. 8. Ordinaméti, fol. 385. Couar. in regul. peccatum, 2. par. §. 4. Gutierr. de iuramento, cap. 53. par. 1. D. Ioann. Vela de pęnis delictor. cap. 22. Parlad. lib. 2. rer. quotidian. cap. 7. Iulius Clarus, & ibi Ioann. Baptiſta Bayardus, lib. 5. §. fin. verb. ludus, Menoch. lib. 2. de arbitr. caſu 399. & 400. Pater Molina diſput. 510. de iuſt. & iure, Bonacoſa in cõmun. opin. criminal. verb. ludus, Ariſmin. Tepat. tom. 2. var. ſent. tit. 539. Martinus Bonacena in contractib. de reſtitut. quæſt. 3. de reſtitut. quæ conſurgit ratione ludi, Pater Molina etiam 521. Cardinalis Tuſchus tom. 5. lit. L. concl. 456.

2 Igitur ſit regula cõmunis, quòd contractus, & promiſsio facta in ludo prohibito, vel occaſione ludi non valet, l. quibus in fin. ff. de aleæ luſu, & aleat. l. fin. verb. inſtrumenta, C. de Reli-

Religioſis, Alber. in rub. ff. eodem, num. 3. ibi Odofred. in l. 1. num. 3. eodem, & ibi Bal. & Salyc. Azo in ſumma, C. de Religioſis, Pariſ de Puteo, ſub num. 15. & 21. & 41. Cacialupus, num. 34. in traditionibus de ludo, & num. 63 in fin. Angelus de maleficijs vbi ſup. num. 12. & ibi Auguſtin. poſt num. 14. Amadeus de Syndicatu, num. 94. Francíſ. Aretin. conſ. 81. Iacob. Dounaud. in pract. criminal. cap. 126. num. 7. vbi infert ad omnes contractus venditionis, emptionis, locationis, conductionis, mutui, permutationis, trãſactionis, aut ſimiles in eo luſu volunt eſſe irritos & nullos, Borgni-
* nus Canalcan. deciſ. 34. part. 2. vbi dicit, quòd pacta à ludentibus eodẽ modo ſunt reſoluenda, quo fuerunt inita, quia ex ludo non oritur actio, l. fin.
* C. de Religioſis, Alex Ludouic. deciſ. 47. num. 2. vbi teſtatur fuiſſe iudicatũ in Rota, ibi: Ita omnes contractus, & inſtrumenta eius occaſione (ſcilicet ludi) celebrata, irrita ſunt, & inania. Abb. in cap. clerici, el 2. de vita, & honeſtat. cleric. Bar. & omnes, in l. ſi quis cum ſciret, ff. pro emptore, Cardoſus in praxi, verb. ludus, num. 5. l. 8. tit. 7. lib. 8. Recop. & ibi Azebed. num. 14. Parladorius dict. cap. 7. num. 17.

Ampliatur primò, vt ſicut non da-
3 tur actio contra principalem ludẽdo de eo, quod amiſit in ludo, & non ſoluit, ideo nec etiam datur contra eius fideiuſſorem, & expromiſſorem ſecundum Cacialup. num. 35. Pariſ. de Puteo, num. 25. in ſuis traditionibus de ludo.

Ampliatur ſecundò, vt non valeat venditio facta per luſorem colluſori;
4 licèt ſecus ſi ſit facta tertiæ perſonæ, Bar. in dict. l. ſi quis cum ſciret in fin. num. 2 & Imol. num. 9. ff. pro emptore, Marianus in cap. inter dilectos, num. 71. de exceſsibus Prælat. Pariſ. de Puteo de ludo, num. 34. in 5. & 6. caſu, Angel. vbi ſup. num. 12. Amad. de Syndicat. numero 94. Iacob. Dounaud. dict. cap. 126. numero 7.

Quid ſi in alea facta ſit promiſsio
5 de vendendo, & poſteà extra aleam facta ſit venditio? & videtur, quòd valeat, quia principium promiſsionis factæ in alea purgatur per venditionem factam extra aleam, argument. l. 2. C. quod met. cauſ. & l. ſi ob turpem, ff. de condict. indeb. vbi Bart. dixit, quòd per talem promiſsionem purgatur prima cauſa turpitudinis, & tenet Angel. in l. fin. §. 1. ff. quar.
6 rer. actio non dat. Quod videtur limitari quando venditio ipſa facta extra aleam fuiſſet facta poſt receſſum ab alea ex interuallo; quando verò immediatè, tunc videtur fieri in fraudem, l. ſi ventri, §. in bonis ff de priuilegijs credit. vbi gloſſa verb. benigne in fin. Hippol. conſ. 3. & in l. ſtatu liberi, ff. de quæſtionibus, à num. 11. Hieronym. Magon. deciſ. 76. num. 12. *
& 13 Vincent. Carroz. deciſ. 1. num. *
15. ſecunda coniectura. Matienç. in l. l. 7. tit. 16. gloſ. 5. num. 9. lib. 5. Recopilat. notat. per Bart. in l. poſt contractum ff. de donat.

Quod etiam limitatur, vt non habeat locum, ſi ludens fuiſſet minor, quia qua ratione non habet admini-
7 ſtrationem rerum ludendo, non habet etiam adimplendo promiſsionẽ, per l. quod ſi minor, §. reſtitut o, vbi gloſ. ff. de minorib. Farinac. tom. 3. quæſt. 109. num. 208. indeciſum reliquit.

Quid enim eſſet, quando contractus vẽditionis fuit factus antequam
8 fuiſſet in alea, & ſedenti in alea paratur ſolutio, ſicut mihi contingit in proceſſu, quem in manibus habeo contra hæredes Comitis de la Mejorada reos ex vna parte: & ex alia erat quidam Ianuenſis, qui emit lectum Indiarum à quodã amico, ipſeque illum vendidit dicto Comiti pro pretio ducẽtorũ Regaliũ (de a ocho) ſoluendo ad manus in ludo à dicto Comite, quo mortuo inſoluente, ab

eius hæredibus petijt dictus Ianuenſis, vt illi ſolueretur pretium dicti lecti. Hæredes replicabant, quòd cum dicta ſolutio fuerat deſtinata ad manus in ludo, non tenebantur illud pretium ſoluere, duabus rationibus. Prima, quia ſolutio fuit parata ad manus in ludo, quæ eſt prohibita, & nulla, vt diximus de contractibus in ludo factis. Secunda, quia probata fuit per hæredes conſuetudo inter ludentes, quòd ſolutio ad manus in ludo deſtinata, non debetur, ſi debitor
9 luſor non ludit. Et conſuetudo, quæ permittit ludum, & reſtitutionem prohibet, vel permittit retentionem, excuſat. Ioann. Andr. in dict. cap. clerici, & in dict. inter delictos, & ibi Ioann. Calderinus dicunt valere conſuetudinem inter ludentes, Imola in dict. l. ſi quis cum ſciret, ff. pro emptore, Bald. in rubric. ff. de cōdict. ob turp. cauſ. & S. Thom. 2. 2. q. 32. dicunt, quòd cōſuetudo excuſat à pęna, & à reſtitutione.

His tamen minimè refragantibus contrarium defendi, quia dictus contractus emptionis fuit factus extra ludum, & valuit, licèt in alea parata fuit ſolutio, contingit liberatio, per Angelum in l. ſi quis cum ſciret, ff. de vſucapione pro emptore, Pariſ. de Puteo de ludo, num. 23. & Cacialup. eodem, num. 35. per gloſ. in dict. §. reſtitutio in fin. Motus etiam fui ex æquitate, l. ſi me, & Titium, ff. ſi certū petatur, vbi datur cōtra eum, qui rem meam debitam detinet, vt mihi reſtituat, ne cum iactura aliena quis locu pletetur, l. nam hoc natura, ff. de condict. indebiti, copioſè Coſta de remedijs, remed. 12. à num. 1.

10 Ampliatur tertiò principalis quæſtio, vt vendens rem ſuam in ludo de euictione non teneatur, ſiue venditio fiat colluſori, ſiue alteri extraneo. l. 36. tit. 5. par. 5. verſ. *Otroſi dezimos, que ſi alguno jugaſſe a tablas*, & ibi Greg. gloſ. 11. l. 2. §. 1. ff. quar. rer. actio non dat. gloſ. in cap. clerici, el 2. verb. aleas de vita, & honeſt. cleric. Odofred. in l. 1. num. 5. ff. de aleæ luſu, & aleat. Bar. in d. l. ſi quis cum ſciret, vbi Imol. ff. de vſucap. pro empt. Azo in ſum. C. de Religioſ. num. 27. Marian. in cap. inter dilectos de exceſsib. prælat. Bonifac. de Vitalinis in praxi crimin. tit. de ludo Azardi, nu. 8. Pariſ. de Puteo de ludo, num. 17. & ſub num. 19. Cacialupus, num. 34. in 5. & 6. caſu, Angelus vbi ſup. num. 12. & ibi Auguſtin. poſt num. 14. Doumaderus dict. cap. 126. num. 7. Amadæus de Syndicatu, num. 94. Sylbert. in ſum. in verb. ludus, num. 9. Ioannes Bonifac. de furtis §. 10. num. 90. Quamuis contrarium tenuerit Stephanus Coſta in tract. de ludo, art. 6. numero 4. quòd luſor venditor teneatur de euictione, quando vendidit alteri, quàm colluſori, argument. l. fin. ff. quar. rer. action. non dat.

11 Quid ſi vendens non teneatur de euictione, an ſaltem teneatur ad pretij reſtitutionem? dict. l. partit. 36. negatiuè decidit, quòd non teneatur ad reſtitutionem pretij, ibi: *Non ſeria tenudo el vencedor de amparar aquella coſa, nin tornarle el precio.* Quod ſequuti ſunt Pariſ. de Puteo de ludo, num. 24. & ſunt intelligenda verba dict. l. partitæ, & dict. Doctorum de ludo prohibito, vt rectè animaduertit Auguſtin. ad Angel. in verb. Metidore de mali dadi, num. 14. vbi dicit, ibi: Et pondera, quòd Angelus ibi vult, quòd nec vendens teneatur ex empto ad reſtitutionem pretij illi emptori colluſori, à quo res euicta eſt, quia dicit, quòd ille, qui perdit pretium, nō eſt factus locupletior, ſcilicet, ipſe vēditor: voluit ergo Angel. ibi, ſecus eſſet, ſi vēditor nō perdidiſſet pretiū, quia licèt de euictione non teneatur, tamē ad reſtitutionem pretij adſtringeretur, per l. ex empto, §. fin. ff. de action. empti; quem ſequutus eſt Cacialup. vbi ſuprà, num.
12 37. quod etiam procedit in ludo permiſſo,

miſſo, quòd vendens teneatur de euictione, etiamſi vendatur res magno pretij præſuppoſita cõſuetudine, quòd in ludo permiſſo poſsit ludi magna quantitas, vt ex Auguſtino refert Farinac. vbi ſup. num. 211.

13 Ampliatur quartò, vt non valeat tranſactio ex cauſa pecuniarum in ludo amiſſarum, in qua aliquid datur, vel promittitur, & id, quod datum eſt, poteſt peti, Hoſtienſ. in dict. cap. clerici, num. 8. & ibi Ioan. Andr. num. 13. Imol, num. 16. Cardin. Zarabel. num. 11. Abbas num. 16. & ita communiter tenetur, Pariſ. de Puteo de ludo, num. 34. Stephanus Coſta eodem, art. 5. nu. 1. & ſeqq. & de communi teſtantur Summa Armill. in verb. ludus, num. 10. Sylbertina in eodem, num. 9. Iulius Clarus in pract. crimin. verb. ludus, verſ. fin. Bonifac. de furtis, §. 10. num. 89. Viuius opin. 470.

Ampliatur quintò, vt tunc contractus factus in ludo, vel occaſione ludi,
14 nec iuramento confirmetur. Pariſ. de Puteo, vbi ſuprà, num. 15. in fine cogitandum relinquit, ſed hodie attenta lege 8. tit. 7. lib. 8. Recopilat. quæ annullat contractus, & obligationes, an ludens ad creditum, & promittens cum iuramento ſoluere, quòd perdiderit, teneatur illud ſoluere? In quo tenent multi authores citandi, omnino teneri hunc ratione iuramenti implere promiſſa, vt tenent Ioann. de Medina de reſtit. cap. de rebus reſtituend. quæſt. 22. colum. 14. in fin. Nauarr. in manuali, cap. 19. numero 15. in fin. vbi tenent, huiuſmodi iuramentum valere, & iurantem peccare mortaliter, ſi non ſoluat quod perdidit, & anteà promiſit ſoluere cum iuramento, Soto lib. 4. de iuſt. & iure, art. 2. quæſt. 5. dicit, quòd tenetur ſtare iuramento, niſi tanta eſſet bonorum iactura, vt poſsit diſpenſationem petere, & licèt ſuprà dicti Doctores non loquantur ſtante dict. l. Regia, idem tenendum eſt ea ſtante: Quia licèt improbet, & annullet inſtrumenta, & obligationes in contrarium factas, & precipiat, vt iudices illas non exequantur, nec condemnent ſic obligatos: hoc habet locum, quando non interuenit iuramentum ſuper huiuſmodi obligationibus, quia ſi in illis interueniat, illud omnino eſt ſeruandum, cum non vergat in diſpendium ſalutis æternæ: & confirmatur ex Auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vẽdit. cum ſimilibus, vbi confirmat actum, & contractum aliàs à lege ciuili improbatum, & inualidum, vt tenent Nauarr. in cap. 28. in addit. ad cap. 19. num. 15. inſtructor. negotiant. lib. 2. cap. 22. verſ. ſic igitur, fol. 386. Corduba, quæſt. 42. verſ. ſecunda concluſio, Ioann. Gutier. de iuram. cap. 53. à num. 6. par. 1.

15 Ampliatur ſextò, vt nec valeat mutuum factum luſori, & denegatur actio mutuanti pro illius repetitione, quando is, qui mutuauit erat ille, qui domicilium tenebat, quem iura aleatorem, ſuſceptoremq; nuncupant, ſecundum gloſ. in l. 1. §. quod autem, verbo ſimpliciter, & in l. fin. §. 1. in verb. acceperit, ff. de aleæ luſu, & aleat. Odofred. in dict. l. 1. num. 3. vbi ampliat, ſiue is, cui mutuatur mutuam pecuniam amittat ſiue etiam vindicat, vt in dict. l. fin. §. ſeruuus, verb. pecuniam, vbi Salycet. num. 6. & in l. fin. C. de Religioſ. & ibi additio, lit. D. Imol. in dict. l. ſi quis cum ſciret, num. 3. & in dict. cap. clerici, num. 16. additio ad Abbatem in dict. cap. clerici, num. 15. lit. E. Azo in ſumm. C. de Religioſ. num. 28. Cacialup. num. 33. Pariſ. de Puteo, num. 15. Stephan. Coſta art. 6. num. 1. de ludo, Capra conſ. 86. vbi ampliat, etiam quòd retinens domi ſuæ ludum eſſet perſona vilis, & non lucri cauſa ludum teneret, Angel. & ibi Auguſtin. num. 15. vbi ſuprà Amadæus de Syndicatu, numero 90. Doumad.

cap.126.poſt num. 11. Viuius opin. 470.num.2.

16 Ampliatur ſeptimò, vt non valeat mutuũ factum luſori à colluſore, gloſ. in dict. l. 1. §. quod autem, in verb. ſimpliciter, Viuius dict. opin. 470. num. 4. idem tenent authores ſuprà citati.

Ampliatur octauò, vt multo minus valeat mutuum factum minori,
17 vt ludat: nam quòd illud repeti non poſsit ſcripſerunt addentes ad Salycet. in dict. l. fin. cum Imol. & alijs nuper citatis tenet Franciſc. Aretin. conſ. 81. Viſa conſultatione, per totum, vbi conſuluit non poſſe repeti mutuum factum minori, qui ex eo ſoluit pecuniam amiſſam in ludo, ſiue mutuum fuerit factum in actu ludi, ſiue extra ludum, ſiue ante ludum, ſiue poſt, & quomodocumque mutuata fuerit, abſque alia probatione leſionis, minor reſtituendus erit, niſi mutuans euidenter probet, quòd minor illam in alium vſum, quàm in ludum expendit, vt etiam notat Farinac. dict. quæſt. 109. num. 217.

18 Procedit etiam hæc ampliatio etiam quod iſtud mutuum fiat minori ab alio minore ſecundum Puteum, num.16. Cacialup. num.64. Angel. vbi ſup. num. 14. Amadeus dict. num. 94. ſumm. Angelic. in verb. ludus in fin. Sylbert. eod. num. 9.

Ampliatur nonò, vt multo magis
19 ſit prohibitum, & inualidum mutuum factum luſori cum vſura, in tantum, quòd nec conſuetudo contraria valeat, text. in cap. inter dilectos, vbi gloſ. verb. vſura de exceſsibus Prælat. vnde ponit exemplũ in mutuante vndecim denarios pro duodecim, vbi Cardinalis Zarabella ante numerum 2. ex illo textu notat vſurarium dici, qui mutuat in ludo pro lucro. Hoſtienſ. in ſumm. de exceſsib. Prælat. numero 4. §. cleric. autem. Pariſ. de Puteo dict. loco, numero 17. vbi idem in mutuante in ludo cauſa percipiendi aliquod lucrum, ſeu commodum, Cacialup. eodem, numero 17.

20 Ampliatur decimò, quia mutuans pecuniam ludentibus punitur tamquam particeps ludi, & delicti. Bonifac. de Vitalin. de ludo, num. 15. cum ludus appelletur crimen, vt eſt text. in procemio, ff. §. illud, vbi Bart. Auguſtin. ad Angel. numero 7. Maſcard. tomo 2. de probat. concluſ. 997. num. 2. Cumque mutuans pecuniam ad ludendum ſit particeps in ludo, & delicto, & agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur, cap. 1. de offic. deleg. l. ſi quemquam, C. de Epiſcop. & cleric. in fin. vbi gloſ. ita Bonifac. de Vitalinis de ludo, num. 15. Viuius opinione 468. num. 1. Farinac. dict. quæſt. 109. num. 56. & ideo ludenti mutuans tamquam cooperãs delicto punitur, licèt nũquam audierim in practica ſeruari.

Ampliatur vndecimo, vt laicis,
21 & clericis non ſolum ludere, ſed in ludo præſentes eſſe, & inſpicere, pariq; pœna puniendos eſſe inſpectores, & luſores, probat text. in l. fin. §. commodis, C. de Religioſis, & ſumptib. fun. Auth. interdicimus, & ibi Bal. C. de Epiſcop. & clericis, & ibi gloſ. & in cap. clerici, el 2. de vit. & honeſtat cleric. cleric. cap. Epiſcopus 35. diſtinct. Ioan. Andr. in dict. cap. clerici, num. 3. Butr. nu. 12. Bal. in ſummario, & Abb. num. 4. Bonifac. de Vitalinis de ludo, num. 15. Puteus num. 44. Cacialup. num. 9. & 32. Coſta, num. 25. & 35. & 36. de ludo, Bernard. Diaz in pract. criminal. Canonica, cap. 70. num. 5. Viuius opin. 468. à num. 6.

Limitatur primò, vt non procedat in promiſsione, & ſponſione de
22 non ludendo, & in caſu quo quis ludat promittitur ſolutio alicuius pecuniæ; talis enim ſponſio, & promiſsio valet, voluerunt Bart. in l. ex ea parte, §. 1. de verbor. obligat. & Iaſ. num.

num.8. Puteus de ludo, numero 65. pract. Conrad. de luſorib. num.3. in fin.

Limitatur ſecundò, quando mutua
23 pecunia non perditur ab eo, qui illam mutuo recepit, quia tunc poteſt repeti mutuum à mutuante; per regulam quòd quis locupletari non debet cum iactura aliena, quam refert Capra conſ.86.num.62.& Puteus vbi ſup.ſub num.16.

24 Limitatur tertiò, in mutuo facto à ludenti, non à colluſore, ſeu retinenti ludum, ſed à tertia perſona, quia repeti poteſt, gloſ. in l. 1. §. quod autem in verb.ſimpliciter. ff. de aleæ luſu, & aleator. & in l. fin. §. ſeruus, verb. acceperit, eod. Alberic. in dict. §. quod autem, numero 5. Odofredus in dict. §. ſeruus verb. pecuniam, Salycet. in dict. l. fin. num.6. & ibi addit. lit. D. Imol. in l. ſi quis cum ſciret, numero 3. & 4. ff. pro emptore. Azo numero 27. Puteus numero 15. & 17. Lacialup. num.33. Coſta ſupra relati, Capra conſ.86.num.64. Viuius opin. 470.num.1. vbi teſtantur de conſuetudine, & affirmant conſuetudinem valere, Iulius Clarus in dict. §. ludus, num. 8. Couarr. in regul. peccatum, 2.part. §. 4. num.3. Boniſac. de furt. num.83.

25 Ad principalem quæſtionem additur vna admirabilis limitatio, ſcilicet, quando pecunia mutuaretur etiam in caſu, in quo non datur repetitio, quia inter colluſores eſt mutuata. Tamen ſi poſteà, & ex interuallo ille, qui accipit pecuniam reſtituturam, promittat, ſe illam ſoluturam, per ſtipulationem, vel per iuſſum iudicis, confiteatur ſe illius pecuniæ eſſe debitorem, tunc poteſt illa pecunia repeti, vt mirabiliter decidit Albert. Galeotus in l. ſolent, §. 1. ff. de aleat. quod magnificat Ioann. Andr. in addit. ad Speculat. in rubr. de obligat. & ſolut. quia ſtipulatio tenet, l. generaliter, ff. de verbor. obligat. quia iam per ſtipulationem, & confeſsionem ſublata eſt prima cauſa turpitudinis, l. 2. C. quod metus cauſa, l. penult. ff. de condict. ob turp. cauſa, Auguſtin. ad Angel. vbi ſuprà, num. 26. & tradunt multi in dict. l. 2. l. 49. tit. 5. part. 5. gloſ. 2. Afflict. deciſ. 336. & ibi omnes additionatores, Ioann. Gratian. regula 419. Bernard. Diaz regula 462. ibi Salcedo, Baltaſar Mogollon in tract. de his, quæ vi, metuſve cauſ. fiunt, cap. 12. nu. 16. vbi
26 dicit, quòd non attenditur vis, quæ præceſsit; quando poſt vim ſequitur actus voluntarius approbans actum, in quo vis non interuenit, quod notari debet ad generale dictum Bartol. in l. Cæſar, num.9. ff. de publicanis, & vectigalib. Ioann. Aloyſio Riccio, collectan. 878. part. 4. quia per ſpontaneam promiſsionem ſublata eſt prima cauſa turpitudinis, vt innuit text. in dict. l. penult. ff. de condict. ob turp. cauſ. Non abſi-
27 milis fuit caſus, qui mihi, & Doctiſsimo Doctori Ludouico Caſanate meritiſsimo aduocato huius ingentis Curiæ contigit defendendus die 14. Marcij anno 1619. pro Antonio de Caſtro & Contreras contra Alphonſum Sanctium Barbitonſorem ceſsionarium domini Ioannis à Gabiria, qui dictus dominus Ioannes à Gabiria lucratus fuerat quatuordecem mille argenteos in ludo à dicto Antonio de Caſtro, eo inſolueure, per inſtrumentum publicum dictus victus ſe obligauit ſoluturum dictam quantitatem in certum diem dicto Vincenti, ceſsitque dictum inſtrumentum dominus Ioannes à Gabiria dicto Barbitonſori, ſumenſque inſtrumentum ceſsionarius requiſiuit cum eo dicto Antonio de Caſtro, vt ne ſolueret alteri, quàm ipſi, & debitor acceptauit ſoluere, & non renuit: fuit dictum inſtrumentum præſentatum coram Domino

Sanctio Flores Melon olim iudice meritiſsimo Prouinciæ, per dictũ ceſſionarium contra dictum debitorem; petijtque mandatum executionis, & fuit datum, & executum, citato reo ad diem aditionis, oppoſitionem fecit dicendo, quòd dictum debitum præceſſerat ex ludo, & eius obligatio non ſubſiſtebat, & erat nulla, & irrita, & non merebatur executionem, ex l. 8. tit. 7. lib. 8. Recopilat. quæ annullat, & irritat contractus, & obligationes cauſa ludi factas, & allegauimus plura dicta ſuprà num. 14. Cui replicatum fuit per doctiſsimum Licentiatum Ioannem de Menna aduocatum, quòd etſi vera eſſet iſta impugnatio, iam erat ſublata prima cauſa obligationis ex cauſa ludi factæ, cum ipſe Antonius de Caſtro debitor ſpõtè acceptauit eam obligationem ſoluere poſt ludum, & ex magno interuallo dicto ceſsionario, & non oppoſuit dictam exceptionem, ſcilicet, fuiſſe factum inſtrumentum ex cauſa ludi, & viſus fuerat tali exceptioni renuntiaſſe, ſi aliqua competebat, ex l. ſi quis delegauerit, ff. de nouationibus, vbi debitor delegatus ſciens, ſibi
28 exceptionem competere, & non oppoſuit, eam videtur remittere, vbi Bart. Dyn. Caſtrenſis, numer. 4. & l. 19. tit. 14. part. 5. vbi Gregor. gloſſa 4. Ioannes Gutierr. de iuramento, part. 1. cap. 15. numer. 30. Bartholom. Bertazolus, clauſula 33. gloſſa 14. numer. 2. per textum in l. doli 19. ff.
* de nouation. Anton. Theſaur. deciſ. 221. & fuit data ſenten ia addictionis (vulgò de remate) & confirmata in Supremo Tribunali, quia patiendo ſe delegare, & acceptando ex interuallo, viſus fuit dictus debitor renunciaſſe exceptionem obligationis ex ludi cauſa factæ, quod ſecus fuerat, ſi non aceptauerat, & oppoſuerat contra tale inſtrumentum, ex ludi cauſa factum, quia huiuſmodi exceptio, & ſimilis competebat debitori, tam contra principalem, quàm aduerſus ſingularem ſucceſſorem, ex
29 dict. l. doli, Dyn. in cap. is, qui 46. de regulis iuris, lib. 6. vbi additio, & idem in l. eius, numer. 2. Bald. Salycet. numero 2. Angel. ad fin. C. de compenſat. Alexand. conſ. 54. vbi additio ad fin. lib. 2. Guido Pap. ſingulari 564. & 834. & * & deciſ. 567. Stephanus Gratianus * tomo 2. diſceptat. forenſi 356. à * numero 1. & ſeqq. Alexand. Ludouiſius deciſ. 47. numero 4. & numero 5. Iacob. Cancer tomo 2. var. cap. 6. * numero 63. Gaſpar Antonius Theſaur. lib. 3. quæſt. forenſi 111. Gra- * tianus tomo 4. diſcept. 701. numer. 14. & 15. Petrus Surdus conſ. 205. numero 4. & conſ. 280. numero 14. lib. 2. & conſ. 333. numero 16. lib. 3. Prout regulare eſt, vt exceptio, quæ obeſt authori, noceat etiam ſucceſſo-
30 ri, l. apud Celſum, §. de authoris, ff. de doli mali, & met. except. Socin. conſ. 13. numero 5. lib. 3. Tiraq. de re tract. conſang. §. 1. gloſ. 9. numero 128. Carolus de Graſsis de exceptionibus, except. 16. num. 29. Salycet. in l. qui ſtipendia, colu. 1. in fine, C. de procurat. qui teſtatur de communi opin. Brunor. à Sole in compendio reſolut. propoſit. iuris, in verbo, ceſsionario agenti, vbi more ſuo alios congerit, Thom. Dotius conſil. 87. numero 14. Port. conſ. 47. numero 7. Cæſar Vrſillus * ad Afflict. deciſ. 74. numero 7. Intrigliolus conſ. 8. num. 9. Surd. conſ. 82. num. 29. lib. 1. Marilian. deciſ. 31. à * num. 3.

Vnum notandum conuenit, de mutuo facto ſeruo, vt ludat, non à luſore,
31 ſed à tertio, quod repetatur à domino, quatenus in eiuſdem ſerui mutuata pecunia reperiatur, & ſic quatenus ex eo facto fuerit locupletior, & aliter probat text. in l. fin. §. 1. verſ. item ſi ſeruus, & ibi gloſ. in verb. acceperit, & in verb. cogẽdus, ff. de aleæ luſu, & aleat.

aleat. Alberic. in dict. §. item ſi ſeruus, vbi amplius dixit, quòd dicto caſu dominus tenetur quatenus eſt in peculio ſerui, etiam quòd pecunia mutuata nõ reperiatur in ipſo peculio.

32 Alterum notare licet etiam, quòd bona Vincentis ſunt tacitè hypothecata ad fauorem eius, qui ad pecuniam amiſſam repetendam actionem habet, ſecundum Florianum in l. quòd in conuiuio, §. ſi ſeruus, num. 10. & ſeqq. ff. de aleæ luſu, & aleatoribus, vbi reprobatis contrarijs hanc ſententiam dicit veriorem, & propterea infert, quód Vincente mortuo, hæredes non poſſunt tutè ſoluere primò venientibus, ſed prioribus, & potioribus.

Ad calcem huius quęſtionis animad-
33 uertitur, quòd licet aduerſus repetitionem pecuniæ amiſſæ in ludo, & ſolutæ non datur præſcriptio, niſi quinquaginta annorum, textus in l. fin. §. commodis igitur, ff. de Religioſis, & ſumptib. funer. gloſ. in cap. clerici in verb. aleas, de vita, & honeſtat. cleric. Alberic. in rub. ff. de aleæ luſu, nu. 1. & in dict. §. ſeruus, num. 2. & Salyc. in dict. fin. & Bal. eodem Azo in ſumma, C. de relig. num. 27. Vitalin. de ludo, num. 2. ad fin. Cacialup. eod. num. 41. Lodoc. Doumad. dict. cap. 126. num. 5. tamen attento iure Regio, per l. 2. tit. 7. lib. 8. Recopilat. perdens in ludo tranſactis octo diebus, non admittitur ad repetendam pecuniã, & ibi Azebedus latè, num. 74. & 102. quod dixit procedere ad partis petitionem, ſecus ex officio iudicis, quia poteſtas iudicis, & denũciatoris vltra duos menſes non durat, tranſactis enim his duobus menſibus non poteſt quidam plùs exigi à lucrantibus, nam præſcribitur huic actioni criminali hoc tempore, ſecundum l. 10. tit. eodem, lib 8. Recopil. vbi etiam latè Azebed. à num. 1. & ſeqq.

QVAESTIO LXI.

De actione redhibitoria, vel quanto minoris.

SVMMARIVM.

1 *Redhibere quid ſit?*

2 *Actione redhibitoria contrà quẽ intentetur.*

3 *Quotuplex ſit redhibitoria.*

4 *Redhibitoria eſt actio arbitraria.*

5 *Quatuor concurrere debent, vt redhibitoria competat.*

6 *Redhibitoria pro contractibus onerosis, & non lucratiuis datur.*

7 *Redhibitoria eſt in priſtinum ſtatem repoſitio.*

8 *In locatione ad longum tempus, emphyteuſi, feudo, habet locũ hac actio.*

9 *Quando d. tur actio redhibitoria ſubſidiaria.*

10 *Azonis opinio refertur, in quibus contractibus locum habeat redhibitoria.*

11 *Pro contractibus innominatis datur redhibitoria.*

12 *Pro rebus minimis non præſtatur.*

13 *Statutum loquens in vulnere, non procedit in vulnuſculo.*

14 *Cyni diſtinctio refertur circa modum redhibendi.*

15 *Ignorantia venditoris non minuit damnum emptoris.*

Diſtin-

16 *Diſtinctio Baldi circa ſcietiam, & ignorantiam morbi in redhibitoria refertur.*

17 *Sciens venditor morbum, & tacens non eximitur à redhibitoria.*

18 *Verba generalia, & captioſa fallenti non proſunt.*

19 *Morbus patens liberat venditorem.*

20 *Venditor ſciens morbum, emptor ſupinè ignorãs, an liberetur?*

21 *Morbus præcedere debet venditionem.*

22 *Si animal moritur ſtatim poſt venditionem, quid ſit agendum.*

23 *Statim quãdo dicatur, & refertur Deciſio Senatus Hiſpalenſis.*

24 *Vendens inſidioſe, exprimens morbum nihilominus tenetur.*

25 *Venditor de animi vitijs mancipiorum non tenetur, ſecus de animi vitijs animalium.*

26 *Fallit in tribus caſibus.*

27 *Actio redhibitoria præſcribitur ſex menſibus.*

28 *Dies vtiles, & continui, qui dicantur.*

29 *In dubio tempus reputabitur vtile, ſi ignoranti noceret.*

30 *Si ſtatutum præſcribit tempus redhibitoriæ, an iudicetur vtile, vel continuum.*

31 *Ex diſplicentia redhibitoria præſcribitur ſexaginta diebus.*

32 *Quod tempus ſimplici declarationi, vel affectuali redhibitioni ſit aſsignatum.*

33 *Declaratio ad conſ. Socin. per conſ. Decij.*

34 *Si vẽditor non cauet, intra duos menſes emptor cogit.*

35 *An ſint ſexaginta dies, diſputatur.*

36 *Quando principale propter acceſſorium redhibetur, infra ſexaginta dies ſit.*

37 *Emptor poteſt redhibitoriam per viam exceptionis deducere.*

38 *An excipiendo perpetuetur hæc actio.*

39 *In venditionibus fiſcalibus non procedit redhibitoria.*

40 *Fideiuſſor contractus redhibitoriæ conuenitur.*

41 *Emptor contra plures ſimpliciter vendentes in ſolidum agit, ſi vult.*

42 *Secus ſi in ſententia ſimpliciter ſunt condemnati, quia pro virili aget.*

43 *Idem erit ſi ſint obligati in ſolidum, & mercator in ſuo libro eos deſcribat ſimpliciter, obligatos pro rata conueniri debẽt, quia mercator poteſt ſuam ſcripturam interpretari, eſt caſus valde ſingularis.*

44 *Declaratur concluſio, vt ſit de redhibitoria nõ de actione ex empto.*

45 *Plures rei in ſolidum etiam tacitè conſtituuntur.*

46 *Si emptor decedat cum pluribus hæredibus, quomodò agatur.*

47 *Redhibitione facta vẽditor reſtituit gabellam, & non fiſcus.*

48 *Pro libris mendoſis agitur redhibitoria, & ibi ad multa infertur.*

Plu-

49 *Pluribus animalibus venditis propter vnius morbū, quandoquè alia redhibentur.*

50 *Redhibitoria agitur ad pretij recuperationem, ſi pacto receditur à contractu.*

51 *Venditor pretio reſtituto agit ad rem cum acceſſionibus.*

52 *Emptor redimens promittit pro ſuo dicto, & facto.*

53 *Dominus pro rei deterioratione facta à procuratore tenetur.*

54 *Si venditor nolit recipere animal, quomodo ſit cōſulendum emptori.*

55 *Actioni redhibitoria, an renunciari poſſit.*

56 *Actio quāto minoris duplex eſt.*

57 *Hæc actio annalis eſt.*

58 *Actor electionem habet agendi redhibitoria, vel quanto minoris, & in illis variare licet, ſi tempora largiantur.*

59 *Exemplum in actione quanto minoris ciuile.*

60 *Qualitas perſonæ non alterat communem rei valorem.*

61 *Prætoria temporalis, ciuilis perpetua.*

62 *Actio ciuilis quanto minoris datur etiam pro rebus fragilibus.*

63 *Si quis agat quanto minoris, an iudex condemnari poſſit in redhibitoria.*

64 *Actio ædilitia in factum eſt ſubſidiaria.*

65 *Dubitatur an ſit temporalis, vel perpetua.*

66 *Competit aliquando pro animalibus nociuis.*

PLures de hac materia Doctores tractarunt, & præter ordinarios, in tit. ff. de ædilitio edicto, & in tit. C. de ædilitijs actionib. Cœpola ex profeſſo ad tit. ff. eod. Anton. Gomez tom. 2. var. cap. 2. num. 49. licèt parum. Ariſminus Tepatus, tom. 2. var. ſent. tit. 406. Monte Alegre in praxi lib. 2. cap. 2. §. 10. & §. 11. l. 64. & ſeqq. tit. 5. part. 5. vbi latè. Greg. Lopez, Gaſpar Caual. in tract. de ędilit. actionibus. Hippol. de Bonacoſa in tract. de ęquo per plures quæſtiones, Alex. Trentacinq. lib. 3. var. reſolut. reſolut.
11. de empt. & vendit. Franciſ. Viuius *
deciſ. 382. lib. 2. num. 2. Gutierr. lib. 4.
practic. quæſt. 47. num. 28. Sempron. *
Aſcius deciſ. Archiepiſcopatus Ba-
renſis 44. per totam. Ioſep. Ludouic. *
deciſ. Peruſina 118. part. 2. Nicolaus
Boerius deciſ. 323. num. 2. Gomez de *
Leon deciſ. Hiſpalenſi 40. *

Vlpianus I. C. in l. redhibere, ff. de
1 ædilitio edicto, dicit, quòd redhibere
eſt facere, vt rurſus habeat venditor, quod habuerat, & rehiberiq; dicatur, quod redditum eſt improbatumque, & qui dedit, rurſus coactus eſt habere, vt ait text. in l. ſi is, qui hæres, ff.
2 de except. rei iudicatæ. Hæc autem actio redhibitoria contra eum intentatur, qui quid vitio corruptum commutauerit, vendiderit, vt cogatur, & reſtituere pretium, & retro, quod tradiderat, accipere.

Redhibitoria duplex eſt, prætoria, & ciuilis: prætoria quæ ædilium edi-
3 cto datur propter animal morboſum: ciuilis, quæ datur pro alijs rebus in edicto non comprehenſis.

Actio tamen huiuſmodi eſt arbitraria, ſecundum Iaſ. in §. præterea,
4 numero 11. Inſtit. de action. Petrus Loriotus de action. axiomat. 69. Nam ſi venditor rei morboſæ iuſſus non reſtituat pretium, & acceſsiones, iuratur contra eum in litem ex iudicis arbitrio, l. redhibitoria, vbi gloſ. in verb. iubetur, ff. hoc tit. Menoch. lib. 1. de arbi-

arbitrar. indíc.lib. 1.quæſt.5.num.25.
Vt actio redhibitoria competat,
5 quatuor concurrere debent ſecundũ
Specul. in tit. de empt. & vend. §. de
reſcindenda. Rofredus in libelis. Pri-
mò, quòd interueniat venditio, l. 1. ff.
hoc tit. aut permutatio, l. ſciendum,
§. deinde, verſ. emptorem, ff. eod. Cre
menſis ſiog. 158. Secundò, quòd ani-
mal ſit morboſum, l. ob quæ, §. idem
Pomponius, ff. eodem. Tertiò, quòd
morbus erat latens, nec apparebat
tempore venditionis, l. 1. §. intelliga-
tur, ff. eod. Quartò, quòd morbus ille
erat ante venditionem, l. quæro, §. fin.
ff. eodem. Hippol. de Bon. in tract. de
equo, quæſt. 85.
Bald. in l. 2. C. de ædilitijs actionib.
6 dicit, quòd actio redhibitoria datur
pro contractibus oneroſis, ex quibus
transfertur dominium; ſecus in con-
tractibus lucratiuis, in quibus non
transferrur dominium: & ratio diffe-
rentiæ eſt, quia donatarius ex ipſo cõ-
tractu non damnificatur, ne eo caſu
liberalitatis ſuæ donator pœnam pa-
tiatur: de dolo tamen ſe obligare de-
bet, & ſolet, ne quod benigne contu-
lerit, fraudis conſilio reuocet, l. ad res
donatas, ff. hoc tit.
Cùm redhibitio ſit in priſtinum ſta
7 tum repoſitio, l. facta, ff. hoc tit. non
mirum ſi locatio in hoc edicto non
comprehenditur, quia cum rem con-
ductor non habeat, illam reddere nõ
poteſt, l. cum autem, §. iubetur, ff. eod.
ſed rei vſum habere deſinit, quam
conducto accipit.
8 Idem dicendum eſt in emphyteuſi,
vt autem ait Bal. dict. loco, quia ex ea
transfertur dominium vtile, l. 1. C. de
iur. emphyteut. quod intelligitur,
quãdo conceſsio fuit titulo oneroſo,
ſecus ſi lucratiuo, per dict. l. ad res do-
natas, idem dicit in feudo, quod vt plu
rimum concedi ſolet propter bene-
merita, vel titulo oneroſo, feudiſtæ,
in cap. 1. de feudi cognit. & in loca-
tione ad longum tempus, quia ex ea
vtile dominium transfertur. Card.
Zarabel. in Clement. 1. §. fin. de reb.
ædes, Balb. in Auth. & qui C. de bonis
auth. ind. poſſ. Alex. conſ. 1. lib. 4. Cor-
neus conſ. 243. lib. 3. Alex. Trẽtacinq.
lib. 3. reſol. 11. num. 1. verſ. hæc ratio,
de empt. & vendit. & iſte author in
dict. num. 1. in verſ. in cõtractu, dicit,
quòd eſt intelligendum de actione
redhibitoria in ſubſidium, quia ædi-
les non habebant hanc iuriſdictio-
9 nem, & cum caſus ſit ſimilis datur a-
ctio in factum, l. quoties, ff. de præ-
ſcriptis verbis: eodem modo hæc ſub-
10 ſidiaria actio habet locum in contra-
ctibus innominatis, docet Bald. in l.
ex placito, quæſt. 15. C. de rerum per-
mutatione. Azo in ſumma, C. hoc
tit. aſſerit in quolibet cõtractu habe-
re locum hanc actionem vtiliter, ex
quo agitur de euictione, Alex. Tren-
taciq. vbi ſup. num. 1. verſ. hæc ratio
in fine.
Circa ſecundum, quòd animal ſit
morboſum; quod intellige ſiue in to-
11 tum ſiue in parte, dummodo res mi-
nimæ non ſint, l. ſi tamen, §. fin. cum
gloſ. ff. hoc tit. nec pro paruis mor-
bis redhibitio datur, proinde leuis
febricula, aut vetus quartana, vel
vulnuſculum modicum in ſe non ha-
bet delictum, l. 1. §. ſed ſciendum,
l. euidens, ff. hoc tit. Ex quo Scri-
bentes inferunt, & Baldus præci-
pue in l. ſi prædium, numero 3. C.
eodem, quòd ſi extet ſtatutum, quòd
12 pro vulnere ſoluatur certa pœna,
non habet locum in paruo vulnu-
ſculo.
Circa tertiũ eſt obſeruanda diſtin-
13 ctio Cyn. in l. 1. C. de ædilit. act. Ab-
batiſque in cap. iniuſtum, de rerum
permutatione, vbi inquiunt, aut mor
bus erat notus emptori, & venditori,
& non competit aliquod remedium,
quia ſcienti non fit iniuria, l. 1. §. intel-
ligitur, ff. hoc tit. l. paciſci, ff. de pact.
cap. ſcienti de reg. iur. lib. 6. Philipp.
Corneus conſ. 81. lib. 3. aut vterque
igno-

ignorabat, & tunc venditor tenetur
ad reſtitutionem pretij, l. 1. in princ.
ff. hoc tit. qua cauetur venditorem
debere certioré reddere emptorem
cuiuslibet vitij, ac morbi rei venditæ
quòd ſi non fecerit, & tacuerit redhi-
bitoriæ locum eſſe, imò venditor ani-
malis itidem de dolo pro morbo ſeu
vitio, quod ſuppreſsiſſet, licèt dixerit
nolle aliter teneri pro aliquo morbo,
Fabianus de Monte in tractat. de em-
pt. & vendit. in 6. quæſt. princ. nu. 58.
Petrus Surd. conſ. 36. num. 16. Franc.
Viuius in ſylua comm. opinion. opin.
9. in verb. Actio redhibitoria, & in
* deciſ. 382. lib. 2. num. 1.

Nec obſtabit, ſi emptor dicat, ſe
ignoraſſe morbum animalis, quia hæc
14 ignorantia non eſt veriſimilis, cũ mul
tis diebus retinuerit animal. nam licèt
omnino morbum ignoraſſet, tenetur
nihilominus redhibitoria, per text. in
d. l. 1. §. cauſa: nihil enim intereſt em-
ptoris, cur fallatur ignorantia vendi-
toris, aut calliditate, vt in l. Iulianus in
princ. ff. de act. empt. Cyn. in l. 1. C. de
ædilit. act. & ibi Bal. Franc. Viuius d.
deciſ. 382. num. 2. Surd. deciſ. 146. nu.
* 5. & deciſ. 165. n. 10. Caual. in d. tract.
de ædil. act. cap. 2. num. 18. vbi dicit,
quòd ignorantia venditoris non mi-
nuit damnum emptoris.

Bal. in d. l. 1. C. eodem ſic diſtinguẽs
15 ait, quòd ſi conſideratur damnum in
trinſecum, quod ex morbo prouenit,
tunc nulla ſit diſtinctio, ſciat, vel igno
ret, vt in d. l. 1. §. cauſa, ſi verò conſide-
ratur damnum, quod extra rem eſt, &
tunc conſideratur ſcientia, vel ignorã
tia venditoris, & contigerit illud dã-
nũ, l. 1. C. eod. & d. l. Iulianus in princ.
ff. de act. empt. Eſt tamen ignoranti
conſultum, ſi explicauerit ſe nolle te-
neri pro aliquo morbo, qui in re ven-
dita aliquando appareret. Sciens verò
16 non eximetur ab actione redhibito-
ria ex huiuſmodi effuſo ſermone, niſi
etiam ſpecificè morbũ nominauerit,
17 quia verba generalia, & captioſa fallẽ
ti non proſunt, l. 1. in fin. ff. de act. em-
pti, verba ſpecifica proſunt, quia do-
lus non fit ſcienti, l. cum donationis,
C. de tranſ. l. quæritur, §. ſi venditor,
ff. hoc tit. Si verò morbus patẽs erat,
quod vitium apparens dicitur, quando
eſt extrinſecum in loco aperto, quod
18 poteſt intueri à quocumque reſpicien
te, vt ait Salyc. in d. l. C. de ædil. act.
Hippol. Bonacoſa in d. tract. de equo,
quæſt. 212. vel quando equus vẽditus
erat cæcus, vel claudus, l. ea, quæ, ff. de
contr. empt. nec de illo venditor em-
ptorem admonuit, non tenetur, quia
ſecundum Bal. in d. l. 1. quæſt. 1. C. eod.
quoties ſignum de ſui natura demon-
ſtrat ſignatum, non eſt neceſſaria alia
hominis declaratio, l. 1. §. intelligitur,
l. ſi tamẽ, §. ei qui, ff. eodem.

Quid ſi venditor morbum ſciebat,
emptor ſupinè ignorabat. l. nec ſu-
pina, ff. de iur. & fact. ignorant, cui vẽ-
19 ditor non denunciauit, an teneatur?
quidam dixerunt, quòd teneatur, quia
venditor eſt in dolo, l. quod venditor,
ff. de dolo, emptor verò in lata culpa
quæ eſt non intelligere, quod omnes
intelligunt, l. latæ, ff. de verb. ſignif. &
ſic dolus latæ culpæ præponderat, l.
ſi mora, ff. ſolut. matrim. gloſ. in l. 1. C.
eodem; vbi aſſerit venditorem non
teneri, quia vbi culpa præſumptiuè
præcedit ignorantiam emptoris, ni-
hil prodeſt emptori, d. l. ea, quæ §. 1. ff.
de contrah. empt. Imò ſecundum Bal.
in d. l. 1. quæſt. 2. venditor non eſt in
dolo, quia præſumere debuit, quòd
emptor non eſſet fatuus, ſed potiùs
ſciret, quod omnes ſcirẽt: paria enim
ſunt ſcire, vel ſcire debere, l. quod te,
ff. ſi certũ petatur, ſed contrarium te-
nendum arbitror contra gloſ. & Bal.
& moueor ex eo, quòd ille, qui cum
alio contrahit notam illius qualita-
tem habere debet, l. qui cum alio, ff.
de reg. iur. & ſic pęna illius ignoran-
tia eum excuſat, quia fatuo ſimilis vi-
detur, qui quod videt ignorat, & ſicut
illius nulla eſt obligatio, l. furioſi, ff. de
reg.

Digitized by Google

reg.iur.ita nec iſtius, qui rudis, & hebetis ingenij eſt: & venditor videtur eſſe in dolo in omittendo, iuxta l. ſi mora, ff. ſolut. matrimonio, qui ſemper præponderat latæ culpæ emptoris: ſaluari poteſt opinio gloſſæ ex Cauallino vbi proximè, num. 23. & etiam Bal. iuxta exempla relata in d.l. ea, quæ, ff. de contr. empt. dummodo emptor aliàs in negotijs proprijs vir frugi ſit, & diligens.

20 Si venditor animalis dicat emptori védo tibi animal cũ omnibus vitijs, & magagnis, ſi ſciens véditor, & reticuit morbum, nihilominus redhibitoria tenetur propter dolum, l. quæritur, §. ſi véditor, ff. hoc tit. Speculat. in d. §. de reſcindenda, Iaſ. in l. paciſci, ff. de pact. ibi Angel. & Caſtro. Corneus conſ. 81. lib. 3. Alex. conſ. 14. & 95. lib. 5. Emptor enim probare debet venditorem ſciuiſſe morbum, nec illi proderit pacti exceptio, quòd noluerit teneri de aliquo morbo, quia replicauit emptor de venditoris dolo in reticendo ſpecificũ morbum, vt in d.l. §. ſi venditor, Hippol. Bonacoſa de equo, quæſt. 84. & quæſt. 86. & quæſt. 385. Vbi diſputat, an teneatur venditor ſemper dicere defectus animalis: & refert Senecam dicẽtem, quòd ſtultus eſt, qui vitium rei pate facit venalis. Sanct. Thom. in 2. 2. q. 77. de quo Florẽtinus in eius ſumma, part. 2. tit. 1. cap. 17. de fraud. in negotiatione, §. 6. & dicit, quòd aut defectus animalis eſt occultus, aut manifeſtus: ſi occultus, aut reddit vſum animalis impeditum, vel noxium, aut nõ, tenetur tale vitiũ patefacere, & peccat grauiter in omittendo in doloſa, & fraudulenta venditione: ſi autem defectus animalis non impedit totaliter vſum eius, nec reddit noxium, ſed minus reddit animal vtile, ſi demat de pretio, quantum importat ille defectus, celando defectum, non importat, nec peccat, dum tamen non dicat mendacium, latè, & copioſe multos referens Pater Salas de empt. & vendit. dubio 34. à num. 5. & ſeqq.

21 Circa quartum requiſitum, quòd morbus fuerit ante venditioné, dicit Paul. de Caſtr. in l. actioni, ff. hoc tit. ex quo ſi animal poſt venditionem perijt, an ex præcedenti morbo, qui latebat forſan, an ex inopinato caſu deceſsiſſe præſumendum ſit. Cyn. & Bald. in l. 1. C. eod. dicunt, quòd ex celeritate mortis animalis, præſumitur, quòd morbus interior, de quo deceſſit erat ante venditionem, argum. l. ſi ventri, §. fin. ff. de priuileg. credit. & dicitur celeritas, ſi animal intra diem mortuum ſit, ſecundum gloſ. in l. 1. C. de emendatione ſeruorum, Alexand. in l. ſi quis cum aliter, num. 24. ff. de verbor. obligat. & in conſ. 148. lib. 2. Aretin. in §. duplum, Inſtit. de action. num. 10. & 11. Abb. in cap. iniuſtum de rer. permut. gloſſa per text. in cap. 2. de cleric. percuſſore, Sebaſtianus Medices, in tract. de caſib. fortuit. quæſt. 10. num. 24. Alciat. de præſumptionibus, præſumpt. 26. regul. 1. Bonacoſa de equo, quæſt. 85. & quæſtione 312. Marſilius in l. ſtatu liber, num. 16 ff. de quæſtionibus, Ioannes Andr. ad Specul. loco prædicto, Petrus Surdus deciſ. 146. num. 17. & 18. Sempronius Aſcius deciſ. Archiepiſcopatus Barenſis 44. num. 13. Cauallinus dict. cap. 2. num. 26. vbi ait, quòd hoc procederet quando morbus erat occultus, ſecus ſi iudicio mareſcalli apparebat morbum antiquitùs viguiſſe, veluti ſi vitium in veſica apparebat, l. quæritur, §. item de eo, ff. hoc tit. tunc enim clare colligitur morbum preceſsiſſe véditionem, & præcipuè cum animal venditum, & cognitum vulſum, per peritos in arte ex inſpectione inteſtinorũ cenſetur illum morbum ante venditionem habuiſſe, ſi incontinenti poſt venditionem mortuum ſit, Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſina 118. part. 2. Boherius deciſ. 323. num. 22. Ariſ-

22 minus Tepatus tom.2. var. ſent. tit.
406.cap.1.

Tamen Gomez de Leon in deciſ.
23 Hiſpalenſis Senatus refert, iudicatum fuiſſe, quòd ex breuitate mortis
animalis, ſcilicet, intra ſex dies poſt
venditionem, morbum, ſeu vitium
extitiſſe ante venditionem, & licèt
loquatur ex breuitate fugæ ſerui,
quòd præſumatur anteà fugitiuus, cũ
ſtatim facta venditióne poſt ſex dies
aufugerit, idem iudicat, num.2. de
celeri morte animalis venditi, vt præſumatur ex antecedenti morbo, &
infirmitate mori; cum ſerni quadrupedibus æquiparentur, l. 1. ff. ſi quadrupes pauperiem fec. dicat, quod
legenti conſulendum relinquo, ita
enim Senatus iudicauit, nimirum ſi
ſex dies pro modico tempore habeãtur, & ex morbo exiſtente tempore
venditionis animal moriatur, & coram vno ex iudicibus huius Curiæ ſimilem caſum habui, & obtinui, cum
fuiſſet probatum vitium animalis ante venditionem, & poſt eam intra
quinque dies mortuum fuit. Additur
Lazarus Fenutius de momento temporis.cap.11.num.3.& ſeqq. vbi latè,
& doctè diſputat, quando modicum
tempus dicatur, & in quibus diebus
verificetur.

Vendens equum in ſpatula patientem, non tamen vitium apparebat ni-
24 ſi poſt fatigationem, interrogatus ab
emptore, an eſſet morboſus? reſpondit, equus iſte habet effoſa lumina, eſt
lunatus, & calcitroſus, & ſic inter
multa expreſsit ſpatulæ vitium: emptor verò credens, quòd ſicut de luminibus effoſis, & alijs, quæ verà
non erant, ſic eſſet & de vitio ſpatulæ, ſic de omnibus alijs, equum emit,
pòſt hoc comperto agit redhibitoria
contra venditorem: venditor verò
dicit ſe nõ teneri, cum omnia expreſſerit: dicẽdum eſt, quòd tenetur, quia
talia inſidioſe expreſsit, l. ea, quæ, §.
fin.ff.de contrah.empt.l.quod cũ venditor, ff.de dolo. Abb.in cap. iniuſtum
de rer.permut. Aret.in §.duplũ, Inſtit.
de act.Iaſ.in l.paciſci ff.de pact.

Animaduertendum eſt vlteriùs,
quòd venditor non tenetur de animi
vitijs actione redhibitoria, ex Specul.
25 tit.de empt.& vend.§.de reſcind. quoniam ædiles de corporalib. vitjs loquuntur: attamẽ ex empto actionem
habebit, l.1.§.fin.ff.hoc tit. hoc tamen
eſt intelligendum de mancipijs: de
iumentis dicendum eſt propter vitia
habere locum redhibitoriam, l. ædiles
aiunt in princ. & in l. bouem, ff. hoc
tit. Non procedit principale dictum
26 in tribus caſibus. Primò, quando nominatim promiſit, & tunc agitur ex
ſtipulatu, l. ob quæ, §. animi, ff. hoc tit.
Secundo, quando ſciebat illud animi
vitium, & emptori tacuit, & tunc tenetur, vel quòd redhibeatur, vel quòd
ad intereſſe teneatur, l.1. §. exempli,
ff.hoc.tit. Tertiò, ſi vitium animi ſit
admixtum corporis morbo, l. ob quæ,
§. in ſumma.

Præſcribitur ſex mẽſibus redhibito-
27 ria actio, l. aiunt ædiles, l. cum ſex, ff.
hoc tit. Ferretus conſ.22. l.65. tit.5.
par.5.gloſ.5. Couar. in regul. poſſeſſor, par.2.§.11.nu.5.verſ.datur, Alex.
Trẽtacinq.lib.3.reſolut.11.de empt.
& vendit.num.2. Bonacoſa de equo,
quæſt.380. quod tempus vtile eſt in
ſui principio, gloſ. in l. 2. C. eod. &
ideo non currit ignoranti, niſi ignorantia ſit ſupina; ratio eſt ſecundum
Bal. ibi, quia ſcire debere reputatur
pro vera ſcientia, l. quod te, ff. certum
petatur: & dicitur ſupina ignorantia
ſecundum qualitatem perſonarum,
l. profeſsio, C. de mun. patrim. lib. 10.
gloſ.& Bar. in rub. de diuerſis, & temporal. præſcript. quod tempus vtile
eſt etiam progreſſu, vt notat. l. annus,
ff. de calumniat. & ſentit gloſ. in ſecũda lectura in d. l. cum lex; & ratio eſt
ſecundum Bal. in d. l. 2. quia præſcriptiones prætoriæ ſunt vtiles toto ſuo
curſu, quia prętor nõ vult eas currere,
niſi

Digitized by Google

niſi quando poteſt adiri, l. 2. §. dies, ff.
28 quis ordo in bon. poſſ. ſeruet. conſiderat enim dies efficaces Cyn. poſt Iacob. Butric. in l. 2. Gaſpar Cauallin. in d. cap. 2. num. 31. dicit, quòd illi dicuntur dies vtiles, & efficaces, quibus iudex ſedet, & copia eius haberi poteſt, vt probatur in l. iure mariti, C. de adulteris, text. in l. 1. ff. de diuer. & temporalib. præſcript. & in iure ob eam cauſam tales dies dicuntur dies ſeſsionum, l. is cui, §. ſex autem menſium, ff. vt in poſſ. legat. vbi continuũ tempus non ſeſsionum, &c. Accedit quod notat Bal. poſt Iacob. Butric. in l. genero, opp. 3. ff. de his, qui notant. infamia, quòd tempus adiectum à lege dicitur vtile in dubio, quando aliàs eius curſus noceret ignoranti, Socin.
29 conſ. 19. num. 16. lib. 3. ſed dico, quòd tempus continuum eſt, quod iuxta ſonum verbi continuè currit diebus feriatis, & non feriatis, ſiue aliquis ſit præſens, vel abſens in loco in quo prætenditur labi, ſiue id haberi poſsit copia iudicis, ſiue non, vt in gloſ. in Clement. vnic. de in integ. reſtit. & ibi Ioan. de Imol. Cardin. & alij, & gloſ. 1. & ibi Bar. in l. fin. C. de tem. in integ. reſtitut. Tempus verò vtile eſt, quando non currunt dies feriarum, nec numerantur in termino aſsignato, & ſimiliter in eo vbi tempus abſentiæ, & iuſti impedimenti ſubducitur, Angel. in §. in petẽdum, n. 3. Inſtit. de bonor. poſſ. Cardinalis Pariſ. conſ. 124. num. 1. lib. 1. Franciſc. Balb. de præſcrip. in 1. par. 4. par. princ. quæſt. 6. num. 3. Antonius Bardus in tract. de tempore vtili, & continuo, cap. 2. num. 6. & 7. & cap. 7. à num. 1.

Ex quo Bal. in d. l. 2. num. 8. infert ad ſtatutum, ſi enim lex municipalis
30 diſponeret, quòd poſt tres mẽſes emptor non audiretur in redhibitoria, an hoc tempus erit vtile, vel continuum? & ipſe reſpondet, quòd erit vtile, quia tale ſtatutum interpretatur eſſe ius commune. Item iſta præſcriptio eſt ſtatuaria redacta ad inſtar prætoriæ ex materia, & forma: item iſtud tempus non eſt natura mutans, l. proponebatur, ff. de iudicijs: ſi æquitatem deſideras, breue eſt, & artificiale, ideo tempus vtile eſt: quæ rationes Bald. ſubtiles magis ſunt, quàm veræ: & concludendum eſt, quòd imò iſtud tempus eſt continuũ, quia populi ſtatutum eſt de iure ciuili, l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iure, & præſcriptiones ciuiles ſunt continuæ, princip. Inſtit. de perpet. & tempor. præſcrip. niſi in caſibus, in quibus de iure contrarium eſt deciſum, gloſ. Bart. & rub. & in l. 1. ff. de diuer. & tempor. præſcript. l. numquã, §. in vſucapionibus, ff. de vſucap. vbi Bar. tex. in l. ſi partem, §. fin. ff. quemadmodum ſeruit. amittant. l. fin. vbi Alex. C. de dolo, l. fin. C. de præſcript. long. temporis, Socin. conſ. 108. lib. 4. Calcan. conſ. 63. col. 4. quo caſu ignoranti non currit, aut aliter impedito, l. genero, vbi Bar. Bal. ff. de his, qui notãt. infam. Paul. de Caſtr. conſ. 220. lib. 2. Rota deciſ. 240. pro iniurijs in nouiſ. Craueta conſ. 271. num. 5. Alex. Trentacinq. lib. 3. variar. reſolut. de emp. & vendit. reſolut. 11. num. 3.

31 Aliquãdo hęc actio redhibitoria pręſcribitur ſexaginta diebus, vt quando quis emit aliquam rem cũ pacto quòd ſi non placeret ſibi, poſſet illam rem redhibere, tunc emptor debet declarare voluntatẽ ſuam infra ſexaginta dies, & poſt illud tempus cogitur rem detinere, vt in l. quod ſi nolit, §. ſi quid ita, ff. de ædilit. edict. niſi aliud fuiſſet expreſſum in pacto, vt in d. l. & vide, l. 8. tit. 9. par. 3. Monte Alegre in praxi ciuili, lib. 2. cap. 2. §. 10. num. 10. & meritò, ne igitur ſemper eſſet in poteſtate emptoris à vẽditione recedere, ſtatutum eſt tempus ſexaginta dierum vtilium, Iaſ. in l. ſi quis arbitratu ſub num. 24. ff. de verb. obligat. Menoch. lib. 1. de arbitrar. quæſt. 22 num. 13. vbi reprehendit de mente

Alex.

Alexã.Roman.in d.l.ſi quis arbitratu,
qui tenet tempus ſexaginta dierũ cõ-
ceſſum eſſe effectuali redhibitioni, nõ
autem ſimplici declarationi; quia eò
ipſo qui redhibet, declarat ſuam vo-
luntatem eſſe rem ſibi non placere, l.
Paulus,ff.rem ratam haberi, quod Iaſ.
ibi,nu.24.intelligit,quando à redhibi-
tione incipit, ſecùs ſi à declaratione,
quod falſum putat Menoch.quoniã eo
ipſo,quòd iſte declarauit intra ſexagin
ta dies rem ſibi non placere, locus fa-
32 ctus eſt redhibitioni. Et ſtatim,ac dein
de,quandocumque poteſt rem apud ſe
retrahere.Roman.ſingul.705.& 769.
Alex.Trentac.d.reſolut.13.n.2.de mẽ
te Cauallini in d.c.2.n.35.Quòd tem-
pus ex conuentione partium poteſt im
mutari,ac perpetuum reddi, Bald.in l.
2.n.3.C.eo l. Socin.conſ.vlt. lib.3.in
fin.Cagnol.in l.2.num.78.C.de pactis
inter emptor.& vendit.Couarrub.lib.
1.variar.c.9.

33 Hinc in facti contingentia in d.cõſ.
vlt. reſpondet Socin. per text.in d.§.ſi
quid ita, quòd venditor, cui facta erat
venditio ad menſuram, poſt ſexaginta
dies reclamare non poteſt, vt menſura
ſibi redintegretur, ſi deficiat,intelligẽ
dum eſt hoc dictum ſano modo ſecun-
dùm Dec.conſ.347.in fin.quando fuiſ
ſet dictum à partibus, quòd terra de-
bet menſurari, ſecùs ſi de hoc nihil eſt
dictum;quia tunc iſta facultas petendi
ſupplementum ſecundùm numerum
expreſſum,eſt perpetua,& durat 30.an
nis, l omnes,C.de præſcript.30.ann.
Abb.Imol. in c.per tuas, de donat.Et
ratio eſt,quòd menſura debet reinte-
grari,quia in contractu oneroſo aſſer-
tio qualitatis obligat ad euictionem:
ergo & quantitatis.Iaſon.conſ.73. &
79.lib.3. Neuizan.conſ.38.Pariſ.cõſ.
64.num.30.lib.1.Surdus conſ.366.n.
* 18.lib.3.Anton.Theſau.deciſ.185.per
totam,& eam tene menti,ſi tamen mẽ
ſuratione ſemel facta ſi quis vult recla
mare non auditur, niſi intra annum à
die prioris menſuræ,l.qui grauatos,C.
de cenſib.& cenſit. lib.10. Baldus in l.
qui bona,ff.de damno infecto,Abb.in
c.indicante,nu.3.& ibi Felin.col.2.ad
tertiam quæſt.Cephal.conſ.36. nu.7.
Auguſtin.Beroi.q.5.famil.Surd.conſ.
366.n.21.lib.3.

34 Quandoque autem duobus menſi-
bus præſcribitur,vt in l.vẽditor,ff.hoc
tit.ſi enim venditor de his,quæ edicto
ædilium continentur, nõ caueat, polli
centur aduerſus eum iudicium redhibi
torium intrà duos menſes, quos duos
menſes eſſe dies ſexaginta oſtendit Iu
riſconſ.in l.ædiles aiunt,in princip.ff.
hoc tit. Videbatur tamen dicendum,
35 quia vbi lex mentionem duorum mẽ
ſium facit, qui ſexageſimoprimo die
venerit,audiendus eſt, l. vbi lex,ff.de
regul.iur. Neque obſtat dict.l.ædiles
aiunt, quoniam ibi agitur de alia prę-
ſcriptione redhibitoriæ occaſione ac-
ceſsionis rei venditæ,hic autem quan-
do venditor non cauit, quocirca ex di
uerſis non eſt bona illatio, l.final.ff.de
calumniat.Tamen in propoſito dicen
dum videtur, ſolùm dies ſexaginta cõ-
prehendi; quia de tempore vtili tra-
ctatur; quod ſingulo menſe dies tri-
gita abſorueт.Alexan.conſ.114.in fin.
lib.5.Dec.in d.l.vbi lex,& ibi Cagnol.
Verùm videtur dubium, an iſtud tem-
pus ſit vtile, vel continuum? quando-
quidem non ex edicto ædilium venit,
ſed ex interpretatione Caij Iuriſconſ.
cuius interpretatio ius Ciuile eſt, quo
iure tempus continuum eſt, princ.
Inſtit.de perpet. & temporal.act. niſi
exprimeretur in lege,quòd vtile eſſet,
vt fit in l.quod ſi nolit, §.ſi quid ita, ff.
eodem. Vnde in dubio dicendum eſt,
quòd ſit continuum. Neque obſtat d.l.
ædiles, in princ. quoniam ibi clarè ex-
primitur de ſexaginta diebus,& eſt vti
le,quia ex edicto venit,quod ius Præ-
torium ſapit,§.Prætorium,Inſtit.de iu
re natur. & præſcriptiones Prætoriæ
ſunt vtiles,cum tamen ipſe Iuriſc.con-
cedi ab ædilibus dicat,teneas eſſe tem
pus vtile.

36 Frequenter tamen hæc actio præſcribitur etiam ſexaginta diebus, & hoc contingere ſolet, quando principale redhibetur, vt equus propter ſellam non præſtitam, vel malè præſtitam, l. ædiles aiunt, in principio, ff. eodem. Et etiam quando venditor oſtendit æquum phaleris ornatum tradere debet ornamenta, & ſi non vult tradere, licitum eſt emptori redhibere equum infra ſexaginta dies, l. eum, qui, & ibi Bartolus, §. non ſolùm, ff. de furtis: illud enim venit in contractu in dubio, quod tempore contractus demonſtratur, dict. l. ædiles, §. Celſus ait, ff. eodem, Aretinus in §. duplum, columna penultima, Inſtitut. de actionibus. Si tamen emptor non vult agere redhibitoria, ſed ad ornamenta poterit perpetuò agere, l. 2. C. de conſtitut. pecun. Bald. in dict. l. 2. num. 4. C. eodem.

37 Emptor conuentus ad pretium opponit exceptionem redhibitoriam, quod poteſt; quia cui datur actio multo magis exceptio, l. nemo inuitus, §. cui datur, ff. de regulis iuris, tex-
38 tus in l. cùm ea cauſa, ff. hoc titulo. An per iſtam exceptionem perpetua ſit actio? videtur quòd non; quia ſuper exceptione non conteſtatur lis, cap. exceptionis, de litis conteſtation. lib. 6. l. eleganter. §. ſi quis pòſt, ff. de condiction. indebit. Baldus in l. exceptionem, columna penultima, C. de probationibus, niſi excipiens excipiendo diceret velle litem conteſtari, quia poteſt. Innocent. in cap. cum venerabilis, de exceptionibus. Et iſtæ præſcriptiones ſui natura currentes non perpetuantur, imo non interrumpuntur, niſi lite conteſtata, l. ſi eum, §. final. ff. ſi quis cautione. Franciſcus Accurſius diſputando determinat contrarium per legem omnes actiones, vbi Bartolus, ff. de regulis iuris. Sed ſecundũ Albericum ibi intelligitur perpetuari: ita demum, ſi interuenit litis conteſtatio, quem ſequitur ibi Cagnolus, Ioan. Andr. ad Speculatorem, titul. de emption. & vendition. §. de reſcind. tenet opinionem Franciſci Accurſij, & ſequitur Bald. in l. 2. in fin. C. eodem, allegat text. in l. quod in diem, §. 1. ff. de compenſat. l. ſi autem, §. fin. ff. de negot. geſtis: ſola igitur oppoſitio exceptionis perpetuat actionem, l. 2. C. vbi in rem actio, Bald. in l. ſi eum, §. final. ff ſi quis caut. & in l. final. in principio, ff. de eo per quem factum erit. Neque obſtat, quod in dubio lis non conteſtatur in exceptione; quia non eſt neceſſe. Bal. in l. cùm notiſsimi, §. imò, in fine, C. de præſcript. 30. annorum.

39 In venditionibus fiſcalibus non procedit redhibitoria, ſed in vẽditionibus ciuitatis ſic, l. 1. §. illud, ff. eod. & Bald. in l. ſi prædium, in fin. C. eod. quòd cõtractus ciuitatis non dicitur cõtractus fiſcalis. Et ratio differentiæ colligitur ex text. in l. eum, qui, ff. de verb. ſignif. & aliud dici non poteſt, niſi fiſco in priuilegium hoc ſit conceſſum, Bald. in l. 1. col. vlt. C. de hære. vel act. vẽd. & eſt hoc propter authoritatem haſtæ fiſcalis quam cõuelli propter vtilitatẽ Reipublicæ, non cõuenit, l. ſi hypothecas, C. de remiſ. pign. Vel ideò, quia fiſcus vitia rerum à ſe venditarum ſcire non poſsit, quòd ab eo exigi non debeat, vt illa prędicãtur, omnino vtilitatis publicæ cauſa ab eo ad res emẽdas ſic accedi oporteat, vt qua cõditione ſunt eadẽ emantur, Hugo Bonel. in d. §. illud.

40 Redhibitoria poteſt cõueniri fideiuſſor cõtractus, l. Latinus Largus, ff. eod. Bald. in l. fin. n. 19. C. eod. dicit, quòd ſi deiubens in contractibus, qui poſſunt per pœnitẽtiam reſolui videtur in omnem cauſam fideiubere.

41 Notandum eſt, quòd ſi ſocij inſimul venderent animalia, & aliqua morboſa ſint, ſi factus ſit redhibitioni locus, quomodo emptori ſuccurratur, vt agere poſsit contra ſocios, erit ne in illius electione omnes cõuenire, alium inſolidum conuenire? & cum diſtinctione eſt reſoluẽdum, ſi ſocietas

ſit

ſit contracta ſuper aliquā negotiatione, quæ à publico decernitur, vt eſt cōductio gabellarum, & ſimilium, omnes ſocij inſolidum obligati dicuntur, Bartol. in l. eandem, nu. 9. ff. de duobus reis, & in authent. hoc ita, ſub nu. 9. C. eod. Bald. in l. cùm te, n. 5. C. ſi certum petat. Petr. de Vvald. de duob. fratrib. par. 9. ſub nu. 1. Ronchegal. in d. l. eandem, ſub nu. 164. & eſt communis opinio Burſat. conſ. 190. num. 11. lib. 2. Si verò agatur de alijs ſocietatibus erunt quidem omnibus inſolidum obligati, l. 1. §. final. cum tribus ſequentibus, ff. de exercitoria action. l. habeat, §. fin. cum l. ſeq. ff. de inſtit. Bartol. vbi ſupr. Bald. in Rubric. C. de exercit. & in l. prædium, C. de ædilit. action. & in conſil. 262. & conſ. 263. lib. Caſtr. conſil. 345. lib. 2. Alexand. conſ. 44. lib. 2. & conſ. 139. lib. 2. Vvald. vbi ſupr. num. 1. Nata conſ. 567. num. 1. lib. 3. Oſaſchus deciſ. 140. ſub num. 5. vbi de communi teſtatur Rota Genuenſ. deciſ. 14. num. 111. & n. 127. & deciſ. 15. n. 12. & deciſ. 97. n. 7. & deciſ. 140. nu. 3. & deciſ. 176. n. 8. & deciſ. 185. n. 2. Cephal. cōſ. 766. n. 23. lib. 5. Menoch. conſ. 410. n. 37. lib. 5. Surd. deciſ. 213. num. 1. Sed tamen hoc intelligendum eſt, quòd ſint inſolidum obligati pro ſumma ſolummodo, quam quis de capitali habet in ſocietate, Ancarran. conſ. 333. Pariſ. conſ. 93. num. 31. & conſ. 94. nu. 28. lib. 1. Dec. in l. ſi ſocius, ſub num. 4. ff. ſi certum peta. Straca de mercat. tit. de contractib. mercat. n. 15. & hanc eſſe crebriorem Doct. ſententiam teſtatur Oſaſc. deciſion. 140. num. 8. Si inſimul omnes ſocij contrahunt non obligantur inſolidum, ſed quilibet obligatur pro ea parte, quam habet in ſocietate, l. ſi tamen plures, in princ. ff. de exercit. Bald. in d. loc. Menoc. cōſ. 410. n. 35. lib. 5. Fœlicius in tract. de ſociet. c. 30. à nu. 30.

Sed paucis abſoluetur dubium propoſitū, quamuis enim actio ex empto contra ſingulos ſocios venditores ſit proponenda, pro portione quam quis habet in animalibus, tamen ædilitia actio proponi poteſt contra quemlibet ex ſocijs inſolidum, dummodo proponatur contra eum, qui in animalibus habebat maiorem, vel parem partem; non autem minorem, l. iuſtiſsimè, §. proponitur, ff. de ædilit. edict. Bald. in l. ſi prædium, num. 20. & 21. C. de æ lil. act. ſi minor ſocius habeat partem pro ſua portione conueniri poterit: ita Fœlic. de ſociet. d. c. 3. n. 35. Cauallin. d. c. 2. num. 44. vbi dicit: Quòd duo ſpecialia concurrunt in hoc iudicio redhibitorio. Primum, quòd illi, qui ſolidum modo promiſerunt inſolidum conueniri poſſunt. Secundum, quòd ille, qui cum pluribus contraxit, non cogitur litigare, niſi cum vno, ſecundùm Bald. poſt Iacob. Butric. in l. ſi prædium, nu. 15. C. eod. Cremenſ. ſingul. 166. emi à pluribus.

42 Limita hoc non procedere in ſentētia vbi plures ſimpliciter condēnati in partes viriles intelliguntur, & ſi inſolidum fuerint obligati, text. in l. 1. C. ſi plures vna ſentent. ſunt condemnat. l. ſi mandato Titij, § Paulus reſpondit, ff. de re iudicat. Anto. Gomez tom. 2. var. c. 12. ſub num. 1. adeò vt iudicatū dixerit Afflict. deciſ. 215. Surd. conſ. 150. n. 35. Afflict. tamen laudant Apoſtil. ad Alba. conſ. 263. lib. 2. Abbas conſ. 33. n. 8. lib. 2. Borgnin. Caualcan. deciſ. 15. n. 31. & deciſ. 38. nu. 8. Coſta de rata, poſt quæſt. 33. num. 9. & quæſt. 138. num. 1. Ripa de indiuid. ſectio. 8. nu. 61. Caſtro conſ. 226. in fin. 2. Aloyſio Leo in d. l. 1. à num. 1. Socin. conſ. 27. n. 36. & 38. lib. 4. Alexan. conſ. 46. num. 6. lib. 1. & conſil. 73. num. 9. lib. 2. Decian. conſ. 3. nu. 9. lib. 3. Corn. conſ. 71. n. 1. lib. 1. Milanenſ. deciſ. 14. num. 86. p. 1. Paul. Aemil. Veral. deciſ. 343. p. 1. Flamin. Cartar. deciſ. 28. Vincent. de Franc. deciſ. 228. Boer. deciſ. 59. & deciſ. 310. n. 4. Crauet. cōſ. 19. n. 51. & conſ. 188. nu. 6. Ariſmin. Tep. var. lib. 2. tit. de duob. reis, Cardinal. Tuſchus

lit. O concl. 32. à nu. 15. Iacob. Cãcer. lib. 3. var. reſol. cap. 17. de ſentent. nu. 292. Tùm, quia alter in reſiduo abſolutus videtur, glo. in d. l. 1. verb. virilibus, Cancer. d. cap. 17. n. 295. & ex eadem glo. actio iudicati pro partibus datur. Tùm, quia agens indefinitè contra aliquos inſolidum obligatos ſine proteſtatione, & inſolidum reſeruatione, ſuum creditum diuidere velle cenſetur, & quemlibet pro virili conuenire, ſi ſoluendo ſint, l. ſi creditores, C. de pact. vbi Alciatus numero 10. Afflict. * deciſione 142. num. 2. Ripa in l. ſi ex toto, §. ſi ita ſcriptum, numero 13. ff. de * legat. 1. Bellon. conſ. 44. Beniot. deci- * ſion. 81. Franch. deciſion. 305. Ludou. * deciſi n. Peruſina 30. à num. 29. Rota * Genuæ deciſ. 90. Gaſp. Rodrig. lib. 2. * q. 5. num. 4. de annuis red. Caualcanus deciſione 30. num. 116. par. 2. Mantic. de tac. & ambig. conuention. lib. 15 titul. 5. per totum, Aſinius de execut. §. 7. c. 94. n. 15. Coſta d. q 33. n 2.

Sed hæc quam probauimus iuris concluſionem ſuum recipit temperamentum, vt dict. l. 1. C. ſi plures, & nõ procedat in indiuiduis, ex Bartol. in l. 2. ff. de damno infecto, Aloyſio Leo in d. l. 1. Peguera 182. Gomez dicto nu- * mero 1. Mario Giurba deciſione 46. * quia in indiuiduis ſolutio partis ſatis nec eſt, l. fideicommiſſa, § in opere, ff. de legat. 3. Ideò ſi hypothecaria contra plures fuerit actum, quilibet ex condemnatis inſolidum teneretur; quia hypothecarium iudicium eſt indiuiduum, l. rem hæreditariam, ff. de pignor. l. pignoris, eodem Bartol. in l. quamdiu, C. de diſtraction. pignorum, Leon centur. 16. numero 3. Ceuallos tomo 3. commun. concluſion. 784. numero 11. Cancer. tomo 2. reſolution. titul. de iudic. numero 4. li èt actio perſonalis, cuius acceſſoria eſt hypothecaria, ſit diuidua, l. 1 & 2. C. ſi ex pluribus hæredibus, Craueta conſil. 47. numero 15. Cancer. d. lib. 3. cap. 17. numero 296.

43 Ex quibus infertur vnum ſingulare valdè notandum, quòd ſi creditor habeat aliquos debitores inſolidum obligatos, ſi in ſuo libro exhibito in iudicio indiſtinctè reperiantur ſcripti, intelliguntur pro rata; quia creditor poteſt interpretari ſuam ſcripturam: argumen. l. inter veſtem, ff. de auro, & argento legat. ita Paulus de Caſtr. conſ. 331. num. 2. tom. 1. & argumen. l. 4. titul. 27. part. 3. Franch. deciſion. 680. p. 4. Et ego habuit hunc caſum in Senatu ſacri ærarij & conſ. Paul. de Caſtr. multùm vrgebat Senatores.

44 Si tamen agatur actione ex empto ciuili omnes pro rata conuenirentur vt ſupr. diximus, notat Pract. Papienſ. in forma libel. contra plures reos, &

45 ita notat Craueta conſ. 77. numero 2. quòd plures rei poſſunt inſolidum cõſtitui expreſsè, & tacitè, quando vnuſquiſque inſolidum obligat ſua bona, quod eſt notandum, quando omnes cõparent in iudicio, ſi ſimul vendiderũt, & nõ ſinguli, ſeorſum poſſum cogi, vt vnum conſtituant procuratoré, l. quod ſi nolit, §. ſi venditor, ff. eod & in d. §. proponitur, Bald. in d. l. ſi prædium, n. 13. C. eod. additur tex. in l. iam tamen, §. ſed ſi plures, & ibi Bartol. ff. iud. ſolui.

46 Si emptor decedat duobus hæredibus relictis, ſi vnus agere velit redhibitoria, alter verò non, diſtingui ſolet, aut animal venditum viuit, & non poteſt agere altero inuito. Et eſt ratio, quia venditor nollens incidere in communionem per partis animalis redhibitionem, ad quod cogi non poteſt, l. ſi non ſortem, §. ſi centum, ff. de condict. indeb. ſi verò mortuum ſit, agere poſſit, quia tunc tractatur de pretio ex re diuiſibili, dicitur enim, quòd labor, & pecunia diuiſionem recipit: facit etiã text. in dict. l. quod ſi nolit, §. ſi verò ait in homine, & tunc quilibet procuratorem conſtituere poteſt, d. §. ſed ſi plures. Secùs eſſet, ſi vẽditor mortuus eſſet pluribus hæredibus relictis; quia tunc

tunc ipſi coguntur vnum conſtituere procuratorem: nam ſi ex vna perſona originali in plures diſtribuitur obligatio, vnus procurator dandus eſt, d.l. quòd ſi nolit, §.ſi plures, & argu. l. cui fundus, in fine. ff. de condi. & demonſt.

47 Facta redhibitione venditor tenetur reſtituere emptori gabellam, quã ſoluit pro re empta (extat enim in multis locis ſtatutũ, quod de re vẽdita ſoluatur gabella) ſimiliter illud, quod pro xenetis ex loci cõſuetudine exhibuit, non tamen id, quod ex ſua liberalitate ſoluit, tex. in l. tenetur, ff. eod. Bal. in l. ſi prædium, n. 6. C. eod.

48 Si libri mendoſi vendãtur, vt eos habere, quàm non habere expediat, agi poteſt vtili redhibitoria, (ex librorum lectura homo ſapientior fit, l. final. ff. ad exhibendum) argument. text. l. ob quæ vitia, §. idem Pomponius rectè, & in l. 1. §. ſed ſciendum, ff. eodem, Azo. in ſumma, C. eodem, Speculat. in titul. de emptione, & venditione. §. 1. verſic. Et nota, Bald. in d. l. ſi prædium, C. nu. 4. Bartholom. Cœpol. in l. 1. numer. 4. * hoc tit. Farinac. deciſ. 833. in nouiter nouiſsimis, gl. in §. 1. Inſti. de ſuſpec. tut. in verb. nouiſsimè, Cœpol. vbi ſuprà, num. 8. diſputat quando liber dicatur mẽdoſus, & reſoluit, ſi eſſet multum corruptus, quem habere non expediat, vel ſi parua vtilitas de eo haberi poteſt, vt quia deficeret vnus quinternus, vel in totum eſſet corruptus, vt dicit gloſſa in dict. l. 1. Secùs ſi liber eſſet modicum corruptus, vt quia deficeret vna gloſſela, vel vna lex parua, tunc non fiet redhibitio, nec aliquo modo poſſet agi, argument. text. in d. §. ſciendum, verſicul. Perinde ſi quid: ſi tamen deficeret vna, duæ, vel tres lineæ de tex. vel de gloſſa, ſi emiſſem librum, & ſciuiſſem defectum; tunc non competeret actio redhibitoria, ſed actio quanto minoris emiſſem, quæ eſt ciuilis, Bartol. & Doctor. in l. Iulianus, in princip. ff. de action. empti. Sed eſt aduertendum, vt inquit Cœpola, eſſe differentiam inter Doctorem, & Scolarem emptorem: nam Scholaris quando liber eſt multum corruptus fortè nullo modo, vel pro multo minori pretio emiſſet, quo caſu ageretur redhibitoria, vel quanto minoris empturus fuiſſet, & ſic ciuili. Sed ſi eſſet Doctor nõ multum curaret, & ſic non poſſet agere, niſi actione quanto minoris res eſt, & ſic Prætoria. Bart. in d. l. Iulianus, in princ. ad fin. col. 1.

Si tamen eſſet perſona, quæ multũ intelligebat de libris, vt ſunt in hac curia venditores librorum, vt eſt Martinus à Cordoua, vel aduocati, qui optimè ſciunt vbi ſunt defectus, non poſſunt agere, maximè, ſi tenuerunt librum per aliquod tempus; quia ex quo de hoc ſe optimè intelligunt, & alijs quandoque conſulunt, ſibi etiam conſulere debent, argumento text. in l. cũ Clericis, gloſſ. verbo, vt potè, C. de Epiſcop. & Clericis, gloſ. 1. in l. ea, quæ commendandi, ibi: Vel ſcire potuerit, l. quæritur, in §. fin. in fin. ff. eod. gl. in l. fin. verbo, neſcienti, C. eodem, gl. in l. cùm ſex, ff. eodem, in verb. habuiſſe. Et idem in mareſchalco, qui emeret equum vitioſum, vel morboſum; quia veriſimiliter præſumitur, quòd debuerit ſcire, & cognoſcere illud vitium, vel morbum, d. l. cùm Clericis, & idem in medico, qui emeret ſeruum, vel ſeruam morboſam; quia veriſimiliter debebat illum morbum ſcire, & cognoſcere, Cœpola in d. l. 1. n. 10. & ſeqq. multos caſus congerit.

49 Si plura mancipia, vel animalia fuerint vendita, & vnum ex his fuerit morboſum, an omnia redhibentur? tunc ſi vnicum pretium pro omnibus eſt conſtitutum, & ſunt aliquo officio coniuncta, vt par boum ad laborandum, redhibeantur omnia, nec cogitur emptor retinere morboſum pro rata pretij, l. cũ eiuſdem, l. ædiles aiunt, §. vlt. l. ſi plura, l. penul. §. idem ait, ff eod. Bal. in d. l. ſi prædium, Pariſ. conſ. 64. n. 69. lib. 1. Ant. Gom. tom. 2. var. c. 2. n. 49. Canal-

cān.deciſ.8.n.1.lib.2. Cæſar Bart. deciſ.Bononienſ.62. Cardinal. Tuſchus tom.3.pract.concl.conc.154.nū.2. Si tamen plura animalia ſunt diſtinctè vē dita, & ſingula habent ſuum pretium; tunc vna re euicta, ſolùm conſideratur pretium rei euictæ, & damna ex illo corpore deficiente, non autem conſiderantur alia corpora, l.1. ff.de euict. l.cū plures, ff.hoc tit. Aretin. cōſ.130. Alex.conſ.119. num.3. lib.3. quia tot ſunt euictiones, quot ſunt res, l.cū plures fundi, ff.de euict. Cauallin.d.cap.2. num.50.

50 Ex pacto venditor, & emptor receſſerunt à contractu, iux.l.ab emptione, ff.de pact. & venditor rem ipſam recipit: emptor agit redhibitoria ad pretium, quamuis adfuerit cauſa propter quam competat hæc actio, nēpè propter morbum. Vnde non videbatur cōpetere, l.debitor, §.fin.ff.ad Trebellianum. Tamen vtilis in factum competit cum venditor propter deceptionē rei ſibi præiudicauerit, l.quod ſi nolit, §.in factum, ff.eod.

51 Venditor conuentus ad pretiū redhibitoria reſtituit illud, nec illi emptor rem reſtituit; quia illam non petijt, nec ab emptore fuit ablata in iudicio, poterit nihilominus illam petere cum acceſsionibus ad rem, ſi ante litem conteſtatam emergunt, ſed ſi poſt litem conteſtatam emergunt, veniunt officio iudicis, l.ædiles, §.item ſciendum, ff.eodem, & non ſolùm illæ acceſsiones veniunt, quæ perceptæ fuerunt, ſed etiam, quæ percipi potuerunt; quia hæc reſtitutio fit authoritate legis, l.cùm autem, §.final.ff.eodem, Baldus in l.ſi prædium, numer.5. C.eodem.

52 Emptor, qui redhibuit rem venditori, tenetur promittere de ſuo dato, & facto, l.cùm mihi, ff.eodem, Bald.in dicta l.ſi prædium, numer.11. quod eſt intelligendum, quòd includat etiam eum tamquam hæredem alterius, vt notat Bartol.in l.ſi ſeruus, la 2. ff.de condictione furtiu. Bald. in l.final.C. de action.empt. Alexand.conſ.18.nū. 13.lib.5. Dec.in l.hæredem, num.7. ff. de regul.iur.

53 Si procurator rem emptam deteriorem fecit; tenetur dominus in iudicio redhibitorio ad damni illius emendationem; quando procurator habuit ſpeciale mandatum ad emendum, l. ædiles etiam, §.procuratorio, ff.hoc titul. Dec.conſ.493. Bald.in dict. l. ſi prædium, n.17.C.eod.

54 Venditor noluit recipere equum, qui ſibi reddebatur tamquam morboſus, emptor ligauit eum ad iannam venditoris, & receſsit, venditor timens equum ibi poſſe perire; vel propter frigus, vel aliud accidens, ſin autem illū disligaret, poterat vagans alicui nocere tandem illum recipit in domum ſuā. Petrus Iacobus in libel. act.in fact.ædilit.numero 2. credit, quòd ſic, conſulit tamen, quòd ſanius eſſet illum reducere ad emptorem, ſi nolit recipere, quod ligaret ad eius ianuam; vel duceret ad iudicem, ſi velit intra domum ſuam recipere, quòd proteſtetur coram teſtibus, quòd illum recipit, ne pereat, & non ex alia cauſa, quo caſu in tuto erit venditor, argumento l.ſi quis impediat, §.plerique, ff.de relegat.& ſumpt.fun. vel dicat ſaluo iure ſuo, argumen.l.ſi debitor, §.1.ff.quib.modis pig.vel hypothec.ſoluit. Notandus eſt Ioan.Gutier.lib.4.pract. quæſtio.47. num.28.

55 Notādum eſt, an dictæ actioni redhibitoriæ renuntiari valeat, ſcilicet, quidam mihi vendidit animal morboſum, vel vitioſum, & fecit mihi renuntiare redhibitoriæ, vel actioni quanto minoris, ſeu pactum fecit, quòd non agerem dictis actionibus, vel dixit venditor nullo teneri occaſione morborum, vel vitiorum, an talis renuntiatio, vel pactum valeat. Dicendum eſt, quòd talis renuntiatio non valet, quādo vitium, ſeu morbum venditor ſciebat, id eſt, ſi emptorem non certificauit;

nit: ſi verò vitium, vel morbum ignorauit, tunc pactum, ſiuè renuntiatio proderit ei, quia remittentibus ſuas actiones, non datur regreſſus, l. quæritur, §. ſi venditor, ff. de ædilitio edicto, & in dubio præſumitur ſcientia: quia quis præſumitur habere notitiam qualitatis rerum ſuarum, l. quiſquis, C. de reſcindenda venditione, & ibi Bartol. & Doctor. notat Baldus in l. 1. §. hoc amplius, ff. de ædilitio edict. Corneus conſ. 81. lib. 3. Alexand. Trentacinq. lib. 3. var. reſolut. de empt. & vend. reſolut. 11. n. 6. Iacobin. Butric. in tract. de renunt. iuris ciuilis, verb. beneficio actionis redhibitoriæ, & actionis quãto minoris, an renuntiari poſsit.

56 Actio quãto minoris duplex eſt Prętoria, quæ datur propter morbum, l. quod ſi nolit, §. ſi plures, in fin. ff. eodẽ. Ciuilis, quę datur propter aliũ defectũ l. Iulianus, in princ. ff. de act. empt.

57 Hæc actio annalis eſt, l. ædiles aiũt, in princ. ff. eod. & hoc nomine nũcupatur, quia res vendita, quę viginti valet, propter morbum valet decem, l. quod ſi nolit, §. ſi quis egerit, ff. eodem, l. Iulianus, §. 1. ff. de actionibus empti, l. 2. C. eodem, & ſic reſcinditur contractus aliquando in totum, vt quando agitur redhibitoria, vel in parte, vt quando agitur quanto minoris, l. redhibere, ff.
58 eodem: eſtquë in electione actoris, vtramque velit intentare, dummodo tempora largiantur, l. ſi is, qui hæres, ff. de except. rei iud. l. quod in hærede, §. eligere, ff. de trib. act. l. cùm filius, §. varijs, ff. de leg. 2. l. nemo ex his, §. quoties, ff. de regul. iur.

59 In actione quanto minoris ciuili exemplificari poteſt in eo, qui ſimpliciter fundum vendidit, ſi ſeruitutem debeat, talem qualis eſt, præſtare debet, l. cùm venderes, ff. de contrahend. emptio. & competit emptori actio quãto minoris, ſi ſeruitutis ignarus rẽ emit, l. quoties, ff. eodem, poterit etiam ex empto agere, l. in venditione, ff. de actionibus empti, quòd ſi additum ſit optimum maximumque vendi, tanquam fides ſeruata non ſit, nec venditor pro parte ſua impleuerit, poſſet etiam ad reſciſsionem contractus agi. Verius eſt: ſed & ſi vicinus ſeruitutem imponi aduerſus emptorem obtinuerit per actionem de euictione prouidebitur, l. penult. ff. de euictio. & ita ſentit Alciat. in l. qui vti, ff. de verbor. oblig.

60 Animaduertendum eſt, quòd Bald. in l. 2. quæſt. 2. C. de reſcind. venditio. conſtituit differentiam inter actionẽ quanto minoris res eſt, & quanto minoris aliquis eſſet empturus: hęc continet affectionem, & ſingulare propoſitum emptoris, illa intereſſe cõmune, id eſt, quanti res communiter vẽdi poteſt, & hanc ſententiam ſentit Bart. in l. Iulianus, ff. de action. empt. & tribus modis exemplificat. Primò, emi ſeruũ homicidam, ego ſi ſciuiſſem nequaquã emiſſem: at Tyrannus charum habuiſſet pro eius tuitione. Secundò, equum vitioſum Doctor aliquis non emiſſet etiam minimo pretio, Mareſcalcus verò ſic; quia facilè propter artis peritiã curaſet. Tertiò, Scholaris non emeret librum mendoſum, & lituris plenum, Doctor emeret propter ſcientiæ peritiam; ex quibus conſtat multũ intereſſe pretium commune à ſingulari inſpecta emptoris qualitate.

61 Verum tamen eſt, hanc quãti res eſt clauſulam, veram æſtimationem continere, vt in l. inter hæc verba, & l. hæc verba, ff. de verborum ſignificatione. Vnde aliquod intereſſe in ea conſiderari non poteſt, etiam commune, vt docuit Alciat. in illa hæc verba: minùſq; in illo quanto minoris eſſet empturus cum de intereſſe nullum verbum, ſed tãtùm reſpexiſſet I. C. auctum iuſtum rei valorem, quod nec etiam Bal. affirmare auſus eſt, ſed ſub credulitatis verbo reſpondit.

Nec Bart. exẽpla mouent, quia cõſiderandum eſt, quòd qualitas perſonæ non alterat communẽ rei valorem,

rem,vt faciat illum tranſire in ſingularem, ſed tantum hoc agit, quod mihi expedit habere,alteri nihil valet, ſed ex hoc non æſtimatur rei valor, ſed inſpecta illius ſubſtãtia,notata in l.pretia rerum,ff ad l.Falcidiam, & ſic dici poteſt, quòd equus morboſus mihi nihil valet, at Mareſcalo aliquid valet, qui ſua peritia ad ſuam priſtinam reſtituet ſanitatem.

Bart. in d.l. Iulianus dicit inter ſe differre has actiones;quoniam prætoria temporalis eſt, ciuilis verò perpetua;illa datur ſolũ de illis rebus, de quibus ædiles prouiderunt, hæc pro omnibus,Cin.in l.2. C.eod. non probat primam Bart. differentiam. Quoniam ſi actio quanto minoris eſt temporalis eſt, & repellitur ab intereſſe communi, ergo multo fortius actio quanto minoris eſſet empturus, debet eſſe temporalis,& repellere ab intereſſe ſingulari; quia iura ſingularia facilius tolluntur,& breuiori tempore, l. In honorarijs,§.ſed cum reſciſſa, ff.de act.& obligat.l.eius militis, §.militia, ff.de teſtam.milit. Sed cum ciuilis ſit, tolli non poſsit,niſi 30.annorum ſpatio,l.2.C.de conſtit. pecun. hæc Bart. differentia vera eſſe non poteſt.

Vnde Bal. in l.2.q.2.C.de reſcind. vendit. vt tollat hanc controuerſiam dicit,quòd duplex eſt quanto minoris actio ciuilis,& duplex quanto minoris prætoria: nam cum in hoc contractu conſideretur intereſſe ſingulare, & cõmune,datur electio emptori, an agere velit,quãto minoris res eſt, vel quãto minoris eſſet empturus,ſed differũt tẽpore;quia differũt iuxtà rei naturã: nã ædiles ſolũ animata conſiderant, quæ ſunt fragilia,& corruptibilia, & ideò non erat conueniens,quòd actio eſſet perpetua ſuper fragili materia,ſed ius ciuile cõſiderat animata,quæ ſunt maioris durationis communiter, vt patet ad ſenſum.

62 Hæc Baldi conſideratio ſubtilis eſt;tamen non generalis; quia ciuilis quanto minoris datur etiam pro rebus fragilibus, & corruptibilibus, vt in ſecunda differentia Bartol. probatque textus in l.ex empto, §.ſi quis virginem, ff.de actionibus empti. Propterea tenendum eſt actionem, quanto minoris eſſe prætoriam, & actionem quanto minoris empturus eſſet, eſſe ciuilem, vtramque continere iuſtam rei æſtimationem per ſupra dicta: ſed in hoc ſtat illarum differentia; quia prætoria datur pro morboſis, ciuilis propter alias cauſas, quæ rei valorem minuunt, & non aliter ſic diuerſo modo appellantur, niſi vt vna ab altera coǧnoſcatur,cum à diuerſo oriãtur fonte.

63 Si quis agat quanto minoris contra aliquem, modo res erat quaſi inutilis, adeò, quod pro nihilo emiſſet, an poterit iudex condemnare redhibitoria? Quilibet diceret, quòd non, quia ſententia iudicis debet eſſe conformis libello,l.vt fundus,ff commun. diuidund. cap.licèt Hely, de ſimonia. In contrarium eſt caſus, in l. boues, §. aliquando, ff. de ædilitio edicto, quod ſingulariter limitat Angelus, ſi modo agatur quanto minoris intra ſex menſes, & ſic aliud ſingulare,ibi: Quanto minoris expirat ſex menſibus, contra l.1. & 2. C. de ædilit. actione. Sed iſtud non eſt mirabile, quia ex quo iudex omittit illam quanto minoris, & amplectitur redhibitoriam; tunc redhitoria durat ſolùm ſex menſibus, & hoc priùs animaduertit Petrus Iacobus in practic. in forma libelli,quanto minoris, text.eſt in l.ſi is,qui hæres,§.1. ff. de exceptio. rei iud.vltra ad d.§.aliquando, & ibidem aliud notabile admonet, quòd ſi emptor nondum ſoluto pretio cognouerit animal eſſe morboſum, & ſciens ſoluerit pretium,poſteà non poterit agere redhibitoria,argum.l.2.C.de his, quæ vi met.&c.l. penult. ff.ob turpem cauſam.

Quo-

64 Quoties ſuprà dictæ actiones non competũt, recurrendum eſt ad actionem in factum ędilitiam, ſolet vt plurimum competere, quando facta redhibitione venditor moratur pretij reſtitutionem: cum enim iniquũ ſit, vt quis re, & pretio fruatur, l. emptorem, §. final. ff. de act. empt. placuit hac actione ipſum venditorem conueniri poſſe; & tunc amplius non quęritur, an res ſit in redhibitione, cum iam ſit facta reſtitutio, ſed ſolùm pretij reſtitutio petitur. Sed quæritur, an iſta ſit tempora-
65 lis, vel perpetua? Specul. in tit. de emp. & vend. §. de reſcindenda, tenet, quòd ſit perpetua, quia eſt rei perſequutoria l. in honorarijs, ff. de act. & oblig. verũ Petr. Iacob. vbi ſupr. in fin. tenet, quòd ſit temporalis, quia ædilitiæ actiones, licèt ſint rei perſecutoriæ, tã nen ipſæ ſunt temporales, vt notatur in l. ædiles aiunt, in prin. ff. de ædil. edict.
66 Competit aliquando pro animalibus nociuis, quando eo loci, quo iter fit, habet quis canem, verrem, aprum, vel ſimile animal, quod poſsit nocere, ſiuè ligatum, ſiuè ſolutum, l. hi enim, & ſeqq. ff. eod. qua tamen pœna huiuſmodi puniantur, ponit Menoch. lib. 2. de arbitrar. caſu 366. Sed quia multoties homines arctantur ad tenendũ canes vt ſunt cuſtodes pecudum, non poſſunt argui culpa, imò ſunt reputandi diligẽtes, & probi, quia fecerunt illud, quod in toto Regno communiter fit, & ſi alijs noceant; quia tenere canes in do-
67 mo, agro, vel maſſarijs, nõ eſt de genere prohibitorum; quia Duces, Principes, & magnates etiam hoc agunt, non ſolum ruſtici, & in iure excuſatur quilibet faciens id, quod eſt communiter fieri ab alijs conſuetum, ſecundùm
68 l. pignus, in fin. ff. de pignorat. act. Imò actus etiamſi eſſet de ſe illicitus efficeretur licitus ob generalem conſuetudinem: ita pulcre tenet Bal. in l. is, in fin. C. depoſit. Abb. in c. cũ venerabilis, de conſuetud. Alex. conſ. 132. col. 2. lib. 1. ſolũ text. in d. l. hi, prohibet teneri iſta animalia, quando domini ſciunt ea eſ-
69 ſe feroci, & nociua; quia tunc debent tenere cum tali cautela, vt alijs nõ noceant: & ita intelliguntur tex. in d. l. hi, & l. quia vulgò: & hæc declaratio fit etiam per text. in c. fin. ver. quod ſi animalia, extra de iniurijs, ibi: Quæ conſueuerũt nocere: nam ad hoc, vt dominus animalis teneatur eſt neceſſe, quòd animal conſueuerit nocere, & hoc ibi declarat Abb. & DD. & tunc duo copulatiuè requiruntur. Primum, ſcilicèt; quòd conſueuerit nocere. Secundò, quòd teneatur ſine cuſtodia in loco per quẽ cõmuniter iter fit, §. fin. Inſtit. ſi quadrupes pau. feci. dic. dicta l. quia vulgò. Semper enim iura in iſtis caſibus ponderant culpam domini animalis, l. 1. §. ſed ſi canem, ff. ſi quadrup. paup. feci. dic. Abbas in cap. ad audientiam, de homicid. Robertus Maranta conſ. 136. per totum.

INDEX

INDEX QVAESTIONVM practicabilium.

Quæſtio 1. *Quid ſit euictio? fol. 3.*

Quæſt. 2. *Quotuplex ſit euictio? f. 5.*

Quæſt. 3. *Verùm fideiuſſor euictionis ſi diu ſteterit in obligatione, poterit petere ſe eximi ab euictionis obligatione? fol. 12.*

Quæſt. 4. *Vt emptor agere poſſit de euictione, quæ interuenire debeant? fol. 18.*

Quæſt. 5. *In quibus caſibus euictionis denunciatio non ſit neceſſaria? fol. 31.*

Quæſt. 6. *Verùm venditor denunciatus ab emptore defendere teneatur emptorem coram iudice ſuo, vel coram iudice emptoris? f. 43.*

Quæſt. 7. *Verùm Clericus laudatus, & nominatus in iudicio euictionis poſſit forum declinare? fol. 48.*

Quæſt. 8. *Verùm fiſcus venditor reuocet cauſam ad ſuum iudicem? fol. 55.*

Quæſt. 9. *An nuntio referenti ſe citaſſe in cauſa euictionis ſit credendum? fol. 60.*

Quæſt. 10. *An euictionis fideiuſſor ex perſona principalis poſſit forũ declinare? fol. 65.*

Quæſt. 11. *Verùm euictionis actio competat ſingulari ſucceſſori cõtra authorem authoris? fol. 70.*

Quæſt. 12. *An in denunciando tẽpus ſeruandum ſit? fol. 79.*

Quæſt. 13. *Verùm obligatus de euictione ad quæ teneatur facta denuntiatione? fol. 81.*

Quæſt. 14. *An talis conuentio valeat in cauſa euictionis, vt de omnibus expẽſis, & damnis ſtetur ſimplici verbo emptoris? fol. 93.*

Quæſt. 15. *Quando res dicatur euicta, vt emptor agere poſſit de euictione? fol. 97.*

Quæſt. 16. *An ſententia lata contra emptorem in cauſa euictionis executioni mandari debeat contra vẽditorem neceſſarium illius defenſorem? fol. 102.*

Quæſt. 17. *An venditor offerens emptori rem æquè idoneam rei euictæ liberetur? fol. 108.*

Quæſt. 18. *Verùm venditor volens ex pacto rem redimere, debeat tantum pretium offerre, an verò etiam deponere? fol. 110.*

Quæſt. 19. *An quãdo cõſanguineus rem retrahit, venditor teneatur de euictione? fol. 114.*

Quæſt. 20. *Si emptor fecerit aliqua melioramenta in re euicta, an illa recuperari poſſit? fol. 117.*

Quæſt. 21. *An emptor rei euictæ faciat fructus ſuos perceptos? fol. 123.*

Quæſt. 22. *Verùm venditor condemnatus ob pecuniæ penuriam cogat emptorem ad recipienda bona immobilia præſtita cautione de euictione? fol. 129.*

Quæſt. 23. *Verùm euictio debeatur in contractu emptionis, & venditionis? fol. 138.*

Quæſt.

Quæſt.24. *Verùm in locatione, & conductione debeatur euictio? fol. 145.*
Quæſt.25. *Verùm in donatione euictio debeatur? fol.152.*
Quæſt.26. *Verùm in dote debeatur euictio? fol.159.*
Quæſt.27. *An in legatis debeatur euictio? fol. 167.*
Quæſt.28. *An in datione in ſolutũ debeatur euictio? fol. 171.*
Quæſt.29. *An in contractu permutationis locum habeat euictio? fol. 175.*
Quæſt. 30. *An in iurepatronatus debeatur euictio? fol. 178.*
Quæſt.31. *An in tranſactione debeatur euictio? fol.190.*
Queſt.32. *An in feudo debeatur euictio? fol.193.*
Queſt.33. *An in diuiſione debeatur euictio? fol.199.*
Quæſt.34. *An in pignore debeatur euictio? fol.205.*
Quæſt.35. *An in ceſſione debeatur euictio? fol.211.*
Quæſt.36. *An in emphyteuſi euictio debeatur? fol.231.*
Queſt.37. *An venditor in cauſa euictionis teſtis eſſe poteſt? fol.232.*
Queſt.38. *An venditor poſſit euincere rem, quam vendidit? fol.233.*
Quæſt.39. *An emptor omittens denunciare, vel ſi fuerit contumax, agat de euictione? fol.236.*
Quæſt.40. *An emptor agat de euictione, ſi ſequuta ſit per iniuriam, vel iudicis imprudentiam? fol. 239.*
Quæſt.41. *An emptor cõpromittẽs, & ſuccumbens, agat de euictione? fol.241.*
Quæſt.42. *An ſi emptor de facto extraiudicialiter rem perdat, agat de euictione? fol.243.*
Quæſt.43. *An ſi venditor noluiſſet teneri de euictione, agat ad pretij reſtitutionem? fol.248.*
Quæſt.44. *An ſi emptor potuit vſucapere, & præſcribere rem emptã, & non fecit, agat de euictione? fol. 251.*
Quæſt.45. *Verùm ſi vendatur vniuerſitas rerum, & res particularis euincatur, venditor de euictione teneatur? fol.252.*
Queſt.46. *Verùm emptor ſcienter emens rem alienam, agat de euictione? fol.257.*
Queſt.47. *Verùm euictio debeatur, quando res euincitur ſecundũ ſuã naturam, vel quando venditur ius, quod in re habetur? fol. 261.*
Queſt.48. *Verùm ſi emptor habuit inexpertum aduocatum, an agat de euictione? fol.263.*
Quæſt.49. *Verũ ſi venditor conueniret ne pro alieno facto teneatur, ſed pro ſuo, an excludat factum authoris, vel ſui hæredis? fol.264.*
Quæſt.50. *Verũ agatur de euictione, quando imminet euictio in limine contractus? fol.266.*
Quæſt.51. *In quibus caſibus etiam euictio locum non habeat? fol.271.*
Queſt.52. *An ſi res euincatur ex facto Principis, venditor teneatur de euictione? fol.273.*
Quæſt.53. *Si res vendatur ex neceſſitate officij, venditor teneatur de euictio-*

Digitized by Google

euictione? fol. 282.

Quæſt. 54. *An venditor teneatur de euictione de his, quæ tacitè inſunt? fol. 285. b.*

Quæſt. 55. *An venditor agat pro bonitate rei tempore euictionis, vel tẽpore contractus? fol. 256. b.*

Quæſt. 56. *An ſit locus euictioni, ſi res euincatur iudicio poſſeſſorio? folio 291.*

Quæſt. 57. *An agatur de euictione pendente controuerſia rei? fol. 292.*

Quæſt. 58. *An venditor promittens reſtitutionẽ pretij in caſu euictionis, teneatur ad vſuras decurſas poſt euictionem pro rata pretij? folio 293.*

Quæſt. 59. *An maritus vendens, & obligans cum iuramento, & pœna ſe facere cum effectu, quòd vxor ſua de euictione obligetur; ſi vxor renuit, ad quid teneatur? folio 295.*

Quæſt. 60. *An vẽdens in ludo rem, ſi euincatur, teneatur de euictione? fol. 297.*

Quæſt. 61. *De actione quanto minoris, redhibitoria ve? fol. 301.*

INDEX LOCVPLETISSIMVS rerum omnium , ſententiarumquè inſignium, quæ in hoc tractatu de Euictionibus continentur , in ordinem Alphabeticum congeſtus,cuius prior numerus folium, ſecundus numerum demonſtrat.

A

ACTIO,quę naſcitur ex euictione, appellatur actio ex empto, fol.1.num.20.
Appellatione venditionis omnes contractus continentur, 34. & idem eſt in omnibus alienationibus ibidem, 6.
Alienatione prohibita, cenſetur prohibita hæredis.inſtitutio,& ſucceſsio ab inteſtato,3.7.
Alienatione prohibita,an cēſeaturpermutatio,3.9.& 176.1.
Alienatione prohibita reſpectu certæ perſonæ admittitur illa perſona ad reuocandum, etiamſi res fuerit permutata, 3.10.
Alienatione prohibita, an cenſeatur prohiba alienatio ad pias cauſas? 3.11.
Alienatione prohibita, an cenſeatur prohibiti alij contractus alienationis, 3.13.
Alienatione prohibita,an cenſeatur prohibita diuiſio,3.14.
Alienari prohibitus,an poſsit tranſigere, & compromittere ſuper re prohibita, 3.15.
Alienari prohibitus, an prohibeatur dare in ſolutum creditori,3.16.
Alienari prohibitus, an poſsit rem in iudicium deducere,3.17.
Alienari prohibitus , an prohibitus cenſeatur locare, 3.18.
Alienatione prohibita,an poſsit obligari, vel alienari,3 19.
Alienari prohibita poſſunt obligari ſecundo creditori, eo modo, quo erant obligata primo creditori , 3. 22.
Ablatio ſimpliciter prolata importat iure,vel iniuria,3.25.
Amiſsio eſt verbum priuatiuum, 3.26.
Aduena ſtatim receſſurus ſi ibi contraxit, ibidem ſortitur forum,5.15.
Aduena ratione contractus, ibi ſortitur forum,5.18.
Aduena ſortitur forum ratione contractus pro his, quæ ſecundum naturam cōtractus ſtatim erant expediēda,5.19.
Aduena conuenitur in loco contractus, ſi ſtatim eſt receſſurus, vbi euictio imminet in limine contractus,6.20.
Aduena ſtatim receſſurus poteſt conueniri,ibi pro ſalario aduocati.
Aduena , & quilibet viator ſi inueniatur in curia Regia conuenitur in ea, 6.26.
Ad officium iudicis expectat ne fraudes committantur,6.29.
Author venditoris ſuſcipiens iudicium, ſi diues eſt, loco fideiuſſoris habetur, 6.58.
Arbitrarium eſt, quòd tempus comprehendat dictio diu, 12.45.
Arbitrium hoc iudex arbitrabitur ex tempore,& ex perſonarum affectu,& alijs, 12.46.
Ad factum obligatus tenetur, ſi requiſitus fuerit,18.19.
Aduerſario meo credere nō debeo,18.42.
Argumentum validum non eſt de feudo ad emphyteuſim,19.69.
Aduocatus fiſcalis quocūque tempore poteſt agnoſcere bonam fidem,19.59.
Abſenti neceſſarium eſt creare curatorē

Rr bo-

bonorum, vulgò defenſor, vt iudicium validum, & firmum ſit, 34.12.

Actio criminalis, & ciuilis ab ea dependẽs in eodem libello, & iudicio poſſunt proponi, 38.47.

Alguacelli, & executores euntes extra ciuitatem ad executionem faciẽdã pro eundo, & redeundo in vno die vnum ſalarium debent habere, 40.76.

Aduocatus emptor, ſi ſuccubuerit nõ recuperat expenſas à venditore, 42.93.

Aduocatus emptor in cauſa euictionis ſi aſſumpſerit ad ſui defenſionem aliũ aduocatum poteſt recuperare expenſas. 43 94.

Aduocatus emptor poteſt, ſub nomine damni, & intereſſe petere expenſas, quia occupatus in propria cauſa defendẽda, nõ potuit in alijs aduocare, 42 95

Aduocatus emptor non recuperat expẽſas, quando gratis habuit aduocatum, & notarium, 42.95.

Aſsiſtens in iudicio ratione proprij intereſſe debet aſsiſtere coram iudice rei conuenti, 44.2.

Aſsiſtens, ſiue interueniens partes actoris ſuſtinet, & forũ rei ſequi tenetur, 44.2. & 45.5.

Actor licet reluctetur, tamẽ inuitus cogetur litẽ inchoare cum venditore, 45.13.

Actor ſi ex iudicij mutatione prætendat aliquod præiudicium ſibi inferri, tunc iudicium non mutabitur, 45.17.

Aſsiſtens liti proponere debet exceptiones executionis coram iudice executionis, 47.43.

Aſsiſtens liti poterit reum iuuare allegãdo, & probando omiſſa per emptorem, 45.21.

Aſsiſtens poteſt recuſare iudicem, qui de cauſa cognoſcit, 45.22.

Aſsiſtens ſi ſit minor beneficium reſtitutionis impetrabit, vt poſsit producere nouos teſtes, 46.25.

Aſsiſtens debet proſequi eundem proceſſum, & nõ nouum inchoare, 46.32.

Aſsiſtẽs liti poteſt opponere exceptionẽ, quã emptor omiſit opponere, vel quia noluit, vel quia non potuit, 47.41.

Aſsiſtens etiã poteſt opponere exceptiones modificantes ipſam executionem, 47.42.

Aſsiſtens debet eas opponere coram iudice executionis, 47.43.

Aſſumens iudicium in ſe non mutat iudicium, nec qualitatem iudicij, 51.13.

Actor priuilegiatus ſuperueniẽs pro euictione rei venditæ nõ mutat forũ, nec trahit actorem ad ſuum forum, 56 6.

Actio ex ſtipulatu, & actio ex empto ſunt diuerſa, 58.29.

Armorum delatio eſt leue crimen, & ſic creditur nuntio dicenti aliquem portaſſe arma, 62.27.

Aſſertioni Papæ ſtandum eſt, 62.36.

Aſſertioni Regis, vel Principis credendũ eſt, 63.37.

Aſſertioni Perſonæ nobiliſsimæ creditur de mãdato, vel commiſsione ſibi facta, 64.38.

Aſſertioni ſecretarij, vel alterius familiaris, ſacri cubicularij Principis creditur de rebus à Principe commiſsis, & etiã in arduis, quando Princeps eſt in eodem loco. 64.39.

Temperatur, vt procedat quãdo non reſpicit præiudicium alterius, 64.40.

Actus ſimpliciter factus intelligitur pro prima vice, 68. 28.

Actio euictionis non datur ſingulari ſucceſſori cõtra authorem authoris, 72.2.

Actio de euictione eſt perſonalis, & tantum tenet perſonas obligatas, 72.4.

Actiones omnes donatori competentes, & cõpetituræ occaſione ipſius rei donatarius conſtitutus eſt procurator in rem ſuam, 73.15.

Actio perſonalis non ſequitur fundi poſſeſſorem, 73.16.

Actio perſonalis in ſubſidium datur contra tertios poſſeſſores, 73.17.

Actio perſonalis non tranſit in ſingularem ſucceſſorem reſpectu rei ad rem, 73.18.

Actio perſonalis fauore vltimæ voluntatis datur in ſubſidium contra tertium poſſeſſorem, 73.19.

Actio perſonalis pro alimentis, anniuerſarijs, decimis, oblationibus, & tributis contra tertium agi poteſt, 73.20.

Actio perſonalis, & ſi non detur contra tertium poſſeſſorem, datur iudicis officium, 73.21.

Actio perſonalis datur contra tertium rei poſſeſſorem ex cauſa lucratiua, ſecus ex cauſa onerosa, 73.22.

Actio perſonalis fauore fiſci, & dotis datur contra tertium, 73.23.

Actio perſonalis propter impoſsibilitatẽ contra aliquẽ exerceri non poſsit, tunc impoſsibilitas facit, quod poſsit exerceri, 73.25.

Actio perſonalis in rẽ ſcripta datur cõtra rei poſſeſſorem,74.27.
Actio,l.2. C.de reſcind.vendit datur cõtra tertiũ poſſeſſorem primo emptore non ſoluendo,74.28.
Actio perſonalis dict.l.2.datur contra eũ qui vendidit,74.29.
Actio iſta non datur contra tertiũ poſſeſſorẽ, niſi alienatio eodem morbo laboret,74.29.
Actio perſonalis ex dict. l.2. & ſi in rem ſcripta poteſt intentari contra tertium ſcientẽ deceptionẽ interueniſſe,74.32
Alienatio facta à debitore pendente lite fraudãdi animo facta præſumitur,76.71
Alienatio rei facta ex dolo lite pendente, inſtrumentum vel ſententia contra tertium exequi poteſt,76,58.
Actione reſciſſoria prius agendum ſit cõtra tertium poſſeſſorem vt executio locum habeat,76,59.
Alienatio rei litigioſæ ſi in clericum facta ſit à laico,ab Eccleſiaſtico iudice ſentẽtiæ executio facienda eſt,76.60.
Alienatio cũ dolo facta in fraudem executionis lite pẽdente,executio locum habet aduerſus eum, qui dolo deſijt poſſidere,76.61.62.
Alienatio lite mota, dolo interueniẽte ſine contractus reſciſſione aduerſus dolo poſſidentem ius ſuum aſſequi poteſt victor,77.62.
Idẽ ſi alienatio omnium bonorũ facta ſit, ex eodem iudicio emptor conuenitur, 77.62.63.
Alienatio voluntaria poſt cœptum iudiciũ eſt prohibita,non neceſſaria,77.72.
Alienari nõ poteſt res litigioſa,niſi neceſſaria ſit alienatio,77.73.
Alienatio neceſſaria nunquam cenſetur excluſa,77.74.78.
Alienationes neceſſarias poſſeſſor maioratus facit,77.76.
Alienandi prohibitio voluntariã nõ neceſſariã alienationẽ cõtinet,78.77.
Ad alienationem non pertinet quæ per iudicis ſententiam fit,78.78.
Alienatio in fraudem paratæ executionis non eſt,quæ in anteriorem creditorem fit,78.79.
Additio rei diuerſa ad libellũ iam præſentatũ indiget nouo termino,noua litis cõteſtatione,& inſtantia,78,89.
Acta ad inchoatæ iam executionis perfectionẽ facta, nouã non inducunt inſtãtiam,ſed eandem continuant.78.90.91
Appellatio ſuperflua non eſt admittenda, 81,24.
Agens de euictione, an agat ad expenſas, quas tradidit in rei venditione, 86.40.
Alienari poſſunt pro dote bona fideicõmiſſo ſubiecta,88.53.
An hoc procedat pro intereſſe dotis, 8 .53.
Authentica res,quę. C.cõmunia de legatis,quæ procedit in dote, an procedat pro eius intereſſe,88.53.& 54.
Authentica dicta locum habet in vera dote,& non in dote confeſſata,88.55.
Et an procedat in anteà facto, 88.56.
Aſſenſus præſtitus pro ſorte principali bonorũ feudaliũ non extenditur ad intereſſe, quod oritur ex mora debitoris, 88.57.
Actio de dote eſt bonæ fidei,& vſuræ,& acceſsiones veniunt ſecundũ naturam ipſius actionis, 88,63.
Actor agens de euictione nollens ſententiam ferri,ferretur ad petitionẽ emptoris conuenti 98.1.
Agi poteſt ante euictionẽ,quando euictio imminet in limine contractus,99.12.
Agi etiã poteſt ante euictionẽ quando res vẽdita eſt alteri obligata,vel ad tertios poſſeſſores deuenerì poteſt,99.13.
Actio de euictione nata non dicitur ſi euictio non eſt executa,101.27.
Actio de euictione,& ad pretij recuperationẽ regulariter non datur lite mota, ſed ſolum ad defendendum,& cauendũ ſeu liberandum,101.28.
Actio de euictione ex empto agi poteſt re non euicta propter qualitatem non patefactam,101.28.
Agnatus poteſt redimere bona alienata virtute ſtatuti ita diſponentis, cũ intelligatur quis hac lege vendidiſſe,vt liceat agnato retrahere,116.18.
Aliud pro alio inuicto creditore ſolui nõ poteſt,puta, ſpecies pro quantitate,& pecunia.131.2.3.
Aliud pro alio ſolui non debet quoad intereſſe affectionis,131.9.
Aliud pro alio inuito creditore cedi non poteſt,131.10.
Aliud pro alio inuito legatario ſolui non debet,131.11.
Actio doli cõpetit contra agentẽ ex contractu,quem non adimpleuit, 150.53.
Adimplere non licet poſt oppoſitionem exceptionis non adimplementi factam in iudicio,151.54.

Alienans omne ius,quod habet in aliqua re,ſi nullum ius in ea habet,de euictione non tenetur,158.57.
Actio alicui competens extinguitur ſi ex poſtfacto ceſſat intereſſe,163.52.
Aſsignata res pro melioratione ſi euincatur à filio,agere poteſt deeuictione,169 25
Actio ex empto eſt bonæ fidei,171.46.
Actio ex teſtaméto eſt ſtricti iuris,171.47.
Alienã eſſe rẽ ſi conſtaret, legatarius poteſt agere antequã res euincatur,171.49.
Ante litis conteſtationẽ legatarius denũtiat emptor quocũque tẽpore,171.50
Annuus redditus datus Eccleſiæ debet eſſe perpetuus,180.11.
Argumentũ valet ex natura actus,181.16
Aſsignatio redditus à patrono non eſt ad limitandã obligationẽ,vt ſi redditus deficeret,Eccleſia eum perderet,181 21.
Aſsignatio certæ quantitatis fundi poſtea ſequuta,non operatur taxationẽ ab ipſa obligatione, ſed demonſtrationẽ ad effectum exactionis,181.22 23.24.
Aliméta,ſeu penſio ob cauſam piã relicta ſuper fructibus certi fundi, vel loci, ſi fructus deficiãt,ex alijs bonis relinquẽtis præſtari debent,182 25.26.27 28.
Alimentorũ fauor, & piæ cauſę exigit in omni caſu pẽſio præſtanda ſit,182.26.
Alienationis propriũ eſt dominium trãſferre,183.31.32.
Actus ſequens quando venit in executionem præcedentis obligationis, eius intelligentiam aperit,183.41.
Aſsignatus redditus ad rationẽ quatuordecim pro capellania,ſi cẽſus valor creſcat, nõ poteſt facere capellanus,vt imponatur à patrono herede ad maiorem ſummam,165.58.
Alienatio feudi fit contra legis prçceptũ,194.2.
Alienatio rei alienæ valet,196.30.
Alienam rẽ emens ſciẽter,mala fide emit,196.30.32.
Authoritas haſtę publicę minui nõ debet,210.37.
Alienationis prohibitio lite mota intelligitur de voluntaria,& non de neceſſaria,& iudiciali,210.42.
Addictio iudicialis non poteſt retractari, niſi reddito prius pretio,211.53.54.
Agens directa actione, & probans vtili ſuccumbere debet,219.67.
Actor tenetur exprimere qua actione agat,directa,an vtili,ſi ex libello cõſtare non poſsit,220.68.
Actio directa an cenſeatur in dubio intentata,220.69.
Actio in dubio videtur intentata quæ libellanti eſt vtilior,220.70.
Actio directa,vel vtilis intentata cenſetur ex concluſione libelli,220.71.
Actionem directam intentans quid agere teneatur,220.71.
Actio vtilis quadrupliciter dicitur, 220.72.
Actio vtilis qualiter differat à directa,220.73.
Actio directa quadrupliciter dicitur.220.74.
Actio vtilis quando competat,quando directa,220.76.
Actio directa cur ſic dicta,220.76.
Actiones vtiles transferuntur ſine ceſsione,220.77.
Actiones vtiles habens virtute ceſsionis non poteſt exercere directas nomine eius penes quem remanſerunt,220.78
Actio vtilis à lege ex interpretatione data,eundem habet effectum quem habet directa,220.80.
Actiones directæ non poſſunt transferri in ceſsionarium,220.80.
Actiones directæ transferuntur in procuratorem in rem ſuam,220.81.82.
Actio vtilis quæ ex ceſsione proficiſcitur, vnde oriatur,& an ſit datiua,vel eadem cum directa, 220.83.
Actiones futuræ,& competituræ regulariter non veniunt in contractu, niſi dicatur cedi omne ius, quod habet, vel ſperat habere,221 91.
Actionis futuræ ſpes cedi poteſt,221.92.
Authores omnes debẽt laudari ſi plures ſocij,aut hæredes vendiderant,237.15.
Actio euictionis, & imperfectionis ſunt contraria,251.7.
Actio ex empto de euictione triginta annis preſcribitur ſicut ceterę actiones,252.9.10.
Actio euictionis ceſſat,niſi tota res fuerit euicta,253.3.
Actio euictionis non cõpetit euicta vna re ex pluribus vẽditis,niſi pro parte rei euictę & pro parte pretij,255.15.
Acceſsiones rei venditæ enũtiatę à vẽditore partem rei dicuntur,255.17.18.
Aduocatus expertus quis dicatur,263.4.
Aduocatio eſt dignitas, & honorabile officium,264 5.
Author inuehitur contra vulgares idiotas,qui dicunt, quòd nullus aduocatus

fuit ſanctus, 264. 6.
Aduocans pro modico ſalario contemptibilis reputatur, 264.7. 8.
Aduocatus, quę obſeruare debet circa cōpetens ſalarium, 264.8.
Aduocatus mortaliter peccat, ſi recipiat ſalarium, & pro viribus clientulum nō defendat, imò perfidus dicitur, 264.9.
Aduocati imprudentes vocari poſſunt dū promittunt ſuis clientibus victoriam, cum ſit dubius litis euentus, 260. 10.
Actio ex empto in cauſa euictionis habet duo capita, 287.2.
Caput primum habet reſpectū ad bonitatē, quæ fuit tēpore contractus, 287.3.
Alterum caput habet reſpectum ad bonitatem, quæ fuit tempore rei euictæ, 287.4.
Actio ex empto non agitur ad pretiū, ſed ad id, quod intereſt, 287.5.
Augmenta externa non veniunt in cauſa euictionis 288.7.
Ad iuſtitiam, vel iniuſtitiā pretij emptionis, & venditionis tempus contractus eſt cōſiderandū non anterioris, vel poſterioris tempus, 289.13 14.
Actio ex empto de euictione, & actio empti ad traditionem, quid inter ſe differant, 291.3.
Authoris laudatio ſuper poſſeſſorio admittitur, aduerſus quem agitur de euictione, 291.4.5.
Aſpicientes ludum puniuntur ſicut ludentes pari pœna, 299.21.
Actus voluntarius, qui poſt vim ſequitur approbans actum in quo vis interuenit, attenditur, & non vis, quæ præceſſit, 300.26.
Actio quanto minoris duplex eſt, & annalis, 308.56 57.
Actor actionem habet agendi redhibitoria, vel quanto minoris, & in illis variare, 308 58.
In actione quanto minoris ponitur exemplum, 308 59.
Actio quāto minoris datur pro rebus fragilibus, 308.62.
Actio ædilitia in factum eſt ſubſidiaria, 309.65.
Pro animalibus nociuis competit, 309. 66.67.68.69.

B

Cap. breui de iureiurando explicatur, 19.68.
Bartolus explicatur in l. eum qui, §. iura verò, ff. de iureiurando, 19.72.
Beneficiū principali cōceſsū, ne cōueniatur vltra quam facere poſsit, non opitulatur eius fideiuſſori, 68.23.
Bona obligata, & hypothecata pro dote, ſunt obligata, & hypothecata pro eius intereſſe, 88 61.
Bonæ fidei poſſeſſor percipiens fructus ex aliena re ſuos facit quando à ſolo ſeparati ſunt, 128.61.
Bartoli doctrina explicatur in l. cum lex, ff de fideiuſſoribus diſtinguentis inter venditorem ſcientem, & ignorantem, 142.49.
Beneficiorū permutatio ſi non ſortita eſt effectū, licet propria authoritate ad ſuū beneficium reddire, 177.18.
Beneficio euicto reſoluitur permutatio, 177.19.
Bona vendita in vltima ſubhaſtatione (reuocata ſententia vulgo de remate) an veniāt reſtituēda debitori, an verò pretium, quod recipit creditor, 211.51.
Bona nomina fiunt deteriora, ſi nō interpellata ſunt, 218.59.
Bonæ fidei defectus de iure canonico vſu capionem vitiat, 252 9.10.
Beneficium euictionis tribuendum eſt, quando ſolū pars rei euicta ſit, 253.
Beneficio controuerſo non currit tempus promouendi ad ſacerdotium, 292.4.
Bona vincentis in ludo ſunt tacite hypothecata ad fauorem eius, qui ad pecuniā amiſſam repetendam habet actionem, 301.32.

C

Cautio præſtita pro euictione nuncupatur pro ſtipulatu, 1.22.
Comes facundus in itinere difficili proue hiculo eſt, 1.5.
Cicero, & Quintilianus nominauerunt authores qui ante ipſos ſcripſerūt, 1.3.
Contrahens cum aliquo ſtatim receſſuro, non poterit conuenire eum in loco cōtractus, 5.16.
Contractus factus in alio Regno, ſi conueniatur in Regno Caſtellæ quis, attendi debet lex Caſtellæ quoad ordinationem, quoad deciſionem lex Regni vbi contractum eſt, 6 40.
Clericus ſi litigat in iudicio ſeculari, ligatur conſuetudine illius loci quoad ordinatoria litis, licèt ſubditus non ſit, 6.41.
Conteſtatio litis vbi eſt, executari nō valet, 6 48.
Creditor tenetur præſtare fideiuſſorem

qualem poteſt, quando neceſsitatur in ſolutũ capere ex bonis debitoris, 6.53.
Cautio iuratoria non ſufficit ad effectum, vt quis cogat aduerſarium ad aliquid ſibi præſtandum, 6.61.
Cautio iuratoria ſatis non eſt quando à lege fideiuſsio requiritur, 6.62.
Certus non eſt certificandus, 18.2.
Ceſsio fit aliquando ad commodum ceſſionarij, 18.13.
Copia libelli datur, vt reus deliberet, 18.38.
Copia libelli dari debet, ſi petatur, 18.44.
Conductor ſoluere iurans, ceſſans per annum in mora conſtituitur, 19.52.
Citatio omitti poteſt, quando conſtat nullam defenſionem competere, 19.83.
Ceſſante cauſa impulſiua ceſſat diſpoſitio, 19.92.
Cauſa impulſiua quæ dicatur, & finalis, 19.93.
Circa hoc Rippæ diſtinctio reprobatur, 19.94.
Quædam diſtinctio, approbatur, 19.97.
Duæ circa ibidem diſtinctiones referuntur, 19.95.
Craueta reprobatur, 19.96.
Secunda diſtinctio reprobatur, 19.98.
Crauetæ opinio ſaluatur, ibidem.
Cauſa dicitur finita, cum videtur contra aliquem eſſe condemnandum, 19.100. 102. & 103.
Curator bonis abſentis dandus eſt, vt iudicium validum ſit, 34.12.
Et quæ interuenire debeant, in creatione huiuſmodi curatoris, 34.12.
Curator arbitrio iudicis dari poteſt, 34.13
Curator huiuſmodi debet cõſtitui per iudicẽ competentẽ, cui ſubeſt abſens, vel in foro illius iudicis, in quo ſe præſens cogeretur iudiciũ ſuſcipere, 34.14.
Connexa disiungi non poſſunt, 37.38.
Compromiſſum, an venditor poſsit petere, ſi denũcietur in cauſa euictionis cõtra agentem conſanguineum, 38.43.
Compromiſſum petens, non perimit iudicium, nec illud de tractat, ſed ſolum ſuſpendit, 38.46.
Criminalis cauſa principaliter propoſita, & ciuilis incidẽter, vtriuſque cõcurſus admittitur, 38.43.
Cauſa depẽdens à criminali, idẽ dicitur iudiciũ de depẽdẽtibus, & cõnexis, 38.48.
Cõtinentia cauſæ diuidi nõ debet, 38.49.
Hoc fallit in clerico, 34.50.
Cõtrahens appoſito nomine officij in dubio cõtẽplatione officij cõtrahere cẽſetur, & finito officio non tenetur, 41.86.
Contrahens ſuper re ad dominũ pertinente, licet ſimpliciter contrahat, videtur contrahere ſub nomine officij, 41.87.
Clericus vbi de euictione agitur nõ poteſt conueniri coram iudice laico, 49.1.
Clericus proprium habet iudicem, 49.2.
Clericus eſt exemptus à iuriſdictione iudicis ſecularis, cũ ſit res ſpiritualis, 50.3.
Clerico vẽditori à laico emptore pulſato ſuper iudicio euictionis.
Clerici denunciatio debet fieri coram iudice Eccleſiaſtico, 50.4.
Clericus de licentia ſui Epiſcopi poteſt emptorem defendere coram iudice laico, 50.7.
Clericus vẽditor veniẽs nominatus ad iudiciũ, debet remitti ad iudicẽ ſuũ, 50.8.
Etiam quãdo eſſet denunciatus in iudicio ſeculari, debet etiam remitti, 50.9.
Clericus formaliter denunciatus dicitur deſẽſor neceſſarius, & debet remitti ad ſuum iudicem, 50.9.
Clericus nominatus in cauſa euictionis nõ poteſt forum declinare, ſed debet litigare coram iudice laico vbi cauſa euictionis agitatur, 50.10.
Clericus cõuẽtus in cauſa euictionis corã iudice Eccleſiaſtico, & nominaret laicũ in ſuum authorẽ, laicus teneretur litigare coram iudice Eccleſiaſtico, 50.11.
Clericus venditor gerere videtur res emptoris, & poteſt facere, quæ emptori permittuntur, 51.15.
Clericus vti defenſor neceſſarius vocatus ad iudicium ad defenſionẽ ſui coloni, vel inquilini coram iudice Eccleſiaſtico conueniendus eſt, 51.19.
Clericus quando eſt defenſor voluntarius veniens ad defendendum illum, qui nõ nominauit in iudicio corã iudice illius, qui nominauit cõparere tenetur, 51.20.
Clericus comparens, vt neceſſarius defenſor, & procurator in rem ſuam, tũc poterit opponere declinatoriã fori, 51.22.
Conuentus ſi à principio fateatur ſe poſſidere, & poſteà nominet clericum in dominum, debet condemnari ad rei reſtitutionem referuatis fructibus, & iuribus clerici nominati, 51.23.
Clericus veniens ad aſsiſtendum, & defendendum emptori, non dicitur conueniri coram iudice ſeculari, quia ſolum præſtat authoritatem, & defenſionem ipſi emptori, 52.29.

Clericus in cauſa euictionis coram iudice ſeculari non prohibetur vti iure ſibi cōpetenti,& beneficio,52.32.
Clericus ſucceſſor ex aliqua cauſa in re hypothecata à laico executari poteſt coram iudice laico,52.34.
Contrariū verius proponitur, 52.35.
Clericus ratione retractus ſanguinis corā iudice laico eſt conueniendus,52.36.
Idem dicitur quādo tractatur de recognitione chirographi,52.37.
Vel quando velit ſtare tranſactioni, vel ne,52.38.
Idem quādo tractatur de actione ad exhibendum,52.39.
Clericus ratione feudi,& domus ſubiectę hoſpitationi Regali, vulgo de apoſento,corā iudice laico conueniendus eſt, 53.40.
Clericus ſuccedens in domo hoſpitationi Regiæ ſubiecta, aut qui ſoluit aliquid pro habitatione incōmoda, corā iudice ſeculari conuenitur,53.41.
Clericus, ſi vnus ſit inter plures ſeculares contendentes, coram iudice ſeculari conueniendus eſt,54.56.
Continentia cauſæ diuidi non debet, 54. 57.
Communitas, vel vniuerſitas laicorum,& clericorum,cuius maior pars eſt laicorum ſuper bonis temporalibus coram iudice tēporali conuenienda eſt, 54.59
Collegium clericorum, & laicorum quādo dicatur, 54.60.
Clericus citatus ad cōcurrendum cū alijs creditoribus ad dilationem, vel remiſſionem debiti coram iudice ſeculari conueniendus eſt,54 60.
Clericus primus creditor ex cauſa iuris offerendi à ſecundo creditore poſt additum pignus, coram iudice Eccleſiaſtico conueniri debet.54.62.
Clericus emptor ſoluto pretio,& perfecta emptione cōueniri debet coram ſuo iudice,55.67.
Controuerſia emergens poſt venditionē, vel pignoris adiudicationem non ſummarie, ſed iuris ordine ſeruato procedi debet,55 68.
Controuerſia hæc emergens coram iudice ordinario erit tractanda,55.69
Clericus virtute ſententiæ graduationis conſequitur ſuū debitum, extincta manet eius actio,55 70.
Creditor primus emens iure creditoris poteſt offerri per ſecundū, quia non tam acquirendi dominij emiſſe intelligitur, quàm tuendi pignoris cauſa, 55.71.
Clericus citatus ſi ſua putauerit intereſſe à iudice laico,iſta citatio non eſt arctatoria, ſed incitatoria, & eſt actor volūtarius,53.42.
Clericus ſic citatus poteſt forum declinare,53.42.
Clericus ſic citatus dicendo ſe poſsidere, dicitur actor neceſſarius, & poteſt forum declinare,53 44.
Clericus ſic citatus, ſi non cōpareat, acta, & ſententia contra eum lata non afficiunt.53.46.
Creditor cō-reditor laici, an per cæteros creditores cogi poſsit ad cōcurſum creditorum coram iudice ſeculari, 53 47.
Citati reſponſio eſt de pertinentijs citationis.61.1.
Citaſſe in cauſa euictionis nuntio credendum eſt.61.1.
Citatus comparens,vel nollens comparere,fuitque iuſto impedimento detentus non dicitur verus contumax,61.4.
Citatus quando verus contumax dicatur, 61.5.
Cuſtodi agrorum cum iuramento aſſerenti ſe aliquem noxia comprehendiſſe, credendum eſt.62.22
Cuſtodi agrorum non eſt credendum, ſi ſit leuis æſtimationis. & partem habeat condemnationis 62.23.
Confitens poteſt dare licentiam confeſſario reuelandi confeſsionem, & quomodo 64 45.
Confeſsio Sacramentalis non eſt reuelanda, etiamſi Epiſcopus illud velit ſcire,64.47.
Conſcientia eſt Angelus humanæ vitæ Præſidens, cui ſoli ſtandum eſt omiſsis appicibus iuris, 65.57.
Commiſſum ad conſcientiam ad veritatem dicitur commiſſum,65.58.
Conſcientia noſtra teſtis erit,quādo Deus eſt iudex,65.54.
Clauſula de non alienando cum generali hypotheca impedit alienationē dominij.75.52.53.
Concluſio claudit viam probationis, & ideo tunc non poteſt fieri denunciatio, 80.9.
Clauſula in contractibus de ſoluendis expenſis,quomodo accipienda eſt,86.33.
Creditor prior in ſorte,prior eſt in vſuris, 87.51.
Creditor nō exigens ſingulis annis vſuras

non poteſt illas exigere in damnum aliorum creditorum,87 52.
Clauſula rato manente pacto in cauſa euictionis quid operetur,91.96.
Clauſula rato manente pacto ſolum pro vna vice peti poteſt.91.100.
Clauſula rato manente pacto,an impediat moræ purgationem?91.501.
Conuentionalis pœna ſi eſt maior ſorte ipſa principali, peti poteſt principale, & pœna,91.103.
Clauſula rato manente pacto licèt à principio ſit communis,vtriq; parti,ex poſt facto ſolum prodeſt obſeruanti contractum,91.111.
Clauſula rato manente pacto, & ſi pœnæ applicetur alteri, quā parti,pars poteſt agere ad ſuum intereſſe 91.112.
Clauſula hæc ſubintelligitur in omnibus contractibus bonæ fidei, etſi non apponatur.
Conuentio valet de ſtando ſimplici verbo emptoris, de damnis paſsis circa euictionem,94.à num.1.
Cōuentio hæc reuocari poteſt ante acceptationem,ſecus poſt, 96.23.
Cōuentio huiuſmodi reuocari valet ſi emptor mutauerit cōditionem ſuam, effectuſque ſit culpatæ, & infamatæ vitæ, 96.24.
Cauſa exiſtente quælibet diſpoſitio reuocari poteſt,quia quæ de nouo emergūt nouo indigent auxilio,95.25.
Conuentio huiuſmodi, etſi iurata,habet tacitam conditionem, rebus ſic ſtantibus,& in eodem ſtatu permanentibus, 96.27.& 28.
Commodatarius offerendo rem æquè idoneam excuſatur,& auditur.
Crediror emptor ad recipiendum pretium tenetur ire ad domum debitoris venditoris,111.11.
Cōuentio quælibet à ſtatuto ciuitatis informatur,116.18.
Contractus omnis iuſtificatur ex dubio,& reciproco euentu, 126.35.36.37.
Creditor emptor non poteſt cogere debitorem pro pecunia ſibi debita dare rem,135.5.
Creditor ſi ex re pignorata fructus percepit, & conſeruauit, vt eos debitori reſtuere velit, vt pecuniam ſuam conſequatur,non eſt audiendus,134.46.
Creditor debet fructus rei pignoratæ perceptos in ſortē computare,134.47.
Creditor tenetur reſtituere rē poſſeſſam iudicialiter debitori etiam tranſacto multo tempore,134.48.
Creditor iure pignoris præſumitur poſſidera rem paruo pretio emptam,134.49.
Creditor ſemper debet reſtituere pignus debitori offerenti ſoluere quod debet, 134.51.
Creditor eſt procurator debitoris in pignore,qui emit rem ſibi obligatam potiùs ſui iuris cauſa conſeruandi, quàm domnij quærendi,134.52.53.
Creditori ſatisfieri debet cum minori incōmodo debitoris,& aliorū creditorū: ita vt nō debeat vēdi melius rus,135.63
Creditor malè agit, dum poteſt ex vna re viliori ſatisfieri, ne vendat pignus pretioſius,135.64.
Creditor debet accipere de bonis omnibus optimis, & mediocribus,135.65.
Creditoris arbitrium circa bona debitoris ſi ſemel elegerit rem, & litem fuerit conteſtatus,non poteſt amplius variare,& aliam eligere,135.66.
Creditoris arbitrium non procedit quando debitor offert rem ex qua creditori poteſt ſatisfieri,135.67.
Creditor tenetur facere, quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt,136.68.
Creditoris arbitrium non eſt, ita liberum niſi in quantum lex diſponit, 136.70.
Creditor capiens bona vltra ſuum debitū lucri cauſa facere præſumitur,136.71.
Contrahens cum aliquo eius cōditionem perquirere debet, 143.40.
Conditiones rei, quæ inſunt veriſimiles, vel contra communem opinionem,vel ad inueniendum difficiles,aut per venditorem non enunciatæ, non tenetur emptor perquirere, 143.40.41.
Ceſsio licèt ſufficiat in incorporalibus,in locatione non ſufficit,147.22.
Conductor agere poteſt de euictione denunciatione non facta, 148.25.
Contractus,an reſcindatur ob non factum implementum ex parte vnius ex contrahentibus,151.55.
Contractus innominatus reſcinditur ob eius non implementum,151.56.declaratur,57.
De iure Regio in contractibus non eſt locus penitentiæ,151.58.
Contraueniens pacto iurato non poteſt agere ad eius obſeruantiam,151.61.
Caſus de facto refertur in iurepatronatus inter Principem de Melito Ducem de Paſtrana,& inter Eccleſiam Collegiatam villæ de Paſtrana,180.9.
Cenſus iudicatur perpetuus ad rationem

nem triginta, 180. 12.
Cēſus redimibilis perpetuus iudicatur, eo quòd perpetuo durare poteſt, 183.35.
Cenſus redimibiles inter immobilia imputantur, & eorum appellatione veniunt, 183.36.37.38.
Cuilibet negotio ſufficit vna determinatio, 184.43.
Curſus longi temporis ſufficit in vim interpretationis, 184.45.
Capellanus non poteſt petere, vt redditus conſignati à teſtatore reducantur ad maiorem valorem, quàm habebant tēpore teſtamenti, 185.57.
Conditionis implementum ſufficit durare per momentum, 186 60.
Conditio ſi ſine liberis deceſſerit habet tractum ſucceſsiuum, & non ſufficit ſemel adimplementum, 186.62.
Capellania dicitur perpetua cum prima dotatione ſine eo quòd deminutio fiat ex caſibus poſteà contingentibus, 186. 63.
Culpa ſi interueniat in contractu venditionis, attenditur culpa venditoris, 195.13.
Culpa in faciendo maior eſt, quā in omittendo, 195.14.
Ceſsionarius pendente nullitate inſtrumēti iudicio ordinario executionē inſtrumenti petere poteſt, 196.36.37.38.
Creditor executionem petere poteſt pendente reſciſsione inſtrumēti à debitore principaliter in iudicio petita, 196. 40.41.
Creditor poteſt petere executionē inſtrumenti, & proſequi, etiāſi lis pendeat in iudicio Eccleſiaſtico ſuper vſura, nec iudex Eccleſiaſticus ante rē iudicatam poteſt inhibere iudici ſeculari, 196.41.
Executionem inſtrumenti impedit nullitas quando excipiendo proponitur, 197.42.
Executiuo inſtrumēto creditor vti poteſt nullitate pendente, 197.43.44.45.46.
Exceptio litiſpendentiæ non habet locū in via executiua, 197.47.
Nec inſtantia datur, ibidem, 48.
Creditor poteſt variare de vna re ad aliā, & de principali ad fideiuſſorē, 197.48.
Cohæres non tenetur de euictione cohæredi pro re euicta, quæ obuenit ex diuiſione teſtatoris, habet enim ſpeciale legati, 200.45.
Creditor vendens pignus de euictione nō tenetur, quod procedit in fiſco vendente, 206.4.& 5.
Creditor, qui vendidit pignus tamquam creditor, & non doceret eſſe creditorem, & rem vēditam ſibi obligatam, de euictione tenetur, 206.6.
Idē procedit, quando non doceret in dicto pignore ſeu hypotheca eſſe potiorē omnibus alijs creditoribus, 206.7.
Creditor etiā non agit de euictione quando rem venditam ſciret non eſſe debitoris, ſed alienam, 206.8.
Creditori non cōpetit actio de euictione, quando ſciebat ſibi non licere vendere ex pacto, & diſpoſitione legis, 207.9.
Vēditor tenetur de euictione, quādo vēdidit, & promittit de euictione, 207.11.
Creditor obnoxius eſt euictioni quando pignus vendidit iure dominij, & non creditoris, vel quando promiſit de euictione, 207.10.11.
Creditor vendens pignus iure permittente, & non promittens de euictione, non poteſt euinci pignus, 207.12.13.
Creditor vendens ex pacto, vel ex lege, vel putans pignus eſſe debitoris, & promiſit duplum, vel ſimplum, an repetat quod ſoluit, 207.13.
Creditor coactus pro euictione ſoluere duplam emptori poterit repetere vſuras rei pignoratæ toto illo tēpore, quo durauit venditio ante euictionem, 207. 14.15.16.
Creditor vendens pignus, & promittēs de euictione, vel in ſimplo, & ex pretio ſuum debitum conſequutus fuerit, an debitor ſit liberatus, 208.17.
Creditor vēdēs, & promittēs de euictione ſecundū Neguſant. non liberatur debitor, ſed manet in ſuſpenſo, 208.19.
Creditor licèt vendat, & pretium recipiat non liberatur debitor, niſi quando pretium irreuocabiliter deuenit ad creditorem, 208.20.
Creditor non dicitur pretium conſequi, quando illud cogitur reſtituere, 208. 21.22.23.
Creditor vendens, & promittens de euictione, debitor tenetur cauere de conſeruando eum indemnem ab obligatione promiſſa, 208.24.
Creditor promittens de euictione poteſt tam per viam retentionis, quàm actionis agere contra debitorem pro ſua indemnitate, 209.26.27.29.
Clauſula plus ve minus, quid operetur, 209.28.
Creditor ſecundus poteſt offerri primo creditori, 210.30.

Cre-

Creditori vendenti, iure creditoris non valet oblatio, 210. 31.
Creditor debet pati controuerſiã, qui pretiũ recipit, & non debitor, 210. 36.
Creditor adueniens prior poſt ſubhaſtationem rei, nõ perdit ſuam hypothecã; nec extincta manet, & durat eius hypotheca, & poteſt facere contra emptorẽ iudicialemque rei poſſeſſorem, 211. 44.
Creditoris ius non tollit proclama iudiciale, 211. 46.
Citatio ſpecialis eſt neceſſaria quãdo alicui nominatim præiudicatur, 211. 46.
Creditor in iudicio citatus, & non proclamate generali, ſi non compareat ius ſuũ amittit, 210. 47.
Creditori incerto ſufficit citari per proclama, vel per publicum edictum, vt illi præiudicetur, 211. 49.
Creditori certo debet fieri citatio in perſonam, & non per proclama, vt venditio rei præiudicet creditori in ſua hypotheca, ex ſententia authoris, 211. 49. 50.
Cedens nomen redditus non eſt liberatus, ſi redditus non ſoluatur, 215. 6
Ceſsio nominis habet tacitam conditionẽ, quatenus ceſsionarius poterit ſolutionem conſequi à debitore ceſſo, 215. 7.
Ceſsionarius agit de euictione contra cedentem, quando nomen datum in ſolutum euincitur, 8.
Ceſsionarius ſi fuerit deceptus in ceſsione, habet actionem contra cedentem, 216. 22.
Cõtractus poteſt reſcindi ſtante deceptione, 216. 23.
Ceſsio non debet eſſe inutilis, 216. 24.
Ceſsionarius vtitur iure cedentis, imò quodcumque priuilegium competens ceſſum videtur, 216. 26.
Ceſsio facta contra principalẽ cenſetur facta contra eius fideiuſſorem, 216. 27.
Ceſsionarius licèt poſsit agere contra authorẽ authoris, & fideiuſſoris, non tamẽ arctatur, quin poſsit agere contra cedẽtem deceptione adiecta, 217. 28.
Ceſsionarius debet requirere cedentem, vt exhibeat inſtrumenta, quibus poſsit probare creditum, & aſsiſtat cauſæ, & aliàs proteſtetur nõ poſſe agere contra cedentem, 217. 30.
Ceſsionarius nõ poteſt exequi contra debitorẽ ceſſum, niſi priùs facta denuntiatione, aliàs executio erit nulla, 217. 33.
Ceſſum nomen ſi eſt factum inane ceſſionarij negligentia, ei imputatur, 217. 34.
Secus ſi ceſſus debitor tempore ceſsionis iam erat non ſoluendo, 217. 35.
Culpæ non poteſt imputari alicui ſi non fecit, quod factum non erat profuturum, 217. 36.
Quod procedit vbi ſubeſt dubiũ, an eſſet profuturum, vel non, 217. 37
Culpæ tribui non debet, qui nõ fecit impenſam, quæ non erat profutura, 217. 37.
Ceſsionarius ſi perdat cauſam non vocato cedente, non tenetur cedens, vt in emptore eſt dictum, 217. 38.
Cedẽs actiones perſonales, & ſpopõdiſſet facere bonas illas actiones, & debitorẽ ceſsũ ceſsionarius reperiſſet ſub moratoria viuere, an committatur ſtipulatio, 217. 40.
Cedens ſi promiſiſſet debitorẽ verũ ſufficit oſtendere de veritate crediti, 217. 40.
Quod ſecus eſſet ſi cedens promiſiſſet de euictione, vel de manutẽtione nominis debitoris veri, & boni, 218. 42.
Cedens rem non liberam tenetur crimine ſtellionatus, 218. 43.
Ceſsio eſt nulla quando aliud pro alio ceditur, 218 44.
Cedens, vel aſsignans debitorem decoctu rum de dolo, & damno, & intereſſe tenetur, 218 45.
Ceſsio, ſi ex ignorantia procedit, & bona fide, inducitur nouatio extinctiua ad differentiam nouationis accumulatiuæ, 218. 46.
Coniectura decoctionis ſcientia quando arguatur, quando intra breue tempus incipit latitare, aut aufugit debitor delegatus, 218 47. 48.
Ceſsionarius, & procurator in rem ſuam, an ſuis expenſis teneatur agere contra debitorem ceſſum, 219. 63. & ibi diſtinguitur.
Cedens, ſi nullas habet actiones, & ceſsio fiat acceſſorie ad venditionem, tenetur ex vendito ad rei traditionem, 220. 84.
Ceſsionarius ſubit periculum nominis debitoris poſt venditionem, vel dationem in ſolutum, 220. 85. 86. 87. 88. 89.
Cedens ſi erat debitor ceſsionarij, & vt ſibi ſatisfecerit, ceſsit iura, non cenſetur ſoluiſſe, 221. 89.
Cedens nomẽ debitoris tenetur exhibere inſtru-

inſtrumenta,vt probet iura ſua,quę habet contra cedentem,221.90.

Ceſsio, aut remiſsio omnium actionum, vel iurium,quæ,& quas quis habet, & habere ſperat in futurũ in aliqua re intelligitur de iuribus,quæ cedens habere ſperat ex cauſa depræſẽti,221.93.94

Cedens actiones an prçſumatur cedere etiam contra ſe ipſum, ſicut contra cæteros,221.95.

Ceſsio contra principalem debitorem cẽſetur facta contra eius fideiuſſorem, 221.96.

Cedi nõ poteſt actio contra fideiuſſorẽ ſine ceſsione principalis actionis,221.97.

Ceſsione actionis vni correo facta cõtra alterum correum liberatur ceſsionarius, 221.98.99.

Ceſsio facta ipſimet debitori valet & operatur liberationem,221.100.

Ceſsionarius debitor poteſt vti cõtra poſteriorem creditorem retentione bonorum cedenti hypothecatorum, 221.101.

Ceſsio,& mandatum in rẽ ſuam nunquid differant,222.102.

Ceſsione per hominem facta non autem legis diſpoſitione ceſsionarius cenſetur procurator in rem ſuam,222.103.

Cedens nomen debitoris ſoluiſſe dicitur, & liberatur,223.116.117.

Cedens poſtquam ceſsit,alteri cedere eadem iura non poteſt,224.130.

Cedens poſtquam ceſsit, an agere poſsit contra debitorem, & facere eum condemnari,.224.131.

In qua ceſsione loquatur textus in l.3.C. de nouat.225.132.

Cedens poſt ceſsionem, an poſsit facere actum aliquem in prçiudicium ceſsionarij,225.133.& 134.

Cedentis pactum, vel tranſactio quando noceat ceſsionario,& declaratur tex.in l.fin.ff.de tranſanct.225.135.136.137

Creditores poſſunt denuntiare debitori cedentis,ne ei ſoluatur,227.138.

Cedens,& ceſsionarius ſi cõcurrant, quis præferatur,227.139.

Ceſsionarius agens debet ante omnia exibere inſtrumenta ceſsionis, 227.142. 143.

Confeſsio,& pactum cedentis nocet ceſſionario,228.145.

Ceſſus debitor ſciens ceſsionẽ aliter quã requiritur in l.3.C.de nouat. an liberetur á cedente poſt ceſsionem,230.71.

Contractu nullo, & re euicta nullum debetur laudemium,132.13.14.

Cõtumax verusquãdo dicatur,238.28.29

Contumax emptor an perdat beneficiũ euictionis,238.num.25.26.

Caſus fortuitos in ſe ſuſcipiẽs, vel eis renũciãs de inſolitis nõ intelligitur 240.16.

Contractus appellatione venit renunciatio,262.

Contractus appellatione non venit diſtractus,262.3.4.

Contractus appellatione non venit compromiſſum,262.5.

Nec venit teſtamentum,262.6.

Nec venit contractus,qui eſt verè nullus, 262.7.

Contractus appellatione non venit donatio,262.7.11.12.

Contractus omnis, cui poteſt opponi aliqua exceptio,non dicitur proprie contractus,262.8.

Contractus cõditionalis an veniat appellatione contractus,26.9.

Contractus appellatione non venit fideiuſsio,262.10.

Creditor vendens ius,quod in re habet de euictione non tenetur,263.17.18.

Creditoris iure vendẽs,re euicta licet de euictione non teneatur,ad pretium ſaltem tenetur, & debet inſtrumenta crediri emptori tradere,263.20.

Creditor expreſſe ſe obligans de euictione,tenetur,263.21.22.23.

Contrahens appoſito nomen officij eo nomine cenſetur obligatus, & non aliter, 283.14.15.

Contractus non obligat vltra intentionem agentium,284.16.

Contrahens ſuper re ad dominũ pertinẽte, licet ſimpliciter contrahat,cenſetur ſub nomine officij contrahere, 284.24.

Controuerſia rei euictæ pendẽte emptor non poteſt agere de euictione,ſed poſt quam res euicta eſt,292.2.

Cãbiorũ periculoſa negotiatio, 294.18.

Cõtractus,& promiſsio in ludo prohibito vel occaſione ludi non valet,297.2.

Cõtractus in ludo nõ valet contra principalẽ,nec eius fideiuſſorem,297.

D

Definitio euictionis ſecundum Azonem, & Gomet.refertur,3.1.

Definitio eſt breuis oratio, quæ rem quæ eſt,breuiter enarrat,3.2.

Antonius Pichardus Vinueſa commendatur,3 3.

Donatione prohibita, poteſt fieri modica donatio pro elemoſyna,3.12.

Donatione prohibita,an cẽſeatur prohibiti alij cõtractus donationis,3.13.

Do-

Dolum committere non videtur, qui ſibi proſpicit, & cautus nõ dicitur doloſus, qui per dolum dolo reſiſtit,6.33.
Debitor ſi nõ poteſt præſtare fideiuſſorẽ, admittitur ad cautionẽ iuratoriã, 6.54.
Debitor ſuſpectus ad cautionem iuratoriam,non admittitur,licèt impoſsibilitas allegetur,6.59.
Debitor deciperetur, ſi ſtatim à fideiuſſore poſſet moleſtari,12.17.
Debitor ſi parũ dilapidabat tẽpore fideiuſsionis, nõ poteſt fideiuſſor liberari, 12,30.
Debitor ſi cępit dilapidare, & mutato cõſilio reuerſus eſt ad bonã frugẽ,fideiuſſor nõ poteſt petere liberationẽ,12.31.
Hoc procedit,ſi res eſt integra;ſecus ſi nõ integra,12.32.
Dictio diu, quod tempus comprehendat, 12.45.
Decreta Supremi Senatus habent vim legis,12.48.
Denunciatio exigi ad certiorandum præſumitur,18.3.
Denũtiare ſciẽti oportet,&tutius eſt,18 4
Defendere rem venditam melius ſcit venditor,18.5.
Denunciatus venditor tenetur de euictione,18.7.
Denunciatio fit ad duplicem effectum:ad ſcientiæ finẽ,ſed ad incitationẽ,18.11.
Debitor ex ſola ſcientia ceſsionis videtur inhibitus,18.12.
Datio in ſolutum, æquiparatur emptioni, 18.14.
Dies interpellat pro homine,18.17.
Explicatur lex magnã, C.de contrahend. empt. quæ procedit in die certa, ſecus in incerta,18.18.
Doctori atteſtanti de conſuetudine credendum eſt,18.37.
Doctori conceſſum eſt iura interpretari, 18.39.
Diſtinctio Rippæ reprobatur.19.73.
Debitor quando dicatur non eſſe ſoluendo,19 80.
Denunciatio non eſt neceſſaria quando emptor,& venditor ſimul in eodem iudicio ſunt conuenti,31.1.
Denunciatio abſente venditore domi facienda eſt,32.num.4.
Denunciatio perſonalis, aut ad domum neceſſaria eſt,ſi alicubi conſtet venditorem habere habitationem,33.4.
Denunciatio ſemper facienda eſt,quando lex præcipit citari poſſeſſorẽ rei, 33.5.
Denunciatio vnica ſufficit venditori, cũ agatur de conſeruando illius ius,33.6
Denunciatio pariter eſt agenda,quando agitur de nouo iure adquirendo in præiudicium tertij,33.7.
Vel quando impeditus agit non ſolum de excuſanda mora, aut pœna, vel de ipſo aduerſario in mora conſtituendo,33.7.
Denunciatio motæ litis, quãdo eſt abſens venditor,& neſcitur vbi ſit, & emptor eſt impeditus denunciari venditori,denunciatio habetur pro facta,33.8.
Quod ſane eſt intelligendũ quando venditoris abſentia eſt affectata,33.9.
Denunciatio tunc facta cenſeri quando denunciatus conſulto aufugit,33.10.
Nunciare non eſt opus abſenti venditori extra prouinciam,33.11.
Denunciatio facta marito,an noceat vxori, 34.16.
Denunciatio facta procuratori,vel Syndico, an noceat reipublicæ, vel domino? 34.16.
Denunciare debet maritus conuentus ſuper re data in dotem vxori, & vxor authori ſuo,34.16.
Denunciare venditori abſenti, & reuerſo ſufficit, ſi euictio orta eſt,34.17.
Nunciare non eſt opus, quando mortuus eſt,cui debet fieri nunciatio, vel nullus vult hæreditatem adire, 34.18.
Denunciatio non procedit,ſi venditor dixiſſet,quòd nollebat emptorem defendere,34.16.
Denunciatus debet eſſe iudicialiter,& per viam iuris,34.19.
Denunciatio non requiritur fauore minorum,& piæ cauſæ,34.20.
Sine denunciatione nemo conſtituitur in mora,35.21.
Dominiũ, ex ſolo titulo abſq; traditione trãsfertur dominiũ in Eccleſiam,35.22.
Denũciatio eſt neceſſaria,vt Eccleſiæ debitor conſtituatur in mora ex Anton. de Burgos,34.26.
Denunciatio non debet fieri ſi pacto remiſſa eſt,36.30.31.& 32.
Denunciandi neceſsitas non poteſt remitti,36.33.
Denunciatione remiſſa ea nõ obſtante,ex equitate faciẽda eſt, vt promittẽs de euictione deducere poſsitiura ſua,&inſtruere eũ, cui fuit euictio promiſſa, 37.35.
Denunciatio non fit cedenti. & ceſsionarius poteſt agere ſine denũciatione cedentis.37.36.
Denũciatione nõ eſt opus quãdo ceſsionarius eſt procurator cedentis,38.42.

Denũciatio nõ fit, quãdo nõ agitur de euictione, ſed vt res libera tradatur, 38.42.
Defendere recte ille dicitur, qui facit illud, quod debet defenſor facere, 38.45.
Denunciare conuenit mortuo debitore omnibus hæredibus in cauſa euictionis, 39.51.
Debitor obligatus diuerſis obligationibus non poteſt conueniri coram diuerſis iudicibus, ſed omnes debent coram vno iudice agitari, 40 75.
Denunciandũ eſt hæreditati iacenti mortuo venditore, 41.77.
Denunciatio non ſufficit, vt fiat fideiuſſori, 41.78.
Denunciatione facta venditori fideiuſſori cenſetur facta, 41.79.
Denũciare ſufficit ei, ad quem negotium principaliter tangit, & non illi, qui per conſequentiam læditur, 41.79 80.
Denũciare oportet ſemper authori, 41.81.
Denunciatio, an fiat pupillo, ſi tutor non appareat, 42.90.
Denũciatio, quæ fit clerico vẽditori à laico pulſato ſuper cauſa euictionis, debet fieri coram iudice Eccleſiaſtico, 50.10.
Denunciatio huiuſmodi, ſi non fieret corã iudice Eccleſiaſtico eſſet nulla, 50.5.
Dilatio conceſſa per maiorem partẽ creditorum principali opitulatur eius fideiuſſoribus, vt non valeant executari in perſonis, nec in bonis, 68.24.
Dilatione hac pendente, & cõprobatione facta nihil eſt nouandum, nec mandatũ ſoluendi executandum, 68.24.
Dilatio hæc impedit executionẽ, 68 25.
Dilatione tranſacta debitor non poteſt aliam petere, 68.27.
Dilatio conceſſa motu proprio Principis iuuat fideiuſſorem, 68.30.
Denũciatio non eſt neceſſe, quòd fiat primo authori, debet tamen fieri venditori, 72 6.
Denuntiari poteſt venditori quolibet tempore, 80.2.
Denuntiandi tempus congruum dicitur dummodo ius authoris deterius factũ non ſit, 80.3.
Denunciatio ſi eſt in cauſa concluſum, fieri poteſt, 80.4.
Denunciatio poteſt fieri in cauſa appellationis, 80.6.
Denunciatio fieri debet ante ſententiam, imò antè cõcluſum in cauſa, 80 8.
Denunciatio non poteſt fieri quando eſt concluſum in cauſa, 80 9.
Denuntiari valet, donec lis durat, tã in prima, quàm in ſecunda inſtantia, 80.10.
Denunciatio debet fieri ante ſuſceptum iudicium, 80.11.
Denũtiare debet habens titulũ lucratiuũ, ante litem conteſtatam, ſi onoroſum, poteſt quandocumque, 80.12.
Per denunciationem emptor non eximitur à proſequutione, & defenſione litis, nec ab appellando, 80.13.
Damnũ, & intereſſe taxatur ad idẽ quod percepiſſet paſſus euictionem ex ipſa re euicta, ac ſi euicta nõ fuiſſet, 87 46.
Dupli quantitas non debet excedere id, quod intereſt, 91.95.
Dupli quantitas non debet excedere pretium principalis cauſæ 91.95
Domino imputari debet, qui minus diligentẽ procuratorem elegit, 105 24.
Dominus conuenitur ob rem non defenſam à procuratore, 105 25.
Dominus habetur pro confeſſo, quando procurator eſt contumax in reſpondẽdo, 105.27.
Damnum domino proueniens culpa, vel dolo procuratoris, tenetur procurator reſarcire, 105.28.
Dominus directus impediẽs melioramẽta amoueri, an liberetur, ſi offerat emphyteutæ, quod ab alio habiturus erat, 110 17.
Debitor quantitatis per inſtrumentũ publicum pro debiti ſatisfactione non poteſt offerre bona, 131. 6.
Debitor quantitatis ſtãte impoſsibilitate ſoluendi in pecunia poteſt cogere creditorẽ ad recipiẽda bona immobilia præſtita cautione de euictione, 135.60.61.62
Debitor, vt beneficio Auth. niſi debitor, C. de ſolut. gaudeat, multa cõcurrere debent. 136. à num. 73. vſque 85.
Debitor non gaudet huiuſmodi beneficio in dote, 136.86.
Nec quando debitor habet pecuniã in arca, & debitum eſt iuratum, 137.& 6 87.
Debitor an poſsit renuntiare beneficio dict. Auth. niſi debitor. & referũtur duæ ſententiæ contrariæ, à num. 88 90.
Debitor annui redditus, an cogere poſsit creditorem, vt fundum accipiat in ſolutum, 137.92.
Refertur contraria ſententia, ibid 93.
Duo vendentes ſimpliciter rem communem, & promittunt de euictione, pro rata promiſiſſe videntur, 139.6
Donator, an teneatur de euictione, 153.
Donatio quando incipit à promiſsione, donator de euictione tenetur, 153.3.

De

De dote ad donationem valet argumentum, 154 4.
Dos continet cauſam onerofam, & donatio lucratiuam, 154.5.
In donatione veniunt acceſsiones ſicut in venditione, 154.7.8.
Donator, qui incępit à promiſsione habet ſe animum obligandi, 154.9.
Donator non tenetur de euictione quãdo donatio incipit à promiſsione, 154.10.
Donans non habet propoſitum ſe obligãdi, quando donatio incipit à traditione, 155.14.
Donator ex ſua liberalitate damnum non debet pati, 155.16.
Donãs in dubio donare videtur ius, quod habet in re, 155.17.
Donator ſi incipiat à promiſsione tenetur, de euictione, ſiue promiſsio fiat per ſtipulationẽ, ſiue nudo pacto, 155.19.
In donatione facta filio per patrem morte confirmata, ea euicta de euictione agere poſsit, 156.29.
Donatio, quæ incipit à traditione non eſt contractus, 156.34.
Donatarius ſi expenſas fecerit in re donata, & euicta fuerit, donans ad expenſas, & damna, & intereſſe inde ſequuta tenetur, 156.35.
Donatio quando incipiat à traditione, 156.36.
Donator tenetur de euictione in donatione remuneratoria, etiãſi incipiat à traditione, 157.37.
Donationis mentio ſimpliciter facta non extenditur ad donationem remuneratoriam, 157.39.40.
Donatio remuneratoria dicitur, quædam permutatio, & ſimilis dationi in ſolutum, 157.40.
Donans Rex propter benemerita de euictione tenetur, & in rebus donatis ſuſcipit defenſionem, 157.43.
Donans rem alienam aſſerens eſſe ſuam tenetur de euictione, 147.44.45.
Donans rem alienam tenetur actione de dolo, 157.46.47.
Donatarij culpa quando procedit euictio, non tenetur donator, 157.48.
Donator promittens donatario rem donatam authorizare, de euictione tenetur, 158.52.
Donatarius agere poteſt de euictione cõtra donantem, quando compromiſſum fuerit in donatorem, qui pronunciaret in donatarium, 158.51.
Donatarius tenetur denunciare donanti litem in illis caſibus in quibus de euictione tenetur, 158.54.55.
Donatarius non poteſt agere de euictione, ſi rem quam emi, tibi donaui, & à te euincatur, 158.56.
Donans rem ſimpliciter, an totam videatur donare, 158.58.59.60.
Ponitur differentia inter donationem, & legatum, 198.61.62.
Dos incipiens à traditione, in ea non debetur euictio; ſecus à promiſsione, 160.2.163.43.
Dotans extraneus videtur donare, ſi ſibi non eſt ſtipulatus in cauſa dotis reddẽdæ, 160.3.
Dotare, qui tenentur, vt parentes, & alij, in omni caſu tenentur de euictione ſaltem intra legitimam, 160.4.5.
Dos in marito eſt titulus oneroſus, in muliere lucratiuus, 160.6.
Dotator in dote æſtimata non ſimpliciter donat, ex quo dotem æſtimatam tradit, 161.9.
Dotatio iſta eſt veluti quidam contractus emptionis, & ſic dotator tenetur de euictione, 161.9.
Dotãs, vel donãs de euictione nõ tenetur, quando dos traditur æſtimata ad ſciendum tantùm eius valorem, 161.10.
Dominium tranſit in maritum, 161.11.
Dotalis fundus in dotẽ filiæ datus, ſi euincatur defendi debet ab hærede, ſi vxor eadem filia abſtinuit ab hæreditate, 162.33.
Dotẽ donans ſi à traditione incipit de euictione non tenetur, ſi autem à promiſſione incipiat, tenetur, 163.43.44.
Dotẽ promiſsã quãdo maritus alienã ſciebat, de euictione agere nequit, 163.45.
Dos euicta eſt virtute hypothecæ ignoratæ, quia res dotata per anteceſſores dotantis extiterat obligata, de euictione non tenetur dotans, 163.46.
Dos ſi ſit in re inæſtimata, ſi talis dos euincatur, & pręceſsit promiſsio, & pollicitatio dationem datur contra ſocerũ pro dote euicta actio ex ſtipulatu, 164.64.
Datum non eſt, quod dari debuit ex quo datũ fuerit euictum, 164.65.
Dans dotem Eccleſiæ, ſi fuerit euicta, & non præceſsit ſtipulatio, vel pollicitatio, de euictione nõ tenetur, 164.66.
In dote data Eccleſiæ ſemper intelligitur præceſsiſſe ſtipulatio, vel pollicitatio, 164 67.

Dotem

Dotē præſtans mulier doloſe,& dans rem alienā in honorē matrimonij cōtra vxorem non datur actio de dolo,165. 68.
Debitum in genere nunquam perire poteſt,168.9.
Dare in ſolutum idem eſt,ac ſi res ipſa debita ſolueretur,172.2.
Datio in ſolutū facta de nomine debitoris liberat dantem totaliter,172. 3.
Datio in ſolutū adinſtar venditionis per quam dominium transfertur,172.4.
Datio in ſolutū reputatur nouus contractus,qui extinguit actionem antiquam, ibidem,4.
Datio in ſolutum tenet incommutabiliter etiam inuito creditore,nec in ea habet locum pęnitentia,172.5.
Datio in ſolutū facta à debitore,liberatur fideiuſſor ſi poſt modū euincatur,172.6.
Datio in ſolutū habet vim ſolutionis,ibi.6
In datione in ſolutū, an debeatur euictio, 176.7.8.9.
In datione in ſolutū debetur euictio,173.10
Datio in ſolutum dicitur venditio,& ſimilis venditioni,171.10.11.12.
Datio in ſolutum extinguit præcedentem obligationem, 173. 13.
Euicta re per dationem in ſolutū non agitur primæua actione cōpetente ex primo cōtractu,ſed agitur vtili actione ex empto deſcēdente ex euictione ſequuta,173.13.
Dominio trāslato per dationē in ſolutum nō poteſt agere quis niſi doceat de euictione ſubſequuta,173.14.
Debitor non eſt liberatus,ſed liberatio manet in ſuſpenſo quādo creditor promiſit euictionem emptori, quouſque poteſt eſſe locus euictioni, 174.24.
Debitor liberatur quando creditor vendens recepto pretio, dixit ſe nolle teneri de euictione,174.25.
Debitor dicitur liberatus de præſenti, & non manet in ſuſpēſo liberatio, quouſque res ſit euicta,174.26.
Dominus pretio manumittens ſeruum de euictione tenetur,180.2.
Dotē inſufficientem conſtituens Eccleſiæ, magis dicitur benefactor, quā dotator,181.17.
Diſtributiones quotidianæ,&anniuerſaria nō cōputātur in doteEccleſiæ,181.18.
Damnū, & diminutio, quæ contingunt Eccleſiæ in dote data, ſupplere debet patronus,182 31.
Dotator in iurepatronatus cogitur ad præſtanda tot bona,quæ ſubeant eādē ęſtimationem, quā promiſit, 182.30.31.
Dotatio Eccleſiæ ſufficit in cēſib',183.39
Dotatio Eccleſiæ ſi ſemel facta ſit,promiſſio intelligitur adimpleta, 184.47.
Dotans ſi ſemel dotauit, non tenetur iterum dotare, etſi caſu fortuito ceſſare contingat,184.47.48.
Dos Eccleſiæ æquiparatur doti filiæ,& inter vtrâque eſt ſimilitudo,184.51.
Dotē ſemel præſtans pater filiæ ſi forte fortuna cōſumpſerit,aut dotē perdiderit,iterū pater tenetur dotare, 184.51.
Secus eſſet ſi dos diminuta ſit,ibi. 51.53.
Definitio Senatus Regij Supremi refertur,184.54.55.
Diuiſio facta inter fratres poteſt reformari, quando vni plus datum fuit, quàm oportuerat,200.2.
Diuiſio facta à patre inter filios eſt ſeruanda,etiamſi plus vni datū ſit,quàm alijs, 200.3.
Diuiſione iudiciali facta,vt euictio locum habeat iudex præcipere debet,vt hæredes mutuò ſibi caueāt,ſi quid euincatur, reliqui hæredes teneātur de euictione, vt reducantur ad æqualitatem, 200.8.
Dubius euentus facit valere contractum, 201.13.
Damnum occurſum eſt compenſandum cum vtilitate,201.14.
Diuiſione facta ſi ſcienter in partē vnius obuenerunt feuda,quæ poſt mortē eius deuoluta ſunt in dominum, hæredes non tenentur de euictione,203.28.
Diuiſa res quando aliquo modo pertinet ad tertiū,&ab eo euicta,ſi ad vnū ex diuidentibus pertineat, & ſciens diuidat, videtur ius ſuum remittere,203.32.
Secus præſuppoſita ſcientia fideicōmiſſi, feudi,vel emphyteoſis,vocatus poteſt vēdicare rē diuiſā ab extraneis,203.33.34
Diuiſione facta in partem vnius obuentis fideicommiſſarijs ſcienter ex fideicommiſſi cauſa , euincitur, non competit actio de euictione aduerſus fratrem etiam reſpectu pretij,203.35.
Diuidens rem communem dicitur illam diuidere tamquam talem;quæ ſi non eſt ad nihilum tenetur,204.39.
Dominium nō transfertur per ceſſionem, ſed ius perſonale,229.66.
Debitor nō excuſatur ſi ſoluat alteri, quā ſuo creditori de mādato iudicis,229.16.
Debitor nōnulla debet pati ante quā ſoluat alteri,quàm ſuo cre ditori,vt paſſio ſit

Digitized by Google

ſit fidei teſtimonium, 229. 162.
Debitor, vt rectè ſoluat cum mandato iudicis debet creditori denunciare, vt veniat ad defendendam ſolutionem, 230. 165.
Debitor debet facere reſiſtentiam, & contradictionem, antequam ſoluat alteri quà ſuo creditori de mãdato iudicis, debetque appellare, & totum ſuo creditori intimare. 230. 164. 265.
Denuncians tamquã hæres, vel procurator tenetur ſe oſtendere ſe talem, 230. 166.
Dictio tantum eſt taxatiua, & deſignat perſonalitatem, 235. à num. 22. vſque ad num. 31.
Defenſio de iure, & de facto non intelligitur manu armata, ſed de modo licito, & non de vi maiori, 144. 2.
Defenſio cum armis non venit ex natura actus 244. 3.
Defendere de facto intelligitur ciuiliter ex natura contractus, producendo venditor ſua iura, & ſuis ſumptibus, & expenſis ſuſcipiẽdo in ſe iudiciũ, 214. 4.
Diuidẽtes plures bona, quorũ aliqua ſunt libera, & aliqua feudalia, vel ſuppoſita fideicõmiſſo. ſi vni obuenerũt bona libera, & alteri fideicõmiſſaria, vel feudalia relictis hæredibus ſiliis, nõ poſſunt illi agere de euictione, 260. 19. 20.
Damnum infert, qui alium cogit, cũ damni loco habeatur ſi perdatur voluntas, 277. 26.
Difficultas excuſat ad pœnam, 295. 5. & 296. 16. 17.
Debitor delegatus ſciens exceptionẽ ſibi cõpetere, & in acceptatione ceſsionis non oppoſuit de exceptione ſi aliqua cõpetebat, renunciare videtur, 300. 28.
Dies vtiles, & continui, qui dicãtur, 304. 28 29.

E

Euictionis nomen vnde ſumptum, 1. 12.
Euictio idem eſt, quod vincendo extorquere, 1. 13.
Euictio propter bonum publicum introducta videtur, 1. 17.
Euictio ex parte agentis eſt remedium fauorabile, 1. 19.
Euictionis definitio Azonis, & Gometij refertur, 3 1.
Euictio eſt rei emptæ facta ablatio, amiſſio vel, 3. 3. 10. 38.
Emptionis verbo omnis alienatio complectitur, 3. 4.
Euictio locũ habet in multis caſibus, 3. 23.
Euictio quotuplex ſit, 5. 1.
Euictio expreſſa, quæ ſit, 5. 2.
Euictio tacita, quæ ſit, 5. 3.
Euictio tacita, quæ ſit ſecundum Cardinalem Tuſchum, 5. 4.
Euictio ſolemnis eſt, quando interuenit fideiuſſor, 5. 8
Euictio imminet in limine cõtractus quãdo pretium nondum ſolutũ eſt, 5. 12.
Euictio intelligitur promiſſa cum clauſulis conſuetis, 6 42.
Euictio ſolemnis in multis caſibus contingere poteſt, 5. 9.
Emptor contracta emptione, ſi ſciat rem eſſe alienam, & non eius qui illam vendidit, poteſt facere colluſionem cum domino, vt rem ſibi euincat. 6. 32.
Emptori ſi eſt in notoria calumnia non datur fideiuſſor, 6. 37.
Exemplis non eſt iudicandum, 12. 49.
Emptor quouſque ei res ſit ablata de euictione non poteſt agere, 13. 59.
Emptor tenetur denuntiare litem venditori, 18. 1.
Emptor debet appellare à ſententia euictionis, 18. 8.
Non ſolum in prima inſtantia, ſed in alijs, 18. 9.
Emptor poteſt ſe tueri iuribus proprijs, & venditoris, 18 26.
Emptores qua forma ſuis authoribus litem intimare debent, 18 34.
Exceptio diſcuſſionis nõ opponitur debitori notorie non ſoluenti, 19 79.
Emptor, qui non denunciauit venditori nullum ius defenſionis habenti, non aget de euictione, 19. 84.
Emptor, qui non denunciauit, ſua culpa præſumitur ſuccubuiſſe, 19. 86.
Emptor, & vẽditor ſimul cõuenti in eodẽ iudicio non requiritur denũtiatio, 31. 1.
Emptor non tenetur deducnciare, ſi non poteſt, 31. 2.
Eccleſijs fauendum eſt, niſi alijs præiudicium inferatur, 34. 26.
Exceptio implementi non ſequuti ſicut nocet cedenti, ita nocet ceſsionario, quia rei cohærens eſt, 37. 37.
Exceptiones reales ſolutionis, compenſationis, & ſimiles poſſunt opponi ceſsionario per debitorem ceſſum, tamquam rei cohærentes, 37. 37.
Exceptiones ſimiles ſicut dantur contra principalem, dantur etiam contra ſingularem ſucceſſorem: ceſsio enim trãſit cum ſuo onere, 37. 37.

exce-

Exceptio, quæ obſtat cedenti nō obſtat ceſsionario, ex text. in l. doli. ff. de nouat. 37. 39.
Exceptionem remittere cenſetur debitor, qui patitur ſe delegari ſcienter, quod ſecùs eſſet, ſi ignoranter, 37. 40.
Ponitur circa hoc deciſio ſupremi Senatus, 37. 41.
Ponitur limitatio, quando is, cui facta eſt delegatio habet cauſam lucratiuam, 37 42.
Vel quando eadem cauſa nullitatis, & militat eadem exceptio in ſecundo contractu, 37. 42.
Vel quando pecunia reuerſura eſt ad legantē, 37. 42.
Emptor, qui omiſit declinatoriam opponere, an aſsiſtens poſsit eam opponere, 46 29.
Executio non poteſt fieri contra non condēnatum in ſententia, 47. 55.
Exceptio peremptoria de iure poteſt opponi in quacumque parte iudicij, 46. 38.
Exceptio perſonalis cōpetens principali propter proprium intereſſe, non competit fideiuſſori. 46. 27.
Executio poteſt fieri in bonis defenſoris neceſſarij, qui ſe fecit cōſortem litis, ac ſi principaliter in ſententia fuiſſet condemnatus, 47. 54.
Eccleſiaſticus emens nomine Eccleſiæ poteſt agere de euictione, licèt ante litem motā, in qua ſuccubuerit, venditori laico nō denuntiauerit, 5. 6.
Emptor principaliter conuentus excluditur ab omnibus illis, ex quibus excluditur etiā venditor admiſſus, 51. 16.
Eccleſia vendens tenetur defendere emptorē coram iudice ſeculari, 55. 18.
Eccleſia ſuccedens in domo hoſpitationi Regiæ ſubiecti, vulgò de apoſento, quæ ſoluit aliquid pro incōmoda habitatione, coram iudice laico eſt conuenienda, 53. 41.
Executoria, vel ſententia tranſacta in rem iudicatam in cauſa euictionis contra Clericum venditorem coram iudice Eccleſiaſtico executioni demandatur, 53. 42.
Eccleſiaſticus iudex eſt competens Clerici, 53 48.
Eccleſiaſticus iudex, qui cognoſcit de cauſis Eccleſiaſticis excommunicatur, 54. 51.
Eccleſiaſticus iudex per incidentiam, & annexitatem cognoſcit de cauſa profana, & pœna impoſita, 54. 54.
Eccleſiaſticus iudex cognoſcit de cauſa dilationis debiti contra creditores ſeculares, & Eccleſiaſticos, 54. 55.
Emens à fiſco, & à priuato conuentus, poteſt petere ſe remitti ad iudices fiſci, 76. 17.
Deciſio ſacri Aerarij refertur, 57. 19.
Euictionis actio importat æſtimationem rei tempore euictionis ſequutæ, 58. 27.
Aeſtimatio facti debetur, quando factum non eſt adimpletum, & contrauentum, 58. 30.
Executio fieri debet in leuibus delictis abſq; proceſſu, 63. 29.
Exceptio fori declinatoria principali Clerico competens, non competit eius fideiuſſori laico, 66. 1. 10.
Exceptio competens principali ſuffragatur fideiuſſori, 66. 2.
Etiam ad impediendam obligationem Cameralem 66. 3.
Exceptio reſpiciens merita cauſæ, & principali competens iuuat fideiuſſorem, 66. 4. 14.
Exceptio reſpiciens tantum perſonam principalis debitoris, ipſius intuitu, & contemplatione conceſſa non competit eius fideiuſſori. 67. 11.
Exceptio, quæ de æquitate, & iure ſpeciali competit, non ſuffragatur fideiuſſori, 67. 12.
Exceptio mutationis ſtatus principali competens non iuuat eius fideiuſſorem, 66. 14.
Exceptio competens principali iuuat fideiuſſorē in ciuilibus, ſecùs in criminalibus, 68. 15.
Exceptiones reales, quæ dicantur 68. 16.
Exceptio moratoriæ non prodeſt fideiuſſoribus, 68. 17. 18. & 19
Exceptio competens principali non iuuat eius fideiuſſorem in obligationibus ſoluēdi, 68. 21. & 22.
Hoc procedit, quando reus comparet ad defenſionem fideiuſſoris, & opponit de exceptione 68 29.
Exceptio, quæ nocet authori, nocere debet ſingulari ſucceſſori. 69. 44.
Exceptio Velleiani perſonalis eſt, & fideiuſſori non competit, 69. 48.
Exceptione quis conueniatur vltraquam facere poſsit conceſſa principali, non extenditur ad fideiuſſorem, 70. 56. & 57.
Exceptio iſta datur parentibus, liberis, patronis, ſocijs, ſoceris, maritis, Clericis, & ſimilibus perſonis, 70. 58.
Exceptio hæc eſt perſonalis, non tranſit ad eius fideiuſſores, 70. 59.
Venditor primus, ſi res tranſit per plures manus, an teneatur de euictione, 72. 1.
Emptor non poteſt cogere authorem authoris ad ſuſcipiendam defenſionem rei, niſi fuerint ceſſæ actiones, 72. 5.
Emptor, cui à venditore fuit promiſſa euictio, alteri vendidit, qua iā euicta, an ſecun-

dus emptor de euictione contra primũ venditorem, à quo res illa deſcendit, agere poſſit, 72.11.

Emptor ſecundus contra primum venditorẽ agere non poſsit; quia ſine actione experitur, 73.12.

Emptor in particularem ſucceſſorem titulo oneroſo, vel lucratiuo rẽ alienans, euictionis actionem eidem ceſsit; tunc ſingularis ſucceſſor ex iure ceſſo contra authorem authoris agere poſsit, 73.14.

Exceptio tranſit in ſingularem ſucceſſorem, 73.16.

Executiuum ius eſt perſonale, non ſequitur rem nec tertium poſſeſſorem, 74.32.

Executio locum habet aduerſus eum, qui rem dolo adeptus eſt, 75.50.

Executio datur aduerſus tertium poſſeſſorẽ in re hypothecata cum clauſula de non alienando, 75.51.

Executio datur cõtra tertiũ cũ clauſula de nõ alienãdo cũ hypotheca generali, 75.52.

Executio datur etiã, & potius cũ ſpeciali hypotheca, 75.53.

Excuſsio cum dicta clauſula, non eſt neceſſaria; 75.54.

Executio cum dicta clauſula, aduerſus tertiũ, ſatis eſt citare poſſeſſorem, 75.55.

Executio non habet locũ aduerſus tertiũ, qui non habet titulum à debitore, 75.56.

Executio non datur contra non nominatum in inſtrumento, 78.80.

Executiua virtus cõtra aliquẽ ex eiſdẽ actis in initio executionis exſiſtere debet, 78.81.

In executiuis præſens rei ſtatus inſpiciendus eſt, non qui euenire poteſt, 78.82.

Executio prætextu vnius inſtrumenti cauſata reconualidari non poteſt ex alio, 78.83.

In executione recenſeri debent acta; quia ſunt pars formalis executionis, 78.85.

In executiuis lis cõteſtatur præſentatis oppoſitionibus, & ex tũc incipit inſtãtia, 78.86.

Executio nõ coadiuuatur ex clauſula omniũ aliorum inſtrumentorum.

Ponitur diſtinctio, quam author amplectitur, 78.88.

Emptor in denuntiando tẽpus ſeruare debet, 80.1.

Emptor venditori quolibet tempore denuntiari poteſt, 80.2.

Emptor nõ eximitur à proſequutione, & defenſione litis, nec ab appellando per denũtiationem, 80.13.

Emptor ſi habet bonam cauſam tenetur appellare, & proſequi, ſecus, ſi malã, & dubiam, 86.54.

Emptor victus non tenetur appellare, 80.55.

Emptor etſi ſit cõdẽnatus tenetur appellare, & proſequi appellationem, vt euictionem conſequatur, 80.16.

Emptor hoc facere tenetur, & ſi expreſsè appellationi interpoſitæ renuntiauerit, vel priori inſtantiæ, 80.17.

Emptor pro ſuo intereſſe lapſo tempore appellationis, tenetur appellare, 81.18.

Emptori non currit tempus ad appellandum, niſi à die ſcientiæ, 81.19.

Emptor nõ tenetur appellare, ſi venditor eſt præſens tempore latæ ſententiæ, 81.20.

Emptor intimans venditori ſententiam, non tenetur appellare. 85.21.

Emptor victo venditore poteſt appellare, è conuerſo venditor appellare poteſt victo emptore, 85.22.

Emptor appellans, tunc venditor non poteſt appellare, ſed ſolum aſsiſtere emptori, qui appellauit, 81.23.

Emptor omnino debet appellare forſitã ſi in cauſa appellationis probabitur iuſtitia vẽditoris teſtibus, & inſtrumentis, quæ non fuerunt probata in prima inſtãtia, 81.27.

Emptor non ſolum habet regreſſum de euictione, ſed recuperat omnes ſumptos in lite factos, licèt adſit iuſta cauſa, 83.1.2.

Ponitur cautela notariorum circa hoc, 83.3.

Emptor vincens, an poſsit expenſas litis à vẽditore recuperare? 84.9. Et ibi ponitur cõmunis cautela.

Expẽſæ neceſſariæ dicũtur ſine quibus lis agitari non poteſt, vt ſunt expenſæ inſtrumentorum teſtiũ, ſalarij aduocatorũ, & ſũptus deſignati ad iter faciendum, & quæ expenduntur ab actore in mouendo ſe de loco ad locum, 84.10.11.12.

Expẽſarũ nomine veniũt etiã dãna reſpicientia perſonam emptoris; quia erat artifex, vel alius, qui ex ſuis operibus ſe ſuſtentabat, & propter litem non potuit vti artificio ſuo, 84.13 14.

In expenſis ratione victoriæ non veniunt dãna, nec intereſſe, 84.15.16.

Ponitur differentia inter damna expenſarum intrinſeca, & extrinſeca, 84.16.

Expenſæ, in quibus fit condemnatio, debent eſſe moderatæ, 85.17.

Quia vbi fit mentio de expenſis, debet intelligi de iuſtis, & moderatis, 85.18.

In expẽſarũ moderatione ſẽper haberi debet reſpectus ad qualitatem perſonarũ, 85.20.

Expenſæ illæ non ſoluuntur, in quibus faciẽdis culpa victoris deprehenditur, 85.21.

Expendens aliquid de ſuo venit nomine expenſarum, ſecùs ſi de ſuo non expendit, 85.22.

Ex-

Expenſæ à partib⁹ promiſſæ debent ſolui, & excuſat iuſta cauſa litigandi, 85.23.
Expenſæ promiſſæ in iudicio, iuſta cauſa excuſabit, non ſoluendæ, 85.26.
Expenſæ perſonales in Regalibus Audientijs moris eſt, vt expendantur, 86.34.
Expẽſarum taxatio, ſi iniuſta fuerit, & exceſsiua, poteſt ab ea appellari, vt moderetur, 86.35.
Expenſas neceſſarias, & ſumptus ad rem perferendam præſtare ſolent hi, quorũ negotium agitur, 86.36.
Expenſas in conficiendo inſtrumento, tenetur debitor exponere, 86.37.
Euictio ceſſat quotieſcumque euenit ex facto illius, cui competit euictio, 86.39.
In euictionis cauſa venit etiam id, quod rei acceſsit, vtcumque cedat, 86.41.
Emptor paſſus litem, vel euictionem habet eandem anterioritatẽ pro expenſis litis, & damnis, quàm habet pro pretio, 87.50.
Emptor prior in ſorte, prior eſt in vſuris, & intereſſe, 87.51.
Expenſarum appellatione in contractibus ſimpliciter facta, non veniunt damna, & intereſſe, 89.78.
Ex contractu obligatus tenetur ad multa, ad quæ de iure non obligatur, 89.79.
Expenſæ factæ per emptorem in contradicẽdo liti motæ ſuper bonis emptis per venditorem refici debent, 89.81.
Emptor ſi eſt in culpa non petendo aduerſarium in expenſis condemnari, an recuperet expenſas, 89.82.
Emptor ratione euictionis debet conſequi omne intereſſe, nedum expenſarum, ſed amiſsionis fructus quanti plurimi valuerit euictionis tempore, 89.69
Emptor conſequitur lucra amiſſa, 89 70.
Quod procedit, quãdo emptor notificauit venditori litem motam, 89.72.
Emptor ratione rei euictæ cõſequitur fructus rei euictæ, 89.71.
Emptor debet conſequi rei euictæ melioramenta, & expenſas melioramentorũ, 89.73.
Emptor ſolum debet recipere expenſas iuſtas, ſiuè officio iudicis, ſiuè actionis iure debeantur, 89.74.
Expenſarum appellatione veniũt damna, & intereſſe, quando in contractibus ſit eorum promiſsio, 89.77.
Expẽſarũ obligatio, vbi adeſt abſolutio ab expenſis nõ operatur liberationem, 89.80.
Emptor non petens fructus, non debet vẽditor in eis condemnari, nec in expenſis ædificiorum, eo 83. & 84.
Hoc fallit in iudice, qui poteſt condemnari in fructibus, & intereſſe licèt à parte non petantur, 90.85.
Emptor petens reſtitui fructus, etiamſi eos non petierit, debent reſtitui, 80.86.
Emptor vltra duplum non habebit expenſas, & ſi aliud ſit conuentum, 90.92.
Emptor quando euincitur ſola poſſeſsio, non poteſt agere ad duplũ promiſſum in cauſa euictionis, ſed primæua actionẽ ex empto, 92.117.
Emptor agit contra vẽditorem, vt liberet rem ab onere hypothecæ, ſed etiam poteſt hypothecam liberare, aut tollere offerendo litis æſtimationem, & repetere ab ipſo venditore, 93.121.
Emptori non poteſt imputari cur ita ſoluerit, cùm non denuntiauerit; quia tenetur venditor actione ex empto ad tradendã rem liberam 93.122.
Emptor cum de iure appareat de hypothecà, poteſt ſoluere hypothecam, 93.123.
Emptor poteſt retinere pretium donec res liberetur, 93.126.
Emptori venditor tenetur declarare qualitates rerum ſuarum, imò præſumitur in mala fide, ſi eas non declarat, 93.128.
Emptori venditor tenetur in conſcientiã declarare vitia, & qualitates rerum ſuarum, 93.129.
Emptorem vẽditor tenetur certificare de qualitatibus rei & eius obligationibus, & deducere quãto minoris emptor fuiſſet empturus, ſi ſciuiſſet illas qualitates, 93. 130.
Emptori venditor tenetur exprimere omnia, quæ potuiſſent à contrahendo retrahere, 93.132.
Emptor ſi conueniatur, eidem deferatur iuramentum, poteſt illud licitè recuſare ne perdat actionẽ de euictione, 96.29.
Euictio non debetur, niſi re euicta per ſententiam effectualiter 98.1.
Euicta res dicitur, quando per ſententiam res eſt ablata emptori, 98.2.
Euicta res, vt dicatur, eſſe debet à manibus emptoris abdicata, 98.3.
Et tunc dicitur committi ſtipulatio, quando res eſt vere ablata, ſiuè ipſius pretiũ ſolutum 98.4.
Ponitur differentia inter ſtipulationem duplæ, & ſtipulationẽ habere licere, 98.
Vt committatur ſtipulatio duplæ, ſufficit, quòd ſit lata ſententia, licèt res non ſit reſtituta, ſecùs in ſtipulatione euictionis, quæ nõ cõmittitur ante reſtitutionẽ rei, & lata ſit ſententia, 98.5.

Emptor poteſt agere de euictione, ſi conuentum eſt mota lite, quòd agat de euictione, & recuperet pretium non expectata ſententia, 98.6.7.
Emptor recuperare poteſt litis expenſas, ſi promiſſæ ſunt non expectata ſentẽtia euictionis, 99.9.
In euictione habetur ratio, quòd emptor habiturus fuiſſet, ſi res nõ fuiſſet euicta, 99 11.
Emptor poteſt agere cõtra vẽditorẽ ignorãtẽ rei alienę vẽ litę ad intereſſe intrinſecũ, vel extrinſecũ ex natura actionis ex empto, 100. à nu. 15.16 17.18.19.
Euicta re per cõfeſsionẽ emptoris, niſi aliter doceatur de veritate confeſsionis, vẽditor non tenetur de euictione, 100.23.
Emptor ſi ab emptione deſiſtit, eo quòd quis malo animo mouet quæſtionẽ, poteſt agere contra impedientem ab intereſſe, 100.24.
Euicta res debet eſſe per ſententiam executioni demandatam, & non per ſententiã interlocutoriam, 100.25.
Euictio, ſi non eſt executa, non poteſt dici nata actio euictionis, 101.27.
Euictionis conditio eſt incerta propter dubium euentum litis, 101.29.
Emptor nõ dicitur verus, & certus creditor re non euicta, cum euictio dicatur caſus dubius, 101.29.
Executio non datur emptori re nõ euicta, 101.30.
Euicta re per ſententiam poteſt emptor nedũ agere de euictione, ſed incipere ab executione pro pretio, & damnis liquidis, ſecùs pro non liquidis, 100.30.
Executio euictionis datur, quando eſt liquida, 101.31.
Emptor offerens agenti contra eũ pretiũ, vel rem nollens expectare ſententiam, agit contra venditorem, 101.32.
Emptor poteſt agere ante euictionem, quando promiſſa eſt res libera, 101.33.
Executio ſuper re euicta nõ datur, quãdo res remanſit apud venditorem, 101.34.
Euictio rei actualem ablationem requirit, & non ſufficit ſententia, 101.39.
Emptor ſi cedat rem litiganti, non agit de euictione, 101 40.
Euicta res extraiudicialiter nullo modo poteſt agi de euictione, 101.42.
Emptor, vt agat de euictione, neceſſe eſt, quòd probet rem ſibi euictã fuiſſe iudicialiter, 101.41.
Emptor probans rem ad euincentem expectare, agit de euictione, licèt res fuerit ſibi ſine iudicio euicta, 102.47.
Emptor agẽs actione ex empto ratione euictionis, poteſt agere nõ expectata ſentẽtia, 102.48.
Emptor, vt de euictione agat, an ſufficiat, quòd producat ſẽtentiã primæ, vel ſecũdæ inſtantiæ, vel totus proceſſus, 102 49.
Vel an ſufficiat, vt producat totũ proceſſum, 102.53.
Emptori ſufficit producere ſententiã ſine proceſſu, quãdo venditor expreſsè renũtiauit, ne poſsit allegare ſententiam nullam, ex omni vitio iniuſtam, 102.53.
Executio prima fit in defenſorẽ, ſecũda in ſubſidium ratione ſcientiæ fit in emptorem, 105.29.
Emptor ſciens cauſam agit à re cum venditore, contra eum non datur executio in re vendita, 105.30.
Cõtra emptorẽ in ſubſidiũ datur, 105.31.
Executio facienda eſt in re euicta contra poſsidentem, 105.31.
Emptor de euictione agẽs malẽs aliũ ſũdũ æquiualẽtẽ arbitrij boni viri, quã litis æſtimationẽ cõſequi, audiẽdus eſt, 109.6.
Emptor habens pignus excuſatur cõuenire fideiuſſorem, 110.22.
Euicta re ex natura negotij, non debetur euictio, ſed ſibi debet imputari, qui cõtraxit, 115.3.
Emptor à quo res retrahitur indẽnis ſeruari debet, 115.6.
Emẽs proſpicere debuit, quòd cõſanguineus poterat cogi ad retrahendum, 115.3.16.
Euictio ſequitur ex cauſa ſuperueniẽti, quę non ſuberat tempori contractus, 115.12.
Emptor nõ debet meliorare rẽ, niſi certus ſit, quòd fundus per proximum non auferatur, 116.16.
Exceptio melioramentorũ opponi poteſt in executione ſententiæ, quando venditor eſt condemnatus, 120.30.
Exceptio modificans ſententiam in executione admittenda eſt, 120.30.
Exceptio melioramentorũ appoſita ante ſententiam, & per iudicem reprobata, non admittitur in executione, 121.31.
Exceptio, quæ fuit diſcuſſa, & vulnerata, refricari non poteſt, 121.33.
Exceptio huiuſmodi, ſi ad aliũ finẽ producatur, iterum refricare poteſt. 121 34.
Exceptiones, quæ requirũt altiorẽ indaginẽ, nõ admittũtur in iudicio executiuo, 121.39.
Exceptiones huiuſmodi ad merita cauſę reſeruantur, 121.40.
Euicta re, & per emptorẽ reſtituta, non facta mẽtione melioramẽtorũ, omnino deſtituitur emptor remedio illa petẽdi, 121.24.

Emptori

INDEX.

Emptori ſuccurritur officio iudicis ex bono, æquo, & ex æquitate ad repetenda huiuſmodi melioramenta, 122.42.

Emptoris res, quando ſine cauſa peruenit ad venditorem, vel tertium, poteſt emptor ab illis condicere, & repetere, 122.43.9.

Emptor melioramenta vtilia poſt factam rei reſtitutionem repetit, 122.44.

Emptor voluntaria melioramenta, quæ rem pretioſiorē reddūt, illa repeti poſſunt, 122.44.

Emptor tenetur fructus perceptos ex melioramentis cum ſumptibus reſtituere, 123.50

Emens iactum retis, ſi nihil capiatur liberatur, 125.56.& 17.

Euictio proprie accedit in cōtractu emptionis, & venditionis, & ſi de euictione nihil ſit dictum, 139.1.

Euictio eſt, quid naturale in huiuſmodi contractu, 139.2.

Emptor dubitans de re empta, ne euincatur, vel moleſtetur, poteſt dicere, quòd pretiū conuertatur in emptione aliorum bonorū, 139.4.

Emptor præfertur in illa re vendita illa pecunia, 139.5.

Emptor præſumitur ignorare ius venditoris, 140.54.

Emptor agit aduerſus venditorem, non ſolū ad pretium, ſed ad intereſſe, & damna inde ſequuta, quanti ſua intererat rem non eſſe euictam, 140.16.

Emptor ſciens rem, quam emit, eſſe alienam, non agit de euictione, 140.16.

Emptor non agit ad rem emptam, niſi pretio integraliter ſoluto, 142.29.

Emptor, cui libera res non traditur habet exceptionem rei ſibi non traditæ liberè, & nō tenetur pretium ſoluere, 142.29.

Emptor, cui res obligata traditur, poteſt agere quanto minoris eſſet empturus, 141.30.

Emptor, cui res libera tradita non fuit, poteſt ſolutionem pretij differre, ſed extinguere pretium pro ea parte, 141.31.

Emptor ratione conditionalis obligationis, & hypothecæ poteſt petere ante euentum conditionis, vt ſibi de indemnitate caueatur, 142.34.

Emptori re euicta pretij non ſoluti retentionem competere poteſt, non modò aduerſus venditorem, ſed etiam aduerſus creditores, venditis pignoribus per ſubhaſtationem, & euictis, 142.38.

Emptor, qui cum venditore contrahit, licèt diligenter teneatur perquirere illius conditionem, & qualitates rei, ſi communi æſtimatione res libera, & pleno iure venditoris reputaretur, ignorātia eſt probabilis, & iuſta, 143.39.

Emptor agere poteſt de euictione, ſi venditor ſciens qualitates rei venditæ illas ſupprimendo tacuerit, vel non explicuerit, 141.42.

Emptor, cui res non traditur libera, in eius facultate eſt eligere, an malit rem tradi, vel intereſſe ſolui, 144.61.

Euictio non habet locum in locatione, & cōductione, 146.2.

Euicta re poteſt conductor agere ad intereſſe, non quod euicta ſit res, quam ipſe non poſsidebat, ſed quia vti fruique ad tempus conductionis non licet, 147.16.

Exceptio implementi non ſequuti, habet locum in materia locati, & conducti, 148.27.

Exceptio talis nullo vnquam tempore ſublata cenſetur, 148.28.

Exceptio implementi non ſequuti, etiam ſtante iuramento poteſt opponi, 148.29.30.

Etiamſi non ſit impletum in modico, ibid. 31.32.33.

Etiamſi in contractu locationis appoſita ſit clauſula, pœna ſoluta, vel non ſoluta contractus firmus maneat, 148.34.

Etiam non implens impeditus neceſsitate, vel legitimo impedimento ſit, ibidem, 35.

Exceptio implementi non ſequuti opponi poſsit contra inſtrumentum guarentigium ſtante lege, quòd nulla poſsit opponi exceptio, 149.36.

Exceptio implementi eſt fundata non tantū in intereſſe, quantum in violatione fidei, 149.36.

Exceptio iſta contra executionem ſententiæ opponi poſsit, 149.38.

Exceptio iſta impedit litis ingreſſum, & eſt litis finitæ, 149.39.40.41.

Exceptionem adimplementi non ſequuti, ſi pars omittat opponere iudex ex ſe ſupplere poteſt parte non opponente, 149.41.

Et ſufficit eam allegare in allegationibus iuris. ibid. 43.

Exceptio non adimplementi admittitur, etiamſi ex verbis notarij aliud colligatur, 150.50.

Et procedit in omni contractu, tàm nominato, quàm innominato, 150.52.

Exceptio iſta poteſt opponi, tàm circa ſubſtantialia, quàm accidentalia contractus, 151.53.

Etiamſi iuramento promiſsio facta ſit contrauen-

Digitized by Google

traueniens pacto iurato, non poteſt agere ad obſeruantiam contractus,151.61.
Exceptio non adimplementi tranſit in ſingularem ſucceſſorem,151.65.
Exceptio iſta nō poteſt opponi niſi ab eo, cui implendum eſt,152.76.77.
Exceptio implementi non ſequuti reſpectu vnius obligationis,non excludit petentem ex alia obligatione,152.79.
Euictio nō debetur in donatione inter patrē, & filium in poteſtate conſtitutum,155.20.
Euictio debetur in tali donatione, quando eſt iurata,ibidem,20.
Euictio non debetur in donatione per libertū in fraudem patroni,155.21.
Euictio non debetur virtute hypothecæ ignoratæ;quia res fuerat obligata per anteceſſorem donantis,155.22.
Euictio non procedit, quando donator promiſit tradere,& non dare,155.23.
Euictio non procedit,quando donatio incipit à traditione.
Euictio non procedit,quando non ſolū donatio incipit à vera traditione,ſed à ficta,156.25
Euictio non procedit,quādo aliquid donatur Eccleſiæ pro dote ipſius,156.26.
Euictio non habet locum in quocumque titulo gratuito,156.30.31.
Euictio non debetur in donatione remuneratoria pro ſeruitijs, quæ ex neceſsitate officij erant facienda,157.42.
Euictionis ſtipulatio nō committitur, ſi liceat alicui contractum reſcindere,158.6;.
Euictio venit in donatione reciproca,159.64
Si quid euincatur in donatione reciproca, an ceſſet reciprocatio,159.65.
Edictum ædiliū curuliū nō habet locū in fauorē donatarij,ſi res donata eſt vitioſa,159.66
Euictio debetur in contractu dotis, 160.1.
æſtimata res in dotem data,ſi fuerit euicta agitur actione ex empto,161 8.
æſtimatio in dote facit emptionem, quando pretium eſt æquiualens rei, 160.7.
æſtimatio talis debet fieri tempore dotis datæ,161.8.
Empta res per mulierē,ſi euincatur à marito, cui eā dedit in dotem, cōmittitur actio de dupla contra authorem mulieris,161.12.
Euictio promiſſa pro redditibus dotatis,an extēdatur ad alios redditus in locū primorū ſubrogatos,ſi fuerint euicti,165.77.
Euictionis,& defenſionis promiſsio, ſi fuerit facta pro redditibus aſsignatis in cauſa matrimoniali, extenditur ad redditus euictos ex eorum pretio emptos,165.81.82.83.84. 85.86.
Euictionis promiſsio,vel indēnitatis, vt quis poſſit cōdemnari oculis corporeis legi debet, ita vt non veniat niſi ſpecialiter promittatur,166.87.88.
Empta res ex pecunia dotali, ſi euincatur dotans tenetur de euictione.166.90.
Euicta dote maritus non tenetur alere vxorē, 166.91.
Euicta re vendita ex pretio rei maioratui ſubiecta,& ſubrogata loco priori, an maioratus poſſeſſor poterit illā reuocare,166 90.
Euictio in legatis an debeatur, 167.1.
Ex qua perſona quis lucrum capit eius factū probare debet,168 8
Euicta re emptor non poteſt agere contra vēditorem ad rem,ſed ad intereſſe,170 41.
Euicta re, quæ priùs mihi erat obligata, & poſteà mea, prima actio durat,173.16.
Euicta re in ſolutū data pro debito pecuniario nō agitur actione cōpetente ex primo contractu,ſed actione vtili ex empto,173. 17.18.
Euictio procedit in datione in ſolutum, etſi nihil de euictione ſit dictum, 175 34.
Euictio locum habet in contractu permutationis,175.6.
Euicta re permutata poteſt agere ad intereſſe
Euictione nōdū ſequuta in cōtractu permutationis,agi poteſt de euictione,177.13.
Euictio habet locum in beneficiorum permutatione,177 16.17.
Euictio datur,ſi euincatur iuspatronatꝰ,181.1
Emptor iurispatronatus ſcienter amittit pretium,& applicatur Eccleſiæ,180.7.
Euictio non ceditur pro donatione facta à liberto in fraudem patroni,180 8.
Epiſcopi conſenſus requiritur ad fundandum iurispatronatum.
Euincendi ius reſpicit omne tempus,183.31.
Eccleſia in totum remanens indotata,ſi requiſitus patronus eam nō dotaſſet, & priuaretur iurepatronatus, & qui denuo dotaret adquireret,184 49.50.
Euictio an detur in tranſactione,191.1.2.
Exceptio altiorem indaginem requirens ad merita cauſæ reſeruatur,193.34.
Euictio non debetur in feudo, 194.1.
Emēs cōtra legis prohibitionē nō poteſt agere de euictione,& ſi promiſſa ſit, 194.3.
Emens iure reſiſtente, non poteſt ſibi caueri de euictione,194.4.5 6.7.
Emens contra legis prohibitionē,ſi ſibi prouideat de euictione, poteſt recuperare pretium,194.10.
Emens rem feudalem ſcienter,an re,& pretio carere debeat?195.22.23.
Euictionis promiſsio non tenet,quando principalis cōtractus nō valet,195.24.
Euictionis promiſsio eſt acceſſoria,195.25.
Euictio debetur in feudo conceſſo propter ſerui.

Digitized by Google

ſeruitium, 196.33.
Euictione pendente vaſſallus tenetur præſtare ſeruitium, 196.34.& 35.
Exceptio litiſpēdētię, nō habet locū in via executiua, nec inſtātia datur, 197.47 48.
Pro euictione, quæ procedit ex natura rei, emptor nōn tenetur, 198.58.
Secùs ſi naturam ignorauit, ibidem, 59.
Euictio locum habet in diuiſione, 200.1.
Euictio habet locum in diuiſione inter fratres factā, 200.6.
Euictio debetur in diuiſione conuentionali, & iudiciali, 200.7.
Euictio non habet locum in diuiſione, quādo cautum eſt ſic inter hæredes, 200.9.
Euictio locum etiam non habet, quādo res euincitur ex ſua natura, 200.10.11.
Euictio nō debetur propter mutuū periculum euictionis in diuiſione æquali inter fratres, 205.15.
Euictio ceſſat in diuiſione à patre inter filios facta, 201.16.
Quod ceſſit, ſi filius in legitima grauetur, ibid. 18.
Euictio non datur inter hæredes prælegatarios diuiſione facta à teſtatore, 201.18.
Euictio procedit in diuiſione facta pro iure legitimæ, ita quòd ſi euinceretur minueret legitimam, 201.19.
Euictioni locus non eſt in re poſſeſſa ab alio, quàm à patre, 202.21.
Euictio locum non habet, ſi res alicui hæredum prælegetur, 202.22.
Euictio datur in ſocietate, quādo in cōtractu diuiſionis facto inter ſocios vnus habet de parte ſocij, contra quem euictio fuit ſequuta, 204.37.
Euictio agere nō poteſt ſocius, ſi res ab eo euincatur; quia ſua non ſit, 204.39.
Euictio, quæ ſequitur in re diuiſa nūquam præſtatur, etiā expreſsè promiſa, quādo ſequitur culpa vtriuſq; diuidētis, 204.40
Euictio quādo debetur pro indiuiſo, an liquidatio reſpiciat valorē totius partis diuiſæ, an partis tantum, 204 41.
Euictio locū habet in pignore licèt regulariter creditor vendēs pignus de euictione non teneatur, 206.2.3.
Euinci de iure ſibi nō poteſt, qui à creditore prædiū ſibi obligatum emit, 210.32.
Emptor ſecurus eſt à debitore, quādo creditor fecit rem vendi ſub haſta, 210.33.
Emptor non ſolū ſecurꝰ eſt à debitore, ſed à ſecundo creditore, 210 34.
Emptor iuſtꝰ, & ſub haſta ſecurus eſt, & ab eo proprieras rei euinci nō poteſt, 210.35
Emptor iuſtus non debet pati controuerſiam, ſed creditor, 210.35.
Emēs in publica ſubhaſtatione, & iudiciali indemnis debet ſeruari. 210.38.
Emptor bonorū vēditorū pro executione ſentētiæ, ſi debitor vincat in appellatione, & retractetur ſentētia, nō tenetur rē emptā reſtituere, ſed actio competit ad pretium contra victum, 210.39.
Emptor ſecurus manet, & moleſtari nō debet ab alio priore creditore aduenięte, quādo res venditur in publica ſubhaſtatione pro ſoluendis creditoribus in eorum concurſu, 210.40.
Emptor iudicialis manet ſecurus, & pignꝰ vel hypotheca in illa re vēdita iudicialiter liberū manet penes ipſū emptorem, etiāſi pignori, vel hypothecæ ex pacto ſit annexa prohibitio alienationis, 210.41.41.43.
Emens nomen debitoris minus idoneum ſibi præiudicat, 216.21.
Emptor nominis an debeat authori denūtiare litem, vt recurſus contra eum habeat? 217.29.
Euictionis promiſsio cōprehendit omnes caſus, quibus ceſsionarius priuatur vtilitate, & beneficio rei ceſſæ, 218.42.
Euictio non debetur ex cauſa contingenti poſt contractū. 219.61.
Euictio debetur in emphyteoſi, ſicut in rebus venditis, 231.1.
Euicta emphyteoſi datur regreſſus contra venditorem, 231.2.
Emphyteoſi euicta ex cauſa lucratiua, non debetur euictio, 231.3.
Emphyteuſis dupliciter conceditur ex cauſa lucratiua, & oneroſa, 231.4.
Emphyteuſis etſi ex gratia lucratiua cōceſſa datur regreſſus de euictione, 231.5.
Euictio non debetur pro feudo, pro quo modicum præſtatur, 231.6.
Emphyteuſis vbi conceditur titulo lucratiuo redhibitoria nō habet locum, 231.7.
Emphyteuſis eſt cōtractus vltro citroque obligatorius, 231.8.
Euicto feudo non venit dupla, ſed ſufficit, quòd dominus rem æqualis valoris tradat, 232 12.
Emptor regulariter agit de euictione, & vēditor tenetur ei tradere rē cū effectu, 234.1
Emptor poterit agere de euictione, ſi à ſe ipſo rem euinceret, 234.2.
Emptor poteſt agere de euictione, ſi ei mota ſit lis ab alio, & agnoſcat bonam fidē, 234.3.
Euicta ſi ſit res iure ſpeciali beneficio reſtitutionis in integrū poteſt agi de euictione

Euincere rem quam vẽdidit nullus poteſt, 234. à nu. 1.
Exceptio doli dicitur, quod quis euincat rem, quam vendidit, 234. 11. 12.
Euictio promiſſa à ſe abſque dictione taxatiua comprehendit hæredem, etiamſi velit venire ex propria perſona 235.
Emptor reuertitur ad venditorem, quãdo res ab illo aufertur, 237.
Emptor tenetur, vt ei recurſus detur contra venditorem, denuntiare venditori litem motam, 237. 1.
Emptor omittens denũtiare perdit actionem de euictione, 237. 3.
Emptor præſumitur, quòd perdiderit cauſam propter ignorantiam iuris.
Emptor quando conuenitur de dolo perdit actionem de euictione, 237. 7.
Emptori conuenit denuntiare etſi venditor promittat ſe litem defenſurum, 237. 11. 12.
Emptor contumax tempore ſententiæ nõ agit de euictione, 238. 17.
Emptoris data contumacia ſententia videtur lata contra eum, non propter defectum iuris, ſed propter negligentiã ſuã, & ſibi debet imputari, 238. 18.
Emptor ſi totam cauſam pertractauit, licèt in actu ſententiæ fuerit contumax, de euictione aget, 238. 19.
Emptor, qui paſſus eſt, eo cõtumace liquidari cauſam, tunc magis ex contumacia, quàm qui bonam cauſam habuit, 238. 18.
Euictio, & defenſio promiſſa operatur, vt licèt alias ex iuſta cauſa venditor non teneatur, de euictione tenetur, 238. 22.
Expenſæ litis etſi non debeantur propter iuſtam cauſam litigandi; tamẽ ſi ſint promiſſæ debentur, 238. 22.
Emptor non comparens in iudicio, nec faciens defenſiones neceſſarias amittit regreſſum de euictione, 238. 23. 24.
Emptor contumax in ſententia, ſi in reliquo proceſſu non fuit contumax non amittit euictionis beneficium, 238. 27. 28. 29.
Emptor non comparendo videtur eſſe in culpa; quia comparendo potuiſſet iudicem trahere in ſuam ſententiam, 238. 30.
Emptor non defendens cauſam latam in ſuum fauorem, eſt in maiori culpa, quã venditor, qui non comparuit, 238. 31.
Emptor non agit de euictione, ſi ſententia fuit lata per imprudentiam, vel errorem iudicis, 239. 1.
Quando emptor fuit cauſa iſtius iniuſtitiæ, 239. 3.
Emptoris ſemper periculum eſt, ſiuè culpa ſit ipſius, ſiuè venditoris iudex iudicauerit per iniuriam, 239. 4.
Eſt culpa iudicis imprudẽtia iudicis, 239. 5.
Emptor non tenetur, quando iudex nullo ſeruato ordine ſententiam tuliſſet, 240. 10. 11. 12.
Emptor ſequuta euictione per iudicis iniuriam, vel imperitiam non agit de euictione, etiamſi ampliſsimis verbis, & generalibus euictio promiſſa ſit, 240. 13.
Euictio promiſſa ex quocumque caſu, & facto non continet caſum penitùs inſolitum, 240. 14.
Niſi eſſent verba prægnantia per quæ venit in materia euictionis caſus fortuitus, & inſolitus, 240. 15.
Emptor emens à fiſco, vel à Republica, agit de euictione etiamſi ſequuta fuerit per iniuriam, vel imperitiam iudicis, 240. 17. 18. 19. 20.
Euictio ſequuta ex ſententia lata à iudice incompetente de ea emptor agere non poteſt, 241. 27.
Emptor non poteſt agere de euictione, ſi de re empta fecerit compromiſſum, & fuerit euicta per ſententiã arbitri, 241. 1. 2.
Emptor agit de euictione, ſi compromiſſum fuerit factum in ipſum venditorẽ, qui tulerit ſententiam contra emptorẽ, 241. 4.
Euictio locum habet, quando iudex compellit ad compromittendum, 242. 7. 8.
Euictio debetur, etſi ſententia detur per arbitros, ſi vẽditor promiſit de euictione, quomodocumque, & qualitercumq; res euincatur, 242. 9.
Emptor deferens iuramentum euincenti, tunc nõ poteſt agere de euictione, 242. 13.
Emptor poteſt recuſare iuramentum ſibi delatum, ne perdat cauſam de euictione, 242. 14.
Euicta res per confeſsionem emptoris vẽditor non tenetur de euictione, 243. 14.
Emptor non agit de euictione, quãdo prorogauit iuriſdictionem iudicis incompetentis, 243. 15.
Emptor violenter eiectus nullã habet cõtra venditorem actionem, 245. 15.

Emptor, qui potuit vſucapere,& præſcribere rem emptam,& ſua culpa non fecit, ca lit ab euictionis actione. 251.1.
Emptor ſi non habet rem venditam propter factum ſuum, non agit de euictione, 251.2.
Euictionis actio non habet, qui delinquit circa rem. 251.3.
Euictionis actio non datur emptori, quando ſe tueri poteſt exceptione præſcriptionis,& illam non oppoſuerit, 251. 4.5.
Euictioni non eſt locus re nõ tradita, 251. 6.
Euictionis fideiuſſor non tenetur de euictione, vbi agitur reſciſsione contractus, 251.8.
Euictio non poteſt imputari culpæ, ſi ante euictionem egit. 251.13.
Euictio non extẽditur ad venditionem hæreditatis, ſi pars aliqua euincatur, 253.1. Vbi aſsignatur ratio, 2. limitatur.
Euictio in caſibus in quibus imminet, non poteſt retineri pretium, niſi pro parte ſuper qua adſunt moleſtationes, 255. 16.
Euictio ſequuta in fundo pro indiuiſo, totus fundus æſtimari debet, 255. 19. 20.
Euictio partis fundi, ſi fiat pro indiuiſo fit æſtimatio quotæ, ſi pro diuiſo fit æſtimatio loci euicti, 256. 20.
Emens ſcienter rem alienam non agit de euictione, & an ad pretium, 258.2. 3.4.
Emens rem alienam videtur pretium donare. 258.4.
Emptor ſciens rem ſibi venditam eſſe communem cum alio, non poteſt agere de euictione, 259.6.7.
Emens rem aliquo onere affectam ſciẽter, ſus tantum venditoris emiſſe dicitur, 259.8.
Emptor ſciens in genere rem ad venditorem non expectare, non poteſt agere de euictione, quamuis ignoret ad quẽ pertineat, 259.9.
Emptor ad effectum, vt de euictione agere non poſsit, oportet quòd clarè ſciat rem eſſe alienationi prohibitam, nec ſufficit coniecturalis dubitatio, 259. 10. 11.
Emptor ſciens rem venditam alienam eſſe, poteſt agere de euictione, quando de illa ſpecialiter, & nominatim in illum caſum ſit ſtipulatus, 259.1.
Et ſimplex,& generalis ſtipulatio non ſufficit. ibid. 13.
Euictio ex natura rei contingens ignoranti non debetur, niſi ſit concepta verbis generalibus, 260.14.
Emẽs ſciẽter rẽ alteri obligatã, vel alienã non ſolùm non agit de euictione, ſed neque ad pretium, 260 21.
Euictio debetur, quando ex pacto, quia recuperat pretium; ſecùs ex diſpoſitione legis,& emens fuit ignorans, 260.23. 24.
Euictio non debetur, quando prouenit ex facto communis authoris, 260 29.
Vel ex facto ipſius emptoris, 260.30.
Vel in caſu contrario, quod dicitur de re vendita idem erit de pretio emptoris euincendo facto communis authoris, 261.31.
Emptor prouidens de euictione, in caſu in quo ex natura rei, vel ex facto authoris agit de euictione,& ad pretium, 261. 33.34.35.36.37.
Nec in ſciente emente à fiſco. 261. 38.
Euincitur res ſecundũ ſuam naturam, quãdo dicatur, 262.14.
Ad euictionem, quæ ex natura rei venit nemo tenetur, 263.15.
Quod non procedit, ſi rei naturam ignorabat, 263.16.
Emptor eligens ad defendendam rem inexpertum aduocatum non tenetur de euictione, 263.
Emptori culpa imputari poteſt, ſi eligat malum aduocatum, & procuratorem, 263.2.
Emptor de euictione non agit, ſi ex ſua quantumcumque minima culpa cauſetur euictio 263.
Emptor ſuccumbens ex cauſa ab ipſo originem trahente, non agit de euictione, 264.1.
Euictio imminet in limine contractus, quando pretium non eſt ſolutum, 268.3.4.
Euictio quando imminet in limine contractus, tunc venditor non cogitur de euictione, tenetur præſtare fideiuſſores, 268.2.
Euictio dicitur imminere, quando facta ſit delegatio pretij, vel ceſsio in aliam cauſam, 268.6.
Euictio imminet, ſi moueatur lis emptori in limine contractus, poteſt emptor retinere pretium donec ſibi caueatur pro illa lite,& pro omni alia, 268.7.19.
Euictio imminet ratione hypothecæ, & lis

lis moueatur ſuper illa; quia venditor tenetur cauere, 268. 11.
Emptor non tenetur ad fructus rei, & pretij, niſi venditor offerat cautionem, 268. 12.
Etiamſi venditor ſit ditiſsimus tenetur dare cautionem pro illa lite, & omni alia, 268. 13. 14.
æquiparantur promiſsio facta per venditorem de dando fideiuſſore euictionis, vel quod moueatur lis in limine cõtractus, 268. 16.
Emptor non dicitur mouere litem per calumniam, ſi dubicauit, 269. 34.
Emptor non tenetur ſoluere pretium, quãdo euictio imminet in limine iudicij, etiamſi offeratur cautio pro illa, & omni alia lite, 269. 39.
Euictio quando imminet in limine cõtractus fideiuſsio debet dari pro illa lite, ſed pro alia, quæ moueri poſſet, 270. 45 46.
Emptor cadens à poſſeſsione ſua culpa, nõ agit de euictione, 271. 1.
Euictio locum non habet, quando vitium rei venditæ ſuperuenit poſt contractũ, 271. 3.
Euictio locum non habet, quando emptor domino rei hæres extitit, 271. 4.
Vel quando dominus rei ſucceſsit emptori, 271. 5.
Euictio non datur, quando promittitur ſeruus noxa ſolutus, 271. 6.
Euictio non præſtatur, ſi res perit antequã euincatur, 272. 7.
Euictio non habet locum, ſi res in iudicio euicta non eſt, 272. 8.
Euictio non datur, quando res euicta depẽdet à re vendita, 272. 9.
Emptor non ſequutus conſilium euictionis non agit de euictione, 272. 10.
Euictio non habet locum, quando pignora ſunt euicta creditori debitoris ceſſi, 272. 11.
Vel quãdo euictio pacto remiſſa eſt, quod eſt intelligendum tribus modis, 272. à n. 12. vſque ad nu. 15.
Emptor rem, quam emit pro derelicto habuit amittit actionẽ de euictione, 272. 16. Vel in pluribus caſibus vſque ad numer. 28.
Euictio locum non habet, ſi venditio reſcindatur remedio l. 2. C. de reſcind. vendit. 273. 28.
Emptor non agit de euictione contra tertium cauſa non defenſa, 273. 29.
Eccleſia, ſeu Monaſterium non debet ædificari in loco, qui præiudicet alijs Eccleſijs iam conſtructis, 278. 31.
Euictio ſumens cauſam ex nouis legibus promulgandis, non pertinet ad detrimẽtum venditoris, 281. 66.
Euictionis promiſsio facta à tutore in cõtractu geſto cum pupillo, non tenet, vbi pupillus læderetur, 283. 4.
Euictio præſtatur à pupillo in re ſua vendita quatenùs pretium conuerſum eſt in eius vtilitatem, 283. 10.
Executor teſtamentarius vendens omnia inſtrumenta circa rem tradere tenetur, qua euicta contra hæredẽ agat emptor, 283. 11.
Euictio locũ habet vſufructu euicto, 286. 11.
Aeſtimatio ſit tempore mortis in ratione legis Falcidiæ, 289. 15.
æſtimatio ſemper referri debet ad tempus contractus, 289. 16.
æſtimantur bona paraphernalia ex tempore traditionis, 290. 17.
æſtimatio quanti plurimi, quãdo fiat, 290. 18.
æſtimatio ſit ex tempore ſolutionis, 290. 19
æſtimatio ſit iuxta tempus delicti, 290. 20.
æſtimatio ſit iuxtà tempus litis conteſtationis, 290. 21.
æſtimatio ſit habita ratione temporis, in quo quis eſt locupletior, 290. 23.
æſtimatio ſit iuxtà tempus ſententiæ, 290. 22.
æſtimatio ſit ex mora, 290. 24.
æſtimatio ſit ex euentu, 290. 25.
æſtimatio ſit ex ædibus ruinoſis, 291. 26.
æſtimatio ſit ex loco, 291. 28.
Euictioni an locus ſit, quãdo res euincitur iudicio poſſeſſorio, 291. 1.
Euictioni vt ſit locus requiritur, quòd ſententia ſit lata ſuper proprietate, 291. 2.
Emptor, cui promiſſa eſt in caſu euictionis reſtitutio ſolius pretij ſuo ſumptu litem ſuſtinet vſque ad cauſę exitum, 293. 1.
Euictione promiſſa in caſu reſtitutionis pretij ad quid venditor teneatur, 293. 2.
Euictionis caſus quando intelligitur eueniſſe, 293. 3.
Exceptio omnis competens tã contra principalem, competit etiam contra ſingularem

larem ſucceſſorem, 300.28.29.30.
Emptor poteſt redhibitoriam per viã exceptionis deducere, 305.37.
Emptor contra plures ſimpliciter obligatos in ſolidum agit, ſi vult, 306.41.
Secùs in ſententia, quia plures ſimpliciter condemnati pro virili tenentur, 306. 42.
Emptor ſi decedat cum pluribus hæredibus, quomodò agatur, 306.46.

F.

Fides ſua cuique validiſsimum teſtimoniũ videtur, 1.14.
Fides ab eo, ſic appellata, vt fiat, quod dictum eſt, 1.15.
Fallere fidem datam graue facinus eſt, 1. 16.
Fideiuſſor præſtatur, quando expreſsè cõuentum eſt inter partes in cauſa euictionis, 5.10.
Fideiuſſor præſtatur, quando euictio imminet in limine contractus, 5.11.
Fideiuſsio iſta aduerſus omnes præſtanda eſt, 6.34.
Fideiuſſore non inuento, iuratoriæ cautiõni committitur, 6.61.
Fideiuſſor non tenetur de euictione, vbi agitur de reſciſione contractus, 6. 63.
Fideiuſſor euictionis habet electionem, vel reſtituendi rem euictam, vel intereſſe, 6.64.
Fideiuſſor euictionis, eodẽ modo quo principalis tenetur, 6.65.
Fideiuſſor euictionis tenetur ipſi emptori actione ex empto, 6.66.
Fideiuſſor, qui tenetur ad intereſſe, tale nõ venit conſiderandum ſecundùm tempus euictionis ſubſequutæ, ſed tempore contractus venditionis, 6.67.
Fideiuſſor euictionis tenetur ad totale intereſſe, 6.68.
Fideiuſſor euictionis tenetur ad damna, & intereſſe, quando id conuentum eſt, non aliàs, 6.69.
Fideiuſſor emptore, & venditore quieſcentibus in cauſa euictionis poteſt appellare à ſententia, 6.72.
Faciles ſunt homines ad iurandum, 6. 30.
Fideiuſſore non inuento iuratoriæ cautioni committitur, niſi ex iuſta cauſa aliud iudici viſum fuerit, 6.61.
Fideiuſſor non poteſt agere contra principalem antequàm ſoluat, 12.1.
Fideiuſſor non poteſt de iure communi agere contra principalem, vt liberetur ab obligatione, 12.2.
Fideiuſſor indemnitatis, non poteſt agere antequam ſoluat, 12.3.
Fideiuſſor condemnatus poteſt agere cõtra principalem, antequam ſoluat, 12.4.
Fideiuſſor de proximo cõdemnandus poteſt agere contra principalem, 12.5.
Fideiuſſor lite conteſtata poteſt petere ſe liberari, 12.6.
Fideiuſſor vexatus à creditore poteſt petere ſe exonerari, 12.7.
Fideiuſſor, quando damnum euitare non poteſt, poteſt agere antequam ſoluat, 13.8.
Fideiuſſor, ſi lapſu temporis timetur pœna adiecta poteſt agere, 12.9.
Fideiuſſor obligatus in inſtrumento publico, poteſt agere antequàm ſoluat, 12. 10.
Fideiuſſor, qui tenetur ex ſententia tranſacta in rem iudicatam, poteſt petere liberationem, 12.11.
Fideiuſſor obligatus in inſtrumento guarentigio pro condemnato habetur, 12. 12.
Fideiuſſor obligatus in inſtrumento guarentigio poteſt agnoſcere bonam fidẽ, 12.13.
Fideiuſſor, vt agat contra principalem, requiritur vera, & realis numeratio, 12. 14.
Executione petita contra fideiuſſorem, poteſt ipſe petere liberari, 12.15.
Fideiuſſor, ſi tempore fideiuſsionis ſciebat ſe poſſe executari, non poteſt petere ſe liberari, 12.16.
Fideiuſſor poteſt petere liberari, quando creditor habet facultatem agendi, 12. 20.
Fideiuſſor poteſt agere, quando conuentũ eſt inter partes, quòd quandocumque poſsit petere exonerationem, 12.21.
Fideiuſſor agere poteſt ex conuentione ante damnum paſſum, 12.22.
Fideiuſſor, ſi habet reuelatorem, poteſt agere antequam ſoluat, 12.23.
Fideiuſſor poteſt agere, quando non habet regreſſum contra alium mortuo debitore, vel non ſit ſoluendo, 12.24.
Fideiuſſor tutoris durante tutela poteſt petere exonerationem, ſi tutor incipit malè verſari, 12.25.
Idem quãdo principalis malè verſatur, vel dilapidat, 12.26.

Fide-

Fideiuſſor non poteſt petere liberationẽ, ſi tempore fideiuſsionis reus dilapidabat, 12.27.

Vel ſciebat, quòd debitor principalis vtebatur malè ſubſtantia ſua, 12.28.

Fideiuſſor poteſt denuntiare creditori, vt agat contra principalem dilapidantem, 12.34.

Fideiuſſor poteſt agere contra principalẽ ſuum ſtatum mutantem, 12.35.

Fideiuſſor offerens, & deponens pecuniã, poteſt agere contra principalẽ, 12.36.

Fideiuſſor poteſt agere contra hæredem debitoris, quando debitor fideiuſſori legat liberationem, 12.37.

Fideiuſſor iudicio ſiſti, poteſt agere antequam ſoluat, 12.38.

Fideiuſſor ſe abſentans ex cauſa vtili, & neceſſaria poteſt petere liberationem, 12.39.

Fideiuſſor poteſt agere, quando inter eũ, & principalem interuenerunt inimicitiæ 12.40.

Fideiuſſor petere poteſt liberationem in omni caſu, in quo debitor malè vtitur ſubſtantia ſua, 12 41.

Fideiuſſor, qui diu ſtetit in carceribus, poteſt petere exonerari, 12.42.

Fideiuſſor, qui diu ſtetit in obligatione, poteſt exonerationem petere, 12.43.

Fideiuſſor etiam condemnatus iniuſtè, poteſt petere liberationem, ſi culpa ei non imputetur, 12.50.

Fideiuſſori culpa imputatur ſententia cõtra eũ lata, & non nocet debitori principali. 12.51.

Fideiuſſor iniuſtè condemnatus, & pẽdet appellatio, an poſsit petere liberationẽ, 13.52.

Fideiuſſor conditionalis non poteſt petere liberationem ante aduentum conditionis, 13.55.

Fideiuſſor euictionis, & ſi diu ſteterit in obligatione, niſi ſequuta euictione, nõ poteſt petere liberationem, t.

Fideiuſſor cenſus etiamſi per certum annos ſteterit in obligatione, nõ poteſt petere liberationem, 13.61.

Fideiuſſor cenſus non liberatur quouſque redemptus ſit, 13.61.

Fideiuſſor cenſus poteſt cogere principalem, vt eum liberet ab obligatione, 13.67.

Fideiuſſor cenſus moleſtatus à creditore ſingulis annis pro ſolutione, poteſt petere liberationem, 13.68.

Refertur declaratio ſupremi Concilij Aragonum in cauſa ardua, 13.70.

Fideiuſſor dotis reſtituendæ non poteſt petere ſe exonerari ab obligatione, 13.71.

Fideiuſſor conditione pendente, ſi superuenit cauſa ſuſpitionis, poteſt petere ſibi præſtari fideiuſſorem, 13.72.

Fideiuſſor, vt liberetur, requiritur conſenſus principalis creditoris, 13.73.

Fideiuſſori iudicij denegatur liberatio, 13.74.

Fideiuſſor gratis liberatus, & non ſoluit non poteſt petere exonerationem, 13.75.

Fideiuſſor ſine mandato ſe obligans, non poteſt ſe eximi, 13.76.

Fideiuſſor ſoluens animo cedendarum, nõ poteſt petere liberationem, 13.78.

Fideiuſſori datur cautela, vt poſsit agere quandocumque, 13.7).

Forma data adimplenda eſt, 18.29.

Fiſcus licèt in multis ſit priuilegiatus, vtitur iure priuati. 34 24.

Fideiuſſor inuito actore poteſt in ſe ſuſcipere iudicium, & defenſionem tamquã procurator in rem ſuam. 41.80.

Fideiuſſor condemnatus ſi ſoluendo ſit, ex ſuo debet ſatisfacere, ſi non ſit ſoluẽdo ne detrudatur in carcerem, poterit ſoluere ex bonis principalis, 48.60.

Forum, quod eſt declinabile à defenſo, declinari non poteſt à defenſore voluntario, 51.12.

Fiſcus trahit cauſam ad ſuum forum, 56.1.

Fiſcus vendens priuato, ſi extraneus velit vendicare, & fiſcus eum defendat, corã iudice fiſci agendum eſt, 56.2.

Fiſcus vtitur hac prærogatiua, vt trahat cauſam ad ſuum iudicem, 56. 3.4.

Fiſcus vtitur iure priuati, niſi ſpecialiter reperiatur exemptus, 56.5.

Fiſcus ſuperueniens ad defenſionem venditoris trahit actorem ad ſuum iudicẽ, 56.7.

Fiſcus habet proprios iudices, & notarios, qui acta iudicent, & ſcribant, 56.8. 57.14.

Fiſcus ſi agat ex alterius perſona etiam ex ceſsione cum pro ſuo intereſſe compareat, trahit ad ſe cauſam, 56.9.

Fiſcus ſiuè actor, ſiuè reus ſit, ſẽper trahit cauſam ad ſuum forum, 57.10.

Fiſcus quãdo cõparet pro ſuo intereſſe, trahit etiam cauſam ad ſuũ tribunal, 57.11.

Fiſcus ſuccedens poſt cœptam inſtantiam, ad ſuum forum trahit cauſam, etiamſi alibi dependeat, 57.12.
Fiſcus ſiuè agens, ſiuè patiens, ſiuè reſpondens, ſiuè aſsiſtens, vel quomodocũque ſit, non habita ratione fori cauſam, vbi aſsiſtit, trahit, 57.13.
Fiſcus trahit cauſam ad ſe in cauſa Clerici ementis à fiſco, 57.15.
Fiſcalis iudex cognoſcit inter priuatos, quando cauſa dependet à fiſco, 76.16.
Fiſcus licèt teneatur de euictione non niſi ad ſimplum tenetur, 57.20.
Fiſcus non tenetur de euictione, ſi rẽ debitoris ob debitum vendat, 57.21.
Fiſcus condemnatus vſuras, nec intereſſe ſoluit, 57.22.
Fiſcus non tenetur ad ſimplum, etiãſi promiſſum ſit, 58.23.
Fiſcus ex contrauentione contractus, tenetur ad intereſſe, 58.24.
Fiſcus tenetur ad intereſſe, quando promiſſa non ſeruauit, 58.25.
Fiſcus etiam tenetur ad intereſſe, quando quis ex ſuo facto damnũ patitur, 58.25.
Fiſcus non tenetur vltra rei æſtimationem ad intereſſe, 58.31.
Fiſcus non tenetur vltra ſimplum ex priuilegio, ſecùs in priuatis, 58.1. à num. 32. vſque ad nu. 39.
Fiſcus nõ habet priuilegium, niſi in expreſſis, 59.40.
Fiſcus dans poteſtatem vendẽdi bona fiſcalia poterit dare fideiuſſorem de euictione, 59.42.
Fiſcus, quando poſsidebat rem venditam, emens à fiſco non patitur euictionem, 60.49.
Fideiuſſor ipſo iure liberatur per nouationem cum principali factam, niſi fideiuſſor nouationi acceſſerit, 66.5.
Fideiuſſor accedens naturali obligationi, non poteſt obijcere non parere obligationem naturalem, 67.7.
Extenditur, vt procedat principali inuito, & ignorante, 6.68.
Vel quando principalis eſt excommunicatus, 6 1.9.
Idem quando dicta exceptio ſit orta ante, ſiuè poſt quam interceſſerit, 67.10.
Fideiuſſor exigi poteſt lite pendente cum principali debitore, 68.20.
Fideiuſſor, qui renuntiauit beneficio cedẽdarum, non iuuatur exceptionibus principalis, 68.31.
Fideiuſſor, vt fruatur dilatione principali conceſſa, debet denuntiare litẽ ſuo principali, 69.32.
Fideiuſſor poteſt excipere ex perſona rei, 69.33. Et explicatur, 34.
Fideiuſſor conſtituens ſe principalem debitorem, nõn fruitur exceptionibus rei, 69.35.
Fideiuſſor vtitur omnibus exceptionibus, & iuribus, quibus & principalis, 69.39.
Fideiuſſor mariti gaudet priuilegio, & ſecuritate mariti, 69.45.
Contrarium tenetur in ceſsionario mariti, 69.46.
Fideiuſſor mulieris iuuatur Velleiano, ſicut ipſa mulier, 69.47.
Fideiuſſor filijfamilias iuuatur Macedoniani beneficio, 69.50.
Fideiuſſor Familiaris ſancti Officij Inquiſitionis non gaudet beneficio, & exceptione fori declinatoria reo principali competenti, 70.61.
Fideiuſſor iſte ſi ſit reus, licèt poſsit in ſe ſuſcipere iudicium pro ſuo fideiuſſore, id tamen debet facere coram iudice ſeculari, vbi iudicium inſtitutum fuit, 70.62.
Factum præſumitur factum expẽſis illius, qui facere tenebatur, 85.38.
Feudum obligatum pro dote, ita eſt obligatum pro eius intereſſe, 88.58.
Fideiuſſor in contractibus ſtricti iuris non cenſetur obligatus pro intereſſe, ſecùs pro dote, 88, 64.65. & 65.
Fideiuſſor ſimpliciter acceptus intelligitur obligatus in omnem cauſam, quæ oriri poteſt ex natura negotij, 89.67.
Fructus debẽt reſtitui, etiamſi ob tempore non petantur ex clauſula, peto iuſtitiã, 90.85.
Fructus pendẽtes pars fundi eſſe cẽſentur, 90.87.
Fructus veniũt, ſi quis agat actione vniuerſali, etiamſi non ſint petiti. 90.88.
Fructus veniunt reſtituendi, quando veniunt ſub actione propoſita, 90 89.
Fructus non petiti veniunt poſt litem conteſtatam, ſi natura actionis hoc poſtulat, 90.90.
Fructus non petiti, non veniunt reſtituẽdi regulariter non petiti, 90.90.
Fructus veniunt ſtatim poſt ſententiam, ſi eodem die petantur, non poſt, 90.91.
Facultatem præſtans alicui iurandi confidit de eo, & nõ de hærede, vel alio habente

bente ius, & cauſam ab eo, 95.9.
Facultas huiuſmodi, non datur procuratori ad hoc ſpecialiter conſtituto, 95. 10.
Facultas iurandi an poſsit reuocari ab eo, qui tenetur ſtare iuramento alicuius, an tequàm iuret, 96.22.23.
Facultas huiuſmodi reuocari non poteſt poſt acceptationem, 96.23.
Facultas hæc reuocatur, ſi emptor mutauerit conditionem ſuam, & effectus ſit infamatæ vitæ, & culpatæ, 96.25.
Fiſcus vendens, qui promiſit duplum, vel triplum pro euictione non tenetur, niſi ad ſimplum, & ad dãna, & intereſſe reſpectu illius ſimpli, 100.20.
Fideiuſſor obligatus in inſtrumento guarentigio, executari valet, 106.39.
Fideiuſſor iudicio ſiſti, & de iudicato ſoluendo poteſt executari, 106.40.
Fideiuſſor ſemel comparendo, & contradicendo in iudicio, ſe principalem aduerſarium conſtituit, 106.42.
Fideiuſſor ſi ſciuit causã agitari, & tacuit, an executetur.
Fideiuſſor executari valet abſque nouo proceſſu, etiamſi principalis non fuerit citatus, 106.44.
Fiſcus ſine nouo proceſſu poteſt petere executionem cõtra fideiuſſorem, 106 45.
Quod ſuperius procedit, quando fideiuſsio de iudicatum ſoluendo fuit in iudicio, 107.46.
Fideiuſſor de iudicato ſoluendo habet beneficium excuſsionis, 107.47.
Fideiuſſor ſi capiatur pro debito poteſt per eundem iudicem petere executionẽ ſententiæ contra reum ſine nouo proceſſu, 107.48.49.
Fideiuſſor de iudicato ſoluendo ſoluens illud pro quo fideiuſſerat habet regreſſum, non ceſsis actionibus, non ſolũ pro principali verum pro damnis, & intereſſe, 107.50.
Fideiuſſor an teneatur, ſi reus ſit abſolutus per primum iudicem, & poſteà in cauſa appellationis condemnatus, 107.52.
Fideiuſſor in prima inſtantia non tenetur in ſecũda, & ſentẽtia expirat fideiuſsio, 107.52.
Fideiuſſor iſte in ſecunda inſtãtia tenetur, 107.52.
Fideiuſſor etiam iſte ſimpliciter de iudicato ſoluendo ex mutata inſtantia, licèt mutetur iudex tenetur, 107.52.
Procedit etiam licèt ſententia dicatur nulla, & poſteà confirmetur, 107.53.
Vel quando apud fideiuſſorem ad eius cautelam reperitur pecunia debitoris, 107. 54.
Fideiuſsio non durat, quando perimitur inſtantia poſt litem cœptam, 107. 55.
Fideiuſſor coram arbitro electo, & poſteà reducitur ad arbitrium boni viri, fideiuſſio expirat, 107.56.
Fideiuſsio expirat, quando ſententia eſt lata in contumaciam propter cauſam non defenſam, 107.57.
Fideiuſsio coram vno iudice præſtita, non extenditur ad alium iudicem, licèt ſit eadem cauſa, 107.58.
Fideiuſsio non durat, quando iudicium mutatur in totum, 107.59.
Fideiuſſor non tenetur, quando iudex principalem abſoluit, & poſteà eum condẽnauit, 107.60.
Vel quando ſententia eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, 107.61.
Fideiuſsio expirat mutato iudicio per appellationem, 108.62.
Fideiuſſor appellans videtur prorogare ſuam obligationem, 108.64.
Fideiuſſor liberatur, quãdo in cauſa appellationis fuit additum, vel detractum primæ ſententiæ, 108.65.
Cautela Boerij approbatur, 108.66.
Fideiuſſor minus idoneus non recipitur, niſi ſcienter receptus ſit, ſecùs ſi ignoranter, 108.à numero 8. vſque ad num. 16.
Fideiuſſor à principio idoneus, & progreſſu temporis deſinit eſſe idoneus venditor non tenetur alium dare, 109. 16.
Fideiuſſor non tenetur de euictione, quando res euincitur ex beneficio ſtatuti admittentis proximum ad retractum, 116.17.
Fructus poſſeſſor ex melioramentis perceptos, poſt litem conteſtatam non lucratur, 123.52.
Fructus, quid, & vnde dicatur, 124.1.
Fructus appellatio latior eſt, quàm frugis, 124.2.
Fructus à fruendo quare dicatur, 124.3.7.
Fructus ſpecialiter ſumuntur pro his, quæ ex arboribus naſcuntur, 124.6.8.
Fructuum omnium in mundi exordio ſpecies vna fuit, & ſponte ſua naſcebantur, 124.10.

Fructus

Fructus ſuos quo tẽpore terra ſpõte produ cere deſierit,125.11.

Fructuum omnium duæ ſunt ſpecies naturalis, ſcilicèt,& induſtrialis,125.12.

Fructus ciuiles,& mixti,qui dicãtur,125.13.

Fructus in quatuor ſpecies ſunt diuiſi,futuri,pendentes,percepti, & qui percipi potuerunt,125.14.

Futurum,quod nondum eſt,eſſe tamẽ ſperatur legari poteſt,125.15.

Fructus,& partus futuri emi poſſunt cum editi ſint,125.16.

Fructus futuri, & incerti poſſunt vendi ſoluendo pretium tempore contractus,126.38.

Fructus incerti,& tempus incertum faciũt contractum licitum,126.39.

Fructus empti, quando ſunt certi ad tempus incertum,donec aliquis vixerit; tũc inſpecta ætate poteſt reduci ad aliquam certitudinem,126.40.

Fructus huiuſmodi venditio,ſi ſeruetur iuſtitia pretij, etiamſi contingat ſortem excedere cumulum penſionum licita eſt,126.41.

Fructuum futurorum debitor,ſi fecerit,ne fructus naſcerentur tenetur,126.42.

Fructus futuri adiecto põdere, numero,& menſura ſi in obligatione ſint,ſi eo anno non naſcantur, obligatio extenditur ad fructus alterius anni, 126.43.44.45.

Fructus pendentes,qui ſunt.

Fructus pendentes pars fundi eſſe cenſentur,127.46.

Fructus dicitur nix,quæ è cœlo cadit,127.48.

Fructus niuis coaceruatæ maximum compendium afferunt,127.48.

Fructus niuis coaceruatæ eſt induſtrialis,licèt quando à cœlo cadit ſit naturalis,127.28.

Fructus niuis coaceruatæ durat per multũ tẽpus,& portatur de vno loco ad aliũ, ibid.48.

Fructus niuis ad ſalutẽ neceſſarius, & guſtus potioni delectabilis, ibid.48.

Fructus niuis coaceruatæ eſt in patrimonio Regis,ibid.48.

Fructus pendentes cum fundo nõ duæ res, ſed vna dicitur,147.49.

Fructus pendentes ad emptorẽ expectant, 127.50.51.52.

Fructus pendentes tempore mortis teſtatoris veniunt in fundo legato, & ſolum ſtantes,127.53.54.55.

Fructus alij ſunt immaturi,alij maturi,127.56.

Fructus immaturi, vt oliua immatura,& vba cruda,agrae,& alij plures in cõmodo,& fructus ſunt,127.57.

Fructus immaturos, & maturos facit ſuos vſufructuarius,127.58.

Fructus percepti dicũtur ſimul,atque collecti à ſolo ſeparati ſunt, licèt humi iaceant,127.59.60.

Fructuum perceptorum alij honeſti,vt ex cultura,cura agrorum, alij inhoneſti, vt ex proſtitutione ancillarum,128.62.

Fructus,qui percipi potuerunt dicuntur, quos poſſeſſor ante moram percipere potuit,& poſt morã,quos petitor percipere potuiſſet,128.27.

Fructus, qui percipi potuerunt, ſunt illi, quos diligentiſsimus quiſque paterfamilias,quo alius diligentior non eſt percepiſſet,128.64.

Fructus perceptos, & qui percipi potuerunt tenetur minoris adminiſtrator reſtituere,128.65.

Fructus huiuſmodi,emens rem vniuerſitatis à particularibus licèt habeat regreſſum de euictione re euicta tenetur reſtituere,128.66.

A fructibus percipiendis excuſatur,qui habet titulum ſecus, qui habet titulum à minore 128.67.68.

Fructus, quidam aridi,quidam liquidi, & alij recentes,ſeu noui,128.69 70.

Fructus legitimæ debentur à die mortis parentis,129.72.

Fructus perceptos per emptorem rei euictæ,ſi eſt bonæ fidei poſſeſſor,nõ poteſt turbari in eis,quamdiu fundus nõ fuerit euictus,129.73.

Fructus, quos emptor percipit poſt litem conteſtatam ſuper re euicta reſtituet, 129.73.

Fructus vt lucretur emptor, nõ requiritur probatio bonæ fidei, ſed ſufficit, quòd non ſit probata mala fides,129.74.75.

Fructus non lucratur malæ fidei poſſeſſor, ſed tenetur ad illorum reſtitutionem,& æquiparatur prædoni,129.76.77.

Facultas eligendi in inſtrumentis guarentigijs, quando vnũ venit in obligatione, & aliud in ſolutione, durat donec petatur executio,133.22.

Facultas aliud pro alio procedit ex diſpoſitione hominis, quando vnum eſt in obligatione,aliud in ſolutione,133.23.

Huiuſmodi facultas procedit, quando vna pars

pars eſt alternatiuè incerta, & nō taxata, ſed per relationem ad aliam venit taxanda, non dicitur eſſe in obligatione, ſed in ſolutione, 133.24.
Facultas ſoluendi aliud pro alio perimitur litis conteſtatione, 133.25.
Facultas prædicta, quando procedit ex diſpoſitione legis, durat poſt ſententiam, donec iudicati agatur, 133.26.
Idem procedit ex diſpoſitione teſtatoris, quæ lex eſt, 133.27.37.
Facultas huiuſmodi in obligatione alternatiua durat, vt ante ſententiam interrogetur reus, quid velit ſoluere, 133.28.29.
Facultas alternatiua, in qua vtrunque eſt in obligatione vna perempta in re ſuperſtite remanet obligatio, ſi nulla ſit mora commiſſa eligere debentis, 133.29.
Facultas obligationis alternatiuæ nō ſemper eſt in obligatione, 133.30.31.
Facultas hæc non obſeruatur ſubſiſtente contraria conſuetudine, 133.32.
Facultas huiuſmodi non datur, quando debitor eſt in mora ſoluendi aliud pro alio.
Facultas etiam hæc non ſuſtinetur, quādo debitum eſt legale, 133. 34.
Et quando ex cauſa aliud pro alio inuito creditore ſolui poſſit, 133.35.
In facultate iſta ſoluēdi debitor æſtimationem, quæ loco rei ſuccedit, & eſt idem cum ipſa re, valet ſolutio, 133.35.
Facultas hæc limitatur in teſtatore, cōſentiente creditore in marito legante fructus prædij ſui, in debito fiſcali, in reſtitutione librorum in hærede adeunte hæreditatem cum beneficio inuentarij, & in caſu quo creditor ex re pignorata fructus percepit, 134. à num. 38. vſque ad 48.
Facultas ſoluendi aliud pro alio procedit in mandato, 134.54.
Limitatur in hærede grauato hæreditatem per fideicōmiſſum reſtituere, 134. 55.
Limitatur, quando res locata conductori euincitur ſine dolo, & culpa locatoris, 134 56.
Et in debitore reſtituente rem deterioratam, vel commodatam, 135.57.
Facultas ſoluendi aliud pro alio trāſit in ſingularem ſucceſſorem, 135.58.
Facultas ſoluendi aliud pro alio in alia re creditori auferri non poteſt reſcripto Principis, 135.99.
Facultatem habens eligendi bona in ſolutum, non ita liberè ad bona meliora, & deteriora, ſed ad mediocria, 135.65.
Fiſcus in contractibus onerofis nō tenetur de euictione, 156.33.
Facta traditione rei actio ex empto eſt ſublata, etiāſi res tradita fuiſſet aliena, 170. 40.
Fideiuſſor eſt ſtricti iuris, nec poteſt extendi, 172.6.
Fideiuſſio ſublata cenſetur per dationem in ſolutum, aut variata re, iudice, cauſa, & actione perempta, 172.6.
Fideiuſſio perempta dicitur, quando principalis obligatio in aliqua ſui parte mutatur, & alteratur, 172.6.
Fur contra furem non agit de euictione, 194.8.
Fiſcus non poteſt euincere rem quam vendidit, etiam ex iure ſuperuenienti, 234. 10.11.
Fundis pluribus venditis vno euicto, agitur de euictione pro vno, & tot ſunt ſpecies euictionis, quot ſunt res euictæ, 254.5.
Fundi plures venditi, dicitur vnica venditio, cum eorum omnium vnum pretium enuntiatur, 254.6.
Fundo ex pluribus venditis euicto, & vna fuerit eorum venditio ad reſolutionem contractus agi non poteſt, 254.7.8.
Fauor religionis ceſſat vbicumque interuenit magnum præiudicium, 278.33.
Fauore monaſterij poteſt quis cogere vendere domum ſuam, 278.36.
Fauor religionis, & bonum publicum pariſicantur, 279.50.
Fauor religionis militat in Eccleſia parochiali, ſicut in monaſterio, 279. 44. 51.
Fauor religionis non ſolū militat pro conſtruenda Eccleſia monaſterij, ſed pro eius ampliatione, pro dormitorio extendendo, & alijs, 280.53.54.
Fructuum fructus quando licitè exigantur, 294.15 16.
Fructus percepti ex contractu pignoratitio, vel vſurario, vel illicito extenuunt ſortem, 294.19.
Fructus rei hypothecatæ afficiuntur ipſo vinculo hypothecæ, vnde iuſtè detinentur, 295.20.
Facultas petendi ſupplementum ſecundū numerum expreſſum eſt perpetua, & durat triginta annis.

G. Gloſſa

G

Gloſſa in l.cum quidam,§.fiſcus,ff.de iure fiſci reprobatur,34.22.
Gloſſæ authoritas à multis commendatur, 36.29.
Gloſſa in l. cum vendente, C. vbi cauſæ fiſcales reprobatur,47.48.
Gregorius Lopez refertur, quòd in emptionibus, & venditionibus id, quod intereſt,non debet excedere dupli quãtitas,91.94.
Glandis appellatione omnes fructus continentur,124 9.
Grauamen quodlibet minuit pretium rei,& tanto pluris valet res,quanto ius, & dominium pinguius, vberiuſque transfertur,201. 12.
Propter grauamen quod eſt in re, eius valor minuitur in ſexta parte, ex eo quòd ſit emphyteutica,201. 12.
Generalis promiſsio de euictione intelligi debet iuxta materiã ſubiectã.204.36.
Generalis promiſsio euictionis nõ ſufficit, vt euictio debeatur, cũ res ex ſui natura alteri diuidenti euincitur,ſed oportet ſpecialiter in eũ caſum ſtipulari, 204. 36.
Gregorius Lopez vir egregius refertur in l.14.tit.13.par.5. gloſ.fin.in fine,210. 43.
Gener nõ exigens à ſocero dotẽ, an illius vxor, ei poſtmodum improperare poſſit, quòd ex dilatione ab eo facta illa illius iacturam fecerit,218.49.50.

H

Hæredibus omnibus mortuo venditore nunciandum ſit in cauſa euictionis, 39. 51.& 52.
Hæredes venditoris vnum procuratorem debent conſtituere,39.54.57.
Hæreditate iacenti, an denunciandum ſit mortuo venditore,41.77.
Hæredibus pluribus relictis, ſi emptor deceſſerit, vnuſquiſque ob euictionẽ pro portione ſua habebit actionem, 41.77.
Homini ſoli iurato ex diſpoſitione teſtatoris ſtandum eſt,64.43.
Hypothecarius creditor præfertur creditori chirographario, 87.52.
Hoc intelligitur quoad ſortem nõ quoad vſuras,87.52.
Hypothecaria non agitur, ſi emptor inquietetur à venditore, 92.118.
Per hypothecariam res non euincitur,ſed tãtum auocatur poſſeſsio ab emptore, donec creditoris ſoluatur debitum,92. 119.
Hæres vẽditoris, qui retrahit rem iure ſanguinis nõ dicitur impugnare factũ defuncti, cũ contrahentes cenſentur confirmare animũ cũ mente legis,116.18.
Hæres non impugnat factum venditoris, cum retrahit, hoc non facit tamquam hæres,ſed vt alius,& proximior,ſeu vicinus.116.19.
Hæres filius venditoris nõ tenetur de euictione ad intereſſe emptoris, cũ retrahit,ſed ſolũ tenetur ad pretij reſtitutionem,116.20.21.
Quod procedit in maiore filio,ſiue in vtero exiſtente,116.22.
Hæres non tenetur de euictione niſi vendens rem ſubiectam retractui promiſiſſet illam eſſe tutam, ac ſecurã aduerſus retractum conſanguineorum,116.25.
Hæres obligatur de euictione quando vẽditor obligauit bona hæredis ad tuẽdam rem,116.26.
Hæredis bona quando obligãtur augetur effectus obligationis,116.26.
Hæredes poteſt teſtator, & eorum bona obligare,116.27.
Hypothecaria actio competit emptori pro recuperatione melioramentorum in tribus caſibus competit,122.45.
Primo quando res in quibus fuerunt factæ meliorationes iam eſſent obligatæ ipſi facienti eas,122.45.
Secundo quando pecunia nominatim data eſt,vt erogaretur in hanc cauſam,ſcilicet in refectionem rei, & conſumpta ſit in ea,122.46.
Tertiò, quando prætendens melioramẽta neceſſaria fecit excuſsionem, & bona meliorata ad alium tranſierunt poſſeſſorem,122.48.
Hypotheca tacita non datur niſi in caſibus à iure expreſsis,122.47.
Hypotheca tacita datur ob expenſas in faciendo, & conſeruando opere ex iure partitarum,122.47.
Hypotheca tacita inducitur pro dote danda,vel reſtituenda, ita pro dote euicta, 164.62.63.
Hæres tenetur de euictione legatario pro portione ſua,168.2.
Hæres legatum in genere tenetur facere accipientis,& de euictione,168.4.
Hæres regulariter tenetur de euictione, quia adeundo hæreditatẽ quaſi contrahere cum legatarijs dicitur,168.6.
Hæres per iſtum quaſi contractũ, qui cauſatur ab aditione,non cauſat nouam obligationẽ cum legatarijs præter id,quod eſt

eſt in teſtamento expreſſum, 168. 7.
Hæres in plus non obligatur, quàm tradere rem qualis eſt, 168. 15.
Hæres de euictione tenetur, quando res legata euincitur reſpectu pignoris, vel hypothecæ, 168. 16.
Hæres rem præſtari debere dicitur, qualis eſt, intelligitur dummodo illa qualitas non ſit cauſa euictionis, 168. 17.
Hæres tenetur de euictione, quando res aliena legatur alicui à ſciente, 168. 18.
Hæres tantum ſemel tenetur de euictione, 169. 19.
Hæres quando non eſt in culpa tenetur cedere legatario actionem de euictione, quam habet contra venditorem, 169.20.
Hæres instituta coniuncta perſona cum alijs, & ei eſt factum prælegatum rei alienæ teſtatore ignorante, licèt prælegatum euincatur, cohæres non tenetur de euictione, 169. 24.
Hæredes filij nulla habita ratione ſanguinis, & æqualitatis ſeruandæ pro eorum portione defuncti voluntatem adimplere debent, 169.26.
Hæres pro legato rei alienæ de iure canonico non moleſtatur. 169. 28.
Hæres tenetur de euictione, quando teſtator legat libertatem ſeruo alieno putãs eſſe ſuum, 170. 33.
Idem procedit in pijs cauſis, quia pia cauſa, & libertas æquiparantur, 170.34.
Hæres non tenetur, quando euictio prouenit ex facto legatarij, 170. 36.
Hæres in quibus caſibus de euictione tenetur non liberatur per rei traditionem ab actione ex teſtamento, ſed tenetur facere irreuocabiliter accipientis, 170. 42.
Hypotheca perditur ex ſuperuenientia dominij irreuocabiliter, ſecus reuocabiliter, 173. 15.16.
Hypothecati ſunt fructus rei ad euictionem, 198.56.
Hypotheca, vel pignus manet ſublatum in re iudicialiter vẽdita, quando emptor emit in publica ſubhaſtatione pro ſoluendis creditoribus, etiam ab alio creditore adueniente priore res empta euinci non debet, 210 41.
Hæres, qui ignoranter moleſtat legatariũ, excuſatur, 248 46.
Hæres excuſatur ſi à legatario fuerit prouocatus, 248.47.48.49.
Hæres excuſatur ſi neceſsitate adſtrictus legatarijs moleſtiã intuliſſet, 248. 50.51.

I

Iuriſiurandi contempta Religio ſatis Deũ vltorem habet, 6.31.
In omni materia, in qua aliquis tenetur cauere, intelligitur, ſi cautio à parte petatur, 6. 52.
Impotentia dandi fideiuſſores iuramento probatur, 6 56.
Idoneus ſoluendo, vt quis dicatur debet poſsidere bona in loco iudicij
Intereſſe conuentum, an poſsit excedere pretium rei, 6.71.
In intereſſe liquidatione quid veniat, 6. 70.
Impropria euictio eſt, quando venditor pactus eſt, ne de euictione teneatur, 6. 73.
In claris non eſt opus coniecturis, 18. 30.
In denunciatione ſufficit narrare factum, 18 31.
Intelligendum eſt in declaratorijs non incitatorijs, 18. 32.
In denunciatione an requiratur inſertio libelli, nec ne?
Intimatio debet fieri ſub forma Clementinæ vnicæ, de electione, 18. 35.
De conſuetudine non ſeruatur, vt aiunt multi, 18.36.
Iuramentum interpellat, 18.50.
Iuramentum habet vim litis conteſtationis, & interpellationis, 19.56.
Iuramentum intelligitur ſecundum naturam actus, cui adhæret, 19.57 96. 31.
Iuramentum non obligat in plus ſed efficacius, 19.58.
Iuramentum non auget obligationem, ſed addit vinculum Religionis, 19.59.
Iuramentum intelligitur ſecundum naturam actus primordialem non accidentalem, 19. 60.
Quod non procedit, quando venit acceſſorie ad actum per accidens, 19.61.
Vel intellige quantum ad pęnam, 19. 62.
Iuramentũ ſemper eſt principale, & ſtans de per ſe, 19.63.
Interpellatio requiritur ad conſtituendum in mora, 19.65.
Quod fallit in certis caſibus inter quos numeratur iuramentnm, 19.66.
In eo, qui ſe promittit facturum requiritur interpellatio, 19.71.

In exorbitantibus non fit extenſio, 35.22.
Iudex coram quo res euicta eſt in cauſa principali mota contra emptorem, cui venditor aſsiſtit, poterit cognoſcere circa intereſſe, & pęnam dupli, 38. 47.
Iudex maleficiorum cogens accuſatum ad dandum fideiuſſorem de pecunia ſoluenda pro pena, factaque condemnatione, poteſt compellere fideiuſſorem ad ſoluendam pęnam, 38.47.
Iudex maleficiorum nō cognoſcit de cauſa pecuniaria ciuili, 38.47.
Iudex maleficiorum non poteſt cognoſcere principaliter de cauſa mere ciuili, etiam ex prorogatione, & conſenſu partium, 38.47.
Incompetentiæ omnimodæ nullitas poteſt omni tempore allegari, 38.47.
Iudex recuſari poteſt, ſi ipſe de euictione teneatur, 45.22.
Iudex cognoſcens de cauſa principali, & ſententiam contra venditorem tulit, poterit emptor coram eo conuenire vēditorem ſuper euictione. 47.45.
Iudici ſi notorium ſit ex actis publicis factis in cauſa principali, in ſecunda lite pendente poteſt procedere via executiua, 47.50.
Declaratur quando cauſa habet dependentiam mediatam, ſiue remotam, 47. 51. 52.
Iudex delegatus de cauſa mouenda cōtra emptorem, an cognoſcet de defenſione venditoris aſsiſtentis cauſæ de quo in reſcripto nulla ſit mentio, 47.53.
Iudex Eccleſiaſticus in cauſa euictionis inhibens iudici ſeculari, ne in cauſa euictionis procedat contra clericum, de huiuſmodi inhibitione non eſt curandum, 51.14.
Iudex laicus, coram quo euictionis iudicium fuit agitatum, non poterit eſſe iudex ſuper intereſſe prætēſo per emptorem contra clericum, 51.24.
Iudex ſecularis remittens clericum ad ſuū iudicem, maximè à Deo cōſequitur ex iuſtitiæ adminiſtratione, 52.25.
Iudicium euictionis ſuper principali cauſa pendente intentatum in alio tribunali debet ſimul præuia auocatione coram eodem iudice vniri, 52.26.
Quòd procedit etiam in diuerſitate cauſarum, dato quòd rei ſint diuerſi, 52.27.
Iudex qui ſuper principali iuriſdictionem habet, etiam habere debet ſuper connexis, & incidenti, 52. 28.
Iudicium in cauſa euictionis eſt inſtitutū contra emptorem, tamquam rei poſſeſſorem, 52.29.
Iudicium ſubſtantiatum in perſona laici conuenti, clericus comparens ad illius defenſionem debet defendere illum coram iudice laico coram quo iudicium ceptum eſt, 52 31.
Iudex ſecularis eſt incapax ad cognoſcendum de clericis, 53.48.
Etiam prorogatione, & renunciatione, 53.48.
Iudex laicus in temporalibus circa clericos eſt incompetens, 54.50.
Iudex Eccleſiaſticus, qui cognoſcit de cauſis Eccleſiaſticis, excommunicatur, & priuatur ſuo officio, 54. 51.
Iudex incompetenſ fit competens ex incidencia, & prorogatione, 54. 52.
Iudex ſecularis non ſolum eſt incompetens ad cognoſcendum de cauſis clericorum, verum incapax, 54.52.
Incidentia non eſt modus tollendi incapacitatem, 54.53.
Incapacitas iſta an ſit de iure diuino? 53. 49.
Iudex laicus de facto rei Eccleſiaſticæ poteſt cognoſcere. 54.55.
Identitas actionis, & perſonarum diuerſitas, vbi adeſt vnus iudex adeundus eſt, 54.58.
Intereſſe in cauſa fiſcali idem eſt, quòd res ipſa debita, 58.27.
Intereſſe, & pretium ſunt diuerſa, & pretium conuentum non eſt intereſſe, 58. 27.
In euictionis materia aliud eſt pretium conuentum, quo res eſt vēdita, & aliud euictio, 58.27.
Intereſſe, & damnum de iure canonico peti poſſunt, 59.44.
Intereſſe aliud eſt, & aliud vſura, 60. 45.
Intereſſe extra rem ſemper venit in pecunia, quia non debet eſſe otioſa, 60.48
Inuentus in delictis non dicitur quis niſi actu apprehendatur. 63.30.
Ius excipiendi, & defendendi tranſit in ſingularem ſucceſſorem, 69.43.
Inſtrumētum referens ſe ad aliud, ipſum quoque inſtrumentum relatum eſt producendum, 79.95.
Ponitur quædam diſtinctio, quam author amplectitur, 79.66.97.
Iuſta cauſa litigandi excuſat à condemnatione

tione expẽſarum ex officio iudicis, licèt non excuſet à debitis iure actionis, vel pacti 85 24.25.
Iuſta cauſa litigandi excuſat à condemnatione expenſarum etiã ſtante lege, quòd victus victori in expenſis condemnetur, 85 27.& 28.
Iuſtam cauſam litigandi habens vſque ad certum tempus, quæ poſteà redditur iniuſta, pro eo tempore, in quo habuit iuſtam cauſam litigandi, liberatur ab expenſis, 85.29.
Iniuſta quælibet cauſa, & beſtialis, vt dicitur, excuſat à pena, mulcta, & dolo, & fraude, 85.30.
Iuſta cauſa litigandi quæ ſit, 86. 31.
In expenſis condemnari nõ poteſt, qui pro ſe ſententiam obtinuit, 86.32.
Intereſſe extrinſecum quando veniat, 95.8.
Iuramento alicuius non ſtatur quando iuratur de intereſſe non veroſimili. 95.17.
Inueriſimile allegans non debet audiri, 95.18.
Inueriſimilia teſtes deponentes ſunt repellendi tamquam ſuſpecti, 95. 19.
Iuramentum de ſtando ſimplici dicto adminiſtratoris non excuſat adminiſtratorem ab exhibitione libri rationis, 95.30.
Bene tamen excuſat pactum tale, vel iuramentum ab ſcrupuloſa adminiſtratione, 96.32.
Ignorantia venditoris, quòd res vendita eſt alteri obligata, excuſat venditorem ab intereſſe extrinſeco, 99. 13. & 100.14.15.
Intereſſe intrinſecum, vel extrinſecum debetur à vendente emptori ex natura actionis ex empto, 100. à num. 15. 16. 17.18.19.
Intereſſe tenetur ſoluere venditor etiam ignorans emptori ignoranti, 100.21.
Intereſſe intrinſecum circa rem ſiue ſciẽs, ſiue ignoranter venditor præſtare tenetur, 100.22.
Intereſſe extrinſecum ſecus, 100.22.
Inſtrumentum euictionis executioni demandari poteſt pro pretio, & damnis quando eſt liquidum, 101.30.31.
Ius retrahendi contra emptorem competit ex iuris municipalis permiſsione, 115.2.
Ius retrahendi dicitur aduentitiũ, 116.21.
Iudex poteſt condemnare malæ fidei poſſeſſorem ad fructus perceptos à die litis conteſtatæ, etiamſi non ſint petiti, 129.78.
Ignorantia venditoris non nocet emptori, 142 35.
Impedimentum excuſat à pœna, & mora, non tamen operatur, vt impedito actio currat, 148.35.
Inſtrumentum pro executione obtinenda vbi primo præſentatur iudici debet cõſtare eſſe liquidum, 150.46.
Intrumentum, & eius præſentatio dirigitur Curiæ, & iudici, vt cognoſcat, & videat, ſi liquidari poteſt, 150.47.
Iudici, & non parti probatio ſit, 150. 48.
Iudex poteſt ſupplere, quãdo eſt iuris exceptio ex fonte reſultans actoris, 150. 49.
Implementi non ſequuti exceptio ſemper opponi poteſt, 148. à num. 27. vſque ad num. 79.
Implemento contractus non ſequuto poteſt pars ad primæuam actionem reddire, 151. 60.
Iuramentum eſt indiuiduum, & contraueniens in vno, contrauenit in totum, 151.62.
Iurans non locare ſi locat valet locatio, 152.67.
In contractibus correſpectiuis vltro citroque obligatorijs, is, qui ad pretium agere vult, probare debet prius ex ſua parte ſe adimpleuiſſe ad quod erat obligatus, 152.80.81.82.
In contractibus innominatis de iure communi eſt locus penitentiæ, 176.11.
In permutatione debet transferri dominium, ſi non transferatur perinde eſt, ac ſi res non fuiſſet tradita, 176.12.
In permutatione facta cum re venali expoſita competit ſolum actio præſcriptis verbis ad intereſſe, 177.14.
Iuspatronatus ſi euincatur actio de euictione datur, 180. 1.
In iurepatronatus Eccleſiaſtico debetur euictio, 108.3.
Iuspatronatus de per ſe vẽdi non poteſt, 180.6.
Iuriſpatronatus venditor ſcienter, amittit pretiũ, & Eccleſiæ applicatur, 180.7.
Iuſtum, & cõmune pretium cenſus aſsignatur, 181.15.
In rebus, quæ immemorialem requirunt

contra Eccleſiam, ſufficit quadragenaria cum titulo,quæ cauſat bonam fidē, 184.46.
Inſtrumento annullato annullantur in eo pacta,& conditiones,& confeſsiones in eo inſerta,196.26.
Inſtrumento annullato ex confeſsione in eo inſerta poteſt agi,196.27.
Ignorantia diuidētium rem eſſe alienam, aut alicui conditioni ſuppoſitam excludit euictionem,202.25.
In iure nullum eſt tam certum quod ſubuerti non poſsit,211.44.
Inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit,215.9.
Iudex faciens inhibitionem ex cauſa minus iuſta ſeruanda eſt,229.159.
Iudicis mandatum debitori factum de non ſoluendo excuſat à mora, 229.159.
Iuſſu iudicis ſi ſoluatur pecunia alteri debita alio,manet debitor liberatus, 229.160.
Inhibitio facta debitoris opera, & fraude non procedit liberatio,229.161.
Iudicis mandatum, vt ſoluam alteri quàm meo creditori non excuſat, 229.162.
Iudex diſcretus debet conſiderare neceſſitatem à ſimplici vtilitate, 277.27. in fin.
In pari cauſa priuilegij fauorabilior eſt, qui damni excuſationem proſequitur, 278.31.
Intereſſe non debetur ceſſante mora, 293.4.
Intereſſe venditor non poteſt conſequi ratione pretij non ſoluti vltra fructus rei venditæ,293.5.
Intereſſe quod, & quando debeatur 294.6.
Intereſſe lucri ceſſantis non debetur, niſi quinque concurrentibus,294.7.
Intereſſe lucri ceſſantis quando debeatur nobili non negotiatori, 294.8.
Intereſſe lucri ceſſantis in quibus differat ab intereſſe damni emergentis,294.11.12.13.
Intereſſe extrinſecum quomodo concurrat cum intrinſeco,294.9.
Intereſſe nunc debitum fit primo anno dū taxat.294.10.
Intereſſe calculatum,quando iuſte conuertatur inſortem,293.17.
Intereſſe dicitur pœna legalis,295.9.

L

Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi,6.35.
Lex nihil operatur fruſtra,6.36.
Lex ſuper aliquo diſponens præſupponit cætera habilia,18.23.
Lex habens clauſulam decreti irritantis, cenſetur pro forma data,19.67.
Lex per aliam diſtingui poteſt, non per hominem,19.85.
Lex præſumit pro ſententia iudicis, 19.87.
Lex emptor,C.de euictionibus,an ſit præſumptio iuris,& de iure,19.88.
Lex in minorum,C.in quibus cauſis in integ.reſtitut.non eſt neceſſaria, 35. ſub num.25.
Text.in l.cum quidam,§.fiſcus,ff. de iure fiſci vbi gloſ.reprobatur,34.22.
Legi prohibitiuæ renunciare, an valeat, 36.33.
Legi prohibitiuæ aliquid in fauorem alicuius ſtatuenti,ille ſciens poteſt renunciare,36.34.
Lex ſed & ſi rem, §.item ſi rem, ff. de petit.hæredit.declaratur.45.11.
Lex ſi mandato, §. 1.ff.mandati explicatur,45.16.
Lex ſi perluſorio, §.1. ff. de appellationibus explicatur,46.33.
Lex penult. ff. de re iudicata declaratur, 46.34.
Lex cum eorum,C. de ſententijs explicatur,47.46.
Lex cum vendente, C. vbi cauſæ fiſcales expenditur,47.47.
Lex Plautus, ff. de procurat. declaratur, 47.56.
Lex ſi procuratores,§.ignorantes,ff.mandati expenditur,48.57.
Lis dicitur finita, vbicumque res datur ei, qui vicit,55.64.
Lite finita,ſi emergat aliquid, quod ſit in iudicio deducendum, nouum eſt iudicium,55.66.
Lex à Diuo Pio,§. ſi poſt addictum pignus exornatur,55.67.
Lex, cum quidam,§.fiſcus, ff. de vſuris explicatur,59.41.
Licentia data à pęnitente ſacerdoti de reuelanda confeſsione debet eſſe expreſſa,& non tacita, 64. 46.
Litigioſa res quando dicatur,75.43.44.
Lite mota ſuper poſſeſsione non poteſt agi de euictione,neque ad ſumptus litis tenetur venditor,92.114.

Cautela Cepolæ refertur circa hoc,92.113

Lex qui cum alio, ff. de reg. iur. explicatur,93.133.& 143.41.

Lex vel conſtitutio ligat priùs quã publicetur, vbi cum ſcientia concurrit fraus in alterius detrimentum,93.137.

Litis euentus dubius eſt,99.8.

Lis mota non videtur, niſi effectualiter res euincatur,99.8.

Lex procurator, ff. de iure fiſci explicatur, 100.20.

Locans tradendo rem æque commodam liberatur,108. 2.

Locatio à venditione in hoc differt, quia venditor non liberatur tradendo rem æque idoneam, ſed cogitur præciſe ad rem promiſſam,108.2.

In locatore fallit regula l. 2. §. mutui datio, ff. ſi certum petat. quia aliud pro alio inuito creditore ſolui poteſt, 108.5.

Lex, ſi quis affirmauerit, ff. de dolo, 144. 57.

Locatio, & conductio proxima eſt emptioni, & venditioni, eiſdem regulis conſiſtit, 145.1.

Locatio, & conductio cum ſimiles ſint emptioni, & venditioni, in eis debetur euictio,146.2.

Locãdi actus habet tractum ſucceſsiuum, 146.4.

Locator non excuſatur, ſi ſemel rẽ tradiderit, quia tenetur præciſe præſtare patiẽtiam per tractum ſucceſsiuum,146.3.

Locata res ſi non ſit effectualiter tradita conductor non tenetur penſionem ſoluere,146.5.

Ita vt non ſufficiat conſtitutũ appoſitum in inſtrumento locationis,146 6.

Locator tradendo rem æque idoneam liberatur,147.7.

Quod ſecus eſt in venditione, ibidem,8.

Locator poteſt præſtare rem ęque idoneã in prædio vrbano,147. 9.

Locare alteri rem locatam poteſt conductor, & tenetur locator manutenere tectum, oſtium, ſtillicidium totiens opus fuerit,147.10.

Locator agens in iudicio tenetur exprimere patientiam per tractum ſucceſsiuum, 147.11.

Locator non præſtans patientiam ſucceſſiuam, vel æque idoneam, quia locauerat rem alienam, de intereſſe tenetur, 147.12.

Locator tenetur ad intereſſe ſiue ſcienter, ſiue ignoranter locauerit, ſicut ille, qui vendidit rem alienam, licèt ignorãter, 147.13.

Locator prohibens vti re locata tenetur ad intereſſe lucri deperditi, 147.15.

Locator tenetur ad intereſſe, ſi tertius impedit vti re locata, & non tollit impedimentum,147.16.

Locator qui rem locauit hoc anno præſenti non poteſt dicere cõductori anno ſequenti præſtabo rem,147.17.

Locator re integra non excuſatur præſtãdo intereſſe, vel aliam rem æque idoneam,148.24.

Locatio ſi facta ſit ad decem, vel vlteriores annos, ſi euictio cadat in vltimis annis debetur euictio in totum ſi res erat aliena,148.26.

L. ſi quis maior, C. de tranſact. habet locũ in contractu locationis,151.62.

Locator ad penſionem, ſi elapſo termino offerat, repellitur,152.68.

Quod procedit ante executionem contractus,152.69.70.

Lex ſi in lege. §. colonus, ff. locati declaratur,152.70.

In locati, & conducti materia modica mora non attenditur, 152 71.72.73.74.

Lucratiua cauſa in dubio non pręſumitur, 154.6.

Lex idemque, §. fin. cum lege ſequenti, ff. mandati explicatur, 157.38.

Lex 1. C. de iure dotium procedit, tã in ſocero, quàm in extraneo,160.6

Lex Mæuia, ff. ſolut. matronio explanatur, 163.48.

Lex ſed etſi, 23. ff. de euict. declaratur, 164.61.

Legatum in genere, tunc debetur euictio, tam ex qualitate obligationis, quàm tituli legati,168.3.

Legati titulus eſt lucratiuus, cuius natura eſt, vt quis non teneatur de euictione, niſi promittatur,168.5.

Legata res ſi à legatario euincatur cum in genere debeatur, numquam per euictionem perit, niſi hæres effectualiter rem accipientis fecerit,168.9.

Legatum incertum de certis æquipatur legato ſpeciei,168.10.

Legatum quid vniuerſale, non autem vnum de genere indeterminate veluti ſi legaretur peculium, vel hæreditas, ſi euinceretur, damnum eſſet legatarij, 168.11.

Legatum certæ ſpeciei, quod eſt ipſius teſta-

teſtatoris,ſi euincatur, hæres non tenetur,quia ſufficit dare rē qualis eſt,168.12.13.
Legatum rei alienæ factum ſcienter, debetur euictio,168.18.
Legatum rei alienæ ignoranter factum extraneo non valet, & ceſſat euictio, 196.21.
Secus ſi legatur coniunctæ perſonæ valet, & debetur euictio,169.22.
Lex cum pater,§.euictis,ff.de leg.2.intelligitur,169.23.
Lex multum laborat, vt ſeruetur æqualitas inter filios,169.27.
Legaſſe videtur teſtator omnem actionem ſibi competentem occaſione rei, 170.29.
Legatum rei alienæ factum ignoranter, quod putabat teſtator eſſe ſuum ſi euincatur,debetur æſtimatio, 170.32.
Legantur duæ res alternatiue debetur euictio,170.35.
Legatarius agens de euictione contra hæredem petit rem legatam,ac ſi numquā fuiſſet ſoluta, 170.38.
Legatarius poterit petere rem legatam actione ex teſtamento, & vt caueat hæres,170.45.
Legatarius poteſt agere de euictione, ante quam res euincatur ſi conſtaret alienam rem eſſe,171.49.
Legatarius debet denunciare ante litis cōteſtationem,emptor quocumque tempore,171.50.
Lex ſextante,§. Latinus, ff. de except. rei iudicat.explanatur,174.23.
Lex ſi quis argentum,§.ſi verò redditum, C.de donat.explicatur,182.28.
Legatum quando dicatur demonſtratiue, vel taxatiue relictum,187.73.
Lex ſi pupilli,§.ſoror,ff.de ſolut.explicatur,191.11.
Lex ſi fundus, ff. de fundo dotali affertur. 218.50.Explicatur cum ſeqq.
Lex ſi nupta,§.quotiens, ff.ſolut. matrimonio,218.51.
Lex ſi ob res, §. ſed ſi conuenerit, ff. de pact.dotalibus,218.53.
Lex ſi extraneus, ff. de iure dot. 218. 54.
Lex ſi per imprudentiam,ff.de euict. continet iniquitatem,240.7.
Lex item verberatum, §. ſi forte,ff.de rei vendicat.explicatur,275.10.
Lex fin.ff.de inſtitutoria act. explicatur, 284.23.
Lex 1.& lex bonitatis,ff. de euict.explicatur,288.8.9.
Lucrum lucri non datur,294.14.
Ludus permiſſus, & prohibitus quis ſit, 298.11.12.

M

Mutuum periculum excludit euictionē, 6.77.
Mora non datur in redimendo cenſum, 13.63.
Moleſtia creditoris illa ſufficit ad extorquendam ſolutionem, vt coactus ſit fideiuſſor ſoluere,13.69.
Muliere prægnante ſatis eſt denunciare his,quibus intereſt,18.24.
Mutatio fori non dicitur fieri per petentem fieri compromiſſum,38 4.
Malitia,ſeu negligentia emptoris non poteſt præiudicare venditori ignoranti, 46.30.
Minor veniens ad defenſionem poſt publicationē teſtium poteſt teſtes de nouo producere,quia nō debet ei denegari quod de iure cōmuni eidem competit,52.32.
Monaſterium ſuccedens in domo hoſpitationi Regiæ ſubiecta, ſi ſoluit aliquid pro incommoda habitatione,coram iudice ſeculari eſt conueniendum, 52.41.
Mandatum,quod eſt ſtricti iuris comprehendit ea quæ ſunt iuxta naturam mandati, ita etiam in iuramento nuntij, 61.2.
Menſuratori,vulgo corredor,o medidor, creditur dicenti ſe portaſſe vinum, vel oleum de domo Petri,62.24.
Quod intellige ſi ſit perſona publica, & ſolita ſimilia facere,62.25.
Maritus ſuper re dotali debet denuntiari authori,& vxor authori ſuo,72.3.
Mutatio libelli poſt litem conteſtatam, vt ſit eadem inſtantia non permittitur, 78.85.
Mutuās pecuniam pro refectione domus præfertur anterioribus creditoribus, non quoad intereſſe,88.59.
Mutatione perſonæ mutatur priuilegiū, 88.60.
Melioramenta,quæ dicantur,118.1.
Melioramenta, an recuperet emptor in re euicta facta,118.2.
Melioramenta facta ab emptore bonæ fidei, ei debent præſtari,118.2.
Melioramenta ab emptore malæ fidei,nō recuperantur,118.4.

Melioramenta debet habere emptor in re euicta, ſi non poſsidet, & deſijt abſque culpa ſua poſsidere, 118.3.

Melioramenta neceſſaria ſine quibus res erat peritura, emptor recuperat, 118. 5.6.

Melioramenta, & expenſas voluntarias diues non recuperat, 1 8 7.

Melioraus emptor rem euictam quæ erat obligata antequam ad eum perueniret, liberatur præſtando primam æſtimatio nem rei antequam eſſet meliorata de ductis melioramentis, 118. 8.

Melioramentorum valor ex præſenti tẽpore attenditur, 118.9.

Meliorans emptor in melioramentis, & in re meliorata præfertur creditori priori quantũuis priuilegiato, 118.10.

Melioramenta ſunt reficienda in eo quod minus eſt, 119.11.

In melioramentis duo requiruntur, quod tantum expenſum, quantum melioratum ſit, 119. 1.13.

Melioramentorum æſtimatio eſt reſtituẽda ſecundum tempus reſtitutionis, non autem ſecundum tempus impenſæ factæ, 119.15.

Melioramenta conſiſtentia in plantationibus, & ſtercoratione, & ſimilibus non ſunt refacienda à venditore, 119 16.

Melioramenta dicta nõ ſunt perpetua, & continuo in re duratura, ſed pro vberiori cultu, 119.17.

Melioramenta, aut ſunt naturalia, aut industrialia, 119 19.

Melioramenta naturalia ſunt in quibus ſolum natura operatur abſque opere facti, ſeu induſtriæ hominis concurſu, 119 20.

Melioramenta naturalia acquiruntur domino directo quoad proprietatem, quoad vſumfructum acquiruntur domino vtili, 119.21.

In his melioramentis naturalibus, nec vllũ pretium eſt, aut induſtria, ſed temporis beneficio augmentum contingit, 120. 22.

Melioramenta, vt mons, lucus, & ſylua, quæ ſunt mariti, ſi conſtante matrimonio creſcant ſine expenſa vxoris pertinent ad maritum 120.22.

Idem dicendum eſt de vxore: nam ea, quæ proueniunt ſponte, & naturæ beneficæ largitate, ſine vllo facto, fiunt eius cuius res eſt nihilo refuſo, 120.22.

Melioramenta induſtrialia fiunt principaliter opera, induſtria, & impenſa hominis, 102.23.

Melioramenta induſtrialia, aut ſunt neceſſaria, vtilia, aut voluntaria, 120.24. 25.

Melioramenta emptor faciens in re euicta, & illam poſsidens poteſt illam retinere donec expenſæ ſoluantur, 120. 26.

Melioramentorum retentio etiam datur in bonis patrimonialibus Eccleſiæ, & contra tertium, 120.27.

Melioramentorum retentio datur contra clericum, & contra tertium, 120.27. & 28.

Melioramentorum retentio tranſit contra ſingularem ſucceſſorem, 120.29.

Melioramentorum exceptio opponi poteſt in executione ſententiæ, 120.30.

Melioramentorum retentionem, vt habeat emptor, licet eorum valor non ſit iuſtificatus, ſufficit, quod conſtet in genere de illorum exiſtentia, 121.35.

Ad meliorationis liquidationem ſolet præfigi terminus, ne aliàs propter moram liquidandi executio retardetur, 121 35.

Idque procedit, quamuis ab euincente offeratur cautio de ſoluendis meliorationibus cum fuerint liquidatæ, 121. 36.

Etſi in differẽdo ſubſit aliquod periculũ, tunc cautio admittenda eſt, 121.37.

Pro melioramentis in Regno Neapolis fit executio ſententiæ cum fideiuſsione, 121 37.

Pro melioramentis in hac Curia Regia multoties iudicatur, vt cautio ſufficiat, 121.38.

Melioramenta ſi non ſint liquida, & is, cui reſtituenda eſt res non denegat illa ſoluere, res cum cautione eſt reſtituenda, 121.41.

Mulieri, quæ habet prædium in pignore, & melius reddit, fructus melioramentorum non imputantur, 123.51.

Melioramenta, & deteriorementa quando concurrunt, illud quod ſuperabundat præualet, 123.55.

Malæ fidei poſſeſſor conſequitur expenſas in percipiendis fructibus, quia ſemper impenſa deducenda eſt, 129.78.

Malæ fidei poſſeſſor habet fructus acquiſitos ſua induſtria, quia hi numquam fuerunt in dominio petentis, 127 79.

Malæ fidei poſſeſſor tenetur ad fructus ſiue extent, ſiue conſumpti ſunt, à die

Google

die litis conteſtationis; 129. 80.
Malæ fidei poſſeſſor à die litis conteſtationis conſtituitur quilibet bonæ fidei poſſeſſor, 129 81.
Malæ fidei poſſeſſor effectus poſt publicationem teſtium non condemnatur ad fructuum perceptorum ante publicationem, ſed tantum pòſt, 129. 82.
Maritus recipiens dotem in quantitate illam in ſpecie ſoluere non poteſt, 131. 4.
Maritus imaginarium dumtaxat dominiũ dotis habet, 165. 13.
Mulier naturalis vera domina rei dotalis eſt, 161. 13.
Mulier ipſo iure agit de euictione, & non maritus, ibid. 14. & 15.
Mulier poteſt agere de euictione conſtãte matrimonio pro re inæſtimata, ibidem, 15.
Mulier dotata melius tractatur à marito, ibidem, 15.
Marito non nocet ſententia lata contra vxorem, ibidem, 16.
Mulieri nocet ſententia lata contra maritum, qui habet ius vendicandi, ſicut ſententia lata contra procuratorem nocet domino, 161. 17. & 18.
Mulieri agenti pro re dotali non competit rei vendicatio, 161. 19.
Mulieri iniurioſum videtur ſine marito litigare, & virile officium vſurpet, 161. 20.
Mulier agere poteſt, quando eius maritus abeſſet, eſſet diſidioſus, & ineptus, 161. 20.
Mulier comparens in iudicio pro ſuo intereſſe audienda eſt, 161. 12.
Mulier habens alia bona vnde ſe dotaret dedit in dotem marito rem reſtitutioni ſubiectam, mortua vxore abſque liberis maritus vigore ſtatuti lucratur partem dotis, venit caſus euictionis, maritus habet actionem de euictione in alijs bonis mulieris, 161. 23.
Maritus, & vxor ſi ambo vẽdunt, & promittunt de euictione, ſimul tenentur, 161. 24.
Mulier vendens cum conſenſu mariti, & promittit de euictione ipſa ſolum tenetur, ibidem, 24.
Mulier intelligitur contrahere cuius res erat, & ad eam pertinebat, 162. 25.
Maritus, qui dominus fundi eſt, intelligitur contraxiſſe, præſumitur pretium ad eũ perueniſſe, 162. 26. 27. 28. 29. 30.
Mulieri competit hypotheca pro dote data, etſi ſit euicta, 162. 35.
Maritus pro dote euicta habet bona mulieris tacitè hypothecata, 162. 32.
Maritus id quod per actionem ex empto conſequitur re euicta cõuertitur in dotem, 162. 34.
Mulier donataria, à qua per conſortes ſuperſtites res indiuiſa in dotem donata, & euicta fuit, aduerſus hæredes donantis agere poſsit, 162 35.
Mulier de euictione tenetur, ſi res æſtimatæ fuerunt euictæ, etſi de euictione nihil cautum ſit, 163 47.
Maritus ſoluto matrimonio de euictione agere nequit, 163. 50.
Refertur circa hoc inſignis Petrus Barboſa, 163. 51.
Maritus quod habet ratione euictionis tenetur vxori reſtituere, 164. 55. 56 57. 58. 59.
Maritus vendens rem dotalem illam rei vendicare poteſt, ſoluendo omnia, quæ veniunt nomine euictionis, 165. à num. 69. vſque ad 76.
Mutatio redditus capellaniæ, quæ ſupervenit ſine culpa patroni, aut hæredis nõ grauat, 186. 64 65. 66.
Maritus ſi fundum dotalẽ petere neglexerit, cum id facere poſſet, rem ſui periculi facit, 218. 50.
Mulier non poteſt improperare eius viro de gratia, & de dilatione quam fecit, & dedit patri ſuo, cum dictet ratio reuerentiæ, 258. 54 55. 56.
Maritus vix excuſabitur, ſi non interpellauerit, cum ipſe ſolus, & nõ vxor poteſt dotem petere, 218. 57.
Maritus ſi eius culpa perdiderit feudum dotale, & in commiſſum ceciderit viuo marito renebit commiſſum, eo verò mortuo ad mulierem reuertetur, 218. 58.
Mariti culpa non ſolet inulta remanere, quando res dotales efficiuntur deteriores. 258. 60.
Moleſtare, vel controuerſiam mouere paria ſunt, 245. 16.
Moleſtare dicitur, qui turbat in iudicio, vel extra iudicium, & de facto, 245. 17.
Moleſtia infertur non ſolum agendo, ſed etiam reſiſtendo, 245. 18.
Moleſtare colonus dicitur dominum qui penſionem non ſoluit, 245. 19.
Moleſtare dicitur hæres, qui poſt cautionem præſtitam recuſat bona con-

ſignare

ſignare vſufructuario,245.20.
Moleſtare legatarium hæres prohibitus non poteſt agere interdicto quorum legatorum,246.num.21.22.
Moleſtare dicitur hæres, qui petit bona deſcribi vſufructuario debita,246.23.
Moleſtiam ſi teſtator iubet vxori non inferri,intelligitur de moleſtia malo animo illata,246.24.
Moleſtiam promittens non facere vſufructuario, poterit petere cautionem de vſufructu fruendo,246.25.
Non moleſtare vxorem vſufructuariam hæres iuſſus eãdem cautionem poterit petere,246.26.
Moleſtare, vel turbare non dicitur quis quando de iure agit, 246 27.28.
Moleſtare tunc dicitur,qui de iure turbat, quando verba prohibitionis ſunt generalia,& multũ prægnantia, 246.28.29.
Moleſtare prohibitus etiam verbis genera libus,poteſt quæſtionem iuſtam mouere,246.30.31.39.
Moleſtare dicitur hæres, qui cum poſſet pro re aliqua iuſte moleſtare, infert in iuſtam moleſtiam in alia re,247.31.
Moleſtare non dicitur,qui ſupplicauit, & reſcriptum impetrauit,247.34.
Moleſtare non dicitur,qui proteſtatur de iure ſuo,247.35.
Et ex noua cauſa, & ſupervenienti moleſtat,247.36.
Moleſtare non dicitur ex cauſa ſibi præbita per aduerſarium,247.37.
Moleſtare non dicitur hæres, qui controuerſiam mouet, ſi ea non habuit effectum,247.42.
Moleſtare,& turbare non dicitur quis per vnum actum, ſed requiritur perſeuerãtia,247.43.
Moleſtia facti ſufficit etiam cum effectu nõ ſequuto, ſufficit ad priuationem ordinatam à teſtatore,248.43.44.
Modicum pretium ſemper dicitur, etſi ſit iuſtum reſpectu nolluntatis domini, à quo inuito res extorquetur, 277.26.27
Maritus vendens rem, & obligans ſe cum iuramento, & pœna curare, & facere, quòd vxor ſua obligaretur de euictione ad quid teneatur,295.2.
Maritus non tenetur de periurio ſi fecit quod potuit,295.2.
Nec tenetur ad pœnam,295.3.
Et an teneatur ad intereſſe,295.6.
Mutuum factum luſori nõ valet,& negatur eius repetitio,299 15.
Nec etiam valet mutuum factum luſori à colluſore,299.
Nec mutuum factum minori, vt ludat, 299.17.
Nec etiam mutuum factum minori à minore,299.18.
Mutuum factum colluſori cum vſura prohibitum eſt,299.19.
Mutuans pecuniam ludentibus punitur tamquam particeps ludi,cum ludus ſit crimen,299.20.21.
Mutuata pecunia ſi in ludo non perdatur ab eo, qui illam mutuo accepit, repeti poteſt, ſi non fiat à retinente ludum, 300.23.
Mutuum factum ſeruo,vt ludat non à luſore, ſed à tertio, repetitur à domino, quatenus ex eo facto locupletior fuerit, 300.31.
Menſurari debet fundus venditus intra ſexaginta dies, ſi petatur reintegratio, quibus elapſis non poteſt peti,305.33
Menſuratione ſemel facta ſi quis vult reclamare non auditur, niſi intra annum à die prioris menſuræ,305.33.
Menſura debet reintegrari in contractu oneroſo,305.33.
Mercator ſi in ſuo libro deſcribat ſimpliciter debitores ſibi obligatos pro rata conueniri debent, etſi in inſtrumento ſint inſolidum obligati,306.43.

N

Natura euictionis eſt, vt re euicta agatur ad intereſſe,5.7.
Notarius intelligitur appoſuiſſe clauſulas conſuetas de conſenſu partium,6.43.
Notarius ſcribere præſumitur verba partium,quando ſunt facti, 6.45.
Notarius ſcribere præſumitur,quæ à partibus dicuntur,6.44.
Notarius, qui omiſit aliquid in ſcriptura, poteſt teſtibus probari,6.46.
Notarius id,quod omiſit, & teſtibus probatur, valet in vim contractus non in vim inſtrumenti executiui,6.47.
Nunciatio ſimplex in euictione non ſufficit,ſed requiritur incitatio, 18.21.
Non creditur alicui in eo,quod eius commodum reſpicit,18.43.
Negligentia imputari debet emptori ſi ad ſui defenſionem non ſuſcipit aduocatum expertum,42.91.
Nouatio iudicij,vel obligationis non poteſt fieri ſine conſenſu illius, cui ius agendi,vel obligationis competit, 45.9.

Nun-

Nuntio non eſt commiſſa reſponſionis relatio in cauſa euictionis, ſed ſola citatio, 61.3.
Nuntio non creditur ſuper reſponſione partis, vel eius facto, 62.6.
Nuntius tenetur referre factum ſuum, & non alienum, 62.7.
Nuntio publico, & iurato creditur, nõ æque non iurato, 62 8.
Nuntius iuraſſe ſufficit in aſſumptione officij, 62.9.
Nuntio non creditur in citanda perſona fidedigna, 62.10.
Hoc intelligitur quando nuntius eſſet perſona illaudata, & viliſsima, 62.11.
Nuntio non creditur, quando relatio eſſet in cauſa graui, & magnum citandi præiudicium concernente, 62.12.
Citando integrum eſt probare contra nũtium non eſſe citatum, 62.13.
Nuntius quo pacto quis probetur, 62.14.
Nuntio publico creditur ſine literis, priuato autem cum literis committentis, 62.15.
Nuntio ſine literis non tenetur credere illuſtris perſona, 62.16.
Nuntio citanti ex parte iudicis delegati non creditur ſine literis, 62.17.
Nuntio publico quando vadit ad locum longinquum non creditur ſine literis, niſi in literis citatorijs tenor delegationis inſeratur, 62.18.
Nuntio etiam publico non creditur ſine literis in citatione reali, ſecus in verbali, 62.19.
Nuntio creditur ſine literis quoad citationem, quæ domi fit, 62.20.
Nuntio dicenti ſe non potuiſſe reperire citandum, & ad domum citaſſe, an credatur? 62.21.
Nuntio minori non creditur, niſi cum eo adſint duo teſtes, 62.24.
Nuntio miſſo ad præſcrutandum ludentes, & portantes arma creditur, 62.26.
Nuntio referenti quem arma detuliſſe poſt ſonum campanæ, vel luſiſſe de nocte, creditur, 62.27.
Nuntio nõ creditur ſi ſimul eſt accuſator, & teſtis, 62.28.
Nuntio ſoli creditur circa actus iudiciales, 63.31.
Notario ſcribenti in actis talem fuiſſe citatum ex relatione talis nuntij creditur, licèt nuntius neget, 63.2.
Notario dicenti ſe poſſeſsionẽ dediſſe de mandato iudicis creditur, licèt iudex neget, 63.33.
Nulli creditur dicenti ſe habere mandatũ à Principe, niſi probauerit, 64.41.
Cautius erit ſi in rebus arduis mandatum requirat, 64.42.
Nuntio in his, quæ ad eius officium pertinet creditur, 65.63.
Nuntio de bonorum diſcuſsione alicuius creditur, 65.64.
Nuntio creditur aſſerenti debitorem non eſſe ſoluendo, 65.65.
Nix eſt fructus, licèt non naſcatur à terra, 147.48.
Nix coaceruata in puteis eſt fructus induſtrialis, ibidem, 48.
Nix auget redditus fundi, ibid. 48.
Nix hodie maximum compẽdium affert, ibid. 48.
Nix eſt fructus naturalis, ibid. 48.
Nix hodie in puteis coaceruata durat per multum temporis, & portatur de vno loco ad alium, ibid. 48.
Nix eſt neceſſaria ad ſalutem, & ad delectationem potionis, ibid. 48.
Nix non poteſt coaceruari in puteis ſine permiſsione Principis, ibid. 48
Nix eſt maximus fructus eiuſdem Principis, ſcilicet vectigalis, & quintæ partis reſeruatæ Principi, ibid. 48.
Nix eſt aqua, & in aquam conuertitur, ſicuti ſal, ibid. 48
Nix eſt in patrimonio Regis, & per hoc author victoriam obtinuit in magna lite inter hæredes Pauli Charquias, qui fuit inuẽtor niuis coaceruatæ, & Michaelẽ del Valle, 127 48.
Nix quòd ſit in patrimonio Regis author fuit primus, qui de hoc tractauit, ſine ſpe præmij, ibid.
Nunciatio debet fieri in datione in ſolutum, ſicut in venditione, 175.34.
Nulla eſt obligatio ad ſupplementũ quãdo res perditur caſu fortuito, & ex facto Principis, 183. num. 32.
Nuntiare debet ceſsionarius cedenti litem motam in cauſa euictionis rei ceſſæ, 217.30.
Nuntiare non eſt opus, quando ceſsionarius eſt procurator cedentis, 217.31.
Nuntiatione non eſt opus quando agitur contra cedentem, vt adimpleat quod promiſit, quòd faciat bonum nomen verum, 217.32.
Nunciatio litis motæ non eſt omittenda, etiamſi aperte conſtet de iuſtitia euincentis, 237.11.
Nunciatione opus eſt, etiamſi promiſſum

lit

ſit de euictione quomodocumque res euincatur, 237.12.
Vel quando vendens ſe obligauit defendere abſque vlla denunciatione, 238. 13.
Naturalia contractuum dicuntur quæ tacite intelliguntur ex natura actus, 262. 1.13.

O

Obligatio pro tanto pretio quanti valet res, cenſetur alienatio, 3.20.
Obligatio generalis bonorum non extenditur ad bona prohibita alienari, 3.21.
Onus probandi, quod ſcienter contractũ ſit, cum ſtatim receſſum incumbit ei, qui cum eo contraxit, 5.16.
Obligatio vbi eſt contracta ſuper aliquo ex his, in quibus litis conteſtatio non eſt neceſſaria, probata per teſtes, habet executionem paratam, 6 49.
Obligatus ſub conditione, niſi adueniente conditione non poteſt agere, 13.58.
Obligatio cenſus eſt ſucceſsiua, 13.62.
Obligatio euictionis indiuidua eſt reſpectu denunciationis, ſecus reſpectu præſtationis, 39.51.52.
Obligatio perſonalis cohæret oſsibus obligati, & non tranſit de perſona in perſonam, 74.34.
Obligatio perſonalis, quæ ex inſtrumento, vel iudicato naſcitur in ſingularem ſucceſſorem tunc tranſit, cum pure in perſonam actum ſit, ſecus ſi ratione certæ rei, quæ iudicati exequendi tempore alienata reperitur, 77.65.
Obligatus de euictione, ſi eidem moueatur lis facta ſibi denunciatione, non poteſt compelli expenſas ſubminiſtrare, niſi re euicta, 87 44.
Obligatus de euictione vltra reſtitutionẽ pretij non tenetur ad damna, & intereſſe 87 45.
Obligatus ad dandum liberatur primæua actione, & caueat de euictione, 93. 138.
Oblatio pretij ſola non ſufficit venditori, ſed conſignatio, & depoſitio quando vult rem redimere, 111.4.
Oblatio ſi fiat in iudicio ſufficit, ſecus, ſi extra iudicium. 111 4.
Oblatio realis ſufficit, vt res ipſa redimatur, ſed vt fructus conſequatur redimẽs ex die oblationis requiritur depoſitio, & conſignatio pretij, 111.5.
Oblatio verbalis venditoris ſufficit niſi emptor recuſaret accipere, 111. 6.
Oblationem verbalem ſi emptor recuſauerit accipere, venditor faciat pretium deponere in publicum officialem, 111.7.
Oblatione facta venditor debet adire iudicem ſuum, vt eius mandato deponatur pretium, 111.8.
Oblatio verbalis ſufficit, quando res, quæ offertur eſt immobililis, quæ non poteſt ſolui, 111 9.
Oblatio pretij debet fieri à venditore in domo emptoris, 112 10.
Quando vẽditor, & emptor ſunt eiuſdem fori, 112.10.
Offerri quando res realiter poſſunt non tamen conſignari, nec deponi, vt res animatæ verbalis oblatio non ſufficit, ſed bene realis, licèt nõ fiat cõſignatio, 112.12.
Oblatio ſufficit quando venditor conuenitur in iudicio à procuratore, qui non habet mandatum recipiendi ſolutionẽ, tunc ſufficit dicere, ſoluerem, ſi haberẽ cui ſoluerem, 112.13.
Oblatio verbalis ſufficit, quando pecunia non eſt ſoluenda in loco iudicij ſed alibi, dummodo pecunia ſit parata, 112.14.
Oblatio verbalis non ſufficit quoad effectum reſcindendi venditionem per creditorem de re ſibi pignorata, 112.15.
Oblatio verbalis ſufficit quando debitum eſt intricatum, & non liquidum, 112.16.
Oblatio verbalis ſufficit quouſque debitum liquidatur, ſi venditor offerat fideiuſſorem de ſoluendo, 112.17.
Oblatio huiuſmodi procedit in paupere; ſecus in notorio diuite, 112.18. & 19.
Oblatio ſimplex ſufficit venditori, vt excuſet ſe à mora, & euitet pœnam, 113. 20.
Quod intelligitur quando incertum erat quid, & quantum ſolui deberet, 113.21.
Oblatio verbalis non ſufficit, quando aliquid debet dari ſub conditione, 113. 22.
Oblatio verbalis ſufficit ad impediẽdum curſum vſurarum quando nondum cœperunt currere, 113. 23.
Oblatio ſola ſufficit quoad euadendam pœnam legalem, 113.24.
Oblatio ſola extraiudicialis ſufficit ad impediendam moram, 113. 25.
Oblatio, vt benefacta ſit, requiritur, vt ipſa pecunia numeretur, & non ſufficit eam eſſe in loculis, 113.26.
Oblatio. & conſignatio totius ſummæ, vt nequidem vnus nummus deficiat, vt

recte

recte facta ſit requiritur, 113.27.
Oblatio, vt bene fiat, requiritur, vt fiat vna cum ſorte principali, offerantur vſuræ, & omne intereſſe, 113.28.
Oblatum debet eſſe id quod iure debetur, non autem aliud, vt ſi eſt debita pecunia offerri non poteſt de bonis mobilibus, vel de immobilibus, 113.29.
Oblata debet eſſe pecunia proba, quia reproba nihil releuat, vel ſuſpecta mutationis, 113.30.
Oblatio debet fieri authoritate iudicis, qui de cauſa cognoſcit, 114.33.34.
Oblatio, & conſignatio debet fieri præmiſſa interpellatione creditori, 114.31.
Oblatio requiritur, vt fiat opportuno loco, & tempore, 114.32.
Et quod fiat pure, & ſimpliciter abſque aliqua conditione extrinſeca, ſecus intrinſeca, 114 35.36.
Officium iudicis non petitum, non præſtatur, 250.44.45.
Obligatus ex contractu, vel alio modo ad rem tradendam, ſemel tradendo liberatur, nec reuiuiſcit obligatio etiamſi ad illam denuo reuertatur, 186.61.
Onera minuunt rem, & eius pretium, & faciunt rem minus valere, 201.12, 13.
Omitti poteſt denunciatio, quando venditor ſe occultat, vt denunciatio ad eũ non perueniat, 237.14.
Obligatio rem tradi eſt indiuidua, & promiſſor partis rei venditæ non liberatur, 254.9.
Oſtentatio monaſterij non debet attendi, ſed decens, & neceſſaria, & non exceſſiua, 278.32.33.34.
Omnis obligatio à perſonis contrahentium initium ſumere debet, 283.18.
Origo ſtipulationis duplæ explicatur, 288.6.
Obligatio alieni facti, an teneat, 295.1.
In obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe, 296 7.8.

P

Præſcriptio currere incipit, in euictione, cum res euicta eſt, 1.21.
Prohibitus vendere, an poſsit alienare per alios contractus, & donare, 3.8.
Permutatio prohibita cenſetur, alienatione prohibita, 3.9.
Pęnæ ipſo facto à iure impoſitæ, niſi præcedat ſententia declaratoria non habent locum, 3.17.
Pater bona filiorũ vẽdens, an teneatur dari fideiuſſorem de euictione? 6.18.
Pactum generale, ne teneatur emptor de euictione, includit etiam pretiũ, 6.74.
Secus eſſet, ſi ſpecificaretur à certa perſona, vel cauſa, 6.75.
Vel pactum exciperet aliquẽ caſum ſpecialem, vel perſonam, per hoc videtur certiorari emptorem quòd in tali caſũ, vel perſona euinci poteſt, 6.76.
Procurator ſe obligans, & fideiubens poteſt petere exonerationem, ſi diu ſteterit in obligatione, 12.54.
Promittens de euictione, promittit de euictione futura, 13.57.
Pactum, quod cenſus redimatur valet inter fideiuſſorem, & reum principalem, 13.64.
Pactum tale non valet inter fideiuſſorem futurum, & creditorem data fraude, 13 65.
Pactum redimendi non valet, ſi fideiuſſor erat ſocius omnium bonorum ipſius creditoris, 13.66.
Pater fideiubens pro reſtitutione dotis vxoris filij non poteſt petere ſe liberari, 13.78.
Promiſſor facti obligatus non tenetur, niſi requiſitus fuerit, 18.19.
Promiſſor nõ tenetur defendere niſi ſciat, 18.20.
Promiſsio, & iuramentum debent aliquid operari, 18.49.
Promittens ſoluere, & curare, cùm primũ poteſt, & non facit conſtituitur in mora, 19.53.
Promittens factum alienum, an excuſetur, ſi fecit ſuum poſſe, vt non teneatur ad pęnam, neque ad intereſſe, 19.54.
Promittens expedire aſſenſum à Rege ſuper ſolitis, ſi non expedit, an teneatur ad intereſſe? 19.55.
Priuilegia non ſunt multiplicanda, 35. 23.
Procurator in rem ſuam, & pro ſuo intereſſe poterit allegare beneficiũ ex perſona ſua, 38.43.
Plures ſimul agentes, & conuenti coguntur vnum procuratorem conſtituere, 39.54.
Procurator vnus, & Syndicus conſtituitur à collegio, & vniuerſitate, 39.55.
Procurator vnus dandus eſt, quando cauſa initium ſumit ab vna perſona, 39.64. & ſeqq.
Procuratorem, vel exactorem vnũ dominus

nus debet conſtituere recepturus plura debita,40.71.& ſeqq.
Procurator habens mandatum ad vendendum poteſt præſtare fideiuſſorem de euictione, licèt in mandato nihil contineatur,41.82.
Procurator, vel dominus, an teneatur in caſu euictionis,41.83.
Procurator nuncians litē venditori debet docere de mandato,41.84.
Procurator docto mandato, venditio facta ab eo procuratorio nomine cēſetur facta,& nō tenetur de euictione,41.85.
Procuratorio nomine facta venditio mandans tenetur de euictione, & non mandatarius,41.85.
Procurator vendens ſimpliciter non facta mentione mandati reſpectu emptoris, qui ignorabat mandatum intelligitur venditio facta nomine proprio, 41.89.
Pactum ne quis teneatur de euictione,non ei prodeſt,qui ſcit cauſam ex qua poſteà euincitur,41.96.in fin.
Procurator in rem ſuam cōdemnatus nomine proprio,& non eſt ſoluendo, tūc fit executio in bonis principalis,48.59.
Procurator Cæſaris eſt iudex quādo queſtio eſt inter priuatos, & dependet à cauſa fiſcali,57.16.
Priuilegium, immunitas, quæ principali debitori cōpetunt, fideiuſſori proſunt, 69.36.
Quod declaratur,69.37.
Priuilegium competēs principali,vt proſit eius fideiuſſori, requiritur, quod reus principalis ſuſcipiat iudicium, 69.40.
Idem eſt quando fideiuſſor ſe opponit,vt principalis defenſor,69.40.
Priuilegium competens Principi, & eius fiſco, etiam competit fideiuſſoribus, 69.51.
Quod declaratur in beneficio,exemptione,& immunitate reali,quæ rei,& cauſæ intuitu conceſſa eſt,70.52.
Priuilegium competens fideiuſſori non trāſit in principalē debitorem,70. 53.
Præſcriptio rei,fideiuſſori opitulatur, 70. 54.& 55.
Paria ſunt ſentēriam eſſe latam, & in cauſa concluſum,80. 5.
Priuilegium competens mulieri pro dote, & pro eius intereſſe, quod competit viro,88 60.
Pactum quod ſolet apponi, quod promiſit duplum nomine pœnæ, quod exigi voluit rato manente pacto, poteſt peti, aut ſors,& verum intereſſe,91.96.
Pena conuentionalis ſuccedit loco rei 91. 97.
Pactum huiuſmodi rato manente pacto appoſitum pena,& intereſſe peti poſſunt,vt contractus firmus maneat,91. 98.
Ponitur cautela Salvceti de huiuſmodi clauſula rato manente pacto,91.99.
Pena cōuentionalis ſi eſt maior ſorte principali,peti poteſt & ipſa pena, 91.103.
Pena conuentionalis ſimpliciter poſita etiam vltra id, quod intereſt,exigitur, ſi adducta ſit ratione intereſſe ſecus,92. 104.
Pena conuentionalis de ſtylo curiarum nō exigitur,vltra id,quod intereſt,& non vltra 92.105.
Pena conuentionalis promiſſa cum iuramento,tunc peti poteſt etiamſi cum in intereſſe non concurrat,92. 106.
Pena conuentionalis peti poteſt de rigore etiamſi excedat intereſſe,92.107.
Pena conuentionalis quæcumque licet à partibus apponi,92.108.
Pena conuentionalis quando in contractu iurato apponitur, poteſt duplum intereſſe excedere 92.110.
Pena conuentionalis in foro conſcientiæ peti poteſt,92.110.
Pacta, & conuentiones ſunt ſeruanda, 95.2.
Pactum de ſtando ſimplici verbo alicuius,intelligitur dummodo dolus abſit, 95.3.
Pactum huiuſmodi non ſolum procedit in contractibus, ſed in vltimis voluntatibus 94.4.
Pactum,vel ſtatutum ,quòd credatur dānum paſſo,95.5.
Pactum,vt credatur iuramento emptoris intelligitur circa quantitatem damnorum, non de damno in genere paſſo 95.6.
Probatio extrinſeca requiritur circa hoc, 95.7.
Per iſtam promiſsionem damnorum non intelligitur, quis ſe obligaſſe niſi ad ea,quæ ex natura contractus veniunt, 95.8.
Pactum ſeu conuentio de ſtando iuramēto alicuius, nō extenditur ad hæredes, vel alios tertios,95.9.
Poteſtas iurandi à lege, vel ſtatuto tranſit ad alios,95.11.

Pro-

Probatio qualiter fieri debeat in verificatione lucri ceſſantis,95. 14.

Probandum eſt per teſtes vbi agitur de intereſſe lucri ceſſantis,& non defertur iuramentum,95. 13.

Promittens ſtare dicto, vel iuramento alterius de expenſis,& damnis, ſi læditur, vel immoderate declaratur, reducitur ad arbitrium boni viri, vt moderetur, 65.15.

Pactum huiuſmodi habet tacitam conditionem, ſi æquum arbitratum fuerit, 95.16.

Pactum, quod ſimplici verbo alicuius ſtetur, intelligitur cum iuramento, 96. 35.

Quod procedit in arbitro,& arbitratore ad taxandum pretium rei venditæ, 96. 33.

Idem procedit etiamſi teſtator dicat ſtari dicto alicuius, intelligitur cum iuramẽto,97.37.

Niſi ſit certæ perſonæ,cui ſine iuramento creditur,97. 38.

Vel in his, quæ dependent ab animo cum iuramento intelliguntur,96.39.

Quod non procedit,qoando teſtator legauerit Rectori Eccleſiæ certum quid grauando eius conſcientiam,ſtatur eius dicto, quòd celebrauerit tot Miſſas ſine iuramento,97.42.

Pactum omne dictum de ſtando iuramento alicuius, intelligi debet, quando iurans eſt exceptione maior, & caret ſuſpitione,97.43.

Pęnæ aduerſus ſcientes paratæ ſunt, 100. 21.

Promiſsio euictionis comprehendit perſonam omnem habentem intereſſe,nec comprehendit vicinum, vel conſanguineum retrahere volentem,115.10.

Pater habet vſumfructum in bonis retractis à filio,126.24.

Pactum quòd quis non poſsit pro ſatisfactione ſui debiti offerre tot de bonis ſuis in ſolutum valet,131.7.

Pretium ſuccedi loco rei, quomodo procedat,134.35.36 39.

Patientiam conductori debita ſatisfit præſtita cautione ab initio contractus,147. 19.

Patientia præſtatur ex patientia præambula,147.20.

Patientia præſumitur in dubio, 147.21.

Patientiam non fuiſſe præſtitam ſemper eſt ſaluum ius probandi,147.23.

Præſcribi non ſolet regulariter in exceptionibus, cum non ſit in poteſtate rei quando velit excipere,148.28.

Probatio iudici, & non parti fit, 150. 48.

Propoſitum in mente retentum nihil operatur,154.11.

Promittens rem aliquam dare ex cauſa donationis, quæ non erat ſua, & eam tradidit non eſt liberatus,156.27.

Pater dotem donãs de euictione adſtrictus eſt,163.41.

Propter temerariam aſſertionem quiſque de euictione tenetur,163.42.

Permutatio vicem obtinet emptionis, 176.7.

Permutatio eſt contractus innominatus, 176.10.

Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis,176. 9.

Pater tenetur de euictione Caſtri permutati,ſi filius de facto detinet Caſtrum, quia pater non excuſatur,177. 15.

Patronatus ius ſi euincatur, actio de euictione datur,180. 1.

Prælatus conferens vni beneficium Eccleſiaſticum, quod erat alteri debitum tenetur illo euicto prouidere de æquiualenti beneficio,180.4.

Ponitur exemplum quomodo contingere poteſt,vt iuspatronatus Eccleſiaſticum euincatur,180. 5.

Promiſsio facta Eccleſiæ Collegiali debet eſſe perpetua,ſicut Eccleſia eſt perpetua,180. 10.

Pactum redimendi minuit tertiam partem redditus,181. 14.

Pretiũ cenſus redimibilis in hoc Regno eſt ad rationem vnius pro viginti, 181.15.

Patronos ſemper tenetur de euictione in dote data Eccleſiæ,181.19.

Patronus conſeruare debet dotem Eccleſiæ competentem, ſecuram, & certam, ibid.19.

Pollicitatio, & ſtipulatio præceſsiſſe ſemper intelligitur in dotãte Eccleſiã,181.20

Patronus perfecte adimplet præſtando redditus ad ſummam currentem ex diſpoſitione legis,183.34.

Præſens ſtatus dubius cauſat perpetuam exceptionem,183.35.

Patronus non debet præſtare maiorem quantitatẽ in capellanijs,quàm ad rationem ſummæ conſtitutæ tempore fundationis, ex deciſione Supremi Senatus Regij,176.54.55.

Patro-

Patronus hæres, an teneatur de euictione redditus à teſtatore aſsignati in fauorē capellanorum, ſi huiuſmodi redditus diminuantur per accretionem valoris cenſus? 185.56.57.
Paulus de Caſtro in l. cum ſtipulamur, num.3. ff. de verbor. obligat. laudatur, 186.68.69.
Patronus, vel hæres poſt impletam, & executioni mandatam teſtatoris voluntatē, ius euictionis contra eos non venit, 187.70.
Patronus, vel hæres, propter factum quod venit ex reſcripto Principis, vel ipſius lege non tenentur facere ſemper ſecurum redditum capellaniarum, 187.72.
Princeps concedens feudum ſaluis iuribus alienis non tenetur de euictione, quia ſolum dat ius quod habet in illa re, 195.15.16.17.
Pendēte nullitate emphyteuſis poſſeſſor tenetur ad fructus, 198.50.
Prædio euicto ab emptore, poteſt retineri pretium, & ſolutū repeti, 198.53.54.
Pactum de retrouendendo facit rem minus valere in tertia parte, 201.121.13.
Proclama iudiciale non tollit ius creditoris, 211.46.
Proclama, quæ ſolent fieri per iudices, vt creditores compareant in termino quo elapſo non audiantur, nec illis præiudicant, 211.48.
Promittens debitorem eſſe verum, nō tenetur eum verum oſtendere niſi interpellatus, 217.38.
Periculum nominis ceſsi tranſit in ceſsionarium, cui facta eſt iurium ceſsio, 219.59.60.
Procurator in rem ſuā ille dicitur ad quē pertinet vtilitas, & damnnm, 222.104.105.& 106.107.108.109.& 110.
Procurator in rem ſuam non conſtituitur quis per ſolam ceſsionem actionis, 222.111.
Procurator in rem ſuam fit ex parte actoris, & etiam rei, 222.112.
Procurator in rem ſuam non poteſt reuocari, quando id quod continetur in mandato fuit deductum in pactum, 223.114.
Procurator in rem ſuam vtens requiſitis l.3.C. de nouat. non poteſt reuocari, 223.115.
Pecunia exacta, & bona fide conſumpta auocari non poteſt, 223.116.
Procurator poteſt reuocari ad voluntatē domini, etiamſi ſit conſtitutus irreuocabilis, & cū iuramento, 223.119.120.121.
Procurator conſtitutus in rem ſuam ex cauſa non adimpleta in mandato contenta poteſt reuocari, & cedens poteſt priſtinas actiones exercere, 223.122.127.128.
A procuratore in rem ſuam conſtituto pecunia extante, reuocari poreſt, 224.123.
Pecunia quæ non extat, & eſt conſumpta auocari non poteſt, 224.124.
Pecunia ſoluta alicui, ſi fuit contractata, mox affirmari non debet, quę ſit eadem pecunia, ſed conſumpta, 224.126.
Promiſsio, vel ſtipulatio defuncti comprehendit hæredem, etſi adſit dictio taxatiua, 214.13.14.
Promittens de ſuo dato, & facto tenetur de facto eius, cuius eſt hæres, 235.15.18.
Promittere ſemper quis videtur pro ſe, & ſuis hæredibus, 235.21.
Perſonalitatem denotat dictio taxatiua, 235. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.
PromiſsioPrincipis de defendendo nō tenetur defendere cum armis, 245.12.
Promiſsio de defendendo de iure, & de facto, non obligat ad defendendum iniuſte, 245.13.
Promiſsio de defendōdo de facto intelligitur ſi requiſitus fuerit vēditor, 245.14.
Pactum quòd quis non teneatur de euictione, & ad reſtitutionem pretij, an operetur, ſi pretium non eſt ſolutū, 249.& 250.6.7.
Præſcriptio non currit re non euicta, 252.12.
Præſcriptionem omnem ſi teſtator excludat, an omnia debita etiam præſcripta ſoluantur, 252.14.
Præſcriptio cū mala fide nō currit, 252.15
Præſcriptio non currit contra ſcientem ſe debere, etiāſi lex caueat, vt ſciens ſe debere certo tempore preſcribat, 252.16.
Præſcriptio temporalis introducta eſt in pluribus prouincijs circa ſalaria famulorum, 252.17.
Preſceptum teſtatoris, quòd omnia debita ſoluantur præter exonerationem conſcientiæ, non intelligitur de debitis bonafide præſcriptis, 252.18. & 19. ponitur diſtinctio obſeruanda.
Promittens ſimpliciter abſque dictione taxatiua tenetur de facto ſui hæredis, 26,.3.5. 6.

Idem

Idem de facto defuncti ſui authoris, 265. 6.7.
Promittens de euictione de ſuo facto tantum, non tenetur ad plenam euictionẽ de facto alterius, tamen tenetur ad pretij reſtitutionem, 266.12.
Princeps de plenitudine poteſtatis poteſt auferre dominium alicuius nulla ſubſiſtente cauſa, 275.3.& 4. vera eſt contraria ſententia.
Princeps ex cauſa publicæ vtilitatis pacis, & alijs, quæ publicam vtilitatem reſpiciũt poteſt auferre alicuius dominium, 275.6.
Principi ſufficit omnis ratio naturalis, 275.7.
Princeps auferens dominium, aut rem alicui tenetur ſoluere pretium, 275. 8.
Pretium debet eſſe æquiualens ſatisfactio, 275.9.
Princeps poteſt priuare aliquem dominio vtili ex quacumque cauſa, non reſpiciente publicam authoritatem, 275.11.
Princeps transferens cenſum de vno corpore ad aliud, fideiuſſor cenſus non manet liberatus, contrarium defenditur, 276.12.
Pretium rei venditæ, quando quis vendere cogitur pro cõſtruẽda Eccleſia, vel Monaſterio, debet eſſe iuſtum, 280.57.
Pretium ab alijs oblatum an ſit dãdum, & ibi diſtinguitur, 280.58.
Princeps auferens dominium per viã legis generalis an teneatur ſoluere pretium, 281.64.
Pupillus non obligatur de euictione, quando tutor alienat rem alienam, & illam diuidit, 283.8.9.
Procurator vendens, vel cõtrahens alieno nomine nõ tenetur, nec obligatur de euictione, 283.13.
Procurator contrahens mandato domini efficaciter obligatur, 284.17.
Procurator efficaciter obligatur, 283.20. 21.
Procurator cõtrahens mandato domini efficaciter obligatur, 283.284, 22. ſecùs in tertio, 284.25.
Procurator cum generali mandato ſibi, & non domino emit, niſi mandati mentio fiat, 284.26.
Procurator vendens nomine proprio, & procuratoris mentio fit, cenſetur procuratorio nomine emiſſe tãtum, 285.27. 28.
Aduerſus procuratorem actio competit, qui tacito procuratoris nomine contraxit, non contra dominum, 285.29.
Procurator cõtrahens facta mentione ſuorum hæredum, nomine proprio agere præſumitur, 285.30.
Promiſsio de vendendo in ludo, vel extra valet, 297.5.6.7.8.
Promiſsio, & ſponſio de non ludendo, & pœna in caſu, quo quis ludat valet, 299. 21.
Promiſsio inter colluſores ſoluendi pecuniam, ſi ex interuallo, & extra ludum fiat, valet repetitio, 30.25.
Præſcriptio in ludo datur aduerſus eius repetitionem, 301.33.

Q.

Quandoque vnica ratio habetur pro expreſſa, 18.25.
Quæ ſit præſumptio iuris, & de iure, 19. 89.
Et an aduerſus eam admittatur probatio in contrarium, 19.90.
Hoc intelligitur duobus modis, 19.91.
Quæſtio inter duos priuatos in conſequentiam, & acceſſoriè ad cauſam fiſcalem ad tribunal fiſci remittenda eſt, 57. 18.
Quãdo de debito cõſtat, & ignoratur quãta ſit illius quantitas, iuramento creditoris ſtatur quanta ſit illius quantitas, 95.19.
Quantitas declarata per iurantem, ſeu declarantẽ ſi eſt magna, iudex non debet confirmare, vel deferre iuramentum ex pacto, 96.34.
Quæ veniunt ex natura contractus nõ eſt neceſſe exprimi, 138.3.
Quod ordinatur ad aliquem finem debet regulari ſecundùm naturam ipſius finis, 154.13.
Qui tradit, magis diſtrahit, quàm contrahit, 156.28.
Quis tenetur facere, quod ſibi nõ nocet, & alij prodeſt, 170.30.
Quod eſt inutile alicui, & alijs vtile concedi ſolet, 170.30.
Qualitas ſequentis poſſeſsionis declarat animum contrahentium circa intelligẽtiam verborum contractus, 183.41.
Quæſtio ſemel jam deciſa, & tranſacta in rem iudicatam, iterum refricare non poteſt, 183.42.
Quantitas redditus Capellaniæ debet habere æſtimationem ſecũdũ tempus, quo funda-

fundator eam conſignauit, & non ſecundum valorem legis ſuperuenientis, 185. 88.59.

Quem de euictione tenet actio ipſum agentem repellit exceptio, 234.5.

Quando hoc non procedat, veluti ſi agens habuit cauſam ab eo, vel authore eius contra quem agit, ſi ipſius, vel ſui authoris facto ſequuta fuerit euictio, 234.6.

Vel etiam non procedit vbi contractus nō valuiſſet alterius, quàm vendentis occaſione, ſeu defectu, 234.7.

Quem de euictione tenet actio hæreditario nomine, eundem agentem proprio nomine repellit exceptio, & quomodo procedat, 234.8.

Quando fratres diuidunt bona feudalia inter ſe, & promittunt de euictione, non habet locum dicta regula, 234.9.

R.

Ratione ſalarij, & expenſarum dicitur quis de iuriſdictione illius curiæ vbi lis agitata eſt, 6.22.

Regia præcepta quotidie dantur, vt ſalaria ſoluantur aduocatis procuratoribus contra eum, qui remotiſsimè viuit, 6.24.

Regales Chācellariæ dicuntur communes patriæ, & quiſquis in eis inuētus fuerit, poterit ibi conueniri, 6.28.

Regis curia communis patria eſt, 6.27.

Res integra, quando dicatur, vel non, 12. 33.

Reiuendicatio datur contra poſſeſſorem, 44.3.

Reiuendicatione conuentus, qui rem detinet nomine alterius, ſi dominus compareat in iudicio in eum debet transferri lis, & debet omnino ab ea liberari, 46. 26.

Quod declaratur, quia conuentus in hoc caſu non poſsidet, ſed dominus, cuius nomine poſsidetur, 46.27.

Regula textus in l. venditor, ff. de iudicijs, in cauſa executionis locum habet, 47. 43.

Reo dicenti ſe confeſſum metu tormentorum magis creditur, quàm iudici neganti ſe tormenta illi dediſſe, 63. 35.

Remedium l. 2. C. de reſcindē. vendit. non tantum ſuffragatur principali, verùm eius fideiuſſori, 69.42.

Reſtitutio in integrum conceſſa ſuper ſorte principali non extenditur ad vſuras, 88.57.

Rato manente pacto, quid operetur, 91. à nu. 96.

Res obligata ſub conditione non eſt libera, 93.127.

Rem æque idoneam venditor offerens emptori an liberetur, 109.1 & ſeqq.

Retrahendi ius contra emptorem competit ex iuris municipalis permiſsione, 115.1.

Retractus primæue venditionis non eſt reſolutio, ſed annullatio, 115.4.

Retractus non conſtituit nouum titulum, ſed eſt transfuſio in locum primi contractus, 115.4.

Retrahens ſubintrat in ius emptoris, 115.5.

Reſcindens contractum ex quauis cauſa, debet emptori ſoluere, quidquid fiſco, & domino ſolutum ſit, 115.7.

Retrahens vicinus ratione ſtatuti non eſt locus refectioni melioramentorum, nec damnorum, & intereſſe, aut expenſarum, nec pretij data ſcientia ementis, 115.8.9.

Retractus ius oritur poſt contractum, 115. 10.

Renūtians iuri quod habet, vel habere ſperat, non intelligitur renuntiare iuri ſuperuenienti ex noua cauſa, 115.13.

Renuntiare videtur quis reſpectu cauſæ præſentis, & non futuræ, 115.13.

Renuntiatio generalis non ſufficit, vt retractus locum non habeat, ſed debet eſſe ſpecialis, cū res ex natura negocij euincatur, 115.24.25.

Renuntiatio non porrigitur ad ius poſteà quæſitum, 116.15.

Renuntiatio ſemper intelligitur ex cauſa preſenti, rebus ſic ſtantibus, 116.15.

Retrahendi ius eſt perſonaliſsimum, & venditor hæres illud non poteſt cedi, 116. 28.

Remedium l. 2. C. de reſcindenda vendition. non habet locum, quando caſus eſt incertus, & poteſt quis lucrum, vel damnum capere, 126.33.

Ratione incertitudinis dicitur licitus contractus eius, qui ad vitam emit fundum, vel annuos redditus, 126.34.

Reſtauratio temporis non datur in rebus conductis, 147.17.

Re integra nō excuſatur locator præſtādo intereſſe, val aliam rem æquè idoneam, 148.24.

Renuntiara videtur contractus beneficio

ctiō non adimplens ex parte ſua, & non poteſt agere ad obſeruantiam contractus, 151.64.
Rex donans non tenetur de euictione, 156. 33.
Res empta ex pecunia dotali, non efficitur dotalis, 165.79.
Res empta ex pecunia dotali efficitur dotalis, quando pecunia dotalis deſcendit ex pretio rei dotalis, & eſt deſtinata in emptionem alterius rei, 165.80.
Redditus dati Eccleſiæ in alimētis, & pijs cauſis debent eſſe perpetui, 182.25.26. 27.
Rei iudicatæ parendum eſt, 184.44.
Redditus deſignatione ſemel facta à fundatore, ſi poſteà contingat diminutio redditus, nec teſtator, nec eius hæres tenetur ſupplere, 186.59.60.& ſeqq.
Remittentibus iura ad ea nō datur amplius regreſſus, 150.7.
Renuntiatio fideicommiſsi, vel feudorum eſt perſonalis, & non præiudicat vocatis, 260.26.27.28.
Religioſi, quando in ſuo monaſterio non habent loca condendi debet eis aſsignari conueniens locus, 278.32.33.
Redhibere eſt facere, vt ruſus habeat venditor, quod habuerat, 302.1.
Redhibitoria actio contra quem detur, 302.2.
Redhibitoria actio eſt arbitraria, 302. 4.
Redhibitoria duplex eſt, prætoria, & ciuilis, 3.
Redhibitoria actio, vt competat quatuor concurrere debent, 302.5.
Redhibitoria pro contractibus oneroſis, & non lucratiuis datur. 302.6.
Redhibitoria eſt in priſtinum ſtatutum repoſitio, 302.7.
Redhibitoria non habet locum in locatione, & emphyteoſi, 302.7.8.
Redhibitoria actio ſubſidiaria, quando detur, 302.9.
Redhibitoria in quibus caſibus locum habet, 302.10.
Redhibitoria datur, quando animal eſt morboſum, ſiuè in totum, ſiuè in parte, 302.11.
Redhibitoria nō datur pro rebus minimis, 302.12.
Redhibitoria datur pro contractibus innominatis, 302.13.
Cyni diſtinctio obſeruatur circa modum redhibendi, 303.13.
In redhibitoria ignorantia venditoris non minuit damnum emptoris, 30.3.
Baldi diſtinctio obſeruanda circa actionē redhibitoriam, 303.15.16.
Redhibitoria actio præſcribitur ſex menſibus, 304.27.
Redhibitoria ex diſplicentia præſcribitur ſexaginta diebus, 304.31.32.
Redhibetur principale propter acceſſoriū intra ſexaginta dies, 305.36.
Redhibitoria actio an exceptione perpetuetur, 305.38.
Redhibitoria non procedit in venditionibus fiſcalibus, 305.39.
Redhibitoria poteſt conueniri ſi leiuſſor contractus, 305.40.
Redhibitione facta venditor reſtituit gabellam, 307 47.
Redhibitoria agitur pro libris mendoſis 303.48. Et ibi ad multa.
Redhibentur plura animalia vendita propter vnius morbum, 307.49.
Redhibitoria agitur ad pretij recuperationem, ſi pacto receditur à contractu, 307.50.

S.

Scire debens pro ſciente habetur, 12. 29.
Scientia ſimplex debitoris non ſufficit, ſed inhibitio ne ſoluat, 18.16.
Sententiam fuiſſe latam, ſi conſtat ex actis ex legitimis probationibus emptor cōtumax non impeditur agere, 19.82.
Sententia ferenda eſt in perſonam emptoris, & non venditoris, 44.4.
Sententia lata contra hæredem nocet legatarijs etiam ignorantibus, 45. 35.
Sacerdoti, qui perſona magna eſt creditur de commiſsione ſibi data à pœnitente reuelandi confeſsionem. 64.44.
Secretum confeſsionis, quodcumque ſit non eſt manifeſtandum, 64 43.
Sacerdos, quod ſcit in confeſsione non vt homo, ſed vt miniſter Dei ſcit, 64. 49.
Sacramenti maius eſt vinculum quolibet homine, etiam ſummi Pontificis præcepto, 64 50.
Sacerdoti fidedigno aſſerenti morientem dediſſe licentiam reuelandi confeſsionē creditur, 64.52.
Sacerdoti iudicialiter reuelanti confeſſionem, nulla fides eſt adhibenda, 64. 51.
Sacerdoti aſſerenti ab alijs dictum, & non

per confeſsionem incumbit onus probã di, 64 53.& 54.
Sacerdoti credendum ſit de commiſsione ſibi data à teſtatore diſtribuendi pecuniam in ſchedula contentam pro releuatione conſcientiæ defuncti 64.56.
Sacerdotis dicto in foro conſciẽtiæ ſtatur, 65.60
Senatus ſupremi Regij ponitur deciſio, 65.61.
Securitas, & ſaluuſconductus á Principe debitori datus eius fideiuſſori proſit, 69.38.
Sententia lata in fauorem agentis ſine actione nulla eſt, nulla parte opponente, 73.13.
Simulatum inſtrumentum non dicitur inſtrumentum, 75.47.
Simulatus contractus eſt tamquam corpus ſine anima, 75.48.
Sciens me aliena vendere, atque emẽs, expenſas in cauſa euictionis non conſequitur, 87.42.
Si ſciens alienam rem vendideris omnino de expenſis factis teneris, 87.43.
Statutum de ſtando iuramento alicuius recipit probationem in contrarium, 95. 33. 40.41.
Sententia effectualiter debet eſſe executa, vt res ſit euicta, & euictio detur, 98.1.
Sententia res debet eſſe ablata á manibus emptoris, 98.2. & 3.
Sententia non expectita, ſi inter partes cõueniat, quód emptor pretium recuperet in ingreſſu litis poteſt recuperare, 98.7.
Sententia diffinitiua demandata executioni debet eſſe, vt res dicatur euicta, 100. 25.
Sententia interlocutoria non præſtat cauſam euictionis; quia alia poſt eam ſperatur ſententia, 100.25.& 101 45.46.
Sententia lata in via executiua non cauſat actionem de euictione, in qua non dicitur quis ſuccubuiſſe, cum non facit rem iudicatam, 100.26.
Sententia in cauſa euictionis debet eſſe lata ſuper re ipſa, 101.35.
Sententia lata ſuper fructibus ſequeſtratis iure dominij, tunc ſufficit, vt agi poſsit de euictione, 101.36.
Sententia lata in fauorem emptoris ad reſtituendam rem ſibi venditam, ſi non fuerit executa, non competit ei actio de euictione, 101.37.
Sententia non ſufficit, quia euictio actualẽ rei ablationem requirit, 101.39.
Sententia ſine actis fidem facit, 102. 50.
Sententia probat titulum, 102 51.
Sententia probat dominium, 102.52.
Sententia ſine proceſſu nõ poteſt apparere an emptor iure, vel iniuria fuerit condẽnatus, 102.53.
Sententia lata contra emptorem mandari debet executioni contra venditorem neceſſarium illius defenſorem. 104.1.
Declaratur hoc procedere, ſi bona emptoris non reperiantur penes venditorem, 104.2.
Sententia mandatur executioni cõtra emptorem, quando vocatus ad iudiciũ non eſt ſoluendo, 104.3.
Sententia huiuſmodi executatur quoad fructus, ſumptus, & intereſſe in bonis venditoris, 104 4.
Sententia poteſt ferri contra nominantem, quando nominatus non comparet, 104.5.
Sententia non poteſt ferri in procuratorẽ ad iudicia, 104.8.
Sententia datur contra procuratorem in rẽ ſuam datum, 104.9.
Sententia in cauſa criminali, & matrimoniali non fertur in perſonam procuratoris, 104.10.
Sententia ferri poteſt in procuratorẽ, quãdo procurator egit cauſam á principio, & in fin. 104. 11.
Sententia fertur in dominum, & procuratorem, quando ambo in quolibet actu comparuerunt, 104.12.
Quod declaratur, quando dominus fuit litem conteſtatus, & iurauit de calumnia, 105.13.
Sententiæ diuerſæ referuntur circa hoc, 105.14.15.
Quod non procedit, quando in cauſa proceditur ſimpliciter, & de plano, & ſine ſtrepitu iudicij, 105 16.
Quod etiam procedit in procuratore ſimplici, & non in œconomo Eccleſiæ, vel Syndico Vniuerſitatis, tutore, & curatore, 105.17.
Nec in ſentẽtia interlocutoria minus præiudiciali, 105.18.
Nec quando dominus eſt præſens in iudicio. 105.19.
Nec in procuratore ſeruitutis realis, 105. 20.21.22.23.
Sententia lata contra debitorem principalem

palem poteſt exequi contra fideiuſſorē iudicij ſine nouo proceſſu, 305.32.
Sententia hæc non exequitur, quando fideiuſſor iudicij inefficaciter eſt obligatus, 106.33.
Sententia lata contra principalem, non exequitur cōtra eius fideiuſſorem, quandò fuit lata in contumaciam, 106.34.
Sententia lata contra principalem contractus, non exequitur eius fideiuſſor ſine nouo proceſſu. 106.35.36.
Nec in vim probationis valet, 106.37.
Sententia lata contra vnū ex pluribus correis poteſt executari contra omnes pro rata, etiam non citatos, 106.37.
Sententia lata contra vnum ex reis debēdi inſolidū obligatis, cæteris obligatis nocet, 106.38.
Sententia de remate lata contra vnum inſolidum obligatum, decerni poteſt mandatum de apremio contra cæteros obligatos inſolidum, 106.38.
Sciens cauſam ex qua poſteà res euincitur, & eam tacet, licèt per pactum de euictione non teneatur, nō ei prodeſt, 116.29.
Spei exceptio vana eſt, & fallaciſsima, & ſomnum vigilantium, 125.18.
Spes ad aliquam rem non eſt ſufficiens ad agendum ad ipſam rem, 125.20.
Spes vera eſt, quæ fundatur de præſenti, 125.21.
Spes ſuccedenti patri non eſt habenda in conſideratione, 125.22.
Spei non reprobatæ appellatione venit etiam res, 125.23.
Spes pro veritate habetur, 125.24.
Spes poteſt deduci in pactum, 125.25.
Spes probabilis, & indubitata, idem de ea iudicatur, ac ſi de re, 125.26.
Spes iſta iuri quæſito adæquatur, 125.27.
Spes probabilis, quæ dicatur, 125.28.29.
Spes, & dubius euentus vēdi poſſunt, 125.30.
Veluti iactus retis, captus miſsiliū piſciū, & auium, & cuiuslibet alterius euentus vendi poſſunt, 126.31.
Solutio debet fieri in moneta conuenta, & deſignata inter partes, 131.12.
Solutio monetę aureæ, vel argenteæ debet fieri in auro, vel argento, quando moneta aurea, vel argentea fuit promiſſa, & verè recepta, 132.12.
Solutio monetæ æneæ fieri poteſt, quādo pecunia aurea, vel argētea, & ſi promiſſa, non ſit vere recepta, 132.12.
Solutio ſpeciei, vel quātitatis nō poteſt fieri inuito creditore, quādo eſt debitor generis, 132.13.
Solutio poteſt fieri in alia ſpecie in cauſa neceſsitatis, 132.14.
Soluere debens ſtante eius impoſsibilitate, tunc ſpecies pro quantitate ſolui poteſt, 132.15.
Soluere debens certam quantitatē propter incommodam partitionem permittitur, vt ſoluatur æſtimatio rei, 132.16.
Solui poteſt aliud pro alio, quando eſſet dura ſeparatio ob rationem ſanguinis, 132.17.
Solutio poteſt fieri in diuerſa re, quando aliud ſuccedit in obligatione loco eius, 132.18.
Soluere obligatus in contractibus innominatis, in quibus precisè tenetur ad factum ſoluendo intereſſe liberatur, 132.19.
Soluere debens in quantitate, quæ habetur loco ſpeciei, pro quantitate ſolui poteſt ſpecies, 132.20.
Soluens vnum, quod eſt in obligatione, & aliud in ſolutione, rectè ſoluitur, 132.21.
Sententia lata contra vxorem non nocet marito, 161.16.
Sententia lata contra maritum nocet vxori, ibid. 17.
Sententia lata contra procuratorem nocet domino, ibid. 18.
Species ſoluta pro ſpecie ex cauſa tranſactionis, & in ſolutum data, euictā agitur primæua actione, 174.27.
Vel quādo ſoluitur genus pro genere agitur primæua actione, 175.29.
Vel etiam quando ſoluitur ſpecies pro ſpecie, ibid. 29.
Vel quando ſpecies pro genere datur, 175.30.
Et quando datur genus pro ſpecie, tunc ſi euincatur non liberatur debitor, ſed datur prima actio, 175.31.
In ſolutum recipiens, ſi euincatur res, nunciare debet, ſicut emptor, 175.32.
In ſolutum datione procedit euictio, & ſi nihil dicatur, 175.34.
Senatus ſupremus Regius nunquam permiſit, quòd patroni præſtarent maiorem quantitatem in Capellanijs, quām ad rationem ſummæ conſtitutæ tempore fundationis, 184.54.
Scientia rei alienæ efficit, vt nō cōpetat de euictione actio in omnì contractu, 202.26.27.

 Scien-

Scientia accipientis periculum in eū tranſfert,203.19.
Scienter ſuam portionē accipiens diuides, & res conditionatas in ea inſunt,nō poteſt conqueri ſub prætextu læſionis, & deceptionis,203.31.
Subhaſtatio iudicialis,nec conuentio creditorum poteſt præiudicare creditori in ſua hypotheca,cum ea detur contra quēcumque poſſeſſorem,231.45.
Sententia lata contra emptorem contumacem non nocet venditori.238.24.
Sententia lata contra debitorem contumacem non præiudicat creditori, 238. 25.
Sententiæ effectus vbicumque ſe extendit in præiudicium alterius, quàm illius cōtra quē eſt lata,numquam præiudicat tertio.
Sentētia iudicis iniuſta,eſt caſus fortuitus, 239.2.
Sententia lata cōtra fideiuſſorē per iniuriā iudicis, non illius culpa,fideiuſſori non nocet 239.6.
Sententia lata iudicis iniuria, vel iniuſtitiā conſultum eſt emptori contra iudicem, 240.8 9.
Solutio facta tempore murmurationis edicti circa mutationem,ſeudiminutionem valoris monetæ vel circa reprobationē non eſt valida,281.74.
Seruitus partē rei non continet.286.101
Sciens venditor morbum animalis, & tacens non liberatur à redhibitoria, 303. 17.

T.

Tempus ſex annorum eſt ſufficiens tempus,vt fideiuſſor diu ſteterit in obligatione,12.47.
Textus in cap.breui,de iureiurand. expenditur,34.27.
Textus in cap.potuit,de locato, explicatur,36 28.
Tertius poteſt ipſum cum quo contraxit tamquam ſibi obligatum conuenire,41. 88.
Tertius comparens pro ſuo intereſſe in iudicio,non poteſt forum declinare, ſed debet proſequi iudicium,52.33.
Textus in authentic.quæ ſupplicatio, C. de precib. Imperat.offer. explicatur,64 46 47.& 48.
Teſtibus dicentibus ſe alio modo dixiſſe, quàm fuerit à notario ſcriptum, magis creditur notario in cauſa ciuili, quàm in criminali,63.34.
Tertius poſſeſſor, qui non eſt nominatus, nec continetur in inſtrumento, non poteſt executari,74.33.
Tertius poſſeſſor ille dicitur, qui non eſt hæres,vel ſucceſſor illius,in quem principaliter ius exequendi non competit, 74.35.
Tertio poſſeſſori ſufficit ſuam probare poſſeſſionem, vt in eum executio non cadat,74.36.
Tertius poſſeſſor titulo nullo, & à lege reprobato aduerſus eum executio datur, 74.37.
Tertius poſſeſſor rei emphyteuticæ pro canone executari poteſt in re emphyteutica,75.38.
Tertius poſſeſſor rei emphyteuticæ executari non poteſt, niſi recognitio præcedat,75.39 40.41.
Tertius poſſeſſor rei litigioſæ executari valeat.75.42.
Tertius poſſeſſor ſi nactus fuerit rem per ſimulatum contractum aduerſus eum datur executio,75.45.
Tertius poſſeſſor habens rem depoſito, vel commodato poteſt executari, 75. 49.
Tertius poſſeſſor,qui dolo adeptus fuit rē executari valet,75.50.
Titulus de his, quæ in fraudem creditorum,accipiendus eſt, quando nulla lite mota in fraudem facta eſt alienatio, 77.62.
Tertius poſſeſſor citandus eſt,in quem lite pendente facta eſt alienatio,77.69.
Tertius poſſeſſor eſt citandus non ad effectum,vt nouus cum eo fieret proceſſus, ſed vt liquidetur,an à debitore illo ius, & cauſam habeat,77.70.
Tertius poſſeſſor citandus non eſt, ſi cauſam à litigante habere conſtet,qui alienauit,77.70.
Tempus in denuntiando emptor ſeruare debet,80.1.
Tempore quolibet venditori denuntiari poteſt,80.2.
Tempus congruum denuntiandi dicitur, dummodo ius authoris deterius factum non ſit,80.3.
Terra quo tēpore fructus ſuos ſponte producere deſierit, 125.1.
Tradita res non dicitur libera, quę ad aliū pertinet, 140.10.
Traditionis obligatio indiuidua eſt,promiſſor traditione partis nō liberatur,141.10.

Teſtator

Teſtator nõ præſtat euictionem pro inſtitutione, 171.51.

Text. in authen. de non alienan. reb. Eccl. §. quia verò Leonis, in fin. explanatur, 181.13.

Teſtator grauans hæredem ad faciendam Capellaniam, vel Altare cum certa expenſa ſcutorum ſingulis annis; tunc augmentũ, & diminutio expectat ad Capellanum, & non ad hæredem, 187. 74. 75.

Tranſigens non transfert dominium, quando rem remittit, ſecùs ſi eam tradit, 191.3.

Tranſactionis nomine datum alicui, ſi euincatur ab alio, tenetur ipſe, qui dedit, 191.4

Tranſigentes ſi in hunc modũ componerentur, vt vnus accipiat partem vnam eius, aut eorum de quibus eſſet controuerſia, & alius aliã; tunc quæcumque euinceretur nõ tenetur alter de euictione, 191.5.

Et aſsignatur ratio, ibid. 6.

Tranſactionis nomine in illa re, quę datur, in qua debetur euictio primæua actione agi non poteſt, ſed præſcriptis verbis, 191.7.8.

Tranſactione res data, obligata, vel alienata pro parte fuerit probata trãſactio ita valet, vt lis inſtaurari non poſsit, 191 9.

Tranſigens petitor fundi cum poſſeſſore, fundum litigioſum illi remiſerit, poſteà illud euicerit, nõ poterit agi de euictione contra illum, qui remiſit, 191.10.

Tranſactio quando eſt ſuper ipſa lite, vel inſtantia, non debetur euictio, ſecùs quãdo tranſigitur ſuper ipſa lite, 192.11.

Tranſigens, & remittens, & ſi nõ teneatur de euictione, tenetur tamen ad pretij reſtitutionem, 192.12.

Tranſigens, qui dimittit rem poſſeſſori, nõ tenetur ad reſtitutionem pretij, 192.13.

Tranſactioni impugnans, & veniens cõtra eã antea omnia tenetur reſtituere, quod ex tranſactione recepit, 192.14.

Etiamſi impugnet ex capite læſionis enormiſsime, 192.15.

Vel etiam tranſactioné impugnent minor & Eccleſia, 192.16.

Et antequam fiat reſtitutio pretij ſuperſedendum eſt in lite, 192.17.

Intellige parte petente, 192.18.

Trãſactioni cõtraueniens ex capite nullitatis audiendus non eſt, niſi prius refuſo pretio, 192.19.

Quod non habet locum, quando quod fuit datum cauſa tranſactionis pro augmento cultus diuini, 192.20.

Tranſactio reſoluta culpa partis aduerſæ non adimplentis ex parte ſua, nõ eſt illi ante omnia facienda reſtitutio, 192.22.

Tranſactionem impugnans, ſi habet aliquã aliam iuſtam cauſam, & titulum retinendi pretium, quod accepit nõ prius illud reſtituit, 192.23.

Vel quando dolo fuit inductus ad tranſingendum, 192.24.

Vel etiam quando receptum fuit in tranſactione corpus aliquod, quod poſteà euictum fuit ſine culpa partis, 192.25.

Tranſactionis nullitatem petens, & reſciſsionis cauſam propoſuerit lite pendẽte variare non poteſt actor, 193 26.

Quod procedit in reſciſsione cuiuſuis cõtractus, quòd tunc actor non eſt audiendus, niſi reſtituto prius pretio, 193.27. 28. vſque ad 32.

In tranſactione huiuſmodi exceptio reſtitutionis pretij eſt dilatoria, 193.34.

Tempus contractus emptionis, & vẽditionis eſt conſiderandum ad iuſtitiam, vel iniuſtitiã pretij non anterioris, vel poſterioris tempus, 289.14.

Tẽpus executionis, & nõ cõtractionis attenditur, quando traditio rei, vel executio negotij confertur in futurum, 289.13.

Tempus retractus non currit dum res eſt in controuerſia inter empt. & venditor. 292.3.7.

Tempus eligendi non currit pendente lite ſuper iure eligendi, 292.5.

Tempus querellæ non currit pendẽte nullitate teſtamenti, 292.8.

Tempus appellandi non currit pendente nullitate ſententiæ, 292.9.

Tempus non currit pendẽte lite ſuper admittendis, vel non articulis, 292. 10.

Tempus probationum non currit durante concordia partium, 293.11.

Tranſactio non valet ex cauſa pecuniarum in ludo amiſſarum, 299.13.

Tempus reputabitur vtile, ſi ignoranti noceret, 304.29.

Tempus redhibitoriæ ſi ſtatutum præſcribit, an ſit vtile, vel continuum, 304. 30.

V.

Verbum rectè ad iuſtitiam refertur, 3. 24.

Venditor poſt euictionem poteſt cogi ad cauendum de euictione, quia eſt de naturalibus venditionis, 5.5.

Venditor nō tenetur cauere, ſi à principio non eſt conuentum, 5.6.
Venditor præſtat fideiuſſorem, quando in loco contractus viget talis conſuetudo 6.39.
Verba notarij, ſunt verba partium, quādo ſunt facti, 6.45.
Venditor tenetur fideiuſſorem præſtare, quando Princeps confirmat venditionem, 6 50.
Venditor, cui conceditur dilatio, tenetur cauere, ſi petatur ab eius creditoribus, 6 51.
Venditor vbi excipit aliquem caſum ſpecialem, vel perſonam, videtur certiorare emptorem, quod in tali caſu, vel perſona res euinci poteſt, 6.76.
Venditor non tenetur de euictione, quādo conuentum eſt, ne teneatur, nec ad pretij reſtitutionem, 6.73.
Venditor non cogitur præciſè ad dandum fideiuſſorem, ſed cauſatiuè, 5.14.
Venditor ſi pauper eſt non reperto fideiuſſore, admittitur ad cautionem iuratoriā, 6.57.
Venditor excipiens aliquem caſum ſpecialem, vel perſonam, per hoc videtur certiorare emptorem, quòd in tali caſu, vel perſona res euinci poteſt, 6 76.
Vno, & eodemque tempore non poteſt quis obligari, & conſtitui in mora, 12.19.
Venditor meliùs ſcit rem venditam defendere, 18 5.
Venditor dicitur defendere, ſi emptorem inſtruit, 18.27.
Venditor requiritur, vt interpelletur, 18. 28.
Venditor debet credere emptori in denuntiatione, ſi vir bonus reputatur, 18. 40.
Viro bono, & graui credendum eſt.
Venditor veniens ſponte ad litem ſuſcipiendam, requirendus non eſt, 18. 45.
Venditor, qui iurauit defendere emptorē, ſciens litem motam, non eſt requirēdus, 18.47.
Vaſſallus, qui iurauit defendere dominum ſciens in vim iuramenti non eſt requirēdus, 18.48.
Valet argumentum à materia feudali ad alios caſus de iure communi, 18. 51.
Vaſſallus non obligatur dominum defendere, niſi requiſitus regulariter propter iuramentum, 19.64.
Venditor ſciens litem, & habēs inſtrumentum ad victoriam, & vltro non exhibet emptori in lite mota, non requiritur alia interpellatio, 19.75.
Venditori an ſufficiat indicare notarium, penes quem ſunt inſtrumenta; 19. 76.
Vbi venditori nulla competit defenſio, non requiritur denuntiatio, 19. 77.
Intellige, ſi emptor probat iuſtitiam euincentis, 19.78.
Vbi eſt notorium rem eſſe euincentis, venditor tenetur non ſequuta ſententia iudicis, 19.81.
Vidēs quis omninò rem à ſe euincendam, etiam non lata ſententia poteſt agere de euictione; quia tunc res dicitur euicta, 31 104. & 105.
Venditor nullam iuſtam allegans defenſionem poſt ſententiam, quòd ſi antea ei eſſet denuntiatum aliam non allegaſſet; tūc emptor ſine denūtiatione aget, expēſas tamen litis non ſoluet, cuius culpa non ſunt factæ, ſed emptor, qui ſic temere litem eſt proſecutus, 31.107.
Venditor, & emptor quando ſunt conuenti in eodem iudicio, non requiritur denuntiatio, 31.1.
Vltimæ voluntates, & teſtamenta à pari procedunt, 35.29.
Venditor ſi promiſit, quomodocumque res euincatur, an teneatur de euictione, ſi denuntiatio ei facta non ſit, 42. 96.
Venditor tenetur defendere emptorem coram iudice competenti ipſius emptoris, 44.1.
Venditor non comparens in iudicio, non poteſt emptor obtinere, vt liberetur ab inſtantia, ſed in ea proceditur, ac ſi venditor nunquam comparuiſſet in iudicio, 45.6.
Venditor nō poteſt trahere cauſam ad iudicem, quem de iure communi ſortitur, 45.7.
Venditor comparens ad defendendum authorem, admittitur tamquam ſimplex defenſor, & procurator in rem ſuam, & non ad declarandum iudicium, 45. 8.
Venditor, qui ante inchoatum iudicium cōparet, & petit transferri iudicium, quomodo intelligendum ſit, 45.11.

Vendi-

Venditor inuito actore iudicij translationem impetrare non poſſet, eo autẽ conſentiente poteſt, 45.12.
Venditor admittitur, ſi compareat non animo nouandi actionem, 45.13.
Venditor comparens poſtquam iudicium eſt inchoatum cum emptore, non poteſt iudicij mutationem obtinere, 45.19.
Venditor tantum poterit aſsiſtere emptori ſumendo litem in terminis, in quibus eſt tempore aſsiſtentiæ. 45.21.
Venditor comparens ante litem conteſtatam, non poteſt peti transferri iudicium, ſed tantum aſsiſtere emptori, 45.23.
Venditor comparens poſt finitam dilationem conceſſam emptori ad probandum non poterit hoc caſu nouas probationes facere, quantumcumque alleget ſe ignorare dilationem datam emptori, 45.24.
Venditor an poſsit opponere fori declinatoriam ex perſona ſua, vel ex perſona emptoris, 46.28.
Veniens ad aſsiſtendum alteri litem aſſumere debet in eo ſtatu, in quo eſt tempore aſsiſtentiæ 46.31.
Venditor licèt iudicium inchoatum mutare non poſsit, tamen coram iudice emptoris poteſt allegare omnes exceptiones ex perſona ſua competentes, 46.36.
Venditor comparẽs in iudicio ex proprio intereſſe poteſt opponere exceptionem peremptoriam, etſi ſit limitata ad eius perſonam, 46.39.40.
Vſufructuarius nominans in iudicio proprietarium, non facit transfundi in eum iudicium; quia ex propria perſona habet ius in re, 48.61.
Venditor aſſumens iudicium in ſe non mutat iudicium, & tenetur cauſam defendere in eo iudicio, vbi emptor reſpondere tenebatur, 51.13.
Vſura omni iure eſt prohibita, intereſſe omni iure permiſſum, 59.43.
Velleianum conſuluit mulieri, non quia mulier eſt, ſed quia interceſsit, 69.49.
Venditor primus, ſi res tranſit per plures manus, an teneatur de euictione, 72.1.
Venditor primus tenetur de euictione, ſi res euincatur ab immediato emptore, 72.7.
Venditor primus tenetur de euictione, ſi res per mille manus tranſiſſet, & ab vltimo euincatur, dummodo nõ ſit ex cauſa ſucceſſorum, 72.8.
Hoc tamen procedit, quãdo primo authori fit intimatio litis, & quando alij ceſſerant iura contra authores 72.9.
Venditori vltimo debet fieri denuntiatio, & non primo authori 72.10.
Virtus nulla eſt referentis, niſi appareat quanta, & qualis ſit virtus relati, 79.92.93.94.
Venditor quandocumque iudicium in ſe ſuſcipere poteſt contra emptorem, 80.7.
Vẽditor, etſi prius appellet, poſſet emptor poſteà appellare 81.25.
Venditor poteſt appellare ab illa ſententia, à qua poteſt appellare emptor, 81.26.
Venditor tenetur defendere emptorẽ ſua impenſa 83.4.
Declaratur hoc procedere, ſi res euincatur ex defectu iuris venditoris, ſecùs ſi euictio cauſaretur ex natura iudicij intentati, 81.5.
Venditor ad quos ſumptus teneatur, 83.6.
Venditor non tenetur de euictione, ſi emptor contumax eſt in lite, 81.7.
Venditor, & eſt verius, tenetur ad omnes expenſas litis neceſſarias, 84.8.
Venditor nõ tenetur ad culpam emptoris, quam ipſe admiſit, 86.39.
Venditor tenetur emptori ad gabellas, & laudemia ſoluta pro rei euictæ vẽditione, 87.47.
Venditor tenetur ad damna, & intereſſe appoſita propter clauſulam de reficiendo damna, 87.48.
Quod procedit etſi euictio procedat de iure communi, vel ex iure ſpeciali, 87.49.
Vſuræ, & intereſſe pendente generali iudicio bonorum debitoris in odium aliorum creditorum poſteriorũ non debent currere, 87.52.
Vſura non eſt debita à principio ſortis, ſed naſcitur ſingulis annis, 87.52.
Vſura hæc, & intereſſe non debent diminuere ſortem poſteriorum creditorum, 87.52.
Venditor obligatus de euictione tenetur ante ſequutam euictionem propter iuramentum, & dolum, 89.75.
Venditor ſequuta euictione poteſt conueniri,

uenire, vel eius hæres ad damna, & expẽſas, & intereſſe paſſa in cauſa euictionis, 89.76.
Verbum reſtituere, importat plenariam reſtitutionem, 90.86.
Verbum nullum otioſum eſſe non debet in inſtrumento, 90.93.
Venditor ſine iure poſſeſsionis, ſiue proprietatis, ſemper tenetur ad ſumptus litis, 92.116.
Venditor vendens rem liberam ab onere hypothecæ, tenetur emptori ad intereſſe, 92.120.
Venditor tenetur rem tradere liberam nõ ſolum à ſeruitute, ſed à creditoribus, 93 125.
Emptor non debet eſſe ignarus conditionis venditoris cum quo contraxit, 93. 133.
Quod non procedit, quando ex natura contractus alter ex contrahentibus notificare tenetur aduerſario omnes qualitates rei, in tali caſu non poteſt obijcere ignorantiã quam ipſe cauſauit, 93. 134.
Venditori non ſufficit partem onerum explicite declarare, & aliã perſuſorijs verbis ſignificare, ſed omnia tenetur explicare, 93.135.
Venditor ſciens decretum breui publicãdum per quod diminuatur valor rei de illo tenetur emptorem certiorem reddere; aliàs teneretur de dolo, 93. 136.
Venditor promittens ſtare ſimplici verbo emptoris de damnis, & expenſis paſſis ab empore, valet conuentio eius, 94.1.
Venditore abſente valet huiuſmodi declaratio, 94.1.
Veriſimilitudo in omnibus debet attendi, 95.20.
Venditor ſi lædatur in huiuſmodi declaratione emptoris circa damna paſſa recurritur ad arbitrium boni viri, vt æquum arbitretur, 95.15.
Venditor poteſt reuocare facultatem datam emptori iurandi, & declarandi circa damna, ſi emptor mutauerit cõditionem ſuam, & deteriorem feciſſet eam, 96.24.
Venditor tenetur declarare qualitates rerum ſuarum, & præſumitur in mala fide, ſi eas non declarat, 93. 128.
Venditor eſt in culpa, ſi ignorat, & faciliter afferit rem eſſe liberam, quam ignorabat, 93.129.
Venditor non tenetur de euictione, niſi re euicta ante euictionem, 98.1.
Vt res euicta dicatur oportet, quòd per ſententiam res ſit ablata emptori, 98. 2.
Vt etiam euicta dicatur, eſſe debet à manibus emptoris abdicata, 98.3.
Vt quid ſit ſimpliciter dictum inter partes, quòd mota lite ante euictionem ſecutam agi poſsit, 98.6.
Venditor rem alienam vendens ignoranti, agi poteſt re non euicta, 99. 10.
Venditor promittens rem eſſe liberam, ex tali narratione, & promiſsione videtur inductus emptor ad emendum, aliàs nõ eſſet empturus, & iſta conuentio auget obligationem, 100.14.
Venditor ignorans prohibitionem alienationis rei venditæ, tenetur de euictione ad damna, & intereſſe ex natura euictionis ex empto, 100.17.
Venditor non tenetur de euictione, ſi res euicta ſit per confeſsionem emptoris, 100.23.
Venditor promittens de euictione, & de legitima defenſione tàm iuris, quàm facti, non tenetur ad aliud, quàm vt in iudicio proſequatur, ac defendat, 101. 43.
Venditor offerens emptori rem æquè idoneam, & bonam rei euictæ non liberatur, 108.1.
Vẽditio in hoc differt à locatione, quia locans poteſt tradere rem æque idoneam, venditor ſecùs, 108.3.
Vnde benignior eſt lex cum locatore, quã cum venditore, 108.4.
Venditor promittens certum dare fideiuſſorem, dando æque idoneum liberatur, 109.7.
Venditor ex pacto, qui fideiuſſorem dare tenetur, an dãdo æque idoneum liberetur, 109.8. & 9.
Venditor, qui tenetur fideiuſſorem præſtare, an dando minus idoneum, & receptum liberetur, 109.10.11.
Quod intelligitur, quando ſcienter recipitur, ſecùs ſi ignoranter, 109.12.&13. 14.15.
Venditor cautum, & ſecurum promittens reddere emptorem, an teneatur cum fideiuſſoribus, 109.17.
Venditor promittens idoneè cauere, intelligitur cum fideiuſſore, 109.18.

Vendi-

Digitized by Google

Venditor promittens dare fideiuſſorem liberatur dando pignora æquiualentia, 109.19.
Venditor dans pignora, eſt magis plena, & pinguior cautio.
Venditor ex lege præſtans fideiuſſorem tunc dando pignora, non liberatur, 109. 21.
Venditor in debito non liquido excuſatur offerendo pignus, 110.23.
Quod ſecus eſt in debito liquido, 110. 23.
Vel in fideiuſſore promiſſo, ſed non in accepto, ſecundum Arias Pinel. 110. 25.
Vēditor ex lege venditionis rem vult redimere, an ſatis ſit ei pretium offerre, an teneatur illud deponere, 111.1.
Venditor non ſufficit ſolum offerre, ſed requiri depoſitionē, & obſignationem pretij, 111. 3.
Venditor non tenetur de euictione, quando res euincitur iure ſpeciali, 115.1.
Venditor tenetur de euictione, ſi promiſit quomodocumque res euincatur, 116.29.
Venditor etiam tenetur promittens quomodocumque res euicti fuerit, etiā per arbitri ſententiam, in quem ſponte emptor cauſam compromiſit, 116.29.
Venditor paciſcēs ne teneatur de euictione, non ei prodeſt quando ſcit cauſam, ex qua poſteà res euincitur, & eā tacet, 116.29.
Vendens rem habita fide de pretio, ſi rei forma mutetur in aliam, in ſubſidium eandem rem vendicari poteſt, penes quē cumque reperiatur, 123.49.
Vſuræ vicem fructus obtinent, 124.5.
Vinum vetus mutuo accipiens, nouū reddere non licet, 128.71.
Vinum nouum deterius eſt veteri, 128. 71.
Vinum vetus carius eſt nouo, ibid. 75.
Venditor condemnatus ratione rei euictæ ſoluens emptori vnam rem pro alia emptore inuito, non liberatur, 131.6.
Vna res pro alia retineri non poteſt, niſi de conſenſu partium, 131.8.
Venditor obligatus ad ſoluendum pretiū rei euictæ in moneta aurea, vel argentea, non poteſt ſoluere in moneta ænea, 131.12.
Venditor debitor quantitatis ſtante impoſſibilitate ſoluendi in pecunia cogere creditorem ad recipiendam ſpeciem, & bona immobilia poteſt, 135.60.
Venditores vnius rei inſolidum pro indiuiſo, de euictione obligantur, 139.8.
Venditor tenetur regulariter de euictione emptori, 140.8.
Venditor tenetur rei venditæ liberam, & vacuam tradere emptori, 140.9.10.
Vendita res in totum, ſi in parte aliena reperiatur, non poteſt agi de euictione, antequam res ſit euicta propter dolum vēditoris ad omne intereſſe agitur, 140. 12.
Venditor præſumitur habere notitiam oneris, & vitij rei venditæ, 140.13.
Venditoris ius præſumitur ignorare emptor, 140.14.
Vendita vniuerſitate, ſi euincatur res particularis non datur euictio, niſi ſit promiſſa, 140.15.
Vendens hæreditatem, vel vniuerſitatem non videtur vendere rem particularem, ſed ius vniuerſale ſibi competēs, & illud non euincitur, de euictione nō tenetur, 140.15.
Vendens plures res vnico pretio, vnica vēditio dicitur, 140.18.
Venditæ res vnico pretio, ſi aliqua ex his non tradatur, non reſoluitur cōtractus, ſed agi poteſt ad implementum, vt res tradatur, 141.19.
Venditio rerum vnico pretio facta in aliquibus earum ſubſiſtit, licèt alię non tradantur, 141.21 22.
Venditio plurium animalium eiuſdem generis, & officij vno redhibito, an ſubſiſtat venditio, 141.23.
Quod non procedit, quando eſſet dura ſeparatio, 141.24.
Vel quando vendita res cum alio communis eſſet, 141.25.
Vel etiam quādo ex pluribus rebus in pretio diſtractis, vna tradi non poteſt ob quam emptor eſt impulſus comparare alias, 141.26.
Venditor non tradens rem liberam, ſi agat ad pretium ſubmouebitur exceptione rei non traditæ, 141.28.
Venditor eſt in dolo, ſi ſciens rem alienam eam vendidit tamquam propriam, vel ſaltem ſupprimit aliquam obligationē, 141.28.
Venditor ſi ſcit vitium rei, & tacet præſumitur animo circumuehiendi id facere, 141.28.
Venditoris ignorantia non nocet emptori, 142.35.

Ven-

Venditor vbicumque ſciens non certiorẽ emptorem fecerit de qualitate rei propter quã minoris valet, tenetur ignorã-ti ad intereſſe, 142.36.
Venditor tenetur ea omnia exprimere circa rem venditam, quæ emptorem poſſint à contrahendo remouere, 143.44.
Venditor tenetur apertè explanare omnes qualitates rei vẽditæ,nec ſufficeret verbis generalibus,143.45.
Venditor non ſolum tenetur certiorare de his,quæ ab ipſo dependent, ſed de his, quæ ſunt extra rem,143.46.
Venditor ſi ſciat decretum breui publicandum per quod diminuatur valor rei, tenetur emptorem certiorem reddere, aliàs eſſet in dolo, 143.46.
Venditor ignorans rem prohibitam alienari, excuſatur à præſtatione damnorũ, 143.47.
Vendens rem litigioſam ignoranter non incurrit in pœnam impoſitam ſcienter alienanti, 143.48.
Venditor etiam ignorans tenetur de euictione ad dãna,& intereſſe, 143.48. Secùs ſecundum Bart.49.
Venditor tenetur ad intereſſe cùm vterque emptor,& venditor eſt ignorans ſecundum Angel.ibid.49.50.
Venditor promittens ſeruare indemnem emptorem à damnis, ab eis non excuſatur propter ignorantiam, 144.51.
Vendens fundum magno cenſui obnoxiũ, tamquam eſſet paruo grauatus, ſiuè ſciẽter, ſiuè ignoranter, tenetur emptori actione quanto minoris,144.52.53.54.55.
Venditor aſſeuerans etiam ignorans rem eſſe liberam,quæ non eſt propter aſſeuerationem, & mendacium eſt in dolo, 144.56.
Venditor ſi cõſtanter,& pro firmo aſſeueret, & affirmet id de quo non eſt certus,præſumitur doloſè affirmaſſe, 144.58.
Secùs ſi dicta aſſeueratio manaſſet ex inconſulta facilitate, 144.59.
Venditoris aſſeueratio dicentis tributum deberi, vel minùs deberi cum maius deberetur, licèt non ſit fraudulenta obligat venditorem,ac ſi eſſet doloſa, 144.60.
Venditor regulariter non tenetur niſi ad tradendum,non ad dandum, 170.39.
Venditor facta rei traditione,& re non euicta,poteſt directo conueniri actionẽ ex empto,vt caueat;quia iure actionis venit euictio, 170.43.44.
Valor redditus Capellaniarum debet attẽdi ſecundùm tempus fundationis,& nõ ſecundùm tempus pragmaticæ reducentis cenſus ad maiorem valorem, 185.57.58.
Valor legati debet attendi tempore eius diſpoſitionis, 185.58.
Vbi quis ex legis diſpoſitione de euictione nõ tenetur,tunc ea ſequuta nõ reſtituit pretium, 194.9.
Vendens rem cum clauſula, ſaluis iuribus alienis,intelligitur vendita cum ſuis oneribus, 195.18.
Vendens cum dicta clauſula,ſaluis iuribus alienis,non præſtatur euictio, ſi ſequatur propter aliena iura, 195.19.
Clauſula iſta nihil tribuit, ſed præſeruat, & eſt iuris aliena præſeruatiua, 195.20.21.
Vſufructuarius vendens commoditatem vtendi, & fruendi,mortuo vſufructuario extinguitur, nec emptor habet regreſſum de euictione;quia euictio cõtingit ex natura rei, 195.28.29.
Venditio ſub haſta habetur,ac ſi pacto,aut lege venditio facta eſſet, 210.33.
Vendita res in publica ſubhaſtatione pro ſoluendis creditoribus in eorum concurſu,emptor rei ſecurus manet; & moleſtari non debet ab alio creditore, etiam priore aduenienti, 210.40.
Venditio nominis permiſſa eſt, 215.2.
Venditio nominis poteſt minori pretio vẽdi,quàm ipſa actio ſit, 215.3.
Venditio nominis ignorante, & inuito eo aduerſus quem competit, fieri poteſt, 215.5.
Venditor nominis tenetur de euictione, vt ſit nomen verum, & verè debitum, 215.4.
Venditor nominis tenetur præſtare eſſe debitum,non autem debitum exigibile, 215.9.13.
Venditor nominis debet præſtare;quod aſſeruit, 215.10.
Vendens ſi quid iuris habet contra alium, tunc non tenetur præſtare illum locupletem,ſed debitorem, 215.10.
Venditor aſſerens debitorem eſſe locupletem,vtrumque præſtare debet locupletem,& debitorem, 215.11.
Vendens nomen debitoris tale quale eſt, tunc non tenetur præſtare eum locupletem,

rem, ſed debitorem tantum, 215 12.
Venditor promittens nomen debitoris verum, & illæſum, tale eſſe debet, vt nulla exceptione poſsit infirmari, 216, 14.
Venditor nominis certę quantitatis in eã ſummam tenetur, ſi incertæ, & nihil debeatur quanti minoris intereſt præſtare debet, 216.15.
Vendens actiones ſuas, vt euictionem præſtare nequeat, tenetur, vt vera eſſe demonſtret, quæ aſſeruit, 216.16.
Venditor nominis debitoris reſtituere debet emptori, quod exigit, vel compenſauit, 216. 17.
Venditor hæreditatis tenetur ſe præſtare hæredem non tamen tenetur, ſi in ea dãnum ſit, & non lucrum, 216.18.
Venditor vectigalis ex natura rei, tenetur ſolum præſtare, quòd extet ius venditũ 216.19.
Venditor ſi dolo verſatus ſit, cum ſciret debitorem non eſſe ſoluendo dolũ, præſtare tenetur 216.20.
Venditor pretium datum pro nomine, ſi velit retinere; agit de lucro captando, emptor, qui pro nomine inani dedit pecuniam, agit de damno vitando, eique potius eſt ſuccurrendum, 216.21.
Venditor promittens nomen debitoris eſſe exigibile, intelligitur de iure, & non de facto exactum, 216.25.
Venditor nominis ceſsi, qui promiſit debitorem defendere, non tenetur ad quantitatem, ſed ad factum, 219.62.
Venditor in cauſa rei euictæ teſtis eſſe nõ non poteſt, 232.1.2.
Venditor teſtis eſſe poteſt, quando eſt quæſtio inter duos emptores, 232. 3.
Vel quando venditor deponit in cauſa finium, vel terminorum.
Venditor teſtis eſſe poteſt, quando deponit de conſenſu partium, 233, 6.
Venditori præſenti non oportet denũtiare, 237.9.
Venditor agnoſcens litem eſſe motam emptori, debet illam aſſumere, & proſequi, 237.10.
Venditor contumax in non comparendo in iudicio videtur eſſe in culpa, & tenetur de euictione, 238.20.21.
Venditor promittens de euictione ſequuta per iniuriam iudicis, emptor agere poſsit de euictione, 240.12.
Venditor promittens emptorem defendere de iure, & de facto, an teneatur defendere manu armata, 244.1.11.
Venditor promittens emptorem defendere de iure, & de facto obligat ſe, etiamſi per iniuriam iudicis res euincatur, 244. 5.6.
Venditor non tenetur ad id, quod de raro euenit, 244.7.
Venditor non tenetur de euictione, quando emptor fuit expulſus manu armata per tertium propter odium venditoris, 244.8. 9.
Venditor nullo modo vult teneri de euictione, agit emptor ad reſtitutionẽ pretij, 249.1.2.3.
Vẽditor dicens expreſsè quocumque caſu nihil euictionis teneatur præſtare, adhuc re euicta tenetur ad pretij reſtitutionẽ, 249.4.
Venditor non tenetur ad reſtitutionẽ pretij, quando adſit pactum, quòd nec teneatur ad reſtitutionem pretij, 249.5. 6.
Venditor paciſcitur, quòd nolit præſtare euictionem pro certa cauſa, & perſona, tunc non reſtituitur pretium, 250.8. 9.
Venditor non tenetur ad pretij reſtitutionem, quando eſt mutua, & reciproca traditio, 250 15.
Cautela ponitur ad tollẽdum dubiũ, 250. 16.
Vendens an teneatur ſi pars tantum rei vẽditæ, non integra res fuerit euicta, 253. 3.
Venditio plurium rerum licèt vno pretio facta, ſi in aliquibus conſiſtat, & aliæ nõ tradantur, 254.10.
Venditio animalium eiuſdem officij, ſi vno non tradatur, vel ſit euicto in alijs, nõ ſiſtit venditio, 254.11.
Secùs in pluribus ſeruis diuerſi officij, ſi vnus redhibeatur, in alijs manet vẽditio, 255.12.
Vel quando eſt duta ſeparatio inducenda, 255.13.& 14.
Vendens partem rei pro indiuiſo tradendo partem pro diuiſo non liberatur, 256.21.
Vendens rem vni, ſi eadem poſteà vendat alteri, qui ſcientiam habet primæ venditionis non tenetur pœna ſtelionatus, 259.5.
Verba generalia copulant maiora expreſſis, etiam ex cauſa non conſiderata, 260. 15.
Venditor rem alienam diſtrahens ſcienti,

& ſciēter voluiſſet teneri de euictione, non tenetur de ipſa,260.16.

Idem procedit in eo,qui habet ius ad vitã, 260.17.

Et in fideicommiſſario vendente licèt alienet ſciēti,& promittat de euictione, non tamen tenetur,260.18.

Venditor,qui fecit pactum, quòd nō vult teneri de euictione,niſi pro ſuo facto,& dato tantum dicitur ex hoc res minus valere,265.2.

Venditor tenetur cauere,quando imminet euictio in limine contractus,ſi is.qui mouet litem à lite deſiſtit,& ei renũtiauit, 268.17.

Etiamſi vēditor caueat nolle teneri de euictione,niſi pro ſuo dato,& facto,adhuc tenetur cauere,268.18.

Vel etiam quando vicinus, vel conſanguineus vigore ſtatuti velit habere fundũ; quia tenetur cauere,269.20.

Venditor etiam in pluribus alijs caſibus compellitur cauere,269 à nu. 21.vſque ad nu.24.

Venditor non tenetur cauere,quando emptor ſciuiſſet rem eſſe alienam,vel alteri obligatam,269.25.26.

Venditor non tenetur alium dare fideiuſſorem,quando mota lite ſuſcipit iudicium interpellatus ab emptore,& ipſe intimauit ſuo authori, qui pariter ſuſcepit litē;quia ſi diues eſt habetur loco fideiuſſoris,vel quando vēditor eſt ditiſsimus, 269.27.28.29.

Venditor non tenetur cauere,quando per malitiam mouēretur lis; & iurare compellitur emptor, quòd nō fuerit per malitiam lis mota,269.32.33.

Venditoris remedia,ne ſummittatur perſona ad litigandum,ſunt plura,270. à nu. 52.vſque ad nu.62.

Vendere quis cogitur rem ſuam ex cauſa publicæ vtilitatis,276.13.

Idem fauore religionis,276.14.

Vendere rem ſuam nemo cogitur , 276. 15.

Vēdens rem ſuam inuitus inhumanum eſt, 276.16.

Vendere,& emere eſt actus libertatis, & iniurioſum videtur, vt homines inuiti aliquid facere cogantur, 276.17.18.

Vendere quis cogitur fauore Eccleſię Parochialis , vel Cathedralis, 276. 19. 21.

Refertur circa hoc Couarrub. 277.22.

Vendere monaſterium non cogit aliquem, ſi aliunde poteſt ſe extendi,277.23.

Vendere inuitus quis compellitur propter neceſsitatem ineuitabilem pro monaſterio,277.24.

Vendere compulſus, & inuitus propriam domum , recipit notabilia detrimenta, 277. 25.

Vendere partem rei,& non totam an quis compellatur,280.59.60.

Venditio partis multa infert incommoda, ibidem.

Vendere partem fundi quis compellitur fauore religionis,280.62.

Vendere domum quis non cogitur habita fide de pretio, ſed præſenti pecunia, quòd fallit fauore religionis,280.63.

Vēditor an teneatur de facto fortuito inſolito,281.69.

Vendens ex neceſsitate officij de euictione non tenetur, 283.2.

Vendens executor teſtamentarius de euictione non tenetur,283.

Vendens vt tutor,vel curator non tenetur de euictione,283.4.

Vendens coactè , vel aliter contrahens ex neceſsitate officij,nō tenetur ſe obligare de euictione;283.6.licèt teneatur ad pretij reſtitutionem,283.7.

Venditor non tenetur de euictione,quæ tacitè inſunt,286.1.

Venditor non tenetur de euictione euicta ſeruitute,ſed actione ex empto,ſi prædium non eſt liberum,ſed debet ſeruitutem,286.2.

Venditor tenetur prædium liberum præſtare ab alijs oneribus ; alioquin tenetur actione quanto minoris,286.3.

Hoc eſt intelligendum de oneribus ordinarijs,ſecùs de extraordinarijs,286.4.

Venditor tenetur quanto minoris , ſi res empta reperiatur habere ſeruitutē, 286.5.

Venditor promittens dare promiſsionem liberam,& poſteà quis vadit per eam, non dicitur libera,286.6.

Venditor vbicumque ſciens non certiorauit emptorem de qualitate rei propter quam empta minoris valet,tunc emptori ignoranti tenetur ad intereſſe, 286. 7.8.

Venditor poſt venditionem perfectam nihil poteſt addere,& minuere,286.9.

Venditor tenetur reſtituere venditori pretium , quod valebat res tempore venditionis,288.10.

Valor rei euictæ iuxtà tempus euictionis æſti-

æſtimabitur, 289.11.
Tempus contractus eſt attendendum in actione ex ſtipulatu ad cognoſcendũ rei valorem, 289.12.
Vendens rem ad vitam alicuius quot tempus conſideretur, vt læſio ſit, vel nõ ſit, 291.29.
Vẽditor in re tradenda debet præſtare, vt in lite de poſſeſsione potior ſit, 296.6.
Vaſſallus non eſt in mora petendi inueſtituram, ſi patiatur feudi controuerſiam, 292.6.
Verba ſe facturum, & curaturum quid importent, 296.12.
Venditio facta in ludo colluſori nõ valet, 297.4.
Vendens rem ſuam in ludo colluſori, vel alteri extraneo nõ tenetur de euictione, 298.9
Vendens in ludo ſicut non tenetur de euictione, teneatur ſaltem ad pretij reſtitutionem, 298.10.
Verba generalia, & captioſa fallenti non proſunt, 303.17.
Venditorem liberat morbus patens, 303. 18.19.
Venditor ſciens morbum, emptor ſupine ignorans, an liberetur, 303.20.
Venditionem præcedere debet morbus, 303.21.
Poſt venditionem ſi animal moriatur, quid ſit agendum, 304.22.
Statim in hoc, quando dicatur, 304.23.
Vendens inſidioſe, exprimens morbum inter alios, nihilominus redhibitoria tenetur, 304.24.
Vendens de animi vitijs mancipiorum non tenetur, ſecùs de animi vitijs animaliũ, 304.25.26.
Vendens ad menſuram poſt ſexaginta dies non poteſt reclamare, vt menſura ſibi redintegretur, 305.33.
Venditor ſi non cauet in actione ædilitia intra duos menſes, actio redhibitoria habet locum, 305.34 35.
Venditor pretio reſtituto agit ad rem cũ acceſsionibus, 307.51.
Venditor nollens recipere animal, quomodo ſit conſultum emptori, 307.54.
Redhibitoriæ actioni an renuntiari poſſit, 307.55.

FINIS.

MATRITI,

Apud viduam Ildephonſi Martin, anno M.DC.XXIX.

L. GOTTSCHER
1875

Digitized by Google

Digitized by Google